

GUVERNUL ROMÂNIEI

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale

Programul Național de Dezvoltare Rurală

2007 – 2013

versiunea septembrie 2015

Număr CCI: 2007RO06RPO001

Acronime

AF	Asociație Familială
AM	Autoritate de Management
AMIGO	Ancheta asupra Forței de Muncă în Gospodării
ACIS	Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale
ANCA	Agenția Națională de Consultanță Agricolă
ANCFS	Autoritatea Națională pentru Coordonarea Fondurilor Structurale
ANCOM	Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații
ANIF	Administrația Națională pentru Îmbunătățiri Funciare
ANPA	Agenția Națională pentru Pescuit și Acvacultură
ANCPI	Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară
ANZM	Agenția Națională a Zonei Montane
APDRP	Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit
APIA	Agenția de Plăți și Intervenții în Agricultură
ARS	Autoritatea Română pentru Silvicultură
ASA	Ancheta Structurală în Agricultură
ASAS	Academia de Științe Agricole și Silvicultură
ASN	Anuarul Statistic Național
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
CE	Comunitatea Europeană
CEE	Comunitatea Economică Europeană
CEFIDEC	Centrul de Formare și Inovație pentru Dezvoltare în Carpați
CJ	Centre județene ale Agenției de Plăți și Intervenții în Agricultură
CLC	Corine Land Cover
CMEF	Cadrul Comun de Monitorizare și Evaluare
CNC	Comitet Național de Coordonare
CRESC	Comitete Regionale de Evaluare Strategică și Corelare
CRPDRP	Centrul Regional de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit
DADR	Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
DCA	Directiva Cadru pentru Apă
DGDR	Direcția Generală Dezvoltare Rurală
DGRSCDF	Direcția Generală de Regim Silvic și Cinegetic și Dezvoltare Forestieră
DR7U	Dezvoltarea Resurselor Umane
FC	Fond de Coeziune
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEP	Fondul European de Pescuit
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
FIDA	Fondul Internațional de Dezvoltare Agricolă

FRDMR	Federația Română pentru Dezvoltare Montană și Rurală
FSE	Fondul Social European
GAEC	Bune Condiții Agricole și de Mediu
GAL	Grup de Acțiune Locală
GES	Gaze cu Efect de Seră
GIL	Grupuri de Inițiativă Locală
HACCP	Analiza Pericolelor și punctelor Critice de Control
HNV	Valoare Naturală Ridicată
IACS	Sistem Integrat de Administrare și Control
ICAS	Institutul de Cercetări Agricole și Silvice
ICDA	Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Economie Agrară
ICPA	Institutul de Cercetare pentru Pedologie și Agrochimie
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
IPSTA	Indicatorul privind Păsările Specifice Terenurilor Agricole
ISO	Organizația Internațională pentru Standardizare
ITRSV	Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic și Vânătoare
LDSC	Linii Directoare Strategice Comune
LFA	Zone defavorizate
MAFA	Acord Multianual de Finanțare
MAB	Omul și biosfera
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
MEF	Ministerul Economiei și Finanțelor
MIRA	Ministerul Internelor și Reformei Administrative
MMDD	Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile
MMFES	Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse
MMP	Ministerul Mediului și Pădurilor
MSI	Ministerul pentru Societatea Informațională
NUTS	Nomenclatorul Unităților Teritoriale de Statistică
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OJPDRP	Oficiul Județean de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit
ONG	Organizație Non Guvernamentală
ONRC	Oficiul Național al Registrului Comerțului
OPCP	Oficiul de Plăți și Contractare PHARE
OS	Obiective Strategice
OSC	Obiective Strategice Comune
PAC	Politica Agricolă Comună
PDNC	Plăți Directe Naționale Compensatorii
PERE	Planul European de Redresare Economică
PFA	Persoană Fizică Autorizată
PND	Planul Național de Dezvoltare

PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
PNR	Programul Național de Reforme
PIB	Produsul Intern Brut
PNS	Plan Național Strategic
PO	Program Operational
POR	Program Operațional Regional
POS	Program Operațional Sectorial
POS CCE	Program Operațional Sectorial „Creșterea Competitivității Economice”
POSDRU	Program Operațional Sectorial de Dezvoltare Resurse Umane
PPS	Puncte Procentuale Standard
PUG	Planul de Urbanism General
PUZ	Planul de Urbanism Zonal
RGA	Recensământul General Agricol
RNDR	Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală
RNP	Regia Națională a Pădurilor
RNAPR	Rețeaua Națională a Ariilor Protejate din România
SAC	Arii Speciale de Conservare
SAPARD	Programul SAPARD
SAPS	Schema de Plăți pentru Suprafețe Individuale
SAU	Suprafața Agricolă Utilizată
SCF	Sistem de Certificare Forestieră
SCI	Situri de Importanță Comunitară
SEA	Evaluarea Strategică de Mediu
SMR	Cerințe de management obligatorii
SNB	Strategia Națională de Broadband
SOR	Societatea Ornitologică Română
SPA	Arii de Protecție Specială Avifaunistică
SPCDR	Sistemul de Procesare a Cererilor de Dezvoltare Rurală
SSPA	Sistemul SAPARD de Procesare a Aplicațiilor
TEP	Tone Echivalent Petrol
TIC	Tehnologia Informației și Comunicării
UAM	Unitate Anuală de Muncă
UAT	Unități Administrativ Teritoriale
UDE	Unități de Dimensiune Economică
UE	Uniunea Europeană
UE-15	15 state membre ale UE anterior aderării din 1995
UE-25	25 state membre ale UE după aderarea din 2004
UE-27	27 state membre ale UE după aderarea din 2007
UM	Unități Muncă
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură
USAMV	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară

USR	Unitate de Sprijin a Rețelei
USDA-FAS	Departamentul Statelor Unite pentru Agricultură – Serviciul Străin pentru Agricultură
VAB	Valoarea Adăugată Brută

CUPRINS

Capitolul 1 Titlul programului de dezvoltare rurală.....	11
Capitolul 2 Statul membru și regiunea administrativă	11
2.1. Aria geografică de aplicabilitate	11
2.2. Regiunile clasificate ca obiectiv “Convergență”	11
Capitolul 3 Analiza situației actuale, caracterizată prin puncte tari și puncte slabe, strategia aleasă pe baza acestora și evaluarea ex-ante	11
3.1. Analiza situației din perspectiva punctelor forte și a punctelor slabe	11
3.1.1. Contextul socio-economic general din zona rurală.....	11
3.1.1.1. Situația economică generală.....	11
3.1.1.2. Situația demografică a zonei rurale – privire de ansamblu	13
3.1.1.3. Piața muncii	15
3.1.1.4. Veniturile și nivelul de sărăcie.....	17
3.1.1.5. Situația actuală a creditului rural.....	18
3.1.1.6. Utilizarea terenurilor	20
3.1.2. Performanța sectoarelor agricol, forestier și alimentar	22
3.1.2.1. Competitivitatea agriculturii, silviculturii și industriei alimentare	22
3.1.2.2. Dezavantajele structurale ale agriculturii	26
3.1.2.3. Nevoile de restructurare din domeniul industriei și comercializării produselor alimentare	31
3.1.2.4. Silvicultura	33
3.1.3. Condiții de mediu	34
3.1.3.1. Caracteristici principale	34
3.1.3.2. Conservarea biodiversității pe terenurile agricole și forestiere.....	36
3.1.3.3. Managementul resurselor naturale în agricultură și silvicultură	39
3.1.3.4. Agricultură ecologică.....	41
3.1.3.5. Bunăstarea animalelor.....	42
3.1.3.6. Schimbări climatice.....	56
3.1.4. Economia rurală și calitatea vieții	57
3.1.4.1. Structura economiei rurale	57
3.1.4.2. Dezvoltarea afacerilor și turismului	58
3.1.4.3. Descrierea și analiza disparităților cu privire la furnizarea serviciilor în spațiul rural	61
3.1.5. LEADER.....	67
3.1.6. Dezvoltarea locală	68
3.1.7. Analiza SWOT	70
3.2. Prezentarea strategiei alese în concordanță cu punctele tari și slabe	81
3.2.1. Prioritizarea obiectivelor și măsurilor aferente Axei 1	83
3.2.2. Prioritizarea obiectivelor și măsurilor aferente Axei 2	87
3.2.3. Prioritizarea obiectivelor și măsurilor aferente Axei 3	90
3.2.4. Prioritizarea obiectivelor și măsurilor aferente Axei 4	94
3.3. Evaluarea ex-ante.....	96
3.4. Impactul perioadei de programare anterioare și alte informații suplimentare	110
Capitolul 4 Justificarea priorităților propuse în raport cu Liniile Directoare Strategice și Planul Național Strategic, impactul așteptat în conformitate cu evaluarea ex-ante..	125
4.1. Justificarea priorităților propuse în raport cu Liniile Directoare Strategice și Planul Național Strategic.....	125
4.1.1. Justificarea priorităților în raport cu Liniile Directoare Strategice ale Comunității.....	125
4.1.2. Justificarea cu privire la prioritățile din Planul Național Strategic	134

4.2. Impactul așteptat rezultat din evaluarea ex-ante ținând cont de prioritățile alese	144
4.2.1. Rezumat administrativ al evaluării ex-ante	144
4.2.2. Recomandări ale evaluatorului ex- ante și transpunerea acestora în PNDR	149
Capitolul 5 Informații cu privire la axe și măsurile propuse pentru fiecare axă și descrierea lor	173
5.1. Cerințe generale	173
5.2. Cerințele specifice pentru anumite/toate măsurile.....	176
5.2.1. Tranziția de la perioada de programare 2000-2006 la 2007-2013	178
5.2.2. Compatibilitatea cu procedurile și cerințele referitoare la ajutorul de stat ..	180
5.2.3. Asigurarea conformității cerințelor de eco-condiționalitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1782/2003.....	180
5.2.4. Asigurarea direcționării sprijinului pentru măsurile de investiții în funcție de nevoile teritoriale identificate și dezavantajele structurale	180
5.2.5. Criterii și reguli administrative pentru evitarea dublei finanțări	184
5.2.6. Asigurarea corectitudinii datelor	188
5.2.7 Sistemul de garantare cu finanțare din PNDR	189
5.2.7.1. Obiectivul schemelor de garantare cofinanțate de FEADR	191
5.2.7.2. Domeniul acoperit de schemele de garantare	191
5.2.7.3. Managementul schemelor de garantare	191
5.2.7.4. Schema de garantare pentru sectorul agricol.....	194
5.2.7.5. Schema de garantare pentru întreprinderi mici și mijlocii.....	196
5.2.7.6. Indicatori aplicabili schemelor de garantare	197
5.2.8 Finanțarea noilor provocări în cadrul PNDR	197
5.3. Informații necesare privind axele și măsurile	201
5.3.1. Axa 1: Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier	201
5.3.1.1. Măsuri menite să îmbunătățească cunoștințele și să consolideze potențialul uman.....	201
5.3.1.2. Măsuri menite să restructureze și să dezvolte capitalul fizic și să promoveze inovația.....	217
5.3.1.3. Măsuri de tranziție pentru România	271
5.3.2. Axa 2: Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural.....	289
5.3.2.1. Măsuri privind utilizarea durabilă a terenurilor agricole.....	289
5.3.2.2. Măsuri privind utilizarea durabilă a terenurilor forestiere.....	339
5.3.3. Axa 3 Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale	349
5.3.3.1. Măsuri privind diversificarea economiei rurale	349
5.3.3.2. Măsură privind îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale	368
5.3.4. Implementarea Axei LEADER.....	393
5.3.4.1. Strategii de Dezvoltare Locală.....	407
5.3.4.2. Cooperare inter-teritorială și transnațională.....	410
5.3.4.3. Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului.....	413
5.3.5. Plăți complementare directe	419
5.3.6 Lista tipurilor de operațiuni menționat la articolul 16(a) aliniat (3) litera (a) din Regulamentul (CE) nr.1698/2005 care se încadrează în cuantumurile menționate la articolul 69 alineat 5(a).....	420
Capitolul 6 Planul de finanțare.....	426
6.1. Contribuția anuală din cadrul FEADR (în EURO).....	426
6.2. Planul financiar pe axe (în EURO, pentru întreaga perioadă) - alocare inițială	426
6.2.1 Sume suplimentare acordate în conformitate cu art. 69 (5a) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 – Regiuni de convergență	427
6.2.2 Planul financiar pe axe (în EURO, pentru întreaga perioadă) – suma totală	427

6.3. Bugetul orientativ legat de operațiunile menționate la articolul 16(a) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 în perioada 1 ianuarie 2009-31 decembrie 2013.....	428
Capitolul 7 Alocare indicativă pentru măsurile de dezvoltare rurală	429
Capitolul 8 Finanțarea națională suplimentară pe axă	431
Capitolul 9 Concordanța între elementele necesare evaluării și regulile de concurență, lista schemelor de ajutor de stat autorizate	431
Capitolul 10 Complementaritatea cu măsurile finanțate de către alte instrumente ale Politicii Agricole Comune (PAC), cu politica de coeziune precum și cu Fondul European pentru Pescuit	436
10.1. Evaluarea și mijloacele de asigurare a complementarității	436
10.1.1. Evaluarea și mijloacele de asigurare a complementarității cu activitățile, politicile și prioritățile Comunității, în special cu obiectivele coeziunii economice și sociale și cu instrumentul de sprijin al Comunității pentru pescuit.....	436
10.1.2. Evaluarea și mijloacele de asigurare a complementarității cu măsurile finanțate prin Fondul European de Garantare Agricolă sau prin alte instrumente	440
10.2. Conformitatea cu măsurile Axelor 1, 2 și 3 ale PNDR	441
10.2.1. Demarcare FEADR – Instrumentele structurale.....	441
10.2.2. Demarcare FEADR - FEP.....	445
10.2.3. Demarcarea sprijinului FEADR și FSUE pentru infrastructura afectată de inundațiile din anul 2010	446
10.3. Conformitatea cu măsurile Axei 4	446
10.3.1. Demarcare FEADR-FEP.....	446
10.3.2. Demarcare FEADR - Programele de Cooperare finanțate din fonduri europene.....	447
10.4. Informații privind complementaritatea cu alte instrumente financiare ale Comunității	447
Capitolul 11 Desemnarea autorităților responsabile privind implementarea PNDR....	451
11.1. Definirea autorităților și a sarcinilor aferente.....	452
11.2. Structura de Management și Control.....	458
11.2.1. Sistemul electronic de suport al managementului	463
11.2.2. Sarcinile de implementare.....	464
11.2.3. Sarcinile de plată către beneficiarii finali.....	465
11.2.4. Controlul calității managementului	465
11.2.5. Control și Antifraudă	466
11.2.6. Sancțiuni	467
Capitolul 12 Monitorizare și Evaluare.....	469
12.1. Descrierea sistemului de monitorizare	469
12.1.1. Obiective	469
12.1.2. Raportarea.....	470
12.1.3. Sistemul de monitorizare IT	471
12.2. Comitetul de Monitorizare	471
12.3. Descrierea sistemului de evaluare.....	473
12.3.1. Obiective	473
12.3.2. Procesul de evaluare	474
12.3.3. Raportarea.....	474
Capitolul 13 Acțiuni de informare și publicitate pentru PNDR	475
13.1. Măsurile propuse pentru informarea potențialilor beneficiari și a organismelor interesate de punerea în aplicare a programului	476
13.2. Măsurile propuse pentru informarea beneficiarilor PNDR	477
13.3. Acțiuni prevăzute să informeze publicul larg despre rolul jucat de Comunitate în cadrul PNDR și despre rezultate	478

Capitolul 14 Desemnarea partenerilor procesului de consultare și rezultatele consultării asupra PNDR.....	479
14.1. Desemnarea partenerilor pentru procesul de consultare	482
14.2. Rezultatele procesului de consultare	488
Capitolul 15 Egalitatea dintre bărbați și femei și nediscriminarea	493
15.1. Promovarea egalității de șanse între bărbați și femei în Programul Național de Dezvoltare Rurală	493
15.2. Prevenirea oricăror forme de discriminare în diferitele stadii ale implementării PNDR.....	495
Capitolul 16 Operațiuni de asistență tehnică.....	497
16.1. Descrierea activităților de pregătire, management, monitorizare, evaluare, informare și control, din cadrul sprijinului pentru programe finanțate prin asistență tehnică	497
16.2. Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală.....	504
16.2.1. Baza legală	504
16.2.2. Obiective și responsabilități	504
16.2.3. Înființarea și funcționarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală	504
16.2.4. Planul de acțiune	504
16.2.5. Activitățile Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală	506
16.2.6. Structura necesară funcționării Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală ...	508
16.2.6.1. Diagrama relațiilor dintre elementele RNDR în cadrul Programului	512
16.2.7. Instrumente folosite de Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală	513
16.2.8. Necesarul de resurse umane și tehnice	514
16.2.9. Calendarul realizării Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală	514
16.2.10. Finanțarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală	514
16.2.11. Așteptări din partea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală	515
ANEXE.....	517
ANEXA 1 Indicatori de bază	518
ANEXA 1 A Estimarea indicatorilor de monitorizare și evaluare	527
ANEXA 1 B Indicatori comuni de impact	546
ANEXA 2 Harta teritoriilor selectate pentru instruirea reprezentanților parteneriatelor public - private (LEADER)	549
ANEXA 3A Raportul de Evaluare Ex Ante	550
ANEXA 3B Raportul de mediu pentru Evaluarea Strategică de Mediu a PNDR.....	663
ANEXA 4A Zonele defavorizate	768
ANEXA 4B Plăți de agro-mediu	804
4B1. Cerințe minime relevante pentru Măsurile de agro-mediu	804
4B2. Desemnarea zonelor eligibile în cadrul Măsurii 214 Plăți de agro-mediu	820
ANEXA 4C Cerințe minime relevante pentru Măsura 215 – Plăți în favoarea bunăstării animalelor.....	847
ANEXA 5 Lista privind ajutoarele de stat existente în domeniul agricol și forestier conform Anexei V, Capitol 3 „Agricultura din tratatul de aderare”	853
ANEXA 6 Complementaritatea FEADR cu Fondurile Structurale.....	858
ANEXA 7 Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei I din cadrul PNDR	865
ANEXA 8 Organizarea procesului de consultare la nivel tehnic național pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013	871
ANEXA 8A Planificarea reuniunilor, constituirea grupurilor de lucru, participanți, agenda (decembrie 2006 – februarie 2007).....	871
ANEXA 8 B Procesul de consultare la nivel teritorial pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 (11-15 iunie 2007).....	902

ANEXA 9 Procesul de consultare pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală	903
ANEXA 10a Lista cu membrii Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală	904
ANEXA 10b Organizarea procesului de consultare privind Evaluarea Strategică de Mediu	912
ANEXA 11 Acțiuni de informare și publicitate pentru PNDR.....	913

Capitolul 1

Titlul programului de dezvoltare rurală

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 al României

Capitolul 2

Statul membru și regiunea administrativă

2.1. Aria geografică de aplicabilitate

Programul este unic și acoperă întregul teritoriu al României.

2.2. Regiunile clasificate ca obiectiv “Convergență”

Întreg teritoriul României este clasificat ca Obiectiv de “Convergență”.

Capitolul 3

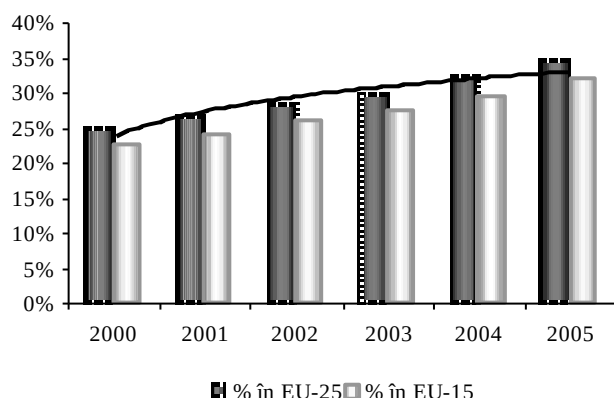
Analiza situației actuale¹, caracterizată prin puncte tari și puncte slabe, strategia aleasă pe baza acestora și evaluarea ex-ante

3.1. Analiza situației din perspectiva punctelor forte și a punctelor slabe

3.1.1. Contextul socio-economic general din zona rurală

3.1.1.1. Situația economică generală

Convergența veniturilor: România, comparativ cu UE
(PIB/cap de locuitor în România, ca pondere în UE15
și UE 25, 2000-2005)

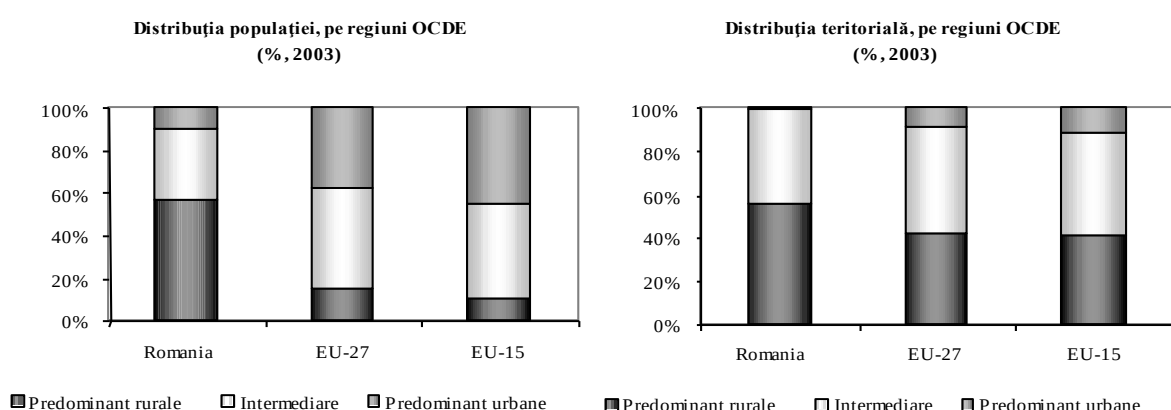
România se bucură de un potențial de dezvoltare important, însă nefolosit. Cu o suprafață totală de 238 mii km² și o populație de peste 21 milioane de locuitori, România, este ca mărime, cel de-al doilea nou stat-membru al Uniunii Europene, după Polonia. Ea reprezintă 6% din suprafața totală a Uniunii Europene și 4% din populația acesteia. Investițiile și competitivitatea din România constituie încă elemente care trebuie îmbunătățite, pentru a se reuși o accelerare a creșterii economice și asigurarea unei convergențe a veniturilor cu cele din UE. În anul 2005, România deținea mai puțin de 1% din PIB-ul Comunității Europene, înregistrând o creștere rapidă a PIB-ului pe

cap de locuitor, dar rămânând la 34% din media Uniunii celor 25 (*INS – Anuarul Statistic al României, 2006*). Aceste discrepanțe sunt în curs de diminuare, în urma integrării în Uniunea Europeană. Economia românească se dezvoltă într-un ritm rapid, comparativ cu economia din UE, iar

¹ Indicatorii aferenți situației curente și comparațiile cu statele UE sunt redați în Anexa 1 - "Indicatori de bază"

nivelul PIB începe să crească. După înregistrarea unui declin important, către sfârșitul anilor 1990, economia românească și-a reluat creșterea începând cu anul 2000 și a înregistrat o rată anuală medie de creștere de 5%. Vârful acestei evoluții a fost atins în 2004, înregistrând o rată de creștere a PIB de 8,5% față de anul anterior.

Zonele rurale dispun de un potențial de creștere substanțial și au un rol social vital. Conform definiției² din legislația națională, zonele rurale din România acoperă 87,1% din teritoriul țării, cuprinzând 45,1% din populație (la 1 iulie 2005, conform indicatorilor Institutului Național de Statistică³), și anume, 9,7 milioane de locuitori. Densitatea medie a populației din zonele rurale a rămas relativ constantă de-a lungul anilor (la circa 45,1 locuitori/km²). Definiția OCDE pentru noțiunea de ruralitate⁴ conduce la cifre ușor diferite, însă permite comparațiile pe plan internațional. Deși asemănătoare din punctul de vedere al distribuției în teritoriu, populația României are un nivel de ruralitate mult mai pronunțat, ponderea populației rurale din România reflectă incidența mai mare a acesteia față de alte țări din UE, unde așezările rurale sunt mai puțin populate și la scară mai redusă, ca alternativă față de concentrările urbane. Multe dintre aceste comunități rurale contribuie, într-o mică măsură, la creșterea economică, însă își păstrează structura socială și modul tradițional de viață.

Populația rurală nu este distribuită uniform. Există diferențe semnificative din punctul de vedere al densității populației, pe tot teritoriul României. Majoritatea comunelor cu mai puțin de 50 locuitori/km² sunt grupate în partea de vest a țării, comparativ cu zonele din est și din sud, unde predomină comunele, cu densități ale populației de 50-100 locuitori/km². Cele mai populate zone rurale sunt cele din nord-estul țării, unde rata natalității este ridicată, și în regiunile din sud, puternic industrializate în perioada comunistă. Există mari disparități, determinate în special de influența reliefului la nivel regional și județean. În acest context, se remarcă cele 24 de comune și orașe care se suprapun în totalitate sau parțial cu Rezervația Biosferei Delta Dunării unde densitatea medie a populației este de 28,7 locuitori/km².

Restructurarea agriculturii și revitalizarea economiei rurale pot constitui pârgșii importante de dezvoltare. Contribuția agriculturii la PIB a fost întotdeauna ridicată. Valoarea adăugată brută (VAB) a agriculturii a reprezentat 12,1% din PIB și 13,6% din totalul VAB (INS, 2006). Cu toate acestea, ea rămâne scăzută, având în vedere resursele neutilizate. Populația angajată în agricultură și silvicultură, de exemplu, are o pondere mult mai mare (32%), reflectând șomajul și o productivitate redusă a

² Din punct de vedere administrativ, teritoriul României este organizat, la nivel NUTS 5, în 319 localități (dintre care 103 municipii – cele mai importante orașe), care formează zona urbană, și 2.851 comune, care constituie zona rurală (la 31 decembrie 2005), conform Legii 350/2001 privind amenajarea teritorială și urbanismul și Legii 351/2001 referitoare la aprobarea Planului Național de Amenajare Teritorială. La rândul lor, comunele sunt, în majoritatea lor, formate din mai multe sate (existând, în total, 12.946 sate), care nu au responsabilități administrative. Pentru ca o comună să devină oraș, trebuie aprobată o lege specifică. Orașele și comunele sunt grupate în județe (nivel NUTS3), care au funcții administrative. Cele 42 județe sunt grupate în 8 regiuni de dezvoltare (NUTS2), care nu au funcții administrative.

³ În prezent, România dispune de o bază de date care cuprinde indicatorii relevanți ai zonelor rurale, definiți conform legislației naționale. Analiza din Planul Național Strategic se bazează pe acești indicatori; în viitor, se va examina posibilitatea aplicării metodologiei OCDE.

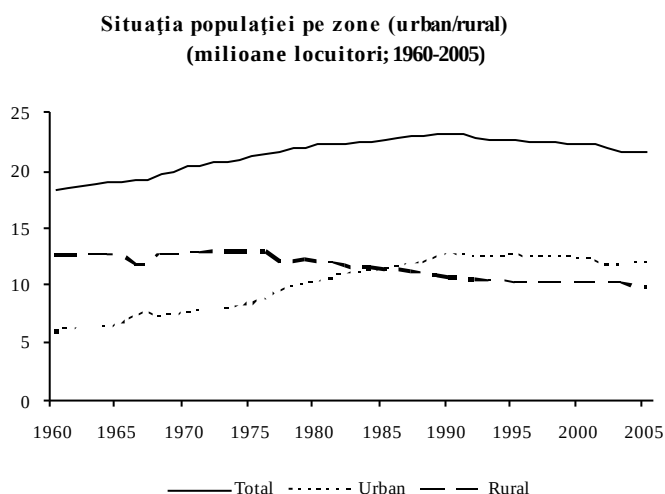
⁴ Definiția OCDE, care ia în considerare densitatea populației de la nivel local, clasifică drept rurale unitățile administrative de stat de la nivel local cu mai puțin de 150 locuitori/km². Apoi identifică trei categorii de regiuni (de nivel NUTS3 sau NUTS2): majoritar rurale (cu peste 50% din populație, aflată în comunități rurale), intermediare (între 15 și 50% din populație, în comunitățile rurale) și majoritar urbane (cu mai puțin de 15 % în comunități rurale).

muncii. Restructurarea agriculturii va avea un impact deosebit asupra economiei rurale în general, având în vedere că agricultura continuă să rămână cea mai importantă activitate din spațiul rural și o sursă esențială de venit pentru gospodării.

Restructurarea activităților la nivelul fermelor și intensificarea capitalului pentru fermele comerciale va duce inevitabil la utilizarea unei forțe de muncă mai scăzute, pentru îmbunătățirea competitivității. Experiența din alte sisteme agricole, din statele membre sau din alte țări, reprezintă o dovadă importantă în acest sens.

Populația activă reprezintă 46,3% din totalul locuitorilor din spațiul rural și poate contribui la susținerea creșterii economice din zonele rurale, dacă vor exista mijloace de stimulare adecvate.

3.1.1.2. Situația demografică a zonei rurale – privire de ansamblu

Declinul populației din România, mai pronunțat în zonele rurale, constituie o problemă care va trebui rezolvată dacă se dorește dezvoltarea economică a acestor regiuni.

De la vârful atins în 1989, populația totală a României a înregistrat o scădere rapidă. Această tendință este foarte pronunțată în zonele rurale. Numărul locuitorilor din zonele urbane a depășit numărul locuitorilor din zonele rurale pe la jumătatea anilor 1980, ca urmare a problemelor economice cu care se confruntă România în acea perioadă. Odată cu explozia economică din ultimii ani, populația urbană a crescut într-o

oarecare măsură, în timp ce numărul locuitorilor din zonele rurale a continuat să scadă.

Procesul de îmbătrânire și scăderea naturală a populației, care decurge din această situație, constituie principalii factori ai declinului populației rurale. Între 1998 și 2005, se constată următoarele: (1) ponderea categoriei de vârstă 0-14 ani din totalul populației rurale a scăzut; (2) ponderea categoriei de vârstă 15-64 ani a rămas relativ stabilă; (3) ponderea categoriei de peste 65 ani a înregistrat o tendință ascendentă, ajungând, în 2005, la 19% din totalul populației rurale (față de 11% în zona urbană). Scăderea naturală a populației rurale s-a accelerat semnificativ în ultimii cinci ani, ajungând la rate de aproape – 4/1.000 de locuitori iar a populației din zonele urbane a fost mult mai scăzută, situându-se în jurul valorii de –1, înainte de a atinge valoarea 0 și ulterior devenind pozitivă în 2005.

Deși pozitiv, procentul de migrare internă - dinspre urban spre rural - nu poate compensa acest declin. La începutul anilor '90, a avut loc o migrare masivă din zonele rurale către cele urbane. Tendința s-a inversat pe parcursul anilor '90, pe măsură ce restructurarea economică și restituirea terenurilor au determinat creșterea atractivității zonelor rurale, astfel încât către sfârșitul anilor '90, rata netă a migrației urban-rural a devenit pozitivă, deși a înregistrat unele fluctuații în valori absolute. Cu toate acestea, migrația urban-rural rămâne insuficientă pentru a compensa declinul populației rurale.

Rata de migrare internă, înspre zona rurală, în România (ani selectați din intervalul 1990-2005)

1990	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2004	2005
-521.422	-105.789	-48.910	-12.500	12.588	26.620	9.490	23.485	39.554	20.537

Migranții cu vârste mai înaintate înlocuiesc treptat populația mai tânără din spațiul rural. La începutul anilor '90, migranții către zonele urbane proveneau din toate categoriile de vârstă. Tendința s-a modificat în cea de-a doua jumătate a decadei, tinerii începând să plece din zonele rurale, iar persoanele mai în vârstă migrând în zona rurală. Spațiul rural a devenit din ce în ce mai atractiv pentru

populația de peste 35 ani și mai cu seamă pentru cei de 45-54 ani, care sunt, de obicei, mai vulnerabili pe piața muncii din spațiul urban și care se îndreaptă către zonele rurale, unde încep să desfășoare activitatea de subzistență. Cu toate acestea, pentru unele persoane, traiul în spațiul rural este o preferință față de aglomerarea urbană. Populația activă tânără migrează în zonele urbane, în căutarea unor locuri de muncă mai bune și a unui mod de viață mai atractiv.

Rata netă de migrare internațională este, de asemenea, semnificativă și este legată în principal de categoria de vârstă mai tânără, din spațiul rural. Migrarea externă a devenit un aspect cu o amploare semnificativă pentru România, în special în ultimii câțiva ani. Deși nu există date oficiale complete în acest sens⁵, estimările indică faptul că peste 2 milioane de români – sau circa 10% din totalul populației lucrează în străinătate (în țări ca Spania, Italia, Grecia și Germania; sursa: *Open Society Foundation, noiembrie 2006*). Majoritatea lor optează numai pentru angajări temporare. Potrivit aceluiași studiu, incidența migrării în străinătate pare să fie mai mare în rândul bărbaților decât în rândul femeilor și mai ridicată în rândul populației tinere, față de adulți și vârstnici. Femeile din zona rurală înclină mai mult spre migrarea internațională temporară la vârste mai tinere (18-29), față de femeile din zona urbană.

Rata migrației fluctuează astfel: în Centrul țării (19,8%), în regiunea Nord-Est (17% din numărul total al emigranților români.) (*INS, Anuarul Statistic al României, 2006*)

Pentru următoarea decadă, se estimează că numărul lucrătorilor emigranți va înregistra o scădere sigură, deoarece economia României dezvoltă și oferă, progresiv și sigur, mai multe oportunități de ocupare și performanță personală indivizilor.

Migrarea în străinătate are implicații economice și sociale majore, îndeosebi în zonele rurale. Sumele de bani trimise în țară de către cei care lucrează în străinătate, creează fluxuri financiare importante în economia rurală. Alături de *modificările de atitudine* în ce privește migrarea în străinătate, acești bani pregătesc calea pentru modernizarea și dezvoltarea spațiului rural. Cea mai mare parte a acestor sume sunt investite în tranzacțiile imobiliare (locuințe și terenuri), în încercarea de a se ridica nivelul calitativ al vieții și de a se asigura un mijloc de protecție în cazul eventualelor probleme financiare. *Spiritul antreprenorial* constituie și el un element care se dezvoltă în rândul celor care au lucrat în străinătate (7% sunt dispuși să înceapă o activitate agricolă comercială, în timp ce 24% își deschid afaceri în sectorul non-agricol). Cu toate acestea, migrarea în străinătate atrage după sine *costuri sociale*. Dinamica intensă a migrării nu compensează capacitatea de reacție a sistemului de asistență socială. Au loc separări ale membrilor familiilor, copiii rămânând în grija rudelor din țară.

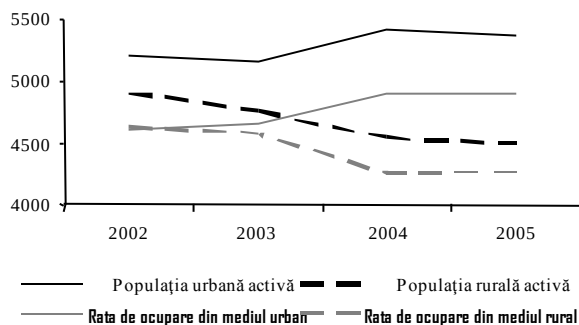
Un studiu efectuat de Fundația SOROS indică faptul că aproximativ 170.000 copii din ciclul gimnazial au cel puțin un părinte care lucrează în străinătate. Dintre aceștia, 80.000 au doar tatăl plecat, 55.000 doar mama, iar în cazul a 35.000 dintre ei, atât mama, cât și tatăl sunt la lucru peste graniță. Cele mai afectate regiuni sunt vestul (Banatul, Crișana, Maramureșul), unde 27% din părinții copiilor din ciclul gimnazial lucrează în străinătate și estul (Moldova), cu 25%.

Diversitatea etnică din România este mai degrabă redusă. Populația totală este predominant românească (89,48%, conform Recensământului populației din 2002). Ponderea românilor a înregistrat o ușoară creștere de-a lungul anilor (85,64% în 1956 și 88,12% în 1977). Minoritățile etnice principale sunt maghiarii (6,60%), romii (2,47%) și germanii (0,28%). Totuși, unele minorități etnice tind să fie mai rurale decât altele. Incidența populației rome din spațiul rural este de 61%, un procent mult mai ridicat decât incidența populației rurale de origine germană (30%). Pe plan regional, cea mai mare diversitate etnică se poate observa în Transilvania, Banat, Bucovina și Dobrogea.

⁵ Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă furnizează următoarele date statistice referitoare la migrarea în străinătate a forței de muncă în 2006 (față de 2002): (1) 53.029 (față de 22.305), pe baza acordurilor bilaterale; (2) 14.742 (față de 369), prin agențiile de angajări private și (3) 89.663 (față de 82.879), majoritatea în țări ale UE, pe baza informațiilor furnizate de misiunile diplomatice.

3.1.1.3. Piața muncii

Populația activă și rata de ocupare, pe regiuni
(mii persoane, 2000-2005)

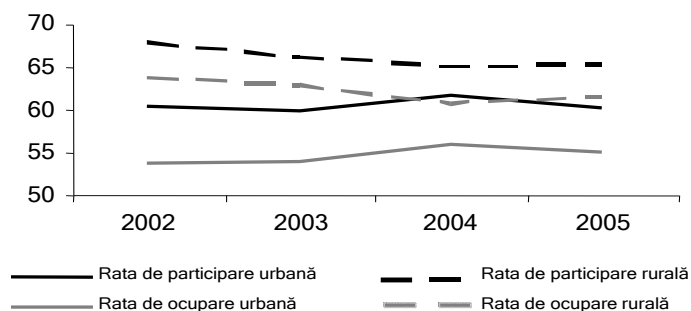
Urbanizarea crescută a populației active.

Creșterea economică recentă, concentrată în mare parte în sectoarele urbane, non-agricole ale economiei, atrage populația activă în zonele urbane. Migrarea în exterior a populației rurale tinere, alături de îmbătrânirea populației rurale, conduce la un declin al forței de muncă disponibile din spațiul rural. Populația rurală activă a scăzut cu aproape 7% în perioada 2002-2005⁶, ajungând la circa 4,5 milioane, în timp ce populația activă urbană a crescut cu 3%. În cifre absolute, rata de ocupare a urmat îndeaproape această tendință, aproximativ 4,2 milioane de persoane având locuri de muncă în zona rurală.

Rata de ocupare a populației din mediul rural, raportată la totalul populației active rurale, cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani a scăzut cu 6,8%, în perioada 1998 - 2005, atingând procentul de 61,6% în anul 2005.

Ratele de participare și ocupare crescute din zonele rurale maschează șomajul ascuns.

Rate de participare și ocupare, pe regiuni
(%, 2002-2005)

Rata de participare din zonele rurale depășește cu 5-10% nivelul din zonele urbane în perioada 2002-2005, deși se înscrie pe o curbă descendentă. Convergența dintre ratele de participare rurală și urbană a fost o consecință a îmbătrânirii constante a populației rurale și a atractivității crescute a pieței muncii din spațiul urban. Rata de ocupare din zona rurală depășește și ea, cu un procent semnificativ, pe cea din zona urbană, rezultatul fiind o rată a șomajului rural mult mai scăzută (5,2%) decât cel urban (8,8%). Numărul actual al șomerilor din spațiul rural este 232.000, ceea ce

reprezintă 33% din numărul total de șomeri din România. În loc să reflecte existența unor ocazii de angajare mai bune, rata de ocupare ridicată din zona rurală indică o ocupare insuficientă – persistentă – a forței de muncă din această zonă. Majoritatea locuitorilor din spațiul rural lucrează pe cont propriu, în special în agricultură, unde productivitatea și veniturile medii continuă să rămână scăzute, așa cum le indică ponderea ridicată a ocupării (32,2%) față de contribuția acestui sector la PIB (14%).

În profil regional, tendințele privind gradul de ocupare a populației din totalul populației active, se reflectă diferit, în funcție de specificitatea socio-economică zonală și de transformările complexe ce au avut loc în cadrul economiei naționale, ca urmare a procesului de restructurare.

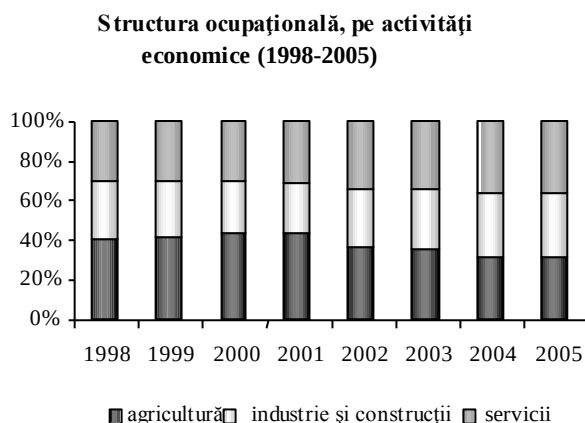
Caracteristicile regionale ale acestui fenomen sunt:

- Reducerea ponderii agriculturii, ca domeniu de activitate pentru locuitorii mediului rural, din regiunile Vest, Nord-Vest, Centru și București și orientarea spre sectorul industriei și al serviciilor în aceste regiuni;
- Menținerea interesului pentru sectorul agricol în regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud și Sud-Vest, unde populația ocupată înregistrează fie stagnări, fie creșteri ;

⁶ Din cauza unor modificări ale metodologiei statistice, datele nu sunt comparabile cu anii anteriori.

- Reorientarea populației spre sectorul serviciilor, în detrimentul sectorului industrial în regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud și Sud-Vest, evoluție generată, pe de o parte de dinamica ascendentă a sectorului serviciilor, iar pe de altă parte a recesiunii resimțită de sectorul industrial.

Situația structurii populației active, pe grupe de vârstă și regiuni de dezvoltare prezintă aspecte importante din punctul de vedere al potențialului forței de muncă în rural, și anume:

- Nivelul maxim al populației active este reprezentat de categoria de vârstă cuprinsă între 35-49 de ani, aspect valabil pentru toate regiunile de dezvoltare, cu excepția municipiului București; urmat de grupa 25-34 de ani, cu valori foarte apropiate de grupa 35-49 de ani;

- Grupa 50-64 ani prezintă un nivel comparabil cu cel al primelor două grupe, însă, în unele situații, diferențele sunt semnificative;

- Grupele 15-24 ani și peste 65 de ani ocupă ultimele poziții.

Există anumite diferențe între regiunile de dezvoltare în cadrul aceleiași grupe de vârstă;

acestea sunt mai evidente în cazul grupelor marginale, de 15-24 ani și peste 65 de ani și mai mici pentru celelalte grupe de vârstă.

Astfel, la nivel național, după statutul profesional, populația este reprezentată de 37.000 femei-patron față de 117.000 bărbați-patron. În ceea ce privește lucrătorii pe cont propriu, s-a înregistrat un număr de 521.000 femei, comparativ cu 1.274.000 bărbați precum și un număr de 878.000 femei cu statut de lucrător familial neremunerat, față de 389.000 bărbați, fapt ce conduce la concluzia că prezența femeilor în toate aceste activități este mult mai redusă comparativ cu participarea bărbaților (INS, 2005).

De asemenea, tinerii din mediul rural, cu vârste cuprinse între 15-34 ani sunt reprezentați după statutul profesional, astfel: patroni 23,3% din totalul de 33.000, lucrători pe cont propriu, 21% din totalul de 1.553.000 și 46% lucrători familiali neremunerați din 1.198, statistică ce arată că segmentul tinerilor este slab reprezentat în mediul de afaceri (INS, 2005).

Până de curând, sectorul primar a constituit principalul furnizor de locuri de muncă din economia țării. În 2005, agricultura, silvicultura și piscicultura (clasificare CAEN) au angajat 2,9 milioane de persoane, reprezentând 32,2% din totalul locurilor de muncă (față de 30,3% în industrie și construcții și 37,5% în sectorul servicii). Cu toate acestea, odată cu creșterea economică începută în 2000, agricultura a pierdut din forța de muncă, aceasta migrând către sectoarele secundar și terțiar. Totuși, sectorului primar prezintă importanță în ceea ce privește furnizarea locurilor de muncă în spațiul rural.

Majoritatea locuitorilor rurali sunt ocupați în agricultură, silvicultură și piscicultură (64,2%), în timp ce doar 18,7% muncesc în sectorul secundar, iar 17,1% în sectorul terțiar.

Agricultura are un rol important pentru asigurarea unui venit, prin propria angajare, în timp ce diversificarea activităților din zona rurală rămâne o problema care trebuie rezolvată. Majoritatea celor care lucrează în agricultură sunt proprii lor angajați, iar agricultura reprezintă doar 3,2% din numărul total de angajați din economia țării. Economia rurală non-agricolă utilizează numai 24,5% din populația rurală activă. Numărul locurilor de muncă din sectorul non-agricol rural s-a diminuat în intervalul 1998-2005. Acest declin se explică prin micșorarea sau restructurarea sectoarelor rurale non-agricole, creșterea migrării în exterior, în rândul populației active și veniturile medii scăzute din zona rurală, care generează mai puțină ocupare și mai puține oportunități de diversificare. Diversificarea activităților din zona rurală rămâne o problemă care trebuie rezolvată; numai 457.000 locuitori rurali (10% din totalul locurilor de muncă din rural) lucrau în sectorul meșteșugăresc.

Statisticile referitoare privind gradul de ocupare al forței de muncă subestimează numărul de persoane implicate în activități agricole. O anchetă structurală a sectorului agricol indică faptul că în 2005, nu mai puțin de 8,5 milioane de persoane au contribuit la producția agricolă. Această cifră cuprinde persoanele pentru care agricultura reprezintă activitatea principală, dar și cele pentru care agricultura este o activitate secundară, dar care nu sunt cuprinse în statisticile oficiale ale forței de muncă. Majoritatea acestora muncesc în exploatații individuale (8,4 milioane de persoane), în timp ce un procent minoritar lucrează în ferme cu personalitate juridică (78.366 de persoane). În medie, persoanele implicate în activități agricole au o performanță de numai 30% din potențialul unui angajat cu normă întreagă, fie din cauză că agricultura constituie o ocupație secundară, fie din cauza slabei productivități obținute din numeroasele exploatații individuale, de mici dimensiuni.

Restructurarea activităților la nivelul fermelor și intensificarea capitalului pentru fermele comerciale va conduce inevitabil, la utilizarea unei forțe de muncă mai reduse pentru îmbunătățirea competitivității. Experiența din alte sisteme agricole, din Statele Membre sau din alte țări, reprezintă o dovadă importantă în acest sens. Aceste schimbări cu impact negativ asupra șomajului arată încă o dată nevoia de creare de locuri de muncă în sectoarele non-agricole, pentru a putea absorbi forța de muncă eliberată din agricultură.

Pe piața muncii din zona rurală se observă diferențe regionale. Agricultura ca principală activitate ocupațională a scăzut în importanță în vestul, nord-vestul și centrul țării. Forța de muncă rurală din aceste regiuni s-a orientat din ce în ce mai mult către sectorul industriei și cel al serviciilor. Totuși, ponderea agriculturii în totalul gradului de ocupare s-a menținut sau chiar a crescut în restul regiunilor. La rândul său, șomajul rural înregistrează nivelele cele mai ridicate în sudul țării și cele mai scăzute în vestul și sud-vestul țării.

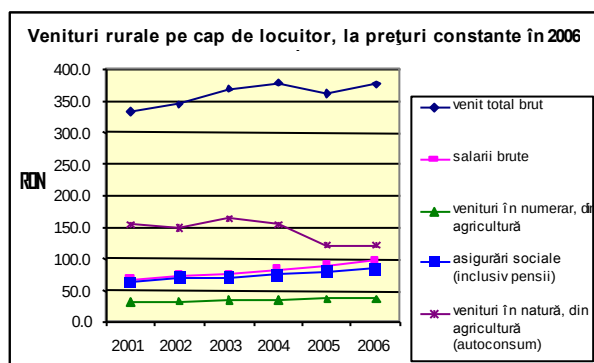
La nivel regional, se observă că cea mai mare pondere de ocupare în sectorul non-agricol din mediul rural se înregistrează în Regiunea de Centru, cu un procent de 30,8% în sectorul secundar și 24,6% în sectorul terțiar, în timp ce în Regiunea de Sud-Vest se înregistrează cea mai scăzută pondere (10,9%, respectiv 10,3%)(INS, 2005).

Totuși, economia rurală este slab diversificată și încă dependentă de activitățile agricole, ceea ce are drept consecință venituri reduse pentru întreprinzătorii din mediul rural.

3.1.1.4. Veniturile și nivelul de sărăcie

Veniturile rurale sunt relativ scăzute, iar discrepanța față de zonele urbane se mărește din ce în ce mai mult.

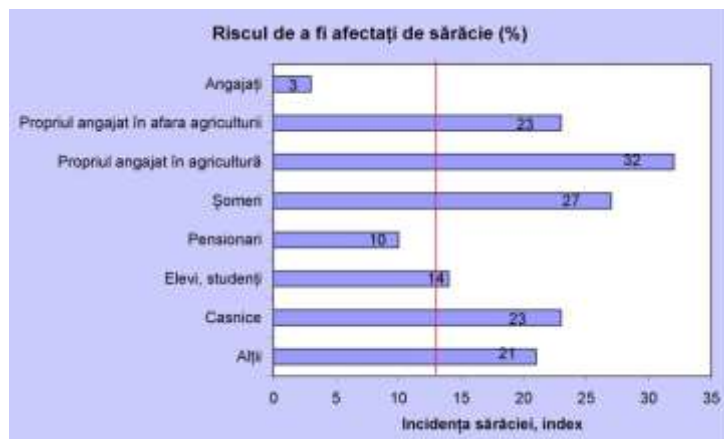
Referitor la venitul gospodăriilor, acesta diferă de la o gospodărie la alta, astfel că în zonele rurale media venitului/persoană/lună este de aproximativ 95 Euro, în timp ce în zonele urbane este stabilit în jurul sumei de 135 Euro. Venitul, la nivelul gospodăriilor rurale, provine în special din producția agricolă și asigură aproximativ 45% din venitul total, pe când în zonele urbane un procent de 61,1% provine din salarii. Media venitului provenit din activitățile non-agricole la nivel de gospodărie a fost în anul 2005, de aproximativ 12 Euro/lună reprezentând, doar 4,1% din venitul net („Tendințe sociale” – INS 2005).

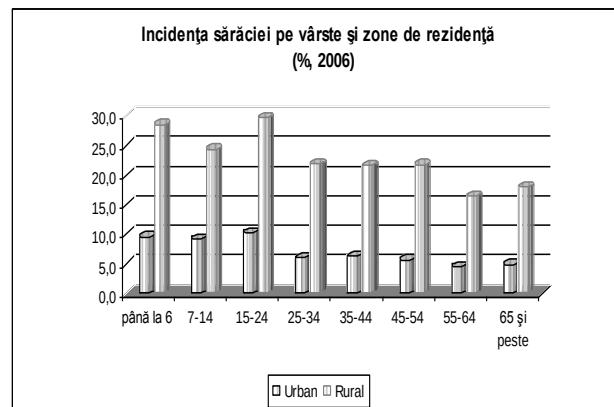
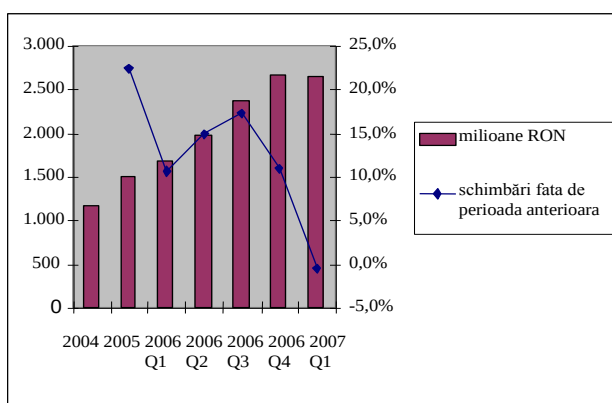
Veniturile rurale se diversifică, îndepărtându-se de predominanța agriculturii de subzistență. Ponderea veniturilor (atât în numerar, cât și în natură) din agricultură încă depășesc 40% din venitul total brut din zona rurală, în timp ce salariile se situează în prezent în jurul procentului de 25%. Mai mult, veniturile din agricultură provin în principal (77%) din surse în natură – cum ar fi alimentele produse în gospodării, pentru autoconsum, fapt care subliniază caracterul subzistent al agriculturii. Tendințele apărute în compoziția veniturilor rurale indică totuși faptul că are loc o diversificare a activităților, veniturile provenite atât din pensii

cât și din salarii crescând în termeni reali, dar și ca pondere din totalul veniturilor rurale și depășește importanța veniturilor agricole în natură, care înregistrează o oarecare scădere.

Veniturile lunare din gospodăriile agricultorilor sunt de regulă mai mici decât cele din gospodăriile rurale obișnuite (283 RON pe cap de locuitor, față de 376 RON, în 2006). În plus, gospodăriile agricultorilor depind mult de sursele de venit nemonetar. Ponderea veniturilor agricole în natură ale gospodăriilor agricultorilor este mare, în detrimentul veniturilor în numerar.

sărăcie sunt persoanele care lucrează în agricultură pe cont propriu (32%), șomerii (27%), persoanele care lucrează pe cont propriu în afara agriculturii și casnicele (23%). Prin prisma vârstei, incidența sărăciei este cea mai mare în rândul tinerilor (în special în categoria de vârstă 15-24) (*Raportul INS&BM de monitorizare a sărăciei, bazat pe Ancheta bugetelor gospodăriilor; date din 2006*).

Între regiuni există diferențe substanțiale de incidență a sărăciei. Zonele rurale din estul și sud-vestul țării sunt cele mai sărace, în timp ce populația rurală din jurul capitalei și din partea de vest a țării au o situație materială mai bună.

3.1.1.5. Situația actuală a creditului rural

Disponibilitatea creditelor la nivel național a luat amploare în ultimii 4-5 ani, inclusiv în zonele rurale.

Nivelul de lichiditate din sectorul bancar este foarte ridicat, datorită fluxului de investiții străine și încrederii din ce în ce mai crescute în sectorul bancar, determinate de privatizarea și programul de reformă desfășurate în sectorul financiar. Totalul creditelor pentru agricultură acordate de sistemul bancar a urmat curba creditelor totale de investiții din România, ajungând să fie mai mult decât dublu față de 2004 (nu sunt disponibile date statistice oficiale pentru creditele rurale din afara agriculturii).

⁷ Utilizând limita națională a sărăciei absolute, conform Ordonanței Guvernului nr. 488/26 mai 2005.

Volumul total al creditelor acordate în România pentru agricultură, silvicultură și piscicultură (sursa: BNR)

În ciuda multor îmbunătățiri semnificative din sistemul financiar rural, gradul de pătrundere al acestuia în spațiul rural rămâne redus. Sistemul financiar a fost restructurat, privatizat și modernizat în mare măsură și nu prezintă problemele de lichiditate. După o restrângere accentuată la sfârșitul anilor '90 și începutul anilor 2000, activitatea de furnizare a serviciilor financiare în zonele rurale și în agricultură a crescut, însă gradul de acoperire rămâne redus, fiind îndreptat în special către exploatarea agricole mari, corporatiste, întreprinderile mai mari și creditele de consum. Pătrunderea în spațiul rural prin segmentul exploatarea agricole medii și prin IMM-uri rămâne în mare măsură dificilă, din cauza riscurilor și taxelor de tranzacționare percepute de băncile comerciale, a unei slabe baze de garantare bancară și a unor instituții de microfinanțare aflate în stadiu incipient.

Accesul limitat la credite de către segmentele cele mai dense al agricultorilor și a populației din mediul rural reduce capacitatea de a investi și îngreunează foarte mult absorbția fondurilor UE (precum fondurile SAPARD), care impun o cerință de prefinanțare din partea beneficiarilor.

Chiar dacă s-a îmbunătățit activitatea și situația lichidității din sistemul financiar, inclusiv în zonele rurale, o mare parte din credite se îndreaptă către segmentele „mai puțin riscante” și mai rentabile de pe piața financiară. Cardurile de credit, sistemele de leasing, creditele de consum, inclusiv creditele pentru locuințe și împrumuturile pentru societățile corporatiste absorb cea mai mare parte a creditelor. În România, este încă greu de obținut un împrumut de către o mică firmă start-up sau de către un agricultor.

Riscul și percepția riscului, mai degrabă decât aspectul lichidității sau ratele dobânzilor par să fie principalul aspect de care se lovesc segmentele insuficient deservite de pe piața financiară atunci când doresc să acceseze un credit, în special exploatarea agricole mai mici și IMM-urile. Pe de o parte, băncile sunt obligate să gestioneze riscul și au tendința să evite segmentele de piață pe care le percep ca fiind riscante, iar pe de altă parte, un factor limitativ major pentru împrumuturi este faptul că agricultorilor sau IMM-urilor le lipsesc garanțiile (cum ar fi terenurile, construcțiile, locuința), fie nu sunt dispuși să le angajeze (având în vedere veniturile lor scăzute și instabile). Deseori, agricultorii și IMM-urile se folosesc de sumele primite din străinătate sau de veniturile obținute din salarii pentru a-și finanța investițiile.

În fața accesului încă dificil la credite – pentru marea majoritate a populației rurale din România – este important să se creeze instrumentele și mecanismele prin care să se poată reduce impactul riscurilor.

Pentru atenuarea acestor riscuri, se poate recurge la o întreagă varietate de abordări complementare. O primă cale este reducerea expunerii la riscurile legate de condițiile meteorologice, cu ajutorul sistemelor de asigurări, dar și prin adoptarea unor practici agricole și de lucrări ale solului îmbunătățite și prin ameliorarea materialului săditor, a sistemelor de irigații etc. Riscurile de piață pot fi și ele gestionate prin crearea și dezvoltarea unor burse de produse agricole, a unor sisteme de informare de piață și prin îmbunătățirea canalelor de comercializare și coordonării dintre procesatorii de produse agricole/lanțurile de supermarket-uri și agricultori, prin intermediul grupurilor de producători, încheierea de contracte cu fermele sau prin tranzacții financiare structurate. Riscurile legate de eficiența activității pot fi și ele abordate prin îmbunătățirea bazei de garanții bancare din zonele rurale, prin continuarea înregistrării sistematice a terenurilor intravilane și extravilane, așa cum s-a și inițiat prin programul național aplicat de Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară (ANCP). Facilitățile de garantare formală pot oferi la rândul lor alternative de reducere a riscurilor percepute de sectorul bancar.

Fondul de Garantare a Creditului Rural (FGCR) a fost înființat în 1994 prin finanțare PHARE, pentru a facilita accesul la credite și la alte instrumente financiare în zonele rurale, prin acoperirea unei părți din garanțiile solicitate de băncile comerciale și de alți furnizori de fonduri. Fondul garantează credite pe termen scurt, mediu și lung, iar suma garantată acoperă până la 100% din credit.

Au fost înființate și alte facilități de garantare a creditelor, precum **Fondul Național de Garantare** pentru împrumuturile angajate de IMM-uri, sau **Fondul Român de Garantare pentru Creditele IMM**. Având în vedere faptul că nu toți cei interesați își vor putea satisface nevoia de credite apelând la bănci, se mai pot face multe lucruri pentru a consolida considerabil sectorul financiar non-bancar,

prin entități precum cooperativele de credit, societățile de leasing, instituțiile de microfinanțare, care pot deservi oameni care, în prezent, rămân în afara sectorului bancar formal.

Ministerul Agriculturii a lansat mai multe mecanisme de facilitare a accesului la credite pentru agricultură, cum este Legea 150/2003 și, mai recent, programul „Fermierul”, lansat în 2005 și având ca scop încurajarea investițiilor pe termen lung în agricultură și în sectorul agroindustrial, precum și accelerarea absorbției fondurilor SAPARD, derulate prin **Fondul de Credite pentru Investiții Agricole**. Prin programul „Fermierul” s-au oferit lichidități suplimentare băncilor comerciale participante, cu dobânzi subvenționate (5%) și s-a permis garantarea cu utilajele achiziționate prin credit.

3.1.1.6. Utilizarea terenurilor

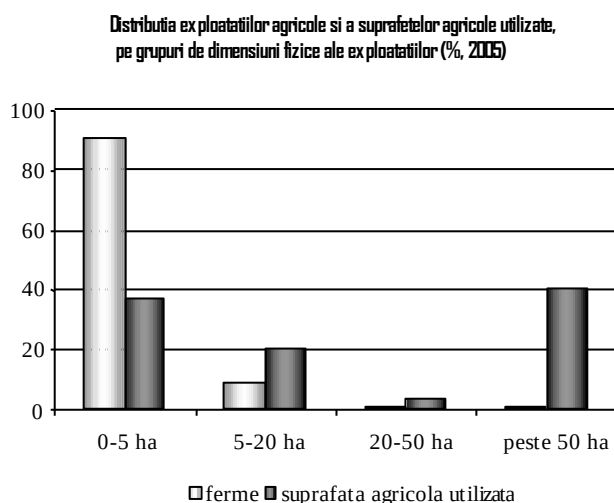
Suprafețe mari ale fondului funciar românesc pot fi utilizate pentru practicarea agriculturii

Având o suprafață agricolă de 14.741,2 mii ha (sau 61,8% din suprafața totală a țării) în anul 2005, România dispune de resurse agricole importante în Europa Centrală și de Est. Deși zone semnificative din suprafața agricolă utilizată sunt clasificate ca fiind zone defavorizate, condițiile pedologice sunt deosebit de favorabile activităților agricole de producție în regiunile de sud și de vest ale țării. Cea mai mare parte a suprafeței agricole este arabilă (63,9%) iar pășunile și fânețele dețin de asemenea ponderi importante (22,8% și respectiv 10,2%). Podgoriile și livezile, inclusiv pepinierele, reprezintă restul de 1,5% și respectiv, 1,4% din suprafața arabilă a țării (*INS – Anuarul Statistic al României, 2006*).

Suprafața agricolă a României a scăzut ușor de la un an la altul. Transferul suprafețelor de teren către sectorul forestier și al construcțiilor a constituit cauza principală a reducerii suprafeței agricole în ultimii douăzeci de ani. Reducerea suprafețelor de teren, prin includerea acestora în zona urbană, reprezintă un fenomen întâlnit în zonele cu productivitate mai mare, în timp ce schimbarea categoriei de folosință a terenului agricol în cel forestier apare, în special, în zonele defavorizate.

Pădurile acoperă o suprafață importantă, însă se situează încă sub potențial. Pădurile și alte terenuri cu vegetație forestieră (6.742,8 mii ha) reprezintă 28,28% din fondul funciar al României. Acesta este compus din păduri (6.233 mii ha), reprezentând 92,4% și alte terenuri acoperite cu vegetație forestieră. (*INS – Anuarul Statistic al României, 2006*).

Ponderea suprafețelor împădurite în totalul suprafeței României se situează sub media europeană și cu mult sub nivelul pe care cercetătorii îl consideră ca fiind un prag minim posibil, având în vedere condițiile naturale ale țării (32-35%).

Aproape toată suprafața agricolă și peste o treime din fondul forestier au fost privatizate. Retrocedarea și redistribuirea suprafețelor de teren agricol și forestier a început în anul 1991, desfășurându-se în mai multe etape succesive. Ca urmare, până în anul 2005, 95,6% din suprafața agricolă a țării și circa 33% din cea împădurită au fost retrocedate foștilor proprietari sau moștenitorilor legali ai acestora. Totuși, titlurile de proprietate au fost emise fără o verificare corespunzătoare a terenurilor din punct de vedere cadastral și fără înscriere în Cartea funciară. Identificarea și delimitarea parcelor retrocedate nu au fost întotdeauna corect realizate, făcând astfel obiectul multor litigii și dispute.

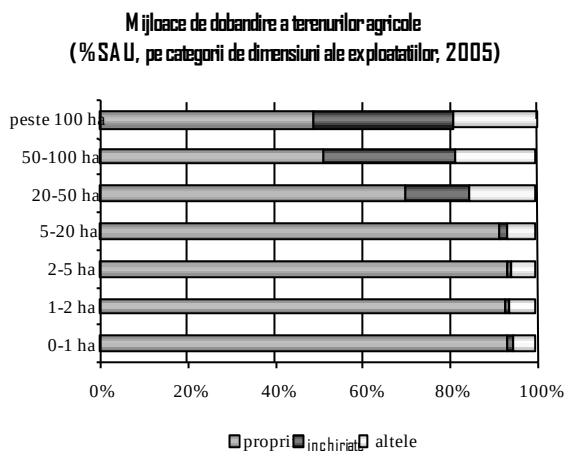
Terenurile aflate în proprietatea publică a statului au în prezent o pondere de numai 0,5% din suprafața totală arabilă (367,2 mii ha), 0,7% din suprafața totală pășuni (231,2 mii ha) și 0,2% din suprafața totală de fânețe (32,4 mii ha) (INS, 2004).

Distribuția exploatațiilor agricole are un pronunțat caracter dual. În 2005, din totalul de 4.256.152 exploatații, 4.121.247 utilizau o suprafață agricolă de 13.906,7 mii ha. Suprafața agricolă medie a unei exploatații agricole din România este de 3,37 ha și este divizată în aproximativ 3,7 parcele, fapt care o situează cu mult sub dimensiunea medie a unei ferme europene. Această medie scăzută maschează disparitatea dintre exploatațiile agricole în ce privește dimensiunea acestora, remarcându-se o distribuție bipolară sau duală. Aproape 80% din suprafața agricolă utilizată (SAU) este împărțită aproximativ egal între două categorii: un grup foarte numeros (80% din totalul exploatațiilor), format din exploatații de mici dimensiuni, sub 5 ha și un grup foarte mic, de exploatații cu dimensiuni de peste 50 ha (13.830, care exploatează 40% din SAU). Restul de 20% din SAU este exploatată de către un segment intermediar, reprezentat de exploatații cu dimensiuni între 5 și 50 ha, segment care este redus comparativ cu alte țări din UE și care necesită a fi dezvoltat (INS – *Anuarul Statistic al României*, 2006).

Fermele mici sunt reprezentate în principal de exploatațiile individuale. Din cele 4.121.247, exploatațiile individuale lucrează 65,45% (sau 9.102.018,22 ha) din SAU, în timp ce 18.263 exploatații cu personalitate juridică exploatează diferența de 34,55% (4.804.683,06 ha). Exploatațiile individuale au, în medie, 2,15 ha, împărțite în 3,7 parcele, în timp ce exploatațiile cu personalitate juridică exploatează în medie 269 ha, divizate în circa 9 parcele. Majoritatea exploatațiilor cu personalitate juridică sunt ferme mari: 43% din ele exploatează mai mult de 50 ha, în timp ce numai 30% exploatează sub 5 ha (INS – *Anuarul Statistic al României*, 2006).

Cea mai mare parte a suprafeței agricole a exploatațiilor cu personalitate juridică aparține administrației publice, și anume, municipiilor și comunelor (44,2%). Restul este împărțit între societățile comerciale cu capital majoritar privat (35,81%), unitățile agricole private (15,44%), societățile comerciale cu capital majoritar de stat (1,25%), cooperative (0,08%) și alte tipuri (3,2%) (INS – *Anuarul Statistic al României*, 2006).

Asociațiile familiale și persoanele fizice autorizate reprezintă un tip particular de exploatații, fără personalitate juridică. Ele sunt, totuși, incluse în Registrul Comerțului. Există 3.863 asociații familiale înregistrate și 9.935 persoane fizice autorizate. Majoritatea celor din a doua categorie cultivă cereale (1.449), altele se ocupă cu cultivarea sau ameliorarea legumelor, cu horticultura și obținerea produselor de seră (743), fructelor (235), creșterea animalelor pentru lapte (498), creșterea ovinelor, caprinelor și ecvinelor (368), porcinelor (68) și păsărilor (109), în timp ce restul sunt furnizori de servicii agricole (*Oficiul Național al Registrului Comerțului* - 2007).

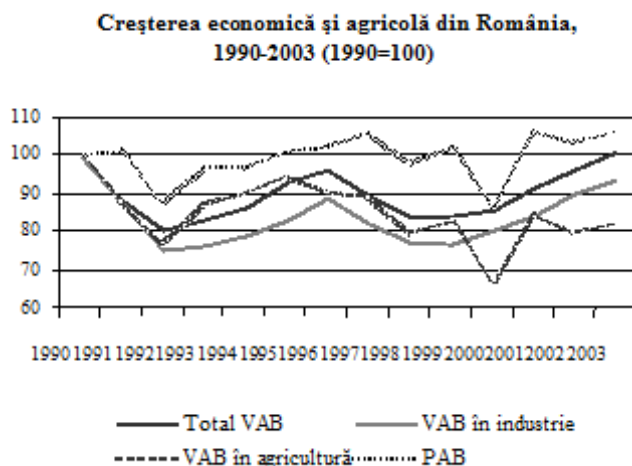
Proprietatea reprezintă principalul mod de deținere al unui teren agricol. Fragmentarea excesivă a proprietății și lipsa asocierii între agricultori diminuează competitivitatea sectorului agricol. În anul 2005, trei sferturi din SAU a fost exploatată de proprietari (*sursa: Ancheta Structurală a Exploatațiilor Agricole, 2005*) în timp ce doar 14% a fost arendată. Deși aflată în curs de dezvoltare, piața arendării rămâne limitată și beneficiază de aceasta mai ales exploatațiile mai mari. Ponderea terenurilor arendate din totalul suprafeței agricole devine relativ importantă numai în exploatațiile mai mari de 50 ha, unde terenurile arendate reprezintă circa o treime din dimensiunea totală a fermei.

3.1.2. Performanța sectoarelor agricol, forestier și alimentar

Performanța în agricultură a fost scăzută și a devenit tot mai instabilă. Acest lucru este rezultatul (i) unei structuri duale și „învechite” a exploatațiilor agricole, (ii) lipsei piețelor care să sprijine restructurarea și modernizarea sectorului agricol și (iii) a industriei alimentare care nu și-a încheiat încă procesul de restructurare și modernizare.

Analiza de mai jos va oferi mai întâi o privire de ansamblu asupra performanței generale la nivel de sector, apoi va examina aspecte legate de dezavantajele structurale din agricultură și industria alimen-

tară, precum și cauzele care împiedică creșterea performanței și competitivității acestor sectoare.

3.1.2.1. Competitivitatea agriculturii, silviculturii și industriei alimentare

Performanța sectorului agricol a înregistrat un nivel scăzut. Lipsa competitivității este reflectată de productivitatea scăzută, de creșterea economică scăzută și de un deficit al balanțelor comerciale agroalimentare, având în vedere că agricultura și industria alimentară nu reușesc să țină pasul cu creșterea cererii de produse alimentare, determinată de

creșterea economică generală rapidă și neputând face față competiției străine, în special celei din UE.

Ca ramură a economiei naționale, agricultura înregistrează un declin. În ciuda acestui fapt, România a fost una dintre țările Europei Centrale și de Est în care s-a înregistrat cea mai mică scădere a producției agricole de la începutul perioadei de tranziție. Nivelul producției agricole (cuantificată prin PAB - producția agricolă brută), a rămas relativ constant după 1980. Situația a fost deosebit de nefavorabilă în 1992, odată cu desființarea cooperativelor agricole de producție, precum și în ultimii ani, când sectorul a avut de suferit în urma condițiilor meteorologice precare. În primul an de tranziție, VAB din agricultură a înregistrat o scădere inferioară celei din industrie. Însă din anul 2000, sectorul industrial s-a bucurat de o creștere continuă, în timp ce sectorul agricol a înregistrat fluctuații semnificative, din cauza vulnerabilității în fața condițiilor de secetă. Agricultura a contribuit cu 13,6% din totalul VAB în 2004 (scăzând de la 20% în 1990), în timp ce sectorul primar (agricultura, silvicultura și piscicultura) a contribuit cu 14,1%, înregistrând o scădere de la 16,2% în 1998 (*INS – Anuarul Statistic al României, 2006*).

Deficitul din ce în ce mai mare al balanței comerciale agroalimentare reflectă scăderea competitivității. Schimbările structurale care au intervenit în perioada de tranziție au transformat România într-un importator net de produse agroalimentare. Deficitul balanței comerciale în sectorul agro-alimentar a atins 1,3 miliarde Euro în 2005, nivelul exporturilor fiind de 673,3 milioane Euro și al importurilor de 2.021,9 milioane Euro.

Deficitul balanței comerciale agroalimentare este determinat în mare parte de o industrie alimentară neperformantă. În anul 2005, produsele/sectoarele care au înregistrat o balanță comercială pozitivă (totalizând 430 milioane Euro) au fost: orzul, grâul, porumbul, șeptelul (bovine, ovine, cabaline), uleiul de floarea-soarelui și uleiul de soia, vinul, brânzeturile, mierea, conservele și produsele din carne, șroturile de floarea soarelui și nucile. În ceea ce privește produsele cu balanță comercială negativă, însumând 1.779 milioane Euro, peste jumătate (1.041 milioane Euro) a provenit din sectoare pentru care producția internă nu a acoperit necesarul de consum, precum: efectivele de porcine (carnea de porc), florile, legumele proaspete în afara sezonului, fructele, zahărul, malțul, slănina, fructele și legumele conservate, hameiul, tutunul.

Pentru principalele culturi, producția nu este constantă și se situează cu mult sub potențial. Aproximativ două treimi (69%) din suprafața cultivată (*INS, 2006*) este destinată cerealelor și mai ales culturilor de **grâu** și **porumb**. Suprafața ambelor culturi a fluctuat mult pe parcursul perioadei de tranziție, ajungând în prezent la niveluri care se situează cu puțin peste cele de la sfârșitul anilor '80.

În perioada 2000-2005, producția medie la grâu a fost de 2.508 kg/ha, în timp ce la porumb a fost de 3.150 kg/ha. Aceste niveluri s-au situat sub cele din perioada anterioară tranziției, specialiștii apreciind că nu reflectă decât 40% din potențialul agricol al grâului și, respectiv, 39,4 % din cel al porumbului.

Culturile industriale, în special **oleaginoasele**, sunt pe locul doi ca pondere din suprafața cultivată (14,4 % în 2005), după cereale. Producția de oleaginoase a înregistrat și ea variații mari pe parcursul perioadei de tranziție. După un declin înregistrat la începutul anilor '90, sectorul și-a revenit și s-a înscris pe o curbă ascendentă către sfârșitul decadei, datorită creșterii prețurilor internaționale și îmbunătățirilor din sectorul de procesare. O relație mai bună între agricultorii individuali și fabricile de prelucrare a semințelor oleaginoase a permis creșterea producției de semințe de floarea-soarelui în rândul micilor producători. Totuși, ultimii ani au fost marcați de o instabilitate crescândă în ceea ce privește produsele și nivelul recoltelor.

Piața biocombustibililor, aflată în plină dezvoltare, are potențialul de a modifica structura actuală a culturilor agricole. Deși, în prezent, România nu are o producție semnificativă de biocombustibil, statutul de membru al UE aduce cu el reglementări comunitare referitoare la o minimă utilizare a biocombustibililor pe plan intern. Având un potențial de creștere a producției interne de rapiță și soia și date fiind capacitățile actuale de prelucrare, România atrage din ce în ce mai mult interesul investitorilor străini în acest domeniu. Surse din sector indică faptul că România are potențialul de a produce, până în anul 2010, circa 2 milioane tone de bioetanol și 400.000 tone de biodiesel (*Raportul GAIN RO6020*).

Valorificarea surselor de energie regenerabilă reprezintă un obiectiv major în cadrul politicii UE, înscriindu-se în contextul renunțării treptate la folosirea combustibililor convenționali și al obținerii independenței energetice față de sursele externe de energie. România dispune de un potențial deosebit al surselor de energie regenerabilă, datorită poziției geografice, astfel:

- **energia solară** - potențialul exploatabil al producerii de energie electrică prin sisteme fotovoltaice este de aproximativ 1.200 GWh/an, reprezentative fiind zonele Câmpia de Sud și Dobrogea;
- **energia eoliană** - potențialul energetic eolian este ridicat în zona litoralului Mării Negre, podișurile din Moldova și Dobrogea și în zonele montane. În aceste zone se pot amplasa instalații eoliene cu o putere totală de până la 14.000 MW;
- **biomasă** - potențialul energetic de biomasă este ridicat la nivelul întregii țări, evaluat la circa 7.594 mii tep/an, ceea ce reprezintă aproape 19% din consumul total de resurse primare la nivelul anului 2000. Circa 54% din căldura produsă pe bază de biomasă se obține din arderea de reziduri forestiere;
- **energia geotermală** - în prezent, se află în funcțiune circa 70 sonde pentru apă caldă (cu temperatura de peste 60°C), în diferite zone geografice. Rezerva de energie geotermală cu posibilități de exploatare curentă în România este de circa 167 mii tep (7 PJ/an), zonele reprezentative fiind Câmpia de Vest și Câmpia de Sud.

În ceea ce privește **podgoriile**, suprafețele cultivate cu viță nobilă în perioada 1998-2005 au scăzut cu 16%. Randamentul soiurilor de viță nobilă este de numai 30 hl de vin/ha, cu mult sub media europeană, de 50 hl/ha. Suprafața cultivată cu soiuri hibride în gospodăriile individuale a scăzut și ea cu 20% în aceeași perioadă.

Suprafața acoperită de **livezi** a urmat și ea o tendință descendentă, scăzând cu 15% în perioada 1998-2005. Mulți cultivatori de fructe se confruntă cu lipsa mijloacelor financiare pentru reîntinerirea plantațiilor de pomi fructiferi, achiziționarea îngrășămintelor, pesticidelor și utilajelor, reabilitarea sistemelor de irigații și construirea unor capacități de depozitare adecvate. Toți acești factori influențează atât calitatea, cât și cantitatea producției interne de fructe.

În medie, suprafața cultivată cu **legume** a depășit 260.000 ha în perioada 2000-2005, înregistrând un vârf de 380.000 ha în 2004. În ciuda fluctuațiilor determinate de factorii climatici, tendința generală a acestei suprafețe a fost una ascendentă. Producția a urmat îndeaproape această tendință, atingând un nivel maxim de 4.773 mii tone în 2004 (sau 220,3 kg/cap de locuitor). Anul următor, 2005, a fost mai puțin favorabil, producția scăzând la 3.624 mii tone (sau 113,7 kg/cap de locuitor). Totuși, s-a

înregistrat o creștere semnificativă față de anul 2000, când producția a fost de 112,7 kg/cap de locuitor.

Efectivele de animale au scăzut drastic pe parcursul perioadei de tranziție. Desființarea sau privatizarea cooperativelor agricole de producție și a fermelor de stat au avut drept rezultat apariția unor modificări structurale semnificative. Efectivele de animale au scăzut până la nivelul unităților care au apărut ulterior. Neputând utiliza spațiile și dotările tehnice din fostele unități de producție intensivă, micii agricultori s-au bazat pe creșterea animalelor, în principal pentru autoconsum.

Cu toate acestea, în ultimii ani, efectivele de animale au fost relativ stabile, putându-se observa și semne de revigorare în acest sector. După o scădere pronunțată la începutul decadei, efectivele de bovine, porcine și ovine s-au stabilizat, deși au înregistrat anumite fluctuații anuale. Prețul tot mai ridicat al furajelor a avut și el un impact asupra acestor modificări. Eforturile publice din sectorul **bovinelor** se îndreaptă în prezent către introducerea în producție a unor rase de carne, în detrimentul celor de lapte, către îmbunătățirea practicilor de furajare de la nivelul fermelor și introducerea unor tehnici avansate de ameliorare zootehnică. Efectivele de porcine au scăzut ușor, în special datorită reducerii efectivului de reproducție în 2003 și 2004. Cu toate acestea, efectivele de păsări și familiile de albine au crescut semnificativ în perioada 1998-2005, cu 24,5% și, respectiv, 43,2%.

Producția animalieră tinde să crească, însă unitățile de mici dimensiuni limitează acest potențial. În perioada 2000-2005, producția totală de carne, în mii tone greutate în viu, a crescut cu 4,2%, cu următoarele diferențieri între specii: 23% – pasăre; 16% – carne de vită; 1,8% – carne de oaie. Totuși, producția de carne de porc a scăzut cu 9,8% în aceeași perioadă. Producția totală de ouă a crescut cu 37,5%, iar producția de ouă de găină, cu 41%. În fine, producția de miere a crescut cu 77% în aceeași perioadă.

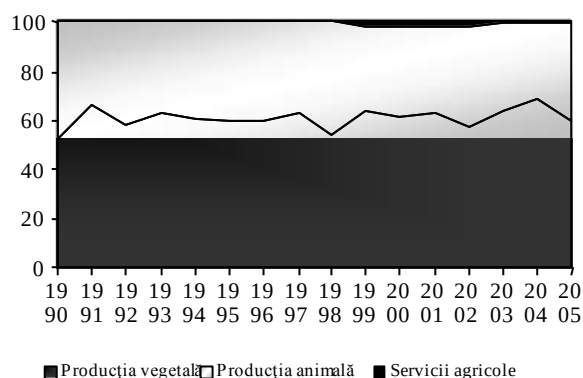
Sectorul de prelucrare a cărnii de **porc** se confruntă încă cu costuri interne ridicate, în ciuda producției de porumb relativ abundente și a forței de muncă ieftine. În plus, calitatea cărnii de porc furnizată industriei procesatoare constituie o problemă care va trebui rezolvată. Majoritatea efectivelor de porcine se află în gospodării private, furajarea și practicile zootehnice de care beneficiază fiind deficitare, iar materialul genetic este, în general, de slabă calitate (*Raportul GAIN RO6018*).

Producția totală de **lapte** (inclusiv consumul vițelilor) a crescut cu 14% în perioada 1998-2005, iar producția de lapte de vacă și de bivoliță a crescut cu 12%. Totuși, oferta continuă să fie insuficientă și se estimează că nivelul de colectare al laptelui brut pentru comercializare va acoperi doar o pătrime din totalul ofertei. Deși în curs de îmbunătățire, situația igienei laptelui și a sistemului de colectare a acestuia rămân factori limitativi importanți în industria procesatoare a laptelui. În timp ce, conform normelor UE, numărul maxim de germeni/ml. de lapte brut nu ar trebui să depășească 100.000, majoritatea producătorilor români furnizează lapte cu un nivel de peste 1 milion de germeni/ml. În sectorul producției laptelui, rămân a fi rezolvate o serie de priorități, precum: îmbunătățirea practicilor de furajare de la nivelul fermelor, pentru rasele specializate în producția laptelui, adoptarea unor tehnici avansate de reproducție etc.

Produsele agricole obținute în fermele vegetale, și mai ales în cele zootehnice, prezintă un nivel

calitativ scăzut, determinat în parte de lipsa de conformitate cu normele europene. **În ultimii ani, performanța în agricultură pare să fie din ce în ce mai instabilă.** Acest lucru este determinat atât de frecvența, cât și de severitatea crescută a calamităților naturale (secetă, inundații), precum și de incidența bolilor la animale (gripa aviară, pesta porcină). Primul motiv reflectă impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii românești și infrastructura inadecvată în vederea contracarării riscurilor conexe. Atât frecvența, cât și intensitatea inundațiilor, în perioada de primăvară și a secetelor, în perioada de vară, au crescut în ultimul timp. În 2007, recolta de grâu s-a situat la doar 55% din nivelul

Evoluția structurii producției agricole
(%,1990-2005)

producției anului 2006, în timp ce producția de porumb și cea de floarea-soarelui abia au atins o treime din nivelul aceluiași an (*Raportul GAIN RO7006, 2007*). La rândul ei, pesta porcină clasică a constituit o problemă endemică în România. Pentru a respecta cerințele UE, în ianuarie 2003 România a stopat vaccinarea în gospodăriile individuale, iar în ianuarie 2006 a procedat la același lucru în fermele comerciale. Cu toate acestea, epidemia nu a fost eradicată, apariția bolii fiind semnalată în continuare în exploatațile individuale. Drept urmare, a fost necesară reluarea vaccinării în toate exploatațile (inclusiv în cele comerciale), România ratând piața UE, care este deosebitul ei de export cel mai important. Gripa aviară a avut și ea un impact puternic asupra pieței cărnii de pasăre în perioada 2005-2006. Datele furnizate de Asociația Română a Crescătorilor de Păsări (*Raportul GAIN RO6018*) indică o reducere atât la efectivele de păsări, cât și la producția de broiler din unitățile industriale, în anul 2006.

Aspectele de mai sus se reflectă și în sistemul de producție mixt. Date fiind condițiile ei naturale, România dispune de o producție mixtă relativ echilibrată, în care producția vegetală reprezintă circa 60%, iar producția zootehnică, circa 40%. Serviciile agricole sunt încă slab dezvoltate, deținând doar o pondere scăzută în totalul producției agricole (sub 1%). Cu toate acestea, s-au înregistrat fluctuații anuale, determinate în special de modificările climatice. De exemplu, scăderea producției vegetale, în 1992, a fost cauzată de condițiile meteorologice nefavorabile, în timp ce situația a fost cu totul opusă în anul 2004. Vulnerabilitatea agricultorilor față de condițiile meteorologice nefavorabile a crescut, pe fondul de reducere a aplicării pesticidelor și îngrășămintelor și de deteriorare a tehnologiilor utilizate.

Infrastructura de irigații existentă și accesul la aceasta trebuie îmbunătățite, pentru a combate riscurile determinate de modificările climatice. Analizând situația suprafețelor amenajate pentru irigații și gradul de utilizare al acestora, se poate constata că în perioada 1990-2007, suprafața totală irigată era de 7.635 mii ha, cu o medie anuală de 424 mii ha. Nivelul anual de utilizare al sistemelor pregătite să funcționeze, pe o suprafață de 867 mii ha, a variat între 10 și 67%.

În ultimii 18 ani nu s-au efectuat investiții în reabilitarea/modernizarea sistemelor de irigații, ci doar cheltuieli pentru întreținerea și reparația anuală a unor sisteme și anume acelea în care s-au înregistrat cereri de apă din partea fermierilor. Un studiu recent privind viabilitatea sistemelor de irigații a delimitat sistemele de irigații viabile economic de cele neviabile, acestea din urmă, unde și gradul de utilizare este foarte mic sau este zero, urmând să fie dezafectate definitiv. Conform acestui studiu, sistemele de irigații viabile deservește suprafețe de până la 1,5 milioane hectare (jumătate din suprafața amenajată pentru irigații în prezent). În general, creșterea prețurilor la energie și eficiența hidraulică scăzută a infrastructurii fac activitatea de irigare din România una costisitoare. Nivelul - în continuare mic de participare în organizațiile utilizatorilor împiedică utilizarea efectivă a sistemelor de irigații existente.

Noile provocări (schimbări climatice, energie regenerabilă, managementul resurselor de apă, biodiversitate, măsuri ce însoțesc restructurarea sectorului produse lactate, inovare și respectiv broadband) definite drept priorități conform Bilanțului de sănătate al Politicii Agricole Comune și respectiv, Planului European de Redresare Economică, reprezintă elemente de noutate pentru România și au fost deja tratate în PNDR în versiunea lui inițială. Astfel, schimbările climatice, energia din surse regenerabile, gestionarea resurselor de apă, biodiversitatea, restructurarea sectorului produselor lactate sunt subiecte pentru care analiza efectuată în acest capitol cuprinde informațiile de bază ce identifică nevoile și fundamentează măsurile de intervenție propuse mai departe în program. Deoarece nu au apărut evoluții recente care să justifice o ajustare a priorităților strategice stabilite prin PNDR, România a decis ca resursele financiare suplimentare alocate din PERE să fie folosite la consolidarea operațiunilor și activităților deja existente așa cum au fost ele identificate și evidențiate în analiză. Alocarea resurselor adiționale pe axele prioritare, păstrează ponderea inițială a acestora în structura financiară a programului. Pentru gestionarea resurselor de apă și pentru buna utilizare și depozitare a îngrășămintelor s-a avut în vedere și o creștere a intensității sprijinului ca urmare a faptului că aceste investiții sunt costisitoare și nu sunt în totalitatea lor generatoare de profit iar altfel beneficiarii nu ar fi interesați să efectueze aceste investiții.

Situația privind infrastructura de internet în bandă largă a fost avută în vedere ulterior momentului aderării României în structurile comunitare. Informațiile limitate existente la acel moment a permis numai stabilirea unor măsuri de intervenție publică prin Programul Sectorial Operațional Creșterea Competitivității Economice co-finanțat de Fondul European de Dezvoltare Regională pentru zonele cu acoperire redusă datorită eșecului pieței. Finanțarea investițiilor în infrastructura de internet în

bandă largă atât pentru zonele urbane cât și cele rurale este în prezent acoperită exclusiv de POS CCE. Includerea ei printre prioritățile PERE a determinat România să reconsidere posibilitatea de sprijin în cadrul PNDR după 2010. În perioada care urmează, se vor monitoriza și, pe măsura disponibilității datelor statistice, acestea vor fi incluse în analiza și fundamentarea sprijinului planificat a se introduce după 2010.

3.1.2.2. Dezavantajele structurale ale agriculturii

Procesul de privatizare a terenurilor agricole, a generat în agricultura României două dezavantaje structurale principale: (1) suprafață de teren mare și multe exploatații mici; (2) suprafață de teren mare în proprietatea prea multor agricultori care se apropie sau au trecut de vârsta pensionării, în special în cadrul exploataților mai mici.

Aproape jumătate din suprafața totală și din efectivul total de animale se află în exploatații de subzistență. Pentru obiectivele perioadei de programare, exploatațiile de subzistență sunt definite ca fiind mai mici de 2 UDE⁸. Această categorie este deci mai cuprinzătoare decât definiția dată de Eurostat (care include doar unități mai mici de 1 UDE). Exploatațiile de subzistență acoperă 45% din SAU a României, reprezentând 91% din numărul total de ferme. Majoritatea acestor unități nu au personalitate juridică, deși există câteva excepții. Ca suprafață, marea lor majoritate se încadrează în segmentul fermelor de 0-5 ha, având în medie 1,63 ha.

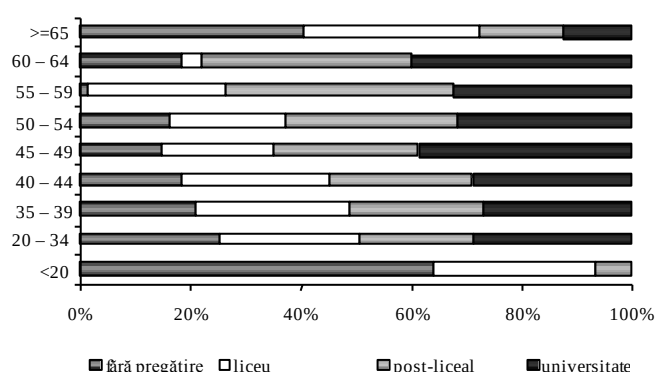
Majoritatea acestor exploatații de subzistență nu sunt nici măcar considerate ferme. Condiția preliminară pentru a fi înregistrat în Registrul Fermelor și pentru a beneficia de plățile din Pilonul I este aceea de a lucra cel puțin 1 ha de teren, compus din parcele care nu sunt mai mici de 0,3 ha. Totuși, din totalul exploatațiilor agricole, numai 1.237.358 (29%) erau înregistrate la 1 iunie 2007, acestea practicând agricultura pe o suprafață de 9.705.502 ha (70%) din totalul SAU. Celelalte aproximativ 3 milioane de exploatații intră în categoria fermelor de subzistență.

Exploatațiile de subzistență diminuează performanța sectorului agricol în general. Atât terenurile, cât și forța de muncă sunt folosite sub potențialul lor economic. Raportul Forță de muncă/unitate de suprafață este de 63,43 unități anuale de muncă/100 ha, fapt care scoate în evidență lipsa de competitivitate, determinată de forța de muncă agricolă excesivă. În plus, exploatațiilor de subzistență le lipsesc capitalul și o pregătire profesională corespunzătoare a fermierilor, aspect care are drept rezultat venituri foarte mici în urma activității depuse. În consecință, agricultorii din fermele de subzistență nu au, practic, nici motivația, nici capacitatea de a respecta standardele europene inclusiv pe cele referitoare la calitatea mediului, bunăstarea animalelor și siguranța alimentară. Ultimul aspect

este important mai ales pentru sectorul zootehnic, având în vedere că bolile animalelor apar, de regulă, în aceste exploatații mici, iar impactul poate fi resimțit la nivelul competitivității întregului sector.

Prin faptul că asigură mijlocul de trai al categoriilor vulnerabile ale populației, exploatațiile de subzistență joacă un rol socio-economic esențial. Fermele de subzistență sunt, de obicei, conduse de proprietari, persoane care fie au trecut, fie se apropie de vârsta pensionării. Majoritatea acestor persoane nu au niciun nivel de pregătire sau dețin

Situația administratorilor de exploatații, pe categorii de vârstă și nivel de pregătire (% 2005)

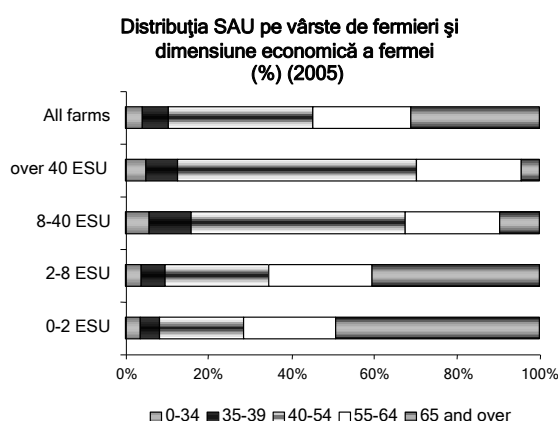

⁸ Unitatea de dimensiune economică (UDE) reprezintă unitatea prin care se exprimă dimensiunea economică a unei exploatații agricole determinată pe baza marjei brute standard a exploatației (Decizia Comisiei nr. 85/377/CEE). Valoarea unei unități de dimensiune economică este de 1.200 euro.

un nivel de competență sau cunoștințe limitat. Pentru ele, activitățile agricole și cele casnice devin inseparabile. De obicei, aceste persoane optează pentru structuri de producție mixte: granivore (păsări și porci), în combinație cu culturile de câmp. Având în vedere acest tip de combinație a producției și conectarea lor foarte slabă cu piața, această categorie de agricultori nu este afectată de fluctuațiile nefavorabile ale prețurilor.

Segmentul fermelor de semi-subsistență sugerează nevoia unor intervenții bine direcționate. Deoarece există un număr mare de ferme mici în România (de subsistență și semi-subsistență), pentru care nu există posibilități reale de restructurare, numărul fermelor luate în considerare pentru sprijin în vederea transformării lor în ferme comerciale va include numai fermele de semi-subsistență între 2 și 8 UDE (aproximativ 350 mii de exploatații).

Definiția provine dintr-un document strategic realizat de Institutul European din România (2006). Pornind de la principiul grupărilor iterative, studiul a identificat unele trăsături specifice acestui segment de ferme, care conferă acestuia omogenitate internă și îl diferențiază de alte segmente. Astfel, exploatațiile din grupa 2-8 UDE sunt, de obicei, exploatații individuale tipice, iar procentul persoanelor juridice este foarte redus (0,5-2,1%). Diferența față de clasa de dimensiune economică 8-16 UDE este clară, activitatea agricolă fiind aici orientată spre comercializare (persoanele juridice având un procent de 10,9 % din totalul exploatațiilor acestei categorii). Sprijinirea fermelor medii-mici, adică a celor cu dimensiunea economică între 2 și 8 UDE, are marele avantaj că gestionează un segment de exploatații relativ omogen (cu media de 4,9 ha pentru grupa 2-4 UDE și 9,4 ha pentru grupa 4-8 UDE). Cum nu este de așteptat ca numărul de fermieri care vor depune cerere de sprijin să fie mai mare de un sfert din totalul beneficiarilor potențiali, această abordare este considerată cea mai realistă. Specific României, unde relația exploatațiilor cu piața este mai puțin dezvoltată, planul de afaceri va pune accent pe vânzarea producției și nu atât pe realizarea de investiții, acestea din urmă reprezentând baza care va permite o schimbare a orientării exploatației, dar linia directoare o va constitui identificarea oportunităților de valorificare a producției. Sistemul de producție mixt al acestor exploatații nu diferă foarte mult de segmentul fermelor de subsistență (și anume, combinația granivore-culturi de câmp), însă există aici o orientare mai puternică spre piață. În plus, analiza veniturilor acestor gospodării relevă faptul că o fermă din clasa 2-4,3 UDE poate acoperi necesarul de autoconsum al unei gospodării cu o medie de 1-3 membri. Totuși, pentru ca o fermă să își comercializeze o parte din producție, este nevoie de 2 până la 4 UDE suplimentare (*Calcul realizat de MADR*).

Aproape jumătate din suprafața agricolă este lucrată de exploatații de subsistență, care mențin eficiența agricolă generală la un nivel scăzut, contrabalansând realizările fermelor mari care obțin, de altfel, rezultate bune și împiedicând consolidarea fermelor de semi-subsistență, care ar putea deveni astfel unități agricole viabile și mai competitive. O pondere de 45% din SAU a României este lucrată în exploatații de subsistență (și anume, de unități mai mici de 2 UDE), a căror activitate este cu mult sub potențial și care mențin eficiența globală a sectorului agricol la un nivel scăzut. Existența

unui patrimoniu funciar agricol important într-un sector agricol slab performant reprezentat de exploatațiile de subsistență diminuează și performanța din exploatațiile mai mari. Segmentul exploatațiilor de semi-subsistență rămâne astfel restrâns și neperformant. El reprezintă 9% din totalul fermelor și aproximativ 16% din SAU. Pentru a deveni unități comerciale viabile și competitive, exploatațiile de semi-subsistență vor trebui să facă față mai multor provocări sau conjuncturi nefavorabile de piață. Intervențiile publice au un rol principal în facilitarea acestei transformări și a procesului de restructurare din agricultura românească. Mai întâi, tranzacțiile de pe piața funciară vor trebui să se îmbunătățească, astfel încât exploatațiile de semi-subsistență să se consolideze și să preia terenuri din segmentul fermelor de subsistență, fie prin arendare, fie prin cumpărare, fie prin intermediul altor forme, cum ar fi asocierea fermierilor. În al doilea rând,

serviciile tehnice și de consultanță vor avea un rol important în îmbunătățirea capacității fermelor intermediare pentru ca acestea să devină competitive și să-și gestioneze procesul de transformare. În al treilea rând, exploatațiile de semi-subsistență vor trebui să se integreze mai bine pe piață, prin intermediul canalelor de comercializare. **Acțiunile** de natură **asociativă** vor juca un rol major în acest sens.

Sectorul agricol se confruntă cu o problemă severă privind structura de vârstă a fermierilor, în special în segmentul de semisubsistență.

Datele statistice prezentate atât în PNS cât și în Programul Național de Reformă pun în evidență faptul că un procent relativ mare de tineri, cu vârsta cuprinsă între 24 și 44 de ani, sunt ocupați în agricultură. Această situație este cauzată de faptul că, neavând alte surse de venit, tinerii din mediul rural rămân în comunitățile din care fac parte pentru a ajuta la efectuarea unor activități agricole. Un aspect foarte important este acela că, în totalul forței de muncă ocupate în agricultură ponderea salariaților este foarte mică, de aprox. 6%. Ponderea cea mai mare este deținută de lucrătorii pe cont propriu (51,6%) și de lucrătorii familiali neremunerați (42,0%). Aceste două categorii cuprind în mare măsură „alți membri de familie”, respectiv și tineri cu vârsta sub 35 de ani (INS, 2005). Analizând structura de vârstă a managementului în cadrul exploatațiilor agricole individuale mai mari de 1 UDE, se constată că o pondere foarte mare, de 71%, o reprezintă șefii de exploatații cu vârsta de 55 de ani și peste, comparativ cu ponderea celor cu vârsta între 35 și 55 de ani, de 25%, și a tinerilor sub 35 de ani, de numai 4% (EUROSTAT, 2005). Tendința de îmbătrânire a șefilor de exploatații se observă și în cadrul exploatațiilor cu personalitate juridică (sub 35 de ani doar 11%, iar peste 45 de ani 66%) (INS, 2005). Ponderea exploatațiilor agricole conduse de tinerii fermieri sub 35 de ani a înregistrat un trend descendent în perioada 2003-2005, de la 9% la 7%, reflectând și un grad scăzut de ocupare a acestora în exploatațiile agricole, de aprox. 4,5% în țara noastră, față de 8,3% cât s-a înregistrat la nivelul UE-27 (EUROSTAT, 2005). Spre deosebire de situația la nivel comunitar, în România suprafața agricolă utilizată de tinerii sub 35 de ani este mult mai mică față de cea utilizată de celelalte categorii de vârstă (EUROSTAT, 2005).

Agricultorii tineri (sub 40 de ani) reprezintă numai 10% din populația totală de fermieri, exploatând un procent de 10% din SAU. La cealaltă extremă, agricultorii care au depășit vârsta pensionării (peste 65 de ani) reprezintă 43% din numărul total de fermieri și exploatează 31% din SAU. Agricultorii care vor depăși vârsta pensionării la sfârșitul perioadei de programare (încadrându-se în categoria de vârstă 55-64 ani în 2005) reprezintă un procent suplimentar de 22% din totalul fermierilor și de 24% din SAU. Jumătate din suprafețele deținute de exploatațiile de subsistență sunt conduse de persoane care au depășit vârsta pensionării, în timp ce 20% sunt deținute de agricultori care, la sfârșitul acestei perioade de programare, vor fi aproape sau vor fi depășit pragul de pensionare. Împreună, aceste două categorii de vârstă exploatează 32% din SAU a României. Aproape jumătate din cei care conduc exploatațiile de semi-subsistență au depășit vârsta pensionării și practică agricultura pe 40% din suprafața aflată în acest segment. Numai 1% din aceștia au sub 34 de ani, în timp ce 7% se află în categoria 35-39 de ani. Problema vârstei înaintate este mult mai puțin pronunțată în exploatațiile comerciale mai mari.

Managerii de exploatații împărțiți pe categorii de vârstă și dimensiunea fermelor

(INS, 2005)

Vârsta	0-2 UDE	2-8 UDE	8-40 UDE	40 -100 UDE	Peste 100 UDE	Total
< 34	210.056	13.902	1.983	185	100	226.226
35-39	246.853	20.962	2.436	267	151	270.669
40-54	905.500	81.394	9.785	1.602	1.050	999.331
55-64	849.094	90.505	5.939	762	532	946.832
>=65	1.659.739	147.554	5.398	268	135	1.813.094
Total	3.871.242	354.317	25.541	3.084	1.968	4.256.152

18% din SAU este concentrată în câteva ferme comerciale mari și în mare parte, competitive. Un număr de 1.969 de exploatații (0,04% din total) sunt unități care depășesc 100 UDE. Ele ocupă 18%

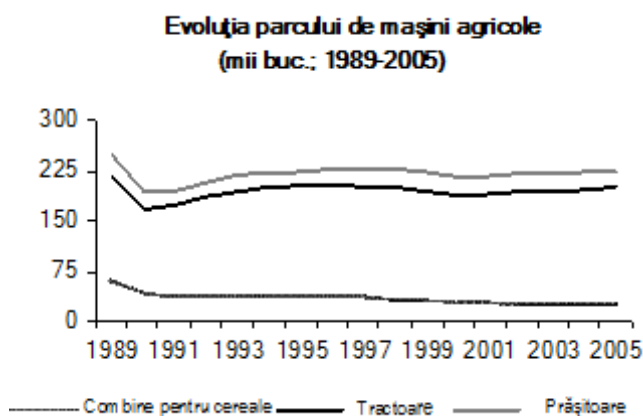
din SAU și au, în medie, 1.239 ha. Din punctul de vedere al suprafeței, în general, aceste exploatații practică agricultura pe mai mult de 100 ha. Ele sunt specializate în principal în producția de cereale, oleaginoase și culturi proteice. Circa trei sferturi din aceste ferme au personalitate juridică și sunt conduse de persoane a căror vârstă este cuprinsă între 40 și 64 de ani. Prezența agricultorilor tineri rămâne destul de redusă, situându-se la 14% din numărul total al fermelor comerciale mari.

Fermele comerciale mari utilizează resursele în mod eficient, deși mai există încă discrepanțe din punct de vedere al competitivității, care ar trebui reduse. Există un număr limitat de ferme eficiente și competitive care, împreună, obțin performanțe economice bune, dispunând și de capital și de *know-how*. Ele ar putea fi confruntate cu unele probleme de adaptare în vederea respectării standardelor UE, sau ar mai putea avea nevoie de investiții suplimentare pentru asigurarea dotării tehnologice a fermelor. Pentru acești agricultori, un instrument de dezvoltare și de utilizare eficientă a capitalului ar putea fi asocierea, o cale de evitare a supracapitalizării, creșterii costurilor fixe și problemelor legate de accesul limitat la credite. Totuși, nu sunt disponibile date statistice sau contabile care să permită o evaluare a gradului de dotare cu resurse a acestora și a nevoilor lor de investiții. De aceea, nu este posibilă o descriere precisă a acestor exploatații din punctul de vedere al competenței forței de muncă și productivității, intensității capitalului, gradului de adoptare a activităților de cercetare-dezvoltare, cheltuielilor legate de normele de protecție a mediului sau pentru asigurarea calității produselor. Prin SAPARD, din cele 1.225 obiective de investiții pentru producția vegetală finalizate în cadrul Măsurii 3.1 „Investiții în exploatații agricole”, reprezentând modernizări și obiective noi, un număr de 1.095 au fost pentru culturi de câmp, 54 pentru horticoltură, 31 pentru plantații de pomi, 27 pentru plantații de viță de vie, 14 sere și 4 pentru alte tipuri de ferme (câșuni, arbuști fructiferi). La acestea s-au adăugat 17 obiective de investiții finalizate în cadrul Măsurii 3.4 „Dezvoltarea și diversificarea activităților economice care să genereze activități multiple și venituri alternative” reprezentând modernizări și obiective noi pentru alte activități, după cum urmează: 11 ciupercării, 5 unități procesare fructe de pădure, o plantație duzi.

De asemenea, din cele 133 obiective de investiții pentru creșterea animalelor finalizate în cadrul Măsurii 3.1 „Investiții în exploatații agricole”, reprezentând modernizări și obiective noi, un număr de 74 sunt ferme de vaci, 27 ferme de păsări, 17 ferme de porci, 5 ferme de oi, 3 îngrășătorii de taurine, 3 îngrășătorii de berbecuți și 4 pentru alte tipuri de ferme (iepuri, struți). La acestea se adaugă 235 obiective de investiții finalizate în cadrul Măsurii 3.4 „Dezvoltarea și diversificarea activităților economice care să genereze activități multiple și venituri alternative” reprezentând modernizări și obiective pentru alte activități, după cum urmează: 183 ferme apicole, 52 ferme de melci.

Este evident faptul că în România, pentru consolidarea exploatațiilor agricole comerciale sunt necesare investiții, în special pentru protecția mediului, igiena și bunăstarea animalelor, aplicarea de noi tehnologii care să vizeze îmbunătățirea calității produselor obținute, în scopul reducerii costurilor de producție și creșterii competitivității lor, astfel încât să poată produce la standardele comunitare, în condiții de piață și concurență.

Parcul de mașini agricole rămâne deficitar. Numărul de tractoare și utilaje agricole din România a scăzut la începutul perioadei de tranziție, apoi a început să crească, însă treptat. Parcul de tractoare și

combine pentru producția de cereale a fost cel mai afectat. În prezent, numărul tractoarelor reprezintă numai 40% din nivelul anului 1989, în timp ce cel al combinelor se situează la 77%. Pe de altă parte, numărul de tractoare a înregistrat o creștere ușoară, iar încărcătura de teren arabil per tractor s-a îmbunătățit, scăzând de la 62 ha, în 1989, la 54 ha, în 2005. Cu toate acestea, parcul actual de mașini agricole este în mare măsură depășit, iar acest lucru duce la pierderi mari de recoltă și nu rezolvă problema campaniilor de recoltare lungi.

Slaba performanță a agriculturii se explică prin absența unor sectoare de piață cheie: piața funciară, serviciile de consultanță și pregătire, de creditare și marketing. Intervențiile strategice

care vor viza lipsa acestor piețe vor fi esențiale pentru modernizarea și restructurarea exploatațiilor de dimensiuni intermediare și pentru atingerea obiectivelor referitoare la convergența veniturilor și competitivitatea agriculturii.

Este nevoie de o piață funciară mai activă, pentru a face posibilă restructurarea exploatațiilor. O mare parte din suprafețe se află în proprietatea agricultorilor vârstnici care practică o agricultură de subzistență. O pondere de 31% din totalul SAU este lucrată de persoane care au depășit vârsta pensionării, față de numai 10%, exploatată de agricultorii tineri. Un procent de 45% din SAU este lucrat în cadrul exploatațiilor de subzistență cu mai puțin de 2 UDE, iar 16%, în exploatațiile de semi-subzistență (având între 2 și 8 UDE). Pentru a crește competitivitatea agricolă, este necesar ca agricultorii mai tineri să administreze o suprafață mai mare de teren. Pentru a facilita un astfel de transfer de resurse funciare, piața funciară trebuie să fie activată prin luarea unor măsuri atât în ce privește oferta, cât și cererea precum și prin reducerea costurilor tranzacționale. În momentul de față, sunt în curs de aplicare măsuri de intervenție publică în acest sens.

Costurile ridicate ale tranzacțiilor încetinesc transferul terenurilor către utilizări mai competitive sau fac vânzarile respective accesibile doar investitorilor mai mari, care își pot permite să cumpere. În momentul de față, costurile tranzacțiilor pot atinge până la 25% din valoarea terenurilor; odată ce terenul este înscris în Cartea funciară, acesta poate fi revândut cu un preț care poate ajunge până la dublul valorii inițiale (deoarece se evită astfel procedurile administrative de intabulare). Costurile de tranzacționare includ taxele de notariat, cadastru, taxele percepute de agenții imobiliare, taxele de transfer, taxele de intabulare și, în unele cazuri, comisioanele pentru intermediari. Taxe suplimentare, pentru juriști, pot fi și ele necesare în cazul moștenirilor, precum și pentru parcurgerea tuturor etapelor necesare.

Terenurile nu pot fi angajate ca garanții pentru băncile comerciale, limitându-se astfel accesul la credite. Taxele mari de cadastru și intabulare a terenurilor limitează capacitatea agricultorilor de a-și înregistra oficial proprietatea la ANCPI. Având în vedere că majoritatea titlurilor de proprietate emise nu sunt încă înregistrate, vânzările oficiale de terenuri (pentru care este obligatorie înregistrarea prealabilă) rămân scăzute și contribuie la reducerea valorii terenurilor. Din cauza subevaluării și nesiguranței legate de delimitarea parcelelor și proprietatea terenurilor, băncile comerciale nu acceptă terenuri ca garanție. Acest lucru constituie un element deosebit de nefavorabil pentru agricultorii din segmentul exploatațiilor de dimensiune medie, care ar avea nevoie de investiții pentru a se dezvolta, însă a căror bază de garantare este slabă.

Intervențiile publice vizează îmbunătățirea funcționării pieței funciare. Cu sprijinul financiar și tehnic al Băncii Mondiale, ANCPI lansează, în momentul de față, un program național prin care să se asigure înregistrarea sistematică a titlurilor de proprietate a terenurilor (intravilane și extravilane) din zonele rurale. Prin stabilirea clară a drepturilor de proprietate și reducerea costurilor aferente tranzacțiilor, programul are în vedere impulsivitatea pieței funciare și facilitarea accesului la credite. În plus, a fost lansat și Programul Renta Viageră (prin Legea nr.247/2005), având ca scop extinderea suprafețelor exploatațiilor și transferul de terenuri între generațiile de agricultori, contribuind astfel la creșterea competitivității exploatațiilor. Prin acest program, agricultorii care au depășit vârsta pensionării sunt încurajați fie să vândă, fie să-și concesioneze terenurile. Stimulentele constau în plăți anuale de 50 Euro/ha pentru concesionari și 100 Euro/ha pentru vânzări. Până în luna decembrie 2006, în total, au beneficiat de program 76.655 ha, din care 62.855 ha au fost concesionate, iar 13.800 ha, vândute.

Serviciile de consultanță și pregătire sunt încă slab dezvoltate și pregătite pentru a răspunde nevoilor agricultorilor și a-i ajuta să se restructureze și să-și îmbunătățească performanța agricolă (atât din punct de vedere tehnic, cât și din punct de vedere al respectării standardelor de siguranță alimentară, igienă și protecția mediului, prevăzute de UE).

În ce privește sistemul de consultanță privat din România, în majoritatea orașelor din țară se găsesc societăți de acest tip de toate dimensiunile, cu profiluri profesionale sau specializări diverse. Clienții acestora sunt, în general, exploatații agricole mai mari, care au nevoie de sprijin în pregătirea proiectelor de investiții sau pentru rezolvarea anumitor probleme de management al fermelor. Se poate presupune că activitatea consultanților privați satisface în prezent exigențele clienților, aceștia având capacitatea de a reacționa în mod eficient și flexibil la cerințele acestei piețe, aflată în plină extindere. Până acum, MADR nu a introdus încă nici un mijloc de verificare a calității, sau o

„procedură de acreditare a consultanților”, în vederea unei calificări profesionale a consultanților individuali privați.

3.1.2.3. Nevoile de restructurare din domeniul industriei și comercializării produselor alimentare

Nivelul performanței din industria alimentară a crescut semnificativ, însă mai sunt încă multe de realizat în ce privește restructurarea, pentru a ajuta sectorul să rămână competitiv și să respecte standardele UE de siguranță alimentară și calitate a produselor și pentru a stabili niște verigi de comercializare eficiente între industria alimentară și marea majoritate a agricultorilor.

Produsele tradiționale sunt importante în România și constituie oportunități de creștere economică, în special în zonele rurale izolate sau defavorizate, dacă sunt abordate prin măsuri strategice concertate. Începând cu anul 2005, peste 1.500 de produse tradiționale românești au fost recunoscute de MADR, majoritatea lor provenind din sectoarele laptelui, produselor lactate și cărnii, dar și din industria de morărit și din sectorul producției băuturilor. Aceste produse prezintă caracteristici specifice zonelor din care provin.

Industria alimentară este un sector important al economiei românești; în anul 2002, ea reprezenta circa 17% din producția totală a industriilor prelucrătoare, 9% din producția națională totală și 7% din VAB. Ea reprezintă totodată un procent relativ stabil, de 10%, din numărul locurilor de muncă din totalul industriilor prelucrătoare și, respectiv, 3,5% din totalul locurilor de muncă, deși numărul absolut al angajaților a scăzut aproape la jumătate în perioada 1990-2003. Industria alimentară a înregistrat o creștere semnificativă începând cu anul 1990, atât în termeni absoluți, cât și relativi/total industriei prelucrătoare. Evoluția producției în intervalul 1998-2005 a variat de la o categorie de produse la alta; astfel, s-au înregistrat creșteri la produsele din carne (+55%), conservele din carne (+62,9%), produsele lactate proaspete (+73,9%), uleiurile comestibile (+34,4%), brânzeturi (+39,3%) și scăderi, la: carne (-29,2%), conserve din fructe și din legume (-2,7%), lapte (-16,5%), făina de grâu și de secară (-69,0%) (INS, 2006), fapt care sugerează o orientare către produsele cu valoare ridicată, în ultimii ani, ca reacție la cererea tot mai mare. Combinarea output – urilor cu o valoare mai ridicată cu restrângerea forței de muncă au condus la o îmbunătățire semnificativă a productivității globale, care a crescut de peste trei ori în perioada 1990-2002 și apoi cu încă 12% între 2000 și 2005. Productivitatea întreprinderilor diferă de la un sub-sector la altul. Pe plan european, România deține o poziție de vârf în producția de uleiuri comestibile. Sectorul de procesare a evoluat rapid, concentrându-se în jurul câtorva actori importanți de pe plan intern și internațional, care domină piața oleaginoaselor; în afara lor, mai există un volum de 20.000 tone de ulei, produs în unități rurale de mici dimensiuni, pentru autoconsumul gospodăriilor.

În ceea ce privește industria agro-alimentară, nu dispunem de date statistice sau operative referitoare la gradul de utilizare al capacităților existente și nici de cele privind eventualele disparități între diferitele regiuni ale țării. Referitor la investițiile realizate prin SAPARD până la data de 30 iunie 2007, situația se prezintă astfel:

Din 202 obiective de investiții finalizate în cadrul Măsurii 1.1 „Îmbunătățirea procesării și comercializării produselor agricole și piscicole”, reprezentând modernizare și obiective noi, un număr de 85 aparțin sectorului „Carne și ouă”, 48 sectorului „Lapte și produse lactate”, 27 sectorului „Cereale”, 24 sectorului „Vin”, 17 sectorului „Legume-fructe și cartofi”, iar 1 obiectiv sectorului „Oleaginoase”.

Din analiza numărului de proiecte finalizate la nivel regional și sectorial rezultă că:

- **în sectorul „Lapte și produse lactate”**: regiunea cu cele mai multe proiecte finalizate a fost regiunea Nord-Est, urmată de regiunea Centru. Regiunile cu cel mai mic număr de proiecte au fost, Sud-Vest Oltenia și Regiunea Vest;
- **în sectorul „Carne și produse din carne”**: regiunea Centru a beneficiat de cel mai mare număr de proiecte, în timp ce regiunea Vest și Sud-Vest de cel mai mic număr;
- **în sectorul „Legume, fructe și cartofi”**: în acest sector, numărul proiectelor este foarte redus, existând zone fără nici un proiect finalizat (Sud-Est, Sud-Muntenia, Vest);

- **în sectorul „Vin”**: discrepanțele dintre regiuni sunt foarte mari (în timp ce regiunea Sud-Est a finalizat un număr de 13 proiecte, alte regiuni n-au avut deloc proiecte, ca de exemplu Nord-Vest, București- Ilfov, sau câte un singur proiect în regiunile Nord-Est, Sud-Vest și Centru);
- **în sectorul „Cereale”**: la nivel național numărul de proiecte a fost redus, fiecare regiune înregistrând 2-6 proiecte;
- **în sectorul „Oleaginoase”**: în acest sector a existat un singur proiect finalizat, respectiv în regiunea Sud-Vest.

În ciuda acestor succese, industria alimentară se confruntă încă cu numeroase provocări:

- ***O industrie duală, formată încă din prea multe societăți mici, care nu beneficiază de economie de scară în care utilizarea capacităților are drept rezultat un nivel mediu scăzut al productivității muncii și al competitivității.*** Nivelul de concentrare al industriei alimentare este scăzut. Două treimi din cele 11.000 întreprinderi din industria alimentară sunt mici (având mai puțin de 9 angajați) și circa 1% sunt considerate a fi mari (cu peste 250 angajați). Restul fabricilor procesatoare mici produc în principal pentru piața locală, iar accesul lor limitat la credite le împiedică să-și modernizeze și raționalizeze sistemele de producție. Societățile relativ mari (cu peste 50 de angajați) domină câteva sectoare, precum zahărul, vinul și, în mod deosebit, cel al berii. Drept rezultat și în ciuda unor îmbunătățiri semnificative, productivitatea medie a forței de muncă (VAB/angajat) din industria alimentară rămâne scăzută, în jurul valorii de 5.000 Euro. Acest nivel este dublu față de industria băuturilor, triplu față de industria tutunului și cu 37% mai mare decât media productivității din industria de procesare a oleaginoaselor. Toate celelalte subsectoare au înregistrat niveluri medii de productivitate de 70-80%, productivitatea din industria produselor lactate fiind încă și mai scăzută (61%).
- Problemele legate de materiile prime și insuficiența investițiilor din multe fabrici de procesare din sectorul agro-alimentar românesc conduc la ***un nivel scăzut de conformitate cu normele de procesare ale UE și la un nivel necorespunzător al siguranței alimentare.*** Întreprinderile din industria alimentară întâmpină probleme serioase, din cauza faptului că nu respectă standardele europene (inclusiv standardele ISO și HACCP), pentru care sunt necesare investiții importante, de reabilitare și modernizare. În iunie 2007, nivelul de conformitate din sectoarele de producție și procesare a cărnii indică faptul că din totalul de 425 de unități, 123 respectau normele UE, fiind autorizate să participe în comerțul intracomunitar, în timp ce restul de 302 unități au primit aprobarea de a-și continua activitatea pentru o perioadă de tranziție, care se va încheia la 31 decembrie 2009. În sectorul laptelui și produselor lactate, dintr-un total de 259 unități, 52 sunt conforme normelor UE, fiind autorizate pentru schimburile comerciale intracomunitare, în timp ce 207 au fost admise pentru perioada de tranziție care se încheie la 31 decembrie 2009.
- ***Comerțul en-gros și canalele de comercializare, care integrează numărul mare de exploatații mici și mijlocii în sectorul economic alimentar, sunt subdezvoltate*** și se confruntă cu următoarele probleme: (a) lipsa unor loturi de cultură standardizate, mari și omogene, mai ales în segmentul agricol comercial de nivel mediu; (b) dispersia foarte mare a sistemului de distribuție; (c) lipsa spațiilor de depozitare moderne, care să asigure continuitatea aprovizionării cu produse agroalimentare de calitate; (d) marjele mari, determinate de o cifră de afaceri scăzută și de prezența a numeroși intermediari (acesta este în particular cazul sectorului lapte); (e) sisteme inadecvate de informare de piață în legătură cu situația prețurilor, cererii și ofertei pe piețele individuale. Unele din fermele comerciale foarte mari și-au pus la punct propriul sistem de comercializare en-gros, obținând rezultate pozitive convingătoare. Spațiile de depozitare pentru produsele agricole, în special pentru cereale, se confruntă cu cheltuieli de stocare și condiționare ridicate, multe silozuri neputând garanta condițiile de depozitare standard impuse de legislația națională. În general, industria procesatoare din România este încă slab conectată cu marea majoritate a producătorilor agricoli și rămâne, din această cauză, sensibilă la fluctuațiile ofertei și la calitatea instabilă a materiilor prime, comparativ cu sectoarele de procesare concurente din alte state-membre. Consolidarea legăturii dintre producători și fabricile procesatoare, prin încheierea unor

contracte pe termen lung și înființarea grupurilor de producători⁹, care să furnizeze industriei materii prime de calitate uniformă, în paralel cu sprijinul serviciilor de consultanță tehnică și de management, ar putea ajuta la depășirea acestor probleme. O mai bună integrare a acestora în cadrul industriei alimentare ar conduce la creșterea și stabilizarea veniturilor fermierilor. În prezent nu există organizații de marketing cum ar fi grupurile de producători sau cooperativele de comercializare, care ar putea asigura o coordonare verticală între industria alimentară și fermieri.

3.1.2.4. Silvicultura

Pădurile din România sunt printre cele mai bune din Europa, având un istoric de gospodărire eficace, prin care au ajuns la un standard excelent și un potențial economic important. În prezent, sectorul contribuie cu peste 9% la exporturile țării, reprezentând 3,5% din PIB în 2005 (USDA – FAS 2006). Având în vedere faptul că suprafața optimă acoperită cu pădure pentru România este de 32% și faptul că industria lemnului nu lucrează la capacitate, putem spune că sectorul dispune de un potențial important pentru a contribui la creșterea economiei naționale și la dezvoltarea spațiului rural. Cu toate acestea, aspectele legate de retrocedarea terenurilor, capitalul uman, infrastructură, capacitățile de procesare și cadrul legal și legislativ pot limita acest potențial.

În prezent, volumul de pădure pe picior este de circa 1.341 milioane m³, reprezentând aproximativ 218 m³/ha. Din cele 6.742,8 mii ha de pădure, circa 29% sunt specii de conifere, iar 71%, foioase. În prezent, 65% din suprafețele de pădure (respectiv, 4,2 milioane ha) se află în proprietate publică și sunt gospodărite de Regia Națională a Pădurilor, restul aflându-se în proprietate privată.

Pădurile private sunt caracterizate de exploatații relativ mici și fragmentare, fapt care îngreunează atingerea potențialului economic al acestor suprafețe într-o manieră durabilă.

Acest lucru poate fi atribuit, în parte, modului în care a avut loc procesul de retrocedare, având în vedere că, inițial, parcelelor care trebuiau retrocedate li s-a fixat o limită de 1 ha; acest nivel a fost ulterior ridicat la 10 ha, pentru a fi, în final, eliminat. În unele cazuri, rezultatul este deținerea, de către o persoană, a trei trupuri distincte de pădure care nu sunt alăturate. În pofida acestei probleme, se previzionează că 65% din suprafața națională totală de pădure va fi retrocedată persoanelor private și autorităților publice locale. Principala inițiativă de abordare a problemelor legate de fragmentarea și dimensiunile reduse ale exploatațiilor a fost crearea ocoalelor silvice private sau comasarea suprafețelor de pădure, în scopul gospodăririi durabile. În prezent, proprietarilor privați li se cere să se asocieze, să-și înființeze ocoale silvice și să angajeze personal silvic sau să contracteze servicii silvice de la Regia Națională a Pădurilor sau de la alte ocoale silvice. Până în prezent, s-au înființat 106 ocoale silvice, care administrează peste 1.000.000 ha de pădure.

Procesul de retrocedare implică totodată și faptul că pentru mulți proprietari privați de păduri, gospodărirea pădurilor este un domeniu relativ nou și ar putea necesita eforturi importante de pregătire și consultanță, pentru ca aceste persoane să își poată gospodări pădurile într-o manieră durabilă. Deși sistemul de învățământ formal oferă o varietate de cursuri în domeniul silviculturii și industriei forestiere, prin cursuri de formare profesională pre- și post-absolvire, se pare că lipsesc programele de pregătire sau pachetele de cursuri care să se adreseze noilor proprietari privați. De asemenea, dată fiind dimensiunea și caracterul fragmentat al multor parcele de pădure private, operatorii acestora pot avea rezerve în a investi timp și bani în cursurile de pregătire (FAO, 1997). Cu toate acestea, apariția asociațiilor private de proprietari de păduri ar putea încuraja o mai mare deschidere către realizarea unor investiții pentru dobândirea unor competențe, în cazul în care ar fi puse la dispoziția acestor persoane programe și cursuri de pregătire adecvate.

Retrocedarea terenurilor către persoanele private pune probleme importante și din punctul de vedere al cadrului legal și legislativ, în special în ce privește abordarea problemelor precum tăierile ilegale. Actualmente, se estimează că se exploatează ilegal 100.000 m³ pe an. Responsabilitatea controalelor tăierilor ilegale a fost încredințată Inspectoratelor Teritoriale de Regim Silvic și Vânătoare, însă, deși se poate urmări activitatea de pe parcelele de pădure aflate în

⁹ Până în prezent în România au fost recunoscute, în conformitate cu legislația națională în vigoare, un număr de 56 grupuri de producători; dintre acestea, 4 grupuri au depus proiecte de finanțare prin fonduri SAPARD, în principal pentru legume - fructe, lapte și produse lactate, cartofi, carne de pasăre și ouă, carne ovine și caprine, miere și produse din miere.

proprietatea RNP sau a persoanelor care dețin astfel de suprafețe în parcurile naționale, controlul asupra proprietarilor privați de pădure, aflați în afara parcurilor naționale, constituie o problemă importantă.

Capacitatea de atingere a potențialului economic din sectorul forestier este limitată și de slaba accesibilitate a majorității pădurilor. Drumurile forestiere din România acoperă mai puțin de 42.000 km (ceea ce înseamnă circa 6,5 m/ha), reflectând cea mai slabă densitate din Europa. Ca urmare, peste 2 milioane ha de pădure sunt practic inaccesibile, indiferent dacă este vorba de desfășurarea activităților de gospodărire sau de exploatare (USDA-FAS 2006). Situația duce și la o depășire a nivelului normal de tăieri în zonele accesibile, în paralel cu folosirea unor tehnologii ineficiente și fără sustenabilitate în zonele inaccesibile. Mai mult, drumurile prost întreținute ridică probleme de protecție a mediului, contribuind la erodarea solului în timpul activităților de exploatare. Este necesară creșterea la un nivel acceptabil a rețelei de drumuri forestiere, precum și întreținerea acesteia, pentru a diminua aceste efecte negative.

Sectorul de procesare a lemnului dispune și el de un potențial de creștere important, deși prezintă o serie de constrângeri semnificative, legate de capacitate. Disponibilitatea materiilor prime, costul relativ scăzut al mâinii de lucru și apropierea de piețele europene occidentale importante stau la baza potențialului de dezvoltare al industriei lemnului din România (USDA-FAS 2006). Cea mai mare parte (75%) din totalul de 15.761 m³ recoltați în 2005 a fost comercializată, restul de 25% fiind destinat consumului propriu (INS, 2006). Principalul utilizator al acestei materii prime este sectorul de procesare primară a lemnului (inclusiv producătorii de mobilă), care angajează peste 84.000 persoane (INS, 2006). Productivitatea muncii din acest sector este în creștere și se estimează că a crescut cu 43% în perioada 2000-2005, în cazul sectorului de prelucrare a lemnului și produselor din lemn și cu 33% în cazul industriei mobilei (INS, 2006). Nivelul de performanță din industria mobilei este deosebit de impresionant, fiind puternic orientat către export; în 2004, producția acestui sector a depășit 1 miliard Euro, înregistrând o rată de creștere de 23% (una dintre cele mai bune din economia națională), alături de creșterile menționate mai sus, legate de productivitatea muncii (USDA-FAS, 2006).

Cu toate acestea există temeri în ceea ce privește, capacitatea sectorului. Utilajele folosite în sectorul de procesare a lemnului sunt depășite și ineficiente, determinând o calitate inconstantă a produselor. Aproximativ jumătate din volumul intern de cherestea este produsă de operatori mici, care, în marea lor majoritate, vor trebui să investească în unitățile pe care le dețin, pentru a putea respecta normele de mediu. Investiții importante sunt necesare și în industria mobilei, pentru a asigura statutul de conformitate cu normele europene de mediu, investiția totală fiind estimată la peste 100.000 milioane Euro. Recent, un volum mare de investiții în sectorul de procesare, a fost realizat de către societăți din Europa occidentală. Pe termen mediu și lung, acest lucru ar putea ridica probleme în privința asigurării unei aprovizionări durabile cu lemn a sectorului de procesare, mai ales în cazul în care capacitatea va crește în rândul operatorilor interni.

Dincolo de valoarea lor economică, pădurile din România au un potențial important din punctul de vedere al utilizării multifuncționale a terenurilor, reprezentând atât o sursă de bunuri de natură socială, cât și de avantaje privitoare la protecția mediului. Peste jumătate (52%) din pădurile din România sunt clasificate ca având funcții speciale de protecție (protecția solului, protecția apelor, protecția climei, conservarea faunei sălbatice și funcții de recreere), în timp ce restul au funcții de producție și protecție. Alte funcții importante ale pădurilor din România cuprind: recreerea și vânătoarea, protecția împotriva inundațiilor (prin regularizarea cursurilor de apă), conservarea biodiversității (în special a habitatului faunei sălbatice), atenuarea modificărilor climatice (prin sechestrarea carbonului în sol) și furnizarea produselor de pădure nelemnoase (fructe de pădure, semințe, ciuperci etc).

3.1.3. Condiții de mediu

3.1.3.1. Caracteristici principale

Spațiul rural românesc se caracterizează prin resurse naturale aflate într-o stare de conservare în general bună, printr-un nivel ridicat de biodiversitate, asociat unei diversități de habitate și ecosisteme, de păduri și de peisaje agricole valoroase dar, în același timp, viitorul apropiat aduce

provocări serioase: menținerea acestor valori naturale și lupta împotriva schimbărilor climatice.

Teritoriul României este alcătuit din trei tipuri de relief, prezente într-o proporție relativ egală – câmpie, dealuri și munți, cu un nivel de diversitate pedo-climatică și geografică ridicat.

România deține un mediu natural în cadrul căruia se integrează vaste arii rurale care se remarcă, în general, printr-o bună stare de conservare a resurselor naturale de sol și apă, prin varietatea peisajelor tradiționale și printr-o remarcabilă diversitate biologică. De asemenea, România are o moștenire naturală unică reprezentată în principal de Munții Carpați (65% din eco-regiunea Carpați) și de către una dintre cele mai importante zone umede din Europa, Delta Dunării (a doua ca mărime din Europa). Este estimat că ecosistemele naturale și semi-naturale reprezintă 47% din teritoriul național și au fost identificate pe teritoriul României 52 de eco-regiuni.

Merită menționat faptul că 30% din populația Europei de carnivore mari și aproximativ 300.000 ha de păduri virgine se află localizate în România. În Munții Carpați și Delta Dunării se regăsesc o serie de specii endemice, printre care se află și o serie de specii de interes comunitar. Diversitatea de specii și habitate și varietatea peisajelor rurale tradiționale sunt o rezultantă a restructurării agriculturii (trecerea în ultimii 16 ani de la un număr mic de ferme comerciale mari la milioane de gospodării familiale de dimensiuni mici), a reîntoarcerii la un tip de agricultură tradițională și implicit a aplicării de practici extensive.

Pe de altă parte, deși a existat o tendință generală de extensivizare și de utilizare redusă a produselor chimice în agricultură, o serie de terenuri agricole au fost afectate de utilizarea incorectă a îngrășămintelor chimice și a pesticidelor, de irigații, drenaje sau de aplicarea unor lucrări mecanice inadecvate, motiv pentru care componentele de mediu (în special solul și apa), pe suprafețe reduse, au fost puternic degradate.

De asemenea, abandonul activităților agricole și practicile agricole inadecvate apărute ca urmare a lipsei de cunoștințe de specialitate ori a resurselor financiare limitate, au influențat în mod negativ biodiversitatea și au determinat apariția sau accentuarea fenomenului de eroziune a solului.

Scăderea șeptelului a condus la abandonul practicării pășunatului, motiv pentru care multe pajiști au fost degradate datorită apariției succesunii ecologice, manifestată prin apariția unor specii invazive. Pe baza unei inventarieri a pajiștilor realizată de către Societatea Regală Olandeză pentru Conservarea Naturii (en: *Royal Dutch Society for Nature Conservation*) în colaborare cu diverse instituții naționale, s-a calculat că din suprafața totală de pajiști permanente circa 15% suferă de abandon al activităților agricole. Aceste date sunt însă obținute prin extrapolare, deoarece această inventariere nu s-a realizat decât în 6 locații (reprezentative din punct de vedere al biodiversității) care acoperă doar 15% din totalul suprafeței naționale de pajiște.

Fără a dispune de date concrete este greu de estimat proporția de teren agricol abandonat pentru activități agricole, însă se pot semnală unele zone unde acest fenomen are o intensitate mai mare. Astfel, abandonul afectează în România în special zonele consacrate pășunatului tradițional - în ultimul timp și ca urmare a impunerii bruște de standarde sanitar - veterinar care afectează viabilitatea acestor sisteme de pășunat tradițional, și arabilul, în special în zonele de câmpie care duc lipsă de umezeală și unde sistemele de irigații au fost desființate sau sunt nefuncționale, zonele cu nivel ridicat de sărăcie care se caracterizează și printr-o emigrație sporită și zonele limitrofe marilor orașe, unde unele terenuri agricole sunt scoase din circuitul agricol de regulă pentru a răspunde ulterior unor proiecte de extindere a zonelor rezidențiale sau comerciale. În același timp, creșterea economică susținută înregistrată în mod consecutiv în ultimii 7 ani începe să amenințe multe specii de plante și animale prin intensivizarea agriculturii și conduce la degradarea resurselor naturale și la modificarea peisajului rural.

Zonele defavorizate (ZD) pentru activitățile agricole

Suprafețe largi ale României prezintă limitări naturale ale productivității agricole. Acestea sunt legate în special de Munții Carpați și de Delta Dunării, dar și de alte zone cu specificități ale condițiilor de sol sau climă. Aceste zone defavorizate agricol sunt de regulă asociate cu un nivel ridicat de biodiversitate.

România deține suprafețe largi ce pot fi considerate zone defavorizate (ZD) (conform Regulamentului (CE) 1257/1999), datorită caracteristicilor nefavorabile de mediu care limitează considerabil condițiile de utilizare a terenurilor agricole și care conduc la producții agricole mai mici.

Se remarcă în principal Munții Carpați – acolo unde se întâlnesc valori mari de altitudine și pantă, și Delta Dunării - deoarece în acest areal se cumulează o serie de factori climatici și edafici care limitează puternic activitatea agricolă, dar și alte zone mai compacte în partea de sud – est a țării și mai răsfirate în alte zone precum Podișul Moldovei, Oltenia (zona de câmpie dar și cea deluroasă), Podișul Transilvaniei – unde caracteristici naturale specifice conduc la scăderea productivității naturale.

Astfel, o parte importantă a Munților Carpați, datorită condițiilor legate de altitudine și pantă, întâmpină obstacole în practicarea agriculturii, obstacole materializate mai ales în scurtarea perioadei de vegetație și în costuri suplimentare legate de condițiile de pantă (detalii – Anexa 4A).

În afară de Munții Carpați există și alte zone ce sunt caracterizate în principal de o productivitate scăzută datorită acțiunii factorilor naturali restrictivi.

În acest sens, cu un potențial natural agricol semnificativ mai scăzut față de restul țării se remarcă a fi Delta Dunării, datorită unui complex de factori naturali legați de sol (nisipos și cu procent redus de humus) și de climă (cu precipitații foarte scăzute, în medie de sub 400 mm/an). Acest potențial este evidențiat de notele de bonitare de la nivel de comună/oraș, comparativ cu media națională. Astfel în această zonă nota de bonitare a terenurilor agricole este de 16, reprezentând 46% din media ponderată a notelor de bonitare de la nivel național, iar producția medie de porumb (principala cultură a acestei zone) fiind de doar 39% din media națională. În această zonă se remarcă și o densitate foarte scăzută a populației, fapt ce afectează și necesarul de forță de muncă aferent menținerii activităților agricole. (detalii – Anexa 4A).

De asemenea, există și numeroase alte zone caracterizate de o serie de particularități edafice (soluri argiloase sau nisipoase – care conduc fie la stagnarea apei, fie la un drenaj foarte rapid al acesteia), climatice (precipitații reduse, temperaturi ridicate în timpul verii ce amplifică deficitul de apă), de relief (pantă) etc, acestea reflectându-se în nota de bonitare a terenurilor agricole care are valori de sub 80% din valoarea medie ponderată la nivel național, astfel datorită condițiilor naturale specifice, productivitatea agricolă este limitată (producția medie de porumb fiind în medie de circa 60% față de producția medie națională) (detalii – Anexa 4A).

Deoarece aceste zone cu potențial scăzut pentru agricultură sunt de regulă terenuri agricole ce suportă o agricultură mai puțin intensivă și astfel mai bogate în biodiversitate, a fost realizată o analiza acestor zone din care reiese – ca și confirmare - suprapuneri importante cu zonele HNV și cu IBA, astfel Carpații se suprapun în proporție ridicată cu zonele HNV, iar celelate zone afectate de productivitate scăzută datorită factorilor naturali, coincid într-o pondere ridicată cu IBA (detalii – Anexa 4A).

3.1.3.2. Conservarea biodiversității pe terenurile agricole și forestiere

Caracteristici generale ale biodiversității

România este caracterizată de un nivel ridicat de biodiversitate - din punct de vedere al numărului de specii, al habitatelor și al ecosistemelor pe care le formează și din punct de vedere al suprafețelor deținute de acestea, însă modificările actuale de peisaj pun în evidență amenințări serioase: intensificarea activităților agricole ce afectează cu precădere zonele mai productive și abandonarea activităților agricole ce se manifestă mai ales în zonele slab productive.

România este caracterizată de o mare diversitate biologică, manifestată atât intraspecific cât și interspecific, remarcându-se atât prin numărul mare de ecosisteme cât și prin numărul de specii, dar în prezent multe specii de plante și animale sunt amenințate cu dispariția, iar modificarea peisajului reprezintă primul indicator al deteriorării mediului.

În ceea ce privește flora, în România au fost identificate 3.700 de specii de plante, dintre care, 23 sunt declarate monumente ale naturii, 74 sunt extinse, 39 sunt periclitate, 171 vulnerabile și 1.253 sunt rare. Din numărul estimat al taxonilor identificați în România, o proporție semnificativă (aprox.60 %)

este reprezentată de către speciile caracteristice pajiștilor alpine și subalpine, pășunilor și fânețelor montane.

În ceea ce privește fauna, au fost identificate 33.792 de specii de animale, din care 33.085 specii de nevertebrate și 707 specii de vertebrate. Din cele 191 specii de pești, 38 înregistrează o stare nefavorabilă de conservare (11 specii periclitare, 16 specii vulnerabile și 11 specii rare). Din cele 20 specii de amfibieni, 12 se află într-o stare nefavorabilă de conservare (3 specii periclitare și 9 specii vulnerabile), din cele 30 specii de reptile 5 se află într-o stare nefavorabilă de conservare (4 specii periclitare și o specie vulnerabilă), din cele 364 specii de păsări 35 se află într-o stare nefavorabilă de conservare (18 specii periclitare și 17 specii vulnerabile) și din cele 102 specii de mamifere, 58 înregistrează o stare nefavorabilă de conservare (19 specii periclitare, 26 specii vulnerabile și 13 specii rare). În urma inventarierilor, a rezultat un număr aproximativ de 5.600 de urși bruni (60% din populația europeană de urși bruni – *Ursus arctos*), aproximativ 3.000 de lupi (40% din populația europeană de lupi – *Canis lupus*) și 1.500 de râși (40% din populația europeană de râși – *Lynx lynx*), aceste specii fiind un simbol al vieții sălbatice și al habitatelor naturale, care pot fi folosite și pentru a repopula alte zone din Europa, care au cunoscut un regres al acestor specii. Zimbrul, animal rar, ocrotit de lege, a dispărut din pădurile țării noastre de mai bine de un secol și trăiește astăzi numai în rezervații.

Ecosistemele naturale și semi-naturale acoperă 47% din teritoriul țării. Au fost identificate și caracterizate 783 tipuri de habitate (13 habitate de coastă, 143 habitate specifice zonelor umede, 196 habitate specifice pășunilor și fânețelor, 206 habitate forestiere, 90 habitate specifice dunelor și zonelor stâncoase și 135 habitate specifice terenurilor agricole) în 261 de zone analizate la nivelul întregii țări.

Habitatele din România sunt caracterizate de o anumită compoziție a florei și a faunei, componente ale biocenozelor și sunt influențate de diferiți factori climatici sau edafici. Influențele climatice, ale zonelor aride din partea estică, la cele oceanice din partea vestică a țării, precum și diferențele climatice între câmpie și munte impuse de altitudinea reliefului, au determinat apariția unui mare număr de habitate. Alt factor care determină marea varietate de habitate din România este reprezentat de compoziția chimică a rocilor din substrat (sol, subsol).

Ariile protejate

Dintre statele membre ale U.E. - 27, România deține cea mai mare diversitate biogeografică (5 regiuni biogeografice din cele 11 europene), aceasta aflându-se în majoritate într-o stare favorabilă de conservare.

Suprafața totală a ariilor protejate este de cca. 1.866.705 ha și acoperă aproximativ 7,83 % din suprafața țării. Sunt incluse aici Rezervația Biosferei „Delta Dunării” – 576.216 ha, 13 Parcuri Naționale – 318.116 ha, 13 Parcuri Naturale – 772.128 ha, 981 Rezervații Naturale – 179.193 ha și 28 Arii Speciale de Protecție Avifaunistică – 21.052 ha.

Dintre acestea, câteva arii protejate prezintă interes deosebit, atât la nivel național cât și internațional, având statut multiplu:

- Rezervația Biosferei Delta Dunării – Rezervație a Biosferei (Comitetul UNESCO MAB – „Omul și Biosfera”), Zonă Umedă de Importanță Internațională (Secretariatul Convenției Ramsar) și Sit al Patrimoniului Natural Universal (UNESCO);
- Parcul Național Retezat – Rezervație a Biosferei (Comitetul UNESCO MAB – „Omul și Biosfera”);
- Parcul Național Munții Rodnei – Rezervație a Biosferei (Comitetul UNESCO MAB – „Omul și Biosfera”);
- Parcul Național Balta Mică a Brăilei – Zonă Umedă de Importanță Internațională (Secretariatul Convenției Ramsar).

În afara ariilor protejate de interes național, prin intermediul Programului IBA (Important Birds Area / Arii de Importanță Avifaunistică) au fost identificate în România cele mai importante arii pentru menținerea populațiilor de păsări sălbatice, inclusiv a celor de interes internațional sau prioritare la nivel comunitar precum și a speciilor migratoare. În România programul este derulat de către Societatea Ornitologică Română (partener BirdLife în România) și Asociația pentru Protecția

Păsărilor și a Naturii “Grupul Milvus”. Pe baza datelor adunate în special în ultimii 10 ani, au fost identificate la nivelul întregii țări 132 de IBA-uri, acoperind cca. 17% din suprafața țării.

Natura 2000

O bună parte din teritoriul național este acoperită de rețeaua comunitară de arii protejate Natura 2000.

Dintre cele 198 tipuri de habitate europene, dintre care 65 sunt prioritare, în România se regăsesc 94 tipuri de habitate dintre care 23 sunt prioritare la nivel comunitar și a căror conservare impune desemnarea unor Arii Speciale de Conservare (SAC).

Până în prezent au fost identificate ca situri Natura 2000 un număr de:

- 108 situri SPA (Arii de Protecție Specială Avifaunistică) reprezentând aproximativ 11,89% din teritoriul României;
- 273 situri pSCI (propuneri de Situri de Importanță Comunitară) reprezentând aproximativ 13,21% din teritoriul României.

Regimul de protecție pentru aceste situri de interes comunitar a fost impus la nivel național, în conformitate cu prevederile OUG nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, prin următoarele acte normative:

- Ordinul MMDD nr. 776/2007 pentru declararea pSCI și
- Hotărârea de Guvern nr. 1284/2007 pentru declararea SPA. Arealul siturilor incluse în Rețeaua Europeană Natura 2000 acoperă aproximativ 17,84% din teritoriul național.

Conservarea biodiversității pe terenurile agricole

Terenurile agricole cu înaltă valoare naturală acoperă o suprafață însemnată din SAU a României, dar atât abandonul activităților agricole cât și intensificarea acestora amenință buna lor conservare.

Deși în cazul României (și chiar la nivel european) există foarte puțină experiență în utilizarea acestui concept, un pas important a fost realizat în vederea identificării terenurilor agricole cu înaltă valoare naturală, utilizându-se metode oferite de studiile dezvoltate până în prezent. S-a urmărit identificarea zonelor caracterizate de prezența abundentă a pajiștilor semi-naturale, în general asociate cu existența unei diversități ridicate a speciilor și a habitatelor. Rezultatul clasificării arată faptul că în prezent cca. 2,4 milioane hectare de pajiști semi-naturale pot fi clasificate ca teren agricol cu înaltă valoare naturală.

Pajiștile semi-naturale reprezintă cele mai valoroase ecosisteme din categoria terenurilor agricole, dar renunțarea în unele zone la activitățile agricole tradiționale (cosit, pășunat) conduce la degradarea habitatelor și la modificări de peisaj. Cu deosebire, în zona montană există o tendință de abandonare a activităților agricole, mai ales în cazul pajiștilor semi-naturale. În același timp, în unele regiuni ale țării pajiștile sunt amenințate de intensivizarea agriculturii și practicarea acesteia pe suprafețe compacte și largi, exercitându-se astfel presiune asupra componentelor de mediu, în special asupra biodiversității.

De asemenea, în unele zone ale țării desemnate ca IBA sunt prezente păsări care dețin în România o pondere importantă din populația la nivel UE – 27, cum ar fi *Lanius minor* (cca. 97%), *Falco vespertinus* (cca. 50%), *Crex crex* (cca. 28%) etc., iar în unele dintre IBA sunt prezente și păsări care sunt vulnerabile, periclitate sau rare, numărul de exemplare din aceste specii de păsări fiind foarte mic.

Ca o amenințare a ultimilor ani se remarcă gripa aviară care poate afecta păsările sălbatice, mai ales în zonele de mare concentrare a păsărilor migratoare cum ar fi Delta Dunării.

În general, se poate spune că populațiile al căror habitat îl constituie terenurile agricole și forestiere înregistrează o stare favorabilă de conservare și nu există presiuni majore asupra lor sau factori de risc. Acest fapt este în mare măsură urmarea modului majoritar extensiv de practicare a agriculturii în

România. În particular, există și areale asupra cărora presiunea exercitată de către activitățile antropice s-a resimțit printr-o evoluție nefavorabilă asupra stării de conservare a speciilor sălbatice.

Agro – biodiversitatea

România deține o importantă bază genetică atât în rândul plantelor de cultură cât și al animalelor domestice, strâns legată de agro – sistemele tradiționale.

În ceea ce privește agro-biodiversitatea, România este una dintre puținele țări europene în care agro-sistemele tradiționale reprezintă rezervoare semnificative din punct de vedere al diversității genetice a plantelor de cultură și a animalelor domestice, care s-au conservat la locul de formare și dezvoltare (in situ).

România este interesată să conserve o serie de specii locale de animale domestice, specifice unor regiuni, și care sunt în pericol de dispariție. În catalogul mamiferelor domestice sunt incluse 79 de rase (din care 26 sunt încă active, 19 în potențial pericol și 34 dispărute). Trebuie notat totuși că multe rase locale (Țurcană, Țigaie, Capra Carpatină etc.) au un sistem de reproducție în comunități locale (izolare reproductivă pe o anumită arie, fără registru genealogic și controlul oficial al producției, selecția fiind făcută după preferința proprietarilor). Ca varietăți de plante există populații locale aflate pe cale de dispariție, distribuite în multe regiuni. O importanță mare este acordată și livezilor.

Conservarea biodiversității pe terenurile forestiere

România dispune de o mare diversitate forestieră și este una dintre puținele țări europene care mai posedă păduri virgine. Multe dintre aceste păduri joacă roluri importante de mediu și ca spațiu recreațional, dar reprezintă în același timp și o importantă valoare economică.

În ceea ce privește relația dintre păduri și managementul biodiversității, România este una dintre puținele țări europene care încă deține păduri virgine – aproximativ 300.000 ha, prezente în cea mai mare parte în zona montană. Pădurile dețin funcții multiple, spre exemplu, aici se regăsesc habitate importante pentru fauna sălbatică (mai ales acolo unde există potențiale situri Natura 2000), asigură funcția de protecție în bazinele torențiale, dar dețin și alte funcții de protecție și asigură, de asemenea, importante servicii de mediu cu impact pozitiv asupra comunităților umane. Acolo unde aceste valori sunt considerate de importanță mare sau crucială, pădurile pot fi clasificate ca având valoare înaltă de conservare.

Până la finalul anului 2005, 1.119,7 mii ha de păduri în România au fost certificate prin Sistemul de Certificare Forestieră (SCF).

Peste 9% din suprafața forestieră (574.878 ha) este situată în arii protejate, managementul acestora vizând conservarea biodiversității (sursa: Regia Națională a Pădurilor – Romsilva, 2006 – Managementul ariilor forestiere din cadrul Parcurilor Naționale).

3.1.3.3. Managementul resurselor naturale în agricultură și silvicultură

Solul

România dispune de soluri de bună calitate - în special în zonele de câmpie, însă fenomene ca eroziunea solului, seceta, balanța negativă a apei în sol sau gleizarea, salinizarea, acidifierea sau alcalinizarea și compactarea afectează foarte mult fertilitatea acestora.

Calitatea terenurilor agricole, exprimată prin notele de bonitare ale acestora, deși nu exprimă în totalitate cantitatea de humus din sol reflectând și alți factori de mediu (în special clima) ce influențează cultura plantelor, reprezintă un bun indicator al solurilor cu cantități ridicate de humus. Din acest punct de vedere, terenurile agricole se grupează în 5 clase de calitate, diferențiate după nota de medie de bonitare (clasa I – 81-100 puncte până la clasa a V-a – 1-20 puncte). Se remarcă faptul că, în cazul terenurilor arabile, care ocupă 63,34% din suprafața cartată, cele mai multe terenuri se grupează în domeniul claselor de calitate a II-a și a III-a. Practic în clasa I de calitate la arabil intră

doar 8,77% din totalul terenurilor agricole, restul claselor prezentând diferite restricții. În cazul pășunilor și al fânețelor, majoritare sunt clasele III-V, în cel al viilor, clasele II-IV, iar al livezilor, clasele III-V. Majoritatea terenurilor agricole cu note mari de bonitare se află în Câmpia Română (într-o arie relativ compactă ce are ca loc central Bucureștiul) și în Câmpia de Vest.

Eroziunea prin apă, una dintre cele mai mari probleme ale solurilor din România, este prezentă în diferite grade pe 6,3 milioane ha, din care circa 2,3 milioane amenajate cu lucrări antierozionale, în prezent degradate puternic în cea mai mare parte; aceasta împreună cu alunecările de teren (circa 0,7 milioane ha) provoacă pierderi de sol de până la 41,5 t/ha/an. Eroziunea eoliană se manifestă pe aproape 0,4 milioane ha, cu pericol de extindere, cunoscând că, în ultimii ani, s-au defrișat unele păduri și perdele de protecție din zone cu soluri nisipoase, susceptibile acestui proces de degradare.

Excesul periodic de umiditate în sol afectează circa 3,8 milioane ha, din care o mare parte din perimetrele cu lucrări de desecare-drenaj. Periodic sunt inundate o serie de perimetre din areale cu lucrări de îndiguire vechi sau ineficiente, neîntreținute, înregistrându-se pagube importante prin distrugerea gospodăriilor, culturilor agricole, șeptelului, a căilor de comunicație și pierderi de vieți omenești.

Conținutul excesiv de schelet în partea superioară a solului afectează circa 0,3 milioane ha. Sărăturarea solului se resimte pe circa 0,6 milioane ha, cu unele tendințe de agravare în perimetrele irigate sau drenate și irațional exploatate, sau în alte areale cu potențial de sărăturare secundară, care însumează încă 0,6 mil. ha. Deteriorarea structurii și compactarea solului ("talpa plugului") se manifestă pe circa 6,5 mil. ha; compactarea primară este prezentă pe circa 2 mil. ha terenuri arabile, iar tendința de formare a crustei la suprafața solului, pe circa 2,3 mil ha.

Apa

Resursele de apă dulce ale României sunt reduse față de media europeană și nu au o repartitie spațială și temporală uniformă. Calitatea acestora este mai puțin afectată în prezent de consumul de îngrășăminte din agricultură și mai mult de infrastructura precară a sistemelor de canalizare și epurare a apei din spațiul rural.

Principala sursă de apă dulce provine din Dunăre și din celelalte râuri mari dar resursele hidrologice ale României nu sunt repartizate uniform pe întreg teritoriul. Exceptând Dunărea, România are o medie de numai 2.660 m³ apă/locuitor/an, comparativ cu media europeană de 4.000 m³ apă/locuitor/an, România fiind încadrată în categoria de țări cu resurse sărace în apă.

Potrivit unui studiu amănunțit cu privire la scurgerea de nutrienți în bazinul Dunării, pierderile medii de azot și fosfor în apele subterane precum și în cele de suprafață datorate poluării difuze sunt relativ scăzute (6,1 kg N/ha/an și 0,4 kg P/ha/an) în România comparativ cu alte State Membre ale UE, inclusiv cu acelea din amonte bazinului Dunării. Astfel, se înregistrează o reducere semnificativă a poluării apelor subterane și de suprafață cauzată de agricultură, comparativ cu fosta perioadă socialistă și constituie o reflexie a declinului utilizării excesive a fertilizanților. Pentru viitor, pe termen mediu și lung, se prognozează reintroducerea practicilor agricole intensive la scară largă, ca urmare a aderării la UE. Tendințe similare sunt anticipate și privitor la utilizarea fertilizanților chimici (*Anexa 2.20 Consumul tehnologic de îngrășăminte chimice* din Planul Național Strategic) și a pesticidelor. În prezent, calitatea cea mai slabă a apelor subterane se înregistrează în mediul rural, acolo unde rețeaua de canalizare nu există sau este puțin dezvoltată și deșeurile ajung direct în apele subterane (prin latrinele permeabile și prin șanțurile de scurgere) sau indirect (prin depozitele de gunoi de grajd sau prin depozitele de gunoi menajer).

România a implementat din punct de vedere legislativ Directiva CE 2000/60 (Directiva Cadru Apă) în legislația națională – Legea Apelor (107/1996) fiind amendată cu obiectivul general de "atingere a unei bune stări a apelor până în anul 2015", prin Legea nr.310/2004. Pentru fiecare bazin/spațiu hidrografic se va elabora un plan de management până la data de 22 decembrie 2009. Planurile de management vor cuprinde: prezentarea generală a bazinului/spațiului hidrografic, caracterizarea apelor de suprafață, caracterizarea apelor subterane, identificarea și cartarea zonelor protejate, analiza economică, monitoringul integrat al apelor, obiectivele de mediu, programe de măsuri, programe speciale de măsuri pentru sub-bazine, categorii și tipuri de ape, precum și informarea, consultarea și participarea publicului. Prin raportările din anii 2003 și 2004 România a informat Comisia Europeană referitor la autoritatea competentă și bazinele hidrografice, caracteristicile bazinelor hidrografice,

impactul activităților antropice, analiza economică precum și informații despre ariile protejate și consultarea publicului, răspunzând astfel cerințelor Art. 3 (8) și Anexa I, art. 5, Anexa II și Anexa III, art. 6 și Anexa IV din Directivă. Raportul din anul 2006 a cuprins informații referitoare la sistemul de monitorizare al apelor, în conformitate cu Art. 8 (1), în acest raport fiind cuprinsă o sinteză a programelor de monitorizare pentru fiecare bazin hidrografic. Stabilirea programelor de măsuri pentru reducerea presiunilor chimice și a celor hidromorfologice este în prezent, în curs de desfășurare.

În ceea ce privește implementarea Directivei CE 91/676 CEE (Directiva Nitrați), la sfârșitul anului 2004 s-a realizat o inventariere la nivel de unități administrativ-teritoriale (NUTS 5) pentru a se identifica zonele vulnerabile la nitrați (Harta comunelor desemnate ca zone vulnerabile la poluarea cu nitrați rezultați din activități specifice agriculturii – Anexa 2.21 din Planul Național Strategic). Pe baza acestei inventarii, au fost identificate 251 comune cu o suprafață totală de cca. 1,6 milioane hectare reprezentând 6,7% din suprafața României, din care teren agricol cca. 1,1 milioane hectare reprezentând 7,6% din total teren agricol, teren arabil cca. 0,7 milioane hectare reprezentând 7,8% din total teren arabil, pajiști cca. 0,3 milioane hectare reprezentând 6,7% din pajiști. Categoriile de zone vulnerabile la nitrați desemnate sunt: a) zone potențial vulnerabile ca urmare a antrenării nitraților către corpurile de apă de suprafață prin scurgere pe versanți; b) zone potențial vulnerabile prin percolarea nitraților sub stratul de sol către acviferele libere; c) zone cu risc ridicat de vulnerabilitate la percolarea nitraților sub stratul de sol către acviferele libere. Pentru asigurarea monitorizării poluării din surse și activități agricole a fost organizat *Monitoringul suport național integrat de supraveghere, control și decizii pentru reducerea aportului de poluanți proveniți din surse agricole în apele de suprafață și în apele subterane*, care face parte din Sistemul Național de Monitoring Integrat al Apelor. Prin intermediul acestui sistem de monitoring se urmărește supravegherea concentrațiilor de azotați în apele dulci precum și verificarea periodică a stării de eutrofizare a apelor dulci și a apelor din zona costieră. Programele de acțiune sunt elaborate pe baza elementelor specificate în Anexa 2 și Anexa 3 din Directiva Nitrați. Se poate estima că în prezent, multe ferme din zonele vulnerabile la nitrați nu au capacități adecvate de stocare a gunoierului de grajd, neîndeplinind încă în totalitate cerințele de protecție a apei.

În unele regiuni ale țării există zone cu exces de umiditate și zone expuse la inundații. Aceste zone sunt importante pentru managementul conservării biodiversității și sunt prezente în numeroase regiuni ale țării.

România are o frecvență ridicată de apariție a inundațiilor, în special primăvara datorită topirii zăpezii și a blocării râurilor cu blocuri de gheață, precum și vara din cauza ploilor torențiale, când debitele râurilor cresc peste cota normală. În ultimii 16 ani, frecvența de producere a inundațiilor a crescut, ca o consecință a schimbărilor climatice, a defrișărilor ilegale dar și din cauza lipsei menținerii infrastructurii de prevenire a inundațiilor. Frecvența și intensitatea acestora pare să fie în creștere.

Seceta se manifestă pe circa 7,1 milioane ha, suprafață pe care anterior se concentra cea mai mare parte a celor 3,2 milioane ha de teren agricol ce dispunea de sisteme de irigații.

3.1.3.4. Agricultură ecologică

Agricultura ecologică are potențialul de a contribui semnificativ la protejarea resurselor de apă și sol, conservarea biodiversității și la lupta împotriva schimbărilor climatice, oferind astfel bunuri publice și deservind în același timp o piață europeană aflată în plină ascensiune.

Sectorul este în creștere în România (cca. 0,8% din total SAU la nivelul anului 2005) dar în același timp se situează cu mult sub media europeană (cca. 4% din total SAU la nivelul anului 2005). Deși nu există informații sintetice referitoare la cererea de pe piața internă, se poate estima că aceasta a avut o importantă contribuție la creșterea generală a sectorului, alături de cererea deja existentă de pe piața europeană. Totuși, o piață internă relativ tânără, prezintă un grad de risc mai ridicat pentru fermierii ce aleg să îmbrățișeze metodele ecologice de producție, aceasta putându-se reflecta în fluctuații ale prețurilor pe perioade mai îndelungate, conducând astfel la potențiale intrări/ieșiri din sistem ale acestora.

Numărul operatorilor din agricultura ecologică înregistrați la Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale în anul 2005, a fost de 2.920. Inspecția acestora pe tot lanțul de producție și certificarea produselor ecologice se face de către organisme de control private, acreditate de un organism abilitat

în acest scop și aprobate de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Lista organismelor de control aprobate pentru efectuarea inspecției și certificarea produselor agroalimentare ecologice pe teritoriul României în anul 2007 este publicată în JO al Uniunii Europene nr. 35 din 19.02.2007.

3.1.3.5. Bunăstarea animalelor

În calitate de stat membru, România a transpus prevederile legislației UE în domeniul bunăstării și protecției animalelor, inclusiv a animalelor de fermă.

Autoritatea competentă în domeniul bunăstării și protecției animalelor este Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA), ocupându-se de reglementarea acestui domeniu, precum și de verificarea respectării standardelor minime. Structurile de la nivel județean ale ANSVSA realizează inspecțiile, personalul cu atribuții specifice din cadrul direcțiilor sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor județene, respectiv a municipiului București realizând inspecțiile.

Tot personalul din rețeaua sanitară veterinară este instruit periodic cu privire la prevederile legislației, precum și cu privire la modul de realizare a unei inspecții, instruirile fiind prevăzute și cu o componentă practică.

Inspecțiile se realizează în conformitate cu Planul Național de Inspecții și Control elaborat anual. Planificarea acestora se realizează ținând cont de mai multe criterii, respectiv factori de risc. Toate inspecțiile se realizează unitar la nivel național deoarece se utilizează fișe tip de inspecție.

Verificarea respectării standardelor privind protecția porcinelor se face utilizând:

1. fișa de inspecție privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecția porcinelor din exploatațile nonprofesionale,
2. fișa de inspecție privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecția porcinelor din exploatațile comerciale.

Verificarea respectării standardelor minime privind protecția păsărilor se face utilizând:

1. fișa de inspecție privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecția animalelor de fermă (pentru curcani, palmipede, găini ouătoare de reproducție din rase grele),
2. fișa de inspecție privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecția găinilor ouătoare,
3. fișa de inspecție privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecția și bunăstarea puilor destinați producției de carne.

Direcțiile sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor raportează trimestrial, pe machete tip, rezultatele inspecțiilor, iar anual România transmite Comisiei Europene, până la data de 30 iunie, rezultatele inspecțiilor realizate în anul anterior pentru: protecția animalelor în timpul transportului și protecția animalelor de fermă.

Raportarea inspecțiilor în fermă pe domeniul bunăstarea și protecția animalelor se realizează în conformitate cu prevederile Deciziei Comisiei nr. 2006/778/CE, transpusă în legislația națională prin Ordinul ANSVSA nr. 13/2008.

Majoritatea exploataților comerciale din România respectă standardele minime privind protecția animalelor. Exploatațiile sunt monitorizate de către direcțiile sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor județene, respectiv a municipiului București.

În cursul realizării inspecțiilor planificate în exploatațile comerciale se completează fișa de inspecție, iar în cazul în care se identifică încălcări ale normelor minime de bunăstare a animalelor se dau termene pentru remedierea deficiențelor, urmând a se face recontroale pentru a verifica remedierea acestora. În cazul în care deficiențele nu au fost remediate la termenul stabilit se pot aplica sancțiuni care pot conduce până la ridicarea autorizației de funcționare.

Sectorul de creștere a porcinelor

În anul 2011, animalele din specia porcine sunt crescute, aplicând tehnologii specifice, în trei tipuri de exploatații (definite în Anexa 1 la Norma sanitară veterinară din 26 martie 2010 privind procedura de înregistrare/autorizare sanitar-veterinară a unităților/centrelor de colectare/exploatațiilor de origine și a mijloacelor de transport din domeniul sănătății și al bunăstării animalelor, precum și a unităților implicate în depozitarea și neutralizarea subproduselor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman și a produselor procesate, aprobată de Ordinul ANSVSA nr.16/2010):

1. exploatație comercială autorizată
2. exploatație comercială de tip A
3. exploatație nonprofesională.

Exploatația nonprofesională este exploatația de animale organizată pentru consum familial, **înregistrată** în Registrul Național al Exploatațiilor și deținută de persoane fizice neînregistrate la Camera de Comerț și Industrie a României.

Exploatația comercială de tip A este exploatația de animale deținută de persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale sau persoane juridice organizate în condițiile legii, înregistrate și autorizate de oficiul registrului comerțului, înregistrată în Sistemul național de identificare și înregistrare a animalelor, care îndeplinește condițiile prevăzute în anexa nr. 50 la Norma sanitară veterinară din 26 martie 2010 privind procedura de înregistrare/autorizare sanitar-veterinară a unităților/centrelor de colectare/exploatațiilor de origine și a mijloacelor de transport din domeniul sănătății și al bunăstării animalelor, precum și a unităților implicate în depozitarea și neutralizarea subproduselor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman și a produselor procesate, aprobată de Ordinul ANSVSA nr.16/2010 și este **înregistrată** sanitar-veterinar. Exploatațiile comerciale de tip A îndeplinesc condițiile minime de bunăstare și condiții de biosecuritate specifice. Condițiile de biosecuritate și cele de valorificare a porcilor în cazul exploatațiilor comerciale de tip A sunt diferite de cele ale exploatațiilor comerciale autorizate, prin urmare exploatațiile comerciale de tip A nu sunt autorizate sanitar-veterinar, ci numai înregistrate în Registrul Național al Exploatațiilor al ANSVSA.

Exploatația comercială autorizată este exploatația de animale deținută de persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale sau persoane juridice organizate în condițiile legii, înregistrate și autorizate de oficiul registrului comerțului, înregistrată în Sistemul național de identificare și înregistrare a animalelor, care îndeplinește prevederile normelor de biosecuritate și este **autorizată** sanitar-veterinar.

Situația exploatațiilor de porcine la data 31 martie 2011

Specificare	Total sector				
	Nr. de exploatații	% din total exploatații	Efectiv capete	% din total efectiv	Revenit pe exploatație
Exploatații nonprofesionale	717.482	99,94	3.773.665	66,90	5,26
Exploatații comerciale de tip A	113	0,02	28.961	0,51	256,29
Exploatații comerciale autorizate	339	0,05	1.838.329	32,59	5422,80
Total	717.934	100	5.640.955	100	7,86

Sursa: ANSVSA

Se poate constata o pondere ridicată a exploatațiilor nonprofesionale, de peste 99 %, aceste ferme deținând 67% din totalul efectivelor de porcine la nivel național. De asemenea, deși înregistrează o pondere redusă, de numai 0,05% din numărul total de exploatații din România, exploatațiile comerciale autorizate dețin o pondere importantă din efectivele totale de porci, și anume 32,6%.

Restul exploatațiilor sunt exploatații comerciale de tip A, neautorizate sanitar veterinar, ci doar înregistrate în Registrul Național al Exploatațiilor al ANSVSA, acestea reprezentând 0,02% din numărul total al exploatațiilor de porcine, având în exploatare numai 0,51 % din efectivele totale de porci la nivel național. Exploatațiile comerciale de tip A, deși respectă condițiile minime obligatorii de bunăstare, nu respectă condiții de biosecuritate în fermă la fel de stricte cu cele solicitate pentru autorizare.

Cele mai recente date disponibile arată faptul că din totalul de 247 exploatații comerciale de porcine existente la începutul anului 2010, ANSVSA a inspectat 173 de exploatații comerciale de porci, din care:

- 114 exploatații au fost găsite conforme,
- 25 au fost identificate cu neconformități de categoria A (cu solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai scurt de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată),
- 7 au fost identificate cu neconformități de categoria C (cu aplicare de sancțiuni administrative imediate).

Situația controalelor efectuate de ANSVSA în exploatațiile comerciale autorizate de porcine în anul 2010

Exploatații comerciale autorizate de porcine	Număr
Exploatații ce pot fi inspectate	247
Exploatații inspectate	173
Exploatații conforme	114

Sursa: ANSVSA

Situația neconformităților constatate în urma controalelor efectuate de ANSVSA în exploatațiile comerciale autorizate de porcine, în anul 2010

Neconformități constatate	Număr
Personal	8
Inspecție	5
Ținerea evidențelor	33
Libertatea de mișcare	0
Spațiu disponibil	1
Construcții și adăposturi	3
Iluminare minimă	2
Suprafețe de pardoseală	5
Materiale ocupaționale	20
Echipament automat și mecanic	3
Furaje, apă și alte substanțe	9
Furaje care conțin fibre (pt. scroafe)	0
Mutilări	0
Sisteme de creștere	1
Verificarea parametrilor de microclimat	0
Neconformități de categoria A (solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai mic de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată)	25
Neconformități de categoria B (solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai mare de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată)	0
Neconformități de categoria C (sancțiuni administrative imediate)	7

Sursa: ANSVSA

Situația actuală privind îndeplinirea condițiilor superioare de bunăstare în sectorul de creștere a porcilor

Pentru a fi autorizate, exploatațiile comerciale de porcine trebuie să respecte standardele minime obligatorii de bunăstare a animalelor. În cazul în care, în exploatațiile comerciale autorizate se identifică încălcări ale normelor minime de bunăstare a porcilor se dau termene pentru remedierea deficiențelor, urmate de recontroale pentru verificarea îndeplinirii remedierii acestora. Dacă deficiențele nu au fost remediate la termenul stabilit se aplică sancțiuni care pot conduce până la ridicarea autorizației de funcționare

Începând din 2010 o serie de măsuri de bunăstare a animalelor care depășesc standardele minime obligatorii sunt implementate de peste 86 % din totalul de 452 exploatații comerciale autorizate și exploatații comerciale de tip A, în cadrul măsurilor de bunăstare a porcinelor acordate prin ajutor de stat.

Specificare	Exploatații comerciale (nr. exploatații) 452		Exploatații comerciale cu angajamente conforme privind respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor depuse la APIA
	autorizate de ANSVSA	de tip A înregistrate de ANSVSA	
Porci	339	113	378

Sursa: ANSVSA și APIA

Până la data de 12.08.2011 au depus angajamente conforme pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor în cadrul ajutorului de stat un număr de 378 exploatații comerciale, din care 256 pentru porci grași, 55 pentru scrofițe și 67 pentru scroafe, majoritatea beneficiarilor solicitând sprijin pentru toate măsurile de sprijin disponibile. Numărul animalelor pentru care s-au încheiat angajamente este de peste 736 mii capete, reprezentând 221.672 UVM.

Situația exploatațiilor comerciale pentru care s-au calculat sumele determinate pentru ajutorul de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor la data de 12.08.2011

Nr. crt.	Categoria de porcine	Numar exploatații Total	Măsura a) Pardoseala	Măsura b) Lumina	Măsura c) Prevenire raniri	Măsura d) Apa potabila	Măsura e) Microclimat	Măsura f) Asternut uscat	Măsura g) Sanatate
1	Porci grași	256	256	256	255	251	253	249	256
2	Scrofițe	55	55	55	55	55	55	54	55
3	Scroafe	67	66	67	67	67	67	64	67
	Total	378	377	378	377	373	375	367	378

Sursa: APIA

Situația efectivelor (capete animale) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea porcinelor la data de 12.08.2011

Nr. crt.	Categoria de porcine	Numar Capete Total	Măsura a) Pardoseala	Măsura b) Lumina	Măsura c) Prevenire raniri	Măsura d) Apa potabila	Măsura e) Microclimat	Măsura f) Asternut uscat	Măsura g) Sanatate
1	Porci grași	710.738	708.215	673.540	694.075	593.986	620.524	650.955	697.224
2	Scrofițe	21.694	15.992	18.574	15.342	11.449	11.170	21.630	21.694
3	Scroafe	3.884	3.721	1.849	3.884	1.787	1.686	3.884	3.884
	Total	736.316	727.928	693.963	713.301	607.222	633.380	676.469	722.802

Sursa: APIA

Situația efectivelor (unități vită mare) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea porcinelor la data de 12.08.2011

Nr crt.	Categoria de porcine	Număr UVM Total	Măsura a) Pardoseala	Măsura b) Lumina	Măsura c) Prevenire raniri	Măsura d) Apa potabila	Măsura e) Microclimat	Măsura f) Asternut uscat	Măsura g) Sanatate
1	Porci grași	213.221,4	212.464,5	202.062,0	208.222,5	178.195,8	186.157,2	195.286,5	209.167,2
2	Scrofițe	6.508,2	4.797,6	5.572,2	4.602,6	3.434,7	3.351,0	6.489,0	6.508,2
3	Scroafe	1.942,0	1.860,5	924,5	1.942,0	893,5	843,0	1.942,0	1.942,0
	Total	221.671,6	219.122,6	208.558,7	214.767,1	182.524,0	190.351,2	203.717,5	217.617,4

Sursa: APIA

Valoarea ajutorului de stat acordat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor, determinată în urma verificărilor efectuate de APIA, până la data de 12.08.2011

Nr. crt.	Categoria de porcine	Suma determinata Total (RON)	Masura a) Pardoseala (RON)	Masura b) Lumina (RON)	Masura c) Prevenire raniri (RON)	Masura d) Apa potabila (RON)	Masura e) Microclimat (RON)	Masura f) Asternut uscat (RON)	Masura g) Sanatate (RON)
1	Porci grasi	106.898.940	46.978.394	11.316.181	3.598.355	4.108.677	18.671.567	15.858.239	6.367.527
2	Scrofite	6.481.869	3.385.187	897.124	228.289	540.014	336.105	530.800	564.350
3	Scroafe	579.143	195.583	68.288	45.350	46.992	48.549	94.116	80.264
	Total	113.959.951	50.559.164	12.281.593	3.871.994	4.695.683	19.056.221	16.483.155	7.012.141

Sursa: APIA

Din totalul de 452 exploatații comerciale, din care 339 exploatații comerciale autorizate și 113 exploatații comerciale de tip A înregistrate de ANSVSA, un număr de 386 exploatații comerciale au depus, până la 12.08.2011 la APIA, angajamente voluntare pentru respectarea măsurilor superioare de bunăstare a porcinelor prin ajutorul de stat. În urma controalelor efectuate de APIA asupra cererilor celor 386 de exploatații, s-a constatat că 378 respectă condițiile de eligibilitate pentru acordarea ajutorului de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor.

Situația respectării condițiilor de eligibilitate de către exploatațiile comerciale pentru care s-a solicitat ajutorul de stat pentru porcine, la data de 12.08.2011

Numar exploatii comerciale pentru care s-au depus angajamente	Total		386
	din care:	Exploatatii cu cereri conforme	378
		Exploatatii cu cereri neconforme	8
Tip neconformitate	Cerere inițială anuală depusă		Neconforme
	Angajament bunăstare încheiat		Neconforme
	Forma de organizare legală		Neconforme
	Autorizat / înregistrat sanitar veterinar		Neconforme
	Înregistrat în RA sau RNE al ANSVSA		Neconforme
	Respectă O nr. 202/2006		Neconforme
	Retrase		Neconforme
	Alte aspecte*		Neconforme

* 1 cerere inițială - nu are contract încheiat cu un medic veterinar, conform legii
1 cerere inițială - are CUI incorect

Sursa: APIA

Din totalul celor 378 de exploatații conforme care au încheiat angajamente, pentru 284 s-au depus cereri pentru ajutorul de stat în primele două perioade. În urma controalelor efectuate de APIA pentru 169 exploatații a fost constatată conformitatea cu standardele superioare de bunăstare. Din numărul total de neconformități 4 exploatații au fost respinse de la plata ajutorului de stat, 19 și-au retras cererile, iar pentru un număr de 92 exploatații s-au constatat neconformități care vor conduce la aplicarea unor reduceri la plată. Situația actuală privind respectarea standardelor superioare de bunăstare a animalelor în exploatațiile conforme care au încheiat angajamente în cadrul schemelor de ajutor de stat este prezentată în tabelul următor.

Situația respectării standardelor superioare de bunăstare a porcinelor de către exploatațiile comerciale pentru care s-a solicitat ajutorul de stat, la data de 12.08.2011

Numar exploatii pentru care s-au depus cereri pentru ajutorul de stat în perioada (I+II) 16.01.2011 - 16.05.2011	Total		284
	din care:	Exploatatii conforme	169
		Exploatatii neconforme total, din care:	23
		- respinse de la plata ajutorului de stat	4
		- care si-au retras cererile	19
		Exploatatii neconforme partial, din care:	92
		- cu excluderea de la plată a efectivului aferent măsurii neconforme	31
		- cu excluderea de la plată a efectivului aferent altor aspecte**	61

Tip neconformitate	Măsura a) Pardoseala	Neconforme	0
	Măsura b) Lumina	Neconforme	0
	Măsura c) Prevenire raniri	Neconforme	0
	Măsura d) Apa potabilă*	Neconforme	31
	Măsura e) Microclimat	Neconforme	0
	Măsura f) Așternut uscat	Neconforme	0
	Măsura g) Sănătate	Neconforme	0
	Alte aspecte**	Neconforme	61

* buletinele de analiza nu au acoperit intreaga perioada. Documentele aferente cererii de plata pentru perioada III vor asigura conformitatea unora din exploatarele care au inregistrat neconformitati pentru masura d).

** 60 cereri – lipsa documente justificative (de livrare conforme pentru o parte din efectiv, documente în afara perioadei, lipsa documente de mutatie/transfer etc.)

1 cerere – schimbarea datelor de identificare a exploatareii (cod de exploatare)

Sursa: APIA

Pentru restul exploatareilor comerciale de porcine (atât cele autorizate, cât și cele înregistrate) nu există în prezent date centralizate privind respectarea standardelor superioare de bunăstare, ci numai informații privind respectarea normelor minime obligatorii de bunăstare, conform datelor rezultate în urma inspecțiilor realizate de ANSVSA.

Din dialogul dintre autorități și partenerii sociali din sectorul de creștere a porcului a reieșit că o mare parte a exploatareilor comerciale autorizate doresc să introducă în mod voluntar standarde superioare de bunăstare, solicitând sprijin financiar pentru acoperirea cheltuielilor suplimentare și a pierderilor de venit produse prin aplicarea angajamentelor.

Reducerea densității porcilor prin eliminarea unui număr suficient de animale din boxe, astfel încât spațiul disponibil animalelor ramase să crească cu 10% sau mai mult, după caz, față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii privind suprafața minimă de pardoseală alocată pentru fiecare categorie de porci, asigurarea luminii artificiale timp de minim 11 ore/zi cu o valoare a iluminării de 50 lux, îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a suinelor pe durata transportului, corectarea nivelului de nutreți și nutrienți din apa utilizată, îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă și reducerea noxelor se reflectă în mod direct și în obținerea unor parametri superiori de mediu.

Aplicarea celor 6 măsuri suplimentare de bunăstare (una sau o combinație a lor) determină o reducere a numărului de animale raportat la suprafața exploatareii sau a mijloacelor de transport, ceea ce influențează în mod direct indicatorii integrați de poluare (apă, aer, sol). De asemenea, determină un management mai bun al furajelor, al apei, al dejecțiilor, creând parametri de protecție mai buni pentru solul și apele din România.

Creșterea nivelului de bunăstare a porcilor prin reducerea stresului de coabitare impune reducerea densității la porcii grași, scrofițe și scroafe, fiind cunoscut faptul că agresivitatea acestora este afectată de spațiul alocat. Astfel, crește frontul de furajare, se face mai ușor accesul la apă și se micșorează stresul produs în perioada de odihnă. Reducerea densității porcilor pe suprafață conduce la reducerea emisiilor de gaze în atmosferă, reducerea cantităților de dejecții și a apelor uzate ce se prelucrează în vederea împrăstierii pe teren sau deversării, reducerea consumului de furaje.

Trebuie să se pună accent pe asigurarea unor condiții de iluminat suplimentar, având în vedere că la intensități scăzute ale luminii porcii sunt susceptibili să prezinte modificări ale proceselor metabolice ale organismului, precum și comportament anormal, neputând face deosebire între ceilalți porci sau materiale și neputându-se orienta spre utilitățile din boxă. Această măsură conduce la un management mai bun al furajelor, al apei și implicit la indicatori de mediu mai buni.

Pentru îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a animalelor pe durata transportului este necesară reducerea densității animalelor în timpul transportului, conducând la îmbunătățirea managementului transportului animalelor.

Fermele de porci sunt amplasate, în general, la distanță de așezările urbane, prin urmare nu au acces la rețelele de apă potabilă. Asigurarea apei în exploatare se face, de regulă, din apele curgătoare aflate în apropiere sau din sursa freatică. Corectarea nivelului nutrienților și nutrienților din apa utilizată pentru adăparea porcilor influențează în mod direct atât sănătatea porcilor (reducerea tratamentelor și a medicamentelor), cât și calitatea apelor uzate.

Pentru asigurarea constantelor fiziologice alături de condițiile optime de cazare, furajare, adăpare și igienă, este necesar ca efectivele de suine să aibă asigurat un microclimat corespunzător

parametrilor stabiliți de normele de bunăstare a porcilor, fapt care conduce la reducerea nivelului noxelor din adăposturile animalelor. Reducerea nivelului noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea microclimatului în limite optime, fără variații care afectează cel mai mult animalele, scade foarte mult riscul de îmbolnăvire a porcilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă.

Asigurarea unui confort sporit al porcilor în zonele de odihnă, prin menținerea acestora uscate în permanență, presupune utilizarea de materiale higroscopice. Astfel se ridică starea de confort și sănătate a animalului, se reduce incidența folosirii medicamentelor.

Sectorul de creștere a păsărilor

Tipurile de exploatații existente în avicultura României sunt:

1. exploatație comercială autorizată;
2. exploatație non profesională (gospodării populației).

Situația exploatațiilor comerciale autorizate de păsări, la 1 martie 2012, conform datelor ANSVSA este următoarea (total 503 exploatații comerciale):

- ✓ găini ouătoare: 174, din care
 - cuști îmbunătățite: 74
 - sol: 86
 - free-range: 3
 - ecologice: 11
- ✓ pui de carne: 274
- ✓ găini de reproducție: 42
- ✓ curcani: 9
- ✓ palmipede (rațe și gâște): 4.

În cursul anului 2011, au fost inspectate următoarele tipuri de exploatații comerciale:

- ✓ găini ouătoare: 155
- ✓ pui de carne: 149
- ✓ găini de reproducție: 42
- ✓ curcani: 7
- ✓ palmipede (rațe și gâște): 0.

În urma inspecțiilor efectuate de ANSVSA în anul 2011:

- ✓ 208 exploatații au fost găsite conforme,
- ✓ 87 au fost identificate cu neconformități de categoria A (cu solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai scurt de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată),
- ✓ 20 au fost identificate cu neconformități de categoria B (cu solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai mare de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată),
- ✓ 6 au fost identificate cu neconformități de categoria C (cu aplicare de sancțiuni administrative imediate).

Tipurile de neconformități sunt cele specificate în Anexa la Deciziei Comisiei 2006/778/CE.

Situația inspecțiilor efectuate de ANSVSA în exploatațiile comerciale autorizate de păsări în anul 2011						
Exploatații comerciale autorizate de păsări	Număr					
	Pui de carne	Găini	Alte păsări	Curcani	Rațe	Gâște
Exploatații ce pot fi inspectate	274	186	94	9	2	2
Exploatații inspectate	149	155	43	7	0	0
Exploatații conforme	123	85	33	1	0	0

Sursa: ANSVSA

Situația neconformităților constatate în urma inspecțiilor efectuate de ANSVSA în exploatațiile comerciale autorizate de păsări, în anul 2011						
Neconformități constatate	Număr neconformități constatate în categoria:					
	Pui de carne	Găini	Alte păsări	Curcani	Rațe	Gâște
Personal	3	16.	2	1	0	0
Inspecție	6	11	1	1	0	0
Ținerea evidențelor	18	45	8	1	0	0
Libertatea de mișcare	1	8	0	0	0	0
Spațiu disponibil	1	10	-	-	-	-
Construcții și adăposturi	7	7	0	0	0	0
Iluminare minimă	3	0	-	-	-	-
Echipament automat și mecanic	9	11	0	0	0	0
Furaje, apă și alte substanțe	0	1	0	0	0	0
Mutilări	0	2	0	0	0	0
Verificarea parametrilor de microclimat	0	0	-	-	-	-
Neconformități de categoria A (solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai mic de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată)	11	61	6	1	0	0
Neconformități de categoria B (solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai mare de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată)	0	5	0	0	0	0
Neconformități de categoria C (sancțiuni administrative imediate)	2	5	1	0	0	0
Sursa: ANSVSA						

Începand din 2010 o serie de măsuri de bunăstare a pasarilor care depășesc standardele minime obligatorii sunt implementate de peste 99 % din exploatațiile comerciale autorizate, în cadrul măsurilor de bunăstare a păsărilor acordate prin ajutor de stat.

Specificare	Exploatații comerciale autorizate (nr. exploatații)		Exploatații comerciale autorizate care au depus angajamente privind respectarea condițiilor superioare de bunăstare (%)
	autorizate de ANSVSA	cu angajamente privind respectarea standardelor superioare de bunăstare a păsărilor depuse la APIA	
Păsări	503	500	99,40

Conform datelor furnizate de APIA, **s-au depus angajamente conforme** pentru acordarea ajutorului de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare la păsări, un număr de 500 exploatații comerciale autorizate, majoritatea beneficiarilor solicitând sprijin pentru toate măsurile de sprijin disponibile.

Datele din situațiile prezentate mai jos privind cererile inițiale anuale și cererile de solicitare a ajutorului de stat pentru angajamentele asumate voluntar în favoarea bunăstării la păsări, sunt aferente anilor de derulare a schemei: 18 noiembrie 2010 – 15 octombrie 2011(2011) și 16 octombrie 2011 – 15 octombrie 2012 (2012).

Situația exploatațiilor comerciale pentru care s-au calculat sumele determinate pentru ajutorul de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a păsărilor pentru anul financiar 18.11.2010 – 15.10.2011								
Nr . crt .	Categoria de păsări	Număr exploatații Total	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Măsura b) Furaje fără făina de pește	Măsura c) Prevenire răniri	Măsura d) Transport	Măsura e) Apa potabilă	Măsura f) Microclimat
1	Pui de carne	283	270	229	281	283	252	281
2	Găini ouătoare	140	117	118	137	103	106	140
3	Găini de reproducție	35	35	29	35	33	32	35
4	Pui de curcă	5	4	4	5	5	4	5
5	Boboci de rață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de gâscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		463	426	380	458	424	394	461
Sursa: APIA								

Situația exploatațiilor comerciale pentru care s-au calculat sumele determinate pentru ajutorul de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a pasărilor, pentru anul financiar 18.11.2011 - 15.10.2012 la data de 05.07.2012								
Nr . crt .	Categoria de păsări	Număr exploatații Total	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Măsura b) Furaje fără făina de pește	Măsura c) Prevenire răniri	Măsura d) Transport	Măsura e) Apa potabilă	Măsura f) Microclimat
1	Pui de carne	227	221	204	226	227	217	226
2	Găini ouătoare	73	71	71	72	72	62	73
3	Găini de reproducție	20	20	18	20	20	20	20
4	Pui de curcă	6	6	6	6	6	6	6
5	Boboci de rață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de gâscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		326	318	299	324	325	305	325
Sursa: APIA								

Situația efectivelor (capete animale) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea păsărilor pentru anul financiar 18.11.2010 – 15.10.2011								
Nr . crt .	Categ oria de păsări	Număr capete	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Măsura b) Furaje fără făina de pește	Măsura c) Prevenire răniri	Măsura d) Transport	Măsura e) Apa potabilă	Măsura f) Microclimat
1	Pui	157.441.550	153.155.258	130.176.661	156.860.251	157.441.550	152.552.055	156.105.052

	de carne							
2	Găini ouătoare	5.555.198	5.401.010	5.334.688	5.510.671	4.029.693	5.210.854	5.555.198
3	Găini de reproducție	1.150.120	139.82	987.808	1.150.120	1.083.627	1.057.601	1.150.120
4	Pui de curcă	407.232	377.066	377.066	407.232	407.232	377.066	407.232
5	Boboci de rață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de găscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		164.554.100	160.073.154	136.876.223	163.928.274	162.962.102	159.197.576	163.217.602
Sursa: APIA								

Situația efectivelor (capete animale) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea păsărilor pentru anul financiar 18.11.2011 - 15.10.2012 la data de 05.07.2012								
Nr crt	Categoria de păsări	Număr capete	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Măsura b) Furaje fără făina de pește	Măsura c) Prevenire răniri	Măsura d) Transport	Măsura e) Apa potabilă	Măsura f) Microclimat
1	Pui de carne	97.446.613	97.226.910	85.419.617	97.234.590	97.446.613	96.405.871	97.234.590
2	Găini ouătoare	2.339.927	2.322.557	2.322.557	2.338.777	2.333.213	2.257.027	2.339.927
3	Găini de reproducție	516.947	516.947	436.670	516.947	516.947	516.947	516.947
4	Pui de curcă	513.730	513.730	513.730	513.730	513.730	513.730	513.730
5	Boboci de rață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de găscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		100.817.217	100.580.144	88.692.574	100.604.044	100.810.503	99.693.575	100.605.194
Sursa: APIA								

Situația efectivelor (unități vită mare) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea păsărilor pentru anul financiar 18.11.2010 – 15.10.2011								
Nr crt	Categoria de păsări	Număr UVM	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Măsura b) Furaje fără făina de pește	Măsura c) Prevenire răniri	Măsura d) Transport	Măsura e) Apa potabilă	Măsura f) Microclimat

1	Pui de carne	472.324,65	459.465,774	390.529,983	470.580,753	472.324,65	457.656,165	468.315,156
2	Găini ouătoare	77.772,772	75.614,14	74.685,632	77.149,394	56.415,702	72.951,956	77.772,772
3	Găini de reproducție	16.101,68	15.957,48	13.829,312	16.101,68	15.170,778	14.806,414	16.101,68
4	Pui de curcă	1.221,696	1.131,198	1.131,198	1.221,696	1.221,696	1.131,198	1.221,696
5	Boboci de rață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de găscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		567.420,798	552.168,592	480.176,125	565.053,523	545.132,826	546.545,733	563.411,304
Sursa: APIA								

Situația efectivelor (unități vită mare) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea păsărilor pentru anul financiar 18.11.2011 - 15.10.2012 la data de 05.07.2012								
Nr . crt .	Categoria de păsări	Număr UVM	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Măsura b) Furaje fără făina de pește	Măsura c) Prevenire răniri	Măsura d) Transport	Măsura e) Apa potabilă	Măsura f) Microclimat
1	Pui de carne	292.339,839	291.680,73	256.258,851	291.703,77	292.339,839	289.217,613	291.703,77
2	Găini ouătoare	32.758,978	32.515,798	32.515,798	32.742,878	32.664,982	31.598,378	32.758,978
3	Găini de reproducție	7.237,258	7.237,258	6.113,38	7.237,258	7.237,258	7.237,258	7.237,258
4	Pui de curcă	1.541,19	1.541,19	1.541,19	1.541,19	1.541,19	1.541,19	1.541,19
5	Boboci de rață							
6	Boboci de găscă							
Total		333.877,265	332.974,976	296.429,219	333.225,096	333.783,269	329.594,439	333.241,196
Sursa: APIA								

Valoarea ajutorului de stat acordat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a păsărilor, determinată în urma verificărilor efectuate de APIA, pentru anul financiar 18.11.2010 – 15.10.2011								
Nr . crt .	Categoria de păsări	Suma determinată (RON) Total	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Măsura b) Furaje fără făina de pește	Măsura c) Prevenire răniri	Măsura d) Transport	Măsura e) Apa potabilă	Măsura f) Microclimat
1	Pui de	331.502.806,2	48.625.259,51	32.800.610,16	39.524.073,75	135.382.650,73	9.610.776,8	65.559.435,27

	carne							
2	Găini ouătoare	74.889.626,9 ₉	7.310.316,6 ₁	8.537.282,8	10.620.141,55	10.034.096,02	2.545.187,54	35.842.602,4 ₇
3	Găini de reproducție	21.207.955,0 ₉	2.589.579,5	2.655.227,68	2.323.150,0 ₂	3.291.755,0 ₈	863.065,53	9.485.177,28
4	Pui de curcă	2.464.870,62	342.040,28	271.464,84	293.182,55	1.001.692,9 ₅	67.860,52	488.629,48
5	Boboci de rață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de gâscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		430.065.258,9	58.867.195,9	44.264.585,48	52.760.547,87	149.710.194,78	13.086.890,39	111.375.844,5
Sursa: APIA								

**Valoarea ajutorului de stat acordat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a păsărilor, determinată în urma verificărilor efectuate de APIA, pentru anul financiar 18.11.2011 – 15.10.2012
la data de 05.07.2012**

Nr crt	Categori a de păsări	Suma determinată (RON) Total	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Măsura b) Furaje fără făina de pește	Măsura c) Prevenire răniri	Măsura d) Transport	Măsura e) Apa potabilă	Măsura f) Microclimat
1	Pui de carne	207.505.336,8 ₈	30.868.569,6 ₄	21.523.179,0 ₂	24.500.197,5 ₅	83.704.213,6 ₉	6.073.568,24	40.835.608,7 ₄
2	Găini ouătoare	34.702.708,59	3.298.076,94	3.901.895,76	4.724.142,02	5.809.793,24	1.151.128,52	15.817.672,1 ₁
3	Găini de reproducție	9.647.945,85	1.174.462,07	1.173.768,84	1.044.191,44	1.570.340,1	421.859,6	4.263.323,8
4	Pui de curcă	3.178.241,76	466.009,59	369.854,73	369.854,73	1.263.652,46	92.455,94	616.414,31
5	Boboci de rață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de gâscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		255.034.233,0 ₈	35.807.118,2 ₄	26.968.698,3 ₅	30.638.385,7 ₄	92.347.999,4 ₉	7.739.012,3	61.533.018,9 ₆
Sursa: APIA								

Din totalul de 503 exploatații comerciale autorizate de ANSVSA datele privind exploatațiile comerciale autorizate care au depus la APIA angajamente voluntare pentru respectarea măsurilor superioare de bunăstare a păsărilor pentru perioada de 5 ani, sunt cuprinse în tabelele de mai jos.

Situația respectării condițiilor de eligibilitate de către exploatațiile comerciale pentru care s-a solicitat ajutorul de stat pentru pasari, pentru anul financiar 18.11.2010 – 15.10.2011			
Numar exploatații comerciale pentru care s-au depus angajamente	Total		500
	din care:	Exploatații cu cereri conforme	485
		Exploatații cu cereri neconforme	15
Tipul neconformitatilor	Cerere inițială anuală depusă		Neconforme
	Angajament bunăstare încheiat		Neconforme
	Forma de organizare legală		Neconforme
	Autorizat sanitar veterinar		Neconforme

	Înregistrat în RA sau RNE al ANSVSA	Neconforme	0
	Retrase	Neconforme	6
	Alte aspecte	Neconforme	3
Sursa: APIA			

Situafia respectării condițiilor de eligibilitate de către exploatatii comerciale pentru care s-a solicitat ajutorul de stat pentru pasari, pentru anul financiar 18.11.2011 - 15.10.2012 (la data de 05.07.2012)				
Numar exploatatii comerciale pentru care s-au depus angajamente	Total		462	
	din care:	Exploatatii cu cereri conforme	458	
		Exploatatii cu cereri neconforme	4	
Tipul neconformitatilor	Cerere inițială anuală depusă		Neconforme	0
	Angajament bunăstare încheiat		Neconforme	0
	Forma de organizare legală		Neconforme	0
	Autorizat sanitar veterinar		Neconforme	0
	Înregistrat în RA sau RNE al ANSVSA		Neconforme	0
	Retrase		Neconforme	0
	Alte aspecte		Neconforme	4
Sursa: APIA				

Exploatațiile conforme care au încheiat angajamente și au respectat standardele superioare de bunăstare a păsărilor au depus cereri pentru solicitarea ajutorului de stat, aferente anilor de derulare a schemei: 18 noiembrie 2010 – 15 octombrie 2011(2011) și 16 octombrie 2011 – 15 octombrie 2012 (2012), conform datelor din tabelele de mai jos.

Situția respectării standardelor superioare de bunăstare a pasarilor de către exploatațiile pentru care s-a solicitat ajutorul de stat, pentru anul financiar 18.11.2010 - 15.10.2011			
Numar exploataii pentru care s-au depus cereri pentru solicitarea ajutorului de stat în perioada (I+II) 16.01.2011 - 16.05.2011	Total		494
	din care:	Exploatații conforme	380
		Exploatații neconforme total, din care	31
		- respinse de la plata ajutorului de stat	28
		- care si-au retras cererile	3
	Exploatațiile neconforme partial, din care:	83	
	- cu excluderea de la plată a efectivului aferent măsurii neconforme	66	
	- cu excluderea de la plată a efectivului aferent altor aspecte*	17	
Tip neconformitate	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Neconforme	20
	Măsura b) Furaje fără făina de pește	Neconforme	24
	Măsura c) Prevenire răniri	Neconforme	0
	Măsura d) Transport	Neconforme	0
	Măsura e) Apa potabilă	Neconforme	22
	Măsura f) Microclimat	Neconforme	0
	Alte aspecte	Neconforme	17
Sursa: APIA			

Situația respectării standardelor superioare de bunăstare a pasarilor de către exploatațiile pentru care s-a solicitat ajutorul de stat, pentru anul financiar 18.11.2011 - 15.10.2012 la data de 05.07.2012			
Numar exploataii pentru care s-au depus cereri pentru solicitarea ajutorului de stat în perioada (I+II)	Total		329
	din care:	Exploatații conforme	319
		Exploatații neconforme total, din care	3
		- respinse de la plata ajutorului de stat	3
		- care si-au retras cererile	0
	Exploatațiile neconforme partial, din care:		7

16.01.2011 - 16.05.2011		- cu excluderea de la plată a efectivului aferent măsurii neconforme	2
		- cu excluderea de la plată a efectivului aferent altor aspecte*	5
Tip neconformitate	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Neconforme	1
	Măsura b) Furaje fără făina de pește	Neconforme	1
	Măsura c) Prevenire răniri	Neconforme	0
	Măsura d) Transport	Neconforme	0
	Măsura e) Apa potabilă	Neconforme	3
	Măsura f) Microclimat	Neconforme	0
	Alte aspecte**	Neconforme	5
Sursa: APIA			

Pentru restul exploatațiilor comerciale autorizate de păsări nu există în prezent date centralizate privind respectarea standardelor superioare de bunăstare, ci numai informații privind respectarea normelor minime obligatorii de bunăstare, conform datelor rezultate în urma inspecțiilor realizate de ANSVSA.

Din dialogul dintre autorități și partenerii sociali din sectorul de creștere a păsărilor a reieșit că o mare parte a exploatațiilor comerciale profesionale doresc să introducă în mod voluntar standarde superioare de bunăstare, solicitând sprijin financiar pentru acoperirea cheltuielilor suplimentare și a pierderilor de venit rezultate în urma aplicării angajamentelor.

Îmbunătățirea indicatorilor de calitate a furajelor prin folosirea de furaje cu nivel redus de micotoxine, asigurarea intensității iluminatului artificial la minimum 30 lucși, reducerea densității păsărilor cu 10 % față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii privind suprafața minimă alocată pentru fiecare categorie de păsări, îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului, corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată, reducerea noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat, se reflectă în mod direct și în obținerea unor parametri superiori de mediu.

Aplicarea celor 6 măsuri suplimentare de bunăstare (una sau o combinație a lor) determină un management mai bun al furajelor, al apei, al asigurării de suprafață mai mare/pasăre atât în timpul creșterii, creând parametri de protecție mai buni pentru păsări în primul rând, cât și pentru solul și apele din România.

Nivelul redus de micotoxine per kg furaj oferă o siguranță superioară păsărilor împotriva îmbolnăvirilor și reduce foarte mult riscul de îmbolnăvire a păsărilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă. Calitatea așternutului se îmbunătățește cu efecte pozitive asupra sănătății picioarelor și de asemenea conduce la reducerea vătămărilor corporale.

Se va pune un accent suplimentar pe creșterea intensității luminoase în halele de păsări pentru a le facilita accesul la sursele de hrană și apă, cât și pentru evitarea rănirilor între acestea. Activitatea păsărilor în hală crește, ceea ce duce la îmbunătățirea semnificativă a sănătății picioarelor și reducerea mortalităților. De asemenea, îmbunătățirea funcționării sistemului cardio-vascular poate reduce influența unor boli specifice, favorizează conversia furajului în carne, crește uniformitatea efectivelor, reduce stresul, diminuează mortalitatea. Această măsură conduce la un management mai bun al furajelor, al apei și implicit la indicatori de mediu mai buni.

Creșterea nivelului de bunăstare a păsărilor prin reducerea stresului de coabitare impune reducerea densității la toate categoriile de păsări. Astfel, crește frontul de furajare, se face mai ușor accesul la adăpători și se micșorează stresul produs în perioada de odihnă. Reducerea densității păsărilor pe suprafață conduce la reducerea emisiilor de gaze în atmosferă, reducerea cantităților de dejecții și a apelor uzate ce se prelucrează în vederea împrăstierii pe teren sau deversării, reducerea consumului de furaje. Prin reducerea densității se îmbunătățește calitatea așternutului și sănătatea picioarelor. De asemenea, se reduc rănirile corporale în timpul creșterii.

Pentru îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului este necesară reducerea densității acestora în timpul transportului, conducând la îmbunătățirea managementului

transportului animalelor. Reducerea densității la transport duce la diminuarea riscului contaminărilor încrucișate, reduce stresul și deshidratarea precum și vătămările corporale.

Apa reprezintă pentru păsări – atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ - unul dintre cei mai importanți factori de confort, iar Directiva Consiliului UE 98/58/CE privind protecția animalelor de fermă prevede cerințe obligatorii privind aportul de apă și furaje al animalelor. Multe dintre exploatațile avicole - inclusiv din România - nu dispun de apă la calitatea corespunzătoare din punct de vedere al conținutului de nitriți și nitrați cu standardele privind calitatea apei pentru adăpare. Introducerea filtrelor de tratare corespunzătoare a apei, ca și alte măsuri de întreținere a rețelei de apă, de trimitere frecventă a probelor pentru analiză, de asigurare a apei la toate punctele de adăpare pentru toate păsările (măsuri care urmăresc bunăstarea păsărilor), corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată influențează în mod direct atât sănătatea păsărilor (reducerea tratamentelor și a medicamentelor), cât și calitatea apelor uzate.

Pentru asigurarea constantelor fiziologice alături de condițiile optime de furajare, adăpare, creștere și transport, este necesar ca efectivele de păsări să aibă asigurat un microclimat corespunzător parametrilor stabiliți de normele de bunăstare a păsărilor, fapt care conduce la reducerea nivelului noxelor din halele de păsări. Reducerea nivelului noxelor prin menținerea microclimatului în limite optime, scade foarte mult riscul de îmbolnăvire a păsărilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă.

3.1.3.6. Schimbări climatice

Gazele cu efect de seră și schimbările climatice

România are emisii scăzute de gaze cu efect de seră. Atât agricultura cât și fondul forestier românesc pot juca un rol important în lupta cu schimbările climatice, puternic resimțite în ultimii ani mai ales prin inundații și prin temperaturi ridicate și secete prelungite. Aceste fenomene afectează atât productivitatea agricolă și forestieră cât și valoroase habitate și ecosisteme.

România este prima țară europeană care a semnat Protocolul de la Kyoto, prin care și-a asumat angajamentul său de a sprijini lupta împotriva schimbărilor climatice prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, cu 8% până în anul 2012. România este în prezent unul dintre noile State Membre ale UE, cu importante rezultate în acest domeniu, cu o reducere de peste 30% a emisiilor începând cu anul 1989. Această performanță nu se datorează doar eficienței politicii de mediu, ci mai degrabă restructurării capacităților industriale pe fondul declinului economic general din perioada 1990 – 1999.

Principalele surse de poluare a aerului prin emisiile de gaze cu efect de seră sunt în prezent industria energetică, transportul și într-o măsură mai mică agricultura. Nivelul scăzut de mecanizare prezent în agricultura României, comparativ cu media Uniunii Europene, la care se adaugă suprafețele mici acoperite de sere, determină o contribuție scăzută la schimbările climatice.

Totuși, parcul de tractoare și utilaje agricole este învechit și necesită să fie re tehnologizat pentru a se putea menține un nivel scăzut al emisiilor poluante.

Este de așteptat ca agricultura și silvicultura să continue să aducă o importantă contribuție la combaterea efectelor produse de schimbările climatice, prin:

- Realizarea împăduririlor în vederea absorbției și a retenției gazelor cu efect de seră. Rolul pădurilor în reducerea CO₂ și purificarea aerului este bine cunoscut. Schimbările survenite în utilizarea terenului (incluzând împădurirea terenului agricol sau neagricol) afectează în mod direct balanța carbonului – în special, prin înființarea pădurilor tinere, cu viteza mai mare de creștere, care absorb cantități mai mari de CO₂ în comparație cu pădurile îmbătrânite;
- Utilizarea biomasei ca sursă de energie regenerabilă.

Impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii și silviculturii

Efectele observate și anticipate aduse de către schimbările climatice asupra agriculturii și silviculturii României sunt:

- ⇒ pe parcursul ultimului deceniu, secetele și inundațiile s-au produs frecvent, având un impact negativ, atât asupra producției agricole (în special pentru grâu și porumb), cât și asupra florei și faunei. În unele cazuri, activitățile umane, cum ar fi defrișarea pădurilor montane, a condus la o creștere și mai accentuată a frecvenței de apariție a inundațiilor, prin accelerarea scurgerii pe versanți a apei provenită din ploile torențiale, către receptori;
- ⇒ mai mult de o pătrime din teritoriul României este acoperit de păduri care adăpostesc un număr mare de specii și ecosisteme. Impactul schimbărilor climatice asupra pădurilor a fost analizat cu ajutorul câtorva modele climatice globale. Pentru pădurile localizate în regiunile de câmpie sau în cele deluroase este prevăzută o scădere considerabilă a productivității pădurilor după anul 2040, datorită creșterii temperaturilor și scăderii volumului de precipitații.

Ca și forme de adaptare la schimbările climatice, agricultura trebuie să aibe în vedere soiuri de plante rezistente la noii parametri climatici, parametrii la care trebuie bine corelat calendarul activităților agricole. De asemenea, activitățile agricole pot fi mai bine protejate prin concentrarea activităților de împădurire în zonele joase (mai expuse fenomenelor asociate cu schimbările climatice), prin reabilitarea digurilor de protecție împotriva inundațiilor și prin reabilitarea sistemelor de irigații.

Alte forme de poluare a aerului de către agricultură

Agricultura poate avea, de asemenea, un impact negativ asupra calității aerului prin diferite emisii ale compușilor azotului, inclusiv oxizi de azot și amoniac. Oxizii de azot, rezultați, în principal, din descompunerea fertilizanților chimici și din combustia biomasei, au un aport important la concentrația gazelor cu efect de seră. Cele mai semnificative surse de emisii de amoniac provin din practicarea intensivă a zootehniei, precum și din îngrășămintele organice utilizate necorespunzător. Ponderele agriculturii în generarea emisiilor de amoniac este de 80%. Când amoniacul în exces este încorporat în sol determină un efect acidifiant, care poate dăuna florei și faunei.

În acord cu Protocolul de la Göteborg, un plafon maxim al emisiilor de amoniac va fi stabilit pentru România începând din anul 2010. Nu se anticipează că acesta va fi o problemă, deoarece emisiile anuale totale sunt relativ scăzute, datorită numărului redus de animale și a dispariției marilor exploatații care practică o zootehnie intensivă pe parcursul ultimilor 10–15 ani.

Silvicultura

Gospodărirea și dezvoltarea pădurilor trebuie să devină un element esențial în strategia națională de prevenire a inundațiilor. Pădurile joacă un rol important în regularizarea debitelor cursurilor de apă, în asigurarea calității apei și în protejarea unor surse de apă importante pentru comunitățile locale fără alte surse alternative de asigurare a apei. Este cazul pădurilor situate în perimetrele de protecție a resurselor de apă subterane sau de suprafață, precum și a pădurilor situate pe versanții aferenți lacurilor naturale și de acumulare.

Pădurile au un rol important în menținerea stabilității terenurilor, inclusiv pentru controlul eroziunii, alunecărilor de teren sau avalanșelor. Împăduririle cu specii indigene vor viza de asemenea terenurile agricole cu probleme de eroziune și pericol de alunecare.

3.1.4. Economia rurală și calitatea vieții

3.1.4.1. Structura economiei rurale

Economia rurală prezintă diferențieri semnificative în funcție de regiuni, de trăsăturile demografice-specifice, sociale și economice. Această diferențiere este vizibilă mai ales în ceea ce privește sărăcia în spațiul rural românesc, reflectată într-un nivel scăzut de trai al populației și în lipsa de surse de venituri alternative.

Activitățile specifice, altele decât cele agricole și forestiere în spațiul rural, depind de distribuția teritorială/comerț și de alte activități ale lanțului de distribuție. Astfel, se poate spune că principalele activități depind de resursele naturale locale disponibile, de relieful și de tradițiile zonei. În ceea ce privește datele statistice, așa cum s-a menționat anterior, agricultura, industria alimentară și silvicultura sunt de o importanță primordială pentru economia rurală, prezența activităților non-agricole, legate de sectorul primar, mai ales exploatarea resurselor naturale și procesarea, fiind ne semnificative în termeni economici.

În general, activitățile non-agricole din spațiul rural includ: mineritul, producerea de energie și silvicultura, procesarea produselor alimentare, mici activități comerciale, de servicii și meșteșugărești. Cu excepția industriei miniere și a industriei energetice, activitățile non-agricole sunt derulate cu precădere de către micro-întreprinderi și întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri). Totuși, economia rurală este slab diversificată și încă dependentă de activitățile agricole, ceea ce are drept consecință venituri reduse pentru întreprinzătorii din mediul rural.

La nivel național, ponderea VAB în sectorul primar a scăzut cu 2,1% din 1998, devenind 14,1% în 2004; o scădere mai puțin semnificativă s-a înregistrat în sectorul secundar, 34,3% în 2004, în timp ce în sectorul terțiar (serviciile) a crescut de la 48,4% în 1998, la 51,6% în 2004.

La nivel regional, rata VAB în sectorul terțiar a variat între 42,4% în Regiunea de Sud și 50,9% în Regiunea de Nord-vest, în 2004. (INS – *Anuarul Statistic al României 1999/2005*).

Date statistice comparative, referitoare la VAB, pentru economia rurală, nu sunt disponibile.

3.1.4.2. Dezvoltarea afacerilor și turismului

Dezvoltarea afacerilor

Dezvoltarea afacerilor în România prezintă diferențieri semnificative între regiuni, cu privire la **activitatea economică națională, în anul 2005** exista un număr de 450.666 de agenți economici, din care majoritatea erau **întreprinderi mici și mijlocii**, reprezentând 99,5% din totalul întreprinderilor. Referitor la densitatea acestora, la nivel național erau în medie de 20,38 IMM/1000 de locuitori (aproape de 3 ori mai mică decât media europeană), iar în spațiul rural media acestora era de 6,4 IMM/1000 de locuitori. **Dezvoltarea afacerilor** în România prezintă diferențe mari între regiuni, în ceea ce privește micro-întreprinderile, rata cea mai ridicată s-a înregistrat în regiunea Nord-Est, 13,8%, iar cea mai redusă în regiunea Sud-Vest, 7,6%, iar în București-Ilfov - 23,6%. (INS, *Anuarul Statistic al României, 2006*)

Dezvoltarea antreprenorială este slab reprezentată în zonele rurale ca efect al resurselor materiale limitate, al educației deficitare, al nivelului scăzut al utilităților precum și al fenomenului de migrație temporară masivă spre urban sau peste hotare.

Analiza **micro-întreprinderilor din zonele rurale** evidențiază capacitatea relativ redusă a acestora de a răspunde exigentelor referitoare la furnizarea locurilor de muncă pentru populația din mediul rural, numărul mediu al salariaților din micro-întreprinderile din mediul rural fiind de 113.332; în anul 2005, acestea reprezentau 13% din numărul total al micro-întreprinderilor la nivel național, adică aproximativ 4,2 micro-întreprinderi/1000 locuitori. Mai mult de 50% (21.316 micro-întreprinderi) din totalul micro-întreprinderilor¹⁰ din mediul rural (40.714 micro-întreprinderi) desfășoară activități de comerț. (INS *Anuarul Statistic al României, 2006*).

Explicația acestei puternice orientări către comerț rezidă în resursele scăzute, perioada mai scurtă pentru recuperarea investițiilor, lipsa de capacități și abilități. Astfel, apare ca necesitate obiectivul de sprijinire a micro-întreprinderilor din alte domenii, care pot avea un impact mult mai pozitiv la nivelul economiei rurale. Pentru aceasta, există o discrepanță în ceea ce privește abilitățile, care trebuie acoperită prin formare profesională și o serie de alte măsuri cum ar fi sprijin pentru activități economice, formarea și îndrumarea întreprinzătorilor. Unul dintre grupurile țintă specifice este acela

¹⁰ Datele INS cu privire la numărul de micro-întreprinderi fac referire doar la numărul unităților cu 1-9 angajați care desfășoară activități economice și care au fost identificate pe baza bilanțului contabil, document care nu este cerut și în cazul PFA și AF. Prin urmare aceste date nu includ numărul de PFA și AF.

al lucrătorilor agricoli cu un nivel scăzut de educație. Este nevoie de formare într-o serie de domenii, de la tehnologie și afaceri până la probleme de interes general, cum ar fi mediul, sănătatea și siguranța ocupațională.

În prezent, conform datelor ONRC din 2007, există un număr de 145.609 de persoane fizice autorizate (PFA) și 39.433 asociații familiale autorizate care desfășoară activități economice în mediul rural și se constituie, de asemenea, ca micro-întreprinderi¹¹. Deși numărul acestora este relativ ridicat, deținând o pondere de aproximativ 70% din totalul agenților economici din mediul rural identificați ca micro-întreprinderi, cifra de afaceri a PFA-urilor și AF-urilor este foarte scăzută, ceea ce explică capacitatea financiară redusă a acestora. (sursa: calcule obținute pe baza cifrelor furnizate de ONRC, 2007).

La nivel regional, situația curentă arată că cel mai mare număr de PFA și AF se regăsește în regiunile Nord-Est și Nord-Vest iar numărul cel mai mic în Sud-Est și Sud-Vest.

În ceea ce privește împărțirea pe genuri, la nivel național, se remarcă o pondere mai redusă a persoanelor de gen feminin constituite ca PFA și AF, reprezentând 33% din numărul total de PFA-uri, respectiv, o pondere de 41% din total AF-uri. (sursa Oficiul Național al Registrului Comerțului, date disponibile la nivelul anului 2007). La nivel rural, ponderea femeilor cu inițiative antreprenoriale este și mai redusă.

Analiza **activităților comerciale, de artizanat și servicii** indică faptul că, în ciuda aparențelor, numărul de locuitori din zona rurală, ocupați în activitățile de acest tip, e nesemnificativ. În realitate, aceste activități reprezintă o parte componentă a unei piețe a muncii neoficiale în spațiul rural. Totuși, venitul care poate fi obținut din aceste surse acoperă doar necesarul pentru subzistență, existând nevoia acută de dezvoltare a acestor activități care pot contribui la dezvoltarea economiei rurale, în ansamblul ei. Sectorul micii industrii artizanale, dezvoltat în perioada comunistă sub forma cooperatiei, a înregistrat o scădere majoră după anul 1989. Totuși, în alte state membre s-a văzut că există un potențial important în cadrul sectorului, dacă se acordă destul sprijin și acesta este dezvoltat. În ceea ce privește localizarea activităților, meșteșugurile, sunt concentrate în Nord-Est și Sud, și în proporția cea mai mică în Vest. Astfel, pe regiuni, există mari disparități care sunt și mai accentuate între județe și comune.

Distribuția serviciilor este uneori inexistentă în comune și sate. Situația acestui sector, ca și a infrastructurii, reprezintă o barieră în calea dezvoltării altor activități rurale, pentru crearea de oportunități ocupaționale alternative. Sprijinirea furnizării serviciilor în comunitățile rurale reprezintă un factor important pentru ridicarea calității vieții și de sporire a atractivității zonelor rurale.

Turism

Deși turismul rural a înregistrat creșteri, acesta prezintă un potențial considerabil care nu este suficient exploatat. Sectorul turistic în anul 2005, comparativ cu anul 1998, a înregistrat o creștere a numărului structurilor de cazare (+35,4%), a nivelului capacității de cazare (+0,95%) și numărul locurilor de cazare în **pensiunile turistice** a ajuns la 22.061 în anul 2005, dintre care 50,5% în spațiul rural (*INS Anuarul Statistic al României, 2006*).

Dezvoltarea turismului în pensiuni în mediul rural depinde de caracteristicile specifice ale fiecărei regiuni, folclor, regiuni etnografice și produse agricole.

La **nivel regional**, în anul 2005, dezvoltarea turismului rural, depinde foarte mult de existența și calitatea pensiunilor turistice și de prezența unor tipuri variate de activități, de folclor, de existența regiunilor etnografice și de practicarea agriculturii și viticulturii (agro-turism).

Turismul specific pentru Bucovina (Nord - Est) este cel religios, în Maramureș (Nord - Vest), turismul arhitectural și etnografic, în Transilvania (Centru) - turismul recreațional și cultural, arta culinară și a vinului, iar la poalele Munților Carpați se practică pescuitul. Zonele montane și cele forestiere din România asigură o serie de oportunități pentru practicarea turismului și în special a ecoturismului.

O altă zonă turistică importantă este Delta Dunării (Est), care de asemenea, prezintă valoare naturală ridicată datorită biodiversității și permite practicarea diferitelor tipuri de turism (odihnă, pescuit, artă culinară).

¹¹ Conform prevederilor Recomandării Comisiei (CE) nr. 361/2003 și a legislației naționale în vigoare, respectiv, Legea nr. 346/2004, armonizată cu cea europeană.

În ceea ce privește împărțirea pe regiuni a numărului de pensiuni în mediul rural, la nivelul anului 2005, se prezintă astfel: Zona București - Ilfov deține 0,5%, Zona Vest 4%, Zona Sud-Vest 4%, Zona Sud-Est 8,9%, Zona Sud 10,3%, Zona Nord-Est 14%, Zona Nord-Vest 14,8%, Zona Centru 43,7%, ceea ce arată o dezvoltare diferențiată.

Turismul rural și agro-turismul (specific legate de activitățile din fermă) sunt activități generatoare de venituri alternative, ceea ce oferă posibilități de dezvoltare a spațiului rural, datorită peisajelor unice, ariilor semi-naturale vaste, ospitalității înăscute a locuitorilor din mediul rural. Conservarea tradițiilor, culturii, a specialităților culinare și a băuturilor precum și diversitatea resurselor turistice rurale oferă potențial pentru dezvoltarea acestui sector.

Este necesar un proces de modernizare, dezvoltare și inovare pentru turismul românesc, precum și de creare de servicii turistice moderne și competitive. Sectorul este afectat de lipsa organizării, promovării și diseminării informațiilor din centrele turistice și de numărul limitat al acestor centre ce activează la nivel local. Turismul rural nu este dezvoltat astfel încât să întâmpine cerințele pieței atât la nivel național cât și internațional, în mod deosebit, existența infrastructurii de turism nu răspunde cerințelor turiștilor în ceea ce privește structurile de cazare cât și cele recreaționale, atât din punct de vedere calitativ cât și cantitativ.

Necesitatea de identificare și promovare a potențialului turistic rural a condus la apariția unor rețele de promovare a acestuia (ex. ANTREC).

Deși în ultima perioadă numărul de unități de primire turistică a crescut, cel al centrelor de promovare turistică este limitat, considerent pentru care este necesară concentrarea asupra sprijinirii promovării turismului rural.

Există foarte puține metode de măsurare a succesului și rentabilității investițiilor în turism, din cauza naturii semi-informale a activităților, a promovării și marketingului slab organizate mai ales la nivel județean și local, ceea ce face dificil ca întreprinzătorii/operatorii să ajungă pe piață și să-și dezvolte afacerile corespunzător. Totuși, cu un marketing adecvat și alte tipuri de sprijin coordonat, produsele unice ale turismului românesc vor avea un potențial important, datorită diversității și atractivității lor.

Moștenirea culturală

O componentă importantă a vieții satului este cultura, domeniu care poate contribui în mod specific la creșterea gradului de atractivitate a satului pentru populația tânără.

Mijloacele prin care se transmite cultura în mediul rural sunt: căminele și alte așezăminte culturale, bibliotecile, cinematografele, radioul, televiziunea și internetul.

În ultimii 10-15 ani s-a putut constata o continuă degradare a mediului cultural al României pe fondul reducerii sprijinului financiar acordat domeniului, atât din partea bugetului public, cât și din partea finanțatorilor privați.

Această situație a căpătat aspecte alarmante în multe zone rurale, unde majoritatea căminelor culturale (cca. 97%) beneficiază de un sediu propriu, dotarea fiind nesatisfăcătoare (pentru cca. 80%) sau și-au încetat activitatea și servesc altor destinații.

Situația bibliotecilor este caracterizată și ea de o tendință descendentă, mai mult sau mai puțin asemănătoare cu a altor domenii din viața culturală a satelor, și cu toate că în anul 2005 se înregistra un număr de 8.239 de biblioteci, doar o mică parte desfășura activități specifice (INS, 2005).

Patrimoniul cultural al satului românesc reprezintă o sursă importantă de dezvoltare atât la nivel regional cât și la nivel local, capitalul simbolic fiind esențial pentru identitatea culturală reprezentată prin valori, obiceiuri și îndeletniciri, credințe și simboluri împărtășite de către comunitate.

Manifestarea identității culturale, a tradițiilor și a obiceiurilor este influențată de regiune, care reprezintă mai mult decât o locație geografică. Date fiind acestea, menținerea identității culturale trebuie să includă câțiva factori, cum ar fi educația și consumatorii de cultură.

În acest sens, **protejarea moștenirii rurale** este extrem de importantă în ceea ce privește dezvoltarea turismului rural ca modalitate de promovare a satelor românești, cu un efect pozitiv asupra atragerii turiștilor și cu beneficii economice pentru populația locală.

Conservarea tradițiilor, culturii, obiceiurilor din mediul rural și promovarea specialităților culinare și a băuturilor tradiționale reprezintă mijloace de creștere a potențialului turistic în multe alte țări. România are activități culturale semnificative care nu sunt exploatate din lipsă de organizare, promovare și dezvoltare.

3.1.4.3. Descrierea și analiza disparităților cu privire la furnizarea serviciilor în spațiul rural

Zonele rurale din România sunt afectate de lipsa semnificativă a infrastructurii și a deficiențelor acesteia care afectează atât dezvoltarea economică, cât și calitatea vieții. Cele mai importante nevoi sunt legate de:

Drumuri

În mediul rural, drumurile constituie ruta de transport cea mai importantă, dar calitatea, și în general, dezvoltarea acestora și a traficului este încă departe de a îndeplini standardele europene. Doar jumătate dintre comune au acces direct la rețeaua de drumuri iar din acest motiv se poate spune că rețeaua de drumuri actuală deservește doar 3/5 din totalul populației rurale. Mai mult de 25% dintre comune nu pot utiliza drumurile în perioadele cu precipitații (*Studiu Banca Mondială, 2004*).

În 2005, drumurile publice în România acopereau o suprafață de 79.904 km, iar dintre acestea 80% reprezentau drumuri județene și drumuri comunale. Lucrările efectuate în ultimii ani s-au concentrat în special pe reparații și modernizări ale rețelei de drumuri naționale. Resursele financiare limitate au făcut ca drumurile județene și comunale să fie serios neglijate, iar calitatea și gradul lor de utilizare au scăzut dramatic. Doar 10,6% din drumurile județene și drumurile comunale au fost modernizate, dintre care 30,7% au fost acoperite cu îmbrăcămînți rutiere ușoare (*INS, Anuarul Statistic al României, 2006*).

În ceea ce privește situația drumurilor comunale, la nivelul județelor (NUTS 3) se înregistrează un nivel scăzut de modernizare (doar 3,41% din drumurile comunale sunt modernizate), fapt ce aduce repercusiuni asupra dezvoltării activităților productive și a schimburilor comerciale. Ponderea drumurilor comunale în total drumuri publice, la nivel de județ variază între 11% în județul Călărași și 53% în județul Buzău. Din totalul drumurilor comunale un procent foarte mic este reprezentat de drumurile comunale modernizate, variind între 0,28% în județul Harghita și 25,15% în județul Olt (5 dintre județe - Botoșani, Buzău, Covasna, Tulcea și Vrancea nu au drumuri comunale modernizate) (*Sursa: rezultate obținute pe baza datelor INS 2006*).

Alte dificultăți în mediul rural sunt legate de accesarea serviciilor medicale și educaționale, accesul populației rurale la educația de bază și la serviciile de sănătate este împiedicat de serviciile de transport deficitare, cu un impact negativ asupra fluxului urban – rural al medicilor și profesorilor. Drumurile adecvate reprezintă o condiție esențială pentru dezvoltarea economică, pe lângă celelalte domenii ale dezvoltării umane și sociale.

Alimentarea cu apă potabilă

Asigurarea unei **rețele de apă potabilă** curentă reprezintă o altă problemă majoră ce **condiționează calitatea vieții** și dezvoltarea activităților economice în spațiul rural. Doar 33% dintre locuitorii mediului rural (3,4 milioane de locuitori) au acces la rețeaua publică de apă, iar în ceea ce privește rețeaua de apă caldă situația este mult mai critică (*MMDD 2004*). Dat fiind acest lucru, majoritatea gospodăriilor (70%), folosesc fântânile pentru consumul de apă.

În 2003, 43,6% din lungimea totală a rețelelor de alimentare cu apă potabilă se află în zonele rurale, iar 56,4% în zonele urbane.

Rețeaua publică de canalizare

Rețeaua publică de canalizare este încă într-o fază incipientă în mediul rural, la sfârșitul anului 2004, 373 de comune (10% din totalul populației rurale) beneficiau de o rețea de canalizare. (*INS Anuarul Statistic al României, 2006*). Diferențele dintre zonele urbane și cele rurale sunt foarte mari în ceea ce privește infrastructura de canalizare. În 2003, 93,2% din lungimea conductelor traversa orașele și doar 6,8% satele.

Gestionarea deșeurilor

În mediul rural, în general, serviciile pentru gestionarea deșeurilor sunt slab dezvoltate sau chiar inexistente în unele localități. De regulă, transportul la locurile de depozitare se efectuează în mod individual de către generatori. O mică parte dintre localitățile rurale și în special acele localități rurale situate în vecinătatea centrelor urbane sunt deservite de servicii organizate numai pentru gestionarea deșeurilor.

Pe lângă depozitele de deșeuri municipale din zona urbană, în România s-au identificat 2.686 spații de depozitare în zona rurală cu o suprafață de cel mult un hectar. Închiderea și ecologizarea depozitelor rurale se vor realiza până la 16 iulie 2009, odată cu extinderea serviciilor de colectare a deșeurilor și la nivel rural, realizarea sistemului de transport, transfer și deschiderea depozitelor zonale.

Energie electrică

În spațiul rural, conectarea la rețeaua publică de alimentare cu energie electrică rămâne o problemă.

În România există un număr de 37.977 de gospodării amplasate în 1.772 de localități rurale parțial electrificate și 3.327 de gospodării situate în 121 de localități neelectrificate (MIRA-2007).

Energia termică

Serviciile de alimentare cu energie termică sunt limitate în spațiul rural, doar 0,5% din totalul energiei termice fiind distribuită în aceste zone, datorită faptului că multe dintre uzinele care produceau această energie și o distribuiau satelor din apropiere și-au redus activitatea sau au renunțat la furnizarea acestor servicii. Prin urmare, la nivel național doar 26 de localități rurale beneficiază de acest serviciu. (*Prelucrare date INS 2005*)

În ceea ce privește încălzirea prin centrală termică, doar 2,4% dintre gospodăriile din mediul rural beneficiază de acest serviciu, în timp ce 89% dintre gospodării utilizează sobe pe bază de lemn, cărbune, petrol. (*INS, 2005*).

Accesul la internet

Actualmente, în zonele rurale accesul la internet este foarte limitat, de acesta beneficiind, în special, doar unele instituții publice

Deoarece este nevoie să se îmbunătățească competitivitatea în aproape toate domeniile de activitate și pentru că există probleme de productivitate în economia rurală, precum și în ceea ce privește facilitarea accesului pe piață și la informație, este esențial să existe acces la internet prin cablu în cât mai multe zone rurale. Infrastructura de conexiune la internet în bandă largă (broadband) este o problemă interdependentă de infrastructură de bază din spațiul rural.

Investițiile în infrastructura de broadband reprezintă un important domeniu de intervenție contribuind atât direct cât și indirect, la atingerea priorităților legate de crearea locurilor de muncă și creștere economică în spațiul rural. Astfel, se produc efecte pentru dezvoltare economică prin facilitarea accesului la internet, crearea de servicii online și prin multe alte oportunități legate de marketing-ul produselor, de piața forței de muncă, schimbul de experiență și acces mai facil la exemple de bune practici etc

Dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere în coroborare cu stimularea sectorului de tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) va fi capabilă să stimuleze competitivitatea economică și să contribuie la asigurarea coeziunii sociale.

Gradul de acoperire broadband în România rămâne încă limitat, în special în mediul rural, acesta traducându-se printr-un nivel scăzut în rândul populației, gospodăriilor și agenților economici. În ianuarie 2011, rata de penetrare a serviciilor internet era în continuare una dintre cele mai scăzute din Uniunea Europeană 36%¹² la nivelul populației, respectiv 14%¹³ broadband. Conform datelor publicate de Eurostat în decembrie 2012, rata de penetrare a serviciilor de internet a ajuns la 54%¹⁴, respectiv 50%¹⁵ broadband la nivel de gospodărie, situându-se pe ultimul loc la nivelul Uniunii

¹² http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=isoc_bde15b_i&lang=en

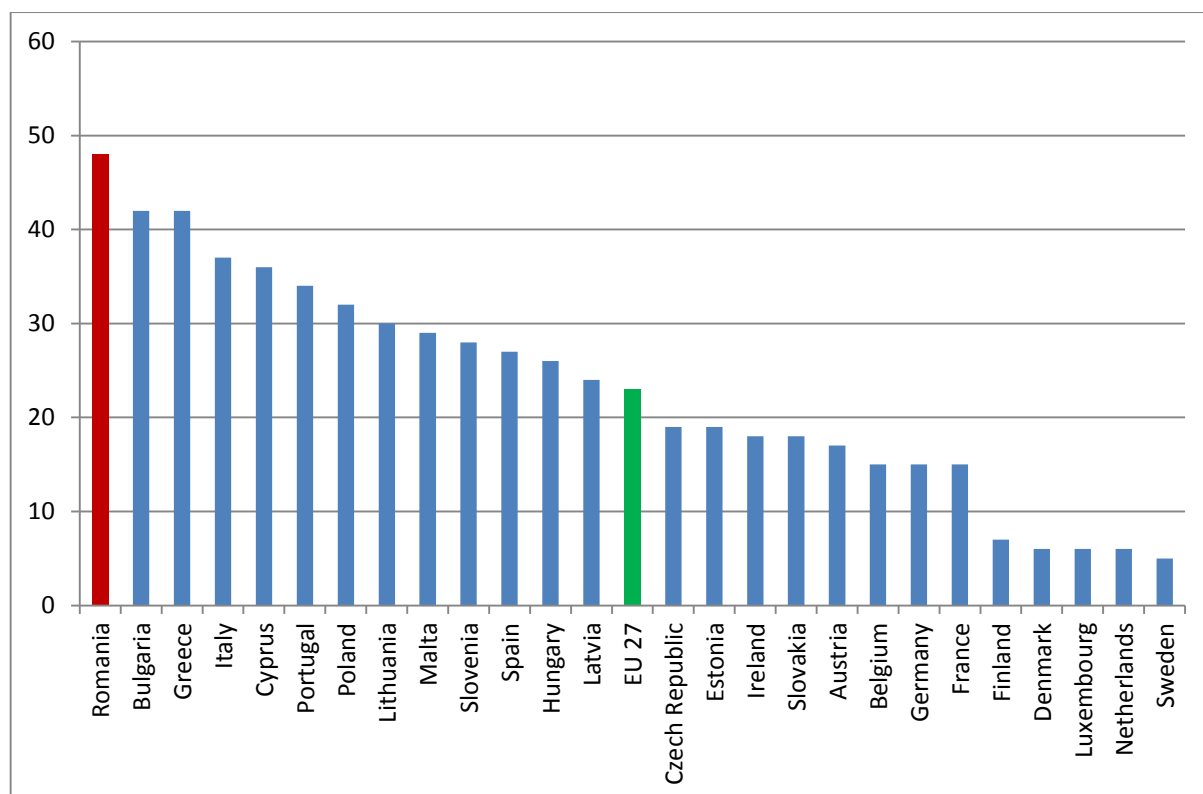
¹³ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=isoc_tc_broad&lang=en

¹⁴ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=isoc_bde15b_h&lang=en

¹⁵ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=isoc_ci_it_h&lang=en

Europene. Totodată, conform studiului ANCOM, la nivelul anului 2012 rata de penetrare a internetului în bandă largă la puncte fixe era de 60,28% în mediul urban și 23,47% în mediul rural¹⁶. Această rată de penetrare și de utilizare nesatisfăcătoare are drept cauze principale veniturile mici ale populației din mediul rural (40,3% din populația României este expusă riscului de sărăcie sau de excluziune socială¹⁷), rata scăzută a calculatoarelor disponibile la nivelul gospodăriilor (doar 51%¹⁸ din gospodăriile au acces la PC), o arie de acoperire redusă a serviciilor de comunicații electronice în bandă largă, condițiile deficitare de acoperire DSL (Digital subscriber line).

În România, conform statisticilor Eurostat prezentate în decembrie 2012, 48% din populație nu utilizează niciodată internetul, ocupând un loc fruntaș la nivelul UE, unde media se situa la un nivel de 23%¹⁹

Decalajul mare dintre România și celelalte State Membre se poate observa și din datele statistice prezentate de Eurostat:

Procentul de gospodării cu acces la internet ²⁰										
Țara	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bulgaria	x	10	x	17	19	25	30	33	45	51
Romania	x	6	x	14	22	30	38	42	47	54
Greece	16	17	22	23	25	31	38	46	50	54
Cyprus	29	53	32	37	39	43	53	54	57	62
Portugal	22	26	31	35	40	46	48	54	58	61
Italy	32	34	39	40	43	47	53	59	62	63
Lithuania	6	12	16	35	44	51	60	61	62	62
Spain	28	34	36	39	45	51	54	59	64	68
Latvia	x	15	31	42	51	53	58	60	64	69

¹⁶ http://www.ancom.org.ro/uploads/links_files/Raport_DS_internet_sem_I_2012.pdf

¹⁷ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_peps11&lang=en

¹⁸ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=isoc_ci_cm_h&lang=en

¹⁹ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-12-050/EN/KS-SF-12-050-EN.PDF

²⁰ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=isoc_bde15b_h&lang=en

Hungary	x	14	22	32	38	48	55	60	65	69
Czech Republic	15	19	19	29	35	46	54	61	67	71
Poland	14	26	30	36	41	48	59	63	67	70
Estonia	x	31	39	46	53	58	63	68	71	75
Slovakia	x	23	23	27	46	58	62	67	71	75
EU (27 countries)	x	41	48	49	55	60	66	70	73	76
Slovenia	x	47	48	54	58	59	64	68	73	74
Malta	x	x	41	53	54	59	64	70	75	77
Austria	37	45	47	52	60	69	70	73	75	79
France	31	34	x	41	55	62	69	74	76	80
Belgium	x	x	50	54	60	64	67	73	77	78
Ireland	36	40	47	50	57	63	67	72	78	81
Germany	54	60	62	67	71	75	79	82	83	85
United Kingdom	55	56	60	63	67	71	77	80	83	-
Finland	47	51	54	65	69	72	78	81	84	87
Denmark	64	69	75	79	78	82	83	86	90	92
Luxembourg	45	59	65	70	75	80	87	90	91	93
Sweden	x	x	73	77	79	84	86	88	91	92
Norway	60	60	64	69	78	84	86	90	92	93
Iceland	x	81	84	83	84	88	90	92	93	95
Netherlands	61	65	78	80	83	86	90	91	94	94

Procent din utilizatorii de internet care au interacționat online cu autoritățile publice ²¹				
Țara	2008	2009	2010	2011
Iceland	74	80	82	84
Denmark	49	73	78	81
Norway	72	74	76	78
Sweden	59	65	68	74
Finland	62	64	68	68
Netherlands	61	61	64	62
Luxembourg	60	66	67	60
France	48	47	57	57
Estonia	37	46	50	53
Austria	51	49	51	51
Germany	44	48	50	50
Slovakia	40	38	50	48
Belgium	26	41	45	47
Slovenia	35	35	44	46
Ireland	34	37	37	44
Czech Republic	19	26	23	42
EU (27 countries)	36	38	41	41
Latvia	20	30	40	41
United Kingdom	40	48	48	40

²¹ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=isoc_bde15ei&lang=en

Spain	32	35	39	39
Hungary	29	31	35	38
Malta	25	34	37	37
Portugal	19	21	26	37
Lithuania	22	22	24	30
Cyprus	18	24	25	29
Poland	22	25	28	28
Greece	13	14	16	27
Bulgaria	10	11	24	25
Italy	20	21	23	22
Romania	x	7	8	7

În România există în total 13.746 de localități, din care 12.500 se află în mediul rural (aparținătoare UAT de nivel NUTS5). Agenția Națională pentru Administrarea și Reglementarea în Comunicații (ANCOM) a identificat un număr de 9.315 localități în care nu erau furnizate servicii de acces la internet în bandă largă la puncte fixe la data de 31 decembrie 2008²². Pe baza Strategiei Naționale de Broadband, Ministerul pentru Societatea Informațională (MSI) a elaborat în 2009 un „Model de Implementare a proiectului ce vizează dezvoltarea infrastructurii rețelelor de comunicații în bandă largă” (*State Aid Pre-notification for the BB projects to be financed under SOP Competitiveness, in Romania*)²³, prin care se urmărea acordarea unor ajutoare de stat pentru finanțarea instalării de infrastructură de comunicații electronice în bandă largă în zonele defavorizate pentru asigurarea accesului la serviciile de comunicații. În 2010 ANCOM a realizat la solicitarea MSI un studiu pentru a determina zonele defavorizate din punct de vedere al infrastructurii de comunicații și/sau al accesului la serviciile de comunicații în bandă largă, care urmau să fie vizate de MSI prin intermediul proiectului menționat anterior. În vederea colectării datelor solicitate de către MSI în scopul identificării zonelor eligibile pentru intervenția prin mecanismele ajutorului de stat, ANCOM a ținut cont de prevederile SNB. Prin urmare, operatorii au fost informați că prin servicii de comunicații electronice în bandă largă se înțeleg serviciile care permit o viteză de *download* de cel puțin 1Mbps și o viteză de *upload* de cel puțin 256 Kbps, în cazul utilizatorilor finali persoane fizice, respectiv o viteză de *download* de cel puțin 4 Mbps și o viteză de *upload* de cel puțin 512 Kbps, în cazul utilizatorilor finali persoane juridice, iar vitezele specificate sunt oferite în regim de *"best effort"*. Din datele culese în 2010, a rezultat că un număr de 3.648 de localități nu erau acoperite nici cu rețele de acces de comunicații electronice (bucle locale) care să permită furnizarea de servicii de comunicații electronice în bandă largă la puncte fixe, nici cu segmente de *backhaul* capabile să asigure transmiterea serviciilor de comunicații electronice în bandă largă, iar furnizorii de rețele sau servicii de comunicații electronice chestionați nu au documentat intenția de a dezvolta infrastructură relevantă în următorii 3 ani din surse private. Din aceste 3.648 de localități numai 3.555 se află în mediul rural (deci aparțin de UAT comună).

Educație și formare

Capitalul uman prezintă importanță deosebită pentru dezvoltarea rurală. Dezvoltarea rurală și diversificarea economiei rurale depind de nivelul educației, al cunoștințelor și calificării. Deși îmbunătățirea și menținerea unui nivel adecvat al infrastructurii de bază este un element important în dezvoltarea socio-economică a mediului rural, formarea profesională reprezintă „motorul”, pentru o bună dezvoltare.

²² Datele pe baza cărora a rezultat lista celor 9.315 localități au fost utilizate de ANCOM în scopul definirii și analizării piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de acces la elemente de infrastructură și serviciilor de acces în bandă largă; astfel, la momentul respectiv, au fost considerate conexiuni de acces la internet în bandă largă acele conexiuni care permiteau o viteză de download de cel puțin 128 kbps.

²³ „Modelul de Implementare a proiectului ce vizează dezvoltarea infrastructurii rețelelor de comunicații în bandă largă” a fost supus consultării publice naționale în luna iulie 2009 și, ulterior, în luna septembrie a aceluiași an.

Educația și formarea sunt esențiale pentru comunitățile rurale, dar în ceea ce privește infrastructura școlară există discrepanțe evidente. Deși se poate spune că numărul de școli din mediul rural, depășește necesitățile populației, calitatea educației este redusă, pe de o parte din cauza slabei dotări a infrastructurii educaționale, iar pe de altă parte, datorită nivelului de pregătire/experiență al profesorilor. Cele mai multe dintre școli au nevoie de renovări, mobilier, utilități de bază și material didactic. Infrastructura și facilitățile aferente educației profesionale și educației primare constituie instrumente importante pentru conversia forței de muncă agricole în forță de muncă non-agricolă. Structurile de învățământ profesional și primar sunt esențiale pentru reconversia profesională a lucrătorilor agricoli, deoarece majoritatea agricultorilor au doar cunoștințe elementare de mecanică sau din alte domenii tehnice.

Nivelul scăzut de instruire se reflectă în calitatea forței de muncă din mediul rural, fiind un factor restrictiv pentru dezvoltarea economică din această zonă. Diversificarea activităților economice nu este susținută de lucrători cu formare sau experiență specifică diverselor tipuri de meserii, deoarece sistemul educațional nu a fost adaptat cerințelor specifice din mediul rural.

Instituțiile de învățământ din spațiul rural, reprezentate de **grădinițe**, unități primare și gimnaziale sunt slab dotate în ceea ce privește materialul tehnic și didactic. Tehnologia IT și echipamentele hardware și software sunt rar întâlnite în cadrul școlilor din spațiul rural în timp ce echipamentul necesar formării profesionale sau pentru ucenici este învechit sau lipsește. O problemă suplimentară o constituie dificultatea de a atrage personal calificat în zonele rurale.

În general, se poate spune că, în zonele rurale, educația este chiar mai slabă calitativ decât în cele urbane, din cauza problemei permanente a finanțării.

În ceea ce privește numărul **grădinițelor** de copii acesta era la nivelul anului 2005 de 1526 din care 218 în mediul rural (INS Caietul Statistic – Învățământ preșcolar 2006).

De asemenea unitățile de **învățământ primar și gimnazial** din mediul rural reprezentau 73,9% din numărul total de școli la nivel național (prelucrare date INS 2005).

Pe parcursul perioadei analizate, numărul **instituțiilor de învățământ** din mediul rural a scăzut, ca o consecință a restructurării sistemului de educație și a lipsei profesorilor calificați. Nivelul de instruire este scăzut, datorită prezenței reduse la cursuri, fapt care a contribuit la regrouparea școlilor mici și la reducerea numărului acestora.

În ceea ce privește **gradul de participare** al indivizilor la procesul educațional, în anul școlar 2005 - 2006, un procent de 31,3% din populația totală înscrisă în sistemul de învățământ a studiat în zonele rurale. Ponderea populației rurale cu nivel superior de educație reprezintă 1,8% din totalul populației cu vârstă de 15 ani și peste, fiind o consecință a nivelului scăzut de acces și a veniturilor insuficiente. (INS 2005)

Cu privire la **formarea continuă** în mediul rural, ponderea populației adulte cu vârsta cuprinsă între 25 – 64 de ani care participă la educație și formare, a înregistrat o creștere de la 0,2% în anul 1998 la 0,5% în anul 2005. Totuși, față de mediul urban, care înregistra în 2005 o pondere de 2,3%, acest indicator se situează la un nivel inferior. În termenii unei abordări regionale, acest indicator variază între 0,3% în Regiunea de Sud-Vest și Regiunea de Vest și 0,8% în Regiunea Centrală (INS 2005).

Media populației din mediul rural, cu vârstă cuprinsă între 25 și 64 de ani și cu nivel de **instruire mediu și superior** este de 55% (INS, 2005).

În ceea ce privește **comunitatea romă aceasta deține cel mai scăzut nivel de educație** din România. Copii care reușesc să înceapă școala, deseori nu promovează ciclul gimnazial și din acest motiv este foarte dificil ca ulterior să-și găsească de lucru. Aproximativ 12% din populația romă cu vârsta cuprinsă între 7-16 ani a părăsit școala înainte de a termina învățământul obligatoriu și circa 18%²⁴ nu urmează nici o formă de învățământ. Doar 1,04% dintre romi ajung la liceu. La aceasta se mai adaugă și faptul că în școlile unde învață populația romă, rata repetenției este de aproximativ 11,3%, situându-se peste media națională. Se apreciază că 38,6% din populația de etnie romă, sunt

²⁴ Ministerul Educației și Cercetării, Institutul de Științe ale Educației, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, UNFICEF, „Participarea la educație a copiilor romi”, București, 2002.

analfabeți²⁵. Totodată, populația romă este una dintre grupele cele mai expuse riscului de părăsire timpurie a școlii. Toate aceste aspecte duc la o slabă reprezentare pe piața muncii.

Stabilitatea **veniturilor în gospodărie** are un efect puternic asupra **participării la actul educativ**. Copiii din familiile muncitorilor cu venituri scăzute sau din familiile de pensionari sunt de două ori mai expuși riscului de abandon școlar, comparativ cu copii din familiile cu o sursă stabilă de venit.

În plus, în mediul rural situația este mai dramatică deoarece apare **riscul mărit de abandon** al școlii de către copiii aflați în situațiile descrise. Alte motive ale abandonului școlar, constatate în special în rândul copiilor din comunitățile rurale montane sunt: sărăcia extremă, lipsa mijloacelor de transport și slaba motivație cu privire la câștigul economic ca rezultat al educației. **Slaba calitate a educației** în zonele rurale, datorată lipsei de personal didactic calificat, acționează, de asemenea, ca un factor demotivant.

Alte servicii

Furnizarea și accesul la serviciile medicale reprezintă o problemă cheie pentru asigurarea unei mai bune calități a vieții în comunitățile rurale și pentru dezvoltarea economică și socială a zonelor rurale. În același timp, zonele rurale, mai ales cele cu populație dispersată, reprezintă provocări unice pentru gestionarea și utilizarea serviciilor. Este nevoie, de asemenea, să se îmbunătățească sprijinul comunitar pentru grupurile vulnerabile, cum ar fi vârstnicii, mai ales cei care trăiesc în locuri izolate.

Problema vârstnicilor din zonele rurale nu s-a bucurat de o atenție prea mare din partea părților interesate; ca și în alte țări, acest grup are nevoie de o grijă specială, pentru care însă nu există personal calificat disponibil. De asemenea, nivelul scăzut de dezvoltare economică a generat probleme legate de existența, calitatea și accesibilitatea serviciilor de asistență socială și în special în cadrul serviciilor de îngrijire temporară sau permanentă în **cămine pentru persoane vârstnice**. Astfel, în anul 2005, la nivel național, dintr-un număr total de 168 de unități pentru asistarea adulților doar 19 unități reprezentau cămine pentru persoane vârstnice. (INS 2005).

La nivelul anului 2001, în spațiul rural, existau doar 81 de **case de copii** (Studiu MADR).

În anul 2005, numărul total al **creșelor** înregistrate la nivel național a fost de 291 din care 2 situate în spațiul rural, numărul mic al acestora reflectând situația critică în care se prezintă acest sector.

În ceea ce privește posibilitatea de desfășurare a **activităților sportive**, aceasta este limitată, dată fiind prezența redusă a unor spații adecvate pentru practicarea acestor activități (26 de cluburi sportive – anul 2001, Studiu MADR).

De asemenea în mediul rural parcurile, spațiile de joacă pentru copii, piste de biciclete etc., sunt slab reprezentate, situație prezentă și în cazul piețelor, parcarilor.

În concluzie, situația actuală a serviciilor și infrastructurii afectează puternic calitatea vieții în spațiul rural și constituie o piedică pentru dezvoltarea activităților economice.

3.1.5. LEADER

Deși în perioada anterioară de programare 2000-2006 România nu a implementat acțiuni LEADER, au fost identificate totuși, la nivelul întregii țări, o serie de inițiative în dezvoltarea comunitară, precum: Grupuri de Inițiativă Locală (GIL), micro-regiuni și alte parteneriate de tip LEADER. Toate acestea sunt parteneriate între organisme non-guvernamentale (ONG), administrația publică locală, biserică, școală, cabinete medicale și stomatologice, microregiuni etc. Micro-regiunile, spre deosebire de grupurile de inițiativă locală, sunt înregistrate juridic ca asociații. Unele GIL-uri au atins o maturitate organizațională încât s-au transformat în asociații comunitare cu personalitate juridică, iar altele s-au dizolvat după atingerea obiectivului.

Acțiunile implementate de aceste parteneriate cuprind: elaborarea de strategii locale, renovarea școlilor, dispensarelor și unităților culturale, îmbunătățirea stării drumurilor și podurilor, analiza și promovarea mediului rural, înființarea de Tele-Centre pentru informarea cetățenilor, cursuri de

²⁵ Ministerul Educației și Cercetării, Institutul de Științe ale Educației, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, UNFICEF, „Participarea la educație a copiilor romi”, București, 2002.

instruire pentru membrii lor, scrierea de proiecte etc., care contribuie la rezolvarea unor probleme locale specifice.

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale a selectat în anul 2006 un număr de 120 reprezentanți ai unor teritorii (zone) sub-regionale, cu o populație cuprinsă între 10.000 și 100.000 locuitori, teritorii ce au acoperire în 37 de județe din cele 42 în vederea realizării de structuri și activități tip LEADER.

Reprezentanții teritoriilor au fost desemnați de către parteneriate informale ale sectoarelor public, privat și a societății civile, în vederea instruirii cu privire la următoarele subiecte: construcția parteneriatului, analiza diagnostic, strategia de dezvoltare locală, planul de acțiune al teritoriului, activități de animare, monitorizare și evaluare a planului de acțiune, toate aceste acțiuni fiind necesare pentru pregătirea implementării axei LEADER în România (harta teritoriilor selectate în Anexa 2 – „Harta teritoriilor selectate pentru instruirea reprezentanților parteneriatelor public-private LEADER”).

În cadrul sesiunilor de formare, reprezentanții acestor teritorii au dobândit cunoștințe suficiente în vederea elaborării strategiilor de dezvoltare locală. Deși o mare parte a acestora au demarat activitatea de elaborare a strategiei, nu o pot finaliza datorită lipsei resurselor financiare iar, dacă au finalizat-o, nu o pot implementa. De asemenea, în aceeași situație se află și alte parteneriate public-private, nu numai cele selectate de minister pentru formare, astfel că fondurile europene reprezintă o oportunitate în acest sens.

Cu toate acestea, potențialul țării noastre în materie de parteneriate este mult mai ridicat decât inițiativele prezentate mai sus, obstacolul principal în calea constituirii acestora fiind reprezentat de către mentalitatea formată în anii de guvernare comunistă, care a generat neîncredere în rândul actorilor locali, în ceea ce privește formele instituționalizate de asociere și colaborare.

3.1.6. Dezvoltarea locală

În România, capacitatea administrativă exercitată la nivel local rămâne încă inadecvată la necesitățile tot mai diverse ale comunităților locale, fiind limitată calitativ de numărul redus de personal calificat care exercită funcții în domeniul administrativ. Lipsa experienței necesare în elaborarea strategiilor de dezvoltare locală și în managementul resurselor umane, dar și datorită dotărilor necorespunzătoare, conduce la un ritm încetinit în soluționarea multor probleme de ordin social și economic, activitățile desfășurate în cadrul administrației locale fiind exercitate insuficient. Ca rezultat al tuturor acestor factori apare decalajul net între România și celelalte state membre ale UE.

În ceea ce privește organizarea administrativă, conform articolului 3 din Constituția României, teritoriul este organizat în comune, orașe și județe. Comunele și orașele sunt conduse de consilii locale și primari, iar județele de consilii județene și prefecți.

Conform Legii administrației publice locale nr. 215/2001, cu modificările și completările ulterioare, art. 23, consiliile locale și consiliile județene sunt autorități cu rol deliberativ, în vreme ce primarii comunelor și orașelor sunt autorități cu rol executiv. Prefectul reprezintă Guvernul la nivel local fiind numit de acesta.

Pentru elaborarea strategiilor de dezvoltare locală și stabilirea nevoilor de dezvoltare, un rol important în cadrul parteneriatelor public-private îl ocupă administrația publică locală.

Astfel, în unele primării din țară a fost creată prin Hotărâre a Consiliului Local funcția de agent de dezvoltare locală (interfața între administrația publică și comunitate), ce are ca principale atribuții: analiza situației locale pentru a identifica soluțiile adecvate în scopul rezolvării problemelor care frânează dezvoltarea locală; elaborarea și implementarea strategiilor de dezvoltare locală; furnizarea serviciilor de informare, consultanță, promovare la nivel local.

Pe de altă parte, s-a avut în vedere facilitarea cooperării între unitățile administrativ – teritoriale, ca persoane juridice de drept privat, fără scop patrimonial și de utilitate publică, creându-se posibilitatea asocierii acestora, în conformitate cu Legea administrației publice locale nr. 215/2001, republicată, sub denumirea de **asociații de dezvoltare intercomunitare**. Acestea au apărut ca o necesitate, datorită fragmentării administrative (aprox. 3.000 comune), a insuficienței veniturilor proprii ale unităților administrativ teritoriale, capacității financiare proprii limitate de accesare a fondurilor

europene. Beneficiul înființării acestor asociații de dezvoltare intercomunitare îl constituie posibilitatea accesării fondurilor structurale, progresul social condiționat de recunoaștere și admitere a nevoilor fiecărui individ, protejarea eficientă a mediului, utilizarea rațională a rezervelor naturale, păstrarea unui nivel ridicat și sigur de creștere economică și ocupare a forței de muncă, dezvoltare culturală și păstrarea tradițiilor, fructificarea potențialului turistic al zonei.

Asociațiile de dezvoltare intercomunitare se finanțează prin contribuții din bugetele locale ale unităților administrativ teritoriale membre, precum și din alte surse și au posibilitatea participării active, împreună cu alte structuri ale societății civile pentru realizarea de sarcini de interes comun, specifice colectivităților locale.

3.1.7. Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Agricultura, Silvicultura și Industria alimentară			
<i>Potențialul de producție agricolă (producția primară)</i>			
Potențial agricol semnificativ (6 % din SAU a UE-27). Suprafețe întinse cu condiții favorabile practicării agriculturii, care permit totodată și diversificarea culturilor. O mare parte din SAU (28%) este deja utilizată de către exploatarea comercială mare, în marea lor majoritate, sunt competitive. Introducere dinamică a agriculturii ecologice în România. O gamă largă de surse de energie regenerabilă, din agricultură (culturi energetice, biogaz). Infrastructura de irigații acoperă o parte importantă din suprafața agricolă.	Productivitatea agricolă este sub potențial (alimentar și non-alimentar). O pondere importantă a SAU este utilizată de exploatarea de subsistență și semi-subsistență neperformante (45% și respectiv, 16%). Segmentul exploatarea comercială de dimensiuni medii (11% din SAU) lucrează sub potențial. Slaba diversificare a culturilor (ex. dependența de cereale). Nivel scăzut de conformitate cu normele UE. Dotare tehnică scăzută și de slabă calitate în exploatarea mai mici. Nivel scăzut de utilizare a energiei din surse regenerabile. Infrastructură agricolă inadecvată, inclusiv structuri de irigații ineficiente.	Disponibilitatea unei piețe mari, aflate în plină dezvoltare, atât pe plan intern, cât și pe plan european și care ar putea fi exploatată (inclusiv produsele ecologice). Aducerea sectorului agricol neperformant la potențialul real, prin facilitarea eforturilor de modernizare și restructurare a acestuia. Prioritatea UE de utilizare a energiilor din surse regenerabile. Îmbunătățirea eficienței energetice și hidraulice a infrastructurii de irigații, prin lucrări de reabilitare.	Incapacitatea de a rezolva problema piețelor-lipsă pentru exploatarea comercială (piața funciară, credite, servicii de consultanță, servicii de marketing). Capacitate slabă de absorbție a fondurilor UE. Concurența străină (inclusiv pentru produsele ecologice). Schimbările climatice. Calamitățile naturale. Epizootiile. Creșterea prețului energiei și eficiența hidraulică scăzută a infrastructurii contribuie la creșterea costurilor irigațiilor.
<i>Piața forței de muncă</i>			
Disponibilitatea forței de muncă rurale. Creșterea numărului de absolvenți ai	Forța de muncă excedentară, concentrată în fermele mai mici. Niveluri scăzute de productivitate a	Insuficiența forței de muncă din sectoarele economice neagricole va încuraja îndepărtarea de sectorul	Scăderea și îmbătrânirea populației rurale. Migrarea în afara zonelor rurale a populației tinere și

facultăților de profil agricol.	muncii, conducând la venituri mici. Nivel mediu scăzut al cunoștințelor și competențelor (agricole). O pondere importantă a SAU este lucrată de agricultori mai vârstnici, din exploatații mai mici. Ponderea scăzută a șefilor de exploatație tineri.	agricol. Diversificarea activităților din zonele rurale poate fi sprijinită. Existența unor programe de asistență socială și programe de pensii. Reîntinerirea generației de șefi de exploatații. Formarea profesională poate ajuta la îmbunătățirea competențelor fermierilor.	calificate din mediul rural. Majorarea costurilor salariale.
Piața funciară			
Retrocedarea aproape în totalitate a terenurilor agricole. Cadru instituțional și legal funcțional, referitor la activitățile de cadastru și de înregistrare a terenurilor agricole. Creșterea infuziei de capital străin în sectorul pieței funciare. Existența pieței de arendă a terenurilor agricole.	Lipsa unui mecanism de înregistrare sistematică a titlurilor de proprietate menține costuri ridicate în tranzacțiile de pe piața funciară. Fragmentarea proprietății terenurilor menține exploatațiile agricole mici, aflate, în proprietatea agricultorilor de/peste vârsta pensionării. Inexistența cadrului legal privind comasarea terenurilor.	Existența programului național de înregistrare sistematică a terenurilor. Comasarea terenurilor, determinată de piață, poate fi sprijinită prin măsuri și acțiuni bine direcționate. Extinderea exploatațiilor, determinată de piață, poate fi sprijinită prin măsuri și acțiuni bine direcționate.	
Creditul rural			
Sistem financiar, în mare parte privatizat. Lichidități disponibile în sistemul financiar. Acoperire națională adecvată. Dezvoltarea cadrului legal pentru finanțare rurală.	Slaba funcționare a sistemului financiar-bancar în spațiul rural, în special pentru exploatațiile mici și IMM-uri. Dezvoltarea slabă a instituțiilor financiare specializate (instituții de microfinanțare și bănci cooperatiste), pentru exploatațiile mici și IMM-uri.	Reglementările recente ale Băncii Naționale referitoare la instituțiile financiare nonbancare. Instituțiile de microfinanțare se înregistrează ca instituții financiare nonbancare. Oportunități mari de dezvoltare a	

Existența fondurilor de garantare.	Bază slabă de garantare (ex. terenul agricol nu poate constitui garanție bancară), din cauza lipsei de înregistrare a acestora.	IMM-urilor și micro-creditelor. Creșterea investițiilor străine directe în instituțiile financiare de creditare a IMM-urilor.	
<i>Serviciile de consultanță și de pregătire</i>			
Existența unei structuri publice care să se ocupe de acest sector (ANCA). Dezvoltarea rapidă a sectorului de consultanță privată, determinată de cererea de pe piață. Existența ONG-urilor bine dezvoltate, în unele regiuni.	Serviciile publice de consultanță nu sunt pregătite să satisfacă nevoile exploatațiilor mici. Serviciile private de consultanță și pregătire nu se adresează, încă, exploatațiilor mici.	Abordări prin servicii de consultanță pilot. Introducerea serviciilor de îndrumare socio-economice.	Nivel de calificare necorespunzător și lipsa unei acreditări sistematice a consultanților.
<i>Comercializarea produselor agroalimentare</i>			
Existența unor rețele de comercializare pentru exploatațiile mari. Dezvoltarea lanțurilor de supermarket-uri.	Rețelele de comercializare nu sunt încă dezvoltate pentru exploatațiile mici.	Programe de sprijinire a înființării grupurilor de producători. Coordonarea verticală între procesatorii de produse agricole, lanțurile de supermarket-uri și agricultori.	Risc asumat de procesatorii de produse agricole în colaborarea cu exploatațiile agricole mici.
<i>Industria alimentară</i>			
Creșterea competitivității în ultimii ani. Creșterea investițiilor directe străine și naționale. Existența unei game largi de produse tradiționale (1.500 înregistrate la nivel național).	Existența unui număr mare de întreprinderi mici, cu nivel scăzut al economiei de scară, nivel scăzut de utilizare a capacităților, nivel scăzut de conformitate cu normele UE.	Continuarea creșterii investițiilor străine directe ca urmare aderării României la UE. Accelerarea restructurării (în sectoarele lapte, carne, ouă). Continuarea nevoiei de modernizare și restructurare. Creșterea cererii pentru produse tradiționale, de calitate, ecologice.	Sfârșitul perioadei de tranziție pentru conformitatea cu normele europene (2009). Concurența străină. Incapacitatea de a îmbunătăți calitatea materiilor prime.

<i>Silvicultura</i>			
Prezența unor întinderi mari de păduri cu valoare ridicată, gospodărite eficient în trecut și ajunse la standarde excelente. Ofertă diversificată de produse din lemn (din specii de lemn tare și lemn moale). Tradiție îndelungată în gospodărirea obștească din unele zone, continuată prin ocoalele silvice. Cadru legal și de reglementare bine structurat. Creștere semnificativă în sectorul de procesare, datorită progreselor la nivelul productivității, aprovizionării corespunzătoare cu materii prime, apropierea de debuseurile importante și prezența din ce în ce mai mare a societăților străine, moderne și bine dotate tehnic. Managementul pădurilor bazat pe amenajamente silvice Nivel ridicat de protecție legislativă pentru sectorul forestier.	Exploatații mici și fragmentate, rezultate din procesul de retrocedare al terenurilor. Cea mai mică densitate de drumuri forestiere din Europa. Capacitate limitată a noilor proprietari privați de pădure de a-și gestiona pădurile într-un mod durabil. Probleme de impunere a legislației în rândul proprietarilor de păduri privați, ce au ca rezultat tăierile ilegale. Procesatorii interni la scară mică folosesc utilaje învechite și ineficiente, fapt care conduce la o calitate instabilă a produselor și o slabă respectare a normelor de protecție a mediului.. Activitate scăzută la nivelul pepinierelor silvice private.	Suprafața de pădure are potențialul de a crește de la 27 la 32%. Costurile de recoltare pot fi reduse prin realizarea unor investiții în extinderea și reabilitarea rețelelor de drumuri forestiere. Piețele europene pentru cherestea certificată – în creștere Exploatarea rolului multifuncțional al pădurilor prin ecoturism, activități de recreere, recoltarea de produse nelemnoase, plăți pentru servicii de protecție a mediului Amploarea eforturilor de modernizare și restructurare necesare în industria de prelucrare a lemnului	Lipsa unor titluri de proprietate clare asupra suprafețelor de pădure descurajează gospodărirea pădurilor într-o manieră durabilă. Continuarea tăierilor ilegale contribuie la apariția problemelor de erodare a solului și inundațiilor. Scăderea productivității forestiere din cauza modificărilor climatice Anumite piețe (în special în Asia) nu impun cerințe de certificare. Cererea ar putea depăși oferta disponibilă, pe termen mediu/lung.
<i>Conservarea biodiversității pe terenurile agricole și forestiere</i>			
Nivel ridicat al biodiversității asociate terenurilor agricole, inclusiv suprafețe largi de pajiști semi-naturale, ce pot fi clasificate ca teren agricol cu valoare	Numărul de animale a scăzut semnificativ ceea ce a condus la apariția subpășunatului și inclusiv la instalarea vegetației lemnoase pe pajiștile semi-naturale, inclusiv în	Creșterea gradului de conștientizare asupra conceptului de Întăla Valoare Naturală și a importanței acestuia Potențial de a sprijini sistemele	Creșterea tendinței de abandon a activităților agricole (în special în zonele caracterizate de productivitate naturală scăzută) ceea ce implică un risc ridicat de pierdere a biodiversității asociate terenurilor agricole cu valoare

naturală înaltă O proporție însemnată din terenurile agricole este clasificată ca având productivitate scăzută datorită condițiilor naturale nefavorabile, aceste terenuri fiind în general caracterizate de prezența unui nivel ridicat de biodiversitate. Existența Rețelei Naționale de Aree Protejate ca un sistem funcțional Existența pe suprafețe largi de teren agricol a practicilor agricole tradiționale extensive, fapt ce demonstrează existența sistemelor agricole cu valoare naturală înaltă Existența a numeroase specii și habitate prioritare asociate terenurilor agricole, având importanță la nivel național sau internațional (de ex. specii de păsări amenințate) Consumul scăzut de input-uri chimice în agricultură favorizează conservarea biodiversității Suprafețe forestiere importante care contribuie la limitarea impactului produs de GES și de eroziune, precum și la conservarea biodiversității	multe zone importante pentru conservarea biodiversității Practicile agricole tradiționale, importante pentru conservarea biodiversității, necesită un volum mare de muncă fizică și nu garantează viabilitatea economică a fermei Grad scăzut de conștientizare al fermierilor privind importanța practicilor agricole care protejează mediul	agricole cu înaltă valoare naturală prin intermediul unui complex de intervenții strategice și practice, incluzând și dezvoltarea de piețe pentru produsele agricole tradiționale, sprijinul pentru agro-turism, etc. Implementarea previzionată a plăților Natura 2000 în conformitate cu Directiva Păsări și Directiva Habitate Potențial de a îmbunătăți conservarea biodiversității în cadrul fermelor prin intermediul instruirii și a serviciilor de consiliere Potențial de stimulare a comunităților locale în vederea creșterii gradului de conștientizare asupra nevoilor de conservare a biodiversității Potențial de creștere a suprafeței forestiere prin împădurire	naturală înaltă Tendențe de modernizare în agricultură, ceea ce presupune input de substanțe chimice (de ex. consum crescut pesticide) Risc de a pierde suprafețe importante de pășune, datorită standardelor sanitar-veterinare recent impuse fermierilor, standarde ce pot afecta sistemele tradiționale de pășunat aflate în imposibilitatea de a se adapta rapid Impactul diferitelor boli asupra faunei (de ex. gripa aviară) Impactul tăierilor ilegale asupra biodiversității, asociate suprafețelor forestiere Destabilizarea microclimatelor, ca o consecință a schimbărilor climatice Impactul dezastrelor naturale asupra biodiversității asociate suprafețelor forestiere
<i>Managementul resurselor naturale (de apă și sol) în agricultură și silvicultură</i>			
Consumul scăzut de input-uri chimice în agricultură, benefic pentru calitatea apei Multe complexe de creștere a animalelor în regim intensiv au fost	Lipsa instalațiilor și echipamentelor necesare pentru managementul gunoierului de grajd (în special pentru depozitarea acestuia) în fermele zootehnice	Potențial de a îmbunătăți calitatea apei prin investiții în infrastructura de apă din localitățile rurale Potențial de se îmbunătăți adaptarea la standardele de mediu (inclusiv	Tendențe de modernizare în agricultură, ceea ce include un consum crescut de inputuri chimice (de ex. fertilizanți) Tendențe de specializare și intensivizare printre operatorii privați din zootehnie

închise, fapt ce a condus la reducerea poluării apelor cu nitrați Sectorul agricultură ecologică este în creștere și deține potențialul de a fi pe mai departe dezvoltat O bună calitate a solurilor în special în zonele de câmpie	Lipsa infrasturii de canalizare și de gospodărire a deșeurilor domestice în multe localități rurale Resurse hidrologice limitate, caracterizate de o distribuție disproportională atât spațial cât și temporal Suprafețe largi de teren agricol afectate de condiții climatice nefavorabile (deficit sau exces de apă), fenomene de degradare a solului cum ar fi eroziunea sau alunecările de teren Grad scăzut de conștientizare a fermierilor asupra practicilor agricole care reduc poluarea din surse agricole și favorizează conservarea solului Sectorul agricultură ecologică în comparație cu media europeană este slab dezvoltat, iar piața internă este una tânără Fenomenul de eroziune a solului este răspândit la scară largă	printr-un mai bun management al gunoierului de grajd) prin investițiile în modernizarea fermelor Potențial de a se îmbunătăți managementul apei și solului prin susținerea practicilor agricole care protejează mediul Potențial de a se îmbunătăți managementul resurselor naturale prin instruire și consiliere, focusate pe protecția mediului, inclusiv pe eco-condiționalitate Potențial crescut de utilizare a resurselor forestiere în vederea conservării solului și prevenirii inundațiilor prin împădurirea terenurilor agricole și non-agricole Potențial de stimulare a comunităților locale, în vederea creșterii gradului de conștientizare asupra nevoilor de conservare a resurselor de apă și sol Dezvoltarea rețelei naționale de perdele forestiere	Impactul tăierilor ilegale asupra resurselor de apă și sol Creșterea ratei de apariție a fenomenelor asociate schimbărilor climatice (de ex. inundații, temperaturi ridicate și secetă) cu impact negativ asupra resurselor de apă și sol

Bunăstarea animalelor

Existența tradiției în domeniul creșterii porcinelor Începând cu anul 2011, în România a fost implementată schema de ajutor de stat care vizează sprijinirea exploatațiilor de creștere a porcinelor, în vederea implementării unor măsuri superioare de bunăstare a animalelor. Preferința consumatorilor români	Existența unui număr foarte mare de exploatații nonprofesionale care dețin efective importante de porci și păsări care nu fac obiectul autorizărilor emise de ANSVSA. Identificarea în urma controalelor ANSVSA a unor neconformități legate de respectarea standardelor minime de bunăstare a animalelor.	Creșterea numărului de ferme în care se aplică măsuri superioare măsurilor tehnologice obligatorii și îmbunătățirea nivelului de bunăstare a porcilor conduce la îmbunătățirea mediului și a spațiului rural, contribuind la: ✓ creșterea animalelor, ținându-se cont de nevoile etologice, specie,	Creșterea presiunii asupra factorilor de mediu în urma dezvoltării sectorului de creștere a porcilor. Renunțarea la standardele superioare de bunăstare a animalelor în cadrul exploatațiilor care beneficiază în prezent de sprijin în cadrul schemei de ajutor de stat, în contextul economic actual, în situația imposibilității susținerii acestei scheme din bugetul național. Menținerea sau creșterea incidenței neconformităților legate de respectarea standardelor minime de bunăstare a

pentru carnea proaspătă de porc și a produselor din carne de porc. Existența unor exploatații și capacități de procesare cu vechime și experiență în sectorul de creștere a suinelor, precum și o pondere semnificativă pe care o au sistemele de creștere integrate pe verticală (reproducție, îngrășare și abator propriu pentru porcine) în România. Efective importante de porci care fac obiectul monitorizărilor continue și verificărilor ANSVSA în vederea autorizării exploatațiilor comerciale	Costuri ridicate asociate implementării și respectării unor standarde superioare de bunăstare a animalelor în cadrul exploatațiilor zootehnice.	rasă, sex, vârstă și categorie de producție; ✓ creșterea calității produselor, a productivității și a securității alimentelor, respectiv a siguranței consumatorului. Îmbunătățirea managementului furajelor, managementului creșterii și manipulării porcilor, managementului condițiilor de adăpost și managementului apei și al microclimatului și implicit scăderea impactului asupra factorilor de mediu în urma desfășurării activităților specifice creșterii porcilor și păsărilor. Implementarea standardelor superioare de bunăstare a porcilor va contribui pe termen mediu și lung la educarea fermierilor și la acceptarea mai ușoară a noilor prevederi referitoare la acest domeniu de activitate de către fermierii români.	animalelor, cu impact în calitatea produselor și siguranței alimentare.
<i>Calitatea aerului și schimbările climatice</i>			
România îndeplinește cerințele privind emisiile de GES stabilite pentru anul 2010	Lipsa instalațiilor și a echipamentelor necesare pentru managementul gunoiului de grajd (în special pentru depozitarea acestuia) favorizează emisiile de amoniac Manifestarea accentuată a schimbărilor climatice în zonele cu suprafețe de pădure reduse	Potențial crescut de utilizare a resurselor forestiere în vederea limitării gazelor cu efect de seră, prin împădurirea terenurilor agricole și non-agricole Potențial de a lupta împotriva schimbărilor climatice prin dezvoltarea și utilizarea crescută a surselor de energie regenerabilă, inclusiv prin producerea de biocombustibili din agricultură și de	Contribuție crescută a agriculturii la schimbările climatice datorată înlocuirii practicilor agricole tradiționale (de ex. cerere crescută pentru inputuri chimice, creșterea gradului de mecanizare)

		biomasă din silvicultură Potențial de a se îmbunătăți adaptarea fermelor zootehnice la standarde (de ex. pentru a fi reduse emisiile de amoniac) Potențial de stimulare a comunităților locale în vederea creșterii gradului de conștientizare privind problema schimbărilor climatice	
DEZVOLTAREA ZONELOR RURALE			
<i>Piața forței de muncă</i>			
Forța de muncă disponibilă Deprinderi în domeniul confecționării produselor meșteșugărești tradiționale	Nivel scăzut de educație și de competență profesională Nivel scăzut al forței de muncă angajată în activități non-agricole Rata ridicată a somajului în rândul tinerilor Prezența redusă a femeilor pe piața muncii	Schimbarea mentalității și creșterea competenței emigranților întorși acasă Beneficii în urma accesului la programe de pregătire profesională și de calificare	Costul redus al forței de muncă, ce determină migrarea Migrarea către urban și străinătate Lipsa investițiilor
<i>Dezvoltarea sectorului afacerilor și a turismului</i>			
Resurse naturale și produse locale Prezența facilităților de confort rural Diversitatea tipurilor de turism și a locurilor care pot fi vizitate Moștenirea meseriilor tradiționale – ceramică, lemn, lână Nivelul ridicat al biodiversității pe	Nivel scăzut al veniturilor medii Dependența față de agricultura de subzistență Baza restrânsă a activităților economice alternative Cultura antreprenorială slab dezvoltată	Beneficii obținute în urma participării la programe de dezvoltare a spiritului antreprenorial Pondere ridicată a populației rurale Agroturism/agricultura extensivă Dezvoltarea patrimoniului natural și a produselor aferente turismului rural Dezvoltarea produselor agroalimentare	Timp îndelungat necesar pentru dezvoltarea infrastructurii rurale Putere de cumpărare relativ redusă a locuitorilor din mediul rural, pentru următorii câțiva ani Tendința de îmbătrânire a populației Impunerea noilor norme sanitare, care limitează accesul produselor tradiționale în agroturism

suprafețele agricole Ospitalitatea specifică Costul redus al forței de muncă	Sprajin redus pentru întreprinderi Accesul redus pe piață al produselor meșteșugărești Calitate slabă a infrastructurii și a serviciilor turistice	tradiționale și ecologice Dezvoltarea și punerea în valoare a activităților meșteșugărești Dezvoltarea sectorului de servicii Beneficii obținute în urma aplicării programului LEADER	
Calitatea vieții (infrastructura/servicii de bază/moștenire culturală)			
Pondere ridicată a zonelor rurale Moștenire rurală bogată (tradiții, cadru natural, arhitectură tradițională) Identitate rurală/stil de viață tradițional Nivelul ridicat de biodiversitate, asociat suprafețelor agricole	Infrastructura rurală de bază slab dezvoltată (drumuri, apă/tratarea apei reziduale, rețele de comunicații energie și gaze) Acces limitat la serviciile de bază (facilități pentru copii, vârstnici; activități recreative și spații recreative) Degradare accentuată a așezărilor/satelor cu valoare culturală Incidența ridicată a sărăciei în satele situate în zone mai puțin accesibile	Punctele de sinergie dintre programele actuale de dezvoltare rurală (PNDR, POR, POS Mediu și alte programe naționale și locale) Sumele primite din strainatate sunt investite în mare parte pentru creșterea nivelului calității vieții. Bogația patrimoniului și a tradițiilor rurale Abordări integrate pentru acoperirea simultană a mai multor zone de interes ale proiectului, care au legătură între ele Asociații de utilități publice nou-create (asociațiile de dezvoltare intercomunitară)	Depopularea zonelor rurale Calamități naturale Dispariția patrimoniului și a tradițiilor rurale
Infrastructura de broadband			
Pondere ridicată a zonelor rurale. Creșterea competitivității în ultimii ani. Creșterea investițiilor directe străine și naționale. Existența unei număr mare de furnizori servicii internet (1000 înregistrați la	Lipsa resurselor financiare necesare investițiilor și cofinanțării proiectelor. Lipsa infrastructurii rețelelor de comunicații (telefonie și internet) dar și a infrastructurii auxiliare (ex. canalizare).	Continuarea creșterii investițiilor străine directe ca urmare aderării României la UE. Valorificarea sprijinului financiar acordat prin PNDR pentru dezvoltarea infrastructurii de broadband în spațiul rural	Incapacitatea de a deservi mare parte din populația din mediul rural. Migrarea către urban și strainatate și depopularea zonelor rurale. Putere de cumpărare relativ redusă a locuitorilor din mediul rural.

nivel național). Apariția de noi tehnologii. Creșterea cererii pentru servicii de comunicații și internet în bandă largă.	Densitate mică a populației ce determină lipsa atractivității investițiilor private. Suprafețe largi de teren ce necesită acoperirea. Grad scăzut de conștientizare a populației asupra beneficiilor și oportunităților societății bazate pe cunoaștere. Nivel scăzut de utilizare a calculatoarelor personale. Sprijin redus pentru întreprinderi.	Potențial de a se îmbunătăți infrastructura existentă prin instalarea de echipamente moderne. Potențial de stimulare a comunităților locale, în vederea creșterii gradului de conștientizare asupra beneficiilor și oportunităților societății bazate pe cunoaștere. Beneficii în urma accesului la programe de pregătire profesională și de calificare.	Tendința de îmbătrânire a populației. Lipsa pregătirii populației din punct de vedere al utilizării computerului și internetului
Dezvoltare locală			
Structuri comunitare existente (asociații, ONG-uri etc.) care să conducă proiectele de dezvoltare locale Noi asociații de utilitate publice (asociații de dezvoltare intercomunitară)	Lipsa resurselor financiare necesare investițiilor și cofinanțării proiectelor Lipsa colaborării între actorii publici și cei privați	Valorificarea sprijinului financiar european, pentru a îmbunătăți activitatea de construire a capacităților și de aplicare a strategiilor locale	Incapacitatea de formare a unor parteneriate locale puternice și de promovare a potențialului endogen al teritoriilor
LEADER			
Strategii de dezvoltare locală existente sau în curs de elaborare Pregătirea unor parteneriate active în domeniul dezvoltării locale Membrii acestor parteneriate sunt pregătiți să elaboreze proiecte viabile Cursuri organizate pentru pregătirea potențialilor reprezentanți ai	Lipsa resurselor financiare Fragilitatea parteneriatelor (unele parteneriate s-au dizolvat după ce și-au atins obiectivul) Neîncredere în structurile de tip asociativ	Valorificarea sprijinului financiar acordat prin PNDR pentru implementarea strategiilor de dezvoltare locală Valorificarea sprijinului financiar acordat prin PNDR pentru îmbunătățirea guvernanței locale	Absorbție scăzută a alocărilor financiare Existența unor parteneriate nereprezentative

teritoriilor – potențiale GAL-uri, în vederea implementării Axei LEADER			

3.2. Prezentarea strategiei alese în concordanță cu punctele tari și slabe

Programul Național Strategic este centrat pe trei aspecte-cheie:

1. Facilitarea transformării și modernizării structurii duale a agriculturii și silviculturii, precum și a industriilor procesatoare aferente, pentru a le face mai competitive și pentru a contribui la creșterea economică și convergența veniturilor din spațiul rural (acolo unde este posibil), în paralel cu asigurarea condițiilor de trai și protecția mediului din aceste zone.
2. Menținerea și îmbunătățirea calității mediului din zonele rurale ale României, prin promovarea unui management durabil atât pe suprafețele agricole, cât și pe cele forestiere.
3. Gestionarea și facilitarea tranziției forței de muncă din sectorul agricol către alte sectoare care să le asigure un nivel de trai corespunzător din punct de vedere social și economic.

Acest lucru necesită o abordare complexă, care să asigure o complementaritate între PNDR – inclusiv coordonarea și coerența strânsă între Axele 1, 2 și 3 – și alte POS-uri (Dezvoltare Regională, Dezvoltare Umană, Mediu, etc.) și programe naționale (de exemplu, programele de pensii și asistență socială, programul național de înregistrare a terenurilor).

Pentru a aborda primul aspect cheie, PNDR trebuie să se concentreze în principal pe modul de abordare și atenuare a dezavantajelor structurale din sectorul agricol și cel forestier, în vederea modernizării, consolidării și restructurării, care să permită atingerea unui nivel ridicat de competitivitate și durabilitate din perspectiva protecției mediului. Acest lucru va oferi un mecanism puternic de conservare a vieții din spațiul rural, lărgind gama de locuri de muncă viabile atât în cadrul fermei cât și în afara ei și contribuind astfel la atingerea obiectivului de convergență a veniturilor în paralel cu păstrarea texturii sociale. Apoi, se are în vedere sprijinirea inițiativelor asociative ale agricultorilor, pentru a se evita intensitatea excesivă a capitalului și costurile fixe ridicate, permițându-se, totodată, captarea economiilor la scară, alături de utilizarea eficientă a resurselor insuficiente de capital și a fondurilor acordate de UE.

Pentru a aborda cel de-al doilea aspect cheie, PNDR se va axa pe îmbunătățirea echilibrului dintre dezvoltarea economică a zonelor rurale și utilizarea durabilă a resurselor naturale, prin menținerea și creșterea atractivității zonelor rurale - ca elemente de bază în diversificarea exploatațiilor și identificarea unor activități economice alternative. Pentru a realiza acest lucru, este prevăzută sprijinirea, în continuare, a agriculturii din zonele defavorizate, abordându-se astfel problema abandonului terenurilor; de asemenea, agricultorii vor fi sprijiniți pentru a introduce/aplica în continuare practici agricole care nu afectează mediul. **Pentru a aborda cel de-al treilea aspect cheie, ar fi necesar ca PNDR să aibă în vedere nevoile a două mari categorii din zonele rurale:** populația trecută de vârsta pensionării și populația activă, dar angajată cu timp de ocupare parțial sau șomeră. În ceea ce privește prima categorie, PNDR, completat prin programele naționale, va juca un rol important în facilitarea transferului de terenuri între generații, pe baza dinamicii pieței, de la agricultorii vârstnici, care în prezent dețin 31% din totalul suprafețelor, la agricultorii mai tineri. Pentru cea de-a doua categorie, PNDR, în special prin axele 3 și 4, va juca un rol important în facilitarea diversificării economiei rurale non-agricole și dezvoltarea sectorului agricol cu timp de ocupare parțial²⁶.

Strategia prezentată necesită realizarea unor investiții în cadrul celor patru axe ale PNDR: (a) Axa 1 – Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier (33,59% din alocarea FEADR pentru cele patru axe), (b) Axa 2 – Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural (35,37% din alocarea FEADR pentru cele patru axe), (c) Axa 3 – Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale (26,21% din alocarea FEADR pentru cele patru axe) și (d) Axa 4 – LEADER (4,83% din alocarea FEADR pentru cele patru axe).

De asemenea, prin Planul European de Redresare Economică (PERE) au fost alocate fonduri suplimentare pentru noile provocări. Dintre acestea, România a optat pentru susținerea priorităților privind schimbările climatice, energia regenerabilă, managementul resurselor de apă, biodiversitatea, restructurarea sectorului lactate și infrastructura de internet în bandă largă. Prin PERE a fost alocată României suma de 101,694 milioane euro. Astfel, ponderea estimată în total alocare FEADR și PERE, pentru axele ce vizează noile provocări, este: 33,31% - Axa 1, 35,82% - Axa 2 și 26,11% - Axa 3.

²⁶ Această categorie este formată din agricultori care, cel mai probabil, vor rămâne la agricultura de subzistență - însă ale căror venituri vor proveni în principal din surse (rurale și urbane) non-agricole, dar care ar putea contribui la volumul de producție-marfă.

Strategia aleasă pentru implementarea Planului European de Redresare Economică (PERE)

România va primi 101 694 000 Euro prin PERE. Opțiunea strategică a României pentru aceste resurse suplimentare este să întărească sprijinul financiar inițial al tuturor operațiunilor existente definite în PNDR pentru a se conforma priorităților stabilite prin Bilanțul de Sănătate al PAC. Suplimentarea resurselor va respecta structura inițială din bugetului PNDR astfel încât ponderea operațiunilor în cadrul axei prioritare dar și ponderea axelor în bugetul total al programului să nu se modifice.

Finanțarea suplimentară va fi utilizată în principal pentru:

- *Consolidarea operațiunilor deja existente în cadrul Planului Național Strategic, cum ar fi:*
 - Îmbunătățirea eficienței utilizării îngrășămintelor cu azot, precum și depozitarea îngrășămintelor pentru reducerea emisiilor CH₄ și N₂O și în vederea contribuției la micșorarea schimbărilor climatice;
 - Acordarea sprijinului pentru investițiile în legătură cu producția de produse lactate și îmbunătățirea sectoarele de procesare și comercializare a lactatelor cât și creșterea competitivității acestor produse. Fondurile privind acordarea de sprijin suplimentar către producătorii de lactate, iau în considerare situația actuală a pieței, precum și încetarea cotei de lapte. Noul sprijin va permite producătorilor de lactate o tranziție mai lină și o mai bună adaptare la noile condiții de piață;
 - Stimularea/încurajarea utilizării de echipamente pentru tratarea apei reziduale în exploatații agricole și în cadrul proceselor de procesare și comercializare, a tehnicilor de producție privind economisirea apei cu scopul de a îmbunătăți managementul apei;
 - Stimularea culturilor perene energetice și procesarea biomasei agricole/forestiere pentru energie regenerabilă în vederea înlocuirii combustibilului fosil, permiterea sechestrării carbonului, reducerea N₂O, astfel contribuind la lupta împotriva schimbării climatice;
 - Menținerea priorităților deja existente și anume: conservarea biodiversității și prezervarea terenurilor agricole cu înaltă valoare naturală amenințate cu abandonul sau intensificarea, asigurarea unui bun statut al resurselor de apă, evitarea unei degradări ulterioare a solului și combaterea schimbărilor climatice împreună cu efectele adverse ale acesteia.
 - Stimularea achiziționării de echipamente pentru producerea de energie din alte surse decât biocombustibil, precum și investiții în sisteme privind producerea și furnizarea cu energie regenerabilă în vederea stimulării înlocuirii combustibililor tradiționali, în principal pentru asigurarea necesarului de energie în cadrul fermei.
- *Creșterea intensității sprijinului pentru anumite tipuri de operațiuni* cum ar fi investițiile pentru îmbunătățirea eficienței îngrășămintelor pe bază de azot, echipamente pentru tratarea apei reziduale în cadrul exploataților agricole și în cadrul proceselor de procesare și comercializare. Această intensitate a sprijinului este crescută în vederea compensării costurilor ridicate suportate de către fermieri, precum și datorită faptului că acțiunile implicate nu presupun un profit care să-i stimuleze pe fermieri să facă aceste investiții.

În ceea ce privește infrastructura *broadband*, extinderea și îmbunătățirea infrastructurii internet de mare viteză în zonele rurale, rămâne un obiectiv major al Guvernului României. Deși informațiile statistice în această privință sunt incomplete, acoperirea *broadband* în zona rurală este mult mai scăzută în comparație cu media europeană. Informațiile existente nu permit încă o indentificare clară a gradului de acoperire pe cele două arii geografice (urban și rural) care să faciliteze stabilirea unei linii clare de demarcare pentru intervenția FEADR ce poate sprijini aceste investiții exclusiv în spațiul rural. În plus, odată obținute aceste informații și stabilit noul criteriu de demarcare alte documente programatice, precum Cadrul Național Strategic de Referință, Planul Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală și POS CCE cât și alte programe operaționale necesită amendarea corespunzătoare pentru a stabili activitățile a fi finanțate prin PNDR complementar celor din POS CCE. O asemenea abordare va necesita o perioadă importantă de timp pentru a clarifica aspectele tehnice de detaliu ce vor trebui incluse în PNDR printr-o nouă modificare a programului. Luând în considerare cele

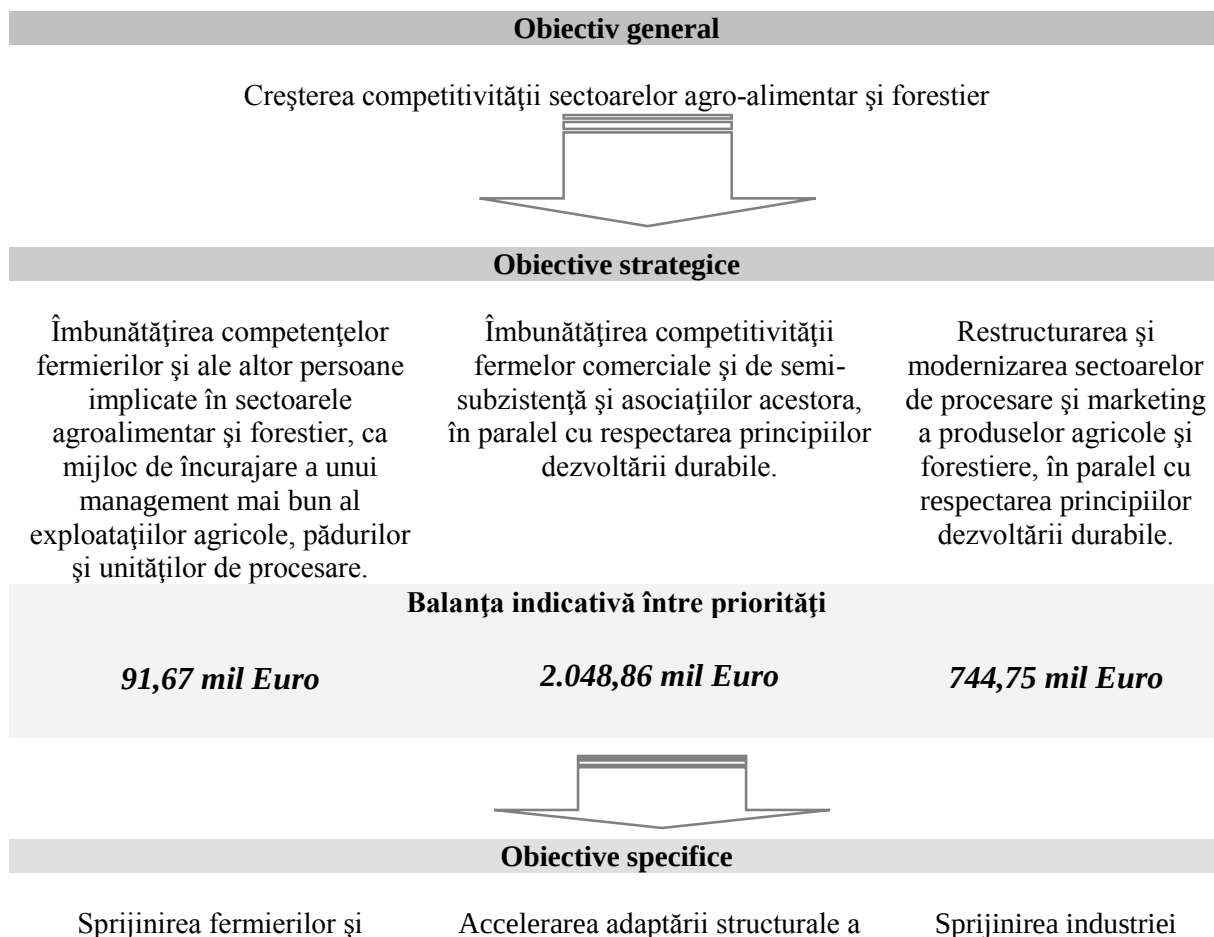
menționate mai sus, coroborat cu lipsa informațiilor statistice, o viitoare includere a acestui tip de activitate este prevăzută după 2010. La acel moment, PNS-ul va fi amendat corespunzător.

3.2.1. Prioritizarea obiectivelor și măsurilor aferente Axei 1

Măsurile sprijinite prin Axa 1 vizează creșterea competitivității sectoarelor agroalimentar și forestier din România, recunoscându-se astfel importanța următoarelor aspecte:

- Consolidarea potențialului suprafețelor mari de teren, pretabile pentru agricultură, pentru a profita de ocaziile oferite de o piață internă și europeană aflată în plină dezvoltare, prin aducerea la potențialul real a segmentului de exploatații neperformante, prin intermediul eforturilor de modernizare și restructurare;
- Abordarea problemei productivității scăzute a muncii și a nivelului scăzut de educație și competență din agricultură prin reînnoirea generațiilor de șefi de exploatații, îmbunătățirea competențelor prin organizarea de formări profesionale și sprijinirea agenției publice de consultanță precum și a sectorului privat de consultanță nou-apărut, în eforturile lor de a răspunde cerințelor segmentului exploatațiilor, fie individual, fie prin asociere;
- Abordarea problemei canalelor subdezvoltate de comercializare a produselor fermelor, prin sprijinirea înființării grupurilor de producători și asigurarea unei coordonări verticale între procesatorii agricoli și lanțurile de distribuție;
- Abordarea problemei numărului mare de întreprinderi mici din sectorul de procesare agroalimentar și forestier - cu slabe economii de scară, utilizare redusă a capacităților și nivel scăzut de conformitate cu normele europene, prin facilitarea activităților de modernizare și restructurare a acestora.

Nevoia de abordare a acestor probleme importante a dus la identificarea a trei obiective strategice, în cadrul Axei 1 din PNS, fiecare din ele fiind defalcat pe obiective specifice. Legătura dintre obiectivele strategice ale Axei 1 din PNS, obiectivele specifice și măsurile care vor trebui cofinanțate prin PNDR este ilustrată în tabelul de mai jos:

persoanelor care își desfășoară activitatea în sectoarele agroalimentar și forestier, pentru îmbunătățirea capitalului uman prin sprijinirea acestora în vederea adaptării la noul context.

agriculturii și încurajarea fermelor de semi-subsistență să pătrundă pe piață.

Modernizarea exploatațiilor agricole

Creșterea adaptării fermelor din punct de vedere economic și de mediu.

agro-alimentare.

Îmbunătățirea modului de gospodărire a pădurilor și dezvoltarea produselor silvice.

Măsurile

Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe.

Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori.

Utilizarea serviciilor de consiliere.

Instalarea tinerilor fermieri.

Modernizarea exploatațiilor agricole.

Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență.

Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii.

Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere.

Înființarea grupurilor de producători.

Îmbunătățirea valorii economice a pădurii.

Alegerea obiectivelor menționate mai sus și echilibrul financiar dintre ele sunt rezultatul unei analize de bază și al unei analize SWOT, realizate în cadrul PNDR. În urma analizei, s-au desprins trei priorități: cunoștințe și competență, competitivitatea sectoarelor primare din agricultură și silvicultură și nevoia de modernizare și restructurare a sectoarelor de procesare și comercializare din domeniile agroalimentar și forestier.

Urmare realocărilor propuse între măsurile axei 1, alocarea în procente pentru cele trei priorități este următoarea: cunoștințe și competență (3,18%), competitivitatea sectoarelor primare din agricultură și silvicultură (71,01%) și nevoia de modernizare și restructurare a sectoarelor de procesare și comercializare din domeniile agroalimentar și forestier (25,81%).

Sub aspect financiar, cea mai importantă prioritate, îmbunătățirea competitivității exploatațiilor comerciale și de semi-subsistență și a asociațiilor lor este abordată în obiectivul strategic nr. 2 din PNS. Această componentă este abordată în PNDR atât prin măsuri de investiții (modernizarea exploatațiilor agricole, îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii), cât și prin măsuri care nu presupun investiții (instalarea tinerilor fermieri, sprijinirea exploatațiilor de semi-subsistență). Statutul prioritar al obiectivului strategic nr. 2 este în acord cu nivelurile ridicate de investiții și de restructurare necesare în sectoarele primare din agricultură și silvicultură, identificate în analiza situației actuale și SWOT. Măsurile obiectivului strategic nr. 2 se axează în special pe activitățile necesare abordării dezavantajelor structurale cu care se confruntă agricultura României, care s-au desprins și ele în urma analizei situației actuale și SWOT: o suprafață prea mare de teren care este deținută, în mod neproductiv, de: (a) prea multe exploatații mici și (b) de prea mulți agricultori care se apropie sau au depășit vârsta pensionării, în toate aceste exploatații. În domeniul producției vegetale se va acorda prioritate sectoarelor deficitare: legume, pepiniere și plantații de pomi și arbuști fructiferi, căpșunării, culturi de câmp, pepiniere și plantațiile de viță de vie pentru vin (cu excepția restructurării/reconversiei plantațiilor de viță de vie) și struguri de masă, precum și sectorului de creștere a animalelor. Criteriile de selecție au în vedere fermele de semi-subsistență, tinerii fermieri, membrii formelor asociative etc. În ceea ce privește procesarea produselor agricole sprijinul va fi acordat către sectoarele care au înregistrat deficit: lapte și produse lactate, carne și ouă; cereale și

panificație; legume, fructe și cartofi; obținerea și utilizarea biocombustibililor; semințe oleaginoase; miere de albine, vin. Criteriile de selecție au în vedere sectoarele prioritare, încurajarea produselor tradiționale, folosirea surselor de energie regenerabilă etc. Măsurile care nu presupun investiții contribuie la dezvoltarea durabilă a economiei sectorului agricol. Agricultorii sunt încurajați să se adapteze pieței și nevoilor consumatorilor. Inițiativele de formare și informare vor ajuta la diseminarea procedurilor. Astfel, agricultorii vor fi încurajați să-și îmbunătățească calitatea produselor. Pentru aplicațiile privind sprijinirea tinerilor fermieri, fermele de semi-subsistență și grupurile de producători se vor aplica criteriile de selecție: zone defavorizate, număr de membrii, realizarea de investiții etc.

Investițiile în infrastructura agricolă și modernizarea exploatațiilor sunt necesare pentru a crește nivelul de competitivitate, a îndeplini standardele comunitare și a atenua gradul de vulnerabilitate în fața amenințărilor externe de tipul modificărilor climatice.

Sectorul producției primare are nevoie de o îmbunătățire a competitivității și de modernizare a exploatațiilor. Investițiile care vizează producția de biocombustibili, utilizarea biomasei și a energiei din surse regenerabile vor fi încurajate, din cauza necesității de a reduce emisiile de gaze de seră. În ce privește diminuarea schimbărilor climatice, investițiile din exploatații legate de cerințele Directivei nitraților au în vedere reducerea emisiilor de amoniac.

Având în vedere că analiza SWOT relevă o structură duală a agriculturii românești, precum și faptul că exploatațiile agricole mici au acces dificil la credite și că investițiile realizate în mod individual nu sunt viabile economic și nu conduc la creșterea competitivității, este necesară reducerea acestor discrepanțe, prin dezvoltarea sectorului exploatațiilor agricole mijlocii. Astfel, prin Măsura 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”, vor fi încurajate formele asociative, constituite conform legislației în vigoare, prin acordarea unui plafon de sprijin mai ridicat.

Acțiunile de modernizare a exploatațiilor nu vor viza numai sprijin pentru agricultorii individuali ci vor viza și asociațiile acestora, pentru a încuraja dezvoltarea economiei de scară, în paralel cu utilizarea eficientă a resurselor de capital limitate, a fondurilor europene și îmbunătățirea condițiilor de trai și de muncă, prin adoptarea unei mentalități de înțajutorare în rândul fermierilor. Asemenea acțiuni îi vor ajuta să profite de oportunitatea dezvoltării pieței interne și externe europene prin aducerea sectorului neperformant la potențialul său real, prin modernizare și restructurare.

Printre măsurile vizate în obiectivul strategic nr. 2, măsura referitoare la instalarea tinerilor fermieri merită o atenție deosebită. Această măsură este necesară pentru a rezolva problema transferului de terenuri dintre generații, în cadrul segmentului exploatațiilor de 6-40 UDE. Această problemă decurge din faptul că numărul agricultorilor tineri sau de vârstă medie este de doar 12.000 (din care 4.000 au vârsta de până în 40 de ani) și aceștia nu ar putea utiliza terenurile care vor fi transferate, de la agricultorii mai în vârstă și care vor fi încurajați să renunțe la practicarea agriculturii. Fără un număr suficient de agricultori tineri, există un risc semnificativ, ca terenurile să fie abandonate, folosite neproductiv sau ca aceștia, să achiziționeze exploatații care să le depășească posibilitățile de administrare sau realizarea de investiții. De aceea, este necesar ca numărul agricultorilor tineri să crească, astfel încât, terenurile devenite disponibile prin pensionare sau prin renunțarea la practicarea agriculturii, să poată fi utilizate productiv și să contribuie la creșterea economică globală și la dezvoltarea rurală durabilă. Sprijinul pentru instalarea tinerilor fermieri va viza forța de muncă deja activă în agricultură, cum sunt lucrătorii agricoli din exploatațiile agricole familiale, fermele de semi-subsistență de peste 6 UDE, exploatațiile agricole care fac parte dintr-o formă asociativă. Măsura referitoare la instalarea tinerilor fermieri nu va încuraja persoanele din afara sectorului să preia activități agricole, ea fiind orientată către beneficiarii prioritari, așa cum reiese din analiză. Situația demografică din cadrul exploatațiilor agricole sugerează, de asemenea, că o astfel de necesitate nu este conformă cu nevoia de a încuraja și facilita un transfer mai mare al forței de muncă din agricultură.

A doua mare prioritate este abordată în obiectivul strategic nr. 3 din PNS, care vizează nevoia de restructurare și modernizare a sectoarelor de procesare și comercializare din domeniile agroalimentar și forestier. Măsurile elaborate pentru atingerea acestui obiectiv cuprind înființarea grupurilor de producători și investițiile axate pe crearea de valoare adăugată pentru produsele agricole și forestiere și îmbunătățirea valorii economice a pădurii. Măsurile referitoare la înființarea grupurilor de producători abordează problema canalelor de comercializare a produselor din exploatațiile mici,

care sunt slab dezvoltate în prezent, într-o manieră care va asigura cooperarea verticală între agricultori, procesatori și distribuitorii cu amănuntul. Investițiile din sectoarele de procesare alimentară și forestieră vor viza problemele cu care se confruntă acestea, caracterizate prin numărul mare de întreprinderi insuficient dotate, concomitent cu înregistrarea unei creșteri a investițiilor străine directe.

După cum se precizează în analiză, formele asociative joacă un rol important în procesul de adaptare calitativă și cantitativă a materiei prime la cerințele industriei agroalimentare. Astfel, prin Măsura 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”, s-a stabilit un plafon de sprijin mai ridicat pentru investițiile realizate de diverse forme de asociere.

Astfel, prin sprijinirea formelor asociative, atât prin Măsura 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”, cât și prin Măsura 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”, se asigură atât integrarea în lanțul agroalimentar, cât și coerența programului.

Investițiile realizate pentru îmbunătățirea valorii economice a pădurilor vor servi la creșterea și lărgirea suprafețelor mari de pădure din România care au o valoare ridicată și sunt bine administrate, pentru a putea profita de ocaziile oferite de piețele europene, din ce în ce mai mari, pentru cheresteaua certificată. Motivul stabilirii acestui obiectiv ca unul prioritar constă în faptul că sunt necesare investiții mari pentru restructurarea, modernizarea și creșterea competitivității din sectorul de procesare agro-forestier, pentru a asigura o bună integrare pe piață a exploatațiilor. De asemenea, competitivitatea sectorului agricol și forestier primar depinde de gradul de competitivitate al canalelor sale de comercializare (atât pentru input, cât și pentru output) și al industriei de procesare.

A treia prioritate este abordată în obiectivul strategic nr. 1 și vizează competențele și cunoștințele din sectorul agricol și forestier. Măsurile prevăzute pentru atingerea acestui obiectiv cuprind sprijinirea activităților de formare profesională, informare, diseminare și difuzare a cunoștințelor, precum și sprijinirea furnizării serviciilor de consultanță și consiliere pentru ferme. Aceste măsuri au în vedere nivelul scăzut de educație și competență a lucrătorilor din exploatațiile agricole și din sectorul forestier și nevoia de orientare a serviciilor de consultanță agricolă (public-ANCA, privat, existent în formă incipientă și ONG-uri) către nevoile micilor fermieri. Aceste măsuri nu vor servi doar la îmbunătățirea competitivității exploatațiilor, ci vor servi și la difuzarea cunoștințelor referitoare la rolul agriculturii în protejarea naturii și capacitatea agricultorilor de a se folosi de serviciile de mediu, ca mijloc de generare a veniturilor. Deși atingerea acestui obiectiv constituie un element important al creșterii competitivității globale a sectoarelor agroalimentar și forestier, activitățile pe care acesta le presupune nu sunt la fel de costisitoare precum cele prevăzute în măsurile destinate creșterii competitivității exploatațiilor comerciale și de semi-subsistență sau restructurării și modernizării sectoarelor de procesare și comercializare agroalimentară și forestieră.

Structura avută în vedere pentru măsurile Axei 1 are ca scop maximizarea sinergiilor și complementarităților dintre diferitele măsuri și creșterea capacității create prin Programul SAPARD și alte programe de finanțare. Se previzionează aplicarea majorității măsurilor în același timp. Este foarte important ca măsurile legate de obiectivele strategice 2 și 3 să fie aplicate simultan, deoarece, pentru a putea investi în propriile exploatații, fermierii au nevoie de stimulentele oferite de noile rețele de comercializare, prin intermediul formelor asociative, precum și de un sector dinamic de procesare și comercializare agroalimentară, care să genereze o cerere puternică pentru produsele lor. La fel, modernizarea și restructurarea sectorului de procesare și comercializare agroalimentară depinde de eforturile de modernizare și restructurare din sectorul producției primare. În plus, investițiile pentru modernizarea exploatațiilor depind de măsurile care nu presupun investiții, cum ar fi formarea profesională, serviciile de consultanță și consiliere, sprijinirea agricultorilor de semi-subsistență și a tinerilor fermieri. În cazul sprijinirii tinerilor fermieri și a agricultorilor din fermele de semisubsistență, plățile nu necesită accesul la credite sau la mijloace de prefinanțare, fiind vizate exploatațiile de 2-40 UDE, cu potențialul cel mai mare de a deveni viabile din punct de vedere comercial. Această categorie de agricultori poate fi apoi încurajată să se asocieze și să realizeze investiții pentru modernizarea exploatațiilor. Mai mult, sprijinirea instalării tinerilor fermieri și agricultorilor de semi-subsistență, trebuie însoțite de sprijin non-financiar, prin formare profesională și consultanță. Importanța evidentă a măsurilor care nu presupun investiții, justifică volumul mare de fonduri care le-a fost alocat în cadrul PNDR.

Majoritatea măsurilor programate a fi aplicate simultan la începutul perioadei de programare vor consolida capacitățile deja create prin programele de finanțare anterioare. De exemplu, experiența dobândită prin investițiile de modernizare a exploatațiilor și a sectorului de procesare agroalimentară, desfășurate prin Programul SAPARD, a pus bazele măsurilor care sprijină astfel de investiții prin PNDR. În plus, proiectele MADR sprijină deja investiții legate de irigații și drumuri forestiere și servesc la stabilirea unui cadru strategic, juridic și de mediu care vor crește capacitatea de implementare a măsurii referitoare la infrastructura agricolă și forestieră. Deși experiența României în domeniul inițiativelor precum cele de sprijinire a fermierilor tineri sau de semi-subsistență, este limitată, importanța acestor măsuri nu permite întârzierea aplicării lor. Totuși, se înțelege că în etapa inițială, aceste măsuri ar putea începe relativ lent, după care, cu timpul, să crească în importanță. Se mai prevede ca o mare parte a eforturilor de creare a capacităților să fie orientată către instituțiile responsabile cu administrarea și sprijinirea acestor măsuri, cu accent pe învățarea din practicile internaționale, crearea de rețele și diseminarea experienței acumulate.

Sprijinirea serviciilor de consultanță și consiliere agricolă, măsura a cărei implementare va fi întârziată

Prevederile stipulate în secțiunile I, II, III ale Anexei VIII a Tratatului de Aderare vor fi aplicabile în perioada 2007-2009, cu excepția secțiunii I, punctul D al Anexei, aplicabilă pentru perioada 2010-2013 și care privește furnizarea de servicii de consultanță agricultorilor care vor beneficia de sprijin de semi-subsistență. Prevederile financiare specifice, prevăzute în secțiunea IV a Anexei VIII, vor fi aplicabile pe toată perioada de programare 2007-2013.

Măsura 143, „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori” va fi disponibilă între 2007 și 2009, perioadă în care serviciile de consultanță vor fi finanțate în proporție de 100%. Începând cu anul 2010, măsura va fi disponibilă cu o rată a sprijinului de 80%.

Deoarece pentru o serie de măsuri nu există suficientă experiență (instalarea tinerilor fermieri, sprijinirea fermelor de semi-subsistență, agro-mediu), prin Măsura 143, potențialii beneficiari ai acestor măsuri vor primi atât consultanță cât și sprijin pentru a completa documentele necesare pentru a le accesa.

3.2.2. Prioritizarea obiectivelor și măsurilor aferentei Axei 2

Măsurile din cadrul Axei II vizează menținerea și îmbunătățirea calității mediului rural din spațiul rural prin promovarea unui management durabil atât al suprafețelor agricole cât și al celor forestiere. Deasemenea, este vizat și sectorul de creștere animalelor, îndeosebi prin promovarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor. Această intervenție se realizează cu scopul de a:

- Îmbunătății echilibrul dintre nevoia de dezvoltare economică a zonelor rurale și utilizarea durabilă a resurselor naturale, care vor constitui baza creșterii economice;
- Aborda problema abandonului activităților agricole din zonele defavorizate agricol într-o manieră care să atenueze riscul de abandon al acestora;
- Acorda sprijin financiar agricultorilor și proprietarilor de pădure pentru prestarea de servicii de protecție a mediului pentru conservarea și protejarea florei și faunei sălbatice, apei și solului - conform priorităților de mediu ale UE referitoare la agricultură și silvicultură – și de a menține sistemele agricole de tip HNV (*high natural value*- cu valoare naturală înaltă), și de a atenua efectele schimbărilor climatice;
- Acorda sprijin financiar în vederea implementării în cadrul exploatațiilor de creștere a porcilor a unor standarde superioare de bunăstare a animalelor;
- Menține și crește atractivitatea zonelor rurale, ca bază de diversificare a funcțiilor fermelor și de generare a activităților economice alternative;
- Aborda problema nivelului scăzut de informare a agricultorilor în privința practicilor de gospodărire extensivă a terenurilor agricole.

Obiectiv general

Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural

Obiective strategice

Continuarea utilizării terenurilor agricole din zonele defavorizate și promovarea agriculturii durabile	Conservarea și îmbunătățirea stării resurselor naturale și a habitatelor	Promovarea managementului durabil al terenurilor forestiere

1.205,20 mil Euro

Balanța indicativă între priorități

1.954,84 mil Euro

3,20 mil Euro

Obiective specifice

Să contribuie în zona montană defavorizată la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menținându-se astfel viabilitatea spațiului rural și, de asemenea, menținându-se și susținându-se activitățile agricole durabile.

Să contribuie în zonele defavorizate - altele decât zona montană, la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menținându-se astfel și viabilitatea spațiului rural și, de asemenea, menținându-se și susținându-se activitățile agricole durabile.

Să contribuie la dezvoltarea rurală durabilă prin încurajarea utilizatorilor de terenuri agricole să introducă sau să continue metode de producție agricolă, compatibile cu îmbunătățirea mediului, inclusiv a biodiversității, a apei, a solului și a peisajului rural.

Asigurarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor în cadrul fermelor zootehnice, prin acoperirea costurilor suplimentare și pierderii de venituri pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu și a bunăstării animalelor, datorate angajamentelor asumate pe baze voluntare în favoarea bunăstării și protecției prin aplicarea unor măsuri, altele decât măsurile tehnologice obligatorii, pentru depășirea standardelor minime obligatorii.

Creșterea suprafeței de pădure cu rol de protecție a apei, solurilor, împotriva factorilor naturali și antropici dăunători, precum și de asigurare a funcțiilor recreative, pe baza rolului multifuncțional al acestora.

Măsuri

Sprijin pentru Zona Montană Defavorizată

Sprijin pentru zone defavorizate – altele decât zona montană

Plăți de agro - mediu

Plăți în favoarea bunăstării animalelor

Prima împădurire a terenurilor agricole

Alegerea acestor obiective și stabilirea balanței financiare dintre ele a fost realizată pe baza punctelor tari și a punctelor slabe identificate în analiza situației actuale a mediului înconjurător.

Prioritatea principală în ceea ce privește implementarea măsurilor din cadrul Axei II în România, o constituie conservarea biodiversității pe suprafețele agricole și forestiere.

Suprafețe largi din România sunt afectate din punct de vedere al productivității naturale reduse. Aceste suprafețe sunt de regulă asociate cu o biodiversitate bogată, dar sunt amenințate de fenomenul de abandon al activităților agricole care poate afecta atât biodiversitatea cât și viabilitatea zonelor rurale, iar din acest motiv sprijinul pentru zonele defavorizate va avea o contribuție importantă. Această contribuție va fi esențială în special pe termen scurt, în timp ce alte măsuri precum cea de plăți de agro-mediu va ajuta la crearea unui sistem pe deplin funcțional, care să poată răspunde obiectivului de îmbunătățire a mediului și a spațiului rural.

România deține o mare varietate de habitate naturale valoroase, precum și numeroase specii de floră și faună salbatică. O mare parte a acestor componente ale biodiversității este legată de utilizarea extensivă a terenurilor agricole și forestiere. Această utilizare extensivă se referă încă la suprafețe extinse de pășuni semi-naturale valoroase, care se găsesc cu precădere în zonele de munte și de deal, însă majoritatea pășunilor semi-naturale se află sub presiunea crescută a abandonării sau intensificării activităților agricole, fapt care impune aplicarea unor măsuri adecvate, care să asigure sprijinul necesar pentru menținerea și creșterea valorii naturale a acestor terenuri, prin încurajarea menținerii practicilor agricole extensive. Astfel, deși conceptul de teren agricol cu *valoare naturală înaltă* (HNV) este nou în România, este extrem de important și trebuie promovat, având în vedere existența unui număr mare de utilizatori de terenuri care aplică sisteme agricole tradiționale, gospodărite în mod extensiv și care susțin o mare diversitate de specii sălbatice și habitate naturale. De asemenea, prin sprijinirea suprafețelor agricole cu valoare naturală înaltă se poate asigura pentru viitor o bază de dezvoltare durabilă a zonelor rurale, care să includă totodată promovarea produselor alimentare tradiționale și diversificarea activităților prin turism durabil. O serie de pachete ale măsurii de agro-mediu, venind cu unele practici agricole care targetează într-un mod mai specific anumite elemente de biodiversitate (în special specii de păsări și fluturi), contribuie la atingerea unor obiective similare cu cele specifice măsurii de plăți compensatorii pentru terenurile agricole situate în zone Natura 2000.

În estul UE se regăsesc într-o pondere ridicată specii de păsări specifice terenurilor agricole. În România, mai pot fi găsite în număr mare, multe exemplare din specii de interes comunitar (de exemplu *Crex crex*, *Lanius minor*, *Falco vespertinus*). Deși aceste populații par a fi rămas stabile în ultimii 25-30 ani, există totuși riscul ca noile tendințe de intensificare a practicilor agricole sau abandonul activităților pe terenurile agricole să aibă un impact negativ asupra numărului de indivizi ai acestor specii. România are astfel responsabilitatea de a promova, prin măsuri din cadrul Axei 2, o utilizare adecvată a terenurilor agricole, care să contribuie la protecția speciilor de păsări specifice terenurilor agricole, protejate la nivel european. Deși această acțiune este inițial una pilot, în momentul în care se va acumula experiența necesară se vor crea capacitățile adecvate de implementare a acestor scheme de protecția păsărilor la scară largă.

Dezvoltarea sectorului forestier precum și încurajarea gospodăririi durabile a acestuia sunt elemente cheie pentru prevenirea inundațiilor, cât și pentru conservarea solului. Impădurirea terenurilor agricole este de importanță deosebită în atingerea acestor obiective.

Cea de-a doua prioritate a României, în cadrul Axei 2, este protejarea și gospodărirea durabilă a resurselor naturale, în special a apei și a solului.

Deși în prezent resursele de apă se găsesc, în general, în stare bună, tendința tot mai mare de utilizare a substanțelor chimice în agricultură prezintă un risc real. Ca urmare, în Axa 2 sunt incluse o serie de măsuri care pot contribui la reducerea acestui risc (de ex. cerințele de agro-mediu referitoare la eliminarea completă a utilizării îngrășămintelor chimice, aplicarea practicilor de agricultură ecologică precum și a practicilor de prevenire a infiltrării nitraților în sol prin promovarea culturilor verzi) și la atingerea obiectivelor Directivei Cadru Apă. Pe lângă aceste acțiuni din Axa 2 mai există și alte intervenții, sprijinite atât prin Axa 1, cât și prin Axa 3, care vor aduce un aport important protecției resurselor apelor (de ex. sprijinul acordat prin Axa 1 pentru respectarea normelor Directivei Nitrați și sprijinul din Axa 3, privind sistemele de canalizare).

Degradarea solului (în special prin eroziunea datorată apei) constituie o problemă de mediu majoră în România. Deși prevederile GAEC cuprind cerințe de prevenire a eroziunii solului pe suprafețe extinse, este necesar ca agricultorii să fie încurajați să adopte practici mai eficiente de conservare a solului (de ex. prin înființarea culturilor verzi). De asemenea, împădurirea terenurilor agricole și non-agricole poate avea un efect important, în prevenirea eroziunii solului cauzată de acțiunea apei și de alunecările de teren și poate reduce riscul de inundații.

Implementarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor, bazate pe îmbunătățirea managementului spațiilor destinate creșterii acestora, îmbunătățirea condițiilor de transport, a managementului apei și a condițiilor de microclimat, va avea ca efect creșterea statusului de sănătate a animalelor, scăderea utilizării apei și medicamentelor, impactul așteptat constând în scăderea poluării apei și solului.

Cea de-a treia prioritate în procesul de implementare a Axei 2 este reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și lupta împotriva schimbărilor climatice.

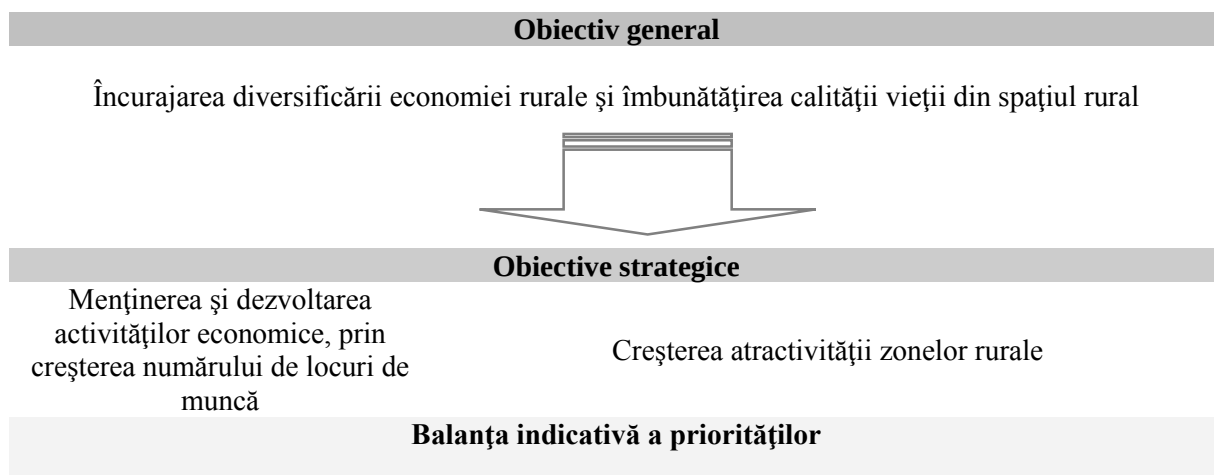
Schimbările climatice constituie o amenințare majoră atât pentru societatea umană, cât și pentru supraviețuirea ecosistemelor de pe plan global și local, de aceea, lupta împotriva schimbărilor climatice reprezintă o prioritate importantă pentru România. În cadrul Axei II, acest lucru se realizează prin încurajarea activităților de împădurire a terenurilor agricole. Intervențiile din celelalte Axe au și ele o contribuție importantă la atingerea acestui obiectiv prioritar, prin dezvoltarea și utilizarea mai mare a surselor de energie regenerabilă, inclusiv a biocombustibililor din agricultură și a producției de biomasă din silvicultură, precum și prin creșterea nivelului de conformitate cu standardele comunitare a fermelor de creștere a animalelor (de ex. prin reducerea emisiilor de amoniac).

Suplimentarea fondurilor pentru Axa 2 a ținut seama de prioritățile desprinse din analiză, fondurile fiind alocate în vederea conservării și îmbunătățirea stării resurselor naturale și a habitatelor, în special a suprafețelor de pajiști cu înaltă valoare naturală.

Scopul Axei II va fi atins mai ușor și prin organizarea unor cursuri de formare profesională și furnizarea unor servicii de consultanță bine focalizate, precum și prin stimularea activității de sensibilizare a comunităților locale, pentru a le conștientiza în privința necesității de protecție a mediului.

3.2.3. Prioritizarea obiectivelor și măsurilor aferente Axei 3

Sprijinul prevăzut prin Axa 3 vizează încurajarea diversificării economiei rurale și îmbunătățirea calității vieții din spațiul rural. Profilul național economic, spațial și demografic prezentat în secțiunea introductivă furnizează contextul pe baza căruia s-au stabilit prioritățile Axei 3. Relația dintre obiectivele strategice corespunzătoare priorităților Axei 3, obiectivele specifice și măsurile cofinanțate prin PNDR este descrisă după cum urmează:

650,36 mil Euro

1.687,33 mil Euro

Obiective specifice

Crearea și modernizarea infrastructurii fizice de bază din zonele rurale

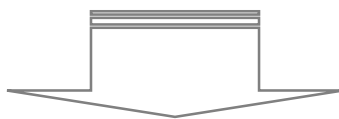
Diversificarea activităților economice non-agricole din gospodăriile agricole și încurajarea micilor întreprinzători în spațiul rural

Îmbunătățirea calității mediului social, natural și economic din spațiul rural

Crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților și atracțiilor turistice

Protejarea și conservarea patrimoniului cultural și natural rural

Crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților și atracțiilor turistice

Măsurile specifice

Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi (Măsura 312)

Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale (Măsura 322)

Încurajarea activităților turistice (Măsura 313)

Încurajarea activităților turistice (Măsura 313)

Obiectivele strategice subliniază clar prioritățile și acțiunile necesare – detaliate prin obiectivele specifice, care conduc la realizarea măsurilor propuse. Alegerea și balanța indicativă a acestor obiective se bazează pe **punctele slabe** identificate, precum: veniturile scăzute, numărul mic al locurilor de muncă, dependența de agricultura de subzistență, spiritul antreprenorial slab dezvoltat, situația demografică nefavorabilă, **infrastructura fizică și socială slab dezvoltată**.

Obiectivele strategice reflectă, totodată, și **punctele tari** constatate, precum: resursele naturale cu un potențial ridicat pentru turism, prezența îndeletnicirilor meșteșugărești și a tradițiilor, patrimoniul material și imaterial bogat, aspecte ce reflectă potențialul social și economic din mediul rural.

(i) Prima prioritate (obiectiv strategic) pentru implementarea Axei 3 constă în menținerea și dezvoltarea activităților economice având în vedere contextul din România și vizează creșterea numărului de locuri de muncă.

Dezvoltarea și diversificarea activităților economice din zonele rurale și creșterea gradului de ocupare prin dezvoltarea întreprinderilor și crearea locurilor de muncă constituie elementul esențial pentru menținerea și bunăstarea populației rurale. Ca răspuns la obiectivul strategic, acest lucru va fi realizat pe două niveluri (ce corespund obiectivelor specifice).

Sprijinirea creării și dezvoltării micro-întreprinderilor și diversificării activităților economice non-agricole din gospodăriile agricole

Una dintre problemele **fundamentale** cu care se confruntă **economia rurală** este reprezentată de impactul procesului de **restructurare din agricultură și nevoia implicită de diversificare și creștere a economiei rurale din sectorul non-agricol**.

Diversificarea exploatațiilor agricole și a altor întreprinderi existente prin orientarea lor către sectorul non-agricol nu constituie doar un răspuns logic la cerințele pieței, aflată în plină schimbare, ci va ajuta și la **absorbția surplusului forței de muncă eliberate din sectorul agricol**.

Pentru a atinge acest obiectiv, va trebui realizată corelarea cu sprijinul care va fi acordat prin activitățile de formare profesională și calificare din cadrul Programului Operațional Sectorial „Dezvoltarea Resurselor Umane”.

Așa cum s-a menționat, creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier va conduce la o **reducere semnificativă a locurilor de muncă, fapt care va necesita o absorbție a forței de muncă, în special a tinerilor și femeilor, dar și a altor categorii de persoane provenite din exploatațiile de subsistență**.

În întâmpinarea acestui proces se are în vedere încurajarea **înființării și dezvoltării micro-întreprinderilor** care vor iniția activități economice în zona rurală, forța de muncă putându-se orienta astfel, către sectorul producției non-agricole la scară mică, al serviciilor sau poate fi absorbită ca personal angajat.

Pentru a se asigura consecvența cu operațiunile susținute prin Axa 1, transferul de forță de muncă dinspre sectorul agricol către cel non-agricol nu va fi axat pe tinerii fermieri cu competențe profesionale specializate în agricultură, care fac obiectul măsurii referitoare la instalarea tinerilor fermieri.

După cum se cunoaște, există o serie de sectoare precum turismul, sectorul agro-alimentar și forestier care sunt bazate pe resursele naturale; dar **este nevoie și de prezența altor sectoare ce utilizează abordări creative și inovative** și în alte sfere, precum **economia cunoașterii, industria ușoară, prefabricare, asamblare, servicii, depozitare, logistică** etc.

Acest lucru poate fi realizat prin sprijinirea inovațiilor din actuala industrie indigenă – cum ar fi **meșteșugurile și alte activități tradiționale** – și **încurajarea înființării de noi afaceri** în zonele rurale pentru a le permite și acestora să contribuie la dezvoltarea economiei rurale.

Turismul rural reprezintă o alternativă de angajare pentru forța de muncă rurală, o cale de diversificare a economiei rurale și de furnizare de surse de venituri pentru locuitorii din spațiul rural.

O componentă importantă a turismului rural românesc este **agro-turismul** practicat, de obicei, de proprietarii de exploatații mici/gospodării rurale, ca activitate secundară și unde femeile pot fi implicate. Ca urmare, sprijinirea turismului rural și **în special a agro-turismului** și a activităților de recreere aferente ajută nu numai la diversificarea activităților, ci și la crearea unor ocazii de integrare a femeilor pe piața muncii.

Pe de altă parte, Măsura 313 va contribui la promovarea și accesul turiștilor la alimentele tradiționale și altor produse ecologice, care constituie o componentă fundamentală a diversității turismul rural și a bucătăriei caracteristice spațiului rural.

În plus, această măsură se va axa și pe problema modificărilor climatice, încurajând proiectele care integrează producerea și utilizarea de energie din resurse regenerabile.

Situația precară a veniturilor din mediul rural justifică pe deplin nevoia de **dezvoltare a unei economii rurale diversificate**, pornind de la potențialul de dezvoltare actual din sectorul non-agricol, ca sursă durabilă de asigurare a unui nivel de trai decent al populației rurale, precum și de dezvoltare a economiei rurale.

Analiza micro-întreprinderilor din spațiul rural evidențiază **capacitatea lor relativ scăzută de a se dezvolta** pentru a satisface nevoile populației rurale; acest lucru având la bază o mentalitate antreprenorială slab dezvoltată, dar, mai cu seamă, o infrastructură de bază necorespunzătoare.

Măsurile specifice – 312 și 313 – finanțate prin Axa 3 vor ajuta la crearea condițiilor de dezvoltare a întreprinderilor din sectorul non-agricol, precum și a ocaziilor de angajare pentru **locuitorii din mediul rural**.

(ii) Cea de-a doua prioritate a Axei 3 vizează creșterea atractivității zonelor rurale.

Construcția și modernizarea unei infrastructuri durabile sunt esențiale atât pentru dezvoltarea economică și socială a zonelor rurale, cât și pentru o **dezvoltare echilibrată pe plan regional**.

Peisajul natural atractiv, caracteristic pretutindeni în România oferă ocazii excelente de practicare a turismului rural și de desfășurare a unor activități recreative în ambianța spațiului rural.

Crearea și modernizarea infrastructurii rurale

O infrastructură modernă reprezintă punctul de pornire cheie în transformarea zonelor rurale în zone atractive, în care cetățenii să-și desfășoare activitatea economică și să trăiască.

Principalele domenii care necesită atenție sunt: (i) **Infrastructura fizică de bază** – străzile/drumurile comunale; rețelele de alimentare cu apă și de canalizare/tratare a apelor reziduale; infrastructura de alimentare cu energie electrică/termică și gaze; infrastructura de comunicații în bandă largă; (ii) **Serviciile comunitare de bază** – facilități pentru copii și vârstnici; servicii de transport public; facilități de petrecere a timpului liber și sport etc; centre comunitare, cămine culturale și alte facilități culturale; (iii) **Păstrarea și conservarea patrimoniului rural și a identității culturale**, tradițiilor și obiceiurilor.

Luând în considerare efectele pozitive asupra dezvoltării structurilor administrative, îmbunătățirea accesului la cunoștințe și informație, precum și rolul interconectării în vederea promovării eficienței și inovării se are în vedere dezvoltarea **infrastructurii de internet în bandă largă**.

În acest sens, este necesară demarcarea clară cu alte fonduri structurale pentru evitarea dublei finanțări, precum și modificarea Cadrului Național Strategic de Referință, a PNS și documentelor programatice pentru asigurarea complementarității, fapt ce necesită o perioadă importantă de timp.

În prezent, prin Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice, Axa Prioritară 3 - *Tehnologia informației și comunicațiilor pentru sectoarele privat și public*, Domeniul Major de Intervenție 3.1 - *Susținerea utilizării TIC*, se acordă sprijin pentru realizarea rețelelor publice de broadband și a Punctelor de Acces Public la Internet în bandă largă (PAPI) în zonele de eșec ale pieței (zone rurale și mici urbane defavorizate din punct de vedere al accesului), în acest sens fiind previzionate fonduri publice în valoare de 86.513.323 Euro.

Complementar, submăsura 322e *“Investiții privind infrastructura de broadband în spațiul rural”* finanțează dezvoltarea infrastructurii de internet în bandă largă, în zonele care nu beneficiază de investițiile proiectului Ro-NET finanțat prin POS CCE.

Renovarea și dezvoltarea satelor și mai ales, îmbunătățirea infrastructurii, ameliorarea calității aerului și apei **nu sunt doar o cerință esențială pentru îmbunătățirea calității vieții** și creșterea atractivității zonelor rurale, ci și un element **foarte important pentru dezvoltarea** activităților economice vizate în Axa 1 și pentru protecția mediului.

Satele și zonele rurale trebuie să ajungă în situația de a putea concura eficient pentru atragerea de investiții, în paralel cu asigurarea unor servicii adecvate pentru comunitate și a altor servicii sociale aferente, pentru populația locală.

În plus, în funcție de **nevoile din teritoriu**, sprijinul acordat prin această măsură se va adresa mai ales **zonelor cu o incidență mare a sărăciei**.

O **manieră integrată** de aplicare a activităților (măsurilor) de sprijin asigură o **cale mult mai bună** de abordare a diferitelor probleme și deficiențe.

Modul de viață al populației rurale este strâns legat de un bogat patrimoniu material și imaterial, care conferă identitatea specifică a satului – elemente ce trebuie păstrate și valorificate în același timp. Sprijinul acordat în acest sens trebuie suplimentat prin eforturile de îmbunătățire a mediului natural și social, serviciilor, dar și a acțiunilor întreprinse pentru o mai bună comercializare a produselor tradiționale specifice.

Rolul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară

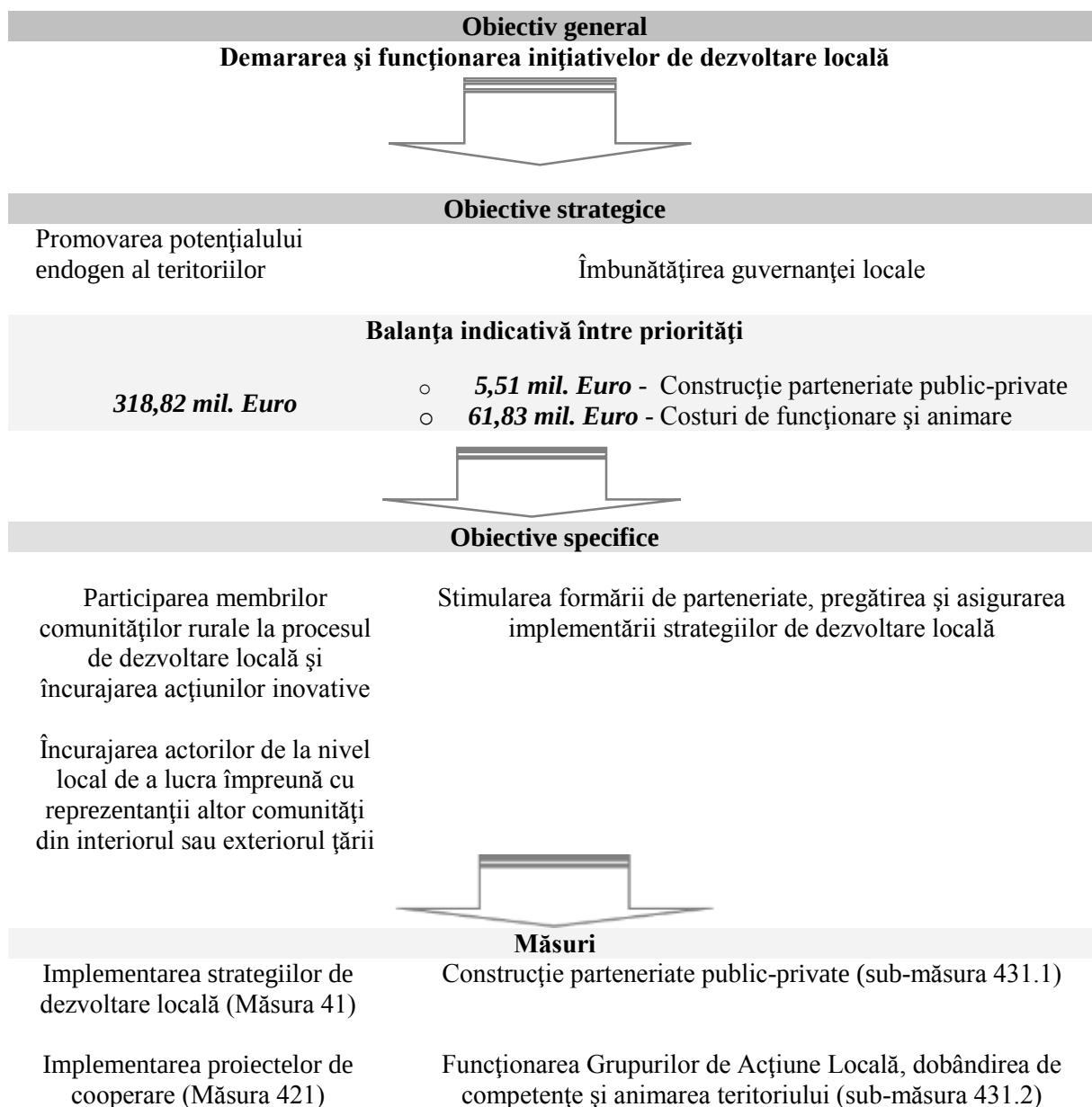
O atenție deosebită va fi acordată **încurajării investițiilor inițiate prin intermediul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară**, al căror rol în dezvoltarea comunităților rurale a devenit din ce în ce mai important. Reglementările în vigoare prevăd faptul că „în limitele competențelor autorităților decizionale și executive, două sau mai multe unități administrativ-teritoriale au dreptul, prin lege, să

coopereze și să se asocieze, pentru a forma asociații de dezvoltare intercomunitară”. Această formă de asociere constituie **un instrument important de rezolvare a problemelor** care s-au dovedit a fi extrem de dificile pentru administrațiile locale din România, în ultimul timp.

3.2.4. Prioritizarea obiectivelor și măsurilor aferente Axei 4

Sprijinul acordat prin Axa 4 are ca scop îmbunătățirea guvernancei locale și promovarea potențialului endogen al spațiului rural.

Relația dintre obiectivele strategice corespunzătoare priorităților Axei 4 cu obiectivele specifice și măsurile cofinanțate prin intermediul PNDR este descrisă după cum urmează:

Dezvoltarea comunităților locale nu se poate realiza fără o implicare activă a cetățenilor în procesul de consultare și de luare a deciziilor. Astfel, apare necesitatea înființării la nivel local a unor structuri care să reunească reprezentanți ai sectoarelor public, privat și societății civile dintr-un teritoriu stabilit, să identifice punctele slabe și tari și să stabilească prioritățile teritoriului, să implementeze acțiunile corespunzătoare și apoi să împărtășească experiența și bunele practici cu alte structuri parteneriale similare.

În acest scop, este necesar să se ofere sprijin pentru:

- Construcție instituțională la nivel local prin mobilizarea actorilor locali, reprezentanți ai populației rurale, de a se preocupa și de a prelua controlul dezvoltării zonelor rurale prin elaborarea de strategii axate pe problemele identificate în comunitățile lor și prin valorificarea resurselor locale, cunoștințelor și aptitudinilor reprezentanților care formează bazele grupurilor de acțiune locală;
- Colaborarea între zonele rurale în vederea efectuării unor schimburi și transferuri de experiență;
- Dezvoltare teritorială echilibrată prin implementarea strategiilor de dezvoltare locală. Implementarea strategiilor de dezvoltare locală și a proiectelor de cooperare este strâns legată de toate măsurile din Axele 1, 2 și 3 ale Regulamentului FEADR, astfel încât GAL-urile vor putea implementa acele măsuri care se încadrează cel mai bine în strategiile elaborate de ei;
- Dobândirea și dezvoltarea competențelor de la nivel local prin acțiuni de instruire și animare.

3.3. Evaluarea ex-ante

Acest capitol sintetizează concluziile și recomandările ce rezultă din evaluarea ex-ante a Programului Național de Dezvoltare Rurală al României, elaborat de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

Prin Programul PHARE a fost finanțat „Proiectul de asistență tehnică pentru elaborarea evaluării ex-ante a Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007 - 2013”, așa cum se solicită la Articolul 85 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și Liniile directoare ex-ante pentru Cadrul Comun de Monitorizare și Evaluare.

În urma licitației, contractul a fost atribuit consorțiului Scanagri Denmark Consortium format din ADE s.a. – Belgia, AGROTEC S.p.A.-Italia, BRL Ingénierie – Franța, ECORYS – Olanda, Halcrow Group Ltd. – Marea Britanie, Oceanic Development – Franța, TYP SA Ingenieros Consultores – Spania. Perioada inițială de derulare a proiectului a fost septembrie 2006 – februarie 2007 și a fost prelungit până în iunie 2007.

Totodată, consultantul a realizat și Raportul de Evaluare a Mediului conform prevederilor Directivei CE/2001/42.

O copie integrală a Raportului de Evaluare elaborat de consorțiul ScanAgri Danemarca este anexat ca Anexa 3A - *Raportul de evaluare ex-ante a PNDR*, iar Raportul privind evaluarea strategică de mediu este anexat ca Anexa 3B – *Raportul privind evaluarea strategică de mediu*.

Evaluarea ex-ante a fost efectuată pe baza versiunii inițiale a PNDR, care a fost amendată în urma recomandărilor evaluatorului ex-ante, și ulterior, pe baza comentariilor Comisiei. Tabelul cuprinzând recomandările evaluatorului a fost actualizat și se regăsește la Capitolul 4, subcapitolul 4.2.2.

Obiectivele evaluării ex ante

În conformitate cu art. 85 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, Evaluarea ex ante va fi o parte a fiecărui program de dezvoltare rurală și va viza optimizarea alocării resurselor bugetare și îmbunătățirea calității programului. Aceasta va identifica și va evalua:

- nevoile pe termen mediu și lung;*
- obiectivele de realizat;*
- rezultatele așteptate;*
- cuantificarea obiectivelor, mai ales referitor la impactul situației de bază;*
- valoarea adăugată a Comunității;*
- luarea în considerare a priorităților comunitare;*
- lecțiile învățate din programarea anterioară;*
- calitatea procedurilor pentru implementare, monitorizare, evaluare și management financiar.*

Logica programării conform Regulamentelor (CE) nr. 1085/2006 și 1698/2005, precum și toate liniile directoare și instrucțiunile Comisiei CE, sunt ilustrate în figura de mai jos. Această programare UE a fost elaborată și îmbunătățită de-a lungul anilor, dar se bazează pe aceleași considerente. Această logică este prezentată mai jos ca o ilustrare a principalilor pași de urmat și a elementelor de inclus în PNDR.

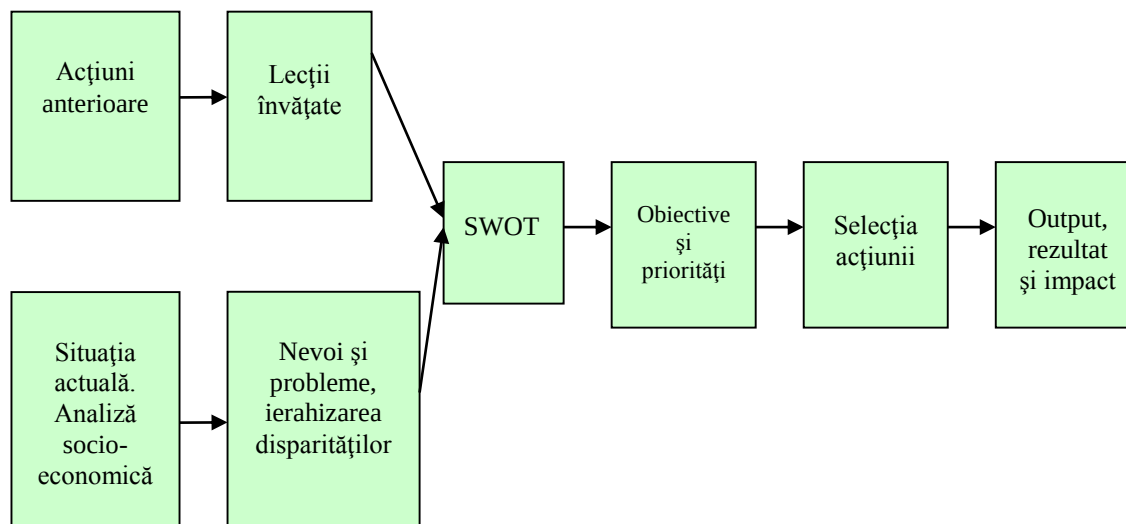

Figura 1: Logica programării

Figura subliniază ordinea logică și aspectele ce trebuie acoperite pe parcursul procesului de programare. În cele de mai jos evaluarea ex-ante analizează gradul în care proiectul PNDR este în concordanță cu cerințele programării logice.

Evaluarea ex ante a fost realizată ca un proces interactiv între MADR și echipa de evaluatori ex-ante, ce a debutat în septembrie 2006. Evaluatorii ex-ante au colaborat cu MADR și cu alte diferite misiuni. În ciuda acestei colaborări susținute, evaluatorii externi sunt pe deplin responsabili de rezultatele evaluărilor și de conținutul raportului ex-ante.

Structura raportului

Structura raportului ține cont de Liniile Directoare ex-ante. Capitolul 3 evaluează situația existentă la momentul elaborării programului, prezintă analiza SWOT și prezintă nevoile și disparitățile. Capitolul 4 conține o evaluare a obiectivelor programului, iar capitolul 5 evaluează măsurile individuale ale PNDR. Capitolul 6 încearcă să răspundă întrebărilor legate de evaluare referitoare la eficacitatea costurilor programului și se adresează impacturilor așteptate pozitive și negative ale PNDR. Capitolul 7 se adresează întrebărilor legate de valoarea adăugată a intervenției. Capitolul 8 cuprinde structura administrativă instituită, inclusiv sistemul de evaluare și monitorizare iar rețeaua rurală este evaluată în Capitolul 9. Capitolul 10 pune accent pe procesul de consultare cu cei interesați, în vreme ce capitolul 11 este dedicat Evaluării de Mediu. Întregul raport SEA este anexat prezentului document. (Anexa 3 B – “Raportul privind evaluarea strategică de mediu SEA”).

Evaluatorii consideră că nevoile de resurse și măsuri care pot fi folosite pentru soluționarea problemelor identificate nu sunt nici evidențiate, nici cuantificate. În același timp însă, analiza SWOT a evidențiat următoarele nevoi de:

- A oferi persoanelor care părăsesc agricultura, training adecvat în dezvoltarea de afaceri noi și de oportunități de angajare;
- A sprijini persoanele care rămân în sector de a-și crește veniturile prin creșterea eficienței, prin dobândirea de cunoștințe și transfer de tehnologie;
- A dezvolta competitivitatea din sectorul agroalimentar prin încurajarea investițiilor în sectoare și produse noi;
- A dezvolta sectorul agroalimentar să-și crească valoarea adăugată;
- A promova inițiativele prietenoase cu mediul și conservarea ;
- A ridica gradul de conștientizare a fermierilor cu privire la problemele de mediu;
- A încuraja și facilita diversificarea fermelor spre activități neagricole, a turismului de exemplu;
- A îmbunătăți furnizarea de servicii în mediul rural, în special în zonele cel mai puțin accesibile;
- Dezvoltare a satelor;
- A crea locuri de muncă în mediul rural;
- A încuraja parteneriate locale.

Evaluatorii consideră că nevoile acoperite sunt cele reale și în concordanță cu situația din România.

Rezultatele scontate ale PNDR sunt:

- un sector agricol mai competitiv, bazat pe cunoștințe, care să folosească tehnologii noi și să se concentreze pe piețele în dezvoltare;
- un sector agricol și alimentar mai competitiv, care să se concentreze pe valoare adăugată și pe inovație pentru produsele destinate pieței interne și externe;
- o agricultură prietenoasă cu mediul;
- diversificarea activităților agricole în vederea furnizării de produse și servicii pentru locuitori și turiști;
- crearea de noi afaceri bazate pe rural, care să răspundă noilor piețe;
- servicii îmbunătățite și infrastructură rurală care să sprijine economia.

Care sunt obiectivele generale, specifice și operaționale, rezultatele așteptate și impactul acestora?

PNDR 2007-2013 va fi implementat într-o perioadă de schimbări semnificative pentru agricultura României de vreme ce face primii pași pe piața UE, în condițiile efectelor reformelor PAC din această perioadă. De asemenea, și creșterea economică are un impact semnificativ asupra sectorului agricol și al economiei rurale, ceea ce înseamnă oportunități, dar și amenințări.

Până la sfârșitul anului 2006, fermierii români au primit sprijin prin intermediul programelor naționale (de ex. Programul Fermierul, Programul Renta Viageră) și prin Programul SAPARD cofinanțat de UE. Având în vedere mediul competitiv în creștere după aderare, aspecte precum competitivitatea și economia de scară vor deveni din ce în ce mai critice pentru agricultura României.

Contextul general economic și social al elaborării PNDR 2007-2013 este mai complex decât se prevedea în 2000. Noul PNDR pune accent pe întărirea competitivității și pe economia de scară și în același timp ia în considerare necesitatea de a proteja natura, mediul, resursele naturale, terenul și apa în mediul rural, precum și îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii din spațiul rural.

PNDR-ul actual pune accent deci pe aspecte precum competitivitate, mediu, calitatea vieții, având ca obiective generale:

- Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier;
- Îmbunătățirea mediului rural;
- Îmbunătățirea calității vieții și diversificarea economiei rurale;
- Demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală (LEADER).

Obiectivele generale sunt împărțite într-un număr de obiective strategice ce țin cont de situația economică locală și regională din mediul rural și provocările ce vor urma.

Obiective cuantificate la nivelul programului

Majoritatea obiectivelor și indicatorii de bază legați de context au fost definiți și cuantificați pentru toate măsurile programului. Evaluatorii consideră că ar fi recomandabil – desigur, dacă acest lucru este posibil – ca datele de bază să fie identificate pentru restul de indicatori și inserate conform modelului recomandat al fișei măsurii pentru fiecare măsură.

Valoarea adăugată a implicării Comunității incluzând ajutorul statului

Conform Regulamentului (CE) nr.1698/2005, PNDR și PNS trebuie să asigure coordonarea cu alte instrumente de politică agricolă comună, FEADR, FSE, FC, instrumentul de sprijin Comunitar pentru pescuit și BEI.

PNDR preliminar pentru România este în mod evident complementar cu alte intervenții ale UE în cadrul fondurilor structurale. Obiectivele generale ale PNDR sunt în linie cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 și în principiu se conformează Liniilor Strategice Comunitare care schițează principiile generale de asistență. Complementaritatea și conformitatea sunt afirmate în PNS în termeni generali.

Din analiza măsurilor individuale, a reieșit că liniile de demarcație nu sunt indicate în mod clar, și nu este clar dacă liniile de demarcație există, astfel pregătite încât să dea posibilitate potențialului

beneficiar să vadă unde anume să solicite un anumit proiect, ori în cadrul PNDR, ori în cadrul altor programe. Evaluatorii recomandă o îmbunătățire a liniilor de demarcație în PNDR, ca atare și în descrierea măsurilor.

Monitorizare și evaluare

Evaluarea implementării programului și cadrul administrativ

Cadrul administrativ

În conformitate cu cerințele Regulamentului (CE) nr.1698/2005, a fost stabilit un cadru administrativ care este descris în Capitolele 11 și 12 din PNDR. Sistemul se bazează pe structurile existente ale MADR, incluzând Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP – fosta Agenție SAPARD), Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) și Direcția Generală pentru Dezvoltare Forestieră și Consolidarea Proprietății (DGDFCP). Deși a fost luată în considerare experiența din Programul SAPARD, evaluatorii consideră că o atenție sporită trebuie acordată măsurilor pentru care sarcinile delegate de Autoritatea de Management (AM) către APDRP, sunt delegate de APDRP către APIA și DGDFCP.

După cum s-a văzut din experiența Programului SAPARD, delegarea sarcinilor poate determina întârzieri în procesarea cererilor de finanțare și a cererilor de plată. Pentru a evita acest lucru, controalele realizate de AM și APDRP asupra sarcinilor realizate de APIA și DGDFCP ar trebui să fie foarte bine definite procedural, din punct de vedere al planificării în timp a procesării documentelor.

Înainte de lansarea noului PNDR, AM ar trebui să se asigure că APDRP, APIA și DGDFCP au pregătit și simulat sistemul de implementare pe suport informatic și că toate procedurile sunt aplicabile, funcționale și bine-definite.

În implementarea sistemului, MADR, prin DGDR, va juca rolul Autorității de Management, responsabilă cu implementarea și managementul programului, delegând atribuții specifice sarcinii de implementare pentru toate măsurile, cu excepția Măsurilor 111 și 143, operațiunile de asistență tehnică, inclusiv Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală, sub-măsura 431.1 și selectarea GAL-urilor, Agenției de Plăți acreditate - APDRP. APDRP, fiind responsabilă cu funcția de efectuare a plăților va realiza sarcinile zilnice de implementare a măsurilor delegate din PNDR, incluzând primirea cererilor de finanțare, selectarea și aprobarea proiectelor și realizarea controalelor pentru toate măsurile, cu excepția:

- Sarcinilor de implementare și plată pentru schemele care vizează zonele defavorizate și schemele de agro-mediu – delegate la APIA;
- Sarcinile de control privind bunele condiții agricole și ecologice de mediu, (GAEC) și măsurarea suprafețelor pentru măsurile de silvicultură din cadrul Axei 2 – delegate către APIA;
- Evaluării formularelor de cerere și controlul pe teren privind cerințele specifice pentru măsurile din silvicultură din cadrul Axei 2 – delegate către DGDFCP.

În ceea ce privește implementarea măsurilor din cadrul Axei 4 – măsurile LEADER, datorită faptului că există o lipsă de experiență în România în legătură cu acest aspect, au fost selectați 120 de experți locali pentru a fi instruiți. Atunci când vor fi selectate cele 80 de GAL-uri de către AM, responsabilitatea selectării proiectelor le va reveni acestora, iar verificarea eligibilității, aprobarea, implementarea plăților va cădea în responsabilitatea APDRP.

Din punct de vedere al responsabilității teritoriale a structurilor administrative, se constată următoarea situație:

- AM – nivel național cu reprezentare la nivel de județ prin Direcțiile pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală;
- APDRP – nivel național, regional și județean;
- APIA – nivel național, județean și local;
- DGDFCP – nivel național și reprezentare la nivel de județ prin Inspectoratele Teritoriale de Regim Silvic și Vânătoare.

Pentru a simplifica accesarea fondurilor este important să limităm pe cât posibil contactul potențialilor beneficiari și al beneficiarilor cu structurile administrative naționale și regionale. Este recomandat ca cererile de finanțare și de plată să fie depuse la nivel de județ. De asemenea, se recomandă ca toată corespondența cu beneficiarii care trebuie realizată la nivel județean, național și regional, să aibă loc între beneficiari și nivelul județean. Acest lucru este deja stabilit în proceduri, și ar fi util să se menționeze acest lucru în capitolul privind administrația.

Pentru a avea mai multe informații privind eficiența sistemului de implementare propus, s-a recomandat să se descrie în Capitolul 11 din PNDR, organizarea apelurilor de propuneri și timpul de evaluare/procesare avut în vedere pentru fiecare tip de cerere.

În conformitate cu prevederile articolului 74 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind sprijinul acordat dezvoltării rurale prin FEADR, pentru a se asigura că este protejat în mod eficient interesul financiar al Comunității Europene, România a creat de asemenea un Organism de Certificare. Organismul de Certificare este reprezentat de Autoritatea de Audit, din cadrul Curții de Conturi a României, responsabil cu certificarea veridicității și exactității conturilor Agenției de Plăți acreditate.

Coordonarea ambelor agenții de plăți, APDRP și APIA, este asigurată de un organism coordonator. Acesta este o structură organizată în cadrul APDRP, ca direcție cu atribuții în coordonarea Agențiilor de Plăți, care acționează în calitate de corespondent unic cu Comisia Europeană. Deși se menționează că atribuțiile Direcției pentru Coordonarea Agențiilor de Plăți sunt exercitate în mod independent de toate instituțiile românești implicate în implementarea PAC, ca și de conducerea acestora, direcția este reprezentată ca fiind *subordonată* directorului general de la APDRP.

Pentru a evita confuziile, dacă procedura Organismului Coordonator menționează că personalul de conducere al APDRP nu se implică efectiv în activitatea sa, câteva detalii ar trebui inserate în Capitolul 11.

O Autoritate Competentă a fost stabilită ca unitate în cadrul MADR și este direct subordonată Ministrului Agriculturii, fiind responsabilă cu transmiterea, către Comisie, a Certificatului de Acreditare pentru APDRP, APIA și pentru Organismul Coordonator, ca și a documentelor care descriu funcțiile sale conform Articolului 8.1 (a) (i) și (ii) din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1290/2005. În capitolul privind administrația se regăsesc sarcinile Autorității Competente descrise, dar nu sunt oferite informații privind cadrul său legal de funcționare.

Pentru a asigura promptitudinea Autorității Competente de a realiza sarcinile cerute, este recomandată prezentarea mai multor detalii în Capitolul 11, la fel ca pentru toate celelalte organisme.

Sistemul de monitorizare și evaluare

În Capitolul 12 din PNDR se face o descriere a sistemului de monitorizare și evaluare. Descrierea generală este în conformitate cu cerințele Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005. Experiența anterioară a Programului SAPARD, este luată în considerare. Sistemul propus este similar cu cel anterior. APDRP este responsabilă cu colectarea datelor/indicatorilor de la proiecte și beneficiari, monitorizând progresul implementării programului. Pentru a realiza în bune condiții această sarcină, este foarte important să se colecteze și să se proceseze toate datele necesare în timp util și în forma adecvată.

Pentru a avea toate informațiile relevante necesare, conținutul formularelor de cereri de finanțare/de plată și chestionarele de monitorizare ar trebui să corespundă necesităților de monitorizare, urmărind toate categoriile de indicatori stabilite în cadrul programului și a strategiei.

În momentul de față, sistemul informatic nu este încă gata, fiind necesară acordarea unei atenții ridicate proiectării acestuia, pentru a permite colectarea datelor pentru toate nivelurile de implementare și toate organismele și pentru a fi capabil să genereze în mod automat diferite tipuri de rapoarte. O aplicație ar trebui dezvoltată și pentru beneficiari, pentru ca ei să prezinte datele pentru monitorizare în format electronic.

În general, pentru fiecare axă și măsură s-au stabilit indicatori de context și orizontali pentru măsurarea alocărilor financiare, output-urilor, rezultatelor și impactului programului. A fost stabilită și utilizată o metodologie pentru determinarea indicatorilor, acolo unde sursele statistice naționale nu au fost disponibile.

Pentru a putea măsura în mod corect rezultatul/impactul programului, este necesar să se urmeze aceeași metodologie în perioada de implementare, pentru a avea cifre comparabile.

În ceea ce privește sistemul de raportare, evaluatorii consideră că acesta este în conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, incluzând toate rapoartele anuale și de evaluare strategică necesare.

Evaluările programului vor fi făcute sub responsabilitatea Autorității de Management și vor examina gradul de utilizare a resurselor, eficacitatea și eficiența programării FEADR, impactul său socio-economic și impactul asupra priorităților Comunitare. Evaluările vor fi realizate de către evaluatori independenți de toate instituțiile implicate în implementarea PNDR din România, selectați printr-o procedură de licitație publică.

Planul de informare

În conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, un Plan de Informare și Comunicare a fost pregătit de către AM și APDRP. Planul a fost realizat pe baza experienței anterioare din Programul SAPARD și va fi în viitor corelat cu planurile de comunicare pentru fondurile structurale, pentru a îmbunătăți sinergia între programele finanțate de fondurile comunitare.

Planul de Informare se adresează atât beneficiarilor publici cât și celor privați, și va fi implementat utilizând diferite medii, incluzând scrisori de informare către potențialii beneficiari.

Pentru a obține rezultate maxime, planul va fi îmbunătățit pe baza rezultatelor de implementare, la prezentarea propunerii către Comitetul de Monitorizare.

Așa cum s-a văzut din Programul SAPARD anterior, există nevoia ca informațiile să fie bine structurate și să existe o abordare coerentă la nivelul întregii țări. Structurile de implementare la nivel județean ar trebui să fie pregătite pentru a susține mai mult publicitatea. Dacă se consideră oportun, se recomandă dezvoltarea competențelor specifice ale experților județeni pentru a îmbunătăți contactul cu beneficiarii/potențialii beneficiari, oferirea de consultanță privind oportunitățile Programului în contextul dezvoltării mediului de agri-business la nivel de județ, național și european.

Pentru Axa LEADER și pentru programul de formare profesională, informațiile privind sprijinul financiar vor fi de asemenea asigurate prin contracte cu autoritățile și furnizorii de module de instruire. Pentru a asigura transparența fondurilor, acțiuni speciale sunt stabilite pentru publicul larg, non-beneficiari ai programului.

Cadrul administrativ și implementarea la nivel de măsură

Evaluatorii consideră că experiența câștigată în cadrul programelor anterioare reprezintă un avantaj major, dacă este utilizată, pentru rezultatele implementării PNDR.

Declarație privind procesul de evaluare strategică de mediu a PNDR 2007-2013 – Abordare și rezultate

Introducere

Evaluarea de mediu a fost elaborată în conformitate cu prevederile art. 9 (1) (b) al Directivei (CE) nr. 42 /2001 (SEA) privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului (SEA). Evaluarea înregistrează modul în care SEA a îmbunătățit elaborarea Programului, inclusiv modul în care opiniile exprimate în ceea ce privește Raportul de Mediu și PNDR au fost luate în considerare în finalizarea Programului.

Metodologia și etapele SEA

PNDR a făcut obiectul Evaluării Strategice de Mediu (SEA) în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe, care transpune în legislația românească Directiva (CE) nr. 42/2001 (SEA).

Evaluarea strategică de mediu a PNDR a inclus următoarele etape:

1. **Decizia de parcurgere a procedurii de evaluare de mediu a PNDR.** Procedura SEA pentru

PNDR a început a fi aplicată în noiembrie 2006 când Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile a fost notificat de către MADR cu privire la elaborarea primei versiuni a PNDR 2007 – 2013, MMDD răspunzând în aceeași lună cu o adresă prin care se specifică componența generică a grupului de lucru pentru etapa de definitivare a Programului.

2. **Stabilirea unui grup de lucru compus din reprezentanții ministerelor relevante.** Acest grup de lucru special a fost format din reprezentanți ai Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR), Ministerului Comunicațiilor și Tehnologiei Informației (MCTI), Ministerului Sănătății Publice (MSP), Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor (MDLPL), Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului (MECT), Ministerului Economiei și Finanțelor (MEF), Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD), precum și din partea EPC-Consultanță de mediu. Au fost organizate 7 întâlniri ale grupului de lucru inter-instituțional.
3. **Stabilirea scopului și gradului de detaliere (conținutul) al Raportului de Mediu** – s-a realizat în baza propunerilor făcute de către expertul de mediu responsabil cu elaborarea raportului și a fost agreeat de grupul de lucru sus menționat.
4. **Pregătirea Raportului de Mediu** privind posibilele efecte semnificative ale PNDR asupra mediului, incluzând considerații privind:
 - a. Starea actuală a mediului și evoluția probabilă a acestuia dacă nu se implementează PNDR;
 - b. Obiectivele privind protecția mediului, stabilite la nivel internațional, comunitar sau național, care sunt relevante pentru PNDR și modalitatea în care aceste obiective au fost luate în considerație;
 - c. Efectele probabile asupra mediului ale PNDR;
 - d. Măsurile pentru monitorizarea efectelor asupra mediului.
5. **Dezbaterea publică privind Raportul de Mediu și versiunea PNDR din 28 iunie 2007.** Proiectul de Raport de mediu a fost elaborat într-o primă versiune în mai 2007 când a fost lansat și procesul de consultare publică privind raportul SEA și PNDR. Documentele au fost făcute publice și au fost disponibile pe site-ul MADR și la registratura acestuia. Publicul a fost anunțat prin intermediul mass-media despre oportunitatea de a-și exprima opinia asupra documentelor într-o perioadă de 45 zile, inclusiv la întâlnirea pentru dezbaterea publică ce a avut loc pe data 28 iunie 2007.
6. **Luarea în considerare a Raportului de Mediu și a rezultatelor consultării în finalizarea PNDR.** Comentariile, opiniile și sugestiile publicului și ale membrilor grupului de lucru au fost luate în considerare la elaborarea PNDR și a Raportului de mediu pentru acesta. Raportul de mediu a fost luat în considerare în elaborarea PNDR 2007 – 2013 și se va ține cont de acesta și în implementarea programului.

În cadrul SEA au fost analizate relațiile stabilite între obiectivele generale ale PNDR și alte programe sau planuri relevante și se prezintă:

- Posibila evoluție a aspectelor relevante ale stării actuale a mediului în cazul neimplementării PNDR;
- Relația dintre PNDR și siturile Natura 2000;
- Obiectivele naționale, comunitare sau internaționale de mediu relevante pentru PNDR și modul în care acestea, precum și alte aspecte de mediu, au fost luate în considerare în perioada elaborării PNDR;
- Considerații privind alegerea alternativelor din cadrul Programului;
- Dificultățile întâmpinate în realizarea procedurii SEA;
- Descrierea măsurilor de monitorizare cerute de art. 10 al Directivei SEA.

Relațiile stabilite între obiectivele generale ale PNDR și alte programe sau planuri relevante

Obiectivele generale ale PNDR sunt:

1. Creșterea competitivității sectoarelor agro-alimentar și forestier;

2. Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole și forestiere;
3. Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și încurajarea diversificării economiei rurale;
4. Demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală (LEADER).

Aceste obiective vor fi atinse de către PNDR prin măsurile acestuia, măsuri care precizează modalitățile exacte de aplicabilitate a FEADR ca și instrument financiar în România. Astfel, pentru o bună acoperire teritorială din punct de vedere al tipurilor de acțiuni și al potențialilor beneficiari, inclusiv a facilitării accesului acestora la diverse fonduri, iar pe de altă parte pentru asigurarea unui sistem eficient de implementare care să conducă la o bună administrare și în final la o dezvoltare echilibrată și durabilă în elaborarea PNDR, s-a urmărit asigurarea demarcării și complementarității între FEADR și fondurile structurale. În acest sens, măsurile din PNDR cât și cele ale programelor operaționale contribuie la prioritățile comunitare orizontale în ceea ce privește egalitatea de șanse, dezvoltarea durabilă și societatea informațională.

Posibila evoluție a aspectelor relevante ale stării actuale a mediului în cazul neimplementării PNDR

În ceea ce privește posibila evoluție a aspectelor relevante ale stării actuale a mediului (aspectele stării actuale ale mediului sunt tratate în PNDR) în cazul neimplementării PNDR, AM-PNDR își asumă analiza cu privire la impactul de mediu în cazul neimplementării PNDR, din cadrul Raportului de mediu pentru PNDR, și subliniază importanța acestui Program, în a aduce efecte benefice de mediu. În acest sens, este de apreciat și impactul pozitiv al PNDR asupra siturilor Natura 2000, măsurile de plăți compensatorii din cadrul siturilor Natura 2000, jucând un rol important.

Pentru evitarea unor eventuale impacturi negative de mediu prin implementarea măsurilor ce vizează investiții, APDRP se va asigura că investițiile finanțate posedă toate avizele necesare (inclusiv cel de mediu) iar înainte de ultima plată se va verifica dacă investiția a fost sau nu realizată în conformitate cu cerințele legale privind protecția mediului.

Obiectivele naționale, comunitare sau internaționale de mediu relevante pentru PNDR și modul în care acestea, precum și alte aspecte de mediu au fost luate în considerație în perioada elaborării PNDR

Așa cum este menționat în *Rezumatul non – tehnic* din *Raportul de mediu*, în cadrul grupului de lucru inter-ministerial care a realizat etapa de definitivare a evaluării strategice de mediu au fost stabilite, prin analiza situației curente a problemelor de mediu din spațiul rural, ca și relevante pentru PNDR, următoarele obiective de mediu:

Aspecte de mediu	Obiective relevante
Aer	Scăderea emisiilor poluante
Apă	Limitarea poluării punctiforme și difuze a apei
Sol	Limitarea poluării punctiforme și difuze a solului
	Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice
Modificări climatice	Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră
	Creșterea gradului de absorbție și retenție al GES
Biodiversitate	Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole
	Conservarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)
	Conservarea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)
	Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)
Sănătatea Umană	Îmbunătățirea stării de sănătate umană prin implementarea unor măsuri de prevenire a poluării și ameliorarea

	problemelor existente (ex: calitatea apei de băut, canalizare, depozitarea deșeurilor, poluare sonoră)
Managementul riscurilor de mediu	Creșterea protecției populației față de riscurile naturale
Conservarea/ utilizarea eficientă a resurselor naturale	Facilitarea utilizării resurselor regenerabile
	Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor
Peisajul și moștenirea culturală	Menținerea activităților umane în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor agricole tradiționale
	Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate
Eficiență energetică și surse energetice regenerabile	Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice
	Facilitarea generării energiei din surse regenerabile
Creșterea gradului de conștientizare asupra problemelor de mediu	Îmbunătățirea comportamentului prin încurajarea practicilor agricole durabile
Transport durabil	Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural
Turism durabil	Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului

Considerații privind alegerea alternativelor din PNDR

Obiectivele de mediu mai sus prezentate au stat la baza analizării de către experții de mediu din cadrul SEA a efectelor de mediu generate de implementarea Programului, fapt ce a permis intervenții în elaborarea Programului cu scopul de a minimiza efectele negative de mediu și de a aduce un plus de efecte pozitive de mediu. Alternativele de mediu (prezente în Raportul de mediu) vizează tocmai astfel de intervenții, acestea implicând toate cele 4 axe ale Programului. De exemplu, este de notat faptul că măsurile din Axa 1 și-au extins sprijinul financiar și pentru investiții în scopul obținerii de combustibil ecologic din biomasă forestieră și că permit acordarea a 50% din valoarea eligibilă a investiției și un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 2.000.000 euro/proiect pentru unitățile din sectoarele lapte și carne, care au programe de restructurare până în 2009 întocmite împreună cu ANSVSA (sunt cuprinse în anexa avizată de DG Sanco), măsurile din Axa 2 ținesc mai bine obiectivele de mediu prioritizând zonele cu biodiversitate ridicată, măsurile din Axa 3 au o intensitate a sprijinului mai mare pentru investițiile aferente producerii și utilizării de energie regenerabilă, iar Axa 4 facilitează atingerea obiectivelor de mediu ale întregului Program, prin acțiuni bazate pe strategii locale.

Dificultățile întâmpinate în realizarea procedurii SEA

În realizarea SEA au apărut și o serie de dificultăți datorate, în cea mai mare parte, elementelor de noutate aduse de o astfel de evaluare, dar mai ales lipsei unor date și analize cu privire la aspectele de mediu ale spațiului rural, la care trebuie adăugată slaba participare a publicului, deși s-au folosit numeroase pârghii de implicare a acestuia.

Descrierea măsurilor de monitorizare cerute de art. 10 al Directivei SEA

Pentru a se identifica într-un stadiu incipient posibilele efecte negative de mediu aduse prin implementarea PNDR (trebuie precizat că în Raportul de mediu pentru PNDR se apreciază că nu se vor produce efecte semnificative de mediu prin implementarea acestui program) cu scopul de a se interveni rapid pentru contracararea acestora și ținând cont și de existența Cadrului Comun de Monitorizare și Evaluare dar și de recomandările din Raportul de mediu pentru PNDR, Autoritatea de Management pentru PNDR va aplica măsuri suplimentare de monitorizare care vor avea la bază următorii indicatori:

- Emisiile de amoniac din agricultură;
- Consumul tehnologic de îngrășăminte utilizate în agricultură;

- Suprafețele utilizate de pajiște;
- Calitatea apelor de suprafață;
- Mortalitatea și morbiditatea la nivel național.

Indicatorii mai sus prezentați sunt detaliați în Anexa 1B.

Aceste măsuri suplimentare se adaugă următorilor indicatori relevanți prezenți în PNS:

- SAU / suprafața națională totală;
- Suprafața forestieră / suprafața națională totală;
- % SAU clasificate ca zone defavorizate;
- % SAU clasificată ca zona montană defavorizată;
- % SAU pentru pășunatul extensiv;
- Creșterea anuală medie a suprafețelor cu păduri și a altor zone împădurite (1.000 ha / an);
- Evoluția populațiilor de păsări specifice terenurilor agricole (2.000 = 100);
- SAU din zonele cu înaltă valoare naturală (milioane ha);
- Balanța azotului (kg/ha) - evoluția concentrațiilor de nitrați în apele de suprafață;
- Zonele cu risc de eroziune a solului (tone/ha/an);
- % SAU aferentă fermelor ecologice;
- Producția de energie regenerabilă obținută din sectorul forestier (TEP);
- SAU pentru culturi aferente producției de energie (mii ha);
- Emisiile de GES provenite din agricultură (1.000 tone echivalent CO₂).

Odată cu implementarea PNDR, anual, către MMDD se vor transmite rapoarte de monitorizare de mediu ale Programului.

Modul în care s-au avut în vedere considerațiile de mediu din Raportul de mediu în elaborarea PNDR

Raportul SEA pentru PNDR identifică efecte preponderent pozitive și neutre asupra mediului ca urmare a implementării programului. În ceea ce privește efectele negative asupra mediului care pot apărea ca urmare a unor investiții specifice prevăzute în program, raportul furnizează o serie de măsuri care să le prevină, să le reducă sau să le contracareze. Efectele implementării PNDR asupra mediului vor fi monitorizate anual, printr-un set de indicatori.

În scopul evaluării efectelor de mediu a PNDR, a fost selectat și formulat un număr relevant de aspecte și obiective de mediu, având ca punct de pornire obligațiile naționale și internaționale (europene și globale) pe care România le are în domeniul mediului.

Raportul de Mediu a oferit recomandări utile care au fost luate în considerare în versiunea finală a PNDR. Recomandările propuse în Raportul de Mediu ce au fost luate în considerare la îmbunătățirea PNDR sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Recomandări	Cum au fost luate în considerare în PNDR
Întocmirea ghidurilor de finanțare – trebuie să indice în mod clar importanța considerării aspectelor de protecția mediului în elaborarea proiectelor / propunerilor de finanțare	La elaborarea ghidurilor de finanțare aspectele de protecția mediului în elaborarea proiectelor/propunerilor de finanțare vor fi luate în considerare
Propunerile de proiecte trebuie să fie însoțite de evaluări de impact	Proiectele care necesită evaluări de impact vor fi însoțite de acestea la depunerea documentației aferente cererilor de finanțare. Evaluările de impact se vor întocmi în conformitate cu cerințele legislației naționale în vigoare
Pe parcursul implementării proiectelor trebuie asigurată derularea programului de monitorizare	Anual, Autoritatea de Management a PNDR va trimite către MMDD un raport privind

cu desfășurarea unor sesiuni intermediare de evaluare. Acest program de monitorizare trebuie să cuprindă previziunile evaluării de mediu	monitorizarea aspectelor de mediu relevante pentru PNDR, inclusiv analiza acestora
La finalizarea proiectului de investiții, beneficiarii trebuie să demareze procedura de autorizare din punct de vedere al protecției mediului în cadrul căreia să existe posibilitatea suplimentară a identificării eventualelor aspecte de impact și a conformării cu prevederile legislației de mediu	Ultima plată va fi condiționată de conformitatea investiției realizate cu cerințele legale privind protecția mediului. Proiectele de investiții depuse la APDRP sunt verificate dacă pot avea efecte semnificative asupra ariilor naturale protejate (direct sau indirect, individual sau împreună cu alte proiecte), avându-se în vedere obiectivele de conservare ale acestora, așa cum sunt acestea prevăzute în legislația privind regimul ariilor naturale protejate și ținând cont de obiectivele de conservare a habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.

Modul în care fost luate în considerare comentariile publicului și ale autorităților relevante

Raportul de Mediu a fost pregătit în urma desfășurării procesului de consultare, fiind întocmit de către domnul Marius Nistorescu, expert în cadrul evaluării ex-ante a PNDR. În vederea consultării autorităților relevante (ministere) a fost constituit un Grup de Lucru inter – ministerial pentru SEA.

PNDR, Raportul de Mediu și metodologia SEA au fost disponibile spre consultare pentru toate părțile interesate pe site-ul MADR (www.mapam.ro) respectându-se toate cerințele legale privind informarea publicului. Începând cu luna noiembrie 2006, prima versiune a PNDR urmată de versiunile ulterioare, au fost făcute publice pe site-ul MADR. De asemenea, în conformitate cu legislația națională relevantă privind procesul SEA, în data de 28 iunie 2007 a fost organizată o dezbatere publică.

Publicul a fost informat asupra evaluării strategice de mediu a PNDR astfel:

- În zilele de 11 noiembrie 2006 și 14 noiembrie 2006, prin două anunțuri publicate într-un ziar de circulație națională, publicul a fost informat cu privire la declanșarea etapei de încadrare a PNDR pentru emiterea deciziei de supunere a PNDR evaluării strategice de mediu. În anunț s-au furnizat informații privind posibilitățile de consultare a PNDR (acesta a fost pus la dispoziția publicului spre consultare atât pe site-ul MADR cât și la registratura instituției). Perioada de primire a sugestiilor, comentariilor și observațiilor a fost de 15 zile calendaristice de la data publicării primului anunț;
- În zilele de 11 mai 2007 și 14 mai 2007, prin două anunțuri publicate într-un ziar de circulație națională, publicul a fost informat cu privire la finalizarea Raportului de mediu pentru PNDR, la locul și orarul consultării PNDR și a Raportului de mediu pentru acest program (pe site-ul MADR și la registratura instituției) și la faptul că publicul poate trimite sugestii, comentarii și observații la sediul MADR și al MMDD, în termen de 45 de zile calendaristice de la data publicării ultimului anunț. De asemenea, prin aceste anunțuri publicul a fost invitat să participe la dezbaterile publice din data de 28 iunie 2007, precizându-se ora și locul desfășurării dezbaterii;
- În ziua de 3 septembrie 2007 publicul a fost informat cu privire la emiterea avizului de mediu pentru PNDR. **Acesta a fost emis de către MMDD în data 12 iulie 2007** și a fost primit de către MADR în data de 28 august 2007. Cu această ocazie publicul a fost informat cu privire la posibilitatea de consultare a PNDR și a Raportului de mediu (pe site-ul MADR). De asemenea, MADR a publicat pe propria pagină de Internet declarația cu privire la desfășurarea procesului de evaluare strategică de mediu a PNDR, alături de program și de Raportul de mediu.

La dezbateră publică din data de 28 iunie 2007 au participat reprezentanți din partea: Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR), Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor (MDLPL), Ministerului Economiei și Finanțelor (MEF), Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD), EPC Consultanță de Mediu, Ministerului Internelor și Reformei Administrative (MIRA), Ministerului Comunicațiilor și Tehnologiei Informației (MCTI), WWF - România, Societății Ornitologice Române, Direcției Agricole pentru Dezvoltare Rurală București, Ministerului Sănătății Publice (MSP) – Institutul de Sănătate Publică București. De asemenea au participat și două persoane fizice din partea societății civile.

Autoritățile relevante și-au exprimat opinia și au formulat comentarii asupra Raportului de Mediu în timpul lucrărilor Grupului de Lucru, astfel încât versiunea finală a acestuia conține contribuția acestora. Aceste comentarii precum și cele primite în timpul procesului de dezbateră publică, răspunsul dat și modalitatea în care aceste comentarii au fost luate în considerare sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Întrebări și comentarii primite de la participanții la Grupul de Lucru Inter-ministerial		
Nume/ Organizație	Întrebare / Comentariu	Răspuns/Cum s-a luat în considerare în PNDR
Dl. Dorin Dorian/ Ministerul Economiei și Finanțelor	A menționat importanța dezvoltării infrastructurii în spațiul rural și a ridicat problema complementarității între PNDR și Programul Operațional Sectorial Mediu	Pentru rețeaua de apă și canalizare, PNDR va finanța investițiile destinate localităților cu mai puțin de 10.000 echivalent locuitori, iar POS Mediu oferă finanțare pentru celelalte localități
Dl. Constantin Pulbere/ Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile	A întrebat cum PNDR poate conduce la conservarea biodiversității cu referire la Rețeaua Natura 2000	Prin PNDR se vor aloca plăți pentru terenurile agricole și forestiere din siturile Natura 2000 pentru a compensa restricțiile de mediu impuse prin regimul de protecție. De asemenea, plățile din zonele defavorizate și cele de agro-mediu, fiind condiționate de cerințe de mediu, vor contribui la conservarea biodiversității din siturile Natura 2000
Dl. Constantin Pulbere/ Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile	A propus ca îmbunătățirea competitivității fermelor și dezvoltarea activităților economice ce vizează creșterea numărului de locuri de muncă să se realizeze respectând principiile durabilității	Au fost reformulate obiectivele specifice astfel: 1. „Îmbunătățirea competitivității fermelor comerciale și de semi – subzistență” a fost înlocuit cu „Îmbunătățirea competitivității fermelor comerciale și de semi – subzistență cu respectarea principiilor dezvoltării durabile” 2. „Menținerea și dezvoltarea activităților economice care vizează creșterea numărului de locuri de muncă” a fost înlocuit cu „Menținerea și dezvoltarea durabilă a activităților economice care vizează creșterea numărului de locuri de muncă”

Dl. Ionuț Sandu/ Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor	A propus ca Grupurile de Acțiune Locală să ia în considerare în analiza teritoriilor pe care le animă caracteristicile de mediu	Grupurile de Acțiune Locală au posibilitatea de a-și crea propria strategie luând în considerare și aspectele de mediu relevante pentru teritoriile pe care le animă
Dl. Ionuț Sandu/ Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor	A ridicat problema fermelor zootehnice care necesită investiții în infrastructura de mediu fiind cunoscut faptul că agricultura este primul emitent de amoniac în atmosferă	Pentru investițiile în fermele zootehnice care nu vizează producția în sine ci doar aspecte de mediu, sprijinul public va fi mai mare
Dl. Dorin Dorian/ Ministerul Economiei și Finanțelor	A subliniat importanța promovării și oferirii de consiliere pentru sprijinirea implementării măsurilor din cadrul Axei 2 pentru a se atinge obiectivele de mediu	În cadrul Axei 1, prin Măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”, se va oferi sprijin pentru aplicanții măsurilor din Axa 2

Întrebări și comentarii primite de la participanții la dezbaterile publice

Nume/ Organizație	Întrebare/Comentariu	Răspuns/Cum s-a luat în considerare în PNDR
D-na Lavinia Răducescu, Societatea Ornitologică Română	Metodologia elaborării Raportului de Mediu s-a axat doar pe obiectivele specifice ori s-au luat în considerare și măsurile PNDR?	A fost realizată o analiză atât pe măsuri, cât și pe obiectivele specifice
Dl Kiss Iosif - persoană fizică	Care este cuantumul sprijinului și eşalonarea în timp a Măsurilor 221 și 222 din PNDR?	Sprijinul financiar se ridică la 70% din totalul cheltuielilor eligibile a proiectelor, iar eşalonarea acestuia se va realiza pe o perioadă de 5 ani pentru ambele măsuri
Dl Kiss Iosif - persoană fizică	Există un termen exact când se poate aplica pentru Măsura 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”?	Această măsură va fi implementată odată cu aprobarea PNDR
D-na Lavinia Răducescu, Societatea Ornitologică Română	Analiza a luat în calcul doar draft-ul măsurilor variantei din luna noiembrie?	Raportul este rezultatul unui proces de colaborare între reprezentanții MADR și evaluatori, aceștia din urmă au primit variantele măsurilor de fiecare dată când acestea au fost modificate
D-na Lavinia Răducescu, Societatea Ornitologică Română	S-au luat în calcul efectele cumulate ale măsurilor?	Raportul de mediu a luat în calcul efectele cumulative de mediu. Evaluarea acestora s-a realizat prin însumarea notelor de evaluare acordate pentru fiecare măsură.

Notă: În perioada noiembrie 2006 - iunie 2007, diverse comentarii / recomandări au fost primite de la autoritățile relevante (în special în timpul lucrărilor Grupului de Lucru), de la evaluatorii ex-ante (inclusiv evaluatorii SEA) și de la public (în timpul dezbaterii publice). Aceste poziții și remarci au fost analizate de către Autoritatea de Management și au fost luate în considerare la propunerea oficială a PNDR.

Din partea publicului, cu excepția ședinței de dezbatere publică din data de 28 iunie 2007, în cadrul procesului de evaluare strategică de mediu nu au fost primite alte comentarii, sugestii sau observații. Intervenția publicului din data de 28 iunie 2007 nu a necesitat efectuarea de modificări în PNDR, astfel acesta a putut fi transmis la Comisia Europeană în data de 29 iunie 2007. Este de remarcat că, în ciuda utilizării a numeroase canale de comunicare, interesul publicului pentru aspectele de mediu ale PNDR a rămas scăzut. O explicație în acest sens, o poate reprezenta stadiul încă incipient al formelor asociative în România, gradul scăzut de interes datorându-se și faptului că domeniul era considerat unul foarte tehnic, sectorial, fără a avea o incidență directă și imediată asupra activității unor organizații care nu au în domeniul de activitate protecția mediului.

MADR va menține pe propriul site de Internet toate variantele de PNDR, Raportul de mediu pentru PNDR și declarația privind desfășurarea procesului de consultare și a procesului de evaluare strategică de mediu a acestui program cel puțin până la aprobarea finală a acestuia. Totodată MADR rămâne deschis pe toată perioada de elaborare a PNDR față de orice observații, comentarii sau sugestii.

Alternative PNDR

Legislația relevantă - Directiva (CE) nr.42/2001 și Hotărârea Guvernului nr.1076/2004 cer ca alternative rezonabile ale Programului să fie luate în considerare în cadrul SEA.

Următoarele alternative la PNDR, au fost elaborate în timpul procesului SEA:

- **Alternativa zero** - ne-implementarea PNDR;
- **Prima alternativă** - varianta PNDR elaborată în octombrie 2006;
- **A doua alternativă** - varianta PNDR elaborată în martie 2007;
- **A treia alternativă** - varianta PNDR elaborată în aprilie 2007;
- **A patra alternativă** – variantă PNDR elaborată în iunie 2007.

Alternativa zero, analizată în Raportul de Mediu, a arătat că dacă nu se elaborează și implementează PNDR vor fi consecințe nefavorabile asupra majorității aspectelor relevante de mediu. Astfel, s-a remarcat că majoritatea indicatorilor de mediu din PNDR vor cunoaște evoluții negative, iar pentru cei care înregistrează evoluții pozitive nu se poate previziona atingerea Țintelor propuse sau asumate de către România. În concluzia alternativei "0", Raportul de mediu precizează că aceasta este inacceptabilă față de nevoile și cerințele spațiului rural românesc.

Toate variantele de Program înregistrează progrese de mediu. Cele mai importante sunt redate mai jos:

- Varianta PNDR din martie 2007, prevede pentru Măsura 121:
 - pentru producătorii agricoli din zona montană defavorizată și din zonele defavorizate - altele decât zonele montane, sprijinul public este de 60% din valoarea eligibilă a investiției;
 - pentru investițiile necesare implementării Directivei Consiliului nr. 91/676/CEE pe o perioadă de 4 ani de la data aderării, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1463/2006, sprijinul public este de 75% din valoarea eligibilă a investiției;
 - pentru implementarea Directivei Consiliului nr. 409/1979 și a Directivei (CEE) nr. 43/1992 - privind Natura 2000 sprijinul public este de 75% din valoarea eligibilă a investiției.
- Varianta PNDR din iunie 2007 include în cadrul Măsurii 214, două noi pachete în cadrul sub-măsurii de gospodărire extensivă a pajiștilor: pachetul 2.4 „recon condiționarea pajiștilor invadate de vegetație lemnoasă” și pachetul 2.5 „conservarea habitatelor de pajiști umede”. De asemenea, măsura Țintește mult mai bine obiectivele de mediu prin prioritizarea zonelor cu înaltă valoare naturală.
- Spre deosebire de versiunile anterioare, în cadrul Măsurii 312, varianta din iunie 2007 a PNDR, permite pentru acele proiecte care includ investiții de producere a energiei din surse regenerabile, creșterea intensității sprijinului pentru achiziționarea echipamentelor specifice și montajul acestora de până la 70%. De asemenea, în cadrul Măsurii 313, pentru acele proiecte de turism care includ și investiții de producere a energiei din surse regenerabile, intensitatea sprijinului pentru achiziționarea echipamentelor specifice și montajul acestora crește până la

70%.

- Varianta PNDR din iunie 2007 include în cadrul Măsurilor 312 și 313 prioritizarea activităților printr-o intensitate mai mare a sprijinului public financiar în zonele defavorizate.
- Varianta PNDR din iunie 2007 prevede pentru Măsura 322 investiții în extinderea rețelelor de alimentare cu apă potabilă numai împreună cu rețeaua de canalizare.
- Măsura 123, în varianta din iunie 2007 include următoarele elemente suplimentare față de versiunile anterioare, cu un efect pozitiv asupra obiectivelor relevante de mediu:
 - extinderea sprijinului financiar pentru investiții în scopul obținerii de combustibil ecologic din biomasă forestieră;
 - includerea în cadrul cerințelor cu privire la îmbunătățirea performanței generale a întreprinderilor a următoarelor prevederi: reducerea emisiilor poluante și a deșeurilor în scopul protecției mediului și creșterea producerii și utilizării energiei din surse regenerabile;
 - acceptarea investițiilor pentru respectarea standardelor de mediu și pentru producerea de combustibil ecologic;
 - acordarea a 50% din valoarea eligibilă a investiției și un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 2.000.000 euro/proiect pentru unitățile din sectoarele lapte și carne, care au programe de restructurare până în 2009 întocmite împreună cu ANSVSA și sunt cuprinse în anexa avizată de DG Sanco.

3.4. Impactul perioadei de programare anterioare și alte informații suplimentare

Obiectivele prezentei secțiuni

În calitate de nou membru al Uniunii Europene, România nu dispune de experiența implementării unor programe de dezvoltare rurală în perioada de programare 2000-2006, similare UE 25. Drept urmare, experiența românească în acest domeniu reiese în principal din implementarea instrumentului de pre-aderare SAPARD.

Obiectivul acestei secțiuni constă în realizarea unui inventar al experiențelor și lecțiilor învățate în urma aplicării efective a Programului SAPARD, în perioada 2002-2007, precum și a altor programe și proiecte relevante, îndeosebi proiectele PHARE axate pe aspecte legate de sectorul dezvoltării rurale. Lecțiile învățate sunt utilizate în pregătirea Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013.

PHARE

Din 2000 până în prezent, au fost puse în aplicare sau începute în cadrul programelor PHARE peste 75 de proiecte, axate pe aspecte legate de agricultură sau dezvoltare rurală. Suma totalizată de aceste proiecte depășește 60 milioane Euro. Proiectele constau în principal în programe de twinning, de asistență tehnică și de întărire a capacităților instituționale, prin prisma Pilonilor 1 și 2 din cadrul PAC.

Având în vedere faptul că Programele PHARE nu sunt comparabile cu majoritatea măsurilor prevăzute în cadrul PNDR, scopul lor fiind în principal cel de dezvoltare a capacității instituționale, MADR și-a concentrat eforturile pentru a face un inventar al experienței dobândite în urma desfășurării programului SAPARD deoarece, pentru multe măsuri, PNDR constituie o prelungire a acestuia. Cu toate acestea, prin experiența acumulată în programele PHARE s-a contribuit semnificativ la dezvoltarea capacităților și competențelor personalului de la toate nivelurile responsabile cu pregătirea și aplicarea PAC și programarea PNDR pentru 2007-2013 precum și la dobândirea unor experiențe valoroase în privința pregătirii și implementării proiectelor de training, pregătire profesională și asistență tehnică.

În pregătirea și derularea proiectelor PHARE, implementate sau în curs de implementare în România, autoritățile implicate au întâmpinat probleme legate în special de:

- **Criterii de selecție ambigue sau restrictive:**
 - utilizarea unor expresii precum „relevant”, „comparabil”, „bune abilități de comunicare”, termenul de „sarcină” în loc de „proiect”, formulări care ridică dificultăți ulterior în evaluarea proiectelor,

- criterii de selecție prea specifice, care corespund perfect domeniului de aplicare al proiectului, și care pot limita numărul de oferte ce pot fi incluse în lista scurtă, ceea ce diminuează competiția,
- **Cerințe excesive pentru experții cheie:**
 - solicitări precum experiență în privința noii legislații românești, având în vedere faptul că nu se poate dobândi experiență într-un domeniu nou, sau dublarea unui criteriu, de exemplu experiența exprimată atât în ani cât și ca număr de proiecte,
- **Abordarea pe bază de onorarii sau pe preț global:**
 - Neclarități privind specificul contractelor ce pot fi încheiate în baza onorariilor și al celor ce implică un preț global. Astfel, proiectele ce se finalizează printr-un studiu implică un preț global, în timp ce proiectele de asistență tehnică, de obicei, au la bază onorarii,
- **Cheltuieli incidentale:**
 - au existat situații în care Termenii de Referință au indicat valoarea bugetului incidental și domeniile acoperite de acesta. Cu toate acestea nu a fost prezentă și o estimare a beneficiarului privind maniera de stabilire a acestei valori. Această estimare este importantă pentru Autoritatea Contractantă pentru a putea determina dacă suma este rezonabilă sau nu,
- **Conflicte de interese:**
 - conflictele de interese potențiale trebuie tratate fiecare caz în parte. Este necesară declarația ofertanților că nu au legături cu echipa implicată în proiect și că nu au fost implicați în elaborarea Termenilor de Referință,
- **Diferențe în urma realocărilor dintre liniile bugetare.**

În domeniul pregătirii profesionale principale probleme rezultate în urma implementării proiectelor PHARE au vizat calitatea instruirii oferite, determinată de deficiențe în modul de selectare a ofertelor și criteriile de selecție folosite, permisivitatea calendarului de desfășurare precum și tematica de training care nu întotdeauna a prezentat o relevanță ridicată, în măsura în care în cadrul unor sesiuni de instruire subiectele erau cunoscute, parțial sau total, de participanți, selectarea inadecvată a participanților.

Pentru proiectele de asistență tehnică principalele probleme au vizat perioadele foarte lungi de pregătire a dosarelor și instrumentare a licitațiilor precum și elaborarea unor termeni de referință neclari, care au facilitat furnizarea de către contractori a unor servicii neconforme.

Pe baza acestor lecții învățate din implementarea proiectelor PHARE în România, în implementarea măsurilor 111, 143 și a Operațiunilor de Asistență Tehnică, AM va avea în vedere experiența dobândită pentru elaborarea termenilor de referință, a bugetelor pentru proiecte, planificarea activităților, selectarea contractorilor și managementul contractelor.

Programul SAPARD 2000-2007

Obiectivele Programului SAPARD sunt precizate în Regulamentul Consiliului (CE) nr.1268/1999. La baza implementării Programului SAPARD în România se află Planul Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (PNADR), aprobat prin Decizia Comisiei nr.3742 din 12 decembrie 2000.

Programul include 11 măsuri, având o alocare totală 2000-2006 de 1.522 milioane Euro (cheltuieli publice), din care Măsura 2.1 referitoare la dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale fiind programată să absoarbă cea mai mare pondere a fondurilor aproximativ 33,85%, Măsura 1.1 referitoare la procesarea și comercializarea produselor agricole și piscicole, este pe locul doi în ordinea alocărilor, cu 21,37%, în timp ce Măsura 3.1 referitoare la investiții în exploatațile agricole, este cea de-a treia ca mărime în planul financiar, beneficiind de 17,14% din fonduri.

Implementarea acestor măsuri din PNADR a debutat la data de 31 iulie 2002, în urma adoptării de către Comisia Europeană a Deciziei nr. 638/2002, prin care a conferit autorităților de resort din România, managementul asistenței SAPARD pentru primele trei măsuri, respectiv, Măsura 1.1 „Îmbunătățirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole”; Măsura 2.1 „Dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale” și Măsura 4.2 „Asistență tehnică”.

La data de 5 decembrie 2003, Comisia Europeană a emis Decizia (CE) nr. 846/2003 de conferire a managementului asistenței financiare SAPARD pentru încă trei măsuri și anume: Măsura 3.1 „Investiții în exploatațile agricole”; Măsura 3.4 „Dezvoltarea și diversificarea activităților economice pentru generarea de activități multiple și venituri alternative” și Măsura 4.1 „Îmbunătățirea pregătirii profesionale”.

Prin Decizia (CE) nr.298 din data de 20 aprilie 2006 au fost acreditate ultimele patru măsuri din PNADR, respectiv 1.2 „Îmbunătățirea structurilor în vederea realizării controlului de calitate veterinar și fitosanitar, pentru calitatea produselor alimentare și pentru protecția consumatorilor”, 3.2 „Constituirea grupurilor de producători”, 3.3 „Metode agricole de producție destinate să protejeze mediul și să mențină peisajul rural” și 3.5 „Silvicultură”. În ceea ce privește Măsura 2.2 „Managementul resurselor de apă” s-a decis renunțarea la aceasta iar alocările corespunzătoare au fost transferate Măsurii 2.1.

Programul SAPARD a fost amendat de mai multe ori pe parcursul aplicării sale, pentru a putea fi adaptat problemelor și aspectelor specifice care au fost identificate în etapa de implementare, precum și cerințelor Comisiei în privința respectării normelor de mediu, igienă și bunăstare a animalelor. Toate modificările au fost aprobate de Comitetul de Monitorizare și sunt prezentate în rapoartele anuale ale Programului SAPARD pentru anii 2003, 2004, 2005 și 2006.

Principalele modificări ale programului au avut în vedere:

- Includerea în categoria beneficiarilor, a societăților comerciale cu capital privat egal sau mai mare de 75%, făcând posibilă, astfel, și participarea firmelor cu capital mixt, public și privat la implementarea proiectelor SAPARD;
- În cadrul Măsurii 1.1 „Îmbunătățirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole”, a fost mărită valoarea totală eligibilă a investiției de la 2 la 4 milioane Euro, precum și ajutorul financiar public pentru proiectele de investiții pentru sectoarele cereale și semințe oleaginoase, de la 30% la 50%, pentru investițiile care au ca obiectiv protecția mediului;
- Pentru Măsura 2.1, s-a efectuat o ajustare a fișei tehnice referitoare la contractele acordate proiectelor aflate în desfășurare în localitățile care au dobândit statutul de oraș după încheierea contractului de finanțare și a fost introdusă o submăsură nouă „Infrastructură pentru prevenirea și protecția împotriva inundațiilor”, pentru un număr de 24 de proiecte de îmbunătățiri funciare.
- Pentru Măsura 3.1 a fost decisă majorarea valorii totale eligibile a proiectelor pentru fermele de creștere a animalelor și păsărilor la 2.000.000 Euro, în următoarele condiții:
 - pentru fermele care beneficiază de proiecte cu valoare mai mică sau egală cu 500.000 Euro, investiția realizată cu fonduri SAPARD trebuie să fie în acord cu legislația sanitar-veterinară, fitosanitară, de igienă și de bunăstare a animalelor și de mediu a UE, iar ferma în totalitate, cu standardele naționale;
 - pentru fermele care beneficiază de proiecte cu o valoare mai mare de 500.000 Euro, întreaga fermă trebuie să fie în acord cu legislația sanitar-veterinară, fitosanitară, de igienă și de bunăstare a animalelor și de mediu a UE;
- Dimensiunea limită a exploataților din cadrul Măsurii 3.1 a fost eliminată, pragul inferior fiind redus de la 10.000 la 5.000 Euro, iar lista investițiilor eligibile a fost extinsă. De asemenea, cerințele referitoare la documentația justificativă pentru proiecte au fost diminuate, condiția inițială a prezentării unui plan de afaceri fiind înlocuită de prezentarea unei analize economico-financiare mai simple.
- Pentru Măsura 3.4, lista beneficiarilor eligibili a fost extinsă, fiind introdusă o nouă submăsură, respectiv “Procesarea, la nivelul fermei, a produselor tradiționale atestate și/sau ecologice certificate”, cu condiția ca minim 50% din materiile prime utilizate să provină din producția proprie a beneficiarului.

Toate modificările au facilitat procesul de aplicare a măsurilor și au contribuit la focalizarea investițiilor pe aspecte cheie, cum ar fi problemele legate de acquis fiind aprobate pe baza cererilor și observațiilor exprimate de actorii implicați.

Evaluările Programului SAPARD

Programul SAPARD a fost subiectul a două evaluări. Prima Evaluare Intermediară a fost începută în anul 2002 și finalizată în 2003. Această evaluare a fost realizată când doar câteva măsuri fuseseră acreditate și implementate pentru o perioadă scurtă de timp: „Investiții în prelucrare și marketing” și „Infrastructura rurală”. Rezultatele evaluării au fost limitate în aceste condiții, având o relevanță scăzută pentru scopul prezentului document, și deci nu fac obiectul unei analize în contextul actual.

Actualizarea evaluării intermediare

Pentru completarea evaluării intermediare a fost realizată o actualizare a acesteia în perioada octombrie 2005 – martie 2006, acoperind o mare parte din perioada de implementare. Concluziile acestei evaluări sunt prezentate pe scurt în cele ce urmează.

Implementarea Programului a demonstrat efecte considerabile asupra indicatorilor relevanți utilizați pentru a măsura rezultatele și impactul. Aceste efecte includ contribuții importante la creșterea economică a beneficiarilor sprijiniți financiar, în special în sectorul agricol și de prelucrare a alimentelor, cu mult peste rata de creștere economică medie din România, crearea de numeroase locuri de muncă în producția primară și în sectorul prelucrării, și o competitivitate și productivitate îmbunătățită realizată în conformitate cu standardele UE privind calitatea și siguranța produselor, mediul înconjurător, condițiile de lucru și bunăstarea animalelor.

Programul a contribuit în mod semnificativ la îmbunătățirea nivelului de trai din zona rurală prin investiții în infrastructura rurală și prin crearea de noi posibilități de obținere de venituri alternative. Programul a făcut ca spațiul rural să fie un loc cu condiții mult mai bune de trai comparativ cu situația în care nu ar fi existat sprijinul financiar al Programului.

Administrarea programului este realizată cu o eficacitate sporită a costurilor și cu un grad înalt de satisfacție a utilizatorilor finali. Însă, interviurile și studiile de caz realizate cu actorii implicați au evidențiat diferențe în consilierea și instrucțiunile oferite beneficiarilor de către personalul Birourilor Regionale de Implementare a Programului SAPARD. Aceste diferențe au fost cauzate de fluctuațiile de personal în perioada 2005-2006 îngreunând eforturile Agenției SAPARD de a asigura calitatea training-ului și competențelor dobândite ale noilor angajați.

Cu toate acestea, Programul a contribuit la dezvoltarea competențelor și calificărilor relevante pentru administrarea programelor UE în cadrul Agenției SAPARD (central, regional și județean) și a MADR, și a contribuit de asemenea la dezvoltarea competențelor actorilor implicați și beneficiarilor în general, asigurând o dezvoltare viitoare promițătoare a sectorului.

O concluzie care se detașează este, de asemenea, că absorbția fondurilor a fost relativ limitată până la sfârșitul anului 2005, cu excepția Măsurii 2.1 „Dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale”. Cauzele primare ale absorbției relativ scăzute a fondurilor sunt reprezentate de acreditarea cu întârziere a măsurilor importante, cum ar fi Măsura 3.1 “Investiții în exploatațile agricole”, Măsura 3.4 „Dezvoltarea și diversificarea activităților economice care generează activități multiple și venituri alternative”, Măsura 3.5 „Silvicultură”, precum și de rezerva băncilor și a potențialilor solicitanți în ceea ce privește asumarea riscului. Au fost necesare măsuri pentru reducerea riscurilor, fără a compromite aditionalitatea investițiilor.

În conformitate cu informațiile din PNADR, au fost anticipate mai mult de 20.000 de proiecte în perioada programului. Concluzia evaluării a fost că obiectivele cuantificate au fost peste nivelul a ceea ce se putea aștepta din punct de vedere realist. Eficacitatea scăzută la sfârșitul anului 2005 prin urmare nu s-a datorat doar absorbției financiare scăzute, ci și obiectivelor foarte înalte stabilite în cadrul PNADR. Experiența indică faptul că sunt necesare legături adecvate între necesități, capacitatea de absorbție, obiectivele cuantificate, costurile unitare de investiții ale proiectelor și alocări pentru perioada de programare 2007-2013.

Raportată la obiectivele stabilite, eficacitatea financiară și tehnică scăzută a fost sub nivelul așteptărilor, deși programul a avut rezultate bune și un impact pozitiv al activităților implementate.

Programul este deosebit de relevant și coerent cu alte intervenții naționale și ale UE, conducând la crearea multor locuri de muncă, creșterea competitivității, rate de creștere ale veniturilor și ale cifrei anuale de afaceri care depășesc rata generală de creștere din cadrul economiei naționale precum și mai

multe efecte pozitive privind standardele UE (calitatea alimentelor, igiena, bunăstarea animalelor) și protecția mediului înconjurător.

În mod specific, Măsura 3.1 și Măsura 3.4 vizează locuitorii rurali, iar Măsurile 1.1 și 2.1 sunt considerate a avea un efect pozitiv privind stabilizarea populației rurale datorită facilităților de infrastructură îmbunătățite, ca și oportunitatea sporită de menținere a locurilor de muncă și crearea de noi locuri de muncă. Mai mult de 19.000 locuri de muncă au fost create în total ca efect al programului până la finalizarea evaluărilor, din care 8.000 sunt locuri de muncă pentru femei. Extrapolând aceste cifre la nivelul programului, se observă că aproximativ 45.000 locuri de muncă sunt generate în cadrul programului, din care 17.000 pentru femei.

➤ *Măsura 1.1 „Îmbunătățirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole”*

Marea majoritate a investițiilor din cadrul măsurii se referă la crearea de noi capacități și îmbunătățirea și raționalizarea activității de procesare, având în vedere că 90% din alocări se leagă de aceste obiective.

Conform celor spuse de beneficiari și de actorii implicați, două criterii de eligibilitate au contribuit la eficiența inițial scăzută: desfășurarea numai a unui singur proiect o dată și a nu mai mult de două proiecte pe tot parcursul programului – aceste aspecte au fost criticate ca factori limitativi ai capacității proiectelor de a absorbi fondurile. De asemenea, a fost criticat criteriul introdus în septembrie 2004, referitor la faptul că respectarea deplină a normelor UE trebuie atinsă într-o singură fază de realizare a unui proiect. Pe de altă parte, a fost apreciată creșterea pragului investițiilor eligibile (dimensiunea proiectului).

Lipsa accesului la surse de cofinanțare a sprijinului public a fost și ea menționată ca fiind un motiv al slabei eficiențe. Dependența de sprijinul public pentru realizarea investițiilor constituie un efect zero scăzut (în medie, 21,8 %, echivalentul a 29 milioane Euro, în total), ceea ce indică faptul că o pondere suficient de scăzută a investițiilor ar fi putut fi acoperită și fără sprijinul programului. Nivelul efectului zero este egal cu cel din alte țări precum Republica Cehă și Slovacia.

Evaluatorii au evidențiat că beneficiarii își procură 63% din fondurile de cofinanțare prin credite bancare, economiile private reprezentând, în medie, 36%. În același timp, însă, se constată și faptul că, de regulă, investitorii care pot cofinanța o investiție prin propriile mijloace financiare fac acest lucru în proporție de 100%. Celelalte tipuri de surse sunt rare și reprezintă doar 1% – circa 1,5 milioane Euro, din care doar câteva sute de mii provin de la investitori străini.

Efectele (realizare, rezultat și impact) proiectelor desfășurate efectiv în cadrul măsurii sunt pozitive. 87% din deținătorii de proiecte consideră că nivelul lor de competitivitate a crescut „într-o mare măsură”, datorită investiției realizate, declarând totodată că au constatat o creștere procentuală a cifrei de afaceri medii în perioada 2000-2004. În 2003 și 2004, se pot observa rate de creștere pozitive, în termeni reali, în rândul beneficiarilor. Astfel, în 2003, rata de creștere reală a fost de 8 %, față de 5% a ratei de creștere a economiei românești în general.

Cifrele indică faptul că beneficiarii Măsurii 1.1 au înregistrat o creștere a cifrei de afaceri cu mult peste media economiei, reflectând o creștere globală a productivității.

Se poate argumenta faptul că beneficiarii care au înregistrat rate de creștere foarte mari ar fi putut face acest lucru și fără sprijinul Programului SAPARD. Din acest motiv, evaluatorii au analizat relația dintre beneficiarii cu rate de creștere reale foarte mari și beneficiarii care au depins de sprijinul Programului SAPARD, pornind de la presupunerea că ratele de creștere ridicate ar fi corelate cu o dependență scăzută de Programul SAPARD (efect zero ridicat). Cifrele nu arată cu claritate existența acestei corelații, conducând la concluzia că ratele de creștere ridicate au fost atinse de beneficiari cu dependență scăzută de Programul SAPARD în aceeași măsură ca beneficiarii cu un grad de dependență mai ridicat față de acest sprijin.

Pe lângă creșterea competitivității, evaluatorii au remarcat și multe alte efecte semnificative apărute în urma investițiilor relevante pentru proiect, program și sector, cum ar fi ameliorarea calității produselor, a condițiilor de muncă și a protecției mediului. Un efect important al programului este cel al creării locurilor de muncă. În total, se estimează că au fost fie menținute în continuare, fie generate

un număr de 13.000-22.500 locuri de muncă în cadrul Măsurii 1.1, datorită sprijinului primit, din care circa 6.000-10.000 pentru femei.

➤ *Măsura 2.1 „Dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale”*

Pentru a satisface cererile acestei măsuri au fost alocate fonduri suplimentare. Se poate trage concluzia că numărul de solicitări, care a depășit de trei ori nivelul alocărilor, confirmă nevoia de investiții în infrastructura rurală din România și subliniază relevanța acestei măsuri. Coerența cu alte măsuri și politici este și ea satisfăcătoare, având în vedere că măsura contribuie la asigurarea infrastructurii necesare atât populației rurale, cât și exploatațiilor agricole și societăților care activează în spațiul rural.

Din punctul de vedere al criteriilor de eligibilitate și selecție, structura măsurii este considerată satisfăcătoare de către beneficiari și actori, conducând la o eficiență financiară și tehnică ridicată. Efectul zero pentru Măsura 2.1 este calculat la 4,4 % – 21 milioane Euro, fiind comparabil cu nivelul din Slovacia și situându-se la un nivel foarte scăzut față de Republica Cehă și Slovenia.

Evaluatorii evidențiază că în zona rurală există o dependență puternică față de sprijinul pentru investițiile de infrastructură. Sprijinul acordat prin program aduce un aport important și completează investițiile de pe plan local. Pagubele cauzate de inundațiile din 2005 dovedesc într-o oarecare măsură nevoia unei întrețineri adecvate a investițiilor făcute, precum și consecințele care pot apărea în lipsa resurselor necesare.

Măsura 2.1 a contribuit la creșterea competitivității zonelor rurale, lucru care nu s-ar fi întâmplat fără sprijinul SAPARD. Un procent de 87% din beneficiari au afirmat că nivelul calității vieții populației rurale s-a îmbunătățit mult datorită sprijinului. Un rezultat mai puțin pregnant – însă tot atât de pozitiv – a fost identificat și la nivelul capacității zonelor rurale de a-și păstra populația pe plan local. Investițiile sunt benefice și sunt utilizate de o pondere mare a populației din zonele în care s-au realizat proiecte.

În plus, se estimează că au fost fie păstrate fie create un număr de 2.400-15.000 locuri de muncă, din care 800-3.450 pentru femei. Drept urmare, investițiile pentru menținerea și dezvoltarea infrastructurii rurale și a facilităților aferente, vor asigura faptul că populația rurală va fi mai puțin tentată să migreze, așa cum ar proceda în lipsa sprijinului.

➤ *Măsura 4.2 „Asistență Tehnică”*

Concluzia trasă în urma eforturilor depuse în cadrul Măsurii 4.2 este că inițiativele întreprinse au fost rezonabile, atât din punctul de vedere al cerințelor Autorității de Management, cât și al nevoilor curente de facilitare a implementării programului. Evaluatorii consideră însă că inițiativele au fost luate prea târziu și la o scară prea mică pentru a influența pe deplin desfășurarea programului. Ultima mare inițiativă cu caracter informativ, de 600.000 Euro, a fost o investiție la scară mare, apărută însă prea târziu pentru a mai avea un impact semnificativ asupra absorbției fondurilor până la momentul finalizării evaluării. Acest efort s-a materializat în perioada 2006-2007 a implementării Programului SAPARD.

➤ *Măsura 3.1 „Investiții în exploatații agricole”*

Măsura axată pe dezvoltarea și modernizarea exploatațiilor agricole reprezintă piatra de temelie a programului, atât din punct de vedere strategic, cât și economic. Importanța modernizării producției agricole din România este evidentă, având în vedere fragmentarea excesivă a terenurilor și structura proprietății din acest sector, precum și nivelul tehnologic relativ redus. Dezvoltarea agriculturii și a zonelor rurale din România depinde de diversele tipuri de sprijin disponibile, iar importanța Programului SAPARD în acest sens, este evidentă.

Structura măsurii, din perspectiva criteriilor de eligibilitate și selecție, este considerată, în general, satisfăcătoare. Cu toate acestea, beneficiarii au exprimat păreri critice față de diversele criterii care le limitează posibilitatea de a profita de sprijinul oferit de program, îndeosebi față de restricționarea

anumitor tipuri de investiții, precum și de prioritizarea (prin criteriile de selecție) a investițiilor în limitele de 50.000-200.000 Euro. Cu cât accesul la sprijin este mai deschis și mai puțin îngrădit, cu atât mai pozitivă este opinia beneficiarilor.

Slaba eficiență financiară și tehnică inițială poate fi pusă, într-o anumită măsură, pe seama restricțiilor impuse asupra tipurilor de investiții, precum și a altor criterii, care limitează gama de opțiuni pentru potențialii beneficiari, însă acest lucru nu constituie principalul motiv. Dimpotrivă, aspectul cel mai des menționat ca fiind problema cheie este lipsa accesului la capitalul de cofinanțare. Evaluatorii au calculat nivelul efectului zero la 14 milioane Euro, care reprezintă 13,6% din totalul investițiilor. Cifra se situează la același nivel cu cele din alte țări. Acest lucru confirmă faptul că sprijinul acordat prin intermediul programului este foarte important pentru investițiile realizate de exploatațiile agricole și subliniază problematica legată de accesul la capital al potențialilor beneficiari.

Pe de altă parte, evaluatorii au putut constata că elementul de cofinanțare privată a investițiilor este compus diferit față de Măsura 1.1. Aici, economiile private reprezintă 43,6% (21,6 milioane Euro), băncile, 47,4% (23,5 milioane Euro) și alte surse, 9% (1,3 milioane Euro), din care investitorii străini reprezintă circa 0,5 milioane Euro. Aceasta înseamnă că beneficiarii Măsurii 3.1 își cofinanțează investițiile din fonduri proprii mai mult decât beneficiarii Măsurii 1.1. Acest lucru poate fi determinat de faptul că beneficiarii nu au dorit să riște să se implice într-o relație cu băncile, așa cum se și afirmă în numeroase interviuri din studiile de caz realizate, sau este vorba de faptul că băncile nu sunt dispuse să cofinanțeze investițiile. Rezultatele evaluării arată că 43% din beneficiari consideră că accesul la sursele naționale de finanțare s-a îmbunătățit mult datorită Programului SAPARD, în timp ce numai 15% declară că nu au constatat astfel de îmbunătățiri, sau foarte puține.

Pe lângă efectele asupra cifrei de afaceri și a veniturilor, se observă multe alte efecte pozitive asupra calității produselor, protecției mediului și condițiilor de muncă. În ceea ce privește crearea de locuri de muncă, rezultatele evaluărilor indică faptul că proiectele au contribuit la menținerea sau crearea a 2.500-6.000 locuri de muncă.

➤ *Măsura 3.4 „Dezvoltarea și diversificarea activităților economice care generează activități multiple și venituri alternative”*

Măsura referitoare la dezvoltarea și diversificarea activităților economice din zonele rurale reprezintă 13% din totalul prevăzut în planul financiar. Este evidentă nevoia de diversificare a activităților economice din zonele rurale, care să ducă la apariția unor noi locuri de muncă și să creeze posibilități de venituri în aceste zone, în paralel cu modernizarea sectorului agricol. Deși s-au putut observa efecte considerabile din punct de vedere al creării locurilor de muncă și în alte măsuri, se așteaptă o accentuare a acestei nevoi de-a lungul anilor, pe măsură ce eforturile de modernizare și de dezvoltare structurală din sectorul primar vor lua avânt.

Efectul zero a fost calculat la 19,4%, și anume 9 milioane Euro, nivel similar altor țări unde evaluatorii dispun de date comparabile. Economii private reprezintă 54,3% din fondurile de cofinanțare privată, numai 28,5% provenind de la bănci. Un procent de 17,2% este finanțat din alte surse, cum ar fi alți membri ai familiei și alți investitori privați. În ceea ce privește accesul la alte surse de finanțare națională, evaluatorii constată că un sfert din beneficiari (25%) consideră că Programul SAPARD a îmbunătățit într-o mare măsură accesul la alte surse de finanțare națională. Pe de altă parte, 27% din beneficiari nu au constatat nici o îmbunătățire – sau doar una limitată – a accesului la fondurile naționale. Evaluatorii au putut observa o slabă absorbție inițială a fondurilor în cadrul acestei măsuri deoarece băncile au jucat un rol relativ scăzut în cofinanțarea proiectelor. Fondurile proprii și cele provenite de la familie/prieteni constituie mult mai frecvent sursa de contribuții la cofinanțarea privată, față de alte măsuri.

Efectele proiectelor sunt, în general, pozitive. Ponderea celor care nu au venituri din activități neagricole din totalul deținătorilor de proiecte a scăzut de la 46,9% în 2003 la 35,5% în 2006, și se estimează că în 2007 aceasta va scădea la 26,2%. Date fiind aceste constatări, evaluatorii consideră că investițiile contribuie mult la diversificarea activităților economice. De asemenea, aceștia constată că nivelul de trai mai ridicat constituie și el un efect important în rândul populației rurale, efectele asupra economiei locale fiind mai puține.

Pe de altă parte, în medie, aproape trei sferturi din investiții (72,6% reprezentând 33 milioane Euro) sunt folosite pentru produse și servicii produse în România. Aceasta este o pondere ridicată, dată fiind natura investițiilor (cazare, modernizare moteluri etc.) contribuind la crearea unui efect pozitiv de multiplicare la nivelul economiei naționale.

Efectele generatoare de locuri de muncă se situează la un nivel acceptabil, însă mai degrabă modest față de alte măsuri. Au fost create între 900 și 2.200 locuri de muncă în urma desfășurării proiectelor, dintre care 500-1.100 sunt ocupate de femei.

➤ *Măsura 4.1 „Îmbunătățirea pregătirii profesionale”*

Evaluatorii au observat o eficiență financiară foarte scăzută, determinată de un început întârziat și o activare lentă a proiectelor după acreditare, deși rezultatele așteptate privind cursurile de formare și impactul acestor activități sunt pozitive, sperându-se ca în urma acestora locuitorii rurali să dobândească cunoștințe actuale și complete. Creșterea competenței și a nivelului de calificare va contribui la atingerea obiectivelor globale ale programului, din perspectiva angajării, veniturilor și creșterii economice în zonele rurale. De asemenea, trebuie menționat faptul că acreditarea cu întârziere și lansarea tardivă a măsurii au condus la diminuarea efectelor acesteia, față de ceea ce ar fi putut fi realizat în caz contrar. Trebuie adăugat și faptul că impactul măsurii se va materializa în noua perioadă de programare, unde cunoștințele dobândite pot juca un rol important în utilizarea noului program.

Implementarea Programului SAPARD după finalizarea Actualizării Evaluării Intermediare

În anul 2006, după finalizarea Actualizării Evaluării Intermediare, au fost acreditate și lansate noi măsuri. Aceste măsuri au fost: Măsura 1.2 „Îmbunătățirea structurilor în vederea realizării controlului de calitate, veterinar și fitosanitar, pentru calitatea produselor alimentare și pentru protecția consumatorilor”, Măsura 3.2 „Constituirea grupurilor de producători”, Măsura 3.3 „Metode agricole de producție proiectate să protejeze mediul și să mențină peisajul rural” și Măsura 3.5 „Silvicultură”.

Experiențele acestor măsuri sunt încă puține și nu a fost realizată o evaluare formală cu privire la rezultate și impactul fiecărei măsuri.

Măsura 3.2 „Constituirea grupurilor de producători”

Măsura a fost aplicată începând din luna mai 2006, iar la data de 31 iulie 2007, numai patru solicitări fuseseră aprobate. Slaba absorbție a fost cauzată de mai mulți factori:

- Necunoașterea, în rândul potențialilor beneficiari și a consultanților, a conținutului și conceptului de grup de producători, inclusiv o percepție negativă asupra caracterului activității de comercializare în comun, în lumina experienței comuniste;
- Modificări ale cadrului administrativ: recunoașterea grupurilor de producători, în baza unui Ordin al Ministrului, a fost realizată conform Ordonanței Guvernului nr. 37/2005 și Legii nr. 338/2005. În august 2007, a fost emis Ordinul Ministrului nr.684/2007 care solicită producătorilor din domeniul fructelor și legumelor să fie organizați în organizații de producători (în conformitate cu Regulamentele (CE) nr. 2200/1996 și (CE) nr.1432/1996) fiind astfel necesar ca producători din acest domeniu să se reorganizeze conform noilor prevederi legale;
- Legătura dintre primele acordate și producție a determinat beneficiarii potențiali să acumuleze producție înainte să solicite sprijin în cadrul măsurii, ceea ce le-a întârziat participarea.

Măsura 3.3 „Metode agricole de producție destinate să protejeze mediul și să mențină peisajul rural”

Această măsură a fost creată ca acțiune-pilot, conform liniilor directoare ale Comunității Europene și deci include obiectivul general de „dezvoltare a experienței, abilității și capacităților de aplicare a măsurilor de agro-mediu, atât la nivel administrativ, cât și la nivel de fermă”.

Totuși, în procesul de aplicare a măsurii au fost întâmpinate dificultăți considerabile, ceea ce a limitat atât absorbția, cât și ocazia personalului administrativ și a fermierilor de a crea capacități prin procesul planificat de „învățare prin practică”. Printre cele mai mari probleme care au împiedicat o mai mare absorbție a fondurilor au fost:

- Slaba activitate de diseminare și promovare – măsura a fost acreditată foarte târziu, iar acest lucru a limitat eforturile birourilor Agenției Naționale de Consultanță Agricolă locale și a direcțiilor agricole județene de a promova integral și eficient măsurile aflate la dispoziția fermierilor în zonele-pilot desemnate;
- Complexitatea procesului de solicitare a sprijinului – deși formularul de cerere a fost relativ simplu, numărul de documente justificative a reprezentat un impediment, limitând participarea. Unul dintre documentele cele mai problematice a fost titlul de proprietate a terenurilor;
- Sprijinul limitat acordat agricultorilor în timpul procesului de depunere a solicitărilor - absorbția financiară a măsurilor-pilot de agro-mediul disponibile s-a limitat la câteva zone specificate, din care doar o anumită regiune, care a făcut obiectul eforturilor de animare și sprijin din partea unui ONG local, a depus cereri pentru sub-măsura de protecție a solului. Deși acest aspect a evidențiat problematica sprijinului insuficient pentru agricultorii din alte regiuni-pilot, el a ilustrat totodată eficacitatea pe care o poate avea un astfel de sprijin, bine ținut, într-o perioadă critică a procesului de depunere a propunerilor de proiect, inclusiv alegerea potrivită a măsurilor, colectarea documentelor justificative și completarea formularelor electronice.

Măsura 3.5 „Silvicultură”

Măsurile referitoare la silvicultură au fost aplicate din luna mai 2006, iar numărul de solicitări, din cadrul primei sesiuni de proiecte, a depășit resursele disponibile, lucru care a indicat că beneficiarii erau pregătiți pentru aplicarea acestei măsuri, după o lungă perioadă de așteptare.

S-au putut observa variații mari între diversele sub-măsuri, constatându-se o lipsă de concordanță între cereri și alocări pe sub-măsuri. Cea mai mare parte a cererilor au fost depuse pentru crearea de drumuri forestiere, unde comunele au făcut uz de experiența dobândită prin Măsura 2.1 referitoare la infrastructură. Dificultățile întâmpinate au vizat asigurarea cofinanțării, în special pentru investițiile legate de drumurile forestiere, unde accesul public este obligatoriu.

La nivelul beneficiarilor, au fost întâmpinate unele probleme, din cauza schimbărilor intervenite în cadrul structurilor administrative din sectorul forestier, ca de exemplu transferul terenurilor aflate în proprietate de stat către proprietatea privată și a municipalităților.

Măsura a prevăzut ca beneficiari doar proprietarii de păduri, în timp ce în România pădurile sunt de obicei administrate de structuri administrative specifice (ocoale silvice publice sau private). Proprietarii nu sunt foarte implicați în activitățile zilnice de management al pădurilor și au manifestat un interes scăzut pentru această măsură iar administratorii nu puteau aplica. Astfel nu s-a înregistrat nicio aplicație pe sub-măsura de management forestier.

În privința problemelor cu caracter general care au afectat implementarea Programului SAPARD trebuie menționat că acestea au fost mult mai accentuate în prima parte a perioadei de programare când, atât capacitatea administrativă și lipsa de experiență a autorităților române implicate în derularea programului, cât și conjunctura economică și lipsa unei politici coerente orientate spre încurajarea potențialilor beneficiari au reprezentat un impediment pentru derularea corespunzătoare a Programului. Aceste probleme au fost însă rezolvate pe parcurs.

Dificultățile majore întâmpinate au constat în principal în:

- Lipsa de experiență a autorităților române în implementarea unor programe de dezvoltare rurală;
- Concentrarea cvasitotală, în prima parte a perioadei, a activităților la nivel central și crearea cu întârziere a cadrului instituțional adecvat în vederea asigurării eficacității activităților desfășurate;

- Procedurile rigide de implementare, volumul extrem de mare de documente justificative solicitate aplicanților, precum și insuficienta consiliere a acestora de către organismele abilitate care au condus la o îngreunare a procesului de depunere a aplicațiilor;
- Termenele procedurale foarte lungi de evaluare și selectare a dosarelor, respectiv de autorizare a plăților;
- Nivelul redus de informare a populației determinat de insuficienta popularizare a conținutului Programului;
- Accesul dificil la serviciile de consultanță pentru pregătirea și implementarea proiectelor, costul ridicat al acestora și nu de puține ori calitatea slabă a serviciilor, coroborat cu nivelul de funcționalitate redus al Agenției Naționale de Consultanță Agricolă;
- Costul mare al creditelor bancare de cofinanțare în contextul general al unor rate medii de rentabilitate modeste pentru activitățile cu specific agricol sau conexe, precum și lipsa cvasigeneralizată a garanțiilor pentru accesarea acestor credite, în special la nivelul întreprinderilor mici și mijlocii și a micilor fermieri;
- Lipsa de strategii viabile și de interes a băncilor comerciale și a altor categorii de instituții de credit în ceea ce privește finanțarea agriculturii și dezvoltării rurale;
- Existența datoriilor la bugetele de stat, la nivelul agenților economici, datorată blocajului financiar existent în economie care a împiedicat accesul la finanțările SAPARD;
- Dificultăți în dovedirea dreptului de proprietate sau de folosință asupra bunurilor imobile (terenuri, construcții care vor face obiectul modernizării) datorate nereglementării definitive a regimului juridic al proprietății și instabilității existente în acest domeniu care a generat numeroase litigii.

Trebuie precizat că toate aceste dificultăți au fost înlăturate în timp, autoritățile române găsind soluții pentru remedierea problemelor de ordin instituțional, astfel încât, coroborat cu un grad de interes în continuă creștere al potențialilor beneficiari ai programului, s-a ajuns la o deblocare a procesului de implementare, efectele pozitive accentuându-se în anii 2006 și 2007.

Astfel, analizând comparativ datele privind gradul de angajare și absorbție a fondurilor SAPARD la data realizării ultimei evaluări a programului și cele existente în luna septembrie 2007, se constată o creștere substanțială atât a sumelor contractate cât și a plăților efectuate, după cum se poate observa în următorul tabel.

Măsura	Total alocări publice pe 2000-2006 (mil. Euro)		Fonduri publice angajate (mil. Euro),		Fonduri publice angajate, față de alocările publice efective %		Plăți efectuate, față de alocările publice efective %	
	Decembrie 2005	Septembrie 2007	Decembrie 2005	Septembrie 2007	Decembrie 2005	Septembrie 2007	Decembrie 2005	Septembrie 2007
1.1 „Îmbunătățirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole”	325,2	379,5	144,61	374,8	44,47	98,8	18,72	64,67
1.2 „Îmbunătățirea structurilor pentru realizarea controlului de calitate, veterinar și fitosanitar pentru calitatea alimentelor și pentru protecția consumatorilor”	41,2	37,8	0,0	38,0	0,0	100,5	0,0	1,12
2.1 „Dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale”	515,2	678,2	477,07	670	92,61	98,8	65,91	64,04
2.2 „Managementul resurselor de apă”	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.1 „Investiții în exploatațile agricole	260,9	259,1	56,96	255,2	21,83	98,5	11,05	70,24
3.2 „Constituirea grupurilor de producători”	13,0	1,0	0,0	0,2	0,0	19,0	0,0	0,0
3.3 „Metode agricole de producție destinate să protejeze mediul și să mențină peisajul rural”	39,0	1,9	0,0	0,9	0,0	47,0	0,0	0,54
3.4 „Dezvoltarea și diversificarea activităților economice care generează activități multiple și venituri alternative”	150,3	84,2	27,73	78,2	18,45	92,9	3,4	49,20
3.5 „Silvicultură”	127,2	74,5	0,0	74,4	0,0	99,9	0,0	6,99
4.1 „Îmbunătățirea pregătirii profesionale”	21,0	3,9	4,94	3,7	23,47	94,8	7,0	30,38
4.2 „Asistență tehnică”	5,8 3,2(AT CE)	1,4	1,64	1,5	28,09	107,0	11,43	97,02
Total	1.522,0	1.521,4	712,95	1.496,8	46,84	98,4	29,02	59,90

Astfel, în perioada 2006 - 2007, cea mai importantă experiență a fost creșterea foarte mare a numărului de cereri de proiecte. Au fost identificate următoarele motive, structurate pe sectoare, ale acestei creșteri:

– *Apropierea momentului aderării din 2007*

În perioada 2005 și 2006 au fost disponibile numeroase informații în mass-media privind momentul aderării din 2007 și a fost necesar ca fermele și fabricile să se adapteze la condițiile necesare pentru satisfacerea standardelor UE. Autoritățile Sanitar-Veterinare precum și cele de Protecția Mediului au realizat progrese considerabile cu privire la armonizarea legislației românești cu legislația UE, iar mai multe unități din industria alimentară au fost sancționate pentru că nu respectă standardele, și au fost amenințate cu închiderea.

– *Cofinanțarea privată*

Băncile private au devenit din ce în ce mai preocupate de riscul de a-și pierde clienții și / sau de a nu fi capabile să recupereze creditele de producție în curs datorită riscului de închidere a activității. Programul Fermierul al MADR a încurajat băncile să își investească proprii bani în afacerile agricole. Anii 2004 și 2005 au fost foarte buni pentru agricultură, cifrele financiare ale fermelor erau promițătoare pentru bănci, iar atitudinea generală față de finanțarea afacerilor agricole s-a schimbat în mod semnificativ de la începutul anului 2006.

– *Industria procesatoare*

Pentru lapte, carne, pește și sectorul pescuitului, a existat o mare nevoie de adoptare a standardelor UE pentru continuarea activității. Noi fabrici au înlocuit pe piață fabricile vechi care nu au fost capabile să realizeze modernizarea necesară. Pentru sectoarele fructe, legume și cartofi a fost de asemenea nevoie să se adopte standardele. Sectorul a reprezentat de asemenea o nișă de piață, unde majoritatea produselor disponibile erau importate și foarte scumpe, iar puținele produse românești existente erau de calitate inferioară datorită capacităților învechite. În sectorul vinului, depunerea proiectelor a fost accelerată de adoptarea legislației și necesitatea de modernizare a vechilor capacități existente. Sectorul primar al textilelor în România nu funcționa bine datorită tehnologiilor învechite și problemelor generale de pe piața europeană datorate competitorilor non-europeni. Investițiile în sectorul cerealelor au fost animate prin creșterea ratei de finanțare de la 30% la 50% și prin respectarea standardelor. Pentru toate sub-măsurile, modificarea programului care a făcut să crească sprijinul total de la 2 la 4 milioane Euro a prezentat importanță.

– *Exploatațiile agricole*

Lipsa de informații privind programul în zona rurală a fost rezolvată prin campanii de informare intensive. 60% din proiectele depuse au fost în sectorul culturilor de câmp, în special mașini, și datorită bunelor rezultate în 2004 și 2005 au fost disponibile resursele pentru a face față provocărilor competitive de pe piață. Mulți beneficiari au fost încurajați de ceea ce se poate numi “experiența vecinilor” în obținerea de fonduri SAPARD. Sectoarele Horticultură, Viticultură, Pomi fructiferi și Sere au fost încurajate să se dezvolte de către piață, deoarece produsele disponibile pe piață erau în majoritate produse importate, foarte scumpe și cu gust diferit față de preferințele românilor. Sectorul lactatelor a fost animat de repartiția cotelor și de îndeplinirea standardelor. Pentru creșterea și îngrășarea taurinelor, creșterea ovinelor și caprinelor, îngrășarea tineretului ovin și alte ferme vegetale, animale și avicole numărul proiectelor a crescut doar într-un ritm scăzut. Sectorul creșterii păsărilor a fost influențat de gripa aviară, nevoia crescută de adaptare a standardelor și procedurile de management de calitate. Sectorul porcinelor a fost influențat de creșterea importurilor, prin urmare oportunitatea de afaceri locale, întrucât România este mare consumatoare de carne de porc iar vechile capacități au fost distruse după anul 1990. De asemenea, nevoia de adoptare a standardelor și a

procedurilor de management de calitate datorată maladiilor la porcine a reprezentat un factor important.

– *Diversificare*

65% din proiecte, reprezintă investiții în turism rural și alte activități turistice. Interesul pentru acest tip de investiții a fost manifestat de la începutul implementării programului, iar tipul de proiecte este considerat relativ ușor de administrat de persoane care activează în alte tipuri de activități. Sprijinul a fost considerat foarte atrăgător. Sectorul creșterii albinelor a fost de asemenea relevant și a înregistrat progrese, deoarece s-a făcut multă publicitate cu privire la exemple de proiecte fezabile cum ar fi apicultura, artizanatul, acvacultura, creșterea broaștelor, a ciupercilor etc.

– *Infrastructura rurală*

Nevoia de infrastructură este mai mare decât capacitatea de finanțare. Realocarea fondurilor către această măsură a fost relevantă, după cum este, de asemenea, important ca investițiile private în zona rurală să beneficieze de infrastructură.

Concluzii privind lecțiile însușite

Experiențele din implementarea Programului SAPARD demonstrează necesitatea punerii la dispoziția beneficiarilor a unor facilități de cofinanțare și preluarea riscului prin intermediul operațiunilor de inginerie financiară, precum și eliminarea restricțiilor identificate drept cauze limitative pentru absorbția fondurilor. În acest scop, pentru noua perioadă de programare sunt aduse îmbunătățiri condițiilor de finanțare care urmăresc să răspundă mai bine necesităților potențialilor beneficiari. Astfel, beneficiarii vor putea contribui în natură la execuția proiectului, operațiunile de leasing vor fi acceptate la finanțare, iar beneficiarii măsurilor 121, 122, 123, 125, 312, 313 și 322 vor putea solicita plata unui avans din ajutorul acordat în limitele și condițiile stabilite prin program.

În perioada aplicării Programului SAPARD s-a dat posibilitatea beneficiarilor să aibă doar două proiecte pe toată perioada de implementare a acestuia. Motivul acestui lucru a fost asigurarea unei diseminări largi a fondurilor proiectelor pentru a evita monopolizarea fondurilor de către beneficiarii mari și cu resurse financiare disponibile. Pentru noua perioadă de programare s-a decis eliminarea acestei restricții, cu respectarea însă, a reglementărilor legale privind sprijinul „de minimis”, pentru măsurile unde se aplică „de minimis”.

Lecțiile învățate din implementarea Programului SAPARD în special în ceea ce privește dificultățile de punere în aplicare au fost luate în considerare în elaborarea noului program.

Astfel, în stabilirea plafoanelor maxime de sprijin pentru Măsura 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”, s-a avut în vedere experiența SAPARD. Inițial, prin Măsura 3.1 „Investiții în exploatații agricole” valoarea maximă eligibilă a unui proiect era cuprinsă între 5.000 - 500.000 Euro. Au urmat apoi două amendări ale programului prin care valoarea totală eligibilă putea să ajungă la: **2.000.000** Euro numai pentru proiectele al căror obiectiv era implementarea acquis-ului comunitar în fermele de creștere a animalelor și pasărilor, respectiv **1.000.000** Euro pentru proiectele de reabilitare a plantațiilor viticole. Condițiile pentru acordarea acestor plafoane se refereau la faptul că înaintea începerii investiției, fermele trebuiau să fie în acord cu standardele naționale, iar la finalizarea investiției, pentru proiectele a căror valoare era mai mică sau egală cu **500.000 Euro** investiția trebuia să fie în acord cu legislația sanitară veterinară, fitosanitară, de igienă și bunăstare a animalelor și de mediu a României, respectiv pentru cele cu valoare mai mare de **500.000 Euro**, ferma trebuia să fie în acord cu legislația în domeniu a Uniunii Europene. Sprijinul financiar cu o valoare mai mare de 500.000 Euro s-a acordat numai proiectelor al căror obiectiv era implementarea acquis-ului comunitar în fermele de creștere a animalelor și pasărilor.

De asemenea, Măsura 3.4 „Dezvoltarea și diversificarea activităților care să genereze activități multiple și venituri alternative” a fost completată cu o submăsură nouă, “Procesarea, la nivelul fermei, a produselor tradiționale atestate și/sau ecologice certificate” pentru care proiectele puteau avea o

valoare maximă eligibilă de 500.000 Euro, iar investițiile trebuiau să fie în conformitate cu standardele Uniunii Europene. În stabilirea plafoanelor maxime de sprijin pentru Măsura 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” s-a avut în vedere Măsura 1.1 „Îmbunătățirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole”.

Inițial, în cadrul acestei măsuri erau finanțate proiecte a căror valoare totală eligibilă era cuprinsă între 30.000 – 2.000.000 Euro, iar condiția pentru acordarea acestor plafoane se referea la faptul că unitățile de depozitare/procesare în funcțiune înaintea începerii investiției trebuiau să respecte legislația națională, iar la finalizarea investiției, acestea trebuiau să fie în acord cu cea a Uniunii Europene. Ulterior, valoarea totală eligibilă s-a majorat la 4.000.000 Euro, iar condiția pentru acordarea acestor plafoane a devenit mai strictă, astfel că după finalizarea investiției întreaga unitate trebuia să fie în conformitate cu legislația comunitară.

Pentru măsura privind grupurile de producători va fi asigurat un nivel ridicat de sprijin disponibil în conformitate cu reglementările relevante. În ghidul solicitantului se va sublinia nevoia de stabilire a unei relații de cooperare între beneficiari și consultanți/ONG-uri, pentru a stimula acumularea de cunoștințe. De asemenea, formularul de aplicație a fost realizat cât mai simplu posibil, iar cerințele referitoare la documentația justificativă sunt minime.

Pentru Măsura 214 din PNDR, acțiunile de agro-mediul cuprinse, au avut în vedere combinarea cerințelor de gestionare, simple, care pot fi ușor înțelese și aplicate de agricultori cu eficacitatea legată de protecția mediului. A fost evitată impunerea unor cerințe complexe referitoare la activitatea de gestionare a proiectelor, pentru a reduce riscul unei absorbții limitate, de către agricultori. Terenul pentru care va fi semnat angajamentul în cadrul măsurii va fi verificat prin IACS astfel încât nu vor mai fi necesare actele cadastrale care au îngreunat absorbția în cadrul Programului SAPARD.

Formularele de cerere pentru sub-măsurile de agro-mediul vor fi simplificate și combinate cu cererile pentru plățile SAPS, inclusiv cu solicitările de plată. Acordarea asistenței pentru completarea formularelor de cerere și colectarea documentației justificative necesare este inclusă ca activitate/cost eligibil în Măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”.

Sub-măsurile de agro-mediul vor fi lansate la timp, acordându-se mult mai multă atenție promovării măsurilor disponibile în rândul agricultorilor, prin mesaje simple. Se va începe printr-o pregătire cuprinzătoare a personalului din compartimentele regionale, județene și locale implicate în implementarea PNDR. Pregătirea în domeniul agro-mediului pentru agricultori va fi eligibilă în cadrul Măsurii 111 „Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe” și Măsurii 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”.

Pentru măsurile forestiere se va avea în vedere pregătirea personalului din DADR și a potențialilor beneficiari, pentru ca aceștia să fie la curent cu modificările intervenite la nivelul agențiilor de reglementare și a structurilor administrative, precum și cu conținutul noilor măsuri.

De asemenea, se prevede posibilitatea realizării de proiecte axate pe asigurarea unei funcționări adecvate a drumurilor dintre loturile agricole și forestiere învecinate în cadrul noii Măsuri 125, referitoare la îmbunătățirea infrastructurii agricole și forestiere.

În cadrul PNDR, se va acorda o atenție deosebită investițiilor la scară mică, în principal în domeniul agro-turismului precum și al turismului rural, în zonele în care potențialul turistic nu a fost dezvoltat încă. Se va acorda prioritate și investițiilor turistice unde investitorii dispun de mai mult de 1000 m² de teren, pentru a se evita astfel o prea mare concentrare a construcțiilor (Măsura 313).

În cadrul Măsurii 312, referitoare la micro-întreprinderi, se va acorda prioritate investițiilor generatoare de locuri de muncă și selectării proiectelor cu mai mult de un loc nou de muncă/ 25.000 Euro.

În cadrul măsurii referitoare la renovarea satelor, se va acorda prioritate proiectelor integrate care combină componentele de alimentare cu apă, canalizare și tratare a apelor uzate, precum și proiectelor desfășurate în cooperare cu operatorii regionali, care vor fi implicați în găsirea unor soluții tehnice adecvate la nivel local, care să concorde cu sistemele de la nivel regional.

Sustenabilitatea ulterioară a investițiilor este asigurată prin obligația comunelor de a garanta întreținerea investițiilor efectuate. Criteriile de selecție acordă prioritate zonelor sărace, proiectelor

integrate în strategiile locale și proiectelor intercomunale. Pentru toate măsurile de investiții vor fi disponibile plățile în avans pentru facilitarea cofinanțării private.

Având în vedere faptul că problematica cofinanțării private reprezintă un aspect cheie și pentru noua perioadă de programare, se impune continuarea măsurilor ce au determinat creșterea absorbției fondurilor comunitare, mai exact a Programului Fermierul care a reprezentat un stimulent atât pentru beneficiari prin subvenționarea dobânzilor la credite dar și a băncilor prin garantarea creditelor rurale. De asemenea, având în vedere experiența acumulată, respectiv dificultățile create în prima perioadă de implementare a Programului SAPARD, în special, de procedurile extrem de rigide și de complexitatea cerințelor procedurale cărora potențialii beneficiari trebuiau să le facă față, s-a decis simplificarea procesului de implementare, prin simplificarea documentelor solicitate la depunerea proiectelor, precum și implementarea PNDR pe trei niveluri: central, regional și județean/local – unde va fi asigurat contactul direct cu beneficiarii programului.

Indicatorii de monitorizare, colectați pe perioada de implementare a Programului SAPARD, sunt utilizați și în programarea 2007-2013, pentru a defini costurile medii unitare de investiții, pentru diversele tipuri de proiecte din cadrul măsurilor relevante. Aceasta înseamnă că, acolo unde este posibil, experiența acumulată în cadrul Programului SAPARD este utilizată pentru a cuantifica mai precis obiectivele-țintă, mai ales la nivel operațional precum și la nivel specific. Experiența este folosită pentru a corela mai bine costurile unitare de investiții din proiectul desfășurat cu țintele cuantificate și sumele alocate fiecărei măsuri.

Capitolul 4

Justificarea priorităților propuse în raport cu Liniile Directoare Strategice și Planul Național Strategic, impactul așteptat în conformitate cu evaluarea ex-ante

4.1. Justificarea priorităților propuse în raport cu Liniile Directoare Strategice și Planul Național Strategic

4.1.1. Justificarea priorităților în raport cu Liniile Directoare Strategice ale Comunității

Liniile Directoare Strategice ale Comunității (LDSC) se bazează pe o serie de politici prioritare, formulate în acordurile de la Göteborg și Lisabona și în special pe principiul conform căruia o performanță economică puternică trebuie să meargă mână în mână cu utilizarea durabilă a resurselor naturale. Aceste priorități ale Comunității au stat la baza selectării priorităților pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală din România.

LDSC pentru Axa 1 identifică potențialul sectoarelor agricol, alimentar și forestier, din Statele Membre, de a obține produse cu valoare și calitate ridicată, în vederea satisfacerii nevoilor diverse și în creștere ale consumatorilor europeni și piețelor lumii.

Dezvoltarea capacității sectoarelor alimentar, agricol și forestier din România astfel încât acestea să atingă un nivel de rentabilitate competitivă în acest nou mediu comercial, constituie o provocare uriașă, care necesită eforturi importante de restructurare și modernizare. De aceea, Axa 1 constituie prioritatea cea mai importantă în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală întocmit pentru România.

Totuși, acest accent pe competitivitate trebuie să fie văzut în contextul mai larg al dezvoltării rurale durabile, iar acest fapt înseamnă luarea în considerare și a aspectelor de mediu și a celor sociale.

Agricultura și silvicultura constituie factori determinanți ai calității zonelor rurale și ai mediului natural. Eforturile de creștere a competitivității trebuie așadar să țină cont de nevoia de a: **a)** reduce efectele negative asupra mediului și **b)** crește beneficiile aduse mediului. LDSC subliniază importanța utilizării măsurilor Axei 2 pentru atingerea unor obiective de mediu. LDSC cer ca resursele financiare destinate mediului să aibă în vedere obiective de mediu și să contribuie la abordarea a trei priorități europene: biodiversitatea, apa și schimbările climatice.

De asemenea, celelalte axe PNDR - cu precădere Axa 1 conțin o latură „verde” considerabilă, scopul fiind acela de a: a) evita orice eventuale efecte negative asupra mediului care ar putea apărea din cauza unor eventuale contradicții între măsuri și b) încuraja, acolo unde este posibil, o combinație adecvată a măsurilor pentru a maximiza efectele sinergice în scopul obținerii de beneficii pentru mediu (această abordare este compatibilă cu LDSC, referitoare la implementarea priorităților în programe concrete).

LDSC pentru Axele 3 și 4 stabilesc ca aspecte prioritare crearea locurilor de muncă și a condițiilor favorabile creșterii economice, precum și importanța guvernantei locale și exploatarea potențialului intrinsec al zonelor rurale. Luate împreună, aceste axe formează categoria de măsuri de pe locul doi în ordinea importanței, ca alocare financiară. Nivelul excesiv al forței de muncă din agricultură și probabilitatea unui exod masiv al lucrătorilor din acest sector, în urma restructurării acestuia, precum și nevoia de a ajuta la direcționarea acestui exod către activități economice viabile vor necesita dezvoltarea economiei rurale non-agricole prin sprijinul oferit de Axele 3 și 4. Aceste activități vor fi ajutate printr-un sprijin considerabil pentru infrastructura și serviciile de bază rurale, din cadrul Axei 3.

Introducerea liniei directoare LDSC 5 „Abordarea noilor provocări”, ca urmare a revizuirii Liniilor Directoare Strategice Comunitare în urma Bilanțului de Sănătate al PAC, precum și a Planului European de Redresare Economică, a determinat alocări suplimentare pentru măsurile din PNDR, în vederea consolidării eforturilor cu privire la prioritățile din domeniul: schimbărilor climatice, energiei din surse regenerabile, gestionării resurselor de apă, biodiversității, restructurării sectorului produselor lactate și infrastructurii de internet în bandă largă.

Decizia Consiliului 2006/144/EC		Uniunea Europeană - Linii directoare strategice ale Comunității (LDSC)				
		LDSC1	LDSC 2	LDSC 3	LDSC 4	
		Transfer de cunoștințe; Modernizare, inovație și calitate în lanțul alimentar; Investiții în capital uman și fizic în sectoarele prioritare.	Biodiversitatea, Conservarea și dezvoltarea sistemelor din agricultură și silvicultură cu valoare naturală înaltă, precum și a peisajelor agricole tradiționale Apa Schimbările climatice.	Crearea condițiilor de creștere economică și a oportunităților de ocupare.	Îmbunătățirea capacității administrative la nivel local; Mobilizarea potențialului endogen de dezvoltare a zonelor rurale.	
		LDSC 5 Schimbări climatice, Energie din surse regenerabile, Gestionarea resurselor de apă, Biodiversitate, Restructurarea sectorului produselor lactate, infrastructura de internet în bandă largă.				
	Axă	Obiective Strategice				
Planul Național Strategic	1	OS1: Îmbunătățirea competențelor fermierilor și a altor persoane implicate în sectoarele agroalimentar și forestier, ca mijloc de încurajare a unui management mai bun al exploatațiilor agricole, pădurilor și unităților de procesare.	Serviciile de formare profesională, informare și consultanță vor sprijini competențele tehnice și manageriale din sectoarele agroalimentare și forestier, precum și coordonarea dintre producătorii primari și sectorul agribusiness.	Protejarea mediului prin îmbunătățirea practicilor agricole și forestiere; Serviciile de formare profesională și consultanță vor sprijini adoptarea unor practici agricole prietenoase cu mediul, inclusiv adoptarea normelor comunitare privind cerințele de eco-condiționalitate.	Contribuția la creșterea productivității muncii și generarea de locuri de muncă viabile în sectoarele agroalimentar și forestier.	Dezvoltarea sectorului de formare profesională și a serviciilor de informare și consultanță va contribui la integrarea fermierilor în activitatea de guvernare locală și la utilizarea potențialului local endogen.

		OS 2: Îmbunătățirea competitivității fermelor comerciale și de semi-subsistență și a asociațiilor acestora, prin respectarea principiilor dezvoltării durabile.	Ridicarea sectorului agricol neperformant la potențialul său real, prin facilitarea activităților de modernizare și restructurare.	Măsurile axate pe modernizarea și restructurarea exploatațiilor agricole și forestiere vor încuraja: (a) menținerea și durabilitatea multor sisteme agricole de tip HNV; (b) respectarea normelor de mediu și utilizarea durabilă a unor tehnologii de producție și procesare; (c) utilizarea surselor de energie regenerabilă de la nivelul fermelor.	Măsurile de sprijin pentru modernizarea și restructurarea sectoarelor agroalimentar și forestier vor contribui la creșterea productivității muncii și accesului pe piață.	Accentul asupra îmbunătățirii competitivității fermelor și structurilor asociative va contribui la consolidarea capacității locale de a capta potențialul local endogen.
			Stimularea gestionării durabile a terenurilor, apei, producerea de energie din surse regenerabile, precum și a investițiilor în sectorul producției de lactate.			
		OS 3: Restructurarea și modernizarea sectoarelor de procesare și marketing al produselor agricole și forestiere, în paralel cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.	Îmbunătățire a calității și disponibilității materiilor prime; Sprijin pentru modernizare a și restructurare a sectoarelor de procesare agroalimentare și forestier, pentru a deveni competitive.	Crearea de valoare adăugată pentru produsele agricole și forestiere va: (a) sprijini viabilitatea sistemelor de procesare prietenoase cu mediul; (b) contribui la reducerea emisiilor de gaze prin promovarea și utilizarea biocombustibilului; (c) încuraja aplicarea mai multor măsuri de protecție a mediului, în sectorul de procesare.	Îmbunătățirea competitivității sectoarelor de comercializare și procesare este esențială pentru creșterea economică durabilă și pentru crearea unor posibilități viabile de angajare în zonele rurale.	Accentul pe îmbunătățirea competitivității sectoarelor de comercializare și procesare, prin coordonare mai bună cu grupurile de producători, va contribui la consolidarea capacității locale de a capta potențialul local endogen.
			Îmbunătățirea competitivității sectorului produselor lactate și prelucrarea biomasei din surse agricole/forestiere în vederea obținerii de energie din surse regenerabile.			

Planul Național Strategic	2	OS 4: Continuarea utilizării terenurilor agricole din zonele defavorizate și promovarea agriculturii durabile.	Transfer de cunoștințe prin aplicarea GAEC	Contribuție la menținerea biodiversității și a peisajului	Menținerea populației rurale și a nivelului calitativ al zonelor rurale, ca bază a creșterii economice și a oportunităților de ocupare	x
		OS 5: Conservarea și îmbunătățirea stării resurselor naturale și a habitatelor.	Plățile de agro-mediu și plățile acordate în vederea implementării unor standarde superioare de bunăstare a animalelor vor sprijini creșterea ofertei de produse provenite din sistemele de producție prietenoase față de mediu, ceea ce va crea noi posibilități de procesare și comercializare a unor produse de calitate	Plățile de agro-mediu vor contribui la conservarea biodiversității terenurilor agricole de tip HNV, la protecția resurselor de apă și sol și la dezvoltarea sectorului agricol ecologic. Plățile acordate în favoarea bunăstării animalelor vor crea parametri de protecție mai buni pentru păsări și porci, reflectându-se în mod direct și în obținerea unor parametri superiori de mediu, asigurând o mai bună protecție a solului și resurselor de apă.	Plățile de agro-mediu vor ajuta la conservarea biodiversității și a peisajelor tradiționale, ca bază de diversificare a economiei rurale prin activități turistice durabile.	X
			Plățile de agro-mediu vor contribui la atingerea obiectivelor LDSC 5 prin gestionarea extensivă a suprafețelor de pajiști utilizate pentru pășunat (limitarea încărcăturii de animale care pășunează pe terenurile cu înaltă valoare naturală), prin evitarea utilizării îngrășămintelor și a pesticidelor pe terenurile agricole cu înaltă valoare naturală și prin conservarea terenurilor utilizate drept fânețe.			

		OS 6: Promovarea managementului durabil al terenurilor forestiere.	Lucrările de primă-împădurire a terenurilor agricole vor contribui la extinderea suprafeței de pădure, ca resursă economică cu o importantă funcție de protecție a mediului.	Lucrările de primă-împădurire a terenurilor agricole vor contribui la protejarea resurselor de apă și sol și la atenuarea efectelor modificărilor climatice.	X	X
Planul Național Strategic	3	OS 7: Menținerea și dezvoltarea activităților economice, prin creșterea numărului de locuri de muncă.	Activități nonagricole	Energie regenerabilă Schimbări climatice	Crearea de locuri de muncă, creștere economică.	Potențial endogen.
			Creștere economică prin susținerea investițiilor în producerea de energie regenerabilă			
		OS 8: Creșterea atractivității zonelor rurale.	Facilitarea investițiilor în spațiul rural.	Investiții în infrastructură, protejarea resurselor de apă și aer.	Condiții de creștere economică.	Condiții de dezvoltare rurală locală.
			Asigurarea condițiilor de creștere economică prin susținerea investițiilor de interes public în energia regenerabilă și în infrastructura de internet în bandă largă			
	4	OS 9: Promovarea potențialului endogen al teritoriilor.	Transfer de cunoștințe, inovație.	Protejarea mediului, conștientizare.	Antreprenoriate.	Sprijin pentru crearea de parteneriate locale.
		OS 10: Îmbunătățirea guvernării locale.	Transfer de cunoștințe.	Protejarea mediului, Conștientizare.	Durabilitate economică.	Îmbunătățirea administrației locale.

Îmbunătățirea competitivității sectorului agro-alimentar și forestier

Orientările strategice comunitare

LDSC nr. 1: Transferul de cunoștințe, Modernizare, inovație și calitate în lanțul alimentar, Investiții în capital uman și fizic în sectoarele prioritare

Conform LDSC nr. 1, resursele din Axa 1 vor contribui în cadrul celor trei obiective de prioritate europeană la: transferul de cunoștințe; îmbunătățirea nivelului de modernizare, inovare și calitatea lanțului alimentar și a sectoarelor prioritare pentru investiții în capitalul uman și fizic.

Primul obiectiv strategic privește transferul de cunoștințe prin îmbunătățirea competențelor agricultorilor și a altor actori din sectoarele agroalimentar și forestier. Măsurile acoperite de acest

obiectiv vor contribui direct la prioritățile LDSC nr.1, referitoare la transferul de cunoștințe și investiții în capitalul uman. Formarea profesională, serviciile de informare și consultanță vor sprijini dezvoltarea competențelor tehnice și manageriale din sectoarele agroalimentar și forestier și vor susține coordonarea dintre producătorii primari și sectorul agribusiness. Prin atingerea acestui obiectiv, se va facilita adoptarea practicilor agricole prietenoase cu mediul și îndeplinirea cerințelor de eco-condiționalitate (LDSC nr. 2). Acest obiectiv va contribui, totodată, la creșterea productivității muncii din sectoarele agroalimentar și forestier, în paralel cu siguranța muncii pentru lucrătorii din cadrul exploatațiilor agricole, din industria alimentară și din silvicultură. Aceste măsuri sunt îndreptate către o serie de puncte slabe reieșite în urma analizei SWOT, mai ales, către nivelul scăzut al educației și abilităților tehnice ale lucrătorilor din sectoarele agroalimentar și forestier care determină, la rândul lui, nivelul scăzut de productivitate a muncii (LDSC nr. 3). Aceste măsuri vor contribui la îmbunătățirea pregătirii fermierilor și la realizarea unei colaborări între procesatorii agroalimentari și supermarket-uri (LDSC nr. 4).

Primul obiectiv strategic, referitor la transferul de cunoștințe, este complementar acțiunilor de transfer de cunoștințe care vor fi prevăzute în Axa 4 (Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală – dobândirea de abilități și animarea teritoriului).

Al doilea obiectiv strategic vizează creșterea competitivității exploatațiilor comerciale și a celor de semi-subsistență și asocierii acestora, o dată cu respectarea principiilor de dezvoltare durabilă. Acest lucru va contribui direct la obiectivul prioritar al LDSC nr.1 privind îmbunătățirea nivelului de modernizare și inovare din lanțul alimentar și investițiile în capitalul fizic, prin măsurile vizând instalarea tinerilor fermieri, modernizarea exploatațiilor agricole, sprijinirea exploatațiilor de semi-subsistență și îmbunătățirea infrastructurii agricole și forestiere. Aceste măsuri nu vizează creșterea populației active din agricultură. Acestea vor contribui la realizarea potențialului real al fermelor slab performante, facilitând modernizarea și restructurarea lor. În plus, se vor încuraja: (a) menținerea și sustenabilitatea multor sisteme agricole de tip HNV; (b) respectarea normelor de mediu și utilizarea unor tehnologii de producție și de procesare sustenabile; (c) utilizarea surselor de energie regenerabilă de la nivelul fermelor (LDSC nr. 2) și (d) creșterea productivității muncii și a accesului pe piață (LDSC nr. 3). Deși competitivitatea exploatațiilor comerciale și de semi-subsistență va fi îmbunătățită, totuși, un accent deosebit se va pune pe sprijinirea structurilor asociative ale acestora. Acest lucru va contribui, la rândul său, la consolidarea capacității locale de atingere a potențialului local endogen (LDSC nr.4). Necesitatea aplicării măsurilor, acoperite de acest obiectiv strategic, se desprinde din analiza SWOT, care a pus în evidență, ca puncte slabe, productivitatea agricolă scăzută, nivelul neperformant al sectorului de semi-subsistență, eficiența slabă a segmentului de ferme comerciale, gradul scăzut de conformitate cu standardele UE, nivelul scăzut, calitativ și cantitativ, al dotării tehnice a fermelor și infrastructura agricolă și rurală necorespunzătoare.

Atingerea obiectivului strategic intitulat „Restructurarea și modernizarea sectoarelor de procesare și comercializare a produselor agricole și forestiere, în paralel cu respectarea principiilor de dezvoltare durabilă” va contribui și la sprijinirea priorității LDSC nr.1, referitoare la modernizarea și inovarea lanțului alimentar și investițiile în capitalul fizic. Un sector de procesare și comercializare agroalimentară și forestieră mai competitiv, va încuraja fermierii să îmbunătățească calitatea și disponibilitatea materiei prime, în funcție de cerere și de necesitatea distribuției în comun a produselor pe piață. Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere va avea următoarele consecințe: (a) va sprijini viabilitatea sistemelor de procesare prietenoase cu mediul; (b) va contribui la reducerea emisiilor de gaze de seră, prin promovarea producției și utilizării de biocombustibili; (c) va încuraja aplicarea unor măsuri eficiente de protecție a mediului, în sectorul de procesare (LDSC nr. 2). Creșterea competitivității este cheia dezvoltării economice durabile și conduce la generarea unor locuri de muncă viabile în zona rurală. Acest lucru se datorează faptului că prin competitivitatea sectoarelor de procesare agroalimentară și forestieră se asigură o sursă importantă de creștere a locurilor de muncă precum și dezvoltarea și apariția locurilor de muncă în sectorul producției primare (LDSC nr.3). În fine, componenta de îmbunătățire a competitivității sectorului de procesare și comercializare, alături de dezvoltarea grupurilor de producători, va contribui la consolidarea capacității locale de a valorifica potențialul local endogen (LDSC nr.4). Necesitatea aplicării măsurilor acoperite de acest obiectiv strategic, a fost identificată în analiza SWOT, care a evidențiat ca puncte slabe problema rețelelor de comercializare slab dezvoltate, numărul mare de întreprinderi

mici cu o economie de scară redusă, subutilizarea capacităților și gradul scăzut de conformitate cu standardele UE, atât în sectorul de procesare agroalimentar, cât și în cel forestier.

Sprijinul acordat pentru îmbunătățirea nivelului de modernizare și inovare din cadrul lanțului alimentar și investițiilor în capitalul fizic, completează sprijinul acordat prin Axa 3, privind asigurarea furnizării directe a produselor alimentare tradiționale și a produselor ecologice și naturale, prin corelarea cu posibilitățile de promovare a acestora, și prin îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economie.

Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural

Orientările strategice comunitare

LDSC 2 – Biodiversitatea, Conservarea și dezvoltarea sistemelor din agricultură și silvicultură cu valoare naturală înaltă precum și a peisajelor agricole tradiționale, Apa, Schimbările climatice

Conform LDSC nr. 2, resursele prevăzute prin Axa 2 trebuie să contribuie la atingerea celor trei obiective prioritare de interes comunitar, și anume: biodiversitatea și conservarea sistemelor agricole și forestiere de tip HNV, apa și schimbările climatice. La atingerea acestor obiective participă mai multe măsuri din PNDR, după cum urmează:

Biodiversitatea și conservarea sistemelor agricole și forestiere de tip HNV. Având în vedere că între zonele defavorizate, zonele identificate cu suprafețe agricole, cu gospodărire extensivă/terenuri agricole de tip HNV și cele desemnate ca situri Natura 2000 există un grad ridicat de suprapunere, se previzionează că o combinație a plăților pentru zonele defavorizate cu plățile de agro - mediu va contribui semnificativ la susținerea viabilității fermelor din aceste zone și la conservarea sistemelor agricole cu valoare naturală înaltă, implicit a numeroaselor tipuri de habitate și a diverselor specii asociate acestora. Măsura de agro - mediu prezintă o importanță deosebită în acest sens, mai ales pentru susținerea pajiștilor cu înaltă valoare naturală, a pajiștilor importante pentru păsări și pentru menținerea practicilor tradiționale de gospodărire a pajiștilor.

Un sprijin suplimentar pentru sistemele agricole cu valoare naturală înaltă poate fi furnizat prin Axa 1 – în special prin formare profesională, servicii de consultanță, sprijin pentru fermele de semi – subzistență, modernizarea fermelor și prin creșterea valorii adăugate a produselor agricole.

Cele mai importante măsuri pentru **protecția resurselor de apă și sol** vizează agro-mediul (în special prin intermediul sprijinului pentru culturile verzi) și prima-împădurire a terenurilor agricole. Aceste măsuri sunt complementare, în sensul că sprijinul acordat pentru înființarea culturilor verzi va fi accesibil fermierilor care dețin terenuri arabile și va contribui pe scară largă la reducerea pierderilor de nutrienți și a eroziunii solului, iar împădurirea are capacitatea de a rezolva probleme severe de eroziune a solului, inclusiv pe suprafețe puternic degradate. Măsura de agro-mediu contribuie (prin cerințele sale) și la reducerea consumului de îngrășămintă din agricultură, participând și în acest fel la protecția resurselor de apă. În același timp, măsura privind implementarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor, contribuie la crearea unor parametri de protecție mai buni pentru solul și apele din România, ca rezultat al managementului mai bun al furajelor, al apei, al dejecțiilor. În acest mod, în cadrul fermelor de creștere a porcilor, reducerea numărului de animale pe suprafață, corectarea indicatorilor de calitate a apei la nivelul apei potabile, utilizarea așternutului sau a altor materiale ce asigură un loc de odihnă uscat, creșterea statusului de sănătate a animalelor printr-o supraveghere suplimentară, etc. se reflectă în mod direct și în obținerea unor parametri superiori de mediu. Aplicarea măsurilor suplimentare de bunăstare (una sau o combinație a lor) determină o reducere a numărului de animale raportat la suprafața exploatației sau a mijloacelor de transport, ceea ce influențează în mod direct indicatorii integrați de poluare (apă, aer, sol). În ceea ce privește creșterea păsărilor, corectarea indicatorilor de calitate a furajelor prin reducerea nivelului deoxinivalenolului și excluderea proteinelor de origine animală, inclusiv a făinii de pește din hrana păsărilor, practicarea unei metode de creștere, naturală sau artificială, care nu provoacă sau nu cauzează suferințe sau vătămări păsărilor, manipularea în vederea prinderii, încărcării în cuști și transportul păsărilor fără vătămarea păsărilor, corectarea indicatorilor de calitate a apei la nivelul apei potabile, îmbunătățirea parametrilor de microclimat – temperatură, umiditate, viteza aerului, se reflectă în mod direct și în obținerea unor parametri superiori de mediu. Totodată, acordarea unui sprijin financiar pentru respectarea unor standarde suplimentare de bunăstare în fermele de păsări și

de porci va contribui pe termen mediu și lung la educarea fermierilor și la acceptarea mai ușoară a noilor prevederi referitoare la acest domeniu de activitate de către fermierii români.

Un sprijin suplimentar pentru conservarea resurselor de apă și sol va fi furnizat prin Axa 1 (formare profesională, servicii de consultanță, modernizarea exploatațiilor și creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere) și prin Axa 3 (investiții în infrastructura rurală, de exemplu: sisteme de alimentare cu apă și canalizare).

Schimbările climatice sunt abordate în principal de PNDR prin intermediul măsurilor de împădurire. Totuși, fiind o prioritate foarte mare, și alte măsuri din Axele 1, 2 și 3 vor contribui la lupta împotriva schimbărilor climatice. Astfel, gradul crescut de utilizare a resurselor de energie regenerabilă - inclusiv producția de biocombustibili și creșterea ofertei de biomasă provenită din sisteme agricole și forestiere durabile - sunt aspecte încurajate de Axa 1 (modernizarea exploatațiilor, creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere) și Axa 3 (crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi). Deși creșterea gradului de absorbție a gazelor cu efect de seră (în special a CO₂) este încurajată prin Axa 2, prin: a) prima împădurire a terenurilor agricole și b) susținerea pajștilor cu înaltă valoare naturală și a pajștilor importante pentru păsări - nu există măsuri concrete care să precizeze cerințe de adaptare la schimbările climatice, însă acest aspect rămâne o temă de lucru posibilă, în beneficiul comunităților locale și sub inițiativa acestora prin intermediul Axei LEADER.

Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale

Liniile Directoare Strategice ale Comunității

LDSC 3 – Crearea condițiilor de creștere economică și de generare a locurilor de muncă

Conform LDSC 3, resursele alocate pentru diversificarea economiei rurale și îmbunătățirea calității vieții din zonele rurale trebuie să contribuie la atingerea obiectivului major privind crearea locurilor de muncă și favorizarea condițiilor de dezvoltare economică. Măsurile din PNDR vor fi combinate astfel încât să se atingă acest obiectiv, după cum urmează:

Sprijinirea micro-întreprinderilor. Funcția economică a zonelor rurale va trebui diversificată prin redirecționarea către sectoarele din afara sferei actuale de dominație a activităților agricole. Gradul de pătrundere a activităților dezvoltate de micro-întreprinderile din România este destul de redus și acoperă o gamă foarte restrânsă de activități productive și servicii și nu valorifică adecvat resursele locale.

LDSC 3 vizează **creșterea economică și crearea de noi locuri de muncă**, iar în contextul actual românesc se impune o nevoie acută de diversificare a activităților rurale existente. Măsura propusă în cadrul obiectivului strategic „**Menținerea și dezvoltarea activităților economice, prin creșterea numărului de locuri de muncă**” din Axa 3 va ajuta micii întreprinzători să **promoveze noi activități, la scară mică**, prin **lărgirea gamei de servicii**, prin **activități non-agricole** productive, care oferă, totodată, și o posibilă **rezolvare parțială a problemei șomajului în viitor**. Acest lucru va fi realizat punând accentul pe dobândirea spiritului de întreprinzător și a unor noi abilități cât și prin furnizarea unei game mai largi de servicii pentru populația rurală. O atenție deosebită va fi acordată femeilor și tinerilor din spațiul rural, care vor fi **încurajați să participe la activitățile economice la scară mică** – oferindu-se astfel o soluție pentru pătrunderea eficientă a acestora în economia rurală.

Sprijinirea activităților turistice. Turismul rural este un sub-sector cu **potențial de dezvoltare** constituind, totodată, o potențială sursă **alternativă de locuri de muncă pentru populația rurală**, o cale de **diversificare a economiei rurale** și un **factor de stabilizare a acestei populații**, încadrându-se în prioritatea LDSC 3. De asemenea, activitatea turistică ar putea constitui o oportunitate de diversificare a activităților micilor proprietari de exploatații/gospodării rurale, oferind posibilitatea de a se desfășura activități secundare sau principale care vor implica, îndeosebi, femeile.

Sprijinul vizat va ajuta la crearea și **promovarea unui turism competitiv** în zona rurală, la **înființarea unor rețele locale**, **promovarea sub-sectorului de agro-turism** și **încurajarea implicării active a tinerilor și femeilor**. În cadrul acestei măsuri, un accent deosebit a fost pus și pe problematica **schimbărilor climatice**, prin includerea **achiziționării de echipamente** pentru producerea energiei din surse regenerabile, în categoria de operațiuni care se vor califica pentru acest

sprijin în cadrul unui proiect. Susținerea sectorului alimentar este un obiectiv, acoperit atât prin Axa 1 (LDSC 1), dar și prin Măsura 313, prin crearea unei platforme de promovare și **conectarea directă cu lanțul ofertei pentru produse alimentare tradiționale precum și alte produse ecologice și naturale.**

Măsura intitulată „**Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale**”, propusă în cadrul obiectivului strategic „**Creșterea atractivității zonelor rurale**” din Axa 3, vizează sprijinirea infrastructurii fizice rurale, a serviciilor de bază și a patrimoniului rural. În acest context, **dezvoltarea economică și socială durabilă a zonelor rurale** depinde de îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor de bază rurale existente. Numai dacă aceste sectoare sunt aduse la un nivel acceptabil de dezvoltare, investitorii și întreprinzătorii vor analiza posibilitatea de a se instala în acele zone.

Sprijinirea zonelor rurale, pentru crearea și dezvoltarea unor activități care să contribuie la **îmbunătățirea rețelelor de alimentare cu apă și de canalizare/tratare a apei reziduale**, precum și a unor activități de protejare a moștenirii rurale pot **contribui la eforturile de reducere a factorilor de impact asupra mediului, vizate și de obiectivele LDSC 2.**

Asigurarea unei baze adecvate de servicii comunitare și sociale aferente constituie un aspect care nu este legat direct de prioritatea LDSC 3, referitoare la crearea locurilor de muncă, însă constituie o necesitate, dacă se urmărește **atragera și menținerea forței de muncă și a populației pe plan local.** Sprijinul vizat prin această măsură va facilita legătura și complementaritatea în raport cu activitățile de infrastructură de dimensiuni mai mari de la nivel național, finanțate prin Programele Operaționale.

Toate obiectivele strategice ale Axei 3 vor contribui într-un mod susținut la crearea capacității locale și a identității comunității locale (LDSC 4), prin asigurarea unei infrastructuri adecvate, promovarea micilor întreprinzători și păstrarea patrimoniului tradițional și cultural.

LEADER

Orientările strategice comunitare

LDSC 4 - Îmbunătățirea guvernancei locale, Mobilizarea potențialului endogen de dezvoltare a zonelor rurale

Sprijinul oferit de către Axa LEADER destinat grupurilor de acțiune locală oferă posibilitatea de a combina cele 3 obiective ale PNDR, respectiv competitivitate, mediu și calitatea vieții/diversificare, în cadrul unei strategii de dezvoltare rurală elaborată de comunitățile locale, ținând cont de nevoile și potențialul local.

Implementarea strategiilor integrate de dezvoltare locală care asociază agricultorii, silvicultorii și alți actori din spațiul rural pot pune în valoare patrimoniul local prin promovarea produselor locale și a turismului.

Abordarea LEADER va contribui la îmbunătățirea guvernancei locale și promovarea potențialului endogen al teritoriilor. Implicarea actorilor locali în dezvoltarea zonelor pe care le reprezintă prin identificarea nevoilor locale și stabilirea priorităților, va contribui la îmbunătățirea guvernancei locale. Prin promovarea potențialului endogen al teritoriilor, LEADER va duce la creșterea calității și atractivității spațiului rural, la stimularea proiectelor comune între comunitățile locale și cele de la nivel național sau european și va îmbunătăți imaginea și coeziunea teritoriilor românești. Acțiunile prevăzute a fi implementate prin Axa 4 respectă liniile directoare comunitare, totodată ținând cont de specificitatea spațiului rural românesc și de stadiul actual de dezvoltare al parteneriatelor public-privat.

Toate aceste activități interdependente propuse prin strategia de dezvoltare rurală se înscriu într-o abordare logică, integrată și sustenabilă, în conformitate cu Liniile Strategice Comunitare.

Abordarea noilor provocări

Liniile directoare strategice comunitare

LDSC 5 – Schimbări climatice, Energie din surse regenerabile, Gestionarea resurselor de apă, Biodiversitate, Restructurarea sectorului produselor lactate, infrastructura de internet în banda largă

LDSC 5 este o linie strategică orizontală în cadrul căreia sunt revizuite prioritățile care, în cea mai mare parte se regăsesc în linii strategice anterioare, pe baza cărora au fost stabilite obiectivele strategice din cadrul PNDR.

În cadrul Axei 1, pentru obiectivele strategice **„Îmbunătățirea competitivității fermelor comerciale și de semi-subsistență și a asociațiilor acestora, prin respectarea principiilor dezvoltării durabile”**, și respectiv **„Restructurarea și modernizarea sectoarelor de procesare și marketing al produselor agricole și forestiere, în paralel cu respectarea principiilor dezvoltării durabile”**, sprijinul suplimentar acordat vizează realizarea de investiții în achiziționarea de mașini și echipamente care să contribuie la economisirea energiei, apei precum și cele pentru producerea de energie din surse regenerabile în sectorul agricol și forestier. Agricultură și silvicultură sunt mari consumatoare de apă și resurse de apă, dar totodată pot avea și un rol constructiv în acest sens.

Mai mult, problema deficitului de apă și a secetei în România este una structurală, lipsa resurselor de apă sau un management defectuos conducând implicit la creșteri ale costurilor. Un rol important în managementul durabil al resurselor de apă îl pot avea fermierii. Din acest considerent, o atenție particulară trebuie acordată unui management eficient al resurselor de apă și acordării de stimulente financiare în vederea practicării unui management eficient.

Pentru îmbunătățirea capacității de a utiliza apa mai eficient, sunt sprijinite tipurile de operațiuni care conduc la o gestionare durabilă a acesteia. În același sens, având în vedere costurile de producție ridicate, coroborat cu scăderea prețului de comercializare, precum și schimbările cărora trebuie să le facă față fermierii ca urmare a eliminării treptate a regimului cotei de lapte, producătorii de produse lactate vor fi sprijiniți prin alocarea de fonduri suplimentare pentru investiții care să le permită adaptarea la noile condiții impuse de piață.

În cadrul Axei 2, conform obiectivului strategic **„Conservarea și îmbunătățirea stării resurselor naturale și a habitatelor”**, sprijinul suplimentar va fi direcționat către menținerea suprafețelor de pajiști cu înaltă valoare naturală utilizate extensiv. Plățile au în vedere beneficiile publice aduse de practicarea unor sisteme de producție cu impact redus asupra factorilor de mediu, fiind vizate costurile suplimentare și veniturile pierdute de fermierii, utilizatori de pajiști cu înaltă valoare naturală, care contribuie la conservarea biodiversității prin adoptarea unor practici agricole extensive promovate prin Măsura 214 – plăți de agro-mediu, în special în cadrul pachetului 1 și 2. În cadrul Axei 3, conform obiectivului strategic **„Menținerea și dezvoltarea activităților economice, prin creșterea numărului de locuri de muncă”**, LDSC 5 vizează creșterea economică prin consolidarea sprijinului pentru **investițiile private deja existente din cadrul măsurii 312** în vederea achiziționării de echipamente de producere a energiei din surse regenerabile. Acest aspect va conduce la creșterea eficienței economice a microîntreprinderilor datorită reducerii costurilor cu energia. Prin susținerea acestui tip de investiții este valorificat, de asemenea, și potențialul climatic al României, favorabil producerii de energie regenerabilă.

Totodată, în cadrul obiectivului strategic **„Creșterea atractivității zonelor rurale”**, se urmărește crearea de condiții care să contribuie la creșterea economică prin suplimentarea sprijinului pentru **investițiile de interes public în energia regenerabilă** și în infrastructura de internet în bandă largă, în cadrul măsurii 322.

În ceea ce privește investițiile ce vizează **infrastructura de internet în bandă largă**, acestea vor fi susținute **după anul 2010**, datorită adoptării tardive a unei strategii naționale de dezvoltare a comunicațiilor electronice în bandă largă, neidentificării operatorilor regionali, precum și a necesității modificării anumitor documente programatice ale României (Cadrul Strategic Național de Referință, Programele operaționale, Planul Național Strategic, Programul Național de Dezvoltare Rurală).

4.1.2. Justificarea cu privire la prioritățile din Planul Național Strategic

Pornind de la analiza prezentată în Planul Național Strategic și a interconexiunii dintre agricultură și dezvoltarea rurală, PNS prevede o abordare complexă a acestor două sectoare. Aceasta implică o

strânsă coordonare și coeziune între cele patru axe ale Pilonului 2, intervențiile prevăzute în Pilonul 1 și alte programe naționale și operaționale. Ideea de bază a acestei abordări este că dezvoltarea rurală trece dincolo de dezvoltarea sectorului agroalimentar propriu-zis și implică promovarea funcțiilor agriculturii care nu au tangență cu produsele, utilizarea alternativă, multifuncțională a terenurilor pentru silvicultură sau alte activități economice și îmbunătățirea calității vieții în general. Această abordare este pe deplin reflectată în PNDR, care recunoaște nevoia unei ample restructurări a sectorului agroalimentar, care va necesita, la rândul lui, foarte multe investiții, prin măsuri axate pe protecția mediului și gospodărirea terenurilor agricole și forestiere (Axa 2), dar și pe dezvoltarea sectorului economic rural non-agricol, care să faciliteze exodul previzionat al forței de muncă din agricultură (Axa 3).

De asemenea, România a decis, în conformitate cu Decizia Consiliului din 19 Iunie 2006 pentru adaptarea Anexei VIII a Actului de Aderare a Bulgariei și României, Punctul E, Secțiunea 1, Decizia Comisiei C(2009) 7088 final, Decizia Comisiei C(2008) 5965 final transferul unei sume de 419.527.376 euro din alocarea aferentă Pilonului 2 către Pilonul 1.

Având în vedere că măsura 611 s-a aplicat în perioada 2007-2009 și că nivelul plăților înregistrate a fost sub valoarea de 419.527.376 euro, prin cea de a zecea modificare a PNDR alocarea măsurii 611 a fost stabilită la 392.527.376 euro (din care 314.021.901 FEADR), această sumă fiind acoperitoare pentru plățile efectuate.

Motivația acestei decizii derivă din necesitatea sprijinului pentru restructurarea agriculturii și dezvoltarea fermelor, într-o manieră echilibrată, prin respectarea obiectivelor PAC de producere a decuplării și orientării către piață a fermierilor.

În contextul în care România urmează să primească 100% din plățile directe abia începând cu anul 2016, fermierii români au posibilitatea de a-și îmbunătăți standardele de fermă prin utilizarea acestor plăți suplimentare transferate de la Pilonul 2.

Totodată, fermierii trebuie sprijiniți în vederea îmbunătățirii nivelului producției atât din punct de vedere calitativ cât și cantitativ, respectând normele de mediu și normele privind competitivitatea în agricultură impuse de Uniunea Europeană.

Obiective strategice	Obiective specifice	Măsuri	Alocare financiară (cheltuială publică pe măsură în mil. Euro)	Contribuția estimată a fiecărei măsuri la obiectivele specifice	Cheltuială publică estimată pe “obiectiv” (mil. Euro)	Ponderea estimată a obiectivului i în total finanțare publică/axă	Ponderea estimată a fiecărei axe în total alocare FEADR și PERE pentru cele patru axe
Îmbunătățirea competențelor fermierilor și ale altor persoane implicate în sectoarele agroalimentar și forestier, ca mijloc de încurajare a unui management mai bun al exploatațiilor agricole, pădurilor și unităților de procesare.	Sprijinirea fermierilor și a persoanelor care își desfășoară activitatea în sectoarele agroalimentar și forestier pentru îmbunătățirea capitalului uman prin sprijinirea acestora în vederea adaptării la noul context.	111 “Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe”	79,33	100%	91,67	3,18%	33,3%
		143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”/ 114 „Utilizarea serviciilor de consiliere”	12,34	100%			
Îmbunătățirea competitivității fermelor comerciale și de semi-subsistență și a asociațiilor acestora cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.	Accelerarea adaptării structurale a agriculturii și încurajarea fermelor de semi-subsistență să pătrundă pe piață.	112 „Instalarea tinerilor fermieri”	303,91	100%	663,48	23,00%	
		141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență”	359,57	100%			
	Modernizarea exploatațiilor agricole.	121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”	816,99	100%	816,99	28,32%	
	Creșterea adaptării fermelor din punct de vedere economic și de mediu.	125 „Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii”	568,39	100%	568,39	19,70%	

Restructurarea și modernizarea sectoarelor de procesare și marketing a produselor agricole și forestiere, în paralel cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.	Sprijinirea industriei agroalimentare.	123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”	719,92	80%	598,47	20,74%	
		142 „Înființarea grupurilor de producători”	22,53	100%			
	Îmbunătățirea modului de gospodărire a pădurilor și dezvoltarea produselor silvice.	122 „Îmbunătățirea valorii economice a pădurii”	2,29	100%	146,28	5,07%	
		123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”	719,92	20%			
Total Axa 1			2.885,27			100,0%	
Continuarea utilizării terenurilor agricole din zonele defavorizate și promovarea agriculturii durabile	Să contribuie în zona montană defavorizată la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menținându-se astfel viabilitatea spațiului rural și, de asemenea, menținându-se și susținându-se activitățile agricole durabile.	211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată”	769,56	100%	769,56	24,33%	35,8%
	Să contribuie în zonele defavorizate - altele decât zona montană, la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menținându-se astfel și viabilitatea spațiului rural și, de asemenea, menținându-se și susținându-se activitățile agricole durabile.	212 „Sprijin pentru zone defavorizate-altele decât zona montană”	435,64	100%	435,64	13,77%	

Conservarea și îmbunătățirea stării resurselor naturale și a habitatelor.	Să contribuie la dezvoltarea rurală durabilă prin încurajarea utilizatorilor de terenuri agricole să introducă sau să continue metode de producție agricolă, compatibile cu îmbunătățirea mediului, inclusiv a biodiversității, a apei, a solului și a peisajului rural.	214 „Plăți de agro – mediu”	1.428,42	100%	1.428,42	45,16%	
	Asigurarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor în cadrul fermelor zootehnice, prin acoperirea costurilor suplimentare și pierderii de venituri pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu și a bunăstării animalelor, datorate angajamentelor asumate pe baze voluntare în favoarea bunăstării și protecției prin aplicarea unor măsuri, altele decât măsurile tehnologice obligatorii, pentru depășirea standardelor minime obligatorii.	215 - Plăți în favoarea bunăstării animalelor	526,42	100%	526,42	16,64%	

Promovarea managementului durabil al terenurilor forestiere.	Creșterea suprafeței de pădure cu rol de protecție a apei, solurilor, împotriva factorilor naturali și antropici dăunători, precum și de asigurare a funcțiilor recreative, pe baza rolului multifuncțional al acesteia.	221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”	3,20	100%	3,20	0,10%	
Total Axa 2			3.163,24			100,0%	
Menținerea și dezvoltarea activităților economice prin creșterea numărului de locuri de muncă	Diversificarea activităților economice non-agricole din gospodăriile agricole și încurajarea micilor întreprinzători în spațiul rural	312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi”	437,88	100%	650,36	27,82%	26,1%
		313 „Încurajarea activităților turistice”	303,55	70%			
Creșterea atractivității zonelor rurale	- Crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților și a atracțiilor turistice - Crearea și modernizarea infrastructurii fizice de bază din zonele rurale - Îmbunătățirea calității mediului social, natural și economic în zonele rurale - Protejarea și conservarea patrimoniului cultural și natural rural	322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”	1.596,27	100%	1.687,33	72,18%	
		313 „Încurajarea activităților turistice”	303,55	30%			
Total Axa 3			2.337,70			100,0%	

Promovarea potențialului endogen al teritoriilor	Participarea membrilor comunităților rurale la procesul de dezvoltare locală și încurajarea acțiunilor inovative	411.Competitivitate	95,20	100%	318,82	82,56%	4,8%	
		412. Mediu	0,03	100%				
		413. Calitatea vieții/diversificare	220,38	100%				
	Încurajarea actorilor de la nivel local de a lucra împreună cu reprezentanții altor comunități din interiorul sau exteriorul țării	4.21 Implementarea proiectelor de cooperare	3,21	100%				
Stimularea formării de parteneriate, pregătirea și asigurarea implementării strategiilor de dezvoltare locală		431-1. Construcție parteneriate public private	5,51	100%	67,34	17,44%		
	431-2. Funcționarea Grupurilor de Acțiune, dobândirea de competențe și animarea teritoriului	61,83	100%					
Total Axa 4			386,16			100,0%		

La elaborarea versiunii consolidate a PNS conform noilor provocări, s-a luat în considerare revizuirea obiectivelor strategice care au fost transpuse în PNDR prin alocarea de fonduri suplimentare, din PERE, pentru tipurile de operațiuni existente (Tabel 5.3.6) în cadrul măsurilor, datorită spectrului larg al domeniului de acțiune concretizat prin tipurile de investiții.

Axa 1 cuprinde trei priorități strategice: resurse umane, competitivitatea exploatațiilor, modernizarea sectoarelor de procesare și comercializare a produselor agroalimentare și forestiere. Aceste priorități strategice sunt abordate sub forma unor obiective strategice care corespund celor precizate în PNS.

Un obiectiv strategic central (obiectivul strategic nr.2) din PNS vizează creșterea competitivității exploatațiilor comerciale și de semi-subsistență și asocierea acestora, în paralel cu respectarea principiilor de dezvoltare durabilă, astfel încât să poată deveni entități comerciale viabile. Acest obiectiv strategic este de primă importanță în Axa 1 a PNDR, din cauza necesității unor investiții importante pentru restructurarea și comasarea exploatațiilor, reînnoirea generației de șefi ai exploatațiilor și modernizarea exploatațiilor pentru ca acestea să poată deveni competitive, respectarea standardelor comunitare și depășirea problemelor structurale de fond. Aceste nevoi sunt formulate în secțiunea Analiză din PNS. Măsurile Axei 1 din PNDR pentru atingerea obiectivului strategic nr.2, privesc instalarea tinerilor fermieri, modernizarea exploatațiilor agricole, sprijin pentru semi-subsistență și îmbunătățirea infrastructurii agricole și forestiere. Înlocuirea actualei generații de șefi ai exploatațiilor, cu o generație mai tânără, constituie un obiectiv important, care necesită aplicarea măsurii „Instalarea tinerilor fermieri” și care, implicit, va conduce la: (a) îmbunătățirea competitivității sectorului agricol și (b) îmbunătățirea vieții sociale din comunitățile rurale. Tinerii fermieri promovează o gamă largă de activități (turism rural, păstrarea tradițiilor și a patrimoniului cultural) și se implică în activitatea asociațiilor locale.

PNS menționează, de asemenea, și nevoia de restructurare și modernizare a sectoarelor de procesare și comercializare a produselor agricole și forestiere (obiectivul strategic nr.3). Aceasta constituie cea de-a doua mare prioritate a Axei 1 din PNDR și va fi realizată prin măsurile destinate creșterii valorii adăugate a produselor agricole și forestiere, înființării grupurilor de producători și creșterii valorii economice a pădurilor. Statutul prioritar al acestui obiectiv și măsurile aferente, se bazează pe aspectele observate în analiza de bază din cadrul PNS. În primul rând, este nevoie de un volum mare de investiții pentru a încheia procesul de restructurare, modernizare și creștere a competitivității din sectorul de procesare agro-forestier și pentru a asigura integrarea pe piață, a exploatațiilor de dimensiune medie. În al doilea rând, competitivitatea sectorului primar al agriculturii și silviculturii va depinde de competitivitatea propriilor rețele de piață (input și output) și de industria de procesare.

Asocierea producătorilor agricoli pentru realizarea investițiilor din cadrul măsurii de modernizare a exploatațiilor agricole va juca un rol decisiv în diminuarea caracterului dual al agriculturii și creșterea competitivității sectorului.

Un alt obiectiv strategic, important al PNS, este îmbunătățirea abilităților fermierilor și a altor persoane implicate în activitatea agricolă și forestieră, pentru a stimula managementul exploatațiilor agricole și forestiere. Aceasta este cea de-a treia prioritate, ca importanță financiară, a Axei 1 din PNDR. Deși secțiunea Analiză din PNS subliniază importanța creșterii bazei de resurse umane pentru dezvoltarea durabilă a sectoarelor agroalimentare și forestier, atingerea acestui obiectiv nu presupune costuri la fel de ridicate ca în cazul restructurării și reabilitării capitalului fizic din cele două sectoare. Acest obiectiv va fi realizat prin măsuri de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe și furnizarea de servicii de consultanță și consiliere agricolă.

Axa 2 din PNS prezintă trei priorități strategice: **(a)** evitarea abandonului activităților agricole în zonele defavorizate; **(b)** conservarea și îmbunătățirea resurselor naturale și a biodiversității; **(c)** atenuarea efectelor schimbărilor climatice. Aceste priorități au fost articulate sub forma unor obiective strategice, care corespund obiectivelor strategice din PNS.

În PNS, obiectivul intitulat „Continuarea utilizării terenurilor agricole din zonele defavorizate și promovarea agriculturii durabile”, prin care se urmărește evitarea abandonului activităților agricole din zonele defavorizate, a fost identificat ca obiectivul strategic 4. Această prioritate beneficiază de o mare parte (38,1%) a fondurilor alocate Axei 2 și susține măsurile de sprijin al activităților agricole

din zonele defavorizate agricol, constituind al II-lea obiectiv prin prisma alocării financiare. Prin acest sprijin se dorește compensarea problemelor legate de capacitatea naturală de producție scăzută a terenurilor agricole și de costurile suplimentare pe care le implică menținerea activităților agricole în aceste zone, reducându-se în acest fel riscul (mai ridicat în aceste zone) de abandon al activităților agricole. Zonele defavorizate dețin o pondere importantă din teritoriul României și includ suprafețe largi de tip HNV. Continuarea activității agricole în aceste zone deține, totodată, un rol important în conservarea peisajelor tradiționale – aspect care rezultă și din respectarea GAEC. De asemenea, importanța de mediu și culturală a zonelor defavorizate agricol poate servi ca bază de dezvoltare economică prin turism rural.

Un alt obiectiv strategic al PNS (obiectivul strategic 5) este "Conservarea și îmbunătățirea stării resurselor naturale și a habitatelor", obiectiv ce va fi atins prin introducerea sau continuarea practicilor agricole prietenoase cu mediul. Aceasta este o importantă prioritate a Axei 2 din PNDR, fiind adresată îndeosebi prin măsura plăți de agro-mediu și plăți în favoarea bunăstării animalelor, beneficiind de cea mai mare alocare de fonduri în cadrul acestei axe (61,8%). Plățile de agro-mediu vor contribui la protejarea biodiversității asociate terenurilor agricole din România, venind în același timp în întâmpinarea unei cereri crescânde pentru produsele ecologice sau tradiționale, sprijinind dezvoltarea eco și agroturismului. Creșterea numărului de ferme în care se aplică măsuri superioare măsurilor tehnologice obligatorii privind bunăstarea porcilor și a păsărilor va conduce la atingerea obiectivului global al măsurii, respectiv de îmbunătățire a mediului și a spațiului rural, contribuind la creșterea animalelor, ținându-se cont de nevoile etologice, specie, rasă, sex, vârstă și categorie de producție, precum și la creșterea calității produselor, a productivității și a securității alimentelor, respectiv a siguranței consumatorului. Implementarea unor standarde superioare de bunăstare a porcinelor și păsărilor, în fermele care concentrază efective importante ale acestor specii, va conduce la un management mai bun al furajelor, al apei, al dejecțiilor, creând parametri de protecție mai buni pentru solul și apele din România. Totodată, acordarea unui sprijin financiar pentru respectarea unor standarde suplimentare de bunăstare în fermele de păsări și de porci va contribui pe termen mediu și lung la educarea fermierilor și la acceptarea mai ușoară a noilor prevederi referitoare la acest domeniu de activitate de către fermierii români. De asemenea, ambele măsuri vor ajuta și la creșterea gradului de constientizare a fermierilor în privința practicilor agricole care protejează resursele de apă și sol. Aceste puncte cheie au fost subliniate în cadrul PNS.

Cel de-al șaselea obiectiv strategic al PNS este "Promovarea managementului durabil al terenurilor forestiere", prin extinderea suprafețelor de pădure pe terenurile agricole. Acest obiectiv se axează pe prioritatea strategică referitoare la atenuarea impactului emisiilor de gaze cu efect de seră și a impactului schimbărilor climatice dar și pe cea referitoare la biodiversitate. În cadrul Axei 2 din PNDR, acest obiectiv este susținut printr-o alocare de 0,1% din fondurile disponibile. Acest nivel de alocare modest, este justificat de faptul că eforturile de atenuare a efectelor schimbărilor climatice vor fi sprijinite printr-o serie de diferite programe operaționale, această măsură reprezentând doar o parte din soluție.

PNS subliniază o serie de aspecte referitoare la zonele rurale (Axa 3) cum ar fi: dependența economică de agricultură, creșterea șomajului având drept cauză problemele structurale/tendențele de creștere a competitivității exploatațiilor, lipsa diversificării activităților în întreprinderi, orientarea către sectorul primar, lipsa valorii adăugate, nivelul redus al veniturilor, nivelul scăzut al gradului de ocupare a forței de muncă în rândul femeilor, instabilitatea socială determinată de migrație, potențialul neexploatat al turismului rural, infrastructura deficitară la toate nivelurile mediului rural, patrimoniul rural neprotejat, neglijarea moștenirii culturale și, în general, nivelul scăzut al calității vieții.

În acest context, prioritățile stabilite în PNDR, în cadrul **Axei 3**, întâmpină nevoile comunităților rurale din România. Astfel, un accent deosebit este pus pe „**Creșterea atractivității zonelor rurale**”, care beneficiază de **72,18% din totalul cheltuielilor publice pentru Axa 3**.

Realitatea situației actuale a **satelor** românești **relevă o infrastructură slab dezvoltată**, care determină, pe de o parte, lipsa atractivității acestor zone pentru investitori și, pe de altă parte, reducerea continuă a populației, prin fenomenul migrării, în special în rândul tinerilor și al femeilor. Astfel, pentru a se reduce dimensiunea acestui fenomen, diversificarea activităților non-agricole, dezvoltarea turismului, renovarea și dezvoltarea satelor constituie elemente fundamentale.

Drept urmare, Măsura „*Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale*” vizează aspectele din PNS, propunând o abordare integrată a acestora care să vină în întâmpinarea problemelor diverse care afectează calitatea vieții rurale. Activitățile detaliate în cadrul măsurii vizează o gamă largă de aspecte, al căror scop principal este de a se reuși o îmbunătățire reală a condițiilor de trai ale populației rurale.

Având în vedere tipul de abordare necesar dezvoltării rurale din România, bazat pe un program special, procesul de renovare și dezvoltare a satelor cuprinde trei sub-măsuri: **dezvoltarea infrastructurii de bază, îmbunătățirea calității mediului social, economic și natural din zonele rurale și conservarea patrimoniului natural, cultural și arhitectural**. Având în vedere că aceste sub-măsuri sunt identificate și aplicate integrat sunt așteptate efecte de sinergie semnificative.

O pondere de 27,82% din cheltuielile publice destinate Axei 3 au fost alocate pentru „*Menținerea și dezvoltarea activităților economice, prin creșterea numărului de locuri de muncă*”. Asigurarea unor noi locuri de muncă în sectorul non-agricol atât în ferme, cât și în afara acestora, va contribui la îmbunătățirea structurii fermelor și economiei rurale, precum și la crearea de noi locuri de muncă.

Măsura 312 „*Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi*” vine în întâmpinarea nevoii de promovare a activităților non-agricole, care pot conduce la **creșterea veniturilor rurale, generarea locurilor de muncă și reducerea disparităților dintre zona rurală și cea urbană**. De asemenea, prin aceasta măsură se intenționează stimularea și susținerea **diversificării activităților rurale**, prin dobândirea de noi competențe caracteristice spiritului antreprenorial, de noi abilități și prin lărgirea gamei de servicii pentru populația rurală. Acești factori vor contribui la creșterea economică și la îmbunătățirea nivelului de trai din zona rurală, precum și la atingerea unui echilibru teritorial, social și economic stabil în spațiu rural.

Experiența altor state-membre ale UE demonstrează că, diversificarea activităților aduce beneficii importante în procesul de creștere a gradului de ocupare a forței de muncă în rândul femeilor. Același fenomen este valabil și în cazul dezvoltării proiectelor turistice, axate pe creșterea atractivității zonelor rurale.

De asemenea, prin Măsura 313 „*Încurajarea activităților turistice*” se va oferi sprijin financiar pentru crearea și promovarea unui turism competitiv în zona rurală, a unor rețele rurale care să furnizeze și să promoveze serviciile turistice, implicând, totodată și participarea activă a populației rurale și îndeosebi a tinerilor și femeilor.

În acest context, măsurile care sprijină **generarea de locuri de muncă** se corelează cu programele de formare și de dezvoltare a abilităților. Dobândirea abilităților/competențelor este o condiție esențială pentru dezvoltarea capitalului social și pentru adaptarea la cerințele specifice noilor activități economice. În acest scop, pe baza unui acord semnat între Autoritatea de Management pentru POS-DRU (FSE) și Autoritatea de Management pentru PNDR (FEADR), Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse, care elaborează și aplică POS-DRU, răspunde de măsurile legate de formarea profesională a populației rurale în vederea dobândirii de abilități, care să-i permită acestora să se orienteze către activități non-agricole.

Procesul de dezvoltare rurală din România va fi sprijinit, după cum s-a arătat în Planul Național Strategic, și prin îmbunătățirea guvernancei locale și promovarea potențialului endogen al spațiului rural, obiective strategice ale **Axei 4**.

Primul obiectiv strategic urmărește îmbunătățirea guvernancei locale prin constituirea și funcționarea grupurilor de acțiune locală. După cum s-a arătat în analiza din PNS, fragilitatea parteneriatelor, lipsa resurselor financiare, precum și neîncrederea în structurile asociative reprezintă principalele obstacole care stau în calea dezvoltării comunităților locale. În acest sens, un procent de 17,44% din totalul Axei 4 a fost alocat acestui obiectiv de care depinde implementarea strategiilor de dezvoltare locală.

Cel de-al doilea obiectiv strategic este reprezentat de promovarea potențialului endogen al teritoriilor prin implementarea strategiilor de dezvoltare locală integrate care contribuie, pe baza unei abordări de „jos în sus”, la realizarea obiectivelor axelor 1 (Îmbunătățirea sectoarelor agricol și forestier), 2 (Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural) și 3 (Îmbunătățirea calității vieții și diversificarea

economiei rurale) și încurajează acțiunile inovative. Totodată, realizarea acestui obiectiv depinde și de cooperarea între GAL-uri și alte parteneriate existente constituite după principiul LEADER, întrucât zonele rurale se confruntă cu probleme similare și este foarte important să învețe unele de la altele și să realizeze un schimb permanent de bune practici. Pentru îndeplinirea acestui obiectiv s-a alocat un procent de 82,56% din totalul Axei 4 (din care 81,73% pentru implementarea strategiilor de dezvoltare locală și 0,83% pentru elaborarea și implementarea proiectelor de cooperare).

4.2. Impactul așteptat rezultat din evaluarea ex-ante ținând cont de prioritățile alese

4.2.1. Rezumat administrativ al evaluării ex-ante

Evaluarea ex-ante a fost efectuată pe baza versiunii inițiale a PNDR, care a fost amendată în urma recomandărilor evaluatorului ex-ante, și ulterior, pe baza comentariilor Comisiei.

Analiza situației actuale

PNDR are la bază o analiză comprehensivă a situației curente a zonelor rurale din România. Dezvoltarea susținută a țării din ultimii ani, determină anumite dificultăți în elaborarea unei analize recente care să reflecte procesul rapid de dezvoltare. Raportul relevă efortul depus pentru utilizarea unor date statistice și informații cât mai recente.

Cu toate acestea, sunt recomandate unele îmbunătățiri ale aspectelor de importanță centrală din PNDR. Aceste aspecte privesc descrierea și analiza competitivității agriculturii și industriei alimentare din România, a activităților inovatoare, a cercetării, dezvoltării și transferului rezultatelor acestora către utilizatorii din cadrul industrial și agricol.

De asemenea, **analiza se bazează pe o serie de indicatori comuni** și se remarcă faptul că datele statistice sunt prezentate pentru majoritatea indicatorilor. Se recomandă însă, depunerea unui efort adițional pentru a asigura includerea și măsurarea tuturor indicatorilor de bază. Mai mult, se poate dovedi utilă includerea unei comparații cu standardele internaționale pentru a asigura o imagine clară a relațiilor relative existente între România și UE 15 și UE 27.

Mai mult, analiza situației curente ar trebui completată cu informații privind noua PAC și efectele acesteia asupra PNDR și asupra politicilor de dezvoltare rurală în general.

Nu a fost acordată o atenție suficientă în cadrul PNDR, disparităților dintre zonele urbane și cele rurale, sau dintre cele regionale și nivelul național, precum nici cauzelor care le-au generat. Disparitățile au un rol important în elaborarea politicilor de dezvoltare.

SWOT

Analiza SWOT este bună în ansamblu. Cu toate acestea, acest instrument nu este utilizat la întregul său potențial.

Analiza SWOT urmărește doar până la un anumit punct logica acestui instrument pentru facilitarea formulării strategiei. În vederea întăririi potențialului de elaborare a strategiei, ar putea fi luată în considerare includerea unei secțiuni care să conțină informații cu privire la modalitatea în care punctele tari și slabe interne, pe de o parte, și oportunitățile și amenințările externe pe de altă parte, pot fi transformate în strategii posibile prin care să se asigure că punctele tari sunt pe deplin valorificate și că punctele slabe sunt eliminate, pentru a putea beneficia de oportunitățile externe și a fi prevenite amenințările din mediul extern.

Obiectivele PNDR și alocarea financiară

PNDR 2007-2013 va fi implementat într-o perioadă de schimbări semnificative pentru agricultura și spațiul rural, în condițiile în care România face primii pași pe piața UE, urmând a beneficia de efectele reformelor PAC din această perioadă. De asemenea, creșterea economică din UE are un impact semnificativ în sectorul agricol și în economia rurală, determinând atât oportunități, cât și amenințări.

Până la sfârșitul anului 2006, fermierii români au primit sprijin prin intermediul programelor naționale (de ex. Programul Fermierul, Programul Renta viageră) și prin Programul SAPARD cofinanțat de UE. Având în vedere mediul competitiv în creștere după aderare, aspecte precum competitivitatea și economia de scară vor deveni din ce în ce mai critice pentru agricultura României.

Contextul general economic și social al elaborării PNDR 2007-2013 este mai complex decât cel din anul 2000. Noul PNDR pune accent pe întărirea competitivității și pe economia de scară și în același timp ia în considerare necesitatea de a proteja natura, mediul, resursele naturale, terenul și apa în mediul rural, precum și îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii din spațiul rural.

PNDR-ul actual pune accent pe aspecte precum competitivitatea, mediul, calitatea vieții, având ca obiective generale:

- Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier;
- Îmbunătățirea mediului rural;
- Îmbunătățirea calității vieții și diversificarea economiei rurale;
- Demararea și funcționarea inițiativelor locale (LEADER).

Obiectivele generale sunt împărțite într-un număr de obiective strategice ce țin cont de situația economică locală și regională din mediul rural și provocările ce vor urma.

Axa 1 – obiective și impact așteptat

Măsurile din Axa 1 vizează îmbunătățirea eficienței sectoarelor agricol și forestier în vederea pregătirii acestora să facă față concurenței cu un mediu comercial deschis pieței externe. Rezultatele așteptate sunt: o forță de muncă agricolă mai bine pregătită, cu o structură pe vârstă mult îmbunătățită, o mai bună utilizare a terenului, pătrunderea pe piață a fermelor de semi-subzistență, o agricultură comercială modernă, creșterea valorii adăugate și îmbunătățirea calității produselor, care vor asigura pe viitor creșterea productivității și competitivității sectoarelor agricol și forestier.

Sprijinul va fi direcționat către microîntreprinderi și întreprinderile mici și mijlocii, considerate a fi mai capabile decât întreprinderile mari să dezvolte produse noi, să valorifice mai bine resursele locale prin inovare și adaptare. Prioritățile alese din cadrul acestei axe iau în considerare atât nevoile de dezvoltare, cât și necesitatea de a continua anumite măsuri din perioada de preaderare.

Axa 2 - obiective și impact așteptat

Obiectivul măsurilor din Axa 2 este de a îmbunătăți mediul în spațiul rural, de a îmbunătăți biodiversitatea printr-un management durabil al terenurilor agricole și forestiere.

Măsurile includ zone defavorizate, Natura 2000 și programul de împădurire. Schema LFA intenționează să sprijine continuarea activității agricole în astfel de zone, menținând astfel peisajul. Schema Natura 2000 este îndreptată către fermierii din zonele cu habitate cu valoare naturală ridicată. Principalul element al programului silvic – sprijinul pentru împădurire – este inclus, de asemenea, în această Axă. Programul va permite menținerea plantărilor la un nivel suficient în vederea atingerii obiectivelor economice și de mediu.

Axa 3 - obiective și impact așteptat

Îmbunătățirea calității vieții în mediul rural, diversificarea economiei rurale, promovarea cunoașterii și îmbunătățirea potențialului uman reprezintă obiectivele strategice ale acestei axe.

Măsurile vizează comunitatea rurală, în general, prin dezvoltarea întreprinderilor din mediul rural, bazate pe resurse naturale, a turismului, renovarea satelor și promovarea inițiativelor privind mediul în vederea completării activităților din cadrul fermei și pentru furnizarea unor oportunități alternative de angajare a populației din mediul rural. Aceste măsuri au fost alese în concordanță cu punctele slabe ale mediului rural (precum venituri scăzute, dependența excesivă de agricultura de subzistență, abilitățile de antreprenariat reduse, infrastructura neadecvată), dar și a punctelor tari (resurse cu valoare naturală ridicată, patrimoniu cultural bogat etc.). Astfel, prin această abordare, zonele rurale ar trebui să atingă o calitate a vieții în mediul rural, la fel ca în mediul urban.

Axa 4 - obiective și impact așteptat

Măsurile din Axa 4 vizează sprijinirea dezvoltării rurale prin îmbunătățirea guvernancei locale și promovarea potențialului endogen. Abordarea LEADER va contribui la realizarea obiectivelor din Axa 1, Axa 2 și Axa 3 prin intermediul strategiilor de dezvoltare locală integrată și prin acțiuni inovative.

În concluzie, evaluatorul consideră că PNDR este în concordanță cu PNS și reprezintă un program bine structurat, cu obiective generale, strategice și specifice clare care se regăsesc la nivelul măsurilor. Evaluatorul apreciază folosirea tabelor și schemelor în vederea ilustrării logicii intervenției. Totodată, recomandă ca tabelele să fie însoțite de texte explicative și de justificări ale intervențiilor.

În total, PNDR va reprezenta circa 10.000 milioane de Euro sprijin public investițiilor din sectoare comparativ cu 1.278 milioane Euro cheltuială publică din Programul SAPARD. Este o sumă de opt ori mai mare, ceea ce reflectă nevoile din spațiul rural românesc, pe de o parte, dar și o provocare în vederea asigurării unei folosiri și absorbții corespunzătoare a fondurilor, pe de altă parte. O valoare totală de 12.316 milioane de Euro se așteaptă a fi investită în cadrul acestui program între 2007-2013.

Alocările sunt în concordanță cu strategia și pun accent pe modernizarea și restructurarea agriculturii românești, reflectând astfel nevoile stringente ale sectorului. Evaluatorul apreciază alocările ca fiind relativ mari pentru Axa 3, ceea ce face ca echilibrul programului să fie în concordanță cu intențiile regulamentului. De asemenea, alocările pentru Axa 4 sunt în concordanță cu cerințele.

Lecții învățate

PNDR este elaborat având în vedere experiența relevantă din perioada anterioară și ținând cont de programele în curs de derulare. Pentru cuantificarea obiectivelor și estimarea costului unitar pe proiect și acțiune a fost folosită experiența Programului SAPARD.

Totodată, evaluatorul consideră oportună acordarea unei atenții sporite în PNDR următoarelor probleme: experiența implementării Programului SAPARD a arătat că aspectele generale, ce trebuie regăsite și în următorul program sunt legate de ingineria financiară și de ridicarea anumitor restricții ce nu sunt necesare pentru accesarea fondurilor. În acest sens, sistemul financiar trebuie îmbunătățit în vederea îndeplinirii nevoilor potențialilor beneficiari. Aceasta va putea include utilizarea plăților în avans, contribuția în natură, precum și utilizarea leasingului. Evaluatorul recomandă ca aceste experiențe să fie folosite într-o mai mare măsură în programele viitoare.

Măsurile alese

PNDR cuprinde 24 de măsuri, reprezentând o provocare majoră pentru administrația responsabilă pentru implementarea programului. Măsurile alese sunt cele adecvate și se adresează nevoilor urgente ale societății rurale, într-o mai mică sau mai mare măsură. Comentariile individuale ale măsurilor pot fi citite în textul principal al raportului. Aici sunt luate în considerare numai câteva aspecte generale.

În general, evaluatorul consideră că justificarea măsurilor se regăsește în descrierea măsurilor și în capitolele de strategie generală a PNDR, dar logica intervenției este adesea pierdută și ar putea fi mai precisă. Logica intervenției (obiective generale, specifice și operaționale ce arată output-ul așteptat, rezultatele și impactul intervenției) nu este prezentată într-o manieră detaliată și într-un mod coerent.

Indicatorii sunt elaborați pentru nivelul de output și, de asemenea, obiectivele sunt cuantificate la nivelul de output, însă indicatorii de rezultat și de impact sunt destul de dispersați și nu sunt cuantificați în fișa măsurii. Prezentarea indicatorilor este făcută în capitolul 5 al PNDR. Fișele măsurilor prezentate în PNDR solicită atenție în vederea reflectării cât mai bune a obiectivelor măsurii și a sistemului administrativ de implementare.

Impact așteptat

PNDR conține o bună și rar întâlnită evaluare a programului și a impactului estimat și așteptat. Evaluatorul apreciază efortul făcut în vederea oferirii unei imagini a rezultatelor și a impactului în baza indicatorilor de bază CMEF.

Ultimele date înregistrate ce surprind dezvoltarea, se referă la indicatorii macroeconomici esențiali, care arată o creștere rapidă a investițiilor începând cu anul 2000 de la 357 milioane Euro la 1.300

milioane Euro în 2004. Aceste investiții au influențat VAB și output-ul sectorului agricol. Investiția medie de 100 Euro din sector, generează un output al producției de 1.200 Euro și 700 Euro în VAB. Această legătură dintre investiții și producție și VAB este constantă pe an, începând cu anul 2000. În paralel cu dezvoltarea investițiilor, numărul angajaților din sector s-a redus de la 3,6 milioane în 2000 la 2,6 milioane în 2004. Această tendință reprezintă o reducere medie anuală de 8%. Cu un VAB crescut, s-a obținut o creștere a productivității muncii de la 712 Euro/normă întreagă în 2000 la 3.412 Euro/normă întreagă în 2004. Creșterea anuală a productivității muncii este de 18,29%. Această legătură dintre investiții și producție, VAB și productivitatea muncii poate fi folosită pentru a estima impactul așteptat al investițiilor din PNDR pentru perioada 2007 – 2013.

Investiția totală din program se așteaptă să fie de 12.316 milioane Euro. Cu aceste investiții va fi generată o producție a sectorului de aproximativ 150.000 milioane Euro pe durata perioadei de programare sau VAB de 85.000 milioane Euro. Această producție va fi posibil de realizat cu doar 1,7 milioane locuri de muncă în medie pe an din 2007 până în 2013, iar la finele perioadei vor exista doar 1,5 milioane de locuri de muncă rămase din cele 2,3 milioane de locuri de muncă estimate în 2006 și din cele 2,6 milioane existente în 2004. Calculul se bazează pe precondiția că doar productivitatea muncii va crește, în același timp nu se observă nici o contribuție la factorul total productivitate din partea input-ului de capital, dincolo de efectele productivității muncii. Productivitatea muncii va crește la 9.000 Euro /normă întreagă până la sfârșitul perioadei, față de valoarea inițială de 3.400 Euro în 2004, iar productivitatea medie a muncii va fi de 5.000 Euro / normă întreagă.

Contribuția la creșterea indicatorilor cheie este rezultatul combinării alocărilor diverselor măsuri din program. Evaluatorul a pornit de la presupunerea că fiecare euro alocat fiecărei măsuri va avea același impact. Această prezumție nu este în general aplicabilă în practică dar este folosită în vederea simplificării raționamentului.

Având în vedere că nu toate măsurile sunt măsuri productive, impactul va fi mai scăzut. Dacă evaluatorul își bazează raționamentul doar pe măsurile cu contribuție privată, volumul total al investiției nu este de 12.316 milioane Euro, ci doar de 7.158 milioane Euro reprezentând 58% din anvelopa totală. În consecință, impactul va fi mai scăzut. Pentru producția agricolă se observă o creștere cu 11% din 2003 până în 2007, echivalentă cu o creștere de la 12.300 milioane Euro la 17.500 milioane Euro. Pentru VAB creșterea anuală va fi de 7% de la 8.988 milioane Euro la 10.817 milioane Euro, iar creșterea productivității muncii va fi de numai 11% în loc de 18% .

O consecință drastică este pierderea locurilor de muncă. Nu este nicio îndoială că pierderea locurilor de muncă va urma restructurării și modernizării sectorului, care va avea loc în acești ani și care se va intensifica în perioada următoare, dar totodată vor fi create noi locuri de muncă. Din experiența SAPARD se știe că investițiile din cadrul Măsurii 1.1 au condus la crearea a 50 locuri de muncă la o investiție de 1 milion Euro, Măsura 3.1 a condus la crearea a 25 locuri de muncă la o investiție de 1 milion de Euro și că diversificarea a condus la 20 noi locuri de muncă la o investiție de 1 milion de Euro. Se așteaptă să fie create circa 175.000 noi locuri de muncă ca urmare a investițiilor din cadrul programului.

Complementaritate

În mod evident, PNDR este complementar cu alte intervenții UE din cadrul fondurilor structurale. Obiectivele generale ale PNDR sunt în concordanță cu Regulamentul (CE) nr.1698/2005 și sunt în principiu în concordanță cu liniile directoare strategice evidențiind principiile generale de asistență. Complementaritatea și conformitatea sunt detaliate în PNS.

Din evaluarea pe măsuri, evaluatorul consideră că liniile de demarcare nu sunt clar delimitate. Nu este foarte clar, dacă actualele linii de demarcare sunt elaborate astfel încât să permită potențialilor beneficiari să aplice pentru un anumit proiect, fie în PNDR, fie în alte programe. Se recomandă o delimitare mai clară a acestor linii în PNDR, precum și în descrierea măsurilor.

Cadrul instituțional

În concordanță cu prevederile Regulamentului (CE) nr. 1698/2005, a fost elaborat un sistem administrativ care este descris în Capitolele 11 și 12 ale PNDR. Sistemul se bazează pe structurile existente din cadrul MADR, inclusiv Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP),

Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) și Direcția Generală de Dezvoltare Forestieră și Consolidare a Proprietății (DGDFCP).

Înainte lansării noului PNDR, Autoritatea de Management ar trebui să se asigure că APDRP, APIA și DGDFCP s-au pregătit și au efectuat simulări pentru sistemul de implementare IT și că toate procedurile necesare sunt aplicabile, funcționale și bine definite.

Cum pentru moment, sistemul IT nu este finalizat, o atenție specială trebuie acordată design-ului acestuia, pentru a permite colectarea datelor pentru implementarea la toate nivelele și de către toate organismele și totodată să poată genera în mod automat diferite tipuri de rapoarte. Ar putea fi dezvoltată o aplicație și pentru beneficiari, pentru a le permite acestora să trimită datele de monitorizare în format electronic.

Mai mult, evaluatorul consideră că monitorizarea și evaluarea descrise sunt în concordanță cu cerințele, dar evidențiază faptul că sistemul este dependent de dezvoltarea de formulare de aplicare corespunzătoare, de modele de raportare și a unui sistem IT, care să sprijine folosirea acestor formulare.

Planul de informare inclus în PNDR se adresează beneficiarilor publici și privați și va fi implementat folosind mass-media, inclusiv prin scrisori de informare către potențialii beneficiari.

În vederea obținerii unor rezultate maxime, planul va fi îmbunătățit avându-se la bază rezultatele implementării. După cum s-a putut observa anterior în Programul SAPARD, este nevoie de o structurare foarte bună a activităților de informare și de o abordare coerentă la nivelul întregii țări. Trebuie pregătite și structurile de implementare la nivel județean.

Obiectivele și activitățile Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală sunt descrise în PNDR furnizând informații referitoare la designul rețelei naționale și la structura instituțională creată. Suma de bani alocată pentru rețea este realistă. Sunt alocați 7,5 milioane Euro pentru crearea și funcționarea rețelei, precum și pentru implementarea planului de acțiune.

Consultările cu cei interesați

Evaluatorul consideră că procesul de consultare cu toți cei interesați este unul corespunzător. În general, procesul s-a dovedit util și input-ul din partea grupurilor de lucru a fost luat în considerare. Se consideră că procesul a contribuit într-o manieră pozitivă la elaborarea măsurilor individuale. În același timp, se consideră că anumite persoane interesate au lipsit de pe lista participanților și ar fi oportună includerea în PNDR a explicațiilor de ce anumite persoane nu au participat.

Evaluarea Strategică de Mediu

Evaluarea Strategică de Mediu (SEA) din Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) a fost elaborată în concordanță cu cerințele Directivei Europene SEA CE/2001/42, precum și cu Decizia Guvernului nr. 1076/ 2004, ce transpune prevederile directivei menționate mai sus.

Evaluarea a arătat diferitele contribuții ale axelor în vederea realizării obiectivelor relevante de mediu. Astfel, Axa 1 contribuie în mod semnificativ la îmbunătățirea comportamentului pro-activ al populației; îmbunătățirea condițiilor de sănătate ale populației; Axa 2 contribuie în mare măsură la conservarea habitatelor speciilor de animale sălbatice; menținerea funcției ecologice a râurilor; menținerea biodiversității zonelor protejate; Axa 3 va genera efecte pozitive asupra susținerii dezvoltării durabile a turismului rural; îmbunătățirea condițiilor de sănătate ale populației; facilitarea folosirii resurselor regenerabile; utilizarea practicilor tradiționale; iar Axa 4 va avea o contribuție pozitivă la îmbunătățirea unui comportament pro-activ prin încurajarea practicilor agricole durabile.

În concluzie, evaluatorul estimează că implementarea PNDR va avea un efect pozitiv asupra mediului, mai ales în mediul rural românesc, cu o contribuție semnificativă la o dezvoltare durabilă în acest domeniu. Se poate declara că acest program va permite dezvoltarea economică și socială a zonelor rurale.

Recomandările evaluatorului ex-ante și transpunerea acestora în PNDR sunt prezentate în tabelul următor.

4.2.2. Recomandări ale evaluatorului ex- ante și transpunerea acestora în PNDR

Recomandări cu caracter general

Nr.	Sumarul administrativ	Subiect	Recomandări	Pagina din Raport	Comentarii și pagina în care sunt incluse în PNDR
1	1.1.	Analiza situației curente	Sugerăm să fie făcut un efort suplimentar pentru asigurarea includerii și măsurării tuturor indicatorilor de bază. Mai mult, considerăm că ar fi folositoare includerea comparațiilor cu reperele internaționale selectate, astfel încât analiza să ofere o imagine clară a relațiilor relative dintre România și UE 15 și UE 27, dacă este relevant.	1	Recomandare acceptată. S-a atașat la PNDR Anexa nr. 1 care cuprinde toți indicatorii de bază cuantificați cu datele disponibile în prezent din surse oficiale. Pentru indicatorii indisponibili, în 2008, prin măsura de AT, va fi realizat un studiu pentru completarea acestora raportat la anul 2006.
2	1.1.	Analiza situației curente	Nu considerăm că se acordă prea multă atenție, în PNDR, disparităților și cauzelor acestor disparități, în zonele rurale în comparație cu zonele urbane, sau regional vs. național. Suntem conștienți de faptul că disparitățile regionale au un rol important și că potențialele de dezvoltare sunt importante.	1	Recomandare acceptată. S-au operat completările solicitate în Capitolul 3.

3		SWOT	Pentru a face și mai evident potențialul de construcție a strategiilor, ar putea fi considerată includerea unei secțiuni care să stabilească modul în care Punctele tari și Punctele slabe interne identificate, pe de o parte, și Oportunitățile și Amenințările, pe de altă parte pot fi transformate în strategii posibile. Acestea trebuie să asigure că Punctele tari sunt utilizate și Punctele slabe sunt eliminate astfel încât să beneficiem de avantajele oportunităților externe și să întâmpinăm amenințările externe.	2	Recomandare parțial acceptată. În analiza SWOT s-au identificat atât punctele tari și slabe cât și oportunitățile și amenințările, iar maniera în care acestea sunt utilizate în vederea eliminării punctelor slabe și folosirii oportunităților este prezentată în capitolul 3.2.3.
4		PNDR Obiective și alocări financiare	Considerăm că ar putea fi realizate anumite referiri la eficiența economică vizându-se o proporție relativ mare a alocării Axei 1 privind fermele de semisubzistență. Trebuie să ne așteptăm ca, competitivitatea, modernizarea și restructurarea să fie problemele centrale în cadrul acestei Axe, dar nu ne așteptăm ca această măsură să contribuie la acest obiectiv general.	3	Recomandare acceptată parțial. Măsura 141 „Sprijinirea fermelor de semi-subzistență” a fost reformulată, și în noua formă aceasta contribuie la restructurarea sectorului agricol.
5		PNDR Obiective și alocări financiare	Recomandăm, de asemenea, ca tabelele să fie sprijinite cu texte cuprinzătoare de explicare și justificare a intervențiilor. Aceasta nu este o problemă crucială, dar poate facilita citirea PNDR-ului, contribuind, de asemenea, la asigurarea transparenței.	4	Recomandare acceptată

6		PNDR Obiective și alocări financiare	Balanța din Program este în linie cu cerințele reglementate, deși Axa 2 cu 24,5% este foarte aproape de limita minimă de 25 % din cheltuielile publice, exclusiv plata directă complementară.	4	Recomandarea nu se justifică. Alocarea financiară pentru Axa 2, după excluderea plăților directe complementare, este de 26,05%. Procentul de 24,5% este rezultatul raportării la suma totală publică ceea ce este contrar Regulamentului (CE) nr.1698/2005 care precizează că raportarea se face la total FEADR, astfel cerința este îndeplinită, procentul fiind de 26,05%
7		PNDR Obiective și alocări financiare	Considerăm că una din probleme necesită o atenție și mai mare decât cea arătată până acum în PNDR. Experiențele din implementarea Programului SAPARD au arătat că problemele generale pe care trebuie să le avem în vedere în viitor sunt reprezentate de problema ingineriei financiare și de ridicarea restricțiilor inutile privind preluarea potențialului proiectelor. De aici înainte, sistemul financiar trebuie să fie actualizat pentru a întâmpina nevoile beneficiarilor potențiali. Aceasta va include utilizarea plăților în avans, contribuții în natură, aranjamente de leasing. Recomandăm folosirea acestor experiențe cât mai mult posibil în programul viitor.	4	Recomandarea acceptată. În acest sens au fost completate capitolele 3, 5 și motivațiile fișelor tehnice ale măsurilor 121, 122, 123, 125, 312, 313, 322.
8		Măsurile selectate	În general, considerăm că justificarea măsurilor este potrivită în descrierea măsurii și în capitolele strategice generale ale PNDR, dar logica intervenției este adesea foarte vagă și nu atât de precisă pe cât s-ar dori. Logica intervenției (generală, obiectivele specifice și operaționale ce reflectă outputurile, impactul și rezultatele operaționale ale intervenției) nu sunt descrise într-un mod coerent și detaliat.	5	Recomandare acceptată. S-au introdus în fiecare măsură din fiecare axă aceste obiective generale, specifice și operaționale.
9		Complemen taritatea	Din evaluarea noastră a măsurilor individuale considerăm că liniile de demarcare nu sunt clar indicate. Nu ne este clar dacă liniile de demarcare sunt, în prezent, elaborate astfel încât beneficiarii să vadă unde pot aplica pentru un anumit proiect, fie în PNDR fie în alte programe. Recomandăm o sporire a liniilor de demarcare în PNDR, precum și în descrierea măsurilor.	6	Recomandare acceptată. S-au efectuat modificări și detalieri atât la nivelul Capitolului 10, cât și la nivelul fiecărei măsuri din Capitolul 5.

10		Constituirea administrativă	De vreme ce sistemul de IT nu este finalizat, atenția ar trebui îndreptată conturării acestuia, astfel încât să permită colectarea datelor pentru toate nivelele de implementare și instituții și să fie capabil să genereze automat diferite tipuri de rapoarte. O aplicație ar putea fi dezvoltată, de asemenea, pentru beneficiari, pentru a le permite transmiterea datelor de monitorizare în forma electronică.	7	Recomandare acceptată. S-au efectuat completări în Capitolul 11 menționându-se și modul de implementare
11		Constituirea administrativă	Dacă se consideră oportună dezvoltarea abilităților experților locali pentru îmbunătățirea contactului cu beneficiarii/ potențialii beneficiari, să-i sfătuiască privind oportunitățile programului în contextul protecției mediului înconjurător privind afacerile agricole la nivel local, național și la nivel european.	7	Recomandare acceptată. S-au menționat instruirile prin Programul PHARE la Capitolul 13, Subcapitolul 13.1 și Capitolul 11.1 a,b
12		Consultarea cu factorii interesați	Considerăm că anumiți factori interesați importanți lipsesc din lista participanților și considerăm adecvată includerea în capitolul din PNDR a motivației neparticipării unora dintre aceștia.	8	Recomandare acceptată. S-a completat lista participanților, și au fost clarificate aspectele ridicate.

Recomandări cu caracter specific diverselor capitole ale PNDR

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
Aspecte generale și inter-conectate					
1.	3.2	Situație curentă	S-a observat o inconsistență în cadrul situației curente în privința indicatorului VAB, vezi paginile 7, 8 și 25. Se recomandă alinierea acestora.	11	Recomandarea nu se justifică. În capitolul 3.1.1. se face referire la VAB pe sectorul agricol și forestier iar în capitolul 3.1.3 se vorbește de VAB în sectorul primar (agricol, forestier și piscicol), de aici rezultând și diferența de procente.
2.	3.2	Situație curentă	Capitolul conținând analiza situației nu conține o descriere a efectelor așteptate ale Politicii Agricole Comune. Ar putea fi utilă pentru Program, includerea unei prezentări scurte a contextului în care este realizat PNDR (economie cu creștere accentuată, schimbări majore în agricultură datorită efectelor PAC, Pilonului1). Aceasta ar pregăti mai buna înțelegere a strategiei alese.	12	Recomandare acceptată. Reformularea textului a permis și evaluarea efectelor PAC.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
3.	3.2	Situație curentă	Se recomandă definirea clară și sublinierea faptului că inovația este diferită de modernizare și, astfel, reprezintă un element nou al programării 2007-2013 față de programele anterioare. Trebuie descrise sistemele de inovație și de cercetare și dezvoltare.	12	Recomandare parțial acceptată. În acord cu obiectivele generale ale Programului se va pune accentul pe promovarea tehnologiilor inovatoare, a noilor produse în cadrul acțiunilor de modernizare și dezvoltare.
4.	3.2	Situație curentă	Datele statistice privind dimensiunea economică a exploatațiilor nu se referă la categoriile selectate pentru sprijin în cadrul măsurii (2-16 UDE) luând în considerare afirmația „segmentul de exploatații avut în vedere pentru sprijin va include exploatațiile cu dimensiuni între 2-6 UDE”. Acest aspect trebuie corectat.	13	Recomandare acceptată. Segmentul de exploatații avut în vedere pentru sprijin va include exploatațiile cu dimensiuni între 2-8 UDE.
5.	3.2	Situație curentă	Aspectele privind utilizarea serviciilor de consiliere nu sunt menționate explicit nici în analiza SWOT (deși se corelează indirect cu nivelul scăzut de pregătire profesională al fermierilor) și nici în capitolul ce cuprinde descrierea situației curente. Există o descriere foarte clară a acestui tip de intervenție în motivația măsurii (inclusiv aspectele privind noul context PAC), descriere care ar trebui inclusă atât în analiza SWOT cât și în descrierea situației curente pentru a asigura coerența. Se recomandă realizarea acestei modificări.	13	Recomandare acceptată. Analiza SWOT a fost reformulată.

Nr.	Capitol PNR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNR la capitolul /subcapitolul
6.	3.2	Situație curentă	Includerea aspectelor privind noul context creat de efectele noii PAC (eco-condiționalitate, GAEC, SAPS etc.) atât în analiza SWOT cât și în capitolul privind descrierea situației curente pentru a asigura coerența cu Măsurile 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole” și 112 „Instalarea tinerilor fermieri” etc.	13	Recomandare acceptată.
7.	3.2	Situație curentă	Interpretarea conform căreia cea mai mare pondere a populației, cuprinsă între 30-34 de ani (în 2005) s-ar datora găsirii unor mai bune perspective în mediul rural ar trebui coroborată cu efectele politicilor demografice din regimul comunist (1967,1968).	14	Recomandare acceptată. S-au introdus completări pentru susținerea și în înțelegerea textului în Capitolul 3.1.3. la “Situația demografică “
8.	3.2	Situație curentă	Ar trebui furnizate informații asupra insuficienței infrastructurii de bază sau chiar absența ei, precum informații despre infrastructura IT (internet) și promovarea dezvoltării ei. Acestea trebuie avute în vedere în contextul tuturor măsurilor din Axele 3 și 4 (criterii de selecție etc.), ca unul dintre cele mai importante instrumente, în special pentru zonele izolate.	14	Recomandare parțial acceptată. În capitolul 3.2.3 au fost furnizate informații privind infrastructura IT. Extinderea infrastructurii IT se finanțează însă din fondurile structurale.
9.	3.3	SWOT	Se recomandă ca listele prezentate în contextul SWOT să fie verificate în scopul de a asigura consistența cu capitolul ce evidențiază situația curentă.	16	Recomandare acceptată.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
10.	3.3	SWOT	Pentru a sporii utilitatea analizei SWOT recomandăm crearea unei ierarhii a punctelor slabe și punctelor tari, conform importanței acestora. Acest aspect va fi de folos, pe viitor, în PNDR pentru formularea într-o manieră transparentă a strategiei, abordând astfel, cele mai urgente și importante aspecte.	16	Recomandare acceptată. Ierarhizarea punctelor tari și slabe din SWOT a fost utilizată pentru stabilirea sectoarelor prioritare și criteriilor de selecție.
11.	3.4	Disparități regionale	Recomandăm îmbunătățirea descrierii disparităților și a cauzelor acestora: urban-rural, național-regional, național-internațional.	17	Recomandare acceptată. În acest sens, s-au adus completări pe tot parcursul Capitolului 3.1
12.	4.1.	Ierarhia obiectivelor	Considerăm că PNDR este în concordanță cu liniile PNS și că PNDR reprezintă un document programatic bine structurat, cu obiective generale clare, cu obiective strategice și specifice ce conduc la măsuri. Apreciem utilizarea tabelor și schemelor pentru ilustrarea logicii intervenției. Cu toate acestea, recomandăm ca tabelele să fie susținute de texte comprehensive care să explice și să justifice intervențiile. Acesta nu este un aspect crucial, dar poate ușura citirea PNDR.	25	Recomandare acceptată. S-au introdus justificări care susțin schemele propuse în Capitolul 4.1.
13.	4.3	Consistența obiectivelor programului cu analiza SWOT	Obiectivele reflectă punctele tari și slabe prezente în SWOT, dar legătura dintre ele ar putea fi descrisă mai explicit. Strategia aleasă va fi mai clară și mai transparentă prin includerea oportunităților, amenințărilor și a forțelor motrice la sfârșitul Capitolului 3. Legătura de la fișele măsurilor la ierarhia obiectivelor programului este satisfăcătoare, dar ar putea fi îmbunătățită pentru anumite măsuri (ex. măsurile LEADER) luând în considerare comentariile următorului capitol. Se recomandă analiza acestor considerații.	25	Recomandare acceptată.

Nr.	Capitol PNRD	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNRD la capitolul /subcapitolul
14.	4.3	Consistența obiectivelor programului cu analiza SWOT	Dorim să evidențiem faptul că analiza SWOT urmărește numai într-un anumit grad logica acestui instrument în formularea strategiei. Pentru a evidenția potențialul de construcție al strategiei al analizei SWOT, se poate lua în considerare introducerea unei secțiuni care să analizeze modalitatea în care punctele slabe și tari interne și oportunitățile și amenințările externe identificate pot fi transformate în posibile strategii, asigurându-se faptul că punctele tari interne sunt utilizate iar punctele slabe eliminate pentru a putea beneficia de oportunitățile externe și pentru a face față amenințărilor.	25	Recomandare acceptată. S-au introdus completările necesare conform recomandărilor în Capitolul 3.1 – Analiza SWOT.
15.	4.4	Indicatori de bază și de impact	Indicatorii de bază privind contextul și obiectivele au fost definiți și cuantificați pentru toate măsurile Programului, pe baza CMEF, dar nu sunt prezenți în fișa tehnică a măsurii conform tiparului recomandat. Se recomandă, dacă este posibil, ca pentru indicatorii rămași să fie identificate datele de bază și să fie introduse conform tiparului recomandat pentru fișa măsurii, pentru fiecare măsură.	26	Recomandare parțial acceptată. Indicatorii de bază sunt prezenți în capitolul de strategie și în cadrul anexei 1, și nu trebuie incluși în fișele măsurilor.
16.	5.1	Lecții învățate	Experiența din implementarea Programului SAPARD demonstrează faptul că principala problemă ce trebuie abordată în viitorul program este cea reprezentată de ingineria financiară și de eliminarea restricțiilor ne-necesare pentru proiecte. Astfel, sistemul financiar trebuie îmbunătățit pentru a răspunde nevoilor potențialilor beneficiari. Acesta va include utilizarea plăților în avans, a contribuțiilor în natură și a aranjamentelor de leasing. Recomandăm ca această experiență să fie utilizată cât mai mult posibil în cadrul viitorului Program.	34	Recomandarea acceptată. În acest sens au fost completate Capitolele 3, 5 și motivațiile fișelor tehnice ale măsurilor 121, 122, 123, 125, 312, 313, 322.
Măsurile Axei 1					

Nr.	Capitol PNR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNR la capitolul /subcapitolul
17.	5.2	Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	În motivația măsurii nu se face referire la nivelul educației al populației ocupate în sectorul agricol și silvic. Nu există referințe privind noul mediu, interacțiunea cu plățile directe decuplate, încurajarea regimului de afaceri orientat spre piață și cerințele pentru o gamă largă de aptitudini economice și de management. Recomandăm construcția motivației măsurii pe această structură logică	35	Recomandare acceptată. Această reformulare s-a operat în cadrul Măsurii 111.
18.	5.2	Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	Se recomandă elaborarea unei prezentări clare a ierarhiei obiectivelor pentru această măsură.	35	Recomandare acceptată. Această reformulare s-a operat în cadrul Măsurii 111.
19.	5.2	Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	Există o inconsecvență în secțiunea ce descrie aceste acțiuni: în primul paragraf se afirmă că măsura va contribui la îmbunătățirea și perfecționarea cunoștințelor (2 tipuri de cursuri); în cel de-al doilea paragraf se afirmă că acțiunile vor fi de inițiere, specializare/îmbunătățire și perfecționare (3 tipuri de cursuri)	35	Recomandarea a fost acceptată și operată în cadrul Măsurii 111.
20.	5.2	Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	De asemenea, am observat unele ezitări în privința definirii clare a beneficiarilor acestei măsuri. Se recomandă definirea.	35	Recomandarea este acceptată și a fost operată în cadrul Măsurii 111.
21.	5.2	Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	De asemenea, nu există cuantificări ale indicatorilor de impact, mai exact valoarea adăugată netă și productivitatea muncii. Se recomandă îmbunătățirea ierarhiei obiectivelor și aplicarea țintelor cuantificate în tabelul indicatorilor. Probabil este necesară o cuantificare adițională.	36	Recomandare acceptată, cu excepția recomandării privind cuantificarea adițională întrucât aceasta nu se regăsește în cadrul comun de monitorizare a indicatorilor.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
22.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Principala problemă adresată de măsură nu este descrisă în acest fel în motivația intervenției. Recomandăm includerea unei justificării a măsurii în fișa măsurii.	37	Recomandarea acceptată. Este operată în cadrul Măsurii 112.
23.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Ar fi fost utilă definirea mai clară a indicatorilor operaționali și specificația dacă măsura va compensa costurile instalării sau va co-finanța parțial modernizarea fermelor? Recomandăm realizarea acestor modificări.	37	Recomandarea acceptată.
24.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Obiectivele măsurii nu sunt cuantificate, cu excepția input-ului și output-ului în termenii de: număr de tineri sprijiniți. Se recomandă această modificare.	37	Recomandarea acceptată. Este operată în cadrul Măsurii 112.
25.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Nu sunt definite țintele pentru indicatorii de rezultat și impact. De asemenea, nu există, date numerice despre tipurile de sectoare agricole afectate de implementarea măsurii. În acest fel, probabil, se explică și de ce nu există o cuantificare a creșterii prevăzute a VAB în exploatațiile sprijinite, și nici pentru creșterea economică prevăzută sau pentru creșterea productivității muncii. Dacă este posibil, aplicați recomandarea.	38	Recomandarea acceptată. Este operată în cadrul Măsurii 112.
26.	5.2	Pensionarea timpurie a fermierilor și a lucrătorilor agricoli	Obiectivele sunt prezentate general și sunt prezentate într-o manieră ce se poate considera a fi în afara domeniului de acțiune al măsurii. De exemplu, este îndoielnic faptul că schimbările structurale majore în agricultura românească vor fi rezultatul acestei măsurii, și de asemenea este îndoielnic dacă măsura contribuie la diversificare (și inovații), în viitor, a fermelor. Recomandăm reconsiderarea acestor formulări.	38	Măsura este preconizată a începe în 2010
27.	5.2	Pensionarea timpurie a fermierilor și a lucrătorilor agricoli	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Se recomandă acest aspect.	38	Măsura este preconizată a începe în 2010
28.	5.2	Utilizarea serviciilor de consiliere	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generală, specifică, operațională) și se poate avea în vedere revizuirea acesteia pentru a prezenta mai bine logica intervenției, în conformitate cu indicatorii propuși în ultima secțiune a fișei măsurii, ceea ce este recomandabil.	39	Recomandare acceptată și operată.
29.	5.2	Utilizarea serviciilor de consiliere	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate.	39	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăsește în fișa Măsurii 143.

Nr.	Capitol PNR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNR la capitolul /subcapitolul
30.	5.2	Modernizarea exploatațiilor agricole	În măsura în care structura și terminologia logicii de intervenție este crucială în mai multe aspecte ale implementării programului (formularea ținutelor cuantificate, a indicatorilor, a monitorizării și evaluării), se recomandă reorganizarea descrierii obiectivelor în linie cu această logică, în obiective generale, specifice și operaționale.	40	Recomandare acceptată. S-au introdus în fiecare măsură din fiecare axă aceste obiective generale, specifice și operaționale.
31.	5.2	Modernizarea exploatațiilor agricole	Se recomandă cuantificarea obiectivelor prezentate în măsură.	41	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăsește în fișa Măsurii 121.
32.	5.2	Modernizarea exploatațiilor agricole	Se recomandă cuantificarea indicatorilor de rezultat și impact.	41/42	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăsește în fișa Măsurii 121.
33.	5.2	Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	Se recomandă ca ierarhia obiectivelor să respecte terminologia clasică (general, specific, operațional).	43	Recomandare acceptată. S-au introdus în fiecare măsură din fiecare axă aceste obiective generale, specifice și operaționale.
34.	5.2	Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	Se recomandă cuantificarea obiectivelor prezentate în măsură.	43	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăsește în fișa Măsurii 123.
35.	5.2	Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	Sugerăm reanalizarea indicatorilor și cuantificarea celor care nu au fost deja cuantificați.	44	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăsește în fișa Măsurii 123.

Nr.	Capitol PNR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNR la capitolul /subcapitolul
36.	5.2	Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii.	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor (nu foarte clară) nu sunt cuantificate. Cu toate acestea tabelul indicatorilor din fișa măsurii include anumite ținte, ce ar putea fi asimilate obiectivelor măsurii. Se recomandă cuantificarea ierarhiei obiectivelor.	44	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăsește în fișa Măsurii 125.
37.	5.2	Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii	Indicatorii și țintele nu sunt cuantificați, cu excepția celor de realizare, numărul de acțiuni sprijinite (2.401) și suma totală a investițiilor (634.769.915 Euro). Experiența acumulată prin programele naționale și cele ale Băncii Mondiale ar trebui utilizate pentru a cuantifica indicatorii. Luați în considerare cuantificarea.	44	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăsește în fișa măsurii 125.
38.	5.2	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență	Ierarhia obiectivelor nu este completă, în sensul că fișa măsurii specifică doar că obiectivele generale ale măsurii sunt de a sprijini fermele de semi-subsistență pentru a deveni viabile și competitive, ceea ce va fi dificil de realizat, vezi mai sus. Distincția între obiectivele a) și b) nu este clară, iar obiectivul b poate fi șters în măsura în care este cuprins în obiectivul a. Nu sunt prezentate obiective specifice sau operaționale, cu toate că este indicat numărul așteptat al beneficiarilor. Secțiunea domeniu de acțiuni introduce noi obiective, dar nu este clar modul în care aceste obiective se leagă de cele generale, prezentate în secțiunea <i>Obiective</i> , a măsurii. Pare să existe o suprapunere între diverse obiective.	46	Recomandare acceptată. S-au introdus în fiecare măsură din fiecare axă obiectivele generale, specifice și operaționale.
39.	5.2	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență	Este indicat faptul că pachetul de acțiuni de sprijin disponibil pentru beneficiari va cuprinde în special măsuri din Axa 1. Nu este clară modalitatea în care acest pachet ar trebui utilizat sau administrat. Această clarificare este urgentă și recomandată.	46	Recomandare acceptată.
40.	5.2	Înființarea grupurilor de producători	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Se recomandă acest aspect.	47	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăsește în fișa Măsurii 142.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
41.	5.2	Înființarea grupurilor de producători	Indicatorii de rezultat și impact nu sunt cuantificați. Se recomandă acest aspect.	47	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăsește în fișa Măsurii 142.

Măsurile Axei 2					
42.	5.2	Plăți Natura 2000 și plăți legate de Directivele 2000/60/EC	Măsura conține indicatori de realizare, rezultat și impact. Nici unul din indicatori nu este cuantificat. Se recomandă acest aspect.	50	Recomandarea nu poate fi realizată momentan. În lipsa suprafețelor eligibile și a planurilor de management aferente sit-urilor Natura 2000 cuantificarea acestor indicatori este imposibilă.
43.	5.2	Plăți Natura 2000 și plăți legate de Directivele 2000/60/EC	Indicatorii de rezultat și impact prevăzuți sunt prezentați în tabelul de indicatori. Aceștia nu sunt cuantificați și se recomandă acest aspect.	50	Recomandarea nu poate fi realizată momentan. În lipsa suprafețelor eligibile și a planurilor de management aferente siturilor Natura 2000 cuantificarea acestor indicatori este imposibilă.

44.	5.2	Plăți de Agro- mediu	Recomandăm introducerea în PNDR a unei analize a fermelor ecologice din perspectiva pieței	51	Recomandarea este justificată, însă la acest moment nu există date sintetice referitoare la dimensiunea pieței interne sau a volumului exporturilor pentru produsele ecologice. Piața internă este una relativ nouă, dinamică, dar în același timp poate prezenta un grad mai ridicat de risc.

45.	5.2	Plăți de Agro-mediu	Aparent, există o suprapunere cu investițiile din Măsura 121 privind conversia la agricultura organică. Se poate lua în considerare evitarea suprapunerii prin eliminarea sprijinului pentru conversia la agricultura organică din cadrul Măsurii 121. Recomandăm luarea în considerare a acestui aspect.	51	Recomandare respinsă. Nu există o suprapunere. Măsura 214 are un caracter compensatoriu oferind plăți pe suprafață pentru pierderile din valoarea producției și cheltuielile suplimentare suferite ca urmare a practicării agriculturii ecologice. Măsura 121 are un caracter investițional
46.	5.2	Prima împădurire a terenurilor agricole	Nu sunt prezentate ținte sau cuantificări ale obiectivelor. Se recomandă acest aspect.	52	Recomandare acceptată. S-au evidențiat în fișa măsurii indicatorii de realizare, de rezultat și doi indicatori de impact.

47.	5.2	Prima împădurire a terenurilor agricole	Recomandăm includerea indicatorilor pentru impactul asupra mediului și peisajului.	52	Recomandare acceptată. Indicatorii au fost introduși din CMEF și, de asemenea, au fost introduși doi alți indicatori adiționali.
48.	5.2	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	În acest moment nu sunt disponibile ținte sau cuantificări pentru obiective. Sugerăm să tratați aceste aspecte.	52	Preconizăm că această măsură se va implementa din 2010.
49.	5.2	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	Măsura nu are indicatori sau date de realizare, și evidențiem necesitatea indicatorilor de impact asupra mediului și peisajului	52	Preconizăm că această măsură se va implementa din 2010.
50.	5.2	Plăți Natura 2000	Nu este clară complementaritatea dintre Natura 2000 și suprafața forestieră. Argumentația ar putea fi îmbunătățită pentru a permite cititorului o mai bună înțelegere a conexiunii.	53	Preconizăm că această măsură se va implementa din 2010.
51.	5.2	Plăți Natura 2000	Nu există o ierarhie a obiectivelor. Obiectivul este formulat în cadrul unui paragraf mare ce oferă informații despre zonele eligibile	53	Preconizăm că această măsură se va implementa din 2010.

52.	5.2	Plăți Natura 2000	Măsura conține indicatori de realizare, rezultat și impact. Nici unul din indicatori nu este cuantificat. Se recomandă acest aspect.	53	Recomandarea nu poate fi realizată momentan. În lipsa suprafețelor eligibile și a planurilor de management aferente sit-urilor Natura 2000 cuantificarea acestor indicatori este imposibilă.

Măsurile Axei 3					
53.	5.2	Sprijin pentru diversificarea în activități non-agricole; sprijin pentru crearea și dezvoltarea de afaceri.	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generală, specifică, operațională) și se poate avea în vedere revizuirea acestora pentru a prezenta mai bine logica intervenției. Mai mult, obiectivele nu sunt cuantificate.	54	Recomandare acceptată S-a inclus în Măsura 312. De asemenea, indicatorii de cuantificare s-au introdus în această măsură.
54.	5.2	Sprijin pentru diversificarea în activități non-agricole; sprijin pentru crearea și dezvoltarea de afaceri.	În cadrul demarcării cu Axa 1 a PNDR se face o referire la proiecte integrate. Ce sunt acestea și cum ar trebui gestionate? Este necesară și recomandată o clarificare.	55	Recomandare acceptată. S-a revizuit demarcarea internă și a fost stipulat mai clar atât în Măsura 123 din Axa 1 cât și în Măsura 312 din Axa 3 din Capitolul 5 al PNDR.
55.	5.2	Încurajarea activităților turistice	Obiectivele nu sunt cuantificate. Se recomandă acest aspect.	56	Recomandare acceptată. Obiectivele au fost cuantificate în câmpul destinat indicatorilor comuni de la fiecare măsură din capitolul 5 al PNDR.
56.	5.2	Încurajarea activităților turistice	Cel de-al doilea indicator de rezultat prezentat în descrierea măsurii este „numărul brut de slujbe create”. Sugerăm înlocuirea acestuia cu indicatorul „creșterea venitului din turism” din două motive: un indicator similar este prezentat ca indicator de impact; indicatorul privind creșterea veniturilor pe turist pe zi este foarte relevantă pentru aprecierea nivelului de atractivitate al unei zone și ar corespunde mai bine obiectivelor măsurii.	56	Recomandarea nu se justifică. Indicatorii furnizați sunt cei prevăzuți în CMEF.

57.	5.2	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale	Obiectivele nu sunt cuantificate. Se recomandă acest aspect. Sunt creați indicatorii pentru măsură (realizare, rezultat și impact). Indicatorii nu sunt cuantificați, dar sunt potriviți pentru monitorizare și evaluare. Se recomandă cuantificarea indicatorilor.	57	Recomandare acceptată. Obiectivele au fost cuantificate în câmpul destinat indicatorilor comuni și adiționali de la fiecare măsură a Axei 3 din Capitolul 5 al PNDR.
58.	5.2	Dobândire de competențe, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Cu toate acestea, tabelul de indicatori din fișa măsurii include anumite ținte, care ar putea fi asimilate obiectivelor măsurii.	57	Recomandare nejustificată. Măsura 341 va începe din 2010, și astfel fișa tehnică a acestei măsuri nu este obligatoriu să fie inclusă în PNDR până la această dată.
Măsurile Axei 4					
59.	5.2	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Există necesitatea de a îmbunătăți prezentarea noii abordări conform logicii fișei măsurii pentru a explica mai bine ideea de bază. Abordarea LEADER este o procedură nouă pentru România și, pentru moment, se cunosc foarte puține despre aplicarea ei, ceea ce ar putea reprezenta un factor de obstrucție pentru implementarea ei.	14	Recomandare acceptată.
60.	5.2	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generală, specifică, operațională) și nu sunt cuantificate. Recomandăm alinierea acesteia.	58	Recomandare acceptată.
61.	5.2	Implementarea proiectelor de cooperare	Sunt creați indicatorii pentru măsură (realizare, rezultat și impact). Doar indicatorii de realizare sunt cuantificați. Se recomandă asigurarea acestui aspect.	60	Recomandare acceptată.

62.	5.2	Implementarea proiectelor de cooperare	Indicatorii de rezultat constau în „număr brut de slujbe create”. Procesul de cooperare asigură atât rezultate corporale cât și ne-corporale, iar generarea de slujbe poate fi într-adevăr un rezultat corporal. Dar putem adăuga de asemenea: noi tehnologii de dezvoltare (nr.), îmbunătățirea accesului pe piață, creșterea productivității muncii.	60	Recomandare parțial acceptată. Pentru o mai bună monitorizare și evaluare a măsurii, alături de indicatorii prevăzuți de CMEF au fost incluși indicatori aditionali de realizare.
63.	5.2	Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului.	Obiectivele nu sunt cuantificate. Se recomandă acest aspect.	61	Recomandare acceptată. S-au introdus completările recomandate în toate fișele măsurii aferente Axei 4.
Aspecte generale și inter-conectate					
64.	7	Linii de demarcare	Recomandăm o accentuare, ca atare, a liniilor de demarcare din PNDR în descrierea măsurilor.	101	Recomandare acceptată. Informația a fost detaliată în Capitolele 5 și 10.
65.	7.3	Ajutor de stat	PNDR conține referințe explicite privind ajutorul de stat și regulile de competiție, dar nu și o listă a schemelor de ajutor autorizate. Dacă sunt planificate scheme de ajutor de stat, acestea trebuie să fie notificate și justificate.	103	Recomandare acceptată. S-a atașat Anexa 5 care conține lista ajutoarelor de stat existente.
66.	8.1	Monitorizare și evaluare	Se recomandă ca cererile de plată și finanțare să fie depuse la nivel județean. Se recomandă, de asemenea, ca tot la nivel județean să se desfășoare corespondența cu beneficiarii dacă acest aspect este deja prevăzut în proceduri, trebuie să fie menționat și în capitolul administrativ.	105	Recomandare acceptată. S-au operat completările recomandate în Capitolul 11.

67.	8.1	Monitorizare și evaluare	Pentru a avea mai multe informații privind eficiența sistemului de implementare propus, se recomandă ca în Capitolul 11 să fie descrisă și organizarea cererii de oferte și procedura/evaluarea pentru fiecare tip de aplicație.	105	Recomandarea nu se justifică. Aceste recomandări fac obiectul procedurilor de implementare și ca atare nu considerăm necesar a se include în acest Capitol, întrucât Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 nu are ca cerință descrierea procedurilor de implementare în cadrul PNDR. Totodată, agențiile de plăți sunt supuse procesului de acreditare și au inclus în pachetul supus acreditării toate procedurile lor., inclusiv cele pentru implementarea măsurilor care le-au fost delegate. În plus, procedurile vor fi definitive după finalizarea măsurilor și aprobarea PNDR.
68.	8.1	Monitorizare și evaluare	Pentru a evita confuzia, dacă procedura Organismului de Coordonare prevede că managementul APDRP nu intervine în activitatea sa, ar trebui adăugate unele detalii în Capitolul 11.	105	Recomandare acceptată. S-au operat completările recomandate în Capitolul 11.

69.	8.1	Monitorizare și evaluare	Pentru a asigura pregătirea Autorității Competente pentru efectuarea sarcinilor solicitate, sunt recomandate mai multe detalii în Capitolul 11, așa cum s-a procedat pentru alte organisme.	106	Recomandare acceptată. S-au operat completările recomandate în Capitolul 11.
70.	9.1	Rețeaua Rurală	Recomandăm ca MADR să se asigure că în cadrul rețelei sunt reprezentate toate regiunile și nu doar o parte din ele.	114	Recomandare acceptată. AM și Comitetul Național de Coordonare al Rețelei se vor asigura că USR va forma rețeaua cu actori din toate domeniile dezvoltării rurale și toate regiunile țării.
71.	10.3	Rezultatele procesului de consultare	În general, considerăm descrierea procesului de consultare ca fiind mai bună și mai detaliată și recomandăm anexarea la PNDR a ToR (Termeni de Referință) pentru grupurile de lucru și cele de coordonare.	118	Recomandare acceptată. Au fost incluse în Anexa 8 modul de constituire a grupurilor de lucru, agenda și lista participanților la consultări.
72.	10.3	Rezultatele procesului de consultare	Programul nu raportează în ce măsură comentariile rezultate în urma dezbaterilor publice, au fost incluse și acceptate în program. Recomandăm raportarea acestor aspecte în capitol.	118	Recomandare acceptată. Au fost incluse în Anexa 7 comentariile referitoare la măsurile supuse dezbaterii și s-a făcut mențiunea acceptării sau neacceptării acestora.

Capitolul 5

Informații cu privire la axe și măsurile propuse pentru fiecare axă și descrierea lor

5.1. Cerințe generale

În cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada de programare 2007-2013, într-o primă etapă vor fi finanțate următoarele măsuri:

➤ **Axa 1 “Îmbunătățirea competitivității sectoarelor agricol și forestier”.**

Media indicativa a sprijinului FEADR pentru toată durata de implementare a programului aferentă acestei axe este de 88,84% din sprijinul public și vizează măsurile:

- 111 - Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe
- 112 - Instalarea tinerilor fermieri
- 121 - Modernizarea exploatațiilor agricole
- 122 - Îmbunătățirea valorii economice a pădurii
- 123 - Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere
- 125 - Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii
- 141 - Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistență
- 142 - Înființarea grupurilor de producători
- 143 - Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori.

➤ **Axa 2 “Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural”**

Media indicativa a sprijinului FEADR pentru toată durata de implementare a programului aferentă acestei axe este de 86,41% din sprijinul public pentru următoarele măsuri:

- 211 - Sprijin pentru zona montană defavorizată
- 212 - Sprijin pentru zone defavorizate – altele decât zona montană
- 214 - Plăți de agro-mediu
- 221 - Prima împădurire a terenurilor agricole

➤ **Axa 3 “Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale”**

Media indicativa a sprijinului FEADR pentru toată durata de implementare a programului aferentă acestei axe este de 85,61% din sprijinul public și vizează măsurile:

- 312 - Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi
- 313 - Încurajarea activităților turistice
- 322 - Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale

➤ **Axa LEADER**

4.1 Implementarea strategiilor de dezvoltare locală:

411. Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier

412. Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural

413. Calitatea vieții și diversificarea economiei rurale

4.21 Implementarea proiectelor de cooperare

4.31 Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului

431-1. Construcție parteneriate public-private

431-2. Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului

➤ **Măsura 511 Asistență tehnică**

➤ **Măsura 611 Plăți complementare directe**

Conținutul detaliat al măsurilor, care se vor aplica începând cu anul 2007, este prezentat pe axe și obiective în conformitate cu Regulamentul (CE) nr.1698/2005 în Capitolul 5.3.

Obiectivele generale ale Programului

România, prin **Programul Național de Dezvoltare Rurală**, vizează o serie de obiective care sprijină creșterea competitivității sectoarelor agro-alimentar și forestier, îmbunătățirea mediului și a spațiului rural, îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale, diversificarea economiei rurale, demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală. Realizarea obiectivelor celor trei axe ale programului se face prin implementarea măsurilor prevăzute pentru fiecare axă.

Motivația combinării anumitor măsuri

Pentru atingerea obiectivului de îmbunătățire a calității vieții în zonele rurale aferent Axei 3 s-a propus o **abordare integrată** care combină trei măsuri: „Servicii de bază pentru economia și populația rurală”, „Renovarea și dezvoltarea satelor” și „Conservarea și punerea în valoare a moștenirii rurale” într-o singură măsură – oferind astfel posibilitatea de a combina o serie de acțiuni pentru a **progresă în rezolvarea problemelor și a deficiențelor existente în spațiul rural**, ținând cont de nevoile și potențialul local.

O astfel de **abordare** are la bază **două motive** importante, **gradul înalt de interdependență al acțiunilor**, necesitățile stringente ale comunităților rurale **pentru modernizarea, renovarea și revitalizarea satelor**, corelând intervențiile, astfel încât acestea să fie eficiente și în armonie cu peisajul.

Toate acestea sunt nevoi ce presupun în mod egal urgențe pentru toate cele trei tipuri de activități; îmbunătățirea și crearea **infrastructurii** fizice de bază (cu precădere infrastructura de drumuri și infrastructura de apă/apă uzată), a **serviciilor publice de bază** și **punerea în valoare a moștenirii rurale**. Datorită necesității unui volum important de investiții pentru crearea și dezvoltarea **infrastructurii** fizice de bază (drumuri, infrastructura de apă/apă uzată) ce presupun un efort financiar considerabil, s-a ales ca Măsura 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale” să fie **măsura dominantă**. În contextul acestor tipuri

de investiții, dacă fiecare măsură și activitate ar fi abordată individual, durata procesului de aprobare și implementare s-ar **mări considerabil**, drept pentru care integrarea acestora reprezintă o soluție.

În plus, dintr-o **perspectivă economică, abordarea integrată a acțiunilor va fi mult mai eficientă**, pentru **rezolvarea problemelor** și simplificarea procedurilor, decât prin implementarea individuală a fiecărei măsuri în parte. Această măsură se va implementa din anul 2007.

Lansarea celei de-a doua etape de implementare a măsurilor din PNDR

În vederea unei derulări eficiente a programului, ținând cont și de capacitatea administrativă existentă, anumite măsuri din PNDR vor fi implementate după 2010. Etapizarea propusă, ține cont atât de complementaritatea unor măsuri, cât și de necesitatea pregătirii sistemului de implementare, înainte de punerea în aplicare. Astfel, după 2010 se vor implementa:

- Măsura **114** – *Utilizarea serviciilor de consiliere* este o măsură complementară Măsurii 143 – *Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori* care este o măsură tranzitorie pentru România și Bulgaria, conform Regulamentului Comisiei (CE) nr. 434/2007. Măsura 114 se va aplica după anul 2010, va extinde activitățile de consultanță agricolă și va continua acțiunea de elaborare a Planului de afaceri pentru fermele de semi-subsistență;
- **Măsura 321** – Infrastructură de internet în bandă largă, va fi introdusă în PNDR după 2010, și se va implementa ca sub-măsură în cadrul măsurii 322 Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale.

Alocarea indicativă pentru măsurile de dezvoltare rurală care vor fi promovate după anul 2010

Axa/Măsură	Data aplicării	Alocare indicativă (publică) Euro	Măsurile în care este cuprinsă alocarea financiară
AXA 1 „Îmbunătățirea competitivității sectoarelor agricol și forestier”			
114-Utilizarea serviciilor de consiliere	după 2010	se va stabili la momentul aplicării	-

Pentru măsurile care încep după anul 2010 detalierea conținutului, precum și alocările financiare aferente conform art. 19 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005 vor fi prezentate la acea dată.

Alocarea indicativă pentru măsura nou introdusă privind Bunăstarea animală

Axa/Măsură	Data aplicării	Alocare indicativă (publică) Euro
AXA 2 „Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural”		
215 - Bunăstare animală	2012	526.421.530

5.2. Cerințele specifice pentru anumite/toate măsurile

Definiția fermierului pentru măsurile din Axa 1

Fermierul este o persoană fizică sau juridică, a cărei exploatare este situată pe teritoriul țării și are o dimensiune egală sau mai mare de 2 UDE, care practică în principal activități agricole și care este înregistrată în Registrul fermelor/Registrul agricol/.

Unitatea de dimensiune economică (UDE) reprezintă unitatea prin care se exprimă dimensiunea economică a unei exploatare agricole determinată pe baza marjei brute standard a exploatare (Decizia Comisiei nr. 85/377/CEE). Valoarea unei unități de dimensiune economică este de 1.200 euro.

Plata în avans

Beneficiarii pot solicita Agenției de Plăți plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiții, conform articolului 56 din Regulamentul Comisiei(CE) nr.1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 pentru acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR iar plata este condiționată de constituirea unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului.

În cazul beneficiarilor publici, Agenția de Plăți poate accepta beneficiarului drept garanție, un angajament scris, emis de către autoritatea ierarhic superioară, prin care aceasta se angajează la plata sumei de garantare în cazul în care nu se îndeplinesc condițiile în care a fost acordat avansul.

Garanția depusă se eliberează numai în cazul în care, Agenția de Plăți stabilește că suma cheltuielilor efectuate care corespunde sprijinului public pentru investiții a depășit valoarea avansului.

Măsuri în cadrul cărora beneficiarii pot beneficia de plată în avans:

Axa 1

- 121 “Modernizarea exploatareilor agricole”
- 122 “Îmbunătățirea valorii economice a pădurilor”
- 123 “Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”
- 125 “Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii”

Axa 3

- 312 “Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de microîntreprinderi”
- 313 “Încurajarea activităților turistice”
- 322 “Renovarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”.

În cazul măsurilor 41 și 421 ale Axei Leader, plata în avans se acordă beneficiarilor care depun proiecte pentru măsurile menționate mai sus.

Contribuția în natură

Conform articolului 54, din Regulamentul Comisiei (CE) nr.1974/2006 pentru măsurile care vizează investițiile în natură, contribuțiile beneficiarului, respectiv furnizarea de bunuri sau servicii pentru care nu se efectuează plăți în numerar, cu factură sau cu alte documente, pot fi eligibile cheltuielile care îndeplinesc următoarele condiții:

- a) Contribuția constă în furnizarea de teren sau proprietăți imobiliare, echipamente sau materii prime sau muncă voluntară neremunerată ;
- b) Nu se realizează contribuții privind operațiunile de inginerii financiare la care se referă articolul 50 din Regulamentul Comisiei (CE) nr.1974/2006;
- c) Valoarea contribuțiilor poate fi evaluată și verificată în mod independent.

În cazul muncii voluntare neremunerate, valoarea muncii va fi determinată luându-se în calcul timpul lucrat și rata orară și zilnică a retribuției pentru muncă echivalentă.

În cazul furnizării de teren sau proprietăți imobiliare valoarea trebuie certificată de către un expert calificat independent sau de către un organism oficial autorizat.

Cheltuiala publică cofinanțată prin FEADR, care contribuie la o operațiune care include contribuții în natură, nu trebuie să depășească cheltuiala totală eligibilă, excluzând contribuțiile în natură, la finalul operațiunii.

Deoarece în acest moment nu deținem un sistem de evaluare a bunurilor și serviciilor, bazat pe un sistem standard de calculație în ce privește munca voluntară neremunerată și investițiile în natură, se va decide ulterior pentru ce măsuri se va aplica această prevedere.

Plafon investițional minim

Toate măsurile de investiții din PNDR trebuie să respecte valoarea totală minimă eligibilă a proiectului de 5.000 Euro.

Cerințe specifice pentru Măsurile 121, 123

În cadrul măsurilor 121 și 123 nu vor fi sprijinite investițiile care contravin prevederilor articolului 2, aliniatul 3 din Regulamentul Comisiei (CE) nr.1974/2006 și care pot conduce la creșterea producției peste restricțiile sau limitele menționate de către o Organizare Comună de Piață.

Pentru acțiunile sprijinite suplimentar prin PERE, la care intensitatea sprijinului este mai mare decât rata generală, bugetele indicative se vor elabora distinct pentru fiecare tip de acțiune și se vor totaliza într-un buget general.

Cerințe specifice pentru Măsurile 211, 212 și 214

Beneficiarii Măsurilor 211, 212 și 214 sunt fermierii. Pentru aceste măsuri, beneficiarii sunt definiți ca fiind persoanele fizice sau juridice sau grupurile de persoane fizice sau juridice, indiferent de statutul juridic pe care grupurile sau membrii săi îl dețin, care desfășoară activități agricole în scopuri productive sau care mențin terenurile agricole în bune condiții agricole și de mediu.

Prevederi privind limitarea impactului asupra mediului în cazul proiectelor de investiții publice sau private

Pentru toate proiectele de investiții publice sau private, finanțate prin Program, este necesară obținerea acordului de mediu, conform legislației naționale în vigoare.

Proiectele de investiții care pot avea efecte semnificative asupra mediului datorită, printre altele, tipului, dimensiunii sau localizării lor fac obiectul evaluării impactului asupra mediului (EIM) înainte de emiterea acordului de mediu. EIM stabilește măsurile de prevenire, reducere și, unde este posibil, de compensare a efectelor semnificative adverse ale proiectului asupra factorilor de mediu și contribuie la luarea deciziei de emitere/respingere a acordului de mediu.

Procedura de emitere/respingere a acordului de mediu include o etapă de încadrare a proiectului în procedura EIM. În cadrul acestei etape, proiectele de investiții publice sau private se împart în trei categorii, cele din prima categorie fiind supuse direct EIM, pentru cele din a doua categorie se stabilește necesitatea încadrării în EIM, proiectele din cea de-a treia categorie fiind cele care nu necesită EIM.

Astfel, proiectele incluse în prima categorie de proiecte de investiții publice sau private sunt supuse în mod direct EIM (de ex. complexe pentru creșterea intensivă a porcilor sau a păsărilor). De asemenea, în această categorie sunt incluse și toate proiectele propuse a se realiza pe amplasamente situate în perimetre de protecție hidrogeologică.

A doua categorie de proiecte de investiții publice sau private sunt acelea care pot avea efecte semnificative asupra mediului (de ex: proiecte pentru restructurarea exploatațiilor agricole, proiecte ce vizează intensificarea activităților agricole, proiecte de împăduriri, irigații, desecări etc.), pentru acestea stabilindu-se necesitatea efectuării EIM de către autoritățile competente pentru protecția mediului. **Tot în această categorie sunt incluse și toate proiectele realizate în cadrul ariilor naturale protejate (inclusiv Natura 2000) sau în zona costieră.** La identificarea caracteristicilor proiectelor de investiții se iau în considerare aspecte cum ar fi: mărimea proiectului, cumularea cu alte proiecte, utilizarea resurselor naturale, producția de deșeuri, emisiile poluante etc. Toate acestea sunt puse în balanță cu sensibilitatea mediului în zona geografică posibil afectată de proiect, avându-se în vedere în special utilizarea existentă a terenului, abundența resurselor naturale din zonă, capacitatea de absorbție a mediului, cu atenție deosebită pentru zonele umede, zonele costiere, zonele montane și cele împădurite, parcurile și rezervațiile naturale, zonele protejate prin legislația în vigoare, zonele de protecție specială, ariile naturale protejate, zonele dominate de peisaje cu semnificație istorică, culturală și arheologică etc. La stabilirea impactului potențial, sunt luați în calcul diferiți factori cum ar fi extinderea impactului, aria geografică și numărul persoanelor afectate, natura transfrontalieră a impactului, mărimea și complexitatea impactului, probabilitatea impactului, durata, frecvența și reversibilitatea impactului. Astfel, în vederea obținerii acordului de mediu și a autorizației de mediu, proiectele publice sau private pentru care se stabilește necesitatea EIM vor fi supuse EIM de către autoritățile competente pentru protecția mediului. Rapoartele EIM sunt supuse comentariilor publicului interesat, ale cărui observații sunt luate în considerare în etapa de analiză a calității rapoartelor. Autoritatea competentă pentru protecția mediului, cu consultarea colectivului de analiză tehnică, ia decizia de emitere/respingere a acordului de mediu pe baza analizării raportului EIM, a comentariilor și opiniilor exprimate de publicul interesat și a altor informații relevante.

În cea de-a treia categorie sunt incluse toate proiectele de investiții neprevăzute la primele două categorii, pentru acestea nefiind necesară EIM.

În vederea asigurării faptului că prin implementarea măsurilor din cadrul Programului nu vor fi finanțate activități în cadrul unor proiecte care pot avea un impact negativ asupra mediului, a fost încheiat un protocol cu autoritatea competentă cu protecția mediului în România, responsabilă cu reglementarea și elaborarea procedurilor de evaluare a impactului asupra mediului pentru anumite proiecte publice și private, cu autorizarea activităților cu impact semnificativ asupra mediului, precum și cu emiterea acordurilor de mediu și a avizelor de mediu. De asemenea, acest protocol a fost încheiat și cu autoritatea publică responsabilă cu inspecția și controlul în domeniul protecției mediului, în vederea verificării conformității proiectelor finanțate prin PNDR cu standardele obligatorii de mediu stabilite prin legislația națională.

5.2.1. Tranziția de la perioada de programare 2000-2006 la 2007-2013

În conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr.1268/1999 a fost implementată asistența financiară comunitară destinată măsurilor de preaderare pentru agricultură și dezvoltare rurală în România (Programul SAPARD).

Programul SAPARD include trei măsuri care se finanțează pe o perioadă de cinci ani, astfel că finanțarea aplicațiilor depuse în anul 2006 se va realiza în perioada 2007-2008 din fondul SAPARD, iar în perioada 2009-2011 se va realiza din sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală. Aceste măsuri sunt:

- Măsura 3.2 “Constituirea grupurilor de producători”;
- Măsura 3.3 “Metode agricole de producție destinate să protejeze și să mențină peisajul rural”;
- Măsura 3.5 “Silvicultură”, submăsura “Împăduriri”.

Astfel, Articolul 29 din Tratatul de Aderare a Bulgariei și României prevede faptul că, în cazul în care perioada pentru angajamentele multianuale efectuate în cadrul Programului SAPARD în legătură cu măsurile mai sus menționate, depășește ultimul termen permis pentru efectuarea plăților în cadrul SAPARD, angajamentele necheltuite vor fi incluse în Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013.

Modul de aplicare a acestei prevederi a fost detaliat prin Regulamentul Comisiei (CE) nr.248/2007 privind măsurile referitoare la acordurile de finanțare multianuale și acordurile de finanțare anuale încheiate pe baza Programului SAPARD, precum și la tranziția de la Programul SAPARD la programele de dezvoltare rurală, menționându-se totodată, că România va notifica Comisia asupra aplicării acestor dispoziții, înainte de sfârșitul anului 2007.

Tabelul de corespondență a măsurilor prevăzute de Regulamentul Consiliului (CE) nr.1268/1999 și Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005:

Măsuri prevăzute de Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1268 /1999	Linii și măsuri prevăzute de Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005	Coduri prevăzute de Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005
Metode de producție agricolă care vizează protejarea mediului și conservarea spațiului natural, articolul 2 a patra liniuță.	Articolul 36 litera (a) punctul (iv) și articolul 39: Plăți pentru agro-mediu.	(214)
Constituirea grupurilor de producători, articolul 2 a șaptea liniuță.	Articolul 20 litera (d) punctual (ii) și articolul 35: Grupuri de producători	(142)
Silvicultură, inclusiv împădurirea zonelor agricole, investiții în mici proprietăți forestiere deținute de proprietari particulari și prelucrarea și comercializarea produselor silvice, articolul 2 a paisprezecea liniuță	Articolul 36 litera (b) punctul (i) și articolul 43: Prima împădurire a terenului agricol	(221)

Numărul de proiecte și sumele angajate aferente acestor măsuri sunt următoarele:

- **Măsura 3.2** “Constituirea grupurilor de producători” – au fost acceptate la finanțare 4 proiecte, cu o valoare totală de 187.234 €;
- **Măsura 3.3** “Metode agricole de producție destinate să protejeze și să mențină peisajul rural” – au fost acceptate la finanțare 47 proiecte, cu o valoare totală de 869.645 €, pentru o suprafață de 1.830,83 hectare;
- **Măsura 3.5** “Silvicultură”, submăsura “Împăduriri” – au fost acceptate la finanțare 117 proiecte, cu o valoare totală de 121.462 € din care investiția de bază 85.064 €.

Situația **sumelor contractate** în cadrul măsurilor Programului SAPARD cu angajamente multianuale este prezentată în tabelul următor:

Măsura	Total Euro	Total SAPARD Euro	din care:		Total FEADR Euro	din care:		
			2007	2008		2009	2010	2011
3.2	187.234	96.870	47.996	48.874	90.364	39.253	29.517	21.594
3.3	869.645	347.858	173.929	173.929	521.787	173.929	173.929	173.929
3.5 (întreținere) ²⁷	36.398	11.300	0	11.300	25.098	11.300	6.899	6.899
Total general	1.093.277	456.028	221.925	234.103	637.249	224.482	210.345	202.422

²⁷ Investiția de bază (împădurirea) se consideră cheltuială aferentă primului an și este în valoare de 85.064 euro

5.2.2. Compatibilitatea cu procedurile și cerințele referitoare la ajutorul de stat

În cadrul măsurii 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” vor putea fi sprijinite și sectoarele prevăzute în schema de ajutor de stat numai de la data intrării în vigoare a acesteia. Schema de ajutor de stat va fi conformă cu Regulamentul Comisiei (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru întreprinderi mici și mijlocii.

Sprijinul acordat în cadrul PNDR pentru operațiunile prevăzute la art. 36 din Tratat nu va fi cumulat cu niciun alt ajutor de stat în înțelesul art. 87 (1) din Tratat sau cu altă contribuție a statului membru, dacă o astfel de cumulare ar conduce la depășirea intensității maxime a sprijinului stipulată de Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005.

Verificarea respectării intensității maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanțare.

Mai multe detalii sunt stipulate în Capitolul 9 al prezentului document.

5.2.3. Asigurarea conformității cerințelor de eco-condiționalitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1782/2003

Cerințele de eco-condiționalitate reprezintă acele cerințe stabilite prin Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1782/2003, articolele 4 și 5 și Anexele III și IV, iar în cazul măsurii 214 „Plăți de Agro-mediu”, prevăzută în Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, articolul 36 (a)(iv) sunt incluse și cerințele minime privind utilizarea fertilizanților și a pesticidelor menționate în același Regulament, articolul 39 (3). România și-a desemnat la nivel național Bunele Condiții Agricole și de Mediu prin Ordinul comun al Ministrului Agriculturii și Dezvoltării Rurale Nr. 15/2008 și al Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile Nr. 59/2008. Astfel, România aplică aceleași cerințe de eco-condiționalitate cerute de Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1782/2003 pentru ajutorul acordat prin Pilonul I și prin Pilonul II”.

În cazul în care cerințele specifice pachetelor din cadrul măsurii 214 „Plăți de agro-mediu” contravin unor cerințe ale Bunelor Condiții Agricole și de Mediu, cerințele de agro-mediu vor fi respectate cu prioritate față de cerințele GAEC, solicitanții sprijinului nefiind penalizați în cazul în care se constată că activitățile agricole derulate în cadrul fermei sunt conforme cu cerințele specifice măsurii 214.

5.2.4. Asigurarea direcționării sprijinului pentru măsurile de investiții în funcție de nevoile teritoriale identificate și dezavantajele structurale

Măsurile din PNDR au fost elaborate astfel încât investițiile sprijinite să răspundă nevoilor identificate în analiză, în Capitolul 3.1 și să reflecte obiectivele strategice definite în Capitolul 3.2.

Descrierea fiecărei măsuri și detalierea intervenției, precum și a beneficiarilor se regăsesc în măsurile din Capitolul 5.3.

În cadrul Axei 1, fondurile nerambursabile europene vor fi acordate pentru următoarele tipuri de investiții:

➤ Private:

- Măsura 121 “Modernizarea exploatațiilor agricole”;
- Măsura 122 “Îmbunătățirea valorii economice a pădurii”;
- Măsura 123 “Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”(inclusiv schemele de ajutor de stat corespunzătoare).

➤ Publice:

- Măsura 125 “Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii”-

În cadrul măsurilor de investiții, pentru atingerea obiectivelor strategice de îmbunătățire a competitivității fermelor comerciale și de semi-subsistență (OS 2) precum și de restructurare și modernizare a sectoarelor de procesare și comercializare a produselor agricole și silvice (OS 3), au fost stabilite pe baza nevoilor și dezavantajelor structurale prezentate în analiză, sectoarele prioritare precum și criteriile de selecție.

Pentru Măsura 121 *“Modernizarea exploatațiilor agricole”* sectoarele prioritare sunt:

Sectorul vegetal: (i) legume, (ii) pepiniere și plantații de pomi și arbuști fructiferi, căpșunării, (iii) culturi de câmp, (iv) pepiniere și plantațiile de viță de vie pentru vin (cu excepția restructurării/reconversiei plantațiilor de viță de vie) și struguri de masă, **Sectorul de creștere a animalelor:** (i) bovine (ii) porcine, (iii) ovine și caprine, (iv) păsări.

Criteriile de selecție sunt prezentate în capitolul 5.3.1.2. în fișa Măsurii 121 *“Modernizarea exploatațiilor agricole”*.

Investițiile de capital fix în exploatațiile agricole vor contribui la creșterea competitivității acestora prin reducerea costurilor de producție, obținerea de produse de calitate superioară precum și prin adaptarea la standardele comunitare privind mediul, igiena și bunăstarea animalelor și securitatea muncii.

Un accent deosebit se va pune și pe sprijinirea investițiilor care vizează producția de biocombustibil, utilizarea biomasei precum și a altor surse de energie regenerabilă datorate necesității de reducere a emisiilor de gaze. De asemenea, vor fi sprijinite în mod deosebit investițiile realizate cu scopul implementării Directivei Consiliului 91/676/CEE privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole care vor conduce la reducerea impactului negativ asupra schimbărilor climatice, prin reducerea emisiilor de amoniac.

Punctajele pentru proiectele care prevăd investiții în sisteme de irigații, energie regenerabilă și procesare în cadrul fermei, se acordă în funcție de ponderea acestor investiții în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Pentru proiectele care prevăd producție în sistem ecologic punctajul se acordă în funcție de ponderea suprafeței/numărului de animale în suprafața totală/numărul total de animale a exploatației.

Pentru Măsura 123 *“Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”* sectoarele prioritare sunt: (i) lapte și produse lactate; carne, produse din carne și ouă, (ii) cereale și panificație, (iii) legume, fructe și cartofi, (iv) obținerea și utilizarea biocombustibililor, (v) semințe oleaginoase, (vi) miere de albine, (vii) vin. Sectoarele prioritare de producție primară pentru produsele forestiere în cadrul măsurii sunt: (i) lemnoase, (ii) nelemnoase (de exemplu: ciuperci, fructe de pădure, semințe, taninuri, plante medicinale etc., cu excepția produselor rezultate din activitatea de vânătoare).

Criteriile de selecție sunt prezentate în capitolul 5.3.1.2. în fișa Măsurii 123 *“Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”*.

Accelerarea adaptării structurale a agriculturii se va realiza nu numai prin măsurile care vizează investiții, ci și prin transformarea unui număr cât mai mare de ferme de semi-subsistență în ferme familiale comerciale sau prin instalarea tinerilor fermieri.

În cadrul Măsurii 122 *“Îmbunătățirea valorii economice a pădurii”* prioritate vor avea proiectele de îmbunătățire a structurii arboretelor, achiziționarea de echipamente și mașini și executarea lucrărilor de îngrijire și conducere în arboretele tinere, proiectelor care aparțin asociațiilor de proprietari de pădure și a suprafețelor mari de păduri.

În cadrul Măsurii 125 *“Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii”*, prioritate în domeniul infrastructurii agricole vor avea irigațiile și drumurile de acces în fermă iar în domeniul infrastructurii silvice, drumurile forestiere, lucrările de corectare a torenților, funicularele și căile ferate forestiere.

În cadrul Axei 2, fondurile europene nerambursabile vor fi acordate pentru următoarea măsura de investiții:

- Măsura 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”;

Sprijinul oferit va fi acordat cu prioritate în zonele cu probleme majore de degradare a solului (eroziune, alunecări de teren etc.) precum și în zonele ce pot reduce riscul de inundații și astfel aceste investiții pot să contribuie în mod eficace la combaterea acestor fenomene. De asemenea, aceasta măsura își propune ca și obiectiv direct lupta împotriva schimbărilor climatice, împăduririle fiind o metodă eficace de a reduce conținutul de CO₂ din atmosferă.

În cadrul Axei 3, sprijinul va fi acordat în conformitate cu nevoile structurale și teritoriale ale zonelor rurale. Fondurile europene nerambursabile vor fi acordate pentru următoarele tipuri de investiții:

- Măsura 312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi”;
- Măsura 313 „Încurajarea activităților turistice”;
- Măsura 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”.

Pentru a fi eligibile, aceste investiții trebuie să fie plasate în spațiul rural și să îmbunătățească calitatea vieții în zona rurală.

Ca urmare a deficiențelor și nevoilor specifice zonelor rurale, necesitatea realizării acestor investiții are drept scop atingerea obiectivelor strategice „Menținerea și dezvoltarea activităților economice în scopul creșterii numărului de locuri de muncă” și „Creșterea atractivității zonelor rurale”.

Având în vedere situația teritorială și nevoile specifice care au fost identificate în baza analizei și strategiei, acțiunile prevăzute combină aspecte de natură socială, de gen și vârstă, precum și aspecte de natură structurală și de mediu.

Activitățile prevăzute în Măsurile 312 și 313, în cadrul obiectivului strategic „Menținerea și dezvoltarea activităților economice în scopul creșterii numărului de locuri de muncă” răspund în mod specific la toate aceste aspecte. În acest sens, sprijinul maxim acordat este de până la 200.000 Euro/beneficiar/3 ani, în scopul încurajării înființării și dezvoltării micro-întreprinderilor.

Astfel, sprijinirea gospodăriilor agricole rurale, care nu au capacitatea necesară pentru a deveni competitive în sectorul agricol, va fi axată pe asistarea acestora în vederea diversificării activității de bază și a obținerii de venituri alternative non-agricole. În acest context, va fi acordată o atenție deosebită activităților meșteșugărești accesibile acestor categorii de gospodării, ajutându-le să obțină venituri suplimentare, promovând, în același timp, tradițiile rurale. În plus, sprijinirea întregii economii rurale prin încurajarea antreprenoriatului (micro-întreprinderi nou înființate) în vederea reducerii diferențelor dintre zonele rurale și urbane va permite îmbunătățirea standardului de viață al locuitorilor din spațiul rural.

În completare, se va acorda atenție sporită: sprijinirii tinerilor ca urmare a ratei relativ ridicate a șomajului în cadrul acestei categorii, sprijinirii femeilor ca urmare a reprezentării reduse în economia rurală, beneficiarilor care nu au accesat, în ultimii trei ani, fonduri prin intermediul programelor europene, proiectelor care au ca parte componentă producerea de energie regenerabilă, proiectelor integrate și proiectelor care au în vedere păstrarea culturii tradiționale, zonelor cu potențial turistic nedevelopat, proiectelor care fac parte din strategia locală și regională.

În vederea asigurării eficacității investițiilor în micro-întreprinderi, a impactului și sustenabilității gradului de angajare pe plan local, sunt prevăzute dispoziții/criterii speciale conform cărora întreprinderile sprijinite trebuie să creeze mai mult de 1 loc de muncă/25.000 Euro investiți. Activitățile prevăzute în cuprinsul Măsurii 322 în cadrul obiectivului strategic „Creșterea atractivității zonelor rurale” răspund în mod specific tuturor nevoilor teritoriale identificate.

În acest sens, se va acorda o atenție deosebită investițiilor în infrastructura fizică de bază care trebuie să respecte angajamentele de mediu, să faciliteze accesul gospodăriilor la serviciile de bază și mobilitate, în special în zonele cu un grad ridicat de sărăcie. În plus, eficiența și sustenabilitatea acestor investiții sunt asigurate printr-o abordare integrată în strânsă legătură cu strategiile de dezvoltare locală.

În termeni generali, investițiile private vor fi completate de investiții publice în infrastructură și servicii de bază pentru populația din spațiul rural, în care dezvoltarea depinde de atragerea de noi investiții dar, totodată, și de menținerea populației în spațiul rural.

Procedura de selecție

Procedura de selecție **nu se aplică** pentru măsurile 111 “Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe”, 142 „Înființarea grupurilor de producători”, 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”, 211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată”, 212 „Sprijin pentru zonele defavorizate – altele decât zona montană” și 214 „Plăți pentru agro-mediu”.

Fiecare măsură va beneficia de o alocare financiară anuală. Numărul maxim al sesiunilor de depunere de proiecte ce poate avea loc anual, pentru fiecare măsură, va fi stabilit de Comitetul de Monitorizare.

Autoritatea de Management, în consultare cu Comitetul de Monitorizare, va stabili, înaintea lansării sesiunii depunerii de proiecte, sistemul de punctaj aferent criteriilor de selecție, precum și criteriile de departajare a proiectelor cu punctaj egal. Agenția de Plăți va verifica eligibilitatea proiectelor depuse și va puncta fiecare proiect eligibil în funcție de sistemul de punctaj stabilit. Ulterior, Agenția de Plăți va întocmi o listă a proiectelor eligibile în ordinea punctajului obținut și după caz, o listă a celor care îndeplinesc pragul minim de punctaj și o va transmite Comitetului de Selecție. Pentru măsura 141, implementată de AM, prin structurile sale teritoriale (DADR), listele proiectelor eligibile pentru Comitetul de Selecție vor fi furnizate de AM.

Comitetul de Selecție este un organism tehnic, prezidat de către Autoritatea de Management și are în componență reprezentanți ai Autorității de Management și ai Agenției de Plăți. Rolul Comitetului de Selecție este de a face propuneri către Autoritatea de Management pentru finanțarea proiectelor pe baza listei primite de la Agenția de Plăți, după cum urmează:

- când valoarea totală a proiectelor eligibile primite se situează sub valoarea totală a alocării financiare aferente sesiunii respective, Comitetul de Selecție va întocmi un raport de selecție potrivit căruia în urma procesului de selecție nu va fi respins nici un proiect sau în situația în care există prag minim de punctaj, nici un proiect ce se situează peste pragul minim de punctaj și pe care îl va transmite către directorul general al Autorității de Management pentru aprobare.
- când valoarea totală a proiectelor eligibile primite se situează peste valoarea totală a alocării financiare aferente sesiunii respective, Comitetul de Selecție, pe baza listei proiectelor punctate și după caz, a pragului minim de punctaj, va aplica criteriile pentru departajarea proiectelor cu punctaj egal, atunci când este necesar și va întocmi un raport cu proiectele selectate propuse spre finanțare și cele nereținute pentru finanțare pe care îl va transmite către directorul general al Autorității de Management pentru aprobare.

Aprobarea directorului general al Autorității de Management reprezintă decizia finală asupra selecției proiectelor depuse și finanțarea lor.

Pentru măsurile 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”, 122 „Îmbunătățirea valorii economice a pădurii”, 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” și 313 „Încurajarea activităților turistice” va fi prevăzut un prag minim de punctaj sub care nici un proiect nu va fi finanțat. Acest prag va fi propus de către Autoritatea de Management în consultare cu Comitetul de Monitorizare.

Pentru submăsura 322e) „Investiții privind infrastructura de broadband în spațiul rural” nu este permisă finanțarea a două sau mai multe proiecte, depuse de beneficiari diferiți, care se suprapun parțial sau total pe spațiul teritorial propus a se desfășura investițiile. Astfel, în cazul în care există mai multe proiecte care vizează același teritoriu (parțial sau total), va fi selectat numai proiectul care a obținut punctajul cel mai mare pe baza criteriilor de selecție. În cazul în care mai multe proiecte care vizează același teritoriu (parțial sau total) obțin același punctaj, va fi selectat proiectul în cadrul căruia costul mediu per gospodărie este cel mai mic.

În situația în care toate fondurile alocate unei măsuri au fost scoase la licitație, după finalizarea ultimei sesiuni de depunere a proiectelor pe măsurile din PNDR, există posibilitatea utilizării fondurilor constituite din disponibilul reprezentat de economiile și rezilierile identificate după lansarea ultimei sesiuni de depunere a proiectelor, în vederea finanțării proiectelor eligibile, rămase fără finanțare.

Fondurile constituite din disponibil vor putea fi utilizate în vederea finanțării proiectelor eligibile rămase neselectate după epuizarea alocării aferente ultimei sesiuni, cu posibilitatea redistribuirii între submăsurile/componentele unei măsuri în situația în care în cadrul submăsurii/componentei de la care se redistribuie fonduri nu există proiecte eligibile fără finanțare. În acest sens, proiectele eligibile rămase neselectate, cuprinse într-o listă de așteptare întocmită în ordinea descrescătoare a punctajului și cu respectarea criteriilor de departajare, vor putea fi finanțate periodic, pe baza ierarhizării acestora, în limita constituirii fondurilor disponibile, dar nu mai târziu de termenul maxim stabilit pentru semnarea contractelor în cadrul PNDR, astfel încât beneficiarii să aibă să posibilitatea realizării obiectivului de investiții prevăzut în proiect, până la încheierea Programului, exceptând proiectele contractate care își vor continua plățile conform cap. 19 din PNDR 2014-2020 și proiectele contractate în baza regulamentelor europene ce asigură tranziția la noua perioadă de programare. Proiectele vor fi selectate doar cu condiția îndeplinirii unui punctaj minim stabilit cu consultarea Comitetului de Monitorizare urmare procesului de evaluare pentru toate măsurile pentru care se aplică procedura de selecție.

5.2.5. Criterii și reguli administrative pentru evitarea dublei finanțări

Pilonul I al Politicii Agricole Comune reprezintă baza pentru plățile directe și pentru măsurile de piață având ca scop creșterea competitivității și totodată completează Pilonul II care vizează dezvoltarea rurală și mediul. Acțiunile desfășurate în cadrul celor doi piloni se completează reciproc iar pentru atingerea obiectivelor sale, PNDR ține cont de obiectivele Pilonului I.

Criteriile și regulile administrative elaborate au în vedere ca activitățile care beneficiază în mod excepțional de sprijin pentru dezvoltarea rurală, să nu fie sprijinite ca investiții prin alte instrumente conform Planurilor de sprijin prevăzute în art.2, alin. 2 și Anexa I a Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1974/2006.

Fiecare proiect de investiții realizat în cadrul PNDR, 2007-2013 și care ar putea să prevadă o acțiune care este menționată într-una din schemele de sprijin realizate prin Pilonul I, va fi verificat înaintea aprobării sale pentru evitarea dublei finanțări. Pentru evitarea dublei finanțări se are în vedere un protocol încheiat între cele două agenții de plăți.

Fructe și legume (articolul 14 (2) și 15 din Regulamentul (CE) nr.2200/1996):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare:

- Când prin Organizarea Comună de Piață este prevăzut sprijin pentru anumite investiții, organizațiile de producători nu sunt eligibile pentru realizarea acestor investiții prin PNDR, respectiv prin Măsurile 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole” și 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”.
- Organizațiile de Producători și Grupurile de Producători din acest sector nu sunt eligibile pentru sprijinul acordat prin Măsura 142 „Înființarea grupurilor de producători”, respectiv pentru înființare și funcționarea administrativă.
- Sprijinul pentru plantarea/replantarea pomilor și arbuștilor fructiferi precum și căpșunilor este asigurat exclusiv prin PNDR.

Sector Viti-vinicol (Titlul II Cap.III al Regulamentului CE nr.1493/1999):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare²⁸:

- În cadrul măsurii 121 "Modernizarea exploatațiilor agricole" din PNDR se vor finanța investiții de dotare a fermelor viti-vinicole cu tractoare, mașini, echipamente și utilaje agricole. De asemenea, Măsura 121 va finanța înlocuirea plantațiilor viticole din soiuri nobile ajunse la sfârșitul ciclului biologic de producție și care nu sunt incluse în sistemul de restructurare/reconversie al plantațiilor de viță de vie sprijinit prin FEAGA în cadrul OCP vin. În România ciclul biologic normal de producție pentru vița-de-vie din soiuri nobile (*vitis vinifera*) este stabilit la 40 ani, dar în funcție de locație, soi, sistem de conducere, acesta poate varia cu plus/minus 5 ani. Astfel numai plantațiile de viță de vie cu o vârstă mai mare de 40 ani vor putea fi finanțate din FEADR și nici o plantație de viță de vie cu vechimea mai mare de 40 ani nu va putea primi sprijin financiar prin sistemul de restructurare/reconversie. În vederea înlocuirii unei suprafețe de viță de vie nobilă ajunsă la sfârșitul ciclului biologic normal de producție, beneficiarul trebuie să obțină o autorizație de defrișare și drept de replantare potrivit legislației în vigoare. Pentru evitarea dublei finanțări a investițiilor în replantarea plantațiilor viti-vinicole prin cele două surse de finanțare europeană, FEADR și FEAGA, Autoritatea de Management a stabilit împreună cu APDRP un sistem de control pentru acest tip de investiție prin care se stabilește:
 - 1) metoda de verificare a vârstei plantației propuse pentru replantare (>40 ani);
 - 2) verificarea existenței soiurilor nobile pe plantația ce urmează a fi defrișată;
 - 3) verificarea excluderii suprafeței propuse spre replantare din programul de reconversie/restructurare a podgoriilor finanțate prin FEAGA și excluderea acestor suprafețe de la prima de defrișare;
 - 4) eliminarea din suprafețele eligibile a plantațiilor de viță-de-vie hibridă pentru care un drept de replantare a fost obținut pentru 30.000 hectare potrivit Tratatului de Aderare, partea V, Anexa VII, 5A.
- Prin Măsura 123 "Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere", vor fi excluse acele investiții din procesul de vinificație și comercializare a vinurilor finanțate din bugetul anual alocat României prin FEAGA în urma procesului de reformă a OCP vin.

Ulei de măsline (art. 8 (1) din Regulamentul (CE) nr. 865/2004):

- Nu este cazul.

²⁸ La momentul adoptării noului Regulament al Consiliului pentru OCP vin în cadrul pilonului I, domeniul de intervenție al FEADR în domeniul viti-vinicol va fi revăzut și adaptat pentru a evita orice suprapunere și risc de dublă finanțare.

Hamei (art. 6 din Regulamentul (CE) nr. 1952/2005):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare:

- Grupurile de producători din acest sector nu vor primi sprijin pentru înființare și funcționare administrativă prin PNDR, Măsura 142 „Înființarea grupurilor de producători”, iar prin Măsurile 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole” și 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” vor primi sprijin pentru investiții cu excepția celor realizate prin Pilonul I - sprijin prin Organizarea Comună de Piață.

Bovine (art. 132 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1782/2003) și Ovine și caprine (art. 114(1) și 119 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1782/2003):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare:

- PNDR prevede sprijin pentru investiții în aceste sectoare prin Măsurile 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole” și 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”, în timp ce schemele de sprijin prevăzute la articolele 114 (1), 119 și 132 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1782/2003 se referă la sprijin pentru producție.

Apicultură (art. 2 din Regulamentul (CE) nr.797/2004):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare:

- Investițiile în sectorul de creștere a albinelor sunt eligibile prin PNDR, prin Măsura 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole” cu excepția celor realizate prin Pilonul I prevăzute în Programul Național Apicol pentru perioada 2007-2009. În cadrul Măsurii 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” din PNDR sunt eligibile investițiile pentru procesarea, colectarea și marketingul produselor apicole, în timp ce prin Organizarea Comună de Piață nu sunt eligibile investiții în acest sector.

Programul Național Apicol pentru perioada 2007-2009 cuprinde următoarele măsuri: lupta contra varoozei și sprijin pentru repopularea șeptelului apicol. Motivul pentru care s-au activat numai două măsuri prevăzute în art. 2 din Regulamentul (CE) nr. 797/2004 este următorul:

În perioada 2000-2006, pentru sprijinirea sectorului apicol din România s-au acordat două forme de sprijin de la bugetul de stat, astfel:

1. pentru întreținerea, conservarea și perpetuarea patrimoniului genetic al familiilor de albine;
2. pentru producția de miere livrată la o unitate de procesare autorizată sanitar-veterinar.

În perioada menționată, sprijinul de la bugetul de stat pentru sectorul apicol s-a ridicat la aproximativ 5 milioane Euro.

Prin aplicarea Programului SAPARD, atât cel european cât și cel românesc s-au realizat 263 de proiecte de investiții în apicultură, prin Măsura 3.4, însumând aproape 8 milioane de Euro.

În cadrul proiectelor de investiții 35-45% din cheltuielile eligibile au reprezentat achiziția de material biologic, iar 55-65% achiziția de stupi, echipamente și mijloace specializate pentru apicultură.

Urmare a investițiilor realizate pentru dezvoltarea acestui sector, a experienței dobândite de către specialiștii din APDRP în verificarea acestor proiecte precum și a faptului că apicultorii

vor să realizeze continuu dotări majore în stupine, s-a decis ca finanțarea proiectelor de investiții să se realizeze în totalitate prin FEADR, respectiv prin Pilonul II.

Zahăr (Regulamentul (CE) nr. 320/2006):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare:

- Prin Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură se derulează Programul de Restructurare al Industriei Zahărului finanțat de FEAGA, având ca scop instituirea unui ajutor de restructurare pentru întreprinderile din industria zahărului care decid să-și reducă sau abandoneze activitatea în acest sector și care permite în același timp să se țină seama de angajamentele sociale și de mediu asociate restrângerii producției. Acest ajutor este disponibil pe parcursul a patru ani de comercializare, astfel încât să se obțină o reducere a producției, suficientă pentru a se ajunge la o situație de echilibru a pieței Comunitare a zahărului.
- Măsura 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” finanțează investiții în întreprinderile de prelucrare a sfeclei de zahăr care sunt încă deținătoare a unei cote și care nu au optat pentru programul de restructurare finanțat din FEAGA. Prin mecanismul de control instituit de APRDP se va evita situația în care un beneficiar optează pentru ambele programe care au obiective contrare.

Plăți directe - art. 42 (5) și 69 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1782/2003

- România implementează, începând cu anul 2007, schema de plată unică pe suprafață – **SAPS (Single Area Payment Scheme)** care va contribui la practicarea unei agriculturi competitive, durabile și orientată către piață. Astfel, agricultorii primesc subvenții acordate de UE, pentru care trebuie să îndeplinească condițiile de eligibilitate. Acordarea SAPS este condiționată de respectarea GAEC (Bunele Condiții Agricole și de Mediu). Aceste cerințe se aplică și unor acțiuni sprijinite prin Pilonul II care au ca obiectiv sprijin financiar în zonele defavorizate (LFA), aplicarea practicilor de agro - mediu și respectarea cerințelor planurilor de management din ariile protejate de interes comunitar Natura 2000. Nerespectarea GAEC determină reducerea în mod corespunzător a sprijinului condiționat de aceste cerințe. Îmbunătățirea cunoștințelor privind Bunele condiții agricole și de mediu se realizează și prin furnizarea de pregătire profesională, informare și difuzare de cunoștințe precum și prin utilizarea serviciilor de consiliere și consultanță, măsuri sprijinite prin cel de-al II - lea pilon.
- **Plățile Naționale Complementare** sunt introduse tot din 2007 și **se adăugă la plățile unice pe suprafață**. Deosebirea este că Plățile Naționale Complementare sunt plătite de către statul român, din bugetul Ministerului Agriculturii. Plățile Naționale Complementare sunt date pe suprafața cultivată, respectiv pe cap de animal, conform modelului european.

Agencia de Plăți va fi responsabilă pentru verificarea încrucișată în vederea evitării dublei finanțări între PNDR și aceste scheme de sprijin. Agenția de Plăți va implementa o procedură specială de verificare încrucișată. Atât etapele verificării cât și metodologia de verificare sunt prevăzute în procedura administrativă a APRDP, de exemplu: verificarea documentelor, verificarea pe teren, schimbul de informații cu alte autorități în conformitate cu protocoalele încheiate.

Demarcarea submăsurii 322e) cu Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice privind finanțarea infrastructurii de broadband

- demarcarea are la bază criteriul teritorial, pe baza unui protocol de colaborare prin care părțile semnatare (MADR și MSI) vor stabili de comun acord modalitatea de intervenție pentru evitarea dublei finanțări și a dezvoltării de rețele paralele de internet în bandă largă;
- la solicitarea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR), Agenția Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM) a întocmit lista „zonelor albe”, care cuprinde comunele și satele aparținătoare din zona rurală în care nu există rețea de comunicații electronice (de acces – buclă locală și/sau de distribuție – backhaul) pe care pot fi furnizate servicii de comunicații electronice în bandă largă la punct fix, cu viteze de transfer de minimum 1 Mbps partajat pentru persoane fizice, respectiv de minimum 4 Mbps partajat pentru persoane juridice;
- Ministerul pentru Societatea Informațională (MSI), a stabilit aria eligibilă prin proiectul Ro-NET, selectând în baza Studiului de Fezabilitate, pe lângă unele localități aparținând spațiului urban și unele din localitățile rurale aflate în lista zonelor albe furnizată de ANCOM. În aceste localități prin proiectul Ro-NET se vor sprijini investițiile în realizarea rețelei de distribuție (backhaul) la parametrii broadband;
- demarcarea dintre cele două intervenții va consta în eliminarea de către MADR, din lista „zonelor albe” elaborată de către ANCOM, a localităților selectate de MSI pentru implementarea proiectului Ro-NET, lista rezultată în urma operației de eliminare reprezentând aria de eligibilitate a intervențiilor propuse prin submăsura 322e). Din aceste localități, cele care dețin rețele de distribuție la parametrii broadband conform studiului ANCOM vor fi eligibile numai pentru dezvoltarea rețelelor de acces (bucle locale).

5.2.6. Asigurarea corectitudinii datelor

Pentru justificarea consistenței și plauzibilității plăților prevăzute prin Măsurile 214 “Plăți de Agro-mediu” și 221 “Prima împădurire a terenurilor agricole”, în conformitate cu prevederile Paragrafului 2, Articolul 48 din Regulamentul Comisiei (CE) nr.1974/2006, o expertiză corespunzătoare a fost asigurată de către institute de cercetare independente.

În cazul Măsurii 214 „Plăți de Agro-mediu”, corectitudinea datelor utilizate la efectuarea calculului plăților compensatorii este asigurată de către „Institutul de Cercetare-Dezvoltare Pajiști Brașov” (I.C.D.P. Brașov), „Institutul de Cercetare-Dezvoltare Agricolă Fundulea” (I.C.D.A. Fundulea) și Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului – ICPA București. Aceste institute sunt unități de cercetare-dezvoltare autonome în cadrul Academiei de Științe Agricole și Silvicultură "Gheorghe Ionescu-Șișești" – principalul coordonator al cercetării agricole românești.

I.C.D.P. Brașov este cel mai prestigios institut de cercetare în domeniul pajiștilor din România, activitatea sa desfășurându-se de-a lungul mai multor decenii până în prezent. MADR a întreținut o colaborare strânsă cu acest institut în ceea ce privește atât elaborarea cerințelor de agro-mediu cuprinse în pachetele de conservare a pajiștilor, cât și în ceea ce privește calculul plăților compensatorii pentru aceste pachete. I.C.D.P. Brașov, a efectuat calculul acestor plăți compensatorii, asigurând astfel deplina consistență și plauzibilitate a acestora.

I.C.D.A. Fundulea este recunoscută ca fiind cea mai importantă unitate de cercetare agricolă din România. Acest institut a efectuat calculul plății compensatorii pentru pachetul ce vizează conservarea solului și a apei (“culturi verzi”) pe baza datelor tehnico-economice deținute, asigurând astfel deplina consistență și plauzibilitate a acestora.

ICPA a fost fondată în anul 1970 în cadrul Academiei de Științe Agricole și Silvicultură "Gheorghe Ionescu-Sișești" (ASAS) prin gruparea diferitelor compartimente de specialitate existente înainte în diferite structuri. Mandatul ICPA este acela de a promova cercetarea strategică, fundamentală și aplicată, în domeniul pedologiei și al agrochimiei, cu efectuarea monitoringului și a prognozei pe termen lung pentru solurile și terenurile agricole ale

României. Acest mandat implică atât contribuții științifice semnificative în domeniile menționate, cât și activități de consultantă specifice. Acest institut a efectuat calculul plății compensatorii pentru pachetul ce vizează conservarea resurselor naturale (“agricultură ecologică”) pe baza datelor tehnico-economice deținute, asigurând astfel deplina consistență și plauzibilitate a acestora. De asemenea, ICPA a elaborat studiul care a stat la baza recalculării plăților compensatorii pentru zone defavorizate (măsura 211 – zona montană defavorizată și măsura 212 – zone defavorizate – altele decât zona montană defavorizată).

Suportul tehnic necesar extinderii începând cu anul 2012 a zonelor eligibile și pe suprafețele acoperite cu livezi tradiționale utilizate extensiv pentru cosit și/sau pășunat și dezvoltării cerințelor specifice ale pachetului 6 – pajiști importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*) a fost acordat de Societatea Lepidopterologică Română și Fundația ADEPT Transilvania. Studiile științifice au fost derulate de colectivul Catedrei de Ecologie și Taxonomie din cadrul și al Facultății de Ecologie și Ingineria Mediului a Universității “Babes-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Expertiza tehnică necesară extinderii începând cu anul 2012 a zonelor eligibile în cadrul pachetului 3 – pajiști importante pentru păsări și dezvoltării pachetului 7 – terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*) a fost asigurată de Societatea Ornitologică din România.

Calculul plăților compensatorii pentru pachetele 6 – pajiști importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*) și 7 – terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*) au fost elaborate cu sprijinul I.C.D.P. Brașov, respectiv I.C.D.A. Fundulea.

În cazul Măsurii 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”, consistența și plauzibilitatea calculului în ceea ce privește pierderile de venit din activitățile agricole este asigurată de către Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului. Costurile de înființare și de întreținere pe o perioadă de 5 ani sunt fundamentate de către Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice. Aceste institute sunt autonome.

5.2.7 Sistemul de garantare cu finanțare din PNDR

Sectorul agricol din România cât și economia rurală au în general o accesibilitate mult mai redusă la serviciile financiare oferite de sistemul financiar bancar decât restul economiei. Deși sistemul bancar românesc a cunoscut o dezvoltare accelerată în ultimii ani, iar băncile au manifestat o mai mare deschidere pentru finanțarea IMM-urilor și a sectorului agro-alimentar, nu în ultimul rând datorită oportunităților oferite de integrarea în Uniunea Europeană, accesarea unui credit rămâne o problemă majoră pentru majoritatea fermierilor și a IMM-urilor din spațiul rural. Astfel, foarte mulți solicitanți de ajutor financiar oferit de PNDR întâmpină dificultăți în procurarea cofinanțării private cerute de program. În absența resurselor proprii de cofinanțare și refuzați de instituțiile de creditare, potențialii solicitanți ai sprijinului FEADR se văd obligați să abandoneze proiectele lor de dezvoltare cu consecințe directe atât asupra veniturilor proprii, asupra economiei locale cât și asupra absorbirii fondurilor comunitare de către comunitățile și sectoarele cele mai în nevoie.

Instituțiile de creditare de pe piață asociază un grad ridicat de risc pentru marea majoritate a fermierilor definiți în capitolul 5.2 și a potențialilor beneficiari ai ajutorului FEADR pentru micro-întreprinderi și IMM-uri definiți în cadrul măsurilor, deoarece majoritatea nu pot dovedi o performanță financiar-bancară (fie că sunt nou constituite sau nu dețin un istoric de operațiuni bancare sau de credit), nu dispun de alte garanții materiale, costurile de administrare ale împrumutului sunt prea mari comparativ cu valoarea împrumutului solicitat, profitabilitatea din aceste domenii de activitate este mai redusă comparativ cu alte sectoare. Astfel o mare parte din credite se îndreaptă către segmentele mai puțin riscante și mai rentabile de pe piața financiar bancară. Cardurile de credit, sistemele de leasing, creditele de consum, inclusiv creditele pentru locuințe și împrumuturile pentru societățile corporatiste absorb cea mai mare parte a creditelor. În România este încă greu de obținut un împrumut de către o mică firmă start-up sau de către un agricultor.

Recenta criză financiară și de lichidități ce se manifestă la nivel mondial și care afectează și economia românească accentuează și mai mult inaccesibilitatea acestei categorii de solicitanți de credit la sursele de finanțare de pe piață cu consecințe agravante asupra absorbției fondurilor din FEADR. Mai mult chiar, folosirea pământului și a altor active agricole drept garanții bancare este profund afectată de volatilitatea prețurilor generată de actuala criză economică.

Experiența recentă a Programului SAPARD a demonstrat faptul că finanțarea necesară beneficiarilor proiectelor de investiții dezvoltate în mediul rural a întâmpinat dificultăți ca urmare a lipsei surselor proprii de finanțare, a condițiilor de acordare a creditelor impuse de băncile comerciale, privind asigurarea garanțiilor solicitate, precum și a reticenței băncilor de a finanța investițiile în acest sector.

Deși mediul de afaceri rural a manifestat un interes deosebit pentru dezvoltarea proiectelor de dezvoltare rurală, în absența resurselor proprii, asigurarea cofinanțării necesare realizării acestora a fost dependentă de sistemul bancar. Pentru remedierea problemelor întâmpinate în dezvoltarea proiectelor în mediul rural, începând cu anul 2005, Guvernul României a elaborat un pachet de acte normative pentru creditarea și garantarea împrumuturilor pentru investiții, în special pentru asigurarea cofinanțării proiectelor realizate din fondul SAPARD. Programul „Fermierul” de stimulare a investițiilor în agricultură a constituit componenta principală a acestui pachet și principalul instrument pentru creșterea absorbției fondurilor comunitare de pre-aderare (SAPARD).

În paralel, a fost alimentată cu fonduri bugetare și o schemă de garantare a creditului rural pentru facilitarea accesului la credite al beneficiarilor Programului SAPARD prin acordarea de garanții ce acopereau 100% valoarea creditului și, respectiv, preluarea riscului de creditare. Conform Legii nr. 218/2005 privind stimularea absorbției fondurilor SAPARD, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală, Fondul european pentru pescuit, Fondul european pentru garantare agricolă, prin preluarea riscului de creditare de către fondurile de garantare, republicată, două instituții financiare au fost desemnate să gestioneze schema de garantare: Fondul de Garantare a Creditului Rural IFN – SA (FGCR) și Fondul Național pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii (FNIMM). Aceste două instituții financiare sunt deocamdată singurele înregistrate de Banca Națională a României în Registrul Special al Instituțiilor Financiare Nebancare ce operează pe piața de garanții bancare din România. Pentru Programul SAPARD, în cadrul acestei scheme de garantare a creditelor din bugetul MADR a fost alocată FNGCIMM-ului suma de 39.000.000 Lei pentru care s-au acordat garanții în valoare de 204.078.139 Lei, iar FGCR-ului i-a fost acordată suma de 123.000.000 Lei, pentru care s-au acordat garanții în valoare de 990.727.883 Lei, cu încadrare în expunerea maximă prevăzută în Legea nr. 218/2005.

Contribuția acestor fonduri la implementarea Programului SAPARD, s-a concretizat prin accelerarea absorbției, astfel încât față de anul 2005 când, pentru fondurile alocate, se înregistra un grad de angajare de 47% și unul de plată de 29%, în luna noiembrie 2008 s-a ajuns la un grad de angajare de 93% și unul de plată de 80%.

Prin activitatea de preluare a unei părți din risc, de monitorizare suplimentară a întreprinzătorului și a proiectului, fondurile de garantare permit instituțiilor de credit să-și extindă portofoliul de clienți într-un sector altfel greu accesibil datorită costurilor ridicate (monitorizare și provizionare).

Având în vedere situația mai sus menționată, este necesară dezvoltarea unui instrument financiar care să crească accesibilitatea solicitanților PNDR la sistemul de credit al instituțiilor financiar bancare de pe piață pentru obținerea de credite pentru cofinanțarea contribuției private. Instrumentul financiar propus îl reprezintă crearea unor scheme de garantare a creditelor pentru beneficiarii măsurilor de investiții private cofinanțate de FEADR în cadrul PNDR. PNDR va contribui la constituirea schemelor de garantare precum și la acoperirea costurilor de management ale acestora în limita permisă de art. 51 alin. 5 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

În momentul aplicării sistemului de garantare cu finanțare din PNDR, Legea nr. 218/2005, care beneficiază de prevederile „Sun Set Clause” din Tratatul privind Aderarea Republicii Bulgaria și României la Uniunea Europeană, își va înceta aplicarea. Pentru asigurarea surselor necesare implementării proiectelor beneficiarilor publici (consilii locale, etc.), se vor acorda garanții din resurse financiare alocate din bugetul național.

Legislația națională care va fi elaborată în acest sens va reglementa, de asemenea, și modalitatea de funcționare a schemelor de garantare după închiderea Programului precum și posibilitatea ca, în perioada de derulare a acestuia în situația în care valoarea garanțiilor acordate și executate de instituțiile finanțatoare depășește nivelul veniturilor aferente schemelor de garantare și se plătește din capitalul alocat, determinând depășirea expunerii din PNDR pentru fiecare măsură în parte, diferența necesară pentru acoperirea acestei expuneri se fie suportată din bugetul MADR.

5.2.7.1. Obiectivul schemelor de garantare cofinanțate de FEADR

Îmbunătățirea mediului de afaceri prin creșterea accesibilității fermierilor, a IMM-urilor din mediul rural și a altor categorii de beneficiari ai PNDR la sursele de creditare de pe piața financiar-bancară, creșterea interesului și încrederii instituțiilor financiar bancare în economia rurală și intensificarea procesului de dezvoltare rurală prin efectul de aditivitate (atragera de finanțare privată adițională) generat de astfel de scheme.

5.2.7.2. Domeniul acoperit de schemele de garantare

Schemele de garantare oferă garanții bancare solicitanților de credite bancare pentru finanțarea proiectelor de investiții private cofinanțate din următoarele măsuri ale PNDR:

- Măsura 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”,
- Măsura 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” - inclusiv schemele de ajutor de stat aferente,
- Măsura 312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi” și
- Măsura 313 „Încurajarea activităților turistice”.

Se constituie astfel 2 scheme de garantare, cu finanțare din FEADR:

1) Schema de garantare pentru agricultură care va acorda garanții la credite beneficiarilor măsurii 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole” și măsurii 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”, pentru partea acoperită de articolul 36 din Tratatul instituind Comunitatea Europeană;

2) Schema de garantare pentru întreprinderi mici și mijlocii (IMM) ce va acorda garanții IMM-urilor beneficiare ale măsurilor 312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi”, 313 „Încurajarea activităților turistice” și componentei măsurii 123 acoperită de schemele de ajutor de stat.

5.2.7.3. Managementul schemelor de garantare

Fiecare schemă de garantare va fi gestionată de un “Gestionar al fondului” ales pe bază competitivă dintre instituții financiare active pe piața de garantare a creditelor din România. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale va selecta gestionarii fondurilor pentru derularea celor două scheme de garantare pe baza unei proceduri de achiziții publice.

Schemele de garantare vor fi gestionate ca blocuri financiare distincte în cadrul instituției financiare desemnate drept Gestionar al fondului în urma procedurii de selecție. Aceasta

presupune ca instituția financiară selectată să țină o evidență separată distinctă a resurselor financiare primite de la Autoritatea de Management (FEADR și contribuția națională) față de alte resurse disponibile inițial în instituție și folosite pentru activitatea de garantare sau alte servicii financiare.

Selectarea instituțiilor financiare care vor gestiona fondurile alocate se va realiza de către Autoritatea de Management din MADR, în baza unei proceduri transparente de selecție și în baza unor criterii de selecție stabilite în conformitate cu legislația națională în domeniul achizițiilor publice. Instituțiile financiare care vor răspunde invitației la licitație vor trebui să includă în oferta lor, pe lângă alte elemente cerute de procedura de selecție, un Plan de afaceri elaborat în conformitate cu prevederile art. 51(1) al Regulamentului (CE) nr. 1974/2006.

Planul de afaceri va cuprinde în mod obligatoriu următoarele informații: piața țintă sau portofoliul de garanții avut în vedere; criteriile, termenii și condițiile de finanțare; bugetul operațional al fondului; regimul de proprietate și partenerii finanțatori; cerințele în materie de profesionalism, de competență și independență a managementului; statutul fondului; justificarea și utilizarea prevăzută a contribuției FEADR; politica de închidere a investiției și normele de lichidare a fondurilor alocate din PNDR, inclusiv reutilizarea resurselor atribuite contribuției FEADR conform art. 52 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006. Planul de afaceri depus împreună cu oferta va fi evaluat în cadrul acesteia.

Autoritatea de Management va monitoriza și evalua implementarea planului de afaceri al gestionarilor selectați pe parcursul întregii durate de implementare a PNDR.

Autoritatea de Management va adopta toate procedurile în vederea verificării utilizării corecte a resurselor alocate gestionarului fondului. În acest scop, condițiile și modalitatea de derulare a sumelor alocate gestionarilor fondurilor vor face obiectul unor norme specifice de implementare care să asigure, printre altele, evidențierea și identificarea contabilă separată a sumelor alocate din PNDR și, respectiv, monitorizarea garanțiilor acordate beneficiarilor finali din aceste fonduri.

Modalitățile de alocare a sumelor către gestionarii schemelor de garantare selectate, relația acestora cu Autoritatea de Management, precum și termenele și condițiile de implementare a schemelor de garanții vor fi reglementate printr-o Convenție de finanțare care va respecta prevederile art. 51 (6) din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006. În acest sens, Convenția va prevedea contribuția financiară a PNDR la constituirea fondului de garantare, procentul din acesta sumă alocat anual pentru acoperirea costurilor de administrare, strategia Gestionarului fondului privind derularea schemelor de garantare, obligativitatea prezentării anuale a unui planul de activitate al gestionarului, condițiile de monitorizare a implementării acestora, regulile privind raportarea către AM PNDR, regulile privind evidența contabilă a schemelor, precum și condițiile de reutilizare a sumelor disponibile conform art. 52 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006, completat cu Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 679/2011 al Comisiei din 14 iulie 2011.

Gestionarii schemelor de garantare trebuie să prezinte, la începutul operării schemelor de garantare pentru prima oară și apoi la finele fiecărui an financiar, Autorității de Management, între altele, un Plan de activitate care va indica dimensiunea portofoliul de garantare pentru anul ce urmează, indicatorul țintă privind rata estimată de eșec, modificări în criteriile, termenii și condițiile de garantare precum și costurile anuale de management acoperite din suma globală a fondului de garantare (în limita procentului stabilit în Convenția de finanțare) precum și alte informații stabilite în Convenția de finanțare.

Cheltuielile de gestiune a schemelor pentru perioada 2010-2013 vor fi cele stabilite în Convențiile de finanțare încheiate cu gestionarul schemelor de garantare, iar cele aferente perioadei 2014-2015 vor fi stabilite la un nivel rezonabil, cu luarea în considerare a rezultatelor obținute de gestionarul fondului, ținând cont și de estimarea auditorului independent pe baza evaluării efectuate de către AM PNDR în anul 2012 pentru stabilirea pierderilor estimate în urma implementării schemelor de garantare finanțate prin PNDR, de

prevederile Regulamentului (CE) 1974/2006 (respectiv a plafonului prevazut de Regulament de maxim 2% pe an din capitalul alocat), cu completările ulterioare și ale legislației în domeniul achizițiilor publice. Cheltuielile de gestiune vor fi deduse anual din valoarea contribuției PNDR plătită la constituirea schemelor de garantare și respectiv cea rămasă la dispoziția administratorului pe baza evaluării efectuate în anul 2012. **Transferul echivalentului cheltuielilor de gestiune în perioada 2010 - 2013 se va face în două tranșe: 80% la începutul anului fiscal pe baza anticipației, iar regularizarea balanței la finele anului, după aprobarea raportului anual, iar în perioada 2014 – 2015 într-o singură tranșă anuală, pentru anul 2014 după aprobarea raportului anual 2014, iar pentru anul 2015 până la 31 decembrie 2015.**

Capitalul vărsat drept contribuție PNDR va fi plasat de gestionarul fondului în sistemul bancar. Dobânda încasată prin plasarea sumelor alocate din PNDR, primele de garantare încasate de gestionarii schemelor de la beneficiarii finali, inclusiv dobânda rezultată din plasarea acestora în sistemul bancar precum și sumele încasate din recuperarea creanțelor rezultate din executarea garanțiilor vor constitui venituri ale schemelor de garantare.

Cheltuielile schemelor de garantare vor fi cele rezultate din plata de către gestionarii schemelor de garantare a garanției (valoare/sold) aferente contractelor de garantare pentru care instituțiile finanțatoare execută garanția în cazul împrumuturilor ce nu și-au respectat obligațiile din contractele de credit. Cheltuielile schemelor de garantare vor fi suportate din sursele schemelor de garantare, în următoarea ordine de prioritate:

- primele de garantare;
- recuperările de creanțe;
- dobânda încasată;
- capitalul alocat prin PNDR.

Capitalul alocat din PNDR pentru fiecare măsură va fi utilizat pentru plata cheltuielilor aferente măsurii respective după epuizarea veniturilor schemei.

În urma evaluării efectuate în anul 2012 de către un consultant independent contractat de MADR, a fost stabilită rata estimată de eșec pentru schemele de garantare în perioada 2010-2015, la o medie de 18,98% la nivelul întregului portofoliu.

Pe baza aceleiași evaluări, capitalul stabilit pentru fiecare măsură în parte se prezintă astfel:

- 62.505.461 Euro pentru măsura 121;
- 45.163.761 Euro pentru măsura 123 (inclusiv componenta non-agricolă);
- 6.473.333 Euro pentru măsura 312;
- 1.170.898 Euro pentru măsura 313.

Diferența între capitalul stabilit în baza evaluării din anul 2012 și nivelul capitalului stabilit inițial se redistribuie în cadrul măsurilor din care provin alocările inițiale în conformitate cu prevederile PNDR.

AM PNDR va efectua periodic evaluarea portofoliului activ al gestionarului fondurilor, va actualiza nivelul pierderilor estimate pentru următoarea perioadă în vederea actualizării, după caz, a ratei estimate de eșec stabilite în Program și va prezenta eventualele influențe rezultate a fi incluse în prevederile bugetare anuale ale MADR.

Capitalul returnat pe perioada derulării schemelor de garantare, respectiv 2010-2015 din activitatea de garantare la expirarea contractelor de garanții după ce obligațiile de garantare au fost onorate va fi reutilizat pentru acordarea de noi garanții beneficiarilor eligibili ai PNDR.

Veniturile și cheltuielile schemelor se înregistrează în evidența contabilă a fondurilor de garantare selectate cu respectarea art. 52 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Capitalul ramas la dispozitia gestionarului fondurilor pe baza evaluării efectuate în anul 2012, va fi utilizat pentru acordarea de garanții, exclusiv pentru credite bancare (cu excepția

scrisorilor de garanție bancară pentru avansuri), cu o expunere maximă pe fiecare măsură raportată la rata estimată de eșec.

La închiderea schemelor de garantare, cheltuielile eligibile reprezintă suma totală compusă din:

- a.) plățile efectuate de gestionar pentru contractele de garantare executate de instituțiile finanțatoare;
- b.) costurile de gestiune eligibile;
- c.) garanțiile acordate și eliberate pe perioada de derulare a schemelor;
- d.) resursele necesare pentru plata garanțiilor în sold, determinate pe baza ratei estimate de eșec aplicabile la 31.12.2015.

După închiderea programului, dobânda încasată ca venit financiar din plasarea în depozite bancare a sumelor rămase la dispoziția gestionarului, este venit neimpozabil al schemelor de garantare și va fi utilizată de gestionar exclusiv pentru acoperirea riscului asumat din garanțiile acordate prin plata valorii/soldului garanției în cazul contractelor de garantare executate de instituțiile finanțatoare. Primele de garantare aferente garanțiilor existente în sold la data de 31.XII.2015, datorate gestionarului după această dată, în condițiile stabilite prin legislația națională sunt venituri ale acestuia, în limita a maximum 2% pe an din capitalul rămas a fi gestionat, diferența urmând a suplimenta capitalul alocat.

Suma rămasă la dispoziția gestionarului la închiderea Programului va fi înregistrată în evidența contabilă ca “împrumut subordonat”, destinația acesteia urmând a fi stabilită pe baza legislației naționale, cu respectarea art.52 (3) din Regulamentul (CE) nr.1974/2006.

Cele două scheme de garantare sunt definite în termenii și condițiile în care acest instrument financiar nu oferă un avantaj economic întreprinderilor beneficiare astfel încât să constituie ajutor de stat. Având în vedere domeniul acoperit de cele două scheme de garantare în vederea simplificării gestiunii acestui instrument financiar cofinanțat din FEADR, în conformitate cu prevederile art. 51 (7) din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 în privința ajutorului de stat, condițiile specifice celor două scheme sunt prezentate după cum urmează:

5.2.7.4. Schema de garantare pentru sectorul agricol

Prin intermediul acestei scheme de garantare se vor acorda garanții pentru sectorul agricol, **respectiv** pentru măsurile 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole” și 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” - pentru proiectele aflate sub incidența art. 36 din Tratatul instituind Comunitatea Europeană .

Pentru atingerea obiectivelor menționate, această schemă pune la dispoziția beneficiarilor finali posibilitatea de a obține garanții pentru creditele contractate în vederea **implementării** proiectelor selectate pentru finanțare în cadrul măsurilor din paragraful anterior.

Baza legală

Art. 71(5) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Art. 50-52 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind stabilirea regulilor detaliate pentru aplicarea Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru **dezvoltare** rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) cu completările din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 679/2011 al Comisiei din 14 iulie 2011;

Art. 20(b) (i), (iii), art. 26, 28 (în ceea ce privește sectorul agricol) ale **Regulamentului** (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Art. 88 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Comunicarea Comisiei 2006/C 319/01 Liniile directoare ale Comunității privind ajutorul de stat în sectorul agricol și forestier;

Comunicarea Comisiei 2008/C 155/02, punctele 3.4 (a), (b), (c), (g) coroborat cu **punctul** 3.2 (c) cu privire la aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanții.

Descrierea schemei de garantare

Garanțiile cu finanțare din PNDR vor fi acordate cu respectarea următoarelor condiții:

- **Beneficiarii garanțiilor vor fi cei prevăzuți în fișele măsurilor 121, 123 și care au o cerere de finanțare FEADR selectată pentru finanțare;**
- **Nu vor fi acordate garanții solicitanților** aflați în dificultate financiară, în sensul prevederilor Comunicării Comisiei Europene privind orientările comunitare privind ajutorul de stat pentru salvarea și restructurarea întreprinderilor în dificultate (2004/C244/02);
- Garanția acordată va fi strict legată de tipul creditului contractat (exclusiv cel aferent emiterii scrisorilor de garanție bancară pentru încasarea avansului) în vederea implementării proiectului selectat pentru finanțare, valoarea maximă a garanției precum și perioada pentru care este acordată fiind determinată pentru fiecare credit în parte în funcție de caracteristicile acestuia și respectând prevederile fișelor tehnice ale măsurilor;
- Garanția acordată va putea acoperi până la 80% din creditul contractat (exclusiv cel aferent emiterii scrisorilor de garanție bancară pentru încasarea avansului). Pe măsura rambursării acestuia instituției finanțatoare de către beneficiar, valoarea garanției va fi redusă proporțional, astfel încât acest procent să fie respectat pentru soldul nerambursat al creditului de la data solicitării plății garanției.

Schema de garantare pentru sectorul agricol este finanțată integral din contribuția FEADR și cofinanțarea publică națională aferentă și în conformitate cu articolul 88 (1) paragraful 2 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005.

Finanțare

Finanțarea schemei de garantare pentru sectorul agricol se va realiza pe baza evaluării efectuate în anul 2012 de către evaluatorul extern contractat de AM PNDR prin diminuarea alocării stabilite inițial la aprobarea introducerii schemei de garantare. Alocarea inițială a schemei a fost realizată pe baza alocării stabilite în fișa fiecărei măsuri pentru care se aplică schema. **Detalierea** contribuției fiecărei măsuri la constituirea schemei de garantare agricolă se va face în cadrul fiecărei măsuri.

Alocarea cumulată a sumelor din fiecare măsură aferentă schemei de garantare se **ridică** la suma totală indicativă de 97.119.222 Euro Euro, din care:

- 80% Contribuție comunitară: 77.695.378 Euro;
- 20% Contribuție națională: 19.423.844 Euro.

5.2.7.5. Schema de garantare pentru întreprinderi mici și mijlocii

Prin intermediul acestei scheme de garantare se vor acorda garanții pentru sectorul non-agricol, respectiv pentru schemele de ajutor de stat aferente măsurii 123 și măsurile 312 și 313.

Pentru atingerea obiectivelor menționate, această schemă pune la dispoziția beneficiarilor finali posibilitatea de a obține garanții pentru creditele contractate în vederea implementării proiectelor selectate pentru finanțare în cadrul măsurilor din paragraful anterior.

Baza legală

Art. 71(5) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală **acordat** din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Art. 50-52 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind stabilirea regulilor detaliate **pentru** aplicarea Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR), cu completările din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 679/2011 al Comisiei din 14 iulie 2011;

Art. 52(a)(ii), (iii), art. 54 și 55 ale Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Art. 28 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare **rurală** acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) coroborat cu pct. 9, lit. B din Anexa II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006;

Art. **88** din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Comunicarea Comisiei 2008/C 155/02 cu privire la aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanții.

Fondul de garantare selectat va aplica în derularea mecanismelor de acordare a garanțiilor pentru IMM-uri din sectorul non-agricol, prevederile pct. 3.5, coroborat cu pct. 3.3 și 3.4 (a), (b), (c) și (g) din Comunicarea Comisiei Europene nr. 2008/C155/02 de aplicare a art. 87 și 88 privind ajutorul de stat din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (JO C155/20.06.2008).

Descrierea schemei de garantare

Garanțiile cu finanțare din PNDR vor fi acordate cu respectarea următoarelor condiții:

- **Beneficiarii garanțiilor vor fi IMM-urile eligibile în cadrul schemelor de ajutor de stat aferente măsurii 123 și beneficiarii eligibili ai măsurilor 312 și 313 care au o cerere de finanțare FEADR selectată pentru finanțare;**
- **Nu vor fi acordate garanții solicitanților** aflați în dificultate financiară, în sensul prevederilor Comunicării Comisiei Europene privind orientările comunitare privind ajutorul de stat pentru salvarea și restructurarea întreprinderilor în dificultate (2004/C244/02);
- Garanția acordată va fi strict legată de creditul contractat (exclusiv cel aferent emiterii scrisorilor de garanție bancară pentru încasarea avansului) în vederea implementării proiectului selectat pentru finanțare, valoarea maximă a garanției precum și perioada pentru care este acordată fiind determinată pentru fiecare credit în parte în funcție de caracteristicile acestuia și respectând prevederile fișelor tehnice ale măsurilor;
- Garanția acordată va putea acoperi până la 80% din creditul contractat (exclusiv cel aferent emiterii scrisorilor de garanție bancară pentru încasarea avansului). Pe măsura rambursării acestuia instituției creditoare de către beneficiar, valoarea

garanției va fi redusă proporțional astfel încât acest procent să fie respectat pentru soldul nerambursat al creditului de la data solicitării plății garanției;

- Prima de garantare percepută de către gestionarul fondului selectat pentru a derula schema va fi fie o primă unică a cărei valoare va fi stabilită luând în considerare condițiile pieței fie o primă calculată pe baza ratingului acordat solicitantului, în conformitate cu reglementările naționale, fiind utilizat sistemul de prime safe-harbour, prevăzut de Comunicarea Comisiei nr.2008/C155/02. Încadrarea beneficiarului într-o clasă de risc se va realiza de către instituția finanțatoare creditoare în conformitate cu reglementările naționale, cu respectarea corespondenței între ratingul acordat de finanțator și cele prezentate în Comunicarea Comisiei privind garanțiile, înainte de acordarea garanției de către gestionarul fondului.

Având în vedere condițiile de acordare a garanțiilor prevăzute mai sus, schema de garanții cu finanțare din PNDR îndeplinește condițiile Comunicării Comisiei nr. 2008/C155/02 cu privire la aplicarea art. 87 și 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanții, pentru ca sprijinul acordat să nu fie nu fi considerat ajutor de stat.

Finanțare

Finanțarea schemei de garantare se va realiza pe baza evaluării efectuate în anul 2012 de către evaluatorul extern contractat de AM PNDR prin diminuarea sumei stabilite inițial la aprobarea introducerii schemei de garantare. Alocarea inițială a schemei a fost realizată pe baza alocării stabilite în fișa fiecărei măsuri pentru care se aplică schema.

Detalierea contribuției fiecărei măsuri la constituirea schemei de garantare se va face în cadrul fiecărei măsuri.

Alocarea indicativă cumulată a sumelor din fiecare măsură aferentă schemei de **garantare** se ridică la suma totală de 18.194.231 Euro, din care:

80% Contribuție comunitară: 14.555.385 Euro;

20% Contribuție națională: 3.638.846 Euro.

5.2.7.6. Indicatori aplicabili schemelor de garantare

În scopul monitorizării și evaluării implementării schemelor de garantare sunt prevăzuți următorii indicatori:

Numărul de garanții acordate defalcat în funcție de schemă și măsură;

Valoarea garanțiilor acordate defalcat în funcție de schemă și măsură;

Numărul de bănci care dezvoltă produse specifice de finanțare a proiectelor de dezvoltare rurală;

Numărul de garanții executate de instituțiile finanțatoare.

5.2.8 Finanțarea noilor provocări în cadrul PNDR

Conform Planului European de Redresare Economică (PERE), agreat în cadrul Consiliului European din perioada 11-12 decembrie 2008 urmează a se oferi un stimulent pentru economia europeană, prin alocarea a 5 miliarde Euro pentru proiecte din domeniul energetic, infrastructură în bandă largă (infrastructura de Internet) și proiecte pentru noile provocări (schimbări climatice, energii regenerabile, biodiversitate, gestiunea resurselor de apă, inovație și restructurarea sectorului produse lactate).

Din suma alocată pentru Planul European de Redresare Economică, României îi revine suma de 101.694.000 Euro care suplimentează bugetul inițial alocat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Suma suplimentară este repartizată axelor 1, 2 și 3, având în vedere multitudinea activităților prevăzute deja în Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007 -2013 și care sunt în conformitate cu acțiunile ce se pot finanța conform Anexei II a Regulamentului (CE) nr. 74/2009 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1968/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR). Suma suplimentară va fi utilizată strict pentru finanțarea proiectelor care cuprind acțiuni vizate prin PERE.

Astfel acțiunile care vizează noile provocări și care corespund activităților ce se regăsesc în domeniile de intervenție ale măsurilor existente în Programul Național pentru Dezvoltare Rurală, sunt următoarele:

Axa I: Folosirea energiei regenerabile se justifică din punct de vedere ecologic fiind considerată din ce în ce mai mult ca o alternativă viabilă și din punct de vedere economic. Stimularea investițiilor în energie regenerabilă, în eficiența folosirii energiei și în noi tehnologii contribuie la asigurarea unei dezvoltări durabile și la o mai mare siguranță a rezervelor, conducând de asemenea la creșterea economică. În acest sens sunt încurajate investițiile în culturi energetice perene (culturi din specii repede crescătoare cu rotație rapidă și plante erbacee), prelucrarea biomasei agricole/forestiere pentru energia din surse regenerabile.

De asemenea, o atenție deosebită va fi acordată investițiilor pentru economisirea resurselor de apă prin realizarea unor investiții în sisteme eficiente de irigație, inclusiv a celor pentru stocarea apei și pentru tratamentul apelor reziduale, producerea de biogaz utilizând deșeuri organice, îmbunătățirea eficienței utilizării și depozitării îngrășămintelor azotate.

La acestea se adaugă și investițiile pentru producția de lapte, precum și cele pentru îmbunătățirea prelucrării și comercializării produselor lactate.

În vederea realizării acțiunilor menționate s-a propus suplimentarea alocărilor financiare ale măsurilor: 121 "Modernizarea exploatațiilor agricole", 123 "Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere" și 125 "Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii".

Adaptarea agriculturii și silviculturii la schimbările climatice presupune costuri mai ridicate pentru realizarea acestor investiții de către fermieri.

Din aceste considerente, creșterea intensității sprijinului cu 10 % în cadrul Măsurii 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole” pentru investiții privind îmbunătățirea eficienței utilizării și depozitării îngrășămintelor cu azot și instalații pentru tratamentul apelor reziduale în exploatații agricole și în cadrul proceselor de prelucrare și comercializare, este destinată să compenseze costurile suplimentare suportate de către agricultori, având în vedere că aceste acțiuni nu sunt aducătoare de profit.

Axa 2: Printre provocările majore pentru agricultura europeană figurează problematici din domeniul managementului resurselor naturale și anume: conservarea biodiversității, managementul durabil al terenurilor agricole cu înaltă valoare naturală, gestionarea durabilă a resurselor de apă, conservarea solului și reducerea poluării din surse agricole, schimbările climatice și producerea de energie din surse regenerabile.

Datorită posibilității măririi plafonului alocat pentru acțiunile ce se pot finanța conform Anexei II a Regulamentului (CE) nr.74/2009 și având în vedere prioritățile și obiectivele Axei 2 pentru perioada 2007-2013 referitoare la compensarea serviciilor de mediu aduse de utilizatorii de terenuri agricole, au fost identificate următoarele tipuri de acțiuni:

- conservarea biodiversității prin prevenirea abandonului terenurilor în zonele defavorizate și sprijinirea utilizării extensive a pășunilor cu Întă Valoare Naturală,
- continuarea acordării unei contribuții în vederea îndeplinirii obiectivelor Natura 2000 prin angajamentele existente de mediu.
- asigurarea calității apei prin consolidarea angajamentelor de reducere a utilizării îngrășămintelor și pesticidelor.
- asigurarea menținerii unui mai bun management al solului prin angajamentele de agro-mediu cum este și acoperirea cu culturi verzi a terenurilor arabile în timpul iernii.
- diminuarea schimbărilor climatice și a efectelor adverse ale acestora, se va asigura prin continuarea aplicării sprijinului acordat pentru împăduriri.

Având în vedere faptul că cele mai multe din aceste acțiuni sunt vizate în cadrul Măsurii 214 – plăți de agro-mediu și faptul că în anul 2008, primul an de implementare pentru pachetul 1 și pentru pachetul 2 din cadrul Măsurii 214 – plăți de agro-mediu au fost încheiate angajamente care acoperă aproape în totalitate alocarea indicativă pentru măsura 214 aferentă întregii perioade de programare 2007-2013, a fost suplimentat bugetul acestei măsuri, pentru a putea fi asigurată finanțarea noilor angajamente de agro-mediu.

Axa 3: Conform PERE, printre acțiunile privind noile provocări, se regăsește și energia regenerabilă, sens în care se consolidează sprijinul pentru investițiile private existente în cadrul măsurii 312, ce vizează achiziționarea de echipamente de producere a energiei din surse regenerabile. Totodată, prin PERE se suplimentează și sprijinul pentru investițiile de interes public din cadrul măsurii 322 ce vizează achiziționarea de instalații/infrastructuri pentru producerea și furnizarea de energie regenerabilă din sursele existente (biomasă, energie solară și eoliană, geotermică).

Sprijinul suplimentar alocat prin PERE se acordă cu scopul de a preveni constrângerile de mediu cauzate de gestionarea irațională a energiei, prin folosirea unor sisteme de energie alternativă nepoluante și durabile. Mai mult decât atât, potențialul climatic al României este favorabil producerii de energie regenerabilă, constituind o alternativă mai ieftină de obținere a energiei. Prin susținerea investițiilor care vizează achiziționarea de echipamente pentru producerea de energie regenerabilă, se va contribui, implicit, la reducerea consecințelor negative asupra mediului cum ar fi accentuarea efectului de seră, ploile acide, creșterea concentrației de praf în atmosferă care contribuie la încălzirea globală, semnul cel mai vizibil al schimbărilor climatice ce au loc la nivelul întregului glob. Un avantaj considerabil al utilizării de energie alternativă îl constituie creșterea nivelului de confort al populației rurale prin asigurarea posibilității de dotare a clădirilor publice, în cadrul cărora se oferă servicii populației rurale, cu echipamente de producere și furnizare a energiei regenerabile.

În cadrul măsurii 322, măsură integrată ce combină activitățile și operațiunile a trei măsuri, respectiv 321 – „Servicii de bază pentru economia și populația rurală”, 322 – „Renovarea, dezvoltarea satelor” și 323 – „Conservarea și punerea în valoare a moștenirii rurale”, va fi susținută, după anul 2010, infrastructura de internet în bandă largă.

La nivelul României, infrastructura de internet în bandă largă se regăsește în proporție nesemnificativă atât în urban cât și în rural, fapt care necesită sprijinirea investițiilor în infrastructura de internet în bandă largă. Acest tip de infrastructură poate fi sprijinit prin PNDR cu condiția asigurării demarcării cu alte programe, pentru a se evita dubla finanțare.

În prezent, POS CCE se adresează la nivel teritorial prin sprijinirea unor operațiuni specifice cum ar fi conectarea broadband a zonelor defavorizate.

Având în vedere faptul că fondurile aferente accesului la broadband prin intermediul Programului Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice nu pot asigura acoperirea tuturor zonelor de eșec²⁹ ale pieței, inclusiv a zonelor rurale, se are în vedere finanțarea acestui tip de infrastructură prin PNDR, după anul 2010.

Prin sprijinirea acestui tip de investiții prin PNDR, se asigură o acoperire cât mai mare a accesului la infrastructura de internet în bandă largă la nivelul întregii țări, ceea ce va contribui la asigurarea pârgurilor necesare dezvoltării structurilor administrative, la accesul cetățenilor la cunoaștere prin accesarea conținutului informațional, și implicit la dezvoltarea mediului de afaceri, prin asigurarea premiselor unor viitoare investiții în spațiul rural. Astfel, prin suplimentarea fondurilor pentru furnizarea serviciilor broadband la nivelul zonelor rurale, se asigură evitarea excluziei sociale a populației.

Pentru sprijinirea dezvoltării infrastructurii de internet în bandă largă, este necesară demarcarea clară cu fondurile structurale în vederea evitării dublei finanțări, precum și modificarea Cadrului Național Strategic de Referință și a documentelor programatice pentru asigurarea complementarității. O asemenea abordare necesită o perioadă importantă de timp. Totodată datele statistice naționale existente nu realizează o distincție clară între zona rurală și urbană.

Datorită adoptării tardive a unei strategii naționale de dezvoltare a comunicațiilor electronice în bandă largă și a neidentificării operatorilor regionali, investițiile ce vizează infrastructura de internet în bandă largă, vor putea fi susținute după anul 2010 cu acțiuni ce vor fi implementate în timp spre a permite dezvoltării rurale să contribuie la obiectivul UE de realizare a 100% a acoperirii broadband pentru 2007-2013.

În cadrul submăsurii 322e) este stabilită demarcare clară între domeniile de intervenție din POS CCE și PNDR în vederea asigurării complementarității operațiunilor finanțate prin cele două programe, precum și a evitării dublei finanțări. Demarcarea agreeată se realizează concret prin modificări asupra tuturor documentelor relevante de programare. Demarcarea are la bază criteriul teritorial și se va asigura prin stabilirea ex-ante a zonelor eligibile pentru fiecare instrument de finanțare, pe baza unui protocol de colaborare.

Detaliile cu privire la implementare sunt stabilite în PNDR. Această modificare a PNDR-ului a fost elaborată în strânsă cooperare cu autoritățile relevante responsabile pentru implementarea operațiunilor broadband inclusiv consultări cu ANCOM în vederea asigurării respectării directivelor UE de e-comunicare.

Implementarea practică a operațiunilor asociate infrastructurii de internet în bandă largă vor fi coordonate în strânsă legătură cu autoritățile responsabile pentru broadband în scopul evitării duplicării efortului, utilizării cunoștințelor și experienței existente și asigurării că ambele autorități vor avea suficiente informații în ceea ce privește proiectele și procedurile astfel încât fiecare să-și îndeplinească responsabilitățile ce le revin, așa cum se stipulează în legislația Comunitară, inclusiv în relație cu delegarea anumitor funcții către alte instituții. Autoritățile din cadrul dezvoltării rurale și instituțiile responsabile cu implementarea vor lua în considerare recomandările Comunicării despre „Acces mai bun la tehnologiile moderne ale informației și comunicării pentru zonele rurale” (COM(2009) 103 final) care printre altele face un apel către autoritățile din cadrul dezvoltării rurale din Statele Membre la stabilirea acțiunilor de „crearea de rețele, evaluarea comparativă și alte acțiuni (eventual în cadrul observatoarelor de TIC existente), menite să susțină capacitățile regionale și locale de gestionare, planificare și implementare a proiectelor TIC în cadrul PDR-urilor”.

²⁹ Zonele de eșec din punctul de vedere al accesului la serviciile de comunicații electronice în bandă largă au fost definite (în cadrul Strategiei guvernamentale de dezvoltare a comunicațiilor electronice în bandă largă în România în perioada 2009-2015) ca fiind localitățile cu cel mult 10.000 de locuitori, unde sunt prezenți cel mult doi furnizori de servicii de internet.

5.3. Informații necesare privind axele și măsurile

5.3.1. Axa 1: Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier

5.3.1.1. Măsuri menite să îmbunătățească cunoștințele și să consolideze potențialul uman

Măsura	Formare profesională (training), informare și difuzare de cunoștințe
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 (a) (i) și 21 din Regulamentul (CE) Nr. 1698/2005. Punctul 5.3.1.1.1 a Anexei II din Regulamentul (CE) Nr. 1974/2006
Codul măsurii	111

Motivația sprijinului

În România sectoarele agricol și forestier constituie pentru spațiul rural un factor determinant pentru obținerea producțiilor agricole și silvice, precum și pentru menținerea calității peisajului și protecției mediului înconjurător. O mare parte din totalul populației active din mediul rural, cca. 2,9 milioane, este ocupată în aceste sectoare.

Astfel, evoluția și specializarea în agricultură și silvicultură necesită un nivel corespunzător de instruire tehnică, economică și juridică, inclusiv expertiză în tehnologii noi ale informației, pentru a corespunde cerințelor comunitare în domeniul fitosanitar, bunăstării animalelor, standardelor de calitate, sprijinind astfel mobilizarea populației rurale și îmbunătățirea diversității locale în vederea creșterii atractivității zonelor rurale, a diversificării economiei rurale și a calității vieții.

Nivelul de educație al populației rurale cu vârsta cuprinsă între 25 - 64 de ani a înregistrat o tendință de creștere a ponderii persoanelor cu studii medii sau superioare de la 46,3% în 1998 la 52,1% în 2003, datorată parțial creșterii gradului de participare la procesul educațional sau de instruire a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 25 - 64 de ani, din mediul rural de la 0,2 % în 1998 la 0,3 % în 2003.

Structura populației active din mediul rural pe domenii de activitate și școală absolvită: (%) 2003

Nivel de educație/domeniu de activitate	Superior	Post liceal și maiștri	Liceu	Profesională și ucenici	Gimnaziu	Primar	Fără școală
Agricultură	0,6	0,5	9,4	18,0	45,3	21,1	5,1
Silvicultură	3,4	3,5	26,0	30,7	32,6	5,0	0,8

INS 2003

Necesitatea activităților de formare profesională apare în contextul legat de creșterea competitivității și diversificării produselor și activităților din agricultură și silvicultură, de restructurarea și modernizarea sectoarelor agricol și forestier, a sectoarelor de procesare și comercializare pentru produsele agricole și forestiere, de încurajarea afacerilor orientate spre piață, a cerințelor pentru o gamă largă de aptitudini economice și de management cât și de îndeplinirea obiectivului gestionării durabile a terenurilor și protecției mediului, aplicarea de tehnologii și practici prietenoase mediului și de utilizare a energiei regenerabile.

Prin urmare, este necesar ca activitățile de formare profesională, informare și difuzare a cunoștințelor să fie extinse și la persoanele adulte care sunt implicate în domenii care au legătură cu agricultura, industria alimentară și silvicultura.

Activitățile de formare profesională, informare și difuzare a cunoștințelor sunt necesare, de asemenea, în zonele defavorizate din punct de vedere natural, acolo unde continuarea activității agricole contribuie semnificativ la menținerea viabilității spațiului rural.

Sprijinul acordat prin această măsură va facilita accesul la alte măsuri din Programul Național de Dezvoltare Rurală, în special cele din Axa 1- Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier și Axa 2 – Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural. De asemenea, accesul la măsura de instalare a tinerilor fermieri este condiționat de dovedirea de competențe profesionale, ce pot fi obținute și prin participarea potențialilor beneficiari la cursurile finanțate prin această măsură..

Împreună cu măsura 143 – „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru fermieri” - sprijinul care se acordă prin această măsură va spori nivelul de cunoaștere, informare, educație a persoanelor care lucrează în sectoarele agro-alimentar și silvic, va facilita, de asemenea, accesarea unor măsuri de investiții de către tinerii fermieri.

În sectorul forestier, ca urmare a modificărilor survenite în urma reconstituirii dreptului de proprietate asupra pădurilor, structura proprietății asupra fondului forestier a înregistrat o modificare accentuată prin reducerea suprafețelor aflate în proprietate publică a statului. Astfel, se estimează că suprafața pădurilor proprietate privată și proprietate publică locală va fi de aproximativ 65% din fondul forestier național. Se are în vedere crearea de asociații de proprietari de pădure sau de comasare a proprietăților de pădure, având drept scop stoparea acestui fenomen și practicarea unui management durabil al proprietăților.

În concluzie, pentru asigurarea gospodăririi durabile a pădurilor, care este unul din obiectivele principale ale politicii naționale forestiere, apare necesitatea aplicării acestei măsuri cu scopul îmbunătățirii managementului pădurilor pentru creșterea valorii economice, ecologice și multifuncționale a acestora.

Astfel, este necesar să se extindă aria activităților de instruire, informare și difuzare a cunoștințelor către toate persoanele adulte care sunt sau vor fi implicate în sectoarele agricol, alimentar și silvic. Aceste activități acoperă subiecte în cadrul ambelor obiective: competitivitatea sectoarelor agricol, alimentar și forestier precum și îmbunătățirea utilizării durabile a terenurilor și protecția mediului.

În prezent, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, pe baza nevoilor de formare profesională, elaborează politica de îmbunătățire a informării și formării persoanelor care lucrează în sectoarele agro-alimentar și forestier. Informarea și formarea profesională se realizează prin instituții specializate ale MADR, ale altor autorități publice, precum și de către furnizori privați. Numărul total de cursanți care au fost instruiți în perioada 1998 – 2005:

- prin ANCA - 35.538 de cursanți;
- prin CEFIDEC – Vatra Dornei - 2.288 de cursanți.

Implementarea acestei măsuri, prin care se acordă sprijin privind participarea la acțiuni de formare, informare și difuzare a cunoștințelor va fi în acord cu Strategiile de la Lisabona și Göteborg care urmăresc reînnoirea bazelor competitivității europene, creșterea potențialului său de dezvoltare cum ar fi productivitatea și consolidarea coeziunii sociale cu accent asupra cunoștințelor, inovației și valorificării capitalului uman.

Obiectivele măsurii

Obiectiv general:

Îmbunătățirea competitivității sectoarelor agricol, silvic și alimentar, utilizarea durabilă a terenurilor agricole și protecția mediului, prin acțiuni de formare, informare și difuzare de cunoștințe inovative adresate persoanelor adulte care activează în sectoarele menționate.

Obiective specifice:

Dobândirea de informații și cunoștințe relevante care să permită gospodărirea durabilă a terenurilor agricole și forestiere, creșterea calității managementului la nivel de fermă, restructurarea și modernizarea în sectoarele de procesare și comercializare pentru produsele agricole și forestiere, contribuind astfel la îmbunătățirea condițiilor de viață și reducerea șomajului în zonele rurale.

Îmbunătățirea și dezvoltarea competențelor necesare pentru persoanele care sunt sau vor fi implicate în activități forestiere pentru practicarea unui management durabil al pădurilor în vederea creșterii suprafețelor forestiere, prelucrării lemnului și valorificării eficiente a produselor pădurii.

Obiectivele operaționale urmăresc realizarea unor acțiuni care vor contribui la:

- a) îmbunătățirea cunoștințelor tehnice și economice generale, specifice pentru agricultură, silvicultură și industria alimentară;
- b) pregătire generală pentru managementul și administrarea fermelor;
- c) respectarea condițiilor de eco-condiționalitate și a Standardelor Pieței Agricole Comune, diversificarea sau restructurarea producției fermelor (introducerea de noi produse și sisteme de procesare) ;
- d) conștientizarea fermierilor privind probleme generale de mediu în sectoarele agricol, forestier și al industriei alimentare în scopul îmbunătățirii protecției mediului;
- e) educarea și conștientizarea proprietarilor de păduri (dobândirea conștiinței forestiere) în vederea asigurării gospodăririi durabile a pădurilor coroborat cu valorificarea superioară a resurselor forestiere și creșterea procentului de păduri la nivel național, ce reprezintă obiective principale ale politicii naționale forestiere;
- f) informări privind introducerea de noi tehnologii informaționale și de comunicare (IT).

Furnizarea acțiunilor de formare profesională precum și a acțiunilor de informare și difuzare a cunoștințelor se va realiza pentru fiecare fermier, pe baza acceptului acestuia fără discriminare pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenență politică sau religioasă etc.

Domeniul de acțiune

Măsura sprijină:

1. Programe de formare profesională de scurtă durată (inițiere, perfecționare și specializare), cu perioade diferențiate de pregătire, în funcție de tematica cursului, grupul țintă și nivelul existent de pregătire al solicitanților de formare profesională în vederea îmbunătățirii și perfecționării cunoștințelor privind competențele manageriale și tehnice în domeniul agricol, forestier și agro-alimentar, introducerea de noi tehnologii și inovații, protecția mediului și agricultură ecologică, cunoașterea și respectarea condițiilor de eco-condiționalitate etc.
2. Acțiuni de informare și difuzare de cunoștințe privind schemele de sprijin ale PAC, a modului de aplicare a măsurilor pentru dezvoltare rurală.

Acțiunile prevăzute a se efectua prin această măsură au un caracter colectiv și nu individual.

Beneficiarii

Beneficiarii finali sunt persoane adulte care activează în domeniile agriculturii, silviculturii (inclusiv proprietari de pădure) și industriei agro-alimentare.

Beneficiarii direcți, furnizori ai acțiunilor de formare profesională, informare și difuzare a cunoștințelor, sunt entități publice sau private care activează în domeniul formării profesionale a adulților și/sau informării și difuzării de cunoștințe care îndeplinesc criteriile de eligibilitate și de selecție.

Descrierea operațiunilor (inclusiv a tipurilor de formare profesională)

1. Oferirea de programele de formare profesională care cuprind acțiuni din domeniile agricol, silvic și alimentară, ca de exemplu:
 - a) Diversificarea activităților în exploatațile agricole, îmbunătățirea calității producției, igiena și siguranța alimentelor, crearea de condiții pentru a asigura bunăstarea animalelor și sănătatea plantelor, siguranța muncii, folosirea fertilizanților și amendamentelor în agricultură în concordanță cu standardele Uniunii Europene;
 - b) Îmbunătățirea și încurajarea afacerilor;
 - c) Îmbunătățirea cunoștințelor privind protecția mediului;
 - d) Pregătire tehnică (noi tehnologii informaționale, introducerea de inovații, difuzarea rezultatelor cercetării și a gestionării durabile a resurselor naturale etc.);
 - e) Managementul durabil al terenurilor agricole și forestiere;
 - f) Dezvoltarea unor capacități inovative în lanțul agro-alimentar;
 - g) Însușirea cerințelor privind eco-condiționalitatea și aplicarea unor metode de producție compatibile cu întreținerea și ameliorarea peisajului, respectiv cu protecția mediului.
2. Sprijin financiar acordat pentru participarea fermierilor la diferite întruniri tematice, târguri, expoziții, proiecte de succes, evenimente care pot contribui la informarea acestora privind, de exemplu, noile tehnologii aplicate în diferite sectoare, sau pentru acțiuni de schimb de experiență etc.

Lista acțiunilor prezentate la pct. 1 și 2 nu este exhaustivă.

Detalii privind acordarea sprijinului

Următoarele costuri sunt eligibile pentru ajutor financiar:

- a) Costurile legate de pregătirea și desfășurarea diferitelor acțiuni de formare profesională:
 - Onorarii și diurna pentru experții din echipa de proiect a contractorului;
 - Diurne pentru cursanți (cazare și masă);
 - Cheltuieli de transport;
 - Materiale didactice și consumabile;
 - Închirierea de echipamente specifice pentru implementarea proiectului;
 - Închirierea de spații adecvate pentru desfășurarea acțiunilor de formare profesională;
 - Alte cheltuieli legate de implementarea acțiunilor de formare profesională.
- b) Costurile privind diferite tipuri de acțiuni de informare și difuzare de cunoștințe:
 - Cheltuieli de transport;
 - Materiale informative;
 - Alte cheltuieli legate de implementarea acțiunilor de informare și difuzare de cunoștințe.

Toate aceste costuri trebuie să fie rezonabile, justificate și să corespundă principiilor unei bune gestionări financiare, în special din punct de vedere al raportului preț-calitate și al rentabilității.

Nu sunt eligibile:

- i. cursurile sau activitățile de formare care intră sub incidența programelor sau sistemelor normale de învățământ agricol și silvic de nivel secundar sau superior inclusiv cele de calificare;
- ii. cheltuielile cu investițiile;
- iii. cheltuielile pentru activități de formare sprijinite prin Fondul Social European.

Identificarea instituțiilor care realizează activități de formare profesională și acțiuni de informare și difuzare de cunoștințe

Furnizorii de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe pot fi entități publice sau private care activează în domeniu, sunt înființate conform legislației în vigoare în România și care îndeplinesc criteriile de eligibilitate și de selecție.

Astfel, furnizorii de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe pot fi:

- Entități publice:
 - Instituții de învățământ: licee și colegii cu profil agricol, silvic sau alimentar.
- Entități private - persoane juridice care au competență în domeniul agricol, silvic sau alimentar conformă cu obiectivele măsurii.
- **Universități cu profil agricol, silvic, alimentar sau economie agrară.**

Evaluarea și selecția furnizorilor de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe

Evaluarea și selecția furnizorilor de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe se va realiza pe baza unei proceduri elaborate de DGDR – AM pentru PNDR în conformitate cu Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, cu modificările și completările ulterioare, complet armonizată cu legislația comunitară privind achizițiile publice.

Nevoile de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe identificate și fondurile necesare pentru acoperirea acestora vor fi cuprinse într-un program anual de achiziții elaborat de DGDR – AM pentru PNDR, în baza căruia vor fi elaborate anunțurile de participare.

Instrumentarea (aplicarea) procedurii de evaluare și selecție a furnizorilor de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe se va face de către DGDR – AM pentru PNDR.

Procedura aplicată de DGDR – AM prevede criterii de eligibilitate pentru furnizorii de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe și de selecție ale ofertelor depuse de către aceștia.

Criterii de eligibilitate pentru furnizorii de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe:

- sunt persoane juridice constituite în conformitate cu legislația în vigoare în România;
- au prevăzut în obiectul lor de activitate formarea profesională sau informare și difuzare de cunoștințe;
- dispun de personal calificat (pentru fiecare domeniu de acțiune furnizorul de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe va prezenta: lista

experților specializați pe acel domeniu, acordul scris al fiecărui expert pentru participarea la serviciul de formare, informare și difuzare de cunoștințe, CV-ul fiecărui expert);

- au acces la facilități administrative corespunzătoare activității specifice de formare sau de informare și difuzare de cunoștințe;
- dispun de capacitate tehnică și financiară necesare derulării activităților specifice de formare sau de informare și difuzare de cunoștințe;
- nu sunt în stare de faliment ori lichidare;
- și-au îndeplinit obligațiile de plată a impozitelor, taxelor și contribuțiilor de asigurări sociale către bugetul de stat.

Criterii de selecție pentru ofertele furnizorilor eligibili:

Atribuirea contractului de servicii se va face pe baza celui mai avantajos punctaj obținut în urma aplicării unor criterii de selecție pentru ofertele furnizorilor eligibili, care se referă la:

- Caracteristici privind nivelul calitativ și tehnic (înțelegerea nevoilor, numărul de experți, experiența acestora, logistica folosită pentru implementarea proiectului etc.);
- Planificarea activităților;
- Oferta financiară.

Criterii de prioritizare pentru participanții la activitățile de formare profesională în domeniul agricol

În caietul de sarcini vor fi specificate criteriile de prioritizare, aplicate în funcție de tematica instruirii, pe baza cărora furnizorii de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe vor selecta beneficiarii finali. Aceste criterii sunt aplicate dacă numărul beneficiarilor finali identificați este mai mare decât cel prevăzut inițial în caietul de sarcini. Următoarele criterii pot fi luate în considerare în funcție de tematica instruirii:

- să aibă vârsta de cel mult 40 de ani;
- să fie fermier de semi-subsistență;
- să fie membru al unui grup de producători sau altor forme asociative recunoscute conform legislației naționale în vigoare;
- să aibă un proiect de investiții;
- să aibă ferma amplasată într-o zonă defavorizată;
- să fie beneficiari ai măsurilor din Axele I și II;
- să aibă un nivel scăzut de educație.

În domeniile forestier și al industriei alimentare, participanții la instruire vor fi selectați pe baza principiului „primul venit - primul servit”.

Serviciile de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe oferite de către furnizorii selectați vor fi monitorizate și evaluate prin folosirea unor instrumente specifice, cum ar fi:

- a) rapoarte periodice de activitate;
- b) verificare pe teren/observare directă a activității furnizorului de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe;
- c) completarea unor chestionare de către fermierii instruiți privind calitatea serviciului furnizat;
- d) analiza documentelor întocmite/elaborate (rapoarte, recomandări etc. în funcție de tematica sesiunii de instruire) în cadrul proiectului/activității desfășurate etc.

Nivelul de sprijin

Ajutorul public acordat în cadrul acestei măsuri este de 100% din totalul cheltuielilor eligibile, conform anexei la Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005.

Beneficiarii finali nu vor suporta nici un fel de taxe pentru a participa la activitățile sprijinite prin măsură.

Delimitarea de alte instrumente financiare ale UE (FSE)

Programul Național pentru Dezvoltare Rurală include activități care privesc dezvoltarea resurselor umane și, prin urmare, acest program se află în relație de complementaritate cu POS DRU. Delimitarea dintre POS DRU și PNDR are la bază tipul de intervenții și nu demarcarea teritorială. În ceea ce privește educația și formarea profesională inițială, POS DRU, prin axa prioritară (AP) 1 „Educație și formare profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere” va oferi, prin intermediul școlilor și liceelor specializate, programe de formare inițială în agricultură, finalizate cu o atestare în acest domeniu. Formarea profesională continuă pentru persoanele din agricultură, agricultura de subzistență și semisubzistență, va fi realizată în cadrul POS DRU prin AP 2 „Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii” sau prin AP 5 „Promovarea măsurilor active de ocupare”. Pentru persoanele ocupate în agricultură și în agricultura de subzistență, POS DRU, va finanța în cadrul AP 2 doar formarea profesională în vederea calificării (inclusiv recalificarea), ca și pentru celelalte sectoare. Prin AP 5 a POS DRU se va promova orientarea, consultanța și formarea în domeniul antreprenorial și în domenii nonagricole. Prin PNDR, AP 1 „Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier” se vor finanța numai programe de formare de scurtă durată (cursuri de bază și specializări) pentru perfecționarea cunoștințelor lucrătorilor din agricultură și silvicultură. Pentru absolvenții acestor cursuri de formare se vor acorda atestate de participare. Referitor la încurajarea îmbătrânirii active, POS DRU va susține măsurile care urmăresc creșterea ratei ocupării. PNDR are în vedere pensionarea timpurie cu scopul de a se transfera exploatarea agricole de la fermierii bătrâni la cei tineri în schimbul unor plăți compensatorii. Astfel, creșterea competitivității agriculturii va fi urmărită prin stimularea transformării gospodăriilor rurale în ferme agricole familiale cu caracter comercial, precum și prin creșterea clasei de mijloc în zonele rurale prin promovarea tinerilor fermieri și a concentrării exploatașilor agricole. În ceea ce privește promovarea incluziunii sociale, PNDR va susține măsuri de reabilitare și construire a infrastructurii de bază de mici dimensiuni (drumuri, aducțiuni de apă, sisteme de aprovizionare cu apă curentă) și noi investiții în infrastructura legată de serviciile sociale din zonele rurale. Aceste măsuri completează operațiunile de promovare a incluziunii sociale finanțate în cadrul POS DRU, făcând astfel mai accesibilă implementarea proiectelor de incluziune socială în zonele rurale izolate.

Finanțare

Cost total: 79.325.638 Euro

Cheltuială publică: 79.325.638 Euro.

Acorduri tranzitorii

Nu este cazul.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr participanți:	213.013
	• număr de participanți la activități de formare profesională	115.003
	• număr de participanți la acțiuni de informare și difuzare de cunoștințe	98.010
	din care:	
	• femei	44.920
	• tineri sub 40 de ani	105.705
Realizare	Tipul participanților:	
	• activi în agricultură	200.513
	• activi în industria alimentară	12.500
	• activi în silvicultură	0
	Număr total de zile realizate de toți participanții (o zi echivalează cu 8 ore)	786.690
	• de pregătire profesională	647.670
Rezultat	• de informare și difuzare de cunoștințe	112.020
	Număr de participanți:	170.410
	• care au terminat cu succes formarea profesională	92.002
	• care au beneficiat de acțiuni de informare și difuzare de cunoștințe	78.408
	din care:	
	• femei	35.936
Rezultat	• tineri sub 40 de ani	84.564
	Tipul participanților:	
	• activi în agricultură	160.410
	• activi în industria alimentară	10.000
	• activi în silvicultură	0
Impact*	Creșterea productivității muncii	Creștere anuală cu 8%

Indicatori adiționali

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr de fermieri care au participat la acțiuni de informare și difuzare de cunoștințe privind schema de agro-mediu	4.000
	Număr de beneficiari care au participat la un modul de formare, eligibili pentru măsura 112 "Instalarea tinerilor fermieri"	13.631
	Număr de beneficiari care au participat la un modul de formare, eligibili pentru măsura 141 „Sprijinirea fermelor de semi-subsistență"	76.172

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

	Număr de beneficiari care au participat la un modul de formare în domeniul privind diversificarea activităților în exploatațiile agricole, îmbunătățirea calității producției, igiena și siguranța alimentelor, crearea de condiții pentru a asigura bunăstarea animalelor și sănătatea plantelor, siguranța muncii, folosirea fertilizanților și amendamentelor în agricultură în concordanță cu standardele Uniunii Europene.	25.200

Măsura	Instalarea tinerilor fermieri
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 a (ii) și Art.22 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 Articolul 13 și Anexa II punctul 5.3.1.1.2 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.
Codul măsurii	112

Motivația sprijinului

Datele statistice prezentate în PNS cât și în Programul Național de Reformă pun în evidență faptul că un procent relativ mare de tineri, cu vârsta cuprinsă între 24 și 44 de ani, sunt ocupați în agricultură. Această situație este cauzată de faptul că, neavând alte surse de venit, tinerii din mediul rural rămân în comunitățile din care fac parte pentru a ajuta la efectuarea unor activități agricole.

Un aspect foarte important este acela că, în totalul forței de muncă ocupate în agricultură ponderea salariaților este foarte mică, de aprox. 6%. Ponderea cea mai mare este deținută de lucrătorii pe cont propriu (51,6%) și de lucrătorii familiari neremunerați (42,0%). Aceste două categorii cuprind în mare măsură “alți membri de familie”, respectiv și tineri cu vârstă sub 35 de ani. (INS, 2005)

Analizând structura de vârstă a managementului în cadrul exploatațiilor agricole individuale mai mari de 1 UDE, se constată că o pondere foarte mare de 71% o reprezintă șefii de exploatații cu vârsta de 55 de ani și peste, comparativ cu ponderea celor cu vârsta între 35 și 55 de ani de 25% și a tinerilor sub 35 de ani de numai 4%. (EUROSTAT, 2005)

Tendința de îmbătrânire a șefilor de exploatații se observă și în cadrul exploatațiilor cu personalitate juridică (sub 35 de ani doar 11%, iar peste 45 de ani 66%) (INS, 2005). Ponderea exploatațiilor agricole conduse de tinerii fermieri sub 35 de ani a înregistrat un trend descendent în perioada 2003-2005, de la 9% la 7%, reflectând și un grad scăzut de ocupare a acestora în exploatațiile agricole, de aprox. 4,5% în țara noastră, față de 8,3% cât s-a înregistrat la nivelul UE-27 (EUROSTAT, 2005). Spre deosebire de situația la nivel comunitar, în România suprafața agricolă utilizată de tinerii sub 35 de ani este mult mai mică față de cea utilizată de celelalte categorii de vârstă. (EUROSTAT, 2005)

Agricultorii tineri (sub 40 de ani) reprezintă numai 10% din populația totală de fermieri, exploatând un procent de 10% din SAU. La cealaltă extremă, agricultorii care au depășit vârsta pensionării (peste 65 de ani) reprezintă 43% din numărul total de fermieri și exploatează 31% din SAU. Agricultorii care vor depăși vârsta pensionării la sfârșitul perioadei de programare (încadrându-se în categoria de vârstă 55-64 ani în 2005) reprezintă un procent suplimentar de 22% din totalul fermierilor și de 24% din SAU. Jumătate din suprafețele deținute de exploatațiile de subzistență sunt conduse de persoane care au depășit vârsta pensionării, în timp ce 20% sunt deținute de agricultori care, la sfârșitul acestei perioade de programare, vor fi aproape sau vor fi depășit pragul de pensionare. Împreună, aceste două categorii de vârstă exploatează 32% din SAU a României. Aproape jumătate din cei care conduc exploatațiile de semi-subzistență au depășit vârsta pensionării și practică agricultura pe 40% din suprafața aflată în acest segment. Numai 1% din aceștia au sub 34 de ani, în timp ce 7% se află în categoria 35-39 de ani. Problema vârstei înaintate este mult mai puțin pronunțată în exploatațiile comerciale mai mari.

Având în vedere că segmentul de vârstă cuprins între 40 și 55 de ani deține în prezent o pondere foarte mare, fără a lua măsuri de întinerire, ponderea șefilor de exploatație cu vârsta de peste 65 de ani va crește semnificativ în perioada următoare.

Această tendință, care se manifestă la nivelul întregului spațiu rural, riscă să pună în pericol activitatea agricolă viitoare, cu efecte asupra economiei, culturii, peisajului și tradițiilor satului românesc.

În ceea ce privește nivelul de instruire al tinerilor, acesta este superior față de cel al vârstnicilor, numărul de absolvenți ai învățământului superior în domeniul agricol înregistrând o evoluție pozitivă în perioada 2000-2005, cu o creștere de peste 5 ori.

Reînnoirea generației șefilor de exploatații agricole devine o necesitate a sectorului agricol, având ca efect atât îmbunătățirea competitivității acestuia, cât și îmbunătățirea vieții sociale a comunităților rurale. Generația tânără de fermieri poate să îndeplinească mai ușor cerințele pe care societatea le solicită profesiei de agricultor și totodată și pe cele cerute prin regulamentele Politicii Agricole Comune: securitate alimentară, igienă și bunăstare a animalelor, diversificare, obținere de produse locale de calitate superioară, conștientizare a rolului pe care îl joacă agricultura în combaterea schimbărilor de climă (utilizarea energiei regenerabile, biodiversitate, reducerea emisiilor de dioxid de carbon), creare de locuri de muncă și creștere economică în mediul rural, conștientizare a efectelor negative determinate de abandonul terenurilor agricole.

Tinerii fermieri promovează, de asemenea, o gamă largă de activități (turism rural, conservarea tradițiilor și moștenirii culturale), participă la asocierile locale.

Obiectivele măsurii

Obiective generale

- Îmbunătățirea și creșterea competitivității sectorului agricol prin promovarea instalării tinerilor fermieri și sprijinirea procesului de modernizare și conformitate cu cerințele pentru protecția mediului, igiena și bunăstarea animalelor, siguranța la locul de muncă;
- Îmbunătățirea managementului exploatațiilor agricole prin reînnoirea generației șefilor acestora, fără creșterea populației active ocupate în agricultură.

Obiective specifice

Creșterea veniturilor exploatațiilor conduse de tinerii fermieri.

Obiective operaționale

Creșterea numărului de tineri agricultori care încep pentru prima oară o activitate agricolă ca șefi de exploatații și încurajarea tinerilor fermieri de a realiza investiții.

Domeniul de acțiune

Sprijinul acordat în cadrul măsurii, are ca scop:

- a) Îmbunătățirea managementului exploatației agricole;
- b) Îmbunătățirea performanțelor generale ale exploatației agricole;
- c) Adaptarea producției la cerințele pieței;
- d) Respectarea normelor comunitare, în special, cerințele de eco-condiționalitate, de protecție a muncii, protecția mediului și sanitar-veterinare.

Prevederile acestei măsuri se aplică la nivelul întregului teritoriu al României.

Definirea beneficiarilor

Sprijinul financiar prevăzut pentru această măsură, se acordă fermierilor așa cum sunt definiți în subcapitolul 5.2. și care îndeplinesc la momentul solicitării sprijinului următoarele condiții:

- a) Au vârsta sub 40 de ani și se instalează pentru prima dată în exploatațile agricole, ca și conducători (șefi) ai exploatației;
- b) Dețin sau se angajează să dobândească³⁰ competențe și calificări profesionale în raport cu activitatea pe care urmează să o desfășoare.
- c) Prezintă un Plan de afaceri pentru dezvoltarea activităților agricole din cadrul exploatației,
- d) Sunt membri ai familiei de fermier, care au lucrat mai mult de 50% din timpul lor de lucru în cadrul fermei (nu neapărat în ferma familiei de fermier) cu cel puțin 12 luni înaintea instalării sale pe cont propriu.

Nivelul minim de calificare solicitat este:

- absolvent de liceu sau de școală profesională/școală de arte și meserii în domeniul agricol, veterinar și economic cu profil agricol;
- absolvent de liceu sau de școală profesională/școală de arte și meserii care prezintă un certificat de calificare sau un certificat de absolvire a unui curs de formare de minim 150 de ore în domeniul agricol, veterinar sau economic cu profil agricol.

O exploatație agricolă nu poate primi sprijin prin această măsură decât o singură dată.

Nu se acordă sprijin prin această măsură, persoanelor care nu au acte de proprietate sau contracte de arendă/concesionare încheiate în nume propriu, cu excepția soțului sau soției. În acest ultim caz, un singur membru al familiei poate primi sprijin, chiar dacă ambii soți îndeplinesc condițiile prevăzute în măsură.

Definirea instalării

Instalarea tinerilor fermieri reprezintă activitatea de înființare și/sau preluare prin transfer de proprietate și/sau arendă/concesionare a unei exploatații agricole între 6-40 UDE care produce în principal produse agricole vegetale și animale (materie primă) pentru consum uman și hrana animalelor, pentru prima dată în calitate de conducător (șef) de exploatație.

Definiții:

- **Exploatația agricolă** este o unitate tehnico-economică ce își desfășoară activitatea sub o gestiune unică și are ca obiect de activitate exploatarea terenurilor agricole și/sau activitate zootehnică.
- **Conducătorul exploatației** este acea persoană care administrează și își asumă riscuri economice privind exploatarea agricolă (poate fi: persoană fizică sau acționar unic).
- **Unitatea de dimensiune economică (UDE)** reprezintă unitatea prin care se exprimă dimensiunea economică a unei exploatații agricole determinată pe baza marjei brute standard a exploatației (Decizia Comisiei nr. 85/377/CEE). Valoarea unei unități de dimensiune economică este de 1.200 Euro.

Contractele de arendare trebuie să fie încheiate pe termen de minim 5 ani.

Exploatația agricolă trebuie să fie înregistrată în Registrul Fermelor înainte de solicitarea sprijinului.

³⁰ Conform art.13 (1) din Regulamentul (CE) nr.1974/2006, tânărului fermier care beneficiază de sprijin pentru instalare, i se poate acorda o perioadă de grație care nu poate să depășească 36 de luni de la data adoptării deciziei individuale de acordare a ajutorului, pentru a putea permite tânărului fermier să se conformeze cerințelor prevăzute la art. 22 alin. (1) lit. b din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 referitoare la dobândirea pregătirii și/sau competenței profesionale în cazul în care aceștia au nevoie de o perioadă de adaptare sau de restructurare, specificată în Planul de afaceri.

Tinerii fermieri care beneficiază de sprijin prin această măsură sunt obligați să urmeze, până cel târziu la data de 31 decembrie 2015, un curs de formare profesională prin măsura 111 „*Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe*” în cel puțin unul din domeniile: managementul exploatației agricole, contabilitatea fermei, protecția mediului, agricultură ecologică etc. Aceste cursuri de formare au scopul de a îmbunătăți cunoștințele specifice ale beneficiarilor, suplimentar față de nivelul minim de calificare (prevăzut de art 22 (1) b din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, prezentat în secțiunea privind condițiile de eligibilitate). Cursurile de formare sunt așadar suplimentare față de nivelul minim de calificare la care fac referire dispozițiile articolului 13 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 (perioada de grație de 36 luni de la data adoptării deciziei individuale de acordare a sprijinului ca termen maxim pentru dobândirea competențelor și calificărilor profesionale relevante).

În situații excepționale, cu acordul anterior al DGDR AM PNDR, beneficiarii măsurii 112 pot urma cursuri de formare (altele decât cele prevăzute de art 22 (1) b din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005) organizate de alte entități, în cel puțin unul din domeniile: managementul exploatației agricole, contabilitatea fermei, protecția mediului, agricultură ecologică, etc.

Criterii de selecție a beneficiarilor măsurii:

- deține o fermă de semi-subsistență;
- deține o exploatație agricolă într-o zonă defavorizată;
- are în proprietate exploatația agricolă ;
- face parte dintr-o formă asociativă, recunoscută conform legislației în vigoare;
- accesează o măsură de agromediu.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate. Sistemul de selecție este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecție”.

Rezumatul cerințelor Planului de afaceri

Pentru acordarea sprijinului prin această măsură Planul de afaceri trebuie să cuprindă:

- O scurtă descriere a situației curente;
- Obiectivele restructurării;
- Detalierea investițiilor necesare pentru atingerea obiectivelor, inclusiv date tehnice, parte desenată, dovada că a făcut demersurile pentru a obține toate avizele și autorizațiile, în conformitate cu legislația în vigoare;
- Schimbările de management solicitate;
- Pregătirea profesională solicitată;
- Tipul și cantitatea produselor obținute în timpul și după restructurare, inclusiv oportunitățile de piață;
- Demonstrarea viitoarei viabilități economice: costuri, venituri și cheltuieli realizate;
- Elemente referitoare la mediu;
- Evaluarea principalelor riscuri;
- Graficul de timp pentru restructurare, inclusiv obiective și etape.

Planul de afaceri trebuie să includă detalii privind investițiile care se realizează demonstrând că cel puțin 30% din sprijinul acordat va fi investit pentru realizarea conformității cu standardele comunitare, modernizarea și dezvoltarea exploatației, astfel:

- construirea și/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producția agricolă la nivel de fermă, incluzându-le și pe cele pentru protecția mediului;

- achiziționarea sau achiziționarea în leasing de tractoare noi, combine de recoltat, mașini, utilaje, instalații, echipamente și accesorii, echipamente și software specializate;
- achiziționarea de animale și după caz a cotei de producție;
- plantarea și replantarea plantelor perene;
- achiziționarea de teren pentru activități agricole.

Planul de afaceri trebuie să includă toate detaliile privind investițiile care se realizează atât din sprijinul acordat prin măsură cât și/sau prin accesarea măsurii 121 „Modernizarea exploataților agricole”. Elaborarea Planului de afaceri va putea fi sprijinită prin măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori” și constituie document justificativ pentru accesarea măsurii 121 „Modernizarea exploataților agricole”.

Beneficiarul va prezenta în planul de afaceri detalii despre sprijinul pe care dorește să-l obțină și prin accesarea altor măsuri din cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală.

Conformitatea primei etape cu Planul de afaceri va fi evaluată de către Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, nu mai târziu de 3 ani de la data adoptării deciziei individuale de acordare a sprijinului de instalare a tânărului fermier, iar conformitatea completă nu mai târziu de 5 ani de la data adoptării deciziei individuale de acordare a sprijinului de instalare a tânărului fermier. Dacă solicitantul nu s-a conformat Planului de afaceri în momentul evaluării acestuia, cu excepția situației când neconformitatea a fost determinată de cauze independente de voința sa, definite ca fiind situații excepționale ce țin exclusiv de activitatea AM PNDR referitoare la implementarea Măsurii 111 sau cauze de forță majoră: inundații, secetă prelungită, furtuni etc., pentru care se întocmesc dosare de către comisiile locale de specialitate, constituite în acest scop, Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit va proceda la aplicarea unor sancțiuni (reducerea care poate ajunge până la recuperarea sprijinului), în condițiile pe care le va defini ulterior. Sistemul de sancțiuni va fi unul progresiv, nivelul reducerilor urmând să fie corelat printr-o relație de proporționalitate cu gradul de nerealizare a numărului de UDE.

Planul de afaceri trebuie să prevadă investiții, inclusiv prin măsura 121 “Modernizarea exploataților agricole”, pentru respectarea standardelor comunitare în vigoare, astfel încât la expirarea perioadei de grație de 36 de luni de la data instalării, exploatația să îndeplinească aceste standarde.

Decizia individuală de acordare a sprijinului se adoptă în termen de maxim 18 luni de la data instalării (data la care a preluat/înființat exploatația).

Utilizarea posibilității de a combina diferite măsuri prin Planul de afaceri dând acces tinerilor fermieri la aceste măsuri

Conform art.13 (5) din Regulamentul (CE) nr.1974/2006, în situația în care prin Planul de afaceri se prevede accesarea și a altor măsuri din PNDR, acesta trebuie să fie suficient de detaliat pentru a susține o cerere de sprijin în temeiul măsurilor în cauză. Astfel, tinerii fermieri pot să acceseze măsurile care vizează formarea profesională și serviciile de consultanță. După caz, un tânăr fermier poate accesa măsura de modernizare a exploataților agricole.

Volumul sprijinului

Sprijinul pentru instalarea tinerilor fermieri va fi acordat sub formă de primă, în două tranșe. Beneficiarul trebuie să demonstreze la data ultimei verificări că dimensiunea fermei este de peste 10 UDE și a crescut cu minim 4 UDE de la data adoptării deciziei individuale de acordare a sprijinului de instalare a tânărului fermier.

Sprijinul pentru instalare este de 12.000 Euro pentru o exploatare agricolă cu dimensiunea minimă de 6 UDE, iar peste această dimensiune sprijinul pentru instalare poate crește cu 4.000 Euro/1 UDE dar nu va putea depăși 40.000 Euro/exploatare.

Modalitatea de plată

Sprijinul de instalare va fi acordat în două tranșe de plată:

- Prima tranșă se va acorda la data aprobării de către APDRP a solicitării pentru acordarea sprijinului și va fi de 60% din valoarea sprijinului pentru instalare;
- A doua tranșă, de până la 40% din valoarea sprijinului pentru instalare se va acorda la îndeplinirea acțiunilor prevăzute în Planul de afaceri, obligatoriu conformitatea cu standardele comunitare. Verificarea condițiilor pentru acordarea celei de a doua tranșe nu va depăși 36 luni de la data adoptării de către APDRP a deciziei pentru acordarea sprijinului.

În situația nerealizării creșterii economice propuse prin Planul de afaceri, suma calculată pentru a II-a tranșă de plată va avea în vedere reducerea proporțională a întregului sprijin acordat prin Măsura 112, proporțional cu gradul de nerealizare a numărului de UDE.

Recuperarea primei tranșe nu va fi solicitată în cazul în care tânărul fermier nu îndeplinește la data verificării, conformitatea cu acțiunile prevăzute în Planul de afaceri, din cauza unei situații *de forță majoră*, iar a doua tranșă nu va mai fi plătită.

Tinerii fermieri trebuie să restituie întreaga sumă primită dacă își încetează activitatea agricolă mai devreme de trei ani de la data depunerii solicitării de plată pentru cea de a doua tranșă.

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013:

Cost total: 303.913.965 Euro

Cheltuială publică: 303.913.965 Euro

Acorduri tranzitorii

Nu e cazul.

Corelarea cu alte măsuri din FEADR și alte fonduri

Sprijinul acordat este complementar acțiunilor prevăzute în cadrul altor măsuri din Axa I (111 „*Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe*”, 121 „*Modernizarea exploatațiilor agricole*”, 125 „*Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii*”; 141 „*Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență*” și „143 „*Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori*”) și din Axa II.

Sprijinul acordat prin această măsură este complementar acțiunilor prevăzute în cadrul altor Fonduri:

Fondul Social European (FSE)

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007 -2013
Realizare	Numărul total de tineri fermieri sprijiniți - din care femei - după tipul sectorului agricol/tipul de producție în conformitate cu Decizia (CE) 369/2003*	13.631 1.636
	Volumul total al investițiilor (Euro)	378.045.435
Rezultat	Creșterea valorii adăugate brute în fermele care beneficiază de sprijin (mil. Euro)	135
Impact**	Creșterea economică (mil. Euro)	2.378
	Creșterea productivității muncii	Creștere anuală cu 8%

* Notă: Conform Deciziei (CE) nr. 369/2003 cu privire la clasificarea principalelor tipuri de ferme – TF8,

1. Sectorul agricol cuprinde:

- culturi de câmp (cereale, oleaginoase, culturi proteice, tehnice, culturi rădăcinoase câmp);
- horticultură (legume de grădină, flori, plante ornamentale, ciuperci);
- viticultură (viță de vie pentru vin și struguri de masă);
- culturi permanente (fructe);
- creșterea animalelor pentru lapte;
- creșterea animalelor (excluzând laptele);
- granivore (porci și păsări);
- mixt (creșterea animalelor pentru lapte și carne/culturi vegetale și creșterea animalelor).

2. Tipul de producție cuprinde:

- produse agricole ecologice;
- produse agricole convenționale.

** Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

5.3.1.2. Măsuri menite să restructureze și să dezvolte capitalul fizic și să promoveze inovația

Măsura	Modernizarea exploatațiilor agricole
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 (b) (i) și 26 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, Articolul 17 și punctul 5.3.1.2.1. din Anexa II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006, Articolul 34 și Anexa VIII, secțiunea II (2) din Tratatul privind aderarea României la Uniunea Europeană, Articolul 1 punctul 2 (1) (b, c, e) al Regulamentului (CE) nr. 473/2009 Anexa Regulamentului (CE) nr. 74/2009 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	121

Motivația sprijinului

În România, procesul de retrocedare al terenului agricol în proprietate privată a început în anul 1991 și a continuat în etape succesive, astfel încât, până în anul 2005, s-a retrocedat peste 96% din suprafața totală a terenului agricol deținut de fermele de stat.

Astfel, **fragmentarea excesivă a proprietății** în agricultură însoțită de **gradul redus de asociere** au condus la apariția unei dualități, reprezentată pe de o parte de numărul mare al exploatațiilor de subzistență și semi-subzistență, iar pe de altă parte de numărul redus al exploatațiilor comerciale, integral intrate pe piață. Din suprafața agricolă utilizată, exploatațiile de subzistență dețin în exploatare 45,24%, exploatațiile de semi-subzistență³¹ 16,09 % și exploatațiile comerciale 38,67% (*Institutul Național de Statistică, 2005*).

Pentru principalele culturi, producția nu este constantă și se situează cu mult sub potențial. Aproximativ două treimi (69%) din suprafața cultivată (*INS, 2006*) este destinată cerealelor și mai ales culturilor de grâu și porumb. În perioada 2000-2005 producția realizată nu reflectă decât 40% din potențialul agricol al grâului și, respectiv, 39,4 % din cel al porumbului.

Culturile industriale, în special oleaginoasele, sunt pe locul doi ca pondere din suprafața cultivată (14,4 % în 2005), după cereale. Producția de oleaginoase a înregistrat și ea variații mari pe parcursul perioadei de tranziție. Totuși, ultimii ani au fost marcați de o instabilitate crescândă în ceea ce privește produsele și nivelul recoltelor.

În ceea ce privește podgoriile, suprafețele cultivate cu viță nobilă în perioada 1998-2005 au scăzut cu 16%. Randamentul soiurilor de viță nobilă este de numai 30 hl de vin/ha, cu mult sub media europeană, de 50 hl/ha. Suprafața cultivată cu soiuri hibride în gospodăriile individuale a scăzut și ea cu 20% în aceeași perioadă.

Suprafața acoperită de livezi a urmat și ea o tendință descendentă, scăzând cu 15% în perioada 1998-2005. Mulți cultivatori de fructe se confruntă cu lipsa mijloacelor financiare pentru reîntinerirea plantațiilor de pomi fructiferi, achiziționarea îngrășămintelor, pesticidelor și utilajelor, reabilitarea sistemelor de irigații și construirea unor capacități de depozitare adecvate. Toți acești factori influențează atât calitatea, cât și cantitatea producției interne de fructe.

³¹ Ferma de semi-subzistență este ferma care produce, în principal, pentru consumul propriu, dar care comercializează și o parte din producția realizată. Dimensiunea economică a fermelor de semi-subzistență poate varia între 2-8 UDE, având în vedere justificarea prezentată în analiză.

În medie, suprafața cultivată cu legume a depășit 260.000 ha în perioada 2000-2005, înregistrând un vârf de 380.000 ha în 2004. În ciuda fluctuațiilor determinate de factorii climatici, tendința generală a acestei suprafețe a fost una ascendentă.

Efectivele de animale au scăzut drastic din cauza desființării sau privatizării cooperativelor agricole de producție și a fermelor de stat, care a avut drept rezultat apariția unor modificări structurale semnificative. Neputând utiliza spațiile și dotările tehnice din fostele unități de producție intensivă, micii agricultori s-au bazat pe creșterea animalelor în principal pentru autoconsum. Cu toate acestea, în ultimii ani, efectivele de animale au fost relativ stabile, putându-se observa și semne de revigorare în acest sector.

Nivelul tehnic de dotare existent în agricultura României este insuficient, nu este adaptat condițiilor de producție care sunt foarte variate (tip de sol, pantă, climă etc.) și nu este în măsură să asigure efectuarea lucrărilor mecanice în perioadele optime prevăzute de tehnologiile de cultură. Mai mult, capitalul fizic încă se caracterizează printr-un grad ridicat de uzură, atât fizică cât și morală.

Deși există un potențial agricol deosebit, se remarcă încă o insuficientă diversificare a culturilor, în special a celor horticole, energetice, în sectorul creșterii animalelor, a practicării agriculturii ecologice pentru a veni în întâmpinarea cerințelor pieței prin diversificarea gamei sortimentale a producției și prin îmbunătățirea activității de marketing.

Îndeplinirea standardelor de calitate a produselor agricole, a celor de protecție a mediului, de igienă și bunăstare a animalelor reprezintă un obiectiv principal mai ales pentru exploatațiile de creștere a animalelor.

În perioada 2000-2006, prin Măsura 3.1 “Investiții în exploatațiile agricole” din cadrul Programului SAPARD, s-a alocat fermierilor un sprijin financiar în valoare de 259,07 milioane Euro. Sprijinul a constat în achiziționarea de tractoare, mașini și echipamente agricole performante, investiții pentru modernizarea tehnologiilor de obținere a produselor agricole și de creștere a animalelor. Astfel, până la sfârșitul anului 2006, s-au construit și modernizat 629 de grajduri și alte construcții în ferme; s-au modernizat 16 sere pe o suprafață de 1,432 ha și s-au construit 71 sere noi pe o suprafață de 16,689 ha; s-au achiziționat 8.713 de utilaje și echipamente; s-au înființat și modernizat 684,403 ha de plantații pomicole și 952,540 ha plantații viticole etc.

Ca urmare a investițiilor realizate cu sprijin financiar acordat în perioada de pre-aderare, exploatațiile agricole comerciale nu au reușit decât într-o mică măsură să se adapteze nevoilor actuale ale pieței. Se impune astfel, îmbunătățirea competitivității exploatațiilor, în special a celor de semi-subzistență care prin investiții în capital fix și prin introducerea tehnologiilor noi și performante vor conduce la transformarea unui număr mare de astfel de ferme în exploatații agricole viabile.

Consolidarea exploatațiilor agricole se va baza în principal pe sprijinirea membrilor unei forme asociative recunoscute, a tinerilor fermieri, a exploatațiilor agricole din zone defavorizate și va avea ca efect îmbunătățirea veniturilor exploatațiilor agricole.

Se impune în continuare accelerarea restructurării și modernizării exploatațiilor agricole, având în vedere importanța economică, ecologică și socială a acestora, pentru asigurarea dezvoltării unei agriculturi competitive și durabile, în conformitate cu cerințele de eco-condiționalitate.

Obiectivele măsurii

Obiective generale

Creșterea competitivității sectorului agricol printr-o utilizare mai bună a resurselor umane și a factorilor de producție.

Obiective specifice

- Introducerea și dezvoltarea de tehnologii și procedee noi, diversificarea producției, ajustarea profilului, nivelului și calității producției la cerințele pieței, inclusiv a celei ecologice, precum și producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile;
- Adaptarea exploatațiilor la standardele comunitare;
- Creșterea veniturilor exploatațiilor agricole sprijinite;
- Sprijinirea membrilor grupurilor de producători sau ai altor forme asociative în vederea încurajării fenomenului de asociere.

Obiective operaționale

Promovarea investițiilor în exploatațiile agricole din sectorul vegetal și de creștere a animalelor pentru realizarea de construcții noi și/sau modernizarea construcțiilor agricole existente din cadrul acestora și a utilităților aferente, achiziționarea de mașini și utilaje noi, înființarea de plantații etc.

Domeniul de acțiune

În cadrul acestei măsuri vor fi sprijinite investițiile orientate spre dotarea cu utilaje și echipamente performante în raport cu structura agricolă actuală, precum și investițiile privind adaptarea construcțiilor agricole pentru respectarea standardelor comunitare și creșterea competitivității exploatațiilor agricole.

Scopul sprijinului acordat prin măsură, cuprinde:

- a) Îmbunătățirea performanțelor generale ale exploatațiilor agricole;
- b) Respectarea standardelor comunitare aplicabile tipurilor de investiții prevăzute la capitolul “Tipuri de investiții”;
- c) Creșterea calității produselor obținute și diversificarea producției agricole;
- d) Promovarea producerii și utilizării durabile de energie, inclusiv energie din surse regenerabile în cadrul fermei;
- e) Înființarea de culturi de specii forestiere cu ciclu de producție scurt (până la 5 ani) și regenerare pe cale vegetativă (lăstari, drajoni etc.), cum ar fi culturile de plop, sălcii, salcâmi etc., în scopul producerii de energie regenerabilă;
- f) Creșterea competitivității produselor agricole prin promovarea procesării inclusiv a produselor tradiționale la nivelul fermei și comercializarea directă a acestora.

Prevederile acestei măsuri se aplică la nivelul întregului teritoriu al României.

Descrierea tipului de beneficiari

Beneficiarii măsurii sunt fermieri, conform definiției de la Capitolul 5.2. Sunt exceptate de la sprijinul prin această măsură organizațiile de producători din sectorul legume și fructe pentru investiții sprijinite prin Pilonul I.

Persoanele fizice neautorizate încă vor fi acceptate ca beneficiari potențiali dacă se angajează să se autorizeze până la data încheierii contractului de finanțare.

Grupurile de producători și cooperativele pot fi beneficiari ai măsurii cu condiția ca investițiile realizate să deservească interesele propriilor membri.

Definirea categoriilor de beneficiari în funcție de baza legală de înființare, organizare și funcționare se va face în Ghidul Solicitantului.

Beneficiarii măsurii, a căror cerere de finanțare a fost selectată, sunt eligibili în cadrul schemei de garantare pentru sectorul agricol cu finanțare din PNDR.

Un beneficiar care a îndeplinit condițiile de eligibilitate și de selecție prevăzute în această fișă este considerat că îndeplinește condițiile prevăzute la art. 51 alin. 3 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Condiții minime obligatorii pentru acordarea sprijinului:

- a) Proiectul trebuie să respecte conformitatea cu obiectivul general al măsurii și cu cel puțin unul din obiectivele specifice;
- b) Proiectul să fie în acord cu potențialul agricol al zonei³² și să demonstreze îmbunătățirea performanței generale a exploatației agricole la data dării în exploatare a investiției;
- c) Beneficiarul sau responsabilul legal al proiectului trebuie să dovedească o pregătire profesională, în raport cu proiectul;
- d) Beneficiarul trebuie să prezinte memoriul justificativ sau studiul de fezabilitate;
- e) Beneficiarul trebuie să declare că asigură cofinanțarea investiției;
- f) Beneficiarul trebuie să prezinte dovada că a făcut demersurile pentru a obține toate avizele și acordurile conform legislației în vigoare din domeniul: sanitar-veterinar, sanitar, fitosanitar și de mediu necesare realizării investiției în cadrul proiectului. Pentru toate tipurile de investiții, potențialii beneficiari trebuie să obțină acordul de mediu în conformitate cu legislația națională. În anumite situații menționate în legislație, acordul de mediu este însoțit obligatoriu de studiul de impact de mediu, așa cum se prezintă la punctul 5.2. din PNDR.

Sectoare prioritare

În cadrul măsurii sectoarele prioritare sunt:

Sectorul vegetal: (i) legume, (ii) pepiniere și plantații de pomi și arbuști fructiferi, căpșunării, (iii) culturi de câmp, (iv) pepiniere și plantațiile de viță de vie pentru vin (cu excepția restructurării/reconversiei plantațiilor de viță de vie) și struguri de masă.

Sectorul de creștere a animalelor: (i) bovine, (ii) porcine (iii) ovine și caprine, (iv) păsări. Pentru aceste sectoare prioritare, punctarea se va realiza diferențiat între categorii de producție în cadrul aceleiași specii.

Criterii de selecție:

- Exploatații agricole care se adaptează la standardele comunitare nou introduse;
- Exploatații din sectoarele prioritare, în ordinea de prioritate prezentată mai sus. Proiectele din sectorul vegetal de la prioritățile i, ii, iii și iv care au investiții în sisteme de irigații vor primi punctaj suplimentar pentru acest criteriu de selecție.
- Proiectele din sectoarele prioritare care vor realiza investiții în producerea și utilizarea energiei regenerabile vor putea beneficia de un punctaj suplimentar.
- Exploatații agricole de semisubzistență;
- Beneficiarul, cu minim 6 luni înainte de lansarea sesiunii pentru care aplică, este constituit ca formă asociativă sau este membru al unei forme asociative, recunoscute conform legislației naționale în vigoare;
- Exploatații agricole care nu au mai beneficiat de sprijin SAPARD/FEADR pentru aceleași tip de activitate ;
- Exploatații vegetale și de creșterea animalelor în sistem ecologic;
- Proiectele care au și investiții pentru procesarea produselor agricole;

³² Conform „Studiului pentru determinarea zonelor de potențial, a zonelor geografice și marjelor brute standard unitare pentru proiectele din cadrul măsurii 3.1 „Investiții în exploatații agricole din Programul SAPARD”, ASAS-ICPA și ICDEA, 2004

- Exploatații agricole deținute de fermieri cu vârsta sub 40 de ani, la data depunerii proiectului;
- Exploatații agricole aflate în zonele defavorizate.

Punctajele pentru proiectele care prevăd investiții în sisteme de irigații, energie regenerabilă și procesare în cadrul fermei, se acordă în funcție de ponderea acestor investiții în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Pentru proiectele care prevăd producție în sistem ecologic punctajul se acordă în funcție de ponderea suprafeței/numărului de animale în suprafața totală/numărul total de animale a exploatației.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate.

Sistemul de selecție este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecție”.

Descrierea standardelor

În cazul introducerii unui standard comunitar nou, se acordă o perioadă de grație de maximum 36 de luni de la data la care standardul devine obligatoriu pentru exploatațiile agricole.

„Descrierea standardelor comunitare în vigoare” este prezentată în Anexa la fișa măsurii.

Tinerilor fermieri care beneficiază de sprijinul prevăzut în Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 la articolul 20 lit. (a), punctul (ii), li se acordă sprijin pentru investițiile realizate cu scopul respectării standardelor comunitare în vigoare, dacă au fost incluse în Planul de afaceri, prevăzut la articolul 22 aliniatul (1) litera (c) din Regulamentul menționat. Perioada de grație la sfârșitul căreia trebuie respectate standardele comunitare nu poate depăși 36 de luni de la data instalării tinerilor.

Descrierea cerințelor și obiectivelor cu privire la îmbunătățirea performanței generale a exploatațiilor agricole

Sprijinul este acordat pentru investiții corporale și necorporale care conduc la îmbunătățirea performanței generale a unei exploatații agricole și care îndeplinesc atât standardele naționale cât și pe cele comunitare.

Planul de afaceri reprezintă partea economică a memoriului justificativ în cazul achizițiilor simple, sau a studiului de fezabilitate în cazul obiectivelor de investiții care au și construcții, iar beneficiarul unui proiect de investiții trebuie să demonstreze îmbunătățirea performanței generale a exploatației agricole prin îndeplinirea unuia sau mai multor obiective de ordin tehnic, economico-financiar și de mediu, conform următoarei liste indicative:

Obiective		
tehnice	economico-financiare	de mediu
- achiziția de tractoare, combine, mașini, utilaje, echipamente etc, care determină creșterea productivității muncii, îmbunătățirea calității produselor agricole, introducerea de tehnologii performante, îmbunătățirea condițiilor de lucru; - construirea și/sau modernizarea clădirilor operaționale care conduc la asigurarea conformității cu standardele comunitare;	- reducerea costurilor de producție și creșterea rentabilității economice a exploatației agricole; - creșterea valorii adăugate brute (VAB) a exploatației agricole. - creșterea viabilității economice.	- reducerea emisiilor dăunătoare cu efect de seră și o mai bună gestionare a deșeurilor rezultate din activitatea de producție; - reducerea emisiilor de amoniac (și a altor gaze), în special în exploatațiile de creștere a animalelor prin respectarea standardelor sanitare;

- diversificarea producției în funcție de cerințele pieței, realizarea de noi produse și introducerea de noi tehnologii .		veterinare, de igienă și de bunăstare a animalelor; - asigurarea respectării cerințelor fitosanitare, ecologice etc.; - creșterea gradului de utilizare a surselor de energie regenerabilă și îmbunătățirea eficacității folosirii acestora.

Obiectivele de ordin tehnic și de mediu sunt prezentate în studiul de fezabilitate sau, după caz, în memoriul justificativ, iar obiectivele economico-financiare sunt prezentate în planul de afaceri. În Ghidul solicitantului se vor detalia cerințele privind criteriile tehnice, economico-financiare și de mediu pe baza cărora se evaluează îmbunătățirea performanței generale a exploatației solicitantului. Indicatorii stabiliți pentru evaluarea performanței vor fi detaliați în Ghidul solicitantului.

Beneficiarii Măsurilor 112 "Instalarea tinerilor fermieri" și 141 "Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență" pot accesa Măsura 121 utilizând același plan de afaceri elaborat pentru accesarea Măsurilor 112 și 141.

Procedura administrativă a Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit va garanta faptul că un plan de afaceri nu este finanțat de două ori prin măsuri diferite (121 "Modernizarea exploatațiilor agricole" și 143 "Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori"), dar și faptul că un potențial beneficiar nu poate obține finanțarea a două planuri de afaceri diferite pentru aceeași investiție, unul în cadrul măsurii 121 și altul în cadrul măsurii 143.

Tipuri de investiții (corporale/necorporale) și cheltuieli eligibile

În cadrul acestei măsuri, sprijinul va fi acordat investițiilor corporale și necorporale, după cum urmează:

- i.** Construirea și/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producția agricolă la nivel de fermă, incluzând investițiile pentru respectarea standardelor comunitare și pe cele pentru protecția mediului și depozitarea îngrășămintelor;
- ii.** Construirea și/sau modernizarea infrastructurii rutiere interne sau de acces din domeniul agricol, inclusiv utilități și racorduri identificate ca necesare prin studiul de fezabilitate sau memoriul justificativ;
- iii.** Construirea și/sau modernizarea fermelor de taurine pentru producția de lapte, ca de exemplu: echipamente pentru producerea de furaje, instalații de muls, linii tehnologice de prelucrare și ambalare a produselor, dotări tehnice în scopul asigurării controlului calității la nivel de fermă, etc.;
- iv.** Construirea și/sau modernizarea serelor, inclusiv a centralelor termice și instalațiilor de irigat, asigurarea utilităților în vederea respectării condițiilor de mediu;
- v.** Achiziționarea sau achiziționarea în leasing de tractoare noi, combine de recoltat, mașini, utilaje, instalații, echipamente și accesorii, echipamente și software specializate, identificate ca necesare prin studiul de fezabilitate sau memoriul justificativ;
- vi.** Achiziționarea sau achiziționarea în leasing de noi mijloace de transport specializate, necesare activității de producție, identificate ca necesare prin studiul de fezabilitate sau memoriul justificativ;

- vii. Înlocuirea plantațiilor viticole din soiuri nobile ajunse la sfârșitul ciclului biologic de producție (minim 40 ani) și care nu sunt incluse în sistemul de restructurare/reconversie al plantațiilor de viță-de-vie sprijinit prin FEAGA în cadrul OCP vin și înființarea plantațiilor pentru struguri de masă;
- viii. Înființarea plantațiilor de pomi, arbuști fructiferi și căpșuni;
- ix. Înființarea pepinierelor de viță de vie, pomi fructiferi și arbuști, alți arbori;
- x. Investiții pentru producerea și utilizarea durabilă a energiei din surse regenerabile în cadrul fermei;
- xi. Investiții pentru înființarea de culturi de specii forestiere cu ciclu de producție scurt și regenerare pe cale vegetativă, în scopul producerii de energie regenerabilă;
- xii. Investiții în apicultură, cu excepția celor realizate prin Programul Național Apicol;
- xiii. Investiții pentru procesarea produselor agricole la nivelul fermei³³, cuprinzând echipamente pentru vânzarea acestora, inclusiv depozitare, răcire etc.;
- xiv. Costurile generale ale proiectului, conform articolului nr. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006, cum ar fi: taxe pentru arhitecți, ingineri și consultanți, studii de fezabilitate, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor necesare implementării proiectelor, așa cum sunt ele menționate în legislația națională, achiziționarea de patente și licențe (maxim 8% din valoarea totală eligibilă a proiectului, dacă proiectul prevede și construcții, și maxim 3% în cazul în care proiectul nu prevede realizarea construcțiilor);
- xv. Investiții necesare adaptării exploatațiilor pentru agricultura ecologică;
- xvi. Investițiile necesare realizării conformității cu standardele comunitare.

Investițiile și costurile neeligibile sunt:

- i. Construcția sau modernizarea locuinței;
- ii. Achiziționarea de bunuri second-hand;
- iii. Achiziția de drepturi de producție agricolă, de animale, plante anuale și plantarea lor, conform art. 55, pct.2 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1974/2006;
- iv. Achiziționarea de teren;
- v. TVA, cu excepția TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real și definitiv suportat de către beneficiari, alții decât persoanele neimpozabile, conform art. 71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005;
- vi. Costuri operaționale, inclusiv costuri de întreținere și chirie;
- vii. Comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare;
- viii. Contribuția în natură;
- ix. Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
- x. Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.;
- xi. Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepția studiilor tehnice, a planurilor de afaceri și a studiilor de fezabilitate;
- xii. Costuri aferente Planului de afaceri sprijinit prin măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”;
- xiii. Costuri privind închirierea de mașini, utilaje, instalații și echipamente;
- xiv. Achiziția de mijloace de transport pentru uz personal și transport persoane;

³³ Numai dacă 50% din materia primă este produsă în ferma proprie, rezultatul procesării este tot un produs din Anexa I la Tratatul de Instituire a UE, iar agricultura reprezintă și rămâne activitatea de bază.

- xv. Investiții privind operațiunile de simplă înlocuire în conformitate cu art. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;
- xvi. Investiții în sectorul de piscicultură și acvacultură;
- xvii. Investiții în exploatații de creștere a animalelor de blană;
- xviii. Investiții pentru producerea pomilor de Crăciun;
- xix. Investițiile realizate în cadrul schemelor de sprijin în conformitate cu art. 2(2) din Regulamentul (CE) nr. 1974/ 2006.

Tipul sprijinului

Sprijin public nerambursabil.

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenției de plăți plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiții, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiționată de constituirea unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului. Garanția depusă se eliberează numai în cazul în care Agenția de plăți stabilește că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiții a depășit valoarea avansului.

Potențialii beneficiari ai acestei măsuri au la dispoziție facilitățile financiare conform pachetului de acte normative pentru creditarea și garantarea investițiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanțării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul”, care a constituit principalul instrument pentru creșterea absorbției fondurilor de pre-aderare..

Verificarea respectării intensității maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanțare.

Volumul sprijinului

Intensitatea sprijinului public nerambursabil va fi următoarea:

Perioada 2007-2009:

Pentru sectoarele la care valoarea maximă eligibilă a unui proiect nu va depăși 2.000.000 Euro, ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 50% și nu va depăși 1.000.000 Euro. Pentru aceste sectoare, sprijinul nerambursabil se va putea majora cu:

- 5% pentru investițiile realizate de tinerii agricultori sub 40 de ani, la data depunerii cererii de finanțare, pe baza prevederilor din Tratatul de Aderare (Anexa VIII: Dezvoltare Rurală, Secțiunea II: Dispoziții speciale privind sprijinul pentru investiții);
- 10% pentru investițiile realizate de agricultorii din zonele prevăzute la art. 36 litera (a), punctele (i), (ii), (iii) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005;
- 10% pentru investițiile având drept scop implementarea noilor provocări prin următoarele tipuri de operațiuni: „îmbunătățirea eficienței utilizării și depozitării îngrășămintelor cu azotat”, „instalații pentru tratamentul apelor reziduale în exploatații agricole și în cadrul proceselor de prelucrare și comercializare”. Această majorare se aplică exclusiv la partea din proiect destinată investițiilor în aceste două tipuri de operațiuni;
- 25% pentru investițiile având drept scop implementarea Directivei Consiliului nr. 91/676/CEE din 12 decembrie 1981 privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, pe baza Corrigendei la Regulamentul (CE) nr.

1463/2006 care amendează Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 și prevede un astfel de sprijin pe o perioadă de 4 ani începând cu 01.01.2007.

Valoarea maximă eligibilă va fi de 3.000.000 Euro, iar ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 50%, dar nu va depăși 1.500.000 Euro pentru proiectele care includ și investiții pentru producerea și utilizarea energiei regenerabile.

Valoarea maximă eligibilă va fi de 4.000.000 Euro, iar ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 50% și nu va depăși 2.000.000 Euro pentru proiectele care aparțin unei forme asociative și care deservesc membrii acesteia.

Perioada 2010-2013:

Pentru sectorul zootehnic valoarea maximă eligibilă a unui proiect nu va depăși 2.000.000 Euro iar ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40% (reprezentând 800.000 Euro).

Pentru sectorul vegetal valoarea maximă eligibilă a unui proiect nu va depăși 1.000.000 Euro iar ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40% (reprezentând 400.000 Euro).

Pentru aceste sectoare sprijinul nerambursabil se va putea majora cu:

- 10% pentru investițiile realizate de tinerii agricultori, cu vârsta sub 40 de ani, la data depunerii cererii de finanțare;
- 10% pentru investițiile realizate de agricultorii din zonele prevăzute la art. 36 litera (a), punctele (i), (ii), (iii) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005;
- 10% pentru investițiile având drept scop implementarea noilor provocări prin următoarele tipuri de operațiuni: „îmbunătățirea eficienței utilizării și depozitării îngrășămintelor cu azotat”, „instalații pentru tratamentul apelor reziduale în exploatații agricole și în cadrul proceselor de prelucrare și comercializare”. Această majorare se aplică exclusiv la partea din proiect destinată investițiilor în aceste două tipuri de operațiuni;
- 25% numai pentru anul 2010, pentru investițiile având drept scop implementarea Directivei Consiliului 91/676/CEE din 12 decembrie 1981 privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, pe baza Corrigendei la Regulamentul (CE) nr. 1463/2006 care amendează Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 și prevede un astfel de sprijin pe o perioadă de 4 ani începând cu 01.01. 2007.

Pentru proiectele din sectorul zootehnic care includ și investiții pentru producerea și utilizarea energiei regenerabile valoarea maximă eligibilă va putea crește peste 2.000.000 euro, dar nu va putea depăși 3.000.000 Euro.

Creșterea plafonului peste 2.000.000 euro se acordă proporțional cu ponderea investițiilor pentru producerea și utilizarea energiei regenerabile în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40%, reprezentând 1.200.000 Euro pentru proiectele care includ și investiții pentru producerea și utilizarea energiei regenerabile.

Pentru proiectele din sectorul vegetal, care includ și investiții pentru producerea și utilizarea energiei regenerabile valoarea maximă eligibilă va putea crește peste 1.000.000 euro, dar nu va putea depăși 1.500.000 Euro.

Creșterea plafonului peste 1.000.000 euro se acordă proporțional cu ponderea investițiilor pentru producerea și utilizarea energiei regenerabile în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40%, reprezentând 600.000 Euro pentru proiectele care includ și investiții pentru producerea și utilizarea energiei regenerabile.

Valoarea maximă eligibilă va fi de 4.000.000 Euro, iar ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40%, reprezentând 1.600.000 Euro pentru proiectele care aparțin unei forme asociative și care deservesc membrii acesteia.

În cazul proiectelor privind investițiile pentru adaptarea la standarde care beneficiază de o alocare distinctă, valoarea maximă eligibilă a investițiilor va fi stabilită prin ordin al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale, în funcție de specificul și complexitatea investițiilor necesare în cazul fiecărui standard.

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri pentru operațiunile prevăzute la art. 36 din Tratatul de Instituire a Comunității Europene nu poate fi cumulat cu niciun alt ajutor de stat în înțelesul art. 87 (1) din Tratat, sau cu altă contribuție a statului membru, dacă o astfel de cumulare ar conduce la depășirea intensității maxime a sprijinului stipulată de Regulamentul (CE) nr. 1698/2005.

Verificarea respectării intensității maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanțare de către Agenția de plăți.

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013:

Cost total 1.531.325.196 Euro

Cheltuială publică 816.988.825 Euro, din care:

- 62.505.461 Euro reprezintă alocarea aferentă schemei de garantare pentru sectorul agricol cu finanțare din PNDR;
- 2.371.367 Euro cheltuială publică (2.242.166 Euro FEADR) reprezintă alocarea financiară din PERE pentru proiecte ce vizează noile provocări.

În cadrul sesiunilor de depunere a proiectelor, începând cu anul 2010, alocarea financiară se va face distinct pentru sectorul vegetal și pentru sectorul de creștere a animalelor.

În cadrul sesiunilor de depunere alocarea financiară se va acorda distinct pentru beneficiarii măsurii 141 „Sprijinirea exploatațiilor agricole de semi-subsistență” care au semnat decizia de finanțare.

Din alocarea financiară suplimentară de 148.000.000 euro (fonduri publice) o parte se va acorda distinct pentru proiectele care vizează implementarea standardelor comunitare.

În cazul în care alocarea separată destinată proiectelor care vizează implementarea standardelor comunitare nu se va consuma, aceasta va fi utilizată pentru finanțarea proiectelor care vizează alte tipuri de investiții.

Acorduri tranzitorii

Nu este cazul.

Complementaritatea cu primul pilon

Criteriile și regulile administrative elaborate vor avea în vedere ca activitățile care beneficiază în mod excepțional de sprijin pentru dezvoltarea rurală să nu fie sprijinite ca investiții prin alte instrumente conform Planurilor de sprijin prevăzute în art. 2, alin. 2 și Anexa 1 a Regulamentului (CE) nr.1974/2006.

Liniile de demarcare pentru evitarea dublei finanțări sunt prezentate la punctul 5.2.5 din PNDR.

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri poate fi completat în mod direct cu sprijinul acordat prin măsurile 111 *"Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe* și 143 *"Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori"*.

De asemenea, sprijinul acordat prin măsură este complementar acțiunilor prevăzute în cadrul altor măsuri din Axa I (123 *"Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere"*, 142 *"Înființarea grupurilor de producători"*, 125 *"Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii"*, 112 *"Instalarea tinerilor fermieri"*, 141 *"Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistență"*), Axa II, Axa III și Axa IV LEADER.

Sprijinul acordat acestei măsuri este complementar acțiunilor finanțate prin alte fonduri europene:

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR);
- Fondul de Coeziune (FC);
- Fondul Social European (FSE).

Corelarea măsurii cu alte măsuri din FEADR și alte fonduri va avea un efect pozitiv atât asupra modernizării sectorului productiv, cât și asupra filierelor de comercializare a produselor agricole și a protecției mediului înconjurător.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr de exploatații care primesc sprijin pentru investiții Împărțit în funcție de: • statutul juridic • gen: femei/bărbați • categoria de vârstă a beneficiarului	37.345
	Volumul total al investițiilor (Euro) Împărțit în funcție de: • tip de investiție (investiții în îmbunătățirea terenurilor, investiții în clădiri, în utilaje, alte investiții) • tip de sector agricol, în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*)	1.531.325.196
Rezultat	Număr de exploatații care realizează/introduc noi produse și/sau noi tehnologii Împărțit în funcție de reorganizarea producției	22.982
	Creșterea VAB în exploatațiile sprijinite (mil. Euro)	2.172
Impact**	Creșterea economică (mil. Euro)	2.378
	Creșterea productivității muncii	Creștere anuală cu 8%

*) Notă: Conform Deciziei (CE) nr. 369/2003 cu privire la clasificarea principalelor tipuri de ferme – TF8,

1. Sectorul agricol cuprinde:

- culturi de câmp (cereale, oleaginoase, culturi proteice, tehnice, culturi rădăcinoase câmp);
- horticultură (legume de grădină, flori, plante ornamentale, ciuperci);
- viticultură (viță de vie pentru vin și struguri de masă);
- culturi permanente (fructe);
- creșterea animalelor pentru lapte;
- creșterea animalelor (excluzând laptele);
- granivore (porci și păsări);
- mixt (creșterea animalelor pentru lapte și carne/culturi vegetale și creșterea animalelor).

2. Tipul de producție cuprinde:

- produse agricole ecologice;
- produse agricole convenționale.

Indicatori adiționali

** Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007- 2013
Realizare	Număr de exploatații de semi-subsistență sprijinite	17.405
	Număr de exploatații sprijinite aparținând membrilor formelor asociative	5.603
	Număr de forme asociative sprijinite	563
	Număr de exploatații care produc și utilizează energia regenerabilă	374
Rezultat	Număr de exploatații care îndeplinesc standardele comunitare, ca urmare a sprijinului	20.000

Alocarea financiară suplimentară de 148.000.000 euro (fonduri publice), nu va conduce la o creștere a targetului indicatorului „Numărul total al exploatațiilor sprijinite”. În urma analizării stadiului implementării acestei măsuri, având în vedere faptul că în prezent sunt în curs de angajare toate fondurile disponibile iar obiectivul stabilit inițial nu a fost atins, pentru ca Programul să conțină obiective cât mai realiste, exploatațiile care vor fi sprijinite ca urmare a realocării vor fi parte a targetului stabilit inițial.

**Indicatori aferenți suplimentării fondurilor prin realocarea propusă
de 148.000.000 euro (fonduri publice)**

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2012-2013
Realizare	– Număr de exploatații care primesc sprijin pentru investiții	800
	– Volumul total al investițiilor (Euro)	296.000.000
	– Număr de exploatații de semi-subsistență sprijinite	400

Anexă

Descrierea standardelor comunitare în vigoare

Nr. crt.	Standardul	Legislația UE	Legislația națională	Data la care standardul devine obligatoriu	Data la care se încheie perioada de grație*	Tipuri de investiții
1.	Protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole	Directiva Consiliului nr. 91/676/CEE din 12 decembrie 1981 privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole - Art.4 și 5	Hotărârea nr.964/2000 din 13 oct. 2000 privind aprobarea Planului de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, cu modificările și completările ulterioare Ordinul comun al Ministerului Mediului și Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale nr.1552/743/2008 pentru aprobarea listei localităților, pe județe, unde există surse de nitrați din activități agricole. Planul de Acțiune împotriva poluării cu nitrați din surse agricole a fost aprobat de către Comisia Interministerială pentru aplicarea Planului de Acțiune împotriva poluării cu nitrați din surse agricole formată din Ministerul Mediului și Pădurilor, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerul Sănătății și Ministerul Administrației și Internelor în data de 14.10.2010, devenind obligatoriu de la această dată.	14.10.2010 (doar pentru zonele nou desemnate conform O MM /MADR nr. 1552 /743/2008)	14.10.2013 (doar pentru zonele nou desemnate conform O MM /MADR nr. 1552 /743/2008)	a.Construirea și /sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producția agricolă la nivel de fermă, în vederea protecției apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole b.Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente, accesorii necesare pentru transportul, depozitarea și utilizarea biomasei/gunoierului de grajd pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole
2.	Prevenirea și controlul integrat al poluării, respectiv reducerea emisiilor în aer, apă și sol, precum și gestionarea deșeurilor	Directiva Consiliului nr. 96/61/CE privind prevenirea și controlul integrat al poluării	Ordonanța de Urgență nr. 152 din 10 noiembrie 2005 privind prevenirea și controlul integrat al poluării, cu modificările și completările ulterioare	01.01.2007	31.12.2009	a.Construirea și/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producția agricolă la nivel de fermă, inclusiv celor utilizate pentru protecția mediului împotriva poluării b. Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente, accesorii pentru scopuri agricole, inclusiv a celor utilizate pentru protecția mediului
3.	Standarde privind comercializarea de ouă	Regulamentul (CE) nr. 1907/1990 Regulamentul (CE) nr. 2295/2003 Regulamentul (CE) nr. 1028/2006	Regulamentele (CE) nr. 1907/1990, 2295/2003, 1028/2006, 557/2007 se aplică direct în legislația națională începând cu 01.01.2007.	01.01.2007	01.01.2010	Achiziționarea de echipamente tehnologice pentru marcarea ouălor în vederea ambalării

		Regulamentul (CE) nr. 557/2007				
4.	Îndeplinirea standardelor pentru lapte crud	Regulamentul (CE) nr. 852/2004 Regulamentul (CE) nr. 853/2004 Regulamentul (CE) nr. 854/2004 Regulamentul (CE) nr. 2074/2005 Regulamentul (CE) nr. 1664/2006 Decizia 2009/852/CE	Regulamentele (CE) nr. 852/2004, 853/2004, 854/2004, 2074/2005, 1664/2006 se aplică direct în legislația națională începând cu 01.01.2007. Ordinul nr.67/2009 privind aprobarea Planului de masuri pentru îmbunătățirea calității laptelui crud de vacă	31.12.2011	31.12.2014	a.Construirea și/sau modernizarea clădirilor pentru producția și/sau depozitarea laptelui de vacă, inclusiv cele utilizate pentru protecția mediului b. Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente, accesorii pentru producția și/sau depozitarea laptelui de vacă, pentru transport, inclusiv cele utilizate pentru protecția mediului
5.	Îndeplinirea standardelor de comercializare la legume și fructe proaspete	Regulamentul (CE) nr. 1148/2001	Ordinul nr. 592/24 august 2006 privind efectuarea controlului de conformitate cu standardele de comercializare la legumele și fructele proaspete, cu modificările și completările ulterioare	06.10.2006	06.10.2009	a. Construirea și/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru colectarea, păstrarea și comercializarea legumelor și fructelor proaspete b. Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru sortare, ambalare, răcire și depozitare a legumelor și fructelor proaspete
6.	Standarde minime pentru protecția găinilor ouătoare	Directiva Consiliului nr. 1999/74/CE	Ordinul nr. 136 din 16 iunie 2006 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind standardele minime pentru protecția găinilor ouătoare, cu modificările și completările ulterioare	18.08.2006 31.12.2011	18.08.2009 31.12.2014	a. Construirea și/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru protecția găinilor ouătoare, inclusiv a celor utilizate pentru protecția mediului b. Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru protecția găinilor ouătoare, inclusiv a celor utilizate pentru protecția mediului Punctele a) și b) se aplică pentru: • sistemul alternativ de creștere; • sistemul de cuști îmbunătățite.
7.	Principii și cerințe generale ale legislației în domeniul alimentar, de înființare a Autorității europene a securității alimentare și de stabilire a procedurilor referitoare la securitatea produselor alimentare în toate etapele producerii, prelucrării și distribuției	Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 178/2002 din 28 ianuarie 2002 de stabilire a principiilor și cerințelor generale ale legislației în domeniul alimentar, de înființare a Autorității europene a securității alimentare și de stabilire a procedurilor referitoare la securitatea produselor alimentare	Regulamentul (CE) nr. 178/2002 se aplică direct în legislația națională începând cu 01.01.2007.	01.01.2007	01.01.2010	a. Construirea și/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producție și comercializare a produselor alimentare și a hranei pentru animale b. Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru îmbunătățirea producției, procesării și comercializării produselor alimentare, precum și a hranei pentru animale, incluzând: ambalare, răcire, refrigerare, uscare și depozitare
8.	Standarde minime pentru protecția vițelilor	Directiva 2008/119/CE din 18 decembrie 2008 de stabilire a normelor minime de protecție a vițelilor.	Norma sanitară veterinară ce stabilește standarde minime pentru protecția vițelilor, aprobată prin Ordinul președintelui Autorității Naționale Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor nr. 72/15.08.2005, cu modificările și completările ulterioare	19.02. 2006	19.02.2009	a Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru protecția vițelilor, inclusiv a celor utilizate pentru protecția mediului b. Achiziționarea/instalarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru, protecția vițelilor, inclusiv a celor utilizate pentru protecția mediului
9.	Standarde minime pentru protecția porcilor	Directiva 2008/120/CE a Consiliului din 18 decembrie	Norma sanitară veterinară care stabilește standarde minime pentru protecția porcinelor aprobată prin	01.01.2007	01.01.2010	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru protecția porcilor, inclusiv a celor utilizate pentru protecția mediului

		2008 de stabilire a normelor minime de protecție a porcilor.	Ordinul președintelui Autorității Naționale Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor nr. 202/25.08.2006, cu modificările și completările ulterioare			b. Achiziționarea/instalarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru protecția porcilor, inclusiv a celor utilizate pentru protecția mediului
10.	Standarde minime pentru protecția animalelor din crescătorii	Directiva Consiliului nr. 98/58/CE din 20 iulie 1998 privind protecția animalelor din crescătorii - art.4	Norma sanitară veterinară privind protecția animalelor de fermă, aprobată prin Ordinul președintelui Autorității Naționale Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor nr. 75/15.08.2005, cu modificările și completările ulterioare.	25.08.2005	25.08.2008	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru protecția animalelor din crescătorii, inclusiv a celor utilizate pentru protecția mediului b. Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru protecția, animalelor din crescătorii, inclusiv a celor utilizate pentru protecția mediului
11.	Standarde privind protecția și bunăstarea animalelor în timpul transportului	Regulamentul (CE) nr. 1/2005	Ordin nr. 83 din 31 martie 2006 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind respectarea condițiilor de bunăstare a animalelor pe durata transportului, cu modificările și completările ulterioare. Ordinul nr. 62 din 7 martie 2007 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind procedura de înregistrare și autorizare sanitară veterinară a unităților și a mijloacelor de transport din domeniul sănătății și al bunăstării animalelor.	22.03.2007	22.03.2010	Achiziționarea de noi mijloace de transport specializate, echipamente necesare pentru îmbunătățirea condițiilor privind bunăstarea animalelor în timpul transportului.
12.	Puritatea semințelor de cereale	Directiva nr. 66/402/CEE privind comercializarea semințelor de cereale	Ordin nr. 1262/2005 pentru aprobarea regulilor și normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calității și comercializarea semințelor de cereale, modificat și completat prin Ordinul nr. 149/2007.	14.04.2007	14.04.2010	Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerințelor privind puritatea fizică a semințelor de cereale.
13.	Puritatea semințelor de plante furajere	Directiva nr. 66/401/CEE privind comercializarea semințelor de plante furajere	Ordin nr.1263/2005 pentru aprobarea regulilor și normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calității și comercializarea semințelor de plante furajere, modificat și completat prin Ordinul nr.148/2007	21.04.2007	21.04.2010	Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerințelor privind puritatea fizică a semințelor de plante furajere.
14.	Puritatea semințelor de plante oleaginoase și textile	Directiva Consiliului nr. 2002/57/CE privind comercializarea semințelor de plante oleaginoase și textile	Ordin nr. 1264/2005 pentru aprobarea regulilor și normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calității și comercializarea semințelor de plante oleaginoase și textile, modificat și completat prin Ordinul nr. 150/2007	23.04.2007	23.04.2010	Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerințelor privind puritatea fizică a semințelor de plante oleaginoase și textile.

15.	Puritatea semințelor de legume	Directiva Consiliului nr. 2002/55/CE privind comercializarea semințelor de legume	Ordin nr. 1366/2005 pentru aprobarea regulilor și normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calității și comercializarea semințelor de legume, modificat și completat prin Ordinul nr. 433/2007	01.07.2007	01.07.2010	Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerințelor privind puritatea fizică a semințelor de legume.
16.	Puritatea semințelor de sfeclă	Directiva Consiliului nr. 2002/54/CE privind comercializarea semințelor de sfeclă	Ordin nr. 1265/2005 pentru aprobarea regulilor și normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calității și comercializarea semințelor de sfeclă, modificat și completat prin Ordinul nr.147/2007	13.04.2007	13.04.2010	Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerințelor privind puritatea fizică a semințelor de sfeclă.
17.	Puritatea cartofului pentru sămânță	Directiva Consiliului nr.2002/56/CE privind comercializarea cartofului pentru sămânță	Ordin nr. 1266/2005 pentru aprobarea regulilor și normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calității și comercializarea cartofilor pentru sămânță cu modificările și completările ulterioare	06.02.2006	06.02.2009	Achiziționarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerințelor privind puritatea fizică a cartofului pentru sămânță.
18.	Puritatea materialului de înmulțire vegetativă a viței-de-vie	Directiva Consiliului nr. 68/193/CEE privind comercializarea materialului săditor pentru înmulțirea viței de vie	Ordin nr. 1267/2005 pentru aprobarea regulilor și normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calității și comercializarea materialului de înmulțire vegetativă a viței de vie, modificat și completat prin Ordin ul nr. 8/2006	28.03.2006	28.03.2009	Achiziționarea de noi echipamente și tehnologii necesare pentru verificarea purității fizice a materialului săditor pentru înmulțirea viței de vie.
19.	Puritatea materialului de înmulțire și plantare fructifer	Directiva Consiliului nr. 92/34/CEE privind comercializarea materialului de înmulțire și plantare fructifer	Ordin nr. 1295/2005 pentru aprobarea regulilor și normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calității și comercializarea materialului de înmulțire și plantare fructifer, modificat și completat prin Ordin ul nr. 8/2006	28.03.2006	28.03.2009	Achiziționarea de noi echipamente și tehnologii necesare pentru verificarea și asigurarea purității fizice a materialului de înmulțire și plantare fructifer.
20.	Puritatea materialului de înmulțire a plantelor ornamentale	Directiva Consiliului nr. 98/56/CE privind comercializarea materialului de înmulțire al plantelor ornamentale	Ordin nr. 1268/2005 pentru aprobarea regulilor și normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calității și comercializarea materialului de înmulțire al plantelor ornamentale, modificat și completat prin Ordin ul nr. 8/2006	28.03.2006	28.03.2009	Achiziționarea de noi echipamente și tehnologii necesare pentru verificarea și asigurarea purității fizice a materialului de înmulțire a plantelor ornamentale.
21.	Puritatea materialului de	Directiva Consiliului nr.	Ordin nr. 1269/2005 pentru aprobarea			Achiziționarea de noi echipamente și tehnologii

	înmulțire și plantare legumicol, altul decât semințele	92/33/CEE privind comercializarea materialului de înmulțire și plantare legumicol, altul decât semințele	regulilor și normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calității și comercializarea materialului de înmulțire și plantare legumicol, altul decât semințele, modificat și completat prin Ordinul nr. 432/2007	01.07.2007	01.07.2010	necesare pentru verificarea și asigurarea purității fizice a materialului de înmulțire și plantare legumicol, altul decât semințele.

*Data încheierii perioadei de grație este în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005. Sprijinul este acordat pentru investiții cu scopul de a se conforma standardelor comunitare într-o perioadă de maxim 36 de luni de la data la care standardul devine obligatoriu pentru exploația agricolă.

După expirarea perioadei de grație în timpul căreia standardele sunt considerate ca standarde comunitare nou introduse, toate standardele menționate în tabelul de mai sus vor fi eligibile pentru sprijin ca standarde existente și vor avea o perioadă de grație de 36 de luni de la instalare, pentru tinerii fermieri care primesc sprijin prin Măsura 112.

Investițiile finanțate pentru îndeplinirea standardelor trebuie să fie finalizate până la sfârșitul perioadei de grație, dar plata se poate efectua și ulterior.

Justificare referitoare la necesitatea sprijinului pentru standardele comunitare nou introduse

Sprijinul pentru standardele comunitare nou introduse este acordat agricultorilor pentru a li se permite o perioadă de timp corespunzătoare pentru a se pregăti în scopul îndeplinirii conformității cu standardele. Deși termenul limită pentru adoptarea majorității standardelor a fost până la data aderării, s-a constatat faptul că pregătirea necesită un timp mai îndelungat. În plus, pentru îndeplinirea standardelor este necesară o sursă financiară semnificativă, care implică desfășurarea de activități economice fără obținere de venituri, și din acest motiv agricultorii nu-și pot permite să realizeze astfel de investiții. Introducerea celor mai multe dintre standardele din listă va contribui la protecția mediului. Acest lucru demonstrează că este necesar ca agricultorii să fie sprijiniți pentru realizarea acestor investiții. Principala posibilitate de a sprijini agricultorii este PNDR 2007-2013. În perioada de grație de trei ani acordată pentru îndeplinirea conformității cu standardele menționate, agricultorii pot solicita sprijin și își pot finaliza investițiile necesare pentru conformitatea cu aceste standarde.

Măsura	Îmbunătățirea valorii economice a pădurii
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 (b) (ii) coroborat cu articolul 27 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 Articolele 18 și 30 din Reg (CE) nr. 1974/2006 (Comentariu nr.117)
Codul măsurii	122

Motivația sprijinului

Suprafața pădurilor proprietate privată din România a crescut în ultimii 16 ani ca urmare a aplicării legilor retrocedării adoptate în anii 1991, 2000 și 2005. Astfel, se estimează că suprafața pădurilor proprietate privată și proprietate publică locală, va fi de aproximativ 65% din suprafața totală a pădurilor de 6,233 milioane ha, la sfârșitul procesului de retrocedare. Una dintre prioritățile sectorului forestier românesc este cea de asigurare a unui management durabil al pădurilor recent restituite.

Caracteristic României este faptul că orice proprietar de pădure este obligat să contracteze servicii silvice cu ocoale silvice specializate. La această dată, sunt disponibile date referitoare la numărul proprietarilor de pădure care au contractat servicii de pază, servicii silvice și servicii de administrare cu Regia Națională a Pădurilor Romsilva. Astfel, există circa 80.854 proprietari de pădure care au contractat servicii pentru aproximativ 778.379 hectare. Mai mult, la sfârșitul anului 2006, o suprafață de aproximativ 940.000 ha păduri erau administrate de ocoale silvice private/independente. Aceste ocoale silvice private au dreptul să încheie contracte de administrare cu deținătorii de pădure privați și pentru suprafețele de pădure reduse ca mărime.

Având în vedere numărul mare de păduri ca urmare a procesului de restituire aflat în desfășurare, al căror proprietari dispun de mijloace și fonduri restrânse pentru aplicarea de măsuri de management forestier, este necesară sprijinirea activităților de management care contribuie la creșterea valorii economice a pădurilor asigurând și rolul multifuncțional al acestora.

În România, pentru asigurarea gestionării durabile a pădurilor sunt obligatorii planuri de amenajare, potrivit legislației naționale în vigoare și care sunt elaborate conform normelor tehnice în vigoare. Aceste planuri de amenajare se bazează pe conceptul dezvoltării durabile, respectând principiile continuității, eficacității funcționale, conservării și ameliorării biodiversității. Activitatea de amenajare a pădurilor se organizează pe ocoale silvice, unități de producție sau, după caz, unități de bază constituite la nivelul proprietăților. Constituirea unităților de producție / unităților de bază se bazează pe o delimitare respectând limitele naturale, proprietatea și suprafața minimă prevăzută de normele tehnice în domeniu. Unitățile de producție / unitățile de bază sunt împărțite în parcele forestiere care reprezintă unitățile de organizare a teritoriului, acestea având suprafețe maxime de 20 ha la câmpie, 30 ha la deal și 50 ha la munte. Subparcela forestieră reprezintă o porțiune din parcela forestieră, care aparține unui singur proprietar și care este omogenă din punct de vedere stațional, funcțional și al folosinței. Suprafața minimă a subparcelei forestiere este de 0,5 ha. Planul de amenajare se actualizează o dată la 10 ani și conține măsuri de management pentru fiecare subparcelă forestieră în parte.

Ca urmare a specificațiilor de mai sus, orice suprafață avută în vedere pentru această măsură are o suprafață minimă de 0,5 ha și are plan de amenajare sau un extras dintr-un plan de amenajare elaborat la o scară mai mare, realizat în concordanță cu legislația națională aflată în vigoare.

Planurile de amenajare forestieră se găsesc la administratorul pădurii cu care proprietarul a încheiat serviciile de administrare.

Măsura are ca efect creșterea valorii economice și ecologice a pădurii prin ameliorarea compoziției arboretelor cu specii valoroase, indigene, prin utilizarea de echipamente eficiente de recoltare și plantare, precum și prin desfășurarea altor activități specifice în scopul gestionării durabile a pădurilor. Planurile de management sunt esențiale pentru identificarea categoriilor de lucrări necesare în vederea creșterii valorii economice a pădurilor, a căror realizare necesită investiții consistente de-a lungul vârstei pădurii.

O problemă de mare importanță pentru asigurarea unui management durabil al pădurilor este asigurarea de puiți forestieri de calitate superioară. În prezent, majoritatea puiților forestieri sunt produși în pepinierele Regiei Naționale a Pădurilor ROMSILVA, care nu este întotdeauna interesată, sau nu are posibilitatea să ofere la un preț rezonabil, puiți forestieri pentru pădurile proprietate privată. Principiul “close to nature” este principiul de bază în cazul României, care implică folosirea regenerării naturale a pădurilor de câte ori este posibil. Acest principiu nu este suficient în cazul îmbunătățirii structurii pădurilor artificiale și de productivitate redusă, astfel încât puiții forestieri sunt absolut necesari. Prezenta măsură de creștere a valorii economice a pădurilor are rolul de a sprijini beneficiarii de a-și înființa pepiniere pentru producerea puiților forestieri folosiți pentru nevoile proprii.

Obiectivele măsurii

Obiectiv general

Creșterea valorii economice a pădurilor ținând cont de rolul multifuncțional și managementul durabil al pădurilor.

Obiective specifice

- Îmbunătățirea structurii sau refacerea pădurilor slab productive degradate, sprijinirea aplicării programelor de refacere a pădurilor slab productive sau neconforme cu tipul natural fundamental de padure, cum ar fi pădurile de rășinoase din afara arealului natural cu specii adaptate mai bine condițiilor locale și cu rezistență mai bună împotriva factorilor dăunători naturali (doborâturi de vânt, atacuri de insecte etc);
- Achiziționarea de echipamente și mașini de tăiere necesare pentru realizarea măsurilor tehnice și a operațiilor necesare până la vârsta exploatabilității (ex. rărituri, elagaj artificial, combaterea bolilor și dăunătorilor) și suportul tehnic pentru executarea acestor lucrări (mâna de lucru/servicii);
- Achiziționarea de echipamente și mașini necesare lucrărilor silvice de exploatare cu impact redus asupra mediului, excepție făcând echipamentele ce realizează în același timp exploatarea și procesarea primară a materialului lemnos – cum sunt harvesterurile - și care sunt eligibile prin măsura 123;
- Producerea de puiți forestieri de calitate pentru nevoile proprii prin înființarea de pepiniere când sunt necesare lucrări de împădurire în proprietatea forestieră .

Obiective specifice

- Creșterea numărului de proprietari de pădure care îmbunătățesc valoarea economică a pădurii la nivel de exploatare forestieră.

Domeniul de acțiune și scopul măsurii

Prin această măsură se sprijină investițiile în pădurile care se supun regimului silvic și pentru care s-au elaborat planuri de amenajare silvică, potrivit legislației naționale și care sunt obligatorii.

Sprijinul se va acorda proprietăților forestiere pentru realizarea acțiunilor și măsurilor prevăzute de planurile de amenajare silvică, sau strâns legate de acestea și care contribuie la creșterea valorii economice a pădurilor și pentru investiții în echipament de recoltare a produselor lemnoase.

Producerea de puieți forestieri în pepinierele silvice este de asemenea sprijinită prin această măsură numai în condițiile în care pepiniera face parte din exploatarea forestieră și este situată în pădure.

Tipuri de beneficiari

- a. Proprietari privați de pădure, persoane fizice sau asociații ale acestora;
- b. Comunități locale deținătoare de pădure în comun (cu drept de proprietate indivizibil) sau asociațiile acestora;
- c. Comune, și municipalități deținătoare de pădure sau asociațiile acestora;
- d. Alte categorii de deținători de pădure diferite de proprietatea de stat, deținători de pădure independenți (biserici, spitale, școli) și asociațiile acestora;
- e. Asociații mixte din oricare din categoriile de mai sus.

Termenul *asociații* se referă la acele entități formate prin liberul consimțământ al membrilor, care au statut legal conferit de instanță în conformitate cu legislația națională.

Proprietarii de păduri sunt, în principiu, solicitanții pentru finanțare și responsabili pentru implementarea programului. Oricum, datorită faptului că ei sunt obligați de lege să contracteze servicii de administrare prin ocoale silvice private sau de stat, documentele pentru solicitare și alte documente sunt asumate împreună de proprietar și administrator. Mai mult, pentru facilitarea procedurilor, proprietarii privați sau formele asociative pot delega către administrator, anumite atribuții și competențe cu privire la solicitarea finanțării și execuția proiectelor, având la bază contractul de administrare sau un document adițional la acest contract.

Suprafața minimă de pădure eligibilă pentru suport prin această măsură este de 0,5 ha. Pentru creșterea eficienței și eficacității sprijinului, anumite categorii de cheltuieli sunt eligibile doar pentru proprietăți forestiere de mari dimensiuni.

Tipuri de investiții

Investițiile vor fi în conformitate cu prevederile planului de amenajare silvică în vigoare și privesc creșterea economică a pădurilor respectând principiile de gestionare durabilă a pădurilor.

Înlocuirea arboretelor derivate și a celor din afara arealului natural, situate în siturile Natura 2000, sunt eligibile pentru finanțare doar dacă sunt însoțite de studii de impact. Aceste proiecte trebuie să corespundă obiectivelor generale ale planului de management al sitului.

Criterii de eligibilitate pentru proiecte:

- Ca urmare a specificațiilor de mai sus, orice suprafață avută în vedere pentru această măsură are o suprafață minimă de 0,5 ha și are plan de amenajare sau un extras dintr-un plan de amenajare elaborat la o scară mai mare elaborat în concordanță cu legislația națională aflată în vigoare.
- Proiectul trebuie să respecte specificațiile din planul de amenajare și să demonstreze utilitatea tehnico-economică și funcțională prin memoriu justificativ și/sau proiect tehnic;
- Proiectul trebuie să aibă acceptul scris al tuturor proprietarilor terenului (persoane fizice și/sau juridice) și va fi depus odată cu cererea de finanțare;
- Durata de realizare a unui proiect nu poate depăși 5 ani de la data aprobării.

Planul de amenajare are în general următorul conținut:

- Aspectele privind proprietatea și situația administrativă,
- Gospodărirea din trecut a pădurilor (istorie a managementului pădurii respective),
- Stadiul stațiunii și al vegetației forestiere (elemente privind clima, hidrologia, tipul de sol, starea sanitară a pădurii),
- Stabilirea funcțiilor ecologice, economice și sociale ale pădurii (stabilirea compoziției pădurii, tratamentul și vârsta la care se poate exploata),
- Reglementarea procesului de producție lemnoasă (lucrările necesare a fi efectuate în funcție de vârsta pădurii),
- Valorificarea altor produse ale pădurii (produse nelemnase cum sunt ciupercile, plantele medicinale, fructe etc),
- Protecția fondului forestier (protecția împotriva incendiilor, a vântului, a bolilor și altor dăunători etc),
- Instalații de transport, tehnologii de exploatare și construcții forestiere,
- Evoluția pădurii sub raport, calitativ, cantitativ și valoric.

Investiții eligibile

A. Indiferent de suprafața de pădure:

- Costuri pentru achiziționarea materialului de plantat, costurile de instalare a culturilor, pentru îmbunătățirea structurii arboretelor în concordanță cu tipul natural fundamental de pădure;
- Costuri pentru refacerea arboretelor slab productive și substituirii celor derivate;
- Costuri pentru realizarea lucrărilor de îngrijire și conducere a arboretelor prevăzute în planurile de amenajare, incluzând răritura pre-comercială;
- Costuri generale ale proiectului reprezentând: taxe pentru arhitecți, ingineri și consultanți, proiecte tehnice, achiziționarea de patente și licențe, în procent de maxim 10% din valoarea proiectului.

B. Pentru suprafețe de pădure mai mari de 10 ha:

- Costuri pentru achiziționarea de mașini, echipamente și materiale pentru suprafețele incluse în Catalogul Național al materialelor forestiere de reproducere (ex: Livezi semincere, Părinți de familie) și în suprafețele desemnate pentru conservarea resurselor genetice forestiere.
- Costurile pentru crearea căilor de acces în interiorul arboretelor, pentru facilitarea executării lucrărilor silvice prevăzute în planurile de amenajare.
- Costuri pentru achiziționarea de mașini, echipamente și materiale pentru realizarea lucrărilor de îngrijire și conducere a arboretelor prevăzute în planurile de amenajare (ex. plantări, descopleșiri, curățiri, combatere boli și dăunători).
- Costuri pentru înființarea de pepiniere forestiere, inclusiv achiziționarea de mașini, echipamente și materiale pentru producerea de material forestier de reproducere de calitate, numai în cazuri excepționale cum sunt acelea ca pepiniera să facă parte din exploatarea forestieră și pe terenuri din fond forestier.

C. Pentru suprafețe de pădure mai mari de 100 ha sau pentru asociații care dețin suprafețe mai mari de 100 ha:

- Costuri pentru achiziționarea de echipamente și mașini necesare pentru activitatea de exploatare care au impact redus asupra mediului, altele decât mașinile complexe cum ar fi harvesterurile, în vederea creșterii economice a pădurilor.

D. Pentru suprafețe de pădure mai mari de 1.000 ha:

- Costuri pentru achiziționarea de echipamente hardware și software necesare pentru elaborarea documentației tehnice cerute de reglementările forestiere în vigoare.

Investiții neeligibile

- i. Nu se finanțează activitățile legate de asigurarea regenerării pădurii după eliminarea arboretului în urma ultimei tăieri (art. 18 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2005);
- ii. TVA-ul, cu excepția TVA-ului nerambursabil conform art. 71 (3) lit. a) din Reglementarea Consiliului nr. 1698/2005;
- iii. Comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare;
- iv. Cheltuieli pentru proiectare realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepția anexelor tehnice ale cererii de finanțare (memoriu justificativ, studiu de fezabilitate, proiect tehnic);
- v. Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
- vi. Cheltuieli efectuate de administrația publică, incluzând APDRP și în special cheltuieli de regie, chirii și salarii ale personalului angajat în activități de management, implementare, monitorizare și control;
- vii. Achiziția de bunuri second hand;
- viii. Achiziția de mijloace de transport cu excepția celor specializate, identificate în studiul de fezabilitate;
- ix. Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare, etc. Leasingul este eligibil doar dacă are ca rezultat transferul de proprietate al bunului în posesia beneficiarului în perioada de implementare a proiectului, până la ultima cerere de plată;
- x. Impozite, taxe vamale, taxe de import;
- xi. Nu sunt eligibile investițiile în păduri și alte terenuri acoperite de vegetație forestieră care aparțin statului, unei regiuni sau unei întreprinderi publice, și pădurile care aparțin persoanelor juridice al căror capital este deținut, în proporție de cel puțin 50% de stat, de o regiune sau o întreprindere publică.

Criterii de selecție

Criteriile de selecție sunt următoarele:

- După tipurile de păduri în care sunt prevăzute investiții: - se va acorda prioritate proiectelor de îmbunătățire a structurii arboretelor, proiectelor de refacere a arboretelor slab productive și a substituirii celor derivate;
- După tipul lucrărilor de îngrijire și conducere din pădure: - prioritate va fi acordată achiziționării de echipamente și mașini și a executării lucrărilor de îngrijire și conducere în arboretele tinere în detrimentul achiziționării de echipamente de tăiere și a răriturilor pre-comerciale;
- După structura proprietății și mărimea suprafeței pentru care se întocmește proiectul: - Prioritate va fi acordată asociațiilor de proprietari de pădure, apoi a suprafețelor mari de păduri, și la urmă proprietăților mici și individuale.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate. Sistemul de selecție este cel prevăzut la capitolul 5.2.4. „Procedura de selecție”.

Aria de aplicare

Pădurile aflate în proprietate privată a persoanelor fizice și juridice și proprietatea publică a unităților administrative locale.

Volumul sprijinului

Sprijinul public (comunitar și național) acordat în cadrul acestei măsuri nu va depăși 50% din totalul cheltuielilor eligibile.

În zonele defavorizate (LFA) și în siturile Natura 2000 sprijinul public va fi limitat la 60% din totalul cheltuielilor eligibile.

Plafonul maxim al sprijinului pentru un proiect nu poate depăși 1.000.000 Euro.

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenției de plăți plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiții, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiționată de constituirea unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului. Garanția depusă se eliberează numai în cazul în care Agenția de plăți stabilește că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiții a depășit valoarea avansului.

Finanțare

Cheltuială publică: 2.291.370 Euro

Costuri totale: 4.166.127 Euro

Corelarea cu alte măsuri din FEADR și alte fonduri

Sprijinul acordat acestei măsuri este complementar acțiunilor prevăzute în cadrul altor măsuri din Axa 1 și Axa 2 a PNDR.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de exploatații forestiere sprijinite Împărțit în funcție de tipul de proprietar: • proprietari privați - individuali sau asociații • municipalități- individuali sau asociații • alții	18
	Volumul total al investițiilor Împărțit în funcție de tipul de proprietar: • proprietari privați - individual sau asociații • municipalități- individual sau asociații • alții	4.166.127
Rezultat	Numărul de exploatații care introduc noi produse și/sau tehnologii (defalcare după tipul de redistribuire a producției)	9
	Creșterea valorii adăugate brute în exploatațiile sprijinite (mil. Euro)	0,62
	<i>Indicator adițional:</i> Numărul de proiecte de îmbunătățire a structurii pădurii	5

	Număr de hectare pe care s-a îmbunătățit structura pădurii	45
Impact*	Creștere economică (mil. Euro)	2.378
	Creșterea productivității muncii	Creștere anuală cu 8%

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Măsura	Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere
Articole care stau la baza măsurii	Articolele 20 (b) (iii) și 28 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, Articolul 19 și punctul 5.3.1.2.3 din Anexa II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006, Articolul 34 și Anexa VIII – secțiunea II (3) din Tratatul privind aderarea României la Uniunea Europeană Articolul 1 punctul 2 (1) (b, c, e) al Regulamentului (CE) nr. 473/2009 Anexa Regulamentului (CE) nr. 74/2009 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	123

Motivația sprijinului

În România industria alimentară reprezintă principala piață de desfacere pentru produsele obținute în sectorul primar. Numărul întreprinderilor din industria alimentară a crescut în perioada 1998-2006 cu 585 de unități, ajungând în prezent la un număr de aproximativ 11.000. Ponderea industriei alimentare în cadrul industriei prelucrătoare a fost relativ ridicată, de circa 12% din valoarea producției industriale în 2005, dar în scădere treptată, cu 4% față de anul 1998, ceea ce înseamnă că sectorul alimentar, alături de întregul sector al industriei prelucrătoare trece printr-o perioadă de restructurare.

Producția principalelor produse alimentare a avut evoluții diferite în perioada de referință. Astfel, s-au înregistrat creșteri ale producției (fizice) în cazul unor grupe de produse, cum ar fi: preparate din carne, produse lactate proaspete și brânzeturi, uleiuri comestibile, iar pentru alte grupe de produse (conserve din legume și fructe, lapte de consum, făină de grâu și secară) s-au înregistrat scăderi.

În ceea ce privește dimensiunea întreprinderilor din industria alimentară, două treimi din acestea sunt de dimensiuni mici (sub 9 angajați) iar în jur de 1% sunt foarte mari (peste 250 angajați).

În aceste condiții, microîntreprinderile și întreprinderile mici și mijlocii, îndeosebi cele mai bine poziționate (care nu numai procesează dar și produc materia primă necesară), joacă un rol tot mai important în obținerea de produse cu o mai mare valoare adăugată.

Îmbunătățirea calității materiei prime și restructurarea unităților agro-alimentare au devenit obiective principale încă din perioada de preaderare a României la Uniunea Europeană. Comisia Europeană a acordat o perioadă de tranziție, până la 31 decembrie 2009, pentru unitățile de procesare a laptelui și a cărnii, în vederea alinierii acestora la cerințele de igienă comunitare pentru îmbunătățirea calității acestor materii prime și obținerii unor produse eligibile pentru schimburi intracomunitare. În plus, cererea consumatorilor pentru produse de calitate superioară este în creștere în perioada următoare. Astfel, situația din iunie 2007, privind asigurarea conformității în sectorul producției și prelucrării cărnii (carne roșie și de pasăre), arată că din numărul total de 425 de unități, 123 de unități corespund normelor Uniunii Europene și sunt autorizate pentru schimburi intracomunitare, iar 302 sunt aprobate pentru perioada de tranziție până la 31.12.2009.

În sectorul lapte și produse lactate, numărul total de unități este de 259, din care 52 de unități corespund normelor Uniunii Europene și sunt autorizate pentru schimburi intracomunitare, iar 207 sunt aprobate pentru perioada de tranziție până la 31.12.2009.

Deficitul balanței comerciale de produse agro-alimentare, de aproximativ 1,3 miliarde Euro (la nivelul anului 2005), precum și analiza structurii exporturilor de produse alimentare demonstrează că există o pondere ridicată a produselor alimentare neprocesate, comparativ cu cele procesate, determinată de slaba competitivitate a acestora.

În industria alimentară se remarcă încă un grad redus de specializare a întreprinderilor, o productivitate scăzută a muncii, un grad redus de utilizare a inovațiilor, un nivel tehnic necorespunzător, precum și neconformitate cu standardele comunitare. De asemenea, utilizarea energiei din surse regenerabile este o alternativă pentru reducerea costurilor de producție și creșterea eficienței economice a întreprinderilor de procesare.

Îmbunătățirea marketingului reprezintă de asemenea o premisă a creșterii competitivității. Prin urmare, crearea și dezvoltarea unui sistem de colectare și depozitare a materiilor prime agricole promovat în principal, de formele asociative (de ex. grupuri de producători) devine o necesitate imediată în vederea obținerii de produse corespunzătoare din punct de vedere cantitativ și calitativ solicitărilor pieței.

Întreprinderile se confruntă și cu o serie de dificultăți legate de managementul deșeurilor acumulate în timpul activității productive. Pentru a reduce impactul negativ asupra mediului, este necesar ca întreprinderile de procesare să acorde o atenție sporită realizării de investiții pentru creșterea valorii adăugate a subproduselor rezultate.

În perioada 2000-2006, prin Măsura 1.1 “Îmbunătățirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole” din cadrul Programului SAPARD, a fost alocat un sprijin financiar în valoare de 379,51 milioane Euro (fonduri publice) pentru înființarea și modernizarea unităților de procesare, prelucrare și marketing a produselor agricole și piscicole. Majoritatea investițiilor realizate au vizat implementarea cerințelor acquis-ului comunitar, condiții ce trebuiau îndeplinite până la data aderării.

Din 202 obiective de investiții finalizate în cadrul Măsurii 1.1 „Îmbunătățirea procesării și comercializării produselor agricole și piscicole”, reprezentând obiective noi și modernizări, un număr de 85 aparțin sectorului „Carne și ouă”, 48 sectorului „Lapte și produse lactate”, 27 sectorului „Cereale”, 24 sectorului „Vin”, 17 sectorului „Legume-fructe și cartofi”, iar 1 obiectiv sectorului „Oleaginoase”. S-au creat astfel un număr de 2.232 locuri de muncă, din care cele mai multe în sectorul de procesare carne (1.243) și lapte (515).

Deși industria alimentară a beneficiat în perioada de preaderare de sprijin financiar prin Programul SAPARD și programe naționale, acest sector continuă să se confrunte cu lipsa conformității cu standardele comunitare, cu sistemele internaționale de management al calității produselor și de Analiză a Pericolelor și Punctelor Critice de Control (HACCP).

Sectorul de procesare agro-alimentar joacă un rol foarte important nu numai în crearea de noi oportunități pentru ocuparea forței de muncă, dar și în nutriție și sănătate publică.

Numeroase comunități rurale din zonele bogate în păduri se bazează semnificativ pe procesarea produselor forestiere lemnoase și nelemnoase. Spre deosebire de lemn, care este principalul produs al pădurii recompensat de piețele existente, produsele nelemnoase ale pădurii includ semințe, fructe, frunze, rășini, taninuri, ciuperci, plante medicinale și alte asemenea. Sectorul de recoltare și procesare a produselor pădurii nu este însă suficient de dezvoltat, în condițiile în care întreprinderile implicate sunt adesea de foarte mică dimensiune și au dotări limitate, necesitând investiții pentru atingerea standardelor comunitare, privind calitatea produselor, protecția mediului și asigurarea protecției muncii. Unitățile existente de procesare a produselor forestiere se confruntă cu probleme cauzate de vechimea și uzura instalațiilor și mașinilor de recoltare, transport și procesare, valoarea adăugată scăzută a produselor precum și de volumul scăzut al

vânzărilor, având implicații directe asupra productivității muncii și a output-ului socio-economic. În plus, există o utilizare limitată a deșeurilor rezultate din operațiunile de procesare în scopuri energetice, cum ar fi rumegușul, care crează probleme de mediu suplimentare. Astfel, sunt necesare investiții pentru modernizarea tehnologiilor de producție cu scopul de a crește valoarea adăugată și calitatea produselor și prin aceasta eficiența generală a acestei activități.

Se prevede că o creștere a valorii adăugate a produselor forestiere la nivel de micro-întreprindere va conduce la creșterea contribuției sectorului forestier în cadrul economiei locale și regionale.

Având în vedere situația națională existentă, sprijinul acordat prin această măsură va încuraja realizarea de investiții pentru procesarea și marketingul produselor agro-alimentare și a produselor forestiere (lemnnoase și nelemnnoase), având ca țintă finală creșterea valorii produselor prin respectarea condițiilor de calitate și de siguranță alimentară precum și satisfacerea cerințelor de piață. De asemenea, în vederea optimizării sectorului agroalimentar și forestier, procesarea produselor agricole și forestiere ar trebui să fie realizată, pe cât posibil, în zonele locale unde acestea sunt produse, pentru evitarea cheltuielilor suplimentare de transport și a creșterii emisiilor de gaze.

Obiectivele măsurii

Obiective generale

Creșterea competitivității întreprinderilor de procesare agro-alimentare și forestiere prin îmbunătățirea performanței generale a întreprinderilor din sectorul de procesare și marketing a produselor agricole și forestiere, printr-o mai bună utilizare a resurselor umane și a altor factori de producție.

Obiective specifice

- a) Introducerea și dezvoltarea de tehnologii și procedee pentru obținerea de noi produse agricole și forestiere competitive;
- b) Adaptarea întreprinderilor la noile standarde comunitare atât în etapa de procesare cât și în cea de distribuție a produselor obținute;
- c) Îmbunătățirea veniturilor întreprinderilor sprijinite prin creșterea valorii adăugate a produselor agricole;
- d) Creșterea valorii adăugate a produselor forestiere precum și a eficienței economice a activității microîntreprinderilor, prin dezvoltarea și modernizarea echipamentelor, proceselor și tehnologiilor de prelucrare.

Obiective operaționale

Sprijin pentru investiții vizând îmbunătățirea procesării și marketingului produselor agricole și forestiere.

Domeniul de acțiune

Sprijinul prin această măsură se acordă pentru realizarea de investiții corporale și necorporale în cadrul întreprinderilor pentru **procesarea și marketingul produselor agricole** care procesează materii prime, incluse în Anexa I la Tratatul de Instituire a Comunității Europene, cu excepția produselor piscicole și care obțin produse incluse și neincluse în Anexa I, pentru:

- a) Dezvoltarea de noi produse, procese și tehnologii;
- b) Promovarea investițiilor pentru producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile;

- c) Adaptarea la cerințele pieței, în funcție de resursele locale precum și deschiderea de noi oportunități de piață;
- d) Promovarea investițiilor pentru producerea biocombustibililor;
- e) Promovarea de investiții pentru respectarea standardelor comunitare;
- f) Creșterea productivității muncii în sectorul agro-alimentar;
- g) Aplicarea măsurilor de protecția mediului, inclusiv măsuri de eficiență energetică;
- h) Creșterea numărului de locuri de muncă și a siguranței la locul de muncă.

Pentru investițiile de procesare și marketing a produselor agricole care vizează obținerea de produse neincluse în Anexa I la Tratatul de Instituire a Comunității Europene, vor fi sprijinite numai sectoarele precizate în schema de ajutor de stat, care va fi conformă regulamentelor de ajutor de stat și numai de la data intrării în vigoare a acesteia .

De asemenea, sprijinul este acordat pentru investiții corporale și necorporale pentru **procesarea și marketingul produselor forestiere**, prin:

- a) Creșterea eficienței sectorului de procesare și marketing a produselor forestiere prin inovații și introducerea de noi tehnologii, mașini și echipamente, cu respectarea standardelor de siguranță în muncă și de protecție a mediului;
- b) Adaptarea la cerințele pieței, a prelucrării și comercializării produselor forestiere, în funcție de resursele locale, și explorarea de noi oportunități de piață de desfacere;
- c) Îmbunătățirea competitivității unităților de prelucrare și comercializare a produselor forestiere prin creșterea randamentului instalațiilor și proceselor de prelucrare și a calității produselor;
- d) Obținerea de surse de energie regenerabilă din biomasă forestieră;
- e) Îmbunătățirea dotărilor microîntreprinderilor prin achiziționarea de echipamente, utilaje și mașini complexe de recoltare, transport și prelucrare, în cadrul aceluiasi proces tehnologic, a produselor forestiere, cum sunt mașinile forestiere multifuncționale de recoltat cu impact redus asupra mediului, precum și de mașini și utilaje speciale pentru transportul produselor forestiere, din pădure la unitățile de procesare primară;
- f) Creșterea numărului de locuri de muncă în sectorul procesării și valorificării produselor forestiere;
- g) Creșterea productivității muncii în sectorul forestier;
- h) Pentru procesarea produselor forestiere lemnoase sunt eligibile numai operațiunile care au loc înainte de prelucrarea industrială în conformitate cu art. 19 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Tipul și dimensiunea întreprinderilor beneficiare

Beneficiarii eligibili pentru sprijinul acordat prin această măsură sunt:

Pentru produsele agricole	- Micro-întreprinderi și Întreprinderi Mici și Mijlocii - definite în conformitate cu Recomandarea (CE) nr. 361/2003; - Alte întreprinderi care nu sunt micro-întreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii, definite în conformitate cu art. 28 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, care au mai puțin de 750 angajați sau cu o cifră de afaceri care nu depășește 200 milioane euro.
Pentru produsele forestiere	- Micro-întreprinderi - definite în conformitate cu Recomandarea (CE) nr. 361/2003.

Tipul de clasificare ia în considerare diferitele moduri de combinare: întreprinderi autonome, legate și partenere.

În ceea ce privește sectorul agricol, beneficiarii măsurii, a căror cerere de finanțare a fost selectată, sunt eligibili în cadrul schemei de garantare pentru sectorul agricol cu finanțare din PNDR.

În privința schemelor de ajutor de stat aferente acestei măsuri, IMM-urile eligibile, a căror cerere de finanțare a fost selectată, sunt eligibile pentru schema de garantare pentru întreprinderi mici și mijlocii.

Un beneficiar care a îndeplinit condițiile de eligibilitate și de selecție prevăzute pentru măsura 123 sau schemele de ajutor de stat aferente acesteia, este considerat că îndeplinește condițiile prevăzute la art.51 alin.3 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Condiții minime obligatorii pentru acordarea sprijinului:

- a) Proiectul trebuie să respecte conformitatea cu obiectivul general al măsurii și cu cel puțin unul din obiectivele specifice;
- b) Beneficiarul trebuie să demonstreze îmbunătățirea performanței generale a întreprinderii la data dării în exploatare a investiției;
- c) Beneficiarul sau responsabilul legal al proiectului trebuie să dovedească o pregătire profesională, în raport cu proiectul;
- d) Beneficiarul trebuie să prezinte memoriul justificativ sau studiul de fezabilitate;
- e) Beneficiarul nu trebuie să fie în dificultate, în înțelesul prevederilor din Îndrumările Comunității cu privire la ajutorul de stat pentru salvarea și restructurarea firmelor aflate în dificultate (*Jurnalul Oficial* 2004/C 244/02);
- f) Beneficiarul trebuie să declare că asigură cofinanțarea investiției;
- g) Beneficiarul trebuie să prezinte dovada că va obține toate avizele și acordurile conform legislației în vigoare din domeniul: sanitar-veterinar, sanitar, fitosanitar și de mediu necesare realizării investiției în cadrul proiectului. Pentru toate tipurile de investiții, potențialii beneficiari trebuie să obțină acordul de mediu în conformitate cu legislația națională. În anumite situații menționate în legislație, acordul de mediu este însoțit obligatoriu de studiul de impact de mediu, așa cum se prezintă la punctul 5.2. din PNDR;
- h) În cazul produselor agricole cu cotă de procesare, beneficiarul, la depunerea cererii de finanțare, trebuie să facă dovada că deține cotă la nivelul investiției pe care urmează să o realizeze.

Descrierea cerințelor și obiectivelor cu privire la îmbunătățirea performanței generale a întreprinderilor

Sprijinul este acordat pentru investiții corporale și necorporale care conduc la îmbunătățirea performanței generale a întreprinderii beneficiare și care îndeplinesc atât standardele naționale cât și pe cele comunitare.

Planul de afaceri reprezintă partea economică a memoriului justificativ în cazul achizițiilor simple, sau a studiului de fezabilitate în cazul obiectivelor de investiții care au și construcții, iar beneficiarul unui proiect de investiții trebuie să demonstreze îmbunătățirea performanței generale a întreprinderilor prin îndeplinirea unuia sau mai multor obiective de ordin tehnic, economico-financiar și de mediu, conform următoarei liste indicative:

În cadrul acestei măsuri vor fi sprijinite proiectele care conțin elemente ce conduc la îmbunătățirea performanței generale a întreprinderii beneficiare, după cum urmează:

– tehnice:

- a) Îmbunătățirea și optimizarea fluxurilor de producție, prelucrare și marketing a produselor agricole și forestiere (de exemplu: creșterea randamentului de procesare);
- b) Crearea și/sau modernizarea rețelelor locale de colectare, a capacităților de recepționare, depozitare, condiționare, sortare și ambalare a produselor agricole și forestiere (de exemplu: prelungirea perioadei de păstrare, creșterea calității produselor);
- c) Introducerea de tehnologii și procedee pentru obținerea de noi produse, care să satisfacă diferitele cerințe ale consumatorilor (de exemplu: diversificarea gamei de produse);
- d) Îmbunătățirea producției, procesării și marketingului produselor cu standarde de calitate superioare, inclusiv produsele ecologice;
- e) Îmbunătățirea controlului intern al calității materiei prime, semifabricatelor, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing (de exemplu: creșterea siguranței alimentare).

- economico-financiare:

- a) Reducerea costurilor de producție;
- b) Creșterea valorii adăugate brute (VAB) a întreprinderii;
- c) Creșterea eficienței utilizării resurselor de producție;
- d) Îmbunătățirea cooperării orizontale între procesatori, unitățile care furnizează materii prime și sectorul de desfacere;
- e) Creșterea viabilității economice.

- de mediu și siguranță alimentară:

- a) Reducerea emisiilor poluante și a deșeurilor în scopul protecției mediului (de exemplu: conformitatea cu nivelul stabilit prin normele de mediu);
- b) Creșterea gradului de utilizare a energiei din surse regenerabile;
- c) Îmbunătățirea siguranței la locul de muncă și a condițiilor de igienă în producție;
- d) Îmbunătățirea calității produselor prelucrate și a calității produselor alimentare cu respectarea cerințelor de siguranță alimentară precum și a trasabilității (de exemplu: investiții pentru implementarea sistemului de management al calității, de exemplu: ISO 9000:2005; ISO 9001:2000; ISO 14001:2004 (EMAS); ISO 900; ISO/TR 10013:2001; ISO 19011:2002; ISO 27001, inclusiv sistemele bazate pe IT etc.).

Obiectivele de ordin tehnic și de mediu sunt prezentate în studiul de fezabilitate sau, după caz, în memoriul justificativ, iar obiectivele economico-financiare sunt prezentate în planul de afaceri. În Ghidul solicitantului se vor detalia cerințele privind criteriile tehnice, economico-financiare și de mediu pe baza cărora se evaluează îmbunătățirea performanței generale a exploatației solicitantului. Indicatorii stabiliți pentru evaluarea performanței vor fi detaliați în Ghidul solicitantului.

Sectoarele producției primare

Sectoarele prioritare de producție primară pentru produsele agricole în cadrul măsurii sunt: (i) lapte și produse lactate; carne, produse din carne și ouă, (ii) cereale și panificație, (iii) legume, fructe și cartofi, (iv) obținerea și utilizarea biocombustibililor, (v) semințe oleaginoase, (vi) miere de albine, (vii) vin.

Sectoarele prioritare de producție primară pentru produsele forestiere în cadrul măsurii sunt: (i)

lemnnoase, (ii) nelemnnoase (de exemplu: ciuperci, fructe de pădure, semințe, taninuri, plante medicinale etc., cu excepția produselor rezultate din activitatea de vânătoare).

Criterii de selecție

- unități care au programe de restructurare până în 2011, cuprinse în anexa avizată de DG Sanco, pentru îndeplinirea conformității cu standardele comunitare;
- micro-întreprinderi care se adaptează la standardele comunitare nou introduse;
- unități din sectoarele prioritare în ordinea de priorități prezentată mai sus;
- IMM-uri din zone unde există materie primă disponibilă și nu există capacități de procesare;
- forme asociative constituite /membri ai unei Organizații Interprofesionale pentru Produsele Agroalimentare (OIPA) recunoscută, cu minim 6 luni înainte de lansarea sesiunii pentru care aplică, conform legislației în vigoare;
- să nu mai fi beneficiat de alt sprijin SAPARD/FEADR pentru același tip de activitate;
- IMM-uri care sunt atât producătoare de materie primă cât și procesatoare;
- IMM-uri care procesează produse tradiționale;
- să colecteze și/sau să proceseze produse ecologice;
- se va acorda prioritate micro-întreprinderilor care procesează produse lemnoase și care promovează tehnologii de protecția mediului;
- micro-întreprinderi pentru sacrificare și procesare carne, precum și cele pentru colectare și procesare lapte.

Punctajele pentru proiectele care prevăd investiții în energie regenerabilă se acordă proporțional cu ponderea acestor investiții, în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Pentru proiectele care procesează materie primă din producția proprie, produse tradiționale atestate, colectează și procesează produse ecologice punctajul se acordă proporțional cu ponderea acestora din producția totală realizată.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate.

Sistemul de selecție este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecție”.

Tipuri de investiții (corporale / necorporale)

Sprijinul va fi acordat pentru investiții corporale și/sau necorporale întreprinderilor din industria de prelucrare a produselor agro-alimentare și forestiere .

Investiții corporale (lista indicativă):

Pentru produsele agricole

- a) Construcții noi și/sau modernizarea clădirilor folosite pentru procesul de producție, inclusiv construcții destinate protecției mediului, infrastructură internă și utilități, precum și bransamente și racorduri necesare proiectelor;
- b) Construcții noi și/sau modernizări pentru depozitarea produselor, inclusiv depozite frigorifice en-gross;
- c) Achiziționarea sau achiziționarea în leasing de noi utilaje, instalații, echipamente, aparate și costuri de instalare;

- d) Investiții pentru îmbunătățirea controlului intern al calității materiei prime, semifabricatelor, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing;
- e) Investiții pentru producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile;
- f) Achiziționarea sau achiziționarea în leasing de noi mijloace de transport specializate, necesare activității de producție și marketing, identificate ca necesare prin studiul de fezabilitate sau memoriul justificativ.

Pentru produsele forestiere

- a) Construcții noi și modernizarea tuturor categoriilor de spații și încăperi pentru producerea și stocarea produselor forestiere, necesare realizării proiectului, inclusiv utilități și bransamente care nu depășesc 10% din valoarea eligibilă a proiectului;
- b) Achiziționarea sau achiziționarea în leasing de noi instalații, mașini și echipamente pentru recoltarea (în cazul proceselor tehnologice complexe), transportul și procesarea primară a produselor forestiere (lemnose și nelemnose), precum și investiții pentru modernizarea și re tehnologizarea capacităților existente, așa cum sunt prevăzute în studiile de fezabilitate, cu respectarea standardelor de mediu și securitate a muncii.

Investiții necorporale pentru produsele agricole și forestiere (lista indicativă):

- i. Organizarea și implementarea sistemelor de management al calității și de siguranță alimentară, dacă sunt în legătură cu investițiile corporale ale proiectului;
- ii. Cumpărarea de tehnologii (know-how), achiziționarea de patente și licențe pentru pregătirea implementării proiectului;
- iii. Costurile generale ale proiectului conform articolului nr. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006, cum ar fi: taxe pentru arhitecți, ingineri și consultanți, studii de fezabilitate, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor necesare implementării proiectelor, așa cum sunt ele menționate în legislația națională, pentru pregătirea implementării proiectului (maxim 8% din valoarea totală eligibilă a proiectului, dacă proiectul prevede și construcții și maxim 3% în cazul în care proiectul nu prevede realizarea construcțiilor);
- iv. Achiziționarea de software, identificat ca necesar prin studiul de fezabilitate sau memoriul justificativ.

Investiții care nu se finanțează prin această măsură:

- i. Procesarea sfeclei de zahăr care nu se încadrează în cota alocată, precum și procesarea trestiei de zahăr;
- ii. Procesarea tutunului;
- iii. Investiții pentru unități de ecarisaj;
- iv. Investiții în activitatea de cercetare pentru obținerea de noi produse și tehnologii în domeniul procesării și marketingului produselor agricole și forestiere;
- v. Investiții care sprijină direct vânzarea cu amănuntul.

Investițiile și costurile neeligibile pentru produsele agricole și forestiere sunt:

- i. Construcția sau modernizarea locuinței;
- ii. Achiziționarea de bunuri second-hand;
- iii. Achiziționarea de teren;

- iv. TVA cu excepția TVA-ului nerecuperabil, în cazul în care este în mod real și definitiv suportat de către beneficiari, alții decât persoanele neimpozabile, conform art. 71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005;
- v. Costuri operaționale, inclusiv costuri de întreținere și chirie;
- vi. Comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare;
- vii. Costuri privind contribuția în natură;
- viii. Costuri privind promovarea produselor pe piața internă prin expoziții, reclame și publicitate;
- ix. Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
- x. Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.;
- xi. Cheltuieli realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepția studiilor tehnice, a planurilor de afaceri și a studiilor de fezabilitate;
- xii. Achiziția de mijloace de transport pentru uz personal și transport persoane;
- xiii. Investiții privind operațiunile de simplă înlocuire în conformitate cu art. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;
- xiv. Investițiile realizate în cadrul schemelor de sprijin prevăzute la Art. 2 (2) din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;
- xv. Investițiile realizate de către organizațiile de producători din sectorul legume-fructe care beneficiază de sprijin prin Organizarea Comună de Piață.

Descrierea standardelor pentru care poate fi oferită o perioadă de grație întreprinderilor și micro-întreprinderilor cu scopul de a se conforma cu standardul nou introdus

Întreprinderi cu perioadă de tranziție

Unitățile de prelucrare a cărnii, a laptelui și produselor lactate menționate în Apendicele B, Anexa VII a Tratatului privind aderarea României la UE, care beneficiază de o perioadă de tranziție în vederea îndeplinirii standardelor minime privind mediul, igiena și bunăstarea animalelor, vor primi sprijin să se conformeze standardelor specifice până la încheierea perioadei de tranziție respective sau a perioadei de investiție, oricare dintre acestea se desfășoară mai întâi (lista unităților aflate în tranziție până la 31 decembrie 2009, menționate în Apendicele B, Anexa VII a Tratatului privind aderarea României la UE, a fost amendată prin Deciziile CE nr. 23/2007 (J.O. L 8 din 13.01.2007), nr. 710/2007 (J.O. L 288 din 6.11.2007), nr.465(J.O.L 161 din 20.06.2008), nr.720 (J.O.L 240 din 09.09.2008), nr. 374(J.O.L 116 din 09.05.2009), nr.852 (J.O.L 312/27.11.2009), nr. 89 (J.O.L. 40/55 din 13.02.2010), nr.651 (J.O.L 282/39 din 28.10.2010), nr.654 (J.O.L 283/34 din 29.10.2010) și nr.9 (J.O.L 11 din 10.01.2011). Aceste întreprinderi care beneficiază de o perioadă de tranziție pentru îndeplinirea standardelor vor fi sprijinite ca întreprinderi prioritare.

Pentru fiecare proiect aparținând întreprinderilor cu perioadă de tranziție se va verifica dacă a mai primit sprijin public pentru conformarea parțială sau integrală la standardele comunitare.

În baza Deciziei CE 2010/654/UE, a Deciziei CE 2011/9/UE și a Deciziei CE 2011/898/UE și a eventualelor modificări ulterioare, unitățile aprobate de către Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor beneficiază de o perioadă de tranziție pentru îndeplinirea standardelor, în conformitate cu termenele din Anexa - Descrierea standardelor

comunitare în vigoare. Listele unităților care beneficiază de perioada de tranziție sunt aprobate prin deciziile Comisiei.

Micro-întreprinderi

Va fi acordat sprijin pentru standardele care intră în vigoare în România după 1 Ianuarie 2007 sau au intrat deja în vigoare, dar este nevoie de o perioadă de tranziție pentru introducerea lor. Standardele trebuie să se refere la cerințele sanitar-veterinare, legate de siguranța alimentelor, de protecția mediului, de siguranța igienică și la locul de muncă .

În perioada de implementare a PNDR, ca urmare a introducerii unei noi legislații privind standardele comunitare, sprijinul nu poate fi acordat decât pentru investițiile realizate de către micro-întreprinderi conform art. 28, alin. (2) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, pentru a respecta un standard comunitar recent introdus. În acest caz, pentru respectarea standardului în cauză, se poate acorda o perioadă de grație de maximum 36 de luni de la data la care standardul devine obligatoriu pentru întreprindere .

„Descrierea standardelor comunitare în vigoare” este prezentată în Anexa la fișa măsurii.

Tipul sprijinului

Sprijin public nerambursabil.

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenției de plăți plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiții, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiționată de constituirea unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului. Garanția depusă se eliberează numai în cazul în care Agenția de plăți stabilește că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiții a depășit valoarea avansului.

Potențialii beneficiari ai acestei măsuri au la dispoziție facilitățile financiare conform pachetului de acte normative pentru creditarea și garantarea investițiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanțării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul” care a constituit principalul instrument pentru creșterea absorbției fondurilor de pre-aderare. Verificarea respectării intensității maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanțare.

Volumul sprijinului

Pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici și mijlocii

Cuantumul sprijinului este de 50% din valoarea eligibilă a investiției, cu un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 2.000.000 Euro/proiect.

Cuantumul sprijinului este de 50% din valoarea eligibilă a investiției, cu un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 3.000.000 Euro/proiect pentru investițiile care aparțin unei forme asociative și care deservește membrii acesteia.

Cuantumul sprijinului pentru investițiile pentru sacrificare și procesare carne, precum și pentru colectare și procesare lapte realizate de micro-întreprinderi este de 50%, dar cu o valoare eligibilă redusă care urmează a fi stabilită prin ordin al ministrului.

Intensitatea sprijinului pentru regiunea Regiunea de dezvoltare 8 București –Ilfov se limitează la 40% din valoarea eligibilă în conformitate cu art. 28(3) din Regulamentul 1698/2005 și cu Harta de Ajutor Regional.

Pentru alte întreprinderi

Cuantumul sprijinului este de 25% din valoarea eligibilă a proiectului, cu un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 2.000.000 Euro/proiect.

Intensitatea sprijinului pentru regiunea Regiunea de dezvoltare 8 București–Ilfov se limitează la 20% din valoarea eligibilă conform art. 28(3) din Reg. 1698/2005.

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri pentru operațiunile prevăzute la art. 36 din Tratatul de instituire a Comunității Europene nu va fi cumulat cu niciun alt ajutor de stat în înțelesul art. 87 (1) din Tratat, sau cu altă contribuție a statului membru, dacă o astfel de cumulare ar conduce la depășirea intensității maxime a sprijinului stipulată de Regulamentul (CE) nr. 1698/2005.

Verificarea respectării intensității maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanțare.

Prevederi pentru ajutor de stat

În situația în care creșterea valorii adăugate a produselor agricole implică obținerea de produse care nu sunt listate în Anexa I la Tratatul de Instituire a Comunității Europene, vor fi sprijinite numai sectoarele precizate în schema de ajutor de stat, care va fi conformă cu Regulamentul (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru întreprinderi mici și mijlocii și numai de la data intrării în vigoare a acesteia.

De asemenea, pentru produsele forestiere va fi aplicată distinct o schemă de ajutor de stat care va fi conformă cu Regulamentul (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru micro întreprinderi.

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013:

Cost total: 1.786.571.137 Euro

Cheltuială publică: 719.924.994 Euro, din care:

- 34.613.761 Euro reprezintă alocarea financiară aferentă schemei de garantare pentru sectorul agricol;
- 10.550.000 Euro reprezintă alocarea financiară aferentă schemei de garantare pentru întreprinderi mici și mijlocii;
- 4.449.024 Euro cheltuială publică (4.206.625 Euro FEADR) reprezintă alocarea financiară din PERE pentru proiecte ce vizează noile provocări.

Din alocarea financiară suplimentară de 103.855.905 euro (fonduri publice) o parte se va acorda distinct pentru proiectele care vizează implementarea standardelor comunitare.

În cazul în care alocarea separată destinată proiectelor care vizează implementarea standardelor comunitare nu se va consuma, aceasta va fi utilizată pentru finanțarea proiectelor care vizează alte tipuri de investiții.

Coerența cu primul pilon

Criteriile și regulile administrative elaborate vor avea în vedere ca activitățile care beneficiază în mod excepțional de sprijin pentru dezvoltarea rurală, în conformitate cu schemele de sprijin prezentate în Anexa I a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006, nu sunt sprijinite prin alte instrumente ale PAC.

Liniile de demarcare și procedura administrativă pentru evitarea dublei finanțări sunt detaliate la punctul 5.2.5. din PNDR.

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri poate fi completat în mod direct cu sprijinul acordat prin măsura 111 “ Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe”.

De asemenea, sprijinul acordat prin măsură este complementar acțiunilor prevăzute în cadrul altor măsuri din Axa I (121 *"Modernizarea exploatațiilor agricole"*, 122 *"Îmbunătățirea valorii economice a pădurii"*, 125 *"Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii"* și 142 *"Înființarea grupurilor de producători"*), Axa III și Axa IV LEADER.

Demarcarea cu celelalte axe din PNDR

Prin Axa 3 sunt sprijinite numai micro-întreprinderile din mediul rural, care:

- Procesează produse din Anexa I la Tratatul de Instituire a Comunității Europene dar nu obțin produse alimentare ca produs finit;
- Produc și utilizează în procesul de producție (ca parte componentă a proiectului) energie din surse regenerabile.

Prin Axa 1 sunt sprijinite investițiile în:

- Întreprinderile (micro-întreprinderi, IMM-uri și întreprinderi intermediare) de industrie alimentară;
- Întreprinderile care produc și comercializează biocombustibili pentru transport prin procesarea produselor listate în Anexa I la Tratat;
- Întreprinderile care produc și utilizează în procesul de producție (ca parte componentă a proiectului) energie din surse regenerabile.

Demarcarea cu alte fonduri

Sprijinul acordat acestei măsuri este complementar acțiunilor finanțate prin alte fonduri:

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR);
- Fondul de Coeziune (FC);
- Fondul Social European (FSE).

Prin FEDR sunt sprijinite întreprinderile (micro-întreprinderi, IMM-uri, întreprinderi intermediare din mediul urban și întreprinderi mari), care:

- Procesează produse din Anexa I la Tratatul de Instituire a Comunității Europene dar nu obțin produse alimentare ca produs finit;
- Obțin energie electrică/termică din biocombustibil, exceptând întreprinderile care procesează produse agricole listate în Anexa I la Tratat.

Corelarea măsurii cu alte măsuri din FEADR și alte fonduri va avea un efect pozitiv atât asupra producției, cât și a canalelor de comercializare și a mediului înconjurător.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013***
Realizare	Numărul total al întreprinderilor Împărțite în funcție de:	2.945
	• dimensiunea acestora – micro-întreprinderi – IMM – altele • tipul de sector (agricultură în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*, silvicultură și industrie alimentară) • tipul de activitate (procesare/marketing, dezvoltare)	2.356 530 59
	Volumul total al investițiilor (euro) Împărțite în funcție de:	1.786.571.137
	• dimensiunea acestora ○ micro-întreprinderi ○ IMM ○ mari • tipul de sector (agricultură în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*, silvicultură și industrie alimentară) • tipul de activitate (procesare/marketing, dezvoltare)	1.051.556.152 544.858.589 190.156.397
Rezultat –	Creșterea VAB (mil. Euro) Împărțită în funcție de tipul de sector (agricultură în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*, silvicultură și industrie alimentară)	628
	Numărul de întreprinderi care introduc produse noi și/sau tehnici noi Împărțite în funcție de:	1.622
	• reorganizarea producției din care: <i>pentru produsele agricole</i> - produse noi - tehnologii noi <i>pentru produsele forestiere</i> - produse noi - tehnologii noi • tipul de sector (agricultură în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*, silvicultură și industrie alimentară)	
Impact**	Creșterea economică (mil. Euro)	2.378
	Creșterea productivității muncii	Creștere anuală cu 8%

** Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Indicatori adiționali

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Capacități implicate aferente proiectelor aprobate pe tip de sector (agricultură în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*, silvicultură și industrie alimentară) • noi • modernizate	
	Număr de întreprinderi sprijinite, din care: ▪ cu programe de restructurare până în 2009 ▪ care aparțin formelor asociative	2.945 391 432
Rezultat	Număr de întreprinderi care îndeplinesc standardele comunitare, ca urmare a sprijinului	3.205

***) Notă: Conform Deciziei (CE) nr. 369/2003 cu privire la clasificarea principalelor tipuri de ferme – TF8,**

1. Sectorul agricol cuprinde:

- culturi de câmp (cereale, oleginoase, culturi proteice, tehnice, culturi rădăcinoase câmp);
- horticultură (legume de grădină, flori, plante ornamentale, ciuperci);
- viticultură (viță de vie pentru vin și struguri de masă);
- culturi permanente (fructe);
- creșterea animalelor pentru lapte;
- creșterea animalelor (excluzând laptele);
- granivore (porci și păsări);
- mixt (creșterea animalelor pentru lapte și carne/culturi vegetale și creșterea animalelor).

2. Tipul de producție cuprinde:

- produse agricole ecologice;
- produse agricole convenționale

Alocarea financiară suplimentară de 103.855.905 euro (fonduri publice), nu va conduce la o creștere a targetului indicatorului „Numărul total al întreprinderilor”. În urma analizării stadiului implementării acestei măsuri, având în vedere faptul că în prezent sunt în curs de angajare toate fondurile disponibile iar obiectivul stabilit inițial nu a fost atins, pentru ca Programul să conțină obiective cât mai realiste, întreprinderile care vor fi sprijinite ca urmare a realocării vor fi parte a targetului stabilit inițial.

Indicatori aferenți suplimentării fondurilor prin realocarea propusă de 103.855.905 euro (fonduri publice)

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2012-2013
Realizare	Numărul total al întreprinderilor	252
	Împărțite în funcție de dimensiunea acestora:	
	– micro-întreprinderi (din care 73 microîntreprinderi pentru sacrificare și procesare carne și colectare lapte)	228
	– IMM	24
	– altele	0
	Volumul total al investițiilor (euro)	207.711.810
	Împărțite în funcție de dimensiunea acestora:	
	○ micro-întreprinderi (din care 14.539.827 euro pentru	178.736.013

	microîntreprinderi pentru sacrificare și procesare carne si colectare lapte)	
	○ IMM	28.975.797
	○ altele	0

Descrierea standardelor comunitare în vigoare³⁴

Nr. Crt.	Standardul	Legislația UE	Legislația națională	Data la care standardul devine obligatoriu	Data la care se încheie perioada de grație*	Tipuri de investiții
1.	Standarde generale pentru igiena produselor alimentare	Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului nr. 852/2004/CE privind aprobarea Regulilor generale pentru igiena produselor alimentare Decizia CE 2011/9/UE Decizia CE 2010/654/UE Decizia CE 2011/898/UE	Regulamentul nr. 852/2004/CE se aplică direct în legislația națională începând cu 01.01.2007.	31.12.2011 31.12.2013	31.12.2014 31.12.2016	a. Construirea/modernizarea clădirilor pentru respectarea cerințelor generale de igienă în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară b. Achiziționarea/instalarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerințelor generale de igienă în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară
2.	Standarde privind controalele oficiale efectuate pentru a se asigura verificarea conformității cu legislația privind hrana pentru animale și cea privind alimentele și cu regulile de sănătate și de protecție a animalelor	Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului nr. 882/2004/CE pentru aprobarea Regulilor privind controalele oficiale efectuate pentru a se asigura verificarea conformității cu legislația privind hrana pentru animale și cea privind alimentele și cu regulile de sănătate și de protecție a animalelor	Regulamentul nr. 882/2004/CE se aplică direct în legislația națională începând cu 01.01.2007.	01.01.2007	01.01.2010	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru respectarea cerințelor privind controalele oficiale efectuate pentru a se asigura verificarea conformității cu legislația privind hrana pentru animale și cea privind alimentele și cu regulile de sănătate și de protecție a animalelor în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară b. Achiziționarea/instalarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru respectarea privind controalele oficiale efectuate pentru a se asigura verificarea conformității cu legislația privind hrana pentru animale și cea privind alimentele și cu regulile de sănătate și de protecție a animalelor, de igienă în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară
3	Standarde specifice de igienă pentru alimentele de origine animală	Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului nr. 853/2004/CE care stabilește reguli specifice de igienă pentru alimentele de origine animală Decizia CE 2011/9/UE	Regulamentul nr. 853/2004/CE se aplică direct în legislația națională începând cu 01.01.2007.	31.12.2011 31.12.2013	31.12.2014 31.12.2016	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru respectarea cerințelor specifice de igienă pentru alimente de origine animală, în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară b. Achiziționarea/instalarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerințelor specifice de igienă pentru

³⁴ Pentru unitățile care beneficiază de perioada de tranziție. Agenția de plăți va aproba proiecte cu o durată de execuție care să permită beneficiarului să finalizeze investiția până la expirarea perioadei de grație.

		Decizia CE 2010/654/UE Decizia CE 2011/898/UE				alimente de origine animală, în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară
4.	Standarde specifice pentru organizarea de controale oficiale referitoare la produsele de origine animală destinate consumului uman	Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului Uniunii Europene nr. 854/2004/CE care stabilește reguli specifice pentru organizarea de controale oficiale referitoare la produse de origine animală destinate consumului uman	Regulamentul nr. 854/2004/CE se aplică direct în legislația națională începând cu 01.01.2007	01.01.2007	01.01.2010	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru respectarea cerințelor specifice pentru organizarea de controale oficiale referitoare la produse de origine animală destinate consumului uman, în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară b. Achiziționarea/instalarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerințelor specifice pentru organizarea de controale oficiale referitoare la produse de origine animală destinate consumului uman, în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară
5.	Standarde privind siguranța alimentelor și a hranei pentru animale	Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 178/2002 din 28 ianuarie 2002 de stabilire a principiilor și cerințelor generale ale legislației în domeniul alimentar, de înființare a Autorității europene a securității alimentare și de stabilire a procedurilor referitoare la securitatea produselor alimentare	Regulamentul nr. 178/2002/CE se aplică direct în legislația națională începând cu 01.01.2007	01.01.2007	01.01.2010	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru respectarea cerințelor privind siguranța alimentelor și a hranei pentru animale în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară b. Achiziționarea/instalarea de noi mașini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerințelor privind siguranța alimentelor și a hranei pentru animale, în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară

**Data încheierii perioadei de grație este în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005. Sprijinul este acordat pentru investiții cu scopul de a se conforma standardelor comunitare într-o perioadă de maxim 36 de luni de la data la care standardul devine obligatoriu pentru întreprinderi.*

Investițiile finanțate pentru îndeplinirea standardelor trebuie să fie finalizate până la sfârșitul perioadei de grație, dar plata se poate efectua și ulterior.

Justificare referitoare la necesitatea sprijinului pentru standardele comunitare nou introduse

Sprijinul pentru standardele comunitare nou introduse este acordat întreprinderilor pentru a li se permite o perioadă de timp corespunzătoare în vederea pregătirii îndeplinirii conformității cu standardele comunitare. Deși termenul limită pentru adoptarea majorității standardelor a fost până la data aderării, s-a constatat faptul că pregătirea necesită un timp mai îndelungat. În plus, pentru îndeplinirea standardelor este necesară o sursă financiară semnificativă, care implică desfășurarea de activități economice fără obținere de venituri, și din acest motiv întreprinderile nu-și pot permite să realizeze astfel de investiții. Introducerea celor mai multe dintre standardele din listă va contribui la protecția mediului. Acest lucru demonstrează că este necesar ca întreprinderile să fie sprijinite pentru realizarea acestor investiții. Principala posibilitate de a sprijini întreprinderile este PNDR 2007-2013. În perioada de grație de trei ani acordată pentru îndeplinirea conformității cu standardele menționate, întreprinderile pot solicita sprijin și își pot finaliza investițiile necesare pentru conformitatea cu aceste standarde.

Măsura	Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii
Articole care stau la baza măsurii	Articolele nr. 20 (b) (v) și 30 din Regulamentul (EC) nr. 1698/2005 Punctul 5.3.1.2.5 din Anexa II a Regulamentul (EC) nr. 1974/2006, Articolul 1 punctul 2 (1) (c) al Regulamentului (CE) nr.473/2009 Anexa Regulamentului nr. (CE) 74/2009 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	125

Motivația sprijinului

Îmbunătățirile funciare au reprezentat pentru agricultura României un adevărat scut protector, având în vedere că din cele 14,8 milioane ha teren agricol, 9,3 milioane ha sunt teren arabil. Astfel, secetele de lungă durată au impus amenajarea unor suprafețe de cca. 3 milioane ha la irigații. Amenajările au fost realizate în cea mai mare parte în perioada 1970-1989. Unele amenajări au cuprins și terenuri situate la înălțimi mari față de sursa de apă (250 - 300 m), fiind astfel mari consumatoare de energie la pomparea apei și deci neeficiente din punct de vedere economic. Zonele cele mai secetoase sunt situate în Câmpia Română, Dobrogea, Podișul Moldovei. Totodată, inundațiile și excesul de umiditate al zonelor joase au impus îndiguiri și desecări pe suprafețe ce depășesc 3,1 milioane ha din cele 4 milioane ha necesare. Pe cca. 215 mii ha rețeaua de canale de desecare a fost completată și cu o rețea de drenaj închis.

Procesul de restituire a proprietăților agricole și forestiere din ultimii 18 ani a condus la o fragmentare excesivă a proprietăților și exploataților agricole și forestiere. Infrastructura ce deservea sistemele agricole și forestiere (rețeaua de drumuri de acces, sistemele de îmbunătățiri funciare și irigații, sistemele de prevenire a inundațiilor etc.) concepute în cea mai mare măsură în perioada economiei planificate nu mai sunt adaptate noilor structuri de exploatare rezultate. În procesul de restructurare și reformă o parte importantă din infrastructura existentă fie nu a mai putut fi adaptată și a fost abandonată, fie a rămas fără utilizare ca urmare a neadaptării la noile structuri și în multe situații s-a deteriorat sau a fost vandalizată.

În consecință, în ultimii ani Guvernul român împreună cu administratorii și utilizatorii acestei infrastructuri au încercat diferite soluții de adaptare a infrastructurii la noua structură agricolă și forestieră. Folosirea eficientă a infrastructurii utilizabile reclamă investiții nu numai pentru adaptare la noile structuri dar și pentru modernizare și dezvoltare.

Oportunitățile dezvoltării economice sunt, în acest moment, limitate în zonele rurale ale României, în pofida existenței unui potențial important în agricultură. Lipsa unei infrastructuri adecvate contribuie la această limitare. Secetele, inundațiile și alte probleme legate de climă au un impact semnificativ asupra stabilității producției și a securității alimentare naționale.

În România, datorită condițiilor climatice, irigațiile reprezintă o completare absolut necesară precipitațiilor în vederea diminuării deficitului de apă din sol pentru a asigura condiții optime de dezvoltare a culturilor, reprezentând, de asemenea, o verigă tehnologică în creșterea plantelor. Astfel, irigația reprezintă un input pentru producția agricolă, iar prin practicarea irigației producătorul agricol își îmbunătățește competitivitatea și are siguranța unei producții ridicate și relativ stabile de la an la an. Investițiile în infrastructura de irigație, pe lângă impactul favorabil asupra mediului (reducerea riscului la secetă, combaterea aridizării, reducerea pierderilor de apă prin infiltrații - cu consecințe negative asupra apei freatică și solului) conduc la reducerea consumului de resurse energetice și de apă.

Procesul de reformă a sectorului agricol și forestier a inclus și măsuri de restructurare a modului de administrare și utilizare a infrastructurii existente, astfel: infrastructura națională de irigații și îmbunătățiri funciare a fost păstrată în proprietatea și administrarea statului până la un anumit nivel, iar infrastructura intermediară și finală a fost transferată în proprietatea și administrarea utilizatorilor finali (fermierilor) organizați în structuri asociative denumite Organizații de Utilizatori de Apă pentru

Irigații – OUAI și Federații de Organizații de Utilizatori de Apă pentru Irigații (FOUAI). Infrastructura mare (acumulările de apă, canalele magistrale, stațiile de pompare etc.) au rămas în proprietatea statului, fiind administrate de către Administrația Națională de Îmbunătățiri Funciare-ANIF. Operațiunile și activitățile finanțate prin această măsură vor sprijini infrastructura care face obiectul proiectelor de reabilitare și care este în proprietatea și administrarea OUAI și/sau FOUAI, compusă din: prize de apă, stații de pompare (inclusiv rețeaua electrică de alimentare a acestora cu energie), canale de transport și de distribuție a apei, rețeaua de conducte subterane etc., precum și infrastructura de desecare și drenaj, combaterea eroziunii solului și apărare împotriva inundațiilor. Aceste organizații și federații (OUAI) sunt persoane juridice de utilitate publică, fără scop patrimonial, ce se constituie și funcționează în conformitate cu Legea nr. 138/2004 a îmbunătățirilor funciare și care administrează infrastructura de îmbunătățiri funciare în interesul utilizatorilor de teren.

În acest scop s-au constituit până în prezent 315 organizații de îmbunătățiri funciare (OIF), din care: 309 de organizații ale utilizatorilor de apă pentru irigații (OUAI), 4 organizații de desecare - drenaj și 3 organizații cu activitate de irigații și de desecare. Suprafața totală utilizată de aceste organizații este de 775.000 hectare, defalcată astfel:

Tipul de infrastructură	Suprafața pe tipul de amenajare – ha -
Irigații	745.430
Desecări	29.075
Irigații și desecări	7.047 (irigații) 5.355 (desecări)

În afară de această problemă a adaptării infrastructurii existente la noile structuri agricole și forestiere, competitivitatea sectorului agricol și forestier este în mare măsură afectată de sub-dezvoltarea infrastructurii astfel că sectoarele rămân vulnerabile condițiilor climatice (alternarea situațiilor de secetă cu inundațiile frecvente), cu efecte economice însemnate asupra viabilității economice a fermelor. În contextul încălzirii globale această problemă devine mult mai acută.

Analizând situația suprafețelor amenajate pentru irigații și gradul de folosire a irigațiilor se constată o medie anuală de 424 mii hectare utilizate pentru irigații. Gradul anual de utilizare a celor 867 mii hectare pregătite să funcționeze a variat anual între 10 și 67% din această suprafață în perioada 1990-2007.

În ultimii ani nu s-au efectuat investiții în reabilitarea/modernizarea sistemelor de irigații predate utilizatorilor finali, ci numai cheltuieli (minime și de cele mai multe ori insuficiente) pentru întreținerea și reparația anuală a unor sisteme și anume acelea în care s-au înregistrat cereri de apă din partea fermierilor.

În prezent se derulează un proiect pilot privind reabilitarea și reforma sectorului de irigații, finanțat dintr-un împrumut de la Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, prin care se realizează reabilitarea pentru irigații a 50.000 ha în amenajările Sadova - Corabia și Nicorești – Tecuci și 100.000 ha în amenajările Terasa Viziru, Terasa Brăilei, Terasa Covurlui, Fântânele Șag și Șemlac Pereg. Această suprafață reprezintă cca. 20 % din suprafața care se află în administrarea organizațiilor utilizatorilor de apă pentru irigații.

Strategia de modernizare și reabilitare a infrastructurii de îmbunătățiri funciare vizează în primul rând reabilitarea infrastructurii existente, economisirea resurselor de apă și eficientizarea sistemului de irigații. În acest scop prioritate se va acorda reabilitării și modernizării sistemelor existente.

Pentru evitarea, prin intervenția acestei măsuri, a unor eventuale impacte de mediu negative sau contradictorii față de obiectivele Axei 2, toate proiectele contractate trebuie să aibă avizele de mediu cerute de lege. De menționat că aceste avize țin cont și de obiectivele rețelei comunitare de arii protejate Natura 2000. Mai mult, în ceea ce privește irigațiile și drenajele, se sprijină doar modernizarea/reabilitarea sistemelor existente (sisteme care au fost luate în calcul în momentul desemnării siturilor Natura 2000 și care nu pot conduce la modificări majore în ceea ce privește condițiile de mediu, ci mai mult la eficientizarea - inclusiv energetică, a mijloacelor cu care se realizează irigațiile sau drenajele) și se consideră eligibile doar proiectele care vizează sistemele de

irigații viabile din punct de economic - astfel încât o scădere cu 10% a pierderilor de apă după realizarea investiției este un obiectiv ambițios. În ceea ce privește infrastructura de acces în ferme și în pădure (rutieră și feroviară), aceasta vizează lucrări la scară mică, dar pentru care de asemenea trebuie prezentate la Agenția de plată avizele de mediu cerute de legislația în vigoare.

Densitatea scăzută a rețelei de drumuri forestiere are ca rezultat o serie de acțiuni cu efecte nefavorabile, cum sunt: concentrarea tăierilor în zonele apropiate căilor de acces, aplicarea necorespunzătoare a tratamentelor și creșterea costurilor și consumurilor de energie la lucrările de cultură și exploatare.

Accesibilitatea pădurilor țării este redusă, având în prezent un indice de densitate de 6,53 metri liniari/hectar, care este sub densitatea din țările europene cu sector forestier bine dezvoltat (30-35 metri liniari /hectar). Ținta fixată pentru perioada 2007-2010, conform Studiului pentru creșterea accesibilității la fondul forestier național, realizat de Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice din anul 2006, este atingerea unui indice de densitate de 7,16 ml/ha.

Dezvoltarea rețelei de drumuri forestiere până la atingerea acestei densități este necesară în vederea creșterii competitivității activităților din domeniul forestier și a reducerii impactului negativ asupra mediului înconjurător, determinat de lucrările de exploatare și transport a lemnului pe distanțe mari între parchetul de exploatare și drumul forestier. Dezvoltarea infrastructurii în sectorul forestier va duce la integrarea în circuitul economic a unei suprafețe semnificative de păduri care sunt greu accesibile sau inaccesibile în acest moment.

Drumurile forestiere constituie cea mai mare parte a rețelei de transport utilizată în silvicultura românească, însă nu singura. Funicularele sunt folosite uneori în cazul unor cantități mari de material lemnos de recoltat într-o perioadă scurtă de timp, în zone inaccesibile. Mai mult, există anumite regiuni și văi în România, cum ar fi Valea Vaserului din județul Maramureș, unde căile ferate forestiere sunt singurul mijloc de transport, și care sunt încă în folosință în silvicultură. Această măsură își propune acordarea sprijinului financiar pentru diferite mijloace de transport, cu condiția ca utilitatea lor să fie demonstrată.

Varietatea mare de relief, corelată cu substratul litologic specific spațiului rural românesc induce un grad mare de torențialitate în cuprinsul bazinelor hidrografice. La această dată în păduri sunt în funcțiune 2.370 km de albie corectată. Conform studiilor întocmite, lungimea rețelei hidrografice torențiale se ridică la 29.000 km, din care 2.372,42 km a fost amenajată până în 2006, alți 1.630 km de albie necesitând lucrări complexe de corectarea torenților până în 2020. Lucrările de amenajare a bazinelor hidrografice, cum sunt barajele, digurile și canalele, propuse pentru sprijin prin această măsură, pot, cu condiția să fie completate de măsuri de gospodărire durabilă a pădurilor în zona montană, să reducă semnificativ nivelul pagubelor cauzate de cursurile de apă torențiale asupra sectorului forestier și a altor activități din zonele rurale.

Strategia Guvernului prevede introducerea de măsuri de comasare și reparcelare a suprafețelor agricole și forestiere. Cadrul legislativ și administrativ pentru îndeplinirea acestui obiectiv nu este încă finalizat. După finalizarea acestuia, România consideră oportună introducerea în PNDR a unor activități și operațiuni care să sprijine procesul de comasare și reparcelare. Detaliile acestora vor fi stabilite și introduse printr-o amendare ulterioară a Programului în 2012.

Cantitățile extrem de ridicate de precipitații care s-au înregistrat, cu mult peste cele normale, viiturile repetate și intense, precum și inundațiile asociate acestora au determinat pagube substanțiale în localitățile rurale afectate. Inundațiile cauzează în mediul rural importante pagube economice. Prin aceasta se prejudiciază condițiile de viață și muncă în mediul rural iar potențialul de producție agricol se diminuează din cauza inundării unor suprafețe agricole considerabile.

Amploarea mare a inundațiilor se datorează lipsei unor utilități și servicii de protecție împotriva inundațiilor, a lucrărilor de consolidare a malurilor și regularizare a cursului râurilor, rezultatul indicând vulnerabilitatea comunităților umane rurale expuse riscului, manifestată prin slaba lor capacitate de a putea absorbi efectele fenomenului și de a se reface după trecerea acestuia.

În 2010, România s-a confruntat cu un prim val de inundații în perioada iunie –iulie, urmate de un alt val de inundații în cursul lunii august care au afectat aproape toate județele țării.

În anul 2010 a fost elaborată și aprobată Strategia națională de management al riscului la inundații pe termen mediu și lung care transpune prevederile Directivei 2007/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2007 privind evaluarea și gestionarea riscurilor la inundații.

Obiectivele măsurii

Obiective generale

Adaptarea infrastructurii agricole și forestiere la noile structuri de proprietate apărute ca urmare a procesului de restituire a proprietăților în vederea creșterii competitivității sectorului agricol și forestier.

Măsura va cuprinde trei submăsuri pentru care se detaliază elementele specifice, după cum urmează:

Submăsura 125 a *"Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii"*

Obiective specifice

- Creșterea eficienței activității agricole prin îmbunătățirea aprovizionării cu input-uri și o mai bună valorificare a produselor rezultate;
- Ameliorarea calității mediului și diminuarea surselor de poluare.

Obiective operaționale

- Construirea și/sau modernizarea infrastructurii agricole: drumurile de acces și drumurile agricole de exploatație, situate în fondul funciar agricol;
- Modernizarea și/sau re tehnologizarea sistemelor de irigații și a altor lucrări de îmbunătățiri funciare care să asigure funcționarea optimă a sistemelor de irigații ;

Domeniul de acțiune

Acțiunile sprijinite în cadrul acestei sub-măsuri sunt:

- îmbunătățirea accesului la exploatațiile agricole;
- construirea și modernizarea drumurilor de exploatație care să asigure accesul public la exploatațiile agricole;
- modernizarea și/sau re tehnologizarea sistemelor de irigații.

Descrierea tipului de operațiuni

Sprijinul prevăzut în cadrul acestei sub- măsurii va fi acordat pentru:

- a. construirea, extinderea și modernizarea infrastructurii de exploatare și de acces a exploatațiilor agricole;
- b. modernizarea și/sau re tehnologizarea sistemelor existente de irigații aflate în proprietatea și/sau administrarea OUAI/FOUAI și a altor lucrări de îmbunătățiri funciare;

Descrierea tipului de beneficiari

- a) Organizații/federații de utilitate publică³⁵ ale proprietarilor/deținătorilor de terenuri agricole constituite în conformitate cu legislația în vigoare;

³⁵ Aceste organizații și federații de organizații de îmbunătățiri funciare sunt persoane juridice de utilitate publică, fără scop patrimonial ce se constituie și funcționează în conformitate cu Legea nr.138/2004 a îmbunătățirilor funciare și care administrează, întrețin și repară infrastructura de îmbunătățiri funciare în interesul membrilor acestora.

- b) Consilii locale și asociații ale acestora;

Tipuri de investiții și cheltuieli eligibile

- (i) Infrastructură rutieră agricolă - construirea și/sau modernizarea drumurilor de acces, poduri și podețe, drumurilor agricole de exploatare;
(ii) Sisteme de irigații - modernizare și/sau re tehnologizare³⁶ inclusiv lucrări pentru stațiile de pompare, de contorizare;

Cheltuielile pentru proiectare realizate înainte de aprobarea proiectului, incluzând studiu de fezabilitate, memorii justificative, studii hidrologice și/sau hidro-geologice, proiectele tehnice se suportă din sprijinul acordat prin măsură și nu pot depăși 10% din valoarea eligibilă a proiectului.

Investiții neeligibile:

- i. Investițiile de infrastructură care primesc finanțări din alte fonduri naționale și/sau externe³⁷.
ii. Investițiile pentru infrastructură realizate de beneficiarii măsurii 121 și măsurii 322 din PNDR.

Costuri neeligibile (lista indicativă):

- i. Costurile cu întreținerea, reparațiile și exploatarea;
ii. TVA-ul, cu excepția TVA-ului nerecuperabil, în cazul în care este în mod real și definitiv suportat de către beneficiari, alții decât persoanele neimpozabile, conform art. 71 (3) lit. a) din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005;
iii. Comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare;
iv. Proiectele de infrastructură agricolă care nu prezintă caracteristicile de calitate și care nu sunt în conformitate cu Normativele de proiectare;
v. Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului Euro APDRP.

Condițiile minime pentru acordarea sprijinului:

- (i) Beneficiarii, cu excepția autorităților locale, trebuie să fie înregistrați în Registrul național al organizațiilor de îmbunătățiri funciare;
(ii) Beneficiarii să prezinte acceptul scris al tuturor deținătorilor de teren (persoane fizice și juridice) care sunt implicați în proiect;
(iii) Proiectul se încadrează în prioritățile propuse prin Planul de Urbanism General (PUG);
(iv) Beneficiarii trebuie să dovedească că au un contract multianual în vigoare încheiat cu prestatorul de servicii de îmbunătățiri funciare pentru furnizarea de apă și energie electrică;
(v) Beneficiarii vor prezenta aprobarea adunării generale a organizației/federației pentru investiția solicitată;
(vi) Investițiile vor fi realizate în amenajări viabile din punct de vedere economic sau care pot deveni viabile prin reabilitare sau modernizare;

³⁶ Modernizare – ansamblul operațiunilor efectuate pentru îmbunătățirea parametrilor de funcționare a infrastructurii de îmbunătățiri funciare prin utilizarea unor echipamente, subansambluri, piese de schimb, materiale noi și moderne;

Retehnologizare - ansamblul operațiunilor de înlocuire a unor tehnologii existente uzate moral și/sau fizic cu tehnologii moderne bazate pe concepții tehnice de dată recentă, de vârf, în scopul creșterii performanțelor de exploatare a infrastructurii de îmbunătățiri funciare, reducerea consumului de energie, reducerea poluării etc.

³⁷MADR are contractate cu BIRD și alți finanțatori în domeniul irigațiilor, o serie de programe de finanțare. MADR prin AM-PNDR va pune la dispoziția Agenției de plăți lista proiectelor finanțate din alte surse externe astfel încât să se evite dubla finanțare sau suprapunerea obiectivelor unor proiecte. Agenția de plăți va verifica înainte de aprobarea sprijinului că investiția prevăzută a se realiza în cadrul proiectului nu beneficiază de altă finanțare.

*Proiectele de irigații trebuie să demonstreze reducerea pierderilor de apă cu minim 10% și scăderea costului apei cu minim 10%. Proiectele de desecare – drenaj trebuie să demonstreze reducerea costului energiei electrice cu minim 5% la volumul de apă evacuat. Obiectivele de ordin tehnic, economic, financiar și de mediu sunt prezentate în studiul de fezabilitate. Indicatorii stabiliți pentru evaluarea performanței vor fi detaliați în Ghidul solicitantului.

- (vii) Beneficiarii vor prezenta studiul de fezabilitate care va cuprinde și elemente de calcul ale eficienței economice*;
- (viii) Beneficiarii vor face dovada că au inițiat procedurile pentru obținerea avizelor și acordurilor conform legislației în vigoare, necesare realizării investiției în cadrul proiectului. Pentru toate tipurile de investiții, potențialii beneficiari trebuie să obțină acordul de mediu în conformitate cu legislația națională. În anumite situații menționate în legislație, acordul de mediu este însoțit obligatoriu de studiul de impact de mediu, așa cum se prezintă la punctul 5.2. din PNDR;
- (ix) Beneficiarii trebuie să facă dovada că dețin sau au în curs de achiziționare echipamente de udare pentru minim 50% din suprafață;
- (x) Beneficiarii trebuie să prezinte angajamentul că vor întreține și/sau repara infrastructura agricolă care beneficiază de sprijin.

Criterii de selecție

Criteriile de selecție a proiectelor pentru **irigații și alte lucrări de îmbunătățiri funciare** sunt următoarele:

- Proiectele de irigații la care infrastructura primară de irigații a fost deja modernizată sau la care sistemul de irigații din aval a fost modernizat, inclusiv acele proiecte pentru care alimentarea cu apă a punctelor de livrare a OUAI-urilor și FOUAI-urilor se face direct de la sursă, sau în sistem gravitațional, precum și proiectele de irigații la care infrastructura primară de irigații are un proiect de modernizare sau la care sistemul de irigații din aval are un proiect de modernizare;
- Proiecte de irigații în zonele cu incidență crescută a secetei;
- Proiecte cu grad de utilizare a suprafeței de udare cât mai ridicat.

Criteriile de selecție a proiectelor pentru **infrastructura de acces**:

- Proiecte pentru căi de acces cu rol multiplu;
- Proiecte ce deservește o suprafață agricolă cât mai mare;
- Căi de acces proiectate în urma unui plan de comasare și reparcelare;
- Proiecte de rute alternative pentru preluarea traficului agricol de pe drumurile europene, naționale și județene.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate.

Sistemul de selecție este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecție”.

Submăsura 125 b *„Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea silviculturii”*

Obiectiv specific

- Dezvoltarea infrastructurii pădurii în vederea asigurării competitivității sectorului forestier;

Obiectiv operațional

- Construirea și/sau modernizarea infrastructurii forestiere (drumuri forestiere, căi ferate forestiere și funiculare);

Domeniul de acțiune

Acțiunile sprijinite în cadrul acestei sub-măsuri sunt:

- crearea accesului la pădurile din zone cu accesibilitate redusă ;
- modernizarea drumurilor forestiere și a căilor ferate forestiere;

Descrierea tipului de operațiuni

Sprijinul prevăzut în cadrul acestei măsuri va fi acordat pentru:

- a. construirea, extinderea și modernizarea drumurilor forestiere;

Descrierea tipului de beneficiari

- a) Proprietari/deținători privați de pădure și asociațiile acestora;
- b) Consilii locale și asociații ale acestora deținătoare de pădure;
- c) Administratorul fondului forestier de stat - Regia Națională a Pădurilor Romsilva, persoană juridică care administrează fondul forestier proprietate publică a statului, ce funcționează pe bază de gestiune economică și autonomie financiară.

Tipuri de investiții eligibile

- a. Infrastructură rutieră forestieră - construirea și/sau modernizarea drumurilor de acces, poduri și podețe, lucrări de apărare - consolidare, lucrări de siguranța circulației (parapeți), semnalizare și avertizare;
 - b. Infrastructură feroviară forestieră – construirea și modernizarea modernizarea terasamentelor și calea de rulare, poduri și podețe, lucrări de apărare – consolidare, tunele, lucrări de semnalizare și avertizare;
 - c. Instalații de transport pe cablu (funiculare);
- Cheltuielile pentru proiectare realizate înainte de aprobarea proiectului, incluzând studiu de fezabilitate, memoriu justificativ, studii hidrologice și/sau hidro-geologice, proiectele tehnice se suportă din sprijinul acordat prin măsură și nu pot depăși 10% din valoarea eligibilă a proiectului.

Investiții neeligibile:

- i. Investițiile de infrastructură care primesc finanțări din alte fonduri naționale și/sau externe³⁸.
- ii. Investițiile pentru infrastructură realizate de beneficiarii măsurii 322 din PNDR.

Costuri neeligibile (lista indicativă):

- i. Costurile cu întreținerea, reparațiile și exploatarea;
- ii. TVA-ul, cu excepția TVA-ului nerecuperabil, în cazul în care este în mod real și definitiv suportat de către beneficiari, alții decât persoanele neimpozabile, conform art. 71 (3) lit. a) din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005;
- iii. Comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare;
- iv. Lucrările care nu au acceptul scris al tuturor proprietarilor terenului (persoane fizice și juridice);
- v. Proiectele de infrastructură forestieră care nu prezintă caracteristicile de calitate și care nu sunt în conformitate cu Normativele de proiectare;
- vi. Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimbările valutare asociate contului Euro APDRP.

Condițiile minime pentru acordarea sprijinului:

- (i) Beneficiarii investițiilor trebuie să facă dovada deținerii terenului aferent investiției;
- (ii) Beneficiarii pentru modernizarea drumurilor trebuie să facă dovada că respectivele drumuri aparțin acestora ;
- (iii) Beneficiarii vor face dovada că au studiu de fezabilitate întocmit și că au inițiat

³⁸ MADR are contractate cu BIRD și BDCE, o serie de programe de finanțare. MADR prin AM-PNDR va pune la dispoziția Agenției de plăți lista proiectelor finanțate din alte surse externe astfel încât să se evite dubla finanțare sau suprapunerea obiectivelor unor proiecte. Agenția de plăți va verifica înainte de aprobarea sprijinului că investiția prevăzută a se realiza în cadrul proiectului nu beneficiază de altă finanțare.

procedurile pentru obținerea avizelor și acordurilor conform legislației în vigoare, necesare realizării investiției în cadrul proiectului. În anumite situații menționate în legislație, este obligatoriu studiul de impact de mediu, așa cum se prezintă la punctul 5.2. din PNDR.

- (iv) Beneficiarul trebuie să se angajeze că vor întreține obiectivele de investiții prevăzute în proiect pe toată durata de funcționare a acestuia.
- (v) Proiectele pentru investiții situate în siturile Natura 2000 sunt eligibile pentru finanțare doar dacă sunt însoțite de studii de impact. Aceste proiecte trebuie să corespundă obiectivelor generale ale planului de management al sitului.

Criterii de selecție

Criteriile de selecție a proiectelor sunt următoarele:

- Tipuri de lucrări: prioritate vor avea drumurile forestiere, apoi funicularele, apoi căile ferate forestiere;
- Zona geografică (altitudinea): prioritate vor avea proiectele referitoare la zonele montane, apoi cele din zonele de deal, și apoi cele din zonele de câmpie;
- Proprietatea majoritară a terenurilor forestiere servite de infrastructură: prioritate vor avea proprietarii privați și asociațiile acestora, apoi consiliile locale, și în final Regia Națională a Pădurilor;
- În cazul drumurilor forestiere: prioritate vor avea drumurile care deservește suprafața de pădure cea mai mare;

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate.

Sistemul de selecție este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecție”.

125 c Lucrări de construcții, refacere și modernizare a infrastructurii de prevenire și de protecție împotriva inundațiilor

Obiective specifice

- Diminuarea riscului și incertitudinii în agricultură prin reducerea incidenței fenomenelor naturale (inundații, eroziunea solului etc.);
- Prevenirea sau minimizarea pierderilor economice prin reducerea riscului la inundații a zonelor rurale și a terenurilor agricole și silvice.
- Diminuarea riscului incidenței fenomenelor naturale periculoase asupra pădurii.

Obiective operaționale

- Construirea, refacerea și modernizarea infrastructurii de prevenire și protecția împotriva inundațiilor, în principal pentru protecția suprafețelor de teren agricol și silvic.

Descrierea tipului de operațiuni

În cadrul acestei sub- măsuri sprijinul va fi acordat pentru:

- a. construirea, extinderea infrastructurii pentru prevenirea și protecția împotriva inundațiilor;
- b. refacerea și/sau modernizarea infrastructurii pentru prevenirea și protecția împotriva inundațiilor;
- c. lucrări de corectare a torenților, situate în fondul funciar agricol și/sau în fondul forestier;

Descrierea tipului de beneficiari

- a) Comune;
- b) Administratorul fondului forestier de stat - Regia Națională a Pădurilor Romsilva, persoană juridică care administrează fondul forestier proprietate publică a statului, ce funcționează pe bază de gestiune economică și autonomie financiară.

Tipuri de investiții eligibile

Sprijinul prevăzut în cadrul acestei sub- măsuri va fi acordat pentru:

- investiții în construcții pentru refacerea sistemului de diguri și regularizări, corecție și amenajare a albiilor pâraielor;
- construirea și refacerea bazinelor de acumulare, a structurilor de oprire a scurgerilor de apă;
- investiții în rețeaua de canale pentru menținerea capacității de evacuare a apelor în exces din incintele îndiguite;
- reabilitarea prin investiții a unor stăvilare cu rol de atenuare a viiturilor și de protecție a terenurilor agricole din zona respectivă și de protecție a zonelor rurale;
- investiții pentru consolidarea terenurilor cu risc de alunecări de teren, de ex: ziduri de sprijin, consolidări etc. ;
- investiții în lucrări de desecare pentru eliminarea excesului de apă survenit în urma inundațiilor și de conducere a apei în emisari naturali, de ex: canale de evacuare, stații de pompare etc.
- investiții în lucrări de corectare a torenților, situate în fond funciar agricol și/sau în fondul forestier - constând în construirea și/sau modernizarea barajelor, digurilor, canalelor sau alte asemenea lucrări.

Durata de realizare a unui proiect nu poate depăși trei ani.

Proiectul trebuie să se încadreze în prioritățile propuse prin PUG - Planul de Urbanism General și Planurile de Amenajare a Teritoriului.

Cheltuielile pentru proiectare realizate înainte de aprobarea proiectului, incluzând studiu de fezabilitate, memoriu justificativ, studii hidrologice și/sau hidro-geologice, proiectele tehnice se suportă din sprijinul acordat prin măsură și nu pot depăși 10% din valoarea eligibilă a proiectului.

Investiții neeligibile:

- i. Investițiile de infrastructură de prevenire și protecție împotriva inundațiilor care primesc finanțări din alte fonduri naționale și/sau externe³⁹.
- ii. Investițiile pentru infrastructură de prevenire și protecție împotriva inundațiilor sprijinite prin măsura 125 „Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii” submăsurile a) și b)
- iii. Investițiile pentru refacerea infrastructurii sprijinite prin măsura 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale” submăsura d).
- iv. Proiectele de infrastructură de prevenire și protecție împotriva inundațiilor care nu prezintă caracteristicile de calitate și care nu sunt în conformitate cu Normativele de proiectare;

³⁹MADR are contractate cu BIRD și alți finanțatori în domeniul irigațiilor, o serie de programe de finanțare. MADR prin AM-PNDR va pune la dispoziția Agenției de plăți lista proiectelor finanțate din alte surse externe astfel încât să se evite dubla finanțare sau suprapunerea obiectivelor unor proiecte. Agenția de plăți va verifica înainte de aprobarea sprijinului că investiția prevăzută a se realiza în cadrul proiectului nu beneficiază de altă finanțare.

Costuri neeligibile (lista indicativă):

- i. Costurile cu întreținerea, reparațiile și exploatarea;
- ii. TVA-ul, cu excepția TVA-ului nerecuperabil, în cazul în care este în mod real și definitiv suportat de către beneficiari, alții decât persoanele neimpozabile, conform art. 71 (3) lit. a) din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005;
- iii. Comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare;
- iv. Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului Euro APDRP.

Condițiile minime pentru acordarea sprijinului:**Condiții generale**

- (i) Proiectul se încadrează în prioritățile propuse prin Planul de Urbanism General (PUG), întocmit în conformitate cu Strategia națională de management al riscului la inundații pe termen mediu și lung;
- (ii) Beneficiarii vor prezenta studiul de fezabilitate care va cuprinde și elemente de calcul ale eficienței economice și impactul de mediu;
- (iii) Beneficiarii vor face dovada că au inițiat procedurile pentru obținerea avizelor și acordurilor conform legislației în vigoare, necesare realizării investiției în cadrul proiectului. Pentru toate tipurile de investiții, potențialii beneficiari trebuie să obțină acordul de mediu în conformitate cu legislația națională. În anumite situații menționate în legislație, acordul de mediu este însoțit obligatoriu de studiul de impact de mediu, așa cum se prezintă la punctul 5.2. din PNDR;
- (iv) Beneficiarii trebuie să prezinte angajamentul că vor întreține și/sau repara infrastructura care beneficiază de sprijin.

Condiții specifice:*Pentru refacerea infrastructurii*

- (i) Investițiile vor fi realizate în vederea reconstruirii infrastructurii afectate de inundațiile din anul 2010, pe teritoriul administrativ al localităților rurale care au fost afectate de inundațiile din anul 2010.

Pentru prevenire și protecție

- (i) Investițiile vor fi realizate pe teritoriul administrativ al localităților rurale din zonele cu risc la inundații.

Criterii de selecție

Criteriile de selecție a proiectelor pentru refacerea infrastructurii de protecție împotriva inundațiilor sunt următoarele:

- (i) Gradul de afectare, calculat ca pondere a suprafețelor agricole și/sau silvice afectate de inundațiile din anul 2010 din suprafață totală agricolă și/sau silvică a comunei;
- (ii) Proiecte care apără suprafețele agricole și/sau silvice din cel puțin două localități rurale.

Criteriile de selecție a proiectelor pentru prevenirea împotriva inundațiilor sunt următoarele:

- i. Clase de vulnerabilitate la inundații stabilite la nivel de UAT;
- ii. Proiecte care apără suprafețele agricole și/sau silvice din cel puțin două localități rurale.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate.

Sistemul de selecție este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecție”.

• Demarcarea cu Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene

PNDR va susține comunele ce își propun investiții în infrastructura de prevenire a inundațiilor, cu excepția acelor care depun documente în vederea decontării din Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene a cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcțiune a infrastructurii afectate de inundațiile din 2010.

Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit și Secretariatul General al Guvernului care este autoritatea desemnată pentru gestionarea Fondului Solidaritatea al UE, vor asigura, printr-un protocol semnat între părți, un sistem comun de verificare în vederea evitării dublei finanțări, începând cu etapa de depunere a proiectelor.

Astfel comunele care și-au asigurat finanțarea și au început lucrările pentru refacerea infrastructurii de prevenire a inundațiilor, în vederea decontării acestora din Fondul Solidaritatea, nu vor putea primi finanțare din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Tipul de sprijin

Sprijin public nerambursabil.

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenției de plăți plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiții, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiționată de constituirea unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului.

În cazul beneficiarilor publici, Agenția de plăți poate accepta beneficiarului drept garanție un angajament scris, emis de către autoritatea ierarhic superioară, prin care aceasta se angajează la plata sumei de garantare în cazul în care nu se îndeplinesc condițiile în care a fost acordat avansul.

Potențialii beneficiari ai acestei măsuri au la dispoziție facilitățile financiare conform pachetului de acte normative pentru creditarea și garantarea investițiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanțării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul” care a constituit principalul instrument pentru creșterea absorbției fondurilor de pre-aderare. Aceste scheme de ajutor vor continua până la sfârșitul anului 2009 când își încetează existența.

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri pentru operațiunile prevăzute la art. 36 din Tratatul de Instituire a Comunității Europene nu poate fi cumulat cu niciun alt ajutor de stat în înțelesul art. 87 (1) din Tratat, sau cu altă contribuție a statului membru, dacă o astfel de cumulare ar conduce la depășirea intensității maxime a sprijinului stipulată de Regulamentul (CE) nr. 1698/2005.

Verificarea respectării intensității maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanțare.

În vederea evitării dublei finanțări, Agenția de plăți va verifica înaintea semnării contractului de finanțare toate proiectele de investiții realizate în cadrul acestei măsuri și care ar putea beneficia de același tip de sprijin în cadrul altor măsuri din PNDR.

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013 este de :

Cost total: 685.926.010 Euro

Cost public: 568.385.470 Euro din care:

- 6.066.043 Euro cheltuială publică (5.735.542 Euro FEADR) reprezintă alocarea financiară din PERE pentru proiecte ce vizează noile provocări.
- 62.500.000 Euro cheltuială publică reprezintă alocarea financiară transferată din cadrul măsurii 122 „Îmbunătățirea valorii economice a pădurii” pentru finanțarea proiectelor submăsurii 125 c) Lucrări de construcții, refacere și modernizare a infrastructurii de prevenire și de protecție împotriva inundațiilor.

În fiecare sesiune de depunere a proiectelor, alocarea financiară se acordă distinct pentru cele trei submăsuri.

Sprijinul public (comunitar și național) acordat în cadrul acestei măsuri este de:

- **100%** din totalul cheltuielilor eligibile pentru investițiile de utilitate publică care deservește întreaga comunitate.

Ajutorul public acordat pentru un proiect de investiție nu va putea depăși 1.000.000 Euro/proiect privind irigațiile și drumurile de exploatare în fond agricol, iar pentru drumurile forestiere și lucrările de corectare a torenților, situate în fondul agricol și forestier, nu va putea depăși 1.500.000 Euro/proiect.

- **75%** din totalul cheltuielilor eligibile pentru investițiile de utilitate publică, care deservește o parte din comunitate. În acest caz, ajutorul public acordat nu va putea depăși 750.000 Euro/proiect.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de acțiuni sprijinite Împărțite pe: • tipul de acțiune (căi de acces, alimentare cu energie, managementul apei, consolidarea și îmbunătățirea terenurilor, altele) • tipul de teren (agricol/forestier)	1.800
	Volumul total al investițiilor împărțite pe (Euro):	685.926.010
	• tipul de acțiune • tipul de teren ✓ agricol	329.496.921
	✓ forestier ✓ comasarea terenurilor (după 2012)	242.634.707 51.294.382
	✓ infrastructura de prevenire și de protecție împotriva inundațiilor	62.500.000
Rezultat	Creșterea valorii adăugate brute (mil. Euro)	24
Impact*	Creșterea economică (mil. Euro)	2.378
	Creșterea productivității muncii	Creștere anuală cu 8%

Indicatori adiționali

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Suprafața modernizată și reabilitată: • Irigații - ha • Drenaje – ha • Combaterea eroziunii solului ha • Protecție împotriva inundațiilor ha	395.000 120.000 60.000 40.000
	Lungimea drumurilor construite: • Agricole - km • Forestiere – km	800 2.010

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Indicatori adiționali submăsura 125 c)

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	• ml (metri liniari) diguri refacute	145.000
	• ml (metri liniari) diguri nou construite	43.550

În contextul secetei severe cu care s-a confruntat România în anul 2012, a reieșit necesitatea suplimentării alocării destinate finanțării investițiilor în sistemele de irigații. Astfel, alocarea financiară de 37.843.494 euro (fonduri publice) transferată conform PNDR versiunea X, din cadrul măsurii 122 „Îmbunătățirea valorii economice a pădurii” pentru finanțarea proiectelor submăsurii 125 a) "Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii" – *componenta referitoare la modernizarea și/sau re tehnologizarea sistemelor de irigații și a altor lucrări de îmbunătățiri funciare care să asigure funcționarea optimă a sistemelor de irigații*, va suplimenta disponibilul existent în cadrul acestei submăsuri în vederea lansării unei sesiuni destinate finanțării investițiilor în sistemele de irigații.

Alocarea nu va conduce la o creștere a targetului indicatorilor „Numărul de acțiuni sprijinite”, „Suprafața modernizată și reabilitată - Irigații - ha”, deoarece în urma analizării stadiului implementării acestei sub-măsuri, având în vedere faptul că în prezent majoritatea fondurilor disponibile sunt angajate iar obiectivul stabilit inițial nu a fost atins, pentru ca Programul să conțină obiective cât mai realiste, acțiunile care vor fi sprijinite ca urmare a realocării vor fi parte a targetului stabilit inițial.

Indicatori aferenți suplimentării fondurilor prin realocarea propusă pentru finanțarea proiectelor privind sistemele de irigații

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2012-2013
Realizare	Numărul de acțiuni sprijinite	60
	Volumul total al investițiilor (Euro) • tipul de teren ✓ agricol	60.000.000
	Suprafața modernizată și reabilitată • Irigații - ha	170.000

5.3.1.3. Măsuri de tranziție pentru România

Măsura	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 d (i) și articolul 34 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, Articolul 24 și punctul 5.3.1.4.1 din Anexa II a Regulamentului (CE) nr.1974/2006
Codul măsurii	141

Motivația sprijinului

În România, ca urmare a retrocedării terenurilor, majoritatea fermelor individuale se caracterizează printr-o putere economică redusă și orientare spre consum din producția proprie, având mai mult caracter de subsistență și semi-subsistență. Deschiderea acestora către piață este relativ redusă, atât în ceea ce privește input-urile necesare cât și output-urile.

Numărul de exploatații agricole care s-au înscris în baza de date a Agenției de Plăți și Intervenție în Agricultură, la data de 01.06.2007, a fost de 1.232.616, acestea utilizând o suprafață de 9.705.502 ha. Pentru a se putea înscrie în această bază de date, exploatațiile trebuie să dețină sau să exploateze suprafețe de minim 1 ha iar parcelele să nu aibă mai puțin de 0,3 ha.

Deoarece există un număr mare de ferme mici în România (de subsistență și semi-subsistență), pentru care nu există posibilități reale de restructurare, numărul fermelor luate în considerare pentru sprijin în vederea transformării lor în ferme comerciale, va include numai fermele de semi-subsistență între 2 și 8 UDE (aproximativ 350 mii de exploatații).

Astfel, exploatațiile din grupa 2-8 UDE sunt, de obicei, exploatații individuale tipice, iar procentul persoanelor juridice este foarte redus (0,5-2,1%). Diferența față de clasa de dimensiune economică 8-16 UDE este clară, activitatea agricolă fiind aici orientată spre comercializare (persoanele juridice având un procent de 10,9 % din totalul exploatațiilor acestei categorii). Sprijinirea fermelor medii-mici, adică a celor cu dimensiunea economică între 2 și 8 UDE, are marele avantaj că gestionează un segment de exploatații relativ omogen (cu media de 4,9 ha pentru grupa 2-4 UDE și 9,4 ha pentru grupa 4-8 UDE). Cum nu este de așteptat ca numărul de fermieri care vor depune cerere de sprijin să fie mai mare de un sfert din totalul beneficiarilor potențiali, această abordare este considerată cea mai realistă. Definiția provine dintr-un document strategic realizat de Institutul European din România (2006).

Specific României, unde relația exploatațiilor cu piața este mai puțin dezvoltată, planul de afaceri va pune accent pe vânzarea producției și nu atât pe realizarea de investiții, acestea din urmă reprezentând baza care va permite o schimbare a orientării exploatației, dar linia directoare o va constitui identificarea oportunităților de valorificare a producției. Sistemul de producție mixt al acestor exploatații nu diferă foarte mult de segmentul fermelor de subsistență (și anume, combinația granivore-culturi de câmp), însă există aici o orientare mai puternică spre piață. În plus, analiza veniturilor acestor gospodării relevă faptul ca o fermă din clasa 2-4,3 UDE poate acoperi necesarul de autoconsum al unei gospodării cu o medie de 1-3 membri. Totuși, pentru ca o fermă să își comercializeze o parte din producție, este nevoie de 2 până la 4 UDE suplimentare (*Calcul realizat de MADR*).

În fermele de semi-subsistență fermierii desfășoară diverse activități agricole de cultivare a plantelor și de creștere a animalelor, bazate pe tradiții specifice satului românesc. Aceste ferme se caracterizează printr-o structură de producție foarte diversificată, determinată de necesitățile gospodăriei, precum și printr-o dotare tehnică redusă și necorespunzătoare, ceea ce împiedică creșterea productivității și obținerea unui surplus de produse destinate vânzării. Orientarea acestor ferme către piață necesită schimbarea sistemului de producție și implicit cheltuieli financiare suplimentare, pe care fermierii nu și le pot permite.

Sprijinul acordat pentru restructurarea fermelor de semi-subsistență este un instrument menit să determine, în principal, o îmbunătățire a managementului însoțită de transformarea acestora în

exploatații familiale comerciale, capabile să identifice noi oportunități de valorificare a producției. Se va acorda atenție fermelor de semi-subsistență din zonele defavorizate sau din zone cu importanță pentru mediu (HNV, Natura 2000). În scopul adaptării producției din punct de vedere calitativ la cerințele pieței, fermierii de semi-subsistență se pot asocia în grupuri de producători și pot accesa, de asemenea, măsurile ce vizează îmbunătățirea pregătirii profesionale și utilizarea serviciilor de consultanță.

Obiectivele măsurii

Obiectiv general

Creșterea competitivității exploatațiilor agricole în curs de restructurare pentru facilitarea rezolvării problemelor legate de tranziție, având în vedere faptul că sectorul agricol și economia rurală sunt expuse presiunii concurențiale a pieței unice.

Obiective specifice

- Creșterea volumului producției destinate comercializării pentru ca fermele de semi-subsistență să devină viabile economic.
- Diversificarea producției în funcție de cerințele pieței și introducerea de noi produse.

Obiective operaționale

Asigurarea sprijinirii veniturilor necesare în perioada de restructurare a fermelor de semi-subsistență pentru mai buna utilizare a resurselor umane și a factorilor de producție, prin:

- stimularea spiritului antreprenorial;
- diversificarea activităților și veniturilor.

Domeniul de acțiune

Sprijinul acordat prin această măsură are scopul de a asigura veniturile necesare în perioada de restructurare și transformarea fermelor de semi-subsistență în exploatații orientate către piață, prin utilizarea durabilă a factorilor de producție, îmbunătățirea managementului prin diversificarea producției agricole, precum și introducerea de tehnologii performante adaptate condițiilor locale. Ca urmare, implementarea măsurii va conduce la creșterea veniturilor acestor ferme concomitent cu scăderea costurilor de producție.

Tipul sprijinului

Sprijinul public nerambursabil se va acorda sub forma unei sume fixe anuale.

Definirea beneficiarilor

Sprijinul se acordă fermierilor așa cum sunt definiți în subcapitolul 5.2. . Aceștia sunt persoane fizice și persoane fizice autorizate în vârstă de până la 62 de ani⁴⁰, care prezintă un Plan de afaceri pentru restructurarea exploatației agricole..

Persoanele fizice neautorizate încă vor fi acceptate ca beneficiari potențiali dacă se angajează să se autorizeze ⁴¹ până la data încheierii contractului de finanțare.

⁴⁰ Limita de vârstă a avut în vedere procentul ridicat al fermelor de semisubsistență, conduse de persoane la pensie. Măsura vizează acei fermieri care dispun nu numai de motivație ci și de ani suficienți de muncă pentru dezvoltarea unor exploatații viabile și evitarea oricăror suprapunerii ale sprijinului pentru restructurare cu sprijinul furnizat de pensiile de stat.

⁴¹ Procedura de autorizare a persoanelor fizice este simplă și se realizează la nivelul administrației locale. Aceasta procedură oferă

Definiția fermei de semi-subsistență ținând cont de dimensiunea minimă și/sau maximă a acesteia, procentul producției vândute și/sau nivelul de venit al fermelor

Ferma de semi-subsistență este ferma care produce, în principal, pentru consumul propriu, dar care comercializează și o parte din producția realizată. Dimensiunea economică a fermelor de semi-subsistență poate varia între 2-8 UDE. Pentru a deveni viabilă, ferma de semi-subsistență poate desfășura și activități non-agricole generatoare de venituri.

Unitatea de dimensiune economică (UDE) reprezintă unitatea prin care se exprimă dimensiunea economică a unei exploatații agricole determinată pe baza marjei brute standard a exploatației (Decizia Comisiei nr. 85/377/CEE). Valoarea unei unități de dimensiune economică este de 1.200 Euro.

Definirea viitoarei viabilități economice

După o perioadă de trei ani de la acordarea sprijinului, viabilitatea economică a fermei de semi-subsistență va fi demonstrată prin creșterea cu 20% a producției destinate comercializării și prin creșterea cu minim 3 UDE a dimensiunii exploatației, comparativ cu situația inițială menționată în planul de afaceri.

Sumarul cerințelor planului de afaceri

Planul de afaceri întocmit pentru obținerea sprijinului în cadrul acestei măsuri trebuie să cuprindă următoarele cerințe:

- O scurtă descriere a situației curente;
- Obiectivele restructurării;
- După caz, investițiile necesare pentru atingerea obiectivelor;
- Schimbările de management vizate;
- Pregătirea profesională vizată;
- Tipul și cantitatea produselor obținute în timpul și după restructurare, inclusiv oportunitățile de piață;
- Demonstrarea viitoarei viabilități economice: costuri, venituri și cheltuieli realizate, modalitatea de asigurare a consumului propriu și creșterea cantității producției destinată comercializării;
- Evaluarea principalelor riscuri;
- Elemente referitoare la îndeplinirea cerințelor de mediu, în special când exploatația se află într-o zonă cu importanță pentru mediu (HNV, Natura 2000);
- Graficul de timp pentru restructurare, inclusiv obiective și etape.

Beneficiarul poate prezenta în planul de afaceri detalii despre sprijinul pe care dorește să-l obțină și prin accesarea altor măsuri din cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală.

În Planul de afaceri prezentat, beneficiarul poate include venituri generate de activitatea agricolă desfășurată pe terenuri luate în arendă pe o perioadă de timp corespunzătoare cel puțin perioadei acoperite de planul de afaceri.

Planul de afaceri trebuie să includă toate detaliile privind investițiile care se realizează din sprijinul acordat prin măsură. Elaborarea Planului de afaceri va putea fi sprijinită prin măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”.

Verificarea conformității cu planul de afaceri se va realiza după o perioadă de 3 ani de la acordarea sprijinului. Dacă la verificare ferma de semi-subsistență nu îndeplinește conformitatea cu planul de

afaceri, aceasta nu va mai beneficia de sprijin în următorii 2 ani, cu excepția situației când neconformitatea acestuia a fost determinată de cauze independente de voința beneficiarului, definite ca fiind cauze de forță majoră: inundații, secetă prelungită, furtuni etc., pentru care se întocmesc dosare de către comisiile locale de specialitate, constituite în acest scop.

Fermierii care beneficiază de sprijin prin această măsură sunt obligați să urmeze, până cel târziu la data de 31 decembrie 2015, un curs de formare profesională prin măsura 111 „Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe” în cel puțin unul din domeniile: managementul exploatației agricole, contabilitatea fermei, protecția mediului, agricultură ecologică etc.

În situații excepționale, cu acordul anterior al DGDR AM PNDR, beneficiarii măsurii 141 pot urma cursuri organizate de alte entități, în cel puțin unul din domeniile: managementul exploatației agricole, contabilitatea fermei, protecția mediului, agricultură ecologică, etc..

Ca urmare, potențialii beneficiari, în special cei din zonele cu importanță pentru mediu vor putea să își dezvolte acele mijloace și practici agricole care să conducă la conservarea biodiversității și protejarea ecosistemelor naturale (ex. pajiști, pășuni, fânețe). De asemenea, fermele de semisubzistență care accesează măsura de agro-mediu vor fi prioritare, acestea având ca scop nu numai rațiuni economice, dar și de mediu.

Criteriile de selecție pentru fermele de semi-subsistență:

- să facă parte cu minim 6 luni înainte de lansarea sesiunii pentru care aplică, dintr-o formă asociativă recunoscută conform legislației naționale în vigoare (de exemplu: grup de producători, cooperativă etc.);
- să acceseze măsura de agromediu;
- să fie în zonă defavorizată;
- să aparțină tinerilor fermieri;
- să realizeze o investiție, în special o investiție pentru îndeplinirea conformității cu standardele comunitare.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate.

Sistemul de selecție este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecție”

Beneficiarii care au semnat Decizia de finanțare pot accesa 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole cu respectarea tuturor condițiilor specifice acesteia.

Volumul sprijinului

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri este de 1.500 de Euro/an/fermă de semi-subsistență.

Durata sprijinului

Sprijinul se acordă pentru o perioadă de maxim 5 ani pentru cererile aprobate înainte de 31 decembrie 2013.

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013:

Cost total:	359.568.418 Euro
Cheltuială publică:	359.568.418 Euro

Acorduri tranzitorii

Nu este cazul.

Complementaritatea cu alte măsuri din FEADR și alte fonduri

Sprijinul acordat acestei măsuri este complementar acțiunilor prevăzute în cadrul altor măsuri din Axa I (111 „Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe”, 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”, 142 „Înființarea grupurilor de producători”, 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”), din Axa II și Axa III.

Pentru încurajarea fermelor de semi-subsistență să intre pe piață, beneficiarii sprijinului acordat prin această măsură pot accesa concomitent mai multe măsuri în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală. De exemplu, un fermier de semi-subsistență poate să acceseze măsurile care vizează formarea profesională și serviciile de consultanță. După caz, fermierul poate accesa și măsura de modernizare a exploatațiilor agricole, sau alte măsuri cum ar fi: înființarea grupurilor de producători, dezvoltarea de activități non-agricole și acordarea de plăți compensatorii pentru agro-mediu, în special pentru agricultura ecologică.

De asemenea sprijinul este complementar acțiunilor prevăzute în cadrul măsurilor din alte Fonduri:

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR);
- Fondul de Coeziune (FC);
- Fondul Social European (FSE).

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr total de ferme de semi-subsistență sprijinite Împărțite în funcție de: • dimensiunea fermei	63.544
Rezultat	Număr ferme intrate pe piață	50.836
Impact*	Creșterea economică (mil.euro)	2.378
	Creșterea productivității muncii	Creștere anuală cu 8%

Indicatori adiționali

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007 - 2013
Realizare	Număr de ferme de semi-subsistență sprijinite Împărțite în funcție de statutul juridic:	63.544
	• persoane fizice (<i>inclusiv structurile fara personalitate juridica – persoanelor fizice autorizate, întreprinderile individuale și familiale</i>)	63.544
	• persoane juridice	0
	din care:	6.354
	• conduse de femei	9.532
	• conduse de tineri sub 40 de ani	
	• din zone defavorizate	12.712
	• care aplică pentru agromediu	6.354
Rezultat	Număr de ferme care introduc noi produse	25.419

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Măsura	Înființarea grupurilor de producători
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 (d) (ii) și articolul 35 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 și punctul 5.3.1.4.2 din Anexa II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006 Articolul 2 din Regulamentul (CE) nr. 248/2007 privind măsurile referitoare la acordurile de finanțare multianuale și acordurile de finanțare anuale încheiate pe baza Programului SAPARD precum și tranziția de la Programul SAPARD la programele de dezvoltare rurală.
Codul măsurii	142

Motivația sprijinului

Procesul de retrocedare a terenurilor agricole din proprietatea statului în proprietate privată a condus la înființarea de exploatații agricole de dimensiuni diferite în funcție de tipul acestora: exploatații de subzistență care dețin 45,24 % din totalul suprafeței agricole utilizate, exploatații de semi-subzistență care utilizează 16,09 % și exploatații comerciale care utilizează 38,67%. Această structură, nefavorabilă în principal exploatațiilor agricole de semi-subzistență, precum și cooperarea insuficientă a producătorilor agricoli, a determinat o slabă dezvoltare a sectorului. Creșterea competitivității acestui sector este condiționată de valorificarea pe piață a unor produse agricole corespunzătoare din punct de vedere calitativ și cantitativ. Adaptarea producției la cerințele pieței poate fi accelerată semnificativ de asocierea producătorilor agricoli, care are drept consecință conștientizarea acestora asupra importanței aplicării unor tehnologii de producție unitare, corespunzătoare solicitărilor procesatorilor sau comerțului cu ridicata. De asemenea, lipsa susținerii financiare a înființării și funcționării formelor de asociere a condus la menținerea unei dualități formată, pe de o parte, din exploatațiile de subzistență și semi-subzistență, iar pe de altă parte din exploatațiile comerciale.

La aceasta s-au adăugat reticența și interesul scăzut al producătorilor agricoli față de formele asociative, datorită:

- **nivelului de conștientizare:** lipsa de informații și experiență în astfel de activități, conștientizarea redusă a fermierilor în ceea ce privește avantajele rezultate dintr-o acțiune comună;
- **aspectelor economice și legislative:** insuficiența surselor de finanțare pentru începerea unei activități economice, lipsa de interes a unităților de prelucrare a produselor primare din agricultură și sectorul forestier pentru a încheia contracte comerciale, modificarea continuă a legislației în domeniu;
- **aspectelor privind pregătirea, consilierea și consultanța:** gradul diferit de pregătire al persoanelor implicate în formele asociative, precum și înțelegerea diferită a scopurilor și principiilor de funcționare ale acestora, insuficiența serviciilor de consiliere și consultanță și concentrarea acestora pe aspectul cantitativ și nu pe cel calitativ și economic.

Până în prezent, în România au fost recunoscute, în conformitate cu legislația națională în vigoare, un număr de 56 grupuri de producători, dintre acestea 4 grupuri de producători au depus proiecte de finanțare din fonduri SAPARD, în principal pentru legume-fructe, lapte și produse lactate, cartofi, carne de pasăre și ouă, carne ovine și caprine, miere și produse din miere.

În urma analizei relației dintre exploatațiile de subzistență și semi-subzistență cu piața, se impune în continuare identificarea oportunităților pentru o mai bună valorificare a producției agricole. În contextul în care asocierea în grupuri de producători a constituit o pârghie în procesul de transformare a fermelor de semi-subzistență în ferme familiale comerciale, această măsură este extrem de importantă.

Obiectivele măsurii

Obiective generale

Creșterea competitivității sectoarelor primare agricol și silvic, prin dezvoltarea echilibrată a relațiilor dintre producători și sectoarele de procesare și comercializare, precum și adaptarea producției din punct de vedere calitativ și cantitativ la cerințele consumatorilor.

Obiective specifice

Încurajarea înființării grupurilor de producători din sectorul agricol și silvic în vederea obținerii de produse de calitate care îndeplinesc standardele comunitare, prin aplicarea unor tehnologii de producție unitare și sprijinirea accesului la piață a propriilor membri.

Obiective operaționale

Creșterea numărului de grupuri de producători sprijinite pentru înființare și funcționare administrativă și creșterea veniturilor prin îmbunătățirea capacității tehnice și de management a membrilor acestora.

Domeniul de acțiune

Domeniul de acțiune al măsurii îl constituie încurajarea înființării și funcționării administrative a grupurilor de producători, recunoscute în conformitate cu prevederile legislației naționale în vigoare, ceea ce va conduce la:

- a) Adaptarea producției la cerințele și exigențele pieței;
- b) Asigurarea comercializării în comun a produselor, inclusiv pregătirea pentru vânzare, centralizarea vânzărilor și distribuția produselor cu ridicata;
- c) Creșterea valorii adăugate a producției obținute în comun și o mai bună gestionare economică a resurselor și rezultatelor obținute;
- d) Stabilirea unor reguli comune în ceea ce privește informațiile asupra producției, în special cu privire la cantitate, calitate și tipul ofertei, acordându-se o atenție deosebită produselor obținute în cantități corespunzătoare pentru industria prelucrătoare și pentru rețeaua de comercializare.

Prevederile acestei măsuri se aplică la nivelul întregului teritoriu al României.

Tipul sprijinului

În cadrul acestei măsuri se acordă sprijin public nerambursabil de 100%, conform anexei Regulamentului (CE) nr. 1698/2005.

Suma acordată prin această măsură se calculează anual în funcție de valoarea producției anuale comercializate de către grupul de producători recunoscut.

Schema de sprijin pentru grupurile de producători este următoarea:

- Rate anuale acordate în primii 5 ani de la data recunoașterii grupului de producători;
- Sprijinul va fi calculat pe baza producției comercializate anual de către grupul de producători, astfel:
 - a) 5%, 5%, 4%, 3% și 2% din valoarea producției comercializate de până la 1.000.000 Euro pentru primul, al doilea, al treilea, al patrulea și respectiv al cincilea an;
 - b) 2,5%, 2,5%, 2,0%, 1,5% și 1,5% pentru valoarea producției comercializate care depășește 1.000.000 Euro pentru primul, al doilea, al treilea, al patrulea și respectiv al cincilea an.
- Sprijinul nu va putea depăși următoarele plafoane:

100.000 Euro	- Anul I
100.000 Euro	- Anul II

80.000 Euro	- Anul III
60.000 Euro	- Anul IV
50.000 Euro	- Anul V

Plata primei rate va fi făcută la un an, după data la care grupul de producători este recunoscut.

Plata se va face în urma verificării respectării condițiilor inițiale de recunoaștere a grupului de producători, pe baza facturilor pentru producția vândută înregistrată și calculată după un an de la recunoașterea grupului.

Definirea beneficiarilor

Grupuri de producători recunoscute oficial începând cu 1 ianuarie 2007 până la 31 decembrie 2013, conform prevederilor legislației în vigoare.

Se exclud de la finanțare grupurile de producători, recunoscute preliminar, cele care au primit sprijin prin Programul SAPARD sau de la bugetul național, precum și organizațiile de producători din sectorul legume-fructe care beneficiază de sprijin prin Regulamentul CE 2200/1996, precum și organizațiile de producători de hamei.

Descrierea procedurii oficiale pentru recunoașterea grupurilor inclusiv criteriile de recunoaștere

Conform legislației în vigoare, grupurile de producători sunt recunoscute de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, responsabil pentru:

- a) analiza și decizia privind recunoașterea grupului de producători;
- b) verificarea periodică a condițiilor de recunoaștere;
- c) emiterea și înregistrarea avizului de recunoaștere al grupului de producători într-un registru special, deschis în acest scop;
- d) retragerea Avizului de recunoaștere acordat grupului de producători, în situația în care acesta a fost obținut prin prezentarea de date neconforme realității, precum și atunci când obligațiile față de membrii grupurilor de producători, cuprinse în actul constitutiv, nu mai sunt respectate.

Legislația în vigoare (Ordonanța nr. 37 din 14 iulie 2005 aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 338/2005) prevede în principal, următoarele criterii de recunoaștere ale grupului de producători:

1. să fie persoană juridică înființată la inițiativa producătorilor agricoli și forestieri, cu scopul de a comercializa în comun produsele agricole și silvice ale membrilor, urmărind realizarea următoarelor obiective:
 - a. planificarea și modificarea producției conform cererii pieței, în special conform condițiilor de calitate și cantitate;
 - b. promovarea concentrării ofertei și plasarea pe piață a produselor obținute de membrii săi;
 - c. reducerea costurilor de producție și stabilirea prețurilor la producător;
 - d. promovarea utilizării practicilor de cultivare, a tehnicilor de producție și gestiune a deșeurilor care să nu dăuneze mediului înconjurător, în special pentru protecția calității apelor, a solului și a peisajului natural, precum și menținerea și/sau promovarea biodiversității.
2. alte condiții de recunoaștere se referă la:
 - grupul de producători este format din cel puțin 5 membri;
 - să comercializeze cel puțin 75% din producția proprie prin intermediul grupului de producători;
 - dovedește prin evidența contabilă o valoare minimă a producției comercializate, pentru grupa de produs pentru care solicită recunoașterea, de cel puțin 10.000 Euro, echivalent în lei;

- deține un sistem centralizat de contabilitate, facturare, înregistrare și urmărire cantitativă, calitativă și valorică a producției membrilor;
 - membrii grupului de producători au obligația de a plăti contribuțiile financiare prevăzute în actul constitutiv pentru înființarea și funcționarea grupului de producători.
3. să aibă prevăzute în actul constitutiv sau în statut obligațiile membrilor și ale grupului de producători;
 4. să dispună de organe de conducere și mijloace tehnice care să-i permită să asigure managementul comercial și financiar pentru funcționarea grupului de producători.

Sectoare vizate

Sprijinul se acordă pentru grupurile de producători recunoscute conform legislației naționale în vigoare, pentru următoarelor categorii:

1.Sectorul agricol:

- culturi de câmp (cereale, oleaginoase, culturi proteice, tehnice, culturi rădăcinoase câmp);
- horticultură (flori, plante ornamentale);
- viticultură (viță de vie pentru vin);
- creșterea animalelor pentru lapte;
- creșterea animalelor (excluzând laptele);
- granivore (porci și păsări);
- mixt (creșterea animalelor pentru lapte și carne/culturi vegetale și creșterea animalelor).

2.Sectorul forestier:

- produse lemnoase;
- produse nelemnoase*.

Condițiile de selecție a grupurilor de producători vor putea fi revizuite într-o perioadă de 2 ani de la lansarea programului.

Complementaritatea cu primul pilon

Criteriile și regulile administrative elaborate vor avea în vedere ca activitățile care beneficiază în mod excepțional de sprijin pentru dezvoltarea rurală, să nu fie sprijinite și prin alte instrumente conform Planurilor de sprijin prevăzute în art. 2, alin.2 și Anexa 1 a Regulamentului (CE) nr.1974/2006. Se exclud de la sprijinul acordat prin această măsură Organizațiile de Producători Legume-Fructe și Hamei care beneficiază de sprijin prin Pilonul I.

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri este complementar sprijinului acordat prin alte măsuri din cadrul Axei I (Măsura 111 „Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe”, 121 “Modernizarea exploatațiilor agricole”, 123 “Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”, 125 “Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii”, 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență”, 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”), Axei II, Axei III și Axei LEADER.

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013:

Cost total 22.530.738 Euro

Cost public 22.530.738 Euro

Acorduri tranzitorii

Prin programul SAPARD, măsura de tranziție 3.2 „Constituirea grupurilor de producători” se finanțează pe o perioadă de cinci ani, astfel că aplicațiile depuse în anul 2006 se vor finanța în

* Produsele nelemnoase specifice fondului forestier sunt: fructele de pădure, semințele forestiere, ciupercile comestibile din flora spontană, plantele medicinale și aromatice, rășina și altele de acest fel, conform Art. 39, litera e) din Codul Silvic, exceptând produsele rezultate din activități de vânătoare.

perioada 2007-2008 din fondul SAPARD, iar în perioada 2009-2011 prin sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Situația sumelor contractate în cadrul măsurilor SAPARD cu angajamente multianuale este prezentată în tabelul următor:

Măsura	Total (Euro)	Total SAPARD (Euro)	din care:		Total FEADR (Euro)	din care:		
			2007	2008		2009	2010	2011
3.2	187.234	96.870	47.996	48.874	90.364	39.253	29.517	21.594

Cuantificarea obiectivelor prin indicatori comuni UE

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr total de grupuri de producători sprijinite din care pentru produse ecologice	165
	Împărțit în funcție de:	17
	Tipul de sector agricol, în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*)	
	• Sectorul vegetal	66
	- culturi de câmp	53
	- horticultură	7
	- viticultură	7
	• Sectorul de creștere a animalelor	71
	- creșterea animalelor pentru lapte	46
	- creșterea animalelor (excluzând laptele)	13
	- granivore (porci și păsări)	12
	• Mixt	12
	• Altele	17
	Cifra de afaceri a grupurilor sprijinite (mil. euro/an)	264
Rezultat	Număr de ferme de semi-subsistență membre în grupurile de producători, intrate pe piață	2.111
Impact**	Creșterea economică (mil. euro)	2.378
	Creșterea productivității muncii	Creștere anuală cu 8%

Indicatori adiționali

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr total de membri în grupurile de producători sprijinite	10.553
	Împărțit în funcție de:	
	Tipul de sector agricol, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 369/2003*)	
	• Sectorul vegetal	2.908
	- culturi de câmp	2.644
	- horticultură	132
	- viticultură	132
	• Sectorul de creștere a animalelor	6.530
	- creșterea animalelor pentru lapte	4.618
	- creșterea animalelor (excluzând laptele)	1.790
	- granivore (porci și păsări)	121

** Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

	• <i>Mixt</i> • <i>Altele</i>	463
		653
	Număr de grupuri de producători cu mai mult de 10 membri	83

*** Notă: Conform Deciziei (CE) nr. 369/2003 cu privire la clasificarea principalelor tipuri de ferme – TF8**

1. Sectorul agricol cuprinde:

- culturi de câmp (cereale, oleaginoase, culturi proteice, tehnice, culturi rădăcinoase câmp);
- horticultură (flori, plante ornamentale);
- viticultură (viță de vie pentru vin);
- creșterea animalelor pentru lapte;
- creșterea animalelor (excluzând laptele);
- granivore (porci și păsări);
- mixt (creșterea animalelor pentru lapte și carne/culturi vegetale și creșterea animalelor).

2. Tipul de producție cuprinde:

- produse agricole ecologice;
- produse agricole convenționale.

Măsura	Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori
Articole care stau la baza măsurii	Anexa VIII, Secțiunea I Punctul D a Tratatului de Aderare a României și Bulgariei, amendat de Decizia Consiliului EC/664/2006; Articolul 25a și Anexa II a punctul 5.3.1.4.3 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 amendat prin Regulamentul (CE) nr. 434/2007.
Codul măsurii	143

Motivația sprijinului

Fragmentarea excesivă a proprietății în agricultură, precum și lipsa formelor de asociere conduc la perpetuarea unei dualități, reprezentată pe de o parte de exploatațiile de subzistență și semi-subzistență, iar pe de altă parte de exploatațiile comerciale. În cazul exploatațiilor comerciale se poate constata că există încă un dezechilibru în ceea ce privește suprafața agricolă utilizată de exploatațiile familiale (individuale) și întreprinderile agricole (cu personalitate juridică), ultimele reușind în mare parte să se adapteze nevoilor unei agriculturi performante, ca urmare a investițiilor realizate în perioada de pre-aderare.

Prin măsură sunt vizate să fie sprijinite prioritar fermele de semi-subzistență care reprezintă 8,32 % din totalul exploatațiilor agricole. (*INS 2005*).

Dimensiunea și structura suprafețelor agricole influențează atât volumul anual de muncă și repartizarea timpului de lucru pe activități permanente, temporare, sezoniere, ocazionale, cât și nivelul costurilor, veniturilor și ciclicitatea acestora.

Ținând cont de numărul foarte mare de exploatații de dimensiuni mici (de subzistență și semi-subzistență) din România, care nu au posibilitatea reală de restructurare, segmentul exploatațiilor luat în calcul pentru sprijin în vederea transformării în exploatații comerciale viabile economic va include exploatațiile de semi-subzistență cu dimensiuni între 2 și 8 UDE (circa 350 mii exploatații).

Referitor la venitul gospodăriilor, acesta diferă de la o reședință la alta, astfel că în zonele rurale media venitului/persoană/lună este de aproximativ 95 Euro. Venitul la nivelul gospodăriilor rurale provine în special din producția agricolă și asigură 43,4% din venitul total. Media venitului provenit din activitățile non-agricole la nivel de gospodărie a fost în anul 2005 de aproximativ 12 Euro/lună reprezentând 4,1% din venitul net.

Situația precară a veniturilor din mediul rural argumentează necesitatea sprijinului în scopul asigurării consultanței agricole.

Majoritatea fermierilor nu sunt suficient de pregătiți să îndeplinească condițiile de eco-condiționalitate, de accesare a plăților directe și/sau a sprijinul financiar disponibil producătorilor agricoli prin intermediul organizațiilor comune de piață, prin măsurile de sprijin pentru dezvoltare rurală, precum și pentru respectarea standardelor comunitare privind calitatea alimentelor, diversificarea activităților în ferme, protejarea mediului înconjurător, bunăstarea animalelor, calitatea produselor și a normelor sanitar-veterinare și fitosanitare, de igienă și siguranță profesională.

Având în vedere cele prezentate se justifică susținerea acordării sprijinului pentru serviciile de consiliere și consultanță, acestea creând o bună premisă pentru utilizarea instrumentelor comunitare, realizând astfel o restructurare a fermelor precum și o îmbunătățire a managementului acestora.

Sistemul public și privat al serviciilor de consiliere și consultanță

Agenția Națională de Consultanță Agricolă (ANCA) este o instituție publică în subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale care asigură servicii de consiliere și consultanță agricolă producătorilor agricoli, prin intermediul specialiștilor din cadrul oficiilor de la nivel județean și local.

La nivel teritorial Agenția Națională de Consultanță Agricolă are în subordine:

- la nivel județean, 42 de Oficii Județene de Consultanță Agricolă (OJCA);
- la nivel comunal, 546 de Centre Locale de Consultanță Agricolă (CLCA), în subordinea directă a OJCA.

În ceea ce privește sistemul privat de consultanță din România (inclusiv ONG-urile), se observă faptul că mai toate firmele de consultanță, indiferent de dimensiune și/sau experiență profesională și/sau specializare, au o răspândire teritorială care să satisfacă cerințele la nivelul întregii țări, însă acestea se adresează de cele mai multe ori exploatațiilor agricole mari.

Prin intermediul Schemei Competitive de Granturi (SCG) vor fi sprijinite proiecte, prin programul MAKIS, de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale din fonduri de la Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Granturile sunt dedicate proiectelor de cercetare aplicativă și celor de extensie. Competiția este deschisă tuturor furnizorilor de cercetare aplicativă din sectorul public și privat, precum și universităților, organizațiilor ne-guvernamentale, sectorului privat și producătorilor agricoli, precum și asociațiilor de agro-procesatori, care sunt încurajați să aplice pentru finanțare din SCG.

Obiectivul principal este acordarea de asistență Guvernului României pentru îmbunătățirea capacității administrative în vederea creșterii competitivității fermierilor și a procesatorilor agricoli în contextul apartenenței la Uniunea Europeană. Astfel se dorește întărirea capacității instituționale a Autorității Naționale Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor și a Unităților Fitosanitare, modernizarea sistemului național de cercetare agricolă și îmbunătățirea serviciilor de consultanță și instruire. Proiectul se axează pe trei componente importante pentru agricultura din România, respectiv siguranța alimentelor, cercetarea agricolă și sistemul de informare și extensie.

În ceea ce privește sprijinirea Sistemului de Consultanță și Informare (finanțare Banca Mondială), proiectul va susține două sub-componente:

- Înființarea unui Centru de Pregătire și Informare. Acesta va instrui și acredita ca formatori, consultanți agricoli, cercetători, inspectori din domeniul siguranței alimentare, pe diferite teme în acord cu directivele europene. Centrul va fi localizat la USAMV București și va fi conectat cu universitățile agricole din Cluj, Iași și Timișoara.
- Dezvoltarea și consolidarea serviciilor de consiliere se va realiza prin două direcții de acțiune:
 - derularea de activități de consultanță și pregătire de către furnizori de servicii pe bază de contract;
 - îmbunătățirea practicilor sistemului public de consultanță agricolă existent, ANCA/OJCA.

Sprijinul acordat prin această măsură va crea și dezvolta o piață de servicii de consiliere și consultanță specializată și va oferi servicii de calitate pentru potențialii beneficiari ai fondurilor acordate prin măsurile de dezvoltare rurală.

Obiectivele măsurii

Obiectiv general:

Îmbunătățirea competitivității sectorului agricol prin ameliorarea gestionării durabile de către fermieri a exploatațiilor lor având ca rezultat creșterea performanței acestora .

Obiectiv specific:

Îmbunătățirea managementului general al exploatațiilor agricole pentru atingerea performanței, cu impact asupra ameliorării generale a rezultatelor (output-urilor) acestor exploatații, diversificarea activităților fermelor, identificarea cerințelor necesare respectării standardelor comunitare privind siguranța profesională la locul de muncă și protecția mediului.

Obiective operaționale:

Facilitarea accesului la serviciile de consiliere și consultanță a beneficiarilor măsurii de semi-subsistență pentru a asigura trecerea acestora în categoria fermelor comerciale.

Elaborarea de planuri de afaceri, consiliere pentru întocmirea cererilor pentru a beneficia de măsuri de dezvoltare rurală în special pentru tinerii fermieri, fermele de semi-subsistență și fermierii care aplică pentru măsurile de agro-mediu, precum și persoanele fizice ce aplică pentru măsura 221.

Consiliere și consultanță privind respectarea bunelor practici agricole și de mediu și cerințele obligatorii în materie de gestiune prevăzute în articolele 4 și 5 și anexele III și IV la Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 de stabilire a unor norme comune pentru schemele de sprijin direct din cadrul politicii agricole comune și de stabilire a unor scheme de sprijin pentru agricultori.

Domeniul de acțiune al măsurii

Scopul măsurii este de a sprijini agricultorii să utilizeze serviciile de consiliere și consultanță în vederea restructurării și îmbunătățirii performanțelor generale ale activității acestora.

Consilierea va contribui la diseminarea și înțelegerea practică a aplicării și respectării bunelor practici agricole și de mediu, asigurând condițiile de protejare a mediului înconjurător și utilizarea unor practici agricole prietenoase cu mediul. De asemenea, consilierea va contribui și la elaborarea planurilor de afaceri necesare pentru accesarea fondurilor în vederea stabilirii tinerilor fermieri în mediul rural și pentru fermele de semi-subsistență.

Consultanța va contribui la buna informare a agricultorilor pentru modernizarea fermelor, reorientarea calitativă a producției, diversificarea fermelor, aplicarea practicilor de producție compatibile cu conservarea și promovarea peisajului, pentru protejarea mediului, respectarea standardelor de igienă și bunăstare animală și pentru dobândirea aptitudinilor manageriale necesare administrării unei exploatații viabile din punct de vedere economic. Consultanța vizează și aplicarea standardelor privind siguranța ocupațională la locul de muncă bazate pe legislația comunitară.

Se va urmări difuzarea de cunoștințe în materie de gestiune și administrare a terenurilor și a exploatațiilor agricole, de aplicare a bunelor practici agricole și de mediu conform Cap. 1 articolele 4 și 5 și anexele III și IV din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003.

Acțiunile sprijinite în cadrul măsurii:

Pentru perioada 2007 – 2009:

A. Servicii de consiliere și consultanță (inclusiv pentru întocmirea documentelor) pentru fermierii care sunt eligibili să acceseze sprijin financiar acordat prin următoarele măsuri din cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală: Măsura 112 „Instalarea tinerilor fermieri”, Măsura 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență”, Măsura 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole” pentru beneficiari persoane fizice, Măsura 214 „Plăți pentru agro – mediu”.

B. Servicii de consiliere și consultanță privind managementul exploatației și aplicarea bunelor practici agricole și de mediu așa cum sunt prevăzute în Capitolul 1 articolele 4 și 5 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 și anexele III și IV ale aceluiași regulament, privind normele de securitate la locul de muncă precum și alte condiții prevăzute în regulamentele comunitare, pentru fermierii care sunt eligibili să acceseze sprijin financiar acordat prin măsurile din axa I și II.

C. Servicii de consiliere și consultanță privind respectarea standardelor unei agriculturi moderne de calitate adresată exploatațiilor agricole comerciale, inclusiv procesarea în cadrul fermei, pentru măsurile din axa I și II.

Serviciile de consiliere și consultanță vor include vizite în ferme, asistență pentru identificarea și coordonarea consultanței adiționale de specialitate (ex. pregătirea aplicației pentru agro-mediu), ajutor pentru obținerea creditului (ex. participarea la întâlniri cu potențialii creditori), asistență pentru elaborarea documentelor, monitorizarea implementării planului de afaceri etc.

Perioada 2010-2013

În cursul acestei perioade sprijinul se acordă exclusiv pentru furnizarea de servicii de consiliere și consultanță agricultorilor care beneficiază de sprijin pentru exploatațiile de semi-subzistență prevăzute la art. 20 litera (d) punctul (i) al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005. (Conform Deciziei 664/CE din 19 iunie 2006 privind adaptarea anexei VIII la Tratatul de aderare a României și Bulgariei).

Furnizarea serviciilor de consiliere și consultanță se va realiza individual pentru fiecare fermier, pe baza acceptului acestuia fără discriminare pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenență politică sau religioasă etc.

Beneficiari

Beneficiarii direcți ai acestui sprijin sunt furnizorii de consiliere și consultanță respectiv entități publice sau private, care îndeplinesc criteriile de calificare și de selecție.

Beneficiarii **finali** ai acestui sprijin sunt fermierii, așa cum sunt definiți în subcapitolul 5.2.

Nu sunt eligibile pentru a primi sprijin prin această măsură fermele de subzistență și exploatațiile/gospodăriile silvice care nu dezvoltă și activități agricole.

Măsura sprijină:

Perioada 2007-2009

- a) Fermieri care dețin ferme de semi-subzistență;
- b) Tineri fermieri și instalarea acestora;
- c) Fermieri care aplică pentru măsura 214 "Plăți pentru agro – mediu";
- d) Fermieri (doar persoane fizice) care aplică pentru măsura 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”;
- e) Alți fermieri (ferme comerciale, membri ai unor grupuri de producători sau ai altor forme asociative) pentru acțiunile de consiliere/consultanță generală prevăzute la punctele B) și C) din cadrul măsurii.

Perioada 2010-2013

Fermieri care dețin ferme de semi-subzistență.

Detalii privind selecția consultanților

Evaluarea și selecția furnizorilor de consiliere și consultanță se va realiza în conformitate cu Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, cu modificările și completările ulterioare, complet armonizată cu legislația comunitară privind achizițiile publice.

Pentru a facilita participarea tuturor organizațiilor competente și în vederea asigurării unor servicii de calitate cea mai ridicată pentru fermieri, procedurile de acordare a contractelor vor fi structurate în așa fel încât potențialii furnizori de servicii să poată candida pentru furnizarea serviciilor de consultanță într-o arie geografică specificată (de exemplu numai într-un anumit județ) și pentru un anumit tip de serviciu de consultanță (de exemplu numai pentru întocmirea planurilor de afaceri, sau pentru întocmirea cererilor pentru măsurile de agro-mediu). Procedurile de acordare a contractelor vor fi astfel elaborate încât să faciliteze selectarea opțiunilor furnizorilor de servicii pentru oricare tip particular de serviciu în orice regiune.

Nevoile de consiliere și consultanță identificate și fondurile necesare pentru acoperirea acestora vor fi cuprinse într-un program anual de achiziții elaborat de DGDR – AM pentru PNDR, în baza căruia vor fi elaborate anunțurile de participare.

Instrumentarea (aplicarea) procedurii de atribuire a contractelor către furnizorii de consiliere și consultanță se va face de către DGDR – AM pentru PNDR și de către DADR, în funcție de valoarea proiectului.

Procedura de achiziții publice aplicată de DGDR – AM pentru PNDR și DADR prevede criterii de calificare și selecție care se referă la:

- situația personală a candidatului (acesta trebuie să prezinte documente edificatoare care să dovedească că nu a fost condamnat în ultimii 5 ani pentru fraudă, corupție etc., că nu este în stare de faliment ori lichidare, că și-a îndeplinit obligațiile de plată ale impozitelor etc.);
- capacitatea de exercitare a activității profesionale (candidatul trebuie să prezinte documente edificatoare care să dovedească forma de înregistrare ca persoană fizică sau juridică, atestarea sau apartenența din punct de vedere profesional);
- situația economică și financiară (candidatul trebuie să prezinte documente relevante pentru demonstrarea situației economice și financiare, cum ar fi: declarații bancare, declarații privind cifra de afaceri globală, bilanțul contabil etc.);
- capacitatea tehnică și/sau profesională (se apreciază în funcție de experiență, aptitudini, eficiența și eficacitatea candidatului. Astfel, acesta trebuie să prezinte documente edificatoare, cum ar fi: informații referitoare la personalul de specialitate de care dispune; informații referitoare la studiile, pregătirea profesională și calificarea personalului responsabil cu implementarea proiectului; informații referitoare la echipamentele tehnice de care dispune pentru îndeplinirea obiectivelor proiectului etc.).

Criteriul de atribuire a contractului de achiziție publică este oferta cea mai avantajoasă din punct de vedere economic. Astfel, se are în vedere raportul preț – calitate în furnizarea serviciilor de consultanță și consiliere.

În caietul de sarcini va fi prevăzut că serviciile oferite de către furnizori sunt detaliate pe fiecare tip de acțiune (A, B, C) într-o proporție adecvată procesului de consiliere.

În caietul de sarcini vor fi specificate principiile și criteriile de selecție pe baza cărora furnizorii de consiliere și consultanță vor selecta beneficiarii finali. Astfel:

- selecția beneficiarilor finali pentru măsurile 112 *Instalarea tinerilor fermieri*, 221 *Prima împădurire a terenurilor agricole* și 214 *Plăți de agro-mediu* se va realiza prin aplicarea principiului *primul venit - primul servit*;
- selecția beneficiarilor finali pentru măsura 141 *Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență* se va realiza prin aplicarea unui sistem de selecție bazat pe sistemul de scoraj pentru această măsură. Acest sistem de selecție va fi stabilit de Autoritatea de Management în consultare cu Comitetul de Monitorizare.
- pentru acțiunile sprijinite la punctul B:
 - să fie membri ai unor grupuri de producători sau altor forme asociative recunoscute conform legislației în vigoare;
 - să aibă exploatarea agricolă amplasată în zone Natura 2000 sau HNV;
 - să aibă vârsta sub 40 de ani.
- pentru acțiunile sprijinite la punctul C:
 - să fie membri ai unor grupuri de producători sau altor forme asociative recunoscute conform legislației în vigoare;
 - să fie persoană fizică autorizată (PFA) sau juridică deținătoare de fermă comercială;
 - să aibă vârsta sub 40 de ani.

Pentru componenta A procentul minim de aplicații de succes care indică furnizarea unor servicii de calitate și îndeplinirea obiectivelor de către consultant, este de 70% din totalul aplicațiilor realizate de furnizor.

Serviciile de consiliere și consultanță oferite de către furnizorii selectați vor fi monitorizate și evaluate prin folosirea unor instrumente specifice, cum ar fi:

- a) rapoarte periodice de activitate;
- b) verificare pe teren/observare directă a activității consultantului;
- c) focus grupuri cu fermieri consiliați;
- d) aplicarea unor chestionare fermierilor consiliați privind calitatea serviciului furnizat;
- e) analiza documentelor întocmite/elaborate (rapoarte de diagnoză, analiză, recomandări etc.) în cadrul proiectului/activității desfășurate etc.

Monitorizarea va evidenția îndeplinirea obiectivelor de către firmele de consultanță apreciind astfel și calitatea serviciului furnizat.

Volumul și nivelul sprijinului

Pentru 2007-2009

Volumul sprijinului este de 100% cheltuieli eligibile.

Detaliile pentru serviciile oferite și suma exactă care va fi plătită pentru fiecare serviciu vor fi incluse în contractele semnate cu fiecare furnizor de consultanță.

Pentru 2010-2013

Valoarea sprijinului este de 100% din cheltuielile eligibile numai pentru fermele de semi-subsistență. (Conform Deciziei 664/CE din 19 iunie 2006 privind adaptarea anexei VIII la Tratatul de aderare a României și Bulgariei).

Nu sunt eligibile:

Cheltuielile de investiții.

Finanțare

Costuri totale: 12.340.052 Euro

Cheltuieli publice: 12.340.052 Euro.

Acorduri tranzitorii

În cadrul Programului SAPARD, în România nu a existat o măsură specifică destinată serviciilor de consiliere.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007-2009
Realizare	Număr de fermieri consiliați: din care femei:	50.000 10.000
Rezultat	Creșterea VAB în exploatațiile sprijinite (mil. Euro)	12,5
Impact*	Creșterea productivității muncii	Creștere anuală cu 8%

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Indicatori adiționali

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007-2009
Realizare	Număr de fermieri consiliați pentru Măsura 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență”.	50.000
	Număr de fermieri consiliați pentru Măsura 112 „Instalarea tinerilor fermieri”.	0
	Număr de fermieri consiliați pentru Măsura 214 „Plăți de agro – mediu”.	0
	Număr de fermieri (persoane fizice) consiliați pentru Măsura 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”.	0
	Număr de fermieri beneficiari ai acțiunilor de consultanță prevăzute la punctele B) și C).	0
Rezultat	Numărul exploatațiilor sprijinite care produc pentru piață.	40.000

5.3.2. Axa 2: Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural

5.3.2.1. Măsuri privind utilizarea durabilă a terenurilor agricole

Măsura	Sprajin pentru Zona Montană Defavorizată
Cadrul legal	Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 - Art. 36 a (i), Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1257/1999 - Capitolul V (Art. 18) și Regulamentul Consiliului (CE) nr. 817/2004 (Art. 11 și Anexa II 9.1.3.V.)
Codul măsurii	211

Obiectiv specific

Să contribuie în zona montană defavorizată la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menținându-se astfel viabilitatea spațiului rural și, de asemenea, menținându-se și susținându-se activitățile agricole durabile.

Obiectiv operațional

Să se asigure în *Zona Montană Defavorizată* utilizarea continuă a 2.520.000 ha terenuri agricole.

Descrierea măsurii

Măsura 211 este un instrument prin care se sprijină financiar utilizarea terenurilor agricole situate în zone unde producția agricolă este mai redusă cantitativ și/sau calitativ din cauza unor condiții naturale induse de altitudine și pantă. Sprijinul financiar acordat fermelor din Zona Montană Defavorizată (ZMD) compensează diferențele de venituri și costuri față de condițiile naturale prezente în alte zone, care nu sunt defavorizate.

Zona Montană Defavorizată are producția agricolă afectată de condițiile climatice și de relief din cauza caracteristicilor de altitudine și de pantă (Art. 18 al Regulamentului (CE) 1257/1999) și este constituită din suma suprafețelor unităților administrativ-teritoriale (UAT) desemnate conform criteriilor de mai jos:

- Unitățile administrativ-teritoriale situate la altitudini medii mai mari sau egale cu **600 m**, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare și Control) care aparțin de aceste UAT;
- Unitățile administrativ-teritoriale situate la altitudini medii între **400 – 600 m** și care au o pantă medie egală sau mai mare de **15%**, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare și Control) care aparțin de aceste UAT.

Forma și mărimea sprijinului

Sprijinul financiar este oferit sub forma unei plăți anuale fixe pe hectar de teren agricol utilizat situat în cadrul zonei montane defavorizate. Aceste plăți nu pot depăși sumele maxime stipulate în Anexa Regulamentului Consiliului (CE) Nr. 1257/1999.

Dacă bugetul anual va fi depășit, toate plățile vor fi reduse cu aceeași proporție pentru a se putea încadra în buget, dar nu vor fi mai mici decât valorile minime stabilite în Anexa Regulamentului (CE) 1698/2005.

Valoarea sprijinului anual este de 107 **Euro**.

Calculul plății compensatorii este prezentat în **Anexa 4A**.

Finanțarea

Finanțarea se face din cheltuială publică în proporție de 100%.

Costul total: 769.555.055 Euro

Cheltuială publică: 769.555.055 Euro

Degresivitatea sprijinului financiar la nivel de fermă

În cazul fermelor cu suprafețe agricole mai mari de 50 ha, valoarea plății scade pentru acele suprafețe agricole care depășesc această valoare, conform tabelului de mai jos:

Suprafața (ha)	Valoarea plății (EURO/ha)
1 - 50	100% din valoarea plății pentru fiecare hectar
50.01 - 100	75 % din plată
100.01 - 300	50 % din plată
Peste 300	35 % din plată

Beneficiarii

Beneficiarii acestei măsuri sunt fermierii care desfășoară activități agricole pe terenurile agricole situate în *Zona Montană Defavorizată*.

Beneficiarii trebuie să se angajeze că vor continua activitățile agricole timp de 5 ani de la data efectuării primei plăți aferente acestei măsuri și că vor respecta **Bunele Condiții Agricole și de Mediu** pe toată suprafața agricolă a fermei și pe toată durata angajamentului.

Criterii de eligibilitate

Sunt eligibile numai parcelele cu suprafața minimă de cel puțin 0.3 hectare, iar suprafața agricolă aparținând unei ferme, compusă din parcele de cel puțin 0.3 hectare, trebuie să fie de minim 1 hectar. În cazul viilor, livezilor, culturilor de hamei, pepinierelor pomicole, pepinierelor viticole și arbuștilor fructiferi, suprafața minimă a parcelei trebuie să fie de cel puțin 0,1 ha.

Sprijinul financiar oferit pentru suprafețe utilizate în comun de către mai mulți fermieri pentru pășunatul animalelor se poate acorda fiecărui fermier proporțional cu dreptul de utilizare sau se acordă unui reprezentant al fermierilor.

Astfel, în cazul utilizării în comun a pășunilor comunale, dreptul de utilizare al fermierilor este dat de încheierea unui contract de pășunat între fermieri și administratorii pășunilor comunale. Aceste contracte prevăd alocarea de suprafețe de pășunat fermierilor conform unui raport UVM (calculat în baza animalelor pentru care fermierii solicită pășunat) / *suprafață de pășunat*. În acest fel Consiliile Locale atribuie fermierilor o suprafață de pășunat, suprafață pentru care se pot primi plăți compensatorii în mod individual de către fiecare fermier. De asemenea, acești fermieri pot împuternici un reprezentant pentru a solicita plăți compensatorii.

În cazul utilizării în comun a pășunilor aferente unor forme asociative de proprietate, membrii acestora pot aplica pentru suprafețele pentru care dețin drept de utilizare sau pot numi un reprezentant care poate aplica în numele lor.

Aria geografică

Această măsură se aplică doar în unitățile administrativ-teritoriale (comune/orașe) din Zona Montană Defavorizată. Lista cu acestor unități administrativ - teritoriale este prezentă în **Anexa 4A**.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul exploatațiilor care primesc sprijin	420.000
	Suprafața totală angajată prin măsură (ha)	2.520.000
Rezultat	Suprafața totală pe care obiectivele măsurii au fost îndeplinite	Suprafața pentru care abandonarea activităților agricole este evitată: 2.520.000 ha
		Suprafața care contribuie la menținerea biodiversității și a suprafețelor de HNV: 2.520.000 ha
		Suprafața care contribuie la menținerea și îmbunătățirea calității solului: 113.400 ha
Impact	Inversarea tendinței de declin a biodiversității (evoluția indicatorului referitor la populația de păsări specifice terenurilor agricole)	
	Menținerea suprafețelor agricole cu înaltă valoare naturală (schimbări survenite de suprafețe agricole cu înaltă valoare naturală)	

Schimbări survenite în legislația națională și în cea comunitară

Dacă o asemenea schimbare survenită în legislația națională sau comunitară nu este acceptată de către beneficiar, angajamentul va fi anulat, însă nu se va cere rambursarea plăților efectuate pentru perioada în care angajamentul a fost în vigoare.

Respectarea standardelor – reducerea sau anularea plăților

Când beneficiarii acestei măsuri nu respectă pe întreaga suprafață a fermei *Bunele Condiții Agricole și de Mediu* sau nu continuă activitatea agricolă în *zona montană defavorizată* timp de 5 ani de la primirea primei plăți, ca urmare a unei acțiuni sau a unei omisiuni care le este direct imputabilă, plata pentru anul în care nu s-au respectat aceste condiții poate fi micșorată sau anulată, în baza articolului 51 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005.

Măsura	Sprijin pentru zone defavorizate – altele decât zona montană
Cadrul legal	Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 - Art. 36 a (ii), Regulamentul Consiliului (CE) Nr. 1257/1999 - Capitolul V (Art. 19 și 20) și Regulamentul Consiliului (CE) nr. 817/2004 (Art. 11 și Anexa II 9.1.3.V.)
Codul măsurii	212

Obiectiv specific

Să contribuie în zonele defavorizate - altele decât zona montană, la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menținându-se astfel și viabilitatea spațiului rural și, de asemenea, menținându-se și susținându-se activitățile agricole durabile.

Obiectiv operațional

Să se asigure în zonele defavorizate - altele decât zona montană utilizarea continuă a 1.795.000 ha terenuri agricole.

Descrierea măsurii

Măsura 212 este un instrument prin care se acordă sprijin financiar pentru utilizatorii terenurilor agricole situate în zone unde producția agricolă este mai redusă cantitativ și/sau calitativ datorită unor condiții naturale și unde este importantă menținerea echilibrului de mediu stabilit între practicile agricole și condițiile naturale. Sprijinul financiar acordat compensează diferențele față de condițiile naturale prezente în alte zone, care nu sunt defavorizate. Acest sprijin reprezintă în același timp o acțiune menită să contracareze procesul de depopulare și să mențină potențialul turistic al acestor zone.

Zonele defavorizate - altele decât zona montană sunt determinate conform criteriilor prezente în Anexa 4 și sunt clasificate în două categorii:

A. Zona Semnificativ Defavorizată - ZSD (Art.19 al Regulamentului (CE) nr. 1257/1999) - cuprinde acele unități-administrativ teritoriale care se suprapun în totalitate sau parțial cu Rezervația Biosferei “Delta Dunării”, unde productivitatea agricolă este limitată datorită calității reduse a solului, climatului nefavorabil, condițiilor de relief și de umiditate a solului și ca urmare nota de bonitare are o valoare medie ponderată de 16 puncte. De asemenea, această zonă prezintă valori mici de densitate a populației și un grad mare de dependență a populației față de activitățile agricole (detalii - Anexa 4A).

B. Zonele Defavorizate de Condiții Naturale Specifice - ZDS (Art. 20 al Regulamentului (CE) nr. 1257/1999) - cuprind acele areale continue unde nota de bonitare nu depășește valoarea de 28 de puncte și care prezintă caracteristici naturale particulare. Aceste areale trebuie să fie formate din cel puțin 3 unități administrativ-teritoriale și nici o UAT nu trebuie să aibe o notă de bonitare a terenurilor agricole mai mare de valoarea 30 (detalii - Anexa 4A).

Forma și mărimea sprijinului

Sprijinul financiar este oferit sub forma unei plăți anuale fixe pe hectar de teren agricol utilizat, situat în cadrul zonelor defavorizate – altele decât zona montană. Aceste plăți sunt condiționate de respectarea Bunelor Condiții Agricole și de Mediu pe toată suprafața fermei și nu pot depăși sumele maxime stipulate în Anexa Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1257/1999.

Dacă bugetul anual va fi depășit, toate plățile vor fi reduse cu aceeași proporție pentru a se putea încadra în buget, dar nu vor fi mai mici decât valorile minime stabilite în Anexa Regulamentului (CE) 1698/2005.

Calculul plății compensatorii este prezentat în **Anexa 4A**.

Valoarea sprijinului anual este prezentat în tabelul de mai jos.

Valoarea sprijinului anual

Tipul de Zonă Defavorizată	Valoarea plății Euro/ha
Zone Semnificativ Defavorizate - ZSD	94 Euro
Zone Defavorizate de condiții naturale Specifice - ZDS	80 Euro

Finanțarea

Finanțarea se face din cheltuială publică în proporție de 100%.

Costul total: 435.641.913 Euro

Cheltuială publică: 435.641.913 Euro

Degresivitatea sprijinului financiar la nivel de fermă

În cazul fermelor cu suprafețe agricole mai mari de 50 ha, valoarea plății scade pentru acele suprafețe agricole care depășesc această valoare, conform tabelului de mai jos:

Suprafața (ha)	Valoarea plății RON/ha (Euro/ha)
1 - 50	100% din valoarea plății pentru fiecare hectar
50.01 - 100	75 % din plată
100.01 - 300	50 % din plată
Peste 300	35 % din plată

Beneficiarii

Beneficiarii acestei măsuri sunt fermierii care desfășoară activități agricole pe terenurile agricole situate în zona semnificativ defavorizată, respectiv în zonele defavorizate de condiții naturale specifice.

Beneficiarii trebuie să se angajeze că vor continua activitățile agricole timp de 5 ani de la data efectuării primei plăți aferente acestei măsuri și că vor respecta **Bunele Condiții Agricole și de Mediu** pe toată suprafața agricolă a fermei și pe toată durata angajamentului.

Criteriile de eligibilitate

Sunt eligibile numai parcelele cu suprafața minimă de cel puțin 0.3 hectare, iar suprafața agricolă aparținând unei ferme, compusă din parcele de cel puțin 0.3 hectare, trebuie să fie de minim 1 hectar. În cazul viilor, livezilor, culturilor de hamei, pepinierelor pomicole, pepinierelor viticole și arbuștilor fructiferi, suprafața minimă a parcelei trebuie să fie de cel puțin 0,1 ha.

Sprijinul financiar oferit pentru suprafețe utilizate în comun de către mai mulți fermieri pentru pășunatul animalelor se poate acorda fiecărui fermier proporțional cu dreptul de utilizare sau se acordă unui reprezentant al fermierilor.

Astfel, în cazul utilizării în comun a pășunilor comunale, dreptul de utilizare al fermierilor este dat de încheierea unui contract de pășunat între fermieri și administratorii pășunilor comunale. Aceste contracte prevăd alocarea de suprafețe de pășunat fermierilor conform unui raport UVM (calculat în baza animalelor pentru care fermierii solicită pășunat) / *suprafață de pășunat*. În acest fel Consiliile Locale atribuie fermierilor o suprafață de pășunat, suprafață pentru care se pot primi plăți compensatorii în mod individual de către fiecare fermier. De asemenea, acești fermieri pot împuternici un reprezentant pentru a solicita plăți compensatorii.

În cazul utilizării în comun a pășunilor aferente unor forme asociative de proprietate, membrii acestora pot aplica pentru suprafețele pentru care dețin drept de utilizare sau pot numi un reprezentant care poate aplica în numele lor.

Aria geografică

Această măsură se aplică doar în unitățile administrativ-teritoriale (comune/orașe) din zona semnificativ defavorizată și din zonele defavorizate de condiții naturale specifice. Listele cu aceste unități administrativ - teritoriale sunt prezente în **Anexa 4A**.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul exploatațiilor care primesc sprijin	Total 299.167 270.000 – ZDS 29.167 – ZSD
	Suprafața totală angajată prin măsură	Total 1.795.000 ha 1.620.000 ha – ZDS 175.000 ha – ZSD
Rezultat	Suprafața totală pe care obiectivele măsurii au fost îndeplinite	Suprafața pentru care abandonarea activităților agricole este evitată: 175.000 ha – ZSD 1.620.000 ha – ZDS
		Suprafața care contribuie la menținerea biodiversității și a suprafețelor de HNV: 175.000 ha – ZSD 1.620.000 ha – ZDS
		Suprafața care contribuie la menținerea și îmbunătățirea calității solului: 25.500 ha – ZSD 320.760 ha – ZDS
Impact	Inversarea tendinței de declin a biodiversității (evoluția indicatorului referitor la populația de păsări specifice terenurilor agricole)	
	Menținerea suprafețelor agricole cu înaltă valoare naturală (schimbări survenite de suprafețe agricole cu înaltă valoare naturală)	

Schimbări survenite în legislația națională și în cea comunitară

De asemenea, și alte schimbări pot surveni în legislația națională sau comunitară. Dacă aceste schimbări nu sunt acceptate de către beneficiari, angajamentele vor fi anulate, însă nu se va cere rambursarea plăților efectuate pentru perioada anterioară schimbărilor legislative, în care angajamentele au fost în vigoare.

Respectarea standardelor – reducerea sau anularea plăților

Când beneficiarii acestei măsuri nu respectă pe întreaga suprafață a fermei *Bunele Condiții Agricole și de Mediu* sau nu continuă activitatea agricolă în *zonele defavorizate* – *altele decât zona montană* timp de minim 5 ani de la primirea primei plăți, ca urmare a unei acțiuni sau a unei omisiuni care le este direct imputabilă, plata pentru anul în care nu s-au respectat aceste condiții poate fi micșorată sau anulată în baza articolului 51 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005.

Măsura	Plăți de Agro-mediu
Cadrul Legal	Articolul 36 (a) (iv) din Regulamentul Consiliului (CE) Nr. 1698/2005 din 20 Septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Articolul 39 din Regulamentul Consiliului (CE) Nr. 1698/2005 din 20 Septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Articolul 27 și punctul 5.3.2.1.4 din Anexa II la Regulamentul (CE) Nr. 1974/2006. Articolul 1 punctul 2 (1) (d) al Regulamentului (CE) nr.473/2009 Anexa Regulamentului nr. (CE) 74/2009
Codul Măsurii	214

Motivație

Plățile de agro-mediu sunt necesare pentru a sprijini dezvoltarea durabilă a zonelor rurale și pentru a răspunde cererii din ce în ce mai mari a societății pentru servicii de mediu. Plățile acordate prin această măsură trebuie să încurajeze fermierii să deservească societatea ca întreg prin introducerea sau continuarea aplicării metodelor de producție agricolă compatibile cu protecția și îmbunătățirea mediului, a peisajului și caracteristicilor sale, a resurselor naturale, a solului și a diversității genetice.

Ierarhia obiectivelor

Obiectiv global	Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural	Impact
Obiectivul măsurii (specific)	Obiectivul acestei măsuri este de a contribui la dezvoltarea durabilă a spațiului rural prin încurajarea utilizatorilor de terenuri să introducă sau să continue metodele de producție agricolă compatibile cu protecția și îmbunătățirea mediului, inclusiv a biodiversității, apei, solului și a peisajului rural.	Rezultat
Obiective operaționale	Mentținerea pajiștilor cu înaltă valoare naturală	Output
	Mentținerea biodiversității prin aplicarea practicilor agricole tradiționale	
	Managementul adecvat al pajiștilor importante pentru păsări	
	Asigurarea protecției apei și solului	
	Asigurarea protejării resurselor naturale prin încurajarea practicilor agriculturii ecologice	
	Managementul adecvat al pajiștilor importante pentru fluturi (<i>Maculinea sp.</i>)	
	Managementul adecvat al terenurilor arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (<i>Branta ruficollis</i>)	

Lista pachetelor existente:

1. Pajiști cu Înaltă Valoare Naturală.
2. Practici Agricole Tradiționale.
3. Pajiști Importante Pentru Păsări – pachet pilot.
4. Culturi verzi.
5. Agricultură ecologică
6. Pajiști importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*).
7. Terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*).

Domeniu de aplicare și acțiuni

Plățile de agro-mediu vor fi acordate fermierilor care își asumă, în mod voluntar, angajamente de agro-mediu pentru o perioadă de 5 ani de la data semnării angajamentului. Pot fi autorizate adaptări ale angajamentelor în cursul perioadei de îndeplinire a acestora, sub forma unor prelungiri a duratei acestora până la maximum 7 ani, prelungirile neputând depăși însă sfârșitul perioadei la care se referă cererea de plată pentru 2014.

Plățile de agro-mediu cuprind doar acele angajamente care depășesc cerințele minime evidențiate mai jos, care prezintă nivelul de referință neremunerat, considerat drept punct de pornire pentru elaborarea plăților compensatorii de agro-mediu.

Cerințele minime

În conformitate cu art. 39 al Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005, plățile de agro-mediu cuprind doar acele angajamente care depășesc standardele obligatorii relevante pentru respectivele angajamente. Aceste standarde obligatorii relevante sunt extrase din prevederile art. 5 și 6 și anexele II și III la Regulamentul Consiliului nr. 73/2009/ (Ordinul Comun nr. 30/147/2010 pentru adoptarea măsurilor privind bunele condiții agricole și de mediu în România), precum și din legislația națională privind utilizarea fertilizanților (Ordinul Comun nr. 1182/1270/2005 privind aprobarea Codului de bune practici agricole pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole) utilizarea produselor de protecție a plantelor. (Hotărârea Guvernului nr. 1559/2004 privind procedura de omologare a produselor de protecție a plantelor în vederea plasării pe piață și a utilizării lor pe teritoriul României), precum și alte cerințe obligatorii relevante stabilite prin legislația națională (Ordonanța nr. 4/1995 privind fabricarea, comercializarea și utilizarea produselor de uz fitosanitar pentru combaterea bolilor, dăunătorilor și buruienilor în agricultură și silvicultură). România nu are prevăzute reglementări legislative privind poluarea cu fosfor. Prin urmare, cerințele de agro-mediu sunt stabilite respectând aceste prevederi.

O descriere detaliată a cerințelor minime relevante fiecărui angajament poate fi găsită în Anexa 4B1.

Beneficiari

Fermieri.

Arie geografică

Pachetul 1 „Pajiști cu Întă Valoare Naturală” și Pachetul 2 „Practici Agricole Tradiționale” vizează pajiștile cu Întă Valoare Naturală, delimitate în Program (Figura 1), precum și suprafețele acoperite cu livezi tradiționale utilizate extensiv ca pajiști prin cosit și/sau pășunat. Delimitarea este făcută la nivel de unități administrativ teritoriale (UAT).

Pachetul Pilot 3 Pajiști Importante Pentru Păsări vizează pajiștile regăsite într-un număr de Arii Importante pentru Păsări, delimitate în Program (Figura 2). Delimitarea este făcută la nivel de unități administrativ teritoriale.

Pachetul 4 Culturi Verzi este disponibil pentru terenul arabil pe întreg teritoriul național.

Pachetul 5 – agricultura ecologică este disponibil pentru terenurile arabile, vii și livezi pe întreg teritoriul național.

Pachetul 6 „Pajiști importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*)” vizează pajiștile unde au fost identificate populații reprezentative ale unor specii prioritare de fluturi (*Maculinea* - *Maculinea nausithous*, *Maculinea teleius*, *Maculinea alcon*, *Pseudophilotes bavius hungaricus* și *Eriogaster catax*), zonele fiind delimitate în Program (Figura 4). Delimitarea este făcută la nivel de unități administrativ teritoriale (UAT).

Pachetul 7 „Terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*)” vizează terenurile arabile regăsite în unele zone definite ca importante pentru păsări (IBA's), zone importante pentru populații reprezentative ale speciei *Branta ruficollis*, zonele fiind delimitate în Program (Figura 4). Delimitarea este făcută la nivel de unități administrativ teritoriale (UAT).

Criterii de eligibilitate

Plățile de agro-mediu pot fi acordate ca parte a măsurilor dacă beneficiarul:

- 1) este utilizatorul unei suprafețe agricole localizată pe teritoriul României, identificabilă în Sistemul Integrat de Administrare și Control, cu o suprafață minimă de 1 ha iar parcelele eligibile au dimensiunea minimă de 0,3 ha (0,1 ha pentru vii și livezi, arbuști fructiferi, hamei, pepiniere pomicole și viticole);
- 2) se angajează să mențină angajamentul de agro-mediu pentru o perioadă de minimum 5 ani, de la data semnării acestuia, fără a depăși însă sfârșitul perioadei la care se referă cererea de plată depusă pentru anul 2014;
- 3) se angajează să respecte cerințele minime relevante pe suprafața întregii ferme;
- 4) se angajează să respecte cerințele specifice pachetelor de agro-mediu pentru care aplică;
- 5) se angajează să țină o evidență a activităților agricole corelate cu implementarea cerințelor de agro-mediu;
- 6) declară pe propria răspundere că nu a utilizat fertilizanți chimici și /sau pesticide în ultimii 5 ani pe suprafețele pe care intenționează să aplice pachetul 1 „Pajiști cu înaltă valoare naturală” și/sau pachetul 6 „pajiști importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*)”. În situația în care fermierul utilizează acele suprafețe de mai puțin de 5 ani, declarația va avea aplicabilitate doar pentru perioada anterioară în care fermierul a utilizat efectiv acele suprafețe. Acest criteriu de eligibilitate este aplicabil doar în cazul pachetului 1.

Din punctul de vedere al eligibilității terenului, în prezent plățile de agro-mediu se acordă pentru terenul arabil (în cazul pachetului 4, 5 și 7), pentru vii și livezi (în cazul pachetului 5), pentru livezi tradiționale utilizate extensiv (în cazul pachetelor 1 și 2) și pentru pajiști (în cazul pachetelor 1, 2, 3 și 6).

Forma și valoarea sprijinului

Plata de agro-mediu este plătită ca plată fixă la hectar și reprezintă o compensație pentru pierderile de venit și costurile adiționale suportate de fermieri. Plata se va face în întregime către fermier. Plata se efectuează anual.

Consistența și plauzibilitatea calculelor plăților

Plățile compensatorii sunt elaborate de către Institutul de Cercetare Dezvoltare Pajiști Brașov, de Institutul Național Cercetare Dezvoltare în Agricultură Fundulea și Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului – ICPA București. Aceste institute sunt autonome și se află în coordonarea Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu Sisești”. MADR a asigurat verificarea acestor calcule iar acestea s-au dovedit a fi consistente și plauzibile.

Descrierea pachetelor de agro-mediu disponibile

Pachetul 1: Pajiști cu Înaltă Valoare Naturală

Descriere

România deține una din resursele cele mai bogate de pajiști semi-naturale încă existente în Europa, pajiști ce pot fi clasificate ca pajiști cu înaltă valoare naturală (pajiști semi-naturale, în general asociate cu o diversitate ridicată de specii și habitate). Studiile efectuate asupra sistemelor de pajiști

din România arată că acestea prezintă o diversitate botanică foarte ridicată. Această diversitate este asociată cu caracteristici geomorfologice neobișnuite și o suită de specii de plante rare de o ecologie contrastantă, susținută de-a lungul secolelor de sisteme agricole tradiționale ca parte a ceea ce poate fi descris ca un sistem durabil de utilizare a terenului (A. Jones 2007).

În timp ce în livezile intensive, mecanizate și chimizate, este distrus practic în întregime covorul vegetal ierbos preexistent și înlocuit de câteva specii în general cultivate, fără o valoare naturală semnificativă (ex. *Lolium perenne* și *Trifolium repens*), iar biodiversitatea este redusă la unele specii banale și ruderaie, în cele tradiționale fondul vechilor fânețe se conservă aproape în întregime, făcând din acestea unul dintre cele mai valoroase și mai bine conservate habitate tradiționale din zona carpatică, Transilvania și zona pericarpatică. Acest lucru se poate vedea peste tot în arealele carpatice și subcarpatice unde livezile tradiționale se suprapun în mod clar peste habitate bine conservate de pajiști ce corespund în foarte multe cazuri habitatelor prioritare 6210* și 6240* cu populații bogate de orhidee sălbatice (ex. *Orchis tridentata*, *Orchis purpurea*, *Orchis militaris*, *Dactylorhiza incarnata*, *Dactylorhiza sambucina*, *Orchis ustulata*, *Orchis coriophora*, *Orchis elegans*, *Orchis mascula*, *Orchis militaris*), alături de speciile prioritare *Crambe tataria*, *Iris aphylla* ssp. *hungarica*, *Serratula lycopifolia*, *Echium rossicum*, *Adenophora liliifolia*, repartiția acestora și structura vegetației specifice pajiștilor permanente cu Înaltă Valoare Naturală depinzând de regiune, altitudine și expoziția versanților (Bădărau 2011).

În numeroase cazuri, livezile extensive constituite pe pajiști naturale sau seminaturale utilizate tradițional în mod extensiv, adăpostesc o biodiversitate mai ridicată chiar decât zonele cu pajiști permanente. Acest fenomen poate fi explicat prin creșterea complexității structurale a habitatelor și prin oferta de adăpost față de intemperii pentru speciile faunistice specifice acestor zone. Biodiversitatea livezilor extensive poate fi comparată cu cea a pajiștilor acoperite de tufărișuri în proporție de 5-15%, habitat care asigură o mare diversitate biologică (Cremene et al. 2006). Și pentru insecte, grupă foarte importantă a biodiversității faunistice, livezile tradiționale, extensive constituie habitate excelente, asemănătoare pajiștilor extensive mezofile ușor întufărite. Dintre speciile de lepidoptere vizate de Directiva Habitate, următoarele pot fi prezente în habitatele de tipul livezilor tradiționale, extensive: *Callimorpha quadripunctaria*, *Lycaena dispar*, *Maculinea teleius*, *Eriogaster catax*, *Cucullia mixta* (Anexa II) și *Lopinga achine*, *Maculinea arion*, *Parnassius mnemosyne*, *Zerinthia polyxena* (Anexa IV). Dintre orthoptere menționăm specia endemică *Pholidoptera transsylvanica* (Anexa II), (Rakosy 2011).

În plus, aceste livezi tradiționale, conservă în cele mai multe cazuri, soiuri autohtone vechi de pomi fructiferi, care constituie un genofond cultural ancestral, periclitat, ce nu trebuie pierdut. În cadrul peisajului cultural tradițional, livezile extensive constituie și o importantă atracție turistică, încă foarte puțin valorificată în regiunile carpatice și subcarpatice.

O amenințare importantă este intensivizarea agriculturii în aceste zone și o posibilă conversie a pajiștilor cu înaltă valoare naturală în teren arabil sau pajiști utilizate intensiv. Există anumite schimbări care arată potențialul creșterii gradului de intensivizare, cea mai vizibilă dintre aceste schimbări fiind sporirea utilizării mijloacelor mecanizate pentru efectuarea lucrărilor pe pajiști. Nivelul mediu de fertilizare este încă relativ scăzut însă, este de așteptat ca acesta să crească semnificativ până în anul 2011 în strânsă corelare cu creșterea eficienței în agricultură. O astfel de creștere a utilizării fertilizanților chimici ar fi implicit asociată cu scăderea semnificativă a diversității speciilor de plante și pierderea de habitate, așa cum este demonstrat de numeroase studii.

Provocarea constă în menținerea acestei bogate resurse de pajiști semi-naturale în fața schimbărilor socio-economice ce vor apărea în mediul rural în anii următori. Pentru a reuși, este nevoie ca sistemele extensive de utilizare a pajiștilor semi-naturale să fie susținute îndeajuns pentru a putea face față competiției atât cu sistemele agricole intensive cât și într-un context mai larg, cu alte activități economice emergente cu care se va afla în competiție.

În situația livezilor tradiționale utilizate extensive, lipsa mecanizării cu utilaje grele și evitarea chimizării alături de aplicarea tehnicilor agricole tradiționale folosite (ce se reduc în fond la un pășunat non-intensiv și la cosit) vor favoriza menținerea integrală a habitatelor respective, a fondului cultural tradițional, a biodiversității precum și a învelișului edafic.

Desemnarea pajiștilor cu înaltă valoare naturală

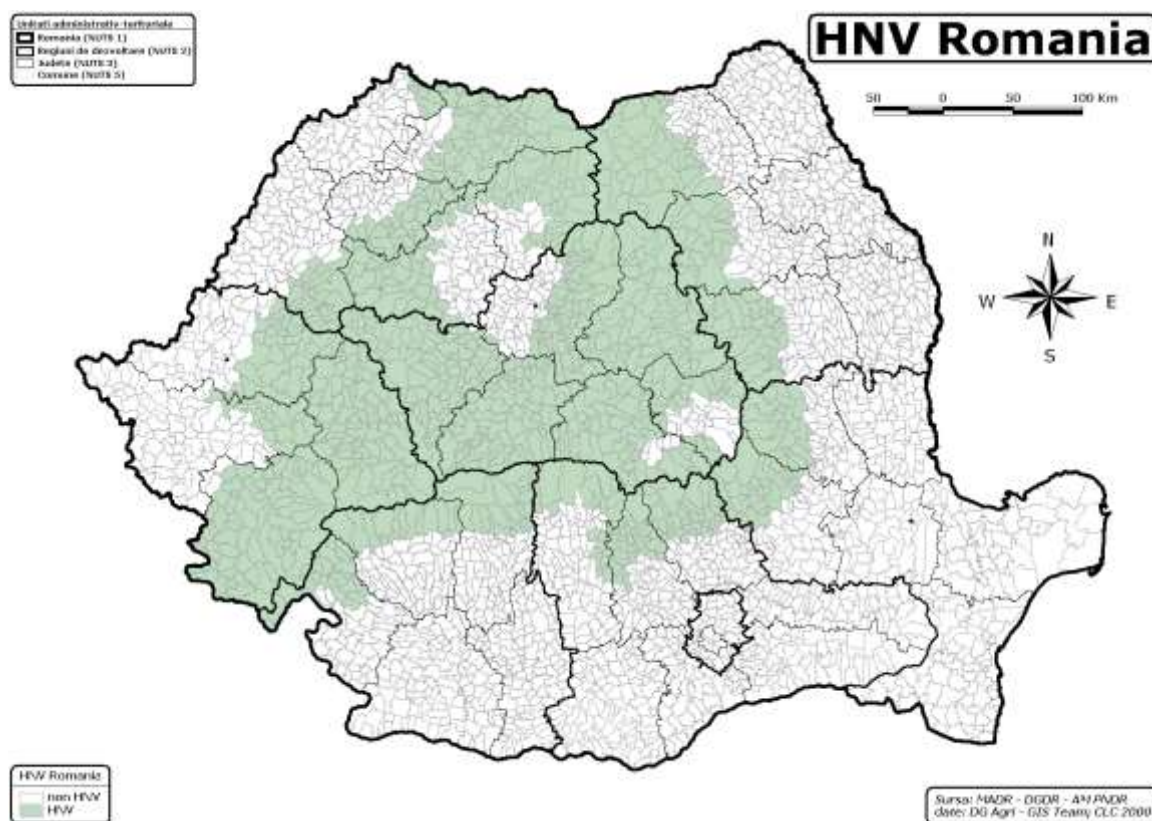

Figura 1 – Zone Pajiști cu Înaltă Valoare Naturală România

Desemnarea zonelor caracterizate de o Înaltă Valoare Naturală a făcut referire inițial, începând cu anul 2008, doar la pajiști (care într-adevăr sunt plasate în vârful ierarhiei în comparație cu celelalte moduri de utilizare a terenului în ceea ce privește biodiversitatea asociată), dar în anii următori și alte tipuri de teren agricol caracterizat de prezența luxuriantă a biodiversității putând fi adăugate desemnări inițiale (de ex. livezi tradiționale). Începând cu anul 2012, categoriile de terenuri eligibile au fost extinse și la suprafețele acoperite de livezi tradiționale extensive, care sunt utilizate în mod curent ca pajiști permanente, prin cosit sau/și pășunat.

Desemnarea a fost realizată folosindu-se una din definițiile oferite de Agenția Europeană de Mediu prin intermediul unui studiu publicat în anul 2004 (Andersen et al). Practic, prezenta desemnare urmează definiția pentru următorul tip de teren agricol cu înaltă valoare naturală – **teren agricol ce prezintă o proporție ridicată de vegetație semi-naturală** (în particular pajiști semi-naturale în general asociate cu prezența unui nivel ridicat de biodiversitate). A implicat utilizarea datelor oferite de programul “Corine Land Cover 2000” precum și diferite alte studii la nivel european și național. Astfel, a fost obținută o cartare inițială a zonelor cu înaltă valoare naturală la nivel de unități administrativ teritoriale, pragul utilizat pentru delimitarea zonelor cu înaltă valoare naturală fiind stabilit la minimum 50% concentrație de pajiști semi-naturale, urmată de aplicarea unui proces de omogenizare pentru a se obține suprafețe continue compacte. Numărul total de unități administrativ teritoriale aflate în zonele cu înaltă valoare naturală este de 1.038. O listă a acestor unități administrativ teritoriale se găsește în Anexa 4B2. Suprafața eligibilă de pajiște este de aprox. 2,4 milioane hectare.

Suportul tehnic necesar extinderii zonelor eligibile și pe suprafețele acoperite cu livezi tradiționale utilizate extensiv pentru cosit și/sau pășunat a fost acordat de Societatea Lepidopterologică Română

și Fundația ADEPT Transilvania. Studiile științifice au fost derulate de colectivul Catedrei de Ecologie și Taxonomie din cadrul și al Facultății de Ecologie și Ingineria Mediului a Universității “Babes-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Obiectiv operațional

Menținerea pajiștilor cu înaltă valoare naturală.
Țintă 2013: 1.450.000 hectare sub angajament.

Cerințe de management

- Utilizarea fertilizanților chimici este interzisă.
- Utilizarea tradițională a gunoiului de grajd este permisă până în echivalentul a maxim 30 kg. N s.a./ha.
- Utilizarea pesticidelor este interzisă.
- Cositul poate începe doar după data de 1 iulie.
- Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafața pajiștii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului.
- Pășunatul se efectuează cu maxim 1 UVM pe hectar.
- Pășunile inundate nu vor fi pășunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor.
- Este interzis aratul sau discuitul pajiștilor aflate sub angajament.
- Nu vor fi realizate însămânțări de suprafață sau supraînsămânțări. Se pot face însămânțări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porțiuni de pajiște degradează sau sunt afectate accidental.

Ca urmare a respectării acestor cerințe, fermierii suferă o pierdere de venit în comparație cu cei care aplică practicile agricole convenționale. Interzicerea utilizării fertilizanților chimici conduce la o scădere a producției cu 25% iar întârzierea cositului conduce la o pierdere de 33% din valoarea fânului obținut. De asemenea, există diferențe în privința costurilor, fermierii trebuind să lucreze mai mult pentru a combate manual plantele invazive dar în același timp având și unele economii prin neachiziționarea de fertilizanți chimici și pesticide. În ansamblu, practica de agro-mediu nu este la fel de profitabilă ca o practică convențională, de aceea se acordă o plată compensatorie. Plată compensatorie la hectar = 124 Euro.

Notă: La elaborarea calculului plății compensatorii pentru acest pachet au fost luate în considerare modificările prevăzute ale Legii Muntelui nr. 347/2004. Acest pachet nu va fi implementat până când Legea Muntelui (347/2004) va fi modificată.

Indicatori adiționali pentru pachetul 1

Evoluția unor specii de plante, considerate indicatori calitativi relevanți pentru estimarea succesului acestui pachet, va fi monitorizată anual pe anumite parcele eșantion aflate sub angajament. Speciile ce vor face obiectul monitorizării sunt următoarele: *Ononis spinosa*, *Pimpinella saxifraga*, *Knautia arvensis*, *Leontodon hispidus*, *Plantago media*, *Briza media*, *Thymus serpyllum*, *Veronica austriaca*, *Leucanthemum vulgare*, *Dianthus carthusianorum*, *Trifolium montanum*, *Polygala major*, *Linum catharticum*, *Primula veris*, *Origanum vulgare*, *Prunella grandiflora*, *Viola hirta*, *Lathyrus pratensis*, *Succisa pratensis*, *Sanguisorba officinalis*, *Serratula tinctoria*, *Clinopodium vulgare*. Ținta propusă este evitarea declinului acestor specii.

Această listă de specii poate fi îmbogățită prin adăugarea altor specii relevante, dacă acest lucru va fi considerat necesar pe parcursul desfășurării proiectelor de monitorizare.

Pachetul 2 Practici agricole tradiționale

Poate fi aplicat doar în combinație cu pachetul 1, însemnând că acest pachet poate fi aplicat doar de fermierii care au aplicat și pentru pachetul 1.

Obiectiv operațional

Mentținerea biodiversității prin aplicarea practicilor agricole tradiționale.

Țintă 2013: 375.000 hectare sub angajament.

Cerință de management

Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafața pajiștilor și a livezilor tradiționale utilizate extensiv aflate sub angajament cu excepția celor operate cu forță animală. Respectarea acestei practici conduce la costuri mai mari pentru fermieri. Lucrări cum ar fi cositul manual sau întorsul fânului necesită muncă intensă și sunt mai costisitoare decât practicile mecanizate moderne. De aceea, o plată compensatorie este acordată.

Plată compensatorie la hectar = 58 Euro.

Pachetul Pilot 3 Pajiști Importante Pentru Păsări

Acest pachet a fost implementat ca pachet pilot într-un număr de Arii Importante pentru Păsări (IBA's) începând cu anul 2008. Începând cu anul 2012, zonele eligibile au fost extinse la un număr mai mare de IBA.

Descriere

Un management adecvat al pajiștilor din interiorul Ariilor Importante pentru Păsări (IBA) este necesar pentru conservarea speciilor de păsări importante la nivel european. Acest pachet pilot își propune să faciliteze câștigarea de experiență în acest domeniu întrucât România nu a mai promovat până în anul 2008 scheme de agro-mediu focusate la nivel de specie. Totodată se dorește a fi un exercițiu util pentru implementarea previzionată a plăților Natura 2000. Speciile vizate prin acest pachet pilot sunt *Crex crex*, *Lanius minor* și *Falco vespertinus*. Aceste specii sunt prezente în număr mare în România în timp ce în alte zone din Europa se află în declin sau au dispărut. România deține aproximativ 97% din populația europeană de *Lanius minor* (Sfrâncioc cu frunte neagră), aproximativ 50% din populația europeană de *Falco vespertinus* (Vânturelul de seară) și aproximativ 27% din populația europeană de *Crex crex* (Cârstelul de câmp).

Pentru a se asigura protecția speciilor prioritare la nivel național și pentru a atinge obiectivul preconizat în 2007 de extindere a zonelor eligibile acoperite de acest pachet din totalul suprafeței IBA, de la 20% la 40%, cu sprijinul Societății Ornitologice din România (partener BirdLife) a fost extins numărului de IBA-uri pentru ***Pachetul Pilot 3 Pajiști Importante Pentru Păsări*** atât pentru cârstelul de câmp – *Crex crex*, cât și pentru șoimul de seară – *Falco vespertinus* și sfrânciocul cu frunte neagră – *Lanius minor*.

Arii Importante pentru Păsări pilot au fost selectate pe baza principiului reprezentativității (aceste specii regăsindu-se în număr mare în IBA-urile selectate). IBA-urile selectate sunt:

Crex crex – Confluența Jiu Dunăre, Valea Râului Negru (începând cu anul 2008) și Câmpia Nirului – Valea Ierului, Lunca Mureșului Inferior, Lunca Timișului, Lunca Turului Inferior, Valea Fizeșului (începând cu anul 2012).

Lanius minor și *Falco vespertinus* - Aliman-Adamclisi, Campia Crisurilor, Delta Dunării, Dunarea Veche – Bratul Macin, Elestele Jijiei și Miletinului, Hunedoara Timiseana, Kogalniceanu - Gura Ialomitei, Lunca Barcaului, Stepa Casimcea, Saraiu Horea, Cursul Mijlociu al Somesului, Defileul Inferior al Muresului, Allah Bahir – Capidava, Cheile Dobrogei, Dumbraveni, Padurea Hagieni (începând cu anul 2008) și Bistreț, Calafat Ciuperceni Dunăre, Confluența Olt Dunăre, Gruia – Gârla Mare, Suhaia (începând cu anul 2012).

[illegible]

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 – versiunea a XVI-a, Septembrie 2015

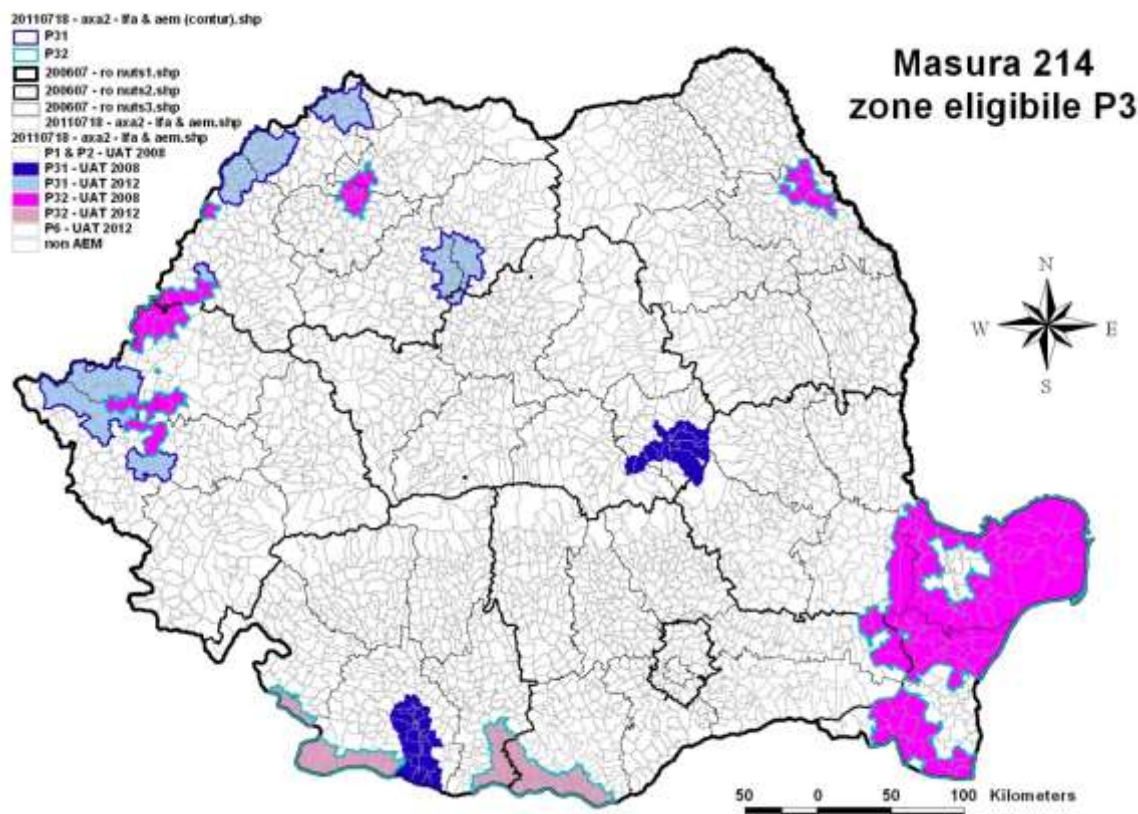

Figura 3 – Zone eligibile pachetul 3 (începând cu anul 2012)

În total, Ariile Importante pentru Păsări selectate în cadrul acestui pachet pilot acoperă peste 30 % din suprafața totală a Ariilor Importante pentru Păsări existentă în România. Unitățile administrativ teritoriale eligibile acoperă peste 12 % din suprafața națională, terenurile agricole aparținând acestor UAT reprezentând cca. 17 % din suprafața agricolă totală la nivel național, iar suprafețele de pajiști permanente din UAT-urile eligibile acoperind peste 8 % din suprafața totală de pajiști a României.

Trebuie menționat și faptul că o mare parte a Ariilor Importante pentru Păsări din România sunt acoperite (aproximativ 40%) de pachetul 1 Pajiști cu Înaltă Valoare Naturală, pachet care deși este focusat pe conservarea speciilor de plante asociate pajiștilor semi-naturale are potențialul de a aduce și o contribuție indirectă la protecția speciilor de păsări din zonele respective, printre acestea numărându-se *Crex crex*, două dintre cele mai importante IBA-uri pentru specie, Podișul Hârtibaciu și Dumbrăvița – Rotbav-Măgura Cotlea.

IBA-urile desemnate pentru *Lanius minor* și *Falco vespertinus* sunt importante și pentru alte specii periclitare la nivel global ca: *Lanius collurio* și *Coracias garrulus*, specii pentru care România deține aproximativ 43% respectiv 44% din populația la nivel european, specii care vor beneficia indirect de implementarea acestui pachet.

Expertiza tehnică necesară extinderii zonelor eligibile în cadrul pachetului 3 – pajiști importante pentru păsări a fost asigurată de Societatea Ornitologică din România.

Obiectiv operațional

Managementul adecvat al pajiștilor importante pentru păsări.

Țintă (total) 2013 - 173.000 hectare pajiște sub angajament.

Țintă Varianta 3.1 – *Crex Crex*: 38.000 hectare.

Țintă Varianta 3.2 – *Lanius minor*, *Falco vespertinus*: 135.000 hectare.

Cerințe de management

Varianța 3.1 *Crex Crex* (Ariile Importante pentru Păsări - Confluența Jiu Dunăre, Valea Râului Negru, Câmpia Nirului – Valea Ierului, Lunca Mureșului Inferior, Lunca Timișului, Lunca Turului Inferior, Valea Fizeșului)

- Utilizarea fertilizanților este interzisă.
- Utilizarea pesticidelor este interzisă.
- Cositul se poate efectua doar după data de 31 iulie.
- Cositul se va realiza dinspre interiorul parcelei spre exteriorul acesteia.
- O bandă necosită, lată de 3 metri, va fi lăsată pe marginile fiecărei parcele. Această bandă poate fi cosită după data de 1 septembrie.
- Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafața pajiștii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului.
- Pășunatul se va efectua cu maximum 0,7 UVM pe hectar.
- Pășunile inundate nu vor fi pășunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor.
- Este interzis aratul sau discuitul pajiștilor aflate sub angajament.
- Nu vor fi realizate însămânțări de suprafață sau supraînsămânțări. Se pot face însămânțări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porțiuni de pajiște se degradează sau sunt afectate accidental.
- Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafața pajiștilor aflate sub angajament, cu excepția celor operate cu forță animală.

Notă: Cerințele de management au fost stabilite în colaborare cu Societatea Ornitologică Română.

Ca urmare a respectării acestor cerințe, fermierii suferă o pierdere de venit în comparație cu cei care aplică practicile agricole convenționale. Interzicerea utilizării fertilizanților (inclusiv a celor organici) conduce la o scădere a producției cu 30% iar întârzierea cositului conduce la o pierdere de 50% din valoarea fânului obținut. De asemenea, există diferențe în privința costurilor, fermierii trebuind să lucreze mai mult pentru a combate manual plantele invazive dar în același timp având și unele economii prin neachiziționarea de fertilizanți chimici și pesticide. În ansamblu, această practică de agro-mediu nu este la fel de profitabilă ca o practică convențională, de aceea se acordă o plată compensatorie. Plată la hectar Varianta 3.1 – *Crex Crex*: 209 euro.

Varianța 3.2 *Lanius minor* și *Falco vespertinus* (Ariile Importante pentru Păsări - Aliman-Adamclisi, Campia Crisurilor, Delta Dunării, Dunarea Veche – Bratul Macin, Elestele Jijiei și Miletinului, Hunedoara Timiseana, Kogalniceanu - Gura Ialomitei, Lunca Barcaului, Stepa Casimcea, Saraiu Horea, Cursul Mijlociu al Somesului, Defileul Inferior al Muresului, Allah Bahir – Capidava, Cheile Dobrogei, Dumbraveni, Padurea Hagieni, Bistreț, Calafat Ciuperceni Dunăre, Confluența Olt Dunăre, Gruia – Gârla Mare, Suhaia).

- Utilizarea fertilizanților este interzisă.
- Utilizarea pesticidelor este interzisă.
- Cositul trebuie efectuat cel mai târziu până la data de 1 iulie.
- Cositul se va efectua în etape.
- O bandă necosită, lată de 3 metri, va fi lăsată pe marginile fiecărei parcele. Această bandă poate fi cosită după data de 1 septembrie.
- Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafața pajiștii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului.
- Pășunatul se va efectua cu maximum 1 UVM pe hectar.
- Pășunile inundate nu vor fi pășunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor.
- Este interzis aratul sau discuitul pajiștilor aflate sub angajament.
- Nu vor fi realizate însămânțări de suprafață sau supraînsămânțări. Se pot face însămânțări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porțiuni de pajiște se degradează sau sunt afectate accidental.
- Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafața pajiștilor aflate sub angajament cu excepția celor operate cu forță animală.

Notă: Cerințele de management au fost stabilite în colaborare cu Societatea Ornitologică Română.

Ca urmare a respectării acestor cerințe, fermierii suferă o pierdere de venit în comparație cu cei care aplică practicile agricole convenționale. Interzicerea utilizării fertilizanților (inclusiv a celor organici) conduce la o scădere a producției cu 30%. De asemenea, există diferențe în privința costurilor, fermierii trebuind să lucreze mai mult pentru a combate manual plantele invazive dar în același timp având și unele economii prin neachiziționarea de fertilizanți chimici și pesticide. În ansamblu, această practică de agro-mediu nu este la fel de profitabilă ca o practică convențională, de aceea se acordă o plată compensatorie.

Plată Varianta 3.2 – *Lanius minor*, *Falco vespertinus*: 101 euro pe hectar.

Indicatori adiționali pentru pachetul 3

Evoluția speciilor *Crex crex*, *Lanius minor* și *Falco vespertinus*, va fi monitorizată anual pe anumite parcele eșantion aflate sub angajament. Ținta propusă este evitarea declinului acestor specii.

Pachetul 4 Culturi verzi

Descriere

Eroziunea solului, în special eroziunea solului prin apă, este un fenomen larg răspândit în România, fenomen a cărui manifestare pe termen lung, reduce viabilitatea fermelor și aduce daune mediului înconjurător. Promovarea Bunelor Condiții Agricole și de Mediu (BCAM) relevante pentru combaterea eroziunii solului reprezintă un pas important pentru înlăturarea acestei amenințări, dar există de asemenea o nevoie de a încuraja toți fermierii să treacă dincolo de respectarea BCAM prin adoptarea unor practici de agro-mediu ce vizează conservarea solului și a apei.

Riscul de eroziune este crescut și de faptul că multe terenuri sunt lăsate descoperite pe timpul iernii, de aceea una dintre cele mai simple măsuri de conservare a solului este încurajarea utilizării așa numitelor culturi verzi. Acestea sunt semănate imediat după recoltare și protejează solul pe timpul iernii asigurând acoperirea acestuia cu vegetație.

Acest pachet de conservare a apei și a solului va fi disponibil în întreaga țară, el având de asemenea potențialul de a diminua riscul scurgerilor de nutrienți, în special a azotului, în timpul iernii. Pachetul poate astfel contribui la atingerea obiectivelor Directivei Cadru Apă de a asigura o bună stare ecologică și chimică a tuturor apelor.

Obiectiv operațional

Asigurarea protecției apei și a solului.

Țintă 2013: 700.000 hectare sub angajament.

Cerințe de management

- Semănarea culturilor verzi trebuie realizată până la sfârșitul lunii septembrie. Plantele ce pot fi utilizate ca și culturi verzi sunt: mazărea, mazăricea, rapița, muștarul, lupinul, sulfina;
- Doar fertilizanții organici pot fi utilizați înaintea înființării culturilor verzi. Utilizarea fertilizanților chimici pentru culturile verzi este interzisă;
- Biomasa formată trebuie să fie incorporată în sol cel târziu până la finalul lunii martie. Lucrările agricole necesare pentru următoarea cultură pot începe doar după ce s-a realizat această acțiune;
- Nu este permis aratul pajiștilor existente în fermă pe toata durata angajamentului;
- Aplicații pot schimba anual suprafața pentru care aplică acest pachet cu alte suprafețe localizate în cadrul aceleiași ferme, dar cu condiția menținerii valorii de suprafață angajată în cadrul acestui pachet în primul an de angajament.

Cerința cuprinsă în GAEC specifică faptul că: „pe timpul iernii terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă sau să fie lăsat nelucrat pe cel puțin 20% din suprafața de teren arabil a fermei”. Pentru a se evita orice suprapunere cu acest GAEC acest pachet se poate aplica pe maximum 80% din suprafața de teren arabil aparținând unei ferme.

Ca urmare a respectării acestor practici fermierii suportă costuri mai mari. Aceste costuri constau în consum crescut de combustibil pentru efectuarea lucrărilor adiționale precum și în costuri cu achiziționarea semințelor. Acestea sunt premisele pentru care o plată compensatorie este acordată. Plată compensatorie pentru suprafața acoperită de culturile verzi care depășește suprafața protejată prin GAEC (suprafața protejată prin GAEC este de 20%) = 130 Euro pe hectar.

Pachetul 5 agricultură ecologică

Descriere

Acest pachet vizează acordarea unui sprijin financiar în vederea menținerii producției ecologice certificate (în scopul demarcării de alte forme de sprijin acordate pentru perioada de conversie și evitarea dublei finanțări), în sectorul vegetal, în România, cât și încurajarea introducerii practicilor agricole specifice agriculturii ecologice în vederea certificării, agricultura ecologică având un rol vital în protejarea biodiversității și conservarea resurselor neregenerabile folosite în agricultură, dar și pentru asigurarea siguranței și calității alimentare prin prisma implementării politicilor de dezvoltare rurală. Acordarea sprijinului numai pentru fermierii care utilizează terenuri agricole certificate în agricultura ecologică, asigură demarcarea de ajutorul specific acordat în România pentru terenuri aflate în perioada de conversie în baza prevederilor art. 68 alin. (1) lit. (a) (ii) – îmbunătățirea calității produselor agricole din Regulamentul (CE) nr. 73/2009.

Agricultura ecologică furnizează servicii de mediu, prin asigurarea protecției biodiversității, reducerea poluării, reducerea emisiilor de dioxid de carbon, asigurarea unor condiții de bunăstare a animalelor și dezvoltarea activităților economice la nivel local. În linii mari, agricultura ecologică poate fi caracterizată ca standard de bază pentru asigurarea unei alimentații durabile. Bunurile publice și serviciile de mediu care sunt livrate de către agricultura ecologică pot fi rezumate după cum urmează:

Biodiversitate

În prezent este unanim acceptat faptul că metodele de agricultură ecologică sunt mai favorabile conservării biodiversității, în special a speciilor din fauna sălbatică, față de agricultura convențională. Principalele avantaje ale agriculturii ecologice din punct de vedere al biodiversității sunt constituite de neutilizarea îngrășămintelor chimice, a erbicidelor și a altor substanțe sintetice de protecție a plantelor, utilizarea redusă a pesticidelor, densitățile scăzute ale efectivelor de animale, utilizarea metodelor de control biologic al dăunătorilor (și, astfel, întreținerea gardurilor vii, a zonelor marginale ale terenurilor agricole și alte zone necultivate), menținerea activității biologice mai intense a solului mai aproape de regimul natural, utilizarea culturilor mixte și utilizarea mixtă a terenurilor, într-o pondere mai mare decât monoculturile. Lipsa acestor factori benefici datorati practicilor extensive în cazul celor mai multe ferme în sistem convențional, indică încă odată beneficiile aduse biodiversității și speciilor din fauna sălbatică specifică terenurilor agricole în mediul rural, obținute prin practicarea agriculturii ecologice.

Apa

Prin evitarea utilizării pesticidelor și gestionarea strictă a gunoiului de grajd, practicarea agriculturii ecologice conduce la scăderea poluării resurselor de apă (cursurilor și corpuri de apă de suprafață dar și ape subterane). O mai bună structură a solului este întreținută prin aplicarea practicilor specifice agriculturii ecologice, conducând implicit la creșterea capacității de a face față problemelor legate de apă care decurg din schimbările climatice, riscul de inundații și efecte ale secetei. Agricultura ecologică nu contribuie la eliminarea pesticidelor sau azotului provenite din surse agricole din apă, în schimb, standardele specifice agriculturii ecologice presupun aplicarea unor bune practici de

management al terenurilor agricole, cu efecte pozitive de mediu îndeosebi în zonele sensibile. Nivelul mai scăzut de percolare a azotului este, în cazul agriculturii ecologice, cauza cantității de azot semnificativ mai mic decât în cazul fermelor convenționale.

Absorbția excesului de apă în cazul terenurilor agricole este un factor important în scăderea riscurilor și severitatea situațiilor care implică inundații și secetă. Diferite studii au arătat că rata de infiltrare a apei a fost de două ori mai mare în cazul unor terenuri utilizate în sistem ecologic față de sistemul convențional. Aceasta înseamnă că solurilor utilizate în sistem ecologic au o mai mare capacitate de absorbție a cantităților mari de apă pe perioade scurte în cazul precipitațiilor extreme, fapt ce implică reducerea scurgerii de suprafață și implicit reducerea riscului de inundații în aval. Solurile utilizate în sistem ecologic își păstrează, de asemenea, umiditatea pentru o perioadă mai lungă datorită nivelului mai ridicat de materii organice și sistemelor de rădăcini ale culturilor. Alte cercetări au demonstrat faptul că agricultura ecologică folosește mai puțină apă decât sistemele convenționale. Acest lucru reduce consumul de apă pentru irigații, micșorând presiunea asupra resurselor de apă, iar neutilizarea îngrășămintelor minerale pe bază de azot conduce la evitarea utilizării unor cantități semnificative de apă necesare în producția de îngrășământ (estimate la 37 de metri cubi pe tonă de îngrășământ produs).

Reducerea gazelor cu efect de seră

Din puținele evaluări referitoare la gazele cu efect de seră și ciclurile acestora în atmosferă, care au fost făcute cu privire la agricultura ecologică, studii comparative din întreaga lume au demonstrat reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră raportat la tona de produse alimentare în cazul agriculturii ecologice față de agricultura convențională. Standardele impuse în cazul agriculturii ecologice interzic utilizarea de îngrășăminte pe bază de azot mineral, substanță care este responsabilă de o pondere reprezentativă din totalul emisiilor de GES. 6,7 tone CO₂ sunt emise sub formă de NO₃ și CO₂ în fazele de producție pentru obținerea unei tone de îngrășământ. În plus, emisiile suplimentare semnificative se datorează și transportului îngrășămintelor până la comercializare, dar și ulterior în faza de aplicare a acestora.

În poziția sa scrisă cu privire la agricultura ecologică, FAO prevede: "Agricultura ecologică contribuie la atenuarea efectului de seră și a încălzirii globale, prin capacitatea sa de a sechestra carbonul în sol. Multe practici utilizate în agricultura ecologică (de exemplu încorporarea resturilor vegetale în sol, utilizarea culturilor verzi și rotația culturilor, capacitatea legumelor și leguminoaselor de fixare a azotului în sol), cresc randamentul întoarcerii carbonului la sol, cresc productivitatea și favorizează stocarea carbonului". Sunt evitate procesele de eroziune a solului în fermele ecologice ca urmare a aplicării multora din practicile recomandate pentru gestionarea solului.

Energie

Dependența de producerea îngrășămintelor minerale pe bază de azot conduce la ideea că sistemul convențional de practicare a agriculturii în procesele necesare obținerii produselor alimentare utilizează efectiv combustibili fosili. Atât producția, cât și celelalte activități conexe necesare aducerii îngrășămintelor chimice și a altor inputuri fabricate industrial, cum ar fi pesticide și medicamente de uz veterinar, până la nivelul fermei, constituie până la 72 % din consumul de energie în fermele agricole în sistem convențional. În schimb, agricultura ecologică stă la baza unui sistem de producție local în marea sa parte, datorită proceselor naturale desfășurate la nivelul fermei. Astfel, energia solară este utilizată de plante pentru a fixa azotul în sol, gunoiul de grajd generat de efectivele de animale în fermele mixte este utilizat ca fertilizant, rotațiile culturilor și controlul biologic pe principiul corelațiilor specifice lanțurilor trofice sunt folosite pentru controlul dăunătorilor, precum și sistemul extensiv care se concentrează asupra bunăstării animalelor reduce necesitatea utilizării tratamentelor specifice sistemelor convenționale. Având în vedere aceste aspecte, nu sunt deloc surprinzătoare rezultatele evaluărilor și analizelor din întreaga lume care au arătat faptul că agricultura ecologică este o practică mai eficientă energetic, față de practicile similare în sistem convențional.

Obiectiv operațional

Asigurarea protecției resurselor naturale prin încurajarea introducerii și sprijinirea continuării practicilor agriculturii ecologice.

Țintă 2013: 80.000 de hectare sub angajament, din care:

- Varianta 5.1 Culturi agricole pe terenuri arabile (inclusiv plante de nutreț) – 32.000 ha
- Varianta 5.2 Legume (inclusiv ciuperci și cartofi) – 20.000 ha
- Varianta 5.3 Livezi – 12.000 ha
- Varianta 5.4 Vii – 12.000 ha
- Varianta 5.5 Plante medicinale și aromatice – 4.000 ha

Cerințe de management

Terenurile agricole pentru care se încheie angajamente trebuie să fie înregistrate ca terenuri certificate în sistem ecologic de către un organism de inspecție și certificare autorizat, în conformitate cu Regulamentul 834/2007 (cu modificările ulterioare). Suprafețele pentru care se încheie angajamente în cadrul acestui pachet trebuie să continue să fie înregistrate de către un organism de inspecție și certificare pe toată perioada angajamentului și să continue să fie utilizat conform metodelor de producție ecologice în conformitate cu legislația națională relevantă și cu Regulamentul CE Nr. 834/2007 și regulamentele care îl amendează.

Nu este permis aratul pajiștilor existente în fermă pe toată durata angajamentului. Această cerință se aplică la toate parcelele agricole utilizate ca pajiști permanente, inclusiv cele care nu fac obiectul unui angajament de agro-mediu.

Forma și valoarea sprijinului pentru pachetul agricultură ecologică

Plățile pentru angajamentele încheiate în cadrul acestui pachet vizează terenurile agricole certificate în agricultura ecologică, existând următoarele variante/sub-pachete:

Varianta 5.1 Culturi agricole pe terenuri arabile (inclusiv plante de nutreț)	162 €
Varianta 5.2 Legume (inclusiv ciuperci și cartofi)	335 €
Varianta 5.3 Livezi	393 €
Varianta 5.4 Vii	393 €
Varianta 5.5 Plante medicinale și aromatice	270 €

Pe perioada angajamentului este permisă pe aceeași parcelă de teren rotația culturilor, de la un la altul, între variantele 5.1, 5.2 și 5.5.

Pachetul 6 pajiști importante pentru fluturi (Maculinea sp.)

Descriere

Dealurile Clujului și Dejului Est pe raza comunelor Aluniș, Bonțida, Borșa, Căianu, Cornești, Dăbâca, Iclod, Pălatca, Pânticeu, Sic și Suatu reprezintă sigurul sit din Europa în care conviețuiesc toate cele patru specii ale genului *Maculinea* protejate prin Directiva Habitare, într-o combinație taxonomică unică. Unicitatea taxonomică rezidă și din prezența subspeciei *Maculinea nausithous kijeensis*, subspecie cunoscută în UE numai din această regiune și complexul *Maculinea alcon / rebeli / xerophila* care așteaptă elucidarea științifică, relizabilă numai în acest areal (Rakosy 2011). De asemenea, în zona Obcinelor Bucovinei, pe raza comunelor Arbore, Bilca, Botoșana, Burla, Cajvana, Frătăuții Noi, Frătăuții Vechi, Gălănești, Horodnic de Jos, Horodnic de Sus, Marginea, Rădăuți, Solca și Volovăț, au fost identificate populații reprezentative ale speciilor din genul *Maculinea*.

<i>Maculinea teleius</i>	Directiva Consiliului 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, ANEXA 2
<i>Maculinea alcon</i>	Directiva Consiliului 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, ANEXA 2
<i>Maculinea nausithous</i>	Directiva Consiliului 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, ANEXA 2
<i>Maculinea arion</i>	Directiva Consiliului 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, ANEXA 4

Complexul de habitate prioritare identificate în aceste zone realizează de asemenea o structură unică, caracteristică biologiei speciilor enumerate anterior (Rakosy 2011):

- ✓ *6210 Pajiști și tufărișuri semi-naturale pe substrat calcaros și marnoase (Festuco-Brometalia) (* cu importante populații cu orhidee)
- ✓ *6240 Pajiști stepice sub-panonice
- ✓ 6410 Pajiști dacice de *Molinia caerulea*,

Pajiștile mexofile și mezohigrofile din zona Dealurilor Clujului și Dejului, propuse pentru situl Natura 2000 Dealurile Clujului Est se caracterizează prin câteva particularități care le conferă unicitate în contextul protecției mediului din Europa. Habitatul identificat în zona menționată adăpostesc taxoni endemici de insecte (*Pholidoptera transsylvanica*, *Pseudophilotes bavius hungaricus*, *Cucullia mixta loricata*), dar și alte multe specii rare protejate pe plan european și național.

Pe lângă o biodiversitate ridicată, habitatul din zonele Clujului și Bucovinei adăpostesc comunități unice de plante și insecte. Dintre fluturi se remarcă comunitatea unică în Europa alcătuită din combinația de specii *Maculinea teleius*, *Maculinea nausithous kijeensis*, *Maculinea alcon*, *Maculinea rebeli/xerophila*. Taxonul *Maculinea nausithous kijeensis* se cunoaște deocamdată numai din zona Clujului. *Maculinea alcon* și *M. rebeli/xerophila* sunt cunoscute ca sintope (în același loc) numai din zona Borșa – Dăbâca, constituind așadar unicul laborator din natură în care aspectele ecologice și taxonomice ale acestor specii pot fi studiate și elucidate. Este vorba așadar de situri unice în Europa, situri care au atras atenția oamenilor de știință, prin comunicările și lucrările științifice publicate (colectivul Prof. Rakosy de la Cluj).

Pe pajiștile permanente din zona Clujului și cele situate în Obcinele Bucovinei, evaluarea populațiilor din speciile genului *Maculinea* a arătat faptul că aici se găsește, în funcție de specie, până la 3 % din populația la nivel comunitar, aceste zone înregistrând până la 40 % din populațiile la nivel național. Cele mai reprezentative specii în aceste zone sunt *Maculinea nausithous*, *Maculinea teleius*, *Maculinea alcon* și *Eriogaster catax*.

Datorită vulnerabilității, a biologiei și ecologiei deosebit de complexe (mirmecofilie), speciile de fluturi din genul *Maculinea* au beneficiat în ultimii 20 de ani de numeroase studii și finanțări generoase din bugetul UE. Cunoșcându-se biologia și ecologia lor, s-au elaborat planuri de management bine ancorate științific. Vulnerabilitatea acestor specii se datorează fragmentării și reducerii habitatului și modului de utilizare a pajiștilor cu *Sanguisorba officinalis*. Cositul de 3-5 ori ca practică specifică anumitor zone joase sau de 2-3 ori în zonele înalte, dar în perioade nefaste pentru dezvoltarea fluturilor din genul *Maculinea*, constituie o practică incompatibilă cu menținerea populațiilor acestor specii.

Deoarece perioada cuprinsă între jumătatea lunii iunie și jumătatea lunii august corespunde perioadei de zbor pentru *M. teleius* și *M. nausithous*, în această perioadă femelele depun ouăle pe inflorescența plantei gazdă (*Sanguisorba officinalis* – sorbestrea), și tot în această perioadă larvele se află în interiorul inflorescențelor plantei. Abia după jumătatea lunii august majoritatea larvelor au părăsit deja inflorescențele, fiind transportate de către anumite specii de furnici gazdă în mușuroaie pentru a fi hrănite și a-și continua ciclul de viață. Unele larve de *M. nausithous* se mai află în inflorescențe și după jumătatea lunii august, până la jumătatea lunii septembrie, dar procentul lor este redus sau chiar nesemnificativ pentru populație (Timus et al. 2011). Având în vedere ciclul biologic mai sus menționat, bine studiat atât în zona Clujului, cât și în zona Bucovinei, este recomandată începerea cositului numai după data de 25 august a fiecărui an.

Este necesar a fi menționat că implementarea acestui pachet va contribui indirect la conservarea unor habitate importante specifice pajiștilor naturale și seminaturale, dar și a unor specii prioritare a căror ecologie este legată de aceste tipuri de habitate.

Zonele selectate ca eligibile în cadrul acestui pachet sunt prezentate în figura 4 (zonele situate în județul Cluj – Figura 4.1 și zonele situate în județul Suceava – Figura 4.2), suprafața de pajiști naturale și seminaturale din aceste zone fiind de peste 35.000 ha.

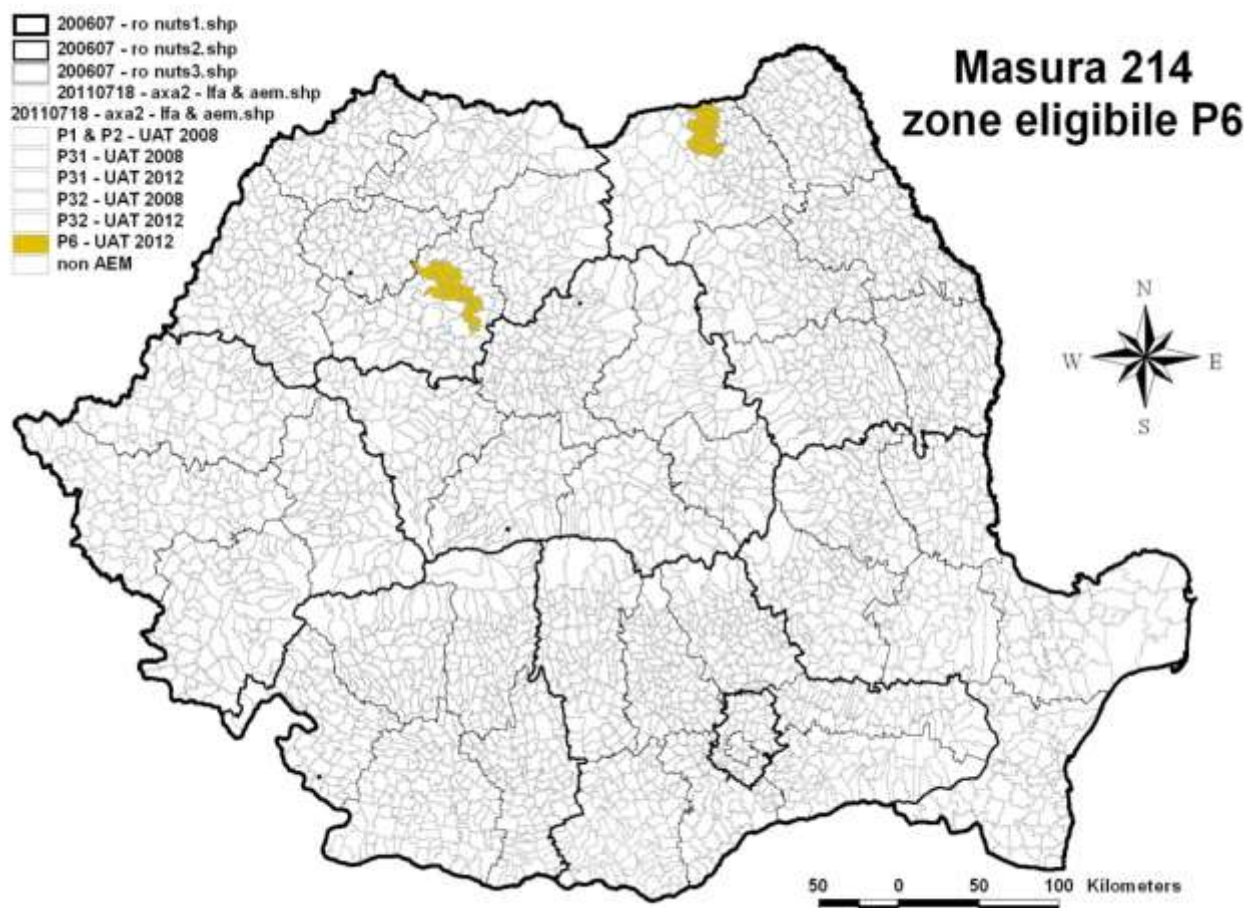

Figura 4 – Zone eligibile pachetul 6 (începând cu anul 2012)

Figura 4.1 – Zone eligibile pachetul 6 – jud. Cluj

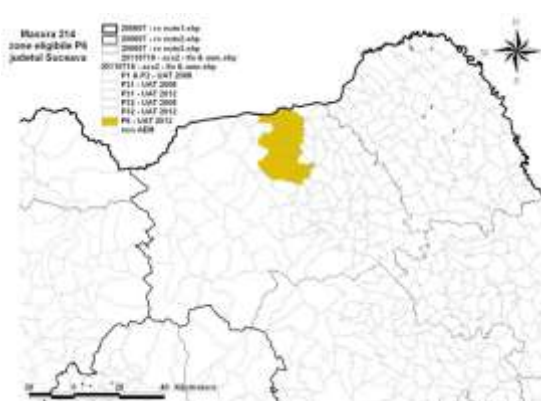

Figura 4.2 – Zone eligibile pachetul 6 jud. Suceava

Suportul tehnic necesar dezvoltării pachetului 6 – pajiști importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*) a fost acordat de Societatea Lepidopterologică Română și Fundația ADEPT Transilvania. Studiile științifice au fost derulate de colectivul Catedrei de Ecologie și Taxonomie din cadrul Universității “Babes-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Obiectiv operațional

Managementul adecvat al pajiștilor importante pentru speciile de fluturi din genul *Maculinea*.
Țintă (total) 2013 – 25.000 hectare pajiște sub angajament.

Cerințe de management

- ✓ Utilizarea fertilizanților chimici este interzisă.
- ✓ Utilizarea tradițională a gunoierului de grajd este permisă până în echivalentul a maxim 30 kg . N s.a./ha.
- ✓ Utilizarea pesticidelor este interzisă.
- ✓ Cositul poate începe doar după data de 25 august.
- ✓ Cositul se poate efectua manual sau cu utilaje mecanizate de mică capacitate, fiind interzisă folosirea utilajelor grele.
- ✓ Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafața pajiștii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului.
- ✓ Pășunatul se efectuează cu maxim 0,7 UVM pe hectar.
- ✓ Pășunile inundate nu vor fi pășunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor.
- ✓ Este interzis aratul sau discuitul pajiștilor aflate sub angajament.
- ✓ Nu vor fi realizate însămânțări de suprafață sau supraînsămânțări. Se pot face însămânțări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porțiuni de pajiște degradează sau sunt afectate accidental.
- ✓ Sunt interzise acțiunile care să conducă la accelerarea drenajului natural al pajiștilor aflate sub angajament.

Notă: *Cerințele de management au fost stabilite în colaborare cu Fundația ADEPT.*

Ca urmare a respectării acestor cerințe, fermierii suferă o pierdere de venit în comparație cu cei care aplică practicile agricole convenționale. Interzicerea utilizării fertilizanților chimici conduce la o scădere a producției cu 25%, iar întârzierea cositului conduce la o pierdere de 75 % din valoarea fânului obținut. De asemenea, există diferențe în privința costurilor, fermierii trebuind să lucreze mai mult pentru a combate manual plantele invazive dar în același timp având și unele economii prin neachiziționarea de fertilizanți chimici și pesticide. În ansamblu, practica de agro-mediu nu este la fel de profitabilă ca o practică convențională, de aceea se acordă o plată compensatorie.

Plată compensatorie acordată în cadrul Pachetului 6 – „pajiști importante pentru fluturi (*Maculinea* sp.)” este de 240 Euro/ha/an.

Indicatori adiționali pentru pachetul 6

Evoluția populațiilor din speciile de *Maculinea* vizate de acest pachet, va fi monitorizată anual pe anumite parcele eșantion aflate sub angajament. Ținta propusă este evitarea declinului acestor specii.

Pachetul 7 Terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*)

Descriere

Principalele specii de gâște ce ierneză pe teritoriul României sunt: gâsca de vară (*Anser anser*), gârlița mare (*Anser albifrons*), gârlița mică (*Anser erythropus*), și gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*). Gârlița mică și gâsca cu gât roșu sunt incluse în Lista Roșie din România, și sunt specii amenințate la nivel global. Alte specii precum gâsca de semănătură (*Anser fabalis*), gâsca de zăpadă

(*Anser cearulescens*), gâsca canadiană (*Branta canadensis*), gâsca călugăriță (*Branta leucopsis*) și gâsca neagră (*Branta bernicla*) sunt rare pentru țara noastră. Ele pot fi observat în zonele de iernare sporadic și în număr redus. Argumentele prezente se referă în principal la specii de gâște de pe teritoriul României, care sunt influențate de practicile agricole aplicate în zonele de habitat.

Gâsca cu gât roșu este specia de gâscă cea mai amenințată din lume, populația speciei în cauză aflându-se în declin: de la 60.444 indivizi recenzați în perioada 1998-2001 la 38.500 de indivizi estimați în perioada 2003-2005. Datele mai sus prezente sugerează că specia a suferit un declin semnificativ, populația înjumătățindu-se în mai puțin de 3 ierni consecutive fapt ce a dus la modificarea statusului speciei de la nivelul de vulnerabilă la periclitată la nivel global în 2007 (Lista Roșie IUCN, 2011). Printre motivele principale ce stau la baza declinului populației se numără deteriorarea habitatelor de hrănire în zonele de iernat (BirdLife International, 2011).

Populațiile speciilor de gâște (*Birds in Europe, 2004*) ce ierneză în țara noastră sunt:

SPECIA	NR. MINIM (indivizi)	NR. MAXIM (indivizi)
gâsca cu gât roșu	4.300	21.500
gârlița mare	66.000	260.000
gârlița mică	31	50
gâsca de vară	100	2.289

În ceea ce privește populația de iernare pentru gâsca cu gât roșu în România, numărul maxim de indivizi observați în anii 1991 – 2001 a fost de $34,905 \pm 6,578$ de indivizi (*Dan Hulea, 2002*), reprezentând 40% din populația lumii și 53% din populația europeană, procentul putând fi considerabil mai mare în iernile geroase.

În România, prima gâscă poate fi observată la sfârșitul lunii octombrie, începutul lunii noiembrie, dar concentrații semnificative de gâște se formează, de obicei, la sfârșitul lunii noiembrie. Gâștele rămân pe teritoriul României până la sfârșitul lunii februarie, dar grupuri mici mai pot fi întâlnite și la începutul lunii aprilie.

Principalele situri pentru gâsca cu gât roșu în România sunt situate în Dobrogea (Figura 5 și Figura 6). În partea de nord a Dobrogei, zona principală de înnoptare este situată pe malul lacului Razim. În partea centrală, zone importante au fost evidențiate pe Lacul Golovița și în partea de sud a Lacului Sinoe. În partea de sud a Dobrogei, există două situri importante, iar de-a lungul coastei Mării Negre, se găsește o zonă principală de înnoptare, și anume, partea de sud - vest a Lacului Techirghiol. De-a lungul fluviului Dunărea lângă Călărași, un alt adăpost principal pentru specie este situat pe Lacul Iezeru (*Dan Hulea 2002*).

Datele colectate în timpul monitorizărilor pentru gâsca cu gât roșu prin Programul Comun de Cercetare și Monitorizare (observații efectuate începând cu iarna 2000 / 2001 până în prezent) arată că specia folosește pentru hrănire o mare parte din zona agricolă din Dobrogea (www.brantaruficollis.org).

De asemenea, datele furnizate de gâștele echipate cu radio-transmițătoare în iarna 2010 / 2011 în Bulgaria au evidențiat faptul că acestea preferă pe lângă siturile istorice și ariile vaste de teren agricol din Balta Ialomiței și Insula Mică a Brăilei (gâștele au fost marcate în Bulgaria în cadrul unui proiect Life+: <http://bspb-redbreasts.org/>).

Gâștele sunt specii ierbivore. Principalele resurse de hrană pentru speciile din țara noastră sunt grâul de toamnă și orzul. Mai pot consuma și boabe de porumb și plantele de rapiță abia germinate. Ambele tipuri de hrană asigură un aport nutritiv mult mai ridicat decât grâul de toamnă, dar acestea pot fi găsite și consumate de gâște doar la începutul iernii. Principalele zone de hrănire pentru această specie sunt reprezentate de terenuri întinse cu cereale, în special grâu de toamnă, dar și orz, secară sau triticale. De aceea, principala practică agricolă și de folosință a terenului care să asigure protejarea speciei pe termen lung este reprezentată de cultivarea unor suprafețe întinse cu aceste tipuri de culturi în Dobrogea și asigurarea de puncte de hrănire cu boabe de porumb.

Suprapunerea zonelor de hrănire pentru gâște cu terenurile arabile utilizate pentru producția intensivă de cereale duce la apariția unei controverse importante referitoare la menținerea ariilor de hrănire în

bune condiții cantitative și calitative și pierderile cauzate de gâște pe culturi. În cadrul studiului cu privire la estimarea pierderilor cauzate de gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*) pe terenurile agricole din Dobrogea (*realizat de Dan Hulea*), a fost făcută o estimare echivalând cu un procent de 17-31% din recoltă. Ca urmare a acestor pierderi, agricultorii gonesc gâștele de pe terenurile agricole. Această activitate a fermierilor are un puternic impact negativ asupra speciei, deoarece indivizii de gâsca cu gât roșu nemaiputându-se hrăni suficient, nu mai pot parcurge distanța dintre zona de iernare (România) și zona de cuibărit (Siberia). Această problemă este foarte gravă mai ales la sfârșitul iernii când gâștele ar trebui să acumuleze cât mai multă energie necesară pentru zborul spre zonele de cuibărit și depunere a pondei.

O altă problemă importantă se referă la schimbarea culturilor folosite în mod tradițional în Dobrogea cu plante tehnice care privează gâștele de resurse de hrănire. Din acest motiv, menținerea terenurilor cu grâu de toamnă și a punctelor de hrănire cu porumb în apropierea zonelor de înnoptare pentru gâște este o măsură ce poate asigura supraviețuirea speciei la nivel global, astfel de acțiuni fiind experimentate cu succes și în alte țări (ex. Marea Britanie, Bulgaria, etc.). De exemplu, sistemul național de plăți de agro-mediu pentru agricultori în vederea asigurării de zone de hrănire pentru speciile migratoare de gâște au rezultate pozitive asupra populațiilor multor specii în Marea Britanie (Cope *et al.*, 2006).

Diferitele cercetări sociale și economice întreprinse cu privire la conflictul dintre agricultori și gâște, cercetări aplicate în diferite țări arată că cea mai bună soluție pentru minimizarea acestor conflicte este reprezentată de aplicarea regimurilor adecvate pentru plățile compensatorii de agro-mediu (Vickery *et al.*, 1994.).

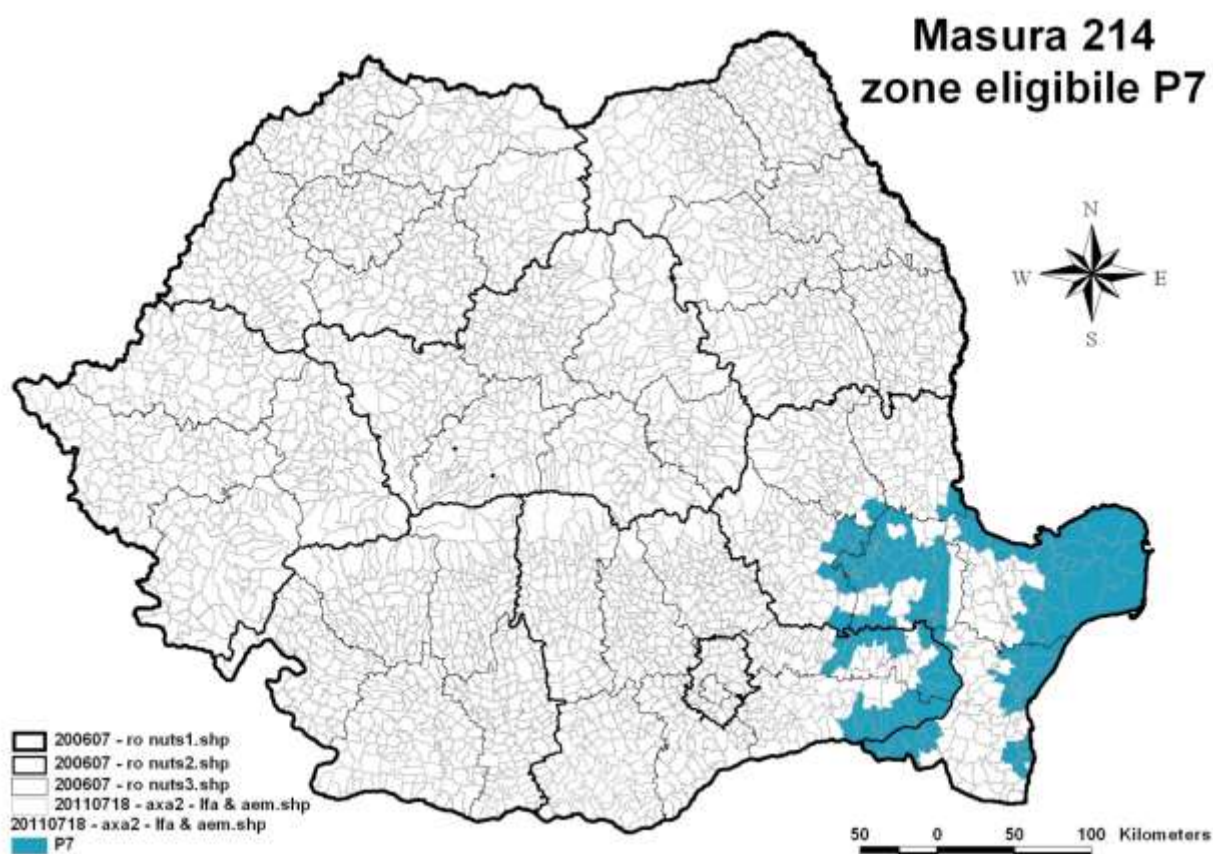

Figura 5 – Zone eligibile pachetul 7 (începând cu anul 2012)

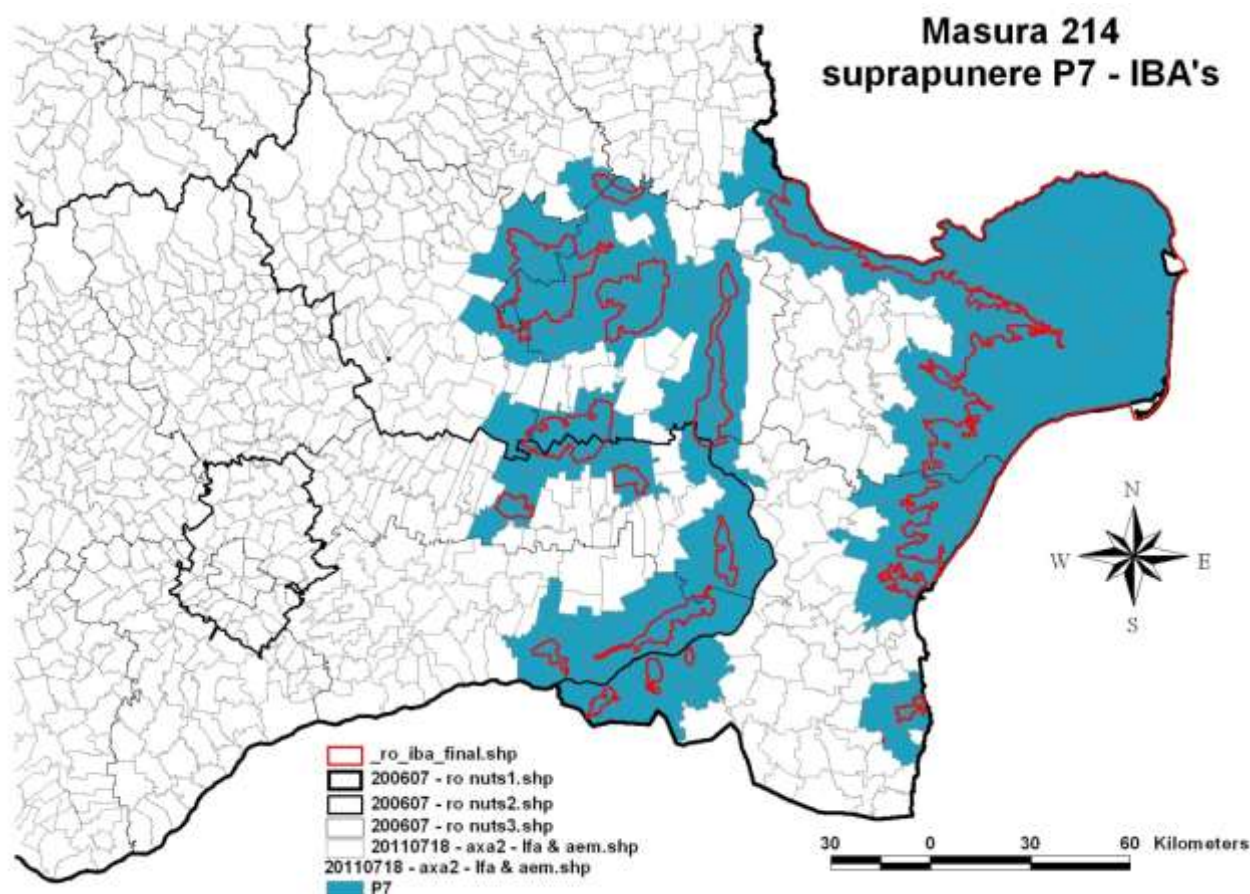

Figura 6 – suprapunerea zonelor eligibile pachetul 7 cu IBA's

Expertiza tehnică necesară pentru dezvoltarea pachetului 7 – terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*) a fost asigurată de Societatea ornitologică din România.

Obiectiv operațional

Asigurarea unui management adecvat protecției terenurilor arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu.

Țintă 2013: 200.000 ha de teren arabil sub angajament.

Cerințe de management

Pachetul se aplică la nivel de parcelă agricolă utilizată ca teren arabil, bazându-se pe o un sistem de rotație a culturilor pe toată perioada de derulare a angajamentelor, dar și pe un sistem de culturi succesive în anumiți ani de angajament. Astfel, cultura principală pentru asigurarea obiectivelor pachetului (cea însămânțată pe timpul iernii), poate fi urmată de o altă cultură pe timpul verii, înființarea culturii de toamnă fiind obligatorie în fiecare an în cadrul angajamentelor.

Cerințele de management sunt următoarele:

- ✓ în fiecare an de angajament, după data de 15 septembrie, trebuie înființată o cultură de cereale de toamnă (grâu, orz, secară, triticale) sau de rapiță,
- ✓ însămânțarea cerealelor de toamnă (grâu, orz, secară, triticale) sau a rapiței trebuie finalizată înainte de data de 15 octombrie,
- ✓ parcelele angajate vor putea fi însămânțate cu porumb, dar nu mai târziu de data de 15 mai, iar porumbul nu va fi recoltat înainte de data de 15 septembrie,

- ✓ la recoltarea culturii de porumb este lăsată o suprafață de minim 5 % nerecoltată sau în situația în care nu este înființată o cultură de porumb, în anul respectiv de angajament fermierul este obligat să asigure o cantitate de 100 kg de porumb boabe pe hectar, în cel puțin un punct de hrănire situat pe suprafața fiecărei parcele angajate,
- ✓ în situația în care se înființează o cultură de porumb, în anul respectiv, pe parcela angajată, cultura de toamnă este încorporată în sol până cel târziu la finalul lunii martie,
- ✓ pe perioada de 5 ani a angajamentelor este obligatorie înființarea în cel puțin 2 ani a culturii de porumb pe timpul verii,
- ✓ pesticidele și fitostimulatorii (îngrășămintele naturale) nu pot fi folosite în perioada cuprinsă între însămânțarea culturii de toamnă și 15 martie;
- ✓ se interzic lucrările agricole în perioada 15 octombrie – 15 martie;
- ✓ este interzisă folosirea metodelor de alungare și/sau utilizarea otrăvurilor în perioada cuprinsă între 15 octombrie și 31 martie;
- ✓ pășunatul este interzis în perioada începând cu 15 octombrie, până în 15 martie pe parcelele aflate sub angajament,
- ✓ este interzis aratul sau discuitul pajiștilor din cadrul fermei.

Notă: Cerințele de management au fost stabilite în colaborare cu Societatea Ornitologică din România..

Cerința cuprinsă în GAEC specifică faptul că: „pe timpul iernii terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă sau să fie lăsat nelucrat pe cel puțin 20% din suprafața de teren arabil a fermei”. Pentru a se evita orice suprapunere cu acest GAEC, și implicit o supracompensare a fermierilor care încheie angajamente în cadrul acestui pachet, pachetul 7 se poate aplica pe maximum 80% din suprafața de teren arabil aparținând unei ferme.

Ca urmare a respectării acestor cerințe, fermierii suferă o pierdere de venit în comparație cu cei care aplică practicile agricole convenționale.

Astfel, înființarea culturii de iarnă, care în situația în care se succede cu o cultură de vară (ex. porumb) induce costurile asociate lucrărilor de pregătire a terenurilor (ex. arat sau discuit), costurile cu achiziționarea semințelor, precum și cheltuielile aferente încorporării culturii în sol pe perioada primăverii, în condițiile în care această cultură nu poate fi valorificată de către fermieri, pierderea înregistrată fiind echivalentă cu 100 % din cheltuielile efectuate.

În situația în care fermierii optează pentru menținerea culturii de toamnă în vederea valorificării producției obținute, aceștia înregistrează o scădere a producției datorită interzicerii utilizării unor metode de protecție a culturii în perioada 15 octombrie – 15 martie (ex. utilizarea pesticidelor, a metodelor de alungare a păsărilor, a utilizării fitostimulentelor). Astfel, pierderile cauzate de hrănirea păsărilor conduce la o pierdere a producției cu 25 % în cazul cerealelor sau chiar la compromiterea totală a culturii în cazul rapiței datorită faptului că găștele se hrănesc cu mugurii acestei plante în fazele incipiente de dezvoltare sau chiar dezrădăcinează plantele în zonele cu exces de umiditate. Aceste pierderi, cumulate cu scăderile de producție induse de interzicerea utilizării pesticidelor și a fitostimulatorilor în perioada 15 octombrie – 15 martie, conduc la o scădere a producțiilor, în medie, cu 40%.

În situația în care nu este înființată o cultură de porumb, sunt induse cheltuieli suplimentare cu achiziționarea cantității necesare de porumb boabe, transportul acesteia la punctele de hrănire situate pe parcelele pentru care au fost încheiate angajamente și manevrarea porumbului (încărcare/descărcare).

Înființarea culturii de porumb pe timpul verii fiind obligatorie pentru minim 2 din cei 5 ani de angajament, plata compensatorie a fost calculată pentru un sistem de rotație a culturilor aplicat în 3 din cei 5 ani și, de asemenea, bazat pe culturi succesive grâu de toamnă – porumb aplicat în 2 din cei 5 ani. Pierderea de venit și cheltuielile suplimentare înregistrate în cadrul angajamentului se datorează nerecoltării producției pe 5 % din suprafața parcelelor angajate în vederea asigurării hranei pentru găște.

În cadrul acestui pachet fermierii nu înregistrează economii datorită neutilizării îngrășămintelor chimice sau a fitostimulatorilor sau datorită interzicerii lucrărilor agricole pentru faptul că această

interdicție nu se aplică culturii principale, pe timpul verii, ci culturii secundare, pe perioada iernii, cultură care nu este valorificată de fermieri în minim 2 ani din cei 5 ani de angajament.

Pierderile de venit și cheltuielile suplimentare calculate în cadrul acestui pachet au fost mediate pe cei 5 ani de angajament, asigurându-se același nivel al primei compensatorii pentru fiecare an de angajament.

Plată compensatorie acordată în cadrul Pachetului 7 – „Terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*)” este de 171 Euro/ha/an.

Indicatori adiționali pentru pachetul 7

Evoluția populațiilor de gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*), va fi monitorizată anual pe anumite parcele eșantion aflate sub angajament. Ținta propusă este evitarea declinului acestor specii.

Combinarea pachetelor de agro-mediu

Pachetul 1 și pachetul 2 se pot aplica în combinație pe aceeași suprafață de teren. În această situație și plățile aferente acestor pachete se cumulează, neexistând cerințe care ar putea fi plătite de două ori.

De asemenea, beneficiarii variantelor 5.1 și 5.2 ale Pachetului 5, aplicabile pe terenurile arabile, pot beneficia și de sprijinul acordat pentru pachetul 4, neexistând riscul de a compensa anumite cerințe de două ori datorită faptului că plățile pentru agricultura ecologică vizează cultura din timpul verii, iar plățile pentru culturile verzi vizează asigurarea acoperirii terenurilor pe timpul iernii. Mai mult, cerințele care stau la baza Pachetului 4 nu constituie condiții obligatorii în cadrul practicilor promovate prin Pachetul 5 (baseline sau cerințe specifice).

Pachetul 4 nu poate fi aplicat pe aceleași parcele agricole cu pachetul 7.

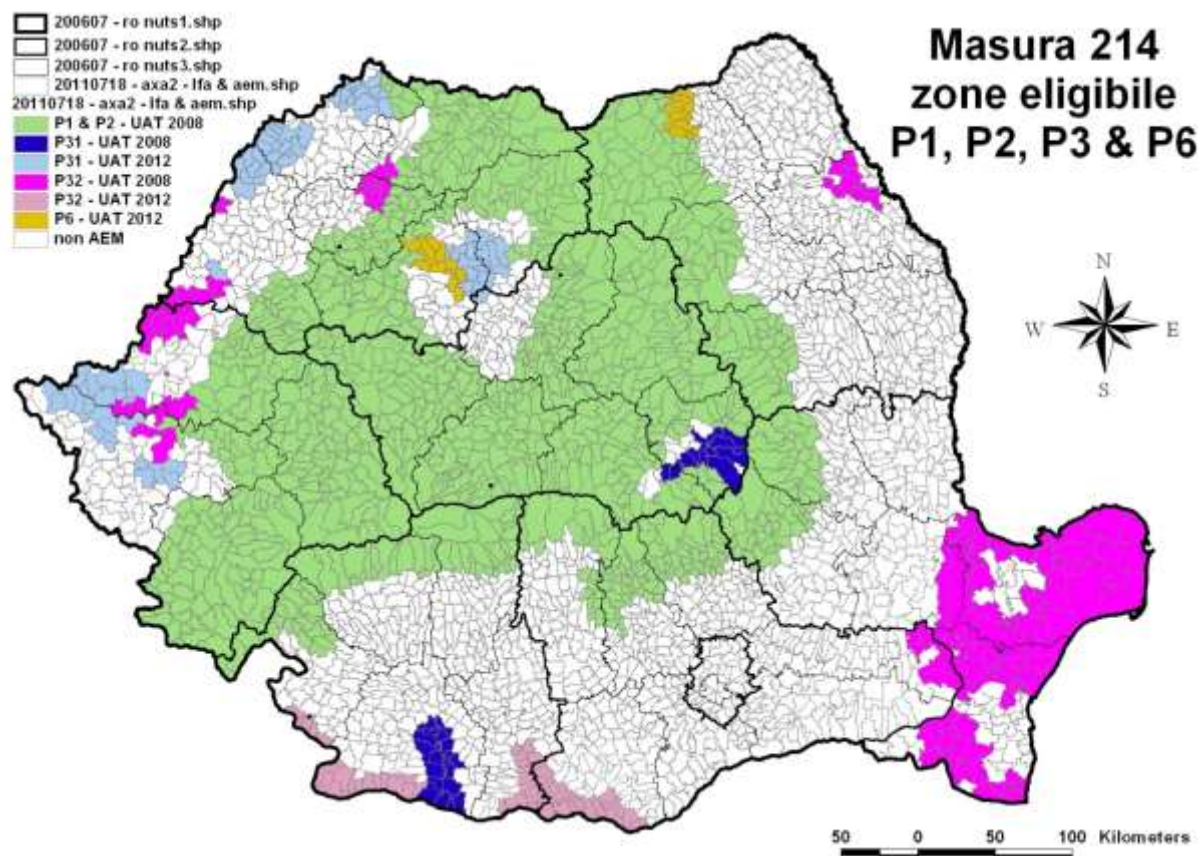

Figura 6 – Demarcarea zonelor eligibile în cadrul Măsurii 214 pentru pachetul 1, pachetul 2, pachetul 3 și pachetul 6

Descrierea metodologiei și a estimărilor și parametrilor agronomici folosiți ca punct de referință pentru calcule

Acestea sunt descrise în sumarul fiecărui pachet și au fost elaborate detaliat de către institutele indicate în Secțiunea 5.2.6.

Conversia angajamentelor

Un angajament poate fi transformat într-un alt angajament în perioada de validitate a acestuia, doar dacă întrunește următoarele condiții:

- a) respectiva conversie aduce beneficii semnificative mediului sau bunăstării animalelor;
- b) angajamentul existent este îmbunătățit.

Este acceptat faptul că adaptarea angajamentelor prin prelungirea perioadei acestora conduce la îmbunătățirea angajamentului inițial și aduce beneficii semnificative mediului.

Schimbări survenite în legislația națională și cea comunitară

O clauză de revizuire este necesară pentru angajamentele de agro-mediul pentru a asigura ajustarea acestora în cazul amendării standardelor obligatorii relevante sau a cerințelor, stabilite în conformitate cu art. 5 și 6 ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 73/2009 și cu anexele sale II și III, și totodată pentru cerințele minime pentru fertilizanți și produse folosite pentru protecția plantelor și a altor cerințe obligatorii relevante stabilite prin legislația națională.

O clauză de revizuire este necesară pentru angajamentele care depășesc perioada de implementare a PNDR 2007-2013 pentru a asigura ajustarea acestora în vederea adaptării la noul cadru juridic al perioadei următoare de programare.

Dacă o asemenea ajustare a legislației naționale sau comunitare nu este acceptată de către beneficiar, angajamentul va fi anulat însă nu se va cere rambursarea plăților efectuate până la acea dată respectând astfel perioada în care angajamentul a fost în vigoare.

După desemnarea planurilor de management specifice siturilor Natura 2000, respectiv stabilirea regulilor detaliate de implementare ale Directivei Cadru Apă, acele cerințe voluntare de agro-mediul care devin astfel obligatorii în unele zone, vor fi compensate sub codul 213 „Plăți Natura 2000 și plăți legate de implementarea Directivei 2000/60” în acele zone. Ajustările necesare sunt permise.

Respectarea standardelor – reducerea sau anularea plăților

Când beneficiarii acestei măsuri nu respectă cerințele minime relevante angajamentului asumat, care fac subiectul controlului și sunt supuse sancțiunilor sau excluderilor de la plată în caz de nerespectare conform legislației în vigoare, plata anuală va fi redusă sau anulată.

Când beneficiarii măsurii de agro-mediul sunt responsabili de nerespectarea uneia sau mai multor cerințe specifice de management cuprinse în angajament, plata anuală va fi redusă sau anulată.

Finanțare

Cost total:	1.428.418.898 Euro
Cheltuială publică:	1.428.418.898 Euro, din care

78.959.819 Euro cheltuială publică (70.903.145 Euro FEADR) reprezintă alocarea financiară din PERE.

Prevederi tranziționale

Angajamentele de Agro-mediu, care sunt sprijinite prin Programul SAPARD până la finalul anului 2009, vor fi sprijinite pentru perioada rămasă prin Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013. Acest sprijin este în valoare de 7.906 Euro.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE și indicatorii adiționali

Tipul indicatorului	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul total al exploatațiilor agricole sau al exploatațiilor altor administratori de teren care primesc sprijin Împărțire în funcție de: - tipul beneficiarilor (fermieri/alt tip de manageri de teren) - vârsta angajamentului	183.174
	Suprafața totală sprijinită Împărțire în funcție de: - tipul beneficiarilor (fermieri/alt tip de manageri de teren) - vârsta angajamentului - tipul angajamentului	3.303.000 ha
	Număr total de contracte Împărțire în funcție de: - tipul beneficiarilor (fermieri/alt tip de manageri de teren) - vârsta angajamentului - tipul angajamentului	212.174
	Suprafața fizică totală sprijinită	2.868.000 ha
	Numărul de acțiuni privind resursele genetice	0
Rezultat	Suprafața ce beneficiază de o gospodărire de succes a terenului, contribuind la: a) biodiversitate și înalta valoare naturală a terenului agricol/terenului forestier b) calitatea apei c) atenuarea schimbărilor climatice d) calitatea solului e) evitarea marginalizării și a abandonului terenului agricol	2.868.000 ha (suprafață fizică) a) 2.088.000 b) 2.643.000 c) 435.000 d) 780.000 e) 1.863.000 (unele suprafețe sub angajament contribuie la atingerea a mai mult de un obiectiv)
Impact	Stoparea declinului biodiversității (Schimbarea trendului de declin al biodiversității măsurat prin intermediul populațiilor de păsări specifice terenurilor agricole)	
	Adițional Stoparea declinului biodiversității (Crex crex, Lanius minor, Falco vespertinus, speciile genului Maculinea, <i>Branta ruficollis</i>)	Menținerea populațiilor acestor specii în zonele sprijinite
	Menținerea terenurilor agricole și forestiere cu înaltă valoare naturală (Schimbări în zonele cu înaltă valoare naturală)	
	Adițional Menținerea terenurilor agricole și forestiere cu înaltă valoare naturală (Evoluția unor specii de plante specifice pajiștilor semi-naturale)	Speciile de plante sunt menținute în zonele sprijinite
	Îmbunătățirea calității apei (Schimbări în balanța brută a nutrienților)	
	Contribuția la schimbările climatice (Creșterea în producția de energie regenerabilă)	

Măsura	Plăți privind bunăstarea animalelor
Cadrul Legal	Articolele 36 (a) (v) și 40 din Regulamentul Consiliului (CE) Nr. 1698/2005 din 20 Septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Articolul 27 și punctul 5.3.2.1.4 din Anexa II la Regulamentul (CE) Nr. 1974/2006.
Codul Măsurii	215

Motivație

Importanța sectorului de creștere a porcilor și păsărilor în România, în raport cu celelalte sectoare de creștere a animalelor, este susținută de preferința consumatorilor români pentru carnea proaspătă de porc și pasăre și a produselor din carne de porc și pasăre, de existența tradiției în domeniul creșterii porcinelor și păsărilor, precum și de existența unui nivel de educație corespunzător și a sistemelor de pregătire profesională specifice acestor două sectoare.

La stabilirea priorității sectoarelor de creștere a porcilor și păsărilor s-a ținut seama și de existența unor exploatații și capacități de procesare cu vechime și experiență în aceste sectoare, precum și de ponderea semnificativă pe care o au sistemele de creștere integrate pe verticală (reproducție, îngrășare și abator propriu pentru porcine, respectiv furaje combinate, reproducție, creștere și îngrășare, abatorizare și distribuție pentru păsări) în sectorul de creștere a suinelor și în sectorul avicol din România.

În calitate de stat membru, România a transpus prevederile legislației UE în domeniul bunăstării și protecției animalelor, inclusiv a animalelor de fermă.

Autoritatea competentă în domeniul bunăstării și protecției animalelor este Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA), ocupându-se de reglementarea acestui domeniu, precum și de verificarea respectării standardelor minime. Structurile de la nivel județean ale ANSVSA realizează inspecțiile, personalul cu atribuții specifice din cadrul direcțiilor sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor județene, respectiv a municipiului București realizând inspecțiile. Tot personalul din rețeaua sanitară veterinară este instruit periodic cu privire la prevederile legislației, precum și cu privire la modul de realizare a unei inspecții, instruirile fiind prevăzute și cu o componentă practică.

Motivarea fermierilor români, prin acordarea unui sprijin financiar pentru asigurarea în fermele zootehnice a unor condiții superioare standardelor minime obligatorii de bunăstare, este considerată o prioritate, pe baza analizei sectorului de creștere a animalelor și a nivelului actual de bunăstare a animalelor din fermele din România, care sunt prezentate mai jos.

Creșterea numărului de ferme în care se aplică măsuri superioare măsurilor tehnologice obligatorii și îmbunătățirea nivelului de bunăstare a porcilor conduce la atingerea obiectivului global al măsurii, respectiv de îmbunătățire a mediului și a spațiului rural, și contribuie la:

- ✓ exploatarea animalelor, ținându-se cont de nevoile etologice, specie, rasă, sex, vârstă și categorie de producție;
- ✓ creșterea calității produselor, a productivității și a securității alimentelor, respectiv a siguranței consumatorului.

Totodată, acordarea unui sprijin financiar pentru respectarea unor standarde suplimentare de bunăstare în fermele de creștere a porcilor și păsărilor va contribui pe termen mediu și lung la educarea fermierilor și la acceptarea mai ușoară a noilor prevederi referitoare la acest domeniu de activitate de către fermierii români.

a) Sectorul de creștere a porcinelor

În anul 2011, animalele din specia porcine sunt crescute, aplicând tehnologii specifice, în trei tipuri de exploatații (definite în Anexa 1 la Norma sanitară veterinară din 26 martie 2010 privind procedura de înregistrare/autorizare sanitar-veterinară a unităților/centrelor de colectare/exploatațiilor de origine și a mijloacelor de transport din domeniul sănătății și al bunăstării animalelor, precum și a unităților implicate în depozitarea și neutralizarea subproduselor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman și a produselor procesate, aprobată de Ordinul ANSVSA nr.16/2010):

1. exploatație comercială autorizată;
2. exploatație comercială de tip A;
3. exploatație nonprofesională.

Exploatația nonprofesională este exploatația de animale organizată pentru consum familial, **înregistrată** în Registrul Național al Exploatațiilor și deținută de persoane fizice neînregistrate la Camera de Comerț și Industrie a României.

Exploatația comercială de tip A este exploatația de animale deținută de persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale sau persoane juridice organizate în condițiile legii, înregistrate și autorizate de oficiul registrului comerțului, înregistrată în Sistemul național de identificare și înregistrare a animalelor, care îndeplinește condițiile prevăzute în anexa nr. 50 la Norma sanitară veterinară din 26 martie 2010 privind procedura de înregistrare/autorizare sanitar-veterinară a unităților/centrelor de colectare/exploatațiilor de origine și a mijloacelor de transport din domeniul sănătății și al bunăstării animalelor, precum și a unităților implicate în depozitarea și neutralizarea subproduselor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman și a produselor procesate, aprobată de Ordinul ANSVSA nr. 16/2010, și este **înregistrată** sanitar-veterinar. Exploatațiile comerciale de tip A îndeplinesc condițiile minime de bunăstare și condiții de biosecuritate specifice. Condițiile de biosecuritate și cele de valorificare a porcilor în cazul exploatațiilor comerciale de tip A sunt diferite de cele ale exploatațiilor comerciale autorizate, prin urmare exploatațiile comerciale de tip A nu sunt autorizate sanitar-veterinar, ci numai înregistrate în Registrul Național al Exploatațiilor al ANSVSA.

Exploatația comercială autorizată este exploatația de animale deținută de persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale sau persoane juridice organizate în condițiile legii, înregistrate și autorizate de oficiul registrului comerțului, înregistrată în Sistemul național de identificare și înregistrare a animalelor, care îndeplinește prevederile normelor de biosecuritate și este **autorizată** sanitar-veterinar.

Prin preluarea angajamentelor asumate în mod voluntar de fermieri în cadrul ajutorului de stat acordat în conformitate cu HG nr. 839/2010 privind aprobarea normelor metodologice de acordare a ajutoarelor de stat pentru realizarea angajamentelor asumate în favoarea bunăstării și protecției porcinelor, beneficiarii Măsurii 215, Pachetul a) – plăți în favoarea bunăstării porcinelor sunt exploatațiile comerciale autorizate și exploatațiile comerciale de tip A de creștere a porcinelor.

Din dialogul dintre autorități și partenerii sociali din sectorul de creștere a porcului a reieșit că o mare parte a exploatațiilor comerciale autorizate doresc să introducă în mod voluntar standarde superioare de bunăstare, solicitând sprijin financiar pentru acoperirea cheltuielilor suplimentare și a pierderilor de venit produse prin aplicarea angajamentelor.

Reducerea densității porcilor prin eliminarea unui număr suficient de animale din boxe, astfel încât spațiul disponibil animalelor ramase să crească cu 10% sau mai mult, după caz, față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii privind suprafața minimă de pardoseală alocată pentru fiecare categorie de porci, asigurarea luminii artificiale timp de minim 11 ore/zi cu o valoare a iluminării de 50 lux, îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a suinelor pe durata transportului, corectarea nivelului de nitriți și nitrați din apa utilizată, îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă și reducerea noxelor se reflectă în mod direct și în obținerea unor parametri superiori de mediu.

Aplicarea celor 6 măsuri suplimentare de bunăstare (una sau o combinație a lor) determină o reducere a numărului de animale raportat la suprafața exploatației sau a mijloacelor de transport, ceea ce influențează în mod direct indicatorii integrați de poluare (apă, aer, sol). De asemenea, determină un

management mai bun al furajelor, al apei, al dejecțiilor, creând parametri de protecție mai buni pentru solul și apele din România.

Creșterea nivelului de bunăstare a porcinelor prin reducerea stresului de coabitare impune reducerea densității la porcii grași, scrofițe și scroafe, fiind cunoscut faptul că agresivitatea acestora este afectată de spațiul alocat. Astfel, crește frontul de furajare, se face mai ușor accesul la adăpători și se micșorează stresul produs în perioada de odihnă. Reducerea densității porcilor pe suprafață conduce la reducerea emisiilor de gaze în atmosferă, reducerea cantităților de dejecții și a apelor uzate ce se prelucrează în vederea împrăștierii pe teren sau deversării, reducerea consumului de furaje.

Trebuie să se pună accent pe asigurarea unor condiții de iluminat suplimentar, având în vedere că la intensități scăzute ale luminii porcii sunt susceptibili să prezinte modificări ale proceselor metabolice ale organismului, precum și comportament anormal, neputând face deosebire între ceilalți porci sau materiale și neputându-se orienta spre utilitățile din boxă. Această măsură conduce la un management mai bun al furajelor, al apei și implicit la indicatori de mediu mai buni.

Pentru îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a animalelor pe durata transportului este necesară reducerea densității animalelor în timpul transportului, conducând la îmbunătățirea managementului transportului animalelor.

Fermele de porci sunt amplasate, în general, la distanță de așezările urbane, prin urmare nu au acces la rețelele de apă potabilă. Asigurarea apei în exploatare se face, de regulă, din apele curgătoare aflate în apropiere sau din sursa freatică. Corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată pentru adăparea porcilor influențează în mod direct atât sănătatea porcilor (reducerea tratamentelor și a medicamentelor), cât și calitatea apelor uzate.

Pentru asigurarea constantelor fiziologice alături de condițiile optime de cazare, furajare, adăpare și zooigienă, este necesar ca efectivele de suine să aibă asigurat un microclimat corespunzător parametrilor stabiliți de normele de bunăstare a porcilor, fapt care conduce la reducerea nivelului noxelor din adăposturile animalelor. Reducerea nivelului noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea microclimatului în limite optime, fără variații care afectează cel mai mult animalele, scade foarte mult riscul de îmbolnăvire a porcilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă.

Asigurarea unui confort sporit al porcilor în zonele de odihnă, prin menținerea acestora uscate în permanență, presupune utilizarea de materiale higroscopice. Astfel se ridică starea de confort și sănătate a animalului, se reduce incidența folosirii medicamentelor.

b) Sectorul de creștere a păsărilor

Tipurile de exploatare existente în avicultura României sunt:

1. exploatare comercială autorizată sanitar veterinar;
2. exploatare non profesională (gospodării particulare).

Prin preluarea angajamentelor asumate în mod voluntar de fermieri în cadrul ajutorului de stat acordat în conformitate cu HG nr. 838/2010 privind aprobarea normelor metodologice de acordare a ajutoarelor de stat pentru realizarea angajamentelor asumate voluntar în favoarea bunăstării păsărilor, beneficiarii Măsurii 215, Pachetul b) – Plăți în favoarea bunăstării păsărilor sunt exploatarele comerciale autorizate sanitar veterinar.

Asigurarea intensității iluminatului artificial la minimum 30 lux, reducerea densității păsărilor cu 10 % față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii privind suprafața minimă alocată pentru fiecare categorie de păsări, îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului, corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată, reducerea noxelor cu 30%

față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat, se reflectă în mod direct și în obținerea unor parametri superiori de mediu.

Aplicarea celor 5 măsuri suplimentare de bunăstare (una sau o combinație a lor) determină un management mai bun al apei și al asigurării de suprafață mai mare/pasăre atât în timpul creșterii, creând parametri de protecție mai buni pentru păsări în primul rând, cât și pentru solul și apele din România.

Se va pune un accent suplimentar pe creșterea intensității luminoase în halele de păsări pentru a le facilita accesul la sursele de hrană și apă, cât și pentru evitarea rănirilor între acestea. Activitatea păsărilor în hală crește, ceea ce duce la îmbunătățirea semnificativă a sănătății picioarelor și reducerea mortalităților. De asemenea, îmbunătățirea funcționării sistemului cardio-vascular poate reduce influența unor boli specifice, favorizează conversia furajului în carne, crește uniformitatea efectivelor, reduce stresul, diminuează mortalitatea. Această măsură conduce la un management mai bun al furajelor, al apei și implicit la indicatori de mediu mai buni.

Creșterea nivelului de bunăstare a păsărilor prin reducerea stresului de coabitare impune reducerea densității la toate categoriile de păsări. Astfel, crește frontul de furajare, se face mai ușor accesul la adăpători și se micșorează stresul produs în perioada de odihnă. Reducerea densității păsărilor pe suprafață conduce la reducerea emisiilor de gaze în atmosferă, reducerea cantităților de dejecții și a apelor uzate ce se prelucrează în vederea împrăstierii pe teren sau deversării, reducerea consumului de furaje. Prin reducerea densității se îmbunătățește calitatea așternutului și sănătatea picioarelor. De asemenea, se reduc rănirile corporale în timpul creșterii.

Pentru îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului este necesară reducerea densității acestora în timpul transportului, conducând la îmbunătățirea managementului transportului animalelor. Reducerea densității la transport duce la diminuarea riscului contaminărilor încrucișate, reduce stresul și deshidratarea precum și vătămarile corporale.

Apa reprezintă pentru păsări – atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ - unul dintre cei mai importanți factori de confort, iar Directiva Consiliului UE 98/58/CE privind protecția animalelor de fermă prevede cerințe obligatorii privind aportul de apă și furaje al animalelor. Multe dintre exploatațile avicole - inclusiv din România - nu dispun de apă la calitatea corespunzătoare din punct de vedere al conținutului de nitriți și nitrați cu standardele privind calitatea apei pentru adăpare. Introducerea filtrelor de tratare corespunzătoare a apei, ca și alte măsuri de întreținere a rețelei de apă, de trimitere frecventă a probelor pentru analiză, de asigurare a apei la toate punctele de adăpare pentru toate păsările (măsuri care urmăresc bunăstarea păsărilor), corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată influențează în mod direct atât sănătatea păsărilor (reducerea tratamentelor și a medicamentelor), cât și calitatea apelor uzate.

Pentru asigurarea constantelor fiziologice alături de condițiile optime de adăpare, creștere și transport, este necesar ca efectivele de păsări să aibă asigurat un microclimat corespunzător parametrilor stabiliți de normele de bunăstare a păsărilor, fapt care conduce la reducerea nivelului noxelor din halele de păsări. Reducerea nivelului noxelor prin menținerea microclimatului în limite optime, scade foarte mult riscul de îmbolnăvire a păsărilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă.

Ierarhia obiectivelor

Obiectiv global	Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural prin susținerea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor	Impact
Obiectivul măsurii (specific)	Asigurarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor în cadrul fermelor zootehnice, prin acoperirea costurilor	Rezultat

	suplimentare și pierderii de venituri pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu și a bunăstării animalelor, datorate angajamentelor asumate pe baze voluntare în favoarea bunăstării și protecției prin aplicarea unor măsuri, altele decât măsurile tehnologice obligatorii, pentru depășirea standardelor minime obligatorii.	
Obiective operaționale	Managementul transportului porcilor și păsărilor	Output
	Managementul condițiilor de adăpost pentru porci și păsări	
	Managementul apei și al microclimatului pentru porci și păsări	

În acest sens sunt create două pachete de sprijin, care vizează acordarea **plăților compensatorii în favoarea bunăstării animalelor**, astfel:

Pachetul a) Plăți în favoarea bunăstării porcinelor (plățile se acordă pentru porci grași, scrofițe și scroafe):

Subpachet 1a) - creșterea cu cel puțin 10% a spațiului alocat disponibil fiecărui animal.

Subpachet 2a) - asigurarea a minimum 11 ore/zi lumină artificială cu o valoare a iluminării de 50 lux.

Subpachet 3a) - îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a suinelor pe durata transportului.

Subpachet 4a) - corectarea nivelului nitriților și nitraților, din apă.

Subpachet 5a) - reducerea noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat

Subpachet 6a) - îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă.

Pachetul b) Plăți în favoarea bunăstării păsărilor (plățile se acordă pentru pui de carne, găini ouătoare, găini de reproducție din rase grele și pui de curcă):

Subpachet 1 b)- asigurarea intensității iluminatului artificial la minimum 30 lucși,

Subpachet 2 b)- reducerea densității păsărilor cu 10 % față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii privind suprafața minimă alocată pentru fiecare categorie de păsări,

Subpachet 3 b)- îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului,

Subpachet 4 b)- corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată,

Subpachet 5 b)- reducerea noxelor cu 30 % față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat.

Domeniu de aplicare și acțiuni

Plățile privind bunăstarea porcilor și păsărilor vor fi acordate fermierilor care își vor asuma, în mod voluntar, angajamente privind bunăstarea animalelor o perioadă de minim 5 ani de la data semnării angajamentului.

Sprijinul se va acorda doar pentru acele angajamente care depășesc cerințele minime evidențiate mai jos, care prezintă nivelul de referință neremunerat, considerat drept punct de pornire pentru elaborarea plăților compensatorii. În cadrul angajamentelor încheiate, beneficiarii vor trebui să respecte standardele de eco-condiționalitate (SMR) aplicabile terenurilor agricole aparținând fermei și activităților agricole desfășurate la nivelul fermei.

În cadrul acestei măsuri este exclus sprijinul pentru investiții.

Cerințele minime

În conformitate cu articolul 40 al Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005, plățile pentru bunăstarea animală cuprind doar acele angajamente care depășesc standardele obligatorii relevante pentru respectivele angajamente.

- a) **Standardele obligatorii relevante în domeniul creșterii porcinelor** sunt cele din Directiva Consiliului 91/630/CEE abrogată prin Directiva Consiliului 2008/120/CE de stabilire a standardelor minime pentru protecția porcinelor, transpusă prin Ordinul ANSVSA nr. 202/2006 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare care stabilește standardele minime pentru protecția porcinelor, Ordinul ANSVSA nr. 20/2012 pentru aprobarea Normelor metodologice de monitorizare a standardelor de microclimat, precum și a necesarului de apă și de hrană, în vederea asigurării statusului minim de bunăstare a porcinelor din exploatațile comerciale, Directiva Consiliului 98/58/CE privind protecția animalelor de fermă transpusă prin Ordinul ANSVSA nr. 75/2005 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind protecția animalelor de fermă.
- b) Standardele obligatorii relevante în domeniul creșterii păsărilor sunt cele din Ordinul ANSVSA nr. 63 din 10 octombrie 2012 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare care stabilește standardele minime privind protecția păsărilor în fermă și în timpul transportului, Directiva Consiliului 1999/74/CE de stabilire a standardelor minime pentru protecția găinilor ouătoare transpuse prin Ordinul ANSVSA nr. 136/2006 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind standardele minime pentru protecția găinilor ouătoare cu modificările și completările ulterioare, Directiva Comisiei 2002/4/CE privind înregistrarea exploataților care cresc găini ouătoare, transpusă prin Ordinul ANSVSA nr. 73/2005 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind înregistrarea exploataților care dețin găini ouătoare, Directiva Consiliului 2007/43/CE de stabilire a normelor minime de protecție a puilor destinați producției de carne transpusă prin Ordinul ANSVSA nr. 30/2010 pentru aprobarea Normei sanitare privind stabilirea normelor minime de protecție a puilor destinați producției de carne, respectiv Directiva Consiliului 98/58/CE privind protecția animalelor de fermă transpusă prin Ordinul ANSVSA nr. 75/2005 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind protecția animalelor de fermă.

O descriere detaliată a cerințelor minime relevante fiecărui angajament poate fi găsită în Anexa 4C.

În cadrul angajamentelor încheiate în cadrul acestei măsuri, beneficiarii vor trebui să respecte standardele de eco-condiționalitate (SMR) aplicabile terenurilor agricole aparținând fermei și activităților agricole desfășurate la nivelul fermei.

Beneficiari

Exploatațiile comerciale din sectorul de creștere a porcinelor și a păsărilor autorizate sanitar veterinar și exploatațiile comerciale de tip A specifice sectorului de creștere a porcinelor, care își asumă voluntar angajamente în favoarea bunăstării animalelor, în conformitate cu art. 40 din Regulamentul CE nr. 1698/2005, sunt eligibile în cadrul acestei măsuri.

Pentru subpachetul 2a – asigurarea a minimum 11 ore/zi lumină artificială cu o valoare a iluminării de 50 lux, sprijinul se acordă pentru exploatațiile comerciale autorizate și exploatațiile comerciale de tip A de creștere a porcinelor în care iluminatul se face exclusiv artificial. Exploatațiile comerciale de creștere a porcinelor dotate cu sisteme de iluminat natural nu sunt eligibile pentru acest subpachet. Prin spații de creștere dotate cu sisteme de iluminare naturală se înțelege că raportul dintre suprafața vitrată și suprafața pardoselii este mai mare de 1/50. Așadar, poate fi acordat sprijin prin subpachetul 2a) numai exploatațiilor de creștere a porcinelor care nu sunt dotate cu ferestre sau cele cu ferestre unde raportul dintre suprafața vitrată și suprafața pardoselii este de cel mult 1/50.

În cazul subpachetului 3a – îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a suinelor pe durata transportului, sunt eligibile numai costurile suplimentare standard aferente numai transportului animalelor în afara exploatației și transportului animalelor provenite din alte exploatații decât cea pentru care se solicita plata. Transportul animalelor în cadrul exploatației pentru care se solicita plata nu este eligibil, exploatațiile având abatorul în aceeași locație cu spațiile de creștere a porcinelor nefiind eligibile.

Pentru subpachetul 4a – corectarea nivelului nitriților și nitraților din apă, nu sunt eligibile exploatațiile comerciale autorizate și exploatațiile comerciale de tip A de creștere a porcinelor care utilizează apă din rețeaua publică de apă potabilă în fluxurile tehnologice de creștere.

Pentru subpachetul 1b) – asigurarea intensității iluminatului artificial la minimum 30 lucși, sprijinul se acordă pentru exploatațiile comerciale autorizate sanitar veterinar de creștere a păsărilor în care iluminatul se face exclusiv artificial.

În cazul subpachetului 3b) – îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului, este eligibil numai transportul păsărilor în afara exploatației sau transportul păsărilor provenite din alte exploatații decât cea pentru care se solicită plata. Transportul păsărilor în cadrul exploatației pentru care se solicită plata nu este eligibil, exploatațiile care dețin abatoare situate în aceeași unitate administrativ teritorială cu spațiile de creștere a păsărilor nefiind eligibile pentru acest subpachet.

Pentru subpachetul 4b) – corectarea nivelului nitriților și nitraților din apă utilizată, nu sunt eligibile exploatațiile comerciale autorizate sanitar veterinar de creștere a păsărilor care utilizează apă din rețeaua publică de apă potabilă în fluxurile tehnologice de creștere.

Arie geografică

Întreg teritoriul național.

Criterii de eligibilitate

Plățile pentru bunăstare animală pot fi acordate în cadrul măsurii dacă beneficiarul:

- 1) este înregistrat în Registrul Național al Exploatațiilor al Autorității Naționale Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor și deține un cod de exploatație;
- 2) deține autorizație sanitară veterinară pentru întreaga exploatație sau, în cazul exploatațiilor comerciale de tip A specifice sectorului de creștere a porcilor, este înregistrat sanitar-veterinar;
- 3) se angajează să mențină condițiile de bunăstare și să respecte cerințele specifice pachetelor/subpachetelor pentru care aplică pe o perioadă de minim 5 ani, de la data depunerii solicitării;

Pachetul a) Plăți în favoarea bunăstării porcinelor – subpachetele privind plățile în favoarea bunăstării porcinelor sunt următoarele:

Subpachet 1 a) – creșterea cu cel puțin 10% a spațiului alocat disponibil fiecărui animal.

<i>Indicator pentru cerința superioară</i>	<i>Indicator pentru cerința minimă obligatorie</i>
Suprafața de pardoseală disponibilă în condiții superioare de bunăstare:	Suprafața de pardoseală disponibilă minimă obligatorie:
✓ porci cu o greutate vie între 50-85 kg - 0,605 m ²	✓ porci cu o greutate vie între 50-85 kg - 0,55 m ²
✓ porci cu o greutate vie între 85-110 kg - 0,715 m ²	✓ porci cu o greutate vie între 85-110 kg - 0,65 m ²
✓ porci cu o greutate vie peste 110 kg - 1,1 m ²	✓ porci cu o greutate vie peste 110 kg - 1 m ²
✓ scrofițe și scroafe ținute în grup - 1,804 m ² , respectiv 2,475 m ²	✓ scrofițe și scroafe ținute în grup - 1,64 m ² , respectiv 2,25 m ²

Baza legală:

- ✓ Ordinul ANSVSA nr. 202/2006 care transpune Directiva UE 2008/120/EC

Descriere:

Suprafața mai mare cu 10% față de cea prevăzută în Ordinul nr. 202/2006 al președintelui ANSVSA care stabilește standardele minime obligatorii pentru protecția porcinelor din categoriile de porci la

îngrășat, scrofițe și scroafe matcă, conferă condiții de bunăstare mărite, prin reducerea stresului de coabitare.

Astfel, crește frontul de furajare se face mai ușor accesul la adăpători și se micșorează stresul produs în perioada de odihnă. Este cunoscut faptul că, în afară de furajare, la care efectivele din boxă participă simultan, celelalte acțiuni fiziologice (adăpare, defecare, odihnă) sunt dispersate în restul perioadei unei zile și sunt activități independente ale animalelor pentru care au nevoie de spațiu.

Reducerea numărului de scroafe și scrofițe cu 10% sau mai mult, după caz, în boxele în care sunt ținute de la montă până cu 5 zile înainte de fătare, mărește spațiul liber pentru mișcarea scroafelor și scrofițelor, reduce stresul de coabitare, reduce luptele pentru un spațiu mai mare la furajare, odihnă sau defecare și riscul rănilor și accidentărilor, contribuie la o evoluție favorabilă a gestației și la o mai bună lotizare a scroafelor și scrofițelor în pregătirea pentru montă sau fătare.

Măsura impune scăderea densității la porcii grași, scrofițe și scroafe prin eliminarea unui număr suficient de animale din boxe astfel încât spațiul disponibil fiecărui animal rămas să crească cu cel puțin 10%, față de densitatea rezultată din aplicarea normelor minime obligatorii. În cazul în care, eliminarea numărului de animale în vederea asigurării nivelului minim de spațiu alocat fiecărui animal de 10% conduce la o creștere a spațiului/animal mai mare decât 10%, alocarea de spațiu mai mare va fi prevalentă.

Pierderi de venit și cheltuieli suplimentare:

Pierderile de venit prin reducerea numărului de animale se datorează scăderii cu 10% a producției totale valorificate de porci grași, purcei (în cazul scroafelor) și scrofițe pentru reproducție.

Economiile realizate în cadrul acestui subpachet provin din reducerea consumului de furaje.

Acțiunile specifice:

- ✓ scăderea densității la porcii grași, scrofițe și scroafe prin eliminarea unui număr suficient de animale din boxe astfel încât spațiul alocat disponibil fiecărui animal rămas să crească cu cel puțin 10%, față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii, iar suprafața de pardoseală alocată pentru fiecare categorie de porci să fie:
 - 0,605 m² – pentru porci cu o greutate vie între 50-85 kg;
 - 0,715 m² – pentru porci cu o greutate vie între 85-110 kg;
 - 1,1 m² – pentru porci cu o greutate vie peste 110 kg;
 - 1,804 m², respectiv 2,475 m² – pentru scrofițe și scroafe ținute în grup.
- ✓ păstrarea evidențelor pentru a fi prezentate autorității de control, privind:
 - numărul maxim de animale distribuite pe suprafața respectivă și
 - numărul de animale introduse la fiecare repopulare.

Subpachet 2 a) - asigurarea a minimum 11 ore/zi lumină artificială cu o valoare a iluminării de 50 lux.

<i>Indicator pentru cerința superioară</i>	<i>Indicator pentru cerința minimă obligatorie</i>
Condiții de iluminat superioare: ✓ perioadă de minimum 11 ore/zi de iluminat artificial ✓ iluminare de 50 lux (cel puțin 1 bec cu puterea de 150W la fiecare 33 m², în intervalul orar stabilit prin angajament)	Condiții de iluminat minime obligatorii: ✓ perioadă de minimum 8 ore/zi iluminat ✓ iluminare de 40 lux (cel puțin 1 bec cu puterea de 100 W la fiecare 42 m²)

Baza legală:

- ✓ **Ord. ANSVSA nr. 202/2006 care transpune Directiva UE 2008/120/EC;**

Descriere:

Sprijinul se acordă numai pentru fermele comerciale în care iluminatul se face exclusiv artificial. Exploatațiile prevăzute cu sisteme de iluminat natural așa cum sunt definite la secțiunea „Beneficiari” a fișei tehnice a acestei măsuri nu sunt eligibile pentru acest subpachet.

Lumina asigură desfășurarea normală a proceselor metabolice ale organismului animal, asigurând reacțiile de oxido-reducere, o stare de confort animalelor și accesul facil la utilitățile din boxă. Asigurarea unei iluminări cu valoarea de 50 de lux necesită, în funcție de indicele de luminozitate al diferitelor tipuri de construcții destinate cazării efectivelor de suine, consum suplimentar de energie electrică prin corpuri de iluminat. În acest sens, prin aplicarea măsurii se înregistrează un consum suplimentar de energie electrică. Lumina este cea care asigură desfășurarea normală a proceselor metabolice ale organismului animal, asigurând reacțiile de oxido-reducere, o stare de confort animalelor prin posibilitatea de a percepe mai bine spațiul înconjurător și ceilalți porci din boxă. Lumina asigură, de asemenea, accesul facil al animalelor la utilitățile din boxă. La secția de reproducție, pe lângă confortul menționat anterior, lumina asigură desfășurarea normală a ciclului de reproducere atât la scroafe și scrofițe cât și la vieri.

Pierderi de venit și cheltuieli suplimentare:

- ✓ costul energiei electrice consumate suplimentar timp de 3 ore/zi
- ✓ costul energiei electrice consumate suplimentar pentru surplusul de 10 lucși timp de 11 ore/zi

Acțiunile specifice:

- ✓ asigurarea luminii artificiale cu o valoare a iluminării de 50 lux timp de minim 11 ore/zi, prin utilizarea a cel puțin o sursă de lumină (un bec) cu puterea de 150 W la fiecare 33 m² față de 1 bec cu puterea de 100 W la fiecare 42 m² în condiții minime obligatorii,
- ✓ păstrarea pentru control a evidențelor privind utilizarea și întreținerea sistemelor de iluminat artificial,
- ✓ programul de iluminare va fi stabilit de către fiecare fermă la momentul încheierii angajamentului, fiind considerat condiție obligatorie.

Subpachet 3 a) – îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a suinelor pe durata transportului.

Indicator pentru cerința superioară	Indicator pentru cerința minimă obligatorie
Densitatea porcilor în timpul transportului nu trebuie să depășească 165 kg/m ²	Densitatea porcilor în timpul transportului nu trebuie să depășească 235 kg/m ²

Baza legală:

- ✓ Regulamentul (CE) nr. 1/2005 al Consiliului privind protecția animalelor în timpul transportului și al operațiunilor conexe și de modificare a Directivelor 64/432/CEE și 93/119/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1255/97

Descriere:

Îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a porcilor pe durata transportului se realizează prin reducerea densității porcilor în timpul transportului cu cel puțin 30%, astfel încât să nu depășească 165 kg/m².

Este eligibil numai transportul animalelor în afara exploatației sau transportul animalelor provenite din alte exploatații decât cea pentru care se solicită plata. Transportul animalelor în cadrul exploatației pentru care se solicită plata nu este eligibil, exploatațiile care dețin abatoare situate în aceeași locație cu spațiile de creștere a porcilor nefiind eligibile pentru acest subpachet.

În cazul porcilor grași și scrofițelor, prima compensatorie poate fi acordată pentru maxim 2,3 cicluri pe an, avându-se în vedere numai operațiunile de transport aferente populării și depopulării pentru fiecare ciclu. Procentul maxim anual de înlocuire în fermele de creștere a scroafelor nu poate depăși 30 % din capacitatea maximă a fermei.

Pierderi de venit și cheltuieli suplimentare:

Reducerea cu 30% a densității suinelor în timpul transportului presupune cheltuieli suplimentare pentru operațiunile suplimentare de transport.

Acțiunile specifice:

- ✓ reducerea cu minim 30% față de nivelul obligatoriu al densității suinelor în timpul transportului;
- ✓ beneficiarii trebuie să țină registre în care să înregistreze zilnic orice transport către sau dinspre fermă. Registrele trebuie să conțină cel puțin următoarele informații:
 - numărul de vehicule utilizate la transport (numărul de transporturi) și spațiul disponibil la fiecare transport
 - documente de însoțire a transporturilor și documente sanitar-veterinare (cuprinzând inclusiv numărul animalelor și greutatea acestora).

Subpachet 4 a) - corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa

<i>Indicator pentru cerința superioară</i>	<i>Indicator pentru cerința minimă obligatorie</i>
✓ nitrați – 50 (mg/l)	✓ Nitrați + nitriți – 100 (mg/l)
✓ nitriți – 0,5 (mg/l)	✓ Nitriți – 10 (mg/l).
✓ $[\text{nitrați} / 50] + [\text{nitriți} / 3] \leq 1$	

Baza legală:

- ✓ Ordinul ANSVSA nr. 20/2012 (pentru aprobarea normelor metodologice de monitorizare a standardelor de microclimat, precum și a necesarului de apă și de hrană, în vederea asigurării statusului minim de bunăstare a porcinelor din exploatațiile comerciale)

Descriere:

Exploatațiile care utilizează apă din rețeaua publică de alimentare cu apă potabilă în fluxurile tehnologice de creștere a porcilor nu sunt eligibile pentru acest tip de plată compensatorie.

De regulă, în exploatațiile de creștere a porcilor din România, apa este asigurată din surse proprii (puțuri forate) sau din ape de suprafață, necesitând analize, tratare și filtrare pentru a corespunde nivelului de nitriți și nitrați specific standardelor privind calitatea apei pentru adăparea porcilor. Suplimentar față de acestea, pentru a fi evitate riscurile asociate prezenței nitriților și nitraților în apa furnizată animalelor, în vederea asigurării unor condiții superioare de bunăstare, sunt necesare acțiuni suplimentare de aducere a apei la parametrii superiori. Din acest motiv, în vederea asigurării unor standarde superioare de bunăstare a porcilor, cu ajutorul instalațiilor și echipamentelor pentru corectarea nivelului nitriților și nitraților se realizează tratarea apei cu substanțele indicate de laboratoarele de chimia mediului (clor, săruri, rășini etc.) precum și utilizarea de filtre și alte materiale consumabile. La aceste cheltuieli suplimentare se adaugă cheltuielile cu consumul suplimentar de energie. Apa de calitate este esențială pentru sănătatea și performanțele animalelor.

Pierderi de venit și cheltuieli suplimentare:

- ✓ controlul calității apei la sursă și după corectarea parametrilor prin analiza apei înainte și după tratare și filtrare (2 analize suplimentare la sursă și 4 analize la intrarea în hală),
- ✓ corectarea nivelului nitriților și nitraților prin tratarea apei cu substanțele indicate de laboratoarele de chimia mediului (clor, săruri, rășini etc.) și filtrare.

Acțiunile specifice:

- ✓ suplimentarea analizelor calității apei la sursă cu 2 față de 2 analize pe an în practica curentă,
- ✓ corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată prin tratarea cu substanțele indicate de laboratoarele de chimia mediului (clor, săruri, acidifianti, rășini etc.) și filtrarea apei la sursa de alimentare astfel încât să nu se depășească următoarele niveluri maxime admise:
 - Nitrați – 50 (mg/l)

- Nitriți – 0,5 (mg/l)
- $[\text{nitrați} / 50] + [\text{nitriți} / 3] \leq 1$
- ✓ suplimentarea analizelor calității apei la intrarea în hală cu 4 față de 4 analize pe an în practica curentă
- ✓ beneficiarii au obligația de a ține registre în care să evidențieze analizele efectuate (cu evidențierea celor suplimentare), rezultatele acestor analize și numărul operațiunilor de tratarea apei, precum și buletinele de analiză din care să reiasă îmbunătățirea calității apei.

Subpachet 5 a) - reducerea noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat.

<i>Indicator pentru cerința superioară</i>	<i>Indicator pentru cerința minimă obligatorie</i>
Nivelul noxelor din adăpost în condiții superioare de bunăstare:	Nivelul noxelor din adăpost în condiții minime obligatorii:
✓ max. 10,5 mg/m ³ pulberi	✓ max. 15 mg/m ³ pulberi
✓ max. 700 ppm CO ₂	✓ max. 1000 ppm CO ₂

Baza legală:

- ✓ Ordinul ANSVSA nr. 20/2012 (pentru aprobarea normelor metodologice de monitorizare a standardelor de microclimat, precum și a necesarului de apă și de hrană, în vederea asigurării statusului minim de bunăstare a porcinelor din exploatațile comerciale)

Descriere:

Pentru asigurarea constantelor fiziologice alături de condițiile optime de cazare, furajare, adăpare și zooigienă, este necesar ca efectivele de suine să aibă asigurat un microclimat în limite optime, fapt care conduce la reducerea nivelului noxelor din adăposturile animalelor. Acești factori (temperatură, umiditate relativă, volum de aer pe cap de animal și viteza curenților de aer) trebuie asigurați în permanență în limite optime prin aparatură adecvată și monitorizați permanent cu ajutorul senzorilor specifici sau a aparaturii de control.

Dacă parametrii de microclimat se mențin în permanență în limite optime, nu se acumulează gaze (CO₂, amoniac, etc.) și pulberi în exces, care sunt nocive pentru animale, chiar pot fi reduse la un nivel care oferă condiții superioare de confort animalelor.

Reducerea nivelului noxelor prin menținerea microclimatului în limite optime, fără variații care afectează cel mai mult animalele, scade foarte mult riscul de îmbolnăvire a porcilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă. Reducerea noxelor prin menținerea intervalelor optime conferă condiții sporite de protecția porcilor, prevenirea bolilor, reducerea stresului etc.

Reducerea noxelor prin menținerea condițiilor de microclimat în limite optime necesită consum suplimentar de energie electrică.

Prin acest subpachet se urmărește reducerea noxelor până la un nivel de:

- ✓ maximum 10,5 mg/m³ pulberi în adăpost și
- ✓ maximum 700 ppm CO₂,

prin monitorizarea permanentă cu echipamente specializate de măsurare și control a parametrilor de microclimat.

Pierderi de venit și cheltuieli suplimentare:

- ✓ cheltuieli cu consumul suplimentar de energie electrică,
- ✓ cheltuieli suplimentare pentru schimbarea cu frecvență crescută a filtrelor de aer pentru reducerea noxelor.

Acțiunile specifice:

- ✓ monitorizarea permanentă de către beneficiar a indicatorilor de microclimat (temperatură, umiditate și viteză aerului) pentru ca noxele să nu depășească următoarele valori:
 - maximum 10,5 mg/m³ pulberi în adăpost,
 - maximum 700 ppm CO₂.
- ✓ beneficiarii au obligația de a ține evidența tuturor măsurătorilor efectuate prin înregistrarea acestora într-un registru și de a păstra dovezile care să demonstreze că au fost atinse condițiile superioare de bunăstare.

Subpachet 6 a) - îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă.

<i>Indicator pentru cerința superioară</i>	<i>Indicator pentru cerința minimă obligatorie</i>
Zona de odihnă în condiții superioare de bunăstare trebuie să fie uscată în permanență prin utilizarea de materiale absorbante corespunzătoare pentru asternut	Adaposturile pentru porci trebuie construite astfel încât să permită animalelor să aibă acces la o zonă de odihnă confortabilă din punct de vedere fizic și termic, drenată și curățată corespunzător și care să permită tuturor animalelor să se odihnească în același timp

Baza legală:

- ✓ Ord. ANSVSA nr. 202/2006 care transpune Directiva UE 2008/120/EC;

Descriere:

Pentru a promova bunăstarea animalelor, având în vedere comportamentul natural investigat al suinelor, este necesar ca pentru perioada de odihnă să existe o zonă uscată în permanență. O zonă de odihnă uscată în permanență satisface nevoile de confort fizic și termic.

În tehnologiile de creștere aplicate în mod curent în fermele de porci, pentru zona de odihnă standardul minim se referă la o zonă betonată care se spală și se usucă în condițiile din hală. Utilizarea, ca practică superioară privind bunăstarea porcilor, de materiale higroscopice a căror aplicare garantează menținerea uscată în permanență a zonei de odihnă.

Realizarea acestei zone cu un confort sporit presupune achiziționarea și răspandirea de materiale higroscopice. În fișele tehnice ale acestor materiale sunt precizate consumul de material higroscopic raportat la suprafață și durata de folosire în condiții normale.

Pierderi de venit și cheltuieli suplimentare:

- ✓ cheltuieli suplimentare pentru achiziționarea materialelor higroscopice.

Acțiunile specifice:

- ✓ menținerea zonei de odihnă în permanență uscată astfel încât să asigure confortul animalelor prin aplicări suplimentare de materiale absorbante corespunzătoare pentru asternut (materiale higroscopice) în zona de odihnă. În primele șapte zile de la populare materialele se aplică zilnic, iar apoi săptămânal.
- ✓ beneficiarii au obligația de a ține registre cu privire la data, cantitatea și locul în care au fost utilizate materialele absorbante.

Pachetul b) Plăți în favoarea bunăstării păsărilor – subpachetele privind plățile în favoarea bunăstării păsărilor sunt următoarele:

Subpachet 1 b) – asigurarea intensității iluminatului artificial la minimum 30 lămpi

<i>Indicator pentru cerința superioară</i>	<i>Indicator pentru cerința minimă obligatorie</i>
✓ iluminare artificială cu intensitate de 30 lămpi	✓ iluminare artificială cu intensitate de 20 lămpi

Baza legală:

- ✓ Ordinul ANSVSA nr. 63 din 10 octombrie 2012 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare care stabilește standardele minime privind protecția păsărilor în fermă și în timpul transportului.

Descriere:

Lumina asigură desfășurarea normală a proceselor metabolice ale organismului animal, asigurând reacțiile de oxido-reducere, o stare de confort animalelor prin posibilitatea de a percepe mai bine spațiul înconjurător și celelalte păsări din hală și accesul facil la utilitățile din hală. De asemenea intensitatea luminoasă face ca pasarile să aleaga mai ușor cuibarul (foarte important în special în cazul găinilor ouătoare). Creșterea intensității luminoase de la 20 la 30 lucși pe mp face ca activitatea pasarilor în hală să se desfășoare cât mai aproape de comportamentul natural, întrucât este bine cunoscut că la o intensitate luminoasă mai slabă pasarile își reduc activitatea în hală, petrec mai mult timp în contact cu asternutul, crescând riscul să dezvolte dermatite de contact pe piept, articulația genunchilor și la talpa picioarelor. Numeroase studii arată că, comportamentul pasarilor în hală este de a ocupa spațiile cu o intensitate luminoasă mai bună și de asemenea prefera să consume furaj când au o intensitate luminoasă mai mare. Asigurarea unei iluminări cu valoarea de 30 de lucși necesită, în funcție de indicele de luminozitate al diferitelor tipuri de construcții destinate cazării efectivelor de păsări, consum suplimentar de energie electrică prin corpuri de iluminat. În acest sens, prin aplicarea măsurii se înregistrează un consum suplimentar de energie electrică.

Pierderile de venit și costurile suplimentare:

- ✓ costul energiei electrice consumate suplimentar pentru surplusul de 10 lucși timp de 18 ore/zi (puii de carne, găini de reproducție rase grele și puii de curcă) și 16 ore/zi (găini ouătoare).

Acțiunile specifice subpachetului 1 b) sunt:

- ✓ asigurarea luminii artificiale cu o intensitate a iluminării de 30 lucși timp de 18 ore/zi (puii de carne, găini de reproducție rase grele și puii de curcă) și 16 ore/zi (găini ouătoare),
- ✓ Pastrarea pentru control a evidențelor privind becurile (sursele de iluminat) achiziționate precum și a evidențelor care să dovedească utilizarea suplimentară a luminii artificiale cu valoarea iluminării de 30 lucși în intervalul specificat.
- ✓ programul de iluminare va fi stabilit de către fiecare fermă la momentul încheierii angajamentului, fiind considerat condiție obligatorie.

Subpachet 2 b) - reducerea densității păsărilor cu 10 % fata de densitatea rezultata din aplicarea cerintelor minime obligatorii privind suprafata minima alocata pentru fiecare categorie de păsări

<i>Indicator pentru cerința superioară</i>	<i>Indicator pentru cerința minimă obligatorie</i>
Suprafața disponibilă în condiții superioare de bunăstare:	Suprafață disponibilă minimă obligatorie:
✓ pui de carne – 30,00 kg/m² ✓ pui de carne – 35,45 kg/m² ✓ pui de carne – 38,18 kg/m²	✓ Situația I: pui de carne – 33 kg/m² ✓ Situația II: - pui de carne – 39 kg/m² ✓ Situația I'I: - pui de carne – 42 kg/m²
✓ găini ouătoare ✓ 1222 cm²/cap în sistem alternativ ✓ 825 cm²/cap în sistem cuști îmbunătățite	✓ găini ouătoare ✓ 9 găini ouătoare/m² în sistem alternativ ✓ 750 cm²/cap - sistem cuști îmbunătățite
✓ găini reproducție rase grele - - 22,73 kg/m ²	găini reproducție rase grele - 25 kg/m ²
✓ -pui de curcă ✓ masculi: 50 kg/m² ✓ femele: 45,45 kg/m²	✓ pui de curcă ✓ Masculi: 55 kg/m² ✓ Femele: 50 kg/m²

Baza legală:

- ✓ Ordin ANSVSA nr. 30/2010 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind stabilirea normelor minime de protecție a puilor destinați producției de carne
- ✓ Ordin ANSVSA nr. 136/2006 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind standardele minime pentru protecția găinilor ouătoare, cu modificările și completările ulterioare
- ✓ Ordinul ANSVSA nr. 63 din 10 octombrie 2012 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare care stabilește standardele minime privind protecția păsărilor în fermă și în timpul transportului.

Descriere:

Suprafața mai mare cu 10% față de cea prevăzută în Ordinul nr. 30/2010 al președintelui ANSVSA care stabilește standardele minime obligatorii pentru protecția puilor de carne, Ordinul nr. 136/2006 al președintelui ANSVSA pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind standardele minime pentru protecția găinilor ouătoare cu modificările și completările ulterioare și Ordinul ANSVSA nr. 63/2012, conferă condiții de bunăstare mărite, prin reducerea stresului de coabitare. Astfel, crește frontul de furajare se face mai ușor accesul la adăpători și se micșorează stresul produs în perioada de odihnă. Este cunoscut faptul ca, în afară de furajare, la care efectivele din boxă participă simultan, celelalte acțiuni fiziologice (adăpare, defecare, odihnă) sunt dispersate în restul perioadei unei zile și sunt activități independente ale animalelor pentru care au nevoie de spațiu. Măsura impune scăderea densității la păsări prin eliminarea unui număr suficient de animale, astfel încât spațiul disponibil fiecărui animal rămas să crească cu cel puțin 10 %, față de densitatea rezultată din aplicarea normelor minime obligatorii. În cazul în care, eliminarea numărului de păsări în vederea asigurării nivelului minim de spațiu alocat fiecărui animal de 10 % conduce la o creștere a spațiului/animal mai mare decât 10%, alocarea de spațiu mai mare va fi prevalentă.

Pierderi de venit si cheltuieli suplimentare:

Pierderile de venit prin reducerea numarului de păsări se datoreaza scaderii cu 10% a productiei totale valorificate de pui de carne, găini ouătoare, găini de reproducție rase grele și pui de curcă. Economii realizate in cadrul acestui subpachet provin din reducerea consumului de furaje.

Acțiunile specifice subpachetului 2 b) sunt:

- ✓ scăderea densității la păsări prin eliminarea unui numar suficient de animale, astfel incat spatiul alocat disponibil fiecarui animal ramas sa creasca cu cel puțin 10%, față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii, astfel:
 - pui de carne – 30,00 kg/m², 35,45 kg/m², 38,18 kg/m²
 - găini ouătoare – 1222 cm²/cap în sistem alternativ, 825 cm²/cap în sistem cuști îmbunătățite
 - găini reproducție rase grele – 22,73 kg/m²
 - pui de curcă – masculi – 50 kg/m²; femele – 45,45 kg/m²
- ✓ documentul care precizeaza densitatea practicata de crescatorii de pui de carne la cerințe minime:
 - numărul maxim de păsări distribuite pe suprafata respectivă și
 - numărul de păsări introduse la fiecare repopulare pentru a fi prezentate autorității de control.

Subpachet 3 b) - îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului,

<i>Indicator pentru cerința superioară</i>	<i>Indicator pentru cerința minimă obligatorie</i>
Suprafața superioară în timpul transportului păsărilor, de minim:	Suprafața minimă obligatorie în timpul transportului păsărilor:
✓ 260 cm ² /kg pentru păsări cu greutatea < 1,6 kg/cap	✓ 200 cm ² /kg pentru păsări cu greutatea < 1,6 kg/cap
✓ 208 cm ² /kg pentru păsări cuprinse între 1,6 - < 3 kg/cap	✓ 160 cm ² /kg, pentru păsări cuprinse între 1,6 - < 3 kg/cap
✓ 150 cm ² /kg pentru păsări cuprinse între 3 - <5 kg /cap	✓ 115 cm ² /kg pentru păsări cuprinse între 3 - <5 kg /cap
✓ 137 cm ² /kg pentru păsări cu greutatea de >5 kg/cap	✓ 105 cm ² /kg pentru păsări cu greutatea de >5 kg/cap

Baza legală:

- ✓ Regulamentul (CE) nr. 1/2005 al Consiliului privind protecția animalelor în timpul transportului și al operațiunilor conexe și de modificare a Directivelor 64/432/CEE și 93/119/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1255/97 – Capitolul VII – Mod de repartizare a stațiilor, litera E – Păsări de curte

Descriere:

Îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului se realizează prin reducerea densității păsărilor în timpul transportului cu cel puțin 30%.

Pierderi de venit și cheltuieli suplimentare;

Reducerea cu 30% a densității păsărilor în timpul transportului presupune cheltuieli suplimentare pentru operațiunile suplimentare de transport.

Acțiuni:

- ✓ reducerea cu 30 % a densității păsărilor în timpul transportului;
- ✓ beneficiarii trebuie să țină registre în care să înregistreze zilnic orice transport către sau dinspre fermă. Registrele trebuie să conțină cel puțin următoarele informații:
 - numărul de vehicule;
 - spațiul disponibil;
 - numărul și greutatea animalelor
 - documente de însoțire a transporturilor și documente sanitar-veterinare.

În cazul fermelor de creștere a puilor de carne, prima compensatorie poate fi acordată pentru maxim 6,5 cicluri pe an. În cazul fermelor de creștere a puilor de curcă, prima compensatorie poate fi acordată pentru maxim 3,7 cicluri pe an.

Este eligibil numai transportul păsărilor în afara exploatației sau transportul păsărilor provenite din alte exploatații decât cea pentru care se solicită plata. Transportul păsărilor în cadrul exploatației pentru care se solicită plata nu este eligibil, exploatațiile care dețin abatoare situate în aceeași unitate administrativ teritorială cu spațiile de creștere a păsărilor nefiind eligibile pentru acest subpachet.

Subpachet 4 b) - corectarea nivelului nitriților și nitraților în apa utilizată.

<i>Indicator pentru cerința superioară</i>	<i>Indicator pentru cerința minimă obligatorie</i>
✓ Nitrați – 50 (mg/l)	✓ Nitrați – 100 (mg/l)
✓ Nitriți – 0,5 (mg/l).	✓ Nitriți – 1 (mg/l).

Baza legală:

- ✓ Ordinul ANSVSA nr. 63 din 10 octombrie 2012 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare care stabilește standardele minime privind protecția păsărilor în fermă și în timpul transportului

Descriere:

Majoritatea fermelor de pasari din Romania se alimenteaza cu apa din surse proprii (puturi forate), iar calitatea apei nu corespunde in ceea ce priveste continutul de nitriti și nitrati propusi prin acest subpachet. Apa reprezintă pentru păsări – atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ - unul dintre cei mai importanți factori de confort, iar Directiva Consiliului UE 98/58/CE privind protecția animalelor de fermă, prevede cerințe obligatorii privind aportul de apă și furaje al animalelor. Multe dintre exploatațiile avicole - inclusiv din România - nu dispun de apă la calitatea corespunzătoare din punct de vedere al conținutului de nitriți și nitrați. Introducerea filtrelor de tratare corespunzătoare a apei, ca și alte măsuri de întreținere a rețelei de apă, de trimitere frecventă a probelor pentru analiză, de asigurare a apei la toate punctele de adăpare pentru toate păsările (măsuri care urmăresc bunăstarea păsărilor), reprezintă cheltuielile suplimentare ale unei crescătorii de păsări care aplică aceste cerințe superioare de bunăstare.

Acțiunile specifice subpachetului 4 b) sunt:

- ✓ suplimentarea analizelor calității apei la sursă cu 12 față de 2 analize/an în practica curentă
- ✓ corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată prin tratarea cu substanțele indicate de laboratoarele de chimia mediului (clor, saruri, acidifianti, rășini etc.) și filtrarea apei la sursa de alimentare astfel încât să nu se depășească următoarele niveluri maxime admise:
 - Nitrați – 50 (mg/l)
 - Nitriți – 0,5 (mg/l) și
 - $[\text{nitrați} / 50] + [\text{nitriți} / 3] \leq 1$
- ✓ suplimentarea analizelor calității apei la intrarea în hală cu o probă/serie față de 2 analize/an la puii de carne și puii de curcă și de 4 probe/an la găini oouătoare și găini de reproducție, față de 2 probe/an în practica curentă.
- ✓ beneficiarii au obligația de a ține registre în care să evalueze analizele suplimentare efectuate, rezultatele acestor analize și numărul operațiunilor de tratarea apei, precum și buletinele de analiză din care să reiasă îmbunătățirea calității apei.

Exploatațiile care utilizează apă din rețeaua publică de apă potabilă în fluxurile tehnologice de creștere a păsărilor nu sunt eligibile pentru acest tip de plată compensatorie.

Subpachet 5 b) - reducerea noxelor cu 30 % față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat.

<i>Indicator pentru cerința superioară</i>	<i>Indicator pentru cerința minimă obligatorie</i>
Nivelul noxelor din adăpost în condiții superioare de bunăstare: ✓ 14 ppm amoniac (NH₃) ✓ 2100 ppm dioxid de carbon (CO₂)	Nivelul noxelor din adăpost în condiții minime obligatorii: ✓ 20 ppm amoniac (NH₃) ✓ 3000 ppm dioxid de carbon (CO₂)

Baza legală:

- ✓ Ordinul ANSVSA nr. 63 din 10 octombrie 2012 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare care stabilește standardele minime privind protecția păsărilor în fermă și în timpul transportului.

Acțiunile specifice subpachetului 5 b) sunt:

- ✓ Monitorizarea de către beneficiar a indicatorilor de microclimat (temperatură, umiditate și viteza aerului) pentru ca noxele să nu depășească următoarele valori:
- ✓ maximum 14 ppm amoniac (NH₃) maximum 2100 ppm CO₂.
- ✓ Schimbarea suplimentară a filtrelor de aer în vederea filtrării și racirii aerului pentru reducerea noxelor
- ✓ Beneficiarii au obligația de a ține evidența tuturor măsurătorilor efectuate prin înregistrarea acestora într-un registru și de a păstra dovezile care să demonstreze că au fost atinse condițiile îmbunătățite.

Cheltuieli suplimentare

- ✓ cheltuieli cu consumul suplimentar de energie electrică
- ✓ cheltuieli suplimentare pentru schimbarea cu frecvență crescută a filtrelor de aer pentru reducerea noxelor.

Forma și valoarea sprijinului

Sprijinul pentru bunăstarea animalelor are forma unei plăți anuale fixe pe unitate vită mare (UVM) și reprezintă o compensație pentru pierderile de venit și costurile adiționale suportate de fermieri. Plata se va face în întregime către fermier.

Pachetul a) privind acordarea plăților în favoarea bunăstării porcilor

Nr · crt	Specificare	Porci grași	Scrofițe	Scroafe
	<i>Coeficient conversie în UVM, conform anexei V din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006</i>	0,3	0,3	0,5
	Suma acordată anual pentru acoperirea costurilor suplimentare și a pierderii de venituri datorate aplicării măsurilor de bunăstare a animalelor	euro / UVM	euro / UVM	euro / UVM
1	Subpachetul 1 a) – Creșterea cu cel puțin 10% a spațiului alocat disponibil fiecarui animal.	41,40	165,00	23,30
2	Subpachetul 2 a) – Asigurarea a minimum 11 ore/zi lumină artificială cu o valoare a iluminării de 50 lux	19,10	17,20	15,80
3	Subpachetul 3 a) – Îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a suinelor pe durata transportului	4,80	4,80	5,40
4	Subpachetul 4 a) – Corectarea nivelului nitriților și nitraților din apă	12,00	25,00	18,50
5	Subpachetul 5 a) – Reducerea noxelor cu 30 % față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat	16,80	48,00	22,90
6	Subpachetul 6 a) – Îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă	7,20	15,90	13,10
	TOTAL MĂSURĂ 215 Pachet a) (euro / UVM / an)	101,10	275,90	99,00

Pachetul b) privind acordarea plăților în favoarea bunăstării păsărilor

Nr · crt	Specificare	Pui de carne	Pui de curcă	Găini ouătoare	Găini de reproducție rase grele
	<i>Coeficient conversie în UVM, conform anexei V din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 (UVM/cap)</i>	0,003	0,003	0,014	0,014
	Suma acordată anual pentru acoperirea costurilor suplimentare și a pierderii de venituri datorate aplicării măsurilor de bunăstare a animalelor	euro / UVM	euro / UVM	euro / UVM	euro / UVM
1	Subpachetul 1 b) – asigurarea intensității iluminatului artificial la minimum 30 lămpi	15,99	45,06	11,91	26,79
2	Subpachetul 2 b) – reducerea densității păsărilor cu 10 % față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii privind suprafața minimă alocată pentru fiecare categorie de păsări	42,82	263,53	114,29	134,45
3	Subpachetul 3 b) – îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului	14,29	35,36	3,64	3,64
4	Subpachetul 4 b) – corectarea nivelului nitriților și nitraților din apă utilizată	29,49	25,82	28,01	33,80
5	Subpachetul 5 b) – reducerea noxelor cu 30 % față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat	19,52	37,43	20,47	40,93

	TOTAL MĂSURĂ 215 Pachet b) (euro / UVM / an)	122,11	407,20	178,32	239,61

Consistența și plauzibilitatea calculului plăților

Cheltuielile suplimentare și pierderile de venit suportate de fermieri pentru asigurarea respectării angajamentelor voluntare privind bunăstarea animalelor sunt calculate de către direcțiile de specialitate din Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale – România, în colaborare cu reprezentanții formelor asociative ale crescătorilor de porcine și aprobate de Institutul de Economie Agrară, aflat în subordinea Institutului Național de Cercetări Economice din cadrul Academiei Române.

Combinarea pachetelor pentru bunăstarea animalelor

Se pot solicita unul, combinație de 2 sau mai multe din subpachetele de sprijin prezentate în cadrul unei exploatații comerciale. În această situație și plățile aferente acestor subpachete se cumulează, neexistând cerințe care ar putea fi plătite de două ori.

Descrierea metodologiei și a estimărilor și parametrilor tehnologici folosiți ca punct de referință pentru calcule

Valoarea sprijinului pentru bunăstarea animalelor reprezintă compensarea pierderilor de venit și a cheltuielilor suplimentare suportate de fermieri pentru a respecta angajamentele asumate, luând în considerare și economiile înregistrate în urma extensificării activităților de creștere a animalelor.

Schimbări survenite în legislația națională și cea comunitară

O clauză de revizuire este necesară pentru angajamentele privind bunăstarea animalelor pentru a asigura ajustarea acestora în cazul amendării standardelor obligatorii relevante sau a cerințelor, stabilite conform articolului 5 și anexei II al Regulamentului (CE) nr.73/2009 de stabilire a unor norme comune pentru sistemele de ajutor direct pentru agricultori în cadrul politicii agricole comune și de instituire a anumitor sisteme de ajutor pentru agricultori, de modificare a Regulamentelor (CE) 1290/2005, (CE) nr. 247/2006, (CE) nr. 378/2007 și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1782/2003.

O clauză de revizuire este necesară pentru angajamentele care depășesc perioada de implementare a PNDR 2007-2013 pentru a asigura ajustarea acestora în vederea adaptării la noul cadru juridic al perioadei următoare de programare.

Dacă o asemenea ajustare a legislației naționale sau comunitare nu este acceptată de către beneficiar, angajamentul va fi anulat însoțit de cererea rambursării plăților efectuate până la acea dată respectând astfel perioada în care angajamentul a fost în vigoare.

Respectarea standardelor – reducerea sau anularea plăților

În cazul în care beneficiarii care primesc plăți în cadrul acestei măsuri nu respectă pe suprafața întregii ferme, ca rezultat al unei acțiuni sau omisiuni atribuite direct lor, cerințele obligatorii de ecocondiționalitate prevăzute în articolul 5 și anexa II din Regulamentul (CE) nr.73/2009, suma totală a plăților ce vor fi acordate în anul calendaristic pentru care are loc nerespectarea, va fi redusă sau anulată.

Reducerea sau anularea plăților nu se va aplica standardelor pentru care s-a acordat perioada de grație în conformitate cu articolul 26(1)(b) - modernizarea exploatațiilor agricole - în timpul perioadei de grație.

Când beneficiarii măsurii de bunăstare animală nu respectă cerințele minime relevante angajamentului asumat, care fac subiectul controlului și sunt supuse sancțiunilor sau excluderilor de la plată în caz de nerespectare conform legislației în vigoare, plata anuală va fi redusă sau anulată.

Când beneficiarii măsurii de bunăstare animală sunt responsabili de nerespectarea uneia sau mai multor cerințe specifice de management cuprinse în angajament, plata anuală va fi redusă sau anulată.

Verificările în vederea stabilirii respectării standardelor superioare de bunăstare vor fi adaptate specificului fiecărui subpachet, urmând să fie detaliate în procedurile de control. În vederea verificării anumitor standarde superioare, controalele vor fi efectuate prin metode specifice stabilite în proceduri și cu frecvențe crescute pentru a fi asigurată conformitatea cu cerințele măsurii.

Finanțare

Cost total: 526.421.530 Euro
Cheltuială publică: 526.421.530 Euro

Verificare și control

Institutul de Economie Agrară a asigurat verificarea calculelor din punct de vedere al consistenței și plauzibilității și le-a aprobat.

Compatibilitatea cu plățile primului pilon

Sprijinul privind bunăstarea animală poate fi cumulat cu ajutoarele sau tipurile de sprijin acordate în cadrul schemelor sau măsurilor implementate prin Pilonul I sau Pilonul II al PAC, având în vedere complementaritatea acestui tip de compensație cu alte forme de sprijin. În cazul combinării plăților compensatorii cu alte forme de sprijin, se va acorda 100% din valoarea primei acordată în cadrul acestei măsuri, datorită faptului că nu există suprapuneri ale acțiunilor care induc pierderile de venituri și cheltuielile suplimentare datorate implementării standardelor superioare de bunăstare a animalelor cu acțiuni promovate prin alte scheme de plată sau măsuri de sprijin.

Sprijinul acordat prin această măsură nu poate fi cumulat cu schemele de ajutor de stat adresate standardelor superioare de bunăstare a păsărilor și porcilor (HG nr. 838/2010 și 839/2010).

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul indicatorului	Indicator	Ținta 2007-2013
Output	Numărul exploatațiilor agricole care primesc sprijin	915
	Numărul contractelor privind bunăstarea animalelor	915

5.3.2.2. Măsuri privind utilizarea durabilă a terenurilor forestiere

Măsura	Prima împădurire a terenurilor agricole
Articole care stau la baza măsurii	Art. 36 b (i) coroborat cu art. 43 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 Art. 30 și 31 și punctul 5.3.2.2.1 din Anexa II a Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1974/2006
Codul măsurii	221

Motivația sprijinului

Suprafața de teren ocupată cu păduri și altă vegetație forestieră în România este de 6.742.800 ha (INS 2006), reprezentând 28,28 % din suprafața țării. Această pondere este sensibil sub media europeană de 37,1% pădure. Suprafața de pădure per capita în România este de 0,28 ha, puțin sub media europeană de 0,32 ha. Conform studiului întocmit de Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice, o pondere a suprafeței ocupată de păduri de aproximativ 35% este considerată pentru spațiul geografic românesc valoarea „optimă” pentru asigurarea unei folosințe și gospodării durabile a terenului, pe termen mediu. Se preconizează ca în decursul perioadei 2007-2013, prin această măsură, suprafața păduroasă a țării să crească cu 49.348 ha.

Cea mai mare parte a pădurilor României se găsește în zona de munte (51,%), în timp ce 37% din suprafața ocupată cu pădure se află în zona de deal, doar 10,9% se găsesc la câmpie.

Durabilitatea măsurilor de protecție a mediului este un principiu de bază în cadrul acestei măsuri. Proiectul tehnic de împădurire a terenurilor agricole, în special a celor de la câmpie, va urmări ameliorarea efectelor factorilor naturali dăunători, reducerea eroziunii solului, atenuarea efectelor fenomenului global al schimbărilor climatice, îmbunătățirea capacității de retenție a apei, îmbunătățirea calității aerului, toate acestea prin menținerea (iar în cazuri particulare prin creșterea) diversității ecologice.

Creșterea suprafețelor împădurite contribuie la îndeplinirea obiectivelor globale cu privire la reducerea emisiilor de CO₂ pentru atenuarea schimbărilor climatice și la creșterea gradului de utilizare a surselor de energie regenerabilă.

Prin funcțiile de natură ecologică, socială și economică, pădurile furnizează și alte bunuri și servicii pentru societate, cum ar fi produsele lemnoase și nelemnoase, spațiu de recreere, înfrumusețarea peisajului, etc., care completează raționamentul intervenției prin această măsură.

Obiectivele măsurii

Obiectiv general

Îmbunătățirea condițiilor de mediu în spațiul rural prin folosirea și gospodărirea durabilă a terenului prin împădurire. Această măsură este destinată prevenirii pagubelor produse de factorii naturali dăunători, reducerii eroziunii solurilor, îmbunătățirii capacității de retenție a apei, creșterii calității aerului, producerii de biomasă, inclusiv masă lemnoasă de calitate, prin menținerea, sau, după caz, creșterea biodiversității.

Obiective specifice

Creșterea suprafeței de pădure cu rol de protecție a apei, solurilor, a pădurilor cu rol de protecție împotriva factorilor naturali și antropici dăunători, precum și de asigurare a funcțiilor recreative, pe baza rolului multifuncțional al acesteia.

Obiectiv operațional

- Extinderea suprafeței ocupate de păduri prin sprijinirea lucrărilor de împădurire și întreținere a plantațiilor.

Pădurile înființate prin această măsură sunt menite să protejeze componentele de mediu pe baza rolului multifuncțional pe care îl au.

Scopul și acțiunile prevăzute

Scopul acestei măsuri este de a crește suprafața pădurilor la nivel național prin împădurirea de terenuri agricole. Această măsură are un caracter compensatoriu.

Sprijinul prin această măsură se referă la:

- Primă de înființare a plantațiilor forestiere (costuri standard), conform proiectului tehnic;
- O primă anuală pentru lucrările de completări și întreținere a plantației pe o perioadă de 5 ani;
- O primă anuală fixă (standard) ca și primă pentru pierderea de venit ca urmare a împăduririi, pe an și pe ha, pentru o perioadă de 15 ani.

Definirea terenului agricol

Terenul agricol reprezintă o suprafață de teren din următoarele categorii de folosință: arabil, pășuni și fânețe, livezi, vii sau alte culturi permanente prevăzute de legislația națională, care au fost folosite în scopuri agricole pe parcursul ultimilor 2 ani.

Definirea fermierului

Fermierul este o persoană fizică sau juridică sau un grup/asociație de persoane fizice sau juridice, indiferent de statutul juridic conferit de legislația națională, a cărei exploatare agricolă se află în România și care practică, în general, activități în domeniul agricol. Pentru a fi clasificat ca fermier pentru această măsură, fiecare solicitant de suport trebuie să demonstreze că veniturile din agricultură însumează cel puțin 25% din veniturile totale și că timpul destinat muncii în agricultură reprezintă cel puțin 25% din timpul de muncă total efectuat.

Persoanele juridice vor dovedi ponderea venitului din agricultură cu ajutorul documentelor contabile.

În cazul persoanelor fizice, metodologia de calcul a ponderii venitului din agricultură în cadrul venitului total se va stabili pe baza unei metode de calcul adecvate stabilite prin procedurile de lucru.

Criterii de eligibilitate

Beneficiarii

Beneficiarii sprijinului prin această măsură sunt deținători legali de teren agricol. Aceștia nu trebuie să facă obiectul altor forme de sprijin prin FEAGA sau FEADR pentru aceeași suprafață de teren și perioadă, cu excepția persoanelor fizice care realizează proiectele de împădurire prin măsura 143.

Următoarele categorii de beneficiari sunt eligibili pentru sprijin prin această măsură:

- Deținătorii privați de teren agricol, pentru înființarea plantației forestiere și executarea lucrărilor de întreținere pe o perioadă de 5 ani, precum și o primă compensatorie pentru pierderea de venit prin împădurire, stabilită pe an și pe ha, pentru o perioadă de 15 ani;
- Autorități publice locale deținătoare de teren agricol, numai pentru înființarea plantației. Dacă terenul agricol destinat împădurii este concensionat de o persoană fizică sau juridică, primele pentru întreținerea plantației și cele compensatorii, prevăzute la alineatul precedent, pot fi de asemenea acordate.

Beneficiarii din categoria concesionarilor / arendașilor sunt eligibili pentru toate formele de suport doar dacă proprietarul / proprietarii terenului în cauză sunt de acord cu împădurirea și cu obligațiile ce decurg din aceasta. Aceste obligații se referă la menținerea arboretului creat pe o perioadă stabilită pe baza normelor tehnice în vigoare, care va fi cel puțin egală cu vârsta exploatabilității prevăzută în normativele tehnice.

În cazul în care beneficiarul autoritate publică locală cesionează terenul cu plantația forestieră unei persoane fizice sau juridice private, concesionarul va prelua toate obligațiile beneficiarului și va beneficia de prima pentru întreținerea plantației forestiere numai pentru perioada de timp rămasă până la împlinirea termenului stabilit ca eligibil pentru această primă. Concesionarul nu beneficiază de plățile compensatorii pentru pierderea de venit agricol întrucât acesta nu exploata terenul respectiv la data acordării sprijinului.

În cazul în care beneficiarul sprijinului înstrăinează, la orice moment și prin orice mijloc legal, terenul împădurit, noul deținător preia toate drepturile și obligațiile beneficiarului corelate cu categoria juridică, privat sau public, din care face parte.

În cazul în care beneficiarul sprijinului sau deținătorii ulteriori ai terenului agricol împădurit nu respectă obligația menținerii plantației pe o perioadă de timp cel puțin egală cu vârsta de exploatare din proiect, toate sumele solicitate și încasate de aceștia până la data constatării desființării premature a plantației vor fi restituite.

Firmele aflate în dificultate așa cum sunt definite conform prevederilor Liniilor directoare comunitare cu privire la ajutoarele de stat pentru salvarea și restructurarea firmelor în dificultate (publicate în OJ C244, 1.10.2004, p.2) nu sunt eligibile în cadrul Măsurii 221.

Terenurile agricole

Suprafața terenului agricol propus pentru împădurire va fi de min. 0,5 ha.

Toate terenurile agricole aferente fermei care solicită sprijin prin această măsură trebuie să respecte GAEC pe toată perioada contractului. Ca dovadă a folosinței agricole a terenurilor agricole destinate împăduririi sub această măsură, aceste terenuri trebuie să fi respectat Bunele Condiții Agricole și de Mediu (GAEC) în ultimii 2 ani, excepție de la această regulă fiind dovada pentru anul 2006, deoarece în România, GAEC se controlează doar începând cu anul 2007. Pentru anul 2006 se acceptă o declarație pe proprie răspundere și extras din registrul agricol ținut de primărie.

Solicitarea de sprijin pentru împădurirea terenurilor agricole va fi însoțită de angajamentul de schimbare a categoriei de folosință a terenurilor din agricol în silvic, în cazul în care solicitarea de sprijin va fi acceptată.

Următoarele categorii de teren nu sunt eligibile pentru sprijin prin această măsură:

- Terenurile care nu au folosință agricolă;
- Terenuri grevate de sarcini și gajuri cu depozitare în favoarea unei terțe părți, conform evidențelor cadastrului local;
- Terenuri a căror situație juridică este neclară;
- Terenuri menționate în programe sau planuri naționale sau locale de amenajare a teritoriului ca deserving un interes public major;
- Terenuri deținute în devălmășie (indiviziune) sau în altă formă colectivă (asociativă) dacă oricare dintre deținătorii acestora se opune împăduririi;
- Pajiști naturale permanente;

Lucrările de împădurire

Măsura se aplică pe suprafețe de teren agricol mai mari de 0,5 ha pe care se înființează o plantație forestieră, se execută lucrările tehnice de întreținere, iar pădurea se păstrează până ce atinge vârsta de exploatare.

În înțelesul acestei măsuri, „pădurea” reprezintă o suprafață de teren acoperită cu arbori a căror înălțime este de cel puțin 5 m la maturitate și a cărei consistență, exprimată prin indicele de acoperire, este de minimum 10%. Perdelele forestiere de protecție trebuie să aibă o lățime de cel puțin 20 m.

Lucrările de împădurire se execută în baza unui proiect tehnic, care va respecta Normele Tehnice privind compoziții, schemele și tehnologii de regenerare a pădurilor și de împădurire a terenurilor degradate aprobate prin Ordinul ministrului nr. 1652 din 31.10.2000 și care va fi elaborat de persoane fizice sau persoane juridice de specialitate atestate de autoritatea națională în domeniul silviculturii pentru proiectarea și/sau executarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare din domeniul silvic. Proiectul tehnic va conține o descriere a condițiilor generale ale terenului pe care se va efectua împădurirea (poziția geografică, descrierea condițiilor climatice referitoare la temperatură, precipitații, etc) precum și descrierea specifică a solurilor și modului de alegere a formulelor de împădurire, precum și modul de realizare a împăduririlor.

Cheltuielile pentru proiectele tehnice se suportă din sprijinul acordat prin măsură și nu pot depăși 10% din valoarea eligibilă a proiectului.

Costurile eligibile pentru realizarea proiectului tehnic nu trebuie să depășească 70 euro/ha pentru suprafețe de până la 50 ha, 50 euro pentru suprafețe între 51 și 150 ha, 30 euro pentru suprafețe mai mari de 151 ha.

Materialul forestier de reproducere utilizat la lucrările de împădurire trebuie să respecte normele legale în vigoare.

Proiectele de împădurire pe terenurile aflate în siturile Natura 2000, trebuie să corespundă obiectivelor formulate de planurile de management al acestor situri și să fie însoțite de studii de impact asupra mediului.

Lista speciilor eligibile pentru prima împădurire a terenurilor agricole

Tabel nr.1

Zone geografice	Foioase	Rășinoase
Câmpie	- Stejar pedunculat (<i>Quercus robur</i>) - Stejar pufos (<i>Quercus pubescens</i>) - Cer (<i>Quercus cerris</i>), - Gârniță (<i>Quercus frainetto</i>) - Frasin comun (<i>Fraxinus excelsior</i>) - Păr sălbatic (<i>Pirus pyraeaster</i>) - Cireș sălbatic (<i>Prunus avium</i>) - Ulm de câmp (<i>Ulmus minor</i>), - Tei argintiu (<i>Tilia tomentosa</i>) - Anin negru (<i>Alnus glutinosa</i>) - Jugastru (<i>Acer campestre</i>) - Mojdrean (<i>Fraxinus ornus</i>) - Salcâm (<i>Robinia pseudoacacia</i>) - Glădiță (<i>Gleditsia triacanthos</i>) - Plop alb (<i>Populus alba</i>) - Plop negru (<i>Populus nigra</i>)	- Pin negru (<i>Pinus nigra</i>)
Deal	- Cer (<i>Quercus cerris</i>) - Gârniță (<i>Quercus frainetto</i>), - Gorun (<i>Quercus petraea</i>) - Fag (<i>Fagus sylvatica</i>) - Paltin de munte (<i>Acer pseudoplatanus</i>) - Frasin comun (<i>Fraxinus excelsior</i>) - Ulm de munte (<i>Ulmus glabra</i>) - Tei de deal (<i>Tilia cordata</i>) - Carpen (<i>Carpinus betulus</i>) - Salcâm (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	- Molid (<i>Picea abies</i>) - Brad (<i>Abies alba</i>) - Pin silvestru (<i>Pinus sylvestris</i>) - Pin negru (<i>Pinus nigra</i>)

	- Glădiță (<i>Gleditsia triacanthos</i>) - Mojdrean (<i>Fraxinus ornus</i>) - Jugastru (<i>Acer campestre</i>) - Cireș sălbatic (<i>Prunus avium</i>) - Păr sălbatic (<i>Pirus pyraeaster</i>) - Cărpiniță (<i>Carpinus orientalis</i>)	
Munte	- Fag (<i>Fagus sylvatica</i>) - Gorun (<i>Quercus petraea</i>), - Paltin de munte (<i>Acer pseudoplatanus</i>) - Scoruș (<i>Sorbus aucuparia</i>) - Ulm de munte (<i>Ulmus glabra</i>)	- Molid (<i>Picea abies</i>) - Brad alb (<i>Abies alba</i>) - Larice (<i>Larix decidua</i>) - Pin silvestru (<i>Pinus sylvestris</i>) - Zâmbru (<i>Pinus cembra</i>) - Pin negru (<i>Pinus nigra</i>)
* Arbuști ce pot fi folosiți	Păducel (<i>Crataegus monogyna</i>), corn (<i>Cornus sanguinea</i>), măceș (<i>Rosa canina</i>), călin (<i>Viburnum opulus</i>), liliac (<i>Syringa vulgaris</i>), cătină albă (<i>Hippophae rhamnoides</i>), lemn câinesc (<i>Ligustrum vulgare</i>), scumpie (<i>Cotinus coggyria</i>), sălcioară (<i>Eleagnus angustifolia</i>)	

* Alegerea arbuștilor se va face conform formulei de împădurire prevăzute de normele tehnice.

Forme de sprijin financiar

Solicitanții vor primi sprijin pentru împădurirea terenurilor agricole, constând în plăți acordate beneficiarilor pentru:

- Costuri de înființare a plantației, incluzând costurile pentru materialul de plantare, plantarea în sine și alte costuri legate direct și necesare pentru operațiunea de plantare (primă de înființare);
- Costurile aferente perioadei de după plantare pentru întreținerea plantațiilor (primă anuală pe ha pentru 5 ani, începând cu anul de plantare);
- Compensarea pierderii de venit agricol ca urmare a împăduririi (primă anuală pe ha pentru 15 ani, începând cu anul înființării plantației).

Această măsură nu oferă sprijin financiar pentru:

- Înființarea culturilor de pomi de Crăciun;
- Proiecte sprijinite prin Măsura 143;
- Plantațiile din specii cu creștere rapidă, definite de articolul 43 din Regulamentul (EC) nr. 1698/2005, sprijinite prin Măsura 121;
- Împădurirea pajiștilor permanente

Criterii de Selecție

Criteriile de selecție sunt menționate în ordinea descrescătoare în funcție de importanța lor și sunt următoarele:

- Poziția terenului funcție de zona geografică (altitudine): se va acorda prioritate proiectelor de împădurire din zonele de câmpie, apoi din cele de deal, și mai apoi din cele de munte;
- Mărimea plantației: se va acorda prioritate terenurilor propuse pentru împădurire cu suprafață mai mare;
- Distanța față de pădurile deja existente: pentru a consolida trupurile de pădure deja existente, se va acorda prioritate terenurilor situate în vecinătatea acestora;
- Gradul de degradare a terenului: se va acorda prioritate împădurii terenurilor afectate de procese de degradare, cum ar fi eroziunea sau deșertificarea;
- Ciclul de producție / vârsta de exploatare a pădurii: se va acorda prioritate pădurilor care au prevăzută o vârstă de exploatare mai mare de 40 ani;
- Numărul de specii utilizate în lucrările de împădurire: se va acorda prioritate lucrărilor de împădurire care propun cel puțin 2 specii în compoziție.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate.

Sistemul de selecție este cel prevăzut la capitolul 5.2.4. „Procedura de selecție”.

Aria de aplicare

Terenurile agricole la nivelul întregii țări, cu excepția pajiștilor permanente.

Metodologia de calcul / estimare a valorii proiectelor

Elaborarea proiectului și a lucrărilor de împădurire se va realiza în conformitate cu legislația națională în vigoare.

Metodologia de calcul pentru înființarea și întreținerea plantațiilor forestiere a fost realizată prin expertiza Institutului de Cercetări și Amenajări Silvice. Datele au fost cuantificate pe principalele compoziții de împădurire și zone geografice (câmpie, deal, munte). Conform datelor furnizate de Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului, calculul pentru pierderea de venit este prezentat în anexa nr.3.

Cheltuielile eligibile pentru realizarea lucrărilor (proiectului) de împădurire sunt costuri standard și au valorile din tabelul de mai jos. Primele de întreținere a plantației sunt de asemenea costuri standard (fixe) și se acordă pe o perioadă de până la 5 ani, funcție de perioada prevăzută de normele tehnice în vigoare stabilite în funcție de zona geografică, condițiile staționale și compoziția de împădurire. Primele compensatorii pentru pierderea venitului agricol sunt și ele sume standard și se acordă pe o perioadă de 15 ani. Pentru beneficiarii care nu intră în categoria „fermierilor”, această primă se stabilește la nivelul echivalent cu 50% din valoarea primei stabilite pentru fermieri, pe baza faptului că beneficiarii alții decât „fermieri” nu depind de activitățile din agricultură.

Înființarea plantației (costuri Euro)

Tabel nr 2

Zona	Formule de împădurire
Câmpie 1.900 euro	*Formula de împădurire pentru câmpie 100% Salcâm, Glădiță (doar pe solurile nisipoase și/sau mobile) 100% Plop alb, Plop negru (doar în luncile râurilor și lunca Dunării) 100% Pin negru (pe terenurile afectate de eroziune sau deșertificare)
Deal 1.660 euro	*Formula de împădurire pentru deal 100% Pin negru (pe terenurile afectate de eroziune sau deșertificare) 100% Salcâm, Glădiță (doar pe solurile nisipoase și/sau mobile)
Munte 1.560 euro	*Formula de împădurire pentru munte

* Formulele de împădurire pentru zonele de câmpie, deal și respectiv munte vor respecta Normele Tehnice privind compoziții, schemele și tehnologii de regenerare a pădurilor și de împădurire a terenurilor degradate aprobate prin Ordinul ministrului nr. 1652 din 31.10.2000 și care va fi elaborat de persoane fizice sau juridice de specialitate atestate de autoritatea națională în domeniul silviculturii.

Proporția speciilor din formula de împădurire va fi menționată de proiectant în proiectul tehnic.

Cheltuielile de plantare sunt descrise în anexa nr 1.

Definirea zonele de câmpie, deal și munte și schemele de împădurire corespunzătoare acestora au la bază Normele Tehnice nr. 1 privind stabilirea compozițiilor de împădurire.

Aplicanții primesc primele conform tabelului de mai sus pentru prima împădurire luându-se în considerare faptul că, compensarea va acoperi 80% din costurile de împădurire din tabel pentru zonele defavorizate și 70 % pentru celelalte. Costurilor cu mâna de lucru și materialele pot fi indexate, în acord cu dinamica inflanței în timpul perioadei de implementare a măsurii.

Întreținerea plantației pe o perioadă de 5 ani, pe zone geografice (costuri Euro)

Tabel nr. 3

	CÂMPIE	DEAL	MUNTE
AN 1	270	210	130
AN 2	616	536	436
AN 3	180	210	130

AN 4	180	105	65
AN 5	90	105	65

Cheltuielile de întreținere a plantației sunt descrise în anexa nr 2.

Pierdere de venit- **din plățile directe acordate în cadrul schemei de plată pe suprafață implementată în România^(*)**

Tabel nr. 4

Pierdere de venit agricol urmare a împăduririi pe o perioadă de 15 ani - pentru terenul agricol	Fermieri 209,5 + PD (plata directă pe suprafață acordată în cadrul schemei de plată implementată în anul de campanie)	Alți deținători 50% x (209,5 + PD) (50% din pierdere de venit din plata directă pe suprafață suferită în cazul fermierilor)

(*)Creșterea nivelului de sprijin al plăților directe în cadrul schemei de plată implementate, precum și implementarea schemelor de plată se fac pentru România în conformitate cu precizările Tratatului de aderare.

Legătura dintre această măsură și programele naționale de împăduriri

Această măsură este în legătură directă cu Rezoluția Consiliului din 1998 cu privire la Strategia Forestieră pentru Uniunea Europeană, care subliniază importanța rolului multifuncțional al pădurii și al unui management forestier durabil bazat pe rolul social, economic, de mediu, ecologic și funcțiilor culturale pentru dezvoltarea societății și în particular a zonelor rurale precum și sublinierea contribuției pădurilor și silviculturii, precum și cu Politica și Strategia de Dezvoltare a Sectorului Forestier în România, 2001-2010, ce are ca scop principal creșterea suprafețelor acoperite cu păduri la nivel național.

Volumul sprijinului

Sprijinul public (comunitar și național) acordat în cadrul acestei măsuri nu va depăși 70% dincosturile standard pentru înființarea plantației. Primele pentru întreținerea plantațiilor pe o perioadă de până la 5 ani și cele pentru compensarea pierderilor de venit agricol pe o perioadă de 15 ani vor fi acoperite în proporție de 100% din fonduri publice.

În zonele defavorizate (LFA) și în siturile Natura 2000 sprijinul public va fi limitat la 80% din costurile standard pentru înființarea plantațiilor.

Finanțare

Cheltuială publică: 3.201.967 Euro;
Costuri totale: 3.680.422 Euro.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE și indicatorii adiționali

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul total de beneficiari care primesc sprijin pentru împădurire Împărțit în funcție de: - tip de proprietar (privat/public) - perioada angajamentului (existent/nou) - obiectiv de mediu (prevenirea eroziunii solului/deșertificare, conservarea/creșterea	35

	biodiversității, protecția resurselor de apă, prevenirea inundațiilor, atenuarea schimbărilor climatice, altele)	
	Suprafața totală de teren împădurită Împărțită în funcție de: • tip de proprietar (privat/public) • obiectiv de mediu (prevenirea eroziunii solului/deșertificare, conservarea/creșterea biodiversității, protecția resurselor de apă, prevenirea inundațiilor, atenuarea schimbărilor climatice, altele) • structura majoritară pe specii (foioase/conifere) • perioada angajamentului (existent/nou)	875
Rezultat	Suprafața de teren sprijinită care contribuie la: • biodiversitate și înaltă valoare naturală a terenului forestier • îmbunătățirea calității apei • atenuarea schimbărilor climatice • îmbunătățirea calității solului • evitarea marginalizării și a abandonului terenului	875
Impact	Stoparea declinului biodiversității	
	Mentținerea terenurilor agricole și forestiere cu înaltă valoare naturală (Schimbări în zonele cu înaltă valoare naturală)	
	Îmbunătățirea calității apei (Schimbări în balanța brută a nutrienților)	
	Contribuția la atenuarea schimbărilor climatice (Creșterea producției de energie regenerabilă)	
	Adițional Creșterea biomasei vegetale	8.750 m ³

Anexa nr. 1

Compoziții de împădurire

Formulele și schemele de împădurire vor lua în considerare speciile și asociațiile de specii forestiere care au impact maxim asupra condițiilor climatice, biodiversității, condițiilor de sol, apă și alte componente ale mediului, doar din speciile prezentate în tabelul nr. 1. Costurile totale ale compozițiilor de împădurire în funcție de zonele geografice sunt următoarele :

Tabel nr. 5

	Câmpii	Deal	Munte
Pregătire sol (arat+discuit)	140	-	-
Puieti forestieri 5.000 puieti/ha	950	800	700
Cheltuieli plantare*	410	460	460
Protecția plantației	400	400	400
Total	1900	1660	1560

***Cheltuieli de plantare**

- saparea șanțurilor pentru depozitarea puietilor – 5 euro/10 m

- transportul puieților prin purtare directă – 15 euro/100m (5000 bucăți)
- depozitarea la șanț a puieților – 5 euro/ha (5000 bucăți)
- pichetarea terenului în vederea împăduririi – 105 euro/ha
- plantarea puieților în teren pregătit (câmpie) – 250 euro/ha (5000 bucăți)
- plantarea puieților în teren nepregătit (deal + munte) – 300 euro/ha (5000 bucăți)
- retezarea tulpinii puieților – 30 euro/ha (5000 bucăți)

Anexa nr. 2

Întrețineri

- An 1 - mobilizare sol – 3 intervenții x 90 euro (câmpie) și 2 intervenții x 105 euro (deal)
 -descopleșiri – 2 intervenții x 65 euro/ha (munte)
- An 2 - revizuirea plantației – 65 euro/ha
 - transportul puieților prin purtare directă – 3 euro/100m (5000 bucăți)
 - depozitarea la șanț a puieților – 1 euro/ha
 - plantarea (20%) – 82 euro (teren pregătit) și 92 euro (teren nepregătit)
 - puieții (20%) – 190 euro (câmpie), 160 euro (deal) și 140 euro (munte)
 - retezare tulpini – 6 euro/ha
 - mobilizare sol – 3 intervenții x 90 euro (câmpie) și 2 intervenții x 105 euro (deal)
 - descopleșiri – 2 intervenții x 65 euro/ha (munte)
- An 3 - mobilizare sol – 2 intervenții x 90 euro (câmpie) și 2 intervenții x 105 euro (deal)
 - descopleșiri – 2 intervenții x 65 euro/ha (munte)
- An 4 - mobilizare sol – 2 intervenții x 90 euro (câmpie) și 1 intervenție x 105 euro (deal)
 - descopleșiri – 1 intervenție x 65 euro/ha (munte)
- An 5 - mobilizare sol – 1 intervenție x 90 euro (câmpie) și 1 intervenție x 105 euro (deal)
 - descopleșiri – 1 intervenție x 65 euro/ha (munte)

Calculul au fost făcute luând în considerare Normele Unice pentru Silvicultură și tarifele orare corespunzătoare salariului mediu din silvicultură conform Institutului Național de Statistică.

Anexa nr. 3

Calculul compensatoriu pentru pierderea de venit de pe terenurile agricole

Marja brută la nivel național pentru terenurile arabile – ca și bază de pornire în stabilirea compensației anuale la hectar timp de 15 ani pentru suprafețele împădurite, a fost calculată ținând cont doar de marjele brute ale primelor patru culturi (ca și pondere de suprafețe cultivate - porumb, grâu, plante furajere, cartofi). Valoarea rezultată este de 260 Euro/ha.

Pentru calcularea pierderilor de venit, din marja brută s-au scăzut cheltuielile fixe legate de combustibili și forța de muncă aferente lucrărilor agricole specifice terenurilor arabile și s-au adăugat veniturile pierdute ce provin din neprimirea sprijinului pe suprafață de teren agricol aferent plăților unice pe suprafață, conform tabelului de mai jos:

Economiile cu cheltuielile neefectuate

Tabel nr. 6

Lucrarea	Cheltuieli fixe la hectar (Euro/ha)			
	Combustibil	Manoperă	Total	
Arat + grăpat	15,7	1,5	17,2	50,5
Discuit	15	1,5	16,5	
Lucrat cu combinatorul	4,7	0,5	5,2	
Semănat	4,7	1,1	5,8	
Recoltat	4,7	1,1	5,8	

Veniturile pierdute din neprimirea plății directe pe suprafață în cadrul schemei de plată implementată în anul de campanie

Tabel nr. 7

Venituri pierdute din plăți pe suprafață	pentru anul de campanie SAPS	Plăți SAPS (Euro/ha/an)
România	2010	80
	începând cu anul 2011	cuantumul plății unice pe suprafață acordată în cadrul SAPS sau
		cuantumul drepturilor de plată pe suprafață acordate în cadrul SPS

Calculul pierderii de venit

Tabel nr. 8

Marja brută (euro/ha)	Sprijin pe suprafață pierdut (euro/ha)	Economii (euro/ha)	Pierdere de venit (euro/ha)
260	PD	50,5	209,5 + PD

Unde: PD reprezintă cuantumul plății directe acordate, aferente unității de suprafață agricolă utilizată în cadrul schemei de plată implementată în România, în anul de campanie pentru care se acordă compensarea pierderii de venit.

(*) Creșterea nivelului de sprijin al plăților directe în cadrul schemei de plată implementate, precum și implementarea schemelor de plată se fac pentru România în conformitate cu precizările Tratatului de aderare.

Pentru a se evita supracompensarea se acordă maximum 80% din valoarea rezultată, astfel propunerea de compensație devine $80\% \times (209,5 \text{ euro/ha} + \text{PD})$ Euro

5.3.3. Axa 3 Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale

5.3.3.1. Măsuri privind diversificarea economiei rurale

Măsura	Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi
Articole care stau la baza măsurii	Articolele 52 (a) (ii) și 54 ale Regulamentului (CE) Nr.1698/2005 Punctul 5.3.3.1.2 din Anexa II a Regulamentului nr.1974/2006 Articolul 1 punctul 2 (1) (b) al Regulamentului (CE) Nr.473/2009 Anexa Regulamentului (CE) nr. 74/2009 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	312

Motivația sprijinului

Promovarea unei dezvoltări echilibrate, în vederea realizării coeziunii economice și sociale impune acordarea unei atenții deosebite dezvoltării zonelor rurale în care trăiește aproape 50% din populația României. În prezent în România, **funcțiile economice ale acestor zone, depind aproape în întregime, de existența activităților agricole**. Necesitatea restructurării activităților la nivelul fermelor agricole împreună cu îmbunătățirea capitalului fermelor comerciale și orientarea inevitabilă către o ocupare parțială în agricultură va determina eliberarea unei părți considerabile a forței de muncă din sectorul agricol.

Această situație explică necesitatea creării de **locuri de muncă alternative, precum și a surselor de venituri adiționale din activități non-agricole**, alături de **reorientarea forței de muncă** spre activități non-agricole productive și către dezvoltarea serviciilor pentru populația rurală. Dezvoltarea micro-întreprinderilor este recunoscută ca fiind sursa cea mai semnificativă de creare de locuri de muncă/obținere de venituri în spațiul rural, atât pentru economiile deja dezvoltate cât și pentru cele în curs de dezvoltare.

În contextul agendei de la **Lisabona și Göteborg**, UE prevede faptul că o economie puternică va conduce către crearea de locuri de muncă alături de prioritățile sociale și de mediu, pentru a asigura dezvoltarea durabilă și incluziunea socială. În acest sens, un element cheie este reprezentat de exploatarea oportunităților pentru creșterea economică și crearea de locuri de muncă în spațiul rural prin intermediul micro-întreprinderilor.

În prezent există disparități profunde la nivel regional, și mai ales **între zonele urbane și rurale**, în ceea ce privește **mediul de afaceri**, ca urmare a unei infrastructuri slab dezvoltate în zonele rurale, a lipsei resurselor financiare, a dificultăților de accesare a creditelor dar și a nivelului redus de pregătire antreprenorială.

Analiza micro-întreprinderilor din spațiul rural evidențiază **capacitatea redusă** a acestora de a răspunde necesității de a furniza locuri de muncă pentru populația din spațiul rural (o medie mai mică de 3 locuri de muncă/micro-întreprindere); în anul 2005, acestea reprezentau **13%** din numărul total de microîntreprinderi la nivel național și aproximativ **4,2 micro-întreprinderi/1000 locuitori**.

Micro-întreprinderile existente în spațiul rural acoperă o gamă limitată de activități productive și servicii și nu valorifică suficient resursele locale. Majoritatea s-au orientat către comerț (aprox. 70% din totalul micro-întreprinderilor din sectorul serviciilor), datorită recuperării rapide a investițiilor și a unei experiențe minime necesare pentru organizarea unor astfel de activități, în timp ce, industria prelucrătoare deține doar 16% din totalul micro-întreprinderilor din spațiul rural.

Așa cum reiese și din capitolul de analiză, veniturile gospodăriilor agricole provin în mare parte din producția agricolă în detrimentul veniturilor monetare, în timp ce în urban veniturile unei gospodării provin în principal din salarii.

Media venitului provenit din activitățile non-agricole, la nivel de gospodărie, în mediul rural a fost în anul 2005, de **aproximativ 12 Euro/lună**, reprezentând **4,1% din venitul net**.

Având în vedere **numărul mic al micro-întreprinderilor** în spațiul rural și **nivelul redus al veniturilor obținute din activități non-agricole**, se impune necesitatea creării de noi micro-întreprinderi care vor revitaliza economia rurală prin crearea de locuri de muncă pentru populația rurală în sectorul non-agricol și creșterea veniturilor acestora.

Sprijinul vizat prin această măsură se adresează micro-întreprinderilor, precum și locuitorilor din spațiul rural care doresc să desfășoare o activitate economică devenind antreprenori. O atenție deosebită se va acorda **femeilor din spațiul rural**, dat fiind faptul că datele statistice arată că acestea dezvoltă afaceri într-un număr **mult mai redus** decât bărbații.

În același timp **tinerii** reprezintă categoria cea mai **afectată de șomaj** (13,9% reprezintă rata șomajului în rândul tinerilor de 15-24 ani, față de media ratei șomajului în rural de 5,2%) și care manifestă tendința cea mai mare de a pleca spre mediul urban și peste granițe.

Totodată, activitățile meșteșugărești și alte activități tradiționale ce sunt îndeletniciri ale locuitorilor din spațiul rural, tind să fie din ce în ce mai puțin practicate, în special de către generația tânără.

În acest context, sunt vizate **crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi** care promovează **meserii tradiționale** precum meșteșugurile și care pot contribui la creșterea numărului locurilor de muncă, precum și la perpetuarea acestor activități care dau specificul, dar și valoarea spațiului rural românesc.

*Deși necesitățile de investiții în mediul rural sunt încă foarte mari, **Programul SAPARD** prin măsura de diversificare a activităților non-agricole, a avut un impact economic și social pozitiv. Conform raportului de monitorizare – martie 2007- din cele 1.112 proiecte contractate în cadrul acestei măsuri, în valoare totală de 73,7 mil. Euro, au fost finalizate 337 proiecte care au generat și menținut 1.011 locuri de muncă, estimându-se ca până la sfârșitul perioadei de finalizare și a celorlalte proiecte să fie create și menținute aproximativ 3.336 locuri de muncă.*

Având în vedere situația actuală ce caracterizează dezvoltarea **mediului de afaceri în spațiul rural** este necesar un sprijin comunitar și național susținut pentru promovarea activităților non-agricole, care să conducă la **creșterea veniturilor populației rurale, creare de locuri de muncă, diminuarea disparităților dintre rural și urban**. Astfel, este necesară promovarea diversificării activităților prin asimilarea de noi competențe antreprenoriale, dobândirea de noi abilități și furnizarea de noi servicii pentru populația rurală.

Acești factori vor contribui la creșterea economică și implicit la schimbarea mentalității și la creșterea standardului de viață în mediul rural, precum și la stabilitatea echilibrului teritorial, social și economic.

Obiectivele măsurii

Obiectivul general al măsurii vizează dezvoltarea durabilă a economiei rurale prin încurajarea activităților non-agricole, în scopul creșterii numărului de locuri de muncă și a veniturilor adiționale.

Obiective specifice

- a) Crearea și menținerea locurilor de muncă în spațiul rural;
- b) Creșterea valorii adăugate în activități non-agricole ⁴²;
- c) Crearea și diversificarea serviciilor pentru populația rurală prestate de către micro-întreprinderi.

Obiective operaționale:

- Crearea de micro-întreprinderi precum și dezvoltarea celor existente în sectorul non-agricol, în spațiul rural;
- Încurajarea inițiativelor de afaceri promovate, în special de către tineri și femei;
- Încurajarea activităților meșteșugărești și a altor activități tradiționale;
- Reducerea gradului de dependență față de agricultură.

⁴² Cu excepția activităților ce presupun obținerea de produse non-Anexa 1 la Tratat, susținute prin Măsurile 121 și 123 ale Axei 1.

Domeniul de aplicabilitate și acțiuni prevăzute

Sprijinul activităților non-agricole în spațiul rural⁴³ prin intermediul dezvoltării micro-întreprinderilor atât nou create cât și existente.

Acțiunile prevăd:

i. Investiții în activități non-agricole productive cum ar fi:

- Industria ușoară (articole de pielărie, încălțăminte, lână, blană, tricotaje, produse de uz gospodăresc, produse odorizante etc.);
- În activități de procesare industrială a produselor lemnoase - începând de la stadiul de cherestea (ex. mobilă);
- Mecanică fină, asamblare mașini, unelte și obiecte casnice, producerea de ambalaje etc.

ii. Investiții pentru dezvoltarea activităților meșteșugărești, de artizanat și a altor activități tradiționale non-agricole cu specific local (prelucrarea fierului, lânii, olăritul, brodatul, confecționare instrumente muzicale tradiționale etc.), precum și marketingul acestora (mici magazine de desfacere a propriilor produse obținute din aceste activități).

iii. Servicii pentru populația rurală cum ar fi:

- Servicii de croitorie, frizerie, cizmărie;
- Servicii de conectare și difuzare internet;
- Servicii de mecanizare, transport (altele decât achiziția mijloacelor de transport) protecție fitosanitară, însămânțare artificială a animalelor, servicii sanitar-veterinare;
- Servicii medicale;
- Servicii reparații mașini, unelte și obiecte casnice.

iv. Investiții în producerea de energie regenerabilă

- Achiziționarea de echipamente de producere a energiei din alte surse regenerabile decât biocombustibilii.

Beneficiari

- **Micro-întreprinderile** așa cum sunt definite în Recomandarea Comisiei (CE) nr. 361/2003 și în legislația națională în vigoare⁴⁴ (având mai puțin de 10 angajați și o cifră de afaceri anuală netă sau active totale având o valoare de până la 2,0 milioane Euro).
- Persoane fizice (neînregistrate ca agenți economici) - care se vor angaja ca până la data semnării contractului de finanțare să se autorizeze cu un statut minim de persoană fizică autorizată⁴⁵ și să funcționeze ca micro-întreprindere.

Beneficiarii măsurii, a căror cerere de finanțare a fost selectată, sunt eligibili pentru schema de garantare pentru IMM-uri cu finanțare din PNDR.

⁴³ Spațiul rural cuprinde totalitatea comunelor ca unități administrativ teritoriale, împreună cu satele componente în conformitate cu definiția menționată în Capitolul 3.1.1.

⁴⁴ Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, cu modificările și completările ulterioare.

⁴⁵ Conform Legii nr. 300/2004 privind autorizarea persoanelor fizice și a asociațiilor familiale care desfășoară activități economice în mod independent, cu modificările și completările ulterioare.

Un beneficiar care a îndeplinit condițiile de eligibilitate și de selecție prevăzute în această fișă este considerat că îndeplinește condițiile prevăzute la art.51 alin 3 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Descrierea tipului operațiunilor

Se vor sprijini operațiuni legate de:

- Investiții corporale (construcția, modernizarea, extinderea clădirilor în scop productiv; dotarea aferentă cu echipamente, utilaje etc., inclusiv achiziționarea în leasing a acestora);
- Investiții necorporale (software, patente, licențe etc.), inclusiv achiziționarea în leasing a acestora.

Conform Art. nr. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006, vor fi susținute costurile generale legate de întocmirea proiectului precum taxe pentru arhitecți, ingineri și consultanță, studii de fezabilitate/memorii justificative, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor necesare implementării proiectelor, așa cum sunt ele menționate în legislația națională, achiziția de patente și licențe, în limita a 10% din totalul cheltuielilor eligibile ale proiectelor, iar pentru proiectele care nu prevăd construcții, în limita a 5%.

Criterii de eligibilitate:

- Micro-întreprinderile atât cele existente cât și star-up⁴⁶ trebuie să fie înregistrate și să-și desfășoare activitatea propusă prin proiect, în spațiul rural;
- Beneficiarul trebuie să demonstreze viabilitatea investiției;
- Micro-întreprinderea trebuie să nu fie în dificultate⁴⁷;
- Beneficiarul sau responsabilul de proiect să facă dovada deținerii de aptitudini manageriale/marketing sau în acord cu activitatea propusă prin proiect (experiență/cursuri de formare profesională absolvite - cel puțin nivel de inițiere, cursuri de calificare etc.) sau să le dobândească până la efectuarea ultimei plăți;
- Beneficiarul trebuie să prezinte toate avizele și acordurile necesare investiției respective;
- Beneficiarul trebuie să prezinte avizele/autorizațiile de mediu⁴⁸, necesare investiției sau să prezinte dovada că a făcut demersurile pentru a obține toate avizele și acordurile conform legislației în vigoare, în domeniul mediului. În situația în care beneficiarul nu prezintă toate autorizațiile solicitate înainte de semnarea contractului, proiectul devine neeligibil;
- Beneficiarul trebuie să dovedească dreptul de proprietate asupra terenului pe care urmează să realizeze investiția sau dreptul de folosință pe o perioadă de cel puțin 10 ani;
- Beneficiarul să declare pe proprie răspundere că va asigura cofinanțarea proiectului;
- Beneficiarul trebuie să declare pe proprie răspundere faptul că suma totală a ajutorului public nerambursabil accesat de către acesta nu depășește 200.000 Euro (100.000 Euro pentru activitățile din sectorul transportului rutier) pe o perioadă de până la 3 ani fiscali.

Activități neeligibile

- Activități sprijinite prin măsurile Axei 1 și Axei 2 ale PNDR;
- Fabricarea băuturilor alcoolice și a berii;
- Fabricarea produselor din tutun;

⁴⁶ Nou înființate

⁴⁷ Firme în dificultate definite conform prevederilor Liniilor Directoare Comunitare cu Privire la Ajutoarele de Stat pentru Salvarea și Restructurarea Firmelor în Dificultate (Community Guidelines On State Aid For Rescuing And Restructuring Firms in Difficulty) publicate în OJ C244, 1.10.2004, p.2;

⁴⁸ Conform protocolului încheiat cu Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, orice investiție realizată prin PNDR va fi încadrată de către MMDD care va solicita, după caz, un studiu de impact asupra mediului.

- Fabricarea armamentului și muniției;
- Baterea monedelor;
- Activități de turism și recreaționale legate de activitatea turistică;
- Acțiuni exclusiv de comerț și intermediari comerciale, cu excepția vânzării de produse obținute din propriul proces productiv;
- Intermedieri financiare;
- Tranzacții imobiliare;
- Cercetare-dezvoltare;
- Administrație publică și apărare;
- Asigurări sociale din sistemul public;
- Jocurile de noroc și pariurile precum și activitățile recreative legate de acestea;
- Activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale;
- Activități de pescuit și/sau acvacultură;
- Investiții legate de prelucrarea primară a lemnului până la stadiul de cherestea;
- Activități în industria extractivă de produse energetice;
- Producerea de energie din surse regenerabile ca activitate principală, în scopul vânzării;
- Activități de fabricare a produselor de cocserie, a produselor obținute din acestea și a combustibililor nucleari;
- Restaurarea, consolidarea și conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural din grupa B și natural din spațiul rural.

Cheltuieli neeligibile

- Impozite și taxe fiscale;
- Costuri operaționale, inclusiv costuri de întreținere și chirie;
- Comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare;
- Cheltuieli pentru cumpărarea de echipament second – hand;
- Achiziționarea de teren/clădiri;
- Achiziția de vehicule pentru transportul rutier de mărfuri pentru a presta servicii de transport în numele terților și de mijloace de transport pentru persoane, ca și activitate principală;
- Achiziția de mijloace de transport pentru uz personal;
- TVA, cu excepția TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real și definitiv suportat de către beneficiari, alții decât persoanele neimpozabile, conform art.71 (3), lit. a) din Regulamentul (CE) nr.1698/2005;
- Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
- Contribuția în natură;
- Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.
- Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepția studiilor tehnice, a planurilor de afaceri și a studiilor de fezabilitate;
- Costuri privind închirierea de mașini, utilaje, instalații și echipamente;

Sprijin. Tipul plății

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenției de Plăți **plata unui avans** în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiții, conform articolului 56 din Regulamentul nr.1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiționată de constituirea unei garanții bancare

sau a unei garanții echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului. Garanția depusă se eliberează numai în cazul în care Agenția de Plăți stabilește că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiții a depășit valoarea avansului.

Pachetul de acte normative, pentru creditarea și garantarea investițiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanțării proiectelor realizate prin Programul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul”, a constituit principalul instrument pentru creșterea absorbției fondurilor de pre-aderare.

Intensitatea sprijinului

Intensitatea ajutorului public nerambursabil va fi **de până** la 70%⁴⁹ din totalul cheltuielilor eligibile și nu va depăși:

- 50.000 Euro/proiect dacă beneficiarii sunt persoane fizice autorizate,
- 100.000 Euro/proiect pentru micro-întreprinderile care își desfășoară activitatea în sectorul transportului rutier,
- 200.000 Euro/proiect pentru alte micro-întreprinderi.

În cazul în care proiectele prevăd activități de producție, intensitatea ajutorului public va fi de până la 85%⁵⁰ din totalul cheltuielilor eligibile.

În cazul în care proiectele prevăd achiziția de utilaje agricole, intensitatea ajutorului public va fi cea aplicabilă pentru investițiile realizate prin Măsura 121, intensitatea aplicabilă fiind majorată conform prevederilor fișei tehnice a Măsurii 121 pentru fiecare tip de beneficiar. Această intensitate se aplică proiectelor depuse în cadrul sesiunilor lansate după aprobarea celei de-a X-a propuneri de modificare a PNDR.

Beneficiarii acestei măsuri vor primi tratament egal fără discriminare pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenență politică sau religioasă etc.

Prevederi privind ajutorul de stat

Sprijinul acordat prin această măsură se va face conform Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/2006 din 15 Decembrie 2006 de aplicare a Art. 87 și 88 al Tratatului privind ajutorul „*de minimis*”, Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006 (valoarea totală a ajutoarelor *de minimis* primite pe perioada a 3 ani fiscali de către un beneficiar nu va depăși plafonul maxim al ajutorului public de **200.000 Euro/beneficiar și 100.000 Euro/beneficiar** în cazul sectorului de transport rutier).

Aceste plafoane se aplică indiferent de forma ajutorului „de minimis” sau de obiectivul urmărit și indiferent dacă ajutorul acordat de Statul Membru este finanțat în totalitate sau parțial din surse de origine comunitară.

Reguli privind acordarea, cumulul, raportarea și monitorizarea acordării ajutoarelor potrivit regulii de minimis⁵¹

Acordarea și monitorizarea sprijinului prin această măsură se face pe baza **declarației pe proprie răspundere a beneficiarului**, în conformitate cu Art. 3, alineatul (1) al Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/15.12.2006 de aplicare a Art. 87 și 88 al Tratatului privind ajutorul “*de minimis*”, Jurnalul Oficial L 379/28.12.2006, iar MADR, în calitate de furnizor de ajutor “*de minimis*” va ține evidența acestor ajutoare în conformitate cu Art. 3, alineatul (3) al aceluiași regulament și potrivit prevederilor

⁴⁹ Intensitatea ajutorului public nerambursabil pentru micro-întreprinderile din regiunea București-Ilfov va fi cu 10% mai mică decât în celelalte regiuni ale țării datorită faptului că în această regiune PIB-ul este mai mare decât în restul regiunilor

⁵⁰ Intensitatea ajutorului public nerambursabil pentru micro-întreprinderile din regiunea București-Ilfov va fi cu 10% mai mică decât în celelalte regiuni ale țării datorită faptului că în această regiune PIB-ul este mai mare decât în restul regiunilor

⁵¹ Detalii potrivit Cap. IX Ajutoare de stat

art. 6 din Ordonanța de urgență nr. 117⁵²/2006 privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat și a prevederilor Regulamentului pus în aplicare prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 175/2007⁵³ privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat.

În cazul în care beneficiarul accesează în paralel pentru același proiect sprijin acordat în cadrul programului prin fondurile de garantare pentru garanții bancare, ajutorul total cumulativ acordat acestuia nu poate depăși cuantumul prevăzut în cadrul măsurii.

Criterii de selecție

- i. Aplicantul nu a mai primit fonduri comunitare pentru activități similare în ultimii 3 ani;
- ii. Proiectele care prin activitatea propusă creează mai mult de un loc de muncă/25.000 Euro investiți;
- iii. Proiectele care promovează activități meșteșugărești, de artizanat;
- iv. Proiecte derulate de femei/tineri cu vârsta până în 40 de ani la data depunerii proiectelor;
- v. Start-up-uri (micro-întreprinderi nou înființate) care aplică proiecte ce vizează activități non-agricole productive;
- vi. Proiecte ce vizează dezvoltarea serviciilor sanitar-veterinare sau a serviciilor medicale;
- vii. Proiecte ce vizează achiziționarea de echipamente pentru producere a energiei din alte surse regenerabile decât biocombustibilii.

Punctajele pentru proiectele care prevăd investiții pentru activitățile meșteșugărești, de artizanat și energie regenerabilă, se acordă proporțional cu ponderea acestor investiții, în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate. Sistemul de selecție este prevăzut la subcapitolul 5.2.4. „Procedura de selecție”.

Criteriile și liniile de demarcare cu alte instrumente financiare ale UE și alte măsuri PNDR

- ✓ Demarcarea intervenției FEADR și FEDR pentru **producerea energiei electrice/termice din surse regenerabile**:
 - FEADR (PNDR - Axa 3, Măsura 312) va sprijini achiziționarea de echipamente de producere a energiei din **alte surse regenerabile** decât biocombustibilii, numai ca parte componentă a proiectelor și folosirea acestora în activitățile specifice derulate de către **micro-întreprinderile din spațiul rural**;
 - FEDR (POS-CCE) va sprijini întreprinderile (IMM-uri, intermediare și mari) care produc energie din **alte surse regenerabile ca activitate principală (exceptând atât întreprinderile care procesează produse agricole listate în Anexa 1 la Tratat cât și micro-întreprinderile din spațiul rural)**.
- ✓ Demarcarea intervenției FEADR și FEDR pentru **investiții productive derulate de către micro-întreprinderi**:
 - FEADR (PNDR – Axa 3, Măsura 312) va sprijini:
 - Micro-întreprinderile **din spațiul rural** care desfășoară activități non-agricole, **exceptând**, micro-întreprinderile pentru start-up de high tech⁵⁴

⁵² M.Of. 1042 din 28.12.2006

⁵³ M.Of. 436 din 28.06.2007

⁵⁴ Start-up-urile de high tech sunt întreprinderi inovative cu o vechime de max. 3 ani, care implementează (produc și comercializează pe piață) rezultatele obținute din activități de cercetare.

și spin-off-urile⁵⁵ inovative.

- FEDR (POS CCE) va sprijini:
 - Micro-întreprinderile *pentru start-up-urile de high tech și spin-off-urile inovative de pe întreg teritoriul țării*,
- FEDR (POR) va sprijini:
 - Micro-întreprinderile **din spațiul urban**.

Coerența intervenției FEADR (PNDR-Axa 3) cu intervenția FSE (POS DRU):

Investițiile susținute prin Măsura 312 a PNDR, sunt completate de intervenția POS DRU privind orientarea, consilierea și training-ul în domeniul antreprenorial și non-agricol acordat locuitorilor din mediul rural, în special celor provenind din agricultura de subzistență.

- ✓ Demarcarea cu Măsura 123 (PNDR-Axa 1) **în privința micro-întreprinderilor din spațiul rural** se face astfel:

Energie regenerabilă:

- Prin Măsura 123 sunt susținute producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile ca parte componentă a proiectului de investiții în procesul productiv specific activităților acestei măsuri, în timp ce prin Măsura 312 este susținută achiziționarea de echipamente de producere a energiei din alte surse regenerabile decât biocombustibilii, ca parte componentă a proiectelor și folosirea acestora în activitățile specifice acestei măsuri.

Pentru activități productive:

Componenta Măsurii 312 care necesită stabilirea unui criteriu de demarcare cu Măsura 123 este reprezentată de obținerea unui produs non-Anexa 1 prin procesarea unui produs Anexa 1. Astfel, criteriul de demarcare este următorul:

- ✓ Prin Măsura 123 sunt susținute activități de procesare a produselor Anexa 1 având drept rezultat obținerea unui produs non-Anexa 1 care poate fi **numai** produs alimentar sau biocombustibil;
- ✓ Prin Măsura 312 sunt susținute activități de procesare a produselor Anexa 1 având drept rezultat obținerea unui produs non-Anexa 1 care poate fi numai produs non-alimentar, cu excepția biocombustibilului.

În concluzie, **demarcarea se face în funcție de tipul activității sprijinite.**

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013 este:

Cost total: 625.563.208 Euro
Cost Public: 437.878.414 Euro, din care

- 6.473.333 Euro reprezintă alocarea financiară aferentă schemei de garantare pentru IMM-uri.
- 9.968.185 Euro cheltuială publică (9.374.357 Euro FEADR) reprezintă alocarea financiară din PERE pentru proiecte ce vizează noile provocări.

⁵⁵ Spin-off este o noua companie creată, de un grup de cercetare dintr-o instituție publică de cercetare, pentru a produce și comercializa propriile rezultate CD.

Angajamente tranzitorii

Nu este cazul.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul total de micro-întreprinderi sprijinite Împărțite în funcție de: - statutul juridic (persoane fizice, persoane juridice) - categoria de vârstă (<25 ani, ≥25) - gen - tipul micro-întreprinderii (nou înființată sau existentă - dezvoltarea micro-întreprinderilor)	10.091
	Volumul total al investiției	625.563.208
Rezultat	Numărul brut de locuri de muncă create	29.494
	Creșterea valorii adăugate brute non-agricole în investițiile sprijinite (mil. Euro)	149
Impact*	Creșterea economică (mil. Euro) din care contribuția Măsurii 312	231,7 119
	Crearea de locuri de muncă din care contribuția Măsurii 312	38.843 23.139

Indicatori adiționali

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de micro-întreprinderi sprijinite Împărțit în funcție de tipul investiției:	10.091
	• investiții în activități non-agricole productive	1.522
	• investiții pentru dezvoltarea activităților precum cele meșteșugărești și de artizanat	3.806
	• servicii pentru populația rurală prestate de către micro-întreprinderi	4.567
	• investiții în producerea de energie regenerabilă	196
Impact*	Creșterea ocupării în sectorul secundar și terțiar în mediul rural	2,9%
	din care contribuția Măsurii 312	1,90%

Alocarea financiară suplimentară de 136.695.340 euro (fonduri publice), nu va conduce la o creștere a targetului indicatorului „Numărul de micro-întreprinderi sprijinite”. În urma analizării stadiului implementării acestei măsuri, având în vedere faptul că în prezent sunt în curs de angajare toate fondurile disponibile iar obiectivul stabilit inițial nu a fost atins, pentru ca Programul să conțină obiective cât mai realiste, micro-întreprinderile care vor fi sprijinite ca urmare a realocării vor fi parte a targetului stabilit inițial.

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă

**Indicatori aferenți suplimentării fondurilor prin realocarea propusă
de 136.695.340 euro (fonduri publice)**

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2013
Realizare	Numărul de micro-întreprinderi sprijinite	770
	Împărțit în funcție de tipul investiției:	
	• investiții în activități non-agricole productive	519
	• investiții pentru dezvoltarea activităților precum cele meșteșugărești și de artizanat	144
	• servicii pentru populația rurală prestate de către micro-întreprinderi	97
	• investiții în producerea de energie regenerabilă	10
	Volumul total al investiției	164.608.758

Măsura	Încurajarea activităților turistice
Articole care stau la baza măsurii	Articolele 52 (a)(iii) și 55 ale Regulamentului (CE) Nr. 1698/2005. Punctul 5.3.3.1.3 din Anexa II a Regulamentului (CE) Nr. 1974/2006 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	313

Motivația sprijinului

Turismul rural, ca și componentă a turismului național în ansamblu, este un sub-sector cu potențial deosebit de dezvoltare, reprezentând astfel o alternativă ocupațională pentru forța de muncă rurală, o modalitate de diversificare a activităților economice din mediul rural și un factor de stabilizare a populației rurale. Dezvoltarea acestuia poate contribui la atenuarea dezechilibrelor apărute între diverse zone, constituind și o sursă de creștere a veniturilor populației rurale.

Peisajul natural, specific României, oferă posibilități excelente pentru practicarea turismului rural, aspect ce permite recreerea în decorul mediului rural, experimentarea unor activități inedite, participarea la diverse evenimente reprezentative sau vizitarea unor puncte de atracție care nu sunt disponibile în zonele urbane.

Un segment important al turismului rural românesc este reprezentat de agro-turism⁵⁶, dată fiind prezența unui număr ridicat de gospodării agricole, localizate în zone cu valoare peisagistică ridicată unde sunt păstrate tradițiile și obiceiurile străvechi. Având în vedere necesitatea reorientării unora dintre aceste gospodării către activități non-agricole și de obținere a veniturilor suplimentare, agroturismul poate fi o bună alternativă.

Agro-turismul este în general practicat de micii proprietari din zonele rurale/gospodăriile rurale, ca activitate secundară, implicând în mod activ femeia. Prin această formă de turism se oferă posibilitatea turiștilor de a reveni în mijlocul naturii, asigurând acestora confortul fizic și spiritual, precum și accesul la bucătăria autentică specifică fiecărei zone.

Urmărind evoluția turismului rural, se observă că la nivelul anului 1996 exista un număr de 61 pensiuni turistice rurale, cu o capacitate de cazare de 332 de locuri; la nivelul anului 2004 acestea au ajuns la un număr de 892, cu o capacitate de cazare de 9405 locuri, iar la nivelul anului 2005, în spațiul rural, numărul pensiunilor turistice a ajuns la 956, cu o capacitate de cazare de 11151 locuri, ceea ce reprezintă un potențial considerabil la nivelul acestui sub-sector. (Sursa INS 2005)

Construirea de noi structuri de primire va fi făcută acordând o atenție deosebită investițiilor al căror obiectiv principal îl reprezintă calitatea. Acest aspect poate fi indus de către disponibilitatea resurselor financiare aduse în țară de emigranți sau de către alte resurse disponibile, care în general au fost orientate prea puțin, până acum către investiții/piață și mai mult către îmbunătățirea standardului de viață și a locuinței.

În general, turismul rural nu este dezvoltat conform cererii pieței turistice interne și internaționale; infrastructura turistică existentă nu răspunde pe deplin cerințelor turiștilor din punct de vedere cantitativ și calitativ al spațiilor de cazare și a locurilor de recreere, confruntându-se în prezent cu dificultăți sub aspect tehnic, financiar și educațional. Această situație necesită măsuri de susținere și impulsione a dezvoltării acestui sector, în mod deosebit, promovarea și marketing-ul turismului rural care sunt slab dezvoltate și acoperă doar anumite zone.

Activitatea de turism va fi orientată către zonele rurale cu potențial turistic, precum și asupra posibilităților de dezvoltare a activităților recreaționale care să se adreseze turiștilor. Recreerea în zonele rurale poate fi obținută prin desfășurarea activităților sportive, plimbări în aer liber, odihnă,

⁵⁶ Agroturismul este o activitate practică de membrii unei gospodării agricole ce presupune îmbinare a activităților agricole cu serviciile turistice în interiorul acesteia și este caracterizată prin oferirea cazării și asigurarea parțială a hranei din produse obținute în propria gospodărie, precum și implicarea turistului în activitățile gospodărești, constituind o soluție complementară de suplimentare a veniturilor din agricultură, cu efecte pozitive atât de natură economică cât și socială.

vizionarea de spectacole cu caracter tradițional și participarea la sărbătorile locale bazându-se pe folosirea resurselor din zonele rurale și contribuind la adoptarea unui mod de viață activ și sănătos.

Prin Programul SAPARD, respectiv prin Măsura 3.4 „Dezvoltarea și diversificarea activităților economice care generează activități multiple și venituri alternative” au fost susținute investițiile pentru turismul rural și alte tipuri de turism (ecvestru, montan etc.), acestea deținând cea mai mare pondere în totalul investițiilor susținute prin această măsură. Astfel, raportul de monitorizare din martie 2007 arată că în intervalul august 2002 - septembrie 2006, au fost contractate 727 proiecte pe turism cu o valoare de aprox. 64 milioane Euro, din care 121 au fost finalizate. Din totalul proiectelor contractate au rezultat aproximativ 13.000 locuri de cazare iar cele 121 proiecte finalizate au creat aproximativ 726 de locuri de muncă.

Susținerea infrastructurii și a serviciilor turistice este necesară din două motive: unul pentru crearea și promovarea unui turism competitiv în spațiul rural, iar cel de-al doilea pentru înființarea unor rețele locale de promovare și furnizare a acestor servicii, cu implicarea activă a populației rurale, în special a femeilor și a tinerilor.

Turismul rural, mai mult decât alte tipuri de turism, este orientat spre auto-conservare astfel încât dezvoltarea acestuia să nu aibă un impact negativ asupra mediului. Tocmai din acest motiv, sprijinul acțiunilor din această măsură, vizează prioritar respectarea și promovarea principiilor de dezvoltare durabilă. În acest context, extinderea ariei ofertei specifice, stimularea zonelor cu potențial turistic ridicat va fi atent monitorizată, în timp ce, vor fi respectate în mod obligatoriu, măsurile de protejare a mediului.

Obiectivele măsurii

Obiectivul general

Dezvoltarea activităților turistice în zonele rurale care să contribuie la creșterea numărului de locuri de muncă și a veniturilor alternative, precum și la creșterea atractivității spațiului rural.

Obiective specifice

- ✓ Crearea și menținerea locurilor de muncă prin activități de turism, în special pentru tineri și femei;
- ✓ Creșterea valorii adăugate în activități de turism;
- ✓ Crearea, îmbunătățirea și diversificarea infrastructurii și serviciilor turistice;
- ✓ Creșterea numărului de turiști și a duratei vizitelor.

Obiective operaționale

- ✓ Creșterea și îmbunătățirea structurilor de primire turistice la scară mică;
- ✓ Dezvoltarea sistemelor de informare și promovare turistică;
- ✓ Crearea facilităților recreaționale în vederea asigurării accesului la zonele naturale de interes turistic.

Domeniul de aplicabilitate și acțiuni prevăzute

Sprijinul prin acesta măsură vizează investiții în spațiul rural⁵⁷:

- a) Investiții în infrastructura de primire turistică;
- b) Investiții în activități recreaționale;
- c) Investiții în infrastructura la scară mică precum centrele de informare, amenajarea de marcaje turistice, etc.;
- d) Dezvoltarea și/sau marketingul serviciilor turistice legate de turismul rural.

⁵⁷ Spațiul rural cuprinde totalitatea comunelor ca unități administrativ teritoriale, împreună cu satele componente în conformitate cu definiția menționată în Capitulul 3.1.1.

Descrierea tipului de operațiuni acoperite

Prin această măsură pot fi acoperite următoarele operațiuni:

Pentru componenta a):

- i. Construcția, modernizarea⁵⁸, extinderea și dotarea structurilor de primire turistice (structuri agro-turistice și alte tipuri de structuri de primire turistice realizate de o micro-întreprindere) având **până la 15 camere**:
 - Pentru investiții în structuri de primire turistice altele decât cele de agro-turism, nivelul de confort și calitatea serviciilor propuse prin proiect, trebuie să atingă standardul de calitate⁵⁹ de minimum 3 margarete/stele;
 - Pentru investițiile în agro-turism structura de primire turistică, nivelul de confort și calitatea a serviciilor propuse prin proiect, trebuie să atingă standardul de calitate de minimum 1 margaretă.

În cazul zonelor deja dezvoltate din punct de vedere turistic, este permisă doar modernizarea și extinderea structurilor de primire turistice.

De asemenea, vor fi susținute investițiile de racordare la utilitățile publice, achiziționarea de echipamente de producere a energiei din alte surse regenerabile decât bio-combustibilii, ca parte componentă a proiectelor.

Pentru componenta b)

- i. Investiții private în infrastructura turistică de agrement independentă sau dependentă de structura de primire turistică precum amenajări de ștranduri și piscine, achiziționare de mijloace de transport tradiționale pentru plimbări, trasee pentru echitație inclusiv prima achiziție de cai în scop turistic (cu excepția celor pentru curse și competiții) și asigurarea adăposturilor acestora (ca parte componentă a proiectului), rafting etc.

Pentru componenta c)

- i. Construirea, modernizarea și dotarea centrelor locale de informare în scopul promovării, prezentării și vizitării turistice;
- ii. Dezvoltarea de sisteme electronice locale de rezervare pentru structurile de primire turistice din spațiul rural, conectate la sistemele regionale și naționale;
- iii. Amenajarea de marcaje turistice, refugii turistice⁶⁰ de utilitate publică etc.;
- iv. Investiții legate de refacerea în scop turistic a vechilor trasee de cale ferată cu ecartament îngust, a amenajărilor complementare acestora (ex: construcții, plan înclinat etc.), recondiționarea echipamentelor și utilajelor;
- v. Investiții legate de înființarea și amenajarea de trasee tematice (ex: „drumul vinului”, „al olăritului”, „cioplitorilor în lemn” etc.).

Pentru componenta d):

- i. Elaborare de materiale promoționale precum prima editare a materialelor în scopul promovării acțiunilor turistice: broșuri de prezentare, panouri de informare etc.

Conform Art. nr. 55 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 pentru toate tipurile de acțiuni, vor fi susținute cheltuielile cu achiziționarea de utilaje, echipamente, hardware, soft-uri, inclusiv achiziționarea în leasing a acestora, costurile de instalare și montaj și costurile generale legate de

⁵⁸ În cazul modernizării unei structuri de primire turistică aceasta va presupune în mod obligatoriu creșterea nivelului de confort, cu cel puțin o margaretă/stea.

⁵⁹ În conformitate cu Ordinul 510/2002 pentru aprobarea normelor metodologice privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările și completările ulterioare.

⁶⁰ Definite conform Ordinului 510/2002, cu modificările și completările ulterioare: refugiile turistice sunt structuri de primire turistice, situate în locuri izolate și greu accesibile, de regulă, la altitudini mari, având o capacitate redusă, un grad minim de confort și un număr redus de personal de deservire. Acestea nu se clasifică.

întocmirea proiectului precum taxe pentru arhitecți, ingineri și consultanți, studii de fezabilitate/memorii justificative, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor necesare implementării proiectelor, așa cum sunt ele menționate în legislația națională, achiziția de patente și licențe, în limita unui procent de 10% din valoarea totală a proiectului, iar pentru proiectele care nu prevăd construcții în limita a 5%.

Criterii de eligibilitate

- Micro-întreprinderile, atât cele existente cât și start-up⁶¹ trebuie să fie înregistrate și să-și desfășoare activitatea propusă prin proiect, în spațiul rural;
- În cazul investițiilor în agro-turism, beneficiarul/membrul gospodăriei agricole trebuie să desfășoare o activitate agricolă în momentul aplicării;
- Beneficiarul trebuie să demonstreze viabilitatea investiției;
- Micro-întreprinderea să nu fie în dificultate⁶²;
- Structurile de primire turistice rurale vor fi în conformitate cu normele de clasificare prevăzute în legislația națională în vigoare;
- Pentru investiții noi, modernizare și extindere în cazul structurilor de primire turistice rurale, altele decât cele agro-turistice, nivelul de confort și calitatea serviciilor propuse prin proiect trebuie să atingă standardul de calitate de minim 3 margarete/stele;
- Pentru investiții în structuri de primire **agro-turistice** se va respecta definiția agro-turismului dată în cadrul acestei fișe, iar nivelul de confort și calitatea serviciilor propuse prin proiect trebuie să atingă standardul de calitate de minim 1 margaretă;
- În cazul zonelor deja dezvoltate din punct de vedere turistic, este permisă doar modernizarea și extinderea structurilor de primire turistice, exceptând schimbarea destinației unei locuințe în structură de primire agroturistică;
- Construcția, modernizarea și extinderea clădirilor trebuie să respecte prevederile PUG;
- Construcția, modernizarea și extinderea clădirilor trebuie să respecte/păstreze arhitectura specifică locală;
- Pentru investițiile noi în structurile de primire turistice, suprafața de teren aferentă structurii de primire turistice (inclusiv în structuri de primire agro-turistice) trebuie să fie în conformitate cu prevederile legislației naționale în vigoare, în domeniul turismului, în vederea evitării supraaglomerării și a fragmentării excesive a peisajului natural;
- Angajament din partea beneficiarului că va introduce obiectivul investițional în circuitul turistic;
- Beneficiarul sau responsabilul legal de proiect să facă dovada deținerii de aptitudini manageriale/marketing sau în acord cu activitatea propusă prin proiect (experiență/cursuri de formare profesională absolvite - cel puțin nivel de inițiere, cursuri de calificare etc.) sau să le dobândească până la efectuarea ultimei plăți;
- Beneficiarul trebuie să prezinte toate avizele și acordurile necesare investiției respective,
- Beneficiarul trebuie să prezinte avizele/autorizațiile de mediu⁶³ necesare investiției, să respecte după caz cerințele de mediu specifice investițiilor în perimetrul ariilor protejate sau să prezinte dovada că a făcut demersurile pentru a obține toate avizele și acordurile conform legislației în vigoare, în domeniul mediului. În situația în care beneficiarul nu prezintă toate autorizațiile solicitate înainte de semnarea contractului, proiectul devine neeligibil;
- Beneficiarul trebuie să dovedească dreptul de proprietate asupra terenului pe care urmează să realizeze investiția sau dreptul de folosință pe o perioadă de cel puțin 10 ani;

⁶¹ Nou înființate

⁶² Firme în dificultate, definite conform prevederilor Liniilor Directoare Comunitare cu Privire la Ajutoarele de Stat pentru Salvarea și Restructurarea Firmelor în Dificultate (Community Guidelines On State Aid For Rescuing and Restructuring Firms in Difficulty) publicate în OJ C244, 1.10.2004, p.2;

⁶³ Conform protocolului încheiat cu Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, orice investiție realizată prin PNDR va fi încadrată de către MMDD care va solicita, după caz, un studiu de impact asupra mediului.

- Beneficiarul trebuie să declare pe propria răspundere că va asigura cofinanțarea proiectului;
- Beneficiarul care își propune o activitate generatoare de profit, trebuie să declare pe propria răspundere faptul că suma totală a ajutorului public nerambursabil accesat de către acesta nu depășește 200.000 Euro pe o perioadă de până la 3 ani fiscali.

Cheltuieli neeligibile

- Impozite și taxe fiscale;
- Costuri operaționale, inclusiv costuri de întreținere și chirie;
- Comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare;
- Achiziționare de echipament second – hand;
- Investiții realizate de fermierii care au activitate de bază pescuitul și/sau acvacultura;
- Achiziționarea cailor pentru curse și competiții;
- Cheltuieli generate de activitățile de creștere a cailor;
- Achiziționarea de teren/clădiri;
- Achiziția de mijloace de transport pentru uz personal;
- Achiziția de vehicule pentru transportul rutier de mărfuri pentru a presta servicii de transport în numele terților și de mijloace de transport pentru persoane, ca și activitate principală;
- TVA, cu excepția TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real și definitiv suportat de către beneficiari, alții decât persoanele neimpozabile, conform art.71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr.1698/2005;
- Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
- Contribuția în natură;
- Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.;
- Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepția studiilor tehnice, a planurilor de afaceri și a studiilor de fezabilitate;
- Costuri privind închirierea de mașini, utilaje, instalații și echipamente.

Beneficiari

- **Micro-întreprinderile**⁶⁴ ;
- **Persoane fizice** (neînregistrate ca agenți economici) - care se vor angaja ca până la data semnării contractului de finanțare să se autorizeze cu un statut minim de persoană fizică autorizată⁶⁵ și să funcționeze ca micro-întreprindere;
- **Comunele** prin reprezentanții lor legali conform legislației naționale în vigoare, precum și asociațiile de dezvoltare intercomunitară⁶⁶ **realizate doar între comune** și înființate conform legislației naționale în vigoare;
- **ONG-uri.**

Beneficiarii măsurii, a căror cerere de finanțare a fost selectată, sunt eligibili pentru schema de garantare pentru IMM-uri cu finanțare din PNDR.

Un beneficiar care a îndeplinit condițiile de eligibilitate și de selecție prevăzute în această fișă este

⁶⁴ Așa cum sunt definite în Recomandarea Comisiei (CE) nr. 361/2003 și în legislația națională în vigoare Legea 346/2004 (având mai puțin de 10 angajați și o cifră de afaceri anuală netă sau active totale având o valoare de până la 2 milioane Euro). Statutul de micro-întreprindere poate viza un beneficiar care deține cel puțin statutul de persoană fizică autorizată.

⁶⁵ Conform Legii nr. 300/2004 privind autorizarea persoanelor fizice și a asociațiilor familiale care desfășoară activități economice în mod independent, cu modificările și completările ulterioare.

⁶⁶ Conform Legii 215/2001, asociații de dezvoltare intercomunitară sunt structuri de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat și de utilitate publică, înființate de unitățile administrativ-teritoriale (în cazul de față doar între comune) pentru realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice.

considerat că îndeplinește condițiile prevăzute la art.51 alin 3 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Intensitatea sprijinului

i. Pentru **investițiile în interes public negeneratoare de profit**, intensitatea sprijinului public nerambursabil va fi de **până la 100%** din totalul cheltuielilor eligibile și nu va depăși valoarea de **200.000 Euro/proiect**;

ii. Pentru **investițiile generatoare de profit**, intensitatea ajutorului public nerambursabil va fi de până la:

- ✓ **85%**⁶⁷ din totalul cheltuielilor eligibile și nu va depăși **100.000 Euro/proiect** în cazul proiectelor de investiții în agro-turism;
- ✓ **85%**⁶⁸ din totalul cheltuielilor eligibile și nu va depăși **200.000 Euro/proiect** în cazul proiectelor de investiții în activități recreative;
- ✓ **50%**⁶⁹ din totalul cheltuielilor eligibile și nu va depăși **200.000 Euro/proiect** pentru alte tipuri de investiții în turismul rural.

Beneficiarii acestei măsuri vor primi tratament egal fără discriminare pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenență politică sau religioasă etc.

Prevederi privind ajutorul de stat

Orice sprijin pentru investiții generatoare de profit acordat prin această măsură se va face conform Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/2006 din 15 Decembrie 2006 de aplicare a art. 87 și 88 al Tratatului privind ajutorul „*de minimis*” , Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006 (valoarea totală a ajutoarelor *de minimis* primite pe perioada a 3 ani fiscali de către un beneficiar nu va depăși plafonul maxim al ajutorului public de **200.000 Euro/beneficiar**).

Acest plafon se aplică indiferent de forma ajutorului „de minimis” sau de obiectivul urmărit și indiferent dacă ajutorul acordat de Statul Membru este finanțat în totalitate sau parțial din surse de origine comunitară.

Reguli privind acordarea, cumulul, raportarea și monitorizarea acordării ajutoarelor potrivit regulii de minimis⁷⁰

Acordarea și monitorizarea sprijinului prin această măsură se face pe baza **declarației pe propria răspundere a beneficiarului**, în conformitate cu art. 3, alineatul (1) al Regulamentului Comisiei (CE) nr.1998/15.12.2006 de aplicare a art. 87 și 88 al Tratatului privind ajutorul “*de minimis*”, Jurnalul Oficial L 379/28.12.2006, iar MADR, în calitate de furnizor de ajutor “*de minimis*” va ține evidența acestor ajutoare în conformitate cu art. 3, alineatul (3) al aceluiași regulament și potrivit prevederilor art. 6 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 117/2006⁷¹ privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat și a prevederilor Regulamentului pus în aplicare prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 175/2007⁷² privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat.

În cazul în care beneficiarul accesează în paralel pentru același proiect sprijin acordat în cadrul programului prin fondurile de garantare pentru garanții bancare, ajutorul total cumulat acordat acestuia nu poate depăși cuantumul prevăzut în cadrul măsurii.

⁶⁷ Intensitatea sprijinului public nerambursabil pentru micro-întreprinderile din regiunea București-Ilfov va fi cu 10% mai mică decât în celelalte regiuni ale țării, în conformitate cu harta regională privind ajutoarele de stat.

⁶⁸ Idem 61

⁶⁹ Idem 61

⁷⁰ Detalii potrivit Cap. IX Ajutoare de stat

⁷¹ M.Of. 1042 din 28.12.2006

⁷² M.Of. 436 din 28.06.2007

Criterii de selecție

Pentru componenta a), b) :

- i. Aplicantul nu a mai beneficiat de sprijin din alte fonduri comunitare pentru investiții similare în ultimii 3 ani;
- ii. Proiecte din zone cu potențial turistic ridicat dar care nu sunt suficient dezvoltate din acest punct de vedere;
- iii. Proiectele care prin activitatea propusă creează mai mult de un loc de muncă/25.000 Euro investiții;
- iv. Proiecte derulate de femei/tineri cu vârsta până în 40 de ani la data depunerii proiectului;
- v. Proiecte ce vizează activități recreative;
- vi. Proiecte care au în componență și investiții de producere a energiei din surse regenerabile utilizate în scopul desfășurării activității turistice;
- vii. Proiecte care prevăd prin activitatea propusă păstrarea și promovarea culturii tradiționale;
- viii. Proiecte de investiții în agro-turism.

Pentru componentele c) și d):

- i. Proiecte incluse într-o strategie de promovare la nivel național/regional/județean sau local (de tip LEADER);
- ii. Proiectele care acoperă o zonă omogenă alcătuită din cel puțin 3 comune și în care există minim 15 acțiuni/investiții de turism;
- iii. Proiecte care contribuie la promovarea tradițiilor culturale.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate. Sistemul de selecție este prevăzut la subcapitolul 5.2.4. „Procedura de selecție”.

Descrierea angajamentelor

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenției de Plăți plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiții, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiționată de constituirea unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului.

În cazul beneficiarilor publici, Agenția de Plăți poate accepta beneficiarului drept garanție, un angajament scris, emis de către autoritatea ierarhic superioară, prin care aceasta se angajează la plata sumei de garantare în cazul în care nu se îndeplinesc condițiile în care a fost acordat avansul.

Garanția depusă se eliberează numai în cazul în care Agenția de Plăți stabilește că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiții a depășit valoarea avansului.

Pachetul de acte normative, pentru creditarea și garantarea investițiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanțării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul”, a constituit principalul instrument pentru creșterea absorbției fondurilor de pre-aderare.

Criteriile și liniile de demarcare cu alte instrumente financiare ale UE

✓ **Demarcare FEADR –FEDR (PNDR –POR)**

Intervenția FEADR vizează:

- Investițiile realizate de micro-întreprinderi în infrastructura de primire turistică,

- infrastructura recreațională din spațiul rural, cu excepția investițiilor din stațiunile balneo-climaterice;
- Centre locale de informare și promovare turistică din spațiul rural;
- Investiții publice în infrastructura turistică la **scară mică** cu respectarea plafonului stabilit prin măsură.

Intervenția **FEDR** vizează:

- Investiții în infrastructura turistică în spațiul urban;
- Investiții în infrastructura turistică în stațiunile balneo-climaterice indiferent de teritoriu – **rural sau urban**;
- Centrele **naționale** de promovare turistică;
- Investiții în infrastructura la **scară mare** în spațiul rural, cu respectarea costului total al proiectului, de minim 1.500.000 Euro.

✓ **Demarcare cu alte măsuri PNDR**

- ❖ Prin **Măsura 312** sunt susținute investiții productive în sectorul non-agricol, **exceptând activitățile de turism** susținute prin Măsura 313;
- ❖ Prin **Măsura 322** sunt susținute investițiile în **infrastructura publică** de apă/apă uzată, precum și infrastructura **recreațională de utilitate publică** pentru populația rurală, iar prin **Măsura 313** sunt susținute **investițiile de racordare** a structurilor de **primire turistice** și a infrastructurii recreaționale la utilitățile publice, ca **părți componente ale proiectului**;
- ❖ Prin **Măsura 125** sunt susținute doar investițiile de racordare a fermelor situate în extravilan, la rețelele publice de alimentare cu apă și canalizare, în scopul dezvoltării și adaptării agriculturii iar în privința silviculturii investițiile constau în corectarea torenților în bazinele hidrografice.

Coerența intervenției PNDR (Axa 3) cu intervenția POS DRU:

Investițiile susținute prin Măsura 313 din PNDR, sunt completate de intervenția POS DRU privind orientarea, consilierea și training-ul în domeniul antreprenorial și non-agricol acordat locuitorilor din mediul rural, în special a celor care provin din agricultura de subsistență.

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013 este:

Cost total: 467.000.862 Euro
Cheltuieli publice: 303.550.560 Euro, din care 1.170.898 Euro reprezintă alocarea financiară aferentă schemei de garantare pentru IMM-uri.

Anvelopă financiară pe componente de investiții

Componente	Anvelopă financiară	Alocare indicativă – Cost total
a) investiții în infrastructura de primire turistică;	65%	303.238.515
b) investiții în activități recreaționale;	17%	79.541.711
c) investiții în infrastructura la scară mică precum centrele de informare, amenajarea de marcaje turistice etc.;	15%	70.183.863
d) dezvoltarea și/sau marketingul serviciilor turistice legate de turismul rural.	3%	14.036.773

Angajamente tranzitorii

Nu este cazul.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul indicatorului	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de noi activități turistice sprijinite	2.757
	Împărțite după tipul de acțiune:	
	▪ infrastructura recreațională și de primire turistică	2.097
	▪ infrastructura la scară mică precum centrele de informare turistică, amenajare marcaje/trasee turistice	533
	▪ dezvoltarea/marketing-ul serviciilor de turism rural	126
	Volumul total al investițiilor	467.000.862
Rezultat	Împărțite după tipul de acțiune	
	▪ infrastructura recreațională și de primire turistică	382.780.226
	▪ infrastructura la scară mică precum centrele de informare turistică, amenajare marcaje/trasee turistice	70.183.863
	▪ dezvoltarea/marketing-ul serviciilor de turism rural	14.036.773
	Numărul suplimentar de vizite turistice	2.756.678
	Împărțite pe număr de înnoptări, număr de turiști pe zi	
Impact*	Creșterea valorii adăugate brute non-agricole în investițiile sprijinite (mil. Euro)	96
	Numărul brut de locuri de muncă create împărțit pe categorie de gen și vârstă	13.783
	Creșterea economică (mil. Euro) din care contribuția Măsurii 313	231,7 77
Impact*	Crearea de locuri de muncă din care contribuția Măsurii 313	38.843 11.027

Indicatori adiționali

Tipul indicatorului	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr de acțiuni turistice în infrastructura recreațională și de primire turistică	2.097
	Împărțite după tipul de acțiune:	
	▪ acțiuni de agro-turism	669
	▪ acțiuni de turism rural	971
	▪ activități recreaționale	457
Rezultat	Număr de structuri de primire turistică care își diversifică gama de servicii turistice	492
Impact*	Creșterea ocupării în sectorul secundar și terțiar în mediul rural din care contribuția Măsurii 313	2,9% 1%

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă

5.3.3.2. Măsură privind îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale

Măsura	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 52(b)(i) și 56 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005. Punctul 5.3.3.2.1 a Anexei II al Regulamentului (CE) nr.1974/2006. Articolul 52(b) (ii) și 56 al Regulamentului(CE) nr. 1698/2005. Punctul 5.3.3.2.2 al Anexei II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006 Articolul 57 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 Punctul 5.3.3.2.3 al Anexei II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006. Articolul 1 punctul 2 (1) (b) al Regulamentului (CE) Nr.473/2009 Anexa Regulamentului (CE) nr. 74/2009 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	322

Motivația sprijinului

Zonele rurale din România prezintă o deosebită importanță din punct de vedere economic, social și din punct de vedere al dimensiunii lor, diversității, resurselor naturale și umane pe care le dețin.

Dezvoltarea economică și socială durabilă a spațiului rural este indispensabil legată de îmbunătățirea infrastructurii rurale existente și a serviciilor de bază. Pe viitor zonele rurale trebuie să poată concura efectiv în atragerea de investiții, asigurând totodată și furnizarea unor condiții de viață adecvate și servicii sociale necesare comunității.

(i) Infrastructura fizică de bază

Renovarea și dezvoltarea satelor reprezintă o cerință esențială pentru îmbunătățirea calității vieții, creșterii atractivității și interesului pentru zonele rurale. Pentru îmbunătățirea calității vieții, un factor determinant îl constituie modernizarea și extinderea **infrastructurii fizice rurale de bază** care influențează în mod direct dezvoltarea activităților sociale, culturale și economice și implicit, crearea de oportunități ocupaționale.

Infrastructura de drumuri

Potrivit analizei situației existente, expusă în PNS, infrastructura de drumuri din mediul rural, **deservește doar 3/5 din populația rurală**, iar mare parte din această infrastructură este impracticabilă pentru traficul rutier (doar 3,41% din drumurile comunale sunt modernizate) mai mult de 25% dintre comune neputând utiliza drumurile în perioadele cu precipitații.

Alimentarea cu apă și tratarea apelor uzate

Accesul la rețeaua publică de alimentare cu apă al populației rurale **este redus** (1/3 din populația rurală are acces la acest sistem), iar în ceea ce privește accesul la **sistemul de canalizare** situația este și mai critică, doar 10% din numărul de locuitori beneficiază de rețeaua publică de canalizare. În mod evident, aceste aspecte afectează sănătatea și bunăstarea familiilor din comunitățile rurale.

Alimentarea cu energie electrică/termică/gaz/deșeuri

Lipsa conectării la rețeaua publică de furnizare a energiei electrice, încă mai reprezintă o **problemă** a spațiului rural în localitățile izolate sau cu grad mare de răspândire unde în prezent 1.772 de localități (sate) sunt numai parțial electrificate iar 121 de localități (sate) **nu au încă un sistem public de electrificare instalat**.(Sursa MIRA, 2007)

În ceea ce privește alimentarea cu gaze naturale, din totalul localităților rurale doar 571 sunt racordate la acest sistem, iar serviciile de alimentare cu energie termică sunt limitate – doar 0,5% din totalul energiei termice este distribuită în zonele rurale – astfel încât la nivel național, numai 26 de localități rurale beneficiază de servicii de termoficare (Prelucrare date INS 2005).

Sistemul de colectare și depozitare a deșeurilor solide este într-o fază incipientă în zona rurală. În prezent spațiile de depozitare a deșeurilor existente în spațiul rural nu corespund normelor de mediu, urmând ca acestea să fie închise și ecologizate până la data de 16 iulie 2009⁷³.

(ii) Servicii pentru comunitatea rurală

Infrastructura fizică de bază slab dezvoltată, în majoritatea comunelor este, de asemenea, una dintre cauzele care limitează dezvoltarea serviciilor de bază în spațiul rural (facilități culturale, recreaționale, de îngrijire a copiilor și bătrânilor, servicii de transport public etc). În majoritatea comunelor și satelor, acestea sunt **slab dezvoltate** sau în unele cazuri, **aproape inexistente**.

La nivelul anului 2006 **doar 7%** ⁷⁴ **din satele românești dețineau grădinițe**, iar în privința **creșelor**, statistica arată faptul că acestea sunt aproape inexistente (2 unități), situație care se răsfrânge și asupra accesului mamelor pe piața muncii. Totodată, **casele de copii**⁷⁵ și **centrele de îngrijire a bătrânilor** sunt **redușe numeric** în mediul rural.

Spațiile recreaționale (locuri de joacă pentru copii, parcuri, piste de biciclete, terenuri de sport) sunt **de asemenea slab dezvoltate**. În privința spațiilor pentru practicarea **activităților sportive**, la nivelul anului 2001 existau doar 26 de cluburi sportive (Studiu MADR).

Multe localități rurale sunt izolate și nu beneficiază de servicii de transport public care să le asigure legătura cu alte localități sau cu centrul administrativ al comunei. Serviciile regionale de transport persoane ce operează în aceste zone, de obicei evită deservirea acestor localități, din motive de eficiență economică sau din cauza infrastructurii precare etc. Această cauză creează dificultăți majore în multe din zonele rurale, din perspectiva accesării serviciilor medicale, educaționale și administrative, limitând astfel și posibilitățile de ocupare a unui loc de muncă.

(iii) Menținerea și păstrarea moștenirii rurale și a identității culturale

În spațiul rural, activitatea culturală este organizată în jurul căminului/centrului cultural al comunei/satului. **Majoritatea căminelor culturale**, caselor de cultură și a altor așezăminte culturale se află într-o stare **continuă de degradare**, neputând oferi astfel, servicii culturale populației rurale, aspect ce se răsfrânge și asupra situației educaționale a acesteia.

Pe fondul **lipsei de mijloace financiare**, numeroase **așezăminte culturale** din spațiul rural nu și-au mai putut desfășura activitatea din cauza **stării înaintate de degradare**. Astfel, în anul 2002 din totalul de 6.147 de cămine culturale existente în țară, doar 1.874 mai puteau desfășura activități culturale. Mai mult decât atât, în ciuda faptului că 97% dintre căminele culturale beneficiază de un sediu propriu, dotarea acestora este mai mult decât nesatisfăcătoare pentru circa 80% dintre ele.

De asemenea, obiectivele de patrimoniu, sunt în cea mai mare măsură supuse fenomenului de degradare, având drept cauză aceleași lipsuri financiare. Satele românești reprezintă importante centre ale **moștenirii culturale** (păstrarea tradițiilor, a obiceiurilor, arta meșteșugurilor, ansambluri de biserici, situri arheologice, centre istorice etc.) și adăpostesc o **bogată cultură tradițională**, o arhitectură diversă și un mod de viață bazat pe valori tradiționale, care în general diferă de la o regiune la alta. Totuși, satele românești nu reușesc să utilizeze cu succes aceste resurse unice în avantajul economic al populației.

Cu toate că tradițiile și obiceiurile sunt influențate de poziția geografică a zonei și de prezența resurselor naturale, identitatea culturală nu este definită doar de o simplă locație. Păstrarea și conservarea moștenirii rurale sunt esențiale pentru dezvoltarea turismului rural, reprezentând o posibilitate de promovare a satelor românești cu efect pozitiv asupra turiștilor și populației locale.

Deși prin implementarea Programului SAPARD s-au realizat o serie de proiecte de infrastructură rurală (2.558 km drumuri construite și modernizate, 4.918 km rețea de alimentare cu apă, 863 de km rețea de canalizare) și proiecte axate pe activități meșteșugărești și de artizanat (19 unități meșteșugărești susținute în cadrul cărora activează 155 artizani), necesitățile de renovare și

⁷³ Conform Hotărârii de Guvern nr. 349/2005, art. (3) alin. 7, privind depozitarea deșeurilor, cu modificările și completările ulterioare

⁷⁴ Procent calculat pe baza datelor INS la nivelul anului 2006

⁷⁵ Sunt structuri ale Autorității Naționale pentru protecția copilului

dezvoltare a satelor sunt încă destul de mari. Numărul comunelor care au beneficiat de proiecte de infrastructură fizică de bază (drum, apă și canalizare) au fost de 821 din care 441 au beneficiat de proiecte pentru drumuri, 295 pentru apă și 85 pentru canalizare.

În acest moment, există oportunitatea de a duce la îndeplinire și de a folosi cu succes aceste proiecte pilot, ca model pentru a fi reproduse la o scară mai largă printr-un program de dezvoltare rurală, de amploare, finanțat prin FEADR și contribuția națională.

(iv) Abordarea integrată

Complexitatea nevoilor de renovare, dezvoltare și modernizare a localităților rurale reclamă necesitatea unei **abordări integrate** care presupune combinarea activităților și operațiunilor a trei măsuri oferite de cadrul legal de dezvoltare rurală și anume: 321 - „Servicii de bază pentru economia și populația rurală”, 322 - „Renovarea și dezvoltarea satelor” și 323 - „Conservarea și punerea în valoare a moștenirii rurale” în una singură. Aceasta va permite comunităților locale să rezolve într-un cadru integrat problemele și nevoile locale.

O astfel de **abordare** are la bază **două motive** importante, respectiv, **gradul înalt de interdependență a acțiunilor**, reprezentând necesități stringente comune și **necesitatea modernizării, renovării și revitalizării satelor**, corelând intervențiile astfel încât să fie eficiente și în armonie cu peisajul.

Toate acestea sunt nevoi ce presupun urgențe pentru toate cele trei categorii de activități specifice celor trei măsuri: îmbunătățirea și crearea **infrastructurii** fizice de bază (cu precădere infrastructura de drumuri și infrastructura de apă/apă uzată), a **serviciilor publice de bază** și **punerea în valoare a moștenirii rurale**.

În plus, din punct de vedere economic, **aceasta oferă avantajul economiei de scară a operațiunilor executate integrat, dar și reducerea cheltuielilor administrative** și simplificarea procedurilor, în timp ce tratarea lor individuală ar induce întârzieri în implementare.

(v) Rolul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară

O atenție deosebită se va acorda încurajării investițiilor inițiate de către **asociațiile de dezvoltare intercomunitare** al căror rol în dezvoltarea comunităților rurale devine din ce în ce mai important. Conform prevederilor legale în vigoare⁷⁶, ”Două sau mai multe unități administrativ-teritoriale au dreptul ca, în limitele competențelor autorităților lor deliberative și executive, să coopereze și să se asocieze, în condițiile legii, formând asociații de dezvoltare intercomunitară”.

Această formă de asociere reprezintă un **instrument important** pentru rezolvarea unor probleme care au pus la grea încercare administrațiile locale din România. Venind în sprijinul administrației publice locale, **asocierea de tip intercomunitar** este preluată de mai toate administrațiile europene, ca model de urmat; în esență, intercomunalitatea ca formă de asociere este similară asocierii de state la nivel european, doar că se petrece la nivel de administrații locale.

Asocierea are la bază un scop bine definit și se realizează în vederea atingerii aceluiași obiectiv; cu toate acestea, beneficiile asocierii sunt multiple și transcend scopul inițial (de exemplu: crearea unei asociații de tip intercomunitar garantează apariția unei **strategii de dezvoltare a localităților**, care realizează asocierea). Deși bine definit, scopul, nu trebuie să se limiteze la o singură acțiune sau activitate, ci trebuie să aibă în vedere un anumit domeniu.

(vi) Infrastructura rutieră comunală afectată de inundațiile din anul 2010

În 2010, România s-a confruntat cu un prim val de inundații în perioada iunie – iulie, urmate de un alt val de inundații în cursul lunii august care au afectat aproape toate județele țării. Astfel, inundațiile din lunile iunie și iulie 2010 au afectat 37 de județe și 530 de localități și au avut consecințe extrem de grave, conducând la evacuarea a 18.819 persoane din zonele afectate și chiar la pierderea a 23 de vieți

⁷⁶ Legea 215/2001 a administrației publice locale, Republicată cu modificările și completările ulterioare.

omenești. Ca urmare a centralizării datelor de către Ministerul Administrației și Internelor în luna august au mai fost afectate de inundații peste 400 de comune.

În scopul refacerii, **inclusiv modernizării, acolo unde este cazul**, infrastructurii afectate de inundații, România a solicitat suplimentarea alocării financiare inițiale aferentă măsurii 322, cu suma de 124.754.160 Euro – contribuție UE prin realocare de la măsura 313, în vederea realizării lucrărilor de infrastructură rurală tehnico-edilitară afectată de inundațiile din anul 2010. Suma diminuată din alocarea măsurii 313 urmează să fie reîntregită prin realocările ulterioare, din „economii” realizate în cadrul măsurii 611 “Plăți complementare directe”.

În acest sens, se va elabora lista cu localitățile în care inundațiile din anul 2010 au afectat infrastructura de drumuri comunale, poduri și podețe și care se va aproba prin act normativ. Vor fi aplicate măsuri pentru ca lucrările de refacere, **inclusiv de modernizare, după caz**, a capacității funcționale a infrastructurii locale, să se realizeze prin utilizarea exclusivă a resurselor financiare ce sunt puse la dispoziție în cadrul unui singur sistem de ajutor acordat de comunitatea europeană.

Cantitățile extrem de ridicate de precipitații care s-au înregistrat în anul 2010, cu mult peste cele normale, viiturile repetate și intense, precum și inundațiile asociate acestora au determinat pagube substanțiale în localitățile rurale afectate. Inundațiile cauzează în mediul rural importante pagube economice. Prin aceasta se prejudiciază condițiile de viață și muncă în mediul rural.

Deteriorările produse de viituri și de ieșirea râurilor din albiile naturale drumurilor comunale, podurilor și podețelor existente pe rețeaua acestora, au generat dificultăți în asigurarea fluxurilor de circulație între comunitățile locale, determinând, în unele situații, izolarea unor localități, până la aplicarea unor măsuri tehnice provizorii.

Potrivit datelor cuprinse în *Raportul final privind evaluarea pagubelor datorate calamităților naturale produse în perioada iunie - iulie 2010*, întocmit în perspectiva prezentării cererii de accesare a Fondului de Solidaritate al Uniunii Europene, costurile reconstrucției drumurilor comunale afectate de inundații se estimează la valoarea de 74.702.940 Euro. În responsabilitatea autorităților administrației publice locale se află și lucrările aferente refacerii apărărilor de mal, însumând 23.749.834 Euro, cât și de redare a capacității funcționale a podurilor și podețelor în valoare de 64.569.853 Euro.

Obiectivele măsurii

Obiectivul general al măsurii vizează îmbunătățirea condițiilor de viață pentru populație, asigurarea accesului la serviciile de bază și protejarea moștenirii culturale și naturale din spațiul rural în vederea realizării unei dezvoltări durabile.

Obiective specifice :

- creșterea numărului de locuitori din zonele rurale care beneficiază de servicii îmbunătățite;
- creșterea gradului de accesibilitate și asigurarea fluxurilor de circulație în localitățile rurale afectate de inundații care beneficiază de refacerea infrastructurii tehnico – edilitare;
- îmbunătățirea (refacerea, inclusiv modernizarea, dacă este cazul) infrastructurii tehnico-edilitare din localitățile rurale afectate de inundații.

Obiectivele operaționale ale acestei măsuri vizează:

- ✓ Îmbunătățirea infrastructurii fizice de bază în spațiul rural;
- ✓ Îmbunătățirea accesului la serviciile publice de bază pentru populația rurală;
- ✓ Creșterea numărului de sate renovate;
- ✓ Creșterea numărului de obiective de patrimoniu din spațiul rural sprijinite;
- ✓ Creșterea numărului de elemente de infrastructură edilitară îmbunătățite (refăcute, inclusiv modernizate, dacă este cazul) în urma inundațiilor din anul 2010;
- ✓ Diminuarea efectelor pagubelor apărute ca urmare a inundațiilor din anul 2010

Domeniul de aplicabilitate și acțiuni prevăzute

Sprijinul pentru această măsură vizează investiții în spațiul rural⁷⁷ pentru:

- a)** Crearea și modernizarea infrastructurii fizice de bază;
- b)** Crearea și dezvoltarea serviciilor publice de bază pentru populația rurală;
- c)** Protejarea patrimoniului cultural de interes local și natural din spațiul rural;
- d)** Investiții privind lucrări de refacere și modernizare a infrastructurii rutiere afectate de inundații în anul 2010.

Submăsura 322 a) Crearea și modernizarea infrastructurii fizice de bază

Submăsura 322 b) Crearea și dezvoltarea serviciilor publice de bază pentru populația rurală

Submăsura 322 c) Protejarea patrimoniului cultural de interes local și natural din spațiul rural

Tipul de servicii/acțiuni sprijinite

Pentru componenta a):

- Înființarea de drumuri noi, extinderea și îmbunătățirea rețelei de drumuri de interes local (drumuri comunale, vicinale și străzi din interiorul comunei) ce aparțin proprietății publice a unității administrative (comuna) pe teritoriul căreia se află, așa cum sunt definite și clasificate în conformitate cu legislația națională⁷⁸ în vigoare;
- Prima înființare, extinderea și îmbunătățirea rețelei publice de apă (captare, stații de tratare, alimentare) pentru localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e);
- Prima înființare, extinderea și îmbunătățirea rețelei publice de apă uzată (canalizare, stații de epurare) pentru localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e);
- Prima înființare și extinderea rețelei publice de joasă tensiune și a rețelei publice de iluminat cu eficiență energetică ridicată;
- Prima înființare și extinderea rețelei publice locale de alimentare cu gaz către alte localități rurale sau către zone rurale care nu sunt conectate la rețea;
- Investiții în stații de transfer⁷⁹ pentru deșeuri și dotarea cu echipamente de gestionare a deșeurilor.

Pentru componenta b):

- Înființarea, amenajarea **spațiilor publice de recreere** pentru populația rurală (parcuri, spații de joacă pentru copii, terenuri de sport, piste de biciclete);
- Renovarea clădirilor publice (ex.primării) și amenajări de parcuri, piețe, spații pentru organizarea de târguri etc);
- Investiții în sisteme de producere și furnizare de energie din surse regenerabile (în situația în care este vorba de clădiri publice);
- Prima înființare și dotarea infrastructurii aferente serviciilor sociale precum centrele de îngrijire copii, bătrâni și persoane cu nevoi speciale;
- Investiții în construcția de **grădinițe noi** pentru copii, inclusiv dotarea acestora;
- Achiziționarea de microbuze care să asigure transportul public pentru comunitatea locală în zonele unde o astfel de investiție nu este atractivă pentru companiile private dar care este indispensabilă pentru comunitate și vine în sprijinul rezolvării unei importante nevoi sociale inclusiv construirea de stații de autobuz;

⁷⁷ Spațiul rural cuprinde totalitatea comunelor ca unități administrativ teritoriale, împreună cu satele componente în conformitate cu definiția menționată în Capitolul 3.1.1.

⁷⁸ Legea 82/1998 pentru aprobarea OG 43/1997 privind regimul juridic al drumurilor.

⁷⁹ Stație de transfer - instalație ce servește la transferul sau depozitarea pe termen scurt a deșeurilor urmând apoi să fie încărcate prin presare în prescontainer și transportate pentru reciclare, tratare sau eliminare.

- Achiziționarea de utilaje și echipamente pentru serviciile publice (de deszăpezire, întreținere spații verzi etc.) dacă fac parte din investiția inițială pentru înființarea serviciului;
- Investiții de renovare, modernizarea și dotarea aferentă a așezămintelor culturale⁸⁰, inclusiv prima achiziție de cărți, materiale audio, achiziționarea de costume populare și instrumente muzicale tradiționale în vederea promovării patrimoniului cultural imaterial ca parte componentă a proiectului. De asemenea vor fi susținute cheltuielile cu achiziționarea de echipamente hardware, software, inclusiv costurile de instalare și montaj.

Pentru componenta c):

- Restaurarea, consolidarea și conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural - grupa B⁸¹ și natural din spațiul rural (peșteri, arbori seculari, cascade etc.);
- Studii privind patrimoniul cultural (material și imaterial) din spațiul rural cu posibilitatea de valorificare a acestora și punerea acestora la dispoziția comunității;
- Achiziționare de echipamente pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural.

Tipul de costuri acoperite

Conform art. nr. 55 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 vor fi susținute și costurile generale legate de întocmirea proiectului precum taxe pentru arhitecți, ingineri și consultanți, studii de fezabilitate/memorii justificative, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor necesare implementării proiectelor, așa cum sunt ele menționate în legislația națională, achiziționarea de patente și licențe, în limita a 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului iar pentru proiectele care nu prevăd construcții, în limita a 5%.

Criterii de eligibilitate:

- Proiectul trebuie să fie realizat în spațiul rural conform definiției din PNDR iar beneficiarul se identifică într-una din categoriile de beneficiari definite;
- Nu este permisă dubla finanțare a aceleiași activități/investiție din alte fonduri comunitare sau naționale;
- Beneficiarul trebuie să prezinte toate avizele și autorizațiile necesare investiției;
- Prin memoriul justificativ/studiul de fezabilitate, proiectul trebuie să demonstreze oportunitatea și necesitatea socio-economică a investiției;
- Proiectul propus este în conformitate cu **normele de mediu**⁸², (inclusiv Directiva Cadru Apă⁸³) și legislația în vigoare cu privire la normele de siguranță în transport/energie;
- Proiectele de investiții în infrastructura de apă/apă uzată vor trebui să prezinte fie un aviz tehnico-economic din partea operatorului regional acolo unde acesta există, fie un aviz din partea consiliului județean prin care se dovedește și conformitatea proiectului cu strategia regională/județeană de apă/apă uzată, iar în cazul în care un astfel de proiect nu se regăsește în situațiile mai sus menționate, proiectul va fi însoțit de angajamentul autorităților locale de a asigura gestionarea și mentenanța investiției;
- Investiția să respecte Planul Urbanistic General;
- Construcția, modernizarea și extinderea clădirilor trebuie să respecte/păstreze arhitectura specifică locală;

⁸⁰ Așa cum sunt definite în Legea nr. 143/2007

⁸¹ În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2.314/8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004.

⁸² Pentru localitățile rurale identificate prin Master Planurile Regionale și eligibile prin PNDR, investițiile în rețeaua de alimentare cu apă se vor realiza numai împreună cu rețeaua de canalizare și stații de epurare. În cazul în care pentru celelalte localități rurale sub 10.000 p.e. neidentificate prin Master Planurile Regionale, inclusiv localitățile sub 2.000 p.e. care de asemenea vor beneficia de sprijin FEADR prin PNDR nu se poate respecta soluția tehnică standard, trebuie găsite soluții neconvenționale de captare, alimentare, colectare și epurare a apei uzate, iar în cazul în care există sistemul de captare, trebuie identificată soluția tehnică adecvată pentru colectarea și epurarea apei uzate, conform cerințelor Directivei Cadru Apă

⁸³ Transpusă în legislația românească prin Legea Apelor nr. 107/1996 cu modificările și completările ulterioare.

- Orice beneficiar al acestei măsuri poate aplica pentru maxim 2 proiecte individuale pe întreaga perioadă de programare (2007-2013) ;
- Pentru investițiile în infrastructura fizică de bază, beneficiarii trebuie să prezinte lista cu semnături ale locuitorilor, agenților economici și instituțiilor publice care au depus la primărie adeziunea privind necesitatea investiției și angajamentul de racordare din surse proprii la rețeaua de apă/canalizare/gaze/energie electrică sau acordul privind plata colectării deșeurilor;
- Beneficiarul se angajează să asigure mentenanța investiției.

Cheltuieli neeligibile:

- Proiectele de utilitate publică care nu respectă normele privind calitatea în construcții și nu sunt conforme cu normativele de proiectare;
- Investițiile privind infrastructura de apă/apă uzată pentru localitățile rurale care intră sub incidența proiectelor regionale finanțate prin POS Mediu pe baza Master Planurilor regionale;
- Cumpărarea de teren și/sau de imobile;
- Impozite și taxe fiscale;
- Costuri operaționale inclusiv costuri de întreținere și chirie;
- Comisioane bancare, costurile garanțiilor, cheltuieli de înființare și cheltuieli similare;
- Investiții care fac obiectul Măsurii 125 din Axa 1 a PNDR (drumurile de acces la fermă și cele de exploatare forestieră);
- Drumurile județene, naționale și rețeaua TEN-T;
- Achiziționarea de bunuri second-hand (utilizate), cu excepția celor care au ca obiectiv obținerea caracterului tradițional autentic;
- Renovarea și construcția de școli, dispensare și spitale;
- Investițiile în obiective de patrimoniu cultural UNESCO și național;
- Construcția de așezăminte culturale noi;
- Orice cheltuieli realizate cu scopul asigurării mentenanței sau orice alte cheltuieli generate de simpla înlocuire în conformitate cu art. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;
- TVA, cu excepția TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real și definitiv suportat de către beneficiari, alții decât persoanele scutite de plata impozitului, conform art.71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr.1698/2005;
- Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
- Contribuția în natură;
- Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.
- Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepția studiilor tehnice, a planurilor de afaceri și a studiilor de fezabilitate;
- Costuri privind închirierea de mașini, utilaje, instalații și echipamente;
- Achiziția de mijloace de transport pentru uz personal;
- Achiziția de mijloace de transport rutier de mărfuri pentru a presta servicii de transport în numele terților.

Beneficiari

- Comunele prin reprezentanții lor legali conform legislației naționale în vigoare;
- Autoritățile locale (comune) sau asociații de dezvoltare intercomunitare prin operatorii regionali⁸⁴ pentru investițiile în infrastructura de apă/apă uzată;

⁸⁴ Operatorii regionali sunt entități publice create la nivel județean, la inițiativa Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile, pentru a gestiona și a asigura mentenanța investițiilor în infrastructura de apă/apă uzată realizate prin proiectele regionale de la nivel de județ. Regionalizarea este un element - cheie în îmbunătățirea calității și eficienței din punctul de vedere al costului infrastructurii locale de apă și serviciilor, în scopul îndeplinirii obiectivelor de mediu, dar și pentru asigurarea durabilității investițiilor, a operațiunilor, a unei strategii de

- Asociațiile de dezvoltare intercomunitare⁸⁵ realizate între două sau mai multe **comune** înființate conform legislației naționale în vigoare;
- ONG-uri, așezăminte culturale și instituții de cult definite conform legislației naționale în vigoare;
- Persoane fizice și juridice care dețin în proprietate sau administrează obiective de patrimoniu cultural/natural de interes local și care aplică pentru componenta „c”.

Intensitatea sprijinului

Sprijinul public (comunitar și național) acordat în cadrul acestei măsuri va fi:

- a) **de până la 100% din totalul cheltuielilor eligibile** pentru proiectele de utilitate publică, negeneratoare de profit, dar valoarea totală eligibilă a proiectului nu va depăși:
- ✓ 1 milion Euro/proiect individual în cazul unui proiect de investiții în infrastructura de bază al cărui beneficiar este un Consiliu Local;
 - ✓ 3 milioane Euro/proiect în cazul unui proiect individual de investiții în infrastructura de bază al cărui beneficiar este o asociație de dezvoltare intercomunitară;
 - ✓ 2,5 milioane Euro/proiect în cazul unui **proiect integrat**⁸⁶ al cărui beneficiar este un Consiliu Local;
 - ✓ 6 milioane Euro/proiect în cazul unui **proiect integrat** al cărui beneficiar este o asociație de dezvoltare intercomunitară;
 - ✓ 500.000 Euro/proiect individual sau proiecte integrate pentru celelalte tipuri de acțiuni vizate de această măsură, altele decât cele mai sus menționate.
- b) **de până la 70% din totalul cheltuielilor eligibile** pentru proiectele generatoare de profit. Volumul sprijinului nu poate depăși plafonul de 200.000 Euro/beneficiar pentru o perioadă de minim 3 ani fiscali conform regulii „de minimis” stipulată în Regulamentul Comisiei (CE) nr. 1998/2006 Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006.

Prevederi privind ajutorul de stat

Orice sprijin pentru investiții generatoare de profit acordat prin această măsură se va face conform Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/2006 din 15 Decembrie 2006 de aplicare a art. 87 și 88 a Tratatului privind ajutorul „de minimis”, Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006 (valoarea totală a ajutoarelor de minimis primite pe perioada a 3 ani fiscali de către un beneficiar nu va depăși plafonul maxim al ajutorului public de **200.000 Euro/beneficiar**).

Acest plafon se aplică indiferent de forma ajutorului „de minimis” sau de obiectivul urmărit și indiferent dacă ajutorul acordat de Statul Membru este finanțat în totalitate sau parțial din surse de origine comunitară.

dezvoltare pe termen lung în sectorul de apă și a unei dezvoltări regionale echilibrate. Din punct de vedere instituțional, regionalizarea este realizată prin reorganizarea serviciilor publice existente deținute de către autoritățile administrației publice locale. Acesta se bazează pe trei elemente instituționale cheie: Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI), Operatorul Regional (OR) și Contractul de Delegare a Gestunii Serviciilor (delegarea gestiunii serviciilor este nucleul organizării operaționale și instituționale a managementului regionalizat al serviciilor de apă și canalizare). Proprietatea activelor publice și responsabilitatea pentru furnizarea serviciilor adecvate de apă și canalizare la un cost rezonabil rămân în custodia Autorităților Locale.

⁸⁵ Conform Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații și Legii nr. 215/2001 a administrației publice locale cu modificările și completările ulterioare - Asociații de Dezvoltare Intercomunitară – structurile de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, fără scop patrimonial și de utilitate publică înființate de unitățile administrativ teritoriale (în cazul de față doar între comune) pentru realizarea a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice.

⁸⁶ Un proiect integrat presupune combinarea în același proiect a cel puțin 2 acțiuni din cadrul aceleiași componente sau din componente diferite ale măsurii.

Reguli privind acordarea, cumulul, raportarea și monitorizarea acordării ajutoarelor potrivit regulii de minimis⁸⁷

Acordarea și monitorizarea sprijinului prin această măsură se face pe baza **declarației pe proprie răspundere a beneficiarului**, în conformitate cu art. 3, alineatul (1) al Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/15.12.2006 de aplicare a art. 87 și 88 al Tratatului privind ajutorul “de minimis”, Jurnalul Oficial L 379/28.12.2006, iar MADR, în calitate de furnizor de ajutor “de minimis” va ține evidența acestor ajutoare în conformitate cu art. 3, alineatul (3) al aceluiași regulament și potrivit prevederilor art. 6 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 117/2006⁸⁸ privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat și a prevederilor Regulamentului pus în aplicare prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 175/ 2007⁸⁹ privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat.

În cazul în care beneficiarul accesează în paralel pentru același proiect sprijin acordat în cadrul programului prin fondurile de garantare pentru garanții bancare, ajutorul total cumulativ acordat acestuia nu poate depăși cuantumul prevăzut în cadrul măsurii.

Criterii de selecție

- i. Localitățile rurale care nu au mai primit anterior sprijin comunitar pentru o investiție similară;
- ii. Localități rurale din regiunile cu grad de sărăcie ridicat⁹⁰;
- iii. Proiectele care se încadrează într-o strategie de dezvoltare locală sau județeană;
- iv. Proiecte integrate de investiții⁹¹;
- v. Proiectele de investiții în infrastructura de apă/apă uzată în localitățile rurale între 2.000-10.000 de p.e. identificate prin Master Planurile Regionale, dar care nu sunt finanțate din POS Mediu;
- vi. Proiecte de investiții în infrastructura de drumuri care asigură legătura cu principalele căi rutiere (drumurile județene, naționale) sau alte căi principale de transport (feroviare și fluviale);
- vii. Proiecte de investiții în infrastructura de alimentare cu apă în zonele în care apa este insuficientă sau în zonele care prezintă incidență ridicată a perioadelor de secetă;
- viii. Proiectele de investiții în infrastructura de apă/apă uzată pentru zonele în care apa prezintă un grad ridicat de poluare sau zonele în care apa freatică prezintă o concentrație ridicată de nitrați ce afectează sănătatea populației;
- ix. Proiecte de investiții în infrastructura socială;
- x. Proiectele care promovează investiții în scopul conservării specificului local și a moștenirii culturale.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate. Sistemul de selecție este prevăzut la subcapitolul 5.2.4. „Procedura de selecție”.

Submăsura 322 d) Investiții privind lucrări de refacere și modernizare a infrastructurii rutiere afectate de inundații în anul 2010

Descrierea tipului de operațiuni

În cadrul acestei sub- măsuri sprijinul va fi acordat pentru realizarea lucrărilor de infrastructură rurală tehnico-edilitară afectată de inundații în anul 2010.

Descrierea tipului de beneficiari

⁸⁷ Detalii potrivit Cap. IX Ajutoare de stat

⁸⁸ M.Of. 1042 din 28.12.2006

⁸⁹ M.Of. 436 din 28.06.2007

⁹⁰ În România sărăcia a fost definită și calculată conform metodologiei elaborate de către Banca Mondială și Comisia Anti-Sărăcie și promovare a Incluziunii Sociale (CASPI) din cadrul Guvernului României având ca bază nivelul de bunăstare al unei gospodării măsurată prin cheltuielile de consum pe adult echivalent.

⁹¹ Acțiunea/acțiunile secundară/secundare din cadrul proiectului integrat trebuie să dețină o pondere de minim 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului în cauză.

- Comunele cu infrastructură tehnico-edilitară afectată de inundații în anul 2010, aprobate prin act normativ, prin reprezentanții lor legali conform legislației naționale în vigoare;
- Asociațiile de dezvoltare intercomunitară⁹², realizate între două sau mai multe comune înființate conform legislației naționale în vigoare și cu infrastructură tehnico-edilitară afectată de inundațiile din 2010.

Tipuri de investiții eligibile

Conform art. nr. 55 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 vor fi susținute și costurile generale legate de întocmirea proiectului precum taxe pentru arhitecți, ingineri și consultanți, studii de fezabilitate/memorii justificative, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor necesare implementării proiectelor, așa cum sunt ele menționate în legislația națională, achiziționarea de patente și licențe, în limita a 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului.

Sprijinul prevăzut în cadrul acestei sub- măsuri va fi acordat pentru:

- Refacerea și modernizarea drumurilor comunale, podurilor și podetelor afectate de inundațiile din 2010 și care aparțin proprietății publice a unității administrative (comuna) afectate de inundațiile menționate mai sus, pe teritoriul căreia se află, așa cum sunt definite și clasificate în conformitate cu legislația națională⁹³ în vigoare;

Investiții neeligibile:

- Refacerea și/sau reabilitarea rețelei publice de apă (captare, stații de tratare, alimentare) pentru localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e), afectate de inundații;
- Refacerea și/sau reabilitarea rețelei publice de apă uzată (canalizare, stații de epurare) pentru localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e) afectate de inundații;
- Refacerea și/sau reabilitarea rețelei publice de joasă tensiune și a rețelei publice de iluminat cu eficiență energetică ridicată;
- Refacerea și/sau reabilitarea rețelei publice locale de alimentare cu gaz în comunele afectate de inundații sau către alte localități rurale sau către zone rurale care nu sunt conectate la rețea;
- Proiecte de investiții în infrastructura socială;
- Proiectele care promovează investiții în scopul conservării specificului local și a moștenirii culturale;
- Proiecte integrate de investiții⁹⁴;
- Investițiile privind refacerea și/sau modernizarea infrastructurii tehnico edilitare din comunele care beneficiază de sprijin din alte fonduri naționale sau comunitare;
- Investițiile pentru infrastructură de prevenire și protecție împotriva inundațiilor realizate de beneficiarii măsurii 125 „Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii” aferente PNDR.

Costuri neeligibile (lista indicativă):

- Proiectele de utilitate publică care nu respectă normele privind calitatea în construcții și nu sunt conforme cu normativele de proiectare;
- Cumpărarea de teren și/sau de imobile;

⁹² Conform Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații și Legii nr. 215/2001 a administrației publice locale cu modificările și completările ulterioare - Asociații de Dezvoltare Intercomunitară – structurile de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, fără scop patrimonial și de utilitate publică înființate de unitățile administrativ teritoriale (în cazul de față doar între comune) pentru realizarea a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice.

⁹³ Legea 82/1998 pentru aprobarea OG 43/1997 privind regimul juridic al drumurilor.

⁹⁴ Acțiunea/acțiunile secundară/secundare din cadrul proiectului integrat trebuie să dețină o pondere de minim 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului în cauză.

- Impozite și taxe fiscale;
- Costuri operaționale inclusiv costuri de întreținere și chirie;
- Comisioane bancare, costurile garanțiilor, cheltuieli de înființare și cheltuieli similare;
- Investiții care fac obiectul Măsurii 125 din Axa 1 a PNDR (drumurile de acces la fermă și cele de exploatare forestieră);
- Drumurile județene, naționale și rețeaua TEN-T;
- Achiziționarea de bunuri second-hand (utilizate), cu excepția celor care au ca obiectiv obținerea caracterului tradițional autentic;
- Orice cheltuieli realizate cu scopul asigurării mentenanței sau orice alte cheltuieli generate de simpla înlocuire în conformitate cu art. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;
- TVA, cu excepția TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real și definitiv suportat de către beneficiari, alții decât persoanele scutite de plata impozitului, conform art.71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr.1698/2005;
- Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului Euro APDRP;
- Contribuția în natură;
- Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.
- Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepția studiilor tehnice, a planurilor de afaceri și a studiilor de fezabilitate;

Criterii de eligibilitate:

- Comuna care prezintă proiect trebuie să fie cuprinsă în lista localităților cu infrastructură tehnico-edilărită afectată de inundațiile din anul 2010, aprobată prin act normativ, iar proiectul trebuie să vizeze reconstrucția și modernizarea drumurilor comunale, podurilor și podețelor afectate de inundațiile din 2010 și aparținând proprietății publice a unității administrative (comuna);
- Proiectul trebuie să fie realizat în spațiul rural conform definiției din PNDR;
- Proiectul nu prevede investiții în infrastructura rutieră afectată de inundațiile din 2010, finanțate prin programe comunitare sau naționale;
- Beneficiarul trebuie să prezinte SF și toate avizele și autorizațiile necesare investiției;
- Investiția să respecte Planul Urbanistic General (județean sau local);
- Beneficiarul se angajează să asigure mentenanța investiției.

Criterii de selecție

- a) Gradul de afectare al infrastructurii rutiere propuse prin proiect, calculat ca ponderea lungimii drumului afectat propus a fi refăcut prin proiect din lungimea totală a drumului comunal;
- b) Infrastructura rutieră propusă prin proiect asigură direct (intersectează) accesul la principalele căi rutiere, respectiv drumurile naționale, județene, comunale;
- c) Localitățile rurale care nu au primit sprijin anterior din fonduri comunitare pentru investiții în infrastructura rutieră;
- d) Localități rurale din regiunile cu grad de sărăcie ridicat;
- e) Proiecte care se încadrează într-o strategie de dezvoltare locală sau județeană.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate. Sistemul de selecție este prevăzut la subcapitolul 5.2.4. „Procedura de selecție”.

Sprijinul public (comunitar și național) acordat în cadrul acestei submăsuri va fi:

- **de până la 100% din totalul cheltuielilor eligibile**, iar valoarea totală eligibilă a proiectului nu va depăși 1,5 milioane Euro/proiect.

Descrierea angajamentelor

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenției de Plăți plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiții, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiționată de constituirea unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului.

În cazul beneficiarilor publici, Agenția de Plăți poate accepta beneficiarului drept garanție, un angajament scris, emis de către autoritatea ierarhic superioară, prin care aceasta se angajează la plata sumei de garantare în cazul în care nu se îndeplinesc condițiile în care a fost acordat avansul.

Garanția depusă se eliberează numai în cazul în care Agenția de Plăți stabilește că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiții a depășit valoarea avansului.

Pachetul de acte normative, pentru creditarea și garantarea investițiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanțării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul”, a constituit principalul instrument pentru creșterea absorbției fondurilor de pre-aderare.

Criteriile și liniile de demarcare cu alte instrumente financiare ale UE, cu alte măsuri PNDR și programe naționale

- **Demarcarea sprijinului FEADR, FEDR și FC pentru infrastructura de apă/apă uzată** are la bază Master Plan-uri Regionale, elaborate de către MMDD. Prin PNDR (FEADR) se vor finanța acele proiecte de infrastructură de apă/apă uzată din localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e.) cu excepția acelor localități rurale care sunt cuprinse în Proiectele Regionale care vor fi finanțate prin POS Mediu (FEDR, FC) și cu excepția proiectelor de infrastructură apă/apă uzată din stațiunile balneare și balneoclimaterice din spațiul rural care vor fi sprijinite prin POR (FEDR).

În plus, pentru ca această demarcare să fie clară la nivelul beneficiarilor, lista localităților rurale vizate de fiecare program în parte va fi adusă la cunoștința acestora.

În acest sens, sprijinul prin PNDR, POS Mediu și POR este unul complementar, garantarea demarcării fiind asigurată prin încheierea unui protocol între AM –urile implicate.

- **Demarcarea sprijinului FEADR, FEDR și FC privind gestionarea deșeurilor:**
 - În ceea ce privește managementul deșeurilor în perioada 2007-2013 prin FEDR și FC (POS Mediu) vor fi susținute investițiile de dezvoltare a sistemelor de management integrat la nivel de județ care vor acoperi de asemenea și localitățile rurale din județele care intră sub incidența POS Mediu și sunt anexate în acest program;
 - FEADR (Măsura 322, Axa 3 PNDR) va susține investițiile în stațiile de transfer pentru deșeuri și în echipament de gestionare al acestora în localitățile rurale din alte județe decât cele susținute prin POS Mediu, cu respectarea Planurilor Regionale de Gestionare a Deșeurilor.
- **Demarcarea intervenției FEADR, FEDR și FC privind infrastructura de transport** are la bază clasificarea drumurilor după cum este stipulat în legislația națională, astfel:
 - FEADR (PNDR – Axa3) va susține investițiile aferente drumurilor comunale și a altor drumuri din interiorul comunei;
 - FEDR (POR) va susține investițiile aferente drumurilor județene și străzilor urbane;
 - FEDR (POS Transport) va susține investițiile aferente drumurilor naționale;
 - FC (POS Transport) va susține investițiile aferente rețelei TEN-T.

- **Demarcarea cu Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene**

- PNDR va susține comunele ce își propun investiții în infrastructura rutieră (drumuri comunale, poduri și podețe aferente) afectată de inundații, cu excepția acelor comune care depun documente în vederea decontării din Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene a cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcțiune a infrastructurii rutiere afectate de inundațiile din 2010;
- FSUE va sprijini investițiile pentru celelalte categorii de drumuri (județene, naționale) plus investițiile în drumurile comunale afectate de inundații din comunele care depun documente în vederea decontării cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcțiune a infrastructurii rutiere respective.

Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit și Secretariatul General al Guvernului care este autoritatea desemnată pentru gestionarea Fondului Solidaritatea al UE, vor asigura, printr-un protocol semnat între părți, un sistem comun de verificare în vederea evitării dublei finanțări, începând cu etapa de depunere a proiectelor.

Astfel, comunele care și-au asigurat finanțarea și au început lucrările pentru refacerea infrastructurii rutiere în vederea decontării acestora din Fondul Solidaritatea al UE, nu pot primi finanțare din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

- **Demarcarea în privința intervenției FEADR și FEDR pentru patrimoniul cultural** se face astfel:

- FEADR (PNDR – Axa 3) va sprijini patrimoniul cultural local din mediul rural – grupa B⁹⁵
- FEDR (POR) va sprijini:
 - patrimoniul UNESCO și patrimoniul cultural național - grupa A⁹⁶
 - patrimoniul cultural local din mediul urban - grupa B.

- **Demarcarea în privința intervenției FEADR, FEDR și FSE privind investițiile în infrastructura aferentă serviciilor sociale:**

- FEADR (PNDR Axa 3) va susține prima înființare și dotarea infrastructurii aferente serviciilor sociale precum centre de îngrijire copii, bătrâni și persoane cu nevoi speciale și investiții noi în grădinițe pentru copii din spațiul rural;
- FEDR (POR) va susține reabilitarea infrastructurii existente.

- **Demarcarea cu alte măsuri PNDR**

- **Infrastructura de drumuri**
 - Prin Măsura 125 (Axa 1) vor fi sprijinite investițiile pentru drumurile de acces la fermă și drumurile de exploatare forestieră care sunt drumuri de utilitate privată și sunt administrate de persoane fizice sau juridice care le au în proprietate sau în administrare, conform legislației naționale în vigoare, în timp ce prin Măsura 322 vor fi sprijinite drumurile publice de interes local care aparțin proprietății publice a comunei.
- **Infrastructura de apă/apă uzată**
 - Prin Măsura 125 (PNDR – Axa 1) sunt susținute doar investițiile **de racordare a fermelor** situate în extravilan, la rețelele publice de alimentare cu apă și canalizare, în scopul dezvoltării și adaptării agriculturii iar în privința silviculturii investițiile constau în corectarea torentelor în bazinele

⁹⁵ în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată de Ministerul Culturii și Cultelor

⁹⁶ în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată de Ministerul Culturii și Cultelor

hidrografice, în timp ce prin Măsura 322 sunt susținute investițiile în **infrastructura publică** de apă/apă uzată realizate la nivel de comună.

- **Infrastructura recreațională**

- Prin Măsura 313 (PNDR – Axa 3) sunt susținute investițiile în **infrastructura recreațională ca investiții private** dependente sau independente de structura de primire turistică, în timp ce prin Măsura 322 sunt susținute **investițiile în infrastructura publică recreațională** ce deservește locuitorii comunei unde o astfel de investiție are loc.

• **Demarcarea cu Programul⁹⁷ Național de Reabilitare a Așezămintelor Culturale**

- Prin Programul Național de Reabilitare a Așezămintelor Culturale vor fi finanțate investițiile noi (construcție și dotare) pentru așezăminte culturale din spațiul rural
- Prin PNDR (Măsura 322 “Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”, Axa 3) se va sprijini reabilitarea, modernizarea și dotarea așezămintelor culturale existente în spațiul rural.

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pe perioada de programare 2007-2013 este următoarea:

Cost Total: 1.627.359.375 Euro

Cost Public: 1.596.266.679 Euro din care:

9.816.986 Euro cheltuială publică (9.232.165 Euro FEADR) reprezintă alocarea financiară din PERE pentru proiecte ce vizează noile provocări.

155.942.700 Euro cheltuială publică reprezintă alocarea financiară transferată din cadrul măsurii 313 „Încurajarea activităților turistice” pentru finanțarea proiectelor submăsurii 322 d) Investiții privind lucrări de refacere și modernizare a infrastructurii rutiere afectate de inundații în anul 2010.

Angajamente tranzitorii

Nu este cazul.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

A) Indicatori comuni aferenți măsurii dominante

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr de comune sprijinite Împărțit în funcție de tipul acțiunii de revitalizare (fizică, socială, economică)	1.026
	Volumul total al investițiilor Împărțit în funcție de tipul acțiunii de revitalizare (fizică, socială, economică)	1.474.600.112
Rezultat	Populația din mediul rural ce beneficiază de servicii îmbunătățite (mii persoane)	5.053

⁹⁷ Potrivit prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 118/2006 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 143/2007, cu modificările și completările aduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 65/2007.

Impact*	Creșterea economică (mil. Euro) din care contribuția Măsurii 322	231,7 35,7
	Crearea de locuri de muncă din care contribuția Măsurii 322	38.843 4.677

A1) Indicatori comuni aferenți sub-măsurii 322d)

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr de comune cu infrastructura afectată de inundații, sprijinite	104
	Volumul total al investițiilor	155.942.700 Euro

B) Indicatori adiționali

B1) comuni

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de acțiuni de servicii de bază sprijinite Împărțit în funcție de tipul acțiunii (inițiative ICT, mobilitate, infrastructură culturală și socială, infrastructură de mediu, training, facilități de îngrijire a copiilor, altele)	263
	Volumul total al investițiilor în servicii de bază Împărțit în funcție de tipul acțiunii (inițiative ICT, mobilitate, infrastructură culturală și socială, infrastructură de mediu, training, facilități de îngrijire a copiilor, altele)	95.157.612
	Numărul de acțiuni de patrimoniu rural sprijinite Împărțit în funcție de tipul patrimoniului (natural, cultural)	395
	Volumul total al investițiilor împărțit în funcție de tipul patrimoniului (natural, cultural)	72.602.236

B2) specifici naționali

Tipul investiției	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr de comune identificate în Master Planuri pentru infrastructura de apă/apă uzată, finanțate prin FEADR	200
	Număr de comune care nu au mai beneficiat de finanțare UE	513
	Număr de km realizați prin componenta infrastructură fizică de bază:	
	km de drum ⁹⁸	3.369
	km de conducte de alimentare cu apă ⁹⁹	6.317

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

⁹⁸ Din care modernizați: 3.032 Km și nou construiți 337 Km,

⁹⁹ Din care lucrări noi: 4.738 Km și extindere și/sau modernizare: 1.579 Km

	km de conducte de canalizare ¹⁰⁰	5.053
Impact*	Procent de populație rurală care datorită sprijinului beneficiază de condiții de viață îmbunătățite	50%

B3) specifici submăsurii 322d

Tipul indicatorului	Indicator	Ținta 2011-2013
Realizare	Număr de elemente de infrastructură edilitară îmbunătățite (refacute, inclusiv modernizate după caz)	
	km de drum realizați	780
	Poduri și podețe (bucăți)	208

Alocarea financiară suplimentară din PERE nu va conduce la o creștere a numărului de beneficiari sau acțiuni sprijinite ci la posibilitatea acoperirii într-o mai mare proporție a componentei investiționale destinată producerii energiei din resurse regenerabile în cadrul proiectelor integrate sau simple selectate.

Alocarea financiară suplimentară nu va conduce la o creștere a targetului indicatorului „Numărul de comune sprijinite”. În urma analizării stadiului implementării acestei măsuri, având în vedere faptul că până în prezent au fost angajate toate fondurile disponibile iar obiectivul stabilit inițial nu a fost atins, pentru ca Programul să conțină obiective cât mai realiste, comunele care vor fi sprijinite ca urmare a introducerii submăsurii d) vor fi parte a targetului stabilit inițial.

¹⁰⁰ Din care lucrări noi: 4.043 Km și extindere și/sau modernizare: 1.011 Km

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă

Submăsura 322 e) Investiții privind infrastructura de broadband în spațiul rural

Măsura	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 16a), alin. (1), lit. g), al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005. Articolul 52(b)(i) și 56 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005. Anexa III A Regulamentului Consiliului (CE) NR. 1698/2005 Punctul 5.3.3.2.1 a Anexei II al Regulamentului (CE) nr.1974/2006. Articolul 1 punctul 2 (1) (b) al Regulamentului (CE) Nr.473/2009
Codul măsurii	322
Codul submăsurii	322e)

Motivația sprijinului

Infrastructura de broadband – motivația sprijinului va avea la baza Strategia Națională de Broadband

Submăsura răspunde obiectivelor Planului European de Redresare Economică (PERE) prin sprijinirea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii broadband și aducerea de servicii de comunicații și internet de mare viteză tuturor cetățenilor Uniunii Europene. În același timp obiectivele acestei submăsurii sunt corelate cu cele ale Agendei Digitale pentru Europa și ale Strategiei Naționale de Broadband, strategie ce vizează creșterea ratei de penetrare a conexiunilor în bandă largă în rândul gospodăriilor, populației și agenților economici.

Investițiile în infrastructura de broadband reprezintă un important domeniu de intervenție contribuind atât direct cât și indirect, la atingerea priorităților legate de crearea locurilor de muncă și creștere economică în spațiul rural. Astfel, se produc efecte pentru dezvoltare economică prin facilitarea accesului la internet, crearea de servicii online și prin multe alte oportunități legate de marketing-ul produselor, de piața forței de muncă, schimbul de experiență și acces mai facil la exemple de bune practici, etc.

Dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere în coroborare cu stimularea sectorului de tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) va fi capabilă să stimuleze competitivitatea economică și să contribuie la asigurarea coeziunii sociale.

Submăsura accelerează creșterea ratei de penetrare broadband și se subsumează astfel obiectivelor Agendei Digitale pentru Europa, agendă ce propune creșterea ratei de penetrare broadband la nivel național până la 80% până în 2015 la nivelul gospodăriilor.

Agenda Digitală pentru Europa nu abordează în mod discriminatoriu tehnologiile utilizabile pentru realizarea obiectivelor sale. Tehnologiile fără fir pot asigura conectarea dintre o gospodărie și cel mai apropiat nod de rețea, fără a fi necesară o legătură fizică. Aceste rețele pot fi avantajoase în zonele în care instalarea rețelelor fixe este dificilă sau prea costisitoare (de exemplu în zonele muntoase). Totuși, deoarece mai mulți utilizatori împart aceeași conexiune pe ultima porțiune de legătură, viteza realizată poate fi mai mică decât viteza minimă urmărită. Pentru a asigura recepționarea de către utilizatorul final a unui anumit nivel al serviciului, pot fi necesare mai multe stații de bază, ceea ce poate conduce la creșterea costurilor. De asemenea, cererea pentru rate de transfer de mare viteză de la un număr mare de utilizatori pe rețelele fără fir tinde să necesite investiții suplimentare. Costul tehnologiilor fără fir terestre variază în funcție de diferiți factori, incluzând relieful, rata de transfer de date ce trebuie livrate până la utilizatorul final, cererea generală de trafic. Deși sateliții acoperă deja întregul teritoriu geografic al UE, costurile de operare ale rețelelor care apelează la această soluție sunt în continuare semnificative, astfel ofertele comerciale pentru utilizatorii finali din zonele în care nu sunt disponibile alte servicii de comunicații electronice în bandă largă sunt, în general, prohibitive.

În prezent, Strategia Națională de Broadband, aprobată prin HG 444/2009, definește termenul de internet de bandă largă sau "broadband" orice conexiune de internet care asigură o viteză de transfer

de minimum 1 Mbps partajat (valoare progresiv crescătoare) și un grad de disponibilitate lunară de minimum 98% pentru persoane fizice și minimum 4 Mbps pentru entitățile administrației publice/operatori economici. Zonele albe sunt definite ca fiind localitățile aparținătoare UAT de nivel NUTS5 (altfel spus, satele ce aparțin de comune) în care nu există acoperire broadband. Aceste localități pot fi considerate albe din punct de vedere al lipsei rețelei de acces local (bucă locală sau last mile) sau lipsei rețelei de distribuție (backhaul network). Această submăsură se adresează ambelor tipuri de zone albe și vizează investiții atât în infrastructura de distribuție cât și în cea de acces local, conform prevederilor de la secțiunea „*Tipul de servicii/acțiuni sprijinite*”.

În limitele obiectivelor sale de reglementare a domeniului comunicațiilor electronice, la nivelul anului 2010 ANCOM considera¹⁰¹ că, **din punct de vedere al cererii, serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte mobile nu reprezintă un substitut pentru serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe.**

Astfel, deși serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte mobile oferite prin intermediul tehnologiei 3G pot asigura viteze de download superioare limitelor de 1 Mbps/4 Mbps stabilite prin SNB, **limitările de capacitate¹⁰² din ofertele comerciale ale operatorilor mobili**, indică faptul că serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte mobile nu reprezintă un substitut pentru serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe.

De asemenea, conform definiției broadband-ului din Strategia Națională de Broadband și Digital Agenda, internetul în bandă largă la puncte mobile nu se califică drept broadband, dată fiind disponibilitatea redusă a serviciilor precum și limitarea de trafic impusă de furnizorii internetului în bandă largă la puncte mobile în ofertele comerciale actuale către clienți.

Studiile efectuate de către ANCOM și MSI au stabilit că serviciile de bandă largă sunt disponibile pentru cetățenii și întreprinderile din zonele mai dens populate. Din cauza costurilor cu investiția inițială și a costurilor de operare ridicate, prețurile abonamentelor la servicii de internet în bandă largă cresc semnificativ pentru populația din zonele rurale cu densitate redusă, devenind un obstacol major pentru dezvoltarea infrastructurii de bandă largă. Izolarea comunităților și depărtarea față de rețeaua de backbone cresc în mod semnificativ costurile investițiilor suplimentare necesare pentru a implementa în mod adecvat rețele de comunicații electronice în bandă largă. Ca efect, rețelele de distribuție (backhaul network) și de acces (bucă locală sau „last mile”) din aceste zone și conectarea către rețeaua magistrală (backbone network) sunt insuficiente sau lipsesc în zonele rurale (în special în zonele montane și cele în care densitatea populației este foarte scăzută. Aceste „zone albe”, în care nu există puncte de prezență (puncte locale de acces în bandă largă), rețele de distribuție și bucle locale pentru furnizarea de internet în bandă largă, sunt desemnate ca zone „eșec de piață”, întrucât nu prezintă interes pentru operatorii de telecomunicații. Datorită costurilor ridicate, investiția într-o astfel de zonă nu este fezabilă pentru operatorii economici din acest domeniu. Accesul la servicii de comunicații broadband ca serviciu de bază pentru populația din mediul rural contribuie la creșterea gradului de informare. De asemenea, accesul la aceste servicii crește atractivitatea economică a acestor zone pentru operatorii economici din alte domenii, contribuind la diminuarea sărăciei și depopulării respectivelor zone.

Rezultă astfel, necesitatea dezvoltării coerente a comunicațiilor electronice pentru acoperirea acestor „zone albe”, prin crearea rețelilor de distribuție (backhaul) și crearea sau modernizarea rețelilor de buclă locală (last mile), care să permită furnizarea de servicii internet broadband.

Din aceste motive, considerăm că doar o intervenție publică va crea condiții prealabile pentru reducerea "decalajului digital" dintre zonele rurale, care ar putea duce la excluderea economică și socială a cetățenilor și întreprinderilor locale.

Submăsura este orientată spre îndeplinirea unei nevoi economico-sociale, prin urmare, asistența comunitară este esențială pentru implementarea acestei submăsuri.

¹⁰¹ http://www.ancom.org.ro/uploads/forms_files/134661921_referat_aprobare_WLA_WBA.pdf, a se vedea capitolul 3.2.6. „Analiză de substituibilitate între serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte mobile și serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe”.

¹⁰² Structura ofertelor comerciale pentru acces la internet la puncte mobile este, de regulă, următoarea: primii “X” GB la viteze de până la Y Mbps; după depășirea celor “X” GB, fie viteza este limitată până la 128 Kbps, fie traficul suplimentar este tarifat în plus.

Obiectivele măsurii

Obiectivul general al măsurii vizează îmbunătățirea condițiilor de viață pentru populație, asigurarea accesului la serviciile de bază, ***inclusiv accesul local la infrastructura de comunicații în bandă largă și realizarea investițiilor care contribuie la atractivitatea zonelor rurale în vederea creării de locuri de muncă și inversării trendurilor de declin economic și social***, precum și protejarea moștenirii culturale și naturale din spațiul rural în vederea realizării unei dezvoltări durabile.

Obiective specifice :

- ✓ Crearea și modernizarea infrastructurii fizice de bază din zonele rurale

Obiectivul operațional ale acestei sub-măsuri vizează:

- ✓ Creșterea accesului populației rurale la servicii de comunicații în bandă largă.

Beneficiari

Beneficiarii sunt agenții economici, ce se încadrează în categoria întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) conform legislației în vigoare Legea 346/2004, ce activează sau urmează să activeze în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor.

Domeniul de aplicabilitate și acțiuni prevăzute

Sprijinul pentru această submăsură vizează investiții în infrastructura de broadband din spațiul rural, în comune (satul reședință sau satele componente) prin tipurile de acțiuni detaliate mai jos.

Tipul de servicii/acțiuni sprijinite

Modelul operațional susținut prin această submăsură este DBO (Design Build Operate), ceea ce înseamnă că beneficiarii vor proiecta, construi și opera infrastructura. De asemenea, această infrastructură rămâne în proprietatea beneficiarului.

➤ Crearea sau modernizarea buclelor locale la punct fix

Acest tip de acțiune se referă la suport financiar pentru:

- crearea unei infrastructuri de acces broadband la punct fix (bucă locală sau „last mile”) în zonele fără acces la internet în bandă largă;
- modernizarea infrastructurii existente de telecomunicații, în întregime sau parțial, inadecvată, insuficientă (ex. o calitate scăzută, capacitate scăzută, siguranță scăzută sau acoperire insuficientă) sau incapabilă să ofere o calitate minimă a serviciilor broadband către populație.

Bazându-se pe ***o specificație tehnologică neutră*** a unei viitoare infrastructuri capabile să sprijine serviciile solicitate, această acțiune poate include:

- lucrările de realizare sau modernizare a buclelor locale la punct fix (last-mile network), de la PLABL la utilizatorul final;
- realizarea sau modernizarea punctelor locale de acces în bandă largă (PLABL), inclusiv lucrările aferente necesare;
- finanțarea echipamentelor tehnice și toate lucrările civile aferente instalării și punerii în funcțiune a acestora (ca de exemplu canalizații, conducte, piloni, stații la sol etc.);
- finanțarea sistemelor de software necesare;

- instalarea elementelor de rețea și a facilităților asociate acestora (ca de exemplu switch local digital și routere, puncte de prezență etc.);
- racordarea la o rețea de distribuție(backhaul network) în vederea asigurării unei conexiuni adecvate la rețeaua magistrală (backbone network).

➤ **Crearea rețelei de distribuție și crearea sau modernizarea buclelor locale**

Acest tip de acțiune se referă la suport financiar pentru:

- crearea unei infrastructuri de acces broadband la punct fix (bucă locală sau „last mile”) în zonele fără acces la internet în bandă largă;
- modernizarea infrastructurii existente de telecomunicații, în întregime sau parțial, inadecvată, insuficientă (ex. o calitate scăzută, capacitate scăzută, siguranță scăzută sau acoperire insuficientă) sau incapabilă să ofere o calitate minimă a serviciilor broadband către populație;
- crearea unei infrastructuri de distribuție broadband (backhaul network), în zonele în care aceasta nu există, de la punctul de inserție în rețeaua magistrală de mare capacitate (backbone network) până la punctul local de acces în bandă largă (PLABL), pentru a conecta rețeaua de acces local la rețeaua backbone.

Bazându-se pe *o specificație tehnologică neutră* a unei viitoare infrastructuri capabile să sprijine serviciile solicitate, această acțiune poate include:

- lucrările de realizare sau modernizare a buclelor locale la punct fix (lastmile network), de la PLABL la utilizatorul final;
- realizarea sau modernizarea punctelor locale de acces în bandă largă (PLABL), inclusiv lucrările aferente necesare;
- finanțarea echipamentelor tehnice și toate lucrările civile aferente instalării și punerii în funcțiune acestora (ca de exemplu canalizații, conducte, piloni, stații la sol etc.);
- finanțarea sistemelor de software necesare;
- instalarea elementelor de rețea și a facilităților asociate acestora (ca de exemplu switch local digital și routere, puncte de prezență etc.);
- crearea unei infrastructuri de distribuție (backhaulnetwork) în vederea asigurării unei conexiuni adecvate la rețeaua magistrală (backbone network);
- realizarea punctelor de inserție și a lucrărilor de racordare la rețelele backbone.

Tipul de costuri acoperite

Suplimentar costurilor aferente acțiunilor menționate anterior pot fi sprijinite și următoarele tipuri de costuri:

În funcție de tipul acțiunii, soluția tehnică și zona acoperită de investiție, costurile lucrărilor de inginerie civilă pot reprezenta până la 80% din costurile de construire a infrastructurilor broadband. Această submăsură implică sprijin financiar pentru lucrări de inginerie civilă (cum ar fi conducte, microconducte și guri de vizitare) și alte elemente de rețea pasive (ca de exemplu turnuri de antene, piloni, fibră optică neechipată, cadre de distribuție, etc). Dacă este posibil, o astfel de construcție trebuie preluată în sinergie cu alte lucrări civile.

Costurile aferente realizării rețelei de backhaul pot include: achiziționarea echipamentelor și a lucrărilor pentru punctul de conectare al rețelei de distribuție la o rețea magistrală (backbone) și alte costuri unitare necesare conectării (ex. taxă de conectare).

Costurile aferente realizării sau modernizării rețelei locale de acces pot include: realizarea de puncte locale de acces în bandă largă (PLABL), achiziționarea echipamentelor și a lucrărilor de instalare și de amenajare a PLABL, achiziționarea echipamentelor și a lucrărilor de instalare și de amenajare a rețelelor locale.

Conform art. nr. 55 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 vor fi susținute și costurile generale legate de întocmirea proiectului precum taxe pentru arhitecți, ingineri și consultanți, studii de fezabilitate/memorii justificative, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor necesare implementării proiectelor, așa cum sunt ele menționate în legislația națională, achiziționarea de patente și licențe, în limita unui procent de 10% din valoarea totală a proiectului, iar pentru proiectele care nu prevăd construcții în limita a 5%.

Criterii de eligibilitate:

- Investiția prevăzută prin proiect va fi realizată în spațiul rural fără acoperire broadband la punct fix, pe baza unei liste a zonelor albe întocmită și/sau agreată de autoritățile abilitate în domeniu (MSI/ANCOM);
- Solicitanții sprijinului trebuie: să fie IMM-uri, atât cele existente, cât și start-up¹⁰³, să desfășoare activitatea în domeniul telecomunicațiilor și să fie autorizați de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM);
- Solicitanții trebuie să prezinte toate avizele, acordurile și autorizațiile necesare investiției;
- Investiția trebuie să respecte Planul Urbanistic General sau Planul Urbanistic Zonal aferent zonelor acoperite de investiții;
- Solicitanții trebuie să prezinte avizele/autorizațiile de mediu¹⁰⁴, necesare investiției sau să prezinte dovada că a făcut demersurile pentru a obține toate avizele și acordurile conform legislației în vigoare, în domeniul mediului.
- În situația în care beneficiarul nu prezintă toate autorizațiile/acordurile/avizele solicitate înainte de semnarea contractului, proiectul devine neeligibil;
- Proiectul trebuie să conțină un memoriu justificativ/studiul de fezabilitate prin care solicitantul sprijinului trebuie să demonstreze viabilitatea investiției;
- Beneficiarul se angajează că va asigura cofinanțarea proiectului;
- Viteza de transfer pe care solicitanții sprijinului trebuie să o asigure va fi în conformitate cu prevederile H.G. 444/2009 privind aprobarea Strategiei guvernamentale de dezvoltare a comunicațiilor electronice în bandă largă în România pentru perioada 2009-2015, respectiv minimum 1 Mbps partajat pentru clienți persoane fizice și 4 Mbps partajat pentru persoane juridice;

Ațiunile finanțate prin această submăsură nu vor face obiectul finanțării altor fonduri comunitare sau naționale sau altor măsuri din PNDR.

În contextul acordării sprijinului financiar prin intermediul ajutorului „de minimis”:

- Cererea de finanțare va fi însoțită de o declarație pe propria răspundere prin care beneficiarul certifică faptul că nu este îndeplinită nicio condiție pentru a fi considerat întreprindere în dificultate¹⁰⁵;
- Pentru a beneficia de finanțare nerambursabilă din fondurile alocate, beneficiarul va da o declarație pe propria răspundere privind respectarea regulilor ajutoarelor „de minimis” primite în acel an fiscal și în ultimii doi ani fiscali (fie din surse ale statului sau ale autorităților locale, fie din surse comunitare).

¹⁰³ Nou înființate

¹⁰⁴ Conform protocolului încheiat cu Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, orice investiție realizată prin PNDR va fi încadrată de către MMDD care va solicita, după caz, un studiu de impact asupra mediului.

¹⁰⁵ Conform prevederilor Linii Directoare Comunitare cu Privire la Ajutoarele de Stat pentru Salvarea și Restructurarea Întreprinderilor aflate în Dificultate (Community Guidelines On State Aid For Rescuing And Restructuring Firms in Difficulty) publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C244/2004;

- În vederea evitării monopolurilor locale în domeniul comunicațiilor electronice în bandă largă, beneficiarul ajutorului „de minimis” va oferi acces în condițiile pieței și nediscriminatoriu la rețelele de distribuție finanțate în cadrul acestei submăsuri, tuturor operatorilor interesați să-și dezvolte propria rețea de acces, în limita capacităților tehnice disponibile și urmare unei cereri exprese din partea acestora.

Costuri neeligibile (lista indicativă):

- Cumpărarea de teren și/sau de imobile;
- Impozite și taxe fiscale;
- Costuri operaționale inclusiv costuri de întreținere și chirie;
- Comisioane bancare, costurile garanțiilor, cheltuieli de înființare și cheltuieli similare;
- Achiziționarea de bunuri second-hand (utilizate);
- Orice cheltuieli realizate cu scopul asigurării mentenanței sau orice alte cheltuieli generate de simpla înlocuire în conformitate cu art. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;
- TVA, cu excepția TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real și definitiv suportat de către beneficiari, alții decât persoanele scutite de plata impozitului, conform art. 71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005;
- Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului Euro APDRP;
- Contribuția în natură;
- Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.
- Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepția studiilor tehnice, a planurilor de afaceri și a studiilor de fezabilitate;
- Costuri privind închirierea de mașini, utilaje, instalații și echipamente;

Intensitatea sprijinului

Intensitatea sprijinului public nerambursabil va fi de până la 90%¹⁰⁶ din totalul cheltuielilor eligibile iar volumul sprijinului nu va depăși plafonul de 200.000 Euro/beneficiar.

Beneficiarii acestei măsuri vor primi tratament egal fără discriminare pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenență politică sau religioasă, etc.

Prevederi privind ajutorul de stat

Sprijinul acordat prin această sub-măsură se va face conform Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/2006 din 15 Decembrie 2006 de aplicare a art. 87 și 88 a Tratatului privind ajutorul „de minimis”, Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006 sau Regulamentului (UE) al Comisiei nr. 1407/2013 din 18 Decembrie 2013 privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis, Jurnalul Oficial L 352/1 din 24.12.2013 (valoarea totală a ajutoarelor de minimis primite pe perioada a 3 ani fiscali de către un beneficiar nu va depăși plafonul maxim al ajutorului public de **200.000 Euro/beneficiar**).

Acest plafon se aplică indiferent de forma ajutorului „de minimis” sau de obiectivul urmărit și indiferent dacă ajutorul acordat de Statul Membru este finanțat în totalitate sau parțial din surse de origine comunitară.

Regulile ajutorului de stat se aplică măsurilor Axei 3 în conformitate cu articolul 70(8) al Regulamentului nr. 1698/2005 și articolului 57 al regulilor de implementare.

¹⁰⁶Intensitatea ajutorului public nerambursabil pentru IMM-urile din regiunea București-Ilfov va fi cu 15% mai mică decât în celelalte regiuni ale țării datorită faptului că în această regiune PIB-ul este mai mare decât în restul regiunilor

Reguli privind acordarea, cumulul, raportarea și monitorizarea acordării ajutoarelor potrivit regulii de minimis¹⁰⁷

Acordarea și monitorizarea sprijinului prin această submăsura se face pe baza **declarației pe proprie răspundere a beneficiarului**, în conformitate cu art. 3, alineatul (1) al Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/15.12.2006 de aplicare a art. 87 și 88 al Tratatului privind ajutorul “de minimis”, Jurnalul Oficial L 379/28.12.2006, sau cu art. 6, alin. (1) al Regulamentului (UE) al Comisiei nr. 1407/2013 din 18 Decembrie 2013 privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis, Jurnalul Oficial L 352/1 din 24.12.2013, după caz, iar MADR, în calitate de furnizor de ajutor “de minimis” va ține evidența acestor ajutoare în conformitate cu art. 3, alineatul (3) al aceluiași regulament și potrivit prevederilor art. 6 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 117/2006¹⁰⁸ privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat și a prevederilor Regulamentului pus în aplicare prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 175/2007¹⁰⁹ privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat.

În cazul în care beneficiarul accesează în paralel pentru același proiect sprijin acordat în cadrul programului prin fondurile de garantare pentru garanții bancare, ajutorul total cumulat acordat acestuia nu poate depăși cuantumul prevăzut în cadrul măsurii.

Criterii de selecție

1. Proiectele care prin investiția propusă se adresează unui număr cât mai mare de gospodării;
2. Proiectele a căror soluție tehnică oferă cea mai mare viteză de transfer al datelor pentru utilizatorul final;

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate. Sistemul de selecție este prevăzut la subcapitolul 5.2.4. „Procedura de selecție”.

Nu este permisă finanțarea a două sau mai multe proiecte, depuse de beneficiari diferiți, care se suprapun parțial sau total pe spațiul teritorial propus a se desfășura investițiile. Astfel, în cazul în care există mai multe proiecte care vizează același teritoriu (parțial sau total), va fi selectat numai proiectul care a obținut punctajul cel mai mare pe baza criteriilor de selecție prezentate anterior. În cazul în care mai multe proiecte care vizează același teritoriu (parțial sau total) obțin același punctaj, va fi selectat proiectul în cadrul căruia costul mediu per gospodărie este cel mai mic.

Descrierea angajamentelor

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenției de Plăți plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiții, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiționată de constituirea unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului.

Garanția depusă se eliberează numai în cazul în care Agenția de Plăți stabilește că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiții a depășit valoarea avansului.

Criteriile și liniile de demarcare cu alte instrumente financiare ale UE, cu alte măsuri PNDR și programe naționale

- **Demarcarea cu Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice privind infrastructura de broadband**
 - demarcarea are la bază criteriul teritorial, pe baza unui protocol de colaborare prin care părțile semnatare (MADR și MSI) vor stabili de comun acord modalitatea de intervenție pentru evitarea dublei finanțări și a dezvoltării de rețele paralele de internet în bandă largă;
 - la solicitarea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR), Agenția Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM) a întocmit lista „zonelor

¹⁰⁷ Detalii potrivit Cap. IX Ajutoare de stat

¹⁰⁸ M.Of. 1042 din 28.12.2006

¹⁰⁹ M.Of. 436 din 28.06.2007

albe”, care cuprinde comunele și satele aparținătoare din zona rurală în care nu există rețea de comunicații electronice (de acces – buclă locală și/sau de distribuție – backhaul) pe care pot fi furnizate servicii de comunicații electronice în bandă largă la punct fix, cu viteze de transfer de minimum 1 Mbps partajat pentru persoane fizice, respectiv de minimum 4 Mbps partajat pentru persoane juridice;

- Ministerul pentru Societatea Informațională (MSI), a stabilit aria eligibilă prin proiectul Ro-NET, selectând în baza Studiului de Fezabilitate, pe lângă unele localități aparținând spațiului urban și unele din localitățile rurale aflate în lista zonelor albe furnizată de ANCOM. În aceste localități prin proiectul Ro-NET se vor sprijini investițiile în realizarea rețelei de distribuție (backhaul) la parametrii broadband;
- demarcarea dintre cele două intervenții va consta în eliminarea de către MADR, din lista „zonelor albe” elaborată de către ANCOM, a localităților selectate de MSI pentru implementarea proiectului Ro-NET, lista rezultată în urma operației de eliminare reprezentând aria de eligibilitate a intervențiilor propuse prin submăsura 322e). Din aceste localități, cele care dețin rețele de distribuție la parametrii broadband conform studiului ANCOM vor fi eligibile numai pentru dezvoltarea rețelelor de acces (bucle locale).

Astfel, prin proiectul Ro-NET nu pot fi dezvoltate rețele de distribuție în zonele eligibile în cadrul submăsurii 322e, iar prin submăsura 322e nu se poate interveni pentru dezvoltarea infrastructurii de internet în bandă largă în zonele selectate în aria de intervenție a proiectului Ro-NET.

➤ **Demarcarea cu Măsura 312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi” din Programul Național de Dezvoltare Rurală**

Nu este necesară demarcarea cu măsura 312 în cadrul căreia au fost eligibile micro-întreprinderile cu activitate corespunzătoare codurilor CAEN (6110, 6120, 6130, 6190) din următoarele considerente:

- zonele în care au fost implementate/selectate proiectele care au vizat dezvoltarea de infrastructuri de broadband vor fi eliminate din lista zonelor albe;
- beneficiarii proiectelor implementate care au vizat infrastructuri de internet (care nu se încadrează în parametrii ce definesc broadband-ul) vor putea beneficia de sprijin financiar în cadrul acestei submăsuri pentru modernizarea respectivelor rețele.

Finanțare sub-măsura 322e)

Alocarea financiară a sub-măsurii pe perioada de programare 2007-2013 este:

Cost total: 10.907.762 Euro

Cheltuielă publică: 9.816.986 Euro, din care 9.232.165 Euro FEADR reprezentând alocarea financiară din PERE.

Angajamente tranzitorii

Nu este cazul.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

B) Indicatori comuni

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de acțiuni ICT	56 inițiative broadband
	Volumul total al investițiilor în inițiative ICT (euro)	10.907.762
Rezultat	Creșterea acoperirii internet în rândul populației rurale (nr. persoane care au acces la conexiuni de	50.350 ¹¹⁰

¹¹⁰Valoarea indicatorului a fost calculată pe baza datelor statistice preliminare prezentate de INS cu privire la recensământul populației

	internet)	
Impact ¹¹¹	Creșterea economică (mil. Euro)	231,7
	din care contribuția Măsurii 322	35,7
	contribuția submăsurii 322	1,7
	Crearea de locuri de muncă	38.843
	din care contribuția Măsurii 322	4.677
	contribuția submăsurii 322e	360

C) Indicatori adiționali

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul gospodăriilor din spațiul rural care au acces la internet	18.929 ¹¹²

2011, date care precizau un număr mediu de 2,66 persoane/gospodărie

¹¹¹Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

¹¹²Estimat la un cost mediu de dezvoltare broadband de 1.411 eur/gosp. (costul aferent scenariului maxim pentru România pe gospodărie) conform unui studiu pregătit de P. Koutroumpis pentru divizia PJ/INCO/ICT a European Investment Bank
http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/document.cfm?action=display&doc_id=777

5.3.4. Implementarea Axei LEADER

Denumirea axei	LEADER
Baza legală	Art. 61 - 65 din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR Art. 37 - 39 din Regulamentul Comisiei nr. 1974/2006 ce stabilește reguli detaliate de aplicare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 și punctul 5.3.4. din Anexa II a aceluiași regulament Tratatul de aderare la Uniunea Europeană a României și Bulgariei (Anexa VIII privind dezvoltarea rurală) Articolul 1, punct 1 b, din Decizia Consiliului nr. 664/2006, de adaptare a Anexei VIII din Tratatul de Aderare a Bulgariei și României din 19 iunie 2006 Articolul 1, punctul 2 și 3 din Regulamentul Comisiei nr. 434/2007 de modificare a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 privind normele de aplicare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 , ca urmare a aderării Bulgariei și României la Uniunea Europeană Articolul 1, punctul 1 din Regulamentul Consiliului nr. 1463/2006 din 19 iunie 2006 de modificare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR

Motivație

Spațiul rural românesc se confruntă cu numeroase curențe, acestea reprezentând și motivul pentru disparitățile între urban-rural prin prisma tuturor componentelor sale: economia rurală, potențialul demografic, sănătate, școală, cultură, etc.

Pentru reducerea acestor disparități, una dintre soluții o reprezintă elaborarea și implementarea unor strategii integrate de dezvoltare de către comunitățile locale, având ca punct de plecare nevoile identificate la nivel local și potențialul endogen.

Nevoile de la nivel local sunt multe și variate fiind conștientizate mai clar de către comunitățile locale astfel că elaborarea unor strategii de la nivel central nu poate acoperi întru-totul nevoile spațiului rural.

Abordarea LEADER are o importanță deosebită întrucât va contribui prin prisma specificului ei la o dezvoltare echilibrată a teritoriilor rurale și la accelerarea evoluției structurale.

Implicarea actorilor locali în dezvoltarea propriilor zone, va contribui la realizarea unei dezvoltări dinamice sprijinită de o strategie de dezvoltare locală elaborată și implementată local și administrată de reprezentanți ai GAL care vor reprezenta interlocutorii populației din teritoriile respective în vederea îmbunătățirii continue a strategiei și a acțiunilor ce vor fi implementate.

Astfel, comunitățile locale vor determina în urma unor studii locale care sunt nevoile zonei în care trăiesc, care sunt modalitățile de satisfacere a acestora și cum poate fi pus în valoare potențialul endogen, acțiuni în urma cărora spațiul rural va evolua în folosul comunităților locale.

Practic, dezvoltarea teritoriilor rurale acoperite de abordarea LEADER, va fi programată și coordonată de actorii locali ce vor reprezenta factorul decizional și, de asemenea, vor purta responsabilitatea evoluției în timp.

Obiective

Obiectivul general al axei 4 - Demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală

Abordarea LEADER, prin acțiunile sale specifice va duce la îmbunătățirea guvernantei locale și la promovarea potențialului endogen al teritoriilor.

De asemenea, abordarea LEADER presupune consolidarea coerenței teritoriale și implementarea de acțiuni integrate, ce pot conduce la diversificarea și dezvoltarea economiei rurale, în folosul comunităților.

Un alt deziderat îl constituie construcția instituțională în vederea elaborării și implementării de strategii integrate ce vor da posibilitatea actorilor din spațiul rural, reprezentanți ai diferitelor domenii de activitate, să conlucreze și să interacționeze în folosul comunităților rurale.

Strategiile elaborate și selectate se vor materializa în proiecte ce vor fi implementate în aria de acoperire a GAL, proiecte ce vor fi sprijinite financiar din fonduri publice la care se va adăuga co-finanțarea privată.

Datorită caracterului orizontal al axei 4, ce presupune accesarea mai multor măsuri din cadrul axelor FEADR, impactul acțiunilor implementate prin această abordare este foarte ridicat și acoperă o arie largă de acțiuni și beneficiari.

LEADER poate juca un rol important în stimularea unor abordări noi și inovative pentru dezvoltarea zonelor rurale. Inovația va fi încurajată prin flexibilitate și libertate în luarea deciziei privind acțiunile ce se doresc a fi puse în practică.

Inovația în zonele rurale poate implica transferul și adaptarea inovației generată în altă parte, modernizarea formelor tradiționale de know-how sau descoperirea de noi soluții la problemele rurale persistente pe care alte instrumente politice nu au reușit să le rezolve într-un mod durabil și satisfăcător. Acestea pot furniza răspunsuri noi la problemele zonelor rurale.

Cooperarea cu alte teritorii incluse în strategiile de dezvoltare locală va facilita transferul și adaptarea inovațiilor dezvoltate în altă parte.

Axa LEADER constituie o noutate în România și reprezintă o provocare pentru toți actorii ce vor fi implicați în implementarea acesteia, prin prisma obiectivelor ambițioase. Aceasta urmează a fi implementată „pas cu pas”, orientându-se la început pe activități de instruire a actorilor locali și de sprijinire a teritoriilor în vederea realizării strategiilor de dezvoltare. O primă selecție de Grupuri de Acțiune Locală este prevăzută pentru anul 2009, acestea reprezentând prin „puterea exemplului” un stimulent și un sprijin real pentru alte teritorii, precum și pentru parteneriate ce nu au ajuns la maturitate urmând ca acestea să participe la ultima selecție a GAL.

Obiectivele specifice urmăresc:

- participarea membrilor comunităților rurale la procesul de dezvoltare locală și încurajarea acțiunilor inovative (spre exemplu, soluții noi la probleme vechi, introducerea și dezvoltarea unor produse noi, noi sisteme de piață, modernizarea activităților tradiționale prin aplicarea de noi tehnologii, etc.). (măsura 41)
- încurajarea actorilor de la nivel local de a lucra împreună cu reprezentanții altor comunități din interiorul sau exteriorul țării (măsura 421),
- stimularea formării de parteneriate, pregătirea și asigurarea implementării strategiilor de dezvoltare locală (măsura 431)

Obiectivele operaționale se regăsesc în fișele tehnice ale măsurilor 41, 421 și 431.

Măsuri

Acțiunile ce vor fi întreprinse în cadrul Axei 4, prin intermediul celor 3 măsuri, pot fi sintetizate astfel:

- Măsurile 41 și 421, prin intermediul cărora, se implementează strategiile de dezvoltare locală de către GAL, în teritoriile selectate, oferă posibilitatea atingerii obiectivelor axelor 1, 2 și 3

din FEADR, în concordanță cu strategia elaborată la nivel local, ce se va materializa prin proiecte realizate individual sau prin cooperare cu alte GAL-uri/parteneriate.

- Măsura 431, divizată în două sub-măsuri, respectiv:
 - Sub-măsura 431.1 sprijină construcția de parteneriate public-private, elaborarea strategiilor de dezvoltare locale și pregătirea Planului de Dezvoltare Locală în vederea participării la selecția GAL-urilor;
 - Sub-măsura 431.2 oferă sprijin Grupurilor de Acțiune Locală pentru: cheltuieli de funcționare, animare și dobândirea de competențe.

Ponderea partenerilor în cadrul Grupului de Acțiune Locală

GAL-urile reprezintă parteneriate public-private alcătuite din reprezentanți ai sectoarelor:

Public

- administrație publică (la nivel local și județean – primării, consilii locale, județene, etc.)
- servicii publice (servicii sociale, de sănătate și transport, școli, universități, etc.)

Privat

- sector comercial (societăți pe acțiuni, societăți cu răspundere limitată, etc.);
- sector financiar (bănci, instituții de credit, etc.);
- sector agricol (cooperative agricole, grupuri de producători, etc.);
- organizații de întreprinzători;
- societăți de furnizare a serviciilor comunitare (culturale, radio, TV, servicii non-culturale, etc.).

Societate civilă

- organizații non-profit, asociații, fundații, federații (asociații de mediu, asociații culturale, sociale, religioase, camere de comerț, unități de cult, etc.);
- persoane fizice, grupuri de persoane neînregistrate oficial.

La nivelul decizional din cadrul GAL, reprezentanții privați și ai ONG-urilor vor reprezenta peste 50%, urmând ca partea publică să reprezinte mai puțin de 50%.

Numărul indicativ de GAL-uri în România

Analizând situația socială, economică și geografică, coerența teritorială și omogenitatea, raportată la numărul de locuitori și suprafața eligibilă, la alocarea financiară prevăzută pentru axa LEADER, precum și interesul manifestat de actorii locali materializat prin selecția în anul 2006 a 120 de teritorii, potențiale GAL, ai căror reprezentanți au fost instruiți de către minister în scopul dobândirii cunoștințelor necesare pentru formarea parteneriatelor, elaborării strategiilor de dezvoltare locală și implementării abordării LEADER, putem estima orientativ că în urma procedurilor de selecție, poate rezulta un număr indicativ de 151 GAL-uri ce pot acoperi aproximativ 80% din suprafața eligibilă pentru implementarea axei LEADER în România.

Estimările cu privire la numărul de GAL-uri și suprafața acoperită de acestea, au ca reper următoarele aspecte:

- potențialele GAL-uri selectate pentru formare sunt în contact permanent cu ministerul și cu DADR - urile, în vederea consolidării parteneriatelor și a elaborării strategiilor, fapt ce ne îndreptățește să credem că o parte dintre acestea vor putea deveni GAL după prima procedură de selecție, urmând ca cele neselectate sau parteneriatele ce se vor forma ulterior să continue sau să înceapă activitatea de instruire prin sub-măsura 431.1 în vederea pregătirii și participării la ultima selecție GAL.

- suprafața inițială acoperită de potențialele GAL-uri se situează la aproximativ 35% din arealul eligibil pentru abordarea LEADER, iar numărul de locuitori din cadrul GAL, la aproximativ 40.000, aflându-se în acest moment în faza de conturare mai clară a teritoriilor, de cele mai multe ori prin adăugarea mai multor localități, ceea ce conduce la teritorii mai mari decât cele stabilite inițial

Spațiul eligibil pentru implementarea axei LEADER

Spațiul eligibil pentru implementarea axei LEADER îl constituie spațiul rural definit conform legislației din România (comune și orașe) la care se adaugă un număr de 206 orașe mici (care nu depășesc 20.000 locuitori). Includerea orașelor în teritoriul eligibil LEADER va asigura coerența teritorială, masa critică necesară din punct de vedere al resurselor umane, financiare și economice, pentru a susține o strategie de dezvoltare locală viabilă.

Coerența teritorială va elimina riscul ca acțiunile prevăzute a fi implementate într-un teritoriu să întâmpine diverse obstacole prin formarea unui teritoriu compus din mai multe unități administrative fără continuitate teritorială și lipsite de punctul comun reprezentat de un oraș care asigură susținerea economiei rurale prin relațiile create în timp între locuitori.

Deși conform legislației naționale în vigoare spațiul rural reprezentat de comune și sate, și spațiul urban compus din orașe și sate aparținătoare ale acestora, este delimitat utilizând anumite criterii, orașele ce vor fi parte componentă a unui GAL, în marea lor majoritate, au fost create în mod artificial, neavând la bază criterii corecte, așa încât astăzi se află într-o situație contradictorie, deoarece gradul lor de dezvoltare, în cele mai multe cazuri, este precar, iar economia locală se axează în principal pe sectorul agricol. Problemele cu care se confruntă locuitorii acestor orașe sunt similare cu cele întâlnite în sate și comune, diferențiindu-se de fapt doar prin numărul mai ridicat de locuitori din cadrul unității administrative, fapt ce duce spre dependența locuitorilor din spațiul rural de localități cu o populație mai numeroasă, pentru a putea pune în valoare mai bine rodul muncii lor.

Mai mult, pentru asigurarea caracterului rural al teritoriilor sub-regionale bine identificate acoperite de GAL, și pentru evitarea direcționării greșite a strategiei și proiectelor, din aria de acoperire a unui GAL va putea să facă parte un singur oraș, iar în condiții excepționale, ce vor trebui argumentate în conformitate cu principiile abordării LEADER, vor fi acceptate două sau mai multe orașe, dar care să nu însumeze mai mult de 20.000 de locuitori. Totodată, populația din orașele mici nu poate depăși 25% din numărul total de locuitori dintr-un GAL.

În vederea evitării absorbției masive a fondurilor LEADER de către orașe, organizațiile ce provin din orașe având ca responsabilitate și zona rurală învecinată – consilii județene, prefecturi, consilii locale, furnizori de formare, servicii de consultanță, etc. nu vor avea o pondere mai mare de 25% la nivel decizional.

Totuși, ca excepție, GAL-ul poate selecta proiecte individuale ce vor fi implementate în totalitate sau parțial în alte orașe care nu fac parte din aria de acoperire a GAL, atât timp cât proiectul este în beneficiul zonei rurale (de exemplu, un proiect ce include dezvoltarea într-un oraș a unui punct de desfacere a produselor provenite de la ferme aflate în zona rurală învecinată).

Astfel, suprafața eligibilă pentru Leader cuprinde o populație de aproximativ 11,7 mil., din care aproximativ 2 milioane provin din orașe, iar suprafața eligibilă pentru implementarea axei LEADER este de 227.000 km² (207.000 km² spațiul rural definit conform definiției naționale, la care se adaugă aproximativ 20.000 km² suprafața deținută de orașele cu până la 20.000 locuitori). Astfel, 17% din populația spațiului eligibil LEADER poate proveni din orașe mici și aproximativ 9% din suprafața eligibilă va fi cea deținută de orașele mici cu până la 20.000 locuitori.

Procedura și calendarul de selecție a GAL-urilor

După aprobarea PNDR 2007-2013 de către Comisia Europeană, prioritatea MADR va fi lansarea fazei de construcție instituțională, care va fi deschisă pentru toate teritoriile /parteneriatele / reprezentanții ce îndeplinesc condițiile de accesare a Măsurii 431, respectiv sub-măsura 431.1, de la începutul anului

2008 până la sfârșitul anului 2009, în vederea formării de parteneriate și sprijinirea acestora pentru participarea la procedurile de selecție GAL.

Procesul de selecție a GAL va fi lansat oficial în anul 2009, prima rundă de selecție vizând selectarea primelor Grupuri de Acțiune Locală. Aceste GAL-uri vor reprezenta un bun exemplu al practicii de dezvoltare locală și vor sprijini procesul de instruire care vizează apoi selectarea până la finalul anului 2010 a numărului rămas de GAL-uri.

Procedura de selecție va fi deschisă la nivel național adresându-se tuturor teritoriilor/parteneriatelor eligibile, fără a se face discriminare în funcție de religie, naționalitate, gen, etc. și va asigura competiția între grupurile de acțiune locală pe baza strategiilor de dezvoltare locală.

Apelurile de selecție vor fi difuzate la scară națională prin intermediul, mass - media și internet, în cadrul cărora Autoritatea de Management va explica obiectivele axei LEADER, procedura de selecție și criteriile de eligibilitate și selecție.

• *Autorități responsabile*

Autoritățile responsabile de implementarea axei LEADER în România sunt:

- Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale - Autoritate de Management pentru PNDR;
- Direcțiile pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală – reprezentanții Autorității de Management la nivel județean, ce vor fi responsabili de îndeplinirea următoarelor atribuții: promovarea în teritoriu a oportunităților privind dezvoltarea locală, sprijinirea GAL-urilor în activitatea lor, participarea la Comitetele de Selecție din cadrul GAL ca observator, raportarea lunară către AM, cu privire la stadiul implementării strategiilor locale, etc.
- Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit – autoritate pentru implementarea tehnică și financiară a măsurilor;
- Grupul de Acțiune Locală – responsabil pentru elaborarea strategiei de dezvoltare locală, implementarea acesteia și selecția proiectelor.

• *Criterii de eligibilitate*

Privind parteneriatul:

Parteneriatul va fi format din diverși actori publici și privați reprezentativi. La nivelul luării deciziilor, partenerii economici și sociali, precum și alți reprezentanți ai societății civile trebuie să reprezinte peste 50% din parteneriatul local. De asemenea, organizațiile ce provin din orașe având ca responsabilitate și zona rurală învecinată – consilii județene, prefecturi, consilii locale, furnizori de formare, servicii de consultanță, etc. nu vor avea o pondere mai mare de 25% la nivel decizional.

Privind teritoriul:

- populație 10.000 – 150.000 locuitori¹¹³. Aceste limite, au fost determinate pe baza situației existente în România, cum ar fi: densitatea medie, forme de relief dispuse simetric și concentric, cu existența unui mozaic de forme de relief pe un spațiu restrâns, doar în cazul anumitor teritorii ce reprezintă excepții. De asemenea, au fost luate în considerare limitele precum și media populației din teritoriile selectate pentru formare de minister în anul 2006 și faptul că România va implementa pentru prima dată acest tip de abordare, iar anumite teritorii au deja un anumit grad de maturitate acoperind teritorii vaste cu numărul locuitorilor ridicat, pe când altele se află într-un stadiu incipient și probabil că vor forma teritorii mai restrânse. Diferențierea, va fi posibilă prin aplicarea criteriilor de selecție, prin care anumite teritorii vor obține un punctaj mai mare. Nu este obligatoriu ca teritoriile LEADER să țină cont de liniile de delimitare administrativă (județ/regiune), acestea putând acoperi porțiuni din mai multe județe sau regiuni, dacă întrunesc condițiile de omogenitate geografică și economică.

¹¹³ Pentru zona Delta Dunării se admite ca limita de locuitori să fie de cel puțin de 5.000.

- spațiul rural definit conform legislației naționale în vigoare, la care se adaugă orașele de până la 20.000 de locuitori. GAL-urile vor trebui ca în dosarul de candidatură să argumenteze includerea orașelor mici cu până la 20.000 locuitori (cum ar fi: pentru asigurarea coerenței teritoriului reprezentat, a masei critice, etc.)
- Populația urbană nu poate depăși 25% din numărul total de locuitori din GAL-ul respectiv.
- Teritoriul acoperit de strategie va fi omogen și va oferi suficientă masă critică din punct de vedere al resurselor umane, financiare și economice pentru susținerea unei strategii viabile. În acest sens, se va furniza o descriere a zonei unde se va implementa planul de dezvoltare local cu următoarele informații:
 - Prezentarea fizico-geografică (numărul de localități incluse în teritoriu, numărul de locuitori, suprafața și densitatea teritoriului, localizarea geografică a teritoriului, relieful, altitudinea, etc.). Se va anexa o hartă a teritoriului.
 - Informații privind caracteristicile demografice (rata migrării, rata natalității, populația activă, șomaj, etc.)
 - Prezentarea patrimoniului de mediu (situri importante, floră și faună, nivel de clasificare, etc.)
 - Prezentarea patrimoniului arhitectural și cultural (monumente, cunoștințe și competențe specifice, identitate locală, etc.)
 - Informații privind economia locală
 - agricultură – structura/mărimea exploatațiilor, culturi principale, evoluție, etc.
 - industrie – IMM și microîntreprinderi, sectoare economice acoperite, evoluție, etc.
 - comerț și servicii – tip de comerț, servicii existente, acoperire geografică, etc.
 - informații privind serviciile furnizate populației și infrastructura medico-socială – echipamente, accesibilitate, etc.
 - activități sociale și instituțiile locale (prezentarea instituțiilor locale, ONG-uri, societăți și domeniul de intervenție al acestora)
 - opțional, se vor prezenta politicile de dezvoltare locală întreprinse de teritoriu, precum și alte elemente complementare considerate utile pentru prezentarea teritoriului.
- Prezența unui singur GAL, pe un teritoriu eligibil LEADER, pentru evitarea suprapunerii mai multor GAL-uri. Prezența aceleiași localități (oraș/comună) în mai mult de un GAL nu este permisă.

Privind strategia:

- Prezentarea unei strategii integrate pentru dezvoltarea zonei (teritoriului sub-regional bine delimitat) pe care o reprezintă, care să cuprindă acțiuni din cel puțin o axă a FEADR;
- *Capacitatea de implementare a strategiei.* GAL trebuie să prezinte o capacitate suficientă în ceea ce privește resursele financiare, umane și administrative.
 - GAL trebuie să demonstreze în cadrul strategiei că are capacitatea de a implementa strategia – informații privind mecanismul prevăzut pentru monitorizare, evaluare și control, responsabilitățile fiecărui organism implicat în implementarea axei LEADER pentru fiecare etapă a circuitului unui proiect;
 - Calitatea echipei locale, incluzând experiența anterioară cu proceduri similare sau instruire adecvată – descrierea echipei de animare, resursele umane care contribuie la implementarea programului;
 - Capacitate demonstrată din punct de vedere administrativ și financiar – descrierea resurselor materiale (echipamente, sedii etc.) și bugetul anual indicativ de funcționare a GAL;
 - Capacitatea de a mobiliza co-finanțarea necesară.

● Criterii de selecție – vor viza 3 aspecte parteneriatul, teritoriul și strategia

Selecția GAL va fi realizată pe baza a 3 tipuri de criterii:

1. Componenta parteneriatului

GAL va constitui un parteneriat echilibrat și reprezentativ¹¹⁴ pentru o zonă, format din parteneri publici, privați și societate civilă. Parteneriatul local trebuie să fie deschis tuturor celor interesați. Tinerii și femeile, precum și reprezentanții minorităților, vor avea o reprezentare corectă în aceste organisme în funcție de situația existentă a acestor categorii la nivel local (spre exemplu, dacă într-un teritoriu numărul de locuitori de altă naționalitate decât cea română este ridicat, prezența acestora în GAL va fi automat mai mare, decât în alte teritorii, unde aceștia nu au o reprezentativitate foarte mare).

Prioritate în selecție se va acorda următoarelor grupuri:

- grupurilor cu reprezentanți ai minorităților etnice;
- grupuri cu o reprezentare echilibrată a tinerilor¹¹⁵;
- grupuri cu o reprezentare echilibrată a femeilor¹¹⁶.
- grupurilor ce includ reprezentanți ai organizațiilor agricole/a grupurilor de producători/reprezentanți ai sectorului forestier, reprezentanți ai sectorului economic/ai organizațiilor de mediu, etc.
- grupurilor în care partenerii privați și reprezentanții societății civile reprezintă mai mult de 65% din totalul partenerilor

2. Teritoriul

Prioritate în selecție se va acorda:

- teritoriilor cu o populație cuprinsă între 30.000 și 70.000 de locuitori;
- teritoriilor cu o densitate a populației mai mică de 75 loc./km² teritoriilor care cuprind zone sărace / defavorizate, Natura 2000, zone cu valoare naturală ridicată (HNV), zone afectate de restructurare industrială
- teritoriilor care cuprind porțiuni din județe diferite

3. Calitatea strategiei locale

Calitatea următoarelor elemente va fi luată în considerare pentru selecție:

- evaluarea situației inițiale și analiza nevoilor și potențialului zonei (diagnostic și analiza SWOT);
- obiectivele stabilite pentru implementarea planului de dezvoltare locală
- acțiuni pentru atingerea obiectivelor;
- complementaritatea cu alte programe de dezvoltare.
- criteriile utilizate de GAL pentru selecția proiectelor
- dispoziții administrative, reguli detaliate și pista de audit;
- dispoziții de evaluare – monitorizare;

Prioritate în selecție se va acorda acelor strategii care:

- includ acțiuni inovative
- includ acțiuni de cooperare
- combină obiectivele mai multor axe din PNDR
- se adresează fermierilor de semi-subsistență (diversificare sau dezvoltare)
- se adresează tinerilor
- integrează probleme de mediu
- care urmăresc facilitarea implementării acelor măsuri din PNDR ce vor avea ca beneficiari grupuri de producători, asociații, parteneriate, etc.)

¹¹⁴ După selecția ca GAL, parteneriatul va trebui să obțină statutul juridic de asociație/fundație conform Ordonanței nr. 26/2000 cu modificările și adăugările ulterioare

¹¹⁵Reprezentarea echilibrată va fi definită de Comitetul de Monitorizare și specificată în anunțul de selecție.

¹¹⁶ Idem 91

Calitatea strategiei¹¹⁷ și eficiența dispozițiilor privind consultarea partenerilor locali și informarea potențialilor beneficiari vor fi aspecte orizontale de care se va ține cont în procesul de selecție a strategiilor.

Comitetul de Monitorizare al PNDR va fi consultat privind criteriile de selecție.

Criteriile pentru selecția GAL vor fi detaliate și publicate în apelurile de selecție lansate la nivel național de către Autoritatea de Management.

- **Comitetul de selecție**

- Membrii Comitetului vor fi reprezentanți ai autorităților centrale și locale, universităților, mediului academic, precum și experți din alte organizații/instituții.
- Președintele Comitetului Național de Selecție va fi ales la nivel de secretar de stat/director din cadrul MADR – DGDR.
- Observatorii procesului de selecție vor fi reprezentanți ai societății civile și partenerii economici și sociali.

- **Stabilirea rezultatelor în urma selecției**

În urma analizării dosarelor de candidatură participante la selecția națională, Comitetul Național de Selecție va face publice rezultatele obținute pe site-ul ministerului și în presă.

- **Calendarul selecției**

Înainte de selecția GAL-urilor, va fi deschisă sub-măsura 431.1 care permite o construcție progresivă a parteneriatelor și a strategiilor, urmând ca selecția GAL să se realizeze în corelație cu această sub-măsură. Totuși, în funcție de evoluția grupurilor care vor participa la această sub-măsură, cât și de evoluția altor parteneriate care nu vor folosi acest sprijin, selecția GAL poate fi demarată mai devreme.

Astfel, calendarul indicativ pentru selecția GAL este următorul:

Activități	2009	2010
Lansarea apelului	10/01/2009	01/12/2009
Depunerea dosarelor	10/02/2009 -10/05/2009	01/01/2010 – 10/04/2010
Selecție	11/05/2009 – 04/08/2009	11/04/2010 – 14/07/2010
Luarea deciziei	05/08/2009	15/07/2010
Publicarea rezultatelor selecției	06/08/2009	16/07/2010
Total Grupuri de Acțiune Locală selectate	40	40

Procedura de selecție a proiectelor

GAL-ul este responsabil de elaborarea și implementarea planului de dezvoltare locală, precum și de selectarea proiectelor care sunt conforme cu obiectivele formulate în acesta.

Pentru a realiza activitățile prevăzute pentru atingerea obiectivelor din strategia inclusă în planul de dezvoltare, fiecare GAL va stabili criteriile de selecție pentru fiecare tip de proiecte denumite „criterii de selecție locală” care respectă prioritățile specifice ale strategiilor de dezvoltare locală. Aceste criterii vor fi cuprinse în Planurile de Dezvoltare Locală și în apelurile de selecție a proiectelor lansate

¹¹⁷ Modalitatea de evaluare a calității strategiei, precum și modalitatea în care aceste criterii de selecție vor interacționa cu prioritățile tematice, vor fi definite de Comitetul de Monitorizare și descrise în apelul de selecție.

la nivel local de către GAL. În acest sens, criteriile utilizate de GAL vor avea în vedere ca proiectele individuale:

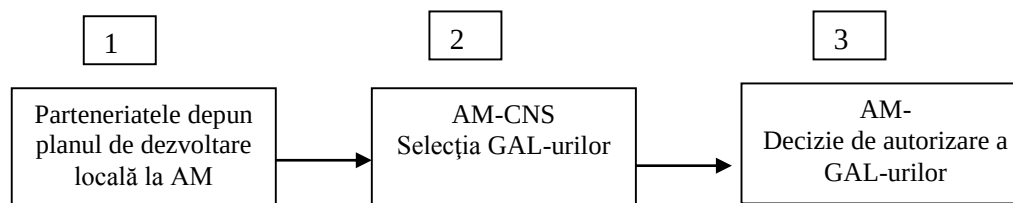
- Să se încadreze în obiectivele strategiei
- Să aibă un caracter pilot

Selecția proiectelor va fi realizată de către un Comitet de Selecție, format din membrii GAL. În ceea ce privește selecția proiectelor în cadrul GAL, se va aplica regula „dublului cvorum”, respectiv pentru validarea voturilor, este necesar ca în momentul selecției să fie prezenți cel puțin 50% din parteneri, din care peste 50% să fie din mediul privat și societate civilă.

Pentru transparența procesului de selecție a proiectelor în cadrul GAL și totodată pentru efectuarea activităților de control și monitorizare, la aceste selecții va lua parte și un reprezentant al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale de la nivel județean (DADR).

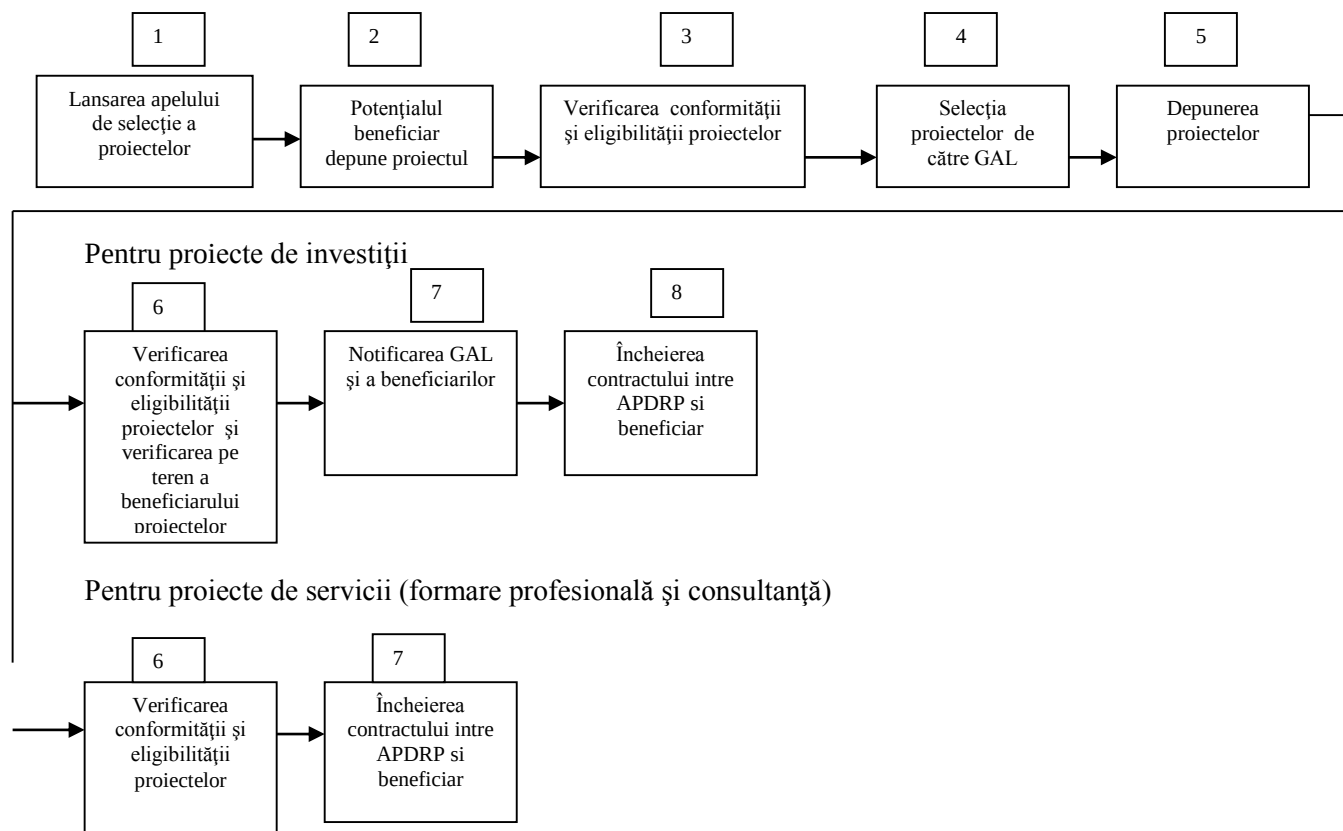
Descrierea circuitelor administrativ-financiare aplicabile GAL

a). Faza de selecție a Grupurilor de Acțiune Locală

1. Parteneriatele public-private organizate conform Ordonanței nr. 26/2000 vor depune Planul de Dezvoltare Locală la Autoritatea de Management din cadrul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale
2. Autoritatea de Management prin intermediul Comitetului Național de Selecție va realiza selecția grupurilor de acțiune locală
3. În urma selecției, Autoritatea de Management va transmite GAL-urilor notificări scrise menționând că:
 - au fost selectați atribuindu-se decizia de autorizare, SAU
 - au fost respinși, în acest caz li se vor transmite notificări cu sublinierea punctelor slabe ale dosarului depus astfel încât să îl refacă și să poată participa la următoarele runde de selecție.

b). Faza de selecție a proiectelor în cadrul GAL și fluxurile acestora

1. GAL lansează apelul de selecție a proiectelor, folosind mijloacele de informare mass-media
2. Potențialul beneficiar depune proiectul la secretariatul GAL,
3. GAL efectuează verificarea conformității proiectului și respectarea criteriilor de eligibilitate
4. Selecția proiectelor efectuată de GAL pe baza strategiei, utilizând criterii elaborate de fiecare GAL în parte
5. Depunerea proiectelor selectate de către GAL la Oficiul Județean de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (OJPDRP)

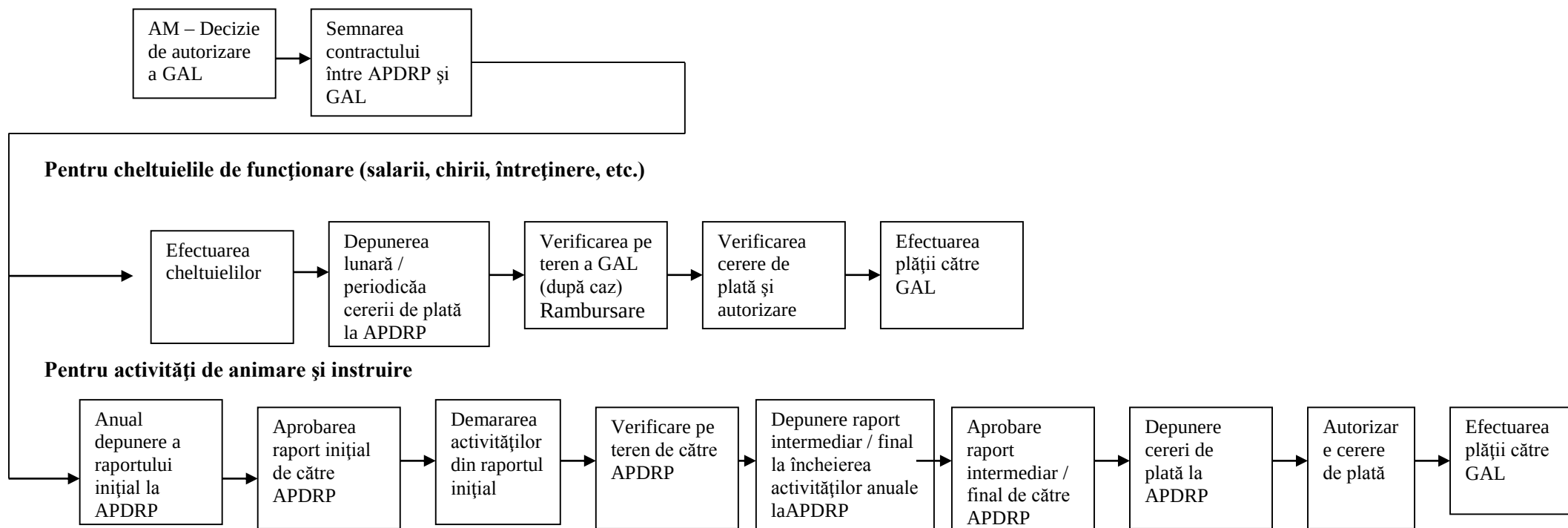
Pentru proiecte de investiții

6. OJPDRP verifică conformitatea și eligibilitatea pentru investițiile simple, CRPDRP verifică eligibilitatea investițiilor care includ construcții – montaj și/sau au beneficiari publici
7. CRPDRP/OJPDRP transmite o notificare către beneficiar și către GAL, de înștiințare cu privire la aprobarea sau neaprobarea proiectului
8. Încheierea contractului între beneficiar și Centrul Regional de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (CRPDRP)

Pentru proiecte de servicii

6. OJPDRP verifică conformitatea și eligibilitatea proiectelor și transmite o notificare către beneficiar și către GAL, de înștiințare cu privire la aprobarea sau neaprobarea proiectului
7. Încheierea contractului între beneficiar și CRPDRP

c). Circuitul financiar pentru măsura 431 (sub-măsura 431.2)

1. În urma selecției, Autoritatea de Management (AM) va transmite GAL notificări scrise menționând că au fost selectați (atribuindu-se decizia de autorizare) sau au fost respinși. AM înștiințează APDRP privind autorizarea de funcționare a GAL-urilor
2. Semnarea contractului între GAL și APDRP

Pentru cheltuieli de funcționare

3. GAL efectuează cheltuielile
4. GAL depune lunar/periodic cereri de plată la OJPDRP, aferente cheltuielilor de funcționare
5. OJPDRP verifică pe teren cheltuielile efectuate de către GAL (după caz)
6. Verificarea dosarului cererii de plată de către OJPDRP/ CRPDRP/DPP-APDRP și autorizarea plății de către CRPDRP/DPP-APDRP (eliberarea certificatului de plată)
7. APDRP efectuează plata către GAL, reprezentând cheltuielile eligibile acoperite de sprijinul public

Pentru activitățile de animare și instruire

3. Anual, depunerea raportului inițial și a Declarației de eşalonare a plăților la OJPDRP de către GAL
4. Aprobarea raportului inițial de către OJPDRP.
5. Demararea activităților prevăzute în raportul inițial
6. Verificarea pe teren a GAL de către structurile teritoriale ale APDRP
7. Depunerea raportului intermediar / final la OJPDRP de către GAL
8. Aprobarea raportului intermediar / final de către OJPDRP
9. GAL întocmește dosarul cererii de plată pe care îl depune la OJPDRP – fiecărui Raport Intermediar aprobat îi corespunde o plată intermediară, în conformitate cu Declarația de Eşalonare a Plăților; în urma aprobării Raportului Final se efectuează plata finală de către APDRP
10. Verificarea dosarului cererii de plată de către OJPDRP/ CRPDRP/DPP-APDRP și autorizarea plății de către CRPDRP/DPP-APDRP (eliberarea certificatului de plată)
11. APDRP efectuează plata către GAL

Criterii de demarcare cu alte parteneriate finanțate prin fonduri UE (FEP)

FEADR-FEP

POS – Pescuit (Fondul European pentru Pescuit) va finanța prin Axa 4 „Dezvoltarea durabilă a zonelor de pescuit” acțiuni similare cu FEADR în ceea ce privește dezvoltarea comunităților locale prin implementarea de strategii de dezvoltare locală. FEP urmărește revigorarea economică și competitivitatea sectorului piscicol, încurajarea dezvoltării durabile, îmbunătățirea calității vieții în zonele pentru pescuit.

Întrucât Axele 4 din cadrul FEADR și FEP sprijină strategiile de dezvoltare implementate fie de Grupuri de Acțiune Locală, fie de grupuri finanțate din Axa 4 din FEP într-un anumit teritoriu, se impune stabilirea unor linii de demarcare între ajutorul acordat dezvoltării rurale și sprijinului acordat pescuitului.

Este posibil pentru o zonă LEADER să se suprapună total sau parțial cu o zonă pentru pescuit sprijinită prin axa 4 din FEP, fiind imposibil să se realizeze o demarcare pe criterii geografice. Pentru a fi selectată, o zonă LEADER trebuie să respecte criteriile de eligibilitate și de selecție prezentate mai sus. Dacă un grup LEADER se formează pe structura unui grup finanțat din Axa 4 din FEP deja existent, se poate folosi aceeași structură de sprijin administrativ pentru implementarea ambelor programe. Astfel, costurile de funcționare vor fi împărțite (proporțional) între GAL și grupul finanțat din axa 4 din FEP. Datorită posibilei suprapunerii geografice între un GAL și un grup finanțat din axa 4 din FEP, se va realiza o demarcare clară între fonduri, cum ar fi:

- strategiile vor fi distincte (Strategiile finanțate din FEP sprijină zonele pescărești, sectoarele și persoanele implicate în pescuit, în timp ce strategiile finanțate din Axa 4 FEADR nu urmăresc activitățile pescărești sau actorii implicați în pescuit.
- parteneriatele – componența parteneriatului GAL și grupului finanțat din Axa 4 din FEP - vor fi distincte. În acest sens, GAL va trebui compus în majoritate din actori implicați în dezvoltare rurală (și nu din sectorul pescăresc), în timp ce grupurile finanțate din Axa 4 din FEP vor fi compuse în majoritate din actori ce provin din sectorul pescăresc
- comitete de selecție a proiectelor distincte – componența organelor de decizie din cadrul parteneriatului va fi diferită,
- contabilitate și circuite financiar-contabile distincte.

FEADR - Programele de Cooperare finanțate din fonduri europene (programele de cooperare la granițele interne ale UE și programele de cooperare la granițele externe ale UE)

Solicitanții sprijinului pentru proiectele de cooperare vor trebui să specifice în cererile de finanțare dacă au mai aplicat și la alte fonduri pentru finanțarea activităților respective. În vederea evitării dublei finanțări, Autoritatea de Management pentru PNDR va asigura o consultare adecvată cu celelalte autorități de management, înaintea selectării proiectelor. În acest sens, în Comitetul de Selecție pentru proiectele PNDR vor fi invitați să participe reprezentanți ai autorităților care gestionează programele de cooperare teritorială europeană și, de asemenea, un reprezentant al Autorității de Management pentru PNDR va lua parte la întrunirile Comitetului de Selecție/Comitetului Mixt de Monitorizare a Programelor de cooperare teritorială europeană.

În cazul demarcării între PNDR și Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria, s-a stabilit ca „în zona transfrontalieră, prin PNDR să se realizeze investițiile private, în vreme ce prin PO CT România-Bulgaria să se sprijine investițiile publice și ale ONG”.

De asemenea, o listă oficială cu posibile proiecte LEADER, va fi disponibilă pentru consultarea în permanență cu alte autorități implicate în implementarea fondurilor comunitare, pentru evitarea unor eventuale suprapuneri.

5.3.4.1. Strategiile de Dezvoltare Locală

Măsura	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală
Articole care stau la baza măsurii	Art. 63 a și 64 din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR Articolul 37 și punctul 5.3.4.1 din Anexa II a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 Articolul 1, punctul 1, din Regulamentul Consiliului nr. 1463/2006 din 19 iunie 2006 de modificare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR Articolul 1, punctul 2 din Regulamentul Comisiei nr. 434/2007 de modificare a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 privind normele de aplicare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005, ca urmare a aderării Bulgariei și României la Uniunea Europeană
Codul măsurii	41 411 – Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier 412 – Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural 413 – Calitatea vieții și diversificarea economiei rurale

Obiective

Sprijinul acordat prin axa LEADER oferă posibilitatea, în contextul elaborării strategiilor de dezvoltare locală pe baza nevoilor locale și a punctelor forte, de a combina cele trei obiective ale celor trei axe din FEADR respectiv: competitivitate, îmbunătățirea mediului și calitatea vieții/diversificare.

Abordarea LEADER urmărește îndeplinirea obiectivelor celor trei axe ale PNDR prin intermediul strategiilor integrate de dezvoltare, elaborate de actorii locali, organizați în Grupuri de Acțiune Locală.

Abordarea „de jos în sus” reprezintă o modalitate ce permite partenerilor locali, să își aleagă un grup coerent de măsuri adaptate priorităților identificate pe teritoriul lor și a le transpune în strategii de dezvoltare, pentru a pune în valoare potențialul endogen al teritoriului.

Aceste strategii trebuie să se reflecte în proiecte concrete. Selecția proiectelor ce urmează a fi implementate pe baza unei strategii de dezvoltare va fi realizată de GAL prin Comitetul de Selecție, format din membri ai parteneriatului.

Criteriile de selecție pe baza cărora vor fi selectate proiecte în vederea implementării, vor fi elaborate de către GAL și vor ține cont de specificul local și de asemenea se va acorda o atenție deosebită la selecția proiectelor inovative.

Obiective operaționale - implementarea strategiilor și proiectelor integrate de dezvoltare locală (ce pot acoperi mai multe axe) în vederea creșterii competitivității sectoarelor agricol și forestier, îmbunătățirii mediului și a spațiului rural, creșterii calității vieții și diversificării activităților economice din spațiul rural.

Axele – măsurile finanțate de axa LEADER

Grupurile de Acțiune Locală vor putea implementa acțiuni care să atingă obiectivele tuturor măsurilor propuse de Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, art. 20, 36 și 52, adaptate de Regulamentul (CE) nr.1463/2006 și Decizia Consiliului din 19 iunie 2006 de modificare a Anexei VIII a Tratatului de Aderare a Bulgariei și României.

Intensitatea ajutorului

Pentru proiectele care se vor regăsi în scopul uneia dintre măsurile Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 se va respecta intensitatea ajutorului prevăzută pentru măsura respectivă.

Acțiunile din afara măsurilor specificate în Regulamentului (CE) nr.1698/2005 pot fi sprijinite, dacă acestea contribuie la obiectivele PNDR și ale strategiilor de dezvoltare locală. Obiectivele și scopul unor astfel de măsuri, beneficiarii, acțiunile și costurile eligibile, intensitatea ajutorului și criteriile pentru selecția proiectelor trebuie să fie prezentate în strategia de dezvoltare locală și aprobate de Autoritatea de Management.

Tip de ajutor

Sprijinul nerambursabil va fi acordat pentru implementarea strategiilor de dezvoltare locală.

Proiectele ce vor fi implementate prin axa LEADER vor fi proiecte mici care vor trebui să respecte un plafon de maxim 200.000 euro co-finanțare publică, iar valoarea eligibilă a investiției nu va depăși 400.000 euro.

Ajutoare de stat

Sprijinul financiar acordat prin Măsura 41 (411, 412 și 413) respectă regula *de minimis* așa cum este prevăzută de Regulamentul (CE) nr.1998/2006.

Plăți în avans

Beneficiarii măsurilor menționate în sub-capitolul 5.2, la punctul „Plata în avans”, pot beneficia de plată în avans conform dispozițiilor prevăzute la punctul respectiv și în cazul proiectelor selectate de GAL.

Finanțare

Cost Total : 451.874.742 Euro

Cost Public: 315.616.734 Euro

Obiective cuantificabile pentru indicatorii generali ai UE

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul GAL-urilor sprijinite	151
	Suprafața totală a GAL (km ²)	181.600
	Populația totală din cadrul teritoriului GAL	9.360.000
	Numărul de proiecte finanțate de GAL Împărțit pe axe și măsuri	9.502
	Numărul de beneficiari sprijiniți Împărțit pe axe, măsuri și tip de beneficiar	9.502
Rezultat	Numărul brut de locuri de muncă create Împărțit pe axe, create în afara/interiorul fermei, vârstă, gen	19.004
Impact*	Creșterea economică (mil. euro)	190
	Creare de locuri de muncă din care contribuția Măsurii 41	15.445 15.203

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă, în conformitate cu liniile directoare din CMEF.

Indicatori adiționali

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de membri din GAL (diferențiați pe gen, vârstă, naționalitate)	5.285
	Numărul de parteneri privați și ONG-uri membri în GAL	3.213
Rezultat	Număr de beneficiari care dezvoltă acțiuni inovative	950

5.3.4.2. Cooperare inter-teritorială și transnațională

Măsura	Implementarea proiectelor de cooperare
Articole care stau la baza măsurii	Art. 63 b și 65 din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR Articolul 39 și punctul 5.3.4.2 din Anexa II a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 ce stabilește reguli detaliate de aplicare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR
Codul măsurii	421

Obiective și acțiuni

Obiectiv operațional - Participarea Grupurilor de Acțiune Locală la proiecte de cooperare

Cooperarea reprezintă lucrul în comun pentru atingerea unor scopuri comune.

În cadrul axei LEADER, cooperarea reprezintă o modalitate de a extinde experiențele locale pentru îmbunătățirea strategiilor locale, un mod de a avea acces la informații și idei noi, de a face schimb de experiență și de a învăța din experiența altor regiuni sau țări, pentru a stimula și sprijini inovația, pentru dobândire de competențe și îmbunătățirea lor.

Prin intermediul acestei măsuri se vor finanța proiecte de cooperare transnațională (între România și alte state membre sau nu) și inter-teritorială (în cadrul României) între GAL-uri și alte grupuri/parteneriate, care funcționează după principiul LEADER, parteneriate public-private selectate în cadrul Axei 3, conform art.59 e) din Regulamentul (CE) nr.1698/2005 sau oricăror alte grupuri rurale organizate după metoda LEADER (grupuri locale care să aibă un rol activ în dezvoltarea rurală, să fie organizate pe baza parteneriatului actorilor locali, grupuri de inițiativă locală, micro-regiuni și alte parteneriate de tip LEADER, grupuri finanțate prin Axa 4 din FEP) și recunoscute de statul membru.

Acțiunile de cooperare sunt eligibile atunci când cel puțin un partener reprezintă un GAL finanțat prin axa LEADER.

Aceste proiecte vor fi implementate sub responsabilitatea unui GAL coordonator.

Doar proiectele/acțiunile comune care corespund obiectivelor măsurilor din cele 3 axe (Axa 1, 2 și 3) ale FEADR vor fi eligibile pentru sprijin. Acțiunile comune pot avea ca obiectiv și construcția instituțională: schimb de experiență și bune practici privind dezvoltarea locală prin publicații comune, organizare de evenimente, proiecte de twinning (schimb de manageri de program și de personal) sau prin lucrări de dezvoltare comune sau coordonate în comun. Funcționarea unei structuri comune este cea mai integrată formă de cooperare.

Această măsură, va fi facilitată de sprijin metodologic care se va baza, în principal, pe rețeaua rurală din România și rețeaua europeană. Astfel, prin intermediul acestor rețele, GAL-urile care doresc să întreprindă proiecte de cooperare vor putea consulta baza de date și își vor alege GAL-ul/parteneriatul pe care îl doresc ca partener în elaborarea / implementarea proiectului.

Responsabilitățile fiecărui partener vor fi detaliate în cadrul unui acord de cooperare, semnat de cele două GAL-uri implicate în proiect, care trebuie să conțină referințe la un buget general planificat, obiectivele proiectului, activitățile pe care doresc să le implementeze în comun în vederea realizării acestora, rolul fiecărui partener și participarea financiară finală a fiecărui partener în cadrul proiectului.

În ceea ce privește cooperarea transnațională, pot fi inițiate proiecte comune cu țări non-UE, caz în care sunt eligibile pentru sprijin numai cheltuielile legate de teritoriile din cadrul UE.

În cazul cooperării între un GAL și alte grupuri/ parteneriate din state membre UE acordul de cooperare va trebui să prevadă ca fiecare partener să suporte cheltuielile în mod proporțional cu participarea sa la acțiunea comună.

Principalele categorii de **cheltuieli eligibile**:

- cheltuieli pentru pregătirea proiectelor de cooperare – organizare misiuni tehnice, întâlniri, seminarii, activități de traducere și interpretare, multiplicare documente,
- cheltuieli de investiții pentru implementarea proiectelor comune
- cheltuieli pentru proiecte comune de instruire

Cheltuieli neeligibile - simplul schimb de experiență neconcretizat într-o acțiune comună (întrucât se poate finanța prin intermediul rețelei naționale de dezvoltare rurală). De asemenea, nu sunt eligibile cheltuielile legate de teritoriile din afara UE.

Procedura, calendarul și criteriile pentru selectarea proiectelor de cooperare

Cooperarea va fi lansată după desfășurarea primei proceduri de selecție a Grupurilor de Acțiune Locală. Proiectele de cooperare vor fi selectate de către:

- A. Grupurile de Acțiune Locală, dacă au integrate în strategia lor de dezvoltare acțiuni de cooperare. În acest caz, criteriile de eligibilitate și de selecție vor fi elaborate și aplicate de către GAL și incluse în strategia de dezvoltare locală.
- B. Autoritatea de Management, pentru celelalte GAL-uri care nu au prevăzut aceste acțiuni în strategia de dezvoltare locală. În acest caz, criteriile de selecție vor fi elaborate de Autoritatea de Management.

În ambele cazuri, proiectele de cooperare vor cuprinde următoarele aspecte:

- a. **Parteneriatul:** tipul actorilor implicați, legăturile dintre responsabilii de proiect și GAL – implicarea partenerilor locali în operațiunile prevăzute.
- b. **Integrarea în strategia teritoriului:** integrarea în strategia teritorială, valoarea adăugată a proiectului, coordonarea cu alte acțiuni derulate, valorificarea experienței cooperării din afara teritoriului.
- c. **Tipul de proiect:** Acțiuni comune concrete (mai mult decât o intenție și/sau un schimb de experiență).
- d. **Aspecte tehnice:** fezabilitate tehnică, calendar, mecanismul de implementare, aspecte practice, metodologie și organizare, indicatori de monitorizare, managementul proiectului.
- e. **Aspecte financiare:** buget realist și coerent, plan de finanțare, deviz, fezabilitate financiară, implicarea diversilor actori.

Criterii de eligibilitate

- parteneriatele reprezintă GAL-uri sau sunt organizate în conformitate cu abordarea LEADER
- proiectele vor fi elaborate și implementate în comun
- coordonatorul este un GAL finanțat prin axa LEADER
- activitățile/proiectele să corespundă unei măsuri sau mai multor măsuri din FEADR
- valoarea proiectului (suma solicitată) să se încadreze în limita financiară maximă stabilită (200.000 euro co-finanțare publică, iar valoarea totală a investiției nu va depăși 400.000 euro).

În ambele cazuri, prioritate vor avea proiectele de cooperare care:

- implică mai mult de două GAL-uri din România
- implică un GAL din alt stat membru cu experiență Leader +
- includ activități inovative
- combină obiectivele din diferite axe ale PNDR
- se adresează fermierilor de semi-subsistență
- se adresează tinerilor din zona rurală
- respectă normele de mediu

- care urmăresc facilitarea implementării acelor măsuri din PNDR care vor avea ca beneficiari grupuri de producători, asociații, parteneriate, etc.

Selecția și aprobarea proiectelor de cooperare trebuie realizată în aceeași manieră ca celelalte proiecte, respectiv prin intermediul unui Comitet de Selecție organizat după caz, fie în cadrul GAL, fie în cadrul Autorității de Management. În cazul în care selecția proiectelor de cooperare este realizată de către GAL, responsabilitatea pentru stabilirea calendarului de selecție va reveni acestuia, iar în cadrul AM selectarea proiectelor de cooperare va fi efectuată de 2 ori pe an în principiu în primul și ultimul semestru al anului, astfel încât ultimul proiect să fie selectat înainte de 31 decembrie 2013.

Axele acoperite de Axa LEADER

Vor fi acoperite toate axele din cadrul FEADR.

Ajutoare de stat

Sprrijinul financiar acordat prin măsura 421 respectă regula *de minimis* așa cum este prevăzută de Regulamentul Comisiei nr. 1998/2006 din 15 decembrie 2006.

Plăți în avans

Beneficiarii măsurilor menționate în sub-capitolul 5.2, la punctul „Plata în avans”, pot beneficia de plată în avans conform dispozițiilor prevăzute la punctul respectiv și în cazul proiectelor selectate de GAL.

Finanțare

Cost Total : 3.749.704 Euro
Cost Public: 3.205.997 Euro

Obiective cuantificabile pentru indicatorii generali ai UE

Tip indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de proiecte de cooperare sprijinite • transnațională • inter-teritorială	126
	Numărul de GAL-uri care întreprind proiecte de cooperare	63
Rezultat	Numărul brut de locuri de muncă create	302
Impact*	Crearea de locuri de muncă suplimentare (echivalență de normă întreagă)	15.445
	din care contribuția Măsurii 421	242

Indicatori adiționali

Tip indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de proiecte de cooperare care implică mai mult de două GAL-uri din România	32
	Numărul de proiecte de cooperare care implică un GAL din UE cu experiență în LEADER+	32

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

5.3.4.3. Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului

Măsura	Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 63 (c) din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR Articolul 38 și punctul 5.3.4.3 din Anexa II a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 Articolul 1, punct 1 b, din Decizia Consiliului 664/2006 de adaptare a Anexei VIII din Tratatul de Aderare a Bulgariei și României din 19 iunie 2006 Articolul 1, punctul 3 din Regulamentul Comisiei nr. 434/2007 de modificare a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 privind normele de aplicare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005, ca urmare a aderării României la Uniunea Europeană
Codul măsurii	431

Motivația intervenției

În România există o serie de inițiative în dezvoltare comunitară, cum ar fi: grupuri de inițiativă locală, micro-regiuni și alte parteneriate de tip LEADER. Unele grupuri au atins un nivel de maturitate organizațională și s-au transformat în asociații comunitare cu personalitate juridică, iar altele, după ce și-au atins scopul, s-au dizolvat. Deși o serie de parteneriate au în curs de elaborare strategiile de dezvoltare locală, multe dintre acestea nu au fost finalizate datorită atât lipsei mijloacelor financiare, cât și lipsei de informații cu privire la sursele de finanțare și avantajele care decurg din acestea.

De asemenea, cei 120 reprezentanți ai teritoriilor subregionale selectați de către minister în vederea instruirii privind următoarele subiecte: construcția de parteneriate, analiza diagnostic, strategia de dezvoltare locală, planul de acțiune al teritoriului, activitățile de instruire, monitorizare și evaluare a planului, acțiuni necesare pentru implementarea axei LEADER în România vor avea în continuare nevoie de sprijin pentru finalizarea strategiilor integrate de dezvoltare.

Având în vedere că există potențial pentru constituirea de Grupuri de Acțiune Locală și faptul că România nu a mai implementat măsuri de tip LEADER, înființarea și dezvoltarea Grupurilor de Acțiune Locală reprezintă o prioritate pentru această perioadă de programare.

Astfel, actorii publici și privați din teritoriile care doresc să participe la procedura de selecție a Grupurilor de Acțiune Locală au nevoie de sprijin, până în momentul selecției, din cadrul acestei măsuri pentru construcție de parteneriate, elaborare de strategii integrate și finanțare de studii pentru pregătirea dosarelor de candidatură.

Întrucât Grupul de Acțiune Locală are în responsabilitatea sa selectarea proiectelor, activități de dobândire de competențe și animare a teritoriului, membrii săi au nevoie de informații corecte, competențe corespunzătoare și alte tipuri de sprijin pentru îndeplinirea sarcinilor lor într-un mod eficient. De aceea, funcționarea eficientă a Grupurilor de Acțiune Locală reprezintă un punct important pentru sprijinul din această măsură.

Obiective operaționale

Măsura urmărește creșterea capacității de implementare a strategiilor de dezvoltare locală prin:

- a) Construcție instituțională la nivel local;
- b) Asigurarea resurselor umane, financiare și tehnice pentru sprijinirea activității Grupurilor de Acțiune Locală;

- c) Instruirea personalului Grupurilor de Acțiune Locală în vederea elaborării și implementării strategiilor de dezvoltare locală;
- d) Animarea teritoriului.

Sub-măsura 431.1 – Construcție parteneriate public-private

Această sub-măsură se împarte în 3 faze permițând astfel o construcție progresivă a parteneriatelor și a strategiilor.

Faza 1 – Sensibilizarea actorilor locali privind abordarea LEADER

Conținut - sesiuni de informare și formare privind programul național de dezvoltare rurală, dezvoltarea locală, Axa 4 LEADER, exemple de acțiuni concrete întreprinse de zonele rurale.

Beneficiarii direcți vor fi entități publice sau private care activează în domeniul instruirii profesioniștilor și/sau informării și difuzării de cunoștințe, selectate conform procedurii de achiziție publică¹¹⁸.

Criterii de eligibilitate:

- organizațiile sunt persoane juridice constituite în țările membre UE
- organizațiile cu experiență în organizarea și desfășurarea de acțiuni de formare în domeniul dezvoltării rurale sau locale;
- organizația dispune de personal calificat care deține cunoștințe privind programele comunitare de dezvoltare rurală și, în special, abordarea LEADER;
- organizația trebuie să aibă capacitatea de a furniza instruirea în limba română și/sau să asigure o traducere de calitate;
- organizații capabile să asigure simultan instruirea în regiuni diferite ale României având acces la facilitățile administrative corespunzătoare
- organizația dispune de capacitate tehnică și financiară necesare derulării activităților
- organizația nu este în stare de faliment ori lichidare
- organizația nu are datorii la bugetul de stat

Criterii de selecție:

- Oferta financiară -Prețul propus de furnizorul de formare pentru organizarea tuturor sesiunilor de instruire;
- Calitatea tehnică a ofertei (înțelegerea nevoilor, propunerea unui mod de organizare, calitatea formatorilor, etc);

Beneficiarii finali

- Partenerii economici și sociali din teritoriul potențial LEADER;
- Alți reprezentanți ai societății civile, cum ar fi fermierii, femeile din mediul rural, tinerii și asociațiile lor, din teritoriul potențial LEADER;
- Partenerii publici care acoperă parțial sau total teritoriul potențial LEADER.

Prioritate în selectarea beneficiarilor finali se va acorda

- Partenerilor potențiali care nu au mai beneficiat de instruire privind LEADER
- Reprezentanților sectorului privat;
- Reprezentanților asociațiilor, ONG, organizațiilor care pot juca un rol în diseminarea informațiilor privind LEADER în teritoriul potențial

¹¹⁸ Organizațiile de instruire vor fi selectate cu respectarea regulilor achizițiilor publice conform Ordonanței de Urgență a Guvernului nr.34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii

Faza 2 – Formarea reprezentanților grupurilor potențiale

Conținut – formare specializată privind strategiile de dezvoltare locală (realizarea analizei diagnostic și analizei SWOT, elaborarea strategiei, programului de acțiuni, formarea parteneriatului, etc.)

Beneficiarii direcți vor fi entități publice sau private care activează în domeniul instruirii profesioniștilor și/sau informării și difuzării de cunoștințe, selectate conform procedurii de achiziție publică¹¹⁹.

Criterii de eligibilitate:

- organizațiile sunt persoane juridice constituite în țările membre UE
- organizațiile cu experiență în organizarea și desfășurarea de acțiuni de formare în domeniul dezvoltării rurale sau locale;
- organizația dispune de personal calificat care deține cunoștințe privind programele comunitare de dezvoltare rurală și, în special, abordarea Leader;
- organizația trebuie să aibă capacitatea de a furniza instruirea în limba română și/sau să asigure o traducere de calitate;
- organizații capabile să asigure simultan instruirea în regiuni diferite ale României având acces la facilități administrative corespunzătoare;
- organizația dispune de capacitate tehnică și financiară necesare derulării activităților;
- organizația nu este în stare de faliment ori lichidare;
- organizația nu are datorii la bugetul de stat.

Criterii de selecție

- Oferta financiară - prețul propus de furnizorul de formare pentru organizarea tuturor sesiunilor de instruire;
- Calitatea tehnică a ofertei (înțelegerea nevoilor, propunerea unui mod de organizare, calitatea formatorilor, etc.);

Beneficiari finali

- Să fie reprezentant sau membru al unui grup compus din cel puțin 2 organizații private și o instituție publică din teritoriul potențial;
- Să fi urmat faza 1 sau altă instruire de bază privind LEADER sau au demonstrat că dețin cunoștințe și experiență privind abordarea LEADER.

Prioritate în selectarea beneficiarilor finali se va acorda:

- Grupurile pentru care majoritatea partenerilor vor avea reprezentant după instruire;
- Grupurilor care reprezintă un teritoriu neacoperit de alt aplicant;
- Grupurilor în care majoritatea partenerilor sunt din sectorul privat / ONG;
- Grupurilor care cuprind un teritoriu mai mare de 20.000 locuitori.

Faza 3 – Sprijin financiar pentru pregătirea dosarelor pentru selecția GAL

În această fază beneficiarii direcți ai fondurilor sunt aceeași cu beneficiarii finali (se vor aplica aceleași criterii de eligibilitate și selecție). Accesul la această ultima fază se va face pe baza unui proiect elaborat de parteneriatele interesate care va cuprinde obiectivele, durata de realizare, acțiunile, bugetul necesar pentru pregătirea strategiei și a dosarelor pentru selectarea GAL.

Procedura de selecție¹²⁰ a acestor proiecte va fi realizată de o echipă permanentă formată din experți MADR-DGDR și APDRP, precum și ai celorlalte autorități implicate în procesul de dezvoltare rurală

¹¹⁹ Idem 94

¹²⁰ Se va aplica procedura de apel la selecție (rata de co-finanțare – maxim 80%).

Criterii de eligibilitate

- Grupuri alcătuite din parteneri care să reprezinte sectoarele socio-economice din teritoriul eligibil, în care partenerii publici reprezintă mai puțin de 50% (cu un acord formal semnat de fiecare membru);
- Grupurile trebuie să aibă definit un teritoriu geografic omogen care să respecte spațiul eligibil pentru implementarea Leader și să cuprindă o populație între 10.000 și 150.000 locuitori;
- Grupurile care să aibă cel puțin un reprezentant care să fi urmat cursurile de instruire privind Leader prin intermediul acestei sub-măsuri sau prin alte mijloace.

Prioritate în selecție se va acorda:

- Grupurilor care cuprind un teritoriu rural mai mare de 20.000 locuitori;
- Grupurilor cu mai mult de 9 organizații / instituții partenere;
- Grupurilor care reprezintă un teritoriu neacoperit de alt aplicant
- Grupurilor care dispun de resurse umane suficiente și expertiză pentru realizarea planurilor de dezvoltare locală;

Această sub-măsură va începe imediat după aprobarea PNDR (toate cele 3 faze) și se va finaliza la sfârșitul anului 2009.

Pentru faza 1 și 2, Autoritatea de Management va elabora caietele de sarcini specifice pentru fiecare fază, pe baza cărora va selecta câte un furnizor de formare, urmând ca procedura de selecție publică să fie deschisă imediat după aprobarea PNDR. Calendarul și planificarea sesiunilor vor fi stabilite de AM în cadrul caietului de sarcini. Beneficiarii finali vor fi selectați de furnizorul de formare pe baza criteriilor stabilite în fișa măsurii și detaliate în caietul de sarcini.

Pentru faza 3 se vor lansa între 2 și 4 apleuri de selecție. Durata fiecărui apel de selecție va fi de aproximativ 1 lună.

AM se va asigura, prin utilizarea criteriilor de selecție, că alocarea financiară pentru această fază va fi suficientă pentru toate grupurile eligibile care doresc să beneficieze de sprijin până la sfârșitul anului 2009.

Calendar – fazele 1 și 2

Activitate	Faza 1	Faza 2
Publicarea Termenilor de Referință	Mai 2008	Iunie 2008
Selecția furnizorilor de formare	Iulie 2008	August 2008
Demararea acțiunilor	August 2008	Septembrie 2008
Finalizarea acțiunilor de instruire	Decembrie 2009	Decembrie 2009

Sub-măsura 431.2 - Funcționarea Grupului de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului

Bugetul pentru cheltuielile de funcționare, dobândire de competențe și animare a teritoriului pentru fiecare GAL românesc va fi de maxim 20% din totalul cheltuielilor publice eligibile din strategia de dezvoltare locală.

Pentru GAL-urile care fac obiectul celei de a doua etape de selecție, având în vedere reducerea perioadei de implementare a strategiei, cheltuielile de funcționare, dobândire de competențe și animare a teritoriului pot fi de maxim 15% din totalul cheltuielilor publice eligibile din strategia de dezvoltare locală, dar nu pot depăși 300.000,00 euro.

Componenta a - Funcționarea GAL

Componenta b - Instruire și animarea teritoriului după selecția GAL

Beneficiari – Grupuri de Acțiune Locală

Această sub-măsură va fi deschisă imediat după semnarea contractului între GAL și APDRP.

Cheltuieli eligibile pentru componenta a:

Ponderea cheltuielilor de funcționare nu va depăși 80% din totalul alocat fiecărui GAL din cadrul acestei sub-măsuri:

- Salarii și alte plăți pentru personalul GAL
- Cheltuieli legate de plata experților și pentru alte servicii de expertiză legate de implementarea strategiei de dezvoltare locală
- Cheltuieli pentru închirierea unor locații
- Cheltuieli pentru închirierea/achiziția de echipamente de birotică și electronice, precum și a altor echipamente necesare pentru desfășurarea activităților GAL
- Cheltuieli pentru organizarea întâlnirilor
- Cheltuieli legate de comunicare (telefonie, internet, poștă și servicii poștale), transport și plata utilităților (căldură, lumină, etc.)
- Cheltuieli pentru participarea la activitățile rețelei naționale și europene de dezvoltare rurală, seminarii etc.

Cheltuieli eligibile pentru componenta b:

Pentru aceste activități, GAL-rile vor cheltui cel puțin 20% din valoarea eligibilă determinată pentru fiecare GAL în parte din cadrul acestei sub-măsuri și poate acoperi cheltuieli precum:

- Studii ale zonei
- Măsuri pentru furnizarea informației cu privire la strategia de dezvoltare locală
- Instruirea personalului implicat în implementarea strategiei de dezvoltare locală
- Evenimente de promovare
- Instruirea liderilor locali

Nu sunt eligibile cheltuielile pentru achiziția sau construcția de clădiri, precum și achiziționarea de teren.

Intensitatea ajutorului pentru sub-măsura 431.1

Faza 1 - 100% din cheltuielile eligibile,

Faza 2 - 100% din cheltuielile eligibile,

Faza 3 – maxim 80% din cheltuielile eligibile, la care se adaugă contribuția privată. Deoarece în acest moment nu deținem un sistem de evaluare a bunurilor și serviciilor, bazat pe un sistem standard de calculație în ceea ce privește munca voluntară neremunerată și investițiile în natură, plata în natură pentru această ultimă fază urmează să fie decisă ulterior.

Intensitatea ajutorului pentru sub-măsura 431.2 –100%.

Plăți în avans pentru funcționarea GAL, dobândirea de competențe și animarea teritoriului

Grupurile de acțiune locală pot solicita Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit plata unui avans. Valoarea acestui avans nu trebuie să depășească 20% din ajutorul public legat de costurile menționate la art. 63 (c) al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005, iar plata acestuia este condiționată de constituirea unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente care corespunde procentului de 110% din valoarea avansului. Garanția se eliberează cel târziu la data finalizării implementării strategiei de dezvoltare locală.

Finanțare

Cost Total :	68.470.193 Euro
Cost Public:	67.341.419 Euro

**Estimarea indicativă a ponderii cheltuielilor din art. 59 (1) la d -
Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 care vor fi utilizate pentru dobândire de aptitudini
și animare pentru axa LEADER**

Măsura		Procent din total Axă LEADER	Total	Contribuție publică	Contribuție privată
431	431.1	1,43%	6.639.557	5.510.783	1.128.774
	431.2* total, din care:	16,01%	61.830.636	61.830.636	0
	- componenta a	12,81%	49.464.509	49.464.509	0
	- componenta b	3,20%	12.366.127	12.366.127	0
Total 431		17,44%	68.470.193	67.341.419	1.128.774

* procentul de 16,01% este o medie care reflectă atât cheltuielile de funcționare, dobândire de competențe și animarea teritoriului pentru GAL-urile selectate în prima etapă, pentru care ponderea a fost de maxim 20% din totalul cheltuielilor publice eligibile din strategia de dezvoltare locală, cât și cheltuielile de funcționare, dobândire de competențe și animare a teritoriului aferente GAL-urilor care fac obiectul celei de a doua etape de selecție, pentru care ponderea s-a diminuat, având în vedere reducerea perioadei de implementare a strategiei, acestea putând fi de maxim 15% din totalul cheltuielilor publice eligibile din strategia de dezvoltare locală, dar nu pot depăși 300.000,00 euro.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Indicatori comuni pentru etapa de funcționare a GAL-urilor 431.2

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de acțiuni sprijinite privind <i>funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, (1 acțiune = 1 buget anual)</i>	534
	Numărul de acțiuni sprijinite privind <i>dobândirea de competențe (1 acțiune = 1 sesiune de instruire)</i>	534
	Numărul de acțiuni sprijinite privind <i>animarea teritoriului (1 acțiune = 1 seminar de animare)</i>	2.136
Rezultat	Numărul de participanți care au finalizat cu succes acțiunea de instruire	10.680

Indicatori adiționali pentru etapa de construcție instituțională 431.1

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de acțiuni sprijinite	256
	Împărțit în funcție de tipul acțiunii:	
	• instruire generală (1 acțiune = 1 sesiune)	41
	• instruire specializată pentru reprezentantul GAL (1 acțiune = 1 sesiune)	15
Rezultat	• elaborare dosare selecție GAL (1 acțiune = 1 strategie)	200
	Numărul total de persoane instruite care au finalizat cu succes acțiunea de pregătire, din care:	1.940
	• instruire generală	1.640
	• instruire specializată pentru reprezentantul GAL	300

5.3.5. Plăți complementare directe

Măsura	Plăți complementare directe
Articolul referitor la măsură	Anexa VIII, Secțiunea I E a Tratatului de Aderare al Bulgariei și României amendată prin Decizia Consiliului (CE) nr. 664/2006 Articolul 39 (a) și punctul 5.3.5 al Anexei II din Regulamentul (CE) nr. 434/2007 de modificare a Regulamentului (CE) nr.1974/2006 privind normele de aplicare a Regulamentului (CE) nr.1698/2005, ca urmare a aderării Bulgariei și României la Uniunea Europeană, Decizia Comisiei C(2009) 7088 final, Decizia Comisiei C(2008) 5965 final
Codul măsurii	611

Contribuția comunitară, cofinanțarea națională și spijinul public total pentru anii 2007, 2008 și 2009

(în Euro prețuri curente)

Anul	Contribuție comunitară	Co-finanțarea națională	Total
2007	122.157.245	30.539.311	152.696.556
2008	143.165.123	35.791.281	178.956.404
2009	70.299.533	17.574.883	87.874.416
Total	335.621.901	83.905.475	419.527.376

Desemnarea Agenției de plată

Plățile directe sunt efectuate de Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, care a fost înființată cu respectarea dispozițiilor art.6 din Regulamentul (CE) nr.1290/2005 privind finanțarea Politicii Agricole Comune.

Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură este instituția responsabilă pentru implementarea schemelor de plăți directe pentru agricultură, având ca sursă de finanțare Fondul European pentru Garantare în Agricultură (FEGA), a schemei de plăți naționale complementare directe (SPNCD) transferate din Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR) precum și a fondurilor din bugetul național.

Pentru gestionarea fondurilor comunitare și naționale destinate agriculturii pentru plățile directe acordate în sectorul vegetal și pentru controlul cererilor de sprijin depuse de către fermieri, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură utilizează, ca instrument de derulare și gestionare financiară, Sistemul Integrat de Administrare și Control (IACS).

Având în vedere că măsura 611 s-a aplicat în perioada 2007-2009 și că nivelul plăților înregistrate a fost sub valoarea de 419.527.376 euro, prin cea de a zecea modificare a PNDR alocarea măsurii 611 a fost stabilită la 392.527.376 euro (din care 314.021.901 FEADR), această sumă fiind acoperitoare pentru plățile efectuate.

5.3.6 Lista tipurilor de operațiuni menționat la articolul 16(a) aliniat (3) litera (a) din Regulamentul (CE) nr.1698/2005 care se încadrează în cuantumurile menționate la articolul 69 alineat 5(a)

Axa/Măsură	Tipul de operațiune	Efecte potențiale	Tip de operațiune “existentă” sau “nouă”	Referire la descrierea de operațiune în PNDR	Indicatori de realizare - țintă
AXA 1 Măsura 121 ”Modernizarea exploatațiilor agricole”	Îmbunătățirea eficienței utilizării de îngrășământ azotat(de exemplu utilizare redusă, echipament, agricultură de precizie) îmbunătățirea depozitării îngrășămintelor;	Reducerea emisiilor de metan (CH ₄) și de protoxid de azot (N ₂ O)	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12., Măsura 121- Domeniul de acțiune; Tipuri de investiții (corporate/necorporale) și cheltuieli eligibile Pct. (i) Construirea și/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producția agricolă la nivel de fermă, incluzând investițiile pentru respectarea standardelor comunitare, și pe cele pentru protecția mediului și depozitarea îngrășămintelor;	Volumul total al investițiilor: 790.456 Euro
	Ajutor pentru investiții legate de producția de produse lactate	Îmbunătățirea competitivității sectorului produselor lactate	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12., Măsura 121- Domeniul de acțiune; Tipuri de investiții (corporate/necorporale) și cheltuieli eligibile Pct.(iii) Construirea și/sau modernizarea fermelor de taurine pentru producția de lapte, ca de exemplu : echipamente pentru producerea de furaje,	Volumul total al investițiilor: 988.070 Euro

				instalații de mulș, linii tehnologice de prelucrare și ambalare a produselor, dotări tehnice în scopul asigurării controlului calității la nivel de fermă, etc.	
	Instalații pentru tratamentul apelor reziduale în exploatații agricole și în cadrul proceselor de prelucrare și comercializare	Îmbunătățirea capacității de a utiliza apa mai eficient	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12. , Măsura 121- Domeniul de acțiune; Tipuri de investiții (corporale/necorporale) și cheltuieli eligibile Pct. (i) Construirea și/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producția agricolă la nivel de fermă, incluzându-le și pe cele pentru protecția mediului;	Volumul total al investițiilor: 1.580.911 Euro
	Culturi energetice perene (păduri mărunte cu rotație rapidă și plante erbacee)	Substituirea combustibililor fosili; sechestrarea carbonului, reducerea protoxidului de azot (N ₂ O)	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12., Măsura 121- Domeniul de acțiune; Tipuri de investiții (corporale/necorporale) și cheltuieli eligibile Pct. (xi) Investiții pentru înființarea de culturi de specii forestiere cu ciclu de producție scurt și regenerare pe cale vegetativă, în scopul producerii de energie regenerabilă	Volumul total al investițiilor: 592.842 Euro
AXA 1 Măsura 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”	Prelucrarea biomasei agricole/ forestiere pentru energia din surse regenerabile	Substituirea combustibililor fosili	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12. , Măsura 123- Domeniul de acțiune; Tipuri de investiții (corporale / necorporale) Pct. e) Investiții pentru	Volumul total al investițiilor: 1.779.610 Euro

				producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile	
	Tehnici de producție pentru economisirea apei	Îmbunătățirea capacității de a utiliza apa mai eficient și îmbunătățirea capacității de stocare a apei	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12. , Măsura 123- Domeniul de acțiune; Tipuri de investiții (corporale / necorporale) Pct. a) Construcții noi și/sau modernizarea clădirilor folosite pentru procesul de producție, inclusiv construcții destinate protecției mediului, infrastructură internă și utilități, precum și branșamente și racorduri necesare proiectelor;	Volumul total al investițiilor: 3.559.220 Euro
	Ameliorări ale prelucrării și comercializării legate de sectorul produselor lactate	Îmbunătățirea competitivității sectorului produselor lactate	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12. , Măsura 123- Domeniul de acțiune; Tipuri de investiții (corporale / necorporale) Pct. d) Investiții pentru îmbunătățirea controlului intern al calității materiei prime, semifabricatelor, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing	Volumul total al investițiilor: 3.559.220 Euro
AXA 1 Măsura 125 „Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii”	Tehnologii de economisirea apei prin realizarea de investiții în sisteme eficiente de irigație	Îmbunătățirea capacității de a utiliza apa mai eficient	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12. , Măsura 125- Domeniul de acțiune Tipuri de investiții și cheltuieli eligibile (ii) Sisteme de irigații - modernizare și/sau	Volumul total al investițiilor: 6.066.043 Euro

				re tehnologizare inclusiv lucrări pentru stațiile de pompare, de contorizare;	
AXA 2 Măsura 214 “Plăți de agro-mediu”					Numărul total al exploatațiilor agricole sau al exploatațiilor altor administratori de teren care primesc sprijin: 33.000 Suprafața totală sprijinită: 380.000 ha Număr total de contracte: 60.000 Suprafața fizică totală sprijinită: 195.000 ha
	Extensificarea șeptelului (de exemplu reducerea densității șeptelului) și gestionarea extensivă a pășunilor	Reducerea metanului (CH ₄) și protoxidului de azot (N ₂ O)	existentă	Cap. 5 punctul 5.3.2.1, Măsura 214, Pachetul 1: Pajiști cu Întărire Naturală, Cerințe de management: - Pășunatul se efectuează cu maxim 1 UVM pe hectar	
	Neaplicarea îngrășămintelor și a pesticidelor pe terenurile agricole de mare valoare.	Conservarea tipurilor de vegetație bogate în specii, protejarea și întreținerea pășunilor.	existentă	Cap. 5 punctul 5.3.2.1, Măsura 214, Pachetul 1: Pajiști cu Întărire Naturală, Cerințe de management: - Utilizarea fertilizanților chimici este interzisă. - Utilizarea pesticidelor este interzisă	

	Gestionarea perenelor de mare valoare naturală Crearea și conservarea terenurilor de fânează	Protejarea păsărilor și a altor animale sălbatice și îmbunătățirea rețelei biotopice, reducerea pătrunderii de substanțe dăunătoare în habitatele riverane; conservarea faunei și a florei protejate	existentă	Cap. 5 punctul 5.3.2.1, Măsura 214, Pachetul 1: Pajiști cu Înaltă Valoare Naturală, Cerințe de management: - Cositul poate începe doar după data de 1 iulie. - Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafața pajiștii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului; - Pășunile inundate nu vor fi pășunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor; - Este interzis aratul sau discuitul pajiștilor aflate sub angajament. - Nu vor fi realizate însămânțări de suprafață sau supraînsămânțări. Se pot face însămânțări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porțiuni de pajiște degradează sau sunt afectate accidental. Pachetul 2 Practici agricole tradiționale – Cerințe de management: Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafața pajiștilor aflate	

				sub angajament cu excepția celor operate cu forță animală.	
AXA 3 Măsura 312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi”	Achiziționarea de echipamente de producere a energiei din alte surse regenerabile decât biocombustibilii	Substituirea combustibililor fosili	existentă	Capitolul 5.3.3. Axa 3 Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale <i>5.3.3.1. Măsuri privind diversificarea economiei rurale</i>	Volumul total al investiției: 14.240.265 Euro
AXA 3 Măsura 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”	Investiții în sisteme de producere și furnizare de energie din surse regenerabile (în situația în care este vorba de clădiri publice)	Substituirea combustibililor fosili	existentă	Capitolul 5.3.3. Axa 3 Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale <i>5.3.3.2. Măsură privind îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale</i>	Volumul total al investițiilor: 10.907.762 Euro

Capitolul 6

Planul de finanțare

6.1. Contribuția anuală din cadrul FEADR (în EURO)

Anul	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total
Regiuni de convergență *	0	1.146.687.683	1.442.871.530	1.359.770.651	1.357.854.634	1.332.220.183	1.356.173.250	7.995.577.931
Sume suplimentare PERE**	0	0	59.820.000	41.874.000	0	0	0	101.694.000
Total FEADR	0	1.146.687.683	1.502.691.530	1.401.644.651	1.357.854.634	1.332.220.183	1.356.173.250	8.097.271.931

(*) întreg teritoriul României este regiune de convergență

(**) România primește sume suplimentare numai pentru PERE

6.2. Planul financiar pe axe (în EURO, pentru întreaga perioadă) - alocare inițială

Axa	Contribuție Publică			
	Total public estimat 2007-2013 ¹	Rata contribuției FEADR (%)		Suma FEADR 2007-2013
		Medie indicativă pentru întreaga perioadă	Aplicabilă pentru calculul plăților FEADR ²	
FEADR/Regiuni de convergență				
Axa 1	2.872.383.036	88,43	95,00	2.540.094.146
Axa 2	3.084.279.544	86,70	95,00	2.674.080.441
Axa 3	2.317.910.482	85,51	95,00	1.982.033.001
Axa 4	386.164.150	94,49	95,00	364.874.913
Asistență tehnică	131.564.204	91,57	95,00	120.473.529
Plăți complementare directe	392.527.376	80,00	80,00	314.021.901
Total FEADR regiuni de convergență*	9.184.828.792	87,05	7.995.577.931	

(*) România primește sume suplimentare numai pentru PERE

¹ Sume în euro estimate de Statul membru pentru întreaga perioadă

² Rata de participare aplicabilă conform art. 26 alin. (1) din Reg. 1290/2005

6.2.1 Sume suplimentare acordate în conformitate cu art. 69 (5a) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 – Regiuni de convergență

Axa	Contribuție Publică			
	Contribuție publică totală	Rata contribuției PERE (%)		Suma PERE
		Medie indicativă pentru întreaga perioadă	Aplicabilă pentru calculul plăților FEADR	
Axa 1	12.886.434	94,55	95,00	12.184.333
Axa 2	78.959.819	89,80	95,00	70.903.145
Axa 3	19.785.171	94,04	95,00	18.606.522
Axa 4	0	0	0	0
Plăți complementare directe	0	0	0	0
Total sume suplimentare – regiuni de convergență	111.631.424	91,10		101.694.000

6.2.2 Planul financiar pe axe (în EURO, pentru întreaga perioadă) – suma totală

Axa	Contribuție Publică		
	Total contribuție publică	Rata contribuției FEADR + PERE (%)	Suma FEADR + PERE
		Medie indicativă pentru întreaga perioadă	
Axa 1	2.885.269.470	88,46	2.552.278.479
Axa 2	3.163.239.363	86,78	2.744.983.586
Axa 3	2.337.695.653	85,58	2.000.639.523
Axa 4	386.164.150	94,49	364.874.913
Asistență tehnică	131.564.204	91,57	120.473.529
Plăți complementare directe	392.527.376	80,00	314.021.901
Total general	9.296.460.216	87,10	8.097.271.931

6.3. Bugetul orientativ legat de operațiunile menționate la articolul 16(a) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 în perioada 1 ianuarie 2009-31 decembrie 2013

Măsuri/Axe	Contribuția PERE pentru 2009 - 2013
111 - Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	0
112 - Instalarea tinerilor fermieri	0
114 - Utilizarea serviciilor de consiliere	0
121 - Modernizarea exploatațiilor agricole	2.242.166
122 - Îmbunătățirea valorii economice a pădurii	0
123 - Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	4.206.625
125 - Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii	5.735.542
141 - Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistență	0
142 - Înființarea grupurilor de producători	0
143 - Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori	0
Total Axa 1	12.184.333
211 - Sprijin pentru zona montană defavorizată	0
212 - Sprijin pentru zone defavorizate - altele decât zona montană	0
214 - Plați de agro-mediu	70.903.145
221 - Prima împădurire a terenurilor agricole	0
223 - Prima împădurire a terenurilor non-agricole	0
224 - Plăți Natura 2000 pe teren forestier	0
Total Axa 2	70.903.145
312 - Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi	9.374.357
313 - Încurajarea activităților turistice	0
322 - Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale	9.232.165
Total Axa 3	18.606.522
4.1 Implementarea strategiilor de dezvoltare locală:	
411. Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier	0
412. Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural	0
413. Calitatea vieții și diversificarea economiei rurale	0
4.21 Implementarea proiectelor de cooperare	0
4.31 Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului	
431-1. Construcție parteneriate public-private	0
431-2. Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului	0
Total Axa 4	0
Total axe 1,2,3,4	101.694.000
511 Asistență tehnică	0
din care cheltuieli pentru rețeaua națională de dezvoltare rurală	
- (a) costuri de funcționare	0
- (b) plan de acțiune	0
611. Plăți complementare directe	0
Total PNDR (fără 611)	101.694.000
TOTAL GENERAL	101.694.000

Capitolul 7
Alocare indicativă pentru măsurile de dezvoltare rurală
(în EURO, pentru întreaga perioadă)

Măsura/Axa	Cheltuială Publică	Cheltuială Privată	Cost total
111 - Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	79.325.638	-	79.325.638
112 - Instalarea tinerilor fermieri	303.913.965	-	303.913.965
114 – Utilizarea serviciilor de consiliere****	0	0	0
121 - Modernizarea exploatațiilor agricole	816.988.825	714.336.371	1.531.325.196
122 - Îmbunătățirea valorii economice a pădurii*****	2.291.370	1.874.757	4.166.127
123 - Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	719.924.994	1.066.646.143	1.786.571.137
125 - Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii	568.385.470	117.540.540	685.926.010
141 - Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență	359.568.418	-	359.568.418
142 - Înființarea grupurilor de producători *	22.530.738	-	22.530.738
143 – Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori	12.340.052	-	12.340.052
Total Axa 1	2.885.269.470	1.900.397.811	4.785.667.281
211 - Sprijin pentru zona montană defavorizată	769.555.055	-	769.555.055
212 - Sprijin pentru zone defavorizate - altele decât zona montană	435.641.913	-	435.641.913
214 - Plați de agro-mediu **	1.428.418.898	-	1.428.418.898
215 - Bunăstare animala	526.421.530	-	526.421.530
221 - Prima împădurire a terenurilor agricole ***	3.201.967	478.455	3.680.422
Total Axa 2	3.163.239.363	478.455	3.163.717.818
312 – Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi	437.878.414	187.684.794	625.563.208
313 - Încurajarea activităților turistice	303.550.560	163.450.302	467.000.862
322 – Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale	1.596.266.679	31.092.696	1.627.359.375
Total Axa 3	2.337.695.653	382.227.792	2.719.923.445
4.1 Implementarea strategiilor de dezvoltare locală:	315.616.734	136.258.008	451.874.742
411. Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier	95.202.158	87.878.914	183.081.072
412. Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural	29.498	1.883	31.381
413. Calitatea vieții și diversificarea economiei rurale	220.385.078	48.377.211	268.762.289
4.21 Implementarea proiectelor de cooperare	3.205.997	543.707	3.749.704
4.31 Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului	67.341.419	1.128.774	68.470.193
431-1. Construcție parteneriate public-private	5.510.783	1.128.774	6.639.557
431-2. Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului	61.830.636	-	61.830.636
Total Axa 4	386.164.150	137.930.489	524.094.639
Total axele 1, 2, 3, 4	8.772.368.636	2.421.034.547	11.193.403.183
511 Asistență tehnică	131.564.204	-	131.564.204

din care cheltuieli pentru rețeaua națională de dezvoltare rurală	16.129.498	-	16.129.498
- (a) costuri de funcționare	2.096.835	-	2.096.835
- (b) plan de acțiune	14.032.663	-	14.032.663
611. Plăți complementare directe	392.527.376	-	392.527.376
Total PNDR (fără 611)	8.903.932.840	2.421.034.547	11.324.967.387
TOTAL GENERAL	9.296.460.216	2.421.034.547	11.717.494.763

Bugetul PNDR 2007-2013

* Din această măsură va fi suportată și valoarea aferentă perioadei 2010-2011, în sumă de 90.364 Euro, reprezentând plățile pentru proiectele depuse în cadrul Programului SAPARD, Măsura 3.2 "Constituirea grupurilor de producători" în conformitate cu Regulamentul Comisiei (CE) nr. 248 din 08.03.2007 privind măsurile referitoare la acordurile de finanțare multianuale și acordurile de finanțare anuale încheiate pe baza Programului SAPARD, precum și tranziția de la Programul SAPARD la programele de dezvoltare rurală.

** Din această măsură va fi suportată și valoarea aferentă perioadei 2010-2011, în sumă de 7.906 Euro, reprezentând plățile pentru proiectele depuse în cadrul Programului SAPARD, măsura 3.3 "Metode agricole de producție destinate să protejeze și să mențină peisajul rural" în conformitate cu Regulamentul Comisiei (CE) nr. 248 din 08.03.2007 privind măsurile referitoare la acordurile de finanțare multianuale și acordurile de finanțare anuale încheiate pe baza Programului SAPARD, precum și tranziția de la Programul SAPARD la programele de dezvoltare rurală.

*** Din această măsură va fi suportată și valoarea aferentă perioadei 2010-2011, în sumă de 25.098 Euro, reprezentând plățile pentru proiectele depuse în cadrul Programului SAPARD, Măsura 3.5 "Silvicultură", submăsura "Împăduriri" în conformitate cu Regulamentul Comisiei (CE) nr. 248 din 08.03.2007 privind măsurile referitoare la acordurile de finanțare multianuale și acordurile de finanțare anuale încheiate pe baza Programului SAPARD, precum și tranziția de la Programul SAPARD la programele de dezvoltare rurală.

**** Măsură prevăzută a se implementa după anul 2010, alocarea financiară aferentă acesteia este inclusă în cadrul axei din care face parte.

***** Alocarea măsurii a fost diminuată în vederea finanțării submăsurii 125 c) Lucrări de construcții, refacere și modernizare a infrastructurii de prevenire și de protecție împotriva inundațiilor și a proiectelor privind sistemele de irigații din cadrul submăsurii 125 a) Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii.

Capitolul 8

Finanțarea națională suplimentară pe axă

România nu va acorda o finanțare națională complementară potrivit articolului 89 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 din 20 septembrie 2005.

Capitolul 9

Concordanța între elementele necesare evaluării și regulile de concurență, lista schemelor de ajutor de stat autorizate

A. În perioada 2007-2013 România nu va angaja o finanțare națională adițională (top up) pentru măsurile și activitățile din domeniul dezvoltării rurale în înțelesul art. 36 al Tratatului CE.

România, prin Anexa V, Capitolul 3 „Agricultura”, punctul b) din Tratatul de Aderare, beneficiază de o perioadă de tranziție de 3 ani (01.01.2007 -31.12.2009) pentru susținerea schemelor de ajutor de stat existente în perioada de preaderare și care își continuă aplicabilitatea după data aderării.

Anexat se regăsește Anexa 5, ce cuprinde Lista ajutoarelor de stat existente în sectoarele agricol și forestier, transmise de România Comisiei Europene până la data de 1 mai 2007. *“Fără a aduce atingere procedurilor privind ajutoarele de stat existente prevăzute în art. 88 din Tratatul CE, schemele de ajutor și ajutorul individual acordate activităților legate de producerea, procesarea și comercializarea de produse agricole listate în Anexa I la Tratatul CE cu excepția produselor piscicole și a produselor derivate din acestea, puse în aplicare de către un Stat Membru înainte de data aderării și care sunt aplicabile și după acestă dată, trebuie să fie privite ca ajutoare existente în înțelesul art. 88(1) din Tratatul CE, subiect al următoarei condiții: măsurile de ajutor de stat trebuie să fie comunicate Comisiei în termen de 4 luni de la data aderării”.*

Sprijinul acordat în cadrul PNDR pentru măsurile și operațiunile acoperite de prevederile art. 36 din Tratat nu va fi cumulat cu niciun alt ajutor de stat în înțelesul art. 87 (1) din Tratat, sau cu alt sprijin financiar furnizat de statele membre, dacă o astfel de cumulare ar conduce la depășirea intensității maxime a sprijinului stipulată de Regulamentul (CE) nr.1698/2005.

Lista prezentată în Anexa 5 cuprinde 117 scheme de ajutor de stat existente în România, iar măsurile beneficiază de prevederile „Sun set clause” și sunt calificate ca ajutoare „existente”¹²¹ în sensul art. 88 (1) din Tratatul CE până la sfârșitul celui de al treilea an de la data aderării.

Aceste ajutoare, dacă este necesar, vor fi modificate în vederea conformării lor cu orientările aplicate de Comisie, până la încheierea celui de al treilea an de la data aderării, respectiv 31 decembrie 2009. După această dată orice ajutor găsit ca incompatibil cu respectivele linii directoare comunitare, este considerat drept ajutor nou.

Ajutoarele de stat nou acordate, neprevăzute în cadrul listei ajutoarelor de stat existente și nici în planificarea PNDR, sunt supuse obligației de notificare potrivit prevederilor art. 88 alin.(3) din Tratat și vor urma procedura specifică, acordându-se doar după autorizarea acestora de către Comisia Europeană sau după ce acestea sunt considerate a fi autorizate.

B. Pentru măsurile și activitățile susținute prin PNDR, care nu fac obiectul art. 36 din Tratatul CE și reprezintă o contribuție publică financiară a României ca un sprijin complementar celui comunitar, România, în vederea reușitei măsurilor, va respecta art. 88 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005 după cum urmează:

- Aplică prevederile Regulamentului Comisiei (CE) nr.70/2001 privind aplicarea art. 87 și 88 ale Tratatului ajutorului de stat pentru întreprinderile mici și mijlocii¹²², în conformitate cu art.

¹²¹ Anexa V, pct. 3 Agricultură, (b) Tratatul de Aderare

88 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 pentru art. 26, 28 ale aceluiași regulament;

- Aplică prevederile punctelor 55, 57 din Liniile directoare asupra ajutoarelor de stat regionale pentru 2007-2013¹²³;
- Aplică prevederile Regulamentului Comisiei (CE) nr.1998/2006 privind aplicarea art. 87 și 88 din Tratatul CE în cazul ajutorului *de minimis*¹²⁴, pentru art. 53, 54 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005.
- Aplică prevederile Regulamentului Comisiei (CE) nr.1998/2006 privind aplicarea art. 87 și 88 din Tratatul CE în cazul ajutorului *de minimis* sau Regulamentului (UE) al Comisiei nr. 1407/2013 privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis, după caz, pentru art. 56 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005.

Acele măsuri care intră sub incidența art. 52 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 și care nu sunt prevăzute în tabelul de mai jos, se adresează consiliilor locale și asociațiilor acestora, prin urmare nu fac obiectul problematicei ajutorului de stat.

C. Tabel privind ajutoarele de stat pentru măsurile care nu intră în sfera de aplicare a articolului 36 din Tratatul de Instituire a CE

Codul Măsurii	Titlul schemei de ajutor	Indicații cu privire la legalitatea schemei (după aprobarea PNDR, se vor reglementa prin hotărâre a Guvernului/ordin al ministrului MADR schemele de ajutor de minimis pentru fiecare din măsurile înscrise în tabel)	Durata schemei de ajutor
123	Stimularea IMM-urilor care procesează produse agricole în vederea obținerii unor produse alimentare, altele decât cele prevăzute în Anexa 1 la Tratatul CE precum și a celor care desfășoară activități de procesare a produselor agricole în vederea obținerii și utilizării surselor de energie regenerabilă și a biocombustibililor	Regulamentul Comisiei (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea art. 87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru întreprinderi mici și mijlocii Număr de înregistrare (CE): XS 13/2008	De la data intrării în vigoare - până în 31.12.2008, cu posibilitatea prelungirii în condițiile respectării noului Regulament
123	Stimularea micro-întreprinderilor din domeniul prelucrării primare a produselor forestiere lemnoase și nelemnoase	Regulamentul Comisiei (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea art. 87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru întreprinderi mici și mijlocii Număr de înregistrare (CE): XS 28/2008	De la data intrării în vigoare - până în 31.12.2008, cu posibilitatea prelungirii în condițiile respectării noului Regulament
123	„Stimularea dezvoltării	Liniile directoare privind ajutoarele	De la data intrării

¹²² JO L 10, 13.01.2001, p. 33

¹²³ JO 54, 04.03.2006, p.13

¹²⁴ JO L 379, 28.12. 2006, p. 5

	regionale prin realizarea de investiții pentru procesarea produselor agricole și forestiere în vederea obținerii de produse neagricole”	de stat regionale 2007-2013 (JOUE nr. C 54/2006).	în vigoare - până în 31.12.2013
221	Prima împădurire a terenurilor agricole	Regulamentul Comisiei (CE) nr.1998/2006 de aplicare a art. 87 și 88 din Tratat ajutoarelor de minimis	De la data lansării măsurii – până la data aprobării schemei de ajutor de stat
312	Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi	Regulamentul Comisiei (CE) nr.1998/2006 de aplicare a art. 87 și 88 din Tratat ajutorului de minimis sau Regulamentul (UE) al Comisiei nr. 1407/2013 privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis, după caz	2007 - 30.06.2014 sau până la 31.12.2015
313	Încurajarea activităților turistice	Regulamentul Comisiei (CE) nr.1998/2006 de aplicare a art. 87 și 88 din Tratat ajutorului de minimis sau Regulamentul (UE) al Comisiei nr. 1407/2013 privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis, după caz	2007 - 30.06.2014 sau până la 31.12.2015
322	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale (pentru proiectele generatoare de profit)	Regulamentul Comisiei (CE) nr. 1998/2006 de aplicare a art. 87 și 88 din Tratat ajutorului de minimis sau Regulamentul (UE) al Comisiei nr. 1407/2013 privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis, după caz	2007 – 30.06.2014 sau până la 31.12.2015
41	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Regulamentul Comisiei (CE) nr. 1998/2006 de aplicare a art. 87 și 88 din Tratat ajutorului de minimis sau Regulamentul (UE) al Comisiei nr. 1407/2013 privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis, după caz	2007 - 30.06.2014 sau până la 31.12.2015
421	Implementarea proiectelor de cooperare	Regulamentul Comisiei (CE) nr. 1998/2006 de aplicare a art. 87 și 88 din Tratat ajutorului de minimis sau Regulamentul (UE) al Comisiei nr. 1407/2013 privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis, după caz	2007 - 30.06.2014 sau până la 31.12.2015

MADR prin Măsura 123 acorda ajutor de stat doar în cadrul unei scheme, nefiind acordate ajutoare individuale. Alocările de ajutor în cadrul schemelor nu depășesc plafonul maxim de 3.000.000 Euro. Pentru orice caz de aplicare a schemelor enumerate mai sus pentru care, conform regulilor ajutorului de stat sau conform condițiilor și obligațiilor stabilite prin deciziile respective aprobate referitoare la ajutorul de stat se solicita notificări individuale, vor fi notificate individual conform art 88 (3) al Tratatului CE.

Prin intermediul Măsurii 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” se vor sprijini IMM-urile care procesează produse agricole în vederea obținerii unor produse alimentare, altele decât cele prevăzute în Anexa I la Tratatul CE, precum și IMM-urile care desfășoară activități de procesare a produselor agricole în vederea obținerii și utilizării surselor de energie regenerabilă și a biocombustibililor, cu respectarea prevederilor Regulamentului Consiliului (CE) nr.994/1998 de aplicare a articolelor 92 și 93 din Tratatul de instituire a Comunității Europene anumitor categorii de ajutoare de stat orizontale¹²⁵.

Schema de ajutor de stat – “Stimularea IMM-urilor care procesează produse agricole în vederea obținerii unor produse alimentare, altele decât cele prevăzute în Anexa I la Tratatul CE precum și a celor care desfășoară activități de procesare a produselor agricole în vederea obținerii și utilizării surselor de energie regenerabilă și a biocombustibililor”, va fi conformă Regulamentului Comisiei (CE) nr.70/2001 privind aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE referitor la ajutoarele de stat pentru întreprinderile mici și mijlocii.

De asemenea, în cadrul măsurii 123, pentru produsele forestiere va fi aplicată distinct o schemă de ajutor de stat denumită ”Stimularea micro-întreprinderilor din domeniul prelucrării primare a produselor forestiere lemnoase și nelemnoase”, care va fi conformă cu Regulamentul (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru micro-întreprinderi.

Durata de aplicare a acestor scheme va fi de la data intrării în vigoare până la 31.12.2008, sub rezerva intrării în vigoare a noului Regulament de exceptare pe categorii care va înlocui Regulamentul (CE) nr. 70/2001 (care expiră în iunie 2008), ceea ce implică după caz, revizuirea sau modificarea schemelor de ajutor, astfel încât acestea să fie conforme cu noile norme.

Schema de ajutor de stat – „Stimularea dezvoltării regionale prin realizarea de investiții pentru procesarea produselor agricole și forestiere în vederea obținerii de produse neagricole, aprobată conform Deciziei (CE) C (2009)10680 privind Ajutorul de Stat nr. N578/2009-România și prin Ordin MADR nr.12/25.01.2010” se aplică începând cu anul 2010 pentru:

- Procesarea de produse agricole prevăzute în Anexa I la Tratatul CE în vederea obținerii de produse neagricole;
- Procesarea primară a produselor forestiere lemnoase și nelemnoase;
- Procesarea produselor agricole în vederea obținerii de biocombustibili.

Punctul de contact între România și Comisia Europeană în domeniul ajutoarelor de stat este Consiliul Concurenței, care prin intermediul Reprezentanței Permanente a României pe lângă UE la Bruxelles¹²⁶ trimite spre informare Comisiei atât schemele privind exceptarea de la obligația notificării anumitor tipuri de ajutoare de stat și, după caz, notificarea schemelor de ajutor de stat supuse obligației de notificare prevăzute la articolul 88 alineatul (3) din Tratat.

MADR va monitoriza respectarea condițiilor și a criteriilor de eligibilitate prevăzute în schemele de ajutor de stat pe toată perioada de derulare a acestora și va transmite o raportare anuală Consiliului Concurenței cu privire la implementarea lor, în forma prevăzută de Regulamentul privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat, pus în aplicare prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 175/2007¹²⁷.

¹²⁵ JO L 142, 14.05.1998, p.11

¹²⁶ Prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 117 din 21 decembrie 2006 privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat, cu modificările și completările ulterioare, publicată în M.Of. nr. 1042 din 28 decembrie 2006

¹²⁷ Publicat în M.Of. 436/28.06.2007

În ceea ce privește regulile privind acordarea, cumulul, raportarea și monitorizarea acordării ajutoarelor de stat, MADR va respecta reglementările în vigoare.¹²⁸

Astfel, MADR, în calitate de furnizor de ajutor potrivit regulii de minimis va institui prin ordin al ministrului o schemă de minimis, care va cuprinde atât dispoziții generale cât și prevederi privind criteriile de eligibilitate și reguli procedurale.

În acest sens, MADR prin AM PNDR și APDRP ține evidența ajutoarelor de minimis acordate și păstrează înregistrări detaliate referitoare la alocările individuale acordate în cadrul acestor scheme timp de 10 ani fiscali de la data acordării ultimului ajutor.

Valoarea totală a ajutoarelor de minimis acordate aceluiași beneficiar nu va depăși 200.000 Euro, respectiv 100.000 Euro pentru cel care își desfășoară activitatea în domeniul transportului rutier, pe durata a trei ani fiscali, perioadă care va fi evaluată pe o bază continuă, astfel încât pentru fiecare nouă acordare a unui ajutor de minimis se va determina suma totală a ajutorului de minimis acordat în anul fiscal în cauză, precum și pe perioada ultimilor doi ani fiscali.

De asemenea, pentru a se evita eludarea intensităților maxime ale ajutoarelor prevăzute de diferite instrumente comunitare, ajutoarele de minimis nu se vor cumula, pentru aceleași costuri eligibile, nici cu alte ajutoare de stat în sensul art. 87, alin. (1) din Tratatul de Instituire a Comunității Europene și nici cu alte măsuri de sprijin naționale sau comunitare, în cazul în care acest cumul duce la o intensitate a ajutorului care depășește nivelul stabilit pentru condițiile speciale ale fiecărui caz conform respectivului regulament de exceptare pe categorii sau unei decizii adoptată de Comisie.

¹²⁸ Regulamentul Consiliului (CEE) nr. 994/1998 din 7 mai 1998 privind aplicarea art. 92 și 93 din Tratat cu privire la anumite categorii de ajutoare de stat orizontale.

Capitolul 10

Complementaritatea cu măsurile finanțate de către alte instrumente ale Politicii Agricole Comune (PAC), cu politica de coeziune precum și cu Fondul European pentru Pescuit

(Art. 5, 16(h) și 60 ale Regulamentului (CE) nr.1698/2005)

10.1. Evaluarea și mijloacele de asigurare a complementarității

10.1.1. Evaluarea și mijloacele de asigurare a complementarității cu activitățile, politicile și prioritățile Comunității, în special cu obiectivele coeziunii economice și sociale și cu instrumentul de sprijin al Comunității pentru pescuit

PNDR este instrumentul prin care politicile Comunității privind agricultura și dezvoltarea rurală vor fi implementate, în România, în perioada 2007-2013. Planul Național Strategic (PNS) pe baza căruia a fost elaborat PNDR, subliniază strategia de dezvoltare rurală a României *în contextul reformei PAC*. Aceste politici asigură întărirea performanței economice ce rezultă din implementarea cu succes a strategiei împreună cu utilizarea durabilă a resurselor naturale și protejarea mediului, menținerea biodiversității, conservarea ecosistemelor și prevenirea deșertificării.

Strategia națională generală conduce la aplicarea unui model multi-funcțional în ceea ce privește agricultura și dezvoltarea rurală. Mijlocul principal de aplicare al acestui model constă în promovarea unei dezvoltări echilibrate, atât din punct de vedere agricol, cât și non-agricol a zonelor rurale.

Viziunea strategică este în acord cu obiectivele UE de reducere a disparităților de dezvoltare între regiunile UE și, în aceeași manieră, a diferențelor dintre zonele rurale și urbane. PNS asigură îndeplinirea Liniilor Directoare Strategice pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013 (Decizia Consiliului CE/144/2006), punându-se accentul pe obiectivele de dezvoltare durabilă de la Göteborg și strategia de la Lisabona privind creșterea economică și crearea de locuri de muncă.

Conexiunea cu politicile și prioritățile UE

Strategia de Dezvoltare Rurală este conformă cu prioritățile Uniunii Europene și în special cele referitoare la:

- ❖ Conservarea **biodiversității, protecția apei și a solului, diminuarea schimbărilor climatice și a poluării aerului și utilizarea pesticidelor;**
- ❖ Implementarea **inovației** în mediul rural, prin introducerea de noi produse și procese ce au în vedere practici noi de producție, de management de protecție a mediului ce vor contribui la performanțele fermierilor, micilor întreprinzători;
- ❖ Eficientizarea investițiilor în producția și utilizarea de **energie din surse regenerabile** contribuind astfel la diminuarea poluării și implicit la **combaterea schimbărilor climatice;**
- ❖ **Agricultura ecologică** pe baza dezvoltării producției și a unei piețe interne de produse agroalimentare ecologice, luând în considerare potențialul României în ceea ce privește agricultura ecologică;
- ❖ Dezvoltarea unui sector agricol, alimentar și forestier competitiv bazat pe cunoaștere și inițiativă privată compatibil cu liniile directoare comunitare și care vizează atât **îmbunătățirea competențelor profesionale** prin investiții în capitalul uman și fizic cât și **restructurarea și dezvoltarea fermelor și a sectoarelor de procesare.**

Politica Agricolă Comună conține o serie de măsuri, unele dintre ele special destinate pentru dezvoltarea rurală. Este important ca sprijinul să se atribuie pentru acele măsuri care urmează să contribuie la îndeplinirea obiectivelor **Politicii Agricole Comune**.

În plus, față de principalele obiective ale politicii agricole cu privire la productivitatea muncii în agricultură și la asigurarea standardelor de viață corespunzătoare ale producătorilor agricoli, o atenție

sporită este acordată dezvoltării calității vieții în mediul rural, a siguranței alimentare, protecției mediului și a bunăstării animalelor. Toate aceste obiective sunt în conformitate cu obiectivele politicii comunitare.

Capitolul 4 al PNDR prezintă în detaliu modul de implementare a măsurilor reflectând obiectivele strategice cheie ale Comunității.

Coerența cu Programul Național de Reforme (PNR) al României

PNDR este convergent cu **Programul Național de Reforme (PNR) al României**, document elaborat în contextul *Strategiei Europene pentru Creștere și Ocupare* (Strategia Lisabona Revizuită - SLR). Acest document evidențiază reformele pe care Guvernul României le promovează cu prioritate, în perioada **2007-2010** și oferă cadrul de integrare a politicilor pe mai multe paliere: macroeconomie, microeconomie, ocuparea forței de muncă - într-un program coerent de reforme care să evidențieze și să valorifice sinergiile dintre domeniul economic și cel social.

Prioritățile strategice ale PNR la care PNDR își aduce contribuția sunt următoarele:

- „Îmbunătățirea calității vieții prin gestionarea durabilă a resurselor regenerabile și atenuarea schimbărilor climatice”;
- „Creșterea ocupării și a ratei de activitate”;
- „Îmbunătățirea capacității administrative”.

Coerența și consistența cu Cadrul Național Strategic de Referință

Programul Național de Dezvoltare Rurală este strâns legat încă din procesul de programare de prioritățile naționale de dezvoltare, stabilite în **Planul Național de Dezvoltare 2007-2013 (PND)** și de prioritățile și principiile europene (Orientările Strategice Comunitare privind Coeziunea 2007-2013 Strategia Lisabona și obiectivele de la Göteborg).

Cadrul strategic stabilește baza pentru folosirea eficientă a fondurilor alocate pentru perioada 2007-2013 din Fondul de Coeziune și alte fonduri structurale europene fiind inclus în Planul Național de Dezvoltare și echivalent cu **Cadrul Strategic Național de Referință (CSNR)**.

CSNR al României, aprobat de către Comisie în iulie 2007, a fost elaborat în acord cu Liniile Directoare Strategice ale Politicii de Coeziune (Decizia Consiliului CE/702/2006) și are, de asemenea, la bază Obiectivele Strategice de la Lisabona și Göteborg.

Implementarea strategiei naționale de dezvoltare evidențiată în PND și CSNR este furnizată prin Programele Operaționale.

CSNR se axează pe patru priorități tematice și o prioritate teritorială:

- Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene;
- Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești;
- Dezvoltarea și utilizarea eficientă a capitalului uman din România;
- Consolidarea unei capacități administrative eficiente;
- Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate.

Șapte Programe Operaționale principale vor fi implementate în România, prin CSNR, sub incidența Obiectivului de Convergență:

- POR: „Programul Operațional Regional” (FEDR);
- POS : Transport (FEDR și FC);
- POS: „Mediul” (FEDR și FC);
- POS „Creșterea competitivității economice” (FEDR);
- POS: „Dezvoltarea resurselor umane” (FES);
- POS: „Dezvoltarea Capacității Administrative” (FES);
- PO: „Asistență Tehnică” (FEDR).

România va beneficia, de asemenea, de sprijin prin următoarele programe aflate sub incidența CSNR prin Obiectivul de Cooperare Teritorială Europeană:

Cooperare trans-frontalieră:

PO Ungaria-România;
PO România-Bulgaria;
PO România-Serbia;
PO România-Ucraina-Moldova;
PO Ungaria-Slovacia-România-Ucraina;
PO Bazinul Mării Negre.

Cooperare trans-națională:

PO de cooperare trans-națională Sud-Estul Europei

Cooperare inter-regională:

INTERREG IV C;
URBACT II;
ESPON;
INTERRACT II.

Alocarea financiară totală din Instrumentele Structurale către CSNR al României este de aproximativ 19,6 miliarde Euro pentru perioada 2007-2013. Obiectivul general al acestuia este de a reduce disparitățile economice și sociale dintre România și statele membre prin creșterea cu 10-15% a PIB-ului până în 2015.

Intervențiile prevăzute în strategia CSNR țin cont de necesitatea investițiilor atât în zonele rurale cât și în zonele urbane, în contextul rolului pe care îl dețin în cadrul dezvoltării regionale cât și pentru a promova dezvoltarea teritorială echilibrată și durabilă și incluziunea socială.

Elaborarea Programului Național de Dezvoltare Rurală a avut la bază Planul Național Strategic de Dezvoltare Rurală și contribuie în mod direct la creșterea economică și crearea de locuri de muncă, la sprijinirea schimbărilor structurale în zonele rurale, priorități vizate de asemenea și de **CSNR**.

Strategia de dezvoltare rurală și obiectivele generale ale acesteia sunt în conformitate cu Strategia Lisabona și cu obiectivele de la Göteborg, în special prin creșterea economică și crearea de locuri de muncă în spațiul rural, prin sprijin acordat zonelor defavorizate, investiții în protecția mediului, asigurarea conformității cu standardele europene și încurajarea investițiilor pentru creșterea competitivității sectorului agricol și alimentar.

De asemenea, alături de programele operaționale, PNDR vizează dezvoltarea de activități economice alternative care vor contribui la dezvoltarea durabilă a zonei rurale.

Cei 7,5 miliarde Euro alocați din FEADR pentru PNDR alături de Instrumentele Structurale destinate României și cei aproximativ 231 milioane Euro din FEP alocați Programului Operațional pentru Pescuit, vor contribui la atingerea priorităților strategice comune de la Göteborg și Lisabona.

Coerența și consistența dintre obiectivele PNDR și CSNR au în vedere dezvoltarea omogenă și durabilă a tuturor zonelor urbane și rurale ale României și eliminarea oricăror posibilități de dublă finanțare.

Având în vedere obiectivele politicii românești pentru dezvoltare rurală de a crește atractivitatea teritoriului rural din punct de vedere economic, social și de mediu și orientarea spre constituirea serviciilor de bază și dezvoltarea mediului de afaceri în zona rurală este evidentă corelația dintre CSNR și PNDR.

Principiile și criteriile clare de demarcare precum și coerența dintre PNDR și Programele Operaționale sunt detaliate în **sub-capitolul 10.2**.

Coerența și consistența cu Programului Operațional pentru Pescuit

PNDR asigură consistența și coerența cu obiectivele **Programului Operațional pentru Pescuit**, sprijinit prin FEP având la bază principiile Strategiei de la Lisabona și Göteborg, care promovează un sector de acvacultură modern, dinamic și competitiv și asigură un sector de pescuit durabil.

Obiectivele strategice ale PO – Pescuit sunt:

- Modernizarea și menținerea unui nivel minim al flotei de pescuit pentru exploatarea durabilă a resurselor piscicole din Marea Neagră;
- Dezvoltarea competitivității unităților de acvacultură, a pescuitului în apele interioare și diversificarea ofertei de produse pescărești în condiții de securitate alimentară și calitate;
- Crearea bazei pentru dezvoltarea infrastructurii specifice pentru creșterea competitivității ținând cont de reorganizarea sectorului pescăresc;
- Dezvoltarea durabilă și îmbunătățirea calității vieții în zonele pescărești.

Cele două programe vor stimula creșterea competitivității sectoriale, asigurând totodată, într-o manieră echilibrată, respectarea cerințelor specifice legate de protecția mediului, dezvoltare socială și bunăstarea economică.

Mecanisme de coordonare

Comitetul Național de Coordonare

Comitetul Național de Coordonare (CNC), prezidat de către Ministerul Economiei și Comerțului, este factorul de decizie care asigură coerența și complementaritatea între fondurile provenite din Instrumentele Structurale și cele provenite din FEADR și FEP. CNC este format din responsabilii tuturor instituțiilor desemnate ca și Autorități de Management pentru Programele Operaționale sprijinite prin intermediul Instrumentelor Structurale, precum și ai instituțiilor desemnate ca și Autorități de Management pentru PNDR și Programul Operațional pentru Pescuit. CNC se va întruni de patru ori în fiecare an de implementare și ori de câte ori este necesar. Reprezentanții Comisiei Europene pot fi invitați să participe la întrunirile CNC, având rol consultativ.

În subordinea directă a CNC este Comitetul Național de Management pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale. Comitetul de Management este prezidat de către Autoritatea de Coordonare a Instrumentelor Structurale (ACIS) și se va întruni lunar sau ori de câte ori este necesar. Membrii Comitetului de Management sunt responsabili ai Autorităților de Management, Certificare și ai Autorității de Plată pentru Programele Operaționale susținute prin Instrumentele Structurale, precum și responsabilii **Autorității de Management pentru PNDR**, din cadrul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale și ai Autorității de Management pentru PO - Pescuit din cadrul ANPA.

Comitetul de Management organizează întruniri tehnice, periodice, în scopul rezolvării problemelor de management de la nivelul tuturor programelor UE vizate, inclusiv probleme de complementaritate între Instrumentele Structurale, FEADR și FEP. Doar aspectele ce nu pot fi rezolvate în cadrul Comitetului de Management vor înaintate spre decizie CNC-ului. Comitetul de Management va înființa Grupuri de Lucru Operaționale pentru a analiza în detaliu, atunci când este necesar, tematicile transversale politice și de management.

În perioada de elaborare a PNDR, MADR a dezbătut în cadrul întrunirilor ACIS modalitățile și liniile de demarcare cu Programele Operaționale având vedere, totodată, și o bună implementare care să asigure eficiența utilizării fondurilor și să răspundă nevoilor structurale și teritoriale.

De asemenea, a fost vizată asigurarea coerenței și consistenței cu intervențiile Programelor Operaționale, în special cu POS DRU.

Tot în stadiul de pregătire al documentelor de programare s-a inițiat un proces de coordonare inter-instituțională cu efecte directe în implementare. Astfel, s-au încheiat o serie de protocoale ce au în vedere, pe de o parte un schimb permanent de baze de date între AM-uri și Organismele de implementare, iar pe de altă parte, asigurarea conformității investițiilor cu normele legale în vigoare.

Comitetul Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală

Coordonarea inter-instituțională realizată în faza de pregătire a PNS și PNDR a fost asigurată prin Comitetul Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală (CNSDR) constituit în temeiul Memorandumului din 17 martie 2005. Este prezidat de către Ministrul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale și cuprinde și reprezentanți ai altor ministere și agenții, reprezentanții ONG din domenii conexe dezvoltării rurale, reprezentanți ai instituțiilor educaționale superioare și de cercetare din următoarele domenii: agricultură, silvicultură, dezvoltare rurală. CNSDR s-a întrunit de trei ori până la sfârșitul anului 2007 înaintând o serie de recomandări privind implementarea strategiei și luând decizii asupra revizuirilor PNS. O parte din membrii acestui comitet vor fi în continuare implicați în Comitetul de Monitorizare al PNDR.

La nivel regional (NUTS 2), opt Comitete Regionale de Evaluare Strategică și Corelare (CRESC) vor asigura coerența în fluxul de dezvoltare a proiectelor, precum și sinergia dintre proiectele finanțate prin FEADR, FEP și Instrumentele Structurale în regiunile respective. CRESC a fost creat cu dublă funcțiune. Ca parte a sistemului de management pentru POR, aceste comitete se vor întruni lunar pentru a examina toate proiectele aplicate de către POR și pentru a face recomandări cu privire la alocarea lor financiară și corelarea cu alte programe relevante, inclusiv acolo unde este cazul cu PNDR și FEP. Trimestrial, întrunirile CRESC vor avea un rol general de promovare a sinergiei și coordonării dintre toate programele UE la nivel NUTS 2 și asigură continuitatea schimbului de informații dintre partenerii regionali.

Reprezentanții MADR și ANPA sunt invitați să participe la aceste întâlniri trimestriale ale membrilor titulari ai CRESC, împreună cu reprezentanții ACIS și alte organisme implicate. În acest sens CRESC va îndeplini rolul asumat prin CSNR, de Comitet Regional de Coordonare.

De asemenea, prevederile PNDR presupun, pe anumite segmente, implicarea anumitor organisme regionale în vederea unei abordări integrate eficiente din punct de vedere tehnic, economic și social.

10.1.2. Evaluarea și mijloacele de asigurare a complementarității cu măsurile finanțate prin Fondul European de Garantare Agricolă sau prin alte instrumente

Pilonul I al Politicii Agricole Comune (PAC), finanțat prin Fondul European de Garantare Agricolă (FEAGA), constituie baza plăților directe și a măsurilor de piață. El este complementar Pilonului II al PAC, finanțat prin FEADR, care se adresează în egală măsură atât dezvoltării rurale cât și îmbunătățirii mediului. Acțiunile implementate prin cei doi piloni ai PAC sunt strâns legate și se completează reciproc.

România va implementa, începând cu anul 2007, schema de plăți directe – SAPS (Single Area Payment Scheme) și Plăți Naționale Directe Complementare – care va contribui la practicarea unei agriculturi competitive, durabile și orientată către piață. Astfel, agricultorii vor primi subvenții acordate de UE, pentru care trebuie să îndeplinească condițiile de eligibilitate. Acordarea SAPS este condiționată de respectarea cerințelor de cross-compliance, respectiv menținerea terenului agricol în bune condiții agricole și de mediu. Aceste cerințe sunt complementare unor acțiuni sprijinite prin Pilonul II care au ca obiectiv aplicarea practicilor de mediu în zonele cu înalt potențial natural (cum ar fi Natura 2000) sau în zonele defavorizate (LFA).

Plățile directe vor permite producătorilor agricoli să acumuleze venituri mai mari și în consecință să le crească posibilitatea de a asigura cofinanțarea pentru investițiile care pot fi realizate prin Pilonul II.

Nerespectarea cerințelor de cross - compliance determină reducerea în mod corespunzător a sprijinului prevăzut în cadrul acestei scheme.

Îmbunătățirea cunoștințelor privind cerințele de cross - compliance se realizează prin furnizarea de pregătire profesională, informare și difuzare de cunoștințe precum și prin utilizarea serviciilor de consiliere și consultanță, măsuri sprijinite prin cel de-al II - lea pilon.

Măsurile incluse în Programul Național de Dezvoltare Rurală, care prevăd investiții în exploatațile agricole, nu se suprapun cu acțiunile realizate prin Pilonul I al Politicii Agricole Comune în legătură

cu sprijinul pentru producție acordat sectoarelor: fructe și legume, vin, tutun, ulei de măsline, hamei, bovine, oi și capre, apicultură și zahăr, sectoare a căror listă figurează în Anexa I a Regulamentului (CE) nr.1974/2006.

Pentru evitarea dublei finanțări se are în vedere încheierea unui protocol între cele două agenții de plăți (Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit și Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură) prin care va fi statuată modalitatea de verificare a acelor exploatații agricole care beneficiază de sprijin prin schemele de sprijin prevăzute în articolul 2, aliniatul 2 și anexa I a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006. Liniile de demarcare cu Pilonul I sunt detaliate în Capitolul 5, subcapitolul 5.2.5.

Astfel, Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 contribuie la îndeplinirea unui obiectiv important al reformei Politicii Agricole Comune începând din anul 2003 care urmărește **realizarea de investiții** și respectarea standardelor comunitare de mediu, siguranță alimentară, calitate, igienă și bunăstare a animalelor etc. Prin introducerea plăților directe, **decuplate de producție** fermierii sunt încurajați să utilizeze acest sprijin astfel încât să răspundă cerințelor pieții, în sensul obținerii de produse solicitate de către consumatori, cu respectarea condițiilor de mediu, siguranță alimentară, sănătatea animalelor și a plantelor precum și a bunelor practici agricole ("cross-compliance").

Interacțiunea celor două fonduri – FEAGA și FEADR este esențială pentru îmbunătățirea competitivității și dezvoltării durabile a sectorului agricol în UE.

10.2. Conformitatea cu măsurile Axelor 1, 2 și 3 ale PNDR

10.2.1. Demarcare FEADR – Instrumentele structurale

Asigurarea demarcării și complementarității între FEADR și fondurile structurale au în vedere pe de o parte asigurarea acoperirii teritoriale din punct de vedere al tipurilor de acțiuni și al potențialilor beneficiari, inclusiv a facilitării accesului la diverse fonduri a acestora, iar pe de altă parte se are în vedere asigurarea sistemului cel mai eficient de implementare care va conduce la o mai bună administrare și în final la o dezvoltare echilibrată și durabilă.

În acest sens, atât măsurile din PNDR cât și cele ale programelor operaționale contribuie la prioritățile comunitare orizontale, în ceea ce privește egalitatea de șanse, dezvoltarea durabilă și societatea informațională. Pentru a avea o viziune clară de ansamblu privind demarcarea FEADR cu instrumentele structurale, atașat se regăsește Anexa 6.

Intervenția FEADR impune instituirea demarcării față de Instrumentele Structurale în contextul fiecărui Program Operațional (PO). Astfel, în vederea evitării posibilelor suprapuneri ale sprijinului, s-a avut în vedere ca și principiu de demarcare, domeniul de intervenție (la nivelul Axei 1), tipul de intervenție (la nivelul Axei 2) și aria de aplicare (la nivelul Axei 3).

Pentru o serie de măsuri din Axa 1, Axa 2 și Axa 3 s-au avut în vedere, pe lângă criteriile generale mai sus menționate, și alte criterii specifice de demarcare, după cum urmează:

- Demarcarea intervenției FEADR, FEDR și FC privind **infrastructura de transport** are la bază clasificarea drumurilor după cum este stipulată în legislația națională, astfel:
 - FEADR (PNDR)
 - Axa 3, prin Măsura 322, va susține investițiile aferente rețelei de drumuri de interes local ce aparțin proprietății publice a unității administrative (comuna) pe teritoriu căreia se află, așa cum sunt definite și clasificate în legislația națională în vigoare;
 - Axa 1, prin Măsura 125, va susține investițiile pentru drumurile de acces la fermă și drumurile de exploatare forestieră care sunt drumuri de utilitate privată și sunt administrate de persoane fizice sau juridice care le au în proprietate sau în administrare, conform legislației naționale în vigoare.
 - FEDR (POR) va susține investițiile aferente drumurilor județene și străzi urbane;

- FEDR (POS Transport) va susține investițiile aferente drumurilor naționale;
- FC (POS Transport) va susține investițiile aferente rețelei TEN-T.
- Demarcarea sprijinului FEADR, FEDR și FC pentru **infrastructura de apă/apă uzată** are la bază Master Plan-urile Regionale elaborate de către MMDD:
 - Prin PNDR (FEADR) se vor finanța proiectele de infrastructură de apă/apă uzată din localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e.) cu excepția localităților rurale care sunt cuprinse în Proiectele Regionale ce vor fi finanțate prin POS Mediu (FEDR, FC) și cu excepția proiectelor de infrastructură apă/apă uzată din stațiunile balneare și balneoclimaterice din spațiul rural care vor fi sprijinite prin POR (FEDR).

În plus, pentru ca această demarcare să fie clară la nivelul beneficiarilor, lista localităților rurale vizate de fiecare program în parte, va fi adusă la cunoștința acestora.

În acest sens, sprijinul acordat prin PNDR, POS Mediu și POR este complementar, garantarea demarcării fiind asigurată prin încheierea unui protocol realizat între AM –uri.

- Demarcarea sprijinului FEADR, FEDR și FC privind **gestionarea deșeurilor**
 - În ceea ce privește managementul deșeurilor, în perioada 2007-2013 prin FEDR și FC (POS Mediu) vor fi susținute investiții de dezvoltare a sistemelor de management integrat la nivel de județ, care vor acoperi de asemenea și localitățile rurale din județele care intră sub incidența POS Mediu și sunt anexate în acest program;
 - FEADR (Măsura 322, Axa 3 PNDR) va susține investițiile în stațiile de transfer ¹²⁹ pentru deșeuri și în echipament de gestionare al acestora în localitățile rurale din alte județe decât cele susținute prin POS Mediu, cu respectarea Planurilor Regionale de Gestionare a Deșeurilor.
- Demarcarea intervenției (FEADR și FEDR) pentru **prevenirea inundațiilor**
 - FEADR (PNDR – Axa 1) va sprijini investițiile de construcție și modernizare a lucrărilor de protecție a terenurilor agricole și silvice împotriva inundațiilor pe cursul pâraurilor din zonele cu risc la inundații și afectate de inundații;
 - FC (POS Mediu) va sprijini investiții majore în prevenirea inundațiilor pe cursul râurilor naționale, investiții ce vor fi realizate de Autoritatea Națională „Apele Române”.
- Demarcarea intervenției (FEADR și FEDR) pentru **protejarea naturii**

Sprijinul oferit prin intermediul FEADR (PNDR – Axa 2) vizează acordarea plăților compensatorii pentru utilizatorii de terenuri agricole situate în zonele desemnate Natura 2000 și urmărește compensarea dezavantajelor specifice zonelor desemnate datorită implementării Directivei 79/409/EEC privind conservarea păsărilor sălbatice și Directivei 92/43/EEC privind conservarea habitatelor naturale și speciilor sălbatice de floră și faună, contribuind la managementul efectiv al siturilor Natura 2000. Acest tip de sprijin vine în susținerea implementării rețelei europene de arii protejate Natura 2000, fiind complementar cu intervenția în domeniul conservării biodiversității. În acest sens, măsurile de conservare incluse în planurile de management elaborate în contextul intervenției FEDR (POS Mediu prin Axa prioritară 4) sunt promovate și susținute prin intermediul sprijinului acordat pentru dezvoltare rurală.

- Demarcarea intervenției FEADR și FEDR pentru **producerea energiei electrice/termice din surse regenerabile:**
 - FEADR (PNDR) va sprijini:
 - Întreprinderile (micro-întreprinderi, IMM-uri și intermediare¹³⁰) care

¹²⁹ Stație de transfer - instalație ce servește la transferul sau depozitarea pe termen scurt a deșeurilor urmând ca apoi acestea să fie încărcate prin presare în prescontainere și transportate pentru reciclare, tratare sau eliminare.

¹³⁰ Sunt definite întreprinderi intermediare conform Reglementării Consiliului (CE) nr.1698/2005, art. 28 (3), întreprinderile având sub 750 angajați.

procesează produse agricole listate în Anexa 1 la Tratat și:

- produc biocombustibil pentru transport (Axa 1);
 - obțin și utilizează energie din **bio-combustibili** numai în procesul productiv (ca parte componentă a proiectului) (Axa 1);
 - obțin și utilizează energie din **alte surse regenerabile** numai în procesul productiv (ca parte componentă a proiectului) (Axa 1).
 - Micro-întreprinderi din spațiul rural care obțin și utilizează energie din **alte surse regenerabile** numai în procesul productiv (ca parte componentă a proiectului) (Axa 3).
- FEDR (POS-CCE) va sprijini:
- Întreprinderile (IMM-uri, intermediare și mari) care produc energie electrică/termică din **biocombustibili** (exceptând întreprinderile care procesează produse agricole listate în Anexa 1 la Tratat);
 - Întreprinderile care obțin energie din **alte surse regenerabile** (exceptând atât întreprinderile care procesează produse agricole listate în Anexa 1 la Tratat cât și micro-întreprinderile din spațiul rural).
- Demarcarea în privința intervenției FEADR și FEDR privind sprijinul acordat **IMM-urilor pentru activități productive:**
- FEADR (PNDR) va sprijini:
- Micro-întreprinderile implicate în procesarea produselor agricole și forestiere (până la stadiul de cherestea) de pe întreg teritoriul țării (Axa 1);
 - Micro-întreprinderile din spațiul rural care **desfășoară activități non-agricole** și activități de **procesare a lemnului începând cu stadiul de cherestea, exceptând** micro-întreprinderile care obțin produse alimentare, precum și micro-întreprinderile spin-off de înaltă tehnologie¹³¹ (Axa 3);
 - Întreprinderile mici și mijlocii care desfășoară activități productive de procesare a produselor agricole precum și IMM-uri și micro-întreprinderi din sectorul industriei alimentare (Axa 1);
 - Întreprinderile intermediare care desfășoară activități productive de procesare a produselor agricole și întreprinderile intermediare din sectorul industriei alimentare (Axa 1).
- FEDR (POS CCE) va sprijini:
- Micro-întreprinderile de tip spin-off de înaltă tehnologie de pe întreg teritoriul țării, cu excepția celor care desfășoară activități de procesare a produselor agricole și forestiere;
 - Întreprinderile mici și mijlocii care desfășoară activități productive, cu excepția celor implicate în procesarea produselor agricole și în industria alimentară;
 - Întreprinderile intermediare și mari care desfășoară activități productive, cu excepția celor implicate în procesarea produselor agricole și în industria alimentară.
- FEDR (POR) va sprijini:

¹³¹ Micro-întreprinderile care desfășoară activități bazate pe rezultatele activităților de cercetare -dezvoltare obținute de universități sau institute de cercetare -dezvoltare).

- Micro-întreprinderile în spațiul urban, cu excepția celor care desfășoară activități de procesare a produselor agricole și forestiere și cu excepția celor spin-off de înaltă tehnologie;
 - întreprinderile mici și mijlocii care desfășoară activități de turism.
- Demarcarea în privința intervenției FEADR, FSE și FEDR privind **serviciile de consultanță**:
 - FEADR (PNDR - Axa 1) sprijină acțiunile de consultanță acordată celor implicați în activități agricole, forestiere și de agro-mediu;
 - FSE (POS DRU) acordă servicii de consiliere celor ce vor să dobândească abilități de întreprinzători sau manageri și nu sunt implicați în domeniile mai sus amintite;
 - FEDR (POS-CCE) acordă servicii de consultanță pentru antreprenori în vederea dezvoltării infrastructurii de afaceri de importanță națională și pentru integrarea întreprinderilor în clustere și lanțuri de producție.
- Demarcarea în privința intervenției FEADR și FEDR privind **fondurile de garantare**
 - FEADR (PNDR – Axa 1) sprijină fondurile de garantare pentru acordarea de garanții fermierilor și activităților agricole și silvice desfășurate de aceștia, inclusiv pentru activități agro-alimentare și a afacerilor la scară mică din spațiul rural în conformitate cu aria de aplicabilitate a PNDR;
 - FEDR (POS) sprijină fondurile de garantare care asigură garanții pentru desfășurarea de afaceri, **exceptând** fermierii și activitățile agricole și silvice desfășurate de aceștia, activitățile agro-alimentare și afacerile la scară mică din spațiul rural.
- Demarcarea în privința intervenției FEADR și FEDR privind **managementul standardelor**:
 - FEADR (PNDR- Axa 1) va susține asigurarea standardelor de calitate și siguranță alimentară și a standardelor de mediu în concordanță cu domeniul de intervenție;
 - FEDR (POS CCE) va susține adoptarea voluntară a standardelor și certificării europene pentru calitate și mediu, precum și îmbunătățirea infrastructurii de certificare.
- Demarcarea intervenției FEADR și FEDR privind **infrastructura turistică** se face astfel:
 - FEADR (PNDR – Axa 3) va susține:
 - proiectele de investiții în structuri de primire turistice și infrastructura de agrement aferentă, inițiate de către micro-întreprinderi și proiecte de infrastructură publică de turism **la scară mică**¹³² în spațiul rural cu respectarea plafonului stabilit prin Măsura 313, cu excepția proiectelor din stațiunile balneare și balneo-climaterice;
 - centrele de informare și promovare turistică locală din spațiul rural.
 - FEDR (POR) va susține:
 - proiectele de infrastructură turistică în spațiul urban, precum și în stațiunile balneare și balneo-climaterice (din spațiul rural și urban);
 - investiții în infrastructura **la scară mare**¹³³ în spațiul rural, cu respectarea costului total al proiectului, de minim 1.500.000 Euro;
 - centrele naționale de informare și promovare turistică din zonele turistice mari.
- Demarcarea în privința intervenției FEADR și FEDR pentru **patrimoniul cultural** se face

¹³² Investiții private realizate de către micro-întreprinderi în infrastructura de agrement și în structuri de primire turistice având până la 15 camere, cu respectarea plafonului maxim al ajutorului public de 200.000 Euro /proiect și investiții publice în infrastructura turistică, cu respectarea aceluiași plafon maxim al ajutorului public de 200.000 Euro /proiect.

¹³³ Investiții private (exceptând investițiile făcute de micro-întreprinderi) și publice în infrastructura turistică a căror valoare totală depășește pragul de 1.500.000 Euro/proiect.

astfel:

- FEADR (PNDR – Axa 3) va sprijini patrimoniul cultural local din mediul rural – grupa B¹³⁴
- FEDR (POR) va sprijini:
 - patrimoniul UNESCO și patrimoniul cultural național - grupa A¹³⁵
 - patrimoniul cultural local din mediul urban - grupa B.
- Demarcarea și coerența în privința intervenției FEADR, FEDR și FSE privind investițiile **în infrastructura aferentă serviciilor sociale:**
 - FEADR (PNDR Axa 3) va susține **prima înființare și dotarea** infrastructurii aferente serviciilor sociale din spațiul rural (centre de îngrijire copii, bătrâni și persoane cu nevoi speciale);
 - FEDR (POR) va susține reabilitarea infrastructurii sociale existente;
 - FSE (POS DRU) va susține acțiunile de incluziune socială, asigurându-se, astfel, **coerența** cu intervenția PNDR.
- Demarcarea și coerența intervenției FEADR și FSE privind **formarea profesională:**
 - FEADR (PNDR – Axa 1) va sprijini acțiuni de pregătire profesională de scurtă durată a celor implicați în activități agricole, forestiere și de industrie alimentară, fără dobândirea unei calificări;
 - FSE (POS DRU) va sprijini:
 - acțiunile de formare profesională a persoanelor implicate în sectorul non-agricol și a fermierilor pentru a se reorienta către alte activități, asigurând, astfel coerența cu măsurile investiționale din sectoarele non-agricole ale Axei 3;
 - acțiunile de formare profesională prin intermediul școlilor profesionale și a liceelor, inclusiv unitățile școlare specializate în domeniul agriculturii și silviculturii.
 - FEDR (POR) va sprijini investițiile în infrastructura educațională.

Investițiile privind reabilitarea **infrastructurii de învățământ** (școlile) și **sănătate**, precum și investițiile privind **conexiunea la internet** vor fi susținute prin intermediul Instrumentelor Structurale, iar PNDR (Axa 3, măsura 322) va susține **investițiile noi** în construirea de grădinițe în spațiul rural.

10.2.2. Demarcare FEADR - FEP

- FEADR (PNDR) vizează persoanele implicate în activități agricole, forestiere și agro-alimentare pe întreg teritoriul țării și non-agricole din spațiul rural, cu excepția celor care au drept activitate de bază pescuitul și acvacultura;
- FEP (POP) vizează promovarea unui sector piscicol competitiv, dinamic, modern și asigurarea unui pescuit durabil, adresându-se doar persoanelor implicate în acest sector.

Demarcarea este asigurată, astfel, atât prin tipul de beneficiar cât și prin tipul activității sprijinite.

¹³⁴ În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2314 / 8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004.

¹³⁵ În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2314 / 8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004.

10.2.3. Demarcarea sprijinului FEADR și FSUE pentru infrastructura afectată de inundațiile din anul 2010

- Pentru **submăsura 125 c**:
 - PNDR va susține comunele ce își propun investiții în infrastructura de prevenire a inundațiilor, cu excepția acelor care depun documente în vederea decontării din Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene a cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcțiune a infrastructurii afectate de inundațiile din 2010.
- Pentru **submăsura 322 d**:
 - PNDR va susține comunele ce își propun investiții în infrastructura rutieră (drumuri comunale, poduri și podețe aferente) afectată de inundații, cu excepția acelor comune care depun documente în vederea decontării din Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene a cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcțiune a infrastructurii rutiere afectate de inundațiile din 2010;
 - FSUE va sprijini investițiile pentru celelalte categorii de drumuri (județene, naționale) plus investițiile în drumurile comunale afectate de inundații din comunele care depun documente în vederea decontării cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcțiune a infrastructurii rutiere respective.

Astfel, comunele care și-au asigurat finanțarea și au început lucrările pentru refacerea infrastructurii vizate de cele două submăsuri, în vederea decontării acestora din Fondul Solidaritatea al UE, nu pot primi finanțare din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

În acest sens, Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit și Secretariatul General al Guvernului care este autoritatea desemnată pentru gestionarea Fondului Solidaritatea al UE, vor asigura, printr-un protocol semnat între părți, un sistem comun de verificare în vederea evitării dublei finanțări, începând cu etapa de depunere a proiectelor.

10.3. Conformitatea cu măsurile Axei 4

Criterii de demarcare privind strategiile de dezvoltare locală în raport cu cele finanțate prin FEP și criteriile de demarcare privind activitățile de cooperare finanțate din alte fonduri comunitare

10.3.1. Demarcare FEADR-FEP

POS – Pescuit (Fondul European pentru Pescuit) va finanța prin axa 4 „Dezvoltarea durabilă a zonelor de pescuit” acțiuni similare cu FEADR în ceea ce privește dezvoltarea comunităților locale prin implementarea de strategii de dezvoltare locală. FEP urmărește revigorarea economică și competitivitatea sectorului piscicol, încurajarea dezvoltării durabile, îmbunătățirea calității vieții în zonele pentru pescuit.

Întrucât axele 4 din cadrul FEADR și FEP sprijină strategiile de dezvoltare implementate fie de Grupuri de Acțiune Locală, fie de grupuri finanțate din Axa 4 din FEP într-un anumit teritoriu, se impune stabilirea unor linii de demarcare între ajutorul acordat dezvoltării rurale și sprijinului acordat pescuitului.

Este posibil pentru o zonă LEADER să se suprapună total sau parțial cu o zonă pentru pescuit sprijinită prin axa 4 din FEP, fiind imposibil să se realizeze o demarcare pe criterii geografice. Pentru a fi selectată, o zonă LEADER trebuie să respecte criteriile de eligibilitate și de selecție prezentate în fișa măsurii, în capitolul 5.3.4.1. Dacă un grup LEADER se formează pe structura unui grup finanțat din axa 4 din FEP deja existent, se poate folosi aceeași structură de sprijin administrativ pentru implementarea ambelor programe. Astfel, costurile de funcționare vor fi împărțite (proporțional) între

GAL și grupul finanțat din axa 4 din FEP. Datorită posibilei suprapunerii geografice între un GAL și un grup finanțat din axa 4 din FEP, se va realiza o demarcare clară între fonduri, cum ar fi:

- strategiile vor fi distincte (Strategiile finanțate din FEP sprijină zonele pescărești, sectoarele și persoanele implicate în pescuit, în timp ce strategiile finanțate din axa 4 FEADR nu urmăresc activitățile pescărești sau actorii implicați în pescuit.
- parteneriatele – componența parteneriatului GAL și grupului finanțat din axa 4 din FEP - vor fi distincte. În acest sens, GAL va trebui compus în majoritate din actori implicați în dezvoltare rurală (și nu în sectorul pescăresc), în timp ce grupurile finanțate din axa 4 din FEP vor fi compuse în majoritate din actori ce provin din sectorul pescăresc
- comitete de selecție a proiectelor distincte – componența organelor de decizie din cadrul parteneriatului va fi diferită,
- contabilitate și circuite financiar-contabile distincte.

10.3.2. Demarcare FEADR - Programele de Cooperare finanțate din fonduri europene

(programele de cooperare la granițele interne ale UE și programele de cooperare la granițele externe ale UE)

Solicitanții sprijinului pentru proiectele de cooperare vor trebui să specifice în cererile de finanțare dacă au mai aplicat și la alte fonduri pentru finanțarea activităților respective. În vederea evitării dublei finanțări, Autoritatea de Management pentru PNDR va asigura o consultare adecvată cu celelalte autorități de management, înaintea selectării proiectelor. În acest sens, în Comitetul de Selecție pentru proiectele PNDR vor fi invitați să participe reprezentanți ai autorităților care gestionează programele de cooperare teritorială europeană și, de asemenea, un reprezentant al Autorității de Management pentru PNDR va lua parte la întrunirile Comitetului de Selecție/Comitetului Mixt de Monitorizare a Programelor de Cooperare Teritorială Europeană.

În cazul demarcării între PNDR și Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria, s-a stabilit ca „în zona transfrontalieră, prin PNDR să se realizeze investițiile private, în vreme ce prin PO CT România-Bulgaria să se sprijine investițiile publice și ale ONG”.

De asemenea, o listă oficială cu posibile proiecte LEADER, va fi disponibilă pentru consultarea în permanență cu alte autorități implicate în implementarea fondurilor comunitare, pentru evitarea unor eventuale suprapuneri.

10.4. Informații privind complementaritatea cu alte instrumente financiare ale Comunității

Principalul instrument financiar comunitar utilizat în România este reprezentat de programele PHARE. Obiectivul acestor programe constă în pregătirea agriculturii din România în vederea aderării la Uniunea Europeană din prisma capacității administrative și de management în contextul Politicii Comune Agricole, în special al dezvoltării rurale.

Anumite proiecte programate în prezent pe PHARE 2005 și 2006 vor sprijini implementarea PNDR și în acest context asigurarea complementarității în cadrul acestuia.

Articularea cu proiectele de AT existente:

Phare 2005 – “Dezvoltarea unui software IT dedicat managementului și plăților din PNDR”

Phare 2005 – “Formarea personalului instituțiilor în proiectarea și implementarea Programelor Operaționale de Dezvoltare Rurală și Pescuit și a potențialilor beneficiari”

Obiectiv: Proiectul va îmbunătăți competențele profesionale și cunoștințele personalului implicat în implementarea PDR și gradul de pregătire a actorilor implicați în implementarea PDR și POP (membri ai Comitetelor de Monitorizare) și a potențialilor beneficiari.

Componenta 1 și 2 – Formarea personalului APIA, APDRP în privința măsurilor pe suprafață din PNDR (Zone defavorizate, măsuri de agro-mediu și împădurire): Proceduri de solicitare, implementarea controalelor administrative, sancțiuni, autorizarea plăților și raportare inclusiv folosirea bazei de date IACS.

Componenta 3 – Formarea membrilor Comitetului de Monitorizare al PNDR.

Componenta 4 – Formarea personalului APDRP în privința măsurilor de investiții din PNDR: Proceduri de solicitare, implementarea controalelor administrative, financiare și tehnice, sancțiuni, autorizarea plăților, raportare și implementarea inspecțiilor pe teren (controale la fața locului).

Componenta 5 – Formarea personalului Autorității de Management pentru PNDR în privința măsurilor implementate direct de MADR: Proceduri de solicitare, implementarea controalelor administrative.

Componenta 6 – Formarea personalului Autorității de Management pentru POP în privința implementării măsurilor:

Componenta 7 – Lansarea primelor proiecte de comunicare (seminarii la nivel național și regional)

Phare 2006 - Proiect dedicat actorilor din PNDR și POP, vizând îmbunătățirea comunicării și informării și consolidarea guvernării locale;

Obiectiv: Proiectul vizează asigurarea absorbției corecte a FEADR și FEP și creșterea numărului propunerilor de proiecte solide. Proiectul se bazează pe o cunoaștere detaliată a activităților programului, vizând crearea condițiilor pentru asigurarea unei absorbții corecte și solide a FEADR și FEP.

Componenta 1 - Elaborarea planurilor strategice și operaționale de comunicare și finanțare conform lansării campaniei de comunicare: broșuri, difuzare, pliante, website.

Componenta 3 - Sprijinirea AM în implementarea Axei LEADER și formarea personalului AM la nivel național și local.

Activitățile deja planificate în cadrul proiectelor PHARE menționate mai sus nu vor fi finanțate din măsura de asistență tehnică a PNDR. De asemenea, activitățile finanțate prin măsura de asistență tehnică nu vor coincide cu cele finanțate prin alte programe naționale și comunitare.

Informații privind complementaritatea cu alte instrumente financiare multi-laterale și naționale

- Demarcarea FEADR (PNDR) și **Banca Mondială** (Proiectul „Modernizarea Sistemului de Informare și Cunoaștere în Agricultură” - MAKIS):
 - ✓ Prin Proiectul „Modernizarea Sistemului de Informare și Cunoaștere în Agricultură” (MAKIS) se acordă sprijin pentru îmbunătățirea capacității cercetătorilor, a consultanților agricoli și a inspectorilor din domeniul siguranței alimentare de a asigura asistență fermierilor și procesatorilor referitoare la cerințele în domeniu ale Uniunii Europene;
 - ✓ Prin FEADR (PNDR - Axa 1) se acordă consultanță agricolă gratuită fermierilor, consultanță care va fi furnizată de entități publice sau private selectate.
- Demarcare FEADR (PNDR) – **BIRD** în ceea ce privește Proiectul de Dezvoltare Forestieră
 - ✓ În ceea ce privește Proiectul de Dezvoltare Forestieră, prin componenta de reabilitare și extindere a drumurilor forestiere, volumul investit este de aproximativ 12,7 milioane USD din care 80% împrumut BIRD și 20% contribuție RNP- Romsilva;
- Demarcare FEADR (PNDR) – **BDCE** în ceea ce privește amenajarea bazinelor torențiale și reconstrucția drumurilor forestiere din zonele cu riscuri majore la inundații

- ✓ Proiectul referitor la amenajarea bazinelor torențiale și reconstrucția drumurilor forestiere din zonele cu riscuri majore la inundații din România (2006-2009) este evaluat la 71,4 milioane Euro, din care 48 milioane Euro reprezintă împrumuturi BDCE, 12 milioane Euro finanțare de la buget și 11,4 milioane Euro finanțare din surse RNP Romsilva (care reprezintă valoarea TVA);

Atât în cazul Proiectului de Dezvoltare forestieră cât și al Proiectului referitor la amenajarea bazinelor torențiale și reconstrucția drumurilor forestiere din zonele cu riscuri majore la inundații, finanțările se adresează realizării obiectivelor în fondul forestier în proprietatea publică a statului, administrat de Regia Națională a Pădurilor – Romsilva iar lista investițiilor deja realizate sau în curs de realizare va fi disponibilă la APDRP pentru a verifica dacă finanțările se suprapun.

➤ Demarcare FEADR (PNDR) și **Banca Mondială – Proiectul de Reabilitare a Sectorului de Irigații**

Valoarea împrumutului acordat de Banca Mondială prin acest proiect este de 80 milioane USD principalele obiective fiind: restructurarea instituțiilor care se ocupă de irigații – Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare/Societatea Națională de Îmbunătățiri Funciare și reabilitarea unei părți din sistemul de irigații al acestora. Sprijinul acordat prin proiectul Băncii Mondiale vizează investiții în infrastructura de irigații aparținând ANIF (societate de stat) și anume: consolidarea digurilor de la Dunăre, modernizarea stațiilor de pompare și de aducțiune a apei pentru irigații, iar prin PNDR sprijinul vizează investiții în structura aferentă ploturilor de irigații administrate de către Organizația Utilizatorilor de Apă pentru Irigații, demarcarea asigurându-se în funcție de beneficiar.

➤ Demarcarea FEADR (PNDR) și **Banca Mondială (Proiectul „Dezvoltare rurală”)**

Prin proiectul Băncii Mondiale derulat în perioada 2001-2007, s-au finanțat proiecte de investiții (drumuri și sisteme de apă potabilă) în 100 de comune din 5 județe selectate ca fiind cele mai sărace (Botoșani, Tulcea, Călărași, Dolj și Sălaj). Valoarea totală a împrumutului a fost de 40 milioane dolari iar valoarea proiectelor de până în 200.000 USD. Deși acest proiect finanțat prin Banca Mondială s-a finalizat în luna decembrie 2007, pentru a se evita dubla finanțare a acelorași investiții pe aceleași amplasamente, o listă a proiectelor Băncii Mondiale va fi disponibilă la Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit.

➤ Demarcarea FEADR (PNDR) și **Banca Mondială (Proiectul „Finanțare Rurală”)**

Împrumutul de 80 milioane USD acordat prin Banca Mondială a fost alocat pentru acordarea de credite, micro-credite și leasing pentru finanțarea activităților productive din zona rurală, precum și pentru asistență tehnică acordată băncilor. Sistemul e similar cu cel folosit în Programul Fermierul. Sumele au fost toate alocate, proiectul încheindu-se la sfârșitul anului 2007. Nu există posibilități de suprapunere cu FEADR-ul.

➤ Demarcarea FEADR (PNDR) și Banca **Mondială - Proiectul de Control al Poluării în Agricultură pentru România**

Proiectul Băncii Mondiale urmărește aplicarea practicilor agricole prietenoase cu mediul în aria de acțiune a proiectului și reducerea nutrienților rezultați din agricultură în Delta Dunării și Marea Neagră. Acesta are trei componente principale, primul având patru subcomponente:

1. furnizează sprijin pentru îmbunătățirea instalațiilor de stocare adecvată gunoiului de grajd, echipament pentru colectarea acestuia și punerea în aplicare în 7 comune;
2. promovarea adoptării unor bune practici agricole în scopul îmbunătățirii producției agricole și a reducerii nutrienților rezultați din agricultură;
3. dezvoltarea și sprijinirea unui sistem de management specific pentru folosirea terenului în Polderul Boianu Sticleanu și restaurarea ecologică a Polderului Calderași-Raul;
4. Întărirea capacității instituționale în județul Călărași prin:

- sprijinirea Direcției de Sănătate Publică pentru a monitoriza calitatea apei și aerului, precum și impactul asupra mediului;
- întărirea politicii naționale și a capacității de implementare;
- finanțarea unei campanii de informare publică pentru toate aceste activități la nivel local, național și regional pentru a obține rezultatele propuse prin proiect.

Valoarea totală a acestui proiect a fost de 10,8 milioane USD și s-a derulat pe perioada decembrie 2001 – iunie 2007. Nu există suprapuneri cu FEADR, iar pentru componenta 1. referitoare la sprijinul oferit pentru îmbunătățirea instalațiilor de stocare adecvată a gunoiului de grajd, echipament pentru colectarea acestuia și punerea în aplicare, lista celor 7 comune va fi disponibilă APDRP pentru evitarea dublei finanțări a aceluiași investiții.

➤ **Demarcarea FEADR (PNDR) și Fondul Român de Dezvoltare Socială (Banca Mondială) – Programul de Intervenții Prioritare (PIP)**

În perioada 2007 - 2011, prin Programul de Intervenții Prioritare (PIP) circa 100 dintre cele mai sărace așezări din România, locuite preponderent de romi, vor beneficia de finanțare pentru rezolvarea celor mai stringente **probleme de infrastructură** și servicii sociale.

PIP este una din cele patru componente ale Proiectului de Incluziune Socială (SIP), care își propune îmbunătățirea condițiilor de viață și creșterea nivelului de incluziune socială pentru cele mai vulnerabile categorii de persoane din societatea românească. Solicitanții eligibili în cadrul Programului Băncii Mondiale sunt primăriile comunelor sau orașelor de care aparțin cele 120 de comunități eligibile. Componenta pe care există risc de suprapunere între PIP și PNDR este cea a investițiilor în infrastructură, iar demarcarea se va realiza pe baza listei de proiecte finanțate prin Banca Mondială, care va fi disponibilă la APDRP.

➤ **Demarcarea FEADR (PNDR) - bugetul de stat (Programul Național de Reabilitare a Așezămintelor Culturale)**

- ✓ Prin Programul Național de Reabilitare a Așezămintelor Culturale vor fi finanțate investițiile noi (construcție și dotare) pentru așezăminte culturale din spațiul rural;
- ✓ Prin Măsura 322 “Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale” din cadrul PNDR să fie sprijinită reabilitarea, modernizarea și dotarea așezămintelor culturale existente în spațiul rural.

Capitolul 11

Desemnarea autorităților responsabile privind implementarea PNDR

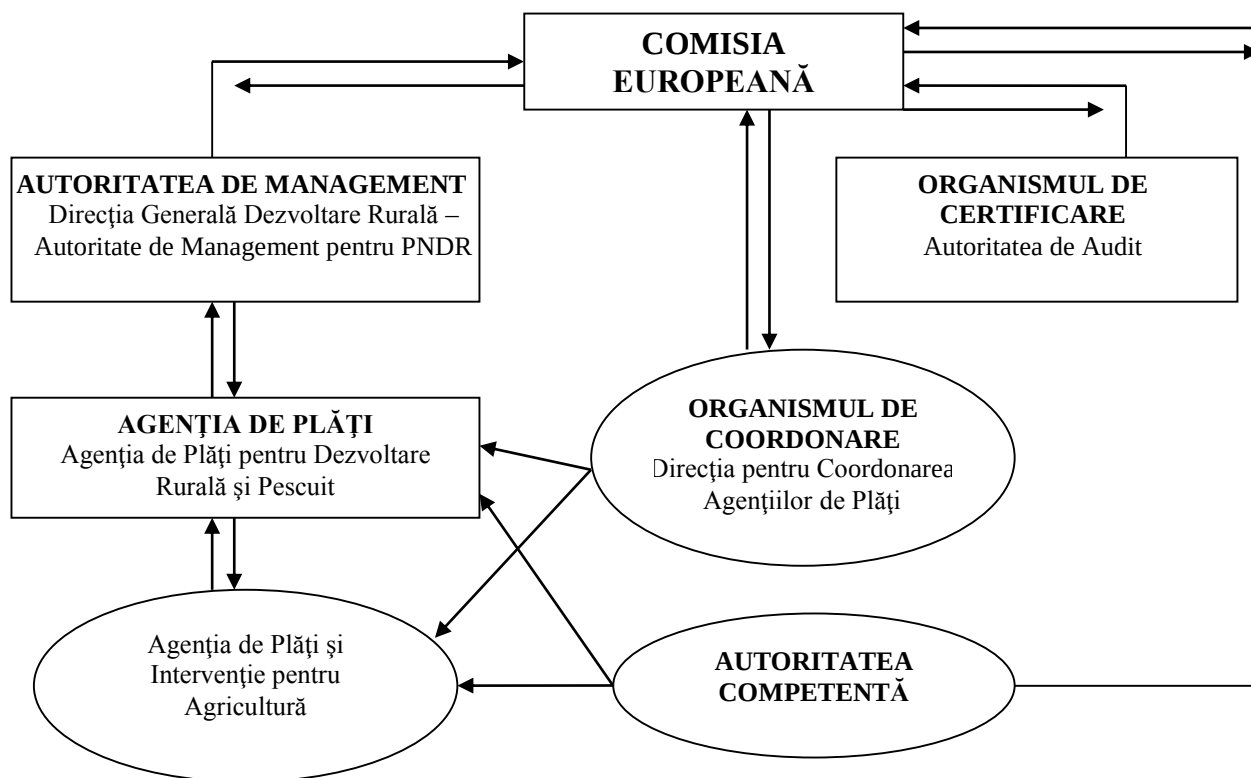
Conform prevederilor art. 74 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat prin FEADR, Statul Membru trebuie să creeze cadrul legislativ, statutar și administrativ pentru a se asigura că interesele financiare ale Comunității Europene sunt protejate în mod eficient. Pentru România, sistemul instituțional de administrare, control și implementare este alcătuit din:

- Autoritatea de Management, reprezentată de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale - Direcția Generală Dezvoltare Rurală - are în responsabilitate funcția de implementare și managementul Programului (DGDR-AM PNDR).
- Agencia de Plăți acreditată, reprezentată de Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit - are în responsabilitate funcția de plată (APDRP);
- Organismul de Certificare, reprezentat de Autoritatea de Audit constituită pe lângă Curtea de Conturi a României – are în responsabilitate certificarea veridicității, integralității și acurateței conturilor Agențiilor de Plăți acreditate.

Având în vedere că la nivelul României funcționează două agenții de plăți pentru derularea fondurilor comunitare, respectiv Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit pentru FEADR și FEP și Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură pentru FEGA, a fost constituit Organismul de Coordonare în vederea acționării ca unic interlocutor al celor două agenții cu Comisia Europeană.

Acreditarea agențiilor de plăți și a organismului de coordonare revine în responsabilitatea Autorității Competente, constituită în cadrul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

Dezvoltarea sistemului național de implementare al FEADR are la bază structura instituțională și cadrul legislativ creat pentru implementarea Programului SAPARD, conform următoarei scheme:

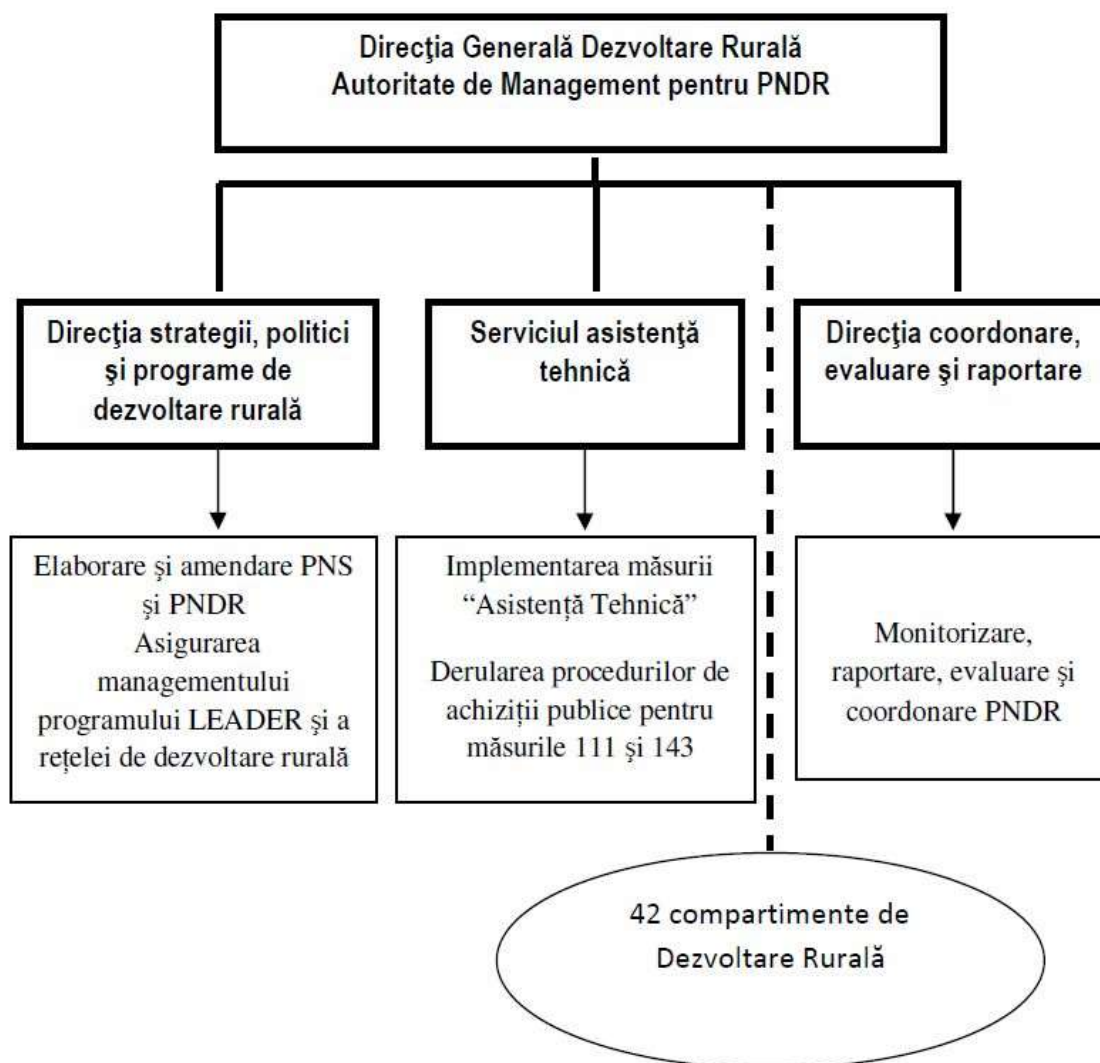

11.1. Definirea autorităților și a sarcinilor aferente

11.1.a) Autoritatea de Management

Autoritatea de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală al României este Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, reprezentat prin Direcția Generală Dezvoltare Rurală, conform Hotărârii de Guvern nr. 725/2010 privind reorganizarea și funcționarea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, precum și a unor structuri aflate în subordinea acestuia, cu modificările și completările ulterioare.

Structura organizatorică a Direcției Generale Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR este prezentată în următoarea schemă:

În vederea asigurării unui contact direct cu potențialii beneficiari ai Programului, Direcția Generală Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR a dezvoltat compartimente județene de dezvoltare rurală, ce vor desfășura la nivel local activități corespunzătoare sarcinilor de implementare ale AM PNDR.

În scopul întăririi capacității instituționale AM PNDR a dezvoltat o structură de personal care cuprinde 307 de posturi: 85 la nivel central și 222 la nivel județean, în cadrul compartimentelor de dezvoltare rurală.

În vederea îndeplinirii sarcinilor specifice, personalul AM PNDR de la nivel central și județean a fost instruit atât la nivel general în privința implementării FEADR în România prin o serie de proiecte PHARE cât și asupra unor subiecte specifice ale PNDR precum Axa LEADER sau acțiunile de consultare, informare și promovare, prin intermediul seminariilor de lucru.

Din punct de vedere al logisticii, prin intermediul proiectelor PHARE, AM și-a completat necesarul de dotări prin achiziționarea de calculatoare și alte elemente de tehnică informatică necesare bunei desfășurări a activităților.

Conform art.75 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005, Autoritatea de Management este responsabilă cu managementul și implementarea eficientă, efectivă și corectă a programului și trebuie, în special:

- (a) să se asigure că operațiunile sunt selectate pentru finanțare în conformitate cu criteriile aplicabile programului de dezvoltare rurală;
- (b) să garanteze înregistrarea și stocarea informațiilor statistice privind implementarea, într-o formă adecvată pentru monitorizare și evaluare, într-un sistem informatic;
- (c) să se asigure că beneficiarii și alte organisme participante la punerea în aplicare a acțiunilor:
 - (i) sunt informate asupra obligațiilor ce le revin ca urmare a acordării ajutorului și utilizează fie un sistem de contabilitate separat, fie o codificare contabilă adecvată pentru toate tranzacțiile aferente operațiunii;
 - (ii) cunosc cerințele privind transmiterea datelor către autoritatea de management și pentru înregistrarea realizărilor și rezultatelor;
- (d) să se asigure că evaluările programelor sunt realizate în termenele prevăzute în regulamentul și în conformitate cu cadrul comun de monitorizare și evaluare și că acestea sunt transmise autorităților naționale în cauză, precum și Comisiei;
- (e) să conducă activitățile comitetului de monitorizare și să-i transmită acestuia documentele necesare pentru monitorizarea implementării programului în lumina obiectivelor sale specifice;
- (f) să asigure respectarea obligațiilor în ceea ce privește publicitatea, prevăzute la articolul 76;
- (g) să întocmească raportul anual privind progresul realizat și, după aprobarea acestuia de către comitetul de monitorizare, să îl prezinte Comisiei;
- (h) să garanteze faptul că agenția de plăți primește toate informațiile necesare, în special în ceea ce privește procedurile aplicate și controalele efectuate în raport cu operațiunile selectate pentru finanțare, înainte ca plățile să fie autorizate.

În baza alin. (2) al art. 75, Autoritatea de Management pentru PNDR a delegat o parte din funcțiile specifice Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, continuând să păstreze întreaga responsabilitate pentru managementul și implementarea eficientă și corectă a sarcinilor delegate.

În acest sens, prin Acordul Cadru de Delegare a funcțiilor legate de implementarea măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală susținute prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală încheiat în data de 30 august 2006, cu modificările și completările ulterioare, Autoritatea de Management a delegat către Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit următoarele sarcini:

- a) implementarea măsurilor din PNDR (primirea, evaluarea și contractarea cererilor de finanțare), exceptând Măsurile 141, 142 (pentru care AM va primi și evalua proiectele), 111 și 143, Operațiunile de Asistență Tehnică (pentru proiectele implementate de AM), inclusiv Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală, selecția Grupurilor de Acțiune Locală și sub-măsura 431.1 (aflate în implementarea Autorității de Management).
- b) înregistrarea, colectarea și stocarea, într-o formă adecvată monitorizării și evaluării, într-un sistem informatizat a informațiilor statistice privind implementarea financiară și fizică a PNDR. În acest sens, APDRP este responsabilă de furnizarea indicatorilor financiari, de realizare și rezultat care pot fi colectați în baza cererilor de finanțare și plată, rezultând astfel gradul de angajare și plată pentru măsurile programului.
- c) informarea beneficiarilor și a altor organisme participante la punerea în aplicare a acțiunilor asupra obligațiilor ce le revin ca urmare a acordării sprijinului, asupra necesității utilizării unui sistem de contabilitate separată, sau a unei codificări contabile adecvate pentru toate

tranzacțiile aferente operațiunii, precum și a cerințelor privind transmiterea datelor către Autoritatea de Management și pentru înregistrarea realizărilor și rezultatelor;

d) respectarea obligațiilor în ceea ce privește publicitatea, prevăzute la articolul 76, alin (2) (b).

Pentru selectarea operațiunilor pentru finanțare, în conformitate cu criteriile aplicabile măsurilor 112, 121, 122, 123, 125, 141, 221, 312, 313, 322 va fi aplicată procedura de selecție prevăzută în Capitolul 5, subcapitolul 5.2.4.

Pentru Măsurile 111 „Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe”, 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență”, 142 „Înființarea grupurilor de producători” și 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”, Operațiunile de Asistență Tehnică (pentru proiectele implementate de AM), inclusiv Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală, și pentru selecția GAL și implementarea sub-măsurii 431.1 „Construcția de parteneriate public-private”, Autoritatea de Management își păstrează sarcinile de primire, evaluare și selectare a proiectelor.

AM PNDR va asigura, pe de o parte, monitorizarea activităților ce nu au fost delegate APDRP și, pe de alta, coordonarea activităților legate de colectarea, prin intermediul sistemului de evaluare, a indicatorilor de rezultat indisponibili la nivelul APDRP și a celor de impact, relevanți pentru monitorizarea și evaluarea eficienței a Programului.

Autoritatea de Management va asigura respectarea obligațiilor privind publicitatea prevăzute de art. 76 (1) (2) a) și c). Sarcinile de informare, promovare și publicitate, indiferent de organismul direct responsabil, sunt realizate în colaborare de cele două instituții.

De asemenea, în responsabilitatea directă a AM PNDR revin sarcinile de realizare a evaluărilor programului în termenele prevăzute în Regulamentul (CE) nr.1698/2005 și în conformitate cu Cadrul Comun de Monitorizare și Evaluare, de conducere a activităților Comitetului de Monitorizare, de întocmire a raportului anual privind progresul realizat și, după aprobarea acestuia de către Comitetul de Monitorizare, de înaintare a acestuia către Comisie.

În privința măsurilor a căror implementare nu a fost delegată Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, AM PNDR se asigură că agenția de plăți primește toate informațiile necesare, în special în ceea ce privește procedurile aplicate și controalele efectuate în raport cu operațiunile selectate pentru finanțare, înainte ca plățile să fie autorizate.

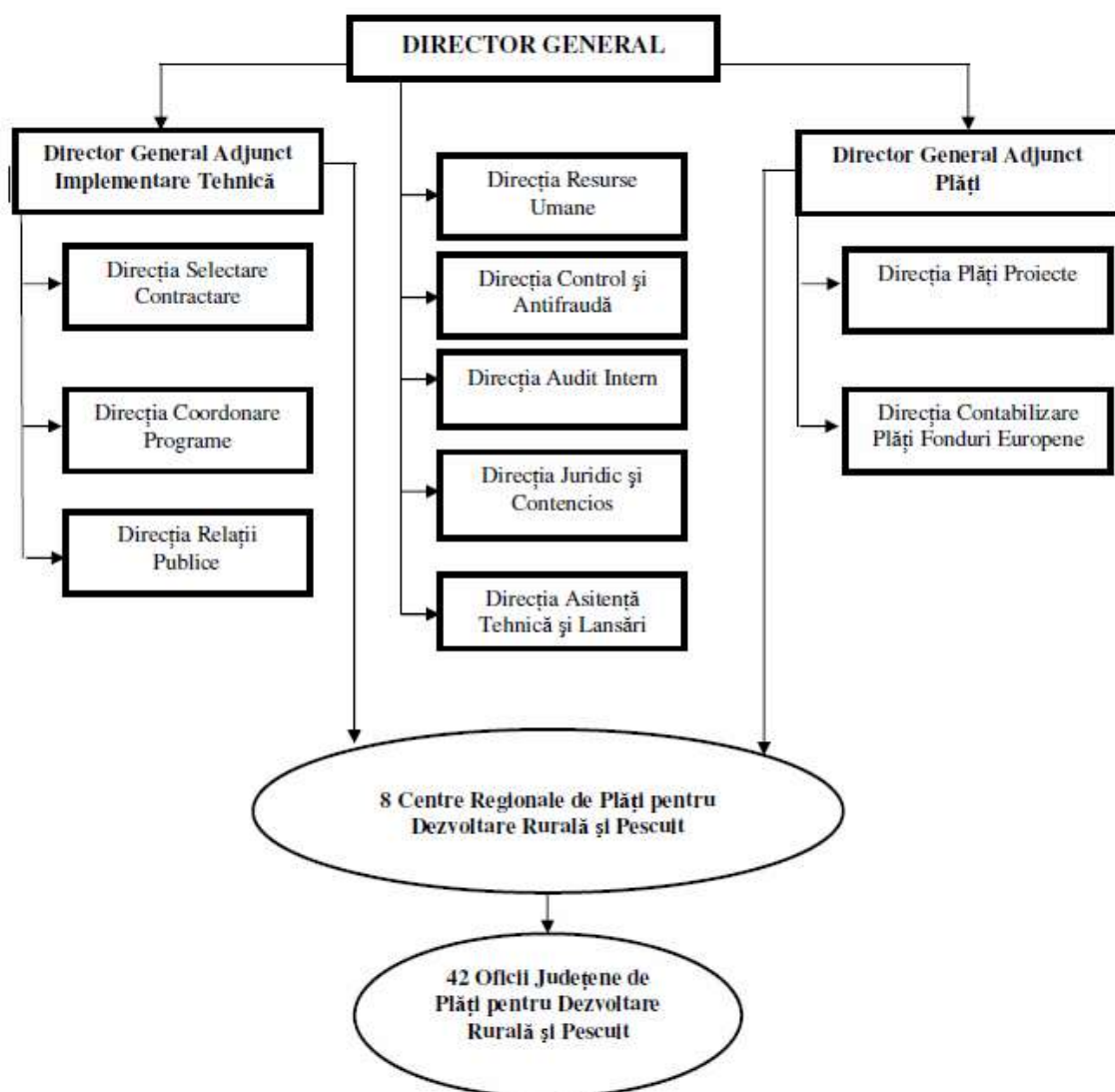
Având în vedere că Autoritatea de Management deține în continuare întreaga responsabilitate a implementării Programului, MADR, prin Direcția Generală Dezvoltare Rurală - Autoritate de Management pentru PNDR și structurile de control de la nivelul ministerului, va controla calitatea implementării PNDR pentru asigurarea bunei funcționări a întregului sistem de management, a corectitudinii și conformității punerii în aplicare a Programului, atât în privința atribuțiilor delegate cât și pentru sarcinile rămase în responsabilitatea AM PNDR.

11.1.b) Agenția de plăți

Agenția de plăți acreditată, conform art.6 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1290/2005, pentru implementarea măsurilor cu finanțare din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală este Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP), înființată prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 13/2006 cu modificările și completările ulterioare și având la bază structura Agenției SAPARD.

Regulamentul intern de organizare și funcționare a fost aprobat prin Ordinul Ministrului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale nr.113/2006, iar atribuțiile Agenției au fost aprobate prin Ordinul Ministrului nr.137/2006, amendat prin Ordinul Ministrului nr. 669/2006.

Structura organizatorică a Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit este prezentată în următoarea schemă:

Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP) are o structură formată din:

- O unitate centrală de coordonare;
- 8 Centre Regionale de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (CRPDRP), care corespund celor opt regiuni de dezvoltare, definite conform normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România;
- 42 Oficii Județene de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (OJPDRP).

APDRP are alocat un număr de 1.300 posturi, dintre care 250 la nivel central, 350 la nivel regional și 700 posturi la nivel județean.

În cadrul APDRP, atât la nivel central, cât și la nivel regional și județean există personal cu atribuții pentru implementarea FEADR (*atât pentru sarcinile specifice funcției de plată, precum și pentru cele rezultate în urma delegării de către AM PNDR*) și personal pentru implementarea Programului SAPARD, iar cel cu funcții de conducere are atribuții pentru ambele programe. Tranziția personalului cu atribuții în implementarea SAPARD la implementarea FEADR, se va realiza treptat în funcție de evoluția în implementarea celor două programe, în conformitate cu planul elaborat de APDRP în acest sens.

În vederea îndeplinirii sarcinilor specifice, un număr de 1.192 de angajați ai APDRP au fost instruiți pentru aplicarea eficientă a legislației și sistemului de implementare a FEADR prin cursuri și seminarii organizate în cadrul proiectelor PHARE și prin simulări ale procedurilor de implementare a măsurilor din cadrul FEADR la locul de muncă. De asemenea, în vederea dezvoltării competențelor

profesionale specifice, angajații au participat la cursuri de management, comunicare, control și antifraudă, securitatea informației, contabilitate, achiziții publice.

În privința dotărilor logistice, pentru toate nivelurile de implementare, județean, regional, central, au fost asigurate sediile de lucru, tehnică de calcul, precum și mijloacele de transport necesare desfășurării activităților.

Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, prin dezvoltarea unei structuri de implementare, management și control, pe baza plăților efectuate, și având în vedere stocarea și diseminarea informației, va asigura:

- a) verificarea, înainte de autorizarea plății, a eligibilității cererii, a procedurii de alocare a sprijinului precum și a conformității cu regulile comunitare;
- b) păstrarea unor evidențe contabile exhaustive și corecte privind plățile efectuate;
- c) efectuarea verificărilor stipulate în legislația comunitară;
- d) prezentarea documentelor, de către beneficiari, în termenele și formatele prevăzute de regulile comunitare;
- e) accesibilitatea documentelor și păstrarea lor într-o manieră care să asigure validitatea, legalitatea precum și menținerea lor într-o formă completă de-a lungul timpului, inclusiv privind documentele electronice prevăzute în legislația comunitară.

APDRP, agenție acreditată, conform art. 6 al Regulamentului (CE) nr.1290/2005, pentru efectuarea plăților pentru măsurile finanțate din FEADR, a delegat o parte din funcțiile specifice aferente măsurilor ce implică plăți pe suprafață Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA).

Aceasta a fost constituită în baza Legii nr.1/2004, cu modificările și completările ulterioare. APIA este organizată pe trei niveluri: central, județean (42 Centre Județene) și local (322 Centre Locale). În vederea realizării sarcinilor delegate de către APDRP, APIA a dezvoltat un departament de dezvoltare rurală la nivel central.

În acest sens, au fost semnate două acorduri cadru de delegare:

1. Un Acord Cadru pentru implementarea măsurilor privind plățile compensatorii cuprinse în Axa 2 din PNDR: 211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată”, 212 „Sprijin pentru zone defavorizate, altele decât zona montană” și 214 „Plăți de agro-mediu”. Prin acest acord APIA va fi responsabilă de primirea cererilor de plată, verificarea documentară, verificarea pe teren, stabilirea sancțiunilor, autorizarea și efectuarea plății din sumele aferente bugetului național. APDRP va fi responsabilă de rambursarea din fonduri comunitare a sumelor angajate de APIA din bugetul de stat.
2. Un Acord Cadru între Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit și Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (MADR) și Direcția Generală Păduri (DGP) din cadrul Ministerului Mediului și Pădurilor (MMP) prin Inspectoratele Teritoriale de Regim Silvic și Vânătoare județene, privind delegarea:
 - către APIA a sarcinilor de control pentru Bunele Condiții Agricole și de Mediu (GAEC) și verificare a conformității suprafețelor prevăzute în documentațiile tehnice și măsurătorile efectuate pe teren pentru măsurile silvice cu plăți pe suprafață din cadrul Axei 2;
 - către DGP a evaluării documentațiilor tehnice și a controlului pe teren privind cerințele specifice.

În concordanță cu normele comunitare, Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit rămâne în totalitate responsabilă de legalitatea și respectarea termenelor de plată, inclusiv de protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene precum și de declararea cheltuielilor către Comisie și de gestionarea corespunzătoare a evidențelor contabile.

APDRP este responsabilă de documentele aferente plăților efectuate și de documentele privind rezultatele verificărilor fizice și administrative solicitate prin legislația comunitară și va pune la dispoziția Comisiei documentele și informațiile disponibile. Pentru măsurile ce prevăd plăți pe suprafață agricolă, implementate de APIA, astfel de documente vor fi păstrate de aceasta conform delegării din partea APDRP, fiind astfel responsabilă de autorizarea plăților. Având în vedere acestea, APIA va raporta Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit asupra verificărilor efectuate, conținutul acestora și asupra măsurilor luate ca urmare a rezultatelor constatate.

11.1.c) Organismul de certificare

Autoritatea de Audit, constituită pe lângă Curtea de Conturi a României, reprezintă organismul de certificare pentru fondurile ce vor fi derulate în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală, conform art.7 al Regulamentului (CE) nr.1290/2005.

Autoritatea de Audit funcționează în baza Legii nr.200/2005, privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr.22/2005 pentru completarea Legii nr.94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, și este un organism independent din punct de vedere operațional față de Curtea de Conturi și instituțiile implicate în implementarea fondurilor comunitare.

Conform art. 5 din Regulamentul Comisiei (CE) nr.885/2006, Organismul de Certificare derulează verificările atât pe parcursul, cât și după sfârșitul fiecărui an financiar și este responsabil de certificarea veridicității, conformității și acurateții conturilor agenției de plăți acreditate, având la bază sistemul de management și control creat. Examinările realizate sunt conforme Standardelor Internaționale de Audit și Liniilor Directoare emise de Comisia Europeană.

Astfel, în conformitate cu prevederile legislației comunitare și naționale aplicabile fondurilor comunitare, atribuțiile Autorității de Audit sunt:

- Auditul de sistem, verificarea pe bază de eșantion și auditul final;
- Verificarea anuală a modului de funcționare a sistemelor de management și control stabilite pentru derularea fondurilor europene;
- Verificarea cheltuielilor eligibile declarate, pe bază de eșantion reprezentativ.

Având în vedere acestea, Autoritatea de Audit va elabora un raport de certificare care va însoți evidențele anuale ale agenției de plăți acreditată, împreună cu o declarație de asigurare, semnată de persoana responsabilă de acreditarea agenției, precum și informații specifice privind lichidarea conturilor, conform art.8.1 (c)(iii) al Regulamentului (CE) nr.1290/2005.

Raportul de certificare va stabili dacă :

- Agenția de plăți întrunește criteriile de acreditare;
- Procedurile agenției de plăți oferă asigurări privind cheltuielile FEADR, în sensul conformității cu regulile Comunității și în sensul adoptării recomandărilor și îmbunătățirilor propuse de Comisie;
- Conturile anuale ale Agenției sunt în conformitate cu înregistrările și evidențele contabile;
- Declarațiile de cheltuieli și operațiunile de intervenție realizate prin FEADR sunt adecvate din punct de vedere material, complete și exact înregistrate;
- Interesele financiare ale Comunității sunt protejate în mod corespunzător în ceea ce privește avansurile plătite, garanțiile obținute, stocurile de intervenție și sumele de încasat.

Raportul va fi însoțit de:

- Informații asupra numărului și calificărilor personalului care efectuează auditul, munca efectuată, numărul de tranzacții examinate, nivelul de materialitate și încredere obținut, privind orice puncte slabe descoperite și recomandările făcute pentru îmbunătățire și operațiunile organismului de certificare și a altor organisme, din interiorul sau exteriorul agenției de plăți;
- O opinie asupra declarației de asigurare stipulată în art. 8(1)(c)(iii) al Regulamentului Comisiei (CE) nr. 885/2006 (conturile anuale ale agențiilor de plăți acreditate cu declarație de

asigurare semnată de persoana însărcinată a agenției de plăți însoțită de informațiile necesare pentru clarificarea acestuia și un raport de certificare scris adecvat de către organismul de certificare).

11.1 d) Organismul de Coordonare

România are două agenții de plăți, una pentru efectuarea plăților acordate din FEADR, respectiv Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, iar cea de-a doua, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, pentru plățile aferente FEAGA. Astfel, conform art. 6, alin (3) al Regulamentului (CE) nr.1290/2005, a fost constituită Direcția pentru Coordonarea Agențiilor de Plăți care acționează ca unic interlocutor cu Comisia Europeană.

Direcția pentru Coordonarea Agențiilor de Plăți a fost constituită ca direcție generală în structura APDRP și conform art. 16 al Regulamentului de organizare și funcționare al APDRP aprobat prin Ordinul Ministrului nr. 669/2006, atribuțiile Direcției pentru Coordonarea Agențiilor de Plăți, conduse de un director general, numit prin ordin al ministrului, sunt exercitate independent față de toate instituțiile românești și de managementul acestora, implicate în implementarea Politicii Agricole Comune.

11.1. e) Autoritatea Competentă

Autoritatea Competentă este organizată la nivel de serviciu în cadrul MADR conform Hotărârii Guvernului nr.385/2007, în directă subordine a ministrului agriculturii și este responsabilă de transmiterea către Comisie a documentului de acreditare al APDRP, APIA și al Organismului de coordonare precum și a documentelor ce descriu funcția acestora conform art. 8.1 (a) (i) și (ii) al Regulamentului (CE) nr.1290/2005.

Atribuțiile Autorității Competente sunt următoarele:

- Monitorizează în permanență agențiile de plăți de care este responsabilă pe baza rapoartelor întocmite de organismul de certificare și urmărește remedierea oricărei deficiențe identificate;
- Stabilește criteriile pentru acreditarea agențiilor de plăți și a organismului coordonator al agențiilor de plăți, și le supune aprobării prin ordin al Ministrului Agriculturii și Dezvoltării Rurale;
- Desfășoară misiuni specifice pentru a stabili felul în care condițiile de acreditare sunt îndeplinite de către agențiile de plată și de către organismul coordonator;
- Decide (prin act scris) asupra acreditării provizorii sau totale a agențiilor de plată și a organismului coordonator, supraveghează aceste organisme și retrage acreditarea acestora atunci când este cazul;
- În cazul în care APDRP nu întrunește sau nu mai întrunește una sau mai multe din respectivele condiții, acest departament va retrage acreditarea în cazul în care nu se vor întreprinde modificările necesare în perioada de timp corespunzătoare severității problemei. Departamentul are responsabilitatea de a transmite Comisiei, atunci când este cazul, retragerea acreditării APDRP, conform art. 8.1 (a) (iii) al Regulamentului (CE) nr.1290/2005.

Activitatea specifică a Autorității Competente se desfășoară în baza Ordinului Ministrului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale nr.422 din 19 iunie 2006, pentru aprobarea criteriilor de acreditare pentru Agențiile de Plăți pentru agricultură, dezvoltare rurală și pescuit și pentru Organismul coordonator al agențiilor de plăți pentru agricultură, dezvoltare rurală și pescuit.

11.2. Structura de Management și Control

În temeiul Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 și având în vedere condițiile și necesitățile specifice ale spațiului rural românesc, Autoritatea de Management a decis utilizarea următoarei scheme de implementare pentru măsurile PNDR:

Măsura		Depunere cerere de finanțare și întocmire dosar administrativ	Verificarea criteriilor de eligibilitate/selecție ¹	Încheiere contract ² avizare APDRP	Depunere dosar de plată	Autorizare plată	Efectuare plată
111 „Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe”	Proiecte cu o valoare mai mare de un anumit plafon	AM PNDR central	AM PNDR central	AM PNDR / APDRP	APDRP	APDRP	APDRP
	Proiecte cu o valoare mai mică de un anumit plafon	AM PNDR județean	AM PNDR județean	AM PNDR / CRPDRP	CRPDRP	CRPDRP	APDRP
112 „Instalarea tinerilor fermieri”		OJPDRP	OJPDRP	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP	APDRP
121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”	Fără lucrări de construcții / montaj	OJPDRP	OJPDRP	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP	APDRP
	Cu lucrări de construcții / montaj		CRPDRP				
122 „Îmbunătățirea valorii economice a pădurii”	Fără lucrări de construcții / montaj	OJPDRP	OJPDRP	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP	APDRP
	Cu lucrări de construcții / montaj		CRPDRP				
123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”	Fără lucrări de construcții / montaj	OJPDRP	OJPDRP	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP	APDRP
	Cu lucrări de construcții / montaj		CRPDRP				
125 „Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii”	Fără lucrări de construcții / montaj	OJPDRP	OJPDRP	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP	APDRP
	Cu lucrări de construcții / montaj		CRPDRP				
	Beneficiari publici		CRPDRP				

141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență”		AM PNDR județeanDADR	AM PNDR județean	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP	APDRP
142 „Înființarea grupurilor de producători”		AM PNDR județean	AM PNDR județean	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP	APDRP
143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”	Proiecte cu o valoare mai mare de un anumit plafon	AM PNDR central	AM PNDR central	AM PNDR / APDRP	APDRP	APDRP	APDRP
	Proiecte cu o valoare mai mică de un anumit plafon	AM PNDR județean	AM PNDR județean	AM PNDR / CRPDRP	CRPDRP	CRPDRP	APDRP
211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată”		-	-	-	CL APIA / CJ APIA	CL APIA / CJ APIA	APIA /APDRP
212 „Sprijin pentru zone defavorizate - altele decât zona montană”		-	-	-	CL APIA / CJ APIA	CL APIA / CJ APIA	APIA /APDRP
214 „Plăți de agro-mediu”		-	-	-	CL APIA / CJ APIA	CL APIA / CJ APIA	APIA /APDRP
221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”		OJPDRP (depunere și conformitate) APIA (verificare suprafață/GAEC) DGP/ITRSV (verificare tehnică)	OJPDRP	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP APDRP (ptr. eșantion)	APDRP
312 „ Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi”	Fără lucrări de construcții / montaj	OJPDRP	OJPDRP	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP	APDRP
	Cu lucrări de construcții / montaj		CRPDRP				
313 „Încurajarea activităților turistice”	Fără lucrări de construcții / montaj	OJPDRP	OJPDRP	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP	APDRP
	Cu lucrări de		CRPDRP				

	construcții / montaj						
	Beneficiari publici		CRPDRP				
322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”	Fără lucrări de construcții / montaj		OJPDRP				
	Cu lucrări de construcții / montaj	OJPDRP	CRPDRP	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP	APDRP
	Beneficiari publici		CRPDRP				
LEADER	Selecție GAL	AM PNDR	AM PNDR	CRPDRP	OJPDRP	CRPDRP	APDRP
	Proiectele selectate de GAL în conformitate cu strategia proprie	OJPDRP³	OJPDRP pentru proiectele de servicii si cele cu investițiile simple/CRPDRP pentru proiecte de investiții care includ construcții montaj și/sau au beneficiari publici ⁴	CRPDRP	OJPDRP (verificare inițială GAL)	CRPDRP	APDRP

¹ pentru măsurile 112, 121, 122, 123, 125, 141, 221, 312, 313, 322 atunci când valoarea proiectelor depuse în cadrul unei sesiuni depășește suma alocată pentru aceasta, va fi aplicată procedura de selecție prevăzută la punctul 11.1 a);

² pentru contractele întocmite de CRPDRP, APDRP va controla un eșantion de 5% pentru care va încheia contractele, în timp ce pentru celelalte Agenția va semna ca avizator;

³ dosarul este depus de GAL după verificarea inițială a criteriilor de eligibilitate și realizarea selecției în conformitate cu regulile stabilite în cadrul Capitolului 5.3.4 – Implementarea Axei LEADER ;

⁴ CRPDRP/OJPDRP efectuează verificarea criteriilor de eligibilitate a proiectelor selectate de GAL.

AM PNDR – Autoritatea de Management pentru PNDR

DADR – Direcțiile județene pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală

DGP – Direcția Generală Păduri din cadrul Ministerului Mediului și Pădurilor

ITRSV – Inspectorat Teritorial pentru Regim Silvic și Vânătoare

APDRP – Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit

OJPDRP – Oficiul Județean de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit

CRPDRP - Centrul Regional de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit

APIA – Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură

CL APIA – Centrul Local APIA

CJ APIA – Centrul Județean APIA

Având în vedere specificul lor, Operațiunile de asistență tehnică urmează o schemă distinctă de implementare. În acest sens, măsura va fi implementată fie de Autoritatea de Management fie de Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit în funcție de specificul proiectului, în conformitate cu descrierea cuprinsă în Capitolul 16 – Operațiuni de Asistență Tehnică. Selectarea contractorului va fi făcută în baza legislației naționale în vigoare privind achizițiile publice, respectiv Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.34/2006.

Pentru implementarea axei LEADER, Autoritatea de Management va fi responsabilă de selecția GAL-urilor, în baza Strategiei de Dezvoltare Locală înaintate de acestea și de recunoașterea lor formală, iar în baza acestei recunoașteri, GAL-ul va putea semna angajamentul legal cu APDRP. GAL-urile vor fi responsabile de selectarea proiectelor locale în conformitate cu strategia proprie și, de asemenea, trebuie să asigure verificarea dosarului administrativ și a cererii de plată înaintate de beneficiar, înainte de depunerea acestora la Centrul Regional de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit în vederea asigurării conformității acestora.

Constituirea GAL este pregătită prin implementarea sub-măsurii 431.1, compusă din 3 faze. În primele două, AM PNDR va selecta, în baza Ordonanței de Urgență a Guvernului nr.34/2006, câte o organizație care va asigura serviciile de formare a potențialelor GAL-uri, conform specificațiilor prevăzute în fișa tehnică a măsurii. În cea de-a 3-a, AM pe baza unor criterii de selecție va selecta parteneriatele ce vor beneficia de sprijin financiar pentru elaborarea strategiei.

Pentru implementarea acțiunilor LEADER, AM va fi sprijinită în teritoriu de către compartimentul de dezvoltare rurală județean, care va desfășura activități legate de animarea în teritoriu cu privire la oportunitățile ce decurg din implementarea axei LEADER și sprijinirea parteneriatelor atât înainte de selecția GAL-urilor cât și după constituirea acestora.

În ceea ce privește funcționarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală, compartimentele județene de dezvoltare rurală asigură informarea actorilor și atragerea acestora ca membri în rețea, identificarea și capitalizarea nevoilor specifice ale județelor și sprijinirea activităților.

Pentru Măsurile 111 și 143, pentru a asigura simplificarea procesului de accesare, AM PNDR a decis implicarea atât a nivelului central cât și a celui județean, reprezentat de compartimentul de dezvoltare rurală județean. Astfel, primirea dosarelor, aplicarea procedurii de selecție și managementul de proiect se vor realiza de către AM PNDR.

În cadrul măsurii 111 evaluarea și selecția furnizorilor de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe se vor realiza pe baza unei proceduri elaborate de DGDR – AM PNDR în conformitate cu Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 34/2006. În ceea ce privește măsura 143, evaluarea și selecția furnizorilor de consiliere și consultanță se vor realiza potrivit prevederilor Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 34/2006

Nevoile de consiliere și consultanță identificate precum și nevoile de formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe și fondurile necesare pentru acoperirea acestora vor fi cuprinse în cadrul programelor anuale de achiziții elaborate de DGDR – AM PNDR pentru aceste măsuri, în baza acestora urmând a fi elaborate anunțurile de participare.

Pentru măsurile 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență” și 142 „Înființarea grupurilor de producători”, depunerea cererilor de finanțare, întocmirea dosarului administrativ și verificarea criteriilor de eligibilitate pentru ambele măsuri și a criteriilor de selecție pentru măsura 141, se va realiza la nivel teritorial prin compartimentele de dezvoltare rurală. Pe baza informațiilor furnizate de AM, APDRP va fi responsabilă de încheierea contractelor și efectuarea plăților.

Alături de sarcinile ce revin din implementarea măsurilor mai sus menționate, departamentul de dezvoltare rurală este implicat și în acțiunile de informare și promovare pentru PNDR prin implementarea la nivel local a planului elaborat în acest sens de AM PNDR.

Rolul structurilor APDRP ce contribuie la realizarea sarcinilor ce revin prin PNDR, este detaliat în manualele de proceduri și în legislația națională în vigoare.

Centrele Regionale de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit vor asigura legătura cu celelalte instituții și organizații implicate în implementarea programului, respectiv APIA și ITRSV pentru

măsurile delegate, și vor coordona și controla, la nivel județean, activitățile legate de implementarea PNDR.

Oficiile Județene de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit sunt unități în coordonarea CRPDRP, cu responsabilități în primirea și verificarea administrativă a cererilor de finanțare și a cererilor de plată de la beneficiari, având o relație directă cu aceștia.

Astfel, pentru măsurile care fac obiectul delegării către APDRP, toate proiectele, indiferent de tipul acestora, se depun la OJPDRP, iar evaluarea se va realiza în mod diferit în funcție de complexitatea proiectelor, după cum urmează:

- de către OJPDRP pentru proiectele de investiții fără construcții/ montaj depuse de beneficiarii privați și pentru cererile de sprijin din cadrul Măsurii 112;
- de către CRPDRP pentru proiectele depuse de beneficiari publici și de beneficiarii privați cu lucrări de construcții montaj;
- contractele, pentru toate tipurile de proiecte, vor fi încheiate de către CRPDRP, cu excepția unui eșantion național de 5% pentru care APDRP (nivel central) va efectua verificările corespunzătoare și va încheia contractele.

Pentru Măsurile 211, 212 și 214 din cadrul Axei 2, centrele locale și centrele județene APIA au în responsabilitate primirea cererilor unice de plată pe suprafață. Fermierii depun cererile de plată pentru măsurile 211, 212 și 214 din cadrul Axei 2 la același centru APIA (la nivelul centrului județean sau local) la care au depus cererea în campania anterioară. Fermierii care depun pentru prima dată cererea unică de plată se prezintă la centrul județean / local A.P.I.A. pe raza căruia utilizează / dețin parcelele agricole. În cazul în care aceștia utilizează / dețin parcele agricole, în mai multe localități, depun cererea unică de plată la centrul A.P.I.A. pe raza căruia utilizează / dețin majoritatea parcelelor agricole sau la centrul A.P.I.A. pe raza căruia domiciliază. Cererile de plată sunt gestionate până la autorizarea plății la nivelul centrului APIA la care au fost depuse. Cererile de plată, indiferent de nivelul centrului de registratură sunt introduse în baza de date integrată folosind software special creat în acest scop. Efectuarea plății se face la nivelul APIA central, din bugetul național, ulterior APDRP rambursând din fonduri comunitare sumele angajate de APIA din bugetul de stat, pe baza declarațiilor de cheltuieli.

11.2.1. Sistemul electronic de suport al managementului

Având în vedere numărul mare al măsurilor PNDR, precum și complexitatea implementării acestora se impune constituirea unui sistem informatic care să permită buna funcționare a sistemului de management și control propus.

Sistemul informatic necesar pentru implementarea fondurilor de dezvoltare rurală va fi utilizat de către APDRP și AM pentru a administra o gamă largă de funcțiuni și va avea denumirea „Sistemul de Procesare a Cererilor pentru Dezvoltare Rurală” (SPCDR). Acest sistem va fi finalizat în cursul anului 2008, pornind de la cele două sisteme existente:

- Sistemul IACS al APIA;
- Sistemul SSPA (Sistemul SAPARD de procesare a aplicațiilor) al SAPARD preluat de APDRP.

Procesarea cererilor de finanțare depuse pentru măsurile de dezvoltare rurală necesită introducerea unei cantități de date importante pentru verificarea conformității și eligibilității, controale pe teren, date de finanțare, cereri de plată și executarea cererilor de plată.

Sistemul asigură funcționarea colectării datelor din cererile de finanțare pentru măsurile de dezvoltare rurală și urmărește progresul lor într-un flux definit, manipulează și urmărește toate paginile scanate/atașate din fiecare locație. Documentele depuse ca parte a cererilor de finanțare pentru măsurile de dezvoltare rurală sunt scanate, pentru ca apoi aceste date să fie disponibile în sistem, la dispoziția tuturor utilizatorilor cu drepturi corespunzătoare.

Toate datele introduse sunt înregistrate în tabele corespunzătoare din cadrul bazei de date, acest lucru făcând posibilă monitorizarea în orice moment a statutului fiecărei cereri, urmărindu-se astfel

mișcarea fizică a documentelor de la un serviciu la altul, de la primirea inițială a cererii până la autorizarea finală și elaborarea facilă a rapoartelor de management, rapoartelor de audit, rapoartelor statistice și a altor rapoarte generale.

De asemenea Sistemul de procesare a cererilor pentru dezvoltare rurală va cuprinde date privind acordarea și monitorizarea ajutoarelor „de minimis” pe baza declarației pe proprie răspundere a beneficiarilor, în conformitate cu prevederile Regulamentului (CE) nr.1998/2006 art. 3 privind monitorizarea sprijinului „de minimis”.

11.2.2. Sarcinile de implementare

Activitățile de implementare a măsurilor din PNDR au în vedere următoarele etape:

- Publicarea anunțului de licitație;
- Verificarea aplicațiilor în vederea aprobării proiectelor în baza termenelor și condițiilor de eligibilitate și în baza conținutului PNDR;
- Selecția proiectelor în conformitate cu procedurile și criteriile de selecție aprobate;
- Stipularea obligațiilor contractuale dintre APDRP sau APIA (în funcție de tipurile de măsuri) și potențialii beneficiari și emiterea aprobării pentru începerea lucrărilor;
- Efectuarea verificărilor pe teren (când este cazul) atât înainte cât și după aprobarea proiectului;
- Urmărirea progresului în implementarea proiectelor;
- Verificarea și avizarea procedurilor de achiziție publică realizate de către beneficiari, având în vedere regulile specifice PNDR și în conformitate cu legislația națională în vigoare.

Pentru proiectele derulate în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală, în domeniul achizițiilor publice, se vor aplica prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, aprobată cu modificări prin Legea nr.337/2006, cu modificările și completările ulterioare, reglementată prin Hotărârea Guvernului nr.925/2006 pentru aprobarea normelor de aplicare a prevederilor referitoare la atribuirea contractelor de achiziție publică din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.34/2006. Actul normativ menționat ***a fost adoptat ca urmare a identificării necesității unor măsuri urgente pentru elaborarea și promovarea unei noi legislații în domeniul achizițiilor publice, în contextul angajamentelor asumate de România prin Tratatul de Aderare. Acest act normativ transpune în legislația națională prevederile comunitare specifice, în principal cele ale Directivei 2004/18/CE privind regulile de bază aplicabile achizițiilor publice.***

Ordonanța stabilește regulile de desfășurare a procedurilor de achiziție publică în funcție de natura și valoarea contractului și de intensitatea sprijinului acordat de autoritatea contractantă.

Pentru monitorizarea respectării prevederilor legate de achizițiile publice a fost înființată Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice (ANRMAP), organizată ca instituție publică cu personalitate juridică subordonată Guvernului și direct coordonată de către Primul-Ministru.

În scopul asigurării respectării legislației în materie și sprijinirii instituțiilor publice implicate în derularea procedurii de achiziții publice, ANRMAP este responsabilă de:

- asigurarea coerenței și armonizării cu acquis-ul comunitar în domeniul achizițiilor publice prin reglementarea procedurilor pentru acordarea contractelor de achiziții publice;
- asigurarea aplicării conforme cu legislația în domeniul achizițiilor publice prin dezvoltarea capacității de implementare la nivelul autorităților contractante;
- monitorizarea, analiza, evaluarea și supervizarea metodelor folosite pentru acordarea contractelor de achiziții publice;
- consilierea autorităților contractante în procesul de acordare a contractelor de achiziții publice având un rol de sprijin în scopul asigurării aplicării corecte a legislației în acest domeniu;
- inițierea/suținerea proiectelor sau acțiunilor pentru formarea profesională a personalului implicat în activități specifice în legătură cu achizițiile publice având un rol de sprijin în dezvoltarea capacității de implementare a legislației la nivelul autorităților contractante.

11.2.3. Sarcinile de plată către beneficiarii finali

În vederea efectuării plății către beneficiari, sunt parcurse următoarele etape:

- Verificarea cererilor de plată ale beneficiarilor proiectelor;
- Efectuarea verificărilor pe teren în vederea stabilirii eligibilității plății;
- Autorizarea plății pentru beneficiarii proiectelor;
- Efectuarea plății pentru beneficiarii proiectelor;
- Contabilizarea angajamentelor și plăților către beneficiarii proiectelor;
- Efectuarea controlului privind beneficiarii proiectelor după plata sprijinului în vederea stabilirii dacă sunt respectate condițiile sprijinului financiar nerambursabil.

11.2.4. Controlul calității managementului

În conformitate cu prevederile art. 9 al Regulamentului (CE) nr.1290/2005 privind finanțarea politicii agricole comune, România are obligația de a institui un sistem de management și control care să ofere garanții privind gestionarea corespunzătoare a fondurilor comunitare.

În acest sens, MADR, prin DGDR – AM PNDR și structurile de control de la nivelul ministerului, are atribuții specifice privind controlul calității managementului. Obiectivul acestui control este reprezentat de verificarea bunei funcționări a sistemului de management, detaliat în piste de audit aferente măsurilor din cadrul fiecărei axe. Astfel, structurile de control din cadrul MADR, vor realiza pe baza delegării de la AM PNDR un control ce vizează **funcțiile delegate**, iar AM PNDR va realiza controlul calității **implementării măsurilor** aflate în responsabilitatea directă a AM PNDR.

Controlul funcțiilor delegate precum și controlul managementului implementării programului vizează următoarele puncte principale:

- Asigurarea respectării regulilor de procedură;
- Utilizarea documentelor tip;
- Documentarea indicatorilor de analiză și evaluare;
- Respectarea convențiilor și anexelor tehnice și financiare;
- Calitatea gestionării dosarelor până la momentul arhivării acestora, care vizează ritmul în care un dosar este depus, instrumentat, programat, avizat, plătit și arhivat;
- Calitatea accesării instrumentului IT în diferitele stadii de avansare a dosarului care vizează respectarea funcțiilor de gestiune, evaluare, urmărire, alertă, control și restituire ale acestuia.

În același timp pentru a asigura managementul eficient al sarcinilor delegate, în scopul monitorizării aplicării Acordului Cadru de Delegare a fost constituit Comitetul de Management, alcătuit din reprezentanții celor două instituții. Comitetul de Management urmărește îndeplinirea în bune condiții a obligațiilor asumate de către părți, analizează și soluționează neînțelegerile privind punerea în aplicare a Acordului, realizează bilanțul aplicării Acordului, propune și aprobă modificări ale acordului.

Totodată, prin colaborarea constantă între serviciile omolog din cadrul celor două autorități, AM este implicată și informată în mod constant în privința activităților desfășurate de APDRP precum cele de monitorizare, prin verificarea și interpretarea datelor înaintate pentru raportul anual de progrese, și cele de promovare, prin elaborarea în comun a strategiei și planului de informare.

Controlul calității managementului pentru măsurile a căror implementare revine în responsabilitatea directă a AM, respectiv Măsurile 111, 141, 142, 143, Operațiuni de Asistență Tehnică (pentru proiectele implementate de AM), inclusiv RNDR, Selecția GAL-urilor și sub-măsura 431.1 va urmări punerea în aplicare a acestora în conformitate cu procedurile stabilite.

Controlul va avea în vedere următoarele aspecte:

- Analiza dosarelor în funcție de criteriile aplicabile (de eligibilitate și de selecție);

- Analiza criteriilor de eligibilitate (geografice, temporale, referitoare la coordonatorul lucrărilor și, respectiv la tipul de cheltuieli);
- Instrumentarea tehnico-economică a dosarului;
- Consultarea serviciilor;
- Planul de finanțare/cost total eligibil;
- Respectarea obligațiilor regulamentare.

Desfășurarea activităților de control al calității managementului se va realiza în baza unui plan de control elaborat trimestrial.

Rezultatele acestor controale vor fi analizate de Autoritatea de Management care trebuie să stabilească măsurile corective ce vor fi luate în vederea îmbunătățirii dispozitivului său, luând în considerare rezultatele misiunilor de control.

Astfel, prin exercitarea activităților de control, Autoritatea de Management și structurile de control din cadrul ministerului urmăresc realizarea următoarelor obiective specifice:

- a) Punerea la dispoziția factorilor implicați a tuturor informațiilor referitoare la gestionarea și implementarea măsurilor;
- b) Informarea periodică a autorităților regionale, naționale și europene cu privire la evoluția măsurilor;
- c) Intervenția în timp real asupra întregului lanț de management și de control al sprijinului.

11.2.5. Control și Antifraudă

În conformitate cu art. 9 al Regulamentului (CE) nr.1290/2005 privind finanțarea politicii agricole comune, România are obligația de a asigura protejarea intereselor financiare ale Comunității și de a oferi garanții privind gestionarea corespunzătoare a fondurilor comunitare.

În acest sens, România se va asigura că regulile existente în legislația națională și comunitară privind eligibilitatea cheltuielilor sunt respectate și va verifica veridicitatea declarațiilor făcute în cadrul procesului de implementare a Programului Național de Dezvoltare Rurală.

Astfel, asupra gestionării fondurilor comunitare sunt exercitate 3 forme de control:

- a) Activități de verificare și control desfășurate de autoritățile responsabile de implementarea tehnică și financiară a PNDR;
- b) Control la nivel național;
- c) Controlul comunitar.

a) Activitățile de verificare și control desfășurate de autoritățile responsabile de implementarea tehnică și financiară a PNDR

În conformitate cu prevederile Regulamentului (CE) nr.1975/2006 privind normele de aplicare a Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 în ceea ce privește punerea în aplicare a procedurilor de control și a eco-condiționalității în privința măsurilor de sprijin pentru dezvoltare rurală, structurile responsabile de îndeplinirea sarcinilor de control pentru măsurile PNDR vor desfășura trei tipuri de verificări:

Verificări administrative, efectuate de:

- APDRP, prin structurile sale administrative, pentru toate măsurile, cu excepția 111, 141, 142, 143, 211, 212, 214, 221, Operațiuni de asistență tehnică (pentru proiectele implementate de AM), inclusiv RNDR, selecția GAL-urilor și sub-măsura 431.1;
- APIA pentru Măsurile 211, 214, 212 și 221;
- DGRSCDF (MMP) pentru Măsura 221;
- AM PNDR pentru Măsurile 111, 141, 142, 143, Operațiuni de asistență tehnică (pentru proiectele implementate de AM), inclusiv RNDR, selecția GAL-urilor și sub-măsura 431.1.

Verificări pe teren

Pentru măsurile cu plăți pe suprafață:

- APIA este responsabilă pentru coordonarea controlului pentru Măsurile 211, 212, 214 și 221;
- DGRSCDF (MMP) este responsabilă de verificarea tehnică pe teren a Măsurii 221.

APDRP este responsabilă pentru coordonarea controlului pentru măsurile de investiții.

Verificări ex-post (pentru măsurile de investiții)

APDRP va efectua verificări ex-post pentru operațiunile de investiții ce sunt încă supuse angajamentelor în conformitate cu art. 72 (1) al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005, acoperind cel puțin 1% din cheltuiela eligibilă.

Controlul de eco-condiționalitate

Conform prevederilor stipulate în Tratatul de Aderare, România beneficiază de o derogare de 3 ani de la aplicarea cerințelor obligatorii la care se face referire în primul paragraf al art. 51(1) al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005, cu excepția, pentru măsurile Axei 2, a cerințelor obligatorii prevăzute în art. 6 și Anexa III a Regulamentului Consiliului (CE) nr.73/2009. Astfel, instituția responsabilă de coordonarea controlului de eco-condiționalitate este Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură.

b) Controlul Național

Conform prevederilor art. 7 al Regulamentului (CE) nr.1290/2005, conturile Agenției de Plăți acreditate sunt supuse controlului Organismului de Certificare. În același timp operațiunile desfășurate de APDRP sunt supuse și controlului organismelor naționale abilitate în vederea prevenirii și combaterii neregulilor și fraudei. În acest sens conform reglementărilor naționale și competențelor specifice pot exercita activități de control următoarele organisme: Autoritatea Competentă, Curtea de Conturi a României, Departamentul de Luptă Antifraudă – din cadrul Cancelariei Primului Ministru, organele de urmărire penală abilitate.

c) Controlul Comunitar

Suplimentar față de tipurile de control enumerate este exercitat și controlul instituțiilor abilitate de la nivelul Uniunii Europene. În cadrul Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, Direcția Control și Antifraudă reprezintă interfața comunicațională dintre această instituție și Oficiul European de Luptă Antifraudă. În acest sens, Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit transmite cu celeritate informațiile solicitate de către Oficiul European de Luptă Antifraudă și procedează la efectuarea de misiuni de control care au ca obiectiv verificarea aspectelor sesizate de către organismul anterior menționat.

11.2.6. Sancțiuni

Conform articolului 33 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1290/2005, România va realiza modificări financiare atunci când, în cadrul PNDR sunt descoperite nereguli sau neglijențe prin anularea totală sau parțială a finanțării comunitare vizate. România va avea de asemenea, în vedere natura și gravitatea neregulilor descoperite precum și nivelul pierderii financiare din cadrul FEADR. Atunci când fondurile comunitare au fost deja plătite beneficiarilor, acestea vor fi recuperate de APDRP în baza propriilor proceduri de recuperare și re-utilizate în acord cu alin.(3) al art. 33.

APDRP va stabili, în conformitate cu cerințele reglementărilor comunitare în vigoare, un sistem pentru recunoașterea fraudelor și a sumelor plătite în exces din fondurile comunitare, precum și pentru înregistrarea și recuperarea sumelor înscrise în registrul debitorilor sau a neregularităților. Totodată, APDRP va transmite periodic către MADR și Organismul de Coordonare raportări privind neregulile și fraudele descoperite în baza sistemului de management și control instituit, precum și dispozițiile de remediere a acestora (dezangajări, reduceri sau recuperare debite), în conformitate cu Regulamentele (CE) nr.1290/2005, 1848/2006, 885/2006 și 1975/2006, dar și cu legislația națională în vigoare.

După constatarea neregulilor sau neglijenței, APDRP în colaborare cu APIA (responsabilă de controlul Măsurilor 211, 212, 214 și al eco-condiționalității) va realiza calculul reducerii sau excluderii în conformitate cu recomandările art. 22 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1975/2006.

Calcularea reducerii sau excluderii va fi realizată în conformitate cu prevederile stipulate în art. 18, 22, 23, 24 și 31 ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1975/2006.

Capitolul 12

Monitorizare și Evaluare

Autoritatea responsabilă pentru administrarea și implementarea Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) în mod eficient, eficace și corect, în raport cu obiectivele acestuia și în conformitate cu articolul 75 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, este Direcția Generală Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală, din cadrul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

Direcția Generală Dezvoltare Rurală are în structura sa o direcție specializată și anume, Direcția Coordonare, monitorizare, promovare, care are atribuții în elaborarea unui sistem adecvat de monitorizare și evaluare.

12.1. Descrierea sistemului de monitorizare

12.1.1. Obiective

Monitorizarea și evaluarea Programului de dezvoltare rurală se realizează în conformitate cu prevederile Cadrului Comun de Monitorizare și Evaluare (CMEF), elaborat de Comisie împreună cu Statele Membre. Progresul, eficiența și eficacitatea Programului, în raport cu obiectivele acestuia, se măsoară prin intermediul indicatorilor comuni de bază, financiari, realizare, rezultat și impact.

Cadrul Comun de Monitorizare și Evaluare (CMEF) conține un set de indicatori comuni stabiliți pentru fiecare nivel al ierarhiei obiectivelor, set care va fi suplimentat, dacă este cazul, cu indicatori adiționali specifici Programului.

Sistemul de monitorizare asigură colectarea datelor statistice și a indicatorilor de monitorizare conform prevederilor Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005, articolele 80 și 81, precum și conform Acordului Cadru de Delegare a funcțiilor privind implementarea măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală, încheiat în data de 30 august 2006 între Direcția Generală Dezvoltare Rurală - Autoritate de Management pentru PNDR și Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP).

Atribuții în furnizarea de informații cu privire la progresul implementării Programului Național de Dezvoltare Rurală, prin intermediul indicatorilor financiari, de realizare și rezultat are Direcția coordonare, monitorizare, promovare prin Serviciul de monitorizare.

Conform Acordului Cadru de Delegare încheiat în data de 04 octombrie 2007, Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit delegă către Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură implementarea și atribuțiile specifice funcției de plată pentru măsurile privind plățile compensatorii pentru fermierii din zonele defavorizate și plățile compensatorii pentru agromediu, măsuri cuprinse în Axa 2, atribuțiile referitoare la înregistrarea, colectarea și stocarea informațiilor statistice necesare monitorizării în conformitate cu prevederile fișelor tehnice și a Cadrului Comun de Monitorizare și Evaluare, precum și alte date necesare monitorizării suplimentare.

În acest sens, APIA utilizează ca instrument de derulare și gestionare financiară Sistemul Integrat de Administrare și Control (IACS) și este responsabilă cu dezvoltarea, implementarea și mentenanța acestuia.

Aceste informații constituie baza pentru întocmirea rapoartelor de monitorizare necesare urmăririi stadiului implementării și a progresului Programului Național de Dezvoltare Rurală, în conformitate cu Cadrul Comun de Monitorizare și Evaluare, pentru rapoartele anuale de progrese și raportarea strategică la nivel național. Informațiile vor fi folosite de către Comitetul de Monitorizare în fundamentarea deciziilor sale privind Programul.

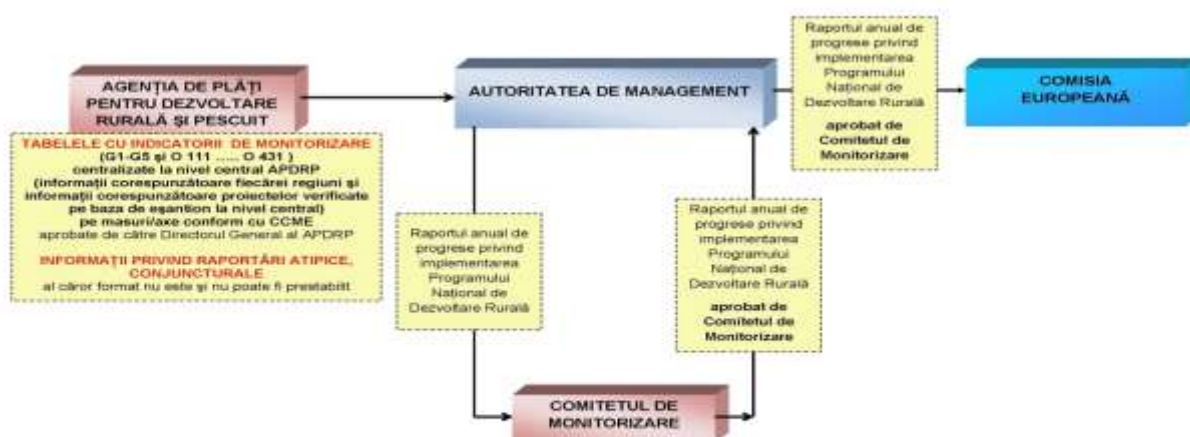
Informațiile necesare monitorizării implementării Programului Național de Dezvoltare Rurală se colectează de către structurile județene și regionale ale APDRP/APIA din cererile de finanțare respectiv cererile de plată întocmite de către beneficiari și sunt centralizate la nivel național de către

APDRP. Aceste documente conțin informațiile necesare calculării indicatorilor financiari, de realizare și pentru o parte a indicatorilor de rezultat necesari monitorizării și evaluării măsurilor din PNDR.

Colectarea indicatorilor de rezultat indisponibili la nivelul APDRP precum și a unor indicatori de bază indisponibili la momentul elaborării documentelor programatice se va realiza prin intermediul studiilor, anchetelor și cercetărilor statistice finanțate prin măsura de Asistență Tehnică.

Datele colectate pentru completarea indicatorilor de bază trebuie să fie reprezentative pentru anul 2006 astfel încât studiile să reflecte situația inițială.

Informațiile centralizate la nivel național, aprobate de către Directorul General al APDRP sunt transmise electronic (tabele Excel) către Autoritatea de Management conform fluxului de mai jos.

12.1.2. Raportarea

a) Raportul anual de progrese

Autoritatea de Management pentru PNDR transmite Comisiei, anual, Raportul de progrese, care va conține toate informațiile cu privire la evoluția implementării Programului de dezvoltare rurală, în conformitate cu articolul 82 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005. Referitor la monitorizarea Programului Național de Dezvoltare Rurală, raportul anual de progrese cuprinde următoarele elemente:

- Tabele de monitorizare privind implementarea financiară a Programului de dezvoltare rurală, pentru fiecare măsură/axă;
- Tabele de monitorizare care includ informații cantitative pe baza indicatorilor comuni de realizare și rezultat. Aceste tabele vor fi introduse în baza de date care urmează să fie inclusă în Sistemul Informatizat de Dezvoltare Rurală, în momentul finalizării acestuia;
- Analiza rezultatului monitorizării Programului.

Raportul anual de progrese va fi transmis Comisiei de către Autoritatea de Management pentru PNDR, până la data de 30 iunie a fiecărui an. Ultimul raport de progrese al Programului, va fi transmis până în data de 30 iunie 2016.

b) Raportarea strategică

Implementarea Planului Național Strategic de Dezvoltare Rurală se va monitoriza în conformitate cu articolul 13 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005. Monitorizarea strategică trebuie să furnizeze date privind stadiul de realizare al obiectivelor Planului Național Strategic, precum și contribuția la atingerea orientărilor strategice ale Comunității. Începând cu anul 2010 și în continuare, 2012 și respectiv 2014, Raportul anual de progrese va conține și un capitol separat cu privire la implementarea strategiei.

Acest capitol va cuprinde următoarele elemente:

- Realizările și rezultatele Programului Național de Dezvoltare Rurală în raport cu indicatorii definiți în Planul Național Strategic;
- Rezultatele activităților de evaluare *in itinere*.

12.1.3. Sistemul de monitorizare IT

În conformitate cu articolul 75 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, Autoritatea de Management pentru PNDR trebuie să asigure înregistrarea și stocarea informațiilor statistice, prin intermediul unui sistem informatic, într-o formă adecvată monitorizării și evaluării. Datele operaționale privind implementarea Programului Național de Dezvoltare Rurală, se obțin de la Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, precum și de la alte instituții și compartimente implicate în implementarea Programului. **Sistemul de monitorizare IT** va facilita transferul electronic de date între instituțiile implicate în implementarea PNDR 2007-2013.

12.2. Comitetul de Monitorizare

Comitetul de Monitorizare se instituie, în termen de maximum trei luni de la data aprobării Programului Național de Dezvoltare Rurală, în scopul de a asigura eficiența, eficacitatea și corectitudinea punerii în aplicare a acestuia.

Conform articolelor 6 (1) și 77 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, componența provizorie prevăzută pentru Comitetul de Monitorizare, va include următorii membri:

Nr.	Instituții/organizații
1	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
2	Ministerul Economiei și Finanțelor
3	Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile
4	Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse
5	Ministerul Culturii și Cultelor
6	Ministerul pentru IMM, Comerț, Turism și Profesii Liberale
7	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor
8	Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit
9	Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură
10	Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor
11	Fondul de Garantare a Creditului Rural
12	Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia
13	Asociația Română a Băncilor
14	Institutul Național de Statistică
15	Organizația Națională Interprofesională Viti-Vinicola
16	Asociația Română a Cărnii - ARC
17	Asociația Patronală Română din Industria Laptelui – APRIL
18	Liga Asociațiilor Producătorilor Agricoli din România -LAPAR
19	World Wide Fund for Nature
20	Asociația Salvați Delta Dunării
21	Asociația Proprietarilor de Păduri din România
22	Asociația Națională de Turism Rural, Ecologic și Cultural

23	Asociația Comunelor din România
24	Fundația Centru Parteneriat pentru Egalitate
25	Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă – Constanța
26	Societatea Ornitologică Română
27	ADEPT
28	Rural Net
29	Camera de comerț, industrie și agricultură Iași
30	AGROSTAR
31	Comisia Europeană - observator

Această listă este una provizorie, având menirea de a stabili obiectivele de reprezentativitate în cadrul Comitetului de Monitorizare pentru PNDR. În momentul constituirii Comitetului sau în funcție de evoluția procesului de implementare a Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013, componența acestuia poate fi revizuită și completată cu alți membri reprezentativi.

Structura Comitetului de Monitorizare urmărește să asigure o reprezentare a tuturor sectoarelor cu relevanță în implementarea Programului Național de Dezvoltare Rurală. Astfel autoritățile publice participante, ce dețin o pondere de 43% din componență, au rolul de a asigura respectarea complementarității între fonduri.

Partenerii privați identificați până în acest moment ca posibili membri ai Comitetului, au o pondere de 57%, și au fost selectați în funcție de domeniul de activitate, misiunea declarată și dinamica acestora precum și de nivelul de reprezentare, național și teritorial (ex. Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă – Constanța, Camera de comerț, industrie și agricultură Iași) astfel încât să acopere axele prioritare ale programului și, de asemenea, domeniul egalității de șanse (Fundația Centru Parteneriat pentru Egalitate).

Astfel, sectorul de investiții din PNDR este reprezentat de asociații de profil din domeniul producției și procesării produselor agricole și forestiere, deținând o pondere de circa 29% din cadrul partenerilor privați.

În domeniul protecției mediului au fost selectați atât parteneri cu reprezentativitate națională dar și internațională, având o pondere de aproximativ 19% din totalul partenerilor privați selectați. Aceștia vor contribui prin expertiza lor la activitățile legate de analiza impactului de mediu al programului, a gradului în care au fost atinse obiectivele acestei axe, maniera de punere în aplicare și respectare a legislației din domeniu precum și completarea indicatorilor specifici măsurilor de mediu. În componența Comitetului au fost incluși și parteneri internaționali (Fundația WWF) datorită activității intense desfășurate în domeniul protecției mediului în România și implicării în procesul de consultare pentru PNDR. WWF își desfășoară activitatea în România începând cu anii '90 și a deschis în mod oficial un birou permanent în cursul anului 2006.

Organizațiile care promovează dezvoltarea durabilă și sprijină inițiativa locală și care au ca scop valorificarea resurselor și sprijinirea inițiativelor locale în conformitate cu cadrul furnizat de program, însumează circa 29% din partenerii privați selectați. În plus, alături de ONG-uri de sine stătătoare, a fost inclus și partenerul Rural Net care reprezintă o asociere de peste 20 de ONG-uri active în domeniul dezvoltării rurale, în diferite zone ale țării, printre care Centrul de Asistență Rurală, Fondul Român pentru Dezvoltare Socială, Fundația Civitas pentru societatea civilă, Asociația de Dezvoltare Comunitară Regională, și Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi.

Alți parteneri privați reprezentativi, inclusiv organizații sindicale, organisme pentru promovarea egalității de șanse și asociații care promovează sprijinirea mediului de afaceri, dețin o pondere de aproximativ 23% din totalul partenerilor privați.

Principalele responsabilități ale Comitetului de Monitorizare sunt:

- Analizarea criteriilor de selecție a operațiunilor finanțate, în termen de patru luni de la data deciziei de aprobare a Programului, precum și revizuirea acestora în funcție de nevoile programării;
- Evaluarea periodică a progreselor înregistrate pentru realizarea obiectivelor specifice ale Programului, pe baza documentelor primite de la Autoritatea de Management pentru PNDR;
- Examinarea rezultatelor implementării fiecărei măsuri/axe și monitorizarea calității implementării Programului;
- Examinarea rezultatelor evaluării *in itinere*;
- Analizarea și aprobarea Raportului anual de progrese și a rapoartelor de evaluare, înainte de a fi transmise Comisiei;
- Elaborarea recomandărilor și propunerilor în vederea îmbunătățirii impactului programului;
- Analizarea și aprobarea propunerilor de ajustare/ modificare a Programului;
- Examinarea și aprobarea propunerilor de modificare a conținutului deciziei Comisiei privind contribuția FEADR.

Regulamentul intern de organizare și funcționare a Comitetului de Monitorizare va fi elaborat de către Autoritatea de Management pentru PNDR și va fi supus aprobării Comitetului în cadrul primei sale reuniuni.

Comitetul de Monitorizare va fi prezidat de către secretarul de stat coordonator al Autorității de Management, iar secretariatul permanent al Comitetului de Monitorizare va fi asigurat în cadrul Direcției Coordonare, Monitorizare, Promovare – Direcția Generală Dezvoltare Rurală Autoritate de Management pentru PNDR.

Deciziile Comitetului sunt adoptate prin procedură de vot în condițiile întrunirii unui cворum stabilit prin Regulamentul de organizare și funcționare. În cazul problemelor urgente sau a aspectelor care nu justifică organizarea unei reuniuni a Comitetului, prin Regulamentul de organizare și funcționare, se poate stabili aplicarea procedurii de aprobare scrisă.

Lucrările Comitetului vor fi înregistrate în minute. Responsabilitatea întocmirii acestora revine Secretariatului permanent, care are obligația de a comunica proiectele de minută tuturor membrilor în vederea primirii observațiilor și comentariilor acestora și de a supune minutele aprobării Comitetului de Monitorizare.

Comitetul de Monitorizare pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală se întrunește cel puțin o dată pe an.

12.3. Descrierea sistemului de evaluare

12.3.1. Obiective

În concordanță cu prevederile articolelor 84, 85, 86 și 87 ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005, Programul Național de Dezvoltare Rurală face obiectul unui proces de evaluare cu scopul de a îmbunătăți calitatea implementării sale prin analiza eficienței, adică a celei mai bune relații dintre resursele angajate și rezultatele atinse și a eficacității programului, însemnând măsura în care obiectivele au fost atinse.

Prin procesul de evaluare, impactul Programului Național de Dezvoltare Rurală este analizat ținând cont de liniile directoare strategice ale Comunității prevăzute în articolul 9 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 și de problemele de dezvoltare rurală specifice României privind cerințele de dezvoltare durabilă, impactul asupra mediului și prevederile relevante din legislația comunitară.

Activitățile de evaluare ale Programului Național de Dezvoltare Rurală sunt în responsabilitatea Direcției Generale Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR – Serviciul Evaluare, Raportare din cadrul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

12.3.2. Procesul de evaluare

Conform art. 86 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală va fi instituit un sistem de evaluare *in itinere*. Evaluarea *in itinere* va include toate activitățile de evaluare care se vor derula în perioada de programare 2007-2013:

- Evaluarea ex-ante ca parte a Programului Național de Dezvoltare Rurală;
- Evaluarea intermediară, care va fi realizată până la sfârșitul anului 2010, având ca obiective rectificarea oricăror probleme care pot apărea precum și îmbunătățirea implementării Programului;
- Evaluarea ex-post, realizată până la sfârșitul lui 2016, care va evalua impactul general al Programului;
- Orice studii tematice care să examineze în detaliu anumite măsuri, axe sau aspecte specifice ale programului de dezvoltare rurală.

Întregul proces de evaluare va fi realizat conform prevederilor Cadrului Comun de Monitorizare și Evaluare, de către evaluatori independenți de orice instituție implicată în implementarea Programului Național de Dezvoltare Rurală, care sunt selectați în urma unei proceduri de licitație publică. Procesul de selecție a evaluatorilor este stabilit în conformitate cu prevederile comunitare relevante și va fi prezentat în detaliu în Termenii de Referință specifici, ce vor fi elaborați de către Autoritatea de Management pentru PNDR.

Referitor la evaluarea ex-ante, în conformitate cu art. 85 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, aceasta reprezintă o parte integrantă a Programului Național de Dezvoltare Rurală. Evaluarea ex-ante a fost realizată de Consorțiul Scanagri, desemnat în urma unei proceduri de licitație publică. Recomandările și indicatorii furnizați de evaluatorul ex-ante au fost introduși în structura Programului Național de Dezvoltare Rurală.

Evaluarea intermediară și cea ex-post vor fi realizate sub responsabilitatea Autorității de Management pentru PNDR, respectând termenii și condițiile prevăzute în articolele 86 și 87 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, și vor examina gradul de utilizare al resurselor, eficacitatea și eficiența programării FEADR, impactul socio - economic al acestuia, precum și impactul asupra priorităților comunitare.

După finalizarea evaluării intermediare, Autoritatea de Management pentru PNDR va aprecia nevoia unor posibile modificări ale Programului Național de Dezvoltare Rurală, în special în privința îmbunătățirii calității acestuia și a implementării sale.

Pentru coordonarea evaluărilor Programului Național de Dezvoltare Rurală, poate fi constituit un **Comitet de Coordonare** special, în calitate de partener competent al Autorității de Management pentru PNDR, care va include membri din cadrul diferitelor departamente ale organizațiilor și instituțiilor ce pot aduce un aport semnificativ calității procesului de evaluare. Principalele sarcini ale Comitetului de Coordonare constau în analiza și aprobarea proiectelor Termenilor de Referință, a rapoartelor de activitate ale evaluatorilor precum și a raportului final de evaluare.

12.3.3. Raportarea

În ceea ce privește procedura de raportare, așa cum prevede articolul 86, alin. 3), 4) și 5) din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, Autoritatea de Management pentru PNDR, începând cu anul 2008, va realiza un raport referitor la activitățile de evaluare *in itinere* desfășurate. Rapoartele anuale de progrese transmise Comisiei vor include un capitol care să descrie activitățile de evaluare desfășurate de către evaluator și studiile tematice derulate în anul de raportare.

Autoritatea de Management pentru PNDR, în primul raport anual, va descrie instituirea sistemului de evaluare, primii indicatori de realizare privind implementarea diferitelor măsuri, procedurile administrative, precum și o descriere a metodelor de evaluare care vor fi utilizate în cadrul evaluării intermediare și ex-post. Următoarele rapoarte anuale vor include informații specifice privind desfășurarea procesului de evaluare a Programului Național de Dezvoltare Rurală.

Capitolul 13

Acțiuni de informare și publicitate pentru PNDR

Conform articolului 76 din Regulamentul Comisiei (CE) nr.1698/2005, Autoritatea de Management pentru PNDR are obligația de a face cunoscută acțiunea comună a Uniunii Europene și a autorităților publice naționale, privind sprijinul acordat în domeniul dezvoltării rurale, de a face publicitate Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR), ținând cont de principiile care susțin această acțiune, obiectivele, mijloacele și rezultatele acestei acțiuni. Pentru a asigura o absorbție cât mai eficientă a fondurilor europene este foarte important ca un număr cât mai mare de potențiali beneficiari să fie informați despre sprijinul financiar pe care îl pot obține prin Program.

Obiectivul principal al acțiunilor de informare și promovare a Programului Național pentru Dezvoltare Rurală în mediul rural îl reprezintă **conștientizarea opiniei publice și în mod special:**

- a potențialilor beneficiari, în vederea accesării fondurilor europene destinate dezvoltării rurale;
- a beneficiarilor Programului, privind conținutul măsurilor;
- a administrației publice naționale și locale, organizațiilor profesionale, partenerilor economici și sociali, organizații neguvernamentale atât pentru accesarea Fondului European Agricol de Dezvoltare Rurală cât și pentru diseminarea informațiilor specifice.

Comunicarea trebuie să fie clară, concisă, concretă, adaptată publicului țintă și coerentă la nivel județean, regional și central, pe durata întregii perioade de implementare. Aceasta se articulează în jurul a trei principii:

- *flexibilitatea* (capacitatea de a răspunde rapid la semnalele venite din mediul intern și extern);
- *transparența* (capacitatea de a furniza informație obiectivă și corectă referitoare la activitățile Autorității de Management pentru PNDR și la contribuția Uniunii Europene);
- *eficiența* (utilizarea optimă a resurselor în vederea atingerii impactului maxim).

Implementarea campaniei de informare și publicitate privind PNDR va fi asigurată de către Direcția Generală Dezvoltare Rurală, în calitate de Autoritate de Management pentru PNDR împreună cu Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP), iar bugetul aferent acestei activități va fi gestionat prin departamentul de Asistență Tehnică. Astfel, pentru publicitatea PNDR, AM va folosi 10% din bugetul componentei de Asistență Tehnică respectiv 35 milioane de Euro pentru întreaga perioadă de programare, aproximativ 5 milioane de Euro pe an (mai multe detalii în Anexa 11).

De asemenea, prin Programele PHARE 2005 (800.000 Euro) și PHARE 2006 (700.000 Euro) sunt în pregătire programe de sesiuni de instruire la nivel regional și local pentru toate instituțiile implicate în implementarea PNDR în scopul creșterii capacității de absorbție a fondurilor comunitare, astfel încât să acopere toate categoriile de potențiali beneficiari și să garanteze depunerea unor proiecte complexe pentru aceste fonduri.

AM folosește instrumente specifice de comunicare pentru faze diferite de implementare, așa cum este prezentat în Anexa 11.

Acțiunile de promovare prevăzute pentru perioada 2010-2013 se vor repeta în funcție de nevoile de informare identificate după fiecare etapă de implementare, ținând cont de faptul că aceste acțiuni constituie tehnici specifice de comunicare esențiale în derularea campaniilor de informare atât pentru publicul larg, cât și a celor orientate către potențialii beneficiari (detalii în Anexa 11).

Totodată, în vederea eficientizării acțiunilor de promovare, AM va externaliza o serie de activități cum ar fi: realizarea studiilor sociologice, tipărirea materialelor informative (design, format ș.a.), realizarea spoturilor publicitare TV și audio, precum și alte activități specifice ce decurg din procesul de promovare.

13.1. Măsuri propuse pentru informarea potențialilor beneficiari și a organismelor interesate de punerea în aplicare a programului

În conformitate cu articolul 58, din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1974/2006 a fost elaborat Planul de comunicare de către Autoritatea de Management pentru PNDR în colaborare cu APDRP. Planul de comunicare va fi corelat cu planurile elaborate de către Autoritățile de Management responsabile de implementarea fondurilor structurale pentru a îmbunătăți sinergia între programele finanțate din fondurile comunitare și pentru a spori impactul acestora.

Pornind de la experiența acțiunilor de comunicare realizate de Agenția de Plăți pentru Programul SAPARD, pentru noul program vor fi elaborate: materiale informative (pliante, broșuri, ghiduri, afișe etc.), spoturi radio TV și website destinat în mod special PNDR, conferințe organizate la nivel național și regional, participare la emisiuni specializate și altele.

Autoritatea de Management pentru PNDR împreună cu Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit vor pune la dispoziția potențialilor beneficiari informații privind fluxul accesării fondurilor de dezvoltare rurală, ce va include: tipurile de investiții eligibile, categoriile de beneficiari, plafoanele maxime alocate, condițiile de eligibilitate, procedurile administrative legate de accesul la finanțare, procedura de examinare a cererilor de finanțare, criteriile de selecție a proiectelor precum și numele persoanelor de contact la nivel național, regional și local responsabile cu activitatea de informare și comunicare a PNDR.

De asemenea, Autoritatea de Management pentru PNDR va asigura informarea rapidă despre posibilitatea obținerii fondurilor europene și prin transmiterea scrisorilor de informare direct către potențialii beneficiari.

Acțiunile specifice de promovare și instruire a potențialilor beneficiari privind implementarea PNDR sunt realizate în conformitate cu nevoile identificate în **baza de date a PNDR**, urmărindu-se acoperirea tuturor domeniilor de interes corespunzătoare măsurilor din PNDR Aceasta cuprinde baza de date a APDRP ce vizează în mod direct potențialii beneficiari ai PNDR și liderii de opinie, precum și baza de date a AM privind potențialele GAL-uri și parteneri locali activi în domeniul dezvoltării rurale. Această bază de date este alcătuită din potențiali beneficiari, asociații și organizații de profil și alte persoane care și-au manifestat interesul în a fi informate cu privire la conținutul PNDR. Toți aceștia au fost identificați de AM și APDRP pe parcursul procesului de consultare, prin contacte directe, telefonice sau prin e-mail. Totodată, cu prilejul desfășurării unor conferințe, evenimente de promovare a PNDR sau seminarii de informare, au fost centralizate datele de contact ale tuturor participanților. În plus, AM prin structurile sale teritoriale (compartimentele de dezvoltare rurală județene), a distribuit la nivel județean un chestionar pe baza căruia au fost identificate persoanele fizice și/sau juridice, publice sau private, care și-au manifestat interesul în a accesa fonduri prin PNDR. Această bază de date este una deschisă, aflată într-un proces de actualizare permanentă. În acest sens contactul direct cu potențialii beneficiari și alte asociații și organizații care la rândul lor pot disemina informațiile primite, reprezintă principala metodă prin care se va realiza actualizarea și completarea bazei de date.

Promovarea directă prin intermediul pliantelor, broșurilor, direct mailing se va realiza utilizând informațiile cuprinse în baza de date PNDR, informații ce sunt selectate în urma campaniilor de informare și a sondajelor de opinie derulate în mediul rural.

În vederea asigurării accesului la informație și a potențialilor beneficiari care nu sunt cuprinși în baza de date PNDR, AM implică în activitățile de comunicare atât structurile teritoriale ale autorităților responsabile (compartimentele de dezvoltare rurală județene, Oficiile Județene de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, Centrele Regionale de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, Sucursale Județene ale Agenției de Plăți și Intervenții în Agricultură și Centre Locale APIA), cât și reprezentanții administrației locale (primării, consilii locale) și liderii de opinie locali (preotul, învățătorul, ș.a.). Lipsa informațiilor și accesul dificil al persoanelor care locuiesc în mediul rural, la informație specializată reprezintă o barieră în calea implementării programelor de dezvoltare în spațiul rural și au un efect advers asupra dorinței potențialilor beneficiari de a iniția noi afaceri în zona

rurală. De aceea, pentru a avea un succes deplin, prin aceste programe, se are în vedere **instruirea personalului din cadrul Autorității de Management precum și a organismelor implicate în procesul de elaborare a PNDR, prin crearea unui sistem specific de implementare.**

Acțiunile propuse pentru informarea potențialilor beneficiari se vor desfășura începând cu perioada de pregătire a Programului (înainte de aprobarea/ implementarea sa) și vor continua pe toată perioada implementării acestuia.

Evaluările *in itinere*, intermediare și ex-post vor fi de natură să aprecieze impactul planului de comunicare privind obligațiile Autorității de Management în materie de transparență, egalitate de șanse și nediscriminare, precum și de bună înțelegere a acțiunilor comunitare. Criteriile ce trebuie luate în considerare pentru aceste evaluări vor fi stabilite de comun acord cu Autoritățile de Management ale altor programe europene împreună cu membrii Comitetului de Monitorizare. În acest sens, respectivele criterii vor face referire cel puțin la următoarele aspecte:

- Evoluția numărului dosarelor depuse;
- Evoluția numărului de potențiali beneficiari care au accesat informația conținută în materialele informative (afișe, pliante, ghiduri, broșuri etc.);
- Evoluția profilului celor care depun proiecte în funcție de categoria profesională, sex, egalitatea șanselor;
- Numărul de accesări website pentru obținerea de informație din domeniul dezvoltării rurale,
- Recunoașterea logo-ului comunitar care va fi realizată prin studii sociologice, tehnică de verificare specifică ce a dat rezultate și în cadrul Programului SAPARD;
- Vizibilitatea Autorității de Management pentru PNDR în mass-media (număr de apariții televizate și prezența în presa scrisă).

Politica de comunicare poate fi adaptată în funcție de rezultatele evaluării, iar propunerea de modificare va fi prezentată în Comitetul de Monitorizare.

13.2. Măsuri propuse pentru informarea beneficiarilor PNDR

În ceea ce privește informarea beneficiarilor Programului, aceștia trebuie să cunoască natura fondurilor europene în vederea implementării corespunzătoare a proiectelor.

Astfel, în momentul semnării contractului între autoritatea contractantă sau autoritatea delegată și beneficiar, se va preciza în mod explicit categoria sprijinului financiar acordat, adică, de la bugetul comunitar sau de la bugetul de stat, precum și suma alocată, contribuția fiecăruia putând fi exprimată în procente sau valoare absolută.

În situația în care beneficiarii finali ai ajutorului primit nu sunt beneficiari direcți ai sprijinului, cum ar fi acțiunile de formare profesională, Autoritatea de Management pentru PNDR îi va informa pe aceștia, cu privire la originea fondurilor prin care se face finanțarea serviciului. Această informație și logo-ul comunitar vor putea fi prezentate în diferite moduri: prin menționarea finanțatorilor pe formularele de înscriere la stagiile de formare profesională, pe fișele de prezență sau, de exemplu, pe certificatele de participare.

Pentru beneficiarii axei LEADER, contractul va fi stabilit între Autoritatea de Management sau autoritatea delegată și beneficiar, iar pe lângă informațiile menționate anterior se va adăuga și logo-ul LEADER prin precizarea că sprijinul este alocat în baza acestei axe.

Așadar, Autoritatea de Management pentru PNDR va informa beneficiarii asupra acțiunilor de cofinanțare prin FEADR și asupra priorității axelor din PNDR și, totodată, va publica lista beneficiarilor care primesc sprijin prin Program, destinația financiară și sumele contribuției publice.

Acțiunile propuse pentru informarea beneficiarilor măsurilor PNDR vor avea loc îndeosebi în momentul semnării contractului de finanțare și vor continua și pe întreaga perioadă a implementării proiectului.

Criteriile de evaluare a acțiunilor de informare a beneficiarilor PNDR sunt:

- Evoluția numărului dosarelor selectate pentru finanțare;
- Scăderea numărului de cereri de finanțare refuzate din motive administrative;
- Numărul de documente descărcate de pe pagina de internet a MADR;
- Vizibilitatea AM PNDR în mass-media;
- Numărul evenimentelor de informare specifică organizate.

13.3. Acțiuni prevăzute să informeze publicul larg despre rolul jucat de Comunitate în cadrul PNDR și despre rezultate

Publicul larg va fi informat de rolul pe care îl are Uniunea Europeană în implementarea Programului Național de Dezvoltare Rurală prin:

- Plăcuțe explicative aplicate pe toate investițiile care au o valoare mai mare de 50.000 Euro ;
- Panouri instalate pe siturile infrastructurilor al căror cost depășește 500.000 Euro ;
- Plăcuțe explicative instalate în birourile Grupurilor de acțiune locală (LEADER) ;
- Publicarea constantă a unor rapoarte anuale cu privire la Programul Național de Dezvoltare Rurală.

Pentru a sublinia și populariza oportunitățile și exemplele de succes legate de implementarea PNDR, precum și implicarea comunitară în spațiul rural românesc AM va publica pe site-ul MADR Raportul Anual de progrese care cuprinde informații concrete privind evoluția Programului, precum și lista completă a beneficiarilor care l-au accesat. De asemenea, în mod constant, pe parcursul perioadei de programare, AM va informa prin anunțuri și comunicate de presă evenimentele și acțiunile semnificative.

Acțiunile propuse pentru informarea publicului larg se vor desfășura începând cu perioada de pregătire a Programului (dinaintea aprobării/ implementării sale) și va continua pe toată perioada implementării, până la evaluarea rezultatelor acestuia. Pentru informarea publicului larg vor avea loc campanii specifice în mod deosebit la începutul implementării Programului (pentru a acoperi o gamă cât mai largă de potențiali beneficiari). La sfârșitul acestei perioade, campaniile vor fi organizate în scopul informării publicului asupra rezultatelor, a experienței dobândite și a beneficiarilor care au accesat FEADR).

Criteriile de evaluare a acțiunilor de informare a publicului larg sunt:

- Numărul de panouri și plăcuțe explicative aferente investițiilor derulate sau finalizate prin FEADR;
- Numărul de accesări și documente descărcate de pe pagina de internet a MADR;
- Vizibilitatea AM PNDR în mass-media;
- Recunoașterea logo-ului comunitar în urma campaniilor de informare derulate în mediul rural;
- Numărul evenimentelor de informare generală organizate de AM;
- Numărul participărilor reprezentanților AM PNDR la evenimentele organizate de terți;
- Numărul de accesări a Raportului Anual al PNDR postat pe site-ul MADR.

Capitolul 14

Desemnarea partenerilor procesului de consultare și rezultatele consultării asupra PNDR

Potrivit Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005, articolul 6, Statele Membre au obligația de a identifica și colabora cu partenerii publici și privați cei mai reprezentativi în vederea elaborării Programului Național de Dezvoltare Rurală. Astfel, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale prin Direcția Generală Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR a organizat un ***amplu proces de consultare a documentului programatic în scopul redactării unui program de dezvoltare rurală cât mai bine adaptat nevoilor specifice spațiului rural românesc***. Partenerii consultați au avut reprezentativitate la nivel național și teritorial și sunt activi în domeniile economic, social și de mediu, fiind astfel acoperite categoriile consultative prevăzute de art.6 al Regulamentului (CE) nr.1698/2005.

Pentru a respecta prevederile acestui articol, Autoritatea de Management pentru PNDR a identificat și invitat în vederea participării în cadrul procesului consultativ parteneri de la nivel național și teritorial activi în domenii conexe dezvoltării rurale, precum și reprezentanți ai societății civile implicați în problematica egalității de șanse și non-discriminării. Selectarea partenerilor privați a avut la bază criteriul performanței, fiind invitați cei a căror activitate a fost recunoscută de instituții și autorități publice, precum ministerele de resort.

Totodată, așa cum este precizat și în capitolul 15, MADR a lansat invitații la consultările pe marginea conținutului PNDR, și către organizațiile minorităților (în special cele reprezentând populația de etnie rromă), precum și către cele care promovează egalitatea de șanse. Este de menționat faptul că unii dintre acești reprezentanți au declinat invitația motivând că agricultura și dezvoltarea rurală nu reprezintă obiectul lor de activitate.

În același timp, reprezentanții tuturor organismelor interesate au avut la dispoziție o perioadă de 7 luni pentru a consulta versiunile de lucru ale PNDR postate pe site-ul ministerului (www.mapam.ro). Astfel, aceștia au beneficiat de timp suficient pentru a-și exprima opiniile și sugestiile chiar dacă nu au participat efectiv la sesiunile de consultări organizate, prin intermediul canalelor create special în acest sens (e-mail, telefonic, în scris, fax).

Este demn de remarcat faptul că organismele de mediu (ONG-uri, asociații, fundații) au fost de asemenea solicitate să participe la sesiunile consultative, având astfel posibilitatea să își exprime preocupările și propunerile legate de domeniul vizat. Cum este și normal, într-un proces de consultare deschis, unele dintre acestea au dat curs invitației, făcând și propuneri pertinente, iar altele nu au participat la consultări și nici nu și-au exprimat opiniile, fie ele favorabile sau nu, cu privire la Program.

Anexele 7, 8, 9 și 10 (a și b) și tabelele 14.2 și 14.3 prezintă, grupat, listele de parteneri identificați care au dat curs invitației AM de a lua parte la lucrările consultative

Procesul de consultare publică a Programului Național de Dezvoltare Rurală a fost structurat pe trei niveluri iar distinct de acestea, în vederea analizării impactului de mediu al PNDR și elaborării Raportului de mediu, a fost organizat un proces consultativ specific privind Evaluarea Strategică de Mediu (SEA) (detalii în tabelul 14.1).

Cele trei niveluri de consultare sunt:

1. Nivelul tehnic – prin care s-a urmărit discutarea la nivel de specialist a specificațiilor tehnice ale fișelor măsurilor cuprinse în PNDR;
2. Nivelul non-tehnic – prin care s-a urmărit dezbateră conținutului PNDR cu toți partenerii interesați de implementarea acestuia, cu participarea atât a specialiștilor ***dar mai ales a actorilor ce nu dețin cunoștințe de specialitate, dar au un contact direct cu realitatea rurală locală;***
3. Nivelul macro – prin care s-a urmărit consultarea publicului larg, a tuturor celor interesați de subiectul dezvoltării rurale dar care nu au fost cuprinși în etapele anterioare.

Procesul de consultare desfășurat de AM PNDR are un caracter continuu, acesta fiind demarat în etapa de elaborare a Programului și urmând a se desfășura pe parcursul întregii perioade de programare. Partenerii implicați au contribuit în mod constant la îmbunătățirea Programului, adresând comentarii și observații atât în cadrul reuniunilor consultative organizate de AM, cât și prin intermediul mijloacelor de consultare macro: adresa de e-mail, linia telefonică, chestionarul postat pe site.

Procesul de consultare publică a PNDR	Nivelul consultării	Număr de întâlniri consultative Total : 49		Subiecte atinse	Categorii de parteneri consultați
	Tehnic	Axa 1: - 4 Grupuri de Lucru organizate pe grupuri de măsuri – câte 2 întâlniri; - 6 Grupuri de Lucru , un grup pe măsură - câte 1 întâlnire.	14	Specificațiile tehnice ale măsurilor PNDR	In cadrul grupurilor tehnice, partenerii consultați au fost organizați în funcție de domeniul în care activează, acoperind categoriile prevăzute de art. 6 al Regulamentului (CE) nr.1698/2005 (vezi tabel 14.2): - reprezentanți ai ministerelor implicate la nivel național; - reprezentanți ai partenerilor economici, sociali și de mediu activi la nivel național și local în domeniile dezvoltării rurale, inclusiv clerul și reprezentanți ai băncilor (vezi Anexa 8A).
		Axa 2: - 1 Grup de Lucru organizat pe grupuri de măsuri – 1 întâlnire; - 4 Grupuri de Lucru organizate pe grupuri de măsuri - câte 2 întâlniri.	9		
		Axa 3: - 2 Grupuri de Lucru organizate pe grupuri de măsuri - câte 2 întâlniri - 2 reuniuni cu reprezentanți ai clerului	6		
		Axa 4 LEADER - 1 Grup de Lucru – 2 întâlniri; - 1 seminar de consultare pentru RNDR. (vezi Anexele 9 și 10)	3		
		- discuții asupra aspectelor financiare ale măsurilor de investiții	2	Complementaritatea cerințelor PNDR privind proiectele de investiții cu cerințele bancare pentru acordarea creditelor necesare cofinanțării	- reprezentanți ai instituțiilor bancare
	Non-tehnic	- seminarii regionale de consultare	5	Prezentarea PNDR cu accent asupra celor 8 măsuri prioritare	- reprezentanți la nivel teritorial ai ministerelor implicate; - reprezentanți ai partenerilor economici, sociali și de mediu activi la nivel local în domeniile dezvoltării rurale (vezi Anexa 8B și Tabelul 14.3): ONG, primării, actori economici locali etc.
	Macro	- site-ul MADR ce cuprinde secțiunea dedicată dezvoltării rurale; - PNDR; - legislație aferentă; - chestionarul dedicat PNDR; - adresa de e-mail: feadr@madr.ro; - linie telefonică		Consultarea tuturor variantelor de lucru ale PNDR, comentariile fiind adresate prin intermediul chestionarului postat și adresei de e-mail	- stakeholderi direct interesați de domeniul dezvoltării rurale
	SEA	- sesiuni tehnice; - consultare non-tehnică; - dezbateri publică. (vezi subcapitolul 3.3.)	7 2 1	Impactul de mediu a PNDR	- autorități publice interesate de efectele de mediu ale implementării PNDR; - EPC Consultanță de Mediu; - Parteneri activi în domeniul protecției mediului și persoane fizice interesate

14.1. Desemnarea partenerilor pentru procesul de consultare

14.1 A Nivelul tehnic - național

Prin desemnarea partenerilor cuprinși în grupurile tehnice consultative s-a urmărit acoperirea domeniilor vizate de Programul Național de Dezvoltare Rurală, astfel încât documentul să poată aborda, în mod eficient, provocările specifice ale fiecărei direcții de dezvoltare rurală. Astfel au fost desemnați în special reprezentanți ai instituțiilor, autorităților și organizațiilor economice, de mediu și sociale, profesioniști în domeniul în care activează, care au putut aduce o contribuție de specialitate la conținutul tehnic al fișelor măsurilor.

Pentru a asigura transparența desfășurării procesului de consultare, Autoritatea de Management pentru PNDR a publicat pe site-ul MADR, începând cu luna decembrie 2006, atât programul de desfășurare a sesiunilor grupurilor tehnice consultative, agenda de lucru și componența acestora, cât și versiunile de lucru ale Programului, care au constituit baza procesului de consultare.

Grupurile de lucru tehnice au fost constituite pe grupuri de măsuri, selectarea partenerilor pentru fiecare grup în parte având la bază relevanța activității desfășurate pentru domeniul de acțiune al măsurilor respective. Având în vedere acestea, și conform articolului 6 (1) din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, **partenerii incluși în procesul de consultare tehnică au reprezentat autoritățile publice competente, parteneri economici și sociali, precum și alte organisme de mediu.**

La nivel tehnic, în vederea unei elaborări în condiții de maximă eficiență a Programului Național de Dezvoltare Rurală, grupurile de lucru tehnice consultative au fost structurate pe fiecare din cele 4 Axe prioritare, astfel:

- 10 grupuri de lucru pentru Axa1 “Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier”;
- 5 grupuri de lucru pentru Axa 2 “Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural”;
- 2 grupuri de lucru pentru Axa 3 “Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale” și o întâlnire consultativă cu reprezentanți ai clerului;
- 1 grup de lucru pentru Axa 4 „LEADER” și un seminar de consultare privind Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală.

Procesul de consultare tehnică a debutat la mijlocul lunii decembrie a anului 2006, fiecare grup de lucru având câte două sesiuni de consultări. Grupurile de lucru s-au constituit pe categorii de măsuri, iar pentru Axa 1, începând cu cea de-a doua reuniune, s-au format grupuri de lucru pentru fiecare măsură în parte. În ceea ce privește componența grupurilor de lucru, acestea au cuprins, în medie, un număr de 10 – 15 persoane, prin selectarea acestora fiind urmărită acoperirea tuturor zonelor geografice ale țării, precum și a domeniilor vizate de PNDR (detalii în Anexa 8 A).

Rolul reuniunilor tehnice consultative a constat în asigurarea transparenței și aducerea la cunoștința partenerilor implicați a prevederilor fișelor tehnice ale măsurilor și oferirea posibilității acestor parteneri de a contribui la îmbunătățirea măsurilor, conform necesităților și prin prisma cunoștințelor de specialitate.

Descrierea partenerilor consultați este detaliată în următorul tabel:

Tabelul 14.2

Nivel tehnic:
Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
Direcția Generală Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR
Direcția Generală de Dezvoltare Forestieră și Consolidarea Proprietății
Direcția Îmbunătățiri Funciare
Direcția Consolidarea Proprietății, Reforma Structurilor de Exploatație și Conservarea Solurilor
Direcția Generală de Implementare Politici Sectoriale și de Piață
Direcția Culturi Horticole

Direcția de Creștere a Animalelor și Produse Animaliere
Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală: Ilfov, Constanța, Giurgiu, Teleorman Prahova, Buzău, Călărași, Dâmbovița, Brăila, Alba, Brașov, Sibiu, Iași
Agenția Națională de Consultanță Agricolă
Consilii pe produs (oleaginoase, legume-fructe, cereale pentru bere, hamei, carne, lapte, lână, plante textile și produse procesate, tutun și produse din tutun, carne de pasăre,)
Agenții de Plăți
Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit
Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură
Alte ministere
Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse
Ministerul Economiei și Finanțelor
Ministerul Transporturilor
Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile
Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuinței
Ministerul Internelor și Reformei Administrative
Ministerul Culturii și Cultelor – Direcția Relații Culte
Organizații Non - Guvernamentale
Fundația ADEPT
Fundația de Dezvoltare Rurală – Evaluare Ex – Ante
Societatea Ornitologică Română
WWF – Programul Dunăre – Carpați România
Fundația Partenerilor pentru Dezvoltare Locală
Centrul de Asistență Rurală
Fondul Român pentru Dezvoltare Socială
United National Development Program
Fundația Pact
Camera de Comerț și Industrie a României
Asociații
Asociația Administratorilor de Păduri din România
Asociația Proprietarilor de Păduri din România
Asociația Patronală a Forestierilor din România
Asociația Națională de Turism Rural, Ecologic și Cultural
Asociația Comunelor din România
Asociația Orașelor din România
Asociația Română pentru Dezvoltare Comunitară
Asociația pentru Dezvoltare Zonală Medgidia
Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă
Patronatul Național al Viei și Vinului
Alți parteneri
Publici
Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților
Banca Mondială
Administrația Națională a Îmbunătățirilor Funciare
Autoritatea Națională Sanitară - Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor
Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice
Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic și Vânătoare București
Facultatea de Silvicultură și Exploatare Forestiere
Federația pentru Apărarea Pădurilor
Agenția Națională pentru Protecția Mediului
Agenția Domeniilor Statului
Autoritatea Națională pentru Turism
Unitatea de Management a Proiectului
Consiliul Concurenței
Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale

Muzeul Satului
Academia de Științe Agricole și Silvice
Fondul de Garantare a Creditului Rural
Economici
SC ECOINSPECT SRL
SC SUOLO E SALUTE România SRL
SC ELEGHOS BIO ELLAS ROMÂNIA SRL
SIVICO - România
SC BIO CERT SRL România
GEA Strategy & Consulting
Banca Comercială a României
Banca Raiffeisen
BRD Group Société Générale
Casa de Economii și Consemnațiuni
Sociali
Reprezentanți ai clerului
Grupul Român pentru Investiții și Consultanță
Federația Națională pentru Agricultură Ecologică
Grupuri de Acțiune Locală: Dâmbovița, Snagov – Ilfov, Vidra Copăcenii - Ilfov

14.1 B. Nivelul non-tehnic - teritorial

La nivelul non-tehnic teritorial consultările au avut ca obiectiv evidențierea nevoilor identificate în mediul rural de către stakeholderi care ar putea fi acoperite prin PNDR. Astfel, au participat cei mai importanți actori economici, sociali și de mediu din spațiul rural implicați în dezvoltare rurală cu domenii de activitate ce au corespondent în cele 4 axe ale PNDR 2007-2013.

Prin consultarea non-tehnică, Autoritatea de Management pentru PNDR a vizat să îmbunătățească documentul programatic urmărind analiza acestuia și din prisma partenerilor care nu dețin cunoștințe tehnice de specialitate dar care sunt puternic ancorați în problemele spațiului rural românesc. Astfel s-a dorit obținerea unui program de dezvoltare rurală, corect din punct de vedere tehnic, dar mai ales capabil să răspundă în mod concret nevoilor reale ale mediului rural, nevoi ce au fost identificate cu acuratețe prin consultările non-tehnice.

Obiectul acestora l-a constituit analiza conținutului PNDR, cu accent asupra măsurilor declarate ca fiind prioritare pentru România în perioada imediat următoare, respectiv:

- 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”
- 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”
- 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”
- 211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată”
- 214 „Plăți de Agro – Mediu”
- 312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi”
- 313 „Încurajarea activităților turistice”
- 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”

Atenția sporită acordată acestor măsuri își are justificarea în interesul deosebit al partenerilor consultați pentru cele 8 măsuri, interes dovedit prin scrisorile, e-mailurile și solicitările telefonice primite, și implicit prin dorința Autorității de Management de a pregăti lansarea PNDR prin concentrarea acțiunilor în jurul subiectelor de interes ale potențialilor beneficiari.

În vederea purtării unor discuții constructive în urma cărora să rezulte soluții viabile pentru problemele identificate, alături de partenerii locali consultați, în cadrul sesiunilor consultative teritoriale au fost invitați și reprezentanți ai instituțiilor și partenerilor care au participat la sesiunile tehnice. În acest sens, discuțiile au avut un caracter echilibrat, problemele pragmatice fiind întâmpinate de soluții optime fundamentate de cunoștințele tehnice ale specialiștilor. Instituțiile

publice participante precum și alte autorități și organizații de asociere națională au luat parte la aceste sesiuni întrucât încorporează structuri teritoriale și pot reprezenta interesele locale ale membrilor lor. (vezi Anexa 8 B și Tabelul 14.3)

Aceste sesiuni de consultări s-au desfășurat în perioada 11 – 15 iunie 2007, în 5 regiuni ale țării și au reunit parteneri din toate județele țării, vizând elaborarea unui document de calitate, conform cu regulamentele comunitare și care să răspundă nevoilor de sprijin identificate în mediul rural.

În vederea facilitării accesului stakeholderilor vizați de acest nivel, sesiunile consultative s-au desfășurat la nivel teritorial. Selectarea centrelor de desfășurare ale reuniunilor regionale a avut în vedere poziționarea lor geografică, astfel încât acestea să se afle la o distanță confortabilă față de toți partenerii localizați în regiunea determinată.

În toate cele 5 locații, la nivel regional, au fost invitați reprezentanți din circa 4-6 județe limitrofe, acoperind astfel cele 42 de județe ale României. Aceste consultări teritoriale au fost organizate foarte aproape de termenul de transmitere a PNDR la Comisia Europeană, tocmai pentru a obține un feedback real legat de modul de elaborare a PNDR.

În cadrul acestor discuții care s-au desfășurat pe parcursul a două zile, și-au manifestat interesul și au răspuns invitației reprezentanți ai structurilor teritoriale ale autorităților publice, ai partenerilor economici locali și regionali, ai filialelor și punctelor de lucru ale asociațiilor, patronatelor, fundațiilor și ai ONG-urilor active în domeniu.

În scopul organizării în mod eficient a **consultărilor non-tehnice** la sediul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, s-a desfășurat în data de 1 iunie 2007 o sesiune de instruire pentru directorii executivi adjuncți pe dezvoltare rurală, din cadrul DADR, care au asigurat rolul de organizatori și pe cel de lectori în cadrul consultărilor. Aceștia au fost instruiți pentru îndeplinirea procedurilor specifice acestui tip de activitate, cum ar fi: identificarea partenerilor de consultare stipulați în articolul 6 al Regulamentului (CE) nr.1698/2005, organizarea întâlnirilor, transmiterea invitațiilor, asigurarea locației și a logisticii necesare, realizarea agendei de lucru și a minutelor.

Tabelul 14.3 detaliază partenerii consultați la nivel non-tehnic teritorial

Tabelul 14.3

Nivel teritorial
Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
Direcțiile Județene pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
Oficiile Județene de Consultanță Agricolă
Agenții de Plăți
Centre Locale APIA
Sucursale Județene APIA
Oficii Județene de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit
Centre Regionale de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit
Alte ministere – structuri teritoriale
Ministerul Economiei și Finanțelor
Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuinței
Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse
Ministerul Culturii și Cultelor
Ministerul Internelor și Reformei Administrative
Asociații ale fermierilor și procesatorilor – reprezentanți teritoriali
Patronatul Român al Cărnii de Porc
Patronatul Național al Viei și Vinului
VINROM
Uniunea Crescătorilor de Păsări din România (UCPR).
Asociația Generală a Crescătorilor de Taurine din România
Asociația Administratorilor de Păduri din România
Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus”
Asociația Proprietarilor de Păduri din România

Asociația Națională de Turism Rural, Ecologic și Cultural
Asociația Comunelor din România
Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă
Asociația Română pentru Dezvoltarea Comunității
Organizații Non – Guvernamentale - reprezentanți teritoriali
Fundația de Dezvoltare Rurală – Evaluare Ex – Ante
World Wildlife Fund
Societatea Ornitologică Română
Fundația ADEPT
Fundația Partenerilor pentru Dezvoltare Locală
Fondul Român pentru Dezvoltare Socială
Fundația Pact
Centrul de Asistență Rurală
Fundația CIVITAS
United National Development Program
Alți parteneri teritoriali
Publici
Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților
Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice
Facultatea de Silvicultură și Exploatare Forestiere
Agencia Națională pentru Protecția Mediului
Institutul de Cercetări pentru Pedologie și Agrochimie
Institutul de Cercetare – Dezvoltare pentru Pajiști Brașov
Centrul Regional al Mediului
Unitatea de Management a Proiectului
Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale
Consiliul European pentru Sate și Orașe Mici – ECOVAST
Autoritatea Națională pentru Turism
Muzeul Satului
Sociali
Grupul Roman pentru Investiții și Consultanță
Potențial GAL
Alți parteneri
Publici
Primăria Hereclean
Primăria Livezile
Primăria Lunca Mureș
Primăria Căușu Mic
Primăria Tirlisua
Primăria Cătina
Primăria Jucu
Primăria Fărcașa
Primăria Chiuiștei
Primăria Ernei
Primăria Crasna
Primăria Sângeorz de Mureș
Primăria Pericei
Primăria Poieni
Primăria Matei
Primăria Pârva
Primăria Bucium
Primăria Teaca
Primăria Mănăstreni
Consiliul Local Petrești
Instituția Prefecturii Cluj

Sociali
Federația C.O.
Economici
IMM Consulting Cluj Napoca
Wieserconsult S.R.L.
Cooperativa de Producție Transilvania
S.A. Petrești
Prescon S.A.
S.C. Fanzo Serv S.R.L. Bistrița Năsăud
Agrotech S.R.L. Bistrița Năsăud
Ferma Mixtă PF Hunedoara
S.C. Infoeuropa
Dorna Lactate
Apicultură
Fermier Viișoara
S.C. Ordga & Baker S.R.L.
Grup de producători ARDAN
S.C. Fermalact S.R.L.
Ziua de Cluj – Ziar
Persoană Fizică Autorizată Bordean
S.C. Asistența Cons S.R.L.
S.C. Lacto-prod Alba
S.C. Comtleblu S.R.L.
S.C. Agroserv S.R.L.
Societatea Agricolă Comodore
Microregiunea Eco-Natur
S.C. Dăiana Max S.R.L.
S.C. Prototpra S.R.L.
S.C. Flancolden S.R.L.
S.C. Culcarn S.R.L.
S.C. Agroradis S.R.L.
S.C. Zoomad S.R.L.
Persoană Fizică Autorizată
S.C. Prodfruct S.R.L.
S.C. Capaintertrans S.R.L.
S.C. Legumicultorul Dănești S.R.L.
S.C. Agrind S.A.
Cooperativa Agricolă Târgu Mureș
S.C. Riomar S.R.L.

14.1 C Nivelul macro al procesului de consultare

Nivelul macro al procesului de consultare, care a vizat implicarea publicului larg direct interesat de domeniul dezvoltării rurale, a vizat următoarele acțiuni:

- postarea pe site-ul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale (www.mapam.ro) a tuturor variantelor de lucru ale PNDR, modificate după operarea observațiilor primite în cadrul procesului de consultare;
- afișarea pe site a unui chestionar care să permită persoanelor interesate să-și exprime opiniile cu privire la conținutul programului și la posibilitățile de îmbunătățire a acestuia;
- crearea unei adrese de e-mail unică feadr@madr.ro, precum și
- punerea la dispoziția celor interesați a unei linii telefonice prin intermediul căreia pot fi adresate întrebări punctuale privind documentul consultat.

14.1 D Consultarea privind Evaluarea Strategică de Mediu (SEA)

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 a constituit subiectul Evaluării Strategice de Mediu (SEA) în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe, care transpune în legislația românească Directiva (CE) nr. 42/2001 (SEA).

Procesul de consultare privind Evaluarea Strategică de Mediu a avut loc în perioada octombrie 2006 – iunie 2007 și a constat în organizarea a *șapte reuniuni* ale grupului de lucru format din reprezentanții următoarelor ministere:

- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor;
- Ministerul Internelor și Reformei Administrative;
- Ministerul Economiei și Finanțelor;
- Ministerul Sănătății Publice;
- Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației;
- Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului;
- Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile;
- EPC - Consultanță de mediu.

Subiectele puse în discuție în cadrul reuniunii grupului de lucru au fost următoarele:

- Prezentarea generală a Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR);
- Prezentarea generală a evaluării strategice de mediu (SEA), conform HG nr.1076/ 2004;
- Mecanismul de stabilire a unui set preliminar de probleme de mediu și obiective relevante care vor fi utilizate pentru evaluarea strategică de mediu a PNDR;
- Analiza și dezbateră alternativă „0” elaborată de expertul de mediu și analiza altor propuneri alternative pentru fiecare măsură din PNDR (analiza noilor măsuri PNDR în raport cu măsurile din Programul SAPARD, analiza modului de alocare a resurselor financiare între axe sau raportat la alte țări est-europene, analiza comparativă între „măsurile agricole” și „măsurile de mediu”, respectiv complementaritatea, interacțiunile și efectele sinergice ale acestor două tipuri de măsuri);
- Formularea și definitivarea obiectivelor relevante de mediu; dezbateră modului de corelare a obiectivelor relevante de mediu cu obiectivele PNDR 2007-2013;
- Stabilirea potențialului impact de mediu al PNDR având în vedere corelarea obiectivelor PNDR cu obiectivele relevante de mediu pe domenii de intervenție (aer, apă, sol, biodiversitate, sănătate umană etc.);
- Identificarea domeniilor sensibile de intervenție ale PNDR asupra mediului care vor sta la baza cuantificării impactului de mediu al PNDR;
- Prezentarea alternativelor ce țin cont de obiectivele de mediu relevante pentru Măsura 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”, Măsura 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” și Măsura 312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi”;
- Prezentarea draft-ului Raportului de Mediu pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013.

De asemenea, în vederea consultării non-tehnice privind impactul de mediu al PNDR, atât PNDR cât și Raportul de mediu, au fost postate pe site-ul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, fiecare etapă a consultării (noiembrie 2006 și mai 2007) fiind anunțată publicului larg prin intermediul presei centrale. În același timp, la registratura ministerului au fost puse la dispoziția celor interesați copii pe suport fizic ale celor două documente postate pe site.

Reuniunile tehnice și consultările non-tehnice s-au încheiat prin organizarea unei dezbateri publice la care au participat membrii grupului de lucru și reprezentanți ai publicului larg (detalii în Anexa nr.10 b).

14.2. Rezultatele procesului de consultare

În contextul unui proces de consultare continuu, parteneri interesați au adresat în mod constant, prin intermediul mijloacelor puse la dispoziție pentru consultarea macro, observații și comentarii privind

conținutul PNDR. Acestea, alături de recomandările obținute în urma sesiunilor de consultări organizate, au fost centralizate la nivelul Direcției Coordonare, Monitorizare, Promovare și distribuite în funcție de subiectul abordat responsabililor de axe și măsuri. Experții AM PNDR au supus analizei comentariile primite și în funcție de relevanța lor, acestea au fost introduse sau nu în conținutul programului (vezi Anexa 7).

În cadrul reuniunilor tehnice consultative, principalele observații aduse măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală (varianta octombrie 2006), au vizat în special:

În cadrul Axei 1, capitolele privind definirea beneficiarilor, stabilirea criteriilor de eligibilitate, modificări privind limita sprijinului financiar în cadrul măsurilor. Totodată, au avut loc dezbateri pe tema nivelului minim de pregătire profesională necesar accesării Măsurilor 111 „Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe”, 112 „Instalarea tinerilor fermieri” și 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”.

Mare parte din propunerile referitoare la măsurile Axei 1 au venit din partea asociațiilor de fermieri, ONG-urilor, firmelor de consultanță, ș.a., active în domeniile vizate.

Mai mult de două treimi din aceste propuneri de modificări pentru măsurile aferente Axei 1 au fost preluate, deoarece sunt în acord cu regulamentele comunitare, cu fișele măsurilor și se referă la o explicitare mai bună a textului și implicit, la o mai bună înțelegere a măsurilor. Vom prezenta câteva justificări pentru propunerile care nu au fost acceptate.

Astfel, Măsura 111 care sprijină **formarea profesională, informarea și difuzarea** de cunoștințe nu se poate limita **doar la informare** așa cum a fost propus în cadrul consultărilor.

Referitor la **sprijinul acordat tinerilor fermieri pentru instalare**, acesta poate să fie utilizat și pentru investiții în vederea dezvoltării activității fermei, dar cheltuielile eligibile pentru investiții nu sunt prevăzute în fișa tehnică a Măsurii 112. **Prelungirea termenului de solicitare a sprijinului** de la 12 la 24 de luni de la instalare a fermierului nu a putut fi luată în calcul pentru că termenul prevăzut de Regulamentul (CE) nr.1698/2005 nu poate să fie mai mare de 18 luni de la data instalării.

Nici **inclusiunea proprietarilor de ferme a căror dimensiune economică este sub 6 UDE** în categoria beneficiarilor nu a putut fi aplicată, deoarece se propune cedarea unei exploatații agricole viabile și nu a uneia de semi-subsistență, deci mai mare de 6 UDE.

Totodată, **îmbunătățirea și optimizarea fluxurilor de producție, prelucrare și marketing** în cadrul Măsurii 121 nu este posibilă deoarece acesta este un obiectiv prevăzut în Măsura 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și silvice”.

În cadrul Măsurii 125 „Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii” s-a propus **încadrarea costurilor referitoare la defrișarea vegetației lemnoase** la categoria de investiții eligibile, fapt ce contravine Regulamentului (CE) nr.1698/2005.

Nu a fost aplicată nici **propunerea privind menținerea lucrărilor care nu se încadrează în prioritățile propuse numai prin Planul de Urbanism General (PUG), nu și prin Planurile de Urbanism Zonal (PUZ)** la capitolul investiții neeligibile, aceasta reprezentând o condiție restrictivă nejustificată. De asemenea, **această măsură nu prevede realizarea unor proiecte integrate**, astfel că nu pot fi sprijinite investițiile de infrastructură agricolă și forestieră, realizate în comun de proprietarii de terenuri agricole și forestiere învecinate.

În cadrul Măsurii 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență”, **creșterea valorii sprijinului acordat până la 2.000 Euro/fermă nu poate fi realizată** având în vedere faptul că aceasta contravine sprijinului aprobat pentru România de 1.500 Euro/an.

Referitor la observația legată de diminuarea numărului de membri cuprinși într-un grup de producători de la 30 la 15, maxim 20 de membri, trebuie avut în vedere faptul că legislația națională în vigoare prevede că **numărul minim de membri ai unui grup de producători este de 5**.

Nu poate fi inclusă în Program nici propunerea de finanțare a asociațiilor de marketing și nici susținerea creării de pagini web pentru grupurile de producători pentru că nu este o cheltuială eligibilă pentru Măsura 142 „Înființarea grupurilor de producători”, este însă o cheltuială eligibilă pentru Organizarea Comună de Piață sprijinită prin Pilonul I.

Legat de stabilirea **criteriilor de eligibilitate**, cele mai frecvente propuneri s-au referit la includerea în categoria investițiilor eligibile a animalelor (matcă) și a materialului seminal cu înaltă valoare biologică, a utilajelor agricole (combine de recoltat, tractoare și altele), a depozitării la rece a produselor agricole pe parcursul procesării acestora, a lucrărilor de refacere și reabilitare a drumurilor forestiere degradate, a activității de defrișare a vegetației lemnoase, a infrastructurii agricole și forestiere, a costurilor legate de întocmirea documentației în scopul comasării terenurilor și a celor legate de intabularea terenurilor aflate în zona montană. În acest sens s-a susținut ideea necesității comasării terenurilor prin unirea mai multor exploatații de semi-subsistență, ca urmare a accesării Măsurii 113 „Pensionarea timpurie a fermierilor și a lucrătorilor agricoli”.

Pentru măsurile cuprinse în **Axa 2**, cele mai importante puncte discutate în cadrul grupurilor de lucru s-au referit la: validarea metodei de calcul a plăților compensatorii, introducerea culturii viței de vie în categoria culturilor eligibile, interzicerea aratului pajiștilor în cadrul fermelor ecologice, susținerea costurilor tranzacționale pentru potențialii beneficiari, identificarea acțiunilor de transformare a terenului arabil în pajiște, precum și elaborarea unei strategii privind etapele care trebuie parcurse în vederea implementării măsurii „Natura 2000”, pentru instituțiile implicate.

În cadrul Axei 2 ONG-urile de mediu, organizațiile ecologice, federațiile și fundațiile de apărare a pădurilor au făcut marea majoritate a propunerilor de îmbunătățire a domeniilor în cauză.

Toate propunerile de modificări referitoare la Axa 2 au vizat în special Măsura 214 “Plăți de Agro – mediu”. Dintre aceste propuneri majoritatea au fost acceptate și integrate, o parte din acestea fiind respinse, așa cum reiese din Anexa 7.

Legat de **sprijinul apicultorilor din agricultura ecologică** prin intermediul acestei măsuri, trebuie menționat că aceștia **nu pot fi sprijiniți prin plăți pe suprafață pentru că nu sunt utilizatori de teren agricol** și prin urmare nu li se poate cere să respecte cerințe de management al terenului agricol.

Referitor la propunerea privind **efectuarea plăților compensatorii în 2 tranșe**, înainte și după efectuarea lucrărilor agricole menționăm că **acestea nu pot fi realizate înainte de organizarea controlului pe teren**.

De asemenea, **tot în cadrul acestei măsuri nu se pot acorda plăți pentru crescătorii de animale** avându-se în vedere numărul de animale, plățile prin această măsură putându-se acorda **doar pe suprafață**, așa cum s-a propus în cadrul grupurilor de lucru consultative.

Ca urmare a procesului de consultare dedicat măsurilor din **Axa 3**, în urma dezbaterilor, la capitolul **criterii de eligibilitate** au fost operate câteva modificări semnificative precum introducerea investițiilor de restaurare, consolidare, protecție și conservare a clădirilor de patrimoniu local din zonele protejate, investițiile aferente așezămintelor și serviciilor culturale. Legat de acordarea sprijinului financiar pentru elaborarea studiilor privind patrimoniul cultural, acesta va fi condiționat de posibilitatea valorificării studiilor în practică. De asemenea, s-a propus și aplicat includerea ONG-urilor și a instituțiilor de cult în categoria beneficiarilor eligibili în cadrul Axei 3.

În cazul măsurilor discutate în Axa 3, autoritățile publice, reprezentanții ministerelor, ai agențiilor de plăți au făcut propuneri de modificare a măsurilor puse în discuție.

Legat de identificarea exploatațiilor agricole, în cadrul grupurilor de lucru consultative, s-a accentuat ca aceasta să se realizeze pe baza registrului agricol, astfel încât să poată fi urmărite pe baza unei contabilități primare. Referitor la această sugestie **s-a acceptat totuși ca beneficiarii să poată fi și persoane fizice (neînregistrate ca agenți economici)** dar, care se vor angaja ca până la data semnării contractului de finanțare, să se autorizeze cu un statut minim de persoană fizică autorizată și să funcționeze ca micro-întreprindere.

Propunerea de formulare – **investiții de dezvoltare a activităților de desfacere și comercializare a propriilor produse și a altor produse locale** – în locul celei existente „sprijin pentru dezvoltarea de magazine atașate fermei”, **nu este posibilă** deoarece activitatea de comerț și intermediari comerciale este destul de dezvoltată, excepție făcând activitatea de comerț a produselor obținute din propriul proces productiv.

Totodată, **inclusiunea în categoria cheltuielilor eligibile a chiriei** pentru spațiul de desfășurare a activităților nu poate fi considerată cheltuială eligibilă conform art. 55 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006.

Includerea la capitolul beneficiari a parteneriatelor public-private, altele decât cele prevăzute în Axa LEADER va fi posibilă începând cu anul 2010 când se va implementa Măsura 341, măsură care este complementară măsurilor din Axa LEADER.

În cadrul Măsurii 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor [...]” nu a putut fi folosită terminologia de **centru civic**, așa cum s-a propus, deoarece nu există bază legală pentru definirea acestuia în spațiul rural.

Deși este considerată cheltuială eligibilă, **contribuția în muncă** va fi operațională **numai** după perfectarea unui sistem unitar de normare a muncii, deci, nu poate fi implementată de la începutul Programului.

Tot în cadrul întâlnirilor de lucru s-a constatat că referitor la ponderea alocărilor financiare pe axe prioritare și măsuri, **nivelul de finanțare al infrastructurii în mediul rural este insuficient proporționat** față de portofoliul de proiecte existent și nevoile de finanțare din acest sector. În acest sens s-a considerat că măsura „Dezvoltarea și renovarea satelor” ar putea beneficia de finanțare mai consistentă, observație care s-a concretizat în modificarea măsurii, dar păstrându-se totodată un echilibru al alocărilor financiare privind dezvoltarea economiei rurale.

De asemenea, au fost supuse discuțiilor consultative aspecte legate de: implementarea prin intermediul **Axei LEADER** a măsurilor din cadrul Axei 1 și Axei 3, introducerea în teritoriile Grupurilor de Acțiune Locală (GAL) a orașelor care cuprind până în 20 de mii de locuitori, acordarea sprijinului financiar pentru construcția parteneriatelor publice-private a potențialelor GAL- uri, încă din stadiul inițial de constituire a acestora.

În ceea ce privește abordarea LEADER, majoritatea actorilor implicați de la autorități publice până la patronate, asociații, fundații au venit cu propuneri pe subiectele abordate.

Peste două treimi din propunerile făcute au fost preluate, deoarece erau în acord cu regulamentele comunitare, cu fișele măsurilor și se refereau la o explicație mai bună a textului, la o mai bună înțelegere a măsurilor și de asemenea răspund specificului României.

În urma discuțiilor avute în cadrul grupurilor de lucru, s-a hotărât ca sprijinul financiar acordat proiectelor selectate și implementate de GAL, **să nu depășească 200 mii Euro**, cofinanțare publică. Proiectele LEADER nu vor avea o valoare foarte mare, având ca obiectiv **stimularea cooperării între actorii din spațiul rural** în beneficiul teritoriului rural reprezentat de GAL.

Pentru **definitivarea coerenței teritoriale** și asigurarea masei critice necesare din punct de vedere al resurselor umane, financiare și economice pentru a susține o strategie de dezvoltare locală viabilă, s-a stabilit adăugarea în cadrul Grupurilor de Acțiune Locală a orașelor de până la 30.000 de locuitori. De asemenea, **inclusiunea orașelor în aria de acoperire a GAL- urilor va întări omogenitatea teritoriului** și va sprijini continuarea relațiilor stabilite în timp între locuitorii unui teritoriu. Deoarece, conform definiției din PNS și PNDR, spațiul rural este constituit din sate și comune, în urma negocierilor cu Comisia Europeană s-a stabilit ca în cadrul GAL pot fi acceptate orașe până la 20.000 locuitori, pentru păstrarea caracterului rural al teritoriului.

Totodată, în urma unui proces consultativ, în care au fost implicați actorii din spațiul rural, partenerii publici și privați (ONG-uri, instituții publice, universități) s-a hotărât ca baza legală/ statutul juridic de funcționare a GAL-urilor să fie Ordonanța Guvernului nr.26/2000 cu privire la asociații și fundații.

Referitor la propunerea privind **introducerea în teritoriul GAL-ului a orașelor care au până la 50.000 de locuitori**, acest lucru nu este posibil deoarece pot influența caracterul rural al teritoriului acoperit.

GAL-urile care au incluse în strategia lor acțiuni/proiecte de cooperare, vor avea prioritate la procesul de selecție al acestora. Proiectele de cooperare vor avea ca **rezultat o valoare adăugată reală pentru teritoriu** (sprijinirea GAL în vederea îmbunătățirii activităților locale). Totodată, având în vedere faptul că, în România, se va implementa pentru prima oară o astfel de abordare, **s-a decis ca**

proiectele de cooperare să nu devină obligatorii, dar să se evidențieze importanța lor în sprijinul parteneriatelor.

Totodată, la capitolul privind „Rețeaua națională de dezvoltare rurală” s-a propus **descrierea** modalităților și a mijloacelor financiare destinate implementării sistemului, ceea ce presupune detalierea unor aspecte privind componentele de programare și implementare.

Un alt aspect discutat a fost acela al clarificării definiției spațiului rural. În urma discuțiilor, s-a agreat ca definirea spațiului rural să se facă conform legislației naționale cu referire la Legea nr.2/1968 Republicată, Legea nr. 350/2001 și Legea nr. 351/2001.

Toate completările de detaliu propuse în cadrul grupurilor de lucru referitoare la aspectele tehnice și legislative au fost reținute pentru a fi introduse în ghidul solicitantului.

Consultările la nivel non-tehnic au reunit potențialii beneficiari (peste 1.500 de participanți) ai măsurilor propuse din PNDR și anume:

- **Producători agricoli și silvici, persoane fizice și juridice**, (Măsura 121 „Modernizarea exploatașilor agricole”; Măsura 125 „Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii”; Măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”; Măsura 211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată”; Măsura 214 „Plăți de Agro – Mediu”;
- **Autorități publice locale** (Măsura 313 „Încurajarea activităților turistice”; Măsura 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”);
- **Alți locuitori ai spațiului rural**, atât producători individuali, cât și persoane juridice (Măsura 312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi”; Măsura 313 „Încurajarea activităților turistice”).

Participanții la procesul de consultare și-au manifestat interesul îndeosebi pentru:

- Modul de selectare a firmelor de consultanță;
- Modalitatea de acordare a cotei de lapte;
- Condițiile de garantare pentru creditele necesare cofinanțării proiectelor;
- Clarificarea termenilor „consultanță” și „consiliere”, precum și cel de „contribuție în natură”.

În urma sesiunilor consultative ce au avut loc la **nivel teritorial, concluzia generală a fost aceea că cele 4 axe și măsurile pe care le cuprind vor fi un suport real pentru actorii spațiului rural, în ceea ce privește asigurarea condițiilor pentru o dezvoltare rurală durabilă.**

În urma acestui amplu proces de consultare, Programul Național de Dezvoltare Rurală a beneficiat de îmbunătățiri succesive care îi garantează acestuia calitatea și capacitatea de absorbție a sumelor alocate prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Capitolul 15

Egalitatea dintre bărbați și femei și nediscriminarea

Eliminarea oricăror forme de discriminare în toate sferele vieții socio-economice este o precondiție esențială pentru asigurarea drepturilor omului și a bunăstării fiecărui cetățean. Promovarea constantă, sistematică și concertată a principiului egalității de șanse între bărbați și femei, alături de asigurarea unei participări sporite a femeilor în viața economică și socială, ca protagoniste cu drepturi depline, constituie preocupări constante și susținute în România. Principiul nediscriminării stă la baza sistemului legal românesc, iar egalitatea tuturor cetățenilor în fața legii este garantată prin Constituție. Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări bazate pe rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială. Totodată, statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase. În aceeași direcție, Legea nr. 2002 din 19 aprilie 2002 privind egalitatea de șanse între bărbați și femei reglementează promovarea unui tratament egal și interzice orice formă de discriminare privind accesul la toate nivelurile de instruire, formare profesională, inclusiv la educația continuă.

În vederea realizării acestui deziderat, în România există o autoritate de stat autonomă, sub control parlamentar, care își desfășoară activitatea în domeniul discriminării (Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării) și totodată a fost creată o instituție responsabilă cu promovarea egalității dintre bărbați și femei, și anume Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați. Prima instituție este garantul respectării și aplicării principiului nediscriminării în conformitate cu legislația națională și internațională, în vreme ce a doua vizează promovarea de măsuri în vederea remunerării egale a femeilor și bărbaților pentru aceeași muncă prestată, măsuri care au ca obiectiv principal garantarea unui tratament egal pe piața muncii, referitor la formare profesională sau la oportunitățile de promovare, cu scopul eliminării oricăror forme de discriminare directă sau indirectă.

În concluzie, legislația națională va fi primul instrument la care se va apela în lupta împotriva oricăror forme de discriminare. În plus, Autoritatea de Management pentru PNDR va lua toate măsurile pe care le va considera oportune în vederea asigurării respectării principiilor menționate mai sus în etapele de elaborare, implementare și monitorizare a programului.

15.1. Promovarea egalității de șanse între bărbați și femei în Programul Național de Dezvoltare Rurală

Problematica egalității de șanse între bărbați și femei este în centrul Programului Național de Dezvoltare Rurală. Oportunitățile egale au fost și încă sunt considerate un aspect deosebit de important, atât în pregătirea Programului Național pentru Dezvoltare Rurală, cât și în stadiul ulterior al implementării acestuia. Obiectivul este nu doar de a asigura oportunități egale pentru bărbați și femei, ci și acela de a crește reprezentativitatea acestora în acele domenii unde participarea lor nu este echitabilă, inclusiv implicarea activă a femeilor în organizații responsabile cu gestionarea și punerea în aplicare a PNDR.

Obiectivul eliminării oricăror forme de discriminare între bărbați și femei se aplică în toate stadiile procesului de elaborare, implementare, până la etapele de monitorizare sau evaluare. Informații legate de situația de bază privind femeile din spațiul rural și minoritățile sunt prezentate în capitolul 3.1.1.2. „Situația demografică a zonei rurale – privire de ansamblu”, 3.1.1.3. „Piața muncii” și 3.1.4.2. „Dezvoltarea afacerilor și turismul”, iar indicatorii au fost identificați în Anexa 1 „Indicatori de bază”. În acest sens, în analiză sunt prezentate informații referitoare la numărul femeilor active pe piața muncii (numărul de femei patron, numărul de lucrători femei pe cont propriu, numărul de femei cu statut de lucrător familial neremunerat, numărul total de femei constituite ca PFA și AF), precum și informații referitoare la structura populației pe criterii etnice.

În etapa de elaborare a PNDR a fost luată în considerare egalitatea de șanse prin asigurarea de oportunități egale de participare a bărbaților și femeilor. În grupurile de lucru constituite în cadrul procesului de consultare s-a ținut cont de egalitatea de șanse dintre bărbați și femei.

În etapa de implementare, decizia de acordare a sprijinului va fi determinată de îndeplinirea unor condiții prestabilite, care se bazează pe criterii transparente și obiective.

Abordările alese la nivelul axelor pentru asigurarea respectării principiului egalității de șanse dintre femei și bărbați au în vedere următoarele:

Axa 1: măsurile din cadrul acestei axe prevăd acordarea sprijinului fără discriminări bazate pe sex, rasă, origine etnică, convingeri religioase sau credințe, invaliditate, vârstă sau orientare sexuală.

Axa 2: această axă ține cont de obiectivul egalității de șanse dintre bărbați și femei, în diferitele măsuri propuse neexistând nicio distincție cu privire la beneficiari.

Axa 3: având la bază analiza structurală a forței de muncă și rata șomajului, această axă încurajează intrarea femeilor pe piața muncii și creșterea numărului femeilor antreprenor. În acest sens, femeile și tinerii vor fi vizati în criteriile de selecție stabilite pentru Măsurile 312 și 313.

Axa 4: în cadrul criteriilor de selecție a GAL-urilor, se va acorda prioritate grupurilor cu reprezentare echilibrată a femeilor și tinerilor.

În concluzie, în măsurile din axa 3 (312 și 313) și în cadrul axei Leader se acordă o atenție deosebită situației specifice a femeilor din spațiul rural, prin includerea acestei categorii în criteriile de selecție.

În etapa de monitorizare și raportare, conform art. 81(3) din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, acolo unde natura sprijinului o permite, indicatorii vor fi împărțiți pe sex și vârsta beneficiarilor. În acest sens, pentru Măsurile 111, 112, 141, 312 și 313 se va realiza inclusiv monitorizarea pe criterii de sex.

Ținând cont de situația particulară a femeilor din România, prin măsurile din PNDR urmează a se sprijini un număr estimativ de aproximativ 171.400 femei. Astfel, numărul de femei care vor beneficia de măsurile din PNDR se regăsește în fișele măsurilor. Prin măsura 111, se așteaptă ca un număr de 122.264 femei să participe la activitățile de formare profesională și la acțiuni de informare și difuzare de cunoștințe. Prin măsura 112, din numărul total de fermieri sprijiniți 1.636 se estimează a fi femei, prin măsura 141, din numărul total de ferme de semi-subsistență sprijinite 7.617 urmează a fi ferme conduse de femei, iar prin măsura 143, din numărul total de fermieri consiliați 39.881 se așteaptă a fi femei.

Ca urmare a implementării Programului Național de Dezvoltare Rurală ne așteptăm ca situația femeilor și minorităților să se îmbunătățească, acest lucru fiind reflectat în creșteri de venit, creare de noi locuri de muncă și ridicarea gradului de pregătire a acestor categorii sociale.

Totodată, pentru completarea situației de bază, prin componenta de asistență tehnică, urmează a se efectua studii pentru determinarea indicatorilor de bază defalcați pe sex pentru măsurile menționate anterior. În funcție de rezultatele monitorizării, pe parcursul programului, Autoritatea de Management va furniza feedback Comisiei Europene prin evaluările *intermediară* și *ex post*. Astfel, în etapa de evaluare vor fi analizate date defalcate pe sex și vârstă a beneficiarilor, care vor permite evaluarea din perspectiva impactului sprijinului din punctul de vedere al egalității de șanse dintre bărbați și femei.

Totodată, se urmărește încurajarea participării femeilor în procesul decizional, printr-o participare echilibrată a femeilor și bărbaților în Comitetul de Monitorizare. În aceeași direcție, în componența Comitetului de Monitorizare este inclus și un organism neguvernamental cu atribuții în promovarea egalității de șanse.

Autoritatea de Management pentru PNDR va încuraja, de asemenea, în conformitate cu legislația în vigoare, candidatura femeilor în diferite stadii ale implementării și monitorizării Programului.

În vederea promovării egalității de șanse între bărbați și femei, Autoritatea de Management pentru PNDR are în vedere implementarea următoarelor tipuri de acțiuni:

- Informare: sesiunile de informare *ad hoc* se vor adresa și potențialilor beneficiari de sex feminin, inclusiv printr-o campanie de informare finanțată prin componenta de asistență tehnică, direcționată către femei, care să vizeze oportunitățile pe care PNDR le oferă acestui segment al populației din mediul rural;
- Formare profesională: training-ul se va concentra pe creșterea gradului de conștientizare a personalului administrativ și a decidenților, cu privire la aspectele egalității de șanse și, pe

lângă acest fapt, se va încerca totodată acordarea unei atenții sporite nevoilor specifice ale femeilor;

- Evaluare: prin evaluarea *in itinere*, intermediară și *ex-post* se vor urmări acțiunile întreprinse în acest scop. Ținând cont de concluziile acestora, vor fi întreprinse măsurile corective care se impun.

Totodată, prin PNDR, se vor avea în vedere măsuri care să faciliteze intrarea femeilor pe piața muncii, de oferire de servicii pentru persoanele în vârstă.

15.2. Prevenirea oricăror forme de discriminare în diferitele stadii ale implementării PNDR

Măsurile din Programul Național de Dezvoltare Rurală respectă legislația secundară a Comunității referitoare la prevenirea oricăror forme de discriminare bazate pe sex, rasă, origine etnică, convingeri religioase sau credințe, invaliditate, vârstă sau orientare sexuală.

Sprijinul acordat prin intermediul acestui program este accesibil tuturor potențialilor beneficiari, odată îndeplinite anumite criterii de eligibilitate prestabilite.

Astfel, aceleași principii menționate în subcapitolul anterior vor fi folosite în vederea combaterii oricăror forme de discriminare. Tocmai în vederea realizării aceluiași deziderat, a fost creată și o instituție specializată, care are ca obiectiv principal promovarea acțiunilor, proiectelor și programelor pentru îmbunătățirea situației romilor (Agenția Națională pentru Romi).

Diseminarea informațiilor, training-ul și evaluarea stau în centrul mecanismului creat în vederea respectării principiului nediscriminării. De asemenea, prin organizațiile și instituțiile existente, diseminarea informațiilor va fi realizată într-o astfel de manieră încât să se adreseze tuturor beneficiarilor potențiali fără a se face nici o distincție. Totodată, în dezbaterile organizate, atât în cadrul grupurilor de lucru, cât și la dezbaterile publice, instituțiile responsabile cu promovarea egalității de șanse între bărbați și femei, precum și organizațiile minorităților naționale, au fost invitate să participe. Mai mult, în cadrul grupurilor de lucru, Autoritatea de Management a încercat să coopereze astfel de organisme, dar având în vedere domeniul prea tehnic și destul de specific al Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013, acestea au declinat invitația. Trebuie menționat în aceeași direcție, și stadiul încă incipient al formelor asociative din România, la care se adaugă și faptul că organismele existente nu au o participare proactivă în problemele sectoriale, care nu au incidențe directe și imediate asupra activității derulate de aceste organizații și adesea organismele cu responsabilități în domeniul nediscriminării și promovării egalității de șanse și al minorităților nu înțeleg care ar putea fi contribuția lor în domenii specifice. Tocmai din acest considerent, Autoritatea de Management va avea în vedere derularea unei campanii de conștientizare cu privire la rolul pe care-l pot juca aceste organisme în cadrul programului, precum și o campanie de informare îndreptată spre minorități, și în special spre populația de etnie romă.

În aceeași direcție, componența GAL-urilor, a rețelei naționale de dezvoltare rurală și a Comitetului de Monitorizare va promova principiul egalității de șanse și al nediscriminării. Astfel, în cadrul criteriilor de selecție a GAL-urilor, în funcție de situația existentă la nivel local, se va acorda prioritate la selecție grupurilor cu reprezentanți ai minorităților etnice, asigurându-se în acest fel o reprezentare corectă a acestor categorii. Minoritățile și grupările etnice, care au o pondere semnificativă în populația României vor putea fi implicate direct în rețeaua națională pentru dezvoltare rurală în vederea dezvoltării spațiului rural din care fac parte. Totodată, în componența rețelei naționale de dezvoltare rurală vor fi incluse organizații care promovează egalitatea de șanse, printre acestea numărându-se „Asociația pentru promovarea egalității de șanse din România”, „Asociația Maria a femeilor din Bran”, „Asociația națională a femeilor din mediul rural”, „Asociația femeilor din România”, „Centrul parteneriat pentru egalitate”.

Procesul de evaluare va încerca totodată, să asigure o analiză detaliată a acțiunilor deja întreprinse, tocmai din dorința unei cât mai bune adaptări a politicilor, în timp util.

În același sens, se are în vedere ca în cadrul sistemului de evaluare *in itinere*, să se realizeze un studiu pentru a determina impactul programului în rândul grupurilor dezavantajate, tocmai pentru a obține o imagine cu privire la măsurile cele mai accesate de aceste categorii sociale. Având în vedere că includerea unor indicatori pe criterii etnice nu este o măsură oportună întrucât solicitarea unor astfel

de informații în aplicație poate conduce la o prezumție de discriminare, în cazul respingerii dosarului, în cadrul evaluării, vor fi colectați și analizați indicatori de output defalcați pe criteriul etnic.

Totodată, Autoritatea de Management are în vedere și problemele specifice cu care se confruntă categoriile dezavantajate ale populației și, din aceste considerente, prin Măsura 341 „Dobândire de competențe, animarea și implementarea strategiilor de dezvoltare locală” din cadrul Axei 3, care se va aplica începând cu anul 2010, aceste categorii dezavantajate din mediul rural vor fi avute în vedere în criteriile de selecție.

Printre acțiunile specifice direcționate către aceste persoane se numără activități de animare, atât la nivel de individ, cât și de grup, în vederea încurajării acestora de a participa la diverse activități economice și sociale, acțiuni în vederea construirii de capacități pentru dezvoltarea spiritului de auto-ajutorare, schimb de experiențe și de bune practici, precum și inițiative de animare, ce vizează dezvoltarea potențialului unic al grupurilor menționate anterior.

În aceeași direcție, pe întreaga perioadă de programare, Autoritatea de Management va urmări toate modificările din legislația internațională și europeană din domeniu și acolo unde este cazul, legislația românească va fi armonizată în consecință. AM va continua colaborarea cu instituțiile din domeniul egalității de șanse, care ne vor asista în implementarea și monitorizarea politicii egalității de șanse.

Capitolul 16

Operațiuni de asistență tehnică

16.1. Descrierea activităților de pregătire, management, monitorizare, evaluare, informare și control, din cadrul sprijinului pentru programe finanțate prin asistență tehnică

Baza legală

Art. 66(2) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR).

Art. 40 și pct. 16.1 din Anexa II la Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind stabilirea regulilor detaliate pentru aplicarea Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din FEADR.

Descrierea măsurii

Măsura de asistență tehnică contribuie la implementarea efectivă, eficientă, corectă și transparentă a Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) prin sprijinirea activităților de pregătire, management, monitorizare, evaluare, informare și control ale acestuia.

Sprijinul oferit prin măsura de asistență tehnică va fi acordat în vederea îndeplinirii activităților specifice derulării PNDR de către beneficiarii acestuia și va avea rol complementar resurselor deja existente la nivelul beneficiarilor¹³⁶.

În acest sens, măsura de asistență tehnică va acționa ca un instrument ce asigură o abordare comună în coordonarea politicii de dezvoltare rurală.

Pentru derularea efectivă, eficientă, corectă și transparentă a PNDR, beneficiarii operațiunilor de asistență tehnică vor necesita sprijin în vederea desfășurării următoarelor tipuri de activități:

- Pregătirea programului prin realizarea de studii, documentații, cercetări etc.;
- Managementul programului prin pregătirea personalului implicat în derularea PNDR, sprijinirea activităților de audit a fondurilor alocate României din FEADR, dezvoltării și actualizării software-ului, asigurarea suportului tehnic necesar derulării PNDR etc.;
- Monitorizarea și evaluarea programului prin sprijinirea activităților Comitetului de Monitorizare și Autorității de Management și a activităților de evaluare on-going;
- Informare și publicitate prin acțiuni de informare, comunicare și promovare în vederea maximizării impactului PNDR la nivel național, regional, județean și local;
- Controlul programului prin sprijinirea activităților de control al implementării PNDR desfășurate de către organismele din cadrul Autorității de Management și al Agențiilor de Plăți cu atribuții definite specific în acest sens, precum și de către alte organisme cu atribuții de control delegate de acestea. Realizarea de studii, expertize tehnice specifice etc., pentru a evita orice abatere de la legalitate, regularitate și conformitate, precum și pentru prevenirea utilizării incorecte a fondurilor comunitare de la bugetul general al Comunităților Europene.

Măsura de asistență tehnică va reprezenta 1,42% din bugetul total al programului (inclusiv Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală).

În aplicarea măsurii, se va avea în vedere prevenirea oricăror forme de discriminare bazate pe sex, rasă, origine etnică, convingeri religioase sau credințe, invaliditate, vârstă sau orientare sexuală.

¹³⁶ Se referă doar la beneficiarii fondurilor de asistență tehnică așa cum sunt definiți în cadrul subcapitolului 16.1

Obiective

Obiectivul general al măsurii de asistență tehnică este de a asigura sprijin pentru coordonarea și implementarea politicii de dezvoltare rurală în România, stabilită prin PNDR, într-un mod cât mai efektiv, eficient, corect și transparent.

Prin fondurile destinate măsurii de asistență tehnică se finanțează activitățile care vor asigura îndeplinirea obiectivelor majore ale acestei măsuri, precum:

- Asigurarea unei bune gestionări și utilizări a resurselor alocate în vederea derulării eficiente a PNDR;
- Îmbunătățirea și maximizarea impactului PNDR;
- Asigurarea transparenței, informării, comunicării și promovării PNDR și a sprijinului comunitar destinat derulării acestuia;
- Asigurarea unei bune cooperări cu Comisia Europeană și partenerii economici și sociali;
- Înființarea și funcționarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală.

Descrierea activităților privind pregătirea, managementul, monitorizarea, evaluarea, informarea și controlul programului

A) Pregătirea programului

Prin măsura de asistență tehnică se vor finanța activități legate de pregătirea măsurilor din cadrul PNDR în vederea asigurării eficacității acestora, precum și a măsurilor care vor intra în vigoare pe parcursul implementării programului. Activitățile de pregătire a programului ce vor fi sprijinite prin măsura de asistență tehnică pot include:

- 1) organizarea de consultări cu partenerii prevăzuți la art. 6 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 în vederea pregătirii/revizuirii măsurilor din PNDR și a celor a căror aplicare este prevăzută pentru o etapă ulterioară;
- 2) amendarea viitoare a PNS și a PNDR conform prevederilor art. 19 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005;
- 3) elaborarea de studii, cercetări, analize, expertize, etc. cu caracter general sau specific asociate pregătirii măsurilor din PNDR pentru a asigura eficacitatea acestora, inclusiv pentru acele măsuri a căror aplicare este prevăzută pentru o etapă ulterioară.

B) Managementul programului

În vederea îndeplinirii sarcinilor și atribuțiilor Autorității de Management, precum și a obiectivelor programului, prin măsura de asistență tehnică vor fi sprijinite activități care pot include:

- 1) Creșterea competențelor administrative și de management ale personalului organismelor implicate în derularea PNDR, prin activități de instruire, organizarea de seminarii, ateliere de lucru, schimburi de informații și experiență, inclusiv la nivel comunitar, vizite de studiu, etc.;
- 2) Elaborarea de documentații pentru pregătirea proiectelor de asistență tehnică din cadrul PNDR;
- 3) Activități de ordin administrativ, strict legate de managementul și derularea programului, desfășurate de beneficiarii măsurii de asistență tehnică (ex: plata salariilor personalului AM, chiria, întreținerea și funcționarea sediului AM, angajarea, respectiv plata salariilor personalului auxiliar al beneficiarilor măsurii de asistență tehnică, etc.);
Personalul AM din cadrul structurilor centrale și județene ale cărui salarii și contribuții sociale sunt acoperite din bugetul de asistență tehnică, îndeplinește sarcini exclusiv legate de derularea PNDR și nu alte sarcini administrative.
Sarcinile atribuite personalului AM din cadrul structurilor centrale și județene, cât și cele atribuite personalului auxiliar, precum și plata salariilor acestora, se reglementează într-un cadru legislativ specific intern.
- 4) Sprijinirea activităților privind auditul intern și extern al implementării PNDR;
- 5) Dezvoltarea și actualizarea sistemului informatic de gestiune a fondurilor alocate României din FEADR și ale aplicațiilor software ale beneficiarilor măsurii de asistență tehnică necesare implementării eficiente a PNDR, inclusiv dezvoltarea și actualizarea website-ului PNDR;

- 6) Asigurarea suportului tehnic, prin achiziționarea de echipamente informatice, pedagogice, materiale de documentare, de birotică etc., necesare derulării PNDR, inclusiv licențe software, precum și echipamente specifice desfășurării activităților de control;
- 7) Sprijin pentru pregătirea următoarei perioade de programare conform prevederilor art. 41a din Regulamentul nr. 1974/2006 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005, cu modificările ulterioare.

C) Monitorizarea și Evaluarea programului

PNDR va face obiectul monitorizării și evaluării în conformitate cu prevederile Cadrului Comun de Monitorizare și Evaluare. Prin măsura de asistență tehnică, se vor sprijini activități de monitorizare și evaluare care pot include:

- 1) Organizarea și desfășurarea activităților Comitetului de Monitorizare;
- 2) Asistență pentru elaborarea materialelor necesare întrunirii Comitetului de Monitorizare;
- 3) Funcționarea în cadrul Autorității de Management a secretariatului permanent al Comitetului de Monitorizare;
- 4) Sprijinirea activităților Autorității de Management și APDRP necesare monitorizării implementării programului;
- 5) Colectarea, actualizarea și interpretarea informațiilor referitoare la indicatorii de monitorizare (în special a indicatorilor de bază indisponibili la momentul elaborării documentelor programatice);
- 6) Stabilirea surselor de date și soluții de colectare pentru indicatorii adiționali;
- 7) Activități legate de defalcarea, compilarea și adaptarea indicatorilor;
- 8) Studii tematice în vederea realizării evaluării on-going a programului;
- 9) Evaluarea intermediară și ex-post a programului;
- 10) Sprijin pentru pregătirea și editarea rapoartelor anuale și a rapoartelor de sinteză pentru PNS;
- 11) Evaluarea ex-post a Programului SAPARD conform prevederilor Art. 3 din Regulamentul Comisiei nr. 248/2007;
- 12) Evaluarea ex-ante pentru următoarea perioadă de programare.

D) Informarea și publicitatea

În vederea maximizării impactului PNDR la nivel național, regional, județean și local, prin măsura de asistență tehnică se pot sprijini activități de informare, comunicare și promovare cum ar fi:

- 1) Organizarea campaniilor de informare, comunicare și promovare a PNDR și FEADR, cu caracter general sau specific;
- 2) Organizarea de seminarii tematice, ateliere de lucru și conferințe pentru informarea potențialilor beneficiari ai măsurilor din cadrul programului;
- 3) Elaborarea, tipărirea și diseminarea materialelor informative;
- 4) Organizarea de circuite informaționale în mediul rural;
- 5) Achiziționarea de spațiu mass-media pentru difuzarea materialelor de promovare a PNDR și FEADR;
- 6) Managementul informației electronice (ex: optimizarea și perfecționarea tehnică a platformei web PNDR, realizarea și implementarea software-urilor dedicate mediatizării investițiilor realizate prin FEADR în vederea asigurării transparenței derulării fondurilor europene).

Aceste activități se vor baza pe strategia și planul de informare, comunicare și promovare ale Autorității de Management. Strategia și planul de informare, comunicare și promovare se vor actualiza prin asistență tehnică.

E) Controlul programului

Prin măsura de asistență tehnică se vor sprijini activitățile organismelor cu atribuții de control pentru PNDR în vederea implementării efective a acestora, astfel încât să se asigure o implementare corectă și eficientă a programului în perioada 2007–2013. Prin măsura de asistență tehnică se pot sprijini activități cum ar fi:

- 1) Realizarea de expertize, analize etc., necesare desfășurării activităților de control a implementării măsurilor și gestionarea cheltuielilor efectuate prin FEADR;
- 2) Consultanță și expertiză externă pentru verificarea proiectelor, studiilor, documentațiilor etc., în vederea asigurării unui control eficient al implementării programului;

Reguli de eligibilitate

Activitățile finanțate prin măsura de asistență tehnică trebuie să îndeplinească următoarele reguli de eligibilitate:

- proiectele vor fi contractate în conformitate cu legislația națională în vigoare privind achizițiile publice;
- fiecare proiect va fi finanțat numai din fonduri FEADR - evitarea dublei finanțări;
- în implementarea proiectelor de asistență tehnică se vor respecta principiile egalității de șanse, nediscriminării și transparenței.

Criterii de selecție

Toate proiectele finanțate din fondurile de asistență tehnică privind achiziția de bunuri și servicii vor fi selectate prin aplicarea procedurii de atribuire a contractelor de achiziție publică prevăzută de legislația națională în vigoare (Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 34/2006 cu modificările și completările ulterioare).

În conformitate cu aceasta, criteriile de selecție a candidaților se referă la:

- situația personală, așa cum este definită în Art. 180 – Art. 182 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 34/2006 cu modificările și completările ulterioare;
- capacitatea tehnică de exercitare a activității profesionale;
- situația economică și financiară;
- standardele de asigurare a calității;
- standardele de protecție a mediului.

Aceste criterii se stabilesc în funcție de exigențele specifice ale fiecărui proiect. Pentru aplicarea criteriilor de natură tehnică și economică, Autoritățile Contractante vor preciza în Documentația de Atribuire și în Anunțurile de Participare cerințele minime pe care ofertanții trebuie să le îndeplinească pentru a fi selectați.

Procedura privind achizițiile publice (elaborarea caietului de sarcini și instrumentarea dosarului de achiziție publică) va fi aplicată de către:

- **Autoritatea de Management** pentru PNDR pentru proiectele aferente activităților de la punctele A-E, inclusiv pentru activitățile desfășurate de organismele implicate în derularea FEADR (Organismul de Certificare, Autoritatea Competentă și alte organisme implicate în derularea programului);
- **APDRP** pentru proiectele aferente activităților de la punctele A, B, C (2, 4, 6, 7), D, E, inclusiv pentru proiectele aferente activităților desfășurate de către Organismul de Coordonare, precum și de către instituțiile cărora le-au fost delegate funcții privind implementarea FEADR (APIA, ITRSV și alte organisme cărora le vor fi delegate funcții ale APDRP).

Cheltuieli eligibile

În vederea asigurării cadrului optim de derulare a PNDR, prin măsura de asistență tehnică următoarele tipuri de cheltuieli sunt eligibile:

Cheltuieli efectuate direct către beneficiarii măsurii de asistență tehnică:

- plata salariilor și a contribuțiilor sociale ale personalului AM (inclusiv structurile sale județene) cu atribuții în derularea programului, conform grilei de salarizare existente și în acord cu legislația națională în vigoare privind salarizarea funcționarilor publici;

- plata salariilor și a contribuțiilor sociale ale personalului APDRP suplimentar angajat față de cel existent la 01 martie 2010 în limita a 170 de posturi, cu atribuții în derularea programului (delegate de către AM PNDR), conform grilei de salarizare existente și în acord cu legislația națională în vigoare privind salarizarea angajaților APDRP;
- plata salariilor și a contribuțiilor sociale ale personalului auxiliar angajat pe bază de contract individual de muncă și pe perioadă determinată pentru care au fost definite sarcini clare și specifice privind pregătirea, managementul, monitorizarea, evaluarea, informarea și controlul programului;
- plata stimulentei salariale acordate personalului pentru care au fost definite sarcini clare și specifice privind pregătirea, managementul, monitorizarea, evaluarea, informarea și controlul programului;
- plata cheltuielilor de chirie, întreținere și funcționare a sediului AM;
- plata cheltuielilor de întreținere și funcționare a autoturismelor AM achiziționate prin fondurile de asistență tehnică;
- cheltuieli pentru asigurarea transportului intern și extern al personalului beneficiarilor (așa cum sunt definiți mai jos), pentru activitățile prevăzute în cadrul acestei măsuri;
- cheltuieli privind cazarea pentru personalul beneficiarilor (așa cum sunt definiți mai jos), pentru activitățile prevăzute în cadrul acestei măsuri și care sunt defășurate în altă parte decât locul zilnic de muncă;
- cheltuieli privind diurna pentru personalul beneficiarilor (așa cum sunt definiți mai jos), pentru activitățile prevăzute în cadrul acestei măsuri, în limita diurnei prevăzute de instituțiile Uniunii Europene;
- cheltuieli pentru achiziția de bunuri și servicii care nu necesită implementare sub formă de proiect;
- cheltuieli pentru traduceri și interpretare pentru activitățile prevăzute în cadrul acestei măsuri.

Toate aceste cheltuieli sunt înregistrate în sistemul contabil al beneficiarilor prin documentele contabile corespunzătoare.

Cheltuielile de chirie, întreținere și funcționare a sediului AM sunt eligibile dacă vizează închirierea în mod transparent, de pe piața imobiliară.

Cheltuieli realizate în cadrul proiectelor de servicii și bunuri:

- cheltuieli cu achiziția de echipamente informatice, pedagogice, materiale de documentare, de birotică etc., inclusiv licențe software, precum și echipamente specifice desfășurării activităților de control pentru beneficiarii măsurii de asistență tehnică;
- cheltuieli pentru întreținerea echipamentelor;
- cheltuieli cu onorariile experților din echipa de proiect a contractorului;
- cheltuieli privind asigurarea transportului (intern și internațional) pentru echipa de proiect a contractorului;
- cheltuieli privind cazarea și masa pentru echipa de proiect a contractorului;
- cheltuieli pentru asigurarea transportului participanților (beneficiari finali ai proiectelor);
- cheltuieli privind cazarea participanților (beneficiari finali ai proiectelor);
- cheltuieli privind diurna participanților (beneficiari finali ai proiectelor) în limita diurnei prevăzute de instituțiile Uniunii Europene;
- cheltuieli pentru închirierea de spații adecvate pentru derularea activităților proiectului;
- cheltuieli pentru închirierea de echipamente, logistică pentru derularea activităților proiectului;
- cheltuieli pentru consumabile în cadrul proiectului;
- cheltuieli pentru auditul financiar al proiectelor;
- cheltuieli pentru materiale informative;
- cheltuieli cu elaborarea și actualizarea sistemelor informatice;
- cheltuieli cu achiziționarea de autoturisme pentru AM și APDRP (în cazul APDRP pentru desfășurarea activităților de verificare și control);
- cheltuieli cu înființarea și funcționarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală.

Această listă de cheltuieli nu este exhaustivă.

Sprijinul public acordat prin măsura de asistență tehnică este de 100%.

Rata de co-finanțare

Media indicativă a contribuției comunitare pentru program pentru întreaga perioadă de programare reprezintă 91,57% din alocarea financiară a măsurii de asistență tehnică, iar co-finanțarea națională reprezintă 8,43%.

Beneficiari

Asistența financiară va fi oferită tuturor instituțiilor și organismelor implicate direct în implementarea sarcinilor specifice prevăzute în PNDR pentru perioada 2007-2013, precum:

- a) Autoritatea de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală, inclusiv structurile sale județene (Compartimentele de dezvoltare rurală județene) cu atribuții specifice în implementarea PNDR ;
- b) APDRP pentru funcțiile legate direct de implementarea PNDR;
- c) APIA pentru atribuțiile specifice funcțiilor de plată și control pentru PNDR;
- d) ITRSV pentru atribuțiile specifice privind funcțiile de evaluare a formularelor de aplicare și a controlului pe teren aferente măsurilor delegate din cadrul PNDR;
- e) Organismul de Certificare;
- f) Organismul de Coordonare;
- g) Autoritatea Competentă;
- h) Alte organisme implicate în implementarea PNDR.

Indicatori

Pentru monitorizarea și evaluarea măsurii de asistență tehnică, vor fi utilizați următorii indicatori:

I. Indicatori de realizare:

- numărul de proiecte împărțite pe tipul de activitate (pregătirea, managementul, monitorizarea, evaluarea, informarea și controlul programului);
- numărul de acțiuni efectuate direct de către beneficiarii măsurii împărțit pe tipul de cheltuieli efectuate;
- volumul cheltuielilor efectuate împărțit pe tipul de activitate;
- volumul cheltuielilor efectuate împărțit pe tipul de acțiune efectuată direct de către beneficiarii măsurii.

II. Indicatori de rezultat:

- numărul de personal auxiliar angajat și plătit prin această măsură;
- numărul de persoane instruite prin acțiunile finanțate prin măsura de asistență tehnică;
- numărul de echipamente informatice achiziționate;
- numărul de materiale informative distribuite în cadrul acțiunilor de promovare și informare privind PNDR și FEADR.

Demarcarea cu alte finanțări

Phare 2005 - „Asistență Tehnică pentru elaborarea software-ului necesar implementării fondurilor de dezvoltare rurală și pescuit”

Obiectiv: crearea software-ului de gestiune care urmărește derularea unui proiect de la depunerea cererii de finanțare și până la finalizarea proiectului. Software-ul va conține module de gestiune a fondurilor FEADR, de efectuare a plății, de contabilitate a plății, semnătură electronică și eliberarea de ordine de plată electronice, de audit, baza de date care înregistrează toate datele necesare monitorizării, efectuează inclusiv depunerea on-line de aplicații

Phare 2005 - „Formarea personalului instituțiilor pentru redactarea și implementarea Programului de Dezvoltare Rurală și a Programului Operațional pentru Pescuit și a potențialilor beneficiari”

Obiectiv: Proiectul va îmbunătăți aptitudinile și cunoștințele personalului instituțiilor implicate în implementarea PNDR și POP prin asistență tehnică și instruire, cu scopul de a îndeplini cerințele legislației Uniunii Europene pentru un management corect și efectiv al asistenței financiare UE. Totodată va îmbunătăți conștientizarea actorilor implicați în implementarea PNDR și POP (membrii Comitetului de Monitorizare) și a potențialilor beneficiari, în vederea asigurării unei absorbții largi a fondurilor FEADR și FEP.

Prima componentă a acestui proiect vizează instruirea personalului instituțiilor implicate în implementarea PNDR și POP (AM, APDRP, APIA, ITRSV, AM pentru POP și membrii Comitetului de Monitorizare a PNDR).

A doua componentă a acestui proiect acordă sprijin financiar privind elaborarea și implementarea strategiei de informare și comunicare.

Phare 2006 – “Crearea structurilor adecvate pentru a asigura absorbția fondurilor de dezvoltare rurală după aderare”

Obiectiv: Proiectul va îmbunătăți capacitățile instituționale ale APDRP în vederea absorbției eficiente a fondurilor post - aderare pentru dezvoltare rurală.

O componentă a acestui proiect constă în stabilirea unui sistem eficient de monitorizare și management la nivelul APDRP, revizuirea eficacității sistemului de flux financiar, controale interne și controale de evaluare asupra funcțiilor delegate.

O altă componentă are ca scop sprijinirea ajustării procedurilor de implementare existente, identificarea soluțiilor pentru implementarea programelor de dezvoltare rurală și a plăților pentru programul de pescuit. Totodată această componentă urmărește acordarea de sprijin pentru actualizarea/pregătirea unui sistem computerizat, în vederea procesării măsurilor de dezvoltare rurală și a executării plăților programului de pescuit.

De asemenea, proiectul urmărește identificarea unor metode de instruire și selecție a instructorilor, pregătirea și formarea acestora, vizite de studiu și perfecționare în străinătate a participanților implicați, din cadrul APDRP.

Activitățile deja planificate în cadrul proiectelor PHARE menționate mai sus nu vor fi finanțate din măsura de asistență tehnică a PNDR. De asemenea, activitățile finanțate prin măsura de asistență tehnică nu vor coincide cu cele finanțate prin alte programe naționale și comunitare.

16.2. Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală

16.2.1. Baza legală

Conform art. 68 din Regulamentul CE nr.1698/2005, România va înființa **Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală** care va grupa, la nivel național, organizațiile și autoritățile implicate în procesul de dezvoltare rurală.

Funcționarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală va fi finanțată prin componenta Asistență Tehnică a Programului Național de Dezvoltare Rurală, conform art. 66 (3) al Regulamentului Consiliului (EC) nr.1698 /2005.

Art. 41 (1 – 5) a Regulamentului (CE) nr.1974/2006 ce stabilește reguli detaliate de aplicare a Regulamentului (CE) nr.1698/2005 și punctul 16.2 din Anexa II a aceluiași Regulament.

16.2.2. Obiective și responsabilități

Având în vedere principalele orientări strategice stabilite de România cu privire la dezvoltarea rurală pentru perioada 2007 – 2013 și consolidarea acestor orientări prin facilitarea cunoașterii și însușirii lor de către actorii din spațiul rural, Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală are ca obiectiv general înrolarea energiei tuturor actorilor în procesul de dezvoltare rurală și promovarea unui flux eficient de informații, schimburi de idei și bune practici și cooperarea dintre actori, grupând toate organizațiile și instituțiile care sunt implicate în dezvoltarea rurală în vederea:

- Creării unei economii agricole și forestiere bazate pe exploatații care trebuie să se angajeze pe calea modernizării;
- Dezvoltării unei agriculturi care să favorizeze biodiversitatea și conservarea mediului;
- Îmbunătățirii calității vieții și dezvoltării economice în spațiul rural;
- Îmbunătățirii guvernancei locale în vederea creării și implementării strategiilor de dezvoltare locală.

Acest flux de informații va asista în mare măsură conștientizarea și capacitatea de construcție a tuturor actorilor și (prin aceste mijloace) va promova utilizarea de către actori a măsurilor și finanțarea în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală.

16.2.3. Înființarea și funcționarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală

În vederea îndeplinirii obiectivelor rețelei, pentru înființarea și funcționarea acesteia, vor fi eligibile următoarele acțiuni:

- a) Asigurarea și dezvoltarea resurselor umane, precum și acoperirea costurilor aferente;
- b) Asigurarea logisticii necesare funcționării rețelei;
- c) Asigurarea cheltuielilor administrative;
- d) Managementul rețelei;
- e) Alte acțiuni legate de implementarea acestei activități.

RNDR va funcționa pe baza unor principii de bază și anume:

- Cooperare orizontală și verticală în cadrul Rețelei și cu organizațiile și instituțiile externe la nivel național și European;
- Rețea;
- Parteneriat voluntar;
- Egalitate;
- Parteneriat reprezentativ și organizat.

16.2.4. Planul de acțiune

Planul de acțiune a fost stabilit având în vedere acțiunile obligatorii prevăzute în Regulamentul (CE) nr.1698/2005, articolul 68, paragraful 2 (b), alte acțiuni adiționale obligatorii care trebuie să asigure realizarea obiectivelor prevăzute în Planul Național Strategic și respectiv, Programul Național de

Dezvoltare Rurală, precum și acțiuni ce vor fi realizate în funcție de nevoile identificate pe parcursul implementării.

În acest context, urmărind asigurarea îmbunătățirii guvernantei locale, îmbunătățirea capacităților de management și planificare a persoanelor implicate în implementarea PNDR și a capacității de parteneriat între teritorii și actorii implicați în dezvoltarea rurală, diseminarea bunelor practici și a cunoștințelor, precum și managementul RNDR, planul de acțiune conține, în principal, următoarele aspecte (care pot fi modificate pe parcursul implementării în funcție de necesități):

- a) Stabilirea planului strategic care să cuprindă: identificarea clară și precisă a sarcinilor, viziunea și prioritățile strategice ale RNDR, teme, termene, resurse financiare și non-financiare necesare;
- b) Descrierea detaliată a serviciilor furnizate membrilor rețelei, așa cum sunt definite și agreate de către actori în procesul de consultare în vederea stabilirii Conceptului de Rețea Națională de Dezvoltare Rurală, descrierea regulilor și procedurilor cu privire la accesul membrilor la serviciile prevăzute;
- c) Realizarea infrastructurii IT în vederea gestionării și diseminării informațiilor legate de dezvoltarea rurală românească și comunitară și a susținerii contactului și a legăturilor cu Rețeaua Europeană de Dezvoltare Rurală;
- d) Sprijin orizontal administrațiilor angajate în implementarea PNDR;
- e) Crearea unui forum național permanent *on line* de discuții pentru parteneriate, prin intermediul căruia toți actorii implicați în dezvoltarea rurală din România își vor putea exprima opiniile și sugestiile privind dezvoltarea zonelor rurale în legătură cu stadiul de implementare al PNDR;
- f) Sprijin pentru monitorizarea și evaluarea Rețelei;
- g) Pregătirea programelor de instruire pentru Grupurile de Acțiune Locală în procesul de formare (după anul 2009);
- h) Organizarea și stabilirea structurii necesară schimburilor de experiență și know-how, precum și a evenimentelor cu caracter general și specific, la nivel local, național și comunitar pentru actorii din spațiul rural, activ implicați în dezvoltarea rurală;
- i) Asistență tehnică pentru cooperare inter-teritorială și trans-națională (destinată GAL-urilor etc.), analize, studii tematice, expertiză, monitorizare și control;
- j) Identificarea și analiza celor mai bune practici transferabile și informare asupra acestora, inclusiv diseminarea informațiilor privind rezultatele și impactul PNDR. Exemple de domenii posibile: cele patru axe prioritare și diferite rețele, diferite aspecte cuprinse în strategia de dezvoltare regională a UE și strategiile și planurile naționale de dezvoltare rurală (inovații, surse de energie regenerabilă, crearea de locuri de muncă în spațiile rurale etc.), subiecte orizontale privind egalitatea dintre sexe și tinerii din spațiile rurale, aspecte legate de politica de implementare, informații despre criterii de selectare a proiectelor, monitorizare, evaluare, strategii de dezvoltare locală etc.;
- k) Transfer de bune practici și inovare și plasarea lor în diferite contexte;
- l) Sprijin de promovare a serviciilor în favoarea fermierilor;
- m) Informații privind conținutul și rezultatele realizate de către PAC și Politicile de Dezvoltare Rurală;
- n) Implementarea, managementul și funcționarea structurilor RNDR.

Astfel, misiunea rețelei va cuprinde:

- o componentă strategică – pentru stabilirea principalelor direcții de acțiune ale rețelei (colectarea și difuzarea informațiilor privind programele și politicile de dezvoltare rurală pe plan local; valorificarea superioară a competențelor actorilor; dezvoltarea rurală în general) și;

- o *componentă tehnică* - pentru punerea în practică a elementelor strategice (constituirea unei baze de date, a unui ghid, a unui site internet, organizarea de seminarii pentru o mai bună comunicare și pentru transparență; servicii de consultanță direct către beneficiari etc.).

Unitatea de Sprijin a Rețelei va trebui să ducă la îndeplinire activitățile privind funcționarea și implementarea RNDR, corelate cu obiectivele stabilite, folosind instrumentele specifice RNDR precum și cele comune cu ale UE, în contextul structurii organizatorice și a planului de acțiune prezentate mai sus.

Planul de acțiune va fi într-o continuă adaptare în funcție de nevoile identificate pe toată perioada de programare curentă.

16.2.5. Activitățile Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală

Activitățile și metoda animării vor fi definite pe baza obiectivului difuzării și însușirii strategiei stabilite pentru dezvoltarea rurală, iar temele lucrărilor vor fi organizate în jurul obiectivelor RNDR.

Principalele activități ale RNDR sunt:

- Încurajarea activităților de studiu și analiză pentru PNDR și pentru guvernanța politicii de dezvoltare rurală;
- Sprijin pentru îmbunătățirea eficienței PNDR, luând în considerare evoluția contextului și a priorităților tematice/teritoriale prevăzute în axele PNDR;
- Sprijin în pregătirea și implementarea de documente furnizate de forumul național permanent pentru parteneriate (legat de acțiunea de la punctul *e din cadrul planului de acțiune*) adresate problemelor specifice și tematice, întărind astfel consensul asupra politicilor publice, în vederea îmbunătățirii performanțelor PNDR;
- Furnizarea de servicii de formare pentru capacitatea de construcție instituțională în vederea sprijinirii dezvoltării guvernanței locale a GAL-urilor;
- Organizarea schimburilor între actorii dezvoltării rurale la nivel național, precum și cu statele membre UE (inclusiv facilitarea unui schimb de expertiză și sprijinirea implementării și evaluării politicii de dezvoltare rurală);
- Sprijin pentru GAL-uri și alți posibili actori/parteneriate în vederea implementării proiectelor de cooperare intra-națională și transnațională teritorială;
- Furnizarea liniilor directoare privind modul de identificare a bunelor practici și a inovațiilor, catalogarea și diseminarea acestora;
- Importarea bunelor practici și inovații europene prin contacte între membrii RNDR, Rețelei Rurale Europene și alte Rețele Rurale Naționale;
- asistență tehnică pentru transferul și implementarea bunelor practici și a inovațiilor având la bază cererile actorilor rurali (complementaritate cu activitatea g);
- Informarea și comunicarea privind programul și măsurile de dezvoltare rurală
- Furnizarea informației privind dezvoltările în spațiile rurale Comunitare și în alte țări;
- Organizarea de întâlniri și seminarii la nivel Comunitar pentru cei activ implicați în dezvoltarea rurală;
- Acțiuni de promovare a produselor specifice locale (tradiționale) certificate (expoziții, reclame, publicitate etc.);
- Acțiuni de promovare și de încurajare a înființării și funcționării administrative a grupurilor de producători, recunoscute în conformitate cu prevederile legislației naționale în vigoare;
- Acțiuni de informare și promovare a activităților și serviciilor turistice (ghiduri turistice, pliante cu obiective turistice etc);
- Asigurarea resurselor umane ce vor lucra permanent pentru RNDR;
- Animarea și coordonarea activităților RNDR;
- Sprijin pentru monitorizarea fizică, procedurală și financiară;
- Coordonarea Grupurilor Tematice de Lucru;

- t) Achiziții pentru bunuri (calculatoare, produse IT, mobilier de birou, orice alte lucruri legate de structurile RNDR);
- u) Realizarea paginii web a RNDR (legată de toate activitățile din Planul de Acțiune);
- v) Asigurarea costurilor de participare la evenimentele Rețelei Rurale Europene, contacte cu alți parteneri și membri ai RNDR pentru organizarea activităților planului de acțiune; costuri generale și adiacente etc.

Având în vedere nevoia de o mai mare capacitate de expertiză specifică în acest domeniu, PNDR va trebui să susțină o permanentă dezvoltare și mijloacele de furnizare a acestui tip de expertiză prin care să asigure capitalizarea, supravegherea și difuzarea studiilor respective către beneficiarii rețelei. Datele referitoare la acest aspect vor fi clar identificate și ușor accesibile, iar actualizarea lor va fi asigurată regulat.

Beneficiind de serviciile RNDR, prin cooptarea ca membri, serviciile de consiliere/consultanță (publice, private), inclusiv prin reprezentanții acestora din teritoriu, ar putea realiza o creștere a competenței serviciilor furnizate (a valorii adăugate a acestora) astfel încât acestea să poată oferi sfaturi reale fermierilor (mai ales celor de subzistență și semi-subzistență) cum ar fi de exemplu utilizarea sprijinului financiar pentru agromediu și zone defavorizate sau pentru diversificarea preocupărilor lor etc.

Este foarte important să se asigure că GAL-urile vor fi pregătite pentru rolul lor. Astfel, PNDR va sprijini formularea și furnizarea de servicii de formare a capacității de construcție instituțională pentru a susține dezvoltarea guvernantei locale/GAL.

Din analiza chestionarelor adresate actorilor implicați în dezvoltarea rurală din România, reiese faptul că cel mai eficient mijloc de informare și comunicare (și la îndemâna celor mai mulți actori rurali) îl reprezintă, la ora actuală, întâlnirile directe și alte evenimente cu scop informativ, schimb de idei și bune practici (seminarii, conferințe, simpozioane, târguri etc.) la nivel local (primării, școli etc.). Urmează în măsură însemnată, mijloacele de comunicare indirect realizate prin materiale informative (pliante, broșuri, ghiduri, afișe etc.) la nivel local, spoturi radio și TV, prin mas-media, utilizate de unii actori rurali cum ar fi ferme agricole – în special cele de subzistență și semi-subzistență, unii proprietari de păduri, ferme comerciale, comunități restrânse din spațiul rural, grupuri și minorități etnice etc. Deși, extrem de ușor de accesat și utilizat, internetul, în general, se află în preferințele actorilor de la niveluri superior organizate (ministere, universități și instituții de cercetare, agenții publice, mici rețele, autorități publice, consilii județene, unele organizații ale societății civile și non-profit etc.). În acest context, rolul actorilor rurali în diseminarea informației prin și în cadrul Rețelei va trebui să fiind tot mai accentuat, iar mijloacele folosite de către UR va trebui să țină cont de aceste aspecte și să folosească canalele de comunicare existente.

De asemenea, UR va trebui să fie capabilă să testeze diverse metode de comunicare și s-o utilizeze pe aceea care se va dovedi a fi mai eficientă.

În general, fermierii de subzistență mai puțin pregătiți (instruiți) au respect și încredere în organizațiile care-i reprezintă, în autorități locale, dar și în specialiști, ONG-uri, fermieri mari de succes, în cei ce demonstrează exemple de bune practici. Un segment destul de important cred în liderii de opinie informali sau formali din cadrul comunităților de la nivel rural (în funcție de comunitate, aceștia pot fi primarul sau vice-primarul, învățătorul, preotul, diverși actori privați sau organizații ale societății civile active la acest nivel). Prin acțiunile sale, RNDR trebuie să-și asume funcțiile de animare a acestora și a comunităților restrânse implicate în dezvoltarea rurală, furnizarea asistenței tehnice necesară acestora, generând idei noi care altfel nu ar apărea, ajutând la eliminarea conflictelor care există în fiecare comunitate, crearea unei culturi de a munci împreună pentru scopuri comune și crearea unei imagini și identități puternice a teritoriului.

Un segment aparte îl constituie organizațiile din comunitățile rurale restrânse implicate în dezvoltarea rurală. Din aceeași analiză consultativă din teritoriu, reiese că acestea au nevoie în primul rând de informare clară și oportună asupra inițiativelor de dezvoltare rurală existente la nivel național și județean referitoare la mijloacele de finanțare și cofinanțare, modul și căile de accesare ale acestora. Urmează cerința privind asigurarea serviciilor de pregătire profesională și consultanță, sprijin privind informarea și asigurarea logisticii și tehnologiilor, resurse umane specializate, crearea de sinergii între inițiativele locale și care vizează mediul rural, precum și diseminarea exemplelor de bună practică

care pot conduce la dezvoltarea durabilă a comunităților din acest spațiu. Într-o măsură mai mică, dar importantă din punct de vedere practic, au fost exprimate nevoi privind asigurarea de personal care cunoaște problema comunității și care organizează acțiuni de punere în valoare a resurselor locale (umane, materiale, financiare), proiectare, schimburi de experiențe, inclusiv de consolidare a capacităților în domeniul facilităților comunitare (grupuri de inițiativă, elaborare planuri de dezvoltare locală etc.). Un ajutor important solicitat ține de găsirea de pârgii de cooptare și implicare a instituțiilor locale în dezvoltarea rurală.

16.2.6. Structura necesară funcționării Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală

Există patru elemente în cadrul Rețelei propuse:

- Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale;
- Unitatea de Sprijin a Rețelei;
- Comitetul Național de Coordonare;
- Actorii (membrii Rețelei).

Principalele atribuții ale Autorității de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală (**AM pentru PNDR**) vor fi:

- ✓ lucru îndeaproape cu toți actorii interesați în formarea RNDR;
- ✓ stabilirea și finanțarea Unității de Sprijin a Rețelei (USR);
- ✓ stabilirea și prezidarea Comitetului Național de Coordonare (CNC) a RNDR;
- ✓ elaborarea planului de acțiune.

În îndeplinirea atribuțiilor ce-i revin în realizarea și implementarea RNDR, AM va fi sprijinită în teritoriu de către reprezentanții acesteia (Direcțiile pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală), acestea fiind activ implicate în formarea și implementarea programelor de dezvoltare rurală atât ca reprezentanți ai MADR cât și ca parte inseparabilă a rețelei naționale.

Astfel, DADR - urile vor sprijini implementarea Planului de Acțiune al RNDR prin:

- Informarea actorilor și atragerea acestora ca membri în rețea;
- Identifică și capitalizează nevoile specifice județelor;
- Furnizează AM și USR informațiile necesare pentru buna desfășurare a activităților rețelei (nevoi, priorități etc., la nivel județean.);
- Sprijină tehnic și administrativ USR pentru desfășurarea anumitor activități (grupuri de lucru, seminarii etc.);
- Sprijină USR în consultarea actorilor rurali.

Așadar, AM pentru PNDR lucrează cu un domeniu larg de actori (enumerați mai jos) în vederea creării Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală (RNDR), care va fi o grupare cuprinzătoare a organizațiilor care se așteaptă să contribuie activ la implementarea Programului.

În sprijinul RNDR, Autoritatea de Management va stabili o Unitate de Sprijin a Rețelei (USR), conform art. 68 din Regulamentul (CE) nr.1968/2005.

Autoritatea de Management va elabora Termenii de Referință în acord cu legislația națională și europeană în vigoare și va lansa o procedură de licitație în scopul selectării unei entități ce va administra RNDR.

În cadrul furnizării serviciilor necesare, corespunzător cerințelor prevăzute în procedura de licitație și a contractului ulterior încheiat pentru realizarea obiectivelor, activităților și a implementării planului de acțiune prevăzute în cadrul RNDR, pentru aducerea unei mai mari flexibilități în managementul unor activități tematice, organizația selectată care va administra rețeaua va putea contracta, atunci când este necesar, unele servicii, sau angaja experți pe termen scurt (exemplu, activitatea de instruire etc.).

Comitet Național de Coordonare pentru RNDR

Activitatea USB va fi coordonată de către un **Comitet Național de Coordonare pentru RNDR** (aflat sub președinția Autorității de Management). Membrii Comitetului Național de Coordonare vor fi reprezentanții principalelor grupuri de actori implicați în procesul de dezvoltare rurală.

Reprezentanții altor ministere relevante vor fi de asemenea, incluși în Comitetul Național de Coordonare.

Componența Grupurilor și numărul de membri în CNC

1. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (Notă: ministerul va prezida Comitetul de Coordonare și va fi sprijinit în îndeplinirea acestui rol de observatori de la agențiile sale – APIA, APDRP, DADR, ANCA)
2. Alte ministere relevante și agenții guvernamentale naționale
3. Autorități locale și regionale și asociațiile acestora
4. Universități, institute de cercetare, muzee
 - A. Universități;
 - B. Institute de Cercetare;
 - C. Muzee;
5. Organizații civile și non-profit
 - A. Organizații care se ocupă cu probleme sociale și locale;
 - B. Organizații de mediu și pentru conservarea patrimoniului;
 - C. Organizații religioase;
 - D. Organizații pentru femei și tineret;
 - E. Alte organizații civile și non-profit;
6. Grupuri de Acțiune Locală și alte parteneriate inter-sectoriale
7. Grupuri etnice și minoritare
8. Sectoare economice secundare și terțiare
 - A. Organizații cu interes general în aceste sectoare;
 - B. Întreprinderi de procesare, manufacturare și meșteșuguri;
 - C. Turism și alte activități legate de turism;
 - D. Alte servicii, inclusiv vânzarea cu amănuntul, consultanță, bănci, etc.;
9. Organizații care reprezintă fermele mici
10. Organizații care reprezintă
 - A. Proprietari de pământ;
 - B. Ferme comerciale;
 - C. Proprietari și manageri de păduri.

Rolul Comitetului Național de Coordonare va fi acela de:

- Consultare pe priorități și teme în cadrul programului de lucru a USB;
- Aprobarea Planului de Acțiune pregătit de AM și implementat de USB;
- Primirea și considerarea Raporturilor de progrese de la USB;
- Consultarea Ministerului Agriculturii privind evoluția și schimbările în cadrul programului de lucru a USB;
- Monitorizarea întregii activități a USB și consultarea MADR în rolul său de Autoritate de Management.

Unitatea de Sprijin a Rețelei (USB)

Structura RNDR și legăturile sale cu USB sunt desemnate pentru a asigura activitatea și contribuția la răspândirea largă, prin membrii Rețelei, a fluxului eficient de informații, schimburilor de idei și bune practici, precum și la cooperarea dintre actori.

Rolul USB va fi precis detaliat de Termenii de Referință propuși de Autoritatea de Management cel mai devreme la începutul anului 2008. În general vorbind, Unitatea de Sprijin va anima acest flux de informații, schimbul ideilor și bunelor practici și cooperarea dintre actori într-un mod profesional și

durabil; va crea materialele necesare, va prevedea suportul profesional și financiar al întregului proces și va susține schimbul profesional cu Rețeaua Europeană de Dezvoltare Rurală. Unitatea de Sprijin va fi o entitate externă contractată de către Autoritatea de Management în scopul asigurării tuturor serviciilor/expertize intenționate prin Termenii de Referință.

Actorii RNDR sunt toți cei interesați care au un cuvânt de spus în teritoriu și în bunăstarea lumii rurale și a afacerilor și care intenționează să participe activ la implementarea PNDR.

Succesul Programului depinde în mare măsură de acțiunile lor.

Pentru a avea avantaje în utilizarea măsurilor din Program și a fondurilor, actorii au nevoie de informații despre Program. Ei pot, de asemenea, câștiga în mare măsură din schimbul de idei cu alți actori, din cunoștințele și bunele practici în multe domenii, astfel încât să constate că pot găsi soluții în rezolvarea unor probleme comune și din cooperarea cu alte organizații.

Fiecare actor poate câștiga din activitățile din cadrul Rețelei, dar poate de asemenea, contribui la Rețea (de exemplu, oferind informații despre activitatea proprie, sau despre bunele practici). În acest sens, actorii reprezintă Rețeaua și succesul Rețelei depinde în mare măsură de disponibilitățile acestora de a contribui la procesul de schimb de idei.

Din acest motiv, actorilor li se oferă o oportunitate de la început de a influența forma Rețelei, de a sugera prioritățile pentru activitatea acesteia și de a spune cu ce doresc ei să contribuie la aceasta. În acest sens a început un proces de consultare, care a demarat cu un seminar la Târgoviște (30-31 mai 2007) la care au participat peste 60 de reprezentanți ai actorilor rurali. Cei prezenți au manifestat un sprijin deosebit privind principiul creării RNDR.

De asemenea, reprezentanții participanți la întâlnire, au fost de acord ca următorul pas să fie un proces formal de consultare printre toate organizațiile care reprezintă actori potențiali în măsură să obțină reacția acestora conform principiului și a posibilei forme a rețelei. Un al doilea seminar a avut loc în partea a doua a lunii ianuarie (2008), care s-a materializat printr-o îmbunătățire a formei și activității RNDR, precum și a Unității de Sprijin a Rețelei. Cu ocazia primului seminar, precum și pe baza consultării chestionarelor transmise ulterior în teritoriu având la bază inițiativa MADR de identificare a celor mai reprezentativi actori implicați în dezvoltarea rurală la nivelul fiecărui județ (cu ajutorul reprezentanților din teritoriu – DADR-uri) s-a stabilit o listă provizorie (Anexa10) cu reprezentanții care au acceptat să devină deja membri ai RNDR.

La baza acestei acțiuni a stat activitatea susținută a tuturor DADR-urilor care au transmis celor mai reprezentativi actori implicați în dezvoltarea rurală de la nivelul fiecărui județ chestionarele elaborate de AM, chestionare care au avut rolul de a identifica reacția privind principiul creării RNDR și nevoile cu care se confruntă aceștia în domeniu.

Pe lângă unele aspecte legate de domeniul de activitate ale actorilor rurali și opțiunea acestora de a deveni membri ai RNDR, chestionarul cuprinde și alte aspecte referitoare la:

- Grupurile de oameni, comunități, organizații, instituții pentru care lucrează;
- Acoperirea geografică în care își desfășoară activitatea;
- Structura organizațională (sub formă de rețea, asociație, uniune etc.);
- Implicarea prezentă și dorința de implicare în principalele activități din domeniul dezvoltării rurale legate de promovarea fluxului de informații, schimbul de idei și bune practici, cooperarea printre actorii din mediul rural – la nivel național dar și internațional, capacitatea de organizare de conferințe, seminarii, cursuri de instruire etc.);
- Propuneri privind structura și rolul RNDR;
- Așteptările actorilor rurali de implicare a organizațiilor pe care aceștia le reprezintă în acțiunile practice din cadrul obiectivelor PNDR;
- Metodele de comunicare cele mai eficiente și mai cuprinzătoare și care vor acoperi cel mai mult spațiul rural/potențialii beneficiari ai RNDR;
- Credibilitatea acordată de fermierii de semi-subzistență și subzistență mai puțin instruiți din satele izolate;
- Tipul de ajutor de care au nevoie mai mult organizațiile implicate în dezvoltarea rurală din comunitățile restrânse;
- Așteptările privind prioritatea acordată de RNDR diferitelor activități.

Premergător transmiterii chestionarelor, reprezentanții DADR au organizat întâlniri cu actorii rurali identificați, purtând discuții legate de rolul și importanța realizării și implementării Rețelei în România, precum și cu privire la aspectele precizate în chestionar.

Ca urmare a acestui proces de consultare, au fost completate peste 400 de chestionare, ce cuprind toate tipurile de actori implicați în dezvoltarea rurală, ajutându-ne în acest fel să schițăm RNDR ținând cont de specificul real al spațiului rural românesc, urmând ca acest proces de consultare să aibă loc în continuare, sprijinit de AM (prin consultări cu CNC) și reprezentanții acesteia în teritoriu (DADR), întrucât, luând în considerare noutatea dezvoltării rurale în România este de așteptat ca noi organizații (care reprezintă unele grupuri de actori) să apară, lista rămânând deschisă în vederea recunoașterii de noi membri.

În cadrul RNDR, o atenție deosebită va fi acordată minorităților și grupărilor etnice cu pondere importantă în populația României (cum sunt cele ale romilor, maghiarilor și altor minorități), precum și altor organizații prin a căror reprezentanți în cadrul RNDR vor avea posibilitatea (prin serviciile pe care le va oferi RNDR) să fie implicați în vederea îmbunătățirii activității sociale și economice și în același timp să aducă o contribuție însemnată la dezvoltarea rurală în spațiul rural din care fac parte. Totodată se urmărește promovarea constantă, sistematică și susținută a principiului egalității de șanse între femei și bărbați, aplicând în același timp principiul nediscriminării privind orientarea religioasă, sexuală, dizabilități etc. Astfel, în RNDR vor fi incluse (ca membri), organizații cu preocupări și responsabilități în acest sens (acestea se vor regăsi în cadrul sectoarelor civile și non-profit menționate în text și în diagramă), unde vor putea să-și aducă contribuția la promovarea principiilor rețelei și totodată să beneficieze de avantajele acesteia.

În perspectivă, se poate considera că actorii vor influența prin contribuția lor proprie, activitatea rețelei. Mai mult formal, s-a propus că actorii ar trebui să fie reprezentați în Comitetul de Coordonare a Rețelei care va supraveghea activitatea acesteia. Pentru a fi eficace, este necesar ca acest Comitet să fie rezonabil de mare (nu mai mult de 20 de persoane). Pentru a asigura o reprezentare corectă în Comitet a diferitelor tipuri de actori s-a propus ca actorii să fie grupați în sectoare cu același tip de activitate și că fiecare sector să aibă un reprezentant în Comitet.

Această grupare nu intenționează să îngreueze schimburile proprii și cooperarea între actori.

Membrii Rețelei vor fi liberi – în schimb vor fi încurajați – în a coopera cu alți membri pe baze individuale, ori în grupuri sectoriale, sau în grupuri bazate pe teme specifice, sau în parteneriate la nivel regional și local.

O listă cu principalele grupe de actori rurali care vor avea reprezentanți ca membri ai rețelei (discutată și agreată de membrii organizațiilor RNDR) este prezentată mai jos:

- GAL-uri;
- Universități și instituții de cercetare etc.;
- Autorități publice (consilii locale, consilii județene, agenții, servicii publice) și asociații ale acestora;
- Grupuri etnice și minoritare (romi, maghiari etc.);
- Sectoare civile și non-profit, locale, regionale și naționale (organizații comunitare, ONG etc.) și rețelele acestora;
- Sectoare economice (secundare și terțiare);
- Ferme mici;
- Proprietari de păduri interesați, ferme comerciale;
- Ministere relevante;
- Asociații de producători și organizațiile și asociațiile industriale;
- Organizații de promovare a egalității de șanse între genuri (asociații ale femeilor, tinerilor etc.);
- Unități de cult (biserici etc.);
- Alte organizații care-și desfășoară activitatea în spațiul rural (persoane cu dizabilități etc.).

Deși includerea actorilor în calitate de membri în cadrul RNDR are la bază principiul voluntariatului, AM și USR va trebui să asigure în mod activ echilibrul reprezentării între diverse tipuri de actori și teritorii în Comitetul de Coordonare pe principiul cotei – părți.

În același timp, va fi acordată o atenție deosebită (prioritizare) reprezentării în cadrul rețelei, reprezentanților unor categorii de actori cu o pondere însemnată în activitatea de dezvoltare rurală cum ar fi: zone defavorizate (din zona montană dar și din alte zone cu condiții și factori limitativi în dezvoltarea agriculturii și spațiului rural), fermierii de subzistență și semi-subzistență, inclusiv cei din satele izolate, tinerii și femeile, reprezentanții minorităților (romă, maghiară etc.), comunități restrânse implicate în dezvoltarea rurală. Va trebui ca acestea să aibă o reprezentare corectă în cadrul rețelei.

Existența în România a unei rețele de organizații publice și private active în dezvoltarea comunitară, unele cu o vastă experiență în derularea unor programe sau proiecte de dezvoltare comunitară (inclusiv de cooperare națională și transnațională) care se pot angaja rapid în dezvoltarea comunităților rurale, poate constitui punctul de plecare în înființarea unei rețele de dezvoltare rurală care va evolua în timp și în cadrul căreia vor apărea mutații din diferite direcții în ceea ce privește gama de subiecte, de participanți, acțiunile întreprinse.

Dimensiunea Rețelei în ansamblul va cuprinde alte trei elemente importante, după cum urmează:

Grupurile tematice de lucru

După toate probabilitățile, unii dintre actori vor manifesta dorința de a lucra în strânsă legătură cu alții (în cadrul sau în afara grupării arătată la figura nr.1), pe teme specifice sau domenii de acțiune în dezvoltarea rurală. De exemplu, tema privind adăugarea de valoare locală produselor din ferme sau forestiere pot aduce împreună producători alimentari, manageri forestieri, firme procesatoare și organizații turistice; sau tema managementului pășunilor pot aduce împreună fermierii de subzistență, ONG-uri culturale și de mediu și institute de cercetare, tema privind egalitatea dintre genuri care poate include (pe lângă altele) și organizații responsabile de promovarea egalității între bărbați și femei etc.

USR trebuie să fie capabilă să prevadă sprijin pentru activitatea grupurilor tematice de lucru, iar actorii reprezentativi din cadrul Comitetul de Coordonare să asigure consultanță pentru temele care vor fi considerate ca fiind prioritare.

Grupurile de Acțiune Locală

PNDR include pentru axa prioritară LEADER, prevederi pentru crearea de GAL-uri care sunt parteneriate la nivel subregional între autoritățile locale, private și sectoarele civile.

Rolul acestora este de a implementa strategiile de dezvoltare care vor aplica măsuri din PNDR.

MADR a sprijinit deja capacitatea de construcție în cadrul a peste 100 de parteneriate locale, unele dintre ele putând deveni GAL-uri formale, conform axei Leader. GAL-urile au depășit limitele grupărilor din diagramă. Unul din rolurile specifice ale USR este de a furniza asistență tehnică pentru cooperare inter-teritorială și transnațională între GAL-uri și echivalentele lor în alte regiuni sau alte țări.

Rețeaua Europeană Rurală și Comitetul de Coordonare al acesteia

Statele membre UE au fost de acord ca fiecare din ele să aibă o Rețea de Dezvoltare Rurală și o legătură formală între toate aceste rețele în formarea Rețelei Europene de Dezvoltare Rurală cu Unitatea sa de Sprijin și un Comitet de Coordonare din care reprezentanții naționali vor face parte.

Importanța acestui model este că se câștigă foarte mult în urma schimbului de informații, în mod special despre bune practici în dezvoltarea rurală, de-a lungul granițelor naționale. Această legătură formală între nivelul național și european se va face printr-o cooperare profesională, adoptarea de metode comune între unitățile de sprijin ale rețelei, plus o legătură între comitetele de coordonare la cele două nivele.

16.2.6.1. Diagrama relațiilor dintre elementele RNDR în cadrul Programului

Diagrama de mai jos (figura1) arată forma relațiilor propuse dintre cele patru elemente importante ale RNDR.

La centru, având rolul de deservire și de animare a RNDR, se află Unitatea de Sprijin a Rețelei (USR).

În jurul USR, radial, se află grupurile de actori, așezați într-o poziție care simbolizează legătura dintre reprezentanții lor naționali și ramurile lor regionale sau locale sau alte organizații.

Imediat, în jurul USR, se află membrii Comitetului Național de Coordonare a Rețelei (CNCR), reprezentând grupurile de actori și ministerele relevante.

Prezidarea Comitetului de Coordonare, precum și controlul relațiilor principale contractuale cu USR sunt realizate de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

16.2.7. Instrumente folosite de Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală

Pe lângă instrumentele comune Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală și Rețelei Europene (proiect de bază de date bazat pe folosirea formei de proiecte pilot comune; elaborarea unei liste cu bune practici; proiect de bază de date transnațional; baze de date experți; bază de date cu GAL-uri; instrument de cooperare transnațională), folosite în vederea identificării bunelor practici și a sprijinului pentru cooperare transnațională, vor fi dezvoltate unele instrumente specifice rețelei naționale și anume:

- *Informare – Comunicare - Promovare:*

- O pagină de web care să faciliteze:
 - ✓ legătura cu rețelele active la nivel național și ale diferitelor state membre ale UE;
 - ✓ comunicarea în cadrul Rețelei Europene;
 - ✓ legături cu total acces în ceea ce privește unele părți ale rețelei și acces numai cu actorii și alți profesioniști ai acesteia.

Canalele paginii de web vor fi prezentate în limbi diferite.

- Informări regulate și ocazionale:
 - ✓ publicații tehnice și procedurale;
 - ✓ evenimente privind întâlniri legate de axele prioritare ale PNDR și alte teme;
 - ✓ informații privind organizarea unor grupuri de lucru tematice;
 - ✓ producerea de informații tehnice, inclusiv informații despre programele rurale de dezvoltare finanțate de Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală;
 - ✓ concentrare pe instrumente, măsuri, metode de implementare;
 - ✓ comisii științifice cu scopul diseminării cunoștințelor și cercetării în dezvoltarea rurală.
- Mijloace de promovare: expoziții, reclame, publicitate, ghiduri turistice, pliante cu obiective turistice, produse specifice locale certificate, procedee și tehnologii noi etc.;

- *Schimburi între actorii rurali:*

- Seminarii generale sau tematice;
- Bază de date – contacte și proiecte;
- Privind bunele practici;
- Constituirea unui repertoriu – bază de date;
- Seminarii de difuzare și de sprijinire a formării – susținere a dezvoltării.

- *Difuzarea bunelor practici:*

- Crearea unei baze de date;
- Organizarea de seminarii cu scopul diseminării de informații și sprijin pentru instruire.

- *Sprijinirea cooperării (națională și transnațională):*

- Sprijin metodologic – editare de ghiduri;
- Sprijin pentru identificarea partenerilor – baze de date, lansarea apelului la formarea de parteneriate etc.;
- Sprijin pentru desfășurarea cooperărilor – zile de consiliere pentru dezvoltarea cooperărilor (punere la punct, realizare, evaluare);

- Expertize proactive;
- Reguli de implementare a cooperărilor în diferite state membre;
- Kituri de lansări de cooperare (informații de bază, metodologie, listă de experți disponibili și liberi pe teme);
- Întâlniri tematice dedicate cooperării;

16.2.8. Necesarul de resurse umane și tehnice

USR va avea nevoie de personal la nivel național, unde va fi realizată cea mai mare parte a activității sale, dar prevederile vor fi făcute pentru personalul plasat la nivelul centrelor regionale sau locale unde se va considera necesar.

Unitatea va avea nevoie de echipament IT, cu propria sa pagină de web și capacitatea de a înlesni legăturile de operare cu paginile de web ale membrilor organizațiilor în cadrul rețelei și cu Rețeaua Europeană de Dezvoltare Rurală. Ea va trebui să fie capabilă în gestionarea complexă și regulată a bazelor de date actualizate în mai multe limbi.

Echipa din cadrul USR trebuie să aibă o bună capacitate de înțelegere a conceptului de dezvoltare rurală, politicile și programele de la nivel național și european. Cunoașterea limbilor străine (în special engleză, franceză, maghiară) poate fi considerată ca o valoare adăugată.

Aceștia vor trebui să aibă abilități în animarea rețelei în ambele sensuri (de sus în jos și de jos în sus), comunicare (în interiorul țării, precum și în afara acesteia), muncă editorială, marketing, relații publice, organizarea de evenimente, cooperare, evaluare, instruire, aplicarea cercetării și proceduri administrative.

Totodată trebuie să fie adaptabili în momentul în care nevoile Rețelei pot evolua pe întreaga perioadă a Programului.

16.2.9. Calendarul realizării Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală

Faze	Termen
1. Studiu preliminar pentru rețea și identificarea potențialilor membri ai RNDR	31.01.2008
2. Constituirea Comitetului Național de Coordonare a RNDR	30.04.2008
3. Elaborarea termenilor de referință și detalierea planului de acțiune pentru funcționarea RNDR	31.05.2008
4. Lansarea procedurii de licitație în vederea selectării organizației care va administra RNDR	31.07.2008
5. Selecția organizației care va administra RNDR	15.11.2008
6. Începerea activităților organizației care administrează RNDR	31.12.2008

16.2.10. Finanțarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală

Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală, va fi finanțată prin Asistență Tehnică, componentă a Programului Național pentru Dezvoltare Rurală.

Având în vedere dimensiunea spațiului rural românesc și nevoile sale, faptul că în România acest instrument va fi realizat pentru prima dată, precum și evaluarea cheltuielilor eligibile necesare funcționării RNDR și implementării planului de acțiune al acesteia, un procent de 12,26% (16.129.498 Euro) din fondurile alocate măsurii de Asistență Tehnică (131.564.204 Euro) vor fi destinați pentru înființarea și funcționarea rețelei.

Alocarea financiară indicativă va fi repartizată astfel:

Măsura/Axa	Cheltuieli publice (FEADR + cofinanțare națională, mil. EURO)	Cheltuieli private (mil. EURO)	Total costuri (mil. EURO)
Total rețea (12,26% din asistență tehnică), din care:	16.129.498	-	16.129.498
a) costuri de funcționare (maxim 25% din bugetul alocat rețelei)	2.096.835	-	2.096.835
b) plan de acțiune (cel puțin 75% din bugetul alocat rețelei)	14.032.663	-	14.032.663

Așa cum reiese din acest tabel, în cadrul sumei alocate va exista o distincție clară între partea care acoperă structura necesară pentru funcționarea rețelei, de cel mult 25% și cea care acoperă planul de acțiune, de cel puțin 75%. În acest context, pe baza înregistrărilor contabile, Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit se va asigura că, costurile stipulate la punctul a) din tabelul de mai sus nu vor depăși 25% din bugetul alocat RNDR, respectiv pentru componenta de implementare a planului de acțiune fiind posibilă o alocare mai mare de 75% din bugetul alocat RNDR.

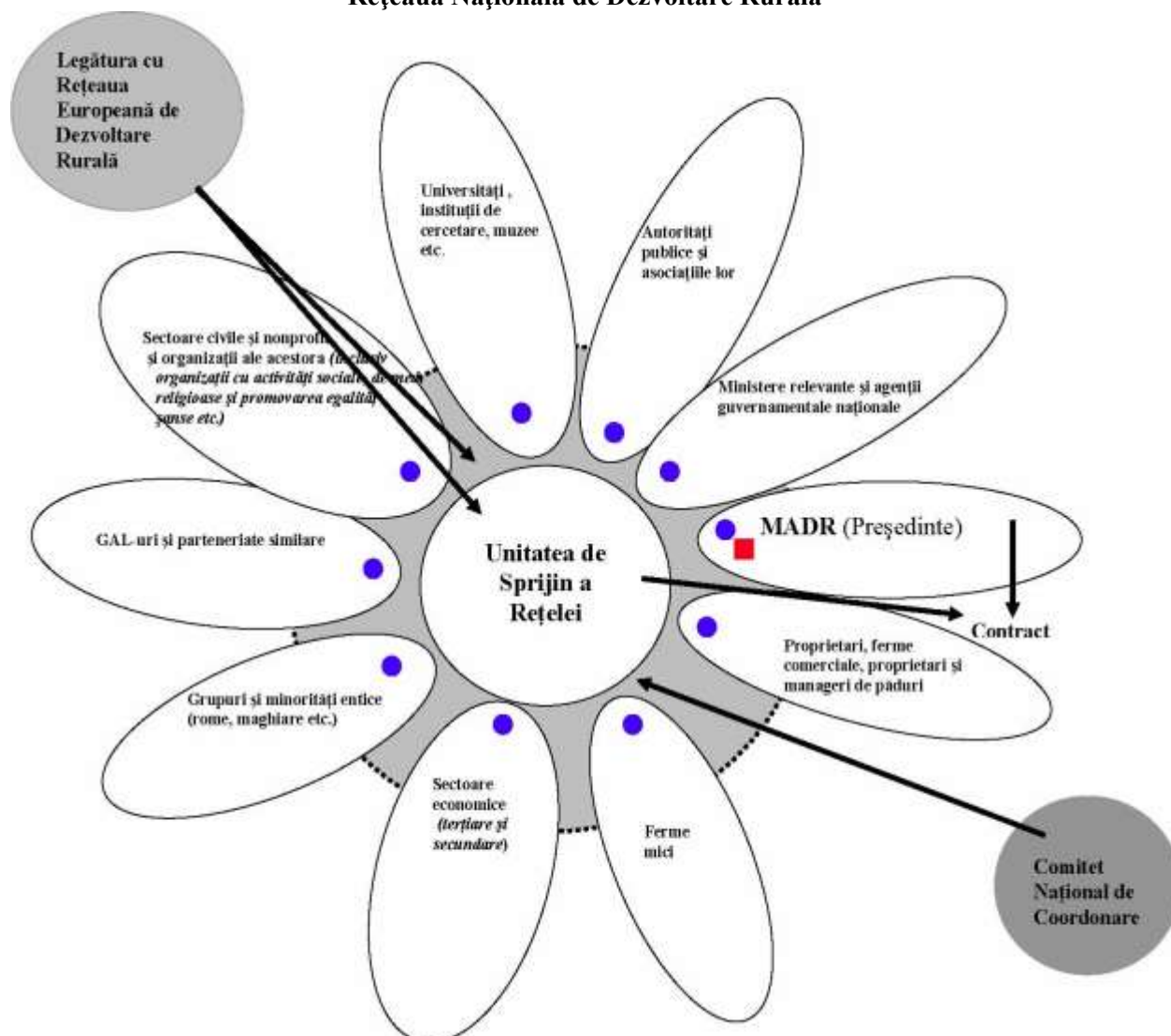
16.2.11. Așteptări din partea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală

Prin contribuirea la realizarea unui parteneriat intersectorial pentru o dezvoltare rurală durabilă, în opinia actorilor rurali consultați prin chestionarul adresat, RNDR ar trebui să acorde prioritate (în ordinea așteptărilor exprimate) astfel:

- Asigurarea accesului la fluxul de informații (clare și oportune) despre dezvoltarea rurală, modul și căile de accesare a resurselor financiare din fondurile europene și atragerea de proiecte în acest sens, cu precădere legate de măsurile corespunzătoare axelor din PNDR;
- Furnizarea de informații cu privire la bunele practici (inclusiv oportunități pentru schimbul de bune practici) în domeniul dezvoltării rurale locale;
- Organizarea de cursuri de instruire pentru fermieri;
- Încurajarea organizării actorilor rurali în forme mai perfecționate de lucru și de colaborare (grupuri de producători, asociații etc.) care să le permită optimizarea modalităților de acces la resurse, la piață etc;
- Schimb de idei și experiență cu alte organizații în domeniul dezvoltării rurale;
- Asigurarea de consultanță/asistență tehnică/consiliere în domeniul managementului zonelor de dezvoltare rurală și a GAL-urilor, elaborarea strategiilor de dezvoltare a teritoriilor rurale, elaborare proiecte de finanțare;
- Asistență/consultanță pentru instituțiile administrației locale și județene în vederea întăririi capacității de a elabora strategii, programe și proiecte de dezvoltare locală durabilă care vizează diversificarea activităților economice, protejarea și valorificarea patrimoniului natural, construit și cultural rural, precum și îmbunătățirea calității vieții;
- Stimularea cooperării și comunicării dintre organizații și comunități în spațiile rurale prin încurajarea unui parteneriat puternic între toți actorii implicați în dezvoltare rurală și a lucrului pentru o platformă națională comună;
- Cooperarea cu alte organizații din România dar și din alte țări europene.

Totuși, CNC (ce include reprezentanți ai actorilor) va trebui să consulte pe această temă (a prioritizării așteptărilor) înainte de finalizarea licitației în vederea selectării USR.

Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală

LEGENDĂ

- Membru în Comitetul de Coordonare
- Președinte

Conectând diversele sectoare pot fi:

- grupuri de lucru tematice;
- GAL-uri și alte parteneriate.

Componența Comitetului Național de Coordonare

1. Ministere relevante și agenții guvernamentale naționale;
2. Sectoare civile și nonprofit și organizații ale acestora (*inclusiv organizații cu activități sociale, de mediu, religioase și promovarea egalității de șanse etc.*),
3. GAL-uri și parteneriate similare;
4. Grupuri și minorități etnice (rome, maghiare etc.);
5. Sectoare economice (*terțiare și secundare*);
6. Ferme mici;
7. Proprietari, ferme comerciale, proprietari și manageri de păduri;
8. Universități, instituții de cercetare, muzee etc.;
9. Autorități publice și asociațiile lor.

ANEXE

ANEXA 1
Indicatori de bază

INDICATORI DE BAZĂ - OBIECTIV								
AXA		Indicator	Unitatea de măsură	Disponibil în	Anul	Valoare pentru România	Valoare pentru UE 27	Valoare pentru UE 15
Orizontal	1*	Dezvoltarea economică	PIB/loc. (UE 25 = 100)	Institutul Național de Prognost	2005	34%	95,5%	109,6%
	2*	Rata de angajare	Persoane angajate ca procent din populația totală ce aparține aceleiași categorii de vârstă (%)	INS	2005	57,70	62,7	64,5
	3*	Rata șomajului	Rata șomajului (% populația activă)	INS	2005	7,2	9,2	8,2
AXA 1 Îmbunătățirea competitivității sectorului agricol și forestier	4*	Training și educație în agricultură	% Fermieri cu nivel de educație de bază și complet	INS	2005	7,3 din care: <i>instruire completă - 0,96 (bărbați 86,8 femei 13,2)</i> <i>instruire de bază 6,31 (bărbați 87,9 femei 12,1)</i> 92,7 numai experiență agricolă practică (bărbați 69,6, femei 30,4)	NA	17,5
	* valorile sunt pentru administratori ai exploatațiilor individuale							
	5	Structura pe vârste în agricultură	Cota : % fermieri < 35 / >= 55 ani	INS Ancheta structurală în agricultură 2005	2005	0,17	0,16	0,12
	6*	Productivitatea muncii în	VAB/AWU - totală și pe sector	Eurostat / DG AGRI-	2002-2004	14	79	148

		agricultură		FADN				
	7	Formarea capitalului fix brut în agricultură	GFCF în agricultură	Eurostat	2003	498,7	44.511	41.624,5
	8	Dezvoltarea angajării în sectorul primar	Angajarea în sectorul primar (mii persoane)	INS	2005	2.943	14.059,2	6.328,5
	9	Dezvoltarea economică a sectorului primar	VAB în sectorul primar	Eurostat	2002	4.576,9	191.025,9	170.715,3
	10*	Productivitatea muncii în industria alimentară	VAB/angajat în industria alimentară (mii Euro/angajat)	INS	2004	21	NA	49,8
	11	Formarea capitalului fix brut în industria alimentară	GFCF în industria alimentară	-	-	NA	NA	NA
	12	Dezvoltarea angajării în industria alimentară	Rata de angajare în industria alimentară	-	-	227,70	NA	3.808
	13	Dezvoltarea economică a sectorului alimentar	VAB în industria alimentară	Eurostat	2001	3.386	NA	183.491
	14*	Productivitatea muncii în sectorul	VAB/angajat în sectorul forestier (mii Euro/angajat)	MADR (Direcția Management Fond Forestier, Funciar	2001	3,4	NA	43,9

		forestier		și Cinegetic) pe baza datelor INS				
	15	Formarea capitalului fix în sectorul forestier	GFCF în sectorul forestier (mil. Euro)	MADR (Direcția Management Fond Forestier, Funciar și Cinegetic) pe baza datelor INS	2001	20,6	NA	1.598,7
	16	Importanța fermelor de semi-subsistență în NSM	Număr de ferme < 1 UDE	INS	2005	3.020.184	% din fermele < 1 UDE 47,2%	% din fermele < 1 UDE 19%
		Importanța fermelor de subsistență¹³⁷ în România	Număr de ferme < 2 UDE	INS	2005	3.871.242	-	-
		Importanța fermelor de semi-subsistență¹³⁸ în România	Număr de ferme >2 UDE< 8 UDE	INS	2005	354.317	-	-
AXA 2 Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural	17*	Biodiversitate: Populația de păsări specifice terenurilor agricole	Evoluția indicelui populațiilor de păsări specifice terenurilor agricole	-	-	NA	NA	96,2 - 15 MS
	18*	Biodiversitate: Terenurile cu înaltă valoare naturală	SAU în zonele cu înaltă valoare naturală (milioane ha)	indicativul MADR	2007	2.400.000	33,56	26,54

¹³⁷ Potrivit definiției românești, fermele de subsistență sunt cele cu o suprafață de mai puțin de 2 UDE.

¹³⁸ Potrivit definiției românești, fermele de semi-subsistență sunt cele cuprinse între 2 și 8 UDE.

	19	Biodiversitate: Componenta pe specii a populațiilor de arbori	Distribuirea speciilor pe zone de FOWL (%conifere/%foioase/%mixt)	MCPFE	2003	28,6/71,4/0,0	50,1/35,8/14,1	52,7/34,8/12,5
	20*	Calitatea apei: Bilanțul brut a nutrienților	Balanța azotului (kg/ha)	-	-	NA	NA	89
	21	Calitatea apei: Poluarea cu nitrați și pesticide	Tendențele anuale privind concentrația de nitrați din ape de suprafață și ape de adâncime	-	-	NA	NA	NA
			Tendențele anuale privind concentrația de pesticide din ape de suprafață și ape de adâncime	-	-	NA	NA	NA
	22	Sol: Zone care prezintă risc de eroziune a solurilor	Zonele cu risc de eroziune (T/ha/an)	Diagnoza spațiului rural	2004	5,29	1,52	1,94
	23	Sol: Agricultură ecologică	SAU pentru agricultura ecologică	MADR	2005	107,582	3,4	4,2
	24*	Schimbări climatice: Producția de energie regenerabilă care provine din agricultură și din sectorul forestier	Producția de energie regenerabilă din agricultură (ktep)	Ministerul Economiei și Finanțelor	2006	0	2.084,3	NA
			Productia de energie regenerabila din silvicultura (ktep)			1.663	57.590	44.596

	25	Schimbări climatice: SAU dedicată producției de energie regenerabilă	SAU pentru culturile energetice și de biomasă	-	-	NA	1.383	NA
	26	Schimbări climatice: Emisii de gaze cu efect de seră din agricultură	Emisiile de gaze cu efect de seră din agricultură (ktep)	Eurostat	2003	11.946,54	484.328,4	414.427,5
AXA 3 Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și încurajarea diversificării activității economice	27*	Fermieri cu alte activități generatoare de venit	% Fermieri cu alte activități generatoare de venit	Eurostat	2003	19,9 (rural 20,2)	27,4	30,4
	28*	Dezvoltarea angajării în sectorul non-agricol	Angajarea în sectoarele secundar și terțiar (mii persoane)	INS	2005	6.204 (rural 1523)	196.420,2	163.382,9
	29*	Dezvoltarea economică a sectorului non-agricol	VAB în sectorul secundar și terțiar	Rezultatele calculării pe baza datelor INS	2004	46.728,3	8.640.141	8.204.600
	30*	Dezvoltarea activităților independente	Persoane care desfășoară activități independente (mii)	INS	2005	3.226 (rural 2.790)	31.542,4	24.276
	31	Infrastructura de turism în zonele rurale	Număr de spații de cazare (în hoteluri, campinguri, spații de vacanță etc)	Eurostat	2001	277.047 (rural 269.013)	24.903.503	2.263.284
	32*	Răspândirea Internetului în zonele rurale	% Populație înscrisă la DSL Internet	Rezultatele calculării pe baza datelor INS	2005	20,7 național 0,64 rural	NA	7,9
	33*	Dezvoltarea	% VAB în servicii	INS	2004	51,80	70,70	71,10

		sectorului serviciilor						
	34	Migrația netă	Rata migrației nete	INS	2005	-0,33	NA	5
	35*	Formare continuă în zonele rurale	% Populație adultă ce participă la educație și instruire	INS	2005	1,6 național 0,5 rural	8,50	9,70
AXA 4 LEADER	36*	Dezvoltarea Grupurilor de Acțiune Locală	% Populație acoperită de GAL-uri	MADR	2006	0	NA	14,30

*) referitor la indicatorii LEAD

INDICATORI DE BAZĂ – CONTEXT								
AXA		Indicator	Unitatea de măsură	Disponibil în	An	Valoare pentru România	Valoare pentru UE 27	Valoare pentru UE 15
Orizontal	1	Desemnarea zonelor rurale	Desemnarea zonelor rurale conform metodologiei OECD (PR și IR)	Eurostat/DG AGRI	-	-	-	-
	2	Importanța zonelor rurale	% Teritoriu în zonele rurale	Eurostat	2003	87,1	92,70	90,90
			% Populație în zonele rurale	Eurostat	2003	45,1	58,30	51,40
			% VAB în zonele rurale	Eurostat	2002	80,90	45	43,60
			% Ocupare în zonele rurale	Eurostat	2002	90,30	53,30	46,60
AXA 1 Îmbunătățirea competitivității sectorului agricol și forestier	3	Utilizarea terenului agricol	% Teren arabil/pășuni permanente/culturi permanente	INS	2005	63,9/33,0/2,9	60,6/32,7/6,5	56,7/35,2/8
	4	Structura fermei	Număr de ferme (milioane)	INS	2005	4,25	15,02	6,23
			Suprafața agricolă utilizată (milioane)	INS	2005	13,9	172,86	126,05
			Suprafața medie a fermei	INS	2005	3,2	11,5	20,2
			Suprafața economică medie a fermei	INS	2005	1,1	9,9	20,7
			Forța de muncă	INS	2005	2,6	13,35	6,32
	5	Structura	Terenul forestier disponibil	MADR (Direcția	2005	6.263	95.525	125.642

		sistemului forestier	pentru furnizarea de masă lemnoasă (FAWS) (mii ha)	Generală Management Fond Forestier, Funciar și Cinegetic) pe baza datelor INS				
			Proprietatea (% FAWS considerată eligibilă - deținută de instituții publice altele decât Statul/ în proprietate privată)	MADR (Direcția Generală Management Fond Forestier, Funciar și Cinegetic) pe baza datelor INS	2005	13,39/20,35	8,9/60,5	10,9/73,5
			Dimensiunea medie a exploatației private (FOWL) (ha)	MADR (Direcția Generală Management Fond Forestier, Funciar și Cinegetic) pe baza datelor INS	2006	0,6	NA	13,6
	6	Productivitatea sectorului forestier	Creșterea medie a volumului anual net (FAWS)	MADR (Direcția Generală Management Fond Forestier, Funciar și Cinegetic) pe baza datelor INS	2005	5,6	NA	4,8
	7	Utilizarea terenului	% Teren agricol/forestier/natural /artificial	CLC 2000	2000	56,6/29,3/6,2/6,3	47,4/30,9/15,4/4,2	44/30,8/18,6/4,1
	8	Zone defavorizate - LFA	% SAU în non LFA / LFA montan / LFA semnificativ / LFA specific	MADR	2007	65,52/20,14/1,40/12,94	NA	51,6/4,8/36,4/5,3
AXA 2 Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural	9	Zone pe care se practică agricultura extensivă	% SAU pentru culturi arabile extensive	Eurostat	2003	25,3	11,60	6,30
			% SAU pentru pășunat extensiv	MADR	2005	14,11	22,30	20,60
	10	Zone Natura	% Teritoriu în cadrul Natura	MADR	2007	20,5	NA	13,20

		2000	2000					
			% SAU în cadrul Natura 2000	-	-	5,1	NA	12,10
			% Zone forestiere în cadrul Natura 2000	-	-	25	NA	11,80
	11	Biodiversitate: Păduri protejate	% FOWL protejat pentru conservarea biodiversității, peisajelor și elemente naturale specifice (MCPFE 4.9, clasa 1.1, 1.2, 1.3 & 2)	MADR (Direcția Generală Management Fond Forestier, Funciar și Cinegetic) pe baza datelor INS	2005	10/11 (MCPFE 4.9, clasa 1&2)	1,69/1,68/3,59/10,44	1,83/1,79/3,75/9,96
	12	Dezvoltarea zonelor forestiere	Creșterea anuală medie a pădurilor și a altor zone forestiere	INS	2001-2005	34,27	494	374,2
	13	Sănătatea ecosistemului forestier	% Mixt (toate speciile)/conifere/foioase în clase de defoliere 2-4	ICP Forest	2004	21,6/21,2/21,3	19,9/20,3/19,2	21,7/17,5/27,5
	14	Calitatea apei	% teritoriu desemnat ca fiind Zonă Vulnerabilă la Nitrați	Indicativ MADR	2007	8,64	NA	NA
AXA 3 Îmbunătățirea calității vieții în mediul rural și promovarea diversificării	15	Utilizarea apei	% SAU irigată	Eurostat	2003	10,7	6,70	8,60
	16	Păduri de protecție destinate în principal protecției solurilor și apelor	FOWL teren gestionat în principal pentru sol și protecția apelor (MCPFE 5.1 clasa 3.1)	MADR – Direcția Generală Management Fond Forestier, Funciar și Cinegetic	2005	25,1%	7%	5,70%
	17	Densitatea populației	Locuitori/km ²	INS	2005	național: 90,7 rural: 45,1	114,8	121,1
	18	Structura pe vârste	% Persoane cu vârste de (0-14) ani/ (15-64) ani / >=65 ani din populația totală	INS	2005	național: 15,6/69,6/14,8 rural: 17,8/63,4/18,7	16,9/67,2/15,9	16,7/66,8/16,5
	19	Structura economiei	% VAB pe sector (primar/secundar/terțiar)	INS	2004	14,1/34,3/51,6	2,2/26,7/71,1	2,1/26,4/71,5

activităților economice	20	Structura angajării	% Angajare pe sector (primar/secundar/terțiar)	INS	2005	național: 32,2/30,3/37,5 rural: 64,2/18,7/17,1	6,8/26,4/66,8	3,9/25,3/70,8
	21	Șomajul pe termen lung	% Șomaj pe termen lung (ca și cota în populația activă)	INS	2005	național: 4 rural: 2,7	4,1	3,4
	22	Nivelul de educație	% Adulți (25-64) cu educație medie și superioară	INS	2005	național: 73,1 rural: 55	70	67,20
	23	Infrastructura Internet	DSL acoperire (%)	-	-	NA	NA	88

Pentru indicatorii de bază au fost folosite datele identificate la cea mai recentă perioadă, din sursele oficiale disponibile: EUROSTAT, INS, alte instituții de profil. Pentru indicatorii indisponibili (NA), se vor realiza studii prin măsura de asistență tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situația inițială.

ANEXA 1 A
Estimarea indicatorilor de monitorizare și evaluare

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 - 2013							
Măsuri	Alocare financiară măsuri 2007-2013	Realizare (CCME nota de ghidare H)		Rezultat (CCME nota de ghidare I)		Impact (CCME nota de ghidare J)	
	Cost Total (Euro)	Indicatori	Cuantificare**	Indicatori	Cuantificare**	Indicatori	Cuantificare**
	Cheltuială Publică (Euro)						
	11.193.403.183						
	8.772.368.636						
Axa 1 - Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier							
111 - Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	79.325.638	Număr participanți conform CCME împărțit pe parcursul implementării după vârstă, gen, conținutul activității si tipul participanților	213.013	Număr de participanți care au terminat cu succes formarea profesională (Măsura 111) 80% din numărul total al beneficiarilor măsurii 111	170.410		
		• număr de participanți la activități de formare profesională: 115.003 • număr de participanți la acțiuni de informare și difuzare de cunoștințe: 98.010 • femei: 44.920 • tineri sub 40 de ani: 105.705 • activi în agricultură: 200.513		• care au terminat cu succes formarea profesională:			

		• activi în industria alimentară: 12.500 •		92.002 • care au beneficiat de acțiuni de informare și difuzare de cunoștințe: 78.408 • femei: 35.936 • tineri sub 40 de ani: 84.564 • activi în agricultură: 160.410 • activi în industria alimentară: 10.000			
		Număr total de zile de instruire realizate de toți participanții • de pregătire profesională: 647.670 • de informare și difuzare de cunoștințe: 112.020	786.690				
		Indicator adițional Număr de fermieri care au participat la acțiuni de informare și difuzare de cunoștințe privind schema de agro-mediu	4.000				
	79.325.638	Număr de beneficiari care au participat la un modul de formare, eligibili pentru măsura 112 "Instalarea tinerilor fermieri" Estimare: beneficiarii masurii 112	13.631				
		Număr de beneficiari care au participat la un modul de formare, eligibili pentru măsura 141 „Sprijinirea fermelor de semi-subzistentă” Estimare: beneficiarii masurii 141	76.172				
		Număr de beneficiari care au participat la	25.200				

		un modul de formare în domeniul privind diversificarea activităților în exploatațile agricole, îmbunătățirea calității producției, igiena și siguranța alimentelor, crearea de condiții pentru a asigura bunăstarea animalelor și sănătatea plantelor, siguranța muncii, folosirea fertilizanților și amendamentelor în agricultură în concordanță cu standardele Uniunii Europene.					
112 - Instalarea tinerilor fermieri	303.913.965	Numărul total de tineri fermieri sprijiniți conform CCME împărțit pe parcursul implementării după gen și tipul sectorului agricol • din care femei: 1.636	13.631				
	303.913.965	Volumul total al investițiilor Estimare cf. datelor din implementare rezulta ca beneficiarii măsurii 112 investesc aprox. 49% din grant iar 7,5% din ei aplica și pe măsura 121 investind în medie în cadrul exploatației 235.800 euro	378.045.435				
143 - Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori	12.340.052	Număr de fermieri consiliați pentru 2007-2013 ▪ din care femei: 10.000 Număr de fermieri consiliați pentru Măsura 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență”: 50.000	50.000				
	12.340.052						
					40.000	Creștere economică Valoarea adițională netă exprimată în M. Euro (Axa 1)	2.378

121 - Modernizarea exploatațiilor agricole	1.531.325.196	Număr de exploatații care primesc sprijin pentru investiții <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării după vârstă, gen, statut juridic</i>	37.345	Creșterea VAB în exploatațiile, întreprinderile <u>ME</u> Măsura 112 – 135 Măsura 121 – 2.172 Măsura 122 – 0,62 Măsura 125 – 24 Măsura 123 – 628 Măsura 143 – 12,5	2.972
		Indicator adițional Număr de exploatații de semi-subzistență sprijinite	17.405	Număr de exploatații care realizează/introdu c noi produse și/sau noi tehnologii	22.982
		Indicator adițional Număr de exploatații sprijinite aparținând membrilor formelor asociative (15% din beneficiarii măsurii)	5.603	Indicator adițional Măsura 121: Număr de exploatații care îndeplinesc standardele comunitare, ca urmare a sprijinului Estimare: 45% din beneficiari	20.000
		Indicator adițional Număr de forme asociative sprijinite (1,5% din beneficiarii măsurii)	563		
		Indicator adițional Număr de exploatații care produc și utilizează energie regenerabilă	374		
	816.988.825	Volumul total al investițiilor (Euro) = Cost total <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării după tipul investiției și tipul sectorului agricol</i>	1.531.325.196		

122 - Îmbunătățire a valorii economice a pădurii	4.166.127	Numărul de exploatații forestiere sprijinite <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării după tipul de proprietar</i>	18	Indicator adițional Măsura 122 Numărul de proiecte de îmbunătățire a structurii pădurii Estimare: aproximativ 25% din beneficiari vor realiza acest tip de proiecte	5	Productivitatea muncii Schimbări în VAB/Echivalent normă întreagă (Axa 1)	+8%
				Indicator adițional Măsura 122 Număr de hectare pe care s-a îmbunătățit structura pădurii	45		
	2.291.370	Volumul total al investițiilor (Euro) = Cost total <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării după tipul de proprietar</i>	4.166.127	Număr de ferme sprijinite care vor introduce noi produse/noi tehnologii (Măsurile 121- 122-123) Mai mult de 50% din beneficiarii măsurilor 121: 22.982 122: 9 123: 1.622	24.613		
123 - Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	1.786.571.137	Numărul total al întreprinderilor <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării după dimensiunea întreprinderii, tipul activității și tipul sectorului</i> Numărul total al întreprinderilor Împărțite în funcție de dimensiunea acestora ▪ micro-întreprinderi: 2.356 ▪ IMM: 530 ▪ Altele: 59	2.945				

	719.924.994	Volumul total al investițiilor (Euro) = Cost total conform CCME împărțit pe parcursul implementării după dimensiunea întreprinderii, tipul activității și tipul sectorului Împărțire în funcție de dimensiunea întreprinderii: ▪ micro-întreprinderi: 1.051.556.152 ▪ IMM: 544.858.589 ▪ Altele: 190.156.397	1.786.571.137	Indicator adițional Măsura 123 Număr de întreprinderi care îndeplinesc standardele comunitare, ca urmare a sprijinului Estimare: 100% din beneficiari	3.205		
		Indicator adițional Număr de întreprinderi sprijinite, din care: ▪ Număr de întreprinderi sprijinite, cu programe de restructurare până în 2009 (Estimare: 80% din numărul total al întreprinderilor cuprinse în lista din cadrul măsurii): 391 ▪ Număr de întreprinderi sprijinite care aparțin formelor asociative (Estimare: 15% din numărul total al beneficiarilor): 432	2.945				

125 - Îmbunătățire a și dezvoltarea infrastructuri i legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii	685.926.010	Numărul de acțiuni sprijinite <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării după tipul terenului și tipul operațiunii</i>	1.800				
	568.385.470	Volumul total al investițiilor (Euro) = Cost total <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării după tipul terenului și tipul operațiunii</i>	685.926.010				
		Împartite pe tipul de teren: ▪ Agricol: 329.496.921 ▪ Forestier: 242.634.707 ▪ Comasarea terenurilor (după 2012): 51.294.382 ▪ Infrastructura de prevenire și de protecție împotriva inundațiilor 62.500.000					
		Indicator adițional Suprafața modernizată și reabilitată					
		Irigații - ha					395.000
– ha 120.000 - drenaje	220.000						

		60.000 - combaterea eroziunii solului 40.000 - protecție împotriva inundațiilor					
		Lungimea drumurilor construite: Agricole - km	800				
		Forestiere – km	2.010				
		Indicatori adiționali submăsura 125c metri liniari diguri refăcute metri liniari diguri nou construite	145.000 43.550				
141 - Sprijinirea fermelor agricole de semi- subzistență	359.568.418	Număr total de ferme de semi-subzistență sprijinite conform CCME împărțit pe parcursul implementării după dimensiunea fermei (în ha)	63.544	Număr de ferme care intră pe piață (Măsura 141) Mai mult de 80% din beneficiarii măsurii 141	50.836		
	359.568.418	Indicator adițional Număr de ferme de semi-subzistență sprijinite din zone defavorizate 20% din beneficiari	12.712				

		Indicator adițional Număr de ferme de semi-subsistență sprijinite împărțite în funcție de: Statut juridic - Persoane fizice, estimare 100% din beneficiari: 63.544 - Persoana juridice, estimare 0% din beneficiari: 0 Gen - bărbați, estimare 90% din beneficiari: 57.190 - femei, estimare 10% din beneficiari: 6.354 Structura pe vârste <40, estimare 15% din beneficiari: 9.532 >= 40, estimare 85% din beneficiari: 54.012	76.172				
		Indicator adițional Număr de ferme de semi-subsistență sprijinite care aplică pentru agro-mediu 10% din beneficiari	6.354	Indicator adițional Număr de ferme de semi-subsistență sprijinite care vor introduce noi produse (Măsura 141) Mai mult de 40% din beneficiarii măsurii 141	25.419		
142 - Înființarea grupurilor de producători	22.530.738	Număr total de grupuri de producători sprijinite <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării după tipul grupului de producător și tipul sectorului agricol</i> din care pentru produse ecologice: 17 ▪ Sectorul vegetal: 66	165	Număr de ferme de semi-subsistență membre în grupurile de producători, intrate pe piață (Măsura 142)	2.111		

		- culturi de câmp (53) - horticultura (7) - viticultură (7) ▪ Sectorul de creștere a animalelor: 71 - creșterea animalelor pentru lapte (46) - creșterea animalelor (excluzând laptele) (13) - granivore (porci și păsări) (12) ▪ Mixt: 12 ▪ Altele: 17					
	22.530.738	Cifra de afaceri a grupurilor sprijinite (M€)/an <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării după tipul grupului de producător și tipul sectorului agricol</i>	264				
		Indicator adițional Număr de grupuri de producători cu mai mult de 10 membri 50% din beneficiarii măsurii	83				
		Indicator adițional Număr total de membri în grupurile de producători sprijinite Împărțit în funcție de: Tipul de sector agricol ▪ Sectorul vegetal: 2.908 - culturi de câmp (2.644) - horticultura (132) - viticultură 222 (132) ▪ Sectorul de creștere a animalelor: 6.530 - creșterea animalelor pentru lapte (4.618) - creșterea animalelor (excluzând	10.553				

		laptele) (1.790) - granivore (porci și păsări) (121) - Mixt: 463 - Altele: 653					
Axa 2 - Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural							
211 - Sprijin pentru zona montană defavorizată	769.555.055	Numărul exploatațiilor din zona montană care primesc sprijin	420.000	Suprafața ce beneficiază de o gospodărire de succes a terenului agricol, <u>contribuind la:</u> (unele suprafețe contribuie la mai multe obiective)		Mentținerea terenurilor agricole și forestiere cu înaltă valoare naturală (Schimbări în zonele cu înaltă valoare naturală)	
	769.555.055	Suprafața totală angajată prin măsură (ha)	2.520.000	(a) biodiversitate și înalta valoare naturală a terenului agricol măsura <u>211</u> = 2.520 000 ha măsura <u>212</u> = 1.795 000 ha măsura <u>214</u> (pachetul 1, 3, 6 și 7) = 2.088.000ha	6.403.000		
212 - Sprijin pentru zone defavorizate - altele decât zona montană	435.641.913	Numărul exploatațiilor din zonele defavorizate - altele decât zona montană care primesc sprijin 270.000 – ZDS 29.167 – ZSD	299.167			Adițional Stoparea declinului biodiversității (Crex crex, Lanius minor, Falco vespertinus)	Mentținerea populațiilor de păsări
	435.641.913	Suprafața totală angajată prin măsură (ha) 1.620.000 ha – ZDS 175.000 ha – ZSD	1.795.000	(b) calitatea apei măsura <u>214</u> (pachetele 1, 2, 3, 4, 5) = 2.643.000 ha	2.643.000		
214 - Plați de agro-mediu	1.428.418.898	Numărul total al exploatațiilor agricole sau al exploatațiilor altor administratori de teren care primesc sprijin; <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării după tipul beneficiarilor (fermieri/alt tip de manageri de teren),</i>	183.174	(c) atenuarea schimbărilor climatice măsura <u>214</u> (pachetul 2)	435.000	Stoparea declinului biodiversității Schimbarea trendului de declin al biodiversității măsurat prin intermediul	

		<i>vârsta angajamentului</i>				populațiilor de păsări specifice terenurilor agricole)	
		Suprafața totala sprijinită conform CCME împărțit pe parcursul implementării după tipul beneficiarilor (fermieri/alt tip de manageri de teren),vârsta angajamentului și tipul angajamentului	3.303.000	(d) calitatea solului măsura 211 (30% din terenul arabil sprijinit) = 113.400 ha măsura 212 (20% din terenul arabil sprijinit din LFA semnificativ + 30% din terenul arabil sprijinit din LFA specific) = 346.260 ha măsura 214 (pachetul 4 și 5) = 780.000 ha	1.239.660		
		Suprafața fizică totală sprijinită;	2.868.000				
	1.428.418.898	Număr total de contracte conform CCME împărțit pe parcursul implementării după tipul beneficiarilor (fermieri/alt tip de manageri de teren), vârsta angajamentului și tipul angajamentului	212.174	(e) evitarea marginalizării și a abandonului terenului agricol măsura 211 = 2.520.000 ha măsura 212 = 1.795.000 ha măsura 214 (pachetul 1 și 3) = 1.863 000 ha	6.178.000	Adițional Menținerea terenurilor agricole și forestiere cu înaltă valoare naturală (Evoluția unor specii de plante specifice pajiștilor semi-naturale)	2008 = 100 2013 = 100 (menținerea speciilor de plante)
		Numărul de acțiuni privind resursele genetice;	0				
221 - Prima împădurire a terenurilor agricole	3.680.422	Numărul total de beneficiari care primesc sprijin pentru împădurire conform CCME împărțit pe parcursul implementării după tipul de proprietar, vârsta angajamentului (existent/nou) și obiectivul de mediu	35	Suprafața ce beneficiază de o gospodărire de succes a terenului forestier, contribuind la:		Îmbunătățirea calității apei (Schimbări în balanța brută a nutrienților)	
	3.201.967	Suprafața totală de teren împădurită conform CCME împărțit pe parcursul	875	(a) biodiversitate și înalta valoare	875	Contribuția la combaterea	

		implementării după tipul de proprietar, vârsta angajamentului (existent/nou), structura majoritară pe specii și obiectivul de mediu		naturală a terenului forestier		schimbărilor climatice (Creșterea producției de energie regenerabilă)					
				(b) calitatea apei	875	Adițional Creșterea biomasei vegetale	8.750				
				(c) atenuarea schimbărilor climatice	875						
				(d) calitatea solului	875						
				(e) evitarea marginalizării și a abandonului terenului	875						
215 - Bunăstare animala	526.421.530	Numarul de exploatatii sprijinite	915								
	526.421.530	Numarul de contracte	915								
Axa 3 - Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale											
312 - Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro- întreprinderi	625.563.208	Număr de micro-întreprinderi sprijinite conform CCME împărțit pe parcursul implementării după categoria de vârstă, statutul juridic, tipul micro-întreprinderii (nou înființată sau existentă - dezvoltarea micro-întreprinderilor)	10.091	Creșterea valorii adăugate brute non-agricole în investițiile sprijinite (M€) Măsura 312	149	Creștere economică (Axa 3) Valoare adăugată netă exprimată în M Euro. Din care:	231,7				
				Creșterea valorii adăugate brute non-agricole în investițiile sprijinite (M€) Măsura 313				Creștere economică Măsura 312 (M Euro)	119		
	437.878.414	Volumul total al investiției = Cost Total	625.563.208		96	Creștere economică Măsura 313 (M Euro)	77				
						Creștere economică Măsura 322 (M Euro)	35,7				
						Indicator adițional Număr de micro-întreprinderi sprijinite împărțit în funcție de tipul investiției:		Numărul brut de locuri de muncă create Măsura 312	29.494	Indicator adițional (Măsura 312 și 313) Angajarea suplimentară în sectoarele secundar și	2,9%
						Estimare: investiții în activități non-					

		agricole productive				terțiar (% din angajarea rurală sectorială 2005)	
		Estimare: investiții pentru dezvoltarea activităților de meșteșugărit și artizanat	3.806			Indicator adițional (Măsura 322) Proporția populației din zonele rurale ce beneficiază de condiții îmbunătățite de viață grație proiectelor finanțate prin măsura 322	50%
		Estimare: investiții în servicii pentru populația rurală prestate de către micro-întreprinderi	4.567				
		Estimare: investiții în energie regenerabilă	196				
313 - Încurajarea activităților turistice	467.000.862	Numărul de noi activități turistice sprijinite, împărțite după tipul de acțiune:	2.757	Numărul brut de locuri de muncă create Măsura 313	13.783		
				Numărul suplimentar de vizite turistice (Măsura 313) (mii)	2.756		
	303.550.560	Numărul de noi activități turistice sprijinite, privind infrastructura recreațională și de primire turistică	2.097	Populație din zonele rurale ce beneficiază de servicii îmbunătățite (Măsura 322) mii persoane	5.053		
		Numărul de noi activități turistice sprijinite pentru infrastructura la scară mică	533				
		Numărul de noi activități turistice sprijinite privind dezvoltarea/marketing-ul serviciilor de turism rural	126				
		Volumul total al investițiilor = Cost Total împărțit în funcție de acțiune:	467.000.862				
		82% din costul total al măsurii va fi dedicat infrastructurii recreaționale și de	382.780.226				

		primire turistică		Creșterea acoperirii internet în rândul populației rurale (număr persoane care au acces la conexiuni de internet)	50.350		
		15% din costul total al măsurii va fi dedicat infrastructurii la scară mică	70.183.863				
		3% din costul total al măsurii va fi dedicat dezvoltării/marketing-ului serviciilor de turism rural	14.036.773				
		Indicator adițional Număr de acțiuni turistice în infrastructura recreațională și de primire turistică, împărțite după tipul de acțiune:	2.097				
		acțiuni de agroturism	669				
		acțiuni de turism rural	971				
		activități recreaționale	457				
322- Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale	1.627.359.375	Acțiuni pentru serviciile de bază conform CCME împărțit pe parcursul implementării în funcție de tipul de acțiune	263	Indicator adițional (Măsura 313) Numărul structurilor de turism sprijinite care diversifică gama serviciilor de turism Estimare: 30% din structurile de turism își vor diversifica gama serviciilor de turism	492	Creare de locuri de muncă Număr de locuri de muncă create în echivalență normă întreagă (măsurile axei 3) Din care:	38.843
		Acțiuni pentru patrimoniul rural conform CCME împărțit pe parcursul implementării în funcție de tipul de acțiune (patrimoniu natural sau cultural)	395				
		Număr de acțiuni ICT	56				
		Numărul comunelor unde au avut loc acțiuni de renovare a satelor conform CCME împărțit pe parcursul implementării în funcție de tipul renovării	1.026 din care 104 comune cu infrastructura afectată de inundații				

	1.596.266.679	Volumul total al investițiilor Volumul total al investițiilor în infrastructura fizică de bază: 1.474.600.112 Volumul total al investițiilor în servicii de bază Împărțit în funcție de tipul acțiunii (inițiative ICT, mobilitate, infrastructură culturală și socială, infrastructură de mediu, training, facilități de îngrijire a copiilor, altele): 95.157.612. Volumul total al investițiilor împărțit în funcție de tipul patrimoniului (natural, cultural): 72.602.236	1.642.359.960				Creare de locuri de muncă Măsura <u>312</u>	23.139	
		Indicator adițional					Creare de locuri de muncă Măsura <u>313</u>	11.027	
		Număr de comune identificate în Master Planuri pentru infrastructura de apă/apă uzată, finanțate prin FEADR	200						
		Indicator adițional					Creare de locuri de muncă Măsura <u>322</u>	4.677	
		Numărul gospodăriilor din spațiul rural care au acces la internet	18.929						
		Indicator adițional							
		Număr de comune care nu au mai beneficiat de finanțare UE	513						
		Indicator adițional							
		Număr de km realizați prin intermediul componentei "renovarea satelor"							
km de drum	3.369								
km de rețea de conducte pentru alimentare cu apă	6.317								

		km de conducte de canalizare	5.053				
		Indicatori aditionali specifici submasurii 322 d) elemente de infrastructura edilitara imbunatatite - km de drum	780				
		- poduri si podete (bucati)	208				
Axa 4 - LEADER							
41 - Implementare a strategiilor de dezvoltare locală - 411 Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier - 412 Îmbunătățire a mediului și a spațiului rural - 413 Calitatea vieții și diversificarea economiei rurale	451.874.742	Număr de GAL-uri	151	Numărul brut de locuri de muncă (41 și 421) ▪ măsura 41: 19.004 ▪ măsura 41: 302	19.306	Creștere economică Valoarea adițională netă exprimată în M.Euro (măsura 41)	190
		Suprafața totală a GAL-urilor (km²)	181.600				
		Populația totală din cadrul teritoriului GAL-urilor	9.360.000				
		Numărul proiectelor finanțate de GAL-uri conform CCME împărțit pe parcursul implementării pe axe, măsuri	9.502				
		Număr de beneficiari sprijiniți = Număr proiecte conform CCME împărțit pe parcursul implementării pe axe, măsuri și tip de beneficiar	9.502	Indicator adițional pentru măsura 41 Număr de beneficiari care dezvoltă acțiuni inovative Estimare 10% din numărul proiectelor	950		
	315.616.734	Indicator adițional Numărul membrilor GAL-urilor	5.285				

		Indicator adițional Numărul partenerilor privați și a ONG-urilor membri ai GAL-urilor	3.213	Indicator adițional pentru măsura <u>431.1</u> Număr de participanți care au terminat cu succes o acțiune de formare în domeniul:	1.940		
421 - Implementare a proiectelor de cooperare	3.749.704	Numărul proiectelor de cooperare sprijinite <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării pe baza nivelului de cooperare (Intra-teritoriale sau Transnaționale) și axe în cadrul cărora pot fi grupate proiectele de tip Leader</i>	126				
		Numărul de GAL-uri care întreprind proiecte de cooperare = nr. de GAL-uri <i>conform CCME împărțit pe parcursul implementării pe baza nivelului de cooperare (Intra-teritoriale sau Transnaționale) și axe în cadrul cărora pot fi grupate proiectele de tip Leader</i>	63	- Training general privind abordarea LEADER	1.640		
		Indicator adițional Numărul de proiecte de cooperare care implică mai mult de două GAL-uri din România	32	- Training pentru reprezentanții potențialelor GAL-uri	300	Crearea de locuri de muncă Număr de locuri de muncă în echivalență normă întreagă create (măsura 41 și 421) Numărul de locuri de muncă create în echivalență normă întreagă reprezintă numărul suplimentar de locuri de muncă	15.445
	3.205.997	Indicator adițional Numărul de proiecte de cooperare care implică un GAL din UE cu experiență în LEADER+	32	Număr de participanți care au finalizat cu succes o activitate de formare	10.680		

431.1 - Construcție parteneriate public-private	6.639.557	Număr de acțiuni sprijinite împărțite în funcție de tipul acțiunii:	256			create care pot fi atribuite intervenției. ▪ măsura 41: 15.203 ▪ măsura 41: 242	
		- Training general privind abordarea LEADER	41				
		- Training pentru reprezentanții potențialelor GAL-uri	15				
	5.510.783	- Sprijin financiar pentru pregătirea aplicațiilor GAL (strategia)	200				
431.2 - Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului	61.830.636	Numărul de acțiuni sprijinite privind funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală; (1 acțiune = 1 buget anual pentru un GAL)	534				
	61.830.636	Numărul de acțiuni sprijinite privind dobândirea de competente (1 acțiune = 1 sesiune de training)	534				
		Numărul de acțiuni sprijinite privind animarea teritoriului (1 acțiune = 1 seminar de animare)	2.136				

ANEXA 1 B

Indicatori comuni de impact

Indicatori de impact	Legătura cu indicatorii de bază	Valoarea indicatorilor de bază	Obiectiv 2013 - pentru indicatorii de impact
Creștere economică <i>Valoarea adițională netă exprimată în milioane Euro</i>	Dezvoltarea economică a sectorului primar <i>VAB în sectorul primar - milioane Euro</i>	4.576,9 (în 2002)	Creșterea valorii adăugate la nivelul beneficiarilor direcți precum și indirect la nivelul întregii arii de aplicabilitate a Programului <i>Estimare: creșterea valorii adăugate nete cu 2.799,7 milioane Euro la nivelul beneficiarilor din sectoarele primar, secundar și terțiar</i>
	Dezvoltarea economică a sectorului alimentar <i>VAB în industria alimentară - milioane Euro</i>	3.386 (în 2001)	
	Dezvoltarea economică a sectorului non-agricol <i>VAB în sectorul secundar și terțiar - milioane Euro</i>	46.728,3 (în 2004)	
Crearea de locuri de muncă <i>Număr de locuri de muncă create, în echivalent normă întreagă</i>	Dezvoltarea angajării în sectorul primar <i>Angajarea în sectorul primar - mii persoane</i>	2.943 (în 2005)	Crearea de locuri de muncă la nivelul beneficiarilor direcți precum și indirect la nivelul întregii arii de aplicabilitate a Programului <i>Estimare: crearea a 54.288 locuri de muncă în echivalent normă întreagă la nivelul beneficiarilor din sectorul non-agricol</i>
	Dezvoltarea angajării în industria alimentară <i>Angajarea în industria alimentară - mii persoane</i>	Disponibil după aprobarea Programului, pe baza studiilor finanțate prin măsura de Asistență tehnică *	
	Dezvoltarea angajării în sectorul non-agricol <i>Angajarea în sectoarele secundar și terțiar - mii persoane</i>	național 6.204 rural 1.523 (în 2005)	
Productivitatea muncii <i>Schimbări în Valoarea adăugată brută/Echivalent normă întreagă</i>	Productivitatea muncii în agricultură <i>Valoarea adăugată brută/Unitate anuală de muncă (VAB/AWU) - Euro</i>	14 (în perioada 2002-2004)	Creșterea productivității muncii la nivelul beneficiarilor direcți precum și indirect la nivelul întregii arii de aplicabilitate a Programului <i>Estimare: creștere anuală a productivității muncii cu 8% la nivelul beneficiarilor direcți din sectorul primar și industria alimentară</i>
	Productivitatea muncii în industria alimentară <i>Valoarea adăugată brută/angajat în industria alimentară - mii Euro/angajat</i>	5 (în 2004)	
	Productivitatea muncii în sectorul forestier <i>Valoarea adăugată brută/angajat în sectorul forestier - mii Euro/angajat</i>	3,4 (în 2001)	

* Pentru indicatorii indisponibili (NA), se vor realiza studii prin măsura de asistență tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situația inițială.

Stoparea declinului biodiversității <i>Schimbarea trendului de declin al biodiversității măsurat prin intermediul populațiilor de păsări specifice terenurilor agricole</i>	Biodiversitate: Populația de păsări specifice terenurilor agricole <i>Evoluția indicelui populațiilor de păsări specifice terenurilor agricole</i>	Disponibil după aprobarea Programului, pe baza studiilor finanțate prin măsura de Asistență tehnică*	Ținta va fi stabilită după ce valorile pentru indicatorii de bază vor deveni disponibile
Menținerea terenurilor agricole și forestiere cu înaltă valoare naturală <i>Schimbări în zonele cu înaltă valoare naturală</i>	Terenurile cu înaltă valoare naturală <i>SAU în zonele cu înaltă valoare naturală (milioane ha)</i>	2,4 (indicativ MADR 2007)	Menținerea terenurilor agricole și forestiere cu înaltă valoare naturală sprijinite
	Componenta pe specii a populațiilor de arbori <i>Distribuirea speciilor pe zone de FOWL (%conifere/%foioase/%mixt)</i>	28,6/71,4/0,0 (în 2001)	
Îmbunătățirea calității apei <i>Schimbări în balanța brută a nutrienților</i>	Bilanțul brut a nutrienților Balanța azotului (kg/ha)	Disponibil după aprobarea Programului, pe baza studiilor finanțate prin măsura de Asistență tehnică*	Ținta va fi stabilită după ce valorile pentru indicatorii de bază vor deveni disponibile
	Poluarea cu nitrați și pesticide <i>Tendențele anuale privind concentrația de nitrați din ape de suprafață și ape de adâncime</i> <i>Tendențele anuale privind concentrația de pesticide din ape de suprafață și ape de adâncime</i>		
Contribuția la combaterea schimbărilor climatice <i>Creșterea producției de energie regenerabilă</i>	Producția de energie regenerabilă din agricultură (ktep)	0 (în 2006)	Creșterea producției de energie regenerabilă și a suprafețelor agricole utilizate pentru culturile energetice și de biomasă
	Producția de energie regenerabilă din silvicultură (ktep)	1.663 (în 2006)	
	SAU dedicată producției de energie regenerabilă <i>SAU pentru culturile energetice și de biomasă</i>	Disponibil după aprobarea Programului, pe baza studiilor finanțate prin măsura de Asistență tehnică *	
	Emisii de gaze cu efect de seră din agricultură <i>1.000 t echivalent CO₂</i>	11.946,54 (în 2003)	

Indicatori adiționali de mediu

Indicatori adiționali de mediu ¹³⁹	Valoare de bază	An	Sursa
Emisiile de amoniac din agricultură	153.000 Tone	2005	Starea Mediului – Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile

* Pentru indicatorii indisponibili (NA), se vor realiza studii prin măsura de asistență tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situația inițială.

* Pentru indicatorii indisponibili (NA), se vor realiza studii prin măsura de asistență tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situația inițială.

* Pentru indicatorii indisponibili (NA), se vor realiza studii prin măsura de asistență tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situația inițială.

¹³⁹ Pentru stabilirea valorilor de referință pentru acești indicatori au fost folosite datele identificate la cea mai recentă perioadă, din sursele oficiale disponibile. Pentru indicatorii indisponibili (NA), dacă este necesar se vor realiza studii prin măsura de asistență tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situația inițială.

Consumul tehnologic de îngrășăminte utilizate în agricultură	16.316 Tone substanță activă	2005	Institutul Național de Statistică
Suprafețele utilizate de pajiște	N.A.		
Calitatea apelor de suprafață	**	2006	Administrația Națională Apele Române
Mortalitatea și morbiditatea la nivel național	Rata mortalității: 12,1 ‰ Morbiditatea: 16.159 mii îmbolnăviri	2005	Institutul Național de Statistică

**** Lacuri**

Încadrarea principalelor lacuri din România în categorii de calitate, conform chimismului apei

BAZINUL HIDROGRAFIC	NR. TOTAL DE LACURI	CLASA DE CALITATE									
		I		II		III		IV		V	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Tisa	1	-	-	1	100	-	-	-	-	-	-
Someș	7	5	71,4	1	14,4	1	14,4	-	-	-	-
Crișuri	4	2	50,0	2	50,0	-	-	-	-	-	-
Mureș	5	4	80,0	1	20,0	-	-	-	-	-	-
Bega-Timiș	4	-	-	3	75,0	1	25,0	-	-	-	-
Nera-Cerna	2	2	100	-	-	-	-	-	-	-	-
Jiu	4	1	25,0	3	75,0	-	-	-	-	-	-
Olt	13	7	53,8	6	46,2	-	-	-	-	-	-
Argeș	13	9	69,2	2	15,4	1	7,7	1	7,7	-	-
Ialomița	6	4	66,6	1	16,7	1	16,7	-	-	-	-
Siret	19	10	52,6	7	36,9	2	10,5	-	-	-	-
Prut	7	-	-	2	28,6	5	71,4	-	-	-	-
Dunăre	10	4	40	3	30	3	30	-	-	-	-
Litoral	7	-	-	2	28,6	4	57,1	1	14,3	-	-
TOTAL	102	48	47,1	34	33,3	18	17,6	2	2,0	-	-

Sursa: Administrația Națională „Apele Române”

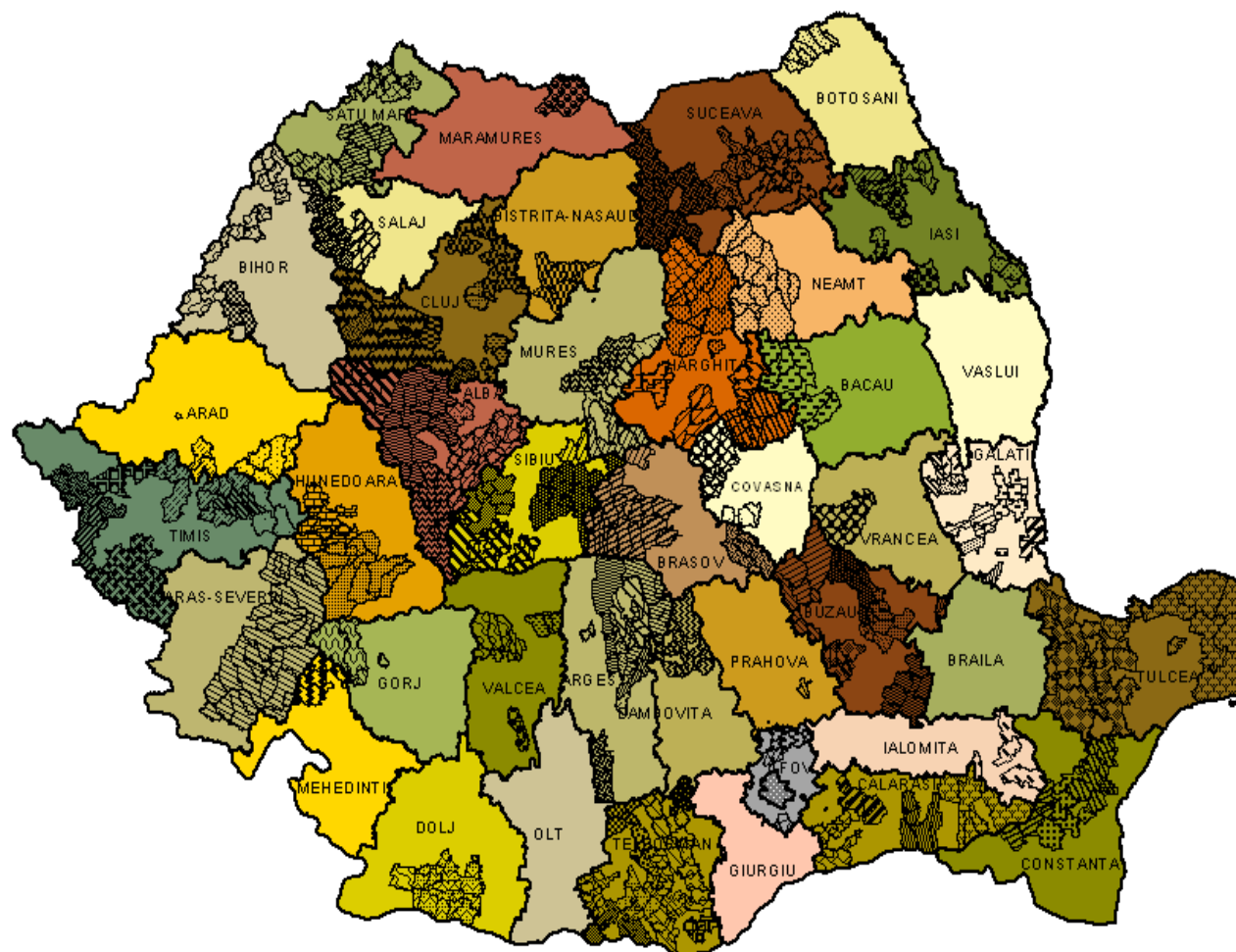
**** Râuri**

Repartiția secțiunilor de monitorizare pe clase de calitate conform situației globale evaluate în anul 2006

Nr. crt.	Bazinul hidrografic	Nr. Total secț.	Repartiția secțiunilor pe clase de calitate									
			I		II		III		IV		V	
			Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
1	Tisa	26	4	15,4	17	65,4	3	11,5	-	-	2	7,7
2	Someș	71	28	39,4	26	36,6	8	11,3	4	5,6	5	7
3	Crișuri	99	14	14,1	77	77,8	6	6,1	2	2	-	-
4	Mureș	101	39	38,6	42	41,6	13	12,9	4	4	3	3
5	Bega-Timiș	42	17	40,5	9	21,4	14	33,3	2	4,8	-	-
6	Nera-Cerna	13	7	53,8	6	46,2	-	-	-	-	-	-
7	Jiu	51	28	54,9	19	37,3	2	3,9	1	2	1	2
8	Olt	126	43	34,1	45	35,7	30	23,8	4	3,2	4	3,2
9	Vedea	18	-	-	8	44,4	8	44,4	1	5,6	1	5,6
10	Argeș	75	7	9,3	52	69,3	11	14,7	1	1,3	4	5,3
11	Ialomița	50	25	50	11	22	11	22	2	4	1	2
12	Siret	116	46	39,7	44	37,9	17	14,7	6	5,2	3	2,6
13	Prut	26	-	-	10	38,5	10	38,5	4	15,4	2	7,7
14	Dunăre	28	6	21,4	22	78,6	-	-	-	-	-	-
TOTAL		842	264	31,4	388	46,1	133	15,8	31	3,7	26	3,1

Sursa: Administrația Națională „Apele Române”

Harta teritoriilor selectate pentru instruirea reprezentanților parteneriatelor public - private (LEADER)

ANEXA 3A
Raportul de Evaluare Ex Ante

Comisia Europeană

Oficiul EuropeAid Co-Operations

Beneficiari contract cadru – Lot 1
Dezvoltare rurală și securitate alimentară

România

Asistență tehnică pentru evaluarea ex ante a PDR

ROSU39

Raport final

16 mai 2007

DENMARK CONSORTIUM

Parteneri Consorțiu

CONSORȚIU DANEMARCA

Parteneri Consorțiu

NIRAS A/S (fost Scanagri Denmark A/S)
Danemarca

ADE s.a., Belgia

AGROTEC S.p.A., Italia

BRL Ingénierie, Franța

ECORYS, Olanda

Halcrow Group Ltd., Regatul Unit

Oceanic Development, Franța

TYPRA Ingenieros Consultores, Spania

Acest studiu a fost finanțat de Comisia Europeană și executat de partenerii Consorțiului Scanagri Denmark A/S. Opiniile exprimate aparțin consultanților și nu reprezintă poziția oficială a Comisiei Europene sau a Guvernului României.

Pregătit de: Morten KVISTGAARD

**Evaluarea Ex-ante a
Programului Național
de Dezvoltare Rurală 2007-2013
România**

Acronime

€ - Euro

ANCA – Agenția Națională pentru Consultanță Agricolă

AM – Autoritate de Management

APIA – Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură

APDRP – Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit

CCME – Cadrul Comun de Monitorizare și Evaluare

DC 114 – Decizia Consiliului 2006/144/CE din 20 februarie 2006

DG Agri – Direcția Generală pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală, Comisia Europeană

DGDFCP – Direcția Generală Dezvoltare Forestieră și Consolidarea Proprietății

ESM – Evaluare Strategică de Mediu

FEADR – Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală

FEDR – Fondul European pentru Dezvoltare Regională

FSE – Fondul Social European

GAEC – en: Good Agricultural and Environmental Conditions

– ro: Bunele Condiții Agricole și de Mediu

GAL – Grupuri de Acțiune Locală

Ha. – Hectar

INS – Institutul Național de Statistică

IMM – Întreprinderi Mici și Mijloci

LFA – en: Less Favoured Areas

– ro: Zone cu Handicapuri Naturale

Natura 2000 – Rețeaua Europeană de Arie Protejate

M€ – milioane Euro

MAPDR – Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale (în prezent Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale)

Nr. – număr

OCDE – Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare

ONG – Organizații Non Guvernamentale

PAC – Politica Agricolă Comună

PIB – Produs Intern Brut

PDR – Program de Dezvoltare Rurală

PNDR – Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013

PNADR – Planul Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală

PNS/PNSDR – Planul Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013

POS – Program Operațional Sectorial

SAPARD – en: Special pre-Accession Programme for Agriculture and Rural Development

– ro: Programul Special de pre-Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală

SAPS – en: Single Area Payment Scheme

– ro: Schema de Plăți Unice pe Suprafață

SWOT – en: Strengths Weaknesses Opportunities and Threats

– ro: Puncte tari, Puncte slabe, Oportunități și Amenințări

ToR – en: Terms of Reference

– ro: Termeni de Referință

UE – Uniunea Europeană

UE-15 – state membre la 1 ianuarie 1995

UE -25 – state membre la 1 mai 2004

UE -27 – state membre la 1 ianuarie 2007

UDE – Unitate de Dimensiune Economică

VAB – Valoare Adăugată Brută

VAN – Valoare Actualizată Netă

Cuprins

1. Sumar executiv al evaluării ex ante.....	555
2. Introducere	571
3. Evaluarea problemelor pe care ne așteptăm să le abordeze programul preliminar .	573
4. Consistența și obiectivele PNDR	583
5. Evaluarea măsurilor propuse	582
6. Impactul pozitiv și negativ anticipat al măsurilor ce vor fi aplicate	612
7. Valoarea adăugată a implicării Comunității incluzând ajutorul statului.....	644
8. Monitorizare și evaluare.....	647
9 Rețeaua rurală	656
10 Consultare cu partenerii economici și sociali	657
11. Evaluarea Strategica de Mediu (ESM): rezumat non-tehnic.....	660

1. Sumar executiv al evaluării ex ante

Concluziile și recomandările din evaluarea ex ante sunt prezentate pe scurt în acest capitol. În scopul operaționalizării maxime a recomandărilor este inserat un tabel în care se fac referiri la capitolul relevant din PNDR și secțiunea relevantă a raportului de evaluare ex ante.

1.1 Concluzii

Analiza situației curente

PNDR se bazează pe o analiză amănunțită a situației mediului rural din România în prezent. Dezvoltarea țării este semnificativă în acești ani, astfel încât este dificil să se realizeze o analiză recentă care să reflecte procesul rapid de dezvoltare. Recunoaștem acest lucru și apreciem eforturile realizate pentru a utiliza cele mai recente date și statistici disponibile.

Totuși, observăm că unele îmbunătățiri s-ar putea dovedi utile în ceea ce privește unele aspecte de importanță centrală pentru PNDR. Aceste aspecte privesc descrierea și analiza competitivității agriculturii și industriei alimentare din România, activități de inovare, cercetare și dezvoltare și transferul rezultatelor de la universități la utilizatorii din industrie și de la ferme. Aceste informații vor reprezenta o reacție adecvată la cerințele regulamentului de a se avea în vedere obiectivele strategice de la Lisabona.

Apreciem, de asemenea, faptul că analiza se bazează pe indicatori comuni și că liniile de bază sunt definite pentru aproape toți indicatorii. Sugerăm realizarea unui efort suplimentar pentru a asigura includerea și comensurarea tuturor indicatorilor de bază. Mai mult, considerăm că va fi utilă includerea comparațiilor cu puncte de reper internaționale selecționate pentru ca analiza să ofere o imagine clară asupra relațiilor dintre România și UE-15 și UE-25, dacă acest lucru este relevant.

Mai mult, vom aprecia dacă analiza situației curente va fi suplimentată cu considerații privind noul regim al Politicii Agricole Comune și efectele acestui regim asupra PNDR și asupra politicilor de dezvoltare rurală în general.

În final, observăm că în PNDR nu se acordă mare atenție disparităților și cauzelor disparităților între zona rurală și zona urbană, sau la nivel regional în comparație cu nivelul național. Suntem conștienți că disparitățile regionale joacă un rol important și că potențialul de dezvoltare este semnificativ.

SWOT

Analiza SWOT prezentată este, în general, considerată a fi bună. Totuși, considerăm că acest instrument nu este utilizat la întregul său potențial ca instrument de selecție a strategiei. Analiza SWOT urmează doar în oarecare măsură logica acestui instrument pentru a facilita formularea strategiei. Pentru a evidenția și mai mult potențialul SWOT de construire a strategiei, s-ar putea considera includerea unei secțiuni care să reflecte cum punctele tari și slabe interne pe de o parte și oportunitățile și amenințările externe pe de altă parte pot fi transformate în posibile strategii care să asigure că sunt utilizate punctele tari interne, iar punctele slabe interne sunt eliminate, pentru a profita de pe urma oportunităților externe și a face față amenințărilor externe.

Obiectivele PNDR și alocările financiare

PDR 2007-2013 va fi implementat într-o perioadă de schimbări semnificative pentru agricultura și mediul rural din România, întrucât această țară face primii pași pe piața UE iar efectul deplin al reformelor PAC se va resimți în această perioadă. Primele efecte se resimt în acești ani, când au loc schimbări semnificative. De asemenea, creșterea economică a economiei în general are un impact semnificativ asupra sectoarelor agriculturii și economiei rurale în termeni de oportunități și amenințări.

Contextul social și economic global al elaborării PDR 2007-2013 este astfel mai complex decât cel din anul 2000. Noul PDR se concentrează mai ales pe creșterea competitivității și economiei de scară luând în același timp în considerare necesitatea de protejare a naturii, a mediului înconjurător, a resurselor de teren și apă din zona rurală precum și îmbunătățirea calității vieții locuitorilor rurali.

Programul Național de Dezvoltare Rurală din România va pune accent pe aspecte cum ar fi competitivitatea, mediul înconjurător, calitatea vieții rurale, având ca obiective generale:

- Creșterea competitivității sectorului agricol și forestier
- Îmbunătățirea mediului rural
- Îmbunătățirea calității vieții și diversificarea economiei rurale;
- Inițierea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală (LEADER).

Obiectivele generale sunt împărțite într-un număr de obiective strategice care reflectă situația economică locală și regională existentă în zona rurală și provocările care vor urma.

Măsurile din cadrul Axei 1 au drept scop, în primul rând, îmbunătățirea eficienței agriculturii și sectorului forestier pentru a reuși să facă față competiției care rezultă dintr-un mediu deschis al comerțului extern. Rezultatele ar trebui să fie o forță de lucru în agricultură mai bine instruită, cu o structură de vârstă îmbunătățită, o mai bună structură a resurselor funciare, cu ferme de subzistență care intră pe piață, o agricultură comercială modernizată, valoare adăugată mai mare și calitate a produselor îmbunătățită, care vor spori și mai mult productivitatea și competitivitatea sectoarelor agricol și forestier.

Sprijinul va fi orientat în principal spre întreprinderile mici și mijlocii, considerate a fi mai capabile decât marile întreprinderi comerciale să dezvolte produse noi, să valorifice resursele naturale prin inovare și adaptare. Prioritățile alese în cadrul acestei axe iau în considerare atât nevoile de dezvoltare cât și necesitatea de a continua unele din măsurile din perioada de preaderare.

Observăm totuși că, ar trebui făcute unele considerații în ceea ce privește eficiența economică a repartizării unei ponderi relativ mari din alocările Axei 1 pentru fermele de semi-subsistență. Trebuie să ne așteptăm ca aspecte precum competitivitatea, modernizarea și restructurarea să fie aspecte cheie în cadrul acestei axe, dar nu ne așteptăm ca aceasta măsură particulară să contribuie la acest obiectiv general. Dimpotrivă, considerăm că resursele de aici ar putea fi mai bine utilizate pentru alte măsuri care sunt mai în linie cu obiectivul general al PNDR.

Obiectivele măsurilor din cadrul Axei 2 sunt îmbunătățirea mediului rural, sporirea biodiversității prin managementul durabil al resurselor de teren agricol și forestier.

Măsurile includ Zonele Defavorizate (LFA), Natura 2000 și programul de împădurire. Schema LFA are drept scop sprijinirea continuării activității agricole în zonele defavorizate (Less Favoured Areas – LFAs), menținând astfel zona rurală. Schema Natura 2000 vizează fermierii din zonele cu habitate naturale de înaltă valoare. Principalul element al Programului din silvicultură – sprijin acordat împăduririlor – este de asemenea inclus în aceasta axă. Programul va încerca să mențină plantările la un nivel suficient pentru a atinge obiectivele economice și de mediu.

Îmbunătățirea calității vieții în mediul rural, diversificarea economiei rurale, promovarea cunoașterii și îmbunătățirea potențialului uman reprezintă obiectivul strategic al Axei 3. Măsurile au în vedere comunitatea rurală în general, cum ar fi dezvoltarea întreprinderilor rurale pe baza resurselor naturale locale, turism, dezvoltarea satelor și inițiativele privind mediul înconjurător pentru a completa măsurile agricole și a asigura locuri de muncă pentru locuitorii rurali. Aceste măsuri au fost alese în

funcție de punctele slabe existente în zona rurală (cum ar fi veniturile scăzute, dependența excesivă de agricultura de subzistență, deprinderi antreprenoriale scăzute, infrastructura inadecvată) și de punctele tari (resurse naturale îmbelșugate, patrimoniu cultural bogat etc.). Astfel, calitatea vieții în zona rurală ar trebui să se apropie de cea din zona urbană.

Măsurile din cadrul Axei 4 vizează sprijinirea dezvoltării rurale durabile prin îmbunătățirea guvernării locale și promovarea potențialului endogen. Metoda Leader va contribui la realizarea obiectivelor Axelor 1 și 3 prin strategii de dezvoltare locală integrată și acțiuni inovatoare.

În concluzie, putem spune că PNDR este în linie cu PNS și că PNDR reprezintă un document de programare bine structurat cu obiective generale, strategice și specifice clare, până la nivelul măsurilor. Apreciem utilizarea tabelelor și schemelor pentru ilustrarea logicii de intervenție. Totuși, recomandăm, de asemenea, ca tabelele să fie susținute de un text amănunțit care să explice și să justifice intervențiile. Acesta nu este un aspect crucial, dar poate facilita lectura PNDR contribuind totodată la transparența documentului.

În total, PNDR va reprezenta aproape 10.000 milioane € în sprijin public pentru investiții în cadrul sectoarelor, în comparație cu 1.278 milioane € în total cheltuieli publice în cadrul Programului SAPARD. Este o sumă de aproape 8 ori mai mare, care reflectă nevoile României rurale, pe de o parte, dar și o mare provocare pentru a asigura o utilizare adecvată și absorbție a fondurilor pe de altă parte. Se așteaptă ca un total de 12.316 milioane € să fie investiți în cadrul programului 2007 - 2013.

Bilanțul programului este în linie cu cerințele reglementării, deși Axa 2 cu 24,5% este foarte aproape de limita inferioară de 25 % a cheltuielilor publice, excluzând plățile directe complementare. Majoritatea alocărilor sunt pentru Axa 1 cu 42,45%, în timp ce Axelor 3 și 4 le revin 29,7% și respectiv 2,5%.

Alocările sunt în conformitate cu strategia și cu accentul pus în cadrul programului pe modernizarea și restructurarea agriculturii românești, reflectând nevoile urgente ale sectorului. Apreciem alocările relativ înalte pentru Axa 3, făcând ca echilibrul general al programului să fie conform cu intențiile reglementării. De asemenea, alocările pentru Axa 4 sunt conforme cu cerințele existente.

Lecții înșușite

PNDR este pregătit să ia în considerare experiențele relevante din programele anterioare sau în curs. Acesta este în special cazul cuantificării țințelor vizate și al estimării costurilor unitare pentru proiecte și acțiuni, unde sunt utilizate experiențele Programului SAPARD

Totuși, observăm că un aspect ar merita chiar mai multă atenție decât cea acordată până acum în PNDR. Experiențele din implementarea Programului SAPARD indică faptul că aspectele generale care trebuie abordate în programul viitor sunt problema ingineriei financiare și ridicarea restricțiilor care nu sunt necesare în legătură cu absorbția financiară potențială a proiectelor. Deci, sistemul financiar trebuie îmbunătățit pentru a satisface nevoile potențialilor beneficiari. Acest lucru va include utilizarea plăților în avans, contribuții în natură și aranjamente de leasing. Recomandăm folosirea în cea mai mare măsură a acestor experiențe în programul viitor.

Măsuri selectate

PNDR cuprinde 24 de măsuri, ceea ce reprezintă o mare provocare pentru administrația responsabilă cu implementarea programului. Măsurile selecționate sunt toate utile și se adresează nevoilor urgente ale societății rurale, unele mai mult decât celelalte. Comentariile individuale ale măsurilor trebuie citite în textul principal al raportului. Aici vom prelua doar câteva probleme generice.

În general, considerăm că justificarea măsurilor există în descrierile măsurilor și în capitolele strategice generale ale PNDR, dar logica de intervenție este adesea foarte vagă și nu atât de precisă după cum s-ar dori. Logica de intervenție (obiectivele generale, specifice și operaționale care reflectă output-ul, rezultatele și impacturile scontate ale intervenției) nu este descrisă în mod detaliat și coerent.

Indicatorii sunt pregătiți la nivel de output și țintele vizate sunt cuantificate, de asemenea, la nivel de output, iar indicatorii de rezultat și impact sunt difuzi și nu sunt cuantificați în fișele măsurilor. Acest lucru este totuși realizat în capitolul 5 din PNDR; editarea care să facă diferitele secțiuni din PNDR să fie în acord una cu cealaltă s-ar putea dovedi utilă. Pe scurt, fișele măsurilor prezentate în PNDR merită multă atenție pentru a reflecta intențiile măsurii și administrarea planificată a implementării.

Impact scontat

PNDR conține o încercare foarte bună și rar întâlnită de a estima impactul așteptat al programului. Apreciem efortul făcut pentru a da o imagine a scalei rezultatelor și impactului referitor la indicatorii liniilor directe ale Cadrului Comun de Monitorizare și Evaluare.

Evoluțiile recente privind indicatorii principali indică o creștere dramatică a investițiilor din anul 2000 de la 357 M€ până în anul 2004 cu aproape 1.300 M€. Aceste investiții au influențat VAB și output-ul sectorului agricol. Investițiile medii de 100 € în cadrul sectorului generează 1200 € în producție și 700 € în VAB. Această relație între investiții și producție și VAB este stabilă anual pentru perioada începând cu anul 2000. În paralel cu evoluția investițiilor, numărul de persoane ocupate în cadrul sectorului a scăzut de la 3,6 milioane în 2000 la 2,6 milioane în 2004. Această tendință reprezintă o reducere medie anuală de 8 %. În condițiile creșterii VAB, vom avea o creștere a productivității muncii de la 712 €/persoană normă întreagă în 2000 la 3.412 €/persoană normă întreagă în 2004. Creșterea anuală a productivității muncii este de 18,29 %. Legătura între investiții și producție, VAB și productivitatea muncii pot fi utilizate pentru a estima impactul așteptat al investițiilor în cadrul perioadei programului PNDR 2007 –2013.

Investițiile totale în cadrul programului se așteaptă să atingă 12.316 M€. Cu aceste investiții, producția totală în cadrul sectorului va fi de aproape 150.000 M€ în perioada programului, iar VAB se va ridica la 85.000 M€. Această producție va fi posibilă doar în condițiile existenței a 1,7 milioane locuri de muncă pe an din 2007 până în 2013, iar la sfârșitul perioadei vom avea doar 1,5 milioane locuri de muncă din cele 2,3 milioane locuri de muncă estimate pentru 2006 și 2,6 milioane existente în fapt în anul 2004. Aceasta se bazează pe precondiția că doar productivitatea muncii crește, în timp ce nu se observă vreo contribuție semnificativă la productivitatea factorială totală din partea inputului de capital în afară de efectele productivității muncii. Productivitatea muncii va crește la 9.000 €/persoană normă întreagă la sfârșitul perioadei de la 3.400 € în 2004. Productivitatea medie a muncii va fi de 5.000 € / persoană full-time.

Contribuția la creșterea indicatorilor cheie apare ca o combinație a alocărilor pe măsuri în cadrul programului. Am făcut presupunerea că fiecare € alocat fiecărei măsuri contribuie cu același impact.

O consecință dramatică este pierderea de locuri de muncă. Fără îndoială că dispariția locurilor de muncă se va datora restructurării și modernizării sectorului care are loc în acești ani și care se va intensifica în perioada următoare a programului, dar vor fi generate în același timp și noi locuri de muncă. Din Programul SAPARD cunoaștem că investițiile în cadrul măsurii 1.1 au asigurat 50 de locuri de muncă la 1 milion €, Măsura 3.1 a generat 25 locuri de muncă la 1 milion € iar diversificarea a creat 20 locuri de muncă la 1 milion € în total costuri de investiții. Ne putem aștepta la un total de 175.000 locuri de muncă din investițiile în cadrul programului.

O comparație cu impactul scontat inclusă în PNDR indică o destul de mare similaritate între calculele noastre și impactul scontat inserat în PNDR.

Complementaritate

PNDR este în mod evident complementar cu alte intervenții UE în cadrul fondurilor structurale. Obiectivele generale ale PNDR sunt în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 și în principiu respectă liniile strategice comunitare care schițează principiile generale de asistență. Această complementaritate și conformitate este afirmată în PNS în termeni generali.

Din evaluarea de către noi a măsurilor individuale remarcăm faptul că liniile de demarcare nu sunt clar indicate. Nu este clar pentru noi dacă liniile de demarcare sunt pregătite în realitate dând

posibilitatea potențialului beneficiar să vadă unde să solicite un proiect specific, ori în cadrul PNDR ori în cadrul altor programe. Recomandăm o dezvoltare a liniilor de demarcare în PNDR ca atare precum și în descrierea măsurilor.

Cadrul administrativ

În conformitate cu cerințele Regulamentului (CE) nr. 1698/2005, a fost construit un sistem administrativ, descris în Capitolele 11 și 12 ale PNDR. Sistemul se bazează pe structurile existente ale MAPDR, incluzând Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP – fosta Agenție SAPARD), Agenția de Plăți și Intervenții în Agricultură (APIA) și Direcția Generală pentru Dezvoltare Forestieră și Consolidarea Proprietății (DGDFCP).

Înainte de lansarea noului PNDR, AM ar trebui să se încredințeze că APDRP, APIA și DGDFCP au pregătit și simulat sistemul de implementare bazat pe tehnologia informației, și că toate procedurile necesare sunt aplicabile, funcționale și bine-definite. Deoarece pe moment sistemul informatic nu este finalizat, ar trebui acordată atenție proiectării sale, pentru a permite colectarea datelor pentru toate nivelurile și organismele de implementare și a putea genera în mod automat diferite tipuri de rapoarte. Ar putea fi, de asemenea, realizată o aplicație pentru beneficiari, pentru a le permite să depună datele de monitorizare în format electronic.

Mai departe, observăm că monitorizarea și evaluarea descrise respectă cerințele, dar vrem să subliniem că sistemul depinde de formulare de cerere bine elaborate, șabloane de raportare și de un sistem informatic care să sprijine utilizarea acestor formulare.

Planul de informare inclus în PNDR se adresează beneficiarilor publici și privați și va fi implementat utilizând diferite mijloace, inclusiv scrisori de informare adresate potențialilor beneficiari. Pentru a obține rezultate maxime, planul va fi îmbunătățit pe baza rezultatelor de implementare. După cum s-a observat din fostul Program SAPARD, există nevoia ca activitățile de informare să fie bine structurate și să existe o abordare coerentă la nivelul întregii țări. Ar trebui pregătite structurile de implementare la nivel de județ. Dacă acest lucru este considerat oportun, să se dezvolte mai mult calificarea specifică a experților județeni pentru a îmbunătăți contactul cu beneficiarii / potențialii beneficiari, să li se asigure consultanță acestora din urmă în legătură cu oportunitățile programului în contextul dezvoltării mediului de agri-business la nivel județean, național și european.

Obiectivele și activitățile Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală sunt descrise în cadrul PNDR asigurându-se o bună informare privind proiectarea rețelei rurale și cadrul său organizatoric. Volumul financiar alocat rețelei este realist. Vor fi alocați 7,5 milioane € pentru înființarea și funcționarea rețelei, ca și pentru implementarea planului de acțiune.

Consultarea actorilor implicați

Considerăm că procesul descris de consultare a actorilor implicați s-a desfășurat în mod adecvat. Acest proces, în general, a fost util iar contribuția grupurilor de lucru a fost preluată în cadrul măsurilor. Suntem convinși că procesul a contribuit în mod pozitiv la formularea măsurilor individuale. Totuși, considerăm că sunt câțiva actori implicați importanți care au lipsit de pe lista de participanți și am considera că este important să includem în capitolul PNDR motivul pentru care unii dintre acești actori implicați nu au participat.

Evaluarea Strategică de Mediu

Evaluarea Strategică de Mediu (ESM) a Planului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) a fost pregătită în conformitate cu cerințele Directivei Europene SEA 2001/42/CE și ale Hotărârii Guvernului 1076/ 2004 care transpune prevederile directivei mai sus menționate.

Evaluarea a indicat contribuția diferită a axelor la atingerea obiectivelor de mediu relevante. Astfel:

Axa 1 contribuie în mod semnificativ la:

- Îmbunătățirea comportamentului proactiv al populației;
- Îmbunătățirea stării de sănătate a populației;
- Menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare.

Axa 2 va contribui în mod deosebit la:

- Conservarea habitatelor speciilor sălbatice;
- Menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare;
- Protecția peisajului natural;
- Menținerea biodiversității în zonele protejate;
- Protecția solului împotriva eroziunii.

Axa 3 va produce efecte pozitive în următoarele domenii:

- Dezvoltarea turismului durabil;
- Îmbunătățirea stării de sănătate a populației;
- Facilitarea utilizării resurselor regenerabile;
- Utilizarea practicilor tradiționale;
- Menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare;
- Diminuarea poluării punctiforme și difuze a apei.

Axa 4 va avea o contribuție pozitivă directă la îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile.

În concluzie, apreciem că implementarea PNDR va avea un efect pozitiv asupra mediului înconjurător, în special în spațiul rural românesc, cu o contribuție semnificativă la dezvoltarea durabilă a acestui spațiu. Se poate afirma că acest program va permite dezvoltarea socială și economică a spațiului rural românesc prin consolidarea și protejarea temeliei sale naturale.

1.2. Recomandări

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
Probleme generale și încrucișate				
1.	3.2	Situația curentă	Se observă inconsistență în descrierea situației curente privind nivelul indicatorului VAB, a se vedea paginile 7, 8 și 25. Se recomandă alinierea.	3
2.	3.2	Situația curentă	Analiza capitolului privind situația nu conține o descriere a efectelor așteptate ale Politicii Agricole Comune. Probabil ar fi util pentru program să se includă o scurtă prezentare a contextului în care este realizat PDR (economie cu creștere rapidă, principalele schimbări din sectorul agricol datorate efectelor PAC, Pilonul 1). Acest lucru ar pregăti o mai bună înțelegere a strategiei alese.	3
3.	3.2	Situația curentă	Se recomandă o definiție clară și accentuarea faptului că inovația este diferită de modernizare și ca atare este un element nou în programul 2007-2013 în comparație cu programele anterioare. Ar trebui descrise sistemele de inovație, cercetare și dezvoltare.	3
4.	3.2	Situația curentă	Datele statistice privind dimensiunea economică a exploatațiilor nu se referă la categoriile alese pentru sprijin financiar în cadrul măsurii (2-16 UDE) afirmându-se că ‘segmentul de exploatații luat în considerare pentru sprijin va include exploatații cu dimensiuni de 2-6 UDE’. Acest lucru ar trebui corectat. <i>Coloana vertebrală</i> a dezvoltării viitoare a sectorului agricol din România se așteaptă a fi fermele comerciale familiale. Totuși, considerăm că este dificil să obținem o imagine clară a acestui segment al sectorului comparativ cu fermele de subzistență și semi-subzistență pe de o parte și unitățile cu personalitate juridică pe de altă parte. Recomandăm ca această imagine să fie mai clară.	3
5.	3.2	Situația curentă	Aspectele referitoare la utilizarea serviciilor de consultanță nu sunt explicit menționate nici în analiza SWOT (deși ele sunt indirect legate de nivelul scăzut al instruirii fermierilor), nici în capitolul care descrie situația curentă. Există o descriere bună a acestui tip de intervenție în motivația măsurii (incluzând aspecte referitoare la noul context PAC), care ar trebui inclusă atât în analiza SWOT cât și în descrierea situației curente pentru a asigura coerența necesară. Se recomandă realizarea acestui lucru.	3
6.	3.2	Situația curentă	Includerea aspectelor privind noul context creat de efectele noii PAC (eco-condiționalitatea, GAEC – Bunele Condiții Agricole și de Mediu, SAPS – schema plăților unice pe suprafață, etc.) atât în analiza SWOT cât și în capitolul cu descrierea situației curente pentru asigurarea coerenței cu măsurile 121 modernizarea exploatațiilor agricole; 112 stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural, etc.	3

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
7.	3.2	Situația curentă	Interpretarea potrivit căreia cel mai mare procent al populației în cadrul categoriei de vârstă 30-34 ani (în 2005) s-ar datora găsirii unor perspective mai bune în mediul rural ar trebui poate coroborată cu efectele politicii demografice din timpul regimului comunist (1967,1968).	3
8.	3.2	Situația curentă	Luând în considerare infrastructura de bază insuficientă sau chiar lipsa acesteia, este important să oferim informații legate de infrastructura legată de tehnologia informației (Internet), iar promovarea dezvoltării acesteia ar trebui considerată în contextul măsurilor din cadrul Axelor 3 și 4 (criterii de selecție etc.) ca unul dintre cele mai importante instrumente, în special pentru zonele îndepărtate.	3
9.	3.3	SWOT	Se recomandă verificarea listelor prezentate în contextul SWOT în scopul asigurării consistenței cu capitolul care descrie situația curentă.	3
10.	3.3	SWOT	Pentru creșterea utilității analizei SWOT recomandăm crearea unei ierarhii a punctelor tari și a punctelor slabe, în funcție de importanța acestora. Acest lucru va fi foarte util mai departe în PDR, în formularea în mod transparent a strategiei, alegând cele mai urgente și importante aspecte care trebuie rezolvate.	3
11.	3.4	Disparități regionale	Recomandăm îmbunătățirea descrierii disparităților și ale cauzelor acestora: urban – rural, național – regional, național – internațional.	3
12.	4.2	Ierarhia obiectivelor	Considerăm că PNDR este în linie cu PNS și reprezintă o un document de programare bine structurat, cu obiective generale, strategice și specifice clare, până la nivelul măsurilor. Apreciem utilizarea tabelelor și schemelor pentru a ilustra logica de intervenție. Totuși, recomandăm ca tabelele să fie sprijinite de un text detaliat care explică și justifică intervențiile. Acest aspect nu este crucial, dar poate facilita lectura PNDR.	4
13.	4.3	Consistența obiectivelor programului cu analiza și SWOT	Obiectivele reflectă punctele tari și slabe prezentate în cadrul SWOT, dar legătura dintre ele ar putea fi explicată mai detaliat. Strategia aleasă va fi mai clară și mai transparentă prin includerea oportunităților, amenințărilor și forțelor motrice la sfârșitul capitolului 3. Legătura între fișele măsurilor și ierarhia obiectivelor programului este satisfăcătoare în mare măsură, dar ar putea fi îmbunătățită pentru unele măsuri (ex. Măsurile LEADER) luând în considerare comentariile din capitolul următor. Se recomandă luarea în considerare acestui fapt.	4

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
14.	4.3	Consistența obiectivelor programului cu analiza și SWOT	Am dori să subliniem faptul că analiza SWOT urmează doar într-o oarecare măsură logica acestui instrument în vederea facilitării formulării strategiei. Pentru a evidenția și mai mult potențialul SWOT de construire a strategiei s-ar putea considera includerea unei secțiuni care să reflecte cum punctele tari și slabe interne pe de o parte și oportunitățile și amenințările externe pe de altă parte pot fi transformate în posibile strategii care să asigure că sunt utilizate punctele tari interne iar punctele slabe interne sunt eliminate, pentru a profita de pe urma oportunităților externe și a face față amenințărilor externe.	4
15.	4.4	Indicatori de bază și de impact	Obiectivele și indicatorii de bază contextuali au fost definiți și cuantificați pentru toate măsurile programului pe baza CCME, dar totuși nu sunt prezentați în fișa măsurii așa cum recomandă liniile orientative. Ar fi recomandabil – bineînțeles dacă este posibil – să se identifice datele de bază pentru restul de indicatori și inserarea lor conform structurii fișei măsurii recomandate pentru fiecare măsură.	4
16.	5.1	Lecții înșușite	Experiențele din implementarea programului SAPARD indică faptul că aspectele generale care trebuie abordate în programul viitor sunt problema ingineriei financiare și ridicarea restricțiilor care nu sunt necesare în legătură cu absorbția financiară potențială a proiectelor. Deci, sistemul financiar trebuie îmbunătățit pentru a satisface nevoile potențialilor beneficiari. Acest lucru va include utilizarea plăților în avans, contribuții în natură și aranjamente de leasing. Recomandăm folosirea în cea mai mare măsură a acestor experiențe în programul viitor.	5
Axa 1 Măsuri				
17.	5.2	Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	În motivația măsurii nu se face vreo referire la nivelul educațional al populației ocupate în sectorul agricol și forestier. Nu se fac referiri la noul mediu, cu plăți directe decuplate, încurajând un regim al afacerilor orientat spre piață și cerințe pentru o gamă largită de calificări de management și economice. Recomandăm includerea acestei motivații în justificările măsurilor.	5
18.	5.2	Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	Este de recomandat pregătirea unei prezentări clare a ierarhiei obiectivelor pentru măsură.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
19.	5.2	Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	În secțiunea care descrie acțiunile, există o inconsecvență: în primul paragraf se afirmă că măsura va contribui la îmbunătățirea și perfecționarea cunoștințelor (2 tipuri de cursuri); în al doilea paragraf se spune că acțiunile vor fi de inițiere, specializare/îmbunătățire și perfecționare (3 tipuri de cursuri).	5
20.	5.2	Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	Am remarcat unele ezitări în definirea cu claritate a persoanelor care sunt beneficiarii acestei măsuri. Se recomandă definirea clară.	5
21.	5.2	Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe	De asemenea, nu există vreo cuantificare a indicatorilor de impact, însemnând valoarea adăugată adițională netă și productivitatea muncii. Se recomandă îmbunătățirea ierarhiei obiectivelor și aplicarea țințelor cuantificate în tabelul cu indicatori. Poate va fi necesară o cuantificare suplimentară.	5
22.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Principala problemă la care se adresează măsura nu este ca atare descrisă în motivația pentru intervenție. Recomandăm includerea unei justificări a măsurii în fișa măsurii.	5
23.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Ar fi fost mai util să se definească mai clar indicatorii operaționali și să se specifice dacă măsura va compensa costul stabilirii sau parțial cofinanța modernizarea fermelor. Recomandăm realizarea acestui lucru.	5
24.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Obiectivele măsurii nu sunt cuantificate, cu excepția inputului și output-ului în termeni de număr de tineri fermieri asistați. Se recomandă acest lucru.	5
25.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Nu există ținte vizate definite pentru indicatorii de impact și de rezultat. De asemenea, nu există date numerice privind tipurile de sectoare agricole afectate de implementarea măsurii. Probabil, acest lucru explică de ce nu este cuantificată creșterea anticipată a VAB în exploatațiile asistate nici creșterea economică așteptată și nici creșterea productivității muncii. Dacă este posibil, se recomandă realizarea acestui lucru.	5
26.	5.2	Pensionarea timpurie a fermierilor și a lucrătorilor agricoli	Obiectivele sunt prezentate la modul general și descrise într-un mod care ar putea fi considerat ca depășește aria de aplicare a măsurii. De exemplu, este îndoielnic că o schimbare structurală semnificativă în agricultura României va fi rezultatul acestei măsuri și este, de asemenea, îndoielnic dacă măsura contribuie la inovare și diversificare la fermă în viitor. Recomandăm reformularea.	5
27.	5.2	Pensionarea timpurie a fermierilor și a lucrătorilor agricoli	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Se recomandă realizarea acestui lucru.	5
28.	5.2	Utilizarea serviciilor de consiliere	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generale, specifice, operaționale) și s-ar putea considera revizuirea acesteia pentru a prezenta logica de intervenție mai bine și în conformitate cu indicatorii propuși în ultima secțiune a fișei măsurii, ceea ce este recomandat.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
29.	5.2	Utilizarea serviciilor de consiliere	Obiectivele prezentate în ierarhie nu sunt cuantificate.	5
30.	5.2	Modernizarea exploatațiilor agricole	Deoarece structura și terminologia logicii de intervenție este crucială în multe aspecte ale implementării programului (formularea țințelor cuantificate, indicatori, monitorizare și evaluare) se recomandă reorganizarea descrierii obiectivelor în conformitate cu această logică = obiective generale, specifice și operaționale	5
31.	5.2	Modernizarea exploatațiilor agricole	În ceea ce privește obiectivele de la punctul b) prezenta formulare indică faptul că sprijinul financiar vizează introducerea de noi tehnologii și inovarea având drept scop îmbunătățirea calității și producția ecologică. Această formulare ar putea fi înțeleasă în asemenea mod încât să se creadă că doar producția ecologică este eligibilă pentru sprijin. Nu este probabil cazul, iar acest lucru ar trebui clarificat. Se recomandă ca obiectivele prezentate în cadrul măsurii să fie cuantificate.	5
32.	5.2	Modernizarea exploatațiilor agricole	Se recomandă cuantificarea indicatorilor de rezultat și de impact.	5
33.	5.2	Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	Se recomandă ca ierarhia obiectivelor să respecte terminologia uzuală (generale, specifice, operaționale).	5
34.	5.2	Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	Se recomandă cuantificarea obiectivelor prezentate în măsură.	5
35.	5.2	Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	Se sugerează să se parcurgă încă o dată indicatorii și se cuantifice acei indicatori care nu au fost încă cuantificați.	5
36.	5.2	Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor care nu este prea clar descrisă și nu sunt cuantificate. Totuși, tabelul indicatorilor din fișa măsurii include unele ținte, care ar putea fi asimilate cu obiectivele măsurii. Se recomandă cuantificarea ierarhiei obiectivelor.	5
37.	5.2	Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii	Indicatorii și țintele nu sunt cuantificate deloc, cu excepția indicatorului de output, numărul de acțiuni sprijinite (2.401) și volumul total al investițiilor (634.769.915 €). Experiența câștigată prin programele naționale și ale Băncii Mondiale ar trebui utilizată pentru a cuantifica indicatorii. Acest lucru este recomandat.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
38.	5.2	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență	Ierarhia obiectivelor nu este completă în sensul că fișa măsurii specifică doar obiectivele generale ale măsurii, și anume sprijinirea fermelor de semi-subsistență pentru a fi viabile din punct de vedere economic și ferme competitive, ceea ce va fi dificil de realizat, a se vedea mai sus. Distincția între obiectivele a) și b) nu este clară, și se poate renunța la obiectivul b), deoarece acesta este acoperit de obiectivul a). Nu sunt prezentate obiective specifice, și nici operaționale, deși este indicat numărul preconizat de beneficiari. Secțiunea <i>Aria de aplicare</i> introduce noi obiective, dar nu este clar cum aceste noi obiective se leagă de obiectivele generale descrise în secțiunea Obiective a măsurii. Se pare că există suprapuneri între diferitele obiective. Se recomandă ca măsura să vizeze ferme care se încadrează în limita superioară de UDE, de exemplu 10 – 16 UDE pentru a crește șansele de reușită în transformarea fermelor în ferme familiale comerciale.	5
39.	5.2	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență	Se indică, că un pachet de acțiuni de sprijin va fi disponibil pentru beneficiari cuprinzând în special măsuri în cadrul Axei 1. Nu este clar cum ar trebui utilizat și administrat acest pachet. Se recomandă clarificarea urgentă a acestui aspect.	5
40.	5.2	Înființarea grupurilor de producători	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Se sugerează realizarea acestui lucru.	5
41.	5.2	Înființarea grupurilor de producători	Indicatorii de rezultat și de impact nu sunt cuantificați în fișa măsurii. Se recomandă realizarea acestui lucru.	5
5.2				
5.2				
Axa 2 Măsuri				
42.	5.2	Plăți Natura 2000 și plăți legate de Directiva 2000/60/CE	Măsura conține indicatori de output, rezultat și impact. Nici un indicator nu este cuantificat. Se recomandă realizarea acestui lucru dacă este posibil.	5
43.	5.2	Plăți Natura 2000 și plăți legate de Directiva 2000/60/EC	Rezultatul și impactul anticipat sunt prezentate în tabelul cu indicatori. Aceștia nu sunt cuantificați și se recomandă realizarea acestui lucru.	5
44.	5.2	Plăți de agro-mediu	Recomandăm includerea unei analize a agriculturii ecologice din punct de vedere al pieței în cadrul PNDR.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
45.	5.2	Plăți de agro-mediu	Există aparent o suprapunere la investițiile din cadrul măsurii 121 privind conversia la agricultura ecologică. S-ar putea considera evitarea acestei suprapuneri scoțând sprijinul pentru conversia la agricultura ecologică din măsura 121.	5
46.	5.2	Prima împădurire a terenurilor agricole	Nu sunt prezentate ținte vizate și nici cuantificarea obiectivelor. Se recomandă să se facă acest lucru.	5
47.	5.2	Prima împădurire a terenurilor agricole	Recomandăm includerea indicatorilor de impact asupra mediului înconjurător și peisajului.	5
48.	5.2	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	În momentul de față nu sunt disponibile ținte și cuantificarea obiectivelor. Se sugerează să se rezolve aceste aspecte.	5
49.	5.2	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	Măsura nu are indicatori și output-uri și se simte nevoia de indicatori de impact asupra mediului și peisajului.	5
50.	5.2	Plăți Natura 2000	Nu este clar cum Natura 2000 și acoperirea cu păduri se condiționează reciproc. Argumentarea ar putea fi îmbunătățită pentru a se înțelege mai bine legătura între ele.	5
51.	5.2	Plăți Natura 2000	Nu există o ierarhie a obiectivelor. Obiectivul este formulat în cadrul unui paragraf mai mare care oferă informații privind suprafața eligibilă (situri Natura 2000) și intenția de a compensa pierderile datorită necesității de a se conforma cu legislația de mediu. Mai mult, obiectivul nu este cuantificat. Se referă la o suprafață (suprafața împădurită în cadrul siturilor Natura 2000) care este necunoscută încă. Se recomandă să se facă acest lucru.	5
52.	5.2	Plăți Natura 2000	Măsura conține indicatori de output, rezultat și impact. Nici unul din indicatori nu este cuantificat. Se recomandă realizarea acestui lucru.	5
Axa 3 Măsuri				
53.	5.2	Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole; sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia referitoare la obiectivele generale, specifice, operaționale, iar acest lucru ar putea fi util pentru a descrie mai bine logica de intervenție a măsurii. Obiectivele nu sunt cuantificate.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
54.	5.2	Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole; sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi	La demarcația cu Axa 1 a PNDR se face referire la proiecte integrate. Ce înseamnă acest lucru și cum ar trebui gestionată problema ? Este necesară și recomandată clarificarea.	5
55.	5.2	Încurajarea activităților turistice	Obiectivele nu sunt cuantificate și se recomandă realizarea acestui lucru.	5
56.	5.2	Încurajarea activităților turistice	Al doilea indicator de rezultat prezentat în descrierea măsurii este „numărul total de locuri de muncă create”. Sugerăm să fie înlocuit cu indicatorul „creșterea venitului din turism” din două motive : un indicator similar este de asemenea prezentat ca indicator de impact; indicatorul privind creșterea venitului pe turist pe zi este foarte relevant în aprecierea nivelului de atractivitate al unei zone și ar corespunde mai bine obiectivelor acestei măsuri.	5
57.	5.2	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale	Obiectivele nu sunt cuantificate. Se recomandă cuantificarea obiectivelor. Indicatorii pentru măsură există (de output, rezultat, și de impact). Indicatorii nu sunt cuantificați, dar sunt adecvați pentru monitorizare și evaluare. Se recomandă cuantificarea indicatorilor.	5
58.	5.2	Dobândire de competențe, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Totuși, tabelul cu indicatorii include unele ținte, care ar putea fi asimilate cu obiectivele măsurii.	5
Axa 4 Măsuri				
59.	5.2	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Există nevoia unei prezentări îmbunătățite a acestei noi abordări în motivația fișei măsurii pentru a prezenta mai bine ideile sale de bază. Metoda LEADER este o procedură nouă pentru România și pentru moment se cunosc puține lucruri despre aplicația practică și acest lucru ar putea fi un factor obstructiv în implementarea sa.	3
60.	5.2	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (obiective generale, specifice, operaționale) și nu există cuantificare. Recomandăm realizarea acestui lucru.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
61.	5.2	Implementarea proiectelor de cooperare	Sunt dezvoltați indicatorii pentru măsură (de output, rezultat și impact). Doar indicatorii de output sunt cuantificați. Se recomandă efectuarea remediilor necesare.	5
62.	5.2	Implementarea proiectelor de cooperare	Indicatorii de rezultat constau în „numărul total de locuri de muncă create”. Procesul de cooperare asigură atât rezultate tangibile cât și intangibile, iar generarea locurilor de muncă ar putea fi într-adevăr un rezultat tangibil. Dar am putea de asemenea adăuga aici: tehnologii nou dezvoltate (nr.), îmbunătățirea accesului pe piață, creșterea productivității muncii, etc.	5
63.	5.2	Funcționarea grupurilor de acțiune locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului	Obiectivele nu sunt cuantificate, se recomandă realizarea acestui lucru.	5
Probleme generale și încrucișate				
64.	7	Linii de demarcație	Recomandăm o îmbunătățire a liniilor de demarcație în PNDR, precum și în descrierea măsurilor.	7
65.	7.3	Ajutor al statului	PNDR conține o referire explicită la ajutorul de stat și regulile competiției, dar nu este anexată în program o listă a schemelor de ajutoare autorizate. Dacă schemele de ajutoare de stat sunt planificate, atunci acest lucru trebuie notificat și justificat.	7
66.	8.1	Monitorizare și evaluare	Se recomandă ca cererile financiare și de plată să fie depuse la nivel de județ. De asemenea se recomandă ca întreaga corespondență cu beneficiarii care trebuie să aibă loc la nivel județean, național și regional să se desfășoare între beneficiari și nivelul județean. Dacă acest lucru este deja asigurat în procedurile stabilite, ar putea fi util să se menționeze în capitolul privind administrația.	8
67.	8.1	Monitorizare și evaluare	Pentru a avea mai multe informații privind eficiența sistemului de implementare propus, ar fi recomandat să se descrie în capitolul 11 din PNDR organizarea apelurilor de propuneri și timpul de evaluare / procesare avut în vedere pentru fiecare tip de cerere.	8
68.	8.1	Monitorizare și evaluare	Pentru a evita confuziile, dacă procedura Organismului Coordonator menționează că managementul APDRF nu intervine deloc în această activitate, câteva detalii ar putea fi oferite în capitolul 11.	8
69.	8.1	Monitorizare și evaluare	Pentru a asigura că Autoritatea Competentă este gata să realizeze sarcinile cerute, este recomandat să se ofere mai multe detalii în capitolul 11, la fel ca în cazul tuturor celorlalte organisme.	8
70.	9.1	Rețeaua rurală	Recomandăm ca MAPDR să se asigure că toate regiunile au reprezentanți în cadrul rețelei, și nu numai unele dintre ele.	9

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
71.	10.3	Rezultatele procesului de consultare	În general, considerăm că procesul de consultare este bine descris, cuprinde multe detalii, și recomandăm adăugarea Termenilor de Referință (ToR) pentru grupurile de lucru și pentru grupul coordonator ca anexe la PDR.	10
72.	10.3	Rezultatele procesului de consultare	Programul nu raportează comentariile primite prin dezbaterile publice privind în ce măsură punctele de vedere și sfaturile primite au fost acceptate și incluse în program. Recomandăm ca aceste aspecte să fie raportate în cadrul capitolului respectiv. În final, recomandăm explicarea selectării actorilor implicați în grupurile de lucru, și motivul pentru care nu au participat organizațiile centrale ale fermierilor.	10

2. Introducere

Capitolul introductiv al raportului de evaluare ex ante include următoarele secțiuni:

- **Scopul acestui raport**
- **Structura acestui raport**
- **Sursele principale de documentare și informare pe care se bazează**

2.1. Scopul raportului

Obiectivul evaluării ex-ante este prezentat în caseta de mai jos.

Caseta 1: Obiectivele exprese ale evaluării ex ante

Așa cum se specifică în Articolul 85 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005,

Evaluarea ex ante va reprezenta o parte din cadrul elaborării fiecărui program de dezvoltare rurală și va urmări optimizarea alocării resurselor bugetare și îmbunătățirea calității programării. Va identifica și evalua:

- *Necesitățile pe termen mediu și lung;*
- *Obiectivele ce trebuie realizate;*
- *Rezultatele anticipate;*
- *Țintele cuantificate, în special în termenii impactului în relație cu situația de bază;*
- *Valoarea adăugată a Comunității;*
- *Măsura în care au fost luate în considerare prioritățile Comunității;*
- *Lecțiile învățate din perioada de programare anterioară;*
- *Calitatea procedurilor de implementare, monitoring, evaluare și management financiar.*

Logica de programare care stă la baza Regulamentelor (CE) nr. 1085/2006 și nr. 1698/2005 precum și liniile directoare ajutătoare și instrucțiunile pregătite de CE pot fi ilustrate ca în figura de mai jos. Această logică de programare a Uniunii Europene a fost elaborată și îmbunătățită în decursul anilor, totuși logica de bază a rămas aceeași. Personalul ministerial din cadrul MAPDR ar putea să recunoască logica din prezentarea realizată în perioada Misiunii inițiale privitoare la ceea ce „trebuie să ne așteptăm de la o evaluare ex ante”. Această logică este prezentată mai jos ca o ilustrare a principalilor pași care trebuie făcuți și a elementelor care trebuie incluse în cadrul PNDR.

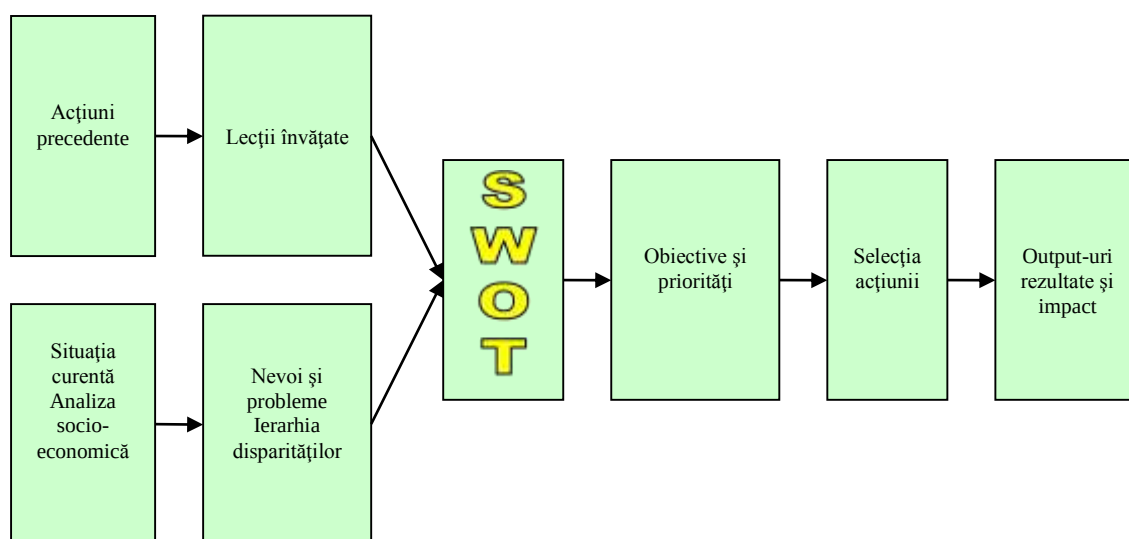

Figura 1: Logica de programare

Figura reliefează logica secvențială și aspectele care trebuie acoperite în procesul de programare. În cele ce urmează, vom evalua, ca parte a analizei ex- ante, în ce măsură această versiune preliminară a PNDR se conformează cerințelor logicii de programare.

Evaluarea ex- ante a fost realizată ca un proces reiterativ între MAPDR și echipa de evaluare ex- ante inițiat în septembrie 2006. Evaluatorii ex ante s-au aflat în dialog strâns cu MAPDR și mai multe misiuni, întâlniri asistență continuă, precum și comentarii și prezentări au fost realizate pentru a îmbunătăți și întări procesul de programare a PNDR 2007- 2013 pentru România. În ciuda acestei abordări reiterative, noi suntem, ca și evaluatori externi, pe deplin responsabili pentru rezultatul evaluării și conținutul prezentului raport.

2.2. Structura raportului

Raportul este structurat în acord cu liniile directoare ale evaluării ex ante. Capitolul 3 care evaluează analiza PDR a situației prezente, analiza SWOT și clasificarea necesităților și disparităților urmează capitolului introductiv. Capitolul 4 conține o evaluare a obiectivelor programului, iar capitolul 5 evaluează măsurile individuale selectate în cadrul PDR. Capitolul 6 răspunde întrebărilor de evaluare legate de eficacitatea costurilor programului și analizează impactul pozitiv și negativ anticipat ale PDR. Capitolul 7 acoperă problema valorii adăugate a intervenției. Capitolul 8 acoperă cadrul administrativ incluzând sistemul de evaluare și monitorizare, iar rețeaua rurală este evaluată în capitolul 9. Capitolul 10 schițează procesul de consultare cu actorii implicați, iar capitolul 11 se concentrează asupra principalelor rezultate ale Evaluării Strategice de Mediu (ESM) prezentate în așa numitul rezumat non-tehnic. Raportul ESM integral este atașat ca anexă.

Ar trebui subliniat că acest raport este posibil să nu acopere toate informațiile detaliate subliniate în documentul de lucru privind evaluarea fișelor măsurilor și raportul ESM. Prin urmare este recomandat ca personalul responsabil de axă / măsură să citească comentariile relevante cu mare atenție.

2.3. Principalele surse de documentare și informare

Evaluarea se bazează pe două documente principale:

- Planul Național Strategic, martie 2007, în limba engleză (denumit mai jos PNS) și
- Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013, aprilie 2007, în limba română (denumit mai jos PNDR).

Câteva capitole din PNDR au fost disponibile în limba engleză. Este vorba în primul rând de descrierea fișelor individuale ale măsurilor. Evaluarea noastră a măsurilor se bazează pe versiunea în limba engleză a măsurilor din martie 2007.

Ambele documente (PNS și PNDR) trebuie să se conformeze Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 din 20 septembrie 2005 privind sprijinul acordat dezvoltării rurale de către Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) (denumite mai jos RC sau simplu reglementare) și Deciziei Consiliului 2006/144/CE din 20 februarie 2006 privind Liniile Directoare Strategice de dezvoltare rurală (perioada de programare 2007 - 2013) (denumite mai jos DC 144).

Evaluarea ex- ante se bazează pe Cadrul Comun de Monitorizare și Evaluare a Dezvoltării Rurale 2007-2013 (CCME) care include liniile directoare pentru Evaluarea ex- ante, septembrie 2006, în continuare denumite liniile directoare ex ante.

Mai mult, evaluarea se bazează pe numeroase rapoarte, studii, evaluări, etc. etc. realizate de către consultanți și luate în considerare în evaluarea noastră. Am utilizat, de asemenea, datele statistice oficiale naționale de câte ori a fost posibil.

În final, evaluarea ex- ante se bazează pe evaluările ex- ante din alte țări ca și pe experiența noastră în evaluarea ex- ante a programelor 2000-2006, în esență urmând aceleași proceduri și cerințe privind conținutul evaluării.

3. Evaluarea problemelor pe care ne așteptăm să le abordeze programul preliminar

3.1. Introducere

Acest capitol tratează o gamă de sub întrebări incluse în liniile directoare ale evaluării ex- ante. Toate sub-întrebările se referă la întrebarea de evaluare globală: care sunt problemele pe care trebuie să le abordeze PDR. Sub-întrebările sunt următoarele:

- Care sunt problemele, riscurile și necesitățile din România, în termenii criteriilor sociale, economice și de mediu?
- Care sunt forțele de acțiune, punctele forte și oportunitățile din domeniul programului care privesc România?
- Care sunt cauzele disparităților identificate?
- Care sunt grupurile țintă concrete și care sunt necesitățile lor?
- Ce probleme nu vor fi abordate de implementarea programului?

Analiza situației curente este inclusă în PDR în capitolul 3 și va reprezenta baza pentru evaluare cu referire la aspectele specifice acoperite în cadrul analizei.

3.2 Analiza situației curente

Programul de Dezvoltare Rurală din România reflectă prioritățile definite în cadrul „Liniilor directoare strategice Comunitare pentru politica de dezvoltare rurală” pentru perioada de programare 1 ianuarie 2007 - 31 decembrie 2013” precum și prioritățile prevăzute în cadrul Planurilor Strategice Naționale pe baza Liniilor directoare strategice Comunitare, identificând strategiile naționale.

Acest capitol oferă informații extensive și un cadru general de analiză privind sectorul agricol, starea prezentă a mediului și economia rurală. Descrierea se bazează pe „indicatorii obiectivi de bază și cei referitori la context”, așa cum se definește de către Comisie în Nota G orientare CCME.

Totuși, analiza situației curente se referă rar la comparațiile internaționale. În absența lor, nu este evident dacă pentru unele aspecte există un deficit și care este mărimea acestuia. Pentru o mai bună înțelegere ar putea fi util să includem în textul acestui capitol date comparative din UE-25 și UE 27 (de exemplu privind productivitatea muncii în agricultură, „formarea de capital fix brut” în agricultură).

Am observat de asemenea unele inconsecvențe în cadrul descrierii situației curente în ceea ce privește nivelul indicatorului VAB, prezentat o dată pentru anul 2005 și apoi pentru anul 2004 (și acesta cu valori diferite pe pagini diferite - vezi paginile 7, 8 și 25).

Capitolul referitor la starea analizei nu conține o descriere a efectelor anticipate ale Politicii Agricole Comune. Ar fi probabil util pentru program se includă o scurtă prezentare a contextului în care se realizează PDR (economie cu creștere rapidă, principalele modificări ale agriculturii datorită efectelor PAC, Pilonul 1). Aceasta ar putea pregăti o mai bună înțelegere a strategiei alese.

Apreciem îmbunătățirile descrierii situației curente în comparație cu versiunile anterioare incluse în PNS, și recunoaștem de asemenea că versiunea PNDR se aliniază versiunii din PNS.

Ar putea fi util să se mai includă câteva aspecte ca o reflecție asupra comentariilor noastre anterioare.

- 1) **Comerțul internațional și competitivitatea exportului românesc.** (pagina 13 PNDR) Rezultatele unui studiu care analizează competitivitatea produselor românești (nu se indica numele acestui studiu) sunt utilizate pentru a întocmi o listă a produselor competitive românești. Concluzia studiului este aceea că produsele românești prezintă un dezavantaj comparativ datorită lipsei de competitivitate! În raportul nostru din decembrie am sugerat că ar trebui enumerate cauzele acestei lipse de competitivitate pentru a sublinia nevoia de investiții.
- 2) **Producțiile medii scăzute** (pagina 9 PNDR) Se face referire la producția medie la hectar la diferite culturi. Producțiile medii scăzute comparativ cu așa-numitul potențial național sunt cauzate de condițiile naturale. Este acest lucru corect, sau și alți factori joacă un rol? Care este potențialul la nivel național? În cazul vinului, se face referire la producția medie la hectar în UE, ceea ce este clar.
- 3) **Inovația este crucială în cadrul strategiei de la Lisabona.** Cum este acoperit acest capitol al inovației? Nu există informații cantitative sau calitative referitoare la activitatea de cercetare, dezvoltare și inovație. Ar trebui definit în mod clar și subliniat că inovația este diferită de modernizare și ca atare este un element nou în cadrul perioadei programului din 2007-2013 comparativ cu programele anterioare.
- 4) **Despre silvicultură**
 - i. **Recolta de lemn** în această perioadă trebuie diferențiată pe regiuni mari, formațiuni de păduri, forme de relief sau altitudine pentru o mai bună analiză a impactului asupra sistemului socio-economic (inundații, eroziunea solului, alunecări de teren etc.)
 - ii. Datele comparative privind **productivitatea medie** a întreprinderilor de exploatare (2m³/zi/lucrător!!)
 - iii. Analiza comparativă a **raportului volum de creștere/recoltă** la nivel European și la nivelul României. Risc înalt pentru volumul de masă lemnoasă (vânt, căderi de zăpadă și pagube produse de insecte);

- iv. **Cantitatea de recoltă utilizată de populația rurală.** 40% din recoltă utilizată de populația din rural: $40\% \times 15 \text{ mil m}^3/\text{an} = 6 \text{ mil m}^3/\text{an} = 0,6 \text{ m}^3/\text{pers}$ din zona rurală. Comparatie cu media europeană, cu nevoile sectorului industrial, calitatea produselor;
- v. **Informații privind structura exporturilor forestiere:** % exporturi lemn cu prelucrare primară, eficiența exporturilor

Nu am supus unei verificări încrucișate toate comentariile făcute în decembrie, dar recomandăm să fie luate în considerare comentariile de mai sus.

3.2.1. Îmbunătățirea competitivității sectorului agricol și silvic (Axa 1)

Analiza situației curente în cadrul PNDR se bazează pe o caracterizare descriptivă a principalelor sectoare – agricultură, silvicultură, industrie alimentară; în special cu ajutorul indicatorilor macroeconomici privind VAB, rata de ocupare și trendurile acestora, structura economică.

Au fost luate în considerare recomandările Comisiei privitoare la definirea zonelor rurale utilizând atât definiția OCDE cât și cea națională, sau cea care se referă la exprimarea valorii indicatorilor ca procent din media UE.

Totuși, forțele de acțiune nu au fost indicate, iar în absența acestora stabilirea unei strategii și a evoluțiilor potențiale este oarecum dificilă.

Alte comentarii privind acest punct:

- Datele statistice privind dimensiunea economică a exploatațiilor nu se referă la categoriile alese pentru sprijin în cadrul măsurii (2-16 UDE) afirmându-se că „segmentul exploatațiilor luate în considerare pentru sprijin va include exploatații cu dimensiuni de 2-6 UDE”. Recomandăm să se efectueze corecția necesară.
- Aspectele referitoare la utilizarea serviciilor de consultanță nu sunt menționate în mod explicit nici în cadrul analizei SWOT (deși ele sunt legate în mod indirect de nivelul scăzut de pregătire a fermierilor) nici în capitolul care descrie situația curentă. Există o descriere bine-făcută pentru acest tip de intervenție în motivația măsurii (incluzând aspecte care se referă la noul context PAC), care ar trebui inclusă atât în analiza SWOT cât și în descrierea situației curente pentru a asigura coerența necesară.
- Includerea aspectelor privind noul context creat de efectele noii Politici Agricole Comune (eco-condiționalitate, GAEC, plăți unice pe suprafață SAPS etc.) atât în analiza SWOT cât și în capitolul care descrie situația curentă pentru a realiza coerența cu Măsurile 121 Modernizarea exploatațiilor agricole; 112 Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural, etc.

3.2.2. Mediu și managementul terenurilor

Apreciem că secțiunea referitoare la Axa 2 este consistentă și reliefează principalele tendințe de dezvoltare în domeniu. Sectorul este analizat în mod amănunțit în Raportul ESM atașat acestei evaluări și nu vom mai face comentarii aici pe această temă.

Totuși un mic comentariu ar fi următorul: Întreaga suprafață protejată în zona rurală (pagina 17) ar trebui verificată deoarece cu unitatea de măsură utilizată în mod curent (km^2) această suprafață protejată depășește de 9 ori suprafața țării.

3.2.3. Economia rurală și calitatea vieții

Secțiunea este bine-concepută, deși introducerea informațiilor privitoare la UE-25 ar fi permis o mai bună înțelegere a dimensiunii aspectelor prezentate.

În plus, interpretarea conform căreia procentul cel mai mare de populație în categoria de vârstă 30-34 ani (în 2005) s-ar datora găsirii unor mai bune perspective în zona rurală ar trebui poate coroborată cu efectele politicii demografice din regimul comunist (1967 – 1968).

În final, luând în considerare infrastructura de bază insuficientă sau chiar lipsa acesteia, este important să oferim informații legate de infrastructura legată de tehnologia informației (Internet), iar promovarea dezvoltării acesteia ar trebui considerată în contextul măsurilor din cadrul Axelor 3 și 4 (criterii de selecție, etc.) ca unul dintre cele mai importante instrumente, în special pentru zonele îndepărtate.

3.2.4. Axa LEADER

Există o scurtă prezentare a Anei 4 în termeni de experiență câștigată și de inițiative deja demarate în capitolul privind situația curentă. Această informație este suplimentată în capitolul privind strategia, și o regăsim și în cadrul analizei SWOT. Totuși, se simte nevoia unei prezentări îmbunătățite a acestei noi abordări în cadrul analizei fișei măsurii pentru a prezenta mai bine ideile sale de bază. Abordarea LEADER este o procedură nouă pentru România și în momentul de față se cunosc puține lucruri despre punerea sa în practică, iar acest lucru ar putea constitui o obstrucție în calea implementării sale.

Descrierea acestor axe în situația curentă este foarte mult orientată spre problemele existente, și deși nu sunt întotdeauna direct formulate, **problemele din cadrul fiecărui sector** ar putea fi identificate în cadrul textului. Totuși, după cum am subliniat deja, sunt câteodată necesare informații suplimentare pentru a înțelege cât de importante sunt și ce trebuie făcut pentru a le depăși. Dăm mai jos câteva exemple:

- Structuri funciare nepotrivite, incluzând fragmentarea terenurilor agricole și forestiere
- Probleme structurale rezultând din profilul de vârstă al fermierilor
- Pregătirea inadecvată a fermierilor
- Investiții inadecvate la nivelul fermei în special în sectoare-cheie unde competiția se află în creștere
- Tehnologii inadecvate, învechite sau chiar lipsa de tehnologii
- Recolte medii scăzute în producția vegetală și animală
- Productivitate scăzută, standarde scăzute
- Nivel scăzut al veniturilor în mediul rural; dificultăți legate de cofinanțare
- Lipsa de prestatori de servicii
- Suprafețe mari de terenuri cu sol degradat
- Lipsa măsurătorilor topografice forestiere
- Infrastructură rutieră forestieră subdezvoltată
- Schimbări climatice
- Energie regenerabilă
- Dependența excesivă de agricultură în zonele rurale
- Caracterul inadecvat al infrastructurii și serviciilor locale care sunt esențiale pentru bunăstarea comunității
- Infrastructură turistică inadecvată
- Degradarea patrimoniului cultural și istoric local
- Lipsa de întreprinderi rurale care să asigure locuri de muncă în mediul rural
- Lipsa de resurse financiare
- Nivel inadecvat sau necorespunzător al competențelor antreprenoriale în rândul populației rurale
- Fragilitatea parteneriatelor
- Lipsa de încredere în formele asociative de proprietate și /sau cooperare

Nevoile pentru resursele și măsurile care ar putea fi utilizate pentru rezolvarea problemelor identificate nu sunt subliniate în mod corespunzător și nici nu sunt cuantificate. Totuși, analiza SWOT ne conduce în mod indirect la selectarea următoarelor necesități:

- Necesitatea de a oferi persoanelor care părăsesc activitatea agricolă instruire legată de noul domeniu de activitate și oportunități de locuri de muncă (1,1 milioane persoane au părăsit activitatea agricolă în perioada 2002 – 2005).
- Necesitatea de a oferi ajutor persoanelor care rămân în agricultură în scopul creșterii veniturilor acestora pe baza creșterii eficienței, asigurând un transfer efectiv de cunoștințe și tehnologie
- Necesitatea de a dezvolta competitivitatea sectorului agroalimentar prin încurajarea investițiilor în noi tehnologii și noi produse.
- Necesitatea de dezvoltare a sectorului agroalimentar pentru creșterea valorii adăugate.
- Necesitatea de promovare a unor inițiative prietenoase față de mediul înconjurător și de conservare.
- Necesitatea de a promova creșterea gradului de conștientizare al fermierilor în legătură cu problemele mediului înconjurător și asigurarea de cursuri de instruire / calificare pentru a realiza rezultatele dorite în legătură cu mediul înconjurător.
- Necesitatea de a încuraja și facilita diversificarea activității agricole spre activități non-agricole, pentru a satisface nevoile mai largi ale economiei rurale cum ar fi dezvoltarea turismului.
- Necesitatea îmbunătățirii asigurării de servicii în mediul rural, în special în zonele mai puțin accesibile.
- Necesitatea îmbunătățirii condițiilor la nivelul satelor și mediului rural.
- Necesitatea creării de locuri de muncă în zonele rurale
- Necesitatea de a încuraja dezvoltarea parteneriatelor locale

Considerăm că aceste necesități sunt adecvate și conforme cu realitățile existente în România rurală.

3.3. Evaluarea analizei SWOT a programului

În conformitate cu logica de programare și Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, analiza situației curente trebuie reflectată în analiza SWOT. În cadrul PNDR curent, a fost inclus un tabel care prezintă principalele puncte tari și puncte slabe (pagina 31), fără a face referiri la principalele oportunități și provocări din mediul rural.

Observăm, de asemenea, că pentru unele aspecte incluse în SWOT (puncte tari sau puncte slabe) nu există justificări / date în capitolul precedent, de exemplu:

- Accesul la piață și informații privind piața, puține contracte cu industria prelucrătoare (ceea ce reprezintă într-adevăr un punct slab);
- Managementul performant al administrării pădurilor statului (punct forte);
- Managementul defectuos al administrării pădurilor private (punct slab);
- Dezvoltarea incipientă a firmelor care își pun împreună producția pentru o bună valorificare (prezentată ca punct forte, dar trebuie să fie justificată și reformulată)

Prin urmare, recomandăm ca listele prezentate în contextual analizei SWOT să fie verificate în scopul asigurării consistenței cu capitolul care descrie situația curentă.

În plus, pentru a spori utilitatea analizei SWOT, recomandăm crearea unei ierarhii a punctelor tari și a punctelor slabe, în funcție de importanța acestora. Acest lucru va fi foarte util mai departe în cadrul PDR, în formularea strategiei în mod transparent, alegând cele mai urgente și mai importante aspecte care trebuie rezolvate, vezi de asemenea capitolul 4 pentru comentarii privind SWOT.

Forțele de acțiune cheie pentru schimbările din zonele rurale din România nu sunt formulate în mod direct, deși este evident că unele dintre aspectele următoare vor juca un rol important în anii care vin:

- a) Scăderea gradului de ocupare în sectoare cheie, agricultură și mica industrie în zonele rurale;
- b) Piața din ce în ce mai competitivă pentru mărfuri agricole și produse alimentare;
- c) Nevoie crescută de noi competențe /de nivel superior ;
- d) Cererea crescută a consumatorilor pentru produse alimentare diferențiate, de produse de calitate, de activități și servicii pentru petrecerea timpului liber;
- e) Reglementările PAC privind mediul – Plată unică eco-condiționalitate, Directiva Nitrați;
- f) Obiectivele privind producerea de energie regenerabilă;
- g) Cerere crescută de servicii de bază în mediul rural;
- h) Creșterea costurilor energiei pentru agricultură și industria de prelucrare / distribuție a alimentelor;

Ca reacție la acestea, oportunitățile cheie din cadrul PNDR, așa cum au putut fi observate prin selecția măsurilor, includ:

- a) Un sector agricol mai competitiv, bazat pe cunoaștere, care utilizează tehnologii noi și cele mai bune practici, cu accent asupra piețelor în dezvoltare;
- b) Un sector agroalimentar mai competitiv, care pune accent pe valoarea adăugată și inovație pentru piețele interne și de export;
- c) Sisteme agricole durabile din punct de vedere al mediului înconjurător care produc produse „verzi”;
- d) Diversificarea agriculturii pentru asigurarea de servicii și produse pentru locuitorii rurali și pentru turiști ;
- e) Promovarea bunurilor patrimoniului rural și de mediu pentru turiști;
- f) Crearea de noi afaceri în mediul rural care se adresează noilor piețe;
- g) Îmbunătățirea serviciilor și a infrastructurii rurale pentru a susține economia și populația acesteia.

3.4. Care sunt cauzele disparităților identificate?

Pe baza informațiilor prezentate în capitolul 3 putem să distingem în principal disparitatea rural – urban. Prin urmare este întărită necesitatea sprijinului investițional în mediul rural, nu numai în termeni fizici dar și în ceea ce privește capacitățile umane și instituționale. Recomandăm îmbunătățirea descrierii disparităților și a cauzelor acestora: urban – rural, național – regional, național – internațional.

3.5. Grupurile țintă PNDR și domeniile necesităților identificate

Tabelul de mai jos prezintă în detaliu diferitele grupuri țintă pe care Programul vizează să le sprijine și necesitățile care au fost identificate în cadrul PNDR.

Întreaga populație rurală este vizată pentru una sau mai multe din măsurile PNDR. În timp ce măsurile privind competitivitatea sunt în principal orientate către fermieri care sunt agenți comerciali curenți sau potențiali, măsurile vizând mediul înconjurător din Axa 2 extind sprijinul către întreaga comunitate agricolă, activă sau non-activă. Comunitatea rurală non-agricolă (precum și fermierii) sunt eligibili pentru măsurile din cadrul Axei 3, calitatea vieții în mediul rural. Organizațiile LEADER acoperă întreaga zonă rurală, iar acțiuni precum conservarea patrimoniului rural, renovarea satelor și îmbunătățirea serviciilor de bază sunt benefice pentru toți locuitorii rurali.

Tabelul 3.1: Grupurile țintă PNDR

Cod	Măsura	Beneficiari	Necesități
111	Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințelor	Furnizorii de activități de formare profesională; Beneficiarii finali sunt persoane adulte angajați în sectoarele agricol, forestier și alimentar)*	Îmbunătățirea competitivității și afacerilor agricole prin asigurarea unei întregi game de acțiuni de formare profesională inovatoare și bine țintite și acțiuni de informare Diversificarea spre activități non-agricole și sporirea veniturilor fermelor
112	Instalarea tinerilor fermieri	Persoane: sub 40 de ani care se stabilesc pentru prima oară pe o exploatație agricolă în calitate de cap al exploatației Care posedă deprinderi ocupaționale și competențe adecvate	
113	Pensionarea timpurie a fermierilor și a lucrătorilor agricoli	Fermieri sau muncitori agricoli, în vârstă de 55 de ani	
114	Utilizarea serviciilor de consiliere	Fermieri și alte persoane angajate în sectoarele agricol și forestier)*	Îmbunătățirea competitivității afacerilor agricole prin asigurarea unei întregi game de acțiuni de formare profesională inovatoare și bine țintite și acțiuni de informare Diversificarea spre activități non-agricole și sporirea veniturilor fermelor
121	Modernizarea exploatațiilor agricole	Producători agricoli – persoane fizice autorizate, asociații familiale autorizate și persoane juridice	Creșterea competitivității afacerilor agricole
122	Îmbunătățirea valorii economice a pădurilor	Proprietari / persoane care dețin în proprietate păduri sau asociații ale acestora, comune, orașe, municipalități care dețin în posesie păduri sau asociații înființate de municipalități; pădurile aflate în proprietatea statului sunt excluse de la finanțare	Îmbunătățirea competitivității activităților forestiere
123	Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	IMM-uri Alte întreprinderi cu < 750 angajați și o cifră de afaceri < 200 milioane EUR. Pentru produsele forestiere: Microîntreprinderi definite în conformitate cu Recomandarea (CE) nr. 361/2003, cu mai puțin de 10 angajați și o cifră de afaceri sub 2 milioane EUR	Îmbunătățirea performanței economice și a competitivității internaționale a sectorului de prelucrare agroalimentară și forestier

125	Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii	➤ Fermierii și silvicultorii (persoane fizice particulare și persoane juridice particulare precum și asociațiile acestora) ➤ Consiliile locale și asociațiile acestora; Administratorii fondului forestier al statului	Îmbunătățirea competitivității afacerilor agricole și forestiere
141	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență	Fermieri (persoane fizice, persoane fizice autorizate și asociațiile acestora) pe exploatații de 2-16 UDE.	Îmbunătățirea competitivității afacerilor agricole
142	Înființarea grupurilor de producători	Grupuri de producători oficial recunoscute până la 31 decembrie 2013	Îmbunătățirea competitivității afacerilor agricole
211	Sprijin pentru zona montană defavorizată	Fermieri care desfășoară activități agricole în zone defavorizate	Sprijinirea și menținerea agriculturii tradiționale în zonele dezavantajate (vulnerabile la declinul economic și depopulare)
213	Plăți Natura 2000 pe teren agricol	Fermieri care realizează activități agricole în zonele siturilor Natura 2000	
214	Plăți de agro-mediu	Fermieri	
221	Prima împădurire a terenurilor agricole	Deținătorii de terenuri agricole	Încurajarea dezvoltării sistemelor agro-forestiere care au o înaltă valoare ecologică și socială
223	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	Deținătorii de terenuri non-agricole și / sau abandonate	Extinderea și îmbunătățirea resurselor forestiere
224	Plăți Natura 2000 pe teren forestier	Proprietari de păduri private sau asociații în zonele siturilor Natura 2000	
312	Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole și crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi	Membrii gospodăriilor rurale care realizează activități agricole Microîntreprinderi (întreprinderi care au mai puțin de 10 angajați și al căror total nu depășește 2 milioane Euro	Utilizarea resurselor naturale pentru crearea de noi oportunități de ocupare a forței de muncă și de dezvoltare a economiei rurale Diversificarea către activități non-agricole și sporirea veniturilor în fermă Crearea de oportunități de ocupare a forței de muncă prin promovarea antreprenoriatului și dezvoltarea infrastructurii economice în zonele rurale (excluzând fermierii și familiile de fermieri)
313	Încurajarea activităților	Consiliile locale și asociații ale acestora (așa cum sunt definite	Îmbunătățirea sau menținerea condițiilor de viață și bunăstarea

	turistice	în legislația în vigoare); Organizațiile non-guvernamentale (ONG-uri)	locuitorilor rurali și creșterea atractivității unor asemenea zone prin asigurarea de servicii de bază mai bune și mai numeroase pentru economie și populația rurală
322	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale	Consiliile locale și asociațiile acestora pentru toate cele patru tipuri de acțiuni a)-d) ONG-uri pentru componentele c) și d) Persoane fizice, persoane juridice, instituții culturale și biserici pentru componenta c)	Îmbunătățirea sau menținerea condițiilor de trai și a bunăstării celor care trăiesc în mediul rural și creșterea atractivității unor asemenea zone prin asigurarea unor servicii de bază mai bune și în număr mai mare pentru economie și populația rurală
341	Dobândire de competențe, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Organisme publice și private locale care realizează acțiuni de dezvoltare rurală și activități legate de pregătirea strategiilor de dezvoltare locală sau înființarea de parteneriate publice-private	
41	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Beneficiarii măsurilor 111, 114, 123 și 311, 312, 313, 321, 322 și 323	
421	Implementarea proiectelor de cooperare	GAL	
431	Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului	GAL-uri și GAL-uri potențiale (parteneriate publice-private neînregistrate ca persoane juridice)	
	Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală	Membrii Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală: sectoare public, privat și non-guvernamental, aducând astfel împreună reprezentanți ai autorităților publice la nivel local și central implicate în dezvoltarea rurală, ai societăților locale, instituțiilor, ONG-urilor direct interesate, (asociații profesionale, fundații etc.), ca și promovarea cooperării intra- și transnaționale din acest domeniu	

Câteva probleme cheie (și oportunități) nu sunt adresate de către Program în acest stadiu, incluzând:

- a) Infrastructura socială (școli, spitale, etc.)
- b) Aspecte privind accesul la resursele de teren / utilizarea resurselor de teren în contextul dezvoltării turismului
- c) Necesitatea de încurajare a afacerilor în zone rurale mai greu accesibile; sprijinul ar trebui bine ținut și soluțiile pot fi diferite de cele din zonele semi-urbane.

Aceste aspecte ar trebui considerate să fie preluate de către PNDR dacă se dovedesc relevante.

4. Consistența și obiectivele PNDR

Analiza în această secțiune se referă la DG AGRI Cadrul Comun de Monitorizare și Evaluare (CCME) care oferă orientare privind stabilirea obiectivelor și a indicatorilor. Se fac comentarii cu privire la caracterul adecvat al obiectivelor propuse și indicatorilor pentru Programe, în termeni de relevanță, consistență și disponibilitatea surselor de date.

Structura capitolului este centrată pe următoarele întrebări:

- Care este obiectivul politicii globale în termeni de impact anticipat?
- Care sunt obiectivele generale, specifice și operaționale și rezultatele așteptate?
- Ce indicatori de bază și de impact sunt propuși pentru comensurarea versiunii preliminare?
- Cât de mult obiectivele programului se potrivesc cu cele definite în cadrul Planului Strategic Național?
- Ce indicatori de bază și de impact sunt propuși pentru măsurarea succesului programelor preliminare și sunt ei aplicați în mod adecvat?

Capitolul realizează o evaluare indicativă a obiectivelor și rezultatelor/impacturilor scontate ale programului. Rezultatele anticipate detaliate sunt descrise la nivelul măsurilor individuale prezentate în capitolul 5. Prin urmare, rezultatele sunt în acest capitol discutate doar la nivelul obiectivelor (țintelor) cuantificate.

4.1 Care sunt obiectivele generale (globale), specifice și operaționale și rezultatele și impactul așteptat?

PDR 2007-2013 va fi implementat într-o perioadă de schimbări semnificative pentru agricultura României, întrucât aceasta face primii pași pe piața UE iar efectul deplin al reformelor PAC se va resimți în această perioadă. De asemenea, creșterea economiei generale are un impact semnificativ asupra sectoarelor agriculturii și economiei rurale în termeni de oportunități și amenințări.

Până în anul 2006 fermierilor români li s-a acordat sprijin din cadrul programelor naționale (ex. Programul Fermierul, Programul Renta Viageră) precum și din cadrul Programului SAPARD cofinanțat de Uniunea Europeană. Dat fiind mediul din ce în ce mai competitiv după momentul aderării la Uniunea Europeană, aspectele legate de competitivitate și economie de scară devin și mai critice pentru agricultura României.

Contextul social și economic global al elaborării PDR 2007-2013 este astfel mai complex decât cel care predomina în anul 2000. Noul PDR se concentrează mai ales pe creșterea competitivității și economie de scară luând în același timp în considerare necesitatea de protejare a naturii, a mediului înconjurător, a resurselor funciare și a resurselor de apă din zona rurală precum și îmbunătățirea calității vieții locuitorilor rurali.

Programul Național de Dezvoltare Rurală din România a căutat astfel să pună accent pe aspecte cum ar fi competitivitatea, mediul înconjurător, calitatea vieții rurale, având ca obiective generale:

- Creșterea competitivității sectorului agricol și forestier;
- Îmbunătățirea mediului rural;
- Îmbunătățirea calității vieții și diversificarea economiei rurale;
- Inițierea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală (LEADER).

Obiectivele generale sunt împărțite într-un număr de obiective strategice care reflectă situația economică locală și regională existentă în zona rurală și provocările care urmează.

Axa 1 – obiective și impact anticipat

Măsurile din cadrul Axei 1 au drept scop în primul rând îmbunătățirea eficienței agriculturii și sectorului forestier pentru a reuși să facă față competiției care rezultă dintr-un mediu deschis al comerțului extern. Rezultatele ar trebui să fie o forță de muncă în agricultură mai bine instruită, cu o structură de vârstă îmbunătățită, o mai bună structură a resurselor funciare, cu ferme de subzistență care intră pe piață, o agricultură comercială modernizată, valoare adăugată mai mare și calitate a produselor îmbunătățită, care vor spori și mai mult productivitatea și competitivitatea sectoarelor agricol și forestier.

Srijinul va fi orientat în principal spre întreprinderile mici și mijlocii, considerate a fi mai capabile decât marile întreprinderi comerciale să dezvolte produse noi, să valorifice resursele naturale prin inovare și adaptare. Prioritățile alese în cadrul acestei axe iau în considerare atât nevoile de dezvoltare cât și necesitatea de a continua unele din măsurile din perioada de preaderare.

Axa 2 – obiective și impact anticipat

Obiectivele măsurilor din cadrul Axei 2 sunt îmbunătățirea mediului rural, sporirea biodiversității prin managementul durabil al resurselor de teren agricol și forestier.

Măsurile includ Zonele Defavorizate (LFA), Natura 2000 și programul de împădurire. Schema LFA are drept scop sprijinirea continuării activității agricole în zonele defavorizate (Less Favoured Areas (LFAs), menținând astfel zona rurală. Schema Natura 2000 vizează fermierii din zonele cu habitate naturale de înaltă valoare. Principalul element al Programului din silvicultură – sprijin acordat împăduririlor – este de asemenea inclus în aceasta axă. Programul va încerca să mențină plantările la un nivel suficient pentru a atinge obiectivele economice și de mediu.

Axa 3 – obiective și impact anticipat

Îmbunătățirea calității vieții în mediul rural, diversificarea economiei rurale, promovarea cunoașterii și îmbunătățirea potențialului uman reprezintă obiectivul strategic al acestei axe.

Măsurile au în vedere comunitatea rurală mai largă, și se referă la dezvoltarea întreprinderilor rurale pe baza resurselor naturale locale, turism, dezvoltarea satelor și inițiativele privind mediul înconjurător pentru a completa măsurile agricole și a asigura locuri de muncă pentru locuitorii rurali. Aceste măsuri au fost alese în funcție de punctele slabe existente în zona rurală (cum ar fi veniturile scăzute, dependența excesivă de agricultura de subzistență, deprinderi antreprenoriale scăzute, infrastructura inadecvată) și de punctele tari (resurse naturale îmbelșugate, patrimoniu cultural bogat, etc.). Astfel, calitatea vieții în zona rurală ar trebui să se apropie de cea din zona urbană.

Axa 4 – obiective și impact anticipat

Măsurile din cadrul axei 4 vizează sprijinirea dezvoltării rurale durabile prin îmbunătățirea guvernării locale și promovarea potențialului endogen. Metoda LEADER va contribui la realizarea obiectivelor Axelor 1 și 3 prin strategii de dezvoltare locală integrată și acțiuni inovative.

În concluzie, putem spune că PNDR este în linie cu PNS și că PNDR reprezintă un document de programare bine structurat cu obiective generale, strategice și specifice clare, până la nivelul măsurilor. Apreciem utilizarea tabelelor și schemelor pentru ilustrarea logicii de intervenție. Totuși, recomandăm, de asemenea, ca tablele să fie susținute de un text amănunțit care să explice și să justifice intervențiile. Acesta nu este un aspect crucial, dar poate facilita lectura PNDR contribuind, de asemenea, la transparența documentului.

4.3. Consistența obiectivelor programului cu analiza SWOT

Obiectivele reflectă punctele slabe și tari prezentate în cadrul SWOT, dar legătura dintre ele ar putea fi explicată mai clar. Strategia aleasă ar putea fi făcută mai clară și mai transparentă, incluzând oportunitățile, amenințările și forțele de acționare la sfârșitul capitolului 3. Legătura între fișele măsurilor și ierarhia obiectivelor programului este în mare măsură satisfăcătoare, dar ar putea fi îmbunătățită pentru unele măsuri (și anume măsurile LEADER) luând în considerare comentariile capitolului următor.

În plus, am dori să subliniem faptul că analiza SWOT doar în oarecare măsură urmează logica acestui instrument pentru a facilita formularea strategiei. Pentru a face și mai evident potențialul de construire a strategiei pe care îl deține SWOT, ar putea să se considere includerea unei secțiuni care reflectă cum Punctele Tari și Slabe interne pe de o parte și Oportunitățile și Amenințările externe pe de altă parte pot fi transformate în posibile strategii, pentru a profita de oportunitățile externe și a face față amenințărilor externe. Un exemplu: dacă fermierii români produc produse ecologice de calitate superioară și la prețuri scăzute iar sistemul național de autorizare și control există și este recunoscut, atunci sectorul agriculturii ecologice este un punct forte al agriculturii românești, în comparație cu alte țări, unde calitatea ar putea fi mai scăzută, iar sistemul de autorizare / control nu a intrat încă în vigoare. Acest punct forte intern al agriculturii românești poate profita de pe urma oportunității externe exprimată sub forma creșterii cererii de produse ecologice, nu numai în România, ci și pe piața internațională. Alegerea strategică este să se investească în producția ecologică, utilizând punctele forte interne și profitând de oportunitatea externă. Recomandăm dezvoltarea analizei SWOT în acest mod.

4.4 Ce indicatori de bază și de impact sunt propuși pentru a măsura efectul PDR preliminar? (obiective cuantificate la nivelul programului)

Obiectivele și indicatorii de bază legați de context au fost definiți și cuantificați pentru toate măsurile programului. Aceștia se bazează pe documentul de lucru al Comisiei privind ”Cadrul Comun de Monitorizare și Evaluare”, dar totuși nu sunt prezentați în fișa măsurii conform modelului recomandat în Orientare. Ar fi recomandabil – desigur dacă acest lucru este posibil – ca datele de bază să fie identificate pentru restul de indicatori și inserate conform modelului recomandat al fișei măsurii pentru fiecare măsură.

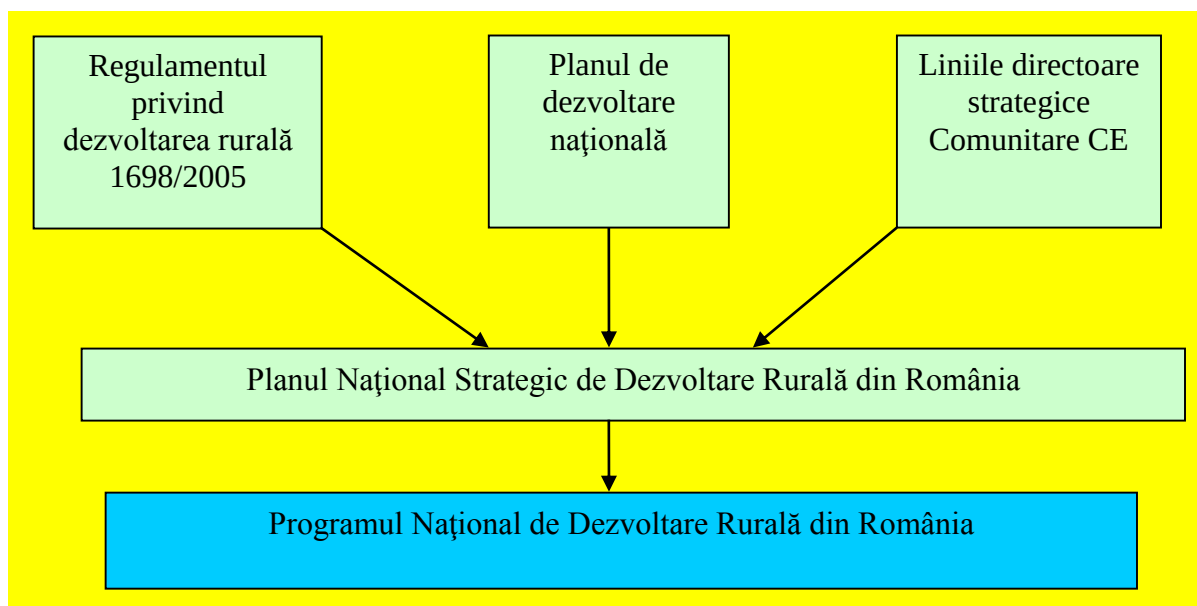
Comentariile și sugestiile privind acest aspect vor fi prezentate în capitolul 5.

4.5. Consistența cu prioritățile SN și Comunitare și cu obiectivele pe termen lung ale politicii agricole din România

Planul Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală din România confirmă obiectivele Programului Național de Dezvoltare Rurală din România:

- Creșterea dinamicii economice ale mediului rural din România incluzând dezvoltarea agriculturii durabile și a sectorului forestier;
- Conservarea, protecția și consolidarea naturii, a mediului înconjurător și a resurselor naturale;
- Creșterea dinamicii sociale și a calității vieții în mediul rural

Obiectivele strategiei respectă în totalitate Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 și iau în considerare orientările strategice ale Comunității. A se vedea Figura de mai jos.

5. Evaluarea măsurilor propuse

- Ce lecții și documente au fost luate în considerare în elaborarea programului preliminar?
- Ce măsuri vor fi aplicate în vederea realizării obiectivelor programului?
- Care este logica de intervenție pentru fiecare măsură aplicată?
- Care este scenariul de bază (necesități și obiective) pentru intervenția avută în vedere?
- Ce echilibru există între măsurile aplicate având în vedere obiectivele urmărite?

5.1 Lecții însușite

5.1.1 Obiectivele acestei secțiuni

Obiectivul este colectarea de experiențe și lecții însușite din implementarea Programului SAPARD din 2001 până în 2006. Lecțiile însușite sunt utilizate în pregătirea Planului Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013, unde o secțiune specifică 3.4 din PNDR este dedicată acestei probleme. Este schițat conținutul acestei secțiuni pentru ca MAPDR să utilizeze textul în cadrul PNDR.

Implementarea Programului SAPARD a fost monitorizată și evaluată în conformitate cu cerințele reglementărilor relevante ca și ale Acordului Multianual de Finanțare (MAFA), iar această secțiune se bazează pe datele și documentele disponibile din aceste surse.

5.1.2. Monitorizarea și raportarea de către Agenția SAPARD

Implementarea programului este monitorizată de către Agenția SAPARD cu ajutorul indicatorilor de monitorizare care măsoară inputul financiar în termeni de resurse solicitate, angajate și plătite. Mai mult, implementarea este monitorizată în termeni de indicatori fizici care măsoară output-ul programului în termeni de număr de proiecte, pe măsuri și distribuite pe sectoare și subsectoare ca și pe obiectivele proiectelor. În final, sunt utilizați indicatori fizici pentru a monitoriza output-ul proiectelor cum ar fi km de drumuri construite, număr de facilități turistice înființate etc.

Acești indicatori de monitorizare sunt utilizați în perioada de programare 2007-2013 pentru a defini costurile unitare medii de investiții pentru diferite tipuri de proiecte în cadrul măsurilor relevante. Acest lucru înseamnă că experiențele din Programul SAPARD sunt utilizate pentru a defini mai precis cuantificarea țintelor vizate mai ales la nivel operațional, și la nivel specific acolo unde este posibil. Experiențele sunt utilizate pentru îmbunătățirea legăturilor între costurile unitare de investiții pe proiect, obiectivele cuantificate și alocările financiare pentru măsurile individuale.

5.1.3 Actualizarea evaluării intermediare

Programul SAPARD a fost subiectul a două evaluări. Prima, o Evaluare Intermediară realizată în anul 2002, finalizată în 2003. Această evaluare a fost realizată când doar câteva măsuri fuseseră acreditate și implementate pentru o perioadă scurtă de timp: Investiții în prelucrare și marketing și Infrastructura rurală. Rezultatele evaluării au fost limitate în aceste condiții. În consecință a avut loc o Actualizare a evaluării intermediare în perioada octombrie 2005 – martie 2006. Concluziile acestei evaluări sunt prezentate pe scurt în cele ce urmează, dar ar trebui acordată atenție întregului raport de evaluare ca și sumarului executiv amănunțit din cadrul evaluării care include 36 de recomandări.

Actualizarea evaluării intermediare a examinat rezultatele Programului SAPARD din România la aproape 5 ani de la implementarea programului. Concluziile generale au fost următoarele:

Implementarea Programului a demonstrat efecte considerabile asupra indicatorilor relevanți utilizați pentru a măsura rezultatele și impactul. Aceste efecte includ contribuții importante la creșterea economică a beneficiarilor sprijiniți financiar, în special în sectorul agricol și de prelucrare a alimentelor, cu mult peste rata de creștere economică medie din România, crearea de numeroase locuri de muncă în producția primară și în sectorul prelucrării și o competitivitate și productivitate îmbunătățită realizată în conformitate cu standardele UE privind calitatea și siguranța produselor, mediul înconjurător, condițiile de lucru și bunăstarea animalelor.

Programul a contribuit în mod semnificativ la îmbunătățirea nivelului de trai din zona rurală prin investiții în infrastructura rurală și prin crearea de noi posibilități de obținere de venituri alternative. Programul a făcut ca spațiul rural să fie un loc cu condiții mult mai bune de trai comparativ cu situația în care nu ar fi existat sprijinul financiar al Programului.

Administrarea programului a fost realizată cu o eficacitate sporită a costurilor și cu un grad înalt de satisfacție a utilizatorilor finali. Programul a contribuit, de asemenea, la dezvoltarea competențelor și calificărilor relevante pentru administrarea programelor UE în cadrul Agenției SAPARD și a MAPDR, precum și la dezvoltarea competențelor actorilor implicați și beneficiarilor în general, asigurând o dezvoltare viitoare promițătoare a sectorului.

În lumina acestor rezultate pozitive, o concluzie care se detașează este că absorbția fondurilor a fost relativ limitată până la sfârșitul anului 2005, cu excepția Măsurii 2.1. Acest lucru nu este pe măsura așteptărilor în sensul că efectele proiectelor care au fost implementate până acum sunt considerabile și că nevoile de dezvoltare ale zonelor rurale sunt foarte mari. Cauzele primare ale absorbției relativ scăzute a fondurilor au fost generate de acreditarea cu întârziere a măsurilor importante, cum ar fi Măsura 3.1 Investiții în exploatațile agricole, precum și de rezerva băncilor și a potențialilor solicitanți în ceea ce privește asumarea riscului. Sunt necesare măsuri pentru reducerea riscurilor, fără a compromite aditionalitatea investițiilor.

În conformitate cu informațiile din PNADR, au fost anticipate mai mult de 20.000 de proiecte în perioada programului. Concluzia evaluării a fost că obiectivele cuantificate au fost peste nivelul a ceea ce se putea aștepta din punct de vedere realist. Eficacitatea scăzută la sfârșitul anului 2005, prin urmare, nu s-a datorat doar absorbției financiare scăzute, ci și obiectivelor foarte înalte stabilite în cadrul PNADR. Experiența indică faptul că sunt necesare legături adecvate între necesități, capacitatea de absorbție, obiectivele cuantificate, costurile unitare de investiții ale proiectelor și alocări pentru perioada de programare 2007-2013.

Eficacitatea financiară și tehnică scăzută este sub nivelul așteptărilor în sensul că programul până în prezent a avut rezultate și impacturi deosebite. Programul este deosebit de relevant și coerent cu alte intervenții naționale și ale UE, conducând la crearea de multe locuri de muncă, creșterea competitivității, rate de creștere ale veniturilor și ale cifrei anuale de afaceri care depășesc rata generală de creștere din cadrul economiei naționale precum și mai multe efecte pozitive privind standardele UE (calitatea alimentelor, igiena, bunăstarea animalelor) și protecția mediului înconjurător.

În mod specific, Măsura 3.1 și Măsura 3.4 vizează locuitorii rurali, iar Măsurile 1.1 și 2.1 sunt considerate a avea un efect pozitiv privind stabilizarea populației rurale datorită facilităților de infrastructură îmbunătățite ca și oportunitatea sporită de menținere a locurilor de muncă și crearea de noi locuri de muncă. Mai mult de 19.000 locuri de muncă au fost create în total ca efect al programului până în prezent, din care 8.000 sunt locuri de muncă pentru femei. Extrapolând aceste cifre la nivelul programului, vedem că aproximativ 45.000 locuri de muncă sunt generate în cadrul programului, din care 17.000 locuri de muncă pentru femei.

În continuare, sunt enumerate efectele pentru trei măsuri de susținere a investițiilor generatoare de venit estimate în Actualizarea evaluării intermediare și utilizate în perioada de programare 2007-2013.

Măsura 1.1 Prelucrarea și marketingul produselor agricole și piscicole

258 milioane € investiți în total (public și privat)

212 proiecte aprobate

Investiții medii proiect 1,22 milioane €

2003: Creșterea reală a cifrei de afaceri 4 % la beneficiarii sprijiniți financiar

2004: Creșterea reală a cifrei de afaceri 8 % la beneficiarii sprijiniți financiar

Creșterea este în principal determinată de creșterea productivității (productivitatea totală a factorilor)

România creștere reală a PIB: 5 %

Crearea de locuri de muncă (noi și susținute): 13.000 locuri de muncă cu timp întreg la costul de 258 milioane €.

50 locuri de muncă la 1 milion € total costuri de investiții

Măsura 3.1 Exploatații agricole

98,9 milioane € investiți în total (public și privat)

514 proiecte aprobate

Investiții medii proiect 0,19 milioane €

2003: Creșterea reală a cifrei de afaceri 6 % la beneficiarii sprijiniți financiar

2004: Creșterea reală a cifrei de afaceri 17 la beneficiarii sprijiniți financiar

Creșterea este în principal determinată de creșterea productivității (productivitatea totală a factorilor)

România creștere reală a PIB: 5 %

Crearea de locuri de muncă (noi și menținute): 2.500 locuri de muncă cu timp întreg la costul de 98,9 milioane €.

25 locuri de muncă la 1 milion € total costuri de investiții

Măsura 3.4 Diversificare

47 milioane € investiți în total (public și privat)

403 proiecte aprobate

Investiții medii proiect 0,12 milioane €

Crearea de locuri de muncă (noi și menținute): 1.000 locuri de muncă cu timp întreg la costul de 47 milioane €.

20 locuri de muncă la 1 milion € total costuri de investiții

După cum s-a indicat, aspectul ingineriei financiare este probabil cel mai important de abordat dacă se va avea în vedere participarea crescută la programele viitoare, iar punctele de evaluare la un număr de recomandări vor fi considerate în perioada viitoare a programului.

În perioada Programului SAPARD s-a dat posibilitatea beneficiarilor să aibă doar două proiecte pe toată perioada programului. Motivul acestui lucru a fost asigurarea unei diseminări largi a fondurilor proiectelor pentru a evita monopolizarea fondurilor de către beneficiarii cei mai mari și cei mai bogați. Acest lucru a fost considerat ca o restricționare a eficacității financiare a programului, iar pentru perioada viitoare de programare se recomandă eliminarea acestei restricții, cel puțin pe o anumită perioadă de timp. Dacă efectele ridicării acestei restricții vor fi considerate inacceptabile din punct de vedere politic, restricția poate fi introdusă din nou.

Programul a avut fixate limite superioare (plafoane) pentru investițiile eligibile ale proiectelor susținute în cadrul măsurilor. Limitele au crescut de câteva ori (Măsura 1.1 de la 2 milioane € la 4 milioane €; Măsura 3.1 de la 0,5 milioane la 2 milion €), iar aceste creșteri sunt în general apreciate de către beneficiari și actorii implicați, deoarece limitele restricționează posibilitățile ca beneficiarii să implementeze investiții de dimensiuni satisfăcătoare. Se recomandă ridicarea acestor restricții ori la un nivel mai înalt depinzând de caracterul măsurilor, ori în totalitate.

Ca o consecință a ajustării programului, investițiile în cadrul măsurii 1.1 trebuie să asigure că firma respectă standardele UE, la terminarea proiectului. Împreună cu fixarea unei limite superioare a investițiilor eligibile și restricțiile impuse numărului de proiecte pe beneficiar, această cerință face dificilă angajarea în proiecte de investiții a unor beneficiari, în special a beneficiarilor mai mici. Criteriul prin urmare restricționează absorbția financiară. Se recomandă să se dea posibilitatea beneficiarilor să își modernizeze facilitățile pentru a respecta standardele UE pas cu pas, proiect după proiect, în conformitate cu puterea lor financiară.

5.1.4. SAPARD în 2006

În anul 2006, după finalizarea Actualizării Evaluării Intermediare, au fost acreditate și deschise noi măsuri. Aceste măsuri au fost: Măsura 1.2 Îmbunătățirea structurilor în vederea realizării controlului de calitate, veterinar și fitosanitar, pentru calitatea produselor alimentare și pentru protecția consumatorilor; Măsura 3.2 Constituirea grupurilor de producători; Măsura 3.3 Metode agricole de producție proiectate să protejeze mediul și să mențină peisajul rural; Măsura 3.5 Silvicultură.

Experiențele acestor măsuri sunt încă puține și nu a fost realizată o evaluare formală cu privire la numărul de proiecte angajate pe fiecare măsură.

În anul 2006, cea mai importantă experiență a fost creșterea foarte mare a numărului de cereri de proiecte și în consecință a angajamentelor realizate. Creșterea uriașă a numărului de noi proiecte a fost o mare surpriză pentru majoritatea actorilor implicați și autoritățile responsabile. Au fost identificate următoarele motive structurate pe sectoare ale acestei mari creșteri a numărului de cereri de proiecte.

Apropierea momentului aderării din 2007

- În perioada 2005 și 2006 au fost disponibile numeroase informații în mass-media privind momentul aderării din 2007 și a fost necesar ca fermele și fabricile să se adapteze la condițiile necesare pentru satisfacerea standardelor UE.
- Autoritățile sanitar-veterinare precum și cele de Protecția Mediului au realizat progrese considerabile cu privire la armonizarea legislației românești cu legislația UE, iar mai multe industrii alimentare au fost sancționate pentru că nu respectă standardele, și au fost amenințate cu închiderea.

Cofinanțarea privată

- Băncile private au devenit din ce în ce mai preocupate de riscul de a-și pierde clienții și / sau de a nu fi capabile să refinanțeze creditele de producție în curs datorită riscului de a trebui să-și închidă activitatea.
- Programul Fermierul al MAPDR a încurajat băncile să își pună proprii bani în afacerile agricole.
- Anii 2004 și 2005 au fost foarte buni pentru agricultură iar cifrele financiare ale fermelor erau promițătoare pentru bănci, iar atitudinea generală față de finanțarea afacerilor agricole s-a schimbat în mod semnificativ de la începutul anului 2006.

Industria procesatoare

- Pentru lapte, carne, pește și sectorul pescuitului, a existat o mare nevoie de adoptare a standardelor UE pentru continuarea activității. Noi fabrici au înlocuit pe piață fabricile vechi care nu au fost capabile să realizeze modernizarea necesară.
- Pentru sectoarele fructe, legume și cartofi a fost de asemenea nevoie să se adopte standardele, dar sectorul a reprezentat de asemenea o nișă de piață, unde majoritatea produselor disponibile pe piață

erau importate și foarte scumpe, iar puținele produse românești existente pe piață erau de calitate inferioară datorită capacităților învechite.

- În sectorul vinului, depunerea proiectelor a fost accelerată de adoptarea legislației și necesitatea de modernizare a vechilor capacități existente.
- Sectorul primar al textilelor în România nu funcționează bine datorită tehnologiilor învechite și problemelor generale de pe piața europeană datorate competitorilor non-europeni.
- Investițiile în sectorul cerealelor au fost animate prin creșterea ratei de finanțare de la 30% la 50% și prin respectarea standardelor.
- Pentru toate sub-măsurile, modificarea programului care a făcut să crească sprijinul total de la 2 la 4 milioane € a fost importantă.

Exploatațiile agricole

- Lipsa de informații privind programul în zona rurală a fost rezolvată prin campanii de informare intensive.
- 60% din proiectele depuse au fost în sectorul culturilor de câmp, în special mașini, datorită mai ales bunelor rezultate în 2004 și 2005, au fost disponibile resursele pentru a face față provocărilor competitive de pe piață. Mulți beneficiari au fost încurajați de ceea ce se poate numi „experiența vecinilor” de anul trecut în obținerea de fonduri SAPARD.
- Sectoarele Horticultură, Viticultură, Pomicultură și Sere au fost încurajate să se dezvolte de către piață, deoarece produsele disponibile pe piață erau în majoritate produse importate, foarte scumpe și cu gust diferit față de preferințele românilor.
- Sectorul lactatelor a fost animat de repartiția cotelor și standarde.
- Pentru creșterea și îngrășarea taurinelor, creșterea ovinelor și caprinelor, îngrășarea tineretului ovin și alte ferme vegetale și animale și avicole numărul proiectelor a crescut doar într-un ritm scăzut și fără vreun motiv special.
- Sectorul creșterii păsărilor a fost influențat de gripa aviară, nevoia crescută de adaptare a standardelor și procedurile de management de calitate.
- Sectorul porcinelor a fost influențat de creșterea importurilor, prin urmare oportunitatea de afaceri locale, întrucât România este mare consumatoare de carne de porc iar vechile capacități au fost distruse după anul 1990. De asemenea, nevoia de adoptare a standardelor și a procedurilor de management de calitate datorată maladiilor la porcine.

Diversificare

- 65% din proiecte reprezintă investiții în turism rural și alte activități turistice. Interesul pentru acest tip de investiții a fost manifestat de la începutul programului, iar tipul de proiecte este considerat relativ ușor de administrat de persoane care activează în alte tipuri de activități. Sprijinul a fost considerat foarte atrăgător.
- Sectorul creșterii albinelor a fost, de asemenea, relevant și a înregistrat progrese, deoarece s-a făcut multă publicitate cu privire la exemple de proiecte fezabile cum ar fi apicultura, artizanatul, acvacultura, creșterea broaștelor, a ciupercilor, etc.

Infrastructura rurală

- Nevoia de infrastructură este mai mare decât capacitatea de finanțare. Realocarea fondurilor către această măsură a fost relevantă, după cum este important ca investițiile private în zona rurală să beneficieze de infrastructură.

5.1.5. Concluzii privind lecțiile însușite

Experiențele din implementarea Programului SAPARD arată că aspectele generale care trebuie abordate în viitorul program sunt problema ingineriei financiare și ridicarea restricțiilor care nu sunt necesare în ceea ce privește absorbția financiară potențială a proiectelor. Deci, sistemul financiar trebuie îmbunătățit pentru a satisface necesitățile potențialilor beneficiari. Acest lucru va include utilizarea plăților în avans, contribuțiile

în natură și aranjamentele de leasing. Recomandăm ca aceste experiențe să fie folosite în cea mai mare măsură posibilă în programul viitor.

5.2. Evaluarea măsurilor selecționate

În conformitate cu problemele identificate ale agriculturii românești descrise în PNDR, 24 de măsuri vor fi finanțate din FEADR distribuite pe 4 axe:

- Creșterea competitivității sectorului agricol și forestier;
- Îmbunătățirea calității mediului și a zonelor rurale;
- Creșterea calității vieții în mediul rural și diversificarea economiei rurale;
- LEADER.

Fiecare măsură va fi comentată în continuare.

5.2.1 Axa 1

Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe

Justificare

Măsura se adresează obiectivului afirmat al programului: „îmbunătățirea calificării fermierilor și a lucrătorilor din sectorul agro-alimentar și forestier permițând un mai bun management al sectorului agricol și forestier. Sectoarele vor putea să își adapteze producția în funcție de cererea de pe piață, în conformitate cu cerințele legate de eficiență și de respectare a diferitelor standarde din sectorul agricol și forestier.

Există o corelație puternică între învățământ și instruire și mediul de afaceri. Bine-cunoscutul nivel scăzut de calificare a populației rurale face necesară îmbunătățirea și intensificarea formării profesionale și acțiuni de informare permanente. Dar în motivația măsurii nu se face referire la nivelul de instruire al populației ocupate în sectorul agricol și forestier. Nu se fac referiri la noul mediu, cu plăți directe decuplate, încurajarea unui regim al afacerilor orientat spre piață, și cerințele legate de o gamă largită de deprinderi în domeniul management și economice. Recomandăm includerea acestei motivații în justificările măsurii.

Mesajul principal este că sectoarele agricol și forestier (primare și de prelucrare) necesită un nivel îmbunătățit de competențe și cunoștințe și că activitățile de formare profesională și de diseminare a cunoștințelor sunt modalitatea prin care se poate realiza acest lucru.

Prezentarea obiectivelor generale, specifice și operaționale nu este clară. Obiectivul care ar putea fi asimilat cu obiectivul general este formulat în felul următor: „facilitarea accesului la instruire”. Ar fi mai potrivit să propunem: „dobândirea de cunoștințe și competențe” sau „îmbunătățirea competitivității prin acțiuni de formare inovatoare”. În secțiunea care descrie scopurile, nu găsim referiri speciale la dobândirea de cunoștințe privind Axa 1: competitivitatea sectorului agricol și forestier. Mai departe, în secțiunea care descrie acțiunile, există o inconsistență: în primul; paragraf se afirmă că măsura va contribui la îmbunătățirea și perfecționarea cunoștințelor (2 tipuri de cursuri); în al doilea paragraf, se spune că acțiunile vor fi de inițiere, specializare/îmbunătățire și perfecționare (3 tipuri de cursuri). Este apreciată o definiție clară și clasificarea tipurilor de cursuri în legătură cu grupurile de beneficiari vizate, de exemplu îmbunătățirea cunoștințelor în cazul fermierilor adulți, sau module de cursuri structurate de formare profesională pentru tinerii care vor să facă carieră în agricultură.

Am observat de asemenea unele ezitări în definirea clară a beneficiarilor acestei măsuri. De asemenea descrierea operațiunilor nu include în mod clar acțiunile care se referă la creșterea competitivității și anumite aspecte sunt neglijate, cum ar fi noua tehnologie a informației, rezultatele cercetării etc.

Argumentarea este pertinentă mai ales deoarece avem o scurtă descriere a ultimilor 7 ani de experiență în termeni de formare profesională. Astfel, în timp ce populația rurală activă numără peste 4 milioane de

oameni, doar 37.826 persoane au urmat cursuri de formare profesională. În linii mari, argumentarea este satisfăcătoare, dar recomandăm să se pună accentul cel puțin pe nivelul educațional pe categorii de vârstă pentru total populație rurală activă pentru a avea o imagine clară despre nevoia reală/cuantificată de dobândire de calificări și cunoștințe în mediul rural. Vezi INS – Ancheta structurală în agricultură pentru date suplimentare.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni ale fișei măsurii: „obiectivele măsurii”, „arie de aplicare și acțiuni” și „descrierea tipului de operațiuni”. Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generale, specifice, operaționale) și există o oarecare lipsă de structură în cadrul măsurii privind descrierea obiectivelor. Se recomandă reconstruirea ierarhiei.

Obiectivele nu sunt cuantificate. Totuși, tabelul indicatorilor din ultima secțiune a fișei include câteva exemple de obiective (ținte) cuantificate la nivel de output și rezultat.

Legătura cu ierarhia întregului program nu este realizată în mod explicit în fișa măsurii. Totuși, în prima secțiune, argumentarea legată de motivația măsurii subliniază legătura între măsură și toate obiectivele PNDR.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Sunt identificați și enumerați indicatorii de output, rezultat și impact. Totuși, observăm o oarecare inconsistență privind numărul de participanți pentru indicatorul de output; și în legătură cu numărul de fermieri și proprietari de păduri pentru indicatorul de rezultat. Posibila participare a reprezentanților asociațiilor, a lucrătorilor din industria alimentară nu este luată în considerare. Poate termenul „persoane instruite” ar trebui utilizat pentru a-i include pe toți.

Sunt evaluați indicatorii de output și de rezultat, dar nu există informații privind structura participanților pe subsectoare, tipuri de cursuri, vârstă, etc. Se are în vedere instruirea unui număr de 99.183 participanți, adică 14.169 participanți/an. În comparație cu nevoile României, această țintă ar putea fi considerată satisfăcătoare, dar prin comparație cu experiența SAPARD (272 participanți la cursurile de instruire în total, așa cum se menționează în descrierea situației curente) sau chiar cu experiența ANCA (35.538 persoane instruite în 7 ani), atunci această țintă ar putea fi considerată chiar optimistă. Probleme de logistică poate că ar trebui de asemenea avute în vedere : la un număr de 15.000 zile instruire/an, aproximativ 21 locații/săli de clasă ar fi în totalitate și exclusiv rezervate pentru aceste activități 365 zile/an începând cu 1 ianuarie 2007 până la 31 decembrie 2013 (pentru 750 grupe cu 20 participanți/grup).

Indicatorii enumerați par toți relativ ușor de colectat și utilizat pentru monitorizare și evaluare. Indicatori mai detaliați ar putea fi disponibili din baza de date de management PDR dacă formularele de cereri și formularele de raportare vor fi elaborate în mod adecvat și prin urmare vor include întrebări relevante astfel încât să fie colectate datele necesare (tip de cursuri, sex, vârstă, etc.).

Așa cum s-a menționat mai sus, obiectivele enumerate nu sunt în întregime cuantificate. De exemplu, nu se comensurează clasificarea participanților în funcție de sex, vârstă, și de ocupație etc. De asemenea, nu se cuantifică indicatorii de impact, însemnând valoarea adăugată netă suplimentară și productivitatea muncii. Încă o dată, se recomandă îmbunătățirea ierarhiei obiectivelor și aplicarea țăintelor cuantificate în tabelul de indicatori. Poate că va fi necesară o cuantificare suplimentară.

Coerența internă

Fișa măsurii prezintă relațiile cu o serie de alte măsuri și arată pe scurt cum măsura este legată de alte măsuri. Se pare că există consistența necesară între măsuri; astfel, prezentarea este evaluată ca fiind adecvată.

Totuși, nu am observat prezența anumitor acțiuni specificate în cadrul de reglementări al UE, cum ar fi noua tehnologie a informației, diseminarea rezultatelor cercetării (vezi titlul măsurii) etc. în descrierea măsurii. Recomandăm ca aceste aspecte să fie luate în considerare în reelaborarea măsurii.

Coerența externă este asigurată prin formularea liniilor de demarcație cu FSE și FEDR. În special liniile de demarcație cu FSE sunt deschise interpretării. Care sunt criteriile care definesc sau categorisesc programele tip „spin off” și „high tech” pentru micro-întreprinderi? Și cum vor fi utilizate aceste criterii? Cum vor fi liniile de demarcație privind turismul și înființarea micro-întreprinderilor? Recomandăm ca liniile de demarcație să fie mai bine descrise.

Instalarea tinerilor fermieri

Justificare

Principala problemă abordată de această măsură nu este descrisă ca atare în motivația pentru intervenție: că tinerii fermieri au nevoie de capital pentru a înființa ferme productive care să poată face față competiției de pe piețele românești și internaționale. Așa stau fără îndoială lucrurile, dar nu se face referire la aceasta, deși acest lucru este în linie cu argumentele prezentate în PNDR. Recomandăm includerea acestui lucru în justificare.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni ale fișei măsurii: „obiectivele măsurii” și „arie de aplicare și acțiuni”. Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia de mai sus (generale, specifice, operaționale) și îmbunătățește argumentarea și descrierea obiectivelor care trebuie urmărite. Obiectivele generale și specifice ale măsurii sunt promovarea ajustării structurale și dezvoltării fermelor competitive, care practică o agricultură durabilă pe baza unui management mai bun și a noii forțe de muncă. Ar fi fost util să se definească mai clar indicatorii operaționali (va compensa măsura costul înființării sau cofinanța parțial modernizarea fermelor?) și recomandăm realizarea acestui lucru.

Obiectivele măsurii nu sunt cuantificate, cu excepția inputul-ui și output-ul-ui în termenii numărului de tineri fermieri asistați.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Indicatorii au fost elaborați pentru măsură (indicatori de output, rezultat și impact) pentru a realiza o monitorizare generală a măsurii.

Doar indicatorul output este cuantificat: 8.022 tineri fermieri asistați. Nu există ținte vizate pentru indicatorii de impact și rezultat. De asemenea, nu există date numerice privind tipurile de sectoare agricole afectate de implementarea măsurii. Probabil acest lucru explică de ce nu există o cuantificare pentru creșterea anticipată a VAB în exploatațile asistate, nici pentru creșterea economică anticipată sau creșterea productivității muncii.

Coerența internă

Fișa măsurii prezintă relațiile cu o serie de alte măsuri și arată pe scurt cum măsura este legată de alte măsuri. Se pare că există consistența necesară între măsuri.

Prezentarea este evaluată ca fiind adecvată, totuși nu este destul de clar cum beneficiarii ar trebui să profite de aceste alte măsuri, vezi comentariul nostru privind necesitatea de a clarifica utilizarea măsurii 121.

Pensionarea timpurie a fermierilor și lucrătorilor agricoli

Justificare

Fișa măsurii se adresează obiectivelor stabilite ale programului: contribuțiile la modificările structurale, incluzând structura de vârstă, va avea un impact asupra competitivității agriculturii în țară. Corespondența între obiectivele măsurii și obiectivele programului este satisfăcătoare.

Argumentarea măsurii este în linie cu analiza Situației Curente din cadrul PNSDR și PNDR. Principalele probleme ce trebuie considerate sunt structura inadecvată agricolă și de vârstă în zona rurală din România.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni ale fișei măsurii: „obiectivele măsurii” și „arie de aplicare și acțiuni”. Obiectivele sunt în general prezentate și descrise într-un mod care ar putea fi considerat ca depășind cadrul măsurii. De exemplu este îndoielnic că o schimbare structurală semnificativă în agricultura României va fi rezultatul măsurii, și este de asemenea îndoielnic dacă măsura contribuie la inovare și diversificare la fermă în viitor. Recomandăm reconsiderarea acestor formulări.

Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate.

Legătura cu întreaga ierarhie a programului nu este explicată în fișa măsurii. Totuși, descrierea corespunzătoare a motivelor pentru care este sprijinită pensionarea anticipată și descrierile din PNSDR și PNDR explică în mod satisfăcător legătura dintre măsură și obiectivele generale ale programului.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Au fost elaborați indicatori specifici pentru măsură (indicatori de output, rezultat și impact) pentru a asigura monitorizarea generală a măsurii.

PDR prezintă (pagina 179) indicatorii (de output, rezultat și impact) elaborați pentru fiecare axă și fiecare măsură selectată. Indicatorul de output este estimat a fi 6.358 fermieri și 2.119 lucrători agricoli pensionați anticipat. În acest mod se estimează că un număr de 751.155 hectare vor fi eliberate, adică 88,61 ha/beneficiar. Această țintă vizată pare nerealistă, dacă considerăm că mărimea medie a exploatației agricole din România este de 3,27 ha (PDR, pagina 10). Recomandăm ajustarea acestei ținte.

Un set de indicatori cuantificați propuși este prezentat în Anexă.

Coerență internă

În fișa măsurii se face afirmația că această măsură este legată de măsura „Stabilirea tinerilor fermieri în zona rurală”. Legătura este descrisă pe scurt și se pare că există consistența necesară între măsuri, așa cum se specifică în cadrul reglementării.

Utilizarea serviciilor de consiliere

Justificare

Măsura se adresează cu siguranță obiectivelor programului din cadrul Axei I și II. Se poate recomanda să se aibă în vedere combinarea celor două etape de implementare descrise în măsură într-o singură fază. De fapt, firmele de consultanță și fermele de semi-subsistență ar trebui să beneficieze în același timp de servicii de consiliere. În acest caz, vom avea doar un singur set de indicatori, vezi Anexa.

Argumentarea măsurii este consistentă cu analiza situației curente și obiectivele programului și ca atare este satisfăcătoare. Totuși, se poate considera să se aibă în vedere nu numai fermele de subsistență definite ca având între 2 și 16 UDE (sau poate de la 6 la 16 UDE?), ci și fermele familiale comerciale peste 16 UDE după 2010 (sau peste 6 EDE). S-ar putea susține că măsura ar trebui focalizată pe aceste ferme comerciale mari și nu pe fermele de subsistență neviabile și recomandăm ajustarea măsurii în această direcție.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni ale fișei măsurii: „obiectivele măsurii”, „arie de aplicare și acțiuni” și „acțiuni sprijinite de măsură”. Ierarhia obiectivelor nu respecta terminologia (generale, specifice, operaționale) și ar putea fi revizuită pentru a prezenta logica de intervenție mai bine și în conformitate cu indicatorii propuși în ultima secțiune a fișei măsurii, lucru care este recomandat.

Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Indicatorii sunt elaborați pentru măsură (indicatori de output, rezultat și impact) și asigură o monitorizare generală a măsurii.

Fișa măsurii specifică faptul că legislația națională va stabili tipul și volumul sprijinului bazat pe taxe specifice pentru diferite servicii asigurate. Până atunci, este dificil să se ofere un set credibil de indicatori cuantificați.

PDR prezintă (pagina 180) indicatorii (de output, rezultat și impact) elaborați pentru fiecare axă și măsură selectată. Indicatorii enumerați sunt parțial cuantificați însemnând că singura țintă stabilită este numărul de beneficiari anticipați ai măsurii, respectiv 105.795, împărțiți în numărul de fermieri asistați (84.636) și numărul de exploatații forestiere asistate.

Coerență internă

Se menționează că această măsură va contribui la îmbunătățirea implementării altor măsuri în PDR și selecția criteriilor măsurii care să vină în sprijinul acestui obiectiv.

Modernizarea exploatațiilor agricole

Justificare

Măsura se adresează în mod evident obiectivelor programului din cadrul Axei 1 corespunzând dezvoltării unei agriculturi durabile și competitive în România care respectă cerințele UE și principiile eco-condiționalității în particular. Argumentarea măsurii este satisfăcătoare și consistentă cu analiza situației curente.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni ale fișei măsurii: „obiectivele măsurii”, „arie de aplicare și acțiuni” și „descrierea cerințelor și țăntelor vizate cu privire la îmbunătățirea performanței generale a exploatațiilor agricole”. Deși descrierea măsurii nu respectă logica de intervenție obișnuită (general, specific, operațional), nu există ca atare nevoia de a aborda acest aspect în ajustarea descrierii măsurii. Totuși, deoarece structura și terminologia logicii de intervenție este crucială în multe aspecte ale implementării programului (formularea țăntelor cuantificate, indicatori, monitorizare și evaluare), este recomandat să se reorganizeze descrierea obiectivelor în linie cu această logică = obiective generale, specifice și operaționale. Un exemplu ar putea fi următorul:

Obiectiv general: să contribuie la dezvoltarea unei agriculturi competitive și durabile în România care se conformează tuturor cerințelor UE și cu principiile eco-condiționalității în particular.

Obiective specifice: a, b, c și d în secțiunea prezentă a descrierii obiectivelor măsurii, deși cu îmbunătățiri aduse în termeni de limbaj pentru a oferi o descriere mai clară a obiectivelor.

Obiective operaționale: în linie cu lista indicativă a investițiilor care reprezintă output-urile fizice ale investițiilor.

Cu privire la obiectivele din punctul b) formularea prezentă indică faptul că sprijinul vizează introducerea de noi tehnologii și inovații având drept scop îmbunătățirea calității și producția ecologică. Această formulare ar putea fi înțeleasă în asemenea fel încât doar producția ecologică să fie eligibilă pentru sprijin financiar. Acest lucru nu este cazul probabil, iar acest lucru trebuie clarificat.

Obiectivele prezentate în cadrul măsurii nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia programului este clarificată. În special legătura cu Pilonul 1 este clarificată. Mai mult, în prima secțiune, argumentarea legată de motivația măsurii subliniază legătura între măsură și toate obiectivele PNDR.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Indicatorii pentru măsură sunt elaborați (de input, output, rezultat și impact). Indicatorii de impact sunt selectați din liniile directoare ale CCEM și ca atare se conformează cu acestea. Indicatorii financiari sunt utili ca indicatori de input: sprijin public, investiții private, investiții totale, așa cum se folosesc acești indicatori în mod obișnuit, de asemenea în monitorizarea SAPARD.

Indicatorii de output propuși sunt buni în ceea ce privește numărul de beneficiari împărțiți pe diferite categorii, ca și pe tipuri de investiții. Acest indicator de output s-ar putea referi la obiectivele operaționale, vezi mai sus, făcând posibilă monitorizarea modului în care măsura produce outputuri în acord cu obiectivele operaționale. Programul SAPARD oferă o bună experiență privind legătura între obiectivele operaționale și output-uri și indicatorii de monitorizare aferenți; vezi în continuare.

Nici un indicator nu este cuantificat, cu excepția indicatorului output:

1. Numărul de exploatații agricole sprijinite – 46.676 beneficiari
2. Volumul de investiții totale – 1.348.886.070 €

Cuantificarea țintei vizate la nivel de output este dificil de înțeles și nu pare realistă. Sprijinirea a 46.676 beneficiari va fi echivalenta cu 28.898 € în medie pe beneficiar. Această cifră este considerată mult prea mică. În Programul SAPARD a fost aprobat în total un număr de 1.669 proiecte reprezentând un sprijin al investițiilor publice de 168.920.000 € în cadrul Măsurii 3.1 Exploatațiile agricole. Fiecare beneficiar a putut primi maximum 0,5 milioane € în sprijin public per proiect, dar a utilizat doar 100.000 € în medie = 20%. În cadrul acestui nou program sprijinul public pentru modernizarea exploatațiilor agricole este de 1 milion € per proiect. Dacă ne așteptăm ca acest plafon să fie utilizat ca regulă generală, putem să prevedem nu mai mult de 1.348 proiecte în cadrul acestei măsuri. Totuși, dacă așteptăm o utilizare a ratei de sprijin de 20 % per proiect ca în cazul Programului SAPARD, ne putem aștepta la aproximativ 6.744 proiecte. Această cifră este încă departe de ținta cuantificată de 46.676 proiecte. O justificare ar putea fi utilă pentru a îmbunătăți înțelegerea țintei vizate și recomandăm acest lucru.

Mai departe, nu există o departajare în cuantificare între proiectele pentru modernizarea exploatațiilor agricole (susținere publică 1.000.000 €/proiect) și proiectele de energie regenerabilă (susținere publică 1.500.000 €/proiect). Se recomandă acest lucru. Cererea făcută pentru fiecare tip de investiție va face o diferență în ceea ce privește numărul total de beneficiari: cu cât este mai mare numărul de proiecte în domeniul energiei, cu atât mai mic va fi numărul de beneficiari (I și PDR pagina 180).

Nu observăm vreo cuantificare a indicatorilor de rezultat și de impact în fișa măsurii și dorim clarificarea indicatorului de rezultat propus: „Număr de exploatații care produc produse noi și / sau introduc tehnologii noi, împărțite în funcție de reorganizarea producției”. Nu ne este clar, ce înseamnă acest lucru? O formulare mai clară va fi utilă pentru definirea reorganizării producției și a modalității de comensurare. Se recomandă acest lucru.

De asemenea, PDR oferă în capitolul cinci (pagina 180) un set de indicatori (de rezultat și de impact) construiți la nivel de axă / nivel de măsuri multiple. Astfel, creșterea VAB este construită pentru măsurile 112, 113, 114, 121, 122 și 125, atingând 1.112 milioane €, adică o rată anuală de creștere a VAB de 5,63%. Ce înseamnă acest lucru? Se recomandă să se explice mai în detaliu cum sunt pregătite calculațiile din rezultatul nivelului de impact din tabel. VAB generat de către beneficiarii care depun proiecte pentru toate măsurile este considerată? Ce se întâmplă cu investițiile care sunt legate numai de măsura 121? Alt indicator de rezultat (de asemenea pentru măsurile menționate mai sus) este reprezentat de numărul de beneficiari care introduc produse și tehnologii noi, cuantificat la 25.781. Astfel, un număr de 25.781 exploatații și întreprinderi care investesc în medie 149.408 € vor crea noi produse și vor utiliza noi tehnologii de producție. Acest lucru este dificil de înțeles și trebuie cerută o clarificare.

În ceea ce privește indicatorii de impact, unul dintre ei este creșterea VAN comensurată la 5,51%/an. Celălalt este legat de productivitatea muncii, care este estimată să înregistreze o rată de creștere de 8%, probabil pentru întreaga perioadă a programului. Știm că această cifră este bazată pe experiențele din programul SAPARD, dar acest lucru nu este clarificat în PDR și recomandăm inserarea acestei explicații.

Coerență internă

Măsura este evaluată a fi în consistență și coerentă cu alte măsuri în cadrul și între axe, așa cum se indică în fișa măsurii. Măsura este legată de alte măsuri menționate. Nu sunt descrise asemenea sinergii.

Se face referire la complementaritatea măsurii cu intervențiile din cadrul altor fonduri structurale, dar nu se descrie cum este gestionată această complementaritate, și ce linii de demarcație se stabilesc pentru a evita suprapunerile și a evita decalajele între fonduri în termeni de sectoare, zone geografice și tipuri de beneficiari. Recomandăm îmbunătățirea acestei descrieri a liniilor de demarcație.

Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere

Justificare

Măsura se adresează în mod evident obiectivelor programului privind Axa 1.

Argumentarea măsurii este detaliată și consistentă cu analiza și obiectivele și este satisfăcătoare.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni din fișa măsurii: „obiectivele măsurii”, „arie de aplicare și acțiuni” și „descrierea cerințelor și țințelor vizate cu privire la îmbunătățirea performanței globale a întreprinderilor”. Deși acest lucru nu reprezintă un aspect crucial, se recomandă realizarea unei ierarhii a obiectivelor respectând terminologia uzuală (globale, specifice, operaționale).

Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Indicatorii sunt elaborați pentru măsură (input, output, rezultat și impact). Toți indicatorii sunt cuantificați, cu excepția indicatorilor de impact. Indicatorii sunt potriviți pentru monitorizare și evaluare. Dar, volumul total al investițiilor specificat în fișa măsurii (pagina 108) este diferit de alocarea financiară pe măsuri din capitolul 7 (pagina 192). Așa încât recomandăm reconsiderarea cifrelor din cifra măsurii.

Indicatorul de output include numărul anticipat al întreprinderilor care vor depune proiecte în cadrul măsurii, și anume 2.500 întreprinderi, dar la pagina 181 descoperim că sunt 2.482 de beneficiari estimați. Aceștia sunt distribuiți în funcție de mărime, pe sectoare și tip de activitate.

De asemenea, prin indicatorii de output, cererea preconizată de la întreprinderile care au mai puțin de 750 angajați și cifră de afaceri sub 200 milioane € nu este cuantificată. Ele vor primi un sprijin public care reprezintă 25% din costurile eligibile totale aprobate, dar nu mai mult de 2 milioane €/proiect. Este necesară clarificarea.

Menționam mai înainte că, în capitolul 5 (pagina 179) se face referire la indicatori (output, rezultat și impact) la nivel de axă /măsuri multiple. Pentru măsura 123 avem o rată de creștere a VAB estimată la 11,58%. Se referă aceasta la întreaga perioadă a programului sau este o rată de creștere anuală? Se recomandă clarificarea.

Indicatorul de impact este legat de numărul de locuri de muncă create (74.982), în medie 30 locuri de muncă create pe fiecare beneficiar. În funcție de fiecare tip de investiții, această țință vizată poate fi considerată prea înaltă sau acceptabilă. În plus, în fișa măsurii (pagina 109) alți doi indicatori sunt menționați, dar nu sunt cuantificați.

Coerență internă

Măsura este evaluată ca fiind consistentă cu alte măsuri din cadrul axei sau din cadrul altor axe. Într-una din secțiunile măsurii, alte măsuri sunt legate de măsura prezentă, și sunt descrise sinergiile.

Măsura este menționată ca fiind complementară cu celelalte fonduri structurale, dar nu se descrie cum.

Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii

Justificare

Măsura se adresează cu siguranță obiectivelor programului din cadrul Axei 1.

Argumentarea măsurii este detaliată și consistentă cu analiza și obiectivele, fiind satisfăcătoare.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni ale fișei măsurii: „obiectivele măsurii”, „arie de aplicare și acțiuni” și „descrierea tipului de operațiuni”.

Obiectivele prezentate în (nu așa clar descrisa) ierarhie a obiectivelor nu sunt cuantificate. Totuși, tabelul cu indicatori ai măsurii include unele ținte vizate, care ar putea fi asimilate obiectivelor măsurii. Acestea vor fi prezentate în continuare.

Indicatori. Ținte vizate, cuantificare

Au fost elaborați indicatori speciali pentru măsură (output, rezultat și impact) pentru realizarea unei monitorizări generale a măsurii.

Indicatorii și țintele nu sunt cuantificate, cu excepția indicatorului output, număr de acțiuni susținute (2.401) și volumul total al investițiilor (634.769.915 €).

Experiența câștigată prin programele naționale și ale Băncii Mondiale ar trebui utilizată pentru cuantificarea indicatorilor.

Coerență internă

Măsura este evaluată ca fiind consistentă cu alte măsuri în cadrul axei și din alte axe.

Trebuie descrisă și asigurată complementaritatea cu alte fonduri structurale.

Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistență

Justificare

Obiectivul măsurii se adresează obiectivelor programului din cadrul Axei 1 având drept scop contribuția la dezvoltarea unei agriculturi competitive în România.

Argumentarea motivației pentru intervenție este relativ concisă, fiind consistentă cu analiza și obiectivele programului. Principalul aspect la care se referă măsura este lipsa de capital pentru investiții în exploatațile de semi-subzistență care are drept scop competitivitatea pe viitoarea piață. Totuși, cifrele utilizate în argumentare nu sunt clare.

„Din numărul total de 4.256.152 exploatații agricole, 90,96% sunt ferme de subzistență, cu mărime economică sub 2 UDE și 8,74 % sunt ferme de semi-subzistență, cu o mărime economică de 2-16 UDE.”

Propunem înlocuirea paragrafului de mai sus cu următorul paragraf:

“Din numărul total de 4.256.152 exploatații agricole, 99,57% sunt ferme familiale, doar 18.263 exploatații având personalitate juridică. În medie, fiecare fermă familială exploatează 2,15 hectare în comparație cu

263,08 hectare administrate de unitățile cu personalitate juridică. Statistica națională arată că doar 1.246.159 exploatații din totalul exploatațiilor agricole depășesc nivelul de 1 UDE, în timp ce majoritatea au o marjă brută standard de sub 1.200 €/an. Din aceste 1.246.159 exploatații agricole, aproape 371.987 sunt ferme de semi-subsistență, cu o mărime economică de 2-16 UDE, ceea ce reprezintă o mărime a fermei între 10 - minimum 100 hectare”.

Pe de altă parte, Planul Național Strategic se referă la un număr vizat de ferme de semi-subsistență de aproximativ 350.000 cu mărimea de 2-6 UDE. Se recomandă ca această discrepanță să fie rezolvată sau explicată. Considerăm că va fi dificil de văzut cum fermele vizate între 2 și 6 UDE vor contribui la dezvoltarea competitivității agriculturii românești.

Ierarhia obiectivelor nu este completă în sensul că fișa măsurii specifică doar obiectivele generale ale măsurii, sprijinirea fermelor de semi-subsistență, pentru ca acestea să fie viabile din punct de vedere economic, ceea ce va fi dificil de realizat, vezi comentariul de mai sus. Distincția între obiectivele a) și b) nu este clară, și se poate renunța la obiectivul b), deoarece acesta este acoperit de obiectivul a). Nu sunt prezentate obiective specifice, și nici operaționale, deși este indicat numărul preconizat de beneficiari. Secțiunea Aria de aplicare introduce noi obiective, dar nu este clar cum aceste noi obiective se leagă de obiectivele generale descrise în secțiunea Obiective a măsurii. Se pare că există suprapuneri între diferitele obiective.

Legătura cu ierarhia întregului program nu este explicitată în fișa măsurii. Totuși, așa cum s-a menționat mai sus, descrierea măsurii și a motivației sale demonstrează că măsura și obiectivele sale corespund cu cele ale PNDR.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Sunt elaborați indicatorii măsurii (output, rezultat și impact), dar nu apare vreo cuantificare în fișa măsurii. Cifre similare se pot regăsi în capitolul cinci (pagina 181). Astfel, se așteaptă ca 95.215 ferme de semi-subsistență să fie asistate în cadrul acestei măsuri. În acest mod, mai mult de 80% din aceste ferme vor putea deveni ferme comerciale competitive. Indicatorul de impact este descris ca fiind „creșterea viabilității economice” și cuantificat la 2,4%. (Pentru întreaga perioadă a programului? Pe an? Pentru fiecare beneficiar? Ar putea fi cerute clarificări).

Mai mult, o fermă familială care produce un venit egal cu existența a minimum 200 € pe lună pe membru al gospodăriei ar necesita probabil mai mult de 40 de hectare, în timp ce o fermă comercială viabilă ar avea nevoie chiar de un număr mai mare de hectare, probabil mai mult de 100 hectare ca punct de plecare pentru investiții, de fapt aproape de 16 UDE limita maximă. Calculațiile modelului ne spun că fermele familiale comerciale viabile ar trebui să aibă aproximativ 400 hectare sau mai mult pentru a putea produce venitul necesar și recuperarea investiției. Drept consecință a acestor considerații, numărul vizat de ferme de semi-subsistență este prea mare, iar nivelurile mai scăzute de UDE e puțin probabil să conducă la reușită în conformitate cu obiectivul măsurii. Recomandăm, din punct de vedere economic, să avem în vedere în cadrul măsurii acele ferme de semi-subsistență de cel puțin 6 UDE egal cu aproximativ 30-40 hectare. Dacă este realizată această reproiectare a măsurii, rata succesului de transformare a fermelor în ferme familiale comerciale ar putea crește de la procentul indicat de 5%, a se vedea tabelul de mai jos, dar se preconizează că rata succesului va fi încă modestă. Drept consecință, alocările financiare ar trebui schimbate, deoarece numărul beneficiarilor probabil că va fi mai scăzut decât cifra menționată de 95.215 beneficiari. Dacă ținta vizată bazată pe numărul de ferme cu o mărime de 6 - 16 UDE scade la 25.000 (ca exemplu) alocările ar putea fi reduse la 187.500.000 € iar surplusul transferat altor măsuri care sprijină mai direct dezvoltarea sectorului, cum ar fi măsura 121. Modelul explicat mai sus este prezentat în capitolul 6.

Coerență internă

Măsura este evaluată a fi consistentă cu alte măsuri din cadrul axei și din alte axe. Măsura este legată de alte măsuri și sunt indicate sinergiile, dar nu se descrie cum vor fi realizate aceste sinergii.

Totuși, se indică că un pachet de acțiuni de sprijin va fi disponibil pentru beneficiari cuprinzând în special măsuri în cadrul Axei. Nu este clar cum ar trebui utilizat și administrat acest pachet. Acest lucru este urgent necesar și recomandat.

Nu este descrisă nici complementaritatea cu Axele 2 și 3.

Se face referire la fondurile structurale și se spune că măsura este complementara cu sprijinul disponibil prin aceste fonduri. Nu se prezintă cum este realizată această complementaritate și care este conținutul acesteia.

Înființarea grupurilor de producători

Justificare

Această măsură se adresează cu siguranță obiectivelor programului din cadrul Axei 1.

Argumentarea măsurii este detaliată. În plus, este satisfăcătoare și consistentă cu analiza și obiectivele.

Este prezentată o ierarhie a obiectivelor care include un obiectiv general și 4 obiective operaționale.

Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia întregului program este prezentată în mod clar. În plus, în prima secțiune, argumentarea legată de motivul măsurii subliniază legătura între măsură și toate obiectivele programului.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Sunt elaborați indicatorii pentru măsură (input, output, rezultat, impact). Indicatorii nu sunt cuantificați. Indicatorii sunt adecvați pentru monitorizare și evaluare.

La fel ca în cazul tuturor măsurilor, capitolul cinci (pagina 182) oferă câteva cuantificări ale indicatorilor măsurii. Ținta output vizează înființarea a 1.583 grupuri de producători, dar nu se face vreo împărțire pe sectoare (vegetal, animal, producție mixtă). Cifra de afaceri vizată a grupurilor de producători înființate este de 7.126 milioane € ceea ce înseamnă în medie 4.501 € pe grup de producători cu un volum de investiții de 125.309 €/grup de producători. Aceste cifre par a fi mult prea optimiste. Cum este posibil să ne așteptăm ca 1 € investit să genereze o cifră de afaceri de 35,92 €?

Indicatorii de rezultat și de impact nu sunt cuantificați în fișa măsurii. Unul din indicatorii de impact este numărul de locuri de muncă generate. Ar trebui să ne așteptăm ca forța de muncă ocupată să scadă pentru a crește productivitatea muncii și eficiența grupului. Așa încât acest indicator este redundant.

Coerența internă

Măsura este evaluată ca fiind consistentă cu alte măsuri din cadrul axei și din celelalte axe. Măsura are legătură cu alte măsuri iar sinergiile sunt explicate în detaliu.

5.2.2 Axa 2

Plăți de handicap natural pentru fermierii din zonele montane și plăți pentru fermierii din zonele cu handicap altele decât zonele montane

Justificare

Măsura se adresează atât obiectivelor specifice cât și strategice ale Axei 2. Este îndoielnic dacă măsurile ca atare pot asigura continuarea utilizării terenului agricol, dar ele ar putea contribui la acest obiectiv. O medie de 2,15 ha înseamnă sprijin între 90 € și 130 € pe an, depinzând de tipul de handicap. Acest sprijin reprezintă aproximativ 10 % din 1 UDE = 1.200 € și probabil nu va fi singurul factor care determină continuarea sau abandonarea activității agricole.

Criteriile de desemnare acoperă 64 % din teritoriul României, ceea ce se consideră a fi o desemnare de mărime foarte mare. Ar putea fi avută în vedere o desemnare mai restricționată care să ajusteze alocările pentru măsuri. Este necesar să avem incluse suprafețe cu altitudinea între 400 și 600 metri cu o pantă medie de cel puțin 15 %?

Argumentarea măsurii este prezentată foarte pe scurt în secțiunea „descrierea măsurii”. Se adresează în mod direct uneia din principalele probleme identificate în analiza programului: zonele handicap. Descrierea se referă, de asemenea, la obiectivul de contracarare a depopulării. Din nou, este îndoielnic dacă măsurile vor avea un impact semnificativ asupra depopulării.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Există doar două obiective generale formulate în descrierea măsurilor, iar output-ul este prezentat în secțiunea privind indicatorii în termeni de număr de angajamente și hectare acoperite.

Obiectivele globale nu sunt cuantificate. Se face referire la „menținerea activităților agricole” fără a se specifica zona țintită (zonele cu handicap). Al doilea obiectiv se referă la „promovarea sistemelor agricole durabile” cel mai probabil făcându-se referire la conformarea cu GAEC. Obiectivele nu fac vreo referință la rezultatele așteptate ale măsurii.

Primul obiectiv este identic cu primul obiectiv specific al Axei 2. Ar putea fi recomandată o referire mai explicită la obiectivele de protecția mediului înconjurător și a naturii pentru a suplimenta obiectivele optimiste de contracarare a depopulării și contribuția la agricultura durabilă.

Măsura conține indicatori de input, output, rezultat și impact. Indicatorii sunt extrași din CCME, ceea ce este un lucru bun. Totuși, este dificil de văzut cum sprijinul pentru zone defavorizate aplicat la orice tip de zonă va contribui la impact în termenii creșterii producției de energie regenerabilă și modificarea balanței de nutrienți. Se așteaptă totuși ca o continuare a activității agricole care nu este bazată pe metode de producție intensive să aibă un impact pozitiv asupra numărului de păsări pe terenurile agricole și suprafața de teren cu valoare naturală înaltă.

Țintele sunt cuantificate pentru indicatorii de output și de rezultat. Valoarea asociată țintei pentru indicatorul output „total suprafață angajată în cadrul măsurii” (26.075.000 ha) reprezintă suma suprafețelor care beneficiază de plăți în fiecare an. Aceasta ar putea induce unele confuzii, considerând că suma este mai mare decât suprafața totală a țării. Numărul de hectare pe an ar putea fi utilizat ca indicator alternativ.

Al doilea indicator de impact (modificări în cadrul suprafeței de teren cu înaltă valoare naturală) nu este specificat, dar se anticipează un trend crescător.

Probleme legate de datele disponibile sunt în cazul indicatorilor de impact. În primul rând, nu sunt disponibile date până în prezent privind numărul populațiilor de păsări pe terenurile agricole.

Rezultatul și impactul așteptat sunt prezentate în tabelul indicatorilor. Ele nu sunt cuantificate. Indicatorul pentru rezultat se referă la „suprafața totală pe care au fost atinse obiectivele”, dar fără a specifica o țintă vizată. Există doi indicatori de impact. Primul se referă la „stoparea declinului biodiversității” luând în considerare evoluția indexului de păsări pe terenurile agricole. Acesta va fi destul de dificil de evaluat, întrucât nu avem nici o evaluare a acestui index înainte de începutul programului. Al doilea indicator va evalua modificările suprafeței de teren agricol cu înaltă valoare naturală, neasigurându-se nici o explicație privind modul în care acest indicator este legat de obiectivele măsurii.

Contracararea depopulării și sprijinirea agriculturii durabile nu sunt menționate în indicatori, și pentru a monitoriza realizarea obiectivelor stabilite, indicatorii ar trebui pregătiți în conformitate cu acestea.

Coerenta internă

Măsura este în linie cu alte măsuri din cea de-a doua Axă în termenii promovării utilizării durabile a terenului agricol și cu măsurile din prima Axă în termenii menținerii utilizării permanente a terenului agricol

Plăți Natura 2000 și plăți legate de Directiva 2000/60/EC (Directiva Cadru Apă)

Justificare

Titlul măsurii în versiunea românească a PNDR este diferit: „Plăți compensatorii pentru utilizatorii de terenuri agricole din zonele desemnate pentru Natura 2000”. Trebuie asigurată conformarea. Măsura se adresează direct obiectivului general, celui de-al doilea obiectiv strategic și celui de-al treilea obiectiv strategic al Axei 2.

Argumentarea măsurii se concentrează asupra prezentării situației implementării rețelei Natura 2000 în România, subliniind necesitatea plăților compensatorii orientate spre susținerea activităților agricole în aceste zone protejate și conformarea lor cu legislația de mediu.

În secțiunea „descrierea măsurii” nu există informații privind Directiva Cadru Apă.

Există un obiectiv general și trei obiective specifice, iar obiectivul general are o cuantificare bună cel puțin în termenii suprafeței eligibile (aproape 8 % din totalul suprafeței României). Obiectivele specifice nu sunt cuantificate. Ele se referă la același lucru: susținerea activităților agricole prin compensarea pierderilor fermierilor. Al doilea și al treilea obiectiv se concentrează mai mult asupra rezultatelor plăților compensatorii: „menținerea atractivității și caracteristicilor peisajului rural” și „conservarea biodiversității prin menținerea activităților agricole”. Obiectivele formulate aici sunt în linie cu întreaga ierarhie a obiectivelor programului.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Măsura conține indicatori de output, rezultat și impact. Nici un indicator nu este cuantificat. În momentul de față suprafața exactă a rețelei Natura 2000 nu este cunoscută. De asemenea, suprafața totală de teren agricol în cadrul rețelei nu este cunoscută. Totuși, avem o valoare clară a siturilor de interes comunitar și a ariilor de protecție specială propuse care pot fi utilizate ca referință.

Rezultatul și impactul așteptat sunt prezentate în tabelul cu indicatori. Ele nu sunt cuantificate. Indicatorul pentru rezultat se referă la „suprafața totală pe care obiectivele au fost atinse” dar fără să se ofere vreo țintă vizată.

Există patru indicatori de impact. Primul se referă la „stoparea declinului biodiversității” luând în considerare evoluția indexului păsărilor pe terenurile agricole. Acesta va fi destul de dificil de evaluat, întrucât nu avem nici o evaluare a acestui index înainte de începutul programului. Al doilea indicator va evalua modificările suprafeței de teren agricol cu înaltă valoare naturală. Al treilea indicator se referă la „modificările balanței de azot”, cel mai probabil cu referire la apele subterane și de suprafață. Cel de-al

patrulea indicator este „sporirea producției de energie regenerabilă”. Ultimul indicator de impact nu este legat de conținutul măsurii.

Coerența internă

Măsura este consistentă cu celelalte măsuri ale Axei 2 în termenii sprijinirii conservării biodiversității și cu măsurile Axelor 1 și 3 în termenii menținerii bunei practici agricole.

Plăți de agro-mediu

Justificare

Măsura este adresată atât celui de-al doilea obiectiv specific cât și celui de-al doilea obiectiv strategic al Axei 2. Argumentarea măsurii este foarte pe scurt prezentată la începutul fișei măsurii. Este concisă și include majoritatea aspectelor pe care zona rurală trebuie să le includă, în special agricultura durabilă și biodiversitatea. Recomandăm includerea unei analize a agriculturii ecologice din punct de vedere al pieței în cadrul PNDR.

Există un obiectiv general și trei obiective specifice. Obiectivele specifice sunt exprimate în sens larg indicându-se principalele aspecte ale submăsurilor pentru care acestea au fost formulate: agricultură ecologică, pășuni, protecția solului și a apei.

Obiectivele măsurii sunt conforme cu obiectivele Axei 2.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Măsura conține indicatori de input, de output, de rezultat și de impact. Pentru submăsurile suplimentare (cu inițiere în 2009) există doar un singur indicator de output (pentru resurse genetice) care nu are indicator de impact corespunzător. Producția crescută de energie regenerabilă nu este un indicator adecvat pentru această măsură. Doar țintele pentru indicatorii de output sunt cuantificate.

În ceea ce privește indicatorul de impact pentru biodiversitate, trebuie să menționăm că nu există date disponibile în acest moment pentru cuantificarea indexului păsărilor pe terenurile agricole în România ceea ce înseamnă că nu există indicator de bază.

Indicatorul pentru terenul agricol cu înaltă valoare naturală se referă doar la „modificări” fără a indica care sunt modificările și care sunt așteptările. Al treilea indicator de impact se referă la „modificările balanței de azot” fără a se arăta cărui factor de mediu se adresează și care este trendul anticipat. Al patrulea indicator de impact se referă la „sporirea producției de energie regenerabilă” dar nu este relevant pentru această măsură.

Coerență internă

Este prezentată o descriere pe scurt a complementarității măsurii cu Pilonul 1 și cu alte plăți din cadrul PNDR. Măsura poate fi, de asemenea, aplicată în zonele vizate de restul măsurilor din cadrul celei de-a doua Axe (zone montane, alte zone cu handicap, terenuri agricole în rețeaua Natura 2000) considerând că sunt satisfăcute criteriile pentru suprafețe.

Există aparent o suprapunere la investițiile din cadrul măsurii 121 privind conversia la agricultura ecologică. S-ar putea considera evitarea acestei suprapuneri scoțând sprijinul pentru conversia la agricultura ecologică din măsura 121.

Prima împădurire a terenurilor agricole

Justificare

Descrierea măsurii este un „copy paste” (copiere – lipire) a măsurii 223 și sunt necesare câteva corecții de editare pentru a face distincția între terenurile non-agricole (măsura 223) și terenurile agricole (măsura 221).

Măsura încurajează împădurirea terenurilor agricole slab productive sau terenurile agricole abandonate. Împădurirea va asigura o utilizare multiplă a pădurilor și în principal protecție împotriva eroziunii solului și altor forme de degradare.

Măsura specifică mai multe obiective legate de îmbunătățirea peisajului și a calității mediului înconjurător și de îmbunătățire a producției și a absorbției de CO₂.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Nu sunt prezentate țintele vizate și nici cuantificarea obiectivelor. O prioritizare poate conduce la o evaluare mai realistă a costurilor și eficacității. Obiectivele măsurii sunt în linie cu ierarhia întregului program.

Măsura are indicatori și output-uri. Sunt de asemenea prezentați indicatorii pentru rezultate și impact. Recomandăm indicatori pentru impact asupra mediului înconjurător și peisajului.

Ținta vizată la nivel de output este dată în termeni de număr de beneficiari și număr de hectare împădurite. Nu sunt specificate țintele vizate la nivel de rezultat și de impact. Exemple suplimentare de indicatori: creșterea suprafeței cu păduri, hectare; reducerea suprafețelor erodate, hectare.

Este necesară o analiză focalizată și este cerută prioritizarea pentru următorii 7 ani. Este inclusă doar o evaluare generală a necesităților și impacturilor. O estimare profesională a țăintelor în relație cu fondurile poate oferi o comensurare a eforturilor.

Coerență internă

Măsura are sinergii puternice cu alte măsuri din Axele 1 – 3 și va promova o mai bună utilizare a peisajului și va diminua costurile legate de mediu în viitor.

Este menționată coerența cu Programul Național de Împădurire, dar nu există o descriere specifică a coerenței și /sau eventuala suprapunere cu acest program.

Prima împădurire a terenurilor non-agricole

Justificare

Măsura încurajează împădurirea terenurilor agricole cu potențial productiv scăzut și / sau abandonate. Împădurirea va asigura o utilizare multiplă a pădurilor și în principal protecție împotriva eroziunii solului și altor forme de degradare.

Măsura încurajează împădurirea terenurilor agricole cu potențial de producție

Măsura specifică mai multe obiective legate de îmbunătățirea peisajului și a calității mediului înconjurător și de îmbunătățire a producției și a absorbției de CO₂.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Nu sunt prezentate țintele vizate și nici cuantificarea obiectivelor. O prioritizare poate conduce la o evaluare mai realistă a costurilor și eficacității. Obiectivele măsurii sunt în linie cu ierarhia întregului program.

Măsura nu are indicatori și output-uri și se resimte nevoia de indicatori de mediu și de peisaj.

Nu este prezentată cuantificarea țințelor vizate și exemple pot fi următoarele: creșterea suprafețelor cu păduri; reducerea suprafețelor erodate; creșterea produselor agricole pe suprafețele învecinate etc. Este necesară o analiză focalizată și prioritizarea pentru următorii 7 ani. Este inclusă doar o evaluare mai generală a necesităților și impacturilor. O estimare mai profesională a țințelor în relație cu fondurile poate oferi o comensurare a eforturilor.

Coerență internă

Măsura are sinergii puternice cu alte măsuri din axele 1 – 3 și va promova o mai bună utilizare a peisajului și va diminua costurile legate de mediu în viitor.

Plăți Natura 2000 pe teren forestier

Justificare

Măsura se adresează direct obiectivului general, obiectivelor strategice 2 și 3 și obiectivului specific 6 din cadrul Axei 2.

Argumentarea măsurii este foarte concisă. Conține două paragrafe. Primul se referă la suprafața forestieră din România susținând că o prioritate a strategiei în sectorul forestier este creșterea acestei suprafețe. Al doilea paragraf descrie pe scurt rețeaua Natura 2000. Totuși, nu este clar cum Natura 2000 și acoperirea cu păduri se conformează una cu cealaltă. Argumentarea ar putea fi îmbunătățită pentru ca cititorul să înțeleagă mai bine legătura.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Nu există o ierarhie a obiectivelor. Obiectivul este formulat în cadrul unui paragraf mare care oferă informații privind suprafața eligibilă (situri Natura 2000) și intenția de a compensa pierderile datorate necesității de conformare cu legislația de mediu.

Obiectivul nu este cuantificat. Se referă la o suprafață (suprafața cu păduri în cadrul siturilor Natura 2000), care este necunoscută încă.

Obiectivul se leagă bine de întreaga ierarhie a obiectivelor din cadrul programului.

Măsura conține indicatori de output, rezultat și impact. Nici unul din indicatori nu este cuantificat. În acest moment, suprafața exactă a rețelei Natura 2000 nu este cunoscută. Mai mult, nu există informații disponibile privind suprafața cu păduri în cadrul acestor situri.

Nu există ținte vizate asociate cu indicatorii. Indicatorii de impact sunt : „modificări ale suprafețelor cu înaltă valoare naturală”, „modificări ale balanței de azot” și „creșterea producției de energie regenerabilă ”. Al doilea indicator de impact se referă la o problema care nu este vizată în mod direct de această măsură. Acest lucru înseamnă că impactul măsurii va fi dificil de identificat de impactul limitărilor legislative și de management. Al treilea indicator de impact se referă la o problemă care nu este adresată de aceasta măsură. Exploatarea lemnului poate fi în conflict, în unele cazuri, cu planurile de management ale viitoarelor situri Natura 2000.

Coerență internă

Măsura este complementară cu toate celelalte măsuri ale Axei 2 și cu măsura 122 din Axa 1. Este puternic corelată cu măsura 213 care se adresează terenurilor agricole din siturile Natura 2000 (de asemenea, ambele vor începe în 2010).

5.2.3 Axa 3

Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole; crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi

Justificare

Măsura este bine justificată pe baza necesităților identificate în mediul rural din România. Totuși, adăugarea de mai multe informații în logica de intervenție privind diversificarea activităților non-agricole ar fi benefică.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni ale fișei măsurii: „obiectivele măsurii”, „arie de aplicare și acțiuni” și „descrierea tipului de operațiuni acoperite”. Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia în ceea ce privește obiectivele generale, specifice, operaționale, și remedierea acestui fapt ar putea fi utilă pentru o mai bună descriere a logicii de intervenție a măsurii.

Obiectivele nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia întregului program este clarificată. Mai mult, în prima secțiune, argumentarea legată de motivația măsurii subliniază legătura între măsură și toate obiectivele programului.

Aria măsurii este extinsă pentru sprijinirea micro-întreprinderilor pe întregul teritoriu al României, dar mai departe în text devine clar că se face referire la micro-întreprinderile înregistrate în mediul urban, dar acestea trebuie să își plaseze investițiile în zona rurală. Poate o prezentare mai clară a zonei de aplicabilitate și a beneficiarilor vizați ar putea fi utilă.

Nu există o exprimare uniformă în prezentarea măsurii, de exemplu: titlul este „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi” iar mai departe în text devine „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de activități în cadrul micro-întreprinderilor” (versiunea în limba română).

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Sunt dezvoltați indicatorii pentru măsură (indicatori de output, rezultat, impact). Cu excepția indicatorilor de impact, toți ceilalți indicatori sunt cuantificați. Indicatorii sunt potriviți pentru monitorizare și evaluare.

La fel ca în cazul Axei I, în capitolul 5 (pagina 187), sunt dezvoltați indicatorii de axă. Astfel, pentru această măsură se estimează un număr de 9.948 beneficiari (6.237 fermieri și 3.711 micro-întreprinderi) pentru un volum total de investiții de 1.060.238.816 €. Aceste investiții ar putea genera o valoare adăugată brută de 120 milioane € (aproximativ 11 %), o valoare adăugată netă de 96,2 milioane € și 21.205 noi locuri de muncă (în medie 2 noi locuri de muncă / proiect de investiții). Aceste cifre se bazează pe experiența Programului SAPARD și apreciem acest lucru.

Coerență internă

Măsura este evaluată ca fiind consistentă cu celelalte măsuri în cadrul axei și din alte axe.

Sunt descrise coerența și complementaritatea cu alte fonduri structurale. În ceea ce privește demarcația cu PNDR - POS descrierea nu este clară. Care sunt considerate întreprinderi tip „spin off” și „high tech”? recomandăm clarificarea acestui lucru.

La demarcația cu Axa 1 a PNDR se face referire la proiecte integrate, ce înseamnă acest lucru și cum ar trebui gestionate? Este necesară clarificarea.

Încurajarea activităților turistice

Justificare

Măsura este bine justificată pe baza nevoilor identificate în mediul rural românesc. Totuși, mai multe informații ar fi benefice în legătura cu situația reală a zonelor turistice.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni ale fișei măsurii: „obiectivele măsurii”, „arie de aplicare și acțiuni” și „descrierea tipului de operațiuni acoperite”.

Obiectivele nu sunt cuantificate.

Este clară legătura cu ierarhia întregului program. Măsura se adresează obiectivului programului din cadrul Axei 3 de îmbunătățire a calității vieții și de creștere a gradului de ocupare în mediul rural. Nu mai e nevoie să se aducă adăugiri.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Indicatorii de output sunt structurați în conformitate cu principalul tip de acțiuni susținute: (1) infrastructură recreațională; (2) activități de marketing și promovare a serviciilor rurale; (3) mica infrastructură. Pe baza acestei logici, un al patrulea tip de output ar putea fi introdus referitor la al patrulea tip de acțiune sprijinită, și anume numărul de studii și analize privind necesitățile și potențialul turistic al zonei rurale. Volumul total al investițiilor pe tip de acțiune este de asemenea prezentat ca indicator de output.

Clasificarea indicatorilor de rezultat include: „numărul suplimentar de turiști”. Acesta este un indicator cu puternică relevanță atunci când se prezintă comparația cu indicatorii de bază. Indicatorul de output este în continuare divizat în „numărul de șederi pe noapte” și „numărul de turiști pe zi”. Sugerăm următoarea structură a acestui indicator de output („număr suplimentar de turiști”):

„turiști peste noapte” = turiști care stau pe timpul nopții;
„turiști de o zi” = turiști care nu stau pe timpul nopții.

Acești indicatori sunt prezenți în statistica națională și internațională, pot fi ușor monitorizați și pot (datorită ponderii indicatorului „turiști care stau pe timpul nopții”) să ofere o imagine generală în ceea ce privește criteriul de atractivitate al unei anumite zone rurale.

Al doilea indicator prezentat în descrierea măsurii este „numărul total de locuri de muncă create”. Sugerăm să fie înlocuit cu indicatorul „creșterea venitului din turism” din două motive: un indicator similar este, de asemenea, prezentat ca indicator de impact; indicatorul privind creșterea venitului pe turist pe zi este foarte relevant în aprecierea nivelului de atractivitate al unei zone și ar corespunde mai bine obiectivelor acestei măsuri.

Indicatorii de impact includ: (1) creșterea economică, (2) crearea de noi locuri de muncă. Acest lucru înseamnă că infrastructura turistică nou creată (output) are drept rezultat un număr crescut de turiști (indicator de rezultat), ceea ce din nou conduce la creștere economică și creșterea gradului de ocupare (impact).

Coerență internă

Măsura este strâns legată de alte măsuri în cadrul Axei 1, 2 și 3 ca și de alte Fonduri Structurale. În același timp, are o legătură strânsă cu Măsura 322 din cadrul Axei 3 (Conservarea și îmbunătățirea moștenirii rurale). Sunt posibile sinergii între măsuri iar sinergia poate fi susținută prin proiecte de prioritizare ale celor două măsuri localizate în aceeași regiune / district / zonă locală.

Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale

Justificare

Măsura este bine justificată pe baza nevoilor identificate în mediul rural din România. Totuși, ar putea fi adăugate mai multe informații pentru a sublinia situația prezentă din zonele rurale.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni din fișa măsurii: „obiectivele măsurii”, „arie de aplicare și acțiuni” și „descrierea tipului de operațiuni acoperite”.

Obiectivele nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia întregului program nu este prezentată în mod clar. Mai mult, în prima secțiune, argumentarea legată de motivația măsurii subliniază legătura între măsură și toate obiectivele programului.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Sunt dezvoltati indicatorii pentru măsură (de output, rezultat și impact). Indicatorii nu sunt cuantificați dar sunt adecvați pentru monitorizare și evaluare.

Coerență internă

Măsura este evaluată ca fiind consistentă cu alte măsuri din cadrul axei și din alte axe.

Dobândire de competențe, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală

Justificare

Măsura se adresează în mod evident obiectivelor programului din cadrul Axei I.

Argumentarea măsurii este detaliată și consistentă cu analiza și obiectivele, fiind satisfăcătoare.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni din fișa măsurii: „obiectivele măsurii”, „arie de aplicare și acțiuni” și „descrierea tipului de operațiuni acoperite”.

Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Totuși, tabelul indicatorilor din fișa măsurii include unele ținte vizate, care ar putea fi asimilate obiectivelor măsurii.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Pentru această măsură au fost dezvoltate două tipuri de indicatori, de output și de rezultat, dar nu există o cuantificare în fișa măsurii. Indicatorii cuantificați au fost dezvoltati în capitolul cinci (pagina 189).

Doar indicatorii de output sunt cuantificați, care constau în:

- Număr de competențe dobândite și acțiuni de animare: 825
- Număr de participanți la acțiuni: 247.389
- Număr de parteneriate public/privat sprijinite: 210

„Numărul de participanți care au terminat cu succes o activitate de instruire” este indicatorul de rezultat și este considerat redundant deoarece un indicator similar a fost dezvoltat în secțiunea de output.

Coerență internă

Măsura este strâns legată de alte măsuri din cadrul Axei 3; Măsura 311&312, 313 și 322.

Axa 4 – Implementarea strategiilor de dezvoltare locală

Justificare

Măsura se adresează obiectivelor stabilite ale programului. Metoda LEADER care implică toți actorii relevanți, fie ei fermieri, proprietari de păduri sau întreprinderi locale, poate contribui la toate obiectivele programului: creșterea competitivității produselor locale ale regiunii, creșterea capacității regiunii de a profita de pe urma patrimoniului său natural și cultural, creșterea gradului de conștientizare privind mediul înconjurător și activitățile turistice, de asemenea, în termeni de energie regenerabilă și schimbări climatice. Corespondența între obiectivele măsurii și obiectivele programului este în consecință satisfăcătoare.

Justificarea măsurii este prezentată în analiza situației curente din cadrul PNDR. Fișa măsurii nu include o prezentare detaliată a situației curente. Aceasta ar putea fi pregătită.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni ale fișei măsurii: „obiective” și „Axe – măsuri acoperite de Axa LEADER”. Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generale, specifice, operaționale).

Obiectivele nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia întregului program este prezentată în mod clar. Mai mult, a doua secțiune subliniază legătura între măsura și toate obiectivele programului.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Sunt dezvoltati indicatorii pentru măsură (output, rezultat și impact), dar nu se face vreo cuantificare în fișa măsurii (pagina 166). Indicatorii sunt adecvați pentru monitorizare și evaluare.

Ținta output este 80 GAL, cu 4.042 proiecte, dar nu se face vreo împărțire după tipul de investiție (axă, măsură), tipul de beneficiar. Chiar dacă nu se face o împărțire pe tip de activități, 50 de proiecte / GAL pare a fi un număr prea mare pentru un nou program de 4 ani care începe în 2010 luând în considerare noutatea acestei metode în România.

Ca parte a măsurii, observăm că definirea zonei rurale folosită în măsură este în conformitate cu definiția națională curentă (comune și sate) dar în contrast cu definiția utilizată în capitolul 1. Trebuie asigurată conformitatea definițiilor pentru zona rurală.

Indicatorii de rezultat sunt „Număr de participanți care au absolvit un curs de formare profesională” și „Numărul total de locuri de muncă create”.

Indicatorii de impact se referă la „Valoarea adițională netă” și „Crearea suplimentară netă de locuri de muncă cu timp întreg”. Nici unul nu este cuantificat.

Crearea de locuri de muncă este menționată atât ca indicator de rezultat cât și de impact în același timp. Deși crearea de locuri de muncă reprezintă un indicator de impact foarte valoros, recomandăm și alți indicatori care reflectă capacitatea LEADER de a genera „efecte mai puțin tangibile”, mai dificil, dar nu imposibil de măsurat. Proiectele LEADER întăresc identitatea locală și respectul de sine (capital cultural) de exemplu prin:

- Dezvoltarea de produse regionale (nr.);

- Etichetarea la nivel local (nr.);
- Asociații ale sectoarelor mai înainte izolate: agricultura și turismul (nr.);
- Comercializarea bunurilor culturale și de mediu: festivaluri de cultură în parcuri naționale (nr.);
- Dezvoltarea de noi aplicații ale tehnologiilor de informație și comunicație (nr.);
- Revigorarea meseriilor locale specifice (mobilă, ziduri de piatră) (nr.);
- Legarea acestor talente locale de formarea profesională și turism (nr.);

Toate acestea sunt „bunuri mai puțin tangibile” care conduc la obținerea unor venituri mai mari și la creșterea calității vieții în comunitățile rurale.

Coerența internă

Măsura este strâns legată de alte măsuri din cadrul Axei 1 și 3; Măsurile 111, 114, 123, 311-312, 313 și 322. Măsura este strâns legată și de măsurile Axei 3, care sunt, de asemenea, cele mai relevante atunci când se implementează Axa orizontală LEADER.

Metoda LEADER reprezintă o bună oportunitate de a întări comunitățile rurale din România permițându-le să planifice și să implementeze măsuri în cadrul Axei 1 și 2 la nivel local. Din acest punct de vedere, poate Axa 2 nu ar trebui exclusă (vezi punctul 5, care se referă la măsurile de finanțare prin Axa LEADER) în acest mod permițând o mai mare flexibilitate de a reacționa la proiecte inovatoare și contexte diferite, care este fundamentală pentru filozofia de susținere a inițiativelor ”de jos în sus”.

Implementarea proiectelor de cooperare

Justificare

Măsura se adresează obiectivelor stabilite ale programului. Corespondența între obiectivele măsurii și obiectivele programului este satisfăcătoare.

Măsura este bine justificată pe baza nevoilor identificate în mediul rural românesc. Procesul de cooperare dă posibilitate grupurilor de acțiune locală (GAL) să împartă succesul obținut și să rezolve problemele lucrând împreună cu alte grupuri, să beneficieze de expertiza complementară dintr-o zonă comună, să realizeze economie de scară printr-o ofertă comună de produse, să penetreze pe piețele din exteriorul zonei, să introducă noi tehnologii sau procese la nivel local.

O ierarhie a obiectivelor poate fi identificată în descrierea măsurii și prin tipul de costuri eligibile. Aceste obiective specifice ar putea fi exprimate mai clar în descrierea măsurii.

Obiectivele nu sunt cuantificate, iar legătura cu ierarhia întregului program este prezentată în mod clar.

Indicatori, ținte, cuantificare

Sunt dezvoltați indicatorii pentru măsură (output, rezultat și impact). Sunt cuantificați doar indicatorii de output. Indicatorii sunt adecvați pentru monitorizare și evaluare.

Ținta output este de 80 GAL. Output-ul ar putea fi structurat în: numărul de acțiuni de cooperare regionale; numărul de acțiuni de cooperare transnaționale.

Indicatorii de rezultat constau în: „Număr total de locuri de muncă create”. Procesul de cooperare produce atât rezultate tangibile cât și intangibile, iar generarea de locuri de muncă ar putea fi într-adevăr unul dintre

rezultatele tangibile. Dar am putea adăuga aici și: tehnologii nou dezvoltate (nr.), îmbunătățirea accesului la piețe, creșterea productivității muncii, etc.

Indicatorul de impact se referă la: „Crearea suplimentară netă de locuri de muncă cu timp întreg”.

Coerență internă

Măsura este strâns legată de alte măsuri din cadrul Axei 1 și 3: Măsurile 111,114,123, 311-312, 313 și 322.

Funcționarea grupurilor de acțiune locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului

Justificare

Din moment ce metodologia LEADER va fi utilizată pentru implementarea proiectelor de dezvoltare rurală integrată, administrarea eficientă a Grupului de Acțiune Locală reprezintă un element-cheie. Măsura se adresează obiectivelor stabilite ale programului. Corespondența între obiectivele măsurii și obiectivele programului este satisfăcătoare.

Măsura este bine justificată pe baza nevoilor identificate în mediul rural românesc.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secțiuni ale fișei măsurii: „obiective”, „sub-măsura 1” și „sub-măsura 2”. Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia obiectivelor generale, specifice, operaționale, care ar putea fi utilă pentru a descrie clar logica de intervenție a măsurii.

Obiectivele nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia întregului program este clarificată.

Indicatori, ținte vizate, cuantificare

Sunt dezvoltați indicatorii măsurii (de output și rezultat). Indicatorii propuși totuși nu par a fi adecvați, deoarece sunt legați doar de activitățile de instruire. Resursele alocate pentru această măsură ar trebui să producă o rețea de grupuri de acțiune locală conduse în mod profesionist, cu puternică participare locală, cu un portofoliu de proiecte inovatoare, care să contribuie în mod semnificativ la dezvoltarea locală. Indicatorii ar trebui să reflecte acest lucru.

Numai indicatorii de output sunt cuantificați. Indicatorii de output selecționați sunt adecvați pentru monitorizare și evaluare.

Ținta output este reprezentată de 514 acțiuni susținute.

Indicatorul de rezultat este „Numărul de rezultate reușite de formare profesională”, care este dificil de judecat. Cum este măsurat acest indicator?

Coerență internă

Măsura are legătură strânsă cu alte măsuri din cadrul Axei 1 și 3; Măsurile 111, 114, 123, 311-312, 313 și 322.

6. Impactul pozitiv și negativ anticipat al măsurilor ce vor fi aplicate

În acest capitol se va răspunde la următoarele întrebări:

- Care sunt alocările financiare la nivelul programului și la nivel de măsură?
- Care este eficacitatea costurilor în cadrul programului?
- Care este impactul așteptat al măsurilor ce vor fi aplicate (social, economic și de mediu)?
- Cum se așteaptă să se manifeste impactul în timp?
- Ce conflicte potențiale există între diferitele impacturi?
- Cine este (pozitiv sau negativ) afectat de program?

Metoda noastră de a încerca să estimăm impactul PNDR se compune din două părți. În primul rând examinăm mai îndeaproape alocările la nivel de măsură și comparăm măsurile cu mărimea, producția și venitul fermelor model medii. Pe de altă parte, utilizăm date statistice pentru a evalua impactul programului.

6.1 Alocările financiare ale PNDR

Punctul nostru de plecare în evaluarea impactului așteptat al programului este examinarea alocărilor pentru fiecare măsură. Alocarea fondurilor din FEADR a fost decisă pe baza strategiei de dezvoltare rurală prezentată în PNDR, capitolul 3.

Tabelele de mai jos oferă o trecere în revistă a măsurilor incluse în PNDR 2007 – 2013 din România. Tabelul 6.1 prezintă cheltuielile publice (FEADR și co-finanțarea națională) alocate pe axe și pe măsuri. Cofinanțarea privată este inclusă în tabelul 6.2.

Bilanțul programului este în linie cu cerințele reglementărilor, deși Axa 2 cu 24,5 % este foarte aproape de limita inferioară de 25 % din cheltuielile publice, excluzând plățile directe complementare. Majoritatea alocărilor sunt pentru Axa 1 cu 42,45 %, iar Axelor 3 și 4 le revin 29,7 % și respectiv 2,5 %.

Alocările sunt în linie cu strategia și cu accentul puternic al programului pe modernizarea și restructurarea agriculturii românești care reflectă nevoile urgente din cadrul sectorului. Apreciem alocările relativ înalte pentru Axa 3, ceea ce face ca bilanțul general al programului să fie în linie cu intențiile reglementării. De asemenea, alocările pentru Axa 4 sunt în linie cu cerințele.

Tabelul 6.1 Alocările financiare pe măsuri și total PNDR

Alocări financiare PNDR, cheltuieli publice, 2007-2013		
		Cheltuieli publice
AXA 1		3.967.311.968
111	Formare profesională și acțiuni de informare, incluzând difuzarea de noi cunoștințe științifice și practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară și silvicultură	119.019.359
112	Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural	238.038.718
113	Pensionarea anticipată a fermierilor și a muncitorilor agricoli	79.346.239
114	Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către producătorii agricoli și proprietarii de păduri	158.692.479
121	Modernizarea exploatațiilor agricole	674.443.035
122	Îmbunătățirea valorii economice a pădurilor	198.365.598
123	Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	1.071.174.232
125	Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii	634.769.915
141	Sprijinirea exploatațiilor agricole de subzistență	595.096.795
142	Sprijin pentru înființarea grupurilor de producători	198.365.598
AXA 2		2.293.266.820
211	Sprijinirea zonelor defavorizate din zonele montane	699.446.380
212	Sprijinirea zonelor defavorizate, altele decât zonele montane	676.513.712
213	Plăți compensatorii din zonele Natura 2000	16.052.868
214	Plăți de agro-mediu	671.927.178
221	Prima împădurire a terenurilor agricole	137.596.009
223	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	75.677.805
224	Plăți Natura 2000	16.052.868
AXA 3		2.473.890.571
312	Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole și crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi	742.167.171
313	Încurajarea activităților turistice	173.172.340
322	Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea și îmbunătățirea moștenirii rurale	1.546.181.607
341	Dobândirea de competențe, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală	12.369.453
AXA 4		235.074.894
41	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	177.481.545
411	<i>Creșterea competitivității în sectorul agricol și forestier</i>	5.876.872
413	<i>Calitatea vieții și diversificarea economiei rurale</i>	171.604.673
421	Implementarea proiectelor de cooperare	4.701.498
431	Funcționarea grupurilor de acțiune locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului	52.891.851
4311	<i>Crearea de parteneriate publice / private</i>	5.876.872
4312	<i>Crearea de grupuri de acțiune locală operaționale</i>	47.014.979
511. Asistență tehnică		376.119.830
611. Plăți directe complementare		625.136.101
TOTAL		9.970.800.187

Tabelul 6.2 Alocări financiare pe măsuri și total PNDR

Alocări financiare, publice + private, 2007-2013, €		
		Total volum investiții
AXA 1		5.875.228.361
111	Formare profesională și acțiuni de informare, incluzând difuzarea de noi cunoștințe științifice și practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară și silvicultură	119.019.359
112	Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural	238.038.718
113	Pensionarea anticipată a fermierilor și a muncitorilor agricoli	79.346.239
114	Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către producătorii agricoli și proprietarii de păduri	158.692.479
121	Modernizarea exploatațiilor agricole	1.348.886.070
122	Îmbunătățirea valorii economice a pădurilor	360.664.724
123	Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	2.142.348.464
125	Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii	634.769.915
141	Sprijinirea exploatațiilor agricole de subzistență	595.096.795
142	Sprijin pentru înființarea grupurilor de producători	198.365.598
AXA 2		2.364.358.092
211	Sprijinirea zonelor defavorizate din zonele montane	699.446.380
212	Sprijinirea zonelor defavorizate, altele decât zonele montane	676.513.712
213	Plăți compensatorii din zonele Natura 2000	16.052.868
214	Plăți de agro-mediul	671.927.178
221	Prima împădurire a terenurilor agricole	183.461.346
223	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	100.903.740
224	Plăți Natura 2000	16.052.868
AXA 3		2.814.345.468
312	Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole și crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi	1.060.238.816
313	Încurajarea activităților turistice	176.228.322
322	Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea și îmbunătățirea moștenirii rurale	1.565.508.877
341	Dobândirea de competențe, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală	12.369.453
AXA 4		260.448.520
41	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	202.057.841
411	<i>Creșterea competitivității în sectorul agricol și forestier</i>	7.052.531
413	<i>Calitatea vieții și diversificarea economiei rurale</i>	195.005.310
421	Implementarea proiectelor de cooperare	5.498.828
431	Funcționarea grupurilor de acțiune locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului	52.891.851
4311	<i>Crearea de parteneriate publice / private</i>	5.876.872
4312	<i>Crearea de grupuri de acțiune locală operaționale</i>	47.014.979

		1.001.255.931
511	Asistență tehnică	376.119.830
611	Plăți directe	625.136.101
TOTAL		12.315.636.372

În total, PNDR va reprezenta aproape 10.000 milioane € susținere publică a investițiilor în sectoare în comparație cu 1.278 milioane € total cheltuieli publice în cadrul Programului SAPARD. Este o sumă de aproape 8 ori mai mare reflectând necesitățile mediului rural românesc, dar în același timp este și o mare provocare de a asigura o utilizare adecvată și o absorbție a fondurilor. Vom reveni în aceasta secțiune la acest volum al investițiilor în comparație cu investițiile generale din cadrul sectorului.

6.2 Analiza alocărilor financiare la nivel de măsură

În această secțiune vom examina mai îndeaproape alocările la nivel de măsură pentru a evalua output-ul cuantificat cu alocările și indicatorii de bază pentru fiecare măsură, și în particular cu indicatorii de bază pentru două tipuri de ferme familiale.

Următorul tabel descrie situația curentă a exploatațiilor agricole cu producție mixtă din România. Se considera că aceste ferme sunt reprezentative datorită faptului că în conformitate cu datele Institutului Național de Statistică, 75% din exploatațiile agricole din România au activități de producție mixtă.

Tabelul 6.3. Model de ferme de referință

	Ferme familiale	Unități cu personalitate juridică
1. Mărimea medie a fermei (ha)	2,15	263,08
2. Capital uman		
2. 1. Forță de muncă medie	6	4
Fermieri/fermă	1	1
Lucrători agricoli – cu timp întreg/fermă	5	3
Lucrători agricoli – sezonieri/fermă	0	0
2.2. Costul mediu al forței de muncă (€/an/persoana)		
Fermieri	1.140	2.400
Lucrători agricoli – cu timp întreg	960	1.200
Lucrători agricoli – sezonieri	0	0
2.3. Valoarea medie a forței de muncă (€/an)	6.277	6.114
Fermieri	1.140	2.400
Lucrători agricoli – cu timp întreg	5.137	3.714
Lucrători agricoli - sezonieri	0	0
3. Capital tehnic		
3.1. Dotare medie cu capital tehnic (buc.)	9,23	3,73
3.2. Cost mediu al capitalului tehnic (€/an/buc.)	3.500,00	20.000,00
3.3. Valoarea medie a capitalului tehnic (€/an)	32.297,45	74.642,19
4. Producție		
4.1. Producția cantitativă		

Cereale (tone)	2,97	780,03
Lucernă (tone)	1,75	
Carne de vită (capete/an)	2	70,71
Lapte (l/an)	6.736,40	6.000,00
Carne de porc (capete/an)	3	759,80
Carne de pasăre (capete/an)	25	19.992,28
Ouă (buc./an)	2.479,61	2.998.842,54
4.2. Prețul pieței		
Cereale (€/tonă)	70,00	90,00
Lucernă (€/tonă)	120,00	
Carne de vită (€/cap)	300,00	1.600,00
Lapte (€/l)	0,20	0,25
Carne de porc (€/cap)	200,00	500,00
Carne de pasare (€/cap)	1,50	2,00
Oua (€/buc.)	0,15	0,15
4.3. Valoarea producției	2.773,51	803.792,98
Cereale (€/an)	207,55	34.421,93
Lucernă (€/an)	209,63	
Carne de vita (€/an)	336,82	56.569,24
Lapte (€/an)	1.347,28	53.033,66
Carne de porc (€/an)	281,70	189.949,48
Carne de pasăre (€/an)	18,60	19.992,28
Ouă (€/an)	371,94	449.826,38
5. Costuri intermediare	846,93	457.930,57
Cereale (€/an)	56	9.839
Lucerna (€/an)	148	
Carne de vită (€/an)	332	51.158
Carne de porc (€/an)	97	52.379
Carne de pasare (€/an)	214	344.555
6. Valoare adăugată brută	1.926,58	355.701,61
Cereale – furaje	212,93	34.421,93
Carne de vită	1.352,19	58.445,22
Carne de porc	184,60	137.570,83
Carne de pasăre	176,87	125.263,63
7. VAB	1.926,58	355.701,61
8. Unități anuale de muncă	6	4
9. Productivitatea muncii	303	86.862
10. Vârsta medie a fermierilor		
Fermieri	58 ani	48 ani
Lucrători agricoli	44 ani	42 ani

Examinând fermele familiale se observa ca performanța lor economică este în medie foarte scăzută. Valoarea adăugată brută medie variază de la un sector la altul. Pe baza datelor statistice am identificat ferma familială tipică în termeni de mărime (număr de hectare) și orientarea sectorului (ce produce?). Am descris două tipuri de ferme: ferma specializată și ferma cu o combinație tipică de producție. Scopul este să identificăm situația de bază (scenariul de bază) pentru fiecare tip de fermă. Obiectivul PNDR este printre altele îmbunătățirea competitivității sectorului agricol, incluzând aceste tipuri de ferme, sau cel puțin să ridicăm nivelul de venit al fermelor, de exemplu la nivelul de minimă existență. Pentru a face acest lucru,

avem disponibile un număr de măsuri ex. sprijinirea investițiilor pentru sporirea VAB/unitate anuală de muncă prin investiții în noi mașini sau clădiri.

Întrebarea este următoarea: dacă dorim să îmbunătățim nivelul venitului anual al gospodăriei unui fermier pornind de la nivelul prezent, cât de mare trebuie să fie atunci VAB/unitate anuală de muncă, dacă prețurile unitare pe piață și costurile unitare sunt constante? Cât de mare trebuie să fie investiția pentru ca fermierul să își sporească producția și productivitatea la acest nivel? Combinația celor două strategii (mai mult pământ, mai multe animale și producție și o productivitate sporită) este probabil situația cea mai realistă. Ce se cere atunci în termeni de investiții și în termeni de sprijin financiar de la program?

Pe baza acestor rezultate am încercat să modelăm valoarea investițiilor necesare pentru a transforma fermele de semi-subsistență în ferme comerciale viabile. Am investigat două cazuri:

- 1) Producție specializată (producție de cereale)
- 2) Producție mixtă (cereale și producție animală)

În ceea ce privește producția specializată (producția de cereale) datele sunt prezentate în tabelul 6.4 pentru situația actuală a fermei familiale și în tabelul 6.5 pentru ferma familială modernizată.

Tabelul 6.4 Ferma familială specializată actuală	
Mărimea actuală a fermelor familiale (ha)	2,15
Producția unitară (t/ha/an)	2,97
Producția (tone/ani)	6,37
Preț (€/tonă)	70,00
Vânzări (€/an)	446,23
Costuri de producție (€/ha)	70,00
Total costuri de producție (€/an)	150,50
VAB (€/an)	295,73
VAB (€/lună)	24,64

Tabelul 6.5 Ferma familială specializată modernizată	
Mărimea necesară a fermelor familiale (ha)	205,10
Producția unitară (t/ha/an)	5,00
Producția (tone/ani)	1.025,50
Preț (€/tonă)	85,00
Vânzări (€/an)	87.167,50
Costuri de producție (€/ha)	94,00
Alte costuri (€/ha)	309,92
Total costuri operaționale (€/an)	82.844,40
VAB (€/an)	4.323,10
VAB (€/lună)	360,26
Investiții necesare (€)	
Sistem de irigații	60.000,00
<u>Apă (€/an)</u>	2.051,00
Mașini și echipamente	150.000,00
Pământ (€/an)	10.255,00
TOTAL	210.000,00
Depreciere (€/an)	21.000,00
Întreținere (€/an)	210,00

Credit necesar	210.000,00
Dobândă (€/an)	23.100,00
Rate (€/an)	30.000,00

Ferma familială specializată va avea nevoie de mai mult de 200 de hectare pentru a genera un venit la un nivel considerat a fi reprezentativ pentru o fermă comercială familială. Investițiile se vor ridica la peste 200.000 €, ceea ce face ca această anticipare să fie destul de nerealistă.

În cazul fermelor familiale mixte (cereale și producție animală), situația este puțin mai bună, a se vedea tabelele 6.6 și 6.7.

Tabelul 6.6 Ferma familială actuală cu profil mixt	
Mărimea actuală a fermelor familiale	
Pământ (ha)	2
Bovine (capete)	2
Porci (capete)	3
Păsări(capete)	25
Producție cantitativă	
Cereale (tone/an)	3
Furaje (tone/an)	2
Lapte (l/an)	10.105
Carne de porc (capete/an)	1
Carne de pasăre (capete/an)	12
Ouă (buc./an)	2.480
Prețuri pe piață	
Cereale (€/tonă)	70
Furaje (€/tonă)	120
Lapte (€/l)	0,20
Carne de porc (€/cap)	200,00
Carne de pasăre (€/cap)	1,50
ouă (€/buc.)	0,15
Vânzări (€/an)	3.110
Costuri de producție (€/an)	847
Cereale	56
Furaje	148
Carne de vită	332
Carne de porc	97
Carne de pasăre	214
VAB (€/an)	2.263
VAB (€/lună)	189
Tabelul 6.7 Ferma familială cu profil mixt modernizată	
Mărimea reală a fermelor familiale	
Pământ (ha)	330
Bovine (capete)	100
Porci (capete)	85
Păsări (capete)	125

Producție cantitativă	
Cereale (tone/an)	455
Furaje (tone/an)	268
Lapte (l/an)	450.000
Carne de porc (capete/an)	43
Carne de pasăre (capete/an)	63
Ouă (buc./an)	12.500
Prețuri pe piață	
Cereale (€/tonă)	70
Furaje (€/tonă)	120
Lapte (€/l)	0,20
Carne de porc (€/cap)	200
Carne de pasăre (€/cap)	1,5
ouă (€/buc.)	0,15
Vânzări (€/an)	164.500
Costuri de producție (€/an)	156.188
Cereale	8.663
Furaje	22.688
Carne de vită	14.781
Carne de porc	2.930
Carne de pasăre	1.077
VAB (€/an)	8.312
VAB (€/lună)	693
Investiții necesare (€)	
Sistem de irigații	0,00
Apă (€/an)	700,00
Mașini și echipamente	350.000,00
Pământ	16.500,00
TOTAL	350.000,00
Depreciere (€/an)	35.000,00
Întreținere (€/an)	350,00
Credit necesar	350.000,00
Dobândă (€/an)	38.500,00
Rate (€/an)	50.000,00

Se știe că majoritatea exploatațiilor agricole în România au mai puțin decât media de 2,15 ha. În consecință, producția sau activitatea agricolă generează doar venituri mici iar investițiile necesare pentru dezvoltarea activității nu pot fi susținute. Investițiile nu vor fi niciodată fezabile, și va fi foarte dificil ca fermierii să găsească cofinanțare privată pentru investiții.

6.2.1 Axa 1

Formare profesională și activități de informare, incluzând difuzarea de noi cunoștințe științifice și practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară și silvicultură

- Alocare financiară: 119.019.359 €
 - Cheltuieli publice: 119.019.359 €
 - Investiții private: 0 €

- **Număr de beneficiari:** 99.183
- **Alocare medie/ beneficiar:** 1.200 €

Alocarea financiară pe beneficiar pare realistă din punct de vedere al experienței noastre din activități similare. Nevoia de instruire și informare este fără îndoială foarte urgentă și importantă. Totuși, numărul anticipat de beneficiari este foarte mare în comparație cu experiențele anterioare din Programul SAPARD (272 de beneficiari instruiți), și cursurile de instruire organizate de ANCA (35.538 beneficiari în 7 ani). Ținta vizată este de aproape 3 ori mai mare decât experiențele prezente, și ne-am putea aștepta la probleme cu absorbția fondurilor.

Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural

- **Alocare financiară:** 238.038.718 €
 - **Cheltuieli publice:** 238.038.718 €
 - **Investiții private:** 0 €
- **Număr de beneficiari:** 8.022

Alocarea financiară poate fi greu analizată în absența indicatorilor de rezultat și impact cuantificați.

Pensionarea anticipată a fermierilor și lucrătorilor agricoli

- **Alocare financiară:** 79.346.239 €
 - **Cheltuieli publice:** 79.346.239 €
 - **Investiții private:** 0 €
- **Număr de beneficiari:** 8.477
- **Număr de hectare eliberate:** 751.155

Alocarea financiară poate fi greu analizată în absența indicatorilor de rezultat și impact cuantificați. Totuși, se poate observa că, în medie, se previzionează că fiecare fermier/lucrător agricol pensionat anticipat va elibera 88,61 ha. Această cifră nu este realistă.

Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către producătorii agricoli și proprietarii de pădure

- **Alocare financiară:** 158.692.479 €
 - **Cheltuieli publice:** 158.692.479 €
 - **Investiții private:** 0 €
- **Număr de beneficiari:** 105.795
- **Alocare medie/ beneficiar:** 1.500 €

Alocarea financiară pare justificată, dar nu pentru 105.795 beneficiari, deoarece e puțin probabil ca fermierii și exploatațiile agricole/silvice să primească servicii de consultanță de calitate pentru 1.500 €. Alocările financiare pe Măsurile 111 și 114 sunt în linie cu prioritățile stabilite în strategia rurală (PDR pagina 44) în cadrul Axei 1.

Modernizarea exploatațiilor agricole

- **Alocare financiară:** 1.348.886.070 €
 - **Cheltuieli publice:** 674.443.035 €

- **Investiții private:** 674.443.035 €
- **Număr de beneficiari:** 46.676
- **Alocare medie/ beneficiar:** 28.899 €

Alocarea financiară în relație cu numărul prezent de beneficiari anticipați (46.676) este total irealizabilă. Altfel, alocarea financiară pe măsura 121 reprezintă 22,96% din fondurile alocate Axei 1, ceea ce este în linie cu strategia descrisă la pagina 44 în PDR.

Îmbunătățirea valorii economice a pădurilor

- **Alocare financiară:** 360.664.724 €
 - **Cheltuieli publice:** 198.365.598 €
 - **Investiții private:** 162.299.126 €
- **Număr de beneficiari:** 2.404
- **Alocare medie/ beneficiar:** 150.027 €

Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere

- **Alocare financiară:** 2.142.348.464 €
 - **Cheltuieli publice:** 1.071.174.232 €
 - **Investiții private:** 1.071.174.232 €
- **Număr de beneficiari:** 2.482
- **Alocare medie/ beneficiar:** 863.154 €

Alocarea medie pe măsura 123 reprezintă 36,46% din fondurile alocate Axei 1, ceea ce este în linie cu strategia descrisă la pagina 44 din PDR.

Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii

- **Alocare financiară:** 634.769.915 €
 - **Cheltuieli publice:** 634.769.915 €
 - **Investiții private:** 0 €
- **Număr de beneficiari:** 2.401
- **Alocare medie/ beneficiar:** 264.377 €

Alocarea financiară pe măsura 125 reprezintă 10,8% din fondurile alocate Axei 1, ceea ce este în linie cu strategia descrisă la pagina 44 din PDR.

Sprrijinirea exploatațiilor agricole de semi-subzistență

- **Alocare financiară:** 595.096.795 €
 - **Cheltuieli publice:** 595.096.795 €
 - **Investiții private:** 0 €
- **Număr de beneficiari:** 95.215

- **Alocare medie/ beneficiar:** 6.250 €, ceea ce înseamnă 893 €/fermă de semi-subzistență/an. Aceasta nu este în linie cu sprijinul public menționat în fișa măsurii (1.500 €).

Alocarea financiară pe măsura 141 reprezintă 10,13% din fondurile alocate Axei 1, ceea ce este în linie cu strategia descrisă la pagina 44 în PDR. Dar nu este suficient. Este nerealist să credem că în cadrul măsurii vor fi sprijinite 26% din fermele de semi-subzistență estimate în PDR (**371.987 ferme de semi-subzistență cu mărimea de 2-16 UDE**). Câte ferme de semi-subzistență sunt capabile să susțină un proiect de investiții pe alte măsuri (Axa 1 sau Axa 3)? Dacă ele nu sunt capabile să realizeze acest lucru, atunci sprijinul pe care îl primesc prin această măsură reprezintă doar un ajutor social, care este greu de crezut că va genera valoare adăugată.

Aceasta este o problemă care ar trebui abordată atunci când ne gândim la implementarea acestei măsuri.

Sprijin pentru înființarea grupurilor de producători

- **Alocare financiară:** 198.365.598 €
 - **Cheltuieli publice:** 198.365.598 €
 - **Investiții private:** 0 €
- **Număr de beneficiari:** 1.583
- **Alocare medie/ beneficiar:** 125.310 €
- **Cifra de afaceri a grupurilor de producători sprijinite:** 7.126.000.000 (643.083 €/grup de producători/an)

Este oare posibil să credem că prin această măsură vor fi sprijinite 1.583 grupuri de producători, când prin SAPARD au fost sprijinite doar câteva grupuri de producători? Experiența din alte țări ar trebui luată în considerare.

6.2.2 Axa 2

Plăți de handicap natural pentru fermierii din zonele montane

- **Alocare financiară:** 699.446.380 €
 - **Cheltuieli publice:** 699.446.380 €
 - **Investiții private:** 0 €
- **Număr de beneficiari:** 512.425
- **Număr de hectare:** 1.537.245
- **Alocare medie/ beneficiar:** 1.365 €
- **Alocare medie/hectar:** 455 €

Vezi măsura următoare pentru comentarii.

Plăți pentru fermierii din zonele cu handicap altele decât zonele montane

- **Alocare financiară:** 676.513.712 €
 - **Cheltuieli publice:** 676.513.712 €
 - **Investiții private:** 0 €

- **Număr de beneficiari: 700.325**
- **Număr de hectare: 2.100.974**
- **Alocare medie/ beneficiar: 966 €**
- **Alocare medie/hectar: 322 €**

Suprafața medie a fiecărei exploatații care se așteaptă să beneficieze de plăți în cadrul acestor măsuri este estimată a fi de 3 ha. Considerând nivelul plăților, numărul de hectare necesar a compensa 50% din venitul mediu din agricultură este de cel puțin 10 ha. Plățile de compensare sunt bazate pe calculațiile marjei brute standard pe suprafețele desemnate ca LFA (defavorizate) și comparate cu non-LFA. Marja brută standard medie/ha în € este calculată a fi 219 € cu diferențe între 115 € pentru zonele montane și 45 € specifice LFA. Conform calculațiilor din modelul nostru, marja brută standard probabil că este prea înaltă pentru fermele non-LFA. Totuși, calculele sunt dificil de realizat datorită lipsei de date sigure și variațiilor mari ale nivelului de mecanizare, utilizării factorilor de producție, etc. Concluzia noastră este să mai revizuim încă o dată calculațiile pentru a evita plăți de compensare prea mari și efect 0.

Plăți Natura 2000

- **Alocare financiară: 16.052.868 €**
 - **Cheltuieli publice: 16.052.868 €**
 - **Investiții private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 13.377**
- **Număr de hectare: 40.132 ha.**
- **Alocare medie/ beneficiar: 1,200 €**
- **Alocare medie/hectar: 400 €**

Alocarea pentru această măsură se ridică la 16.052.868 €. Această alocare poate să acopere aproximativ 0,2 % din total suprafață propusă pentru rețeaua Natura 2000. Considerăm dificil să apreciem justificarea alocării în absența unei estimări a terenului agricol total din cadrul rețelei Natura 2000.

Plăți de agro-mediu

- **Alocare financiară: 671.927.178 €**
 - **Cheltuieli publice: 671.927.178 €**
 - **Investiții private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 53.453**
- **Număr de hectare: 2.881.943 ha**
- **Alocare medie/ beneficiar: 12.570 €**
- **Alocare medie/hectar: 233 €**

Anexa fișei măsurii prezintă în detaliu metodologia de calcul. Presupunerile și estimările sunt raționale, făcând justificată alocarea pentru această măsură.

Prima împădurire a terenurilor agricole

- **Alocare financiară: 137.596.009 €**
 - **Cheltuieli publice: 137.596.009 €**
 - **Investiții private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 13.629**
- **Număr de hectare: 52.418**
- **Alocare medie/ beneficiar: 10.096 €**
- **Alocare medie/hectar: 2.625 €**

Fișa măsurii PNDR nu include vreo justificare pentru alocare comparativ cu necesitățile și comparativ cu costul investiției în împădurirea terenurilor agricole. Recomandăm să se realizeze justificarea și calculațiile bazate pe experiența de la Institutul de Cercetări în Silvicultură.

Prima împădurire a terenurilor non-agricole

- **Alocare financiară: 75.677.805 €**
 - **Cheltuieli publice: 75.677.805 €**
 - **Investiții private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 12.108**
- **Număr de hectare: 40.361**
- **Alocare medie/ beneficiar: 6.250 €**
- **Alocare medie/hectar: 1.875 €**

Fișa măsurii PNDR nu include vreo justificare pentru alocare comparativ cu necesitățile și comparativ cu costul investiției în împădurirea terenurilor agricole. Recomandăm să se realizeze justificarea și calculațiile bazate pe experiența de la Institutul de Cercetări în Silvicultură.

Plăți Natura 2000, păduri

- **Alocare financiară: 16.052.868 €**
 - **Cheltuieli publice: 16.052.868 €**
 - **Investiții private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 5.351**
- **Număr de hectare: 26.755**
- **Alocare medie/ beneficiar: 3.000 €**
- **Alocare medie/hectar: 600 €**

Fișa măsurii PNDR nu include vreo justificare pentru alocare comparativ cu necesitățile din zonele forestiere din Natura 2000. Recomandăm să se realizeze justificarea și calculațiile bazate pe experiența de la Institutul de Cercetări în Silvicultură.

6.2.3. AXA 3

Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole și crearea și dezvoltarea de microîntreprinderi

- **Alocare financiară: 1.060.238.816 €**
 - **Cheltuieli publice: 742.167.171 €**
 - **Investiții private: 318.071.645 € (30%)**
- **Număr de beneficiari: 9.948**
- **Alocare medie/ beneficiar: 106.578 €**

Alocarea financiară este realistă și în conformitate cu prioritățile stabilite în PDR la Axa 3 (pagina 48).

Încurajarea activităților turistice

- **Alocare financiară: 176.228.322 €**
 - **Cheltuieli publice: 173.172.340 €**
 - **Investiții private: 3.055.982 € (1,73%)**
- **Număr de acțiuni sprijinite: 2.073**
- **Alocare medie/acțiune: 85.011 €**

Alocarea financiară este realistă și în conformitate cu prioritățile stabilite în PDR la Axa 3 (pag. 48), dar ar trebui dezvoltați indicatori pentru fiecare acțiune sprijinită.

Renovarea, dezvoltarea satelor , conservarea și îmbunătățirea moștenirii rurale

- **Alocare financiară: 1.546.181.607 €**
 - **Cheltuieli publice: 1.546.181.607 €**
 - **Investiții private: 0 €**
- **Număr de acțiuni sprijinite: 1.566**
- **Alocare medie/acțiune: 987.345 €**

Alocarea financiară este realistă și în conformitate cu prioritățile stabilite în PDR pentru Axa 3 (pagina 48).

Dobândirea de competențe, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală

- **Alocare financiară: 12.369.453 €**
 - **Cheltuieli publice: 12.369.453€**
 - **Investiții private: 0 €**
- **Număr de acțiuni sprijinite: 825**
- **Număr de beneficiari care participă la acțiunile susținute financiar: 247.389**
- **Număr de PPP: 210**
- **Alocare medie/acțiune: 14.993 €, (ex.: 50 €/participant).**

300 persoane pe acțiune pare a fi un număr mare. Este acest lucru posibil? Costul de 50€/participant pe de altă parte pare a fi foarte scăzut. Recomandăm reconsiderarea acestor calculații.

6.2.4. Axa 4

Fezabilitatea alocării financiare în cadrul Axei IV este dificil de evaluat în absența unei experiențe anterioare. Ar trebui colectate informații suplimentare provenite din experiența altor țări. Logica măsurilor din cadrul Axei IV și strategia prezentată în PNDR, care generează volumul susținerii financiare publice, par a fi realiste.

6.3. Ar putea fi rezultatele anticipate obținute cu un cost mai scăzut?

Formare profesională, informare și difuzarea de noi cunoștințe științifice și practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară și silvicultură

Fișa măsurii specifică 1.200 €/beneficiar (120 € X 10 zile), ceea ce reprezintă un cost normal dacă luăm în considerare prețurile curente cerute de firmele de instruire specializate, astfel încât ne putem aștepta ca cele mai bune firme de formare profesională să intre în program, dar nu la un preț mai mic. Totuși, măsura poate fi mai eficientă, dacă țintele (obiectivele) vor fi stabilite în conformitate cu diferite tipuri de difuzare a cunoștințelor (sesiuni de instruire specializată/campanii de informare).

Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural

Costurile unitare planificate sunt în conformitate cu plafonul maxim de plăți pe exploatație (gospodărie), care este de 40.000 € și cu plata minimă de 25.000 € pe gospodărie. Costul preluării și înființării fermei pentru satisfacerea cerințelor pieței va varia în funcție de tipul de fermă, arie geografică, sau dacă ferma a fost în proprietatea părinților, rudelor sau a fost cumpărată pe piață, dacă se fac investiții pentru satisfacerea standardelor de igienă sau se încurajează diversificarea activităților agricole.

Nu se face vreo specificare privind suprafața pentru care se primește sprijinul maxim de 40.000 €. Se alocă 40.000 € pentru 32 ha (adică o alocare medie de 1 250 €/ha), sau sunt alocate resurse și pentru ferme cu o suprafață de 21 ha (> decât limita minimă)? Recomandăm o clarificare.

Pensionarea anticipată a fermierilor și lucrătorilor agricoli

Problema este dacă se poate realiza transferul de teren agricol la fermierii mai tineri prin alte mijloace și la un cost mai scăzut decât este posibil în cadrul acestei măsuri și în conformitate cu Reglementarea (CE) nr. 1698/2005. Discuțiile referitoare la eficacitatea costurilor sunt dificile în absența informațiilor privind rezultatele din programele anterioare.

Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către fermieri și proprietarii de păduri

Alocarea financiară pare justificată, dar nu pentru 1.500 €/beneficiar. Costul serviciilor de consultanță este scăzut, mai ales dacă avem în vedere sprijinirea unor servicii de consultanță de calitate.

Modernizarea exploatațiilor agricole

Bugetul total de investiții se ridică la 1.218,628 milioane €, care vor fi alocate pentru modernizarea exploatațiilor agricole și pentru investiții în energie regenerabilă. (mărit la 1.348.886.000 € și 46.676 proiecte în versiunea PNDR din 18.04.07).

Bugetul este distribuit pe 42.400 proiecte, revenind 28.741 € pe proiect. Totuși, rata de susținere maximă pe proiect este stabilită la 1.000.000 € pentru modernizarea exploatațiilor agricole și 1.500.000 € investiții în energie regenerabilă. Se recomandă reconsiderarea acestor aspecte.

Susținerea financiară va acoperi în proporție de până la 50 – 100 % costurile eligibile în funcție de tipul de proiect. Sprijinul de 75 -100 % este pentru implementarea reglementării Directivei Consiliului 91/676/EE, Directivelor Consiliului 79/409/CEE, 92/43/CEE privind Natura 2000 și pentru refacerea potențialului de producție afectat de calamități naturale. Pe baza experiențelor din programele anterioare, incluzând evaluarea efectului 0, și pe baza unei susțineri maxime de 40 – 75 % din costul eligibil, se așteaptă ca eficacitatea costurilor să fie satisfăcătoare și ca varianta costului mai scăzut să nu poată fi realizată. Totuși, o împărțire mai detaliată pe subsectoare și tipuri de investiții este necesară pentru a evalua eficacitatea costurilor investițiilor individuale.

Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere

Bugetul total de investiții se ridică la 2.256.718.938 € (2.142.348.464 € în ultima versiune a PNDR din 18.04.2007) care va fi distribuit industriilor agroalimentare și forestiere. Sprijinul este acordat pentru a acoperi costurile noilor echipamente, mașinilor, sistemelor de biogaz, noilor clădiri și investiții pentru a satisface noile standarde (microîntreprinderi).

Suma bugetului urmează să fie distribuită la 2.500 întreprinderi (proiecte), revenind aproape 1 milion € per proiect. Rata de susținere maximă pe proiect este de 2 milioane €. Sprijinul va acoperi până la 50 % din costurile eligibile.

Pe baza experienței din programele anterioare, și deoarece sprijinul public se ridică la maximum 50 % din costul eligibil, se consideră că eficacitatea costurilor este satisfăcătoare și un cost mai scăzut probabil nu se poate obține.

Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii

Fișa măsurii indică două tipuri de susținere publică: 100% formează cheltuielile eligibile (max. 1.mil. – 1,5 mil €) pentru investiții de utilitate publică și privată, care servesc de asemenea comunității; 60% cheltuieli eligibile (max. 0,6.mil. – 0,75 mil. €) pentru investiții de utilitate privată.

Datorită faptului că infrastructura se adresează problemelor de infrastructură, acest tip de investiții este destul de scump. E puțin probabil ca rezultatele așteptate să se poată realiza la un cost mai scăzut.

Sprijinirea exploatațiilor agricole de semi-subsistență

Fișa măsurii indică o plată a sprijinului ca rată uniformă de 1.500 € pe an în cinci ani. Țintele cuantificate sunt formulate doar la nivel de output, și nu este menționată vreo cuantificare a potențialelor rezultate și impacturi așteptate. Există o legătură adecvată între fondurile alocate și output-ul anticipat în termeni de număr de beneficiari, ceea ce pare logic. Cuantificarea rezultatelor și impacturilor este mai îndoielnică. Am indicat o rată de succes de numai 5 % în termeni de ferme de semi-subsistență care evoluează spre ferme comerciale familiale. Totuși, nu există o bază pentru a evalua dacă intrarea a 4.650 ferme pe piață ar fi putut fi realizată în mod mai eficient din punct de vedere al costurilor.

Înființarea grupurilor de producători

Bugetul public total este de 311.490 milioane € care vor fi distribuite celor 1.359 grupuri de producători estimate a se înființa. Aceasta înseamnă în medie 229.000 € pentru fiecare grup de producători. Sprijinul urmează a fi acordat pe baza unui procent din cifra de afaceri din vânzări utilizând rate mai mari în primii

ani și pentru grupuri mai mari. Nu exista o bază pentru a evalua cu exactitate dacă acest lucru este eficient din punct de vedere al costurilor, dar ratele de sprijin de la 5 la 1,5 % par foarte realiste.

Măsuri Axa 2

Măsurile din cadrul Axei 2 sunt toate măsuri bazate pe suprafață unde rata de sprijin pe hectar este derivată din cadrul reglementării. În consecință, eficacitatea costurilor este dată în ceea ce privește nivelul output-ului, și nu sunt făcute aici comentarii suplimentare.

Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole; crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi

Valoarea sprijinului public mediu/proiect este de 134.510 €, ceea ce înseamnă mai puțin decât plafonul maxim de 200.000 €/proiect. În funcție de tipul de investiție, aceasta suma ar putea fi prea mare, dar și insuficientă, deci este dificil de estimat dacă numărul de proiecte este realist.

Încurajarea activităților turistice

Sprijinul financiar mediu. Incluzând toate tipurile de proiecte din cadrul măsurii, este de 85 000 €. Această suma pare destul de mare pentru proiectele la scară mică (ex. Plăcuțe indicatoare) și poate că este subestimată pentru proiectele mai mari cum ar fi înființarea unui loc de campare. Defalcarea indicatorilor de output pe tip de acțiuni este necesară pentru a aprecia eficacitatea costurilor.

Dacă analizăm acest indicator din punctul de vedere al numărului suplimentar de turiști (indicator de rezultat), se anticipează în medie 1,5 mai mulți turiști atrași în zonă pentru fiecare tip de acțiune pe baza unei investiții publice de 85.000 €. Acest lucru înseamnă 56.663 € pentru atragerea unui turist într-o anumită zonă. Această cifră este probabil destul de mare.

Suma medie alocată pe proiect este de aproximativ 84.000 €. Propunem o cuantificare diferită :

- Mica infrastructură – max. 170.000 €/proiect
- Infrastructura recreațională – max . 170.000 €/proiect
- Servicii de dezvoltare/ marketing pentru turismul rural – aproximativ 72.000 €/proiect

Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea și îmbunătățirea moștenirii rurale

Valoarea medie a sprijinului public/proiect este de 1 milion €, egală cu plafonul maxim al susținerii publice (€/proiect). În funcție de tipul de investiție, această sumă ar putea fi prea mare, dar și insuficientă, prin urmare este dificil să estimăm dacă aceleași rezultate ar fi putut fi obținute cu un cost mai scăzut.

Dobândire de competențe, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală

Alocarea de 50 €/participant pare nerealistă. Este greu de crezut că este posibil să se sprijine diferite tipuri de acțiuni cu numai 50 €/participant.

Axa 4

Fezabilitatea alocării financiare din cadrul Axei 4 este dificil de judecat în absența vreunei experiențe anterioare. Ar trebui adunate informații suplimentare din alte țări. În alte privințe, logica măsurilor din cadrul Axei 4 și strategia prezentată în PNDR, care generează volumul sprijinului public alocat pare a fi realistă.

În general, consideram că output-urile și rezultatele preconizate vor fi realizate în condițiile unei bune eficacități a costurilor.

6.4 Care sunt impacturile preconizate ale măsurilor ce vor fi aplicate (din punct de vedere social, economic și de mediu)

Implementarea măsurilor finanțate de FEADR vor genera rezultate și impacturi pozitive în termeni de:

- ✓ Competitivitate
- ✓ Dobândirea de competențe
- ✓ Crearea de locuri de muncă
- ✓ Creșterea productivității muncii
- ✓ Îmbunătățirea nivelului de trai
- ✓ Diversificarea economiei rurale
- ✓ Creșterea VAB
- ✓ Un mai bun management al economiei rurale la nivel local

În această secțiune vor fi descrise rezultatele și impacturile ce se preconizează a fi generate prin implementarea fiecărei măsuri.

Formare profesională și activități de informare, incluzând difuzarea noilor cunoștințe științifice și practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară și silvicultură

- **Impact social:** măsura va îmbunătăți nivelul competențelor și cunoștințelor persoanelor implicate în activități agricole, din industria alimentară și silvicultură (lucrători, cadre de conducere), îmbunătățind productivitatea muncii și competitivitatea fermelor și întreprinderilor din sectorul agricol, al industriei alimentare și forestier.
- **Impact economic:** contribuțiile în termeni de cunoștințe specializate/ tehnice vor conduce la creșterea productivității muncii și competitivității fermelor și întreprinderilor din agricultură, industria alimentară și silvicultură, prin dezvoltarea practicii moderne.
- Acest impact pozitiv va avea loc doar dacă activitățile de instruire și informare vor avea o componentă practică (practici de management agro-alimentar, tehnologii moderne, cunoștințe legate de managementul de proiect, etc.) și dacă după sesiunile de instruire și activitățile de informare beneficiarii vor continua să primească informații actualizate.

Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural

- **Impact social:** stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural va moderniza activitatea de agri-business prin practicarea unui management modern și flexibil practicat de tânăra generație.
- **Impact economic:** practicarea unui management modern și flexibil conduce la o mai bună competitivitate a agenților economici din mediul rural pe baza inovației, a cunoștințelor actualizate, a procesului de învățare continuă, etc.

Pensionarea anticipată a fermierilor și lucrătorilor agricoli

- **Impact social:** măsura va conduce la creșterea nivelului de trai al fermierilor și lucrătorilor agricoli pensionați anticipat.
- **Impact economic:** transferul fermelor de la fermierii bătrâni la cei tineri va contribui la crearea unor exploatații agricole moderne și competitive. În plus, dimensiunea fermelor va crește conducând la o competitivitate sporită. În acest mod, noile ferme vor putea susține proiecte de investiții care să conducă la modernizarea și diversificarea activităților agricole.

Utilizarea serviciilor de consiliere de către fermieri și proprietarii de păduri

- **Impact economic:** fermierii și proprietarii de păduri vor fi ajutați să utilizeze servicii de consiliere, ceea ce va conduce la creșterea ratei de absorbție a fondurilor, având în vedere faptul că în prezent cea mai mare parte a populației din zona rurală nu știe să administreze un proiect de investiții/cum să utilizeze fondurile de la FEADR. De asemenea, această măsură îi va ajuta în activitățile lor viitoare, în termeni de management al activităților.

Modernizarea exploatațiilor agricole

- **Impact social:** creșterea nivelului de trai datorită investițiilor generatoare de valoare suplimentară.
- **Impact economic:** măsura va ajuta fermele din România să își diversifice și să își modernizeze activitatea. Diversificarea și modernizarea activităților de producție va spori competitivitatea exploatațiilor agricole. Ca o consecință a utilizării tehnologiilor, mașinilor și echipamentelor moderne, productivitatea muncii va crește și vor fi create noi locuri de muncă. Pe scurt, investițiile implementate prin această măsură vor crea valoare adăugată în termeni de input-uri, (practici de producție, distribuție, etc.) și output-uri (calitate și cantitate a producției, valoarea de piață a producției, etc.).
- **Impact de mediu:** investițiile în tehnologii moderne și în energie regenerabilă vor genera externalități pozitive în termeni de factori de mediu (mai puține emisii de CO₂, un mai bun management/utilizare a factorilor naturali, etc.).

Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere

- **Impact social:** creșterea nivelului de trai datorită investițiilor care generează valoare suplimentară.
- **Impact economic:** măsura va ajuta procesatorii din sectorul agroalimentar să își diversifice și să își modernizeze activitatea. Diversificarea și modernizarea activităților de producție va spori competitivitatea întregului sector. Ca o consecință a utilizării tehnologiilor, mașinilor și echipamentelor moderne, productivitatea muncii va crește și vor fi create noi locuri de muncă. Pe scurt, investițiile implementate prin această măsură vor crea valoare adăugată în termeni de input-uri, (practici de producție, distribuție, etc.) și output-uri (calitate și cantitate a producției, produse noi, valoarea de piață a producției, etc.).
- **Impact de mediu:** investițiile în tehnologii moderne și în energie regenerabilă vor genera externalități pozitive în termeni de factori de mediu (mai puține emisii de CO₂, un mai bun management/utilizare a factorilor naturali, etc.).

Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii

- **Impact social:** măsura va contribui la îmbunătățirea calității vieții în zona rurală.
- **Impact economic:** măsura va îmbunătăți competitivitatea exploatațiilor agricole și a proprietarilor de păduri, ajutându-i să își reducă costurile (costuri de producție și costuri administrative) și să își organizeze mai bine activitatea (aprovizionare, producție, distribuție, etc.).

Sprijinirea exploatațiilor agricole de semi-subzistență

- **Impact social:** măsura va conduce la creșterea nivelului de trai al fermierilor dacă ei vor putea să creeze ferme comerciale viabile.
- **Impact economic:** pentru a transforma fermele de semi-subzistență în ferme comerciale viabile, este necesar ca beneficiarii acestei măsuri să fie capabili să susțină proiecte de investiții în cadrul

altor măsuri. Acest lucru e posibil să se întâmple doar dacă fermele vor avea o anumită mărime, care va permite fermelor de semi-subsistență să co-finanțeze un proiect de investiții. Astfel, măsura ar trebui să sprijine doar acele ferme de semi-subsistență care au un plan de dezvoltare viabil și care vor fi capabile să investească în modernizarea/diversificarea activității.

Înființarea grupurilor de producători

- **Impact social:** creșterea nivelului de trai datorită investițiilor generatoare de valoare suplimentară.
- **Impact economic:** măsura va îmbunătăți competitivitatea sectorului agricol prin practicarea unei economii de scară generată de dimensiunea grupurilor de producători potențiale. Se preconizează ca grupurile de producători să fie mai competitive decât fermele individuale / de semi-subsistență.

Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole și crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi

- **Impact social:** creșterea nivelului de trai datorită investițiilor generatoare de valoare suplimentară și creării de noi locuri de muncă.
- **Impact economic:** diversificarea către activitățile non-agricole va genera valoare suplimentară la valoarea creată de agricultură. De asemenea, va genera noi locuri de muncă care vor îmbunătăți competențele și cunoștințele locuitorilor din mediul rural. Este cunoscut faptul că un agent economic cu o activitate diversificată este mai capabil să facă față competiției de pe piață datorită capacității de a face față șocurilor externe.

Încurajarea activităților turistice

- **Impact social și economic:** creșterea nivelului de trai datorită investițiilor generatoare de valoare suplimentară și creării de noi locuri de muncă.

Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea și îmbunătățirea moștenirii rurale

- **Impact social și economic:** creșterea nivelului de trai datorită investițiilor generatoare de valoare suplimentară și creării de noi locuri de muncă.

Dobândirea de competențe, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală

- **Impact social și economic:** măsura va spori capacitatea locală de implementare a strategiilor de dezvoltare locală și a parteneriatelor publice-private (altele decât grupurile de acțiune locală). Acest lucru va conduce la o mai bună implementare a strategiilor locale asigurându-se astfel o dezvoltare mai rapidă la nivel local.

Funcționarea grupurilor de acțiune locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului

- **Impact social și economic:** măsurile din cadrul Axei IV vor îmbunătăți guvernarea locală și vor promova potențialul local, preconizându-se obținerea următoarelor rezultate:
 - Îmbunătățirea competitivității sectorului agricol și forestier, a calității vieții și a diversificării economiei rurale
 - Încurajarea acțiunilor inovatoare (de exemplu, soluții noi la probleme vechi, introducerea și dezvoltarea de noi produse, noi sisteme de piață, modernizarea activităților tradiționale prin aplicarea de tehnologii noi, etc.)
 - Implicarea membrilor comunităților rurale în procesul de dezvoltare rurală

6.5. Impact anticipat și manifestarea acestuia în timp

În cadrul PNDR au fost elaborați indicatori de impact la nivel de măsură (pagina 77-178), dar numai puțini dintre ei au fost cuantificați. Mai multe informații legate de potențialul programului se pot regăsi în capitolul 5, unde sunt reprezentați indicatorii relevanți pentru fiecare axă în ansamblu. Totuși, indicatorii construiți în capitolul 5 sunt neclari, și recomandăm realizarea unui text cu comentarii la tabel, care să demonstreze cum a fost construită logica tabelului. Suntem informați că tabelul este construit pornind de la input-uri, alocările pe măsuri reprezentând punctul de plecare. Costurile unitare per proiect/acțiune sunt luate fie din reglementare, fie din experiențele programului SAPARD, dar calculațiile privind nivelul rezultatelor sau al impactului nu sunt foarte bine documentate și justificate în text.

De exemplu, pentru măsura 111 au fost cuantificați indicatorii de impact și rezultat, dar pentru măsurile 112, 113, 114, 121, 122, 125 acești indicatori au fost cuantificați la nivel agregat (pagina 180). De ce este urmată această procedură și cum? Măsura 111 este relevantă cel puțin pentru toate măsurile Axei 1. Suntem de acord că multe măsuri contribuie la același nivel al impactului măsurat de indicatorii CCME. Totuși este vorba de o imagine complexă care trebuie realizată, și este dificil să estimăm rezultatele și impactul programului pe baza acțiunilor/proiectelor din cadrul măsurilor individuale. Totuși, apreciem încercarea și dorim numai o explicare mai amănunțită a calculațiilor.

Pentru a verifica calculațiile din capitolul 5, am folosit altă metodă. Pe baza informațiilor INS, am încercat să cuantificăm VAB, productivitatea muncii și creșterea economică pentru fiecare măsură și pentru întregul program pentru a avea o imagine mai bună a rezultatelor și impactului programului, Vezi tabelele de mai jos.

Tabelul 6.8 Linii de referință, indicatori selecționați, INS

Anul	I, M€	VAB	I/VAB, pct	Producția agricolă, M€	Forță de muncă, 000 persoane	Productivitatea muncii, €/persoană full-time
2000	357	2.542	14		3.570	712
2001	583	4.461	13	8.328	3.498	1.275
2002	776	4.913	16	9.539	3.011	1.642
2003	1.019	6.524	16	12.297	2.884	2.262
2004	1.282	8.988	14		2.634	3.412
Investiții PNDR anticipate						
2007-13	12.316	84.935	14.5	148.680	1.700(medie)	7.135 (medie)

Tabelul 6.9 VAB estimat generat de FEADR (2007-2013)				
Tip de investiții (Axa, măsura)	Volumul investiției (€)	VAB (€)	Productivitatea medie a muncii (VAB/pers. normă întreagă)	Program agri producție
Axa 1	5.875.228.361	40.518.816.283	3.404	71.090.263.168
111	119.019.359	820.823.166	68,96	1.440.134.244
112	238.038.718	1.641.646.331	137,91	2.880.268.488
113	79.346.239	547.215.441	45,97	960.089.492
114	158.692.479	1.094.430.890	91,94	1.920.178.996
121	1.348.886.070	9.302.662.552	781,51	16.321.521.447
122	360.664.724	2.487.342.924	208,96	4.364.043.160
123	2.142.348.464	14.774.816.993	1.241,23	25.922.416.414
125	634.769.915	4.377.723.552	367,77	7.680.715.972
141	595.096.795	4.104.115.828	344,79	7.200.671.220
142	198.365.598	1.368.038.607	114,93	2.400.223.736
Axa 2	2.364.358.092	16.305.917.876	1.370	28.608.732.913
Axa 3	2.814.345.468	19.409.279.090	1.631	34.053.580.163
312	1.060.238.816	7.311.991.834	614,28	12.828.889.674
313	176.228.322	1.215.367.738	102,10	2.132.362.696
322	1.565.508.877	10.796.612.945	907,02	18.942.657.412
341	12.369.453	85.306.572	7,17	149.670.381
Axa 4	260.448.520	1.796.196.690	151	3.151.427.092
41	202.057.841	1.393.502.352	117,07	2.444.899.876
421	5.498.828	37.922.952	3,19	66.535.819
431	52.891.851	364.771.386	30,64	639.991.397
	1.001.255.931	6.905.213.317	580	12.115.196.765
511	376.119.830	2.593.929.862	217,92	4.551.049.943
611	625.136.101	4.311.283.455	362,19	7.564.146.822
TOTAL	12.315.636.372	84.935.423.255	7.135	149.019.200.101

Cele mai recente evoluții privind indicatorii cheie sunt prezentate în tabelul 6.8. Observăm o creștere semnificativă a investițiilor din 2000 cu 357 M€ până în 2004 cu aproape 1.300 M€. Aceste investiții au influențat VAB și output-ul din sectorul agricol. Putem de asemenea observa din tabel că o investiție medie de 100 € în cadrul sectorului generează 1.200 € în output-ul producție și 700 € în VAB. Această relație între investiții și producție și VAB este stabilă pe an pe perioada respectivă. În paralel cu evoluția investițiilor, numărul de persoane ocupate în cadrul sectorului scade de la 3,6 milioane în 2000 la 2,6 milioane în 2004. Această tendință reprezintă o reducere anuală medie de 8%. În condițiile creșterii VAB, vom obține o creștere a productivității muncii de la 712 €/persoană full-time în 2000 la 3.412 €/persoană normă întreagă în 2004. Creșterea anuală a productivității muncii este de 18,29 %.

Suntem conștienți că mulți alți factori influențează situația ocupării în agricultură, și că legătura dintre investiții și locurile de muncă nu este așa de strânsă după cum s-a indicat aici. Totuși, în toate condițiile, legătura dintre investiții și producție, VAB și productivitatea muncii poate fi utilizată pentru a estima impactul anticipat al investițiilor în perioada programului PNDR 2007 –2013.

Se preconizează că investițiile totale în cadrul programului se vor ridica la 12.316 M€. Cu aceste investiții vom genera o producție în cadrul sectorului de aproape 150.000 M€ în perioada programului sau o VAB de 85.000 M€. Această producție va fi posibilă doar pe baza a 1,7 milioane de locuri de muncă pe an din 2007 până în 2013, iar la sfârșitul perioadei vom mai rămâne doar 1,5 milioane de locuri de muncă din totalul de 2,3 milioane estimat în 2006 și din totalul factual de 2,6 milioane în 2004. Acest calcul se bazează pe pre-condiția că doar productivitatea muncii crește, și că nu se observă contribuții semnificative la productivitatea totală a factorilor din partea inputului de capital în afară de efectele asupra productivității muncii. Productivitatea muncii va crește la 9.000 €/persoană full-time la sfârșitul perioadei de la 3.400 € în 2004. Productivitatea medie a muncii va fi de 5.000 € / persoană full-time.

Comparativ cu anul 2003, producția agricolă va crește de la 12.300 M€ la 21.240 M€ (creștere anuală medie = 18%) și VAB va scădea de la 8.988 M€ în 2004 la 12.134 M € în 2007 (creștere anuală medie 12 %).

Acesta este numai efectul programului. Investițiile în afara programului ar putea de asemenea juca un rol, dar sprijinul PNDR în combinație cu cofinanțarea privată vor acoperi probabil majoritatea investițiilor din cadrul sectorului.

Contribuția la creșterea indicatorilor cheie apare ca o combinație a alocărilor pe măsuri în cadrul programului. În tabelul 6.9 se demonstrează cum fiecare măsură își va aduce contribuția, în funcție de volumul de resurse alocat măsurii. Am făcut presupunerea că fiecare € alocat fiecărei măsuri contribuie cu același impact. Aceasta nu este cazul în viața reală, dar aici este utilizat acest exemplu pentru simplificare. Poate fi modificată ponderea contribuției unor măsuri, dar cifra totală nu ar trebui schimbată, deoarece presupunerea de bază este relația între investiții și impacturi din perioada 2000 - 2004.

O consecință dramatică este pierderea locurilor de muncă. Pierderea locurilor de muncă se va datora fără îndoială restructurării și modernizării sectorului care va avea loc în acești ani și se va intensifica în următoarea perioadă a programului, dar în același timp vor fi generate și noi locuri de muncă. Din experiența SAPARD știm că investițiile din cadrul măsurii 1.1 a asigurat 50 de locuri de muncă la 1 milion €, măsura 3.1 ne-a dat 25 locuri de muncă per milion € iar măsura de diversificare 20 locuri de muncă per 1 milion de € în total costuri de investiții.

Dacă utilizăm aceste date ca referință, vom crea noi locuri de muncă în cadrul măsurilor 121, 123, 312 - 313 și 322 după cum urmează:

Tabelul 6.10: Efecte de generare de locuri de muncă

Locuri de muncă			
Cod măsură	Investiții, milioane €	Experiența SAPARD, locuri de munca per 1 milion €	Număr de locuri de muncă anticipate
121	1.349	25	33.725
123	2.142	50	107.100
312	1.060	20	21.200
313	176	20	3.520
322	1.566	5	7.830
Total	6.293	n.a.	173.375

Măsurarea valorii adăugate adiționale nete în standardele puterii de cumpărare (SPC) sunt aici estimate la 80% din creșterea VAB, care din 2004 până în 2007-2013 (media) este de 3.146 M€. Valoarea adăugată netă adițională anuală în € este de 2.517 M €, adică 8.334 M RON, calculată la rata oficială de schimb RON / €. Cu rata de conversie oficială a €-stat de 1.65901 între RON și SPC, valoarea adăugată adițională netă măsurată în SPC este de 5.024 milioane SPC pe an în medie pe perioada programului.

Dacă nu toate măsurile vor contribui ca măsuri productive, impactul va fi mai scăzut. Dacă ne bazăm calculațiile doar pe măsuri cu contribuții private, volumul total al investițiilor nu este 12.316 M € ci doar

7.158 M € sau 58 % din bugetul total pentru investiții. În consecință, impactul va fi mai scăzut. Pentru producția agricolă vom observa o creștere medie de 11 % din 2003 până în 2007 egală cu o creștere de la 12.300 M€ la 17.500 M€. Pentru VAB acest lucru înseamnă o creștere anuală de 7 % de la 8.988 M€ la 10.817 M€ iar creșterea productivității muncii va scădea de la 18 % la 11 %.

O comparație cu impacturile anticipate incluse în PNDR indică o similaritate a calculațiilor noastre cu impactul anticipat exercitat de PNDR.

În capitolul 5 al PNDR avem impactul anticipat al implementării programului după cum urmează:

- Creștere a VAB la nivel de beneficiar: 3.5 %
- Creștere VAB la nivelul exploatației: 1.112 M € (măsurile 112,113,114,121,122,125)
- Creștere VAB la nivelul procesării: 248 M € (măsura 123)
- Axa 1 Valoare adăugată netă adițională, PPS: 1.088 (nu se înțelege)
- Productivitatea muncii: 8 %
- Locuri de muncă: 74.982 (în măsura de procesare 123)
- Ferme viabile: 80 % din cele susținute = 2,3 % din total semisubzistență
- Creștere VAB: 120 M € (măsurile 311,312,313)
- Locuri de muncă create: 36.062
- Axa 3 N a v ca PPS: 96,2 (nu se înțelege)
- Locuri de muncă renovarea satelor: 12.525

În ceea ce privește creșterea VAB. PNDR se așteaptă la o creștere totală a VAB de 1,48 M €, unde avem 1.829 M € și o rată de creștere de 7 % față de PNDR 3,5 % (pentru măsurile din agricultură).

Productivitatea muncii în calculațiile noastre crește cu 11 %, iar în PNDR cu 8%.

Nu putem face comparații cu calculațiile PPS din PNDR, deoarece ele nu ne sunt clare din tabelul din PNDR.

În ceea ce privește locurile de muncă. PNDR are ca efect 124.000 locuri de muncă, în timp ce așteptările noastre sunt mai mari = 175.000 locuri de muncă. În total, speranțele de creare de locuri de muncă sunt destul de scăzute în comparație cu nevoia de locuri de muncă. Crearea sau menținerea a 125.000 – 175.000 locuri de muncă nu este un număr mare în comparație cu pierderea de locuri de muncă anticipată de la 2,6 milioane în 2004 la 1,5 milioane în 2013.

În ceea ce privește fermele viabile. O pondere prea mare de ferme de subzistență susținute financiar pentru a deveni ferme comerciale. 80 % este prea mult, în opinia noastră. În funcție de mărimea fermelor (în UDE) acesta va crește cu cat sunt susținute fermele mai mari, și va scădea dacă sunt susținute fermele de 2-6 UDE. Recomandăm reducerea ponderii fermelor de succes.

Impact de mediu

Evaluarea efectelor asupra mediului înconjurător generate de implementarea PNDR este prezentată separat în raportul privind Evaluarea Strategică de Mediu (ESM). Aici am inserat un tabel rezumativ din raportul ESM care descrie efectele intervențiilor în cadrul programului în relație cu principalele obiective de mediu. Rezumatul non-tehnic al raportului ESM apare în capitolul 11 al acestui raport.

Concluzia evaluării este că există premisele pentru ca implementarea PNDR să contribuie la atingerea celor mai relevante obiective de mediu. Efectul implementării PNDR este în cea mai mare parte pozitiv.

Tabelul 6.11 Impactul de mediu al PNDR

Obiective relevante de mediu	Evaluarea cumulativa a efectelor	Există premisele atingerii obiectivului?
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	Acesta este obiectivul relevant de mediu cel mai „afectat” de implementarea programului. Valoarea negativă cumulată a impactului este datorată volumului mare de lucrări de construcții prevăzute (majoritatea de infrastructură) dar și achiziției de utilaje auto. Există două elemente importante cu privire la analiza acestui impact negativ asupra atmosferei: • Emisiile generate de aceste lucrări vor avea <u>un caracter local</u> (la nivelul zonei de investiții) și <u>o durată de generare redusă în timp</u> (pe durata realizării lucrărilor de construcție); • Aceste emisii atmosferice reprezintă „răul mic necesar” pentru generarea unui efect pozitiv semnificativ asupra calității apelor subterane precum și a solului și apelor de suprafață (datorită construirii / extinderii / reabilitării sistemelor de alimentare cu apă, canalizare și platforme de deșeuri); • Pe termen lung efectul realizării lucrărilor de infrastructură asupra calității aerului ambiental va fi unul pozitiv prin reducerea emisiilor caracteristice gazelor de eșapament și a celor de particule aferente îmbunătățirii condițiilor de trafic.	Nu – pe termen scurt (2007 – 2013); Da – pe termen lung (> 2013).
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	Implementarea PNDR va avea un efect pozitiv considerabil asupra calității apei subterane și de suprafață. Aceasta se datorează: • Sprijinirii lucrărilor de extindere a rețelilor de canalizare; • Activităților directe sau indirecte de reducere a utilizării fertilizanților în agricultură; • Sprijinului acordat retehnologizării și dotării unităților de procesare a produselor agricole și silvice.	Da
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	Implementarea PNDR va contribui semnificativ la limitarea gradului de poluare a solurilor din mediul rural. Acest lucru se va realiza prin: • Limitarea utilizării fertilizanților și a pesticidelor în agricultură; • Crearea facilităților pentru o mai bună colectare și depozitare a deșeurilor; • Extinderea rețelilor de canalizare.	Da
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	Apreciem că derularea activităților prevăzute în PNDR va contribui substanțial la limitarea fenomenelor erozionale asupra solului. Avem în vedere în principal: • Sprijinul acordat în vederea utilizării continue a terenurilor agricole; • Lucrările de împădurire a terenurilor agricole și non-agricole;	Da

	• Înființarea culturilor verzi și a benzilor înierbate (măsura de agro-mediu).	
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	Pentru acest obiectiv de mediu a fost cuantificată o componentă importantă cu impact negativ. Beneficiile (impactul pozitiv) al implementării programului sunt mult mai consistente și cu efect pe termen lung.	Nu – pe termen scurt (2007 – 2013); Da – pe termen lung (> 2013).
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	PNDR va aduce o contribuție importantă și la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu prin sprijinul acordat extinderii și refacerii suprafețelor forestiere.	Da
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	Programul va avea un impact pozitiv asupra menținerii valorii naturale a terenurilor agricole prin asigurarea utilizării permanente a acestora și compensarea pierderilor datorate aplicării metodelor agricole de producție compatibile cu protecția mediului.	Da
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	Efectul cumulat al implementării PNDR este unul preponderent pozitiv. Limitarea presiunii antropice, extinderea suprafețelor împădurite, menținerea habitatelor unor specii asociate culturilor agricole reprezintă elemente importante în vederea asigurării stării favorabile de conservare a speciilor sălbatice. Efectul negativ a fost atribuit lucrărilor de infrastructură care pot contribui la extinderea procesului de fragmentare a habitatelor. Acest efect negativ poate fi însă redus prin considerarea acestor aspecte în etapa de proiectare a lucrărilor. Trebuie de asemenea amintit că pentru acest obiectiv discutăm de potențiale efecte pozitive tranfrontalieră.	
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	PNDR va constitui un instrument extrem de util pentru managementul ariilor protejate. Avem aici în vedere pe de o parte mecanismele indirecte (plățile compensatorii) dar care pot produce efecte pozitive directe prin limitarea presiunii antropice asupra componentelor naturale, dar și măsurile directe care vizează reîmpăduriri în siturile Natura 2000.	Da
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	Una dintre cele mai importante contribuții pe care le aduce PNDR este la protejarea și menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare. Aceasta se va realiza prin: • Reducerea intrărilor de nutrienți și alți poluanți din agricultură prin limitarea utilizării chimicalelor; • Limitarea intrărilor de ape uzate prin construirea, reabilitarea, extinderea rețelelor de canalizare. • Măsurile de agro-mediu care vor contribui la protejarea și creștere biodiversității în zonele ripariene (malurile cursurilor de apă); • Creșterea suprafețelor împădurite cu rol important în reglarea regimului hidrologic.	
<i>Creșterea protecției populației față de</i>	PNDR va contribui la creșterea protecției populației rurale față de riscurile naturale atât prin măsuri cu impact asupra regimului hidrologic (ex: extinderea	Da

<i>riscurile naturale</i>	suprafețelor împădurite) cât și prin lucrări de prevenire a producerii acestor fenomene (ex: corectarea torenților în păduri, măsuri de protecție împotriva incendiilor).	
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	Două treimi din măsurile prevăzute în PNDR vizează în mod direct sau indirect menținerea activităților agricole în spațiul rural. Este de asemenea încurajată utilizarea practicilor tradiționale ca măsură pentru limitarea impactului antropic asupra terenurilor cu înaltă valoare naturală sau sistuate în interiorul unor situri propuse pentru rețeaua Natura 2000.	Da
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	Sunt prevăzute măsuri cu impact direct asupra peisajului natural și/sau cultural (împăduriri, utilizarea terenurilor abandonate, amenajarea centrelor istorice ale localităților) dar și cu impact indirect (ex: menținerea utilizării terenurilor agricole).	Da
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	Impactul asupra acestui obiectiv este majoritar pozitiv și se datorează sprijinirii pe de o parte a activităților de re tehnologizare, a investițiilor pentru un management mai bun al gestiunii deșeurilor la nivel de înțrpindere dar și al investițiilor în platforme pentru depozitarea deșeurilor.	Da
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	Impactul pozitiv direct este asigurat de sprijinirea înființării / exploatarei pădurii ca sursă de bioenergie. În al doilea rând este sprijinită înființarea de culturi pentru biocombustibil.	Da
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	PNDR va avea un impact pozitiv asupra acestui obiectiv de mediu prin: • Investițiile directe în echiparea / re tehnologizarea activităților economice din mediul rural în vederea eficientizării consumului energetic; • Sunt de asemenea prevăzute măsuri pentru stimularea utilizării de surse alternative de energie.	Da
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	Contribuția majoră la îmbunătățirea stării de sănătate a populației se va face prin: • Creșterea gradului de asigurare al accesului la apă potabilă (extinderea rețelelor de alimentare cu apă); • Reducerea gradului de poluare al solului și apei subterane prin extinderea rețelelor de canalizare și limitarea utilizării chimicalelor în agricultură; • O sporire a gradului de securitate în muncă pentru agricultori și silvicultori sau angajați ai sectorului de procesare; • O mai bună gestiune a deșeurilor din mediul rural (colectare și depozitare).	Da
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	Efectul pozitiv asupra acestui obiectiv relevant de mediu este dat de investițiile prevăzute pentru construcția de drumuri inter și intra-comunale precum și pentru achiziția de mijloace auto noi pentru activitățile	Da

	agricole și cele sociale.	
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	PNDR va avea un efect pozitiv asupra dezvoltării turismului durabil. Acest fapt se datorează investițiilor prevăzute pentru sprijinirea activităților turistice precum și cele pentru dezvoltarea potențialului turistic al zonelor rurale și a infrastructurii necesare.	Da
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	Acest obiectiv însumează cele mai multe contribuții pentru un impact pozitiv. Acest fapt se datorează în primul rând componentei importante prevăzute în cadrul programului de sprijinire a activităților de training și informare precum și de formare profesională.	Da

6.6. Conflicte potențiale între impacturi

Agricultura, industria alimentară și sectorul forestier au cauzat întotdeauna externalități negative în termeni de degradarea mediului înconjurător și a naturii (diminuarea biodiversității, poluarea apelor de adâncime și de suprafață, eroziunea solului, exploatarea în exces a resurselor).

Dezvoltarea economică a zonelor rurale poate conduce la un impact negativ în termeni de pierdere a locurilor de muncă, cauzată de creșterea productivității muncii și progresului tehnologic.

În economiile dezvoltate, agricultura are o contribuție foarte scăzută în PIB sau VAB, iar aceasta este și tendința în România. Totuși, potențialul agriculturii românești trebuie stimulat și sprijinit în același timp cu aplicarea măsurilor care susțin dezvoltarea structurii economiei rurale (producția agricolă și serviciile, producția non-agricolă și serviciile).

Alocarea fondurilor între axe și în cadrul unei axe reflectă asemenea conflicte între impacturi. Pe Axa 1 au fost alocate 47,7% din fonduri, pe Axa 2 19,2% și pentru Axa 3 22,85%. Poate părea că este favorizată competitivitatea în detrimentul protecției mediului înconjurător și calității vieții în zona rurală. Dar adaptarea și dezvoltarea economiei va face să crească nivelul de trai și responsabilitatea socială și responsabilitatea legată de mediul înconjurător.

6.7. Cine este afectat de program?

Programul urmărește sprijinirea dezvoltării zonelor rurale, în termeni de dezvoltare socială, de mediu și dezvoltare economică. Pentru a realiza acest obiectiv, beneficiarii vizați ai programului sunt persoane individuale, întreprinderi private și instituții publice.

Următorul paragraf descrie beneficiarii fiecărei măsuri și persoanele afectate de investițiile realizate în cadrul fiecărei măsuri.

Formare profesională și activități de informare, incluzând difuzarea de noi cunoștințe științifice și practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară și silvicultură

- Furnizorii de instruire profesională (instituții publice și private)
- Beneficiarii finali: adulți angajați în activități agricole, forestier (incluzând și pe proprietarii de păduri) și în industria alimentară

Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural

- Persoane sub 40 de ani, care se stabilesc pentru prima oară la o fermă în calitate de sef de exploatație și care prezintă un plan de dezvoltare a activităților agricole
- Persoane care posedă sau se angajează să dobândească competențe profesionale relevante

Pensionarea anticipată a fermierilor și lucrătorilor agricoli

- **Fermieri** care îndeplinesc următoarele condiții:
 - Sunt proprietari sau și/sau arendași, șefi de exploatație agricolă
 - Nu au sub 55 de ani, dar nu au împlinit încă vârsta de pensionare în momentul transferului dar nu au cu mai mult de 10 ani sub vârsta normală de pensionare din România la momentul transferului;
 - Au practicat agricultura cu 10 ani înainte de efectuarea transferului
 - Transferă exploatația unui fermier tânăr sau altei persoane
 - Decid să înceteze în totalitate activitatea agricolă cu excepția activităților legate de auto-consum;
 - Nu beneficiază și nu vor beneficia niciodată de vreun tip de sprijin oferit prin măsurile PNDR sau de plăți directe.
- **Lucrători agricoli** care îndeplinesc următoarele condiții:
 - Nu au sub 55 de ani, dar nu au împlinit încă vârsta de pensionare în momentul transferului sau au cu 10 ani mai puțin decât vârsta normală de pensionare în România (60 de ani la femei și 65 de ani la bărbați) în momentul transferului;
 - Au dedicat cel puțin jumătate din timpul lor de lucru activității agricole, în ultimii cinci ani, oferind ajutor la munca de la fermă sau ca lucrători agricoli;
 - Au lucrat în cadrul exploatației agricole a persoanei care face transferul sau cel puțin echivalentul a doi ani de muncă cu timp întreg în ultimii patru ani care precedă pensionarea anticipată a persoanei care transferă proprietatea funciara;
 - Nu mai sunt angajați într-o activitate remunerată;
 - Aparțin unei scheme de ajutor social.

Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către fermieri și proprietarii de păduri

- Pentru perioada 2007-2009: Instituții publice selecționate și organisme private care asigură servicii de consultanță în sectorul agricol și forestier, inclusiv pentru proprietarii de păduri;
- Pentru perioada 2010-2013: Fermieri și alte persoane ocupate în sectorul agricol și forestier.

Modernizarea exploatațiilor agricole

- **Producători agricoli**
 - Persoane fizice autorizate;
 - Asociații familiale autorizate și unități cu personalitate juridică, constituite conform legislației în vigoare.

Îmbunătățirea valorii economice a pădurilor

- Proprietarii/deținătorii de păduri sau asociațiile acestora, comune, orașe, municipalități care dețin în posesie păduri sau asociații constituite de municipalități;
- Pădurile aflate în proprietatea statului sunt excluse de la finanțare.

Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere

- Pentru produsele agricole:
 - Micro-întreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii, definite conform Recomandării (CE) nr. 361/2003;
 - Alte întreprinderi care nu sunt microîntreprinderi, întreprinderi mici sau mijlocii, definite în conformitate cu Articolul 28 din Reglementarea (CE) nr.1698/2005, cu mai puțin de 750 angajați și o cifră de afaceri de sub 200 milioane Euro.
- Pentru produsele forestiere
 - Micro-întreprinderi - definite în conformitate cu Recomandarea (CE) nr. 361/2003, cu mai puțin de 10 angajați și o cifra de afaceri de sub 2 milioane Euro.

Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii

- Persoane fizice private și unități cu personalitate juridică și asociațiile acestora, proprietari/deținători de teren agricol și forestier, stabilite în conformitate cu legislația în vigoare;
- Consiliile locale și asociațiile acestora;
- Administratorii fondului forestier de stat

Sprijinirea exploatațiilor agricole de semi-subzistență

- Fermele de subzistență (care produc pentru auto-consum și în același timp comercializează o parte din producție cu o mărime economică de 2-16 UDE). Este puțin probabil ca fermele sub 6 UDE să poată susține un proiect de investiții. Este necesară reconsiderarea acestui punct.

Înființarea grupurilor de producători

- Grupuri de producători oficial recunoscute până la 31 decembrie 2013, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare

Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole și crearea și dezvoltarea de microîntreprinderi

- Membrii gospodăriilor rurale (ex. Persoane fizice autorizate și asociațiile acestora sau persoane juridice și asociațiile acestora, care sunt înregistrate în Registrul Agricol și realizează activități agricole când solicită sprijinul);
- Microîntreprinderile sunt definite de legislația în vigoare (întreprinderi care au mai puțin de 10 angajați și al căror total nu depășește 2 milioane Euro);

Încurajarea activităților turistice

- Consiliile locale și asociațiile acestora (definite de legislația în vigoare)
- Organizații non-guvernamentale (ONG-uri)

Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea și îmbunătățirea moștenirii rurale

- Consiliile locale și asociațiile acestora (conform legislației în vigoare) pentru toate cele patru tipuri de acțiuni
- Persoane fizice, persoane juridice, ONG-uri, instituții culturale și biserici pentru următoarele investiții:
 - a. Studii și investiții pentru protejarea patrimoniului cultural de interes local (ex. caracteristici culturale ale satelor)
 - b. Investiții pentru îmbunătățirea serviciilor de bază pentru populație

Dobândirea de competente, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală

- Populația rurală
- Consiliile locale din mediul rural
- Societatea civilă implicată în zona rurală
- Entități cu personalitate juridică din mediul rural

Funcționarea grupurilor de acțiune locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului

- Grupurile de acțiune locală cu următoarea structură:
 - Publice
 - Administrația publică (la nivel local și județean – primării, consilii locale, consilii județene, etc.)
 - Servicii publice (servicii sociale, servicii de transport și sănătate, școli, universități, etc.)
 - Private
 - Sector comercial (întreprinderi pe acțiuni, întreprinderi cu răspundere limitată)
 - Sector financiar (bănci, instituții de credit)
 - Sector agricol (cooperative agricole, grupuri de producători, etc.)
 - Organizații de antreprenori
 - Companii care asigură servicii comunitare (servicii culturale, radio, TV, servicii non-culturale)
 - Societatea civilă
 - Organizații non-profit, asociații, fundații, federații (asociații de mediu înconjurător, culturale, sociale, asociații religioase, camere de comerț, unități de cult, etc.)
 - Persoane fizice, grupuri de persoane neînregistrate în mod oficial

La nivel de luare a deciziei în cadrul GAL, reprezentanții privați și ai ONG-urilor vor reprezenta mai mult de 50%, în timp ce reprezentarea publică va fi de mai puțin de 50%.

7. Valoarea adăugată a implicării Comunității incluzând ajutorul statului

Conform Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 PNDR și PNS trebuie să asigure coordonarea cu alte instrumente de politică agricolă comună, FEADR, FSE, FC, instrumentul de sprijin Comunitar pentru pescuit și BEI.

PNDR preliminar pentru România este în mod evident complementar cu alte intervenții ale UE în cadrul fondurilor structurale. Obiectivele generale ale PNDR sunt în linie cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 și în principiu se conformează liniilor strategice comunitare care schițează principiile generale de asistentă. Această complementaritate și conformitate sunt afirmate în PNS în termeni generali.

Din evaluarea de către noi a măsurilor individuale, este evident că liniile de demarcație nu sunt indicate în mod clar, și nu ne este clar dacă liniile de demarcație sunt în realitate astfel pregătite încât să dea posibilitate potențialului beneficiar să vadă unde anume să solicite un anumit proiect, ori în cadrul PNDR ori în cadrul altor programe. Recomandăm o îmbunătățire a liniilor de demarcație în PNDR ca atare și în descrierea măsurilor.

7.1 Consistența PDR cu alte segmente ale politicii agricole

Consistența cu Pilonul I al Politicii Agricole Comune

Obiectivele Pilonului 1 sunt să asigure un nivel standard de competitivitate al agriculturii românești și să contribuie la un sector agricol mai durabil. PNDR este suplimentar acestor plăți și contribuie în mare măsură la o mai mare eficiență a Politicii Agricole Comune, în special prin măsurile de îmbunătățire a calității producției agricole, îmbunătățirea marketingului produselor, o productivitate crescută, un mai bun management și alte rezultate.

Exista o puternică sinergie între Axa 1 și Axa 2 : activitățile de formare profesională și consultanță adresate fermierilor și persoanelor adulte care sunt implicate în sectorul agricol, alimentar și forestier sunt legate de respectarea standardelor agricole, proiecte pro-mediu de management al resurselor funciare, calitatea superioară a alimentelor și protecția mediului înconjurător.

7.2 Consistența PNDR cu alte politici și instrumente

Consistența cu Plățile Naționale Directe Complementare

Principalul obiectiv al Plăților Naționale Directe Complementare este restructurarea agriculturii și dezvoltarea agriculturii în mod echilibrat, respectarea obiectivului PAC de decuplare a producției și orientarea spre piață a fermierilor. Plățile directe se fac în conformitate cu art. 42 (5) și 69 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003. Conform alocării bugetului agregat al CNDP suma maximă acordată la hectar.

- România a optat pentru schema simplificată a plății unice pe suprafață SAPS pe o perioadă de 3 ani, cu posibilitatea de extindere pe 2 ani, pe baza acordului Comisiei. Între timp, România va perfecția Sistemul Integrat de Administrare și Control, pentru a se putea conforma cerințelor UE;

- Pentru a compensa impactul pe o perioadă de 10 ani generat de implementarea treptată a plăților directe, România a decis să suplimenteze plățile directe acordate prin schema SAPS cu plățile naționale directe complementare - CNDP;
- Pentru sectorul de creștere a animalelor, CNDP va fi finanțat 100% din bugetul național.
- Sumele CNDP vor fi alocate sectoarelor care joacă un rol semnificativ în agricultura României și care au nevoie să fie sprijinite conform prevederilor indicate în PNS, fără a prejudicia interesele Politicii Agricole Comune.
- Pentru **sectorul vegetal – plățile decuplate pe suprafețele prevăzute** vor fi finanțate din bugetul național și din Planul Național de Dezvoltare Rurală (co-finanțare 20%). Toate plățile directe românești din sectorul vegetal sunt în conformitate cu I.A.C.S – implementate prin Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură.
- Pentru **sectorul de creștere a animalelor** primele sunt în totalitate decuplate de producție. Obiectivul politicii : bovine pentru cota de producție la lapte, bovine pentru îmbunătățirea producției de carne de vită și vițel, iar sectorul ovinelor și caprinelor pentru produsele tradiționale și ameliorare. Pentru bovine politica vizată (1) primă pentru sacrificare – articolul 130 – Regulamentul (CE) nr. 1782/2003; (2) primă specială pentru bovine – articolul 123 – Regulamentul (CE) nr. 1782/2003; (3) prima de extensificare – articolul 132 – Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 ; (4) primă pentru vacile care alăptează – articolul 125 – Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 ; (5) primă pentru vaci de lapte – articolul 95 – Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 și primă suplimentară pentru vaci de lapte. Ovinele și caprinele sunt definite în conformitate cu art. 112 din Regulamentul Consiliului 1782/2003. Primele la ovine și caprine sunt definite în conformitate cu art. 112 din Regulamentul Consiliului 1782/2003, iar obiectivele vizează stimulentele pentru producția de carne și producția tradițională și pentru ameliorarea raselor.

Fondurile de coeziune și structurale

Secțiunea privind „fondul de coeziune – obiective și priorități” explică și demonstrează legătura și coordonarea cu alte fonduri. Liniile de demarcație între PNS/PNDR și politica de Coeziune a UE și Fondurile Structurale sunt mai bine descrise.

7.3 Evaluarea ajutorului de stat și prevederile regulilor competiției

Articolul 16(g) din Regulamentul Consiliului CE /1698/2005 prevede ca Programul de Dezvoltare Rurală trebuie să conțină „elementele necesare pentru evaluarea în condițiile regulilor competiției și, acolo unde este aplicabil, lista de scheme de ajutoare autorizate în condițiile Articolelor 87, 88 și 89 din Tratat pentru utilizare pentru implementarea programelor”.

Principiul de bază al Comunității Europene este sprijinirea sistemului competiției libere și nedistorsionate. Politica comună în relație cu ajutorul de stat încearcă să asigure o competiție liberă precum și o alocare eficientă a resurselor și utilitatea angajamentelor internaționale ale Uniunii Europene.

Regulile ajutorului de stat în sectorul agricol sunt bazate pe o perspectivă diferită (1) regulile ajutorului de stat în agricultură urmăresc principiile politicii de competiție din UE. Regulile ajutorului statului din cadrul sectorului agricol trebuie de asemenea să fie coerente cu politica agricolă comună și de dezvoltare rurală din UE.(2) Regulile ajutorului de stat trebuie să fie compatibile cu obligațiile internaționale ale Comunității, în special cu acordul pentru agricultură decis în cadrul OMC.

PNDR conține referiri explicite la regulile competiției și ajutorul de stat, dar nu este anexată la program lista schemelor autorizate de ajutoare ale statului. Dacă sunt planificate schemele de ajutor de stat, acest lucru trebuie notificat și justificat.

În ceea ce privește regulile competiției, reglementarea stabilește nivelul maxim al plăților pe hectar pentru diferite tipuri de acțiuni. Elaborarea măsurilor trebuie să fie în linie cu aceste niveluri maxime ale plăților, dar există posibilități de suplimentare a plăților cu ajutorul de stat, dacă acest lucru este justificat. Notificarea trebuie să demonstreze că creșterea plății este legitimă și nu reprezintă o încălcare a regulilor competiției.

Ajutorul de stat trebuie să aducă o contribuție reală la dezvoltarea anumitor activități economice sau a anumitor regiuni, în conformitate cu principiile Curții de Justiție. Ajutorul de stat, care îmbunătățește situația financiară a primitorului, fără vreo contribuție din partea beneficiarului, nu poate fi niciodată considerat compatibil cu Tratatul CE.

Ajutoarele de stat în agricultură includ măsuri de ajutor finanțate prin impozite (taxe) parafiscale, oferite pentru activități legate de producția, prelucrarea și marketingul produselor agricole.

8. Monitorizare și evaluare

8.1 Evaluarea implementării programului și cadrul administrativ

8.1.1 Cadrul administrativ

În conformitate cu cerințele Regulamentului (CE) nr. 1698/2005, a fost stabilit un cadru administrativ care este descris în capitolele 11 și 12 din PNDR. Sistemul se bazează pe structurile existente ale MAPDR, incluzând Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP – fosta Agenție SAPARD), Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) și Direcția Generală pentru Dezvoltare Forestieră și Consolidarea Proprietății (DGDFCP). Deși a fost luată în considerare experiența din programul anterior SAPARD, credem că o atenție sporită trebuie acordată măsurilor pentru care sarcinile delegate de Autoritatea de Management (AM) către APDRP sunt delegate de APDRP către APIA și DGDFCP.

După cum s-a văzut din experiența fostului SAPARD, delegarea sarcinilor poate induce întârzieri în procesarea cererilor de finanțare și a cererilor de plată. Pentru a evita acest lucru, controalele realizate de AM și APDRP asupra sarcinilor realizate de APIA și DGDFCP ar trebui să fie foarte bine definite procedural din punct de vedere al planificării în timp a procesării documentelor.

Înainte de lansarea noului PNDR, AM ar trebui să se asigure că APDRP, APIA și DGDFCP au pregătit și simulat sistemul de implementare pe suport informatic, și că toate procedurile sunt aplicabile, funcționale și bine-definite.

În implementarea sistemului, MAPDR va juca rolul Autorității de Management, responsabilă cu implementarea și managementul programului, delegând sarcina pentru toate măsurile, cu excepția Măsurilor 111, 114, 511 și selectarea GAL-urilor, Agenției de Plăți acreditate - APDRP. APDRP, responsabilă cu funcția de efectuare a plăților va realiza zi de zi sarcina de implementare a PNDR, incluzând invitația de realizare a cererilor de solicitare de proiecte, selectarea și aprobarea proiectelor, controale, pentru toate măsurile cu excepția:

- Sarcinilor de control privind bunele condiții agricole și ecologice (de mediu) (GAEC) și măsurarea suprafețelor pentru schemele de agro-mediu – delegate către APIA.
- Toate sarcinile de implementare și plată pentru schemele care vizează zonele defavorizate – delegate la APIA.
- Sarcina de control privind bunele condiții agricole și ecologice (de mediu) (GAEC) și măsurarea suprafețelor pentru măsurile din silvicultură din cadrul Axei 2 – delegate către APIA.
- Evaluarea formularelor de cerere și controlul pe loc privind cerințele specifice pentru măsurile din silvicultură din cadrul Axei 2 – delegate către DGDFCP

În ceea ce privește implementarea măsurilor din cadrul Axei 4 – măsurile LEADER, datorită faptului că exista o lipsă de experiență în România în legătură cu acest aspect, au fost selectați 120 de experți locali pentru a fi instruiți. Atunci când vor fi selectate cele 80 de GAL-uri de către AM, responsabilitatea selectării proiectelor le va reveni acestora, iar verificarea eligibilității, aprobarea, implementarea plăților va cădea în responsabilitatea APDRP.

Din punct de vedere al responsabilității teritoriale a implementării structurilor administrative, avem următoarea situație:

- AM – nivel național cu reprezentare la nivel de județ prin Direcțiile Agricole și de Dezvoltare Rurală;
- APDRP – nivel național, regional și județean;
- APIA – nivel național și județean;
- DGDFCP – nivel național și reprezentare la nivel de județ prin Inspectoratele Teritoriale de Regim Silvic și Vânătoare.

Pentru a simplifica accesarea fondurilor este important să limităm pe cât posibil contactul potențialilor beneficiari și al beneficiarilor cu structurile administrative naționale și regionale. Este recomandat ca cererile financiare și de plată să fie depuse la nivel de județ. De asemenea, se recomandă ca toată corespondența cu beneficiarii care trebuie realizată la nivel județean, național și regional, să aibă loc între beneficiari și nivelul județean. Acest lucru este deja stabilit în proceduri, și ar fi util să se menționeze acest lucru în capitolul privind administrația.

Pentru a avea mai multe informații privind eficiența sistemului de implementare propus, ar fi recomandat să se descrie în capitolul 11 din PNDR organizarea apelurilor de propuneri și timpul de evaluare / procesare avut în vedere pentru fiecare tip de cerere.

În conformitate cu prevederile Articolului 74 al Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat dezvoltării rurale prin FEADR, pentru a se asigura că este protejat în mod eficient interesul financiar al Comunității Europene, România a creat de asemenea un Organism de Certificare. Organismul de Certificare este reprezentat de Autoritatea de Audit, din cadrul Curții de Conturi a României, responsabil cu certificarea veridicității și exactității Agenției de Plăți acreditate.

Coordonarea ambelor agenții de plăți APDRP și APIA este asigurată de un organism coordonator. Organismul Coordonator este în cadrul APDRP, Directoratul pentru Coordonarea Agențiilor de Plată, și acționează în calitate de corespondent unic cu Comisia Europeană. Deși se menționează că atribuțiile Directoratului pentru Coordonarea Agențiilor de Plată sunt exercitate în mod independent de toate instituțiile românești implicate în implementarea PAC, ca și de conducerea acestora, la pagina 208 Directoratul este reprezentat ca fiind *subordonat* directorului general de la APDRP.

Pentru a evita confuziile, dacă procedura Organismului Coordonator menționează că personalul de conducere al APDRP nu se amestecă deloc în activitatea sa, câteva detalii ar trebui inserate în capitolul 11.

O Autoritate Competentă a fost stabilită ca Unitate MAPDR și este direct subordonată Ministrului Agriculturii, fiind responsabilă cu transmiterea, către Comisie, a Certificatului de Acreditare pentru APDRP, APIA și pentru Organismul Coordonator, ca și a documentelor care descriu funcțiile sale conform Articolului 8.1 (a)(i) și (ii) din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1290/2005. În capitolul privind administrația se regăsesc sarcinile Autorității Competente descrise, dar nu sunt oferite informații privind cadrul său legal de funcționare.

Pentru a asigura promptitudinea Autorității Competente de a realiza sarcinile cerute, este recomandat să se dea mai multe detalii în capitolul 11, la fel ca pentru toate celelalte organisme.

8.2 Sistemul de monitorizare și evaluare

În capitolul 12 din PNDR se face o descriere a sistemului de monitorizare și evaluare. Descrierea generală este în conformitate cu cerințele Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005.

Experiența anterioară a programului SAPARD este luată în considerare. Sistemul propus este similar cu cel anterior: APDRP este responsabil cu colectarea datelor /indicatorilor de la proiecte și beneficiari, monitorizând progresul implementării programului. Pentru a realiza în bune condiții această sarcină, este foarte important să se colecteze și să se proceseze toate datele necesare în timp util și în forma adecvată.

Pentru a avea toate informațiile relevante necesare, conținutul formularelor de cereri de finanțare/de plată și chestionarele de monitorizare ar trebui să corespundă necesităților de monitorizare, urmărind toate categoriile de indicatori stabilite în cadrul planului și a strategiei.

În momentul de față, sistemul informatic nu este încă gata, ar trebui acordată mare atenție proiectării acestuia, pentru a permite colectarea datelor pentru toate nivelurile de implementare și toate organismele și pentru a fi capabil să genereze în mod automat diferite tipuri de rapoarte. O aplicație ar trebui dezvoltată și pentru beneficiari, pentru ca ei să prezinte datele pentru monitorizare în format electronic.

În general, pentru fiecare axă și măsură sunt stabiliți indicatori de context și orizontali pentru măsurarea alocărilor financiare, output-urilor, rezultatelor și impactului programului. A fost stabilită și utilizată o metodologie pentru determinarea indicatorilor, acolo unde sursele statistice naționale nu au fost disponibile.

Pentru a putea măsura în mod corect rezultatul/impactul programului, este necesar să se urmeze aceeași metodologie în perioada de implementare, pentru a avea cifre comparabile.

În ceea ce privește sistemul de raportare, consideram că acesta este în conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, incluzând toate rapoartele anuale și de evaluare strategică necesare.

Evaluările programului vor fi făcute sub responsabilitatea Autorității de Management și vor examina gradul de utilizare a resurselor, eficacitatea și eficiența programării FEADR, impactul său socio-economic și impactul asupra priorităților Comunitare. Evaluările vor fi realizate de către evaluatori, independent de toate instituțiile implicate în implementarea PNDR din România, selectate printr-o procedură de licitație publică.

8.3 Plan de informare

În conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, un Plan de Informare și Comunicare a fost pregătit de către AM și APDRP. Planul a fost realizat pe baza experienței anterioare din Programul SAPARD și va fi în viitor corelat cu planurile de comunicare pentru fondurile structurale, pentru a îmbunătăți sinergia între programele finanțate de fondurile comunitare.

Planul de Informare se adresează atât beneficiarilor publici cât și celor privați, și va fi implementat utilizând diferite medii, incluzând scrisori de informare către potențialii beneficiari.

Pentru a obține rezultate maxime, planul va fi îmbunătățit pe baza rezultatelor de implementare, la prezentarea propunerii către Comitetul de Monitorizare.

Așa cum s-a văzut din Programul SAPARD anterior, există nevoia ca informațiile să fie bine structurate și să existe o abordare coerentă la nivelul întregii țări. Structurile de implementare la nivel județean ar trebui să fie pregătite pentru a susține mai mult publicitatea. Dacă se consideră oportun, să se dezvolte mai mult competențele specifice ale experților județeni pentru a îmbunătăți contactul cu beneficiarii / potențialii beneficiari, să se ofere consultanță acestora privind oportunitățile Programului în contextul dezvoltării mediului de agri-business la nivel de județ, național și european.

Pentru Axa LEADER și pentru programul de formare profesională, informațiile privind sprijinul financiar vor fi de asemenea asigurate prin contracte cu autoritățile și furnizorii de module de instruire. Pentru a asigura transparența fondurilor, acțiuni speciale sunt stabilite pentru publicul larg, non-beneficiari ai programului.

8.4 Cadrul administrativ și implementarea la nivel de măsură

Experiența câștigată în cadrul programelor anterioare reprezintă un avantaj major, dacă este utilizată, pentru rezultatele implementării PNDR. Putem beneficia de experiență anterioară pentru aproape toate măsurile din cadrul programului curent. Evaluarea privind cadrul administrativ incluzând criteriile de eligibilitate și criteriile de selecție ale măsurilor curente pot fi regasite în caseta de mai jos, extrasă din documentul nostru de lucru privind evaluarea fișei măsurilor, aprilie 2007.

Formare profesională informare și difuzare de noi cunoștințe științifice și practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară și silvicultură

Este luată în considerare experiența programului anterior cel puțin în termeni de planificare a bugetului. Costul unitar al output-ului este evaluat la 1.200€ / participant/an pentru o sesiune de instruire de 10 zile. Putem compara acest cost cu costul mediu/participant/zi din programul SAPARD (70-115€/participant/zi pentru diferite proiecte de instruire). Eficacitatea scăzută a programului de instruire anterior ar putea fi evitată prin deschiderea devreme a acestei măsuri.

Proiectele din cadrul acestei măsuri nu sunt investiții orientate spre profit iar organizațiile care asigură instruirea au un buget limitat sau sunt instituții non-profit. Măsura necesită investiții relativ mari din partea furnizorilor de training în timpul proiectului, ceea ce reprezintă o problemă pentru mulți furnizori de training de bună calitate. Trebuie ca finanțarea programelor de instruire și a activităților educative să se bazeze pe principii plății în avans.

Măsura menționează doar beneficiarii eligibili generali. Nu sunt asigurate criterii de selecție. Observăm o oarecare ezitare în a defini clar pe beneficiarii acestei măsuri. Remarcăm de asemenea utilizarea expresiei „autorități publice și private” (vezi subpunctul „beneficiari” și subpunctul „Definirea organismelor care oferă acțiuni de instruire și informare”). Poate expresia „autorități publice și entități private” va fi mai potrivită. Se afirmă că teme și cerințe mai specifice vor fi enumerate în documentele invitației la licitație.

Nu au fost identificate strângeri care să interfereze cu implementarea măsurii.

Criteriile de eligibilitate sunt descrise la nivel general. Nu se specifică nimic în legătură cu criteriile de selecție. Dar, în acest mod, criteriile menționate apar a fi flexibile, ceea ce este foarte important pentru succesul măsurii. Cu cât populația activă are acces mai ușor la programul de instruire, cu atât vor fi mai bine atinse obiectivele vizate în cadrul programului / măsurii.

Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural

Nu există programe UE anterioare similare, dar trebuie luate în considerare și alte programe naționale vizând populația tânără.

Nu au fost identificate strangulări (obstrucții) în fișa măsurii și nu se indică faptul că măsura va fi obstrucționată prin strangulări de nici o natură.

Criteriile de eligibilitate și selecție sunt descrise în mod adecvat. Criteriile sunt adecvate în ceea ce privește partea de evaluare și sunt în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005. Criteriile de selecție sunt coerente cu obiectivele generale ale programului. Un aspect ar putea fi clarificat. Sprijinul este legat de pregătirea unui plan de afaceri care descrie cum ar putea fi modernizată ferma prin utilizarea unor măsuri cum ar fi Măsura 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”. Totuși nu este clar cum ar trebui utilizat sprijinul financiar. Este sprijinul dedicat investițiilor în cadrul Măsurii 121 în conformitate cu aria de aplicare a acțiunilor? Dacă da, acest lucru ar putea fi explicat subliniind nevoia ca tânărul fermier să asigure partea de cofinanțare privată suplimentară sprijinului financiar din cadrul măsurii.

Pensionarea anticipată a fermierilor și muncitorilor agricoli

Nu a fost luată în considerare vreo experiență anterioară în conținutul măsurii.

Nu au fost identificate strangulări în fișa măsurii și nu există indicații ca măsura va fi obstrucționată prin strangulări de nici o natură.

Criteriile de eligibilitate și selecție sunt descrise în mod clar pentru fiecare categorie de beneficiari vizați. Criteriile sunt adecvate în legătură cu evaluarea, și sunt în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005. Criteriile de selecție sunt coerente cu obiectivele generale ale programului.

Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către producătorii agricoli și proprietarii de pădure

Criteriile de eligibilitate și selecție sunt descrise în mod general. O prezentare mai detaliată va fi făcută prin legislația națională. Definirea beneficiarilor pentru perioada 2010-2013 include doar pe fermieri și alte persoane. Persoanele juridice nu sunt eligibile?

În ceea ce privește strangulările, informațiile din proiectul Băncii Mondiale ar putea fi utile pentru evitarea acestor strangulări.

Măsura nu a dezvoltat criterii de eligibilitate și selecție iar acestea trebuie elaborate. Abordarea interdisciplinara a programelor de instruire poate să contribuie mai bine la îmbunătățirea fezabilității întregului program. Experiența altor țări care au întâmpinat în trecut probleme similare ar fi utilă. Studiile de caz și vizitele pot fi de ajutor în îmbunătățirea eficacității măsurii.

Modernizarea exploatațiilor agricole

Nu avem nici o îndoială că au fost însușite lecțiile privind cadrul administrativ și implementarea, datorită experienței vaste din programul SAPARD, deși acest lucru nu se descrie explicit în fișa măsurii. Totuși, nu suntem siguri că experiențele au fost utilizate în cuantificarea țințelor vizate. Mai departe, unele aspecte cum ar fi problemele întâlnite în cadrul Programului SAPARD privind cofinanțarea privată ar merita atenție în elaborarea măsurii. Un asemenea aspect este posibilitatea de a utiliza contribuția în natură la co-finanțarea privată. Aceasta este eligibilă pentru investiții în înființarea de plantații de pomi, arbuști fructiferi și viță de vie pentru o valoare de până la 20 % din investiția eligibilă a proiectului. În ansamblu, considerăm că 20 % este un nivel adecvat de contribuție în natură, dar nu vedem motivul pentru care acest instrument de inginerie financiară este restricționat acestor tipuri de investiții. Se poate considera să se utilizeze aceasta contribuție în natura și pentru alte tipuri de investiții. În legătură cu acest lucru, ar putea să se aibă în vedere utilizarea acestui instrument doar pentru fermele familiale, nu și pentru entitățile juridice; acesta deoarece entitățile cu personalitate juridică au posibilități mai bune de cofinanțare decât fermele familiale, și deoarece personalul entităților juridice este astfel ocupat încât nu poate să asigure contribuția în natură în același fel ca proprietarul unei ferme familiale. Alte tipuri de inginerie financiară ar putea fi avute în vedere, și ar trebui asigurat să nu se ia astfel de măsuri încât cofinanțarea privată să devină mai dificilă pentru beneficiarii noului program decât pentru beneficiarii programului SAPARD, de exemplu în ceea ce privește cerințele de garanții pentru a avea acces la credite bancare înainte de aprobarea proiectului.

Ar trebui să se clarifice de ce investițiile legate de conversie și dezvoltarea agriculturii ecologice sunt investiții eligibile în cadrul acestei măsuri, și nu ca parte a schemelor de agro-mediu din cadrul Axei 2.

În final ar trebui să se ia în considerare dacă este fezabil din punct de vedere tehnic să includem de asemenea investițiile eligibile din cadrul acestei măsuri în cadrul așa-numitelor proiecte integrate din cadrul Axei 1. Ce înseamnă acest lucru și cum se poate gestiona? Proiectul integrat ar trebui justificat cu atenție, deoarece cerințele legate de administrarea acestor tipuri de proiecte în general sunt mai mari decât în cadrul proiectelor pe o singură măsură. Experiența noastră spune că reprezentanții CE sunt sceptici în evaluarea acestor așa-numite proiecte integrate.

În sfârșit, criteriile nu reprezintă o prioritate clară în distribuția fondurilor între cele două activități: energie regenerabilă și modernizarea exploatațiilor agricole. Se recomandă realizarea acestei distribuții.

Îmbunătățirea valorii economice a pădurilor

Administrația Națională a Pădurilor și Ministerul au o experiență valoroasă, iar lecțiile învățate ar trebui prezentate.

Criteriile de eligibilitate nu sunt stabilite.

Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere

Datorită experienței amănunțite în domeniul sprijinirii sectorului industriei alimentare, se considera ca lecțiile însușite privind cadrul administrativ și implementarea sa fie incluse în măsura curentă, deși acest lucru nu este descris în mod explicit.

Criteriile de eligibilitate și prioritate sunt descrise în mod adecvat. Avem un singur comentariu: care este numărul de microîntreprinderi în sectorul forestier, care, conform PNS – are un număr total de 7.450, deoarece în sectorul forestier doar microîntreprinderile sunt eligibile în cadrul acestei măsuri? De asemenea, ar trebui verificat care a fost structura beneficiarilor (micro, IMM-uri, întreprinderi mari) din domeniul prelucrării lemnului în cadrul Programului SAPARD, pentru a vedea dacă acest criteriu de eligibilitate aplicat întreprinderilor din sectorul forestier este realist.

Nu sunt prevăzute pentru aceasta măsură instrumente de inginerie financiară. S-ar putea considera, de exemplu, plățile în avans sau contribuțiile în natură.

Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii

În fișa măsurii nu se face vreo referire la experiența administrativă câștigată prin programele anterioare. Acest aspect ar trebui menționat pentru o mai bună implementare a măsurii curente în PNDR.

Datorită experiențelor amănunțite colectate din programele anterioare, se consideră că lecțiile însușite privind cadrul administrativ și implementarea sa fie incluse în măsura curentă, deși acest lucru nu este descris în mod explicit.

Criteriile de eligibilitate și selecție sunt descrise în mod general, de exemplu operațiuni sprijinite pentru investiții, beneficiari și tipuri de cheltuieli eligibile și non-eligibile. În această privință, apreciem eligibilitatea de până la 20 % a investițiilor sub formă de contribuții în natură pentru utilități private.

Sprijinirea exploatațiilor agricole de semi-subzistență

Tipul de sprijin financiar ar trebui clarificat: o plată uniformă anuală de maximum 1.500 € pe an va fi acordată pe o perioadă de maximum 5 ani.

Beneficiarii sunt definiți ca persoane fizice sau persoane fizice autorizate și asociațiile acestora. Nu este clar ca sprijinul din cadrul acestei măsuri poate fi acordat și asociațiilor de exploatații de semi-subzistență. Ar trebui aduse clarificări.

Definirea potențialilor beneficiari ar trebui reconsiderată.

Definiția prezentată a viabilității economice viitoare ar trebui reconsiderată. O creștere de 20 % pare acceptabilă, dar dacă punctul de plecare este foarte scăzut, să spunem 10 UDE, nivelul țintă pentru viabilitate va fi 12 UDE, ceea ce nu este suficient pentru o exploatare familială comercială viabilă.

Nu au fost identificate strangulări (obstrucții) în fișa măsurii și nu se indică faptul că măsura va fi obstrucționată prin strangulări de nici o natură. Totuși, s-ar putea susține că rata de sprijin de 1.500 € pe an pe timp de cinci ani este insuficientă pentru a schimba comportamentul beneficiarilor, când se are de asemenea în vedere faptul că ei trebuie să prezinte un plan de afaceri care să demonstreze viabilitatea lor economică în viitor.

Înființarea grupurilor de producători

Criteriile de eligibilitate și prioritate sunt descrise în mod adecvat. Măsura este destul de simplă în termeni de activități, iar criteriile de eligibilitate și prioritate sunt logice și prezentate cu claritate.

Sprijin pentru diversificarea către activități non agricole și crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi

Criteriile de eligibilitate și prioritate sunt descrise în mod adecvat. Măsura este destul de simplă în termeni de activități, iar criteriile de eligibilitate și prioritate sunt logice și prezentate cu claritate. Mai mult, ele sunt similare cu cele din programul anterior, Măsura 3.4 din Programul SAPARD, astfel încât nu ne putem aștepta la strangulări în implementarea/administrarea acestei măsuri.

Pentru investițiile în diversificare și micro-întreprinderi, contribuția în natura este eligibilă ca parte a costurilor eligibile. Nu va exista nici o limită la aceasta contribuție? Ar trebui inclusă o limită în descriere în linie cu Regulamentul (CE) nr.1698/2005.

În ceea ce privește tipurile de sprijin, limita inferioară a sprijinului pe proiect este fixată la 1.500 €. Este un nivel foarte scăzut și ar trebui crescut pentru a evita presiuni administrative prea mari datorate micro-proiectelor mult prea numeroase. Experiența SAPARD ar putea indica unde ar trebui să se situeze nivelul minim pe proiect.

Încurajarea activităților turistice

Nu este explicat în mod explicit cum experiențele anterioare au fost incluse în planificarea implementării și administrării acestei măsuri. Totuși, descrierea specifică a cheltuielilor eligibile și a criteriilor de eligibilitate este interpretată ca o includere a unor experiențe anterioare.

Criteriile de eligibilitate și selecție sunt descrise în mod adecvat. Măsura este destul de simplă în termeni de activități, iar criteriile de eligibilitate și selecție sunt logice și prezentate cu claritate. Mai mult, ele sunt similare cu cele din programul anterior, astfel încât nu ne putem aștepta la strangulări în implementarea/administrarea acestei măsuri.

Avem un comentariu în legătura cu criteriile de selecție. Pentru a asigura o implementare eficientă a acestei măsuri, propunem un criteriu de selecție suplimentar: „beneficiarul ar trebui să dovedească existența a minimum 40 de locuri de cazare în comuna unde va avea loc investiția”.

În final, măsura prezintă unele similarități cu măsura 322 din punctul de vedere al tipului de investiții (infrastructura), beneficiari (autoritățile locale), sprijinul public (100%) și aspecte relevante ale nevoilor identificate, iar ambele măsuri ar putea utiliza experiența dobândită în cadrul Măsurii 2.1 din SAPARD.

Infrastructura turistică, la fel ca infrastructura rurală, este considerată a fi foarte precară și chiar absentă în unele locuri. Având în vedere importanța pe care această infrastructură o prezintă pentru creșterea atractivității comunei, consiliile locale ar putea să dea dovadă de aceeași mobilizare crescută în solicitarea de proiecte ca în cazul măsurii 2.1 din cadrul SAPARD, și un număr foarte mare de cereri ar putea fi așteptate de la începutul programului.

Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea și îmbunătățirea moștenirii rurale

Nu au fost colectate experiențe anterioare legate de administrare. Totuși, se consideră că la planificarea acestei măsuri au fost luate în considerare experiențele din gestionarea și implementarea măsurilor care au legătură cu prezenta măsură.

Criteriile de eligibilitate și prioritate sunt descrise în mod adecvat. Măsura este destul de simplă în termeni de activități, iar criteriile de eligibilitate și prioritate sunt logice și prezentate cu claritate. Mai mult, ele sunt similare cu cele din programul anterior, astfel încât nu ne putem aștepta la strangulări în implementarea/administrarea acestei măsuri.

Dobândirea de competențe, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală

Se consideră că experiențele din administrarea și implementarea programelor anterioare au fost luate în considerare în prezenta măsură, deși acest lucru nu este descris în mod explicit.

Criteriile de selecție sunt clare și sprijină intențiile măsurii, punându-se accentul pe locațiile proiectelor propuse și pe implementare prin grupurile de acțiune locală.

Implementarea strategiilor de dezvoltare locală

După cum s-a menționat mai înainte, structura administrativă aplicată metodei LEADER este bine-descriasă în fișa măsurii care prezintă împărțirea responsabilităților între GAL și Agenția de Plăți. At fi de asemenea util să includem circuitul financiar aplicabil la GAL-uri (împărțirea sarcinii între solicitanți și GAL), și anume finanțarea proiectelor, solicitarea rambursărilor, etc.

Criteriile de eligibilitate sunt enumerate cu specificarea de a lua în considerare definiția zonei rurale conform legislației naționale în vigoare.

Criteriile de eligibilitate ne informează doar asupra principalelor aspecte care vor fi vizate: parteneriat, teritoriu, strategie. Accentuăm asupra importanței de a include criterii de selecție legate de vârsta persoanelor din cadrul parteneriatelor și echilibrul pe sexe (importanța includerii persoanelor tinere și a femeilor), structura de conducere a parteneriatului, abilitate administrativă și statut financiar.

Luând în considerare lipsa de experiență în implementarea acestei metode, faptul că implementarea proiectului depinde de natura și succesul parteneriatului, este extrem de important de a împiedica „capturarea” programului de către grupurile mai puternice din zonă (sunt necesare criterii de selecție suplimentare adecvate, asistență pentru înființare, etc.). Aria acoperită de strategia LEADER ar trebui desigur să ofere suficientă masă critică (umană, financiară, economică); dar cu cât va fi mai mare suprafața LEADER (150.000 locuitori), cu atât va fi mai slabă legătura cu populația locală. Acest lucru ar putea fi un obstacol în calea implementării cu succes a primei generații de proiecte LEADER în România.

Implementarea proiectelor de cooperare

Nu au fost colectate experiențele programelor anterioare. Totuși, se consideră că experiențele generale din administrarea și implementarea măsurilor care au legătură cu măsura prezentă au fost luate în considerare la planificarea acestei măsuri.

Criteriile de selecție sunt clare și sprijină intențiile măsurii.

Funcționarea grupurilor de acțiune locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului

Nu au fost colectate experiențele programelor anterioare. Totuși, se consideră că experiențele generale din administrarea și implementarea măsurilor care au legătură cu măsura prezentă au fost luate în considerare la planificarea acestei măsuri.

Doar criteriile de eligibilitate sunt prezentate, iar aici remarcăm o potențială problemă care se referă la finanțarea potențialelor grupuri de acțiune locală. Beneficiarii sub-măsurii 1: Construirea de parteneriate publice - private reprezintă „parteneriate publice – private care nu sunt înregistrate juridic” și acest lucru ar putea ridica problema capacității administrative și financiare. Ar putea fi necesare clarificări.

9 Rețeaua rurală

România va pregăti și va înființa **Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală (RNDR)** până la sfârșitul anului 2008. RNDR va reprezenta, la nivel național, organizațiile și autoritățile implicate în procesul de dezvoltare rurală. Rețeaua națională rurală ca organism joacă un rol important în implementările programului și va implica nu numai unitățile guvernamentale, ci și organizațiile non-guvernamentale. Participarea lor este de asemenea necesară datorită aspectului social și probabil multe grupuri de persoane vor fi implicate în implementarea programului.

Obiectivele și activitățile **Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală** din România sunt descrise în PNDR asigurându-se informații pertinente în legătură cu elaborarea rețelei rurale și cadrul său administrativ, și anume rețeaua va fi administrată de o entitate permanentă numită de MAPDR pe baza unei licitații la nivel național. Volumul financiar alocat rețelei pare realist, aproximativ 2% din alocarea FEADR pentru măsura Asistență Tehnică egal cu 7,5 milioane €, va fi acordat pentru înființarea și funcționarea rețelei, ca și pentru implementarea planului de acțiune.

Planul de acțiune este detaliat, asigurând că PNDR respectă pe deplin Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 articolul 68(b), care specifică că suma alocată rețelei rurale va fi utilizată pentru *„un plan de acțiune care conține cel puțin identificarea și analiza bunelor practici transferabile precum și asigurarea informațiilor legate de acestea, administrarea rețelei, organizarea de schimburi de experiență și know-how, pregătirea programelor de instruire pentru grupurile de acțiune locale în proces de formare și asistență tehnică pentru cooperare inter-teritorială și transnațională”*.

Considerăm relevantă adăugarea unui calendar de lucru pentru planul de acțiune, incluzând o descriere a prioritizării necesare a activităților.

Pentru înființarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală ca atare, un calendar specific al activităților este inserat în versiunea preliminară a PNDR, iar aici se pot observa termenele limită pentru fiecare fază.

Riscul major pentru PNDR este lipsa de organizații de dezvoltare rurală locală în România. Prin urmare, este important să facem ca rețeaua să fie o reușită, ca MAPDR să ia măsuri să asigure că sunt reprezentați partenerii sociali, iar această reprezentare să fie semnificativă în comparație cu numărul de parteneri administrativi din cadrul rețelei. Recomandăm de asemenea ca MAPDR să asigure ca toate regiunile sunt reprezentate în cadrul rețelei, și nu numai unele regiuni.

10 Consultare cu partenerii economici și sociali

10.1 Introducere

În conformitate cu Regulamentul Consiliului CE nr. 1698/2005, articolul 6, Statelor Membre le revine obligația de a stabili Comitete Consultative cu privire la elaborarea Programului Național de Dezvoltare Rurală și de a facilita pregătirea, implementarea, monitorizarea și evaluarea acestuia.

Prin urmare, așa cum se afirmă în Capitolul 14 din PNDR, Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, prin Direcția Generală de Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR – a inițiat acest proces prin consultarea documentului de programare împreună cu partenerii economici și sociali.

10.2. Organizarea procesului de consultare

PNDR descrie două tipuri de procese de consultare organizate:

- La nivel tehnic: grupuri de lucru consultative

- La nivel regional și național: dezbateri publice

La nivel național, au fost organizate grupuri de lucru tehnice pentru grupurile de măsuri, iar partenerii invitați să participe la procesul de consultare tehnică au fost reprezentați de:

- Autoritățile publice competente: MAPDR (incluzând 6 direcții naționale și 13 direcții județene), 7 alte ministere (Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Transporturilor, Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor, Ministerul Integrării Europene, Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Culturii și Cultelor), cele două agenții de plată.
- Reprezentanți ai instituțiilor academice: (Academia de Științe Agricole și Silvicultură, Facultatea de Silvicultură și Exploatare Forestieră).
- Alți 15 parteneri publici;
- 11 asociații și 10 organizații ale societății civile;
- 5 parteneri economici;
- 3 Grupuri de Acțiune Locală – lista fiind prezentată în Capitolul 14.

Principalele obiective ale consultărilor din cadrul grupurilor de lucru au fost îmbunătățirea versiunilor preliminare (octombrie 2006) ale fișelor tehnice ale măsurilor. Aceste grupuri de lucru, reprezentând în medie 10-15 persoane, au fost structurate pe cele 4 Axe Prioritare, pe grupuri de măsuri sau pe fiecare măsură individuală, după cum urmează:

- 10 grupuri de lucru pentru Axa 1 (începând cu a doua întâlnire, au fost stabilite grupuri de lucru pe fiecare măsură);
- 5 grupuri de lucru pentru Axa 2;
- 2 grupuri de lucru pentru Axa 3;
- 1 grup de lucru pentru Axa LEADER.

Procesul de consultare tehnică a durat 10 săptămâni, și a fost inițiat la mijlocul lunii decembrie 2006; fiecare grup de lucru a avut două sesiuni de consultare.

MAPDR a fost sediul fiecărui grup de lucru și a prezidat întâlnirile, având de asemenea și rol de secretariat, asigurând ca discuțiile din cadrul întâlnirilor să fie luate în considerare.

Pe pagina de web a MAPDR, au fost anunțate ordinea de zi și calendarul de activități ale grupurilor de lucru, ca și structura grupurilor consultative. După fiecare sesiune de consultări, au fost trimise participanților rezumatele dezbaterilor.

Nivelul public al procesului de consultare a implicat:

- Trimiterea versiunilor îmbunătățite ale măsurilor (martie 2007), împreună cu input-urile primite în timpul procesului de consultare tehnică, pe site-ul MAPDR (www.mapam.ro)
- Trimiterea pe site-ul MAPDR a unui chestionar pentru a da posibilitate persoanelor interesate să își exprime opiniile în legătură cu prevederile măsurilor și să facă propuneri pentru îmbunătățirea acestora
- Diseminarea măsurilor preliminare la nivel regional.

10.3 Rezultatele procesului de consultare

O prezentare detaliată a feedback-ului primit de la Parteneriatul Consultativ este făcută în Capitolul 14 din PNDR pe baza proceselor-verbale ale întâlnirilor. Principalele elemente ale feedback-ului sunt următoarele (detaliile tehnice și legislative propuse în cadrul grupurilor de lucru au fost notate spre a fi introduse în Ghidul Aplicantului):

Tabelul 10.1: Input-uri ale Parteneriatului Consultativ pe Axe

AXA	LUAT ÎN CONSIDERARE	COMENTARIU
		<i>Includerea următoarelor puncte în cadrul investițiilor eligibile:</i>
1	√	Animale și material seminal cu valoare biologică ridicată
1	√	Echipamente agricole (combine, tractoare și altele)
1	√	Conservarea la rece a produselor agricole în cadrul procesului de prelucrare
1		Reconsolidarea și reabilitarea lucrărilor la drumurile forestiere deteriorate
1		Tăierea lemnului
1	√	Infrastructură forestieră și agricolă
1	√	Costuri legate de elaborarea documentației pentru reducerea fragmentării terenurilor
1	√	Costuri legate de înregistrarea terenurilor din zona montană în cartea funciară
2		Validarea metodei de calcul pentru plățile compensatorii
2	√	Introducerea strugurilor în categoria culturilor eligibile
2		Interzicerea lucrărilor de arat la pajiști în cadrul fermelor ecologice
2	√	Durabilitatea costurilor de tranzacție pentru potențialii beneficiari
2		Identificarea acțiunilor de transformare ale terenului arabil în pajiști
2		Elaborarea unei strategii privind etapele care trebuie parcurse în implementarea măsurii „Natura 2000”
3	√	Eligibilitatea investițiilor în reconstrucția, consolidarea, protecția și conservarea clădirilor care aparțin patrimoniului local în zonele protejate, investiții pentru stabilimente și servicii culturale.
3	√	Condiționarea sprijinului financiar pentru elaborarea studiilor privind moștenirea culturală de posibilitatea de valorificare a acesteia
3	√	Includerea ONG-urilor în categoria beneficiarilor
3	√	Introducerea contribuției în muncă ca investiție eligibilă
3	√	Creșterea finanțelor alocate măsurii de „Dezvoltare și renovare a satelor”
4	√	Implementarea măsurilor 111, 114, 123, 311, 312, 313, 321, 322, 323 prin Axa LEADER
4	√	Introducerea în Grupurile de Acțiune Locală (GAL) a orașelor care au până la 30.000 de locuitori

AXA	LUAT ÎN CONSIDERARE	COMENTARIU
4	√	Asigurarea sprijinului financiar pentru crearea de parteneriate private-publice pentru GAL-urile potențiale, în faza inițială de înființare a lor
		Alte comentarii s-au referit la:
	√	Descrierea unor aspecte privind programarea și implementarea componentelor „Rețelei Naționale Rurale”
	√	Clarificarea definiției spațiului rural – s-a decis să se realizeze în conformitate cu legislația națională

În general, considerăm descrierea procesului de consultare ca fiind bun și detaliat și se recomandă adăugarea termenilor de referință pentru grupurile de lucru și pentru grupul coordonator ca anexe la PDR.

Cooperarea cu partenerii economici și sociali, așa cum este descrisă în PNDR, a avut drept obiectiv principal îmbunătățirea primei versiuni preliminare (octombrie 2006) a fiselor tehnice ale măsurilor. Nu se fac specificări referitoare la procesul de consultare cu privire la PNS chiar dacă suntem conștienți de acest proces. Se recomandă ca acest proces să fie adăugat descrierii implicării actorilor implicați.

Remarcăm că nici o Asociație a Fermierilor, reprezentanți ai patronatelor sau ai sindicatelor în sectorul agricol nu apar pe lista **partenerilor economici și sociali**. Ne așteptăm ca ei să fi fost invitați să contribuie la acest proces, și recomandăm să se adauge acest lucru la descriere, împreună cu motivele neparticipării lor. În prelungirea acestei observații, remarcăm că nu sunt incluși fermierii în grupul agenților economici invitați. 4 agenți economici din 5 de pe listă sunt unități de inspecție și certificare acreditate de MAPDR.

De asemenea remarcăm lipsa vreunei indicații explicite privind organizațiile guvernamentale sau non-guvernamentale care se ocupă de șansele egale ale bărbaților și femeilor care au fost reprezentate în grupurile de lucru.

Programul nu raportează comentariile primite prin intermediul dezbaterilor publice privind în ce măsură opiniile și sfaturile primite au fost acceptate și incluse în cadrul programului. Recomandăm ca aceste aspecte să fie raportate în cadrul capitolului.

11. Evaluarea Strategică de Mediu (ESM): rezumat non-tehnic

Acest capitol conține rezumatul non-tehnic al raportului care prezintă Evaluarea Strategică de Mediu (SEA) a Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). Raportul de mediu a fost întocmit în conformitate cu cerințele Directivei Europene SEA 2001/42/EC precum și cu cele ale Hotărârii de Guvern nr. 1076/ 2004 care transpune prevederile Directivei mai sus amintite.

Programul PNDR se adresează teritoriului rural românesc (cu o densitate a populației mai mică de 150 loc/km²), respectiv 93,6% din suprafața României căreia îi corespunde 48% din populația totală a țării.

În procesul de elaborare al PNDR au fost implicați numeroși actori publici și privați, organizați în patru grupuri de lucru (pentru fiecare din cele patru axe) formate din experți ai Ministerului

Agriculturii, ai altor instituții guvernamentale, ai ONG-urilor și asociațiilor profesionale și ai autorităților regionale, vezi și capitolul 10 al acestui raport de evaluare ex-ante.

PNDR a fost elaborat pe baza altor documente strategice naționale precum Planul Național de Dezvoltare pentru 2007 - 2013 (PND), instrument de prioritzare a investițiilor publice pentru dezvoltare prin care România va încerca să recupereze cât mai rapid disparitățile de dezvoltare socio-economică față de țările membre ale Uniunii Europene și a Planului Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013, document care precizează prioritățile și direcțiile dezvoltării rurale în strânsă legătură cu prioritățile comunitare.

Obiectivele generale ale PNDR sunt:

1. Creșterea competitivității sectoarelor agro-alimentar și forestier;
2. Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole și forestiere;
3. Creșterea calității vieții în mediul rural și încurajarea diversificării economiei rurale;
4. Demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală.

Sprijinul financiar total pentru cele patru obiective enunțate mai sus este de 11.314.380.441 Euro. Din aceștia cca. 6.526.042.597 (~57%) Euro pot fi considerați ca investiții potențiale de mediu (sume alocate în beneficiul direct sau indirect al mediului înconjurător).

Metodologia de evaluare a impactului asupra mediului generat de implementarea PNDR a presupus parcurgerea mai multor pași. Un prim pas a fost reprezentat de analiza stării actuale a mediului în spațiul rural. În urma acestei analize a fost identificat un set de probleme de mediu relevante pentru care au fost formulate obiective de mediu relevante. Evaluarea de mediu a PNDR a presupus analiza modului în care programul contribuie la atingerea acestor obiective relevante de mediu. Au fost notate contribuțiile pozitive și negative la atingerea acestor obiective și au fost identificate situațiile în care programul nu aduce contribuții sau aduce contribuții reduse la atingerea obiectivelor mai sus amintite. În final, pe baza însumării notelor acordate, s-a putut realiza o evaluare cumulativă a efectelor PNDR asupra mediului. *Rezultatele evaluării indică un efect majoritar pozitiv.* Efectele negative au fost înregistrate cu preponderență în zona emisiilor atmosferice. O parte importantă a acestor emisii (poluarea aerului) vor fi generate de lucrările de construcții și vor apare în perioada realizării acestor lucrări pe o suprafață redusă de teren. Secundar emisii vor apare și ca urmare a extinderii parcului auto (în principal auto-utilaje) și achiziționării de echipamente și utilaje de procesare.

Evaluarea a pus în evidență contribuția diferită a axelor la atingerea obiectivelor de mediu relevante. Astfel:

Axa nr.1 are o contribuție pozitivă importantă la:

- îmbunătățirea comportamentului proactiv al populației;
- îmbunătățirea stării de sănătate a populației;
- menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare.

Axa nr.2 va aduce contribuții importante la:

- conservarea habitatelor speciilor sălbatice;
- menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare;
- protecția peisajului natural;
- menținerea biodiversității în cadrul ariilor protejate;
- protejarea solului împotriva eroziunii.

Axa nr.3 va genera efecte pozitive asupra:

- dezvoltării turismului durabil;
- îmbunătățirii stării de sănătate a populației;
- facilitarea utilizării resurselor regenerabile;
- utilizarea practicilor tradiționale;
- menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare;
- reducerea poluării punctiforme și difuze a apei.

Axa nr.4 va avea o contribuție pozitivă directă exclusiv la îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile.

Implementarea PNDR nu va genera efecte negative cu potențial transfrontier. A fost identificată însă posibilitatea ca anumite efecte pozitive precum îmbunătățirea stării de conservare a habitatelor speciilor sălbatice și menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare să poată genera efecte pozitive pe un teritoriu mai larg, ce depășește limitele graniței naționale a României.

În scopul reducerii potențialelor efecte negative generate de implementarea proiectului a fost propus un set de recomandări care vizează: conținutul viitoarelor ghiduri de finanțare, efectuarea studiilor de evaluare a impactului pentru viitoarele proiecte de investiții și implementarea programelor de monitorizare a efectelor asupra mediului înconjurător.

În privința monitorizării efectelor implementării PNDR asupra mediului au fost analizați indicatorii de impact propuși în cadrul programului și au fost făcute propuneri de indicatori suplimentari care să permită o evaluare completă a impactului acțiunilor ce se vor desfășura în cadrul PNDR.

În concluzie, apreciem că implementarea PNDR va avea un efect pozitiv asupra mediului, în principal în spațiul rural românesc cu o contribuție importantă la dezvoltarea durabilă a acestui spațiu. Putem afirma că acest program va permite dezvoltarea socială și economică a spațiului rural românesc prin consolidarea și protejarea temeliei sale naturale.

ANEXA 3B

Raportul de mediu pentru Evaluarea Strategică de Mediu a PNDR

CUPRINS

1	Introducere	667
2	Metodologia elaborării SEA pentru PNDR	668
2.1	Etapa de încadrare	668
2.2	Etapa de definitivare a proiectului de program și de realizare a raportului de mediu	670
3	Scurtă prezentare a Programului Național de Dezvoltare Rurală	673
3.1	Contextul actual	673
3.2	Structura PNDR	674
3.3	Obiectivele programului	676
3.4	Relația cu alte programe relevante	682
4	Aspecte relevante ale stării mediului	684
4.1	Starea actuală a mediului	684
4.1.1	Aer	684
4.1.2	Apă	686
4.1.3	Sol	688
4.1.4	Schimbări climatice	690
4.1.5	Biodiversitate	690
4.1.6	Managementul riscurilor	693
4.1.7	Peisajul	694
4.1.8	Patrimoniul cultural	695
4.1.9	Conservarea resurselor naturale	696
4.1.10	Sanătate umană	699
4.1.11	Transport durabil	700
4.1.12	Turism rural	701
4.2	Modificări propuse analizei SWOT a PNDR pentru aspectele de mediu analizate ...	702
4.3	Evoluția stării mediului în situația neimplementării PNDR	704
5	Caracteristicile de mediu ale zonelor posibil a fi afectate semnificativ de implementarea PNDR	708
6	Probleme de mediu existente relevante pentru PNDR	708
7	Obiectivele de protecție a mediului stabilite la nivel național, comunitar sau internațional care sunt relevante pentru PNDR	710
8	Potențiale efecte semnificative asupra mediului	711
8.1	Metodologia de evaluare	711
8.2	Evaluarea cuantumului investițiilor de mediu ale PNDR	712
8.3	Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 1	715
8.4	Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 2	728
8.5	Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 3	741
8.6	Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 4	749
8.7	Evaluarea efectelor de mediu cumulative ale implementării PNDR asupra obiectivelor de mediu relevante	752
9	Potențiale efecte semnificative asupra mediului în context transfrontieră	757
10	Măsurile propuse pentru a preveni, reduce și compensa cât de complet posibil orice efect advers asupra mediului al implementării PNDR	758
11	Expunerea motivelor care au condus la selectarea variantelor alese și descrierea modului în care s-a efectuat evaluarea	759

12Măsurile avute în vedere pentru monitorizarea efectelor semnificative ale implementării PNDR	760
13Rezumat non-tehnic	766

INDEX TABELE

Tabel nr. 0-1 Membrii Grupului de Lucru SEA	670
Tabel nr. 0-2 Întâlnirile grupului de lucru SEA-PNDR.....	671
Tabel nr. 0-1 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice și măsurile propuse în axa 1 a PNDR.....	678
Tabel nr. 0-2 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice și măsurile propuse în axa 2 a PNDR.....	679
Tabel nr. 0-3 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice și măsurile propuse în axa 3 a PNDR.....	681
Tabel nr. 0-4 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice și măsurile propuse în cadrul axei 4 a PNDR.....	682
Tabel nr. 0-1 Situația resurselor interne de energie epuizabilă	697
Tabel nr. 0-2 Modificări propuse pentru analiza SWOT (propunerile sunt scrise cu culoare albastră)	703
Tabel nr. 0-3 Evoluția posibilă a mediului în absența PNDR (alternativa 0)	704
Tabel nr. 0-1 Probleme de mediu relevante pentru PNDR.....	708
Tabel nr. 0-1 Aspecte de mediu și obiectivele relevante de mediu stabilite în cadrul grupului de lucru SEA-PNDR.	710
Tabel nr. 0-1Scala de cuantificare a impactului generat de obiectivele specifice ale PNDR asupra obiectivelor de mediu relevante.....	712
Tabel nr. 0-2 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.1 (Axa 1)	716
Tabel nr. 0-3 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.2 (Axa 1)	718
Tabel nr. 0-4 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.3 (Axa 1)	720
Tabel nr. 0-5 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.4 (Axa 1)	722
Tabel nr. 0-6 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.5 (Axa 1)	724
Tabel nr. 0-7 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.6 (Axa 1)	726
Tabel nr. 0-8 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.1 (Axa 2)	729
Tabel nr. 0-9 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.2 (Axa 2)	731
Tabel nr. 0-10 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.3 (Axa 2)	733
Tabel nr. 0-11 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.4 (Axa 2)	735
Tabel nr. 0-12 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.5 (Axa 2)	737
Tabel nr. 0-13 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.6 (Axa 2)	739
Tabel nr. 0-14 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.1 (Axa 3)	742

Tabel nr. 0-15 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.2 (Axa 3)	744
Tabel nr. 0-16 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivele specifice 3.3, 3.4 și 3.5 (Axa 3).....	745
Tabel nr. 0-17 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.6 (Axa 3)	748
Tabel nr. 0-18 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 4.1 (Axa 4)	750
Tabel nr. 0-19 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 4.2 (Axa 4)	751
Tabel nr. 0-20 Evaluarea cumulativă a efectelor implementării PNDR.....	753
Tabel nr. 0-1 Indicatori de impact propuși pentru monitorizarea efectelor PNDR asupra mediului.	762

INDEX FIGURI

Figura nr. 8-1 Investiții potențiale de mediu în cadrul Axei 1 a PNDR	713
Figura nr. 8-2 Investiții potențiale de mediu în cadrul Axei 2 a PNDR	713
Figura nr. 8-3 Investiții potențiale de mediu în cadrul Axei 3 a PNDR	714
Figura nr. 8-4 Investiții potențiale de mediu în cadrul Axei 4 a PNDR	714
Figura nr. 8-5 Investiții potențiale de mediu pe cele patru axe ale PNDR	715
Figura nr. 8-6 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea axei nr. 1.....	716
Figura nr. 8-7 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea axei nr. 2.....	729
Figura nr. 8-8 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea axei nr. 3.....	742
Figura nr. 8-9 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea axei nr. 4.....	750
Figura nr. 8-10 Evaluarea efectelor de mediu cumulative ale implementării PNDR	753

Listă de abrevieri și acronime

CSNR	Cadrul Strategic Național de Referință
Directiva SEA	Directiva Consiliului European nr. 2001/42/CE privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului
EIA	Evaluarea impactului asupra mediului (evaluarea la nivel de proiect a efectelor de mediu)
EPC	EPC Consultanță de mediu – elaboratorul raportului SEA
FC	Fond de Coeziune
FEADR	Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regională
GAEC	Good Agricultural and Ecological Conditions (en)
GES	Gaze cu efect de seră
HG 1076/2004	Hotărârea de Guvern nr. 1076/8.07.2004 de stabilire a procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe (JO nr. 707/5.08.2004)
HNV	High Natural Value (en.) – Teren cu valoare naturală ridicată
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
LFA	
Manual GRDP	Manualul privind SEA pentru politica de coeziune 2007-2013
MAI	Ministerul Administrației și Internelor
MAPDR	Ministerul Agriculturii Pădurilor și Dezvoltării Rurale
MCTI	Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației
MEC	Ministerul Economiei și Comerțului
MEdC	Ministerul Educației și Cercetării
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
MIE	Ministerul Integrării Europene
MMGA / MMDD	Ministerul Mediului și Gospodării Apelor / Din aprilie 2007 Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile
Natura 2000	Rețea Europeană de Arii protejate creată pentru conservarea habitatelor și speciilor de interes comunitar.
ONG	Organizații neguvernamentale
PAC	Politica Agricolă Comună
PND	Plan național de dezvoltare
PNDR	Programul Național pentru Dezvoltare Rurală
PNSDR	Planul Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală
SAU	Suprafață Agricolă Utilizată
SEA	Evaluare strategică de mediu
SEDD	Strategia europeană de dezvoltare durabilă (strategia Gothenburg, 2001)
SCI	Situri de Importanță Comunitară
SPA	Arii Speciale de Protecție Avifaunistică
UE	Uniunea Europeană
WFD	Water Framework Directive – Directiva Cadru Apă

Introducere

Lucrarea de față reprezintă Raportul de mediu pentru Evaluarea Strategică de Mediu a Planului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). Lucrarea a fost întocmită de EPC Consultanță de Mediu, societate acreditată de Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor pentru elaborarea de studii de impact asupra mediului (Certificat EIM-06-350 / 21.11.2006) în baza contractului încheiat cu Agrotec SPA, membră a consorțiului Scanagri.

Raportul de mediu a fost întocmit în conformitate cu cerințele de conținut ale Anexei nr.2 a Hotărârii de Guvern nr. 1076/ 2004 „privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe”.

Raportul de mediu SEA a fost elaborat în cadrul Asistenței Tehnice pentru evaluarea Ex-ante a PNDR.

Programul Național pentru Dezvoltare Rurală (PNDR) a fost elaborat de către Autoritatea de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală din cadrul Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale din România în conformitate cu Articolul 11 și 12 al Regulamentului Consiliului Europei nr. 1698/2005 și Liniile Directoare Strategice Comunitare pentru Dezvoltare Rurală.

PNDR reprezintă instrumentul de accesare a Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și a fost elaborat pentru perioada 2007 – 2013.

PNDR se adresează teritoriului rural românesc (cu o densitate a populației mai mică de 150 loc/km²), respectiv 93,6% din suprafața României căreia îi corespunde 48% din populația totală a țării. Programul se bazează pe o abordare teritorială integrată prin asigurarea complementarității, consistenței și conformității cu alte fonduri comunitare și naționale.

În procesul de elaborare al PNDR au fost implicați numeroși actori publici și privați, organizați în patru grupuri de lucru (pentru fiecare din cele patru axe) formate din experți ai Ministerului Agriculturii, ai altor instituții guvernamentale, ai ONG-urilor și asociațiilor profesionale și ai autorităților regionale.

Metodologia elaborării SEA pentru PNDR

Scopul evaluării strategice de mediu este acela de a contribui la integrarea considerațiilor cu privire la mediu în pregătirea și adoptarea PNDR. Parcurgerea procedurii SEA este o garanție a promovării dezvoltării durabile în cadrul PNDR.

Evaluarea strategică de mediu s-a realizat în baza cerințelor Directivei SEA (Directiva Consiliului European nr. 2001/42/CE privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului) și a Hotărârii de Guvern nr. 1076/8.07.2004 de stabilire a procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri sau programe (MO nr. 707/5.08.2004).

Metodologia utilizată în evaluarea strategică de mediu a PNDR a inclus toate cerințele documentelor mai sus amintite precum și recomandările metodologice din „Manualul SEA pentru Politica de Coeziune 2007-2013”, elaborat în cadrul proiectului Interreg IIIC „Greening Regional Development Programmes” („Programe de dezvoltare regională ecologică”). Acest manual a fost considerat de DG Regio și DG Mediu în 2006 ca fiind adecvat pentru realizarea SEA a programelor pentru politica de coeziune UE din 2007-2013.

Procedura SEA (conform HG 1076/2004) presupune parcurgerea următoarelor etape:

- a) etapa de încadrare a programului în procedura evaluării de mediu;
- b) etapa de definitivare a proiectului de program și de realizare a raportului de mediu;
- c) etapa de analiză a calității raportului de mediu.

Etapă de încadrare

În conformitate cu cerințele art.9 alin.(2) din HG 1076/2004, Direcția Generală de Dezvoltare Rurală din Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, în calitate de titular al Programului Național de Dezvoltare Rurală, a notificat Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor prin adresa cu nr.68582/08.11.2006 cu privire la elaborarea primei versiuni a programului.

În conformitate cu cerințele art.9 alin.(3) din HG 1076/2004, odată cu notificarea, s-a trimis și prima versiune a PNDR și s-a solicitat declanșarea etapei de încadrare pentru a se decide dacă programul se supune procedurii evaluării strategice de mediu.

Prima versiune a PNDR a fost analizată în cadrul Direcției Generale Evaluare Impact, Controlul Poluării și Managementul Riscului din Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor. Ca răspuns la notificarea MAPDR, MMGA prin adresa nr. 169.378/AF/13.11.2006 a constatat următoarele:

- PNDR se încadrează în programele supuse evaluării de mediu prevăzută în art. 5 alin. 2 din HG. 1076/2004;
- Sunt de parcurs etapele de definitivare a proiectului de program și realizare a raportului de mediu precum și etapa de analiză a raportului de mediu;
- Este obligatorie constituirea grupului de lucru special pentru PNDR.

Prin adresa mai sus menționată MMGA a indicat și componența necesară a grupului de lucru, respectiv reprezentanți ai următoarelor instituții:

- Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, în calitate de titular;

- Ministerul Sănătății;
- Ministerul Finanțelor Publice;
- Ministerul Integrării Europene;
- Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului;
- Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei;
- Ministerul Educației și Cercetării;
- Ministerul Administrației și Internelor;
- Ministerul Economiei și Comerțului;
- Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației;
- Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor. Direcția Conservarea Naturii. – Biodiversitate;
- Două persoane fizice sau juridice atestate conform prevederilor legale în vigoare dar și experți ce pot fi angajați după caz.

Referitor la oportunitatea desfășurării procedurii SEA, trebuie amintit că în data de 16.12.2006, Misiunea României pe lângă UE – Bruxelles a transmis infograma cu nr. 7335, adresată Ministerului Integrării Europene, Ministerului Finanțelor Publice și MMGA, prin care se aduce la cunoștință opinia formulată în scris a Directoratului General pentru Mediu al Comisiei Europene [ENV.D.3/DK D(2006) 24315/12.12.2006] prin care se subliniază obligativitatea aplicării Directivei SEA pentru programele operaționale 2007 – 2013 (inclusiv cele finanțate din Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală). Documentul mai sus menționat precizează că SEA poate fi încorporată în evaluarea ex-ante și că aceasta din urmă trebuie să menționeze măsura în care au fost luate în considerare, în programele respective, rezultatele SEA.

Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale a respectat solicitările exprimate de MMGA prin adresa nr. 169.378/AF/13.11.2006. Astfel:

- În conformitate cu art.29 din HG 1076/2004, prin Notificarea nr.68604 din 10.11.2006, s-a decis postarea pe situl de Internet al MAPDR (www.maap.ro) a primei versiuni a PNDR. De asemenea o versiune tipărită a acestui document a fost pusă la dispoziția Direcției de Comunicare și Informații Publice a MAPDR pentru a fi consultat de către public.
- În data de 14.11.2006 a fost publicat în cotidianul România Liberă anunțul conform căruia titularul proiectului anunță publicul interesat de declanșarea etapei de încadrare pentru a decide dacă programul se supune procedurii evaluării strategice de mediu. Anunțul precizează faptul că programul poate fi consultat pe site-ul Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor și la registratura acestei instituții. Termenul pentru primirea observațiilor sugestiilor și comentariilor a fost de 15 zile în conformitate cu cerințele legislației în vigoare.
- În data de 5.12.2006, prin adresa cu nr.68.810, MAPDR a înștiințat ministerele indicate în adresa MMGA privind intenția constituirii grupului de lucru SEA, solicitând desemnarea a câte două persoane care să participe la ședințele grupului de lucru. Prima întâlnire a grupului de lucru a fost stabilită pentru data de 17.01.2007.
- În data de 14.12.2006 (adresa nr.68.895) a fost aprobată de către Secretarul de Stat din MAPDR, Dl. Dănuț Apetrei, o listă cu 7 angajați ai aceluiași minister care să participe la ședințele grupului de lucru. Personale nominalizate și acceptate sunt: Rodica Matei, Vasile Mihăila, Viorica Popescu, Mihai Constantinescu, Andrei-Ștefan Bălan, Andreea Agrigoroaei, Teodora Popa.

În urma adresei MAPDR nr.68.810/05.12.2006, fiecare din instituțiile solicitate au făcut nominalizări (vezi tabelul nr. 2-1).

Tabel nr. 0-1 Membrii Grupului de Lucru SEA

Instituția	Direcția	Persoana Nominalizată	Adresa nr.	Date de contact
Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor	Direcția Generală Evaluare Impact, Controlul Poluării	Dl. Constantin Pulbere	92.108/28.01.2007	Tel: 3167735; 3166154 Fax: 3150421 e-mail: constantin.pulbere@mmediu.ro
Ministerul Sănătății Publice		Dna. Dr. Anca Tudor.		Tel: Fax: e-mail:
Ministerul Educației și Cercetării	Direcția Învățământ Preuniversitar	Dl. Neacsu Ioan	45.339/07.12.2006	Tel: 314732 Mobil: 0724074093 e-mail: neacsu@mec.edu.ro
Ministerul Administrației și Internelor	Unitatea de Politici Publice	Dna. Veronica Mihai	70.362/14.12.2006	Tel: 3037080 int 11357 e-mail: mihai.veronica@mai.gov.ro
Ministerul Economiei și Comerțului	Direcția Infrastructura Calității și Mediu	Dna. Daniela Galatanu	213.002/12.12.2006	Tel: 2025181 e-mail: daniela_galateanu@minind.ro
Ministerul Integrării Europene		Dl. Ionuț Sandu	43.926/07.12.2006	Tel: 3011541; Fax: 3011636; e-mail: ionut.sandu@mie.ro
Ministerul Finanțelor Publice	Direcției de Analiză și Programare	Dl. Dorin Dorian	102.564/21.12.2006	Tel: Fax: e-mail:
Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației	Direcția Comunicații și Programe Europene	Dl. Adrian Ionescu	623/13.12.2006	Tel: Fax: e-mail:
Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale	Direcția de Dezvoltare Rurală			
EPC Consultanță de mediu	Persoană juridică atestată de MMGA	Dl Marius Nistorescu		Tel/Fax: 3355195 Mobil: 0745084444 e-mail: office@epcmmediu.ro

Etapă de definitivare a proiectului de program și de realizare a raportului de mediu

În intervalul ianuarie – mai 2007 a avut loc **definitivarea proiectului PNDR** (proces început în iunie 2006). În paralel cu acest proces s-au desfășurat întâlnirile grupului de lucru SEA-PNDR precum și elaborarea raportului de mediu.

Modul de lucru în cadrul grupului de lucru a fost următorul:

- Reprezentanții MAPDR au propus dezbaterile PNDR prin prezentarea ierarhiei obiectivelor, a măsurilor programului și a modului de alocare a fondurilor;
- Reprezentantul MMGA a prezentat cerințele legate de procedura SEA și de conținutul și calitatea raportului de mediu;
- Expertul de mediu a prezentat metodologia de lucru și principalii pași de urmat pentru întocmirea raportului de mediu;
- Expertul de mediu a propus grupului de lucru dezbaterile următoarelor aspecte:
 - Nivelul la care se va face analiza impactului de mediu (obiective generale / obiective specifice / măsuri);
 - Modalitatea de evaluare și scala de evaluare adecvată;
 - Obiectivele relevante de mediu;
 - Alternativa „0” a implementării PNDR.
- Propunerile făcute de expertul de mediu au fost analizate separat de membrii grupului de lucru și dezbătute în cadrul ședințelor. Opiniile și recomandările au contribuit într-o mare măsură la modelarea metodologiei de lucru și a conținutului raportului de mediu;
- Reprezentanții MAPDR au asigurat integrarea în forma finală a PNDR a tuturor propunerilor făcute de membrii grupului de lucru inclusiv concluziile și propunerile raportului de mediu.

Calendarul întâlnirilor grupului de lucru și tematica dezbaterilor este prezentat în tabelul 2-2. Minutele întâlnirilor sunt prezentate în Anexă.

Tabel nr. 0-2 Întâlnirile grupului de lucru SEA-PNDR

Nr.	Data	Tematica	Participanți	Dezbateri
1	17.01.2007	Reuniunea preliminară	MAPDR; MEC; MAI; MIE; MTCT; MFP; MCTI; MEdC; MMGA; EPC.	• Prezentarea primei versiuni a PNDR; • Prezentarea procedurii SEA; • Propuneri și discuții.
2	02.02.2007	A doua reuniune – metodologi a de evaluare	MAPDR; MEC; MAI; MIE; MTCT; MFP; MCTI; MEdC; MMGA; EPC.	• Identificarea aspectelor de mediu relevante; • Stabilirea criteriilor pentru determinarea efectelor semnificative potențiale asupra mediului; • Stabilirea nivelului de analiză.
3	20.02.2007	A treia reuniune – stabilirea obiectivelor relevante de mediu	MAPDR; MEC; MAI; MIE; MTCT; MFP; MCTI; MEdC; MMGA; EPC.	• Propunerea și analiza obiectivelor relevante de mediu; • Prezentarea și dezbaterile coordonatelor pentru evaluarea alternativei „0”
4	12.03.2007	A patra reuniune – alternativa „0”	MAPDR; MEC; MAI; MIE; MCTI; MEdC; MMGA; EPC.	• Prezentarea și dezbaterile alternativei „0”
5	22.03.2007	A cincea reuniune – evaluarea efectelor	MAPDR, MEC, MCTI, MSP, MMGA, EPC.	• Prezentarea și dezbaterile evaluării preliminare a impactului PNDR asupra obiectivelor relevante de mediu.

		semnificati ve		
6	11.04.2007	A șasea reuniune – Dezbateri alternative	MADR, MEC, MCTI, MSP, MIE, M.Ed.C, MEF, MMGA.	• Discuții privind alternative la măsurile cu impact negativ.
7	09.05.2007	A șaptea reuniune – prezentarea raportului SEA	MAPDR; MEC; MAI; MIE; MTCT; MFP; MCTI; MEdC; MMGA; EPC.	• Prezentarea formei finale a PNDR; • Discuții privind alternativele unor măsuri; • Analiza raportului SEA.

Elaborarea raportului de mediu a presupus parcurgerea următoarelor etape:

- Analiza **stării mediului** în spațiul rural, luând în considerare datele și informațiile existente, incluzând aici cele care au stat la baza caracterizării condițiilor de mediu în carul PNDR;
- În urma caracterizării stării actuale a mediului a fost identificat un set de **aspecte de mediu** și **probleme de mediu** ce sunt relevante pentru spațiul rural și care pot fi abordate direct prin intermediul PNDR;
- Pentru aspectele de mediu și problemele de mediu identificate au fost formulate **obiective relevante de mediu** cărora programul trebuie să se adreseze;
- **Analiza critică a conținutului primei versiuni a PNDR**. Analiza a ținut cont atât de contextul în care a fost elaborat documentul de programare, de modul în care documentul răspunde cerințelor identificate pentru mediul rural și a modului în care considerațiile de mediu sunt incluse în cadrul documentului;
- A fost realizată o analiză a evoluției probabile a mediului (a acelor aspecte de mediu relevante, identificate anterior) în condițiile neimplementării PNDR (**alternativa „0”**);
- A fost **evaluat impactul potențial asupra mediului** generat de implementarea PNDR, la nivelul obiectivelor specifice (vezi capitolul 8.1 pentru setul de argumente care au condus la selectarea acestui nivel de analiză);
- Pe baza evaluării la nivel de obiective a fost elaborată o **evaluare cumulativă** care să poată oferi o imagine de ansamblu asupra posibilelor evoluții viitoare ale stării mediului în condițiile implementării PNDR;
- A fost de asemenea realizată o **evaluare asupra indicatorilor de monitorizare** prevăzuți de PNDR cu recomandarea unor indicatori suplimentari, acolo unde a fost cazul;
- Pe baza analizelor efectuate a fost propus un **set de recomandări** privind prevenirea, reducerea și compensarea oricărui potențial efect advers asupra mediului asociat implementării PNDR.
- După parcurgerea acestor etape a fost compilat un draft al raportului de mediu care a fost supus dezbaterii grupului de lucru în data de 9 mai 2007.

Scurtă prezentare a Programului Național de Dezvoltare Rurală

Contextul actual

La 1 ianuarie 2007, România a devenit stat membru al Uniunii Europene. Uniunea numără în prezent 27 de state membre, reunite în jurul unor valori istorice, politice, economice, culturale și sociale comune.

Între statele membre există considerabile disparități în ceea ce privește produsul intern brut (PIB) pe cap de locuitor. Pentru eliminarea acestor disparități, UE urmărește promovarea, în intervalul 2007 – 2013, a unei politici de coeziune dezvoltată pe baza a trei obiective:

1. Convergență;
2. Competitivitate regională și ocupare;
3. Cooperare teritorială.

Aceste obiective vor fi atinse prin alocarea de sprijin financiar statelor membre din:

- Fondul European de Dezvoltare Regională - FEDR;
- Fondul Social European - FSE;
- Fondul de Coeziune – FC;
- Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Regională – FEADR.

Accesarea fondurilor comunitare este condiționată de elaborarea de către statele membre a unor documente de programare, care să indice domeniile spre care va fi orientată asistența financiară a UE.

De interes pentru spațiul rural românesc este **FEADR**, din acesta urmând să se realizeze co-finanțarea politicii de dezvoltare rurală. Această politică are drept obiectiv creșterea dinamismului economic al zonelor rurale din România, cu menținerea dinamismului social, agriculturii durabile și asigurarea conservării și îmbunătățirii resurselor naturale.

În decembrie 2005 a fost finalizat **Planul Național de Dezvoltare** (PND) pentru 2007 - 2013, instrument de prioritizare a investițiilor publice pentru dezvoltare prin care România va încerca să recupereze cât mai rapid disparitățile de dezvoltare socio-economică față de țările membre ale Uniunii Europene. PND a stabilit direcțiile de alocare a fondurilor publice pentru investiții cu impact semnificativ asupra dezvoltării economice și sociale din surse interne (bugetul statului, bugete locale etc) sau externe (fondurile structurale și de coeziune, fonduri UE pentru dezvoltare rurală și pescuit, credite externe, etc.). În PND au fost identificate șase priorități naționale de dezvoltare, ce grupează în interior o multitudine de domenii și sub-domenii prioritare:

1. Creșterea competitivității economice și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere;
2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport;
3. Protejarea și îmbunătățirea calității mediului;
4. Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și a incluziunii sociale și întărirea capacității administrative;
5. Dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol;
6. Diminuarea disparităților de dezvoltare între regiunile țării.

De interes direct pentru PNDR este elaborarea **Planului Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală** care acoperă perioada de programare 2007-2013. Acest document precizează prioritățile și direcțiile dezvoltării rurale în strânsă legătură cu prioritățile comunitare. PNS reprezintă baza pentru implementarea Programului Național de Dezvoltare Rurală pentru 2007-2013. Elaborarea PNS a avut la bază Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 din 20 septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltarea rurală prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Măsurile Planului Național Strategic iau în considerare Liniile Strategice Comunitare ce fac referire la mediul rural.

În cadrul PNS a fost realizată o analiză a situației socio-economice și de mediu în urma căreia au fost selectați și indicatorii de bază. De asemenea este prezentată strategia generală și modul în care s-a făcut transpunerea priorităților comunitare precum și stabilirea priorităților naționale, sunt prezentate axele, obiectivele cuantificabile și indicatorii strategici. Tot în cadrul PNS sunt prezentate resursele financiare ale PNDR și modul de alocare financiară între axe.

Structura PNDR

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 este un document de 300 pagini, structurat pe 16 capitole după cum urmează:

1. Titlul programului

Titlul programului este: Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013.

2. Aria geografică pe care se aplică programul

Se precizează faptul că programul se va implementa pe tot teritoriul României. În capitolul 3.1 este definită zona rurală din România (87,1% din teritoriu și 45,1% din populație la 1 iulie 2005).

3. Analiza situației actuale

Este prezentată situația sectorului agricol, silvic și alimentar. Sunt descrise condițiile de mediu (caracteristici principale, biodiversitate, managementul resurselor naturale în agricultură și silvicultură, agricultura ecologică și aspectele legate de schimbările climatice). Este prezentată de asemenea o caracterizare a economiei rurale și a calității vieții în mediul rural (situație demografică, IMM-uri, turism, infrastructura rurală și serviciile, cultura, educația și formarea). Capitolul este închis de analiza SWOT, prezentarea strategiei aleasă pentru atingerea punctelor tari și a punctelor slabe și concluziile evaluării ex-ante.

4. Justificarea priorităților propuse

Este prezentată justificarea priorităților propuse în raport cu Liniile Directoare Strategice ale Comunității Europene și Planul Național Strategic. Este prezentată ierarhia obiectivelor, măsurile și justificările priorităților din cadrul fiecărei axe. Tota aici este inclusă și o secțiune în care sunt descrise cerințele de tranziție de la perioada de programare 2000-2006 la perioada de programare 2007 – 2013 și o identificare a complementarității cu alte instrumente relevante ale PAC. Tot în acest capitol au fost incluse și fișele detaliate ale tuturor măsurilor propuse.

5. Cerințe generale

Este prezentată, sub formă tabelară, o informare cu privire la măsurile propuse pentru fiecare axă și descrierea acestora (un rezumat al fișelor măsurilor).

6. Planul de finanțare

Este prezentat sub forma a două tabele reprezentând:

- a) contribuția anuală din cadrul FEADR și
- b) planul financiar pe axe.

7. Alocarea indicativă pentru măsurile de dezvoltare rurală

Este inclus un tabel care prezintă alocarea indicativă pe măsuri cu defalcarea cheltuielii publice și a celei private.

8. Finanțarea națională suplimentară

Acest capitol nu a fost pus la dispoziție până la data finalizării raportului SEA.

9. Elemente necesare evaluării în concordanță cu regulile de concurență

Sunt prezentate elementele de conformitate cu cerințele art. 87, 88 și 89 din Tratatul de Aderare la CE.

10. Complementaritatea cu măsurile finanțate din alte instrumente ale PAC

Sunt identificate și prezentate elementele de complementaritate cu alte instrumente de finanțare (instrumente structurale)

11. Desemnarea autorităților responsabile pentru implementarea PNDR

Sunt prezentate detaliat și schematic elementele sistemului instituțional de administrare, control și implementare al PNDR (autoritate de management, agenția de plăți, organismul de certificare, APIA, organismul de coordonare).

12. Monitorizare și evaluare

Este descrisă structura sistemului de monitorizare, a modului de raportare și de gestiune a datelor. De asemenea este prezentată descrierea sistemului de evaluare (obiective, etapele de evaluare și modul de raportare).

13. Acțiuni pentru informare și publicitate

Este descris modul în care se va realiza conștientizarea opiniei publice și a potențialilor beneficiari asupra modului de accesare a fondurilor, asupra conținutului măsurilor și asupra modalităților de promovare a rezultatelor programului.

14. Desemnarea partenerilor procesului de consultare

Este descrisă metodologia și rezultatele procesului de consultare în elaborarea PNDR. Este inclusă lista partenerilor în grupurile de lucru organizate pentru fiecare axă.

15. Oportunități egale între femei și bărbați și nediscriminare

Sunt prezentate măsurile luate pentru promovarea egalității de șanse între bărbați și femei și de prevenire a oricăror forme de discriminare.

16. Operațiuni de asistență tehnică

Sunt descrise activitățile de pregătire, management, monitorizare, evaluare, informare și control

În perioada de elaborare a documentului au fost propuse mai multe variante revizuite. Ultima variantă de lucru a fost cea din 17.04.2007.

Obiectivele programului

Programul Național de Dezvoltare Rurală este structurat pe baza unei ierarhii clare a obiectivelor, după cum urmează:

- Obiective generale;
- Obiective strategice;
- Obiective specifice.

Au fost formulate patru **obiective generale**, fiecare fiindu-i asociat câte o Axă prioritară:

1. Creșterea competitivității sectoarelor agro-alimentar și forestier (Axa 1);
2. Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole și forestiere (Axa 2);
3. Creșterea calității vieții în mediul rural și încurajarea diversificării economiei rurale (Axa 3);
4. Demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală (Axa 4).

Pentru primele 3 axe au fost formulate câte 3 **obiective strategice** și câte 6 **obiective specifice**. Pentru axa 4 au fost propuse 2 obiective strategice și două obiective specifice. Pentru cele 20 de obiective specifice au fost propuse un total de 25 de **măsuri**. Enunțul obiectivelor și al măsurilor precum și corelarea dintre ele este prezentat în tabelul nr 3-1.

Elementele de bază din cadrul strategiei pe care o desfășoară PNDR-ul, sunt:

- Urmărirea liniilor directe ale Comisiei Europene, care la rândul lor vizează anumite priorități:
 - îmbunătățirea competitivității sectoarelor agricole și forestiere;
 - îmbunătățirea mediului și a peisajului;
 - îmbunătățirea și încurajarea diversificării economiei rurale;
 - dezvoltarea antreprenoriatului local.
- Considerarea principiilor directe ale PAC, stabilite la Göteborg și în cadrul strategiei de la Lisabona a căror idei converg de la încurajarea produselor de calitate superioară, sănătoase până la aplicarea celor mai bune metode pentru a nu vătăma mediul protejând astfel biodiversitatea.
- Experiența programelor anterioare derulate de Ministerul Agriculturii, precum:
 - SAPARD (2000-2006);
 - Programul Fermierul – pentru susținerea investițiilor din agricultură și din sectoarele de procesare, depozitare, conservare și alte sectoare care țin de specificul activităților agricole.
 - Programul Renta Viageră Agricolă – plăți către rentierului agricol, având siguranța unei surse viagere garantate de stat.
 - Programul de creștere a competitivității produselor alimentare – destinat agenților economici în scopul creșterii calității în domeniul alimentar (aprobat prin Rezoluția Consiliului nr 1999/C 56/01).

Scurtă prezentare a priorităților celor 4 axe

Axa 1 – Creșterea competitivității sectoarelor agricole și forestiere

Prioritățile axei 1 vizează **o mai bună valorificare a potențialului rural**, precum și **îmbunătățirea competitivității** pentru creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere. Este vizată dezvoltarea fermelor de semi-subsistență, în ferme familiale comerciale, precum și modernizarea agriculturii comerciale, care este reprezentată de fermele familiale și de întreprinderile mari.

Un accent deosebit se pune pe modernizarea și restructurarea exploatațiilor agricole prin introducerea de noi tehnologii și inovații. Aceasta va permite dezvoltarea echilibrată sub aspect calitativ și cantitativ a sectorului de producție primară în raport cu sectoarele de procesare și comercializare a produselor agricole. Modernizarea și restructurarea exploatațiilor agricole va permite creșterea calității și producției biologice, diversificarea producției, incluzând obținerea și utilizarea de energie regenerabilă și respectarea normelor comunitare privind cerințele de eco-condiționalitate (cross-compliance).

Promovarea competitivității se intenționează a se face prin:

- transformarea fermelor de semi-subsistență în exploatații familiale;
- transferul exploatațiilor agricole de la fermierii în vârstă către alți fermieri, în special către tinerii fermieri realizându-se o revigorare a forței de muncă ocupată în agricultură și o îmbunătățire a managementului;
- creșterea dimensiunii exploatațiilor, precum și asocierea lor în vederea comercializării în comun a produselor.

Sprijinul acordat pentru creșterea competitivității sectorului agricol și celui forestier va fi orientat în primul rând către întreprinderile mici și mijlocii, considerate a fi cele mai în măsură să valorifice potențialul local și să crească valoarea adăugată a produselor locale, în special a celor tradiționale. De asemenea, pentru îmbunătățirea managementului fondului funciar agricol și forestier și adaptarea agriculturii și silviculturii în acord cu măsurile de creștere a competitivității este prevăzută sprijinirea investițiilor pentru creșterea gradului de accesibilitate, o mai bună gestionare a resurselor de apă și asigurarea utilităților în exploatațiile agricole.

Pentru îmbunătățirea performanței generale a întreprinderilor din sectoarele de procesare și marketing a produselor agricole și forestiere, dezvoltarea de noi produse și tehnologii, procedee și tehnologii conexe produselor agricole și forestiere precum și îmbunătățirea aplicării și respectării standardelor de siguranță alimentară, se va asigura introducerea cerințelor comunitare și respectarea de către întreprinderile din sectoarele de procesare și marketing a standardelor comunitare în toate etapele de producție, de procesare și de distribuție a produselor. Pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar vor fi sprijinite acțiuni de introducere a inovațiilor și tehnologiilor noi, prin producerea și utilizarea energiei regenerabile precum și prin investiții în capitalul fizic al întreprinderilor. Există astfel premisele pentru introducerea de tehnologii nepoluante, care vor asigura calitatea alimentelor și vor avea un impact redus asupra mediului.

Se intenționează în același timp sprijinirea gospodăririi raționale a pădurii și asigurarea continuității și biodiversității ecosistemelor forestiere precum și creșterea valorii economice și ecologice a pădurii prin ameliorarea compoziției arboratelor cu specii valoroase, indigene, prin utilizarea de echipamente de recoltare și plantare eficiente, precum și prin desfășurarea altor activități specifice.

O componentă importantă a axei 1 este pregătirea profesională a fermierilor în vederea modernizării și adaptării producției la cerințele pieței comunitare, cu accent pe calitate, îmbunătățirea protecției mediului, producția de energie regenerabilă, siguranța la locul de muncă. Va fi facilitat accesul la serviciile de formare, informare și difuzare de cunoștințe a persoanelor adulte care activează în agricultura, silvicultura și industria agro-alimentară pentru dobândirea de informații și cunoștințe care să permită gospodărirea durabilă a terenurilor agricole și pădurilor, transformările structurale ale exploatațiilor agricole în vederea reducerii șomajului și îmbunătățiri condițiilor de viață în zonele rurale.

Tabel nr. 0-1 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice și măsurile propuse în axa 1 a PNDR

Obiective strategice	Obiective specifice	Măsuri
Îmbunătățirea competențelor fermierilor și persoanelor care își desfășoară activitatea în sectoarele agroalimentar și silvicultură, care să permită un management mai bun al exploatațiilor agricole și silvice	Sprijinirea fermierilor și persoanelor care își desfășoară activitatea în sectoarele agroalimentar și silvicultură pentru îmbunătățirea capitalului uman prin sprijinirea acestora în vederea adaptării la noul context	111 Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe
		114 Utilizarea serviciilor de consiliere și consultanță
Îmbunătățirea competitivității fermelor comerciale și de semi-subsistență	Accelerarea adaptării structurale a agriculturii și încurajarea fermelor de semi-subsistență să intre pe piață	112 Instalarea tinerilor fermieri
		113 Pensionarea timpurie a fermierilor și muncitorilor agricoli
		141 Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență
	Modernizarea exploatațiilor agricole	121 Modernizarea exploatațiilor agricole
	Creșterea adaptării fermelor din punct de vedere economic, fizic și de mediu	125 Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii
Restructurarea și modernizarea sectoarelor de procesare și comercializare a produselor agricole și silvice.	Sprijinirea industriei agroalimentare	142 Înființarea grupurilor de producători
		123 Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere
	Îmbunătățirea și dezvoltarea produselor silvice	122 Îmbunătățirea valorii economice a pădurilor

Axa 2 - Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole și forestiere (Axa 2)

În cadrul acestei axe este considerată prioritară susținerea zonelor defavorizate (suprafețe pe care productivitatea agricolă este afectată de altitudine, pantă, productivitatea scăzută a solului, condiții climatice nefavorabile etc) pentru a se asigura în cadrul acestora continuarea activităților agricole durabile. Prezența acestor factori limitativi determină abandonarea activităților agricole, rezultatul fiind pierderea biodiversității și a peisajului tradițional - cu efecte negative și asupra potențialului turistic rural.

O altă prioritate căreia aceasta axă i se adresează este conservarea sistemelor agricole tradiționale și a terenului agricol gospodărit în mod extensiv ca elemente ce susțin diversitatea de specii de animale sălbatice și habitatele lor (este cazul în principal a pajiștilor semi-naturale). De asemenea, va fi acordată prioritate sprijinirii suprafețelor forestiere caracterizate printr-un grad de diversitate biologică ridicat.

O altă prioritate este reprezentată de sprijinul acordat managementului siturilor Natura 2000 prin compensarea pierderilor suferite de agricultori și silvicultori ca urmare a restricțiilor impuse în aceste zone.

Tot în cadrul acestei axe va fi încurajată adoptarea unor măsuri de protejare a solului împotriva proceselor erozionale (ex. înființarea de culturi verzi) sau pentru schimbarea utilizării terenului (ex. transformarea terenului arabil în pajiște).

Pentru a contribui la respectarea angajamentelor internaționale de a reduce nivelul emisiilor de gaze cu efect de seră în cadrul acestei axe a fost prevăzut sprijin pentru creșterea suprafețelor împădurite (asigurându-se astfel creșterea gradului de absorbție a gazelor cu efect de seră) și încurajarea furnizării de biomasă provenită din agricultură și silvicultură ca sursă de energie regenerabilă. Totodată, sprijinirea dezvoltării sectorului forestier precum și încurajarea gospodăririi durabile a acestuia vor contribui în mod direct la prevenirea inundațiilor, precum și la conservarea și prevenirea degradării solului.

Tabel nr. 0-2 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice și măsurile propuse în axa 2 a PNDR

Obiective strategice	Obiective specifice	Măsuri FEADR
Asigurarea utilizării continue a terenurilor agricole	Asigurarea utilizării continue a terenurilor agricole, contribuind astfel la menținerea viabilității comunităților rurale	211 Sprijin pentru Zona montană
		212 Sprijin pentru zone defavorizate – altele decât zona montană
Conservarea și îmbunătățirea stării resurselor naturale și a habitatelor	Introducerea sau continuarea aplicării metodelor agricole de producție compatibile cu protecția și îmbunătățirea stării biodiversității, solului, apei și calității aerului	214 Plăți de agro-mediu
	Sprijinirea fermierilor prin compensarea dezavantajelor specifice rezultate din implementarea rețelei Natura 2000, pe baza obligațiilor ce revin din directivele Păsări și Habitate	213 Plăți Natura 2000 pentru teren agricol

Promovarea managementul ui durabil al terenurilor forestiere	Extinderea suprafețelor forestiere pe terenurile agricole pentru a contribui la reducerea eroziunii solului, la prevenirea inundațiilor și pentru sprijinirea luptei împotriva schimbărilor climatice	221 Prima împădurire a terenurilor agricole
	Extinderea suprafețelor forestiere pe terenurile non-agricole pentru a contribui la reducerea eroziunii solului, la prevenirea inundațiilor și pentru sprijinirea luptei împotriva schimbărilor climatice	223 Prima împădurire a terenurilor non-agricole
	Sprijinirea proprietarilor de terenuri forestiere prin compensarea dezavantajelor specifice rezultate din implementarea rețelei Natura 2000, pe baza obligațiilor ce revin din directivele Păsări și Habitate	224 Plăți Natura 2000 pentru teren forestier

Axa 3 - Calitatea vieții în zonele rurale și încurajarea diversificării economiei rurale

O primă prioritate în cadrul acestei axe o reprezintă construcția și modernizarea infrastructurii din zonele rurale ca factor important pentru dezvoltarea economică și socială a acestor zone, cât și pentru o dezvoltare regională echilibrată.

O altă prioritate a acestei axe este reprezentată de creșterea conștientizării comunităților locale și implicării lor în procesul de elaborare și implementare a strategiilor de dezvoltare locală.

Tot aici se propune încurajarea micro-întreprinderilor în a demara activități economice în zonele rurale și a se orienta spre servicii și un model tradițional. Prin aceasta se încearcă susținerea procesului de transferare a forței de muncă din activitatea agricolă către cea non-agricolă ca urmare a creșterii competitivității sectorului agricol.

O altă prioritate este reprezentată de susținerea dezvoltării micro-întreprinderilor din mediul rural în vederea răspunderii la necesitățile populației din aceste zone. Totodată se propune susținerea activităților de turism rural și a celor recreative, ca activități de diversificare cu potențial ridicat, ce pot crea oportunități pentru integrarea femeilor din mediul rural pe piața muncii cu importante consecințe pozitive asupra dinamicii sociale.

Nu în ultimul rând în cadrul acestei axe se va acorda sprijin conservării și valorificării bogatului patrimoniu material și imaterial al zonelor rurale. În paralel cu acesta se va acorda sprijin pentru îmbunătățirea mediului natural și social, a serviciilor, precum și pentru acțiunile derulate în vederea unei structurări mai bune a comercializării produselor tradiționale specifice.

Tabel nr. 0-3 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice și măsurile propuse în axa 3 a PNDR

Obiective strategice	Obiective specifice	Măsuri FEADR
Menținerea și dezvoltarea activităților economice care vizează creșterea numărului de locuri de muncă	Diversificarea activităților economice non-agricole din cadrul gospodăriilor agricole și încurajarea micilor întreprinzători în spațiul rural	312 – „Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole și crearea și dezvoltarea de microîntreprinderi” Legată de instruire (legătura FSE)
Creșterea atractivității zonelor rurale	Crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților și a atracțiilor turistice	313 – Încurajarea activităților de turism Legată de instruire (legătura cu FSE -POS DRU)
	Crearea și modernizarea infrastructurii rurale	322 – „Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea și îmbunătățirea moștenirii rurale”
	Îmbunătățirea calității mediului social, natural și economic în zonele rurale	
	Protejarea patrimoniului cultural rural	
Dezvoltarea abilităților și stimularea conștientizării actorilor locali cu privire la importanța guvernării locale	Formare profesională	Nu va fi oferită prin PNDR dar va fi legată de acțiunile de pregătire profesională implementate prin FSE (POS DRU)
	Dezvoltarea competențelor actorilor locali pentru a stimula organizarea teritoriului	341- „Dobândire de competențe, animare și implementarea strategiilor de dezvoltare locală”

Axa 4 - Demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală

Principiul formulat în cadrul acestei axe este acela de dezvoltare a comunităților locale prin implicarea activă a cetățenilor în procesul de luare a deciziilor. Se va sprijini astfel înființarea la nivel local a unor structuri care să reunească reprezentanți ai sectoarelor public, privat și societății civile dintr-un teritoriu stabilit, să identifice punctele slabe și să stabilească prioritățile teritoriului, să implementeze acțiunile corespunzătoare și apoi să împărtășească experiența și bunele practici cu structuri parteneriale asemănătoare.

Pentru acest lucru în cadrul acestei axe se va oferi sprijin pentru:

- Construcție instituțională la nivel local prin mobilizarea actorilor locali, reprezentanți ai populației rurale, de a se preocupa și de a prelua controlul dezvoltării zonelor rurale prin elaborarea de strategii axate pe problemele identificate în comunitățile lor și prin valorificarea resurselor locale;

- Colaborarea între zonele rurale în vederea efectuării unor schimburi și transferuri de experiență;
- Dezvoltare teritorială echilibrată prin implementarea strategiilor;
- Dobândirea și dezvoltarea competențelor de la nivel local prin acțiuni de instruire și animare.

Tabel nr. 0-4 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice și măsurile propuse în cadrul axei 4 a PNDR

Obiective strategice	Obiective specifice	Măsuri FEADR
Promovarea potențialului endogen al teritoriilor	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală, inclusiv a proiectelor de cooperare	411 (proiecte axa 1) 413 (proiecte axa 3) 421 (cooperare între teritorii)
Îmbunătățirea guvernării locale	Asigurarea implementării strategiilor de dezvoltare locală	431.1 pregătirea strategiilor de dezvoltare locală
		431.2 costuri de funcționare

Relația cu alte programe relevante

PNDR 2007 – 2013 reprezintă o continuare directă a programului **SAPARD** (asistența financiară comunitară destinată măsurilor de preaderare pentru agricultură și dezvoltare rurală în România), experiența acestuia din urmă fiind extrem de utilă în proiectarea noului program. Programul SAPARD continuă, finanțarea aplicațiilor depuse în anul 2006 se va acorda în perioada 2007 - 2008 din fondul SAPARD, iar în perioada 2009 -2011 vor fi finanțate prin sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Cele trei măsuri finanțate prin SAPARD sunt:

- Măsura 3.2. „Constituirea grupurilor de producători”
- Măsura 3.3. „Metode agricole de producție destinate să protejeze și să mențină peisajul rural”
- Măsura 3.5. „Silvicultură”, submăsura „Împăduriri”

În privința relației cu alte programe de finanțare din fonduri europene, pentru perioada 2007 – 2013 facem precizarea că în capitolul 10 al PNDR este prezentată o identificare a programelor complementare precum și o demarcare clară față de aceste instrumente.

Un rol important în dezvoltarea strategică, identificarea priorităților, asigurarea complementarității dar și a demarcării între programele operaționale îl reprezintă elaborarea Cadrului Strategic Național de Referință promovat de Autoritatea Națională pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ANICS). Trebuie menționat că Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale cooperează cu Autoritatea Națională pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale din cadrul Ministerul Finanțelor Publice, în baza mai multor comitete și parteneriate pentru coordonarea PNDR și a Programelor Operaționale privind fondurile structurale. ACIS este

instituția care asigură coordonarea Programelor Operaționale și concordanța lor cu PNDR și POS pentru Pescuit.

POS „Pescuit și acvacultură”, este orientat spre îmbunătățirea acestui sector în ceea ce privește sprijinul factorilor implicați, cu scopul de a ameliora competitivitatea producătorilor de pește și de a realiza o utilizare durabilă a resurselor existente. Activitățile prevăzute în POS „Pescuit” vor primi sprijin financiar din Fondul European pentru Pescuit (FEP). FEP va sprijini utilizarea durabilă a resurselor, dezvoltarea de activități economice în acest sector și creșterea competitivității întreprinderilor, conservarea resurselor de mediu și eco-turismul, progresul zonelor cu acces la apă și ameliorarea condițiilor necesare extinderii factorilor de procesare.

Pilonul I al Politicii Agricole Comune (PAC), finanțat prin Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA), constituie baza plăților directe și a măsurilor de piață. El este complementar pilonului II al PAC, finanțat prin FEADR, care se adresează în egală măsură atât dezvoltării rurale cât și îmbunătățirii mediului. Acțiunile implementate prin cei doi piloni ai PAC sunt strâns legate și se completează reciproc.

Există numeroase acțiuni complementare între PNDR și **Programele Operaționale** pentru fiecare dintre ele existând însă și criterii de demarcare. Câteva exemple în acest sens:

Infrastructura de transport:

- POS Transport – finanțează realizarea drumurilor naționale;
- POR – finanțează realizarea drumurilor județene;
- PNDR – finanțează drumurile comunale.

Infrastructura de apă:

- POS Mediu – susține realizarea rețelelor de apă / canal pentru localități mai mari de 10000 locuitori;
- PNDR - susține realizarea rețelelor de apă / canal pentru localități sub 10.000 locuitori;

Prevenirea inundațiilor:

- PNDR - construcție și modernizare a lucrărilor de protecție a terenurilor agricole împotriva inundațiilor pe cursul pâraielor din zonele cu risc la inundații și afectate de inundații, inclusiv realizarea polderelor de mici dimensiuni precum și ale inundațiilor de infrastructura mare, iar construirea și/sau modernizarea torenților din cadrul exploatațiilor agricole și forestiere, inclusiv realizarea de lucrări hidrotehnice aferente.
- POS Mediu – lucrări de construcție pentru prevenirea inundațiilor și reducerea consecințelor distructive prin realizarea unor obiective de infrastructura de protecție și apărare de mari dimensiuni.

Rețeaua Natura 2000:

- POS Mediu – finanțarea realizării planurilor de management a siturilor Natura 2000;
- PNDR – plăți compensatorii cu respectarea prevederilor planurilor de management aprobate.

IMM:

- PNDR – va susține microîntreprinderile din domeniul non-agricol și industrializarea lemnului din spațiul rural;
- POR – microîntreprinderile implicate în turismul din stațiunile balneare și balneo-climaterice;
- POS Competitivitate – micro-întreprinderile de tip spin-off și high-tech.

Patrimoniul cultural:

- PNDR – susține patrimoniul cultural local din mediul rural (grupa B);
- POR - susține patrimoniul UNESCO, patrimoniul cultural național (grupa A) și patrimoniul cultural local din mediul urban (grupa B).

Aspecte relevante ale stării mediului

Starea actuală a mediului

Caracterizarea stării actuale a mediului a fost realizată pe baza datelor și informațiilor disponibile la momentul februarie 2007.

Au fost identificate informațiile existente cu privire la starea mediului în spațiul rural, la care face referire programul supus analizei (PNDR). Mediul rural în România este considerat teritoriul care are o densitate a populației mai mică de 150 de locuitori pe km². Această delimitare corespunde unui procent de 93,6% din suprafața teritoriului național și cuprinde 48% din populația totală a României.

Analiza stării actuale a mediului a fost realizată pentru fiecare aspect de mediu relevant, selectat în cadrul discuțiilor grupului de lucru SEA (vezi anexele pentru minutele întâlnirilor grupului de lucru SEA). Aspectele de mediu relevante sunt următoarele: aer, apă, sol, schimbări climatice, biodiversitate, managementul riscurilor naturale, peisaj, patrimoniu cultural, sănătate umană, infrastructură rutieră rurală, turism durabil, conștientizarea problemelor de mediu.

Aer

În privința calității aerului ambiental trebuie făcută precizarea că informațiile disponibile sunt destul de reduse. Deși rețeaua națională de monitorizare a calității aerului este în continuă dezvoltare, atât din punct de vedere a numărului punctelor de măsură cât și a gradului de echipare a acestor facilități, majoritatea datelor existente provin din mediul urban. Datele privind calitatea aerului ambiental se obțin pe baza măsurărilor efectuate de agențiile locale de protecția mediului și pe baza centralizării datelor provenite din activitățile de automonitorizare desfășurate de întreprinderile mari. Așa cum arătam anterior cele mai multe date sunt generate în mediul urban datorită modului în care sunt amplasate stațiile de monitorizare a calității aerului. Există însă și excepții și aici este cazul chiar și a APM București care are o stație de monitorizare amplasată în comuna Balotești.

Până în prezent nu a fost realizat un studiu privind calitatea aerului în mediul rural. Din informațiile analizate apreciem că pot fi identificate trei tipuri de zone din punct de vedere al calității aerului ambiental:

- Zone rurale aflate în vecinătatea aglomerărilor urbane și a centrelor industriale considerate a fi „puncte fierbinți” pe harta poluării aerului în România (zona peri-urbană a Bucureștiului, zona Zlatna, Baia Mare etc). Acestea sunt zonele în care se înregistrează cel mai adesea depășiri ale valorilor limită admise, calitatea aerului contribuind direct la creșterea riscurilor asupra sănătății umane, a declinului biodiversității și la scăderea calității solurilor;
- Zone rurale aflate în vecinătatea marilor orașe influențate direct de activitățile socio-economice desfășurate aici;
- Zone rurale îndepărtate de centrele urbane și de sursele industriale importante. Această categorie deține ponderea cea mai mare ca întindere. Calitatea aerului aici este influențată în principal de activitățile cu impact local (gestiunea deșeurilor, arderea combustibililor fosili, surse mobile de ardere etc);

- Zone izolate cu activitate antropică redusă și situate la distanțe mari de aglomerările urbane și industrie. Este cazul aici în principal a zonelor montane.

Principalele surse de poluare a aerului în mediul rural sunt reprezentate de:

- Activitățile din zootehnie, în principal gestiunea dejecțiilor animale;
- Arderea combustibililor fosili în gospodării, ca principală sursă de încălzire;
- Surse mobile (existența unui parc auto învechit);
- Depozitarea necontrolată a deșeurilor;
- Diverse activități care se constituie în surse de particule (lucrări agricole, construcții, drumuri).

În privința activităților din zootehnie, cel mai important aspect este legat de emisiile de amoniac. La nivelul țării, ponderea agriculturii în generarea emisiilor de amoniac este de 80,26 %, și este determinată de dejecțiile rezultate din creșterea animalelor și îngrășămintele chimice utilizate în cultura plantelor.

În ultimii ani se constată o tendință de creștere a emisiilor de amoniac. Menținerea acestei tendințe poate face dificilă încadrarea emisiilor la nivelul anului 2010 în plafonul prevăzut de Protocolul de la Gotheburg (210 ktone/an).

Arderea combustibililor fosili în gospodărie reprezintă surse de impurificare a atmosferei cu oxizi de azot, sulf și carbon. Contribuția lor la nivel național este însă foarte redusă (5-10%, în funcție de poluant). Facem totuși precizarea că în intervalul 1999 – 2004 s-au înregistrat tendințe de creștere a emisiilor totale pentru acești poluanți la nivel național.

Din punct de vedere al surselor mobile remarcăm faptul că mediul rural are o contribuție semnificativă nu din punct de vedere al dimensiunii parcului auto ci al vârstei înaintate a acestuia. Trebuie luate aici în considerare atât autoturismele cât și vehiculele utilitare. Datorită lipsei datelor complete privind parcul auto național, până la nivelul anului 2005 (anul ultimei publicării a raportului privind starea mediului – ANPM) nu au putut fi realizate inventarele de emisii corespunzătoare acestor surse.

Depozitele necontrolate de deșeuri și practica arderii acestora reprezintă surse importante de impurificare a aerului ambiental în mediul rural. Aceste surse sunt generatoare de poluanți organici persistenți, substanțe chimice foarte stabile, care se pot acumula în lanțurile trofice biologice, cu un grad mare de risc asupra sănătății omului și a mediului înconjurător. Din datele existente la nivelul întregii țări, se constată o tendință ușoară de creștere a emisiilor de poluanți organici persistenți în ultimii ani. Trebuie menționat însă că mediul rural are o contribuție suplimentară la emisiile de poluanți organici persistenți și prin datorită existenței unor produse cu conținut de POP.

Există numeroase surse de particule în suspensie în mediul rural dintre care cele mai importante sunt reprezentate de activitățile din agricultura și traficul rutier pe drumuri neamenajate. Trebuie menționată de asemenea și existența unor surse considerate „naturale” constând în particule antrenate de vânt de pe suprafețe nisipoase sau cu un grad redus de acoperire cu vegetație (ex: sudul Județului Dolj).

Apă

Rețeaua hidrografică a României are aproape întreaga suprafață (97,8%) cuprinsă în bazinul fluviului Dunărea, cu excepția unei părți din râurile din Dobrogea, care se varsă direct în Marea Neagră. Lungimea totală a cursurilor de apă este de 78905 km, din care doar o pe o lungime de 22570 km se efectuează activități de supraveghere și control de către Administrația Națională Apele Române.

Râurile interioare reprezintă principala resursă de apă a României. Caracteristicile rețelei de râuri sunt:

- Variabilitate spațială foarte mare (în zona montană se concentrează jumătate din volumul de apă scurs; debitul mediu specific variază între 1 l/s și km^2 în zonele joase, până la 40 l/s și km^2 în zonele înalte);
- Variabilitate temporală foarte pronunțată (primăvara se produc viituri importante, urmate de perioade de secetă prelungite).

Din punct de vedere al calității, cursurile de apă din România se clasifică în cinci clase de calitate. În cursul anului 2004, calitatea globală a apelor curgătoare de suprafață, evaluată în funcție de situația din cele 633 secțiuni de supraveghere, conform datelor a avut următoarea distribuție:

- categoria I: 7,9%;
- categoria a II-a: 35,2%;
- categoria a III-a: 33,2%;
- categoria a IV-a: 16,4%;
- categoria a V-a: 7,3%.

În raport cu ponderea secțiunilor cu apă „degradată” (categoria a V-a), situațiile cele mai defavorabile s-au înregistrat în bazinele: Prut (17,1%), Someș (14,9%) și Vedea (13,4%).

În general, cota cea mai mare din potențialul de poluare, în cazul surselor de poluare punctiforme, aparține unităților din domeniul gospodăriei comunale și al industriei chimice urmat de agenții economici din industriile extractivă și metalurgică. Pentru mediul rural contribuția cea mai importantă la poluarea apelor de suprafață este reprezentată de evacuările de ape uzate din zootehnie. Caracteristic pentru aportul mediului rural la poluarea apelor de suprafață este poluarea difuză respectiv intrări de poluanți cu o proveniență mai greu de identificat și controlat. Aici este cazul în principal al poluării din agricultură dar și al depunerilor solide și/sau lichide din atmosferă.

Lacurile. În România există circa 3500 de lacuri, doar 0,9% dintre ele având o suprafață ce depășește 1 km^2 . Cele mai importante sunt lacurile provenite din fostele lagune de pe malul Mării Negre (Razim - 415 km^2 , Sinoe - 171 km^2) și lacurile formate de-a lungul malurilor Dunării (Oltina - 22 km^2 , Brateș - 21 km^2). Lacurile glaciare se întâlnesc în Munții Carpați (Lacul Bucura, cu o suprafață de 10,8 ha este cel mai mare dintre ele).

În afară de acestea, mai există și lacuri artificiale precum: Porțile de Fier II (40.000 ha) și Porțile de Fier I (10000 ha), sau cel de la Stânca-Costești de pe râul Prut.

Din punct de vedere al chimismului apei, din totalul de 107 lacuri investigate la nivelul anului 2004, 36 de lacuri (33.6 %) s-au încadrat în clasa I-a de calitate, 34 (31.8 %) în clasa a II-a, 20 (18.7 %) în clasa a III-a, 9 (8.4 %) în clasa a IV-a și 8 (7.5%) în clasa a V-a de calitate.

Apele subterane Resursele de apă potabilă nu satisfac nevoile actuale mai ales în zonele colinare și de câmpie unde și cererea este mai mare. Se resimte deci o insuficiență a resurselor de apă potabilă și industrială (Zalău, Carei).

La nivelul țării nu există un sistem de monitorizare a calității apelor subterane asemănător celui pentru ape de suprafață. Informațiile se obțin pe suprafețe reduse prin investigarea calității apei din foraje de monitorizare dar și din foraje de alimentare sau fântâni.

Din datele existente se constată depășiri ale concentrațiilor de substanțe organice, amoniu, duritate totală și fier. Poluarea cu nitrați este considerată a fi cea mai importantă problemă a apelor subterane din România. Aceasta se resimte diferențiat, existând zone în care acviferul are concentrații ce se situează peste limita de 50 mg/l (*Legea nr. 458/2002 privind calitatea apei potabile*). Cauzele contaminării acviferelor freactice cu azotați sunt multiple și au caracter cumulativ. O sursă cu pondere importantă în contaminarea cu azotați o constituie spălarea permanentă a solului impregnat cu oxizi de azot (NO_2) de către precipitațiile atmosferice și apa de irigații. O altă sursă cu pondere importantă o constituie apa de suprafață (râuri, lacuri) în care s-au evacuat ape uzate încărcate cu azotați. Alte surse sunt reprezentate de aplicarea îngrășămintelor chimice pe terenurile arabile și managementul defectuos al deșeurilor animaliere.

Concentrația admisă de nitrați a fost înregistrată pentru 10% din numărul total de foraje de monitorizare investigate în anul 2004. Trebuie menționat de asemenea că în anul 2005, ICPA a realizat un studiu privind identificarea comunelor sensibile la poluarea cu nitrați. Au fost identificate și investigate un număr de 235 de comune situate în 33 de județe ale țării. Județele cu cele mai multe comune identificate sunt Iași (30 comune), Argeș (21) și Suceava (17).

În privința contaminării apelor subterane freactice cu fosfați ($\text{PO}_4\text{-3}$), 15% din numărul total de foraje au concentrații ce depășesc limita admisă. Aceste foraje sunt situate preponderent în bazinele Olt, Siret și spațiul hidrografic Banat. Trebuie menționat însă că există și numeroase acvifere precum cele din bazinul Someș, Mureș, Jiu, Ialomița – Buzău sau Dobrogea unde prezența acestui indicator nu a fost semnalată.

O problemă delicată o constituie însă concentrațiile substanțelor organice și ale amoniului în apa subterană. Pentru indicatorul CCOMn 47,2% din foraje prezintă depășiri ale valorilor maxime admise pentru potabilitate. Aceeași situație se înregistrează și în cazul amoniului pentru 43,7% din forajele investigate. Forajele în care au fost înregistrate depășiri sunt distribuite în toate bazinele hidrografice.

Atrage atenția faptul că formele cele mai intense de depreciere multiplă a calității apei subterane s-au identificat în zonele de intravilan rural, unde, datorită lipsei unui minim de dotări cu instalații edilitare, deșeurile lichide ajung în subteran, atât direct (prin intermediul latrinelor neimpermeabilizate sau șanțurilor stradale), cât și indirect (de la depozitele de gunoi de grajd, gropi improvizate de deșeuri menajere etc).

În privința poluării acviferelor freactice cu produse petroliere și compuși fenolici se remarcă conul aluvionar Prahova-Teleajen unde, datorită rafinăriilor Petrobrazi, Astra și Petrotel Ploiești și liniilor de transport produse petroliere (degradări, spargeri etc) se constată o poluare extinsă cu aceste produse.

Poluarea cu produse utilizate pentru fertilizare și combatere a dăunătorilor în agricultură (compuși azotici, fosfați, pesticide etc.) se regăsește, fie în zona marilor producători de astfel de substanțe (Azomureș, Archim – Arad, Doljchim – Craiova, Oltchim – Râmnicu Vâlcea, Azochim – Roznov

etc.), fie în zonele agricole, unde se produce o poluare suplimentară datorită administrării incorecte a acestor fertilizatori. Poluarea difuză a acviferelor freatice, produsă în acest fel, a afectat în special puțurile individuale din zonele rurale, dar și multe captări de ape subterane. La nivelul anului 2005 se constată totuși o diminuare a ionilor respectivi ca urmare a reducerii chimizării agriculturii.

Poluarea cu produse rezultate din activitatea zootehnică (substanțe organice, compuși azotici, bacterii etc.) apare în apele subterane din zona marilor complexe zootehnice (Palota, Cefa, Halciu, Bonțida, Periam, Poiana Mărului, Băbeni etc.).

Mai putem aminti aici poluarea cu metale grele care are ca principală sursă activitățile miniere, uzinele de preparare minereuri și haldele de steril (Baia Mare, Copșa Mică, Mediaș, Târnăveni, Rm. Vâlcea, Pitești etc.).

Sol

La nivelul țării există un sistem de monitoring integrat al solurilor gestionat de ICPA. Acesta reprezintă principala sursă de informații cu privire la calitatea solurilor. Pe baza acestor informații putem aprecia că starea agrochimică a solurilor din România poate fi caracterizată ca fiind în general deficitară. Acest lucru este reflectat în principal printr-o rezervă mică și extrem de mică de humus (se manifestă pe 8,6 mil. ha din care 5,3 mil. ha arabil), o aciditate puternică și moderată (pe 3,4 mil. ha, din care 1,87 mil. ha arabil), o alcalinitate ridicată (pe 0,22 mil. ha, din care 0,13 mil. ha arabil), o asigurare slabă - foarte slabă cu fosfor și potasiu mobil (6,3 mil. ha și respectiv 0,7 mil. ha, din care 3,3 mil. ha și respectiv 0,31 mil. ha arabil), o asigurare slabă cu azot (cca. 5,1 mil. ha, din care 3,0 mil. ha arabil) și curențe de microelemente, în special de zinc (1,5 mil. ha terenuri arabile).

Din circa 12 mil. ha de terenuri agricole, pe aproximativ 7,5 milioane ha de teren arabil (circa 80% din suprafața arabilă) calitatea solului este afectată într-o măsură mai mică sau mai mare de una sau mai multe restricții. Aceste restricții se reflectă în deteriorarea caracteristicilor și funcțiilor solurilor, respectiv în capacitatea lor bioproductivă și indirect în afectarea calității produselor agricole și a securității alimentare umane. Restricțiile sunt determinate atât de factori naturali (climă, forme de relief, caracteristici edafice etc.), cât și de acțiuni antropice agricole și industriale. În multe cazuri, factorii menționați pot acționa sinergic în sens negativ, având ca efect scăderea calității solurilor și chiar anularea funcțiilor acestora.

Eroziunea solului este considerat a fi factorul restrictiv cel mai important prin gradul spațial de extindere.

Eroziunea prin apa, împreună cu alunecările de teren, afectează peste 7 mil. ha teren agricol. Fenomenul se manifestă cu cea mai mare intensitate în Podișul Moldovei, dealurile subcarpatice dintre Trotuș și Olt, Podișul Getic și Depresiunea Colinară a Transilvaniei. Cantitatea de sol pierdută prin eroziune anual, la nivelul întregii țări este de 126 milioane tone.

Un rol activ în apariția și evoluția proceselor și formelor de eroziune accentuată a solului, atât ca intensitate cât și ca extindere, îl au **viiturile și scurgerile superficiale** accentuate pe versanți. Aceste fenomene sunt datorate averselor cu caracter torențial specifice climatului continental având o frecvență ridicată în perioada mai - august.

Eroziunea prin vânt apare cu intensitate mare numai în sectoarele cu soluri nisipoase din Bărăgan, Oltenia, Câmpia Tecuciului și grindurile maritime din Delta Dunării. În Bărăgan și Dobrogea eroziune prin vânt se manifestă cu intensitate redusă. Eroziunea eoliana a solului (manifestată în prezent pe 3,7 mil. ha) are tendința de extindere datorită defrișării unor păduri și perdele de protecție în zone mai expuse pericolului spulberării de către vânt.

Excesul de umiditate afectează 3,8 milioane ha teren agricol și 0,6 milioane terenuri forestiere iar **seceta frecventă** se manifestă pe aproximativ 7,1 milioane ha de teren agricol și 0,2 milioane ha teren silvic.

Sărăturarea este un proces natural primar intensificat de unele tehnici ameliorative impropriu aplicate, cum sunt îndiguirea, desecarea și irigația. Procesele de sărăturare și alcalinizare ocupă în prezent cca. 614 mii ha, fiind cu deosebire răspândite în estul Câmpiei Române și în Câmpia de Vest.

Un rol important în degradarea fizică a solului îl ocupă **compactarea solului** și **formarea crustei**. Compactarea este întâlnită pe cca. 2 milioane ha din care 1,3 milioane ha teren arabil, datorându-se în principal, greutatea și/sau folosirii frecvente a utilajelor agricole grele, cu deosebire în condiții de umiditate neadequate a solului, fie pe soluri prea uscate, fie pe soluri prea umede. Compactarea este înregistrată în special pe solurile nisipo-argiloase și luto-prăfoase, dar și pe cele luto-argiloase, lutoase și luto-nisipoase din regiunile uscate și semi-umede ale țării. **Crustificarea** și obturarea porilor solului (2,2 mil. ha) apare mai ales pe solurile prăfoase și lutoase, cu un conținut redus de materie organică, cu structura orizontului superior distrusă ca urmare a lucrărilor agricole intensive și repetat efectuate în condiții necorespunzătoare de umiditate, cu covor vegetal sărac care permite un impact maxim al picăturilor de ploaie.

Presiunea antropică directă asupra solurilor se manifestă prin:

- Poluarea chimică în urma aplicării biocidelor și a altor contaminanți organici ce afectează 0,9 milioane ha teren agricol și 0,3 milioane ha teren forestier (după unele surse suprafața totală afectată de acest proces atinge 3,6 mil. ha);
- Poluarea cu petrol și apă sărată de la sonde și conductele petrolifere are un impact puternic în arealele de ocurență afectând circa 0,05 milioane ha.
- Poluarea prin depozități de deșeuri afectează 11,09 milioane ha teren dintre care 0,018 milioane ha de teren agricol.
- Poluarea cu metale grele (Cd, Pb, Zn, și Cu) este punctuală și este puternică în patru zone principale: Zlatna, Baia Mare, Copșa Mică și Valea Călugărească. Este datorată, în principal, activităților industriale.
- Distrugerea solului prin diverse lucrări de excavare afectează 0,023 milioane ha, reprezentând totodată forma cea mai gravă de deteriorare a solului. O pondere principală în această categorie o reprezintă exploatarea miniere de suprafață precum cele din Bazinul Olteniei. Trebuie menționat ca această formă de impact afectează în egală măsură terenurile agricole și pe cele silvice.

Din totalul de 9,5 milioane ha terenuri arabile numai 3,7 milioane ha întrunesc condițiile pentru o agricultură durabilă și eficientă.

Schimbări climatice

România este prima țară europeană care a semnat protocolul de la Kyoto. În consecință, țara noastră s-a angajat să reducă emisiile de gaze cu efect de seră cu 8% în perioada 2008-2012, comparativ cu anul de referință 1989. Dinamica acestor emisii în intervalul de timp scurs din anul 1989 a cunoscut un trend descendent în intervalul 1989 – 1999 (o scădere a emisiilor cu ~50% față de anul 1989) datorat în principal declinului activităților economice, urmat de o tendință de creștere a emisiilor în intervalul 2000 – 2004, reflectând dezvoltarea economică din această perioadă. Estimările făcute până în prezent, pe baza acestei tendințe de creștere a emisiilor gazelor cu efect de seră, indică ca fiind foarte probabilă îndeplinirea țintei stabilite pentru 2012.

De interes pentru zona rurală este contribuția la emisiile de metan și protoxid de azot (creșterea animalelor, utilizarea combustibililor fosili, agricultură). În ambele cazuri, se constată o ușoară tendință de creștere a emisiilor în ultimii ani, în anul 2004 atingându-se valori cu cca. 50% mai mici decât în anul de referință (1989).

Efectele schimbărilor climatice se manifestă în mediul rural prin afectarea negativă a producției agricole dar și a biodiversității. S-a pus de asemenea în evidență faptul că, datorită creșterii temperaturilor și scăderii volumului precipitațiilor, în zonele împădurite joase și deluroase se va înregistra în anii următori o scădere considerabilă a productivității pădurilor.

Trebuie făcută mențiunea că România a adoptat Strategia Națională privind schimbările climatice 2005-2007, aprobată de HG nr. 645/2005 și Planul de Acțiune Național privind schimbările climatice 2005-2007, aprobat de HG nr. 1877/2005. Strategia națională definește politicile României privind respectarea obligațiilor internaționale prevăzute de Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice (UNFCCC) și de Protocolul de la Kyoto precum și prioritățile naționale ale României în domeniul schimbărilor climatice și beneficiile de mediu și economice pentru România privind participarea la implementarea mecanismelor flexibile stabilite prin Protocolul de la Kyoto. Planul național de acțiune desemnează sarcini și responsabilități pentru fiecare instituție implicată și identifică actorii principali pentru fiecare acțiune specifică și sarcină aferentă. Începând cu anul 2002, România transmite anual Secretariatului UNFCCC inventarul național al emisiilor de gaze cu efect de sera, realizat conform metodologiei IPCC și utilizând un format de raportare comun tuturor țărilor. Ultimul inventar național al României a fost transmis în 2006 și conține estimările emisiilor de gaze cu efect de seră pentru perioada 1989-2004.

Biodiversitate

România dispune de un capital natural divers și bine conservat. Această afirmație este sprijinită de faptul că pe teritoriul țării sunt reprezentate cinci din cele 11 regiuni biogeografice europene (alpină, continentală, panonică, stepică și pontică) precum și de faptul că ecosistemele naturale și seminaturale reprezintă aproximativ 47% din suprafața țării.

La nivelul anului 2000, prin programul Corine Biotops au fost identificate 783 de tipuri de habitate în 261 de zone de pe întreg teritoriul țării: 13 habitate de coastă, 89 habitate de zone umede, 196 habitate de pajiști, 206 habitate de păduri, 54 habitate de mlaștini, 90 de habitate de stâncării și nisipuri, 135 de habitate agricole.

La nivelul anului 2005 au fost investigate 357 de tipuri de habitate dintre cele descrise anterior, toate cu echivalente în principalele sisteme de clasificare utilizate la nivel european:

- 199 habitate au echivalent în habitatele din sistemul de clasificare Natura 2000;
- 213 habitate au echivalent în habitatele din sistemul de clasificare Emerald;
- 170 habitate au echivalent în habitatele din sistemul de clasificare Corine;
- 367 habitate au echivalent în habitatele din sistemul de clasificare Palearctic;
- 263 habitate au echivalent în habitatele din sistemul de clasificare Eunis.

Trebuie făcută de asemenea mențiunea că din cele 357 de habitate descrise, 92 necesită declararea ariilor speciale de conservare.

Din punct de vedere floristic, pe teritoriul României au fost identificate 3630 de specii de plante din care până în anul 2005, 23 de specii au fost declarate monumente ale naturii, 74 de specii sunt extinse, 39 de specii periclitare, 171 de specii vulnerabile și 1256 de specii sunt rare.

Speciile de plante caracteristice pășunilor reprezintă aproximativ 37% din totalul celor existente în România.

În România sunt 54 specii de plante a căror conservare necesită desemnarea ariilor speciale de conservare. Dintre acestea, 46 specii sunt plante superioare, iar 8 specii sunt plante inferioare. În categoria speciilor de interes comunitar există 47 specii de plante, iar în categoria speciilor de interes național există 34 specii de plante (16,58%). La nivel național există de asemenea 9 specii de plante de interes comunitar a căror prelevare din natură și exploatare fac obiectul măsurilor de management.

În zonele marine și costiere au fost identificate un număr de 688 specii de alge și peste 700 specii de plante. Speciile endemice reprezintă 4% din total. S-au identificat un număr de 57 de taxoni endemici (specii și subspecii) și 171 taxoni subendemici.

Fauna României este foarte bogată și diversă, ca o consecință a varietății ecosistemelor acvatice și terestre dar și a gradului mare de împădurire în zona montană și subcarpatică. Elemente de interes sunt reprezentate de populațiile de carnivore: cca. 5.600 de urși (*Ursus arctos*), reprezentând 60% din populația europeană de urs brun, aproximativ 3.000 de lupi (*Canis lupus*), reprezentând 40% din populația europeană de lup și 1.500 de râși (*Lynx lynx*), reprezentând 40% din populația europeană de râs, constituie un simbol al sălbăticiiei și al habitatelor naturale și pot asigura o bază pentru repopularea cu aceste specii a altor zone din Europa.

În anul 2005 a fost publicată Carte Roșie a Vertebratelor din România. Aceasta indică faptul că în cele 100 de specii de mamifere din România, 72 au nevoie de măsuri de ocrotire în condițiile în care 57% din ele sunt protejate la nivel național 73 % sunt incluse în cartea roșie, 60% sunt cuprinse în Anexele Convenției de la Berna, 54% sunt specificate în Anexele *Directivei Habitate*, iar 28% sunt menționate în Natura 2000.

În fauna țării, din totalul celor 236 specii de animale a căror conservare necesită desemnarea ariilor speciale de conservare și a ariilor de protecție specială avifaunistică, 60 sunt specii de nevertebrate (1 specie de crustacee, 52 specii de insecte, 6 specii de moluște, 1 specie bivalvia) și 176 specii de vertebrate (25 specii de pești, 7 specii de amfibieni, 6 specii de reptile, 109 specii de păsări, 29 specii de mamifere).

La nivel european, România deține cel mai diversificat și valoros patrimoniu natural, însă suprafața totală a ariilor protejate este încă mult sub media Uniunii Europene – 7% (exceptând viitoarea rețea Natura 2000), față de 15%. În prezent se află în desfășurare procesul de realizare a rețelei Natura 2000. A fost definitivată etapa de realizare a bazei de date **Natura 2000** pe baza propunerilor făcute de diferiți actori interesați urmând ca informațiile colectate să fie verificate și să se poată face propunerile finale pentru întocmirea listei de Situri de Importanță Comunitară (SIC) și Arii Speciale de Protecție Avifaunistică (ASP). Până în prezent au fost identificate 148 SPA-uri reprezentând circa 14% din teritoriul României și 229 de SCI-uri reprezentând circa 7 % din teritoriul României.

Se află de asemenea în derulare procesul de atribuire în custodie a ariilor naturale protejate. La nivelul anului 2005, din totalul de 979 de arii protejate fuseseră atribuite în custodie numai 94 urmând să fie analizate convenții de custodie pentru un total de 261 de arii.

În privința **agro-biodiversității** trebuie subliniat faptul că România reprezintă una dintre puținele țări europene în care diversitatea genetică a plantelor de cultură și a animalelor s-a conservat „in situ”. Astfel, în catalogul mamiferelor domestice sunt incluse 79 de rase (din care 26 sunt încă active, 19 în potențial pericol și 34 dispărute). În privința plantelor se remarcă existența unor populații locale aflate pe cale de dispariție, distribuite în Bucovina, Maramureș, Munții Apuseni.

Sistemele agricole cu înaltă valoare naturală în România (HNV farming systems). Din datele existente la Ministerul Agriculturii, Pădurii și Dezvoltării Rurale, se apreciază că în România există 3,32 milioane hectare de teren agricol cu înaltă valoare naturală. Acestea au o pondere de aproximativ 14% din teritoriul național și circa 22,5% din suprafața terenurilor agricole la nivel național.

Din punct de vedere al biodiversității, pajiștile naturale și semi-naturale reprezintă cele mai valoroase ecosisteme din categoria terenurilor agricole, însă renunțarea în unele zone la activitățile agricole (cosit, pășunat) a condus la degradarea habitatelor și modificări de peisaj. De asemenea, se manifestă o tendință de transformare a pajiștilor prezente în zona de câmpie în terenuri arabile ceea ce reprezintă o amenințare prin pierderea de habitate. În zona montană există o tendință de abandonare a activităților agricole pe pajiștile naturale și seminaturale, acest fapt conducând la modificări de structură a ecosistemelor și a peisajelor.

Pădurile acoperă o suprafață de 26,7% din teritoriul național (media europeană este de 35%). Trebuie menționat că, în conformitate cu informațiile puse la dispoziție de MAPDR, pentru satisfacerea nevoilor de lemn și îndeplinirea în condiții optime a funcțiilor de protecție ale pădurilor, procentul minim de împădurire a teritoriului țării nu trebuie să scadă sub 25%.

Cea mai mare parte a pădurilor României este cantonată în zona montană (58,5%). În regiunea de dealuri se găsesc 34,8% din păduri, iar în regiunea de câmpie numai 6,7% din suprafața pădurilor țării.

La nivelul anului 2004, fondul forestier național avea suprafața de 6.382 mii hectare, din care 6.222 mii hectare acoperite efectiv cu păduri, 30% fiind rășinoase și 70% foioase. Restul de 160 mii hectare reprezintă terenuri destinate împăduririi, terenuri care servesc nevoilor de cultură, producție ori administrație silvică, terenuri neproductive etc. incluse în amenajamentele silvice.

Un element extrem de valoros al pădurilor din România este prezența, pe aproximativ 300.000 ha a pădurilor virgine, majoritatea localizate în zona montană.

Acolo unde pădurile pot juca un rol important atât prin bunurile dar și prin serviciile de ordin ecologic, economic și social pe care le conferă, ele pot fi considerate de o valoare excepțională. Până în noiembrie 2005, 1 milion de ha de pădure au fost certificate în România ca fiind păduri cu valori ridicate de conservare.

În ultimii ani suprafața pădurilor s-a menținut constantă (6,366 mii ha în 1998 respectiv 6,382 mii ha în 2004). Se constată însă numeroase situații de tăieri ilegale, legate atât de procesul de împrăștiere cu suprafețe de pădure cât și datorită nevoii de generare de venituri în zone cu nivel scăzut de trai al locuitorilor. Unul din obiectivele pe termen lung ale sectorului forestier este extinderea suprafeței de pădure de la procentul de 27%, existent în prezent, până la aproximativ 32%. Creșterea suprafeței împădurite va contribui în egală măsură la:

- Conservarea biodiversității;
- Asigurarea nevoii de lemn, ca resursă energetică regenerabilă;
- Reducerea efectelor asociate riscurilor naturale (inundații, secetă, eroziune);
- Reducerea gazelor cu efect de seră (vezi Protocolul de la Kyoto).

Nu există până în prezent studii extensive cu reprezentativitate națională care să evidențieze impactul activităților antropice asupra dinamicii biodiversității. Date privind dinamica unor populații se înregistrează numai în cazul speciilor de importanță cinegetică sau pentru un număr redus de specii vegetale.

Principalele forme de presiune antropică asupra biodiversității din România sunt reprezentate de :

- Agricultură intensivă;
- Pășunatul intensiv;
- Tăierile ilegale de arbori;
- Braconajul.

Managementul riscurilor

Principalul risc natural asupra mediului rural care cunoaște o largă răspândire la nivelul țării și o tendință de creștere a efectelor în ultimele două decenii este reprezentat de **inundații**. Corelat cu inundațiile trebuie amintite aici și alunecările de teren iar independent de acestea două, fenomenele de seismicitate.

Pentru ilustrarea efectelor inundațiilor este suficient să luăm ca exemplu anul 2005. În acest an, aproape în toate lunile s-au produs depășiri ale cotelor de apărare pe cursurile de apă, cele mai importante inundații înregistrându-se în intervalul aprilie-septembrie 2005, când s-au produs viituri însemnate pe majoritatea râurilor, unele cu debite istorice, care au cuprins areale extinse și au condus la pierderi de vieți omenești și pagube materiale deosebit de importante. Inundațiile din revărsări ale cursurilor de apă, deversări și avarieri ale digurilor și acumulărilor mici, scurgeri de pe versanți, precum și fenomenele meteorologice periculoase (îndeosebi intensificări de vânt, grindină și descărcări electrice), produse în anul 2005 au afectat toate județele țării și 1.734 de localități, valoarea totală a pagubelor fiind estimată la 5.975.201,5 mii RON. Au decedat 76 persoane. Au fost avariate 93.976 case și anexe gospodărești, 1.063 obiective sociale și economice, iar peste 656.392 ha teren agricol au fost grav afectate. Infrastructura a suferit pagube importante, înregistrându-se avarii la 9.860,63 km drumuri județene și comunale, 560,4 km drumuri naționale, 2.465,84 km străzi în localități, 2644,9 km drumuri forestiere, 9.113 poduri și podețe, 23,8 km cale ferată, rețele de alimentare cu apă, rețele electrice și telefonice. A fost de asemenea grav avariat un număr de 630 construcții hidrotehnice cu rol de apărare împotriva

inundațiilor, în principal diguri, consolidări și apărări de maluri, regularizări ale cursurilor de apă, care au necesitat lucrări urgente de refacere.

Riscuri asociate inundațiilor sunt cele ale izbucnirii unor epidemii, cele mai probabile fiind bolile infecțioase cu transmitere hidrică (holera, hepatita A) dar și alunecările de teren sau cedarea barajelor și a digurilor.

Alunecările de teren pot fi provocate și se asociază de cele mai multe ori cu alte dezastre cum ar fi furtunile locale puternice și inundațiile provocate de râuri, defrișări masive, căderi de ploi abundente, topirea bruscă a zăpezii, eroziunea solului sau cutremure, putând, de asemenea, să se producă în zone aflate sub un strat gros de zăpadă.

Principalele zone de risc din punct de vedere al alunecărilor de teren sunt în Județul Neamț, Suceava, între râurile Prahova și Milcov, porțiuni din Podișul Moldovenesc, în Dobrogea, în zona Galați – Brăila și în județul Vâlcea.

Alte riscuri naturale, cu manifestare locală și redusă ca efect și durată sunt reprezentate de tornade, incendii și înzăpeziri.

Este important de menționat aici că un aspect important legat de managementul riscurilor naturale este cel al gestionării pădurilor cu funcție de protecție. Pădurile sunt importante în prevenirea inundațiilor, menținerea stabilității terenurilor și controlul eroziunii. În acest context un program de împădurire la scară națională se constituie ca un instrument eficient de gestionare durabilă a riscurilor naturale.

Peisajul

România este al treilea stat care a ratificat, prin Legea nr.451 din 8 iulie 2002, Convenția Europeană a peisajului, adoptată la Florența la 20 octombrie 2000. În înțelesul Convenției, peisajul și diversitatea formelor sale sunt rezultatul acțiunii a doi factori principali:

- Factorii naturali (topografie, geologie, geomorfologie și climă) a căror acțiune la scară geologică precum și la scară recentă reprezintă „amprenta” sau altfel spus principalii factori de modelare a peisajului;
- Factorii antropici (tipul și modul de răspândire a localităților rurale, activitățile preponderente desfășurate în interiorul și în vecinătatea așezărilor, infrastructura existentă) care contribuie direct, în mai mică sau mai mare măsură la modelarea peisajului natural.

Diversitatea condițiilor naturale face ca în spațiul rural românesc să existe o paletă largă de forme de peisaj, de la cele naturale nealterate de activitățile umane până la cele puternic antropizate ca rezultat al activităților economice intensive și/sau destructive. Fără a încerca să facem aici o identificare a tuturor tipurilor de peisaj existente în spațiul rural românesc vom încerca să punctăm câteva elemente ce trebuie considerate în evaluarea peisajului precum și factorii destructivi de natură antropică ce afectează peisajul.

Principalele trăsături care dau valoare peisajului sunt:

- Valoarea estetică (particularitatea, diversitatea, coeziunea elementelor peisagistice);
- Valoarea tradițională (elemente endemice naturale, elemente distinctive de natură culturală).

Vulnerabilitatea peisajului este dată de capacitatea sa de a integra sau asimila elementele antropice. Elemente cheie ale vulnerabilității sunt:

- Tipul și gradul de acoperire cu vegetație (cât de extinsă și variată este vegetația – de la terenuri lipsite de vegetație sau cu monoculturi până la păduri naturale extinse);
- Topografia terenului (poate favoriza sau estompa elementele ce conferă un impact negativ peisajului);
- Gradul de expunere / vizibilitate (cât de expuse sunt elementele antropice și modul în care acestea au fost sau nu realizate la o scară care să le permită integrarea armonioasă în peisaj).

Informațiile disponibile privind evaluarea peisajelor rurale din România sunt reduse și cel mai adesea se bazează pe aprecieri generale și nu pe studii investigative. Apreciem că în spațiul rural românesc există acele elemente care să poată susține identificarea unor peisaje excepționale (en: „outstanding landscapes”) precum și a unor peisaje de importanță regională (en: „regionally significant landscapes”). În acest sens putem aminti: Delta Dunării, Nordul Bucovinei și componente ale zonei montane înalte (ex: Munții Făgăraș sau Retezat).

Trebuie menționat faptul că nu putem considera existența unor factori naturali destructivi ai peisajului. Chiar și acolo unde anumite fenomene naturale precum inundațiile, alunecările de teren sau vânturile puternice au avut efecte negative asupra peisajului trebuie căutate și identificate acele intervenții umane care au contribuit la producerea / maximizarea efectelor destructive (ex: plantarea unor specii de rășinoase în zona centrală a țării care au favorizat producerea de doborâturi masive ca urmare a slabei rezistențe la vânturi puternice).

Principalii factori destructivi ai peisajului existenți în spațiul rural românesc sunt:

- Activitățile economice cu caracter intensiv precum exploatarea forestieră sau exploatarea miniere de suprafață;
- Managementul defectuos al deșeurilor care permite apariția depozitelor sălbatice de deșeuri;
- Abandonarea terenurilor agricole (în unele cazuri asociată cu depozitarea de deșeuri) și a unităților economice neproductive (la nivelul țării există un număr considerabil de ferme zootehnice abandonate proces urmat adesea de dezafectarea parțială a construcțiilor);
- Construcțiile (rezidențiale, comerciale sau industriale) cu un grad scăzut de integrare în peisajul natural datorită regimului de înălțime, arhitecturii sau culorilor utilizate;
- Degradarea identității și a caracteristicilor locale prin abandonarea și înlocuirea construcțiilor tradiționale cu construcții caracteristice zonei urbane.

Patrimoniul cultural

Includem aici deopotrivă „infrastructura culturală rurală” reprezentată de „rețeaua” de cămine culturale, muzee, colecții și case memoriale precum și monumentele culturale, zonele arheologice și centrele istorice, multe dintre care se află pe lista patrimoniului mondial UNESCO (siturile sătești cu biserici fortificate din Transilvania, Mănăstirea Hurezi, bisericile din Moldova, ansamblul bisericilor de lemn din Maramureș, fortărețe dacice din Munții Orăștiei).

Conform datelor Ministerului Culturii, în mediul rural românesc există peste 3.500 de așezăminte culturale și peste 20.000 de monumente istorice. În ultimii 10-15 ani s-a putut constata o continuă degradare a mediului cultural al României pe fondul reducerii sprijinului financiar acordat domeniului, atât din partea bugetului public, cât și din partea finanțatorilor privați. Această situație a căpătat aspecte aproape dramatice în zonele rurale. Astfel, în majoritatea situațiilor, căminele culturale, casele de cultură, alte așezăminte culturale au fost puse în situația de a-și înceta activitatea sau de a oferi cetățenilor doar servicii culturale minimale și de cele mai multe ori de o calitate îndoielnică. Pe fondul lipsei de mijloace financiare se apreciază că numeroase așezăminte culturale din mediul rural nu și-au mai putut desfășura activitatea deoarece sediile acestora și-au schimbat destinația ori s-au degradat în așa măsură încât sunt total inadecvate activităților culturale.

Pentru a contracara procesul descris anterior, în anul 2006 Ministerul Culturii a inițiat „Programul național de reabilitare, modernizare și dotare a așezămintelor culturale, din mediul rural și mic urban”. Programul a fost promovat prin Ordonanța Guvernului nr. 118/2006 însă legea de aprobare a ordonanței se află în continuare în dezbatere în Parlamentul României astfel că finanțarea acestui program este încă blocată (programul va fi complementar PNDR). Programul vizează întărirea rolului așezămintelor culturale și instituțiilor culturale din mediul rural și transformarea acestora în centre comunitare de acces universal la informație și cultură și de coeziune culturală. Totodată, se urmărește diversificarea ofertei culturale în mediul rural și creșterea gradului de acces și de participare a populației rurale la viața culturală. Programul se adresează comunelor, satelor, dar și orașelor cu până la 10.000 de locuitori.

Tot aici merită menționată și existența Fondului Cultural Național. Administrația acestui fond sprijină anual proiectele culturale din arii tematice precum: acțiune culturală, arte vizuale și arhitectură, cultură scrisă, educație culturală, activități muzeale, teatru, dans, muzică, patrimoniu cultural național, patrimoniu imaterial, management cultural și formare profesională.

O altă componentă importantă a vieții satului românesc este cea cultural-istorică, domeniu care ar putea contribui la creșterea gradului de atractivitate atât pentru populația tânără, cât și pentru turiști. Pentru a se putea pune în valoare aceste resurse locale (monumente culturale, situri arheologice, centre istorice, ansambluri de biserici, case memoriale, muzee, biblioteci, cămine culturale, clădiri cu valoare arhitecturală, păstrarea tradițiilor și obiceiurilor) este nevoie de investiții. Este vorba pe de o parte de investiții directe în reabilitarea resurselor amintite anterior precum și în infrastructura rurală (drumuri comunale, alimentare cu apă, canalizare).

În anul 2006, Institutul Cultural Român pune în vedere faptul că, deși România a semnat Convenția Europeană a Peisajului încă din anul 2002, punerea în aplicare a prevederilor acestui important document întârzie. Consecințele sunt vizibile în majoritatea localităților din România, care suferă agresiuni ireversibile. Monumentele istorice rămân în această situație singurele repere ale configurației peisajului tradițional. Numărul monumentelor restaurate sau în curs de restaurare este foarte redus, raportat la cele peste 20.000 de monumente istorice din România, aflate, în majoritate, într-o stare de avansată degradare. Este de menționat de asemenea și pierderea ireversibilă a unui număr de 500 de monumente istorice (dispărute sau complet degradate).

Conservarea resurselor naturale

Utilizarea resurselor regenerabile de energie are ca scop reducerea dependenței de resursele de combustibil fosili (petrol, gazele naturale și cărbune) și contribuie direct la reducerea costurilor

energiei la consumatori, în condițiile în care, în prezent, consumul de energie pe unitatea de produs în România este ridicat în comparație cu țările din Uniunea Europeană, acest fapt generând costuri de producție mari și o competitivitate relativ scăzută a produselor.

Ca o imagine de ansamblu, trebuie subliniat faptul că România dispune de o gamă diversificată, dar redusă cantitativ de resurse de energie primară precum și un potențial semnificativ de resurse regenerabile, în special în domeniul hidroenergetic.

Zăcămintele actuale de hidrocarburi au un caracter limitat, având în vedere că are loc un declin al producției interne și nu au mai fost descoperite noi zăcămintele cu potențial important. Conform „Politicii Energetice a României 2006 – 2009”, rezervele actuale de țiței sunt estimate la 73,7 mil. tone. Producția de țiței a scăzut de la 14,7 mil. tone în 1976 (anul cu producția de vârf) la 5,2 mil. tone în 2005. Rezervele actuale de gaze naturale sunt estimate la 184,9 mld.m³, producția de gaze naturale scăzând la 12,9 mld.m³ în anul 2005, ceea ce a reprezentat 71,4% din consumul anual total de gaze naturale.

Tabel nr. 0-1 Situația resurselor interne de energie epuizabilă

	Rezervă		Producția anuală 2005 (mil.tone)	Perioada estimată de asigurare (ani)
	(mil.tone) Gaz – (mld.m ³)	(mil.tep)		
Huilă	721	274	3	240
Lignit	3.400	629	28	121
Țiței	74	72	5,2	14
Gaz natural	185	159	12,9	14

Potențialul național de resurse regenerabile este reprezentat de energia hidroelectrică, biomasa, energia solară, eoliană și geotermală. Potențialul hidroenergetic tehnic amenajabil al țării este de 36 TWh/an. Potențialul hidroenergetic economic amenajabil este estimat la 23-25TWh, cu o putere instalată de circa 8000 MW. În anul 2005 nivelul de valorificare a atins circa 80% din potențialul economic amenajabil și sunt în execuție amenajări hidroenergetice însumând o putere instalată de circa 600 MW, cu un potențial de producție de 1.870 GWh/an. Potențialul energetic al biomasei este de circa 7.594 mii tep/an, din care 15,5% reprezintă reziduuri din exploatarea forestieră și lemn de foc, 6,4% rumeguș și alte resturi din lemn, 63,2% deșeuri agricole, 7,2% deșeuri menajere și 7,7% biogaz. Potențialul energetic al sistemelor solaro-termale este evaluat la circa 1.434 mii tep/an, iar cel al sistemelor fotovoltaice la circa 1.200 GWh/an. Potențialul eolian tehnic amenajabil este estimat la 8 TWh/an. De asemenea, România dispune de un potențial de circa 167 mii tep/an resurse geotermale de joasă entalpie, din care în prezent se valorifică circa 30 mii tep/an.

În ceea ce privește energia solară, aceasta reprezintă cea mai sigură sursă de energie. Pe teritoriul României, pe o suprafață orizontală de 1m pătrat, este posibilă captarea unei cantități anuale de energie, cuprinse între 900 și 1450 kWh, în funcție de anotimp. Potrivit Ministerului Integrării, cele mai multe inițiative de utilizare a energiei solare se grupează în zona localităților situate pe litoralul Mării Negre.

Pentru valorificarea energiei eoliene există numeroase proiecte dar și câteva instalații aflate în funcțiune precum cele din pasul Tihuța (la 3 km de Bistrița) sau în apropierea Parcului Industrial Ploiești. Potențialul eolian tehnic amenajabil este estimat la 8 TWh/an.

O alta sursă de energie este cea geotermală, care poate fi exploatată în special în stațiuni. În acest sens, în anul 1998, a fost finalizat un proiect cu sprijin financiar din programul PHARE, la Călimanești și Căciulata. România dispune de un potențial de circa 167 mii tep/an resurse geotermale de joasă entalpie, din care în prezent se valorifică circa 30 mii tep/an.

În privința valorificării energetice a deșeurilor situația este critică în condițiile în care în spațiul rural doar 6,5% din populație beneficiază în prezent de servicii de salubritate. Majoritatea proiectelor de gestiune și valorificare a deșeurilor se adresează exclusiv sau preponderent spațiului urban.

Perspective importante pe termen scurt există în domeniul producției de biocombustibili. Cu un grad mai mare de rentabilitate decât al culturilor de cereale și cu perspectiva sprijinului european, se estimează ca tot mai mulți proprietari ai terenurilor abandonate vor opta pentru culturi de rapiță (conform estimărilor Federației Agrostar). Pe de altă parte investițiile private în domeniul producției de biodisel vor face ca în următorii doi ani să aibă loc o triplare a capacităților de producție. Până în momentul în care producția națională de biodisel va asigura necesarul pentru conformare cu ținta de 2% conținut de biocombustibil din cantitatea totală de carburant, principalii producători apelează la import de biocombustibili din țările UE. Trebuie totodată menționat și faptul că până în prezent nu există în România facilități în funcțiune sau în stadiu de proiect pentru producția de bioetanol.

Valorificarea resurselor regenerabile este sprijinită de o serie de documente de programare adoptate în cadrul legislației naționale. Trebuie menționată aici în primul rând semnarea și ratificarea, de către România, a Protocolului de Eficiență Energetică și Aspecte Asociate de Mediu, anexă la Tratatul Cartei Europene a Energiei, care a reprezentat aderarea țării noastre la politica Uniunii Europene în domeniul eficienței energetice. În baza acestui document și a angajamentelor asumate, politica și activitatea în domeniul eficienței energetice au fost monitorizate de Secretariatul Cartei Energiei, concluzia finală fiind că "România progresează corespunzător în implementarea Protocolului".

Un alt document important pentru orientarea Strategiei Naționale în domeniul Eficienței Energetice în direcția îndeplinirii cerințelor europene este și 'Foaia de parcurs' pentru România, elaborată de Comisia Europeană și aprobată la reuniunea la nivel înalt a UE de la Copenhaga din decembrie 2002. În lucrare se precizează necesitatea "îmbunătățirii eficienței energetice în tot sistemul energetic" cât și necesitatea "trecerii de la o politică energetică orientată spre producție la o politică energetică bazată pe economisirea energiei".

În anul 2003 a fost elaborat proiectul Strategiei Naționale în domeniul Eficienței Energetice, aprobat prin HG nr. 163 din 12 februarie 2004. Pe fondul tendinței de scădere a intensității energetice din ultimii ani, datorată restructurării economiei, realizarea obiectivelor propuse ar putea permite o economie de energie circa 2 milioane tone echivalent petrol (tep) în fiecare an, ceea ce ar echivala cu o reducere de 15-20% a importurilor de țiței și o reducere a emisiilor de CO₂ cu circa 4 milioane de tone pe an.

Tot în anul 2003 a fost elaborat proiectul Strategiei de valorificare a surselor regenerabile de energie, aprobat prin HG nr. 1535 din 18 decembrie 2003. Obiectivele generale ale Strategiei constau în:

- integrarea surselor regenerabile de energie în structura sistemului energetic național;

- diminuarea barierelor tehnico-funcționale și psiho-sociale în procesul de valorificare a surselor regenerabile de energie, simultan cu identificarea elementelor de cost și de eficiență economică;
- promovarea investițiilor private și crearea condițiilor pentru facilitarea accesului capitalului străin pe piața surselor regenerabile de energie;
- asigurarea independenței consumului de energie al economiei naționale;
- asigurarea, după caz, a alimentării cu energie a comunităților izolate prin valorificarea potențialului surselor regenerabile locale;
- crearea condițiilor de participare a României la piața europeană de "Certificate verzi" pentru energie din surse regenerabile.

Ministerul Economiei și Finanțelor a promovat recent, pentru susținerea activității de valorificare a resurselor energetice regenerabile, un proiect de completare și îmbunătățire a Legii Investițiilor. Proiectul include facilități pentru companiile ce vor să investească în acest domeniu important atât pentru economisirea combustibililor fosili, cât și pentru protecția mediului. Pentru susținerea producerii energiei din surse regenerabile legea stabilește un mecanism de promovare, bazat pe „certificate verzi”, prin care furnizorii de energie achiziționează obligatoriu o cantitate de certificate, proporțională cu volumul de energie electrică vândut beneficiarilor. Aceste cantități cresc constant în perioada 2007-2010, de la 3,74 % la 8,40 %. În conformitate cu prevederile strategiei de valorificare a surselor regenerabile, necesarul de investiții în perioada amintită mai sus este estimat la circa 500 milioane euro.

Sanătate umană

În România la nivelul anului 2002 erau declarate 266 orașe și 2714 comune. (Anuarul Statistic al României, INS, 2004). Aceste comune reunesc circa 13000 sate.

Principalele limitări în spațiul rural sunt reprezentate de: izolarea unor așezări umane datorită situării în spațiul greu accesibil, drumurilor deteriorate, lipsei mijloacelor de transport, ceea ce conduce la depopularea unor arii întinse situate cu precădere în zone colinare și de munte, unde cea mai întâlnită categorie de sate este cea a satelor risipite.

În privința duratei medii de viață se remarcă faptul că în mediul rural aceasta este mai mică decât în mediul urban, atât per total cât și în ceea ce privește cele două sexe. În perioada 2001-2003 durata medie a vieții a fost în România de 71,01 ani, deși a crescut comparativ cu deceniile anterioare, în urban era de 71,8 ani iar în rural de 70,08 ani, respectiv 66,4 ani la bărbați și 74,1 ani la femei în rural față de 68,2 ani și 75,4 ani în urban. Trebuie subliniat însă că potențialul vital este aproape dublu la sat față de oraș, cum ne arată indicele fertilității care atinge 51,55‰ în rural, față de 28,62‰ în urban în timp ce mortalitatea este mai ridicată în rural, atingând procentul de 15,54‰, față de 9,3‰ în urban. Și mortalitatea infantilă este mai ridicată (19,02‰ în rural, față de 15,08‰ în urban) și asta din cauza unei gram mai redus de igienă asociată în principal lipsei alimentării curente cu apă potabilă. Aproape întreaga zona rurală din regiunea Nord-Est și zona Dobrogei din Regiunea Sud-Est au o mortalitate infantilă foarte ridicată, de peste 27%. De asemenea, în zona de câmpie din sudul țării, aparținând regiunilor Sud și Sud-Vest, există numeroase comune în care mortalitatea infantilă depășește nivelurile amintite.

În mediul rural se constată o acută necesitate de medici și spitale. Calitatea actului medical din mediul rural este relativ scăzută, în principal din cauza slabei dotări cu clădiri și cu aparatură medicală, de regulă învechită sau chiar inexistentă. Gradul de asigurare cu servicii medicale de către personalul calificat este în general scăzut, numărul medicilor fiind relativ mic în raport cu

numărul de locuitori. Revin în medie 1417 locuitori la 1 medic, față de o medie de 378 locuitori în mediul urban. Există numai 322 de comune (12% din total) unde prezența medicilor este satisfăcătoare în raport cu numărul de locuitori, revenind 1 medic la 600 de locuitori (în special în zonele din vecinătatea orașelor). Există însă 148 de comune (6%) în care nu activează nici un medic, iar în 378 de comune (14%) un medic este în situația de a asigura servicii pentru mai mult de 3500 locuitori. Zonele mai întinse care sunt slab asigurate cu servicii ale medicilor, sau unde chiar lipsesc medicii sunt situate în partea de est a țării: în județele din regiunea Nord-est (Botoșani, Vaslui și parțial în estul județului Bacău) și în regiunea Sud-Est (în partea muntoasă a județelor Vrancea și Buzău, în centrul Dobrogei și mai ales în Delta Dunării).

În privința principalelor boli trebuie amintit că, din numărul total de consultații la nivelul întregii țări, pentru boli respiratorii situația este următoarea:

- la grupa de vârstă 0-19 ani - 60% în rural și 47,5% în urban;
- la grupa de vârstă 20- 39 ani - 11,2% în rural și 19% în urban;
- la grupa de vârstă 40- 59 ani – 9,3 % în rural și 18 % în urban;
- la grupa de vârstă 60- 74 ani - 15% în rural și 11,55% în urban.

O problemă importantă este reprezentată de îmbolnăvirile datorate contaminării apelor cu nitriți din zonele rurale. Ingerarea de nitrați odată cu apa potabilă este de mult timp considerată cauza principală a methemoglobinemiei juvenile, adesea cunoscută și sub denumirea de "sindromul copilului albastru". Principala preocupare din punctul de vedere al sănătății oamenilor privind ingerarea de nitrați este methemoglobinemia juvenilă acută.

În 1994 a fost stabilit un nou program privind methemoglobinemia cauzată de apa din fântâni. Circa 715 cazuri au fost înregistrate în România între 1996-2000, cu o rată de mortalitate de 0,28%. De asemenea în anul 2000 au fost înregistrate 453 de cazuri de methemoglobinemie juvenilă acută la copii cu vârsta cuprinsă între 0-1 an. Rata mortalității a fost 0,9%. Incidența medie a fost 0,033 ‰ (numărul de cazuri / 1000 nou-născuți din sat). În urma analizelor efectuate concentrația nitraților, găsită în apa fântânilor a fost cuprinsă între 46-560 mg NO₂/l.

Practicarea agriculturii intensive în trecut și prezența depozitelor de îngrășăminte a dus la poluarea apei subterane din partea sudică a României, precum și a apelor de suprafață cu insecticide organo-clorurate (HCH, Aldrin, Dieldrin, Heptaclor, pp'DDE și pp'DDT) și erbicide triazinice (Atrazin, Simazin și Propazin). Un studiu efectuat în localitățile rurale a arătat că din cele 250 de probe de apă din fântâni, pentru 64% dintre ele concentrația maximă admisă a fost depășită pentru insecticide, având valori cuprinse între 0.001-4.81 μg/l. Pentru erbicidele triazinice concentrația a fost depășită la 73% dintre probe, având valori cuprinse între 0.016-24.41 μg/l.

Transport durabil

Principala problemă legată de transportul în mediul rural este aceea a decalajului major față de mediul urban atât din punct de vedere al infrastructurii de drumuri cât și a mijloacelor de transport în comun.

În prezent doar jumătate din numărul total de comune existent în România au acces direct la rețeaua de drumuri (cca. 3/5 din totalul populației rurale). Drumurile comunale care reprezintă 50% din drumurile existente în spațiul rural sunt în principal pietruite (60%). Un sfert din aceste drumuri sunt de pământ ceea ce face ca în perioade de precipitații aceste drumuri să fie greu sau

imposibil de utilizat. De altfel semnificativa este și densitatea redusă a drumurilor publice județene și comunale, care se ridică la 27,3 km drumuri la 100 km² teritoriu rural.

Deși drumurile existente în spațiul rural reprezintă cca.80% din totalul drumurilor naționale, la nivelul anului 2006 doar 10,6% din acestea erau modernizate.

Situația infrastructurii rutiere creează deficiențe majore în privința dezvoltării mediului rural prin:

- Acces dificil spre mediul urban;
- Limitarea posibilităților de valorificare a potențialului turistic;
- Acces dificil al elevilor către centrele de învățământ;
- Limitarea dezvoltării sectorului întreprinderilor mici și mijlocii (în special de servicii).

Starea drumurilor existente în mediu urban reprezintă totodată un factor de menținere a unor emisii atmosferice poluante ridicate. Aceasta datorită faptului că drumurile nemodernizate reprezintă surse de praf, atât datorită traficului cât și al eroziunii de suprafață produsă de vânt, dar și datorită reducerii timpilor de trafic și astfel maximizării debitelor masice de gaze de eșapament emise.

O altă problemă legată de transportul în mediul urban este gradul scăzut de acoperire cu servicii publice de transport. În general aceste servicii sunt prezente în zonele peri-urbane prin extinderea traseelor liniilor de transport orășenești sau datorită inițiativelor private.

Nu în ultimul rând trebuie menționată aici îmbătrânirea parcului auto, datorată pe de o parte posibilităților financiare reduse a locuitorilor cât și importului de autoturisme și auto-utilaje la mâna a doua. Și acest aspect joacă un rol important în menținerea unui nivel ridicat al emisiilor atmosferice datorate gazelor de eșapament.

Turism rural

Turismul în România se concentrează asupra peisajelor naturale și a istoriei sale bogate. Numărul de turiști este în creștere, ajungând în prezent la aproximativ 6-7 milioane pe an, iar această activitate devine o sursă tot mai importantă de venit. Economia românească e caracterizată de un potențial uriaș pentru turism, acesta atrăgând 880 milioane de euro în investiții în 2005.

Principalele tipuri de turism care pot fi practicate în mediul rural sunt: turismul cultural (muzeistic, etnografic, artistic), religios, balneo-terapeutic, de agrement, de tranzit și agroturismul.

În România există însă două elementele esențiale care pot determina dezvoltarea turismului rural: satul și natura. România înmagazinează o mare varietate de valori culturale istorice - artă populară, etnografie, folclor, tradiții, vestigii istorice - un cadru natural armonios îmbinat, cu un fond peisagistic variat și pitoresc. De altfel, așezările rurale de aici au apărut și s-au dezvoltat încă din vremea traco-dacilor, păstrându-se și astăzi în anumite zone obiceiurile străvechi, un bogat și variat folclor, elemente originale de etnografie și artizanat.

Primele încercări de turism rural organizat s-au realizat în anii 1967-1968, pentru grupuri de turiști aflați pe litoralul românesc. A fost un început promițător, deoarece, în anul 1972 Ministerul Turismului a elaborat Ordinul 297/1972, ca urmare a căruia Centrul de cercetare pentru promovarea turistică internațională a identificat și selectat mai multe localități rurale,

reprezentative pentru satele românești care urmau să fie lansate în turism. În urma acestor studii, s-a stabilit că pot fi introduse în turismul intern și internațional circa 118 localități rurale. Primele sate declarate de interes turistic, la 16 iulie 1973, prin Ordinul Ministerului Turismului nr. 744/1973 au fost Lerești (Argeș), Fundata și Șirnea (Brașov), Sibiel (Sibiu), Tismana (Gorj), Mirighiol și Crișan (Tulcea), Racoș (Timiș), Sfântu Gheorghe (Tulcea), Bogdan Vodă (Maramureș), Vatra Moldoviței (Suceava), Poiana Sărată (Bacău) și Vaideeni (Vâlcea). În anul următor, prin Decretul nr. 225/1974 s-a interzis cazarea turiștilor străini în locuințele particulare, satele turistice devenind nefuncționale pentru turismul internațional. Scurta perioadă de „oficializare” a turismului nu a făcut posibilă organizarea activității de turism și nici amenajarea corespunzătoare a satelor turistice. În multe localități nu s-au omologat gospodăriile care întruneau condițiile de cazare (Rucăr, Vatra Moldoviței, Vaideeni), în altele cazarea turiștilor români se făcea în mod neorganizat și fără o evidență (Crișan, Bogdan Vodă, Rucăr). Cu foarte mici excepții, această situație a rămas la fel până în anul 1989. Începând din 1990 abia s-a dezvoltat interesul pentru turismul rural. În prezent există o asociație națională care grupează 2500 de membri (întreprinzători în domeniul turismului rural) și peste 30 de firme ce desfășoară activități de touroperatori cu produse turistice rurale.

Cele mai dezvoltate zone din punct de vedere al turismului rural sunt:

- Bran – Moieciu, unde există și castelul ridicat în secolul al XIV-lea;
- Peștera împreună cu Măgura (Munții Bucegi);
- Șirnea și Fundata (Jud. Brașov);
- Mărginimea Sibiului (incluzând Săliște, Sibielul, Tilișca, Rod, Jina, Poiana Sibiului sau Rășinari);
- Valea Arieșului (Jud. Alba, în sudul Munților Apuseni);
- Valea Marei, Coșăului, Izei sau a Vașerului (Maramureș);
- Mănăstirile din Bucovina cu satele Vama, Vatra Moldoviței, Marginea, Șolca sau Putna.

Zonele cu potențial pentru dezvoltarea unui turism rural durabil sunt:

- Harghita prin Zetea, Munții Hășmaș, Lacul Roșu, Lacul Sfânta Ana, Izvorul Mureșului;
- Zona Vâlcea prin Brezoi – Malaia – Voineasa sau Horezu;
- Delta Dunării;
- Satele din nordul Județului Argeș.

Modificări propuse analizei SWOT a PNDR pentru aspectele de mediu analizate

În urma analizării stării actuale a mediului în spațiul rural au fost propuse unele modificări analizei SWOT (vezi tabelul 4-2). Facem precizarea că în ultima formă propusă a PNDR (17.04.2007), analiza SWOT este prezentată numai prin „puncte tari” și „puncte slabe”.

Tabel nr. 0-2 Modificări propuse pentru analiza SWOT (prounerile sunt scrise cu culoare albastră)

	Domeniul	Puncte tari	Puncte slabe
Axa II	Biodiversitate, Apă, Sol, Calitatea Aerului	- Nivel ridicat de biodiversitate ~~existența Rețelei Naționale de Aarii Protejate ca sistem funcțional~~ * - Nivel scăzut al utilizării substanțelor chimice în agricultură - Poluare scăzută a solului și condiții de mediu relativ bune ** - România satisface cerințele privind nivelul emisiilor de GES prevăzute pentru anul 2010	- Tendință crescătoare a utilizării substanțelor chimice în agricultură - Suprafețe largi afectate de fenomene de degradare a solului
Propuneri			
Axa II	Biodiversitate, Apă, Sol, Calitatea Aerului	* Existența unui capital natural care poate susține dezvoltarea durabilă a sistemelor socio-economice din mediul rural; ** Poluarea solului din surse agricole și non-agricole afectează numai 10% din suprafața de teren arabil;	* Lipsa unei Rețele Naționale de Aarii Protejate funcționale (numeroase aarii protejate instituite nu au management, nu a fost finalizat procesul de desemnare a siturilor Natura 2000, nu a fost înființată Agenția Națională a Ariilor Protejate și Conservare a Biodiversității) - Numai 1/3 din suprafața totală arabilă întrunește condițiile pentru o agricultură durabilă și eficientă. - În ultimii ani se constată o tendință de creștere a emisiilor atmosferice de amoniac a căror principală sursă o reprezintă zootehnia. - Aproximativ 10% din comunele țării au fost identificate ca fiind vulnerabile la poluarea cu nitrați a apelor subterane.

Evoluția stării mediului în situația neimplementării PNDR

Analiza stării mediului în condițiile neimplementării programului reprezintă o cerință atât a Directivei SEA¹⁴⁰ (vezi art. 5 și anexa I-b) precum și a Hotărârii de Guvern nr. 1076/2004¹⁴¹ (vezi art.15).

Scopul acestei analize este de a identifica oportunitatea implementării PNDR precum și de a pune bazele evaluării modului în care acest program răspunde nevoilor și cerințelor stării mediului din spațiul rural și a tendințelor sale de evoluție.

Abordarea „alternativei 0” (aceea de neimplementare a programului) a fost intens dezbătută în cadrul grupurilor de lucru organizate în baza procedurii SEA. Ca urmare, s-a considerat că această alternativă trebuie să ia în considerare:

- Efectele programelor actuale dedicate spațiului rural;
- Alte programe propuse pentru intervalul 2007 – 2013 precum și fondurile care vor afecta în mod direct sau indirect calitatea mediului în spațiul rural (investiții private, plăți directe, programele operaționale, Phare 2005 și 2006);
- Obligațiile internaționale pe care România trebuie să le îndeplinească cu sau fără PNDR (Directiva Cadru Apă, Rețeaua Natura 2000, țintele pentru anul 2010 în privința biodiversității, Consiliile Europene de la Lisabona și Gothenburg, directiva privind calitatea aerului, directiva privind nitrății etc).

Analiza alternativei 0 s-a realizat pe baza gradului actual de cunoaștere și a metodelor de evaluare existente cu privire la starea mediului și tendințele evoluției sale (vezi secțiunea anterioară a raportului). Analiza a fost structurată pe baza aspectelor de mediu relevante, așa cum au fost selectate în cadrul întâlnirilor grupului de lucru SEA (vezi minutele în anexă) și se concentrează pe caracterizarea evoluției stării mediului în zonele rurale. Analiza a fost conturată de asemenea, în jurul indicatorilor de mediu propuși în cadrul PNDR.

Este cunoscut faptul că evaluarea stării viitoare a mediului și în mod particular a alternativei 0 este dificilă de realizat în condițiile în care datele necesare nu sunt disponibile și a existenței a numeroase lipsuri și incertitudini în privința caracterizării actuale a stării mediului.

Tabel nr. 0-3 Evoluția posibilă a mediului în absența PNDR (alternativa 0)

Aspecte de mediu relevante	Indicatori de mediu (PNS)	Evoluția posibilă în absența PNDR
Aer	-	Se va menține tendința de creștere a emisiilor de amoniac cu perspectiva atingerii și depășirii plafonului prevăzut pentru anul 2010. În lipsa unor investiții în infrastructura rutieră rurală și pe fondul unei creșteri permanente a parcului auto se va înregistra o creștere a emisiilor poluanților caracteristici

¹⁴⁰ Directiva 2001/42/EC a Parlamentului European și a Consiliului din 27 Iunie 2001 asupra evaluării efectelor unor planuri și programe asupra mediului.

¹⁴¹ HG 1076 din 8.07.2004 pentru stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe (Monitorul Oficial nr.707 din 5.08.2004)

Aspecte de mediu relevante	Indicatori de mediu (PNS)	Evoluția posibilă în absența PNDR
		gazelor de eșapament și a particulelor în suspensie.
Apă	Bălanța azotului	Mentținând actualele surse de finanțare, în anul 2013, cca 80% din populația din mediul rural va continua să nu aibă acces la sisteme centralizate de canalizare (față de 90% în prezent). Chiar dacă se va înregistra o tendință de scădere a concentrațiilor de azot din freatic, situația va rămâne critică la nivelul zonelor sensibile (vezi lista comunelor vulnerabile la poluarea cu nitriți).
	Evoluția concentrațiilor de nitrați în apele de suprafață	Închiderea unor ferme zootehnice ca urmare a neconformității cu noile standarde va conduce la o ușoară scădere a emisiilor de nitrați din acest sector de activitate. Se va menține tendința actuală de creștere ușoară de chimicale. Măsura de Agro-mediul din Programului SAPARD va produce efecte reduse și târzii în privința limitării aportului de fertilizanți și pesticide în apele de suprafață.
		Lipsa rețehnologizării facilităților de colectare, epurare și evacuare a apelor uzate din unitățile zootehnice va contribui la sporirea poluării organice a apelor de suprafață.
Sol	SAU/suprafața națională totală	Se va înregistra o scădere a suprafeței agricole ca urmare a creșterii suprafețelor construite, în principal rezidențiale și comerciale (creșterea nr de locuințe în spațiul rural > decât în cel urban). Se va înregistra o creștere a abandonului suprafețelor agricole (neexploatare).
	% din SAU clasificate ca zone defavorizate	În cadrul zonelor defavorizate desemnate se va înregistra o scădere a suprafețelor agricole utilizate. Fertilitatea redusă a solului va conduce la plafonarea producției agricole fapt ce va genera implicit o sporire a presiunii asupra mediului prin creșterea cantităților de îngrășăminte chimice utilizate.
	% SAU pentru pășunatul extensiv	Procentul corespunzător suprafețelor agricole dedicate pășunatului extensiv va cunoaște o scădere pe fondul transformării pășunilor în teren arabil și a abandonării activității agricole pe aceste suprafețe.
	Zone cu risc de eroziune a solului	Suprafețele cu risc de eroziune a solului vor crește datorită utilizării unor tehnici agricole neadecvate.
	% SAU aferentă fermelor ecologice	Suprafețele ocupate de agricultură ecologică vor crește dar numai ca răspuns la cerințele pieței.
Schimbări climatice	Producția de energie regenerabilă obținută din sectorul forestier	Utilizarea lemnului ca sursă energetică va cunoaște o ușoară tendință ascendentă în condițiile lipsei unor surse energetice alternative și a migrației populației cu venituri mici din mediul urban în rural.

Aspecte de mediu relevante	Indicatori de mediu (PNS)	Evoluția posibilă în absența PNDR
	SAU pentru culturi aferente producției de energie	Suprafețele agricole destinate producției de biomasă convertibilă în bioenergie vor cunoaște o creștere datorită sprijinului financiar acordat prin Pilonul 1 al Politicii Agricole Comune și datorită obligativității introducerii de biocombustibili în combustibilii convenționali.
	Emisiile de GES provenite din agricultură	Se va menține tendința actuală de creștere a emisiilor de gaze cu efecte de seră. În absența unor măsuri de limitare a utilizării îngrășămintelor chimice se va constata o creștere a emisiilor protoxidului de azot.
	-	Gestiunea inadecvată a deșeurilor în mediul rural va contribui la menținerea actualelor rate de emisie pentru CO ₂ și CH ₄ .
Biodiversitate	Suprafața forestieră / suprafața națională totală	Suprafața forestieră va cunoaște o creștere lentă în intervalul analizat fără a se putea atinge însă ținta de 32% din suprafață totală a țării. Există potențial pentru sporirea ratei anuale de creștere a suprafețelor forestiere fie și numai printr-un control adecvat al lucrărilor de reabilitare ecologică asumate.
	Evoluția populațiilor de păsări specifice terenurilor agricole	În condițiile creșterii abandonului terenurilor agricole se va putea înregistra o scădere ușoară a numărului de specii de păsări asociate acestor sisteme precum și a efectivelor populaționale.
	SAU din zonele cu înaltă valoare naturală	Există riscul diminuării suprafețelor cu înaltă valoare naturală ca urmare a transformării lor în terenuri arabile precum și a abandonului.
	-	Ariile protejate își vor îmbunătăți managementul. Va spori însă presiunea exercitată de populația rurală rezidentă în aceste zone precum și riscul apariției unor conflicte cauzate de restricțiile impuse în ariile protejate. Menținerea tendințelor actuale a cantităților de pesticide utilizate în agricultură va determina și un declin al biodiversității.
Managementul riscurilor naturale	-	Pe fondul proceselor asociate schimbărilor climatice, în condițiile nerezolvării problemelor existente în bazinele hidrografice (ex: lipsa de diguri de protecție împotriva inundațiilor), efectele generate de manifestarea unor fenomene sau procese naturale vor fi tot mai păgubitoare.
Peisaj	-	Peisajul rural va cunoaște o degradare ca urmare a: - Transferului de elemente urbane în zonele tradițional rurale atractive din punct de vedere turistic; - Abandonului terenurilor agricole. - Ratei ridicate a emigrației din spațiul rural.
Patrimoniu cultural	-	Absența unor investiții orientate în direcția patrimoniului cultural va conduce la degradarea

Aspecte de mediu relevante	Indicatori de mediu (PNS)	Evoluția posibilă în absența PNDR
		acestuia.
Sănătatea umană	-	Lipsa asigurării apei potabile și a sistemelor de canalizare a apelor uzate pe vaste arii rurale va avea ca efect menținerea unui nivel ridicat a prezentei unor boli legate de calitatea apei, implicit cu efecte în menținerea unei rate ridicate a mortalității infantile. Menținerea modului actual de gestiune a deșeurilor gospodărești și a celor din agricultură va conduce de asemenea la creșterea incidenței bolilor datorate acestor factori. Nu în ultimul rând, perpetuarea unui nivel scăzut al productivității va lipsi producătorii agricoli de sursele financiare necesare îmbunătățirii calității vieții și reducerii riscurilor asupra sănătății.
Infrastructura rutiera rurala, mașini și utilaje agricole	-	Prin lipsa de investiții în infrastructura rutieră rurală se vor menține un consum mai ridicat de combustibil și valori mari ale nivelului de zgomot și particule în suspensie, iar prin nesprijinirea investițiilor în parcul de mașini și utilaje agricole, sectorul agricol va fi privat de tehnologii mai eficiente din punct de vedere energetic și cu impact mai redus asupra solului.
Turism durabil	-	Se va menține tendința de creștere a ponderii turismului realizat prin pensiuni agro-turistice. Dimensiunea acestui tip de turism este însă departe a atinge potențialul său real și are o răspândire neechilibrată la nivelul țării. Vor fi avantajate zonele cu potențial natural ridicat existând riscul creșterii presiunii antropice asupra acestor zone. Lipsa infrastructurii nu va permite valorificarea potențialului turistic din alte zone rurale.
Conștientizarea problemelor de mediu	-	Creșterea riscurilor privind sănătatea umană în spațiul rural va atrage în mod firesc o creștere a gradului de conștientizare asupra acestor probleme în rândul populației rurale. Din păcate soluțiile de minimizare a acestor riscuri nu sunt la îndemâna fiecărui cetățean. În privința conștientizării producătorilor agricoli asupra impactului practicilor agricole asupra mediului nu se va putea realiza o sensibilizare decât la nivelul beneficiarilor programelor actuale. Motivarea producătorilor agricoli să aplice practici favorabile mediului înconjurător nu se va putea face în lipsa unor compensații și a unor programe de instruire.

Alternativa neimplementării Programului Național pentru Dezvoltare Rurală este defavorabilă majorității aspectelor relevante de mediu analizate anterior. Majoritatea indicatorilor propuși de Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale pentru evaluarea PNDR vor cunoaște evoluții negative iar pentru cei care înregistrează evoluții pozitive nu se poate previziona

atingerea țintelor propuse sau asumate de țara noastră. În concluzie, se poate afirma că alternativa „0” este neacceptabilă pentru nevoile și cerințele spațiului rural românesc.

Caracteristicile de mediu ale zonelor posibil a fi afectate semnificativ de implementarea PNDR

Scara la care se face evaluarea PNDR este una națională. Analiza obiectivelor și a măsurilor propuse nu a dus la identificarea unor situații de afectare semnificativă a componentelor de mediu (vezi capitolul 8).

Facem însă precizarea că pentru fiecare dintre proiectele care vizează investiții în activități cu impact potențial asupra mediului (în înțelesul dat de Ordinul 863/2002) se vor realiza studii de evaluare a impactului asupra mediului. Numai aceste evaluări vor fi în măsură să identifice, la o scară spațio-temporală adecvată, caracteristicile de mediu ce pot fi afectate semnificativ.

Facem și aici precizarea că PNDR vizează acțiuni în siturile Natura 2000. Aceste acțiuni sunt reprezentate în principal de plăți compensatorii pentru pierderile suferite de agricultori și silvicultori ca urmare a restricțiilor datorate situării în interiorul ariilor protejate. În privința investițiilor directe, acestea vor fi reprezentate de lucrări de refacere / îmbunătățire a calității arboretelor, desfășurate numai în condițiile impuse de planul de management al siturilor respective și numai în urma evaluării impactului de mediu.

Probleme de mediu existente relevante pentru PNDR

În capitolul 3.1 al prezentei lucrări a fost prezentată analiza efectuată asupra stării actuale a mediului în România, punându-se accent pe elementele ce privesc spațiul rural. În acest capitol au fost selectate acele probleme de mediu cu relevanță directă pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală.

Tabel nr. 0-1 Probleme de mediu relevante pentru PNDR

Aspecte de mediu	Probleme de mediu relevante pentru PNDR
Aer	• Tendința de creștere a emisiilor de amoniac a căror principală sursă o reprezintă zootehnia.
Apă	• Creșterea concentrațiilor de nitriți în apa subterană ca urmare a fertilizării, a lipsei rețelelor de canalizare și a managementului defectuos a reziduurilor animaliere; • Extinderea procesului de eutrofizare a apelor de suprafață care, alături de alte forme de impact generează o reducere a stării funcționale a acestor ape.
Sol	• Pe cca. 62% din suprafața terenurilor agricole calitatea solului este afectată într-o măsură mai mare sau mai mică de una sau mai multe restricții; • Eroziunea solului reprezintă factorul restrictiv cel mai important în agricultură.

Modificări climatice	- Există o tendință de creștere a emisiilor de gaze cu efect de seră; - Suprafața actuală împădurită este insuficientă pentru o contribuție adecvată la reținerea și stocarea gazelor cu efect de seră.
Biodiversitate	- România are un capital natural valoros ce necesită măsuri susținute de conservare; - Rețeaua Natura 2000, aflată în prezent în proces de instituire va necesita sprijin pentru implementarea viitoarelor planuri de management;
Sănătatea Umană	Principalele probleme de sănătate sunt cauzate de igiena precară a populației din mediul rural. Aceasta se datorează în primul rând lipsei alimentării cu apă, lipsei canalizării, managementului neadecvat a deșeurilor și modului de gestiune a chimicalelor în agricultură.
Managementul riscurilor de mediu	- Principalul risc asupra mediului rural care cunoaște o largă răspândire și o tendință de creștere a efectelor este reprezentat de inundații; - Managementul defectuos al suprafețelor împădurite a avut o contribuție directă la amplificarea efectelor negative ale inundațiilor.
Conservarea / utilizarea eficientă a resurselor naturale	În prezent consumul de energie neregenerabilă pe unitatea de produs în România este ridicat acest fapt generând costuri de producție mari și o competitivitate relativ scăzută a produselor.
Peisajul și moștenirea culturală	- Principalele forme de impact asupra peisajului natural sunt reprezentate de defrișări, abandonarea terenurilor agricole, extinderea urbanizării; - Peisajul cultural suferă de pe urma stării precare a obiectivelor culturale și a lipsei infrastructurii în mediul rural.
Eficiență energetică și surse energetice regenerabile	În anul 2005 energia produsă din surse regenerabile (altele decât cele hidro-energetice) a reprezentat sub 1% comparativ cu media europeană de 4%.
Creșterea gradului de conștientizare asupra problemelor de mediu	Lipsa programelor de informare și sensibilizare a populației rurale face ca aceasta să fie în egală măsură expusă direct riscurilor legate de poluarea mediului dar și să reprezinte un factor important de presiune asupra mediului înconjurător.
Transport durabil	Principalele probleme în mediul rural sunt legate de existența unui parc auto învechit, lipsa infrastructurii rutiere și gradul scăzut de acoperire și dotare a serviciilor de transport în comun.
Turism durabil	- Existența unui grad scăzut de acoperire cu servicii agro-turistice; - Concentrarea serviciilor turistice în zone cu potențial natural ridicat; - Lipsa infrastructurii și a facilităților necesare dezvoltării turismului durabil.

Obiectivele de protecție a mediului stabilite la nivel național, comunitar sau internațional care sunt relevante pentru PNDR

Pentru conturarea cadrului evaluării efectelor asupra mediului generate de implementarea PNDR, au fost selectate și analizate mai multe obiective relevante, legate în mod direct de:

- Aspectele de mediu indicate în Anexa 2 a HG 1076/2004;
- Problemele de mediu relevante pentru PNDR (vezi capitolul 6) rezultate în urma analizării stării actuale a mediului;
- Obiectivele și prioritățile PNDR.

Pentru propunerea listei de obiective relevante de mediu, a fost realizată o documentare pe baza documentelor de referință naționale și internaționale. Lista acestor documente este prezentată în anexă. Obiectivele relevante de mediu au fost analizate și reformulate în cadrul întâlnirilor grupului de lucru SEA-PNDR (vezi minutele întâlnirilor în anexă). Forma finală a acestor obiective este prezentată în tabelul nr.7-1.

Tabel nr. 0-1 Aspecte de mediu și obiectivele relevante de mediu stabilite în cadrul grupului de lucru SEA-PNDR.

Aspecte de mediu	Obiective relevante
Aer	Scăderea emisiilor poluante
Apă	Limitarea poluării punctiforme și difuze a apei
Sol	Limitarea poluării punctiforme și difuze a solului
	Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice
Modificări climatice	Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră
	Creșterea gradului de absorbție și retenție al GES
Biodiversitate	Mentținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole
	Conservarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)
	Conservarea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)
	Mentținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)
Sănătatea Umană	Îmbunătățirea stării de sănătate umană prin implementarea unor măsuri de prevenire a poluării și ameliorarea problemelor existente (ex: calitatea apei de băut, canalizare, depozitarea deșeurilor, poluare sonoră)
Managementul riscurilor de mediu	Creșterea protecției populației față de riscurile naturale
Conservarea / utilizarea eficientă a resurselor naturale	Facilitarea utilizării resurselor regenerabile
	Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor
Peisajul și moștenirea culturală	Mentținerea activităților umane în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor agricole tradiționale

	Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate
Eficiență energetică și surse energetice regenerabile	Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice
	Facilitarea generării energiei din surse regenerabile
Creșterea gradului de conștientizare asupra problemelor de mediu	Îmbunătățirea comportamentului prin încurajarea practicilor agricole durabile
Transport durabil	Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural
Turism durabil	Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului

Potențiale efecte semnificative asupra mediului

Metodologia de evaluare

În conformitate cu prevederile articolului 14 din HG 1076/2004, în cadrul grupului de lucru SEA au fost analizate diferite posibilități de evaluare a PNDR cu privire la domeniul și nivelul de detaliu al informațiilor ce trebuie incluse în raportul de mediu. S-a stabilit că nivelul optim de evaluare este cel al obiectivelor specifice al PNDR (vezi minuta întâlnirii din data de 02.02.2007). Argumentele în acest sens sunt următoarele:

- Obiectivele specifice au un nivel suficient de integrare și reprezentativitate pentru măsurile fiecărei axe (pentru 50% din obiectivele specifice există doar câte o măsură corespondentă, pentru măsura 3.2.2 sunt formulate 3 obiective specifice iar celelalte obiective au maxim 3 măsuri corespondente);
- Obiectivele reflectă cu fidelitate prioritățile fiecărei axe;
- Analiza la nivelul obiectivelor specifice este eficientă din punct de vedere al raportului resurse angrenate în evaluare / rezultate ce pot fi utilizate în modelarea, îmbunătățirea PNDR;
- Se evită realizarea unor evaluări redundante pentru măsuri cu un oarecare grad de similaritate din punct de vedere al impactului asupra mediului (ex: activitățile de instruire și informare se regăsesc în numeroase măsuri ale programului).

Evaluarea impactului obiectivelor specifice ale PNDR s-a făcut față de obiectivele de mediu relevante identificate și prezentate în cadrul capitolului 7 al prezentului raport.

Evaluarea impactului fiecărui obiectiv a fost realizată de către echipa consultantului de mediu și prezentată în cadrul grupului de lucru. Aici au fost analizate argumentele pentru fiecare notă de evaluare, generându-se discuții valoroase asupra unor studii de caz și experiențe anterioare, care au contribuit la completarea cadrului evaluării.

Tot în cadrul grupului de lucru a fost stabilit și sistemul de notare aferent evaluării de impact. S-a optat pentru o scală de la -2 la +2 conform situațiilor din tabelul 8-1.

Tabel nr. 0-1 Scala de cuantificare a impactului generat de obiectivele specifice ale PNDR asupra obiectivelor de mediu relevante.

Valoarea impactului	Justificare
+ 2	Impact pozitiv substanțial al obiectivului specific asupra obiectivului de mediu relevant
+ 1	Impact pozitiv al obiectivului specific asupra obiectivului de mediu relevant
0	Nici un impact
- 1	Impact negativ al obiectivului specific asupra obiectivului de mediu relevant
- 2	Impact negativ substanțial al obiectivului specific asupra obiectivului de mediu relevant

Rezultatele evaluării sunt prezentate în tabelele următoare.

Evaluarea cuantumului investițiilor de mediu ale PNDR

Principalul element cuantificabil al PNDR este alocația financiară. Este cunoscut acum modul în care banii vor fi distribuiți între axe și în interiorul axelor. Deși nu putem aprecia cu exactitate ponderea diferitelor proiecte ce vor fi finanțate în cadrul fiecărei măsuri, am optat pentru o cuantificare a investițiilor potențiale de mediu (directe și indirecte) raportându-ne la numărul de acțiuni, prevăzute în fișele măsurilor, care vor sprijini proiecte și activități în cadrul proiectelor cu un impact pozitiv asupra mediului, din numărul total de acțiuni eligibile.

Au fost considerate investiții potențiale directe acele alocări care vizează extinderea rețelilor de canalizare sau înființarea / extinderea suprafețelor forestiere iar ca investiții indirecte au fost considerate alocările de tipul cursurilor de pregătire și informare sau plățile compensatorii.

Pentru o înțelegere corectă a metodologiei de evaluare propusă aici trebuie să facem următoarele precizări:

- Termenul de „investiții potențiale de mediu” nu se referă numai la proiectele de investiții ci la sumele care vor fi cheltuite în beneficiul direct sau indirect al mediului înconjurător;
- Am considerat „investiții potențiale directe de mediu” acele alocări care produc efecte pozitive ușor cuantificabile (ex: prin execuția unei rețele de canalizare într-o comună cu 1000 de locuitori știm sigur că o cantitate de cca. 50 m³/zi de apă uzată menajeră nu va mai intra în apa freatică);
- Am considerat „investiții potențiale indirecte de mediu” acele alocări care au efect pozitiv cert asupra mediului dar care este dificil sau imposibil de cuantificat la acest moment (ex: plățile compensatorii în siturile Natura 2000 contribuie la menținerea / dezvoltarea speciilor protejate dar nu există certitudinea că acestea nu vor putea intra în declin datorită manifestării unui alt factor de presiune / comandă precum o acțiune greșită de reconstrucție ecologică sau conservare);

Valorile obținute au titlu indicativ (ele sunt incluse în tabelele de evaluare din capitolele 8.3, 8.4, 8.5 și 8.6) și sunt prezentate grafic în figurile 8-1, 8-2, 8-3, 8-4, 8-5. Pentru fiecare din figuri barele de eroare reprezintă cuantumul alocațiilor totale pe măsuri / axe. Trebuie menționat de asemenea că alocațiile totale includ deopotrivă sprijinul public și investițiile private.

Figura nr. 0-1 Investiții potențiale de mediu în cadrul Axei 1 a PNDR

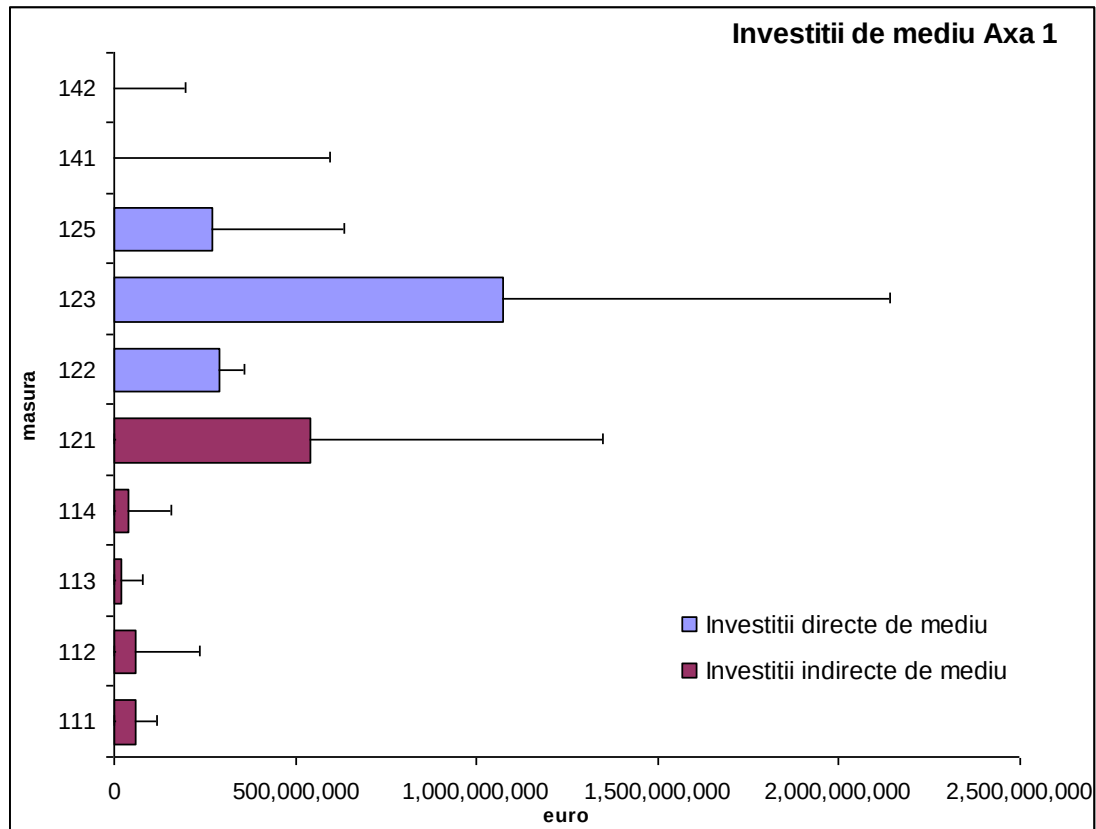

Figura nr. 0-2 Investiții potențiale de mediu în cadrul Axei 2 a PNDR

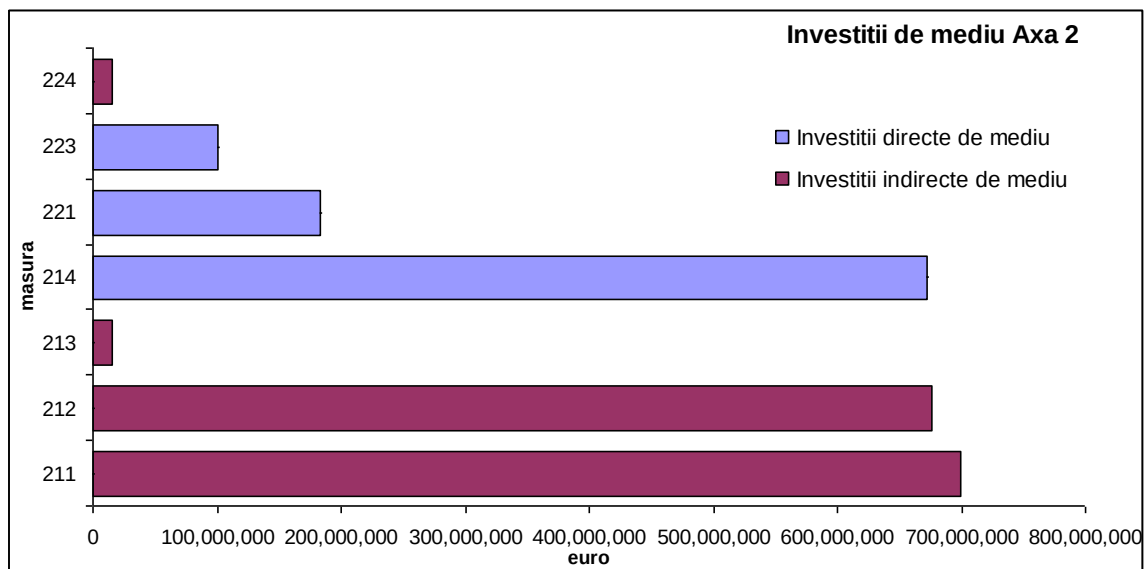

Figura nr. 0-3 Investiții potențiale de mediu în cadrul Axei 3 a PNDR

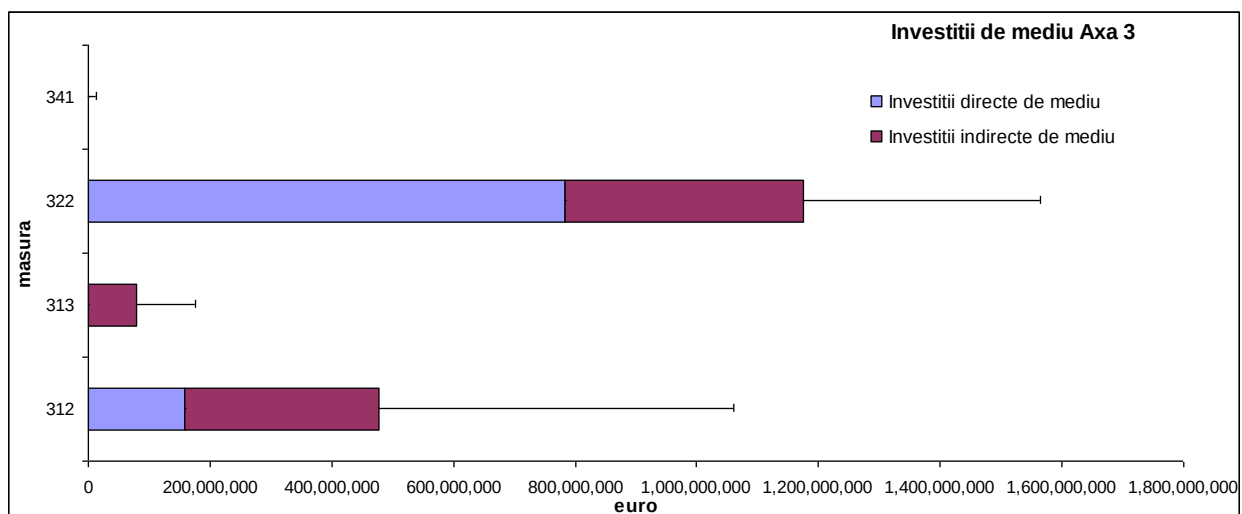

Figura nr. 0-4 Investiții potențiale de mediu în cadrul Axei 4 a PNDR

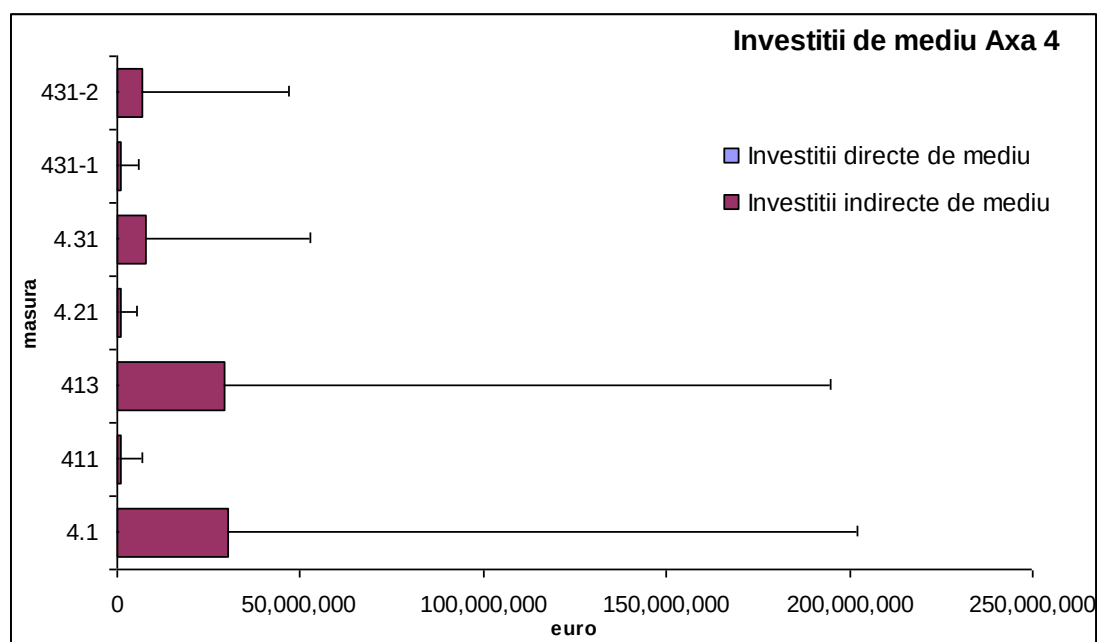
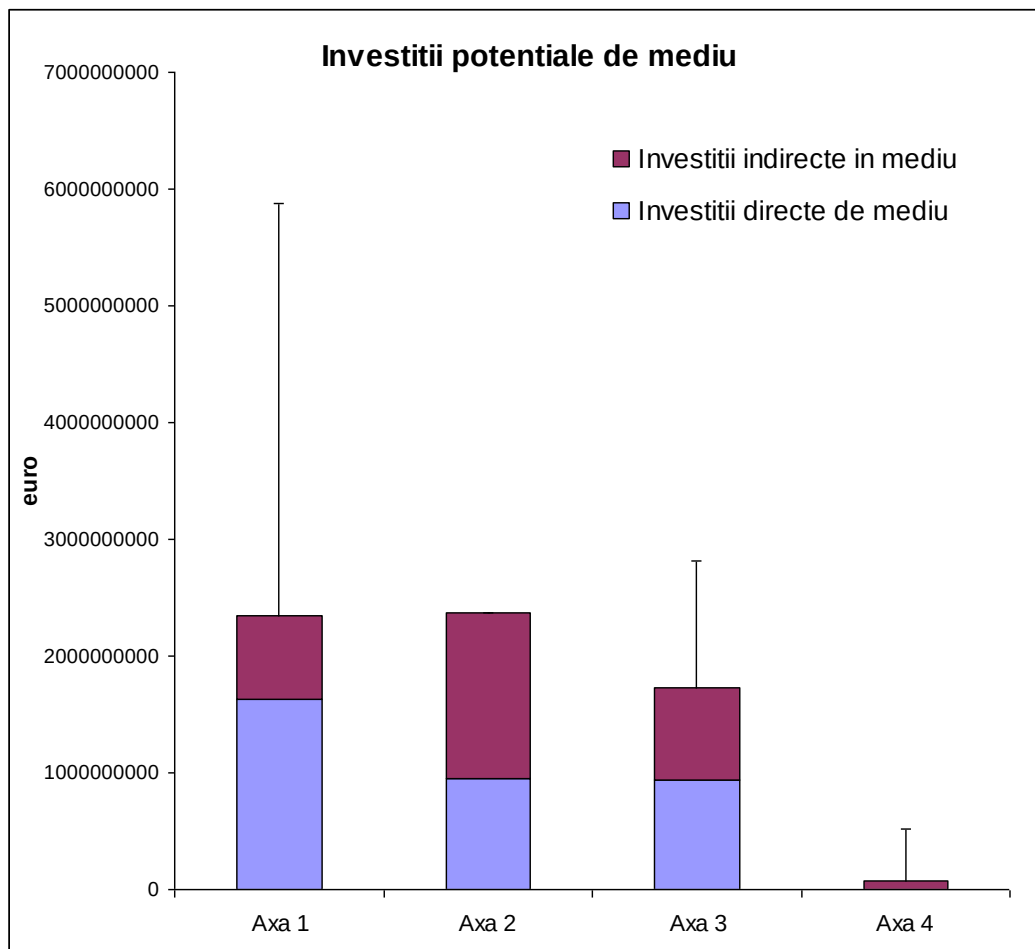

Figura nr. 0-5 Investiții potențiale de mediu pe cele patru axe ale PNDR

Efecte asupra mediului generate de implementarea axei 1

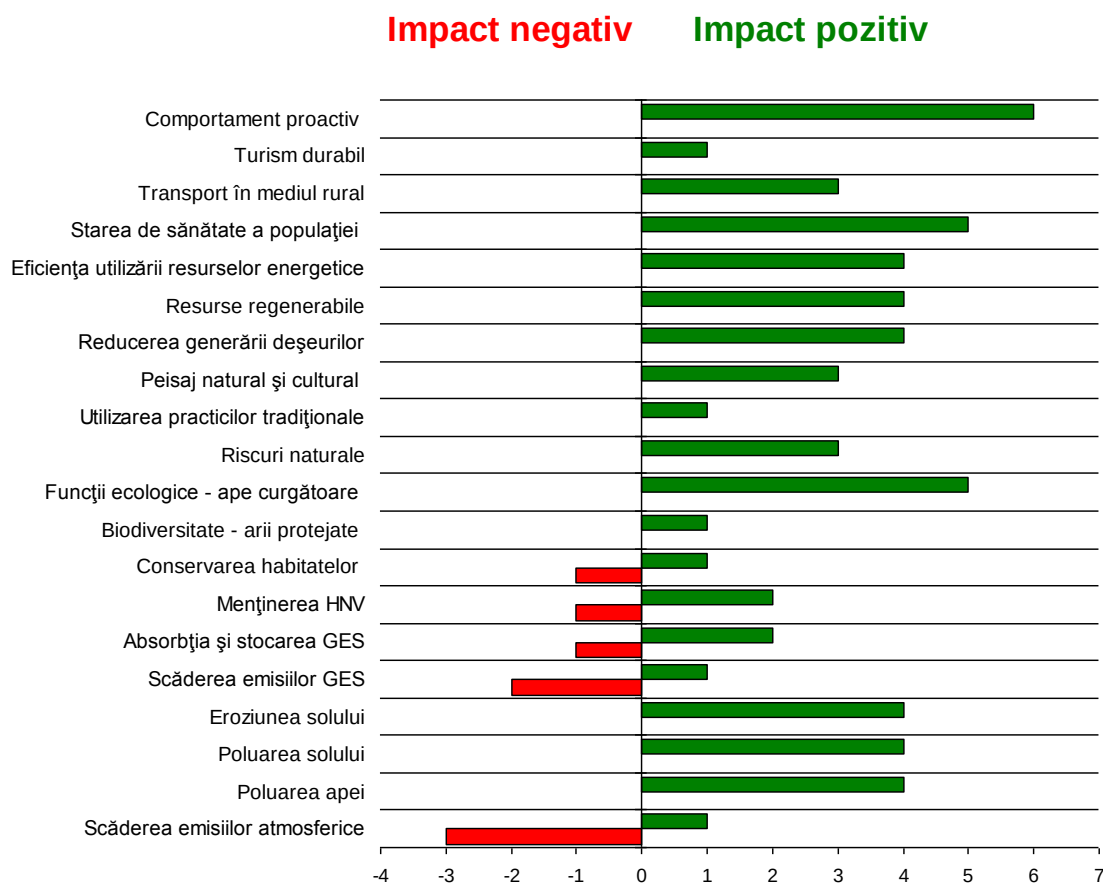
Denumirea axei 1: Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier

Atingerea obiectivelor relevante de mediu: Activitățile desfășurate în cadrul obiectivelor specifice propuse aici au impact asupra tuturor obiectivelor de mediu selectate. Contribuția cea mai importantă a axei 1 este la „îmbunătățirea comportamentului proactiv”. Secundar, axa nr.1 va contribui la „îmbunătățirea stării de sănătate a populației” și la „menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare”.

Impactul Axei 1 asupra mediului: Impactul este preponderent pozitiv. Efectele negative se manifestă în principal asupra atmosferei dar sunt caracterizate de o dinamică spațio-temporală redusă. În același timp, există premisele ca impactul asupra atmosferei pe termen lung să fie unul pozitiv (îmbunătățirea condițiilor de trafic în mediul rural, utilizarea unor echipamente mai performante cu nivele de emisii mai reduse).

Evaluarea detaliată a impactului obiectivelor specifice ale axei nr.1 este prezentată în tabelele 8-1, 8-2, 8-3, 8-4, 8-5 și 8-6 iar o reprezentare grafică a impactului cumulat al axei 1 asupra obiectivelor relevante de mediu se găsește în figura 8-6.

Figura nr. 0-6 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea axei nr. 1.

Tabel nr. 0-2 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.1 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.1 - Sprijinirea fermierilor și persoanelor care își desfășoară activitatea în sectoarele agroalimentar și silvicultură pentru îmbunătățirea capitalului uman prin sprijinirea acestora în vederea adaptării la noul context Măsuri incluse: 111 + 114.		
Alocări financiare: Total măsură = 277.711.838,0 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0%; Cheltuieli indirecte de mediu = 35,7%; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 4,2%.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
Scăderea emisiilor poluante	1	Considerație generală: Prin activitățile de formare profesională se

		urmărește promovarea și respectarea standardelor de calitate și a condițiilor de mediu dar și pregătirea tehnică a beneficiarilor, înțelegând prin aceasta încurajarea re tehnologizării activităților economice și promovarea inovațiilor. Aceste activități vor avea un impact pozitiv indirect asupra scăderii emisiilor poluante, a îmbunătățirii comportamentului beneficiarilor programului în raport cu mediul înconjurător și a creșterii capacității de atragere și utilizare a fondurilor în mediul rural. Deși numărul beneficiarilor este de numai cca 200.000, apreciem că aceștia reprezintă segmentul cel mai activ în mediul rural care poate aduce valoare adăugată prin inițiativă (capacitate de a pune în aplicare informațiile dobândite) și putere de exemplu (diseminarea informațiilor dobândite).
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	1	Trebuie menționat de asemenea că activitățile de formare profesională dar și cele de informare vor include și tematica folosirii fertilizanților și a amendamentelor în agricultură în conformitate cu standardele UE.
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus) Activitățile de instruire includ și tematica gestionării durabile a terenurilor.
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)

<i>Încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>		
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	1	Unul din principalele aspecte ce vor fi incluse în activitățile de formare profesională vizează promovarea utilizării energiilor regenerabile.
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus) Măsurile propuse vor contribui la atingerea unor ținte sociale precum: reducerea șomajului în zonele rurale și îmbunătățirea condițiilor de viață.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	1	Considerația generală (vezi mai sus)
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Măsurile propuse în cadrul acestui obiectiv vizează în principal creșterea gradului de conștientizare și implicare a agricultorilor, silvicultorilor și personalului din industria agro-alimentară asupra problemelor de mediu și a soluțiilor pentru reducerea impactului activităților lor și conformarea cu legislația de protecția mediului.

Tabel nr. 0-3 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.2 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.2 - Accelerarea adaptării structurale a agriculturii și încurajarea fermelor de semi-subsistență să intre pe piață. Măsurile incluse: 112 + 113 + 141.		
Alocări financiare: Total măsură = 912.481.752,0 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0%; Cheltuieli indirecte de mediu = 8,7%; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 3,4 %.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor</i>	0	Considerație generală: Acțiunile vizate în cadrul

<i>atmosferice poluante</i>		acestui obiectiv specific se adresează în principal îmbunătățirii managementului exploatațiilor agricole atât din punct de vedere al producției cât și al respectării normelor comunitare. Pe durata desfășurării programului se crează premisele pentru un potențial efect pozitiv prin creșterea dimensiunii exploatațiilor agricole și introducerea de tehnologii performante.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	0	Considerație generală (vezi mai sus). Măsurile propuse nu se adresează direct protecției solului și a apei și nici nu vor avea un impact direct asupra acestor doi factori de mediu.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	0	
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	0	Măsurile vizează adaptarea producției agricole la cerințele pieței dar cu respectarea normelor de protecția mediului.
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	0	Considerația generală (vezi mai sus).
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	0	
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	0	
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	0	
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Există două argumente principale pentru care considerăm că acest set de măsuri va avea un impact pozitiv, pe termen lung asupra acestui obiectiv de mediu: • Creșterea suprafețelor exploatațiilor agricole și îmbunătățirea managementului acestora va duce la o utilizare mai eficientă a terenului și a produșilor de sinteză; • Sprijinul financiar se acordă în vederea respectării cerințelor de protecția mediului și sanitar-veterinare.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	0	Obiectivul analizat nu se adresează acestei probleme de mediu.
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	0	Măsurile propuse aici nu vizează utilizarea practicilor agricole dar vor avea desigur o contribuție importantă la menținerea activităților agricole în mediul rural (vezi instalarea tinerilor fermieri și sprijinul pentru firmele de semi-sbziștență)

<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	0	Această problemă nu este abordată direct în cadrul obiectivului.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	0	Obiectivul nu se adresează direct acestei problematici. Cerința de conformare cu prevederile legislației de protecția mediului include totuși și îmbunătățirea managementului deșeurilor la nivelul exploatațiilor agricole.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	0	Măsurile propuse aici nu contribuie la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	0	
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	0	Există elemente indirecte care ne determină să credem că aceste măsuri vor avea un impact pozitiv asupra stării de sănătate a populației rurale. Efectul este însă unul marginal și vizibil pe termen lung.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	Aceste aspecte nu se regăsesc în măsurile propuse.
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	0	
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Principalii beneficiari ai acestui obiectiv sunt agricultorii. Acordarea sprijinului financiar se face pe baza deținerii sau dobândirii competențelor și calificărilor necesare conformării cu cerințele de protecția mediului și ale practicilor agricole durabile (instruiri).

Tabel nr. 0-4 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.3 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.3 - Modernizarea exploatațiilor agricole.		
Măsuri incluse: 121.		
Alocări financiare:		
Total măsură = 1.348.886.070 din care:		
Cheltuieli directe de mediu = 0 %;		
Cheltuieli indirecte de mediu = 40 %;		
Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 23 %.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	-1	Obiectivul conține o componentă importantă de sprijin pentru realizarea unor construcții, și achiziția de mijloace auto. Atât pe termen scurt cât și pe termen lung, acțiunile desfășurate vor avea un impact negativ asupra țintei de reducere a emisiilor atmosferice poluante. Trebuie menționată totuși și prezența unor elemente cu impact pozitiv. Spre exemplu, se sprijină în egală măsură construcția de

		centrale termice pentru sere dar și reabilitarea celor existente.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	1	Sunt sprijine direct investițiile pentru protecția mediului la nivelul fermelor (asigurarea utilităților în vederea respectării condițiilor de mediu).
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	1	
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	1	
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	0	Această problematică nu este abordată direct în cadrul acestui obiectiv. Măsurile propuse (ex: reabilitarea centralelor termice în sere) vor avea o mică contribuție la atingerea acestui obiectiv.
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	1	În evaluarea impactului pozitiv au fost luate în considerare următoarele aspecte: • Sprijinirea înființării pepinierelor de pomi fructiferi; • Înființarea de plantații de pomi și arbuști fructiferi; • Sprijinirea conversiei și dezvoltării agriculturii ecologice.
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	-1	Măsura cuprinsă în acest obiectiv se adresează menținerii activităților agricole. Am luat în considerare posibilitatea ca în anumite cazuri creșterea competitivității (printr-o utilizare mai bună a factorilor de producție) să exercite o presiune suplimentară asupra caracteristicilor naturale a terenurilor agricole. Sunt propuse lucrări (inclusiv drumuri) care pot avea un impact negativ direct asupra habitatelor naturale.
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	-1	
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	0	Obiectivul nu vizează ariile protejate.
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Investițiile directe în asigurarea utilităților și conformarea cu cerințele legislației de mediu vor avea un efect pozitiv direct asupra reducerii cantităților de nutrienți descărcate în apele de suprafață.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	1	Deși nu are un impact pozitiv semnificativ am luat în considerare pentru această evaluare sprijinul acordat înființării de noi plantații pomicole.
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	0	Obiectivul nu se adresează încurajării practicilor agricole tradiționale.
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor</i>	1	Impactul pozitiv este justificat de: • Sprijinirea investițiilor pentru extinderea plantațiilor de viță de vie și pomi;

<i>degradate</i>		Reabilitarea obiectivelor construite aferente activităților de producție.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	1	Măsura corespunzătoare acestui obiectiv sprijină direct investițiile pentru asigurarea facilităților necesare conformării cu cerințele de protecția mediului, incluzând aici managementul deșeurilor la nivel de fermă.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	1	În cadrul acestui obiectiv sunt sprijinite direct investițiile pentru producerea și utilizarea energiei regenerabile.
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	1	Sunt sprijinite investițiile pentru modernizarea facilităților de asigurare a agentului termic. De asemenea sunt sprijinite direct investițiile pentru producerea și utilizarea de energie regenerabilă.
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	1	Impactul pozitiv direct este justificat în primul rând de sprijinul acordat îmbunătățirii securității condițiilor de lucru ale fermierilor. În mod indirect, măsurile de protecția mediului (investiții în reducerea emisiilor și gestiunea deșeurilor) vor avea un impact pozitiv asupra stării de sănătate a populației rurale.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	1	Obiectivul contribuie direct la îmbunătățirea infrastructurii de transport în mediul rural prin finanțarea construirii și modernizării căilor rutiere interne sau de acces din domeniul agricol.
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	0	Activitățile propuse aici nu se adresează promovării turismului. Investițiile ce se vor desfășura au însă o contribuție indirectă la îmbunătățirea condițiilor rurale ca potențial pentru dezvoltarea activităților agro-turistice.
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Obiectivul sprijină direct conversia și dezvoltarea agriculturii ecologice și agro-mediului.

Tabel nr. 0-5 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.4 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.4- Creșterea adaptării fermelor din punct de vedere economic, fizic și de mediu.		
Măsuri incluse: 125.		
Alocări financiare: Total măsură = 634.769.915 din care: Cheltuieli directe de mediu = 43,0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 0 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 11,6%.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	0	O componentă majoră a acestui obiectiv este reprezentată de finanțarea lucrărilor de construcții

		(infrastructură rutieră, rețele de utilități). Aceste activități se constituie pe perioada execuției lor în surse de emisii atmosferice cu impact local. Pe termen lung însă efectele negative ale execuției lucrărilor vor fi compensate de o reducere a emisiilor datorate îmbunătățirii condițiilor de trafic.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	1	Aprecierea pozitivă este justificată de sprijinirea realizării și modernizării rețelelor de canalizare care vor conduce la un management adecvat al apelor uzate cu reducerea fenomenelor de poluare a solului și apei în mediul rural.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	1	
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	1	Sunt sprijinite în mod direct lucrările de îmbunătățiri funciare. Secundar, un efect pozitiv este dat de sprijinirea comasării terenurilor agricole pentru o exploatare mai eficientă a acestora.
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	0	Obiectivul analizat aici nu se adresează acestor aspecte relevante de mediu. Efectele implementării acțiunilor propuse nu contribuie la creșterea emisiilor de GES.
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	1	Sunt prevăzute acțiuni directe de îmbunătățire a modului de exploatare a terenurilor agricole care să conducă la menținerea HNV a acestora.
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	0	Activitățile sprijinite aici contribuie în egală măsură (pozitiv și negativ) la conservarea habitatelor. Pe de o parte, lucrările de infrastructură pot contribui la fragmentarea habitatelor, în același timp acțiunile de reducere a fărâmișării excesive a terenurilor agricole pot avea un efect pozitiv asupra habitatelor asociate sistemelor ecologice semi-naturale.
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	0	Măsura nu se adresează ariilor protejate.
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Investițiile orientate în scopul extinderii / modernizării rețelelor de canalizare vor avea un impact pozitiv direct asupra apelor curgătoare. Suplimentar, mărirea sistemelor de irigații, reabilitarea și contorizarea acestora vor contribui la o utilizare mai eficientă a apei.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	+1	Contribuția pozitivă directă la acest obiectiv relevant de mediu este datorată sprijinirii lucrărilor de corectare a terenurilor existenți în fondul forestier.
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	0	Obiectivul nu se adresează încurajării utilizării practicilor tradiționale.
<i>Asigurarea protecției</i>	0	Acțiunile propuse nu vizează zonele degradate și

<i>peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>		nu au o contribuție directă la revitalizarea acestora. Apreciem că lucrările sprijinite nu vor avea un impact negativ asupra peisajului natural și cultural.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	0	Obiectivul analizat aici nu se adresează direct acestor probleme. Nu au fost identificate efecte negative potențiale.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	0	
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	0	
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	1	Extinderea și reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare vor avea un impact pozitiv direct asupra stării de sănătate a populației din mediul rural. Sunt sprijinite acțiuni (ex: alimentare cu energie electrică) care să contribuie în mod direct la îmbunătățirea condițiilor de viață și confort din mediul rural.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	+1	Sunt propuse lucrări de infrastructură rutieră asociate exploataților agricole și forestiere.
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	0	Activitățile propuse aici nu se adresează promovării turismului. Investițiile ce se vor desfășura au însă o contribuție indirectă la îmbunătățirea condițiilor rurale ca potențial pentru dezvoltarea activităților agro-turistice.
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Beneficiarii acestui obiectiv vor trebui să înțeleagă și să promoveze acțiuni orientate în scopul: • dezvoltării unui management durabil al exploataților agricole și silvice • gestiunii raționale și gospodăririi resurselor de apă pentru irigații; • viabilizării exploataților agricole prin comasarea terenurilor.

Tabel nr. 0-6 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.5 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.5- Sprijinirea industriei agroalimentare.		
Măsurile incluse: 142 + 123.		
Alocări financiare: Total măsură = 1.269.539.830 din care: Cheltuieli directe de mediu = 42,2 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 0 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 22,8 %.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	-1	Impactul negativ a fost apreciat datorită volumului mare de lucrări de construcție și a achiziției de mijloace auto sprijinite în cadrul acestui obiectiv. Impactul este la scară locală și se va manifesta

		preponderent pe perioada desfășurării lucrărilor.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	1	În cadrul acestui obiectiv sunt sprijinite investițiile în realizarea /reabilitarea /re tehnologizarea
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	1	facilităților asociate utilităților necesare întreprinderilor agricole și forestiere (de interes pentru evaluare sunt rețelele de canalizare și gestiunea deșeurilor). Aceste măsuri vor genera un impact pozitiv direct asupra calității solului și a apei subterane și de suprafață.
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	0	Măsurile propuse aici nu se adresează direct acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	-1	Dacă la nivelul unităților productive există premisele pentru o minimizare a emisiilor de gaze cu efect de seră, la nivel național sprijinul financiar acordat va conduce la o dezvoltare a activităților și implicit la o creștere a emisiilor totale de GES.
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	Obiectivul analizat nu se adresează direct acestor aspecte de mediu
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	0	
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	0	Acțiunile propuse în cadrul acestui obiectiv se adresează în principal zonelor locuite. Nu au fost identificate elemente care să justifice o evaluare negativă a impactului asupra habitatelor naturale. Facem aici precizarea că acest obiectiv include o componentă de îmbunătățire a protecției și bunăstării animalelor.
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	0	Măsurile propuse nu se adresează menținerii biodiversității. Evaluarea efectelor potențiale asupra ariilor protejate trebuie făcută, acolo unde este cazul, la nivel de proiect.
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Rezultatele implementării acestui obiectiv vor include reducerea emisiilor poluante în apă și o mai bună gestionare a deșeurilor cu efect pozitiv direct asupra stării apelor de suprafață.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	0	Obiectivul analizat nu se adresează direct acestor aspecte de mediu
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	0	
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	0	
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	1	În cadrul acestui obiectiv sunt sprijinite direct măsurile de reducere a cantităților de deșeuri generate la nivelul întreprinderilor agricole și forestiere precum și pentru o mai bună gestiune a acestora.

<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	1	Obiectivul sprijină direct investițiile în scopul obținerii de combustibil ecologic din biomasă forestieră.
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	1	Impactul pozitiv este justificat de sprijinul financiar acordat pentru re tehnologizarea și modernizarea întreprinderilor în sensul creșterii eficienței utilizării resurselor energetice.
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	1	Apreciem efectele pozitive la nivel local asupra stării de sănătate a populației, generate de acțiunile propuse (reabilitare / extindere canalizare; o gestiune mai bună a deșeurilor, reducerea emisiilor atmosferice aferente instalațiilor modernizate). În același timp trebuie amintit și un efect global datorat îmbunătățirii calității alimentelor și a siguranței alimentare.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	Măsurile propuse în cadrul acestui obiectiv nu se adresează acestor aspecte de mediu.
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	0	
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Prin condiționarea pregătirii profesionale a beneficiarilor în raport cu acțiunile sprijinite de acest obiectiv se aduce o contribuție pozitivă la stimularea actorilor relevanți din mediul rural la îmbunătățirea comportamentului proactiv în raport cu mediul înconjurător.

Tabel nr. 0-7 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.6 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.6 - Îmbunătățirea și dezvoltarea produselor silvice. Măsurile incluse: 122 + 123.		
Alocări financiare: Total măsură = 1.431.838.956 din care: Cheltuieli directe de mediu = 57,6 %; Cheltuieli indirecte de mediu = %; Cheltuieli de mediu în cadrul obiectivului din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 35,1%.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	-1	Impactul negativ a fost apreciat datorită volumului de lucrări de construcție și a achiziției de mijloace auto sprijinite în cadrul acestui obiectiv. Impactul este la scară locală și se va manifesta preponderent pe perioada desfășurării lucrărilor.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	0	Contribuția obiectivului la aceste două aspecte de mediu este redusă.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	0	
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	+1	Sunt vizate acțiuni directe pentru îmbunătățirea calității solurilor din pădure.

<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	-1	Evaluarea negativă este justificată de: - Nivelul emisiilor aferente perioadei de realizare a investițiilor; - Sprijinirii activităților de exploatare a masei lemnoase. În cazurile în care se propune înlocuirea speciilor de rășinoase cu specii de foioase native se va produce o scădere a gradului de absorbție al GES pe perioade de timp de până la 20 de ani.
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	-1	
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	0	Obiectivul are o contribuție redusă la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	0	Obiectivul are o componentă de impact negativ (datorată creșterii eficienței de exploatare a resurselor forestiere) și una pozitivă (extinderea suprafeței forestiere, reabilitarea pădurilor degradate) asupra habitatelor.
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	0	Obiectivul nu se adresează aspectelor de biodiversitate din ariile protejate (sunt eligibile însă acțiuni în aceste zone dar în conformitate cu planurile de management). Impactul la nivelul acestor zone va trebui evaluat la nivel de proiect.
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	0	Obiectivul nu se adresează direct acestor aspecte iar efectele pozitive au un caracter redus.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	0	
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	0	
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	+1	Prin lucrările de refacere a pădurilor degradate, precum și prin acțiunile de promovare a speciilor arboricole indigene, obiectivul contribuie în mod pozitiv la îmbunătățirea peisajului natural în mediul rural.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	1	Obiectivul sprijină inițiativele legate de reducerea cantităților de deșeuri generate.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	1	Obiectivul se adresează direct obținerii de combustibil ecologic din biomasă forestieră.
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	1	Este sprijinită achiziția de mașini, utilaje, echipamente și instalații noi care permit o utilizare mai eficientă a resurselor energetice.
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	+1	Sunt vizate direct activități de îmbunătățire a siguranței la locul de muncă și a condițiilor de igienă în producție. Un efect pozitiv indirect este dat de creșterea/reabilitarea suprafețelor forestiere prin contribuția la îmbunătățirea calității aerului și

		recreere.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	Obiectivul nu se adresează direct acestui aspect de mediu.
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	0	Obiectivul nu se adresează direct turismului însă o parte din activitățile eligibile pot contribui la sporirea atractivității zonelor forestiere.
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Criteriile de eligibilitate condiționează pregătirea profesională a beneficiarilor și însușirea practicilor forestiere durabile.

Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 2

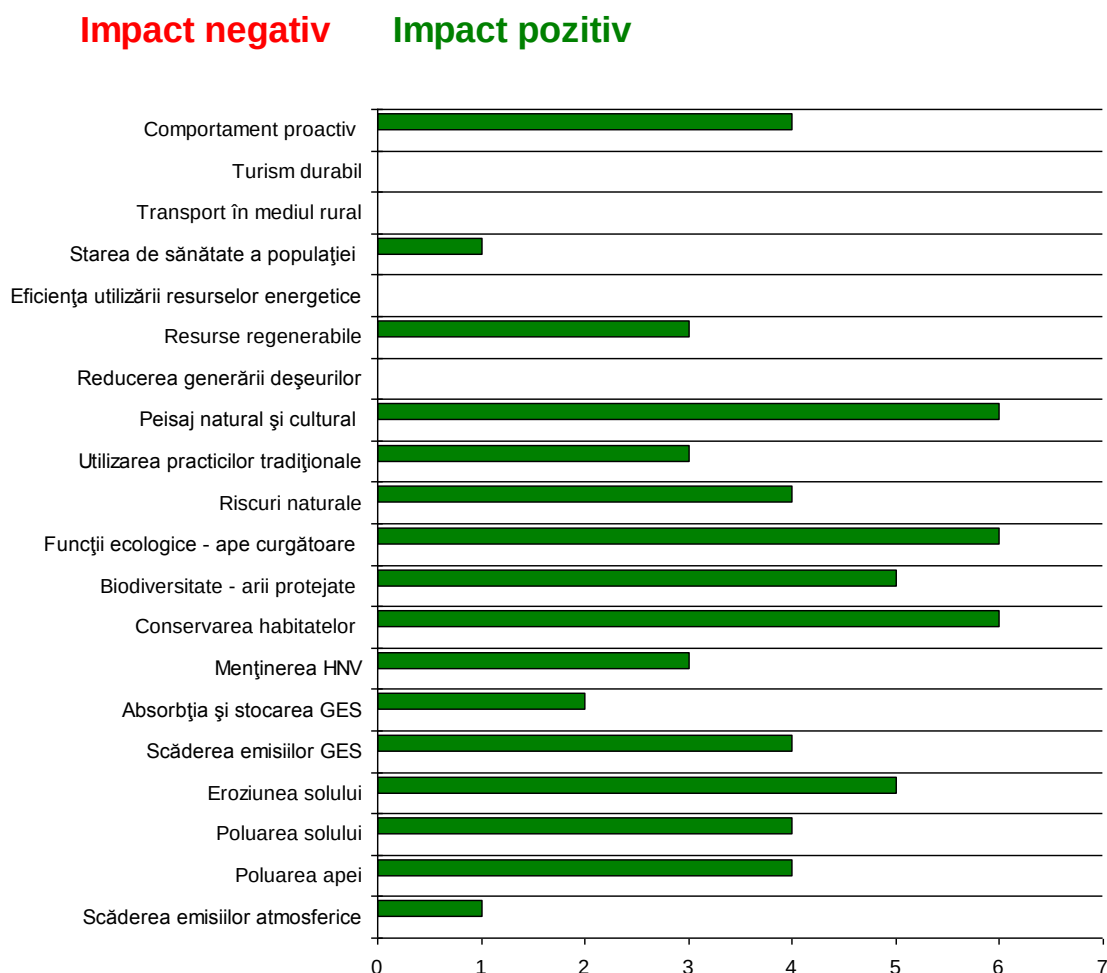
Denumirea axei 2: Îmbunătățirea mediului în spațiul rural (Axa 2)

Atingerea obiectivelor relevante de mediu: Activitățile desfășurate în cadrul obiectivelor specifice propuse aici au impact asupra majorității obiectivelor de mediu selectate. Contribuția cea mai importantă a axei 2 este la „*conservarea habitatelor*”, „*menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare*” și la „*protecția peisajului natural*”. De asemenea, axa nr.2 va aduce contribuții importante la „menținerea biodiversității în cadrul ariilor protejate” și la „*protejarea solului împotriva eroziunii*”.

Impactul Axei 2 asupra mediului: Impactul acestei axe este exclusiv pozitiv. Pentru nici una din măsurile obiectivelor specifice analizate aici nu au putut fi identificate efecte negative potențiale.

Evaluarea detaliată a impactului obiectivelor specifice ale axei nr.2 este prezentată în tabelele 8-7, 8-8, 8-9, 8-10, 8-11 și 8-12 iar o reprezentare grafică a impactului cumulat al axei 1 asupra obiectivelor relevante de mediu se găsește în figura 8-7.

Figura nr. 0-7 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea Axei nr. 2.

Tabel nr. 0-8 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.1 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.1 – Evitarea abandonării terenurilor prin menținerea activităților agricole în zonele defavorizate Măsurile incluse: 211 + 212		
Alocări financiare: Total măsură = 1.375.960.092 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 100 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 2 = 58,2 %.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	0	Măsurile propuse aici nu au impact asupra scăderii emisiilor atmosferice poluante.
<i>Limitarea gradului de poluare</i>	1	Considerație generală: Sprijinul acordat în cadrul

<i>punctiformă și difuză a apei</i>		acestui obiectiv (plăți compensatorii pentru fermele din zonele defavorizate) este menit să:
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	1	• compenseze diferențele față de condițiile naturale din alte zone; • să contracareze procesul de emigrație din spațiul rural; • să diminueze presiune exercitată asupra terenului agricol prin utilizarea de chimicale. Prin acest obiectiv se va asigura o diminuare a presiunii antropice executată asupra terenului agricol prin limitarea utilizării de chimicale. Acest fapt va avea ca efect pozitiv limitarea poluării solului și a apei subterane.
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	1	Obiectivul urmărește asigurarea utilizării continue a terenurilor agricole, având un impact pozitiv asupra protecției solului împotriva fenomenelor erozionale.
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	1	O limitare a utilizării fertilizanților în activitățile agricole din zonele defavorizate va contribui direct la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră.
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	Măsurile propuse nu contribuie la atingerea acestui obiectiv de mediu.
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	1	Obiectivul contribuie în mod pozitiv și direct la conservarea terenurilor agricole cu valoare naturală ridicată prin menținerea utilizării lor permanente și limitarea utilizării produselor de sinteză.
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	1	Obiectivul contribuie direct la menținerea stării de conservare a acelor specii asociate culturilor agricole.
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	0	Măsura în care acest obiectiv va fi aplicat în cadrul ariilor protejate Natura 2000 nu este încă clară. Pentru acestea a fost formulat un obiectiv specific separat (vezi 2.3)
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Scăderea presiunii antropice asupra terenurilor agricole prin compensarea pierderilor de producție va genera un efect pozitiv direct asupra stării apelor de suprafață în special prin limitarea intrărilor de nutrienți.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	0	Măsurile propuse au o contribuție minoră la atingerea acestui obiectiv (o reducere a riscului la incendii).
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	1	Măsurile propuse se adresează în principal acestui obiectiv relevant de mediu. Obiectivul vizează tocmai menținerea activităților agricole și promovarea sistemelor agricole durabile.
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural</i>	1	Obiectivul va contribui direct la oprirea procesului de abandonare a terenurilor agricole și astfel la

<i>prin revitalizarea zonelor degradate</i>		protejarea și îmbunătățirea peisajului natural și cultural.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	0	Obiectivul nu se adresează acestor aspecte de mediu.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	0	
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	0	
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	0	Măsurile propuse aici nu se adresează direct îmbunătățirii stării de sănătate a populației rurale. Trebuie menționat totuși că măsura contribuie la menținerea viabilității comunităților rurale.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	Măsurile propuse aici nu contribuie la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	0	Obiectivul contribuie la promovarea sistemelor agricole durabile fără însă a ținti și fără a avea un efect direct asupra agro-turismului.
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Beneficiarii plăților compensatorii își vor însuși criteriile necesare menținerii acestor terenuri în bune condiții agricole și de mediu. Măsurile pot genera valoare adăugată în privința comportamentului prietenos față de natură prin înțelegerea importantei protejării sistemelor agricole nu numai ca suport al populațiilor umane ci și ca suport al vieții în general.

Tabel nr. 0-9 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.2 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.2 - Introducerea sau continuarea aplicării metodelor agricole de producție compatibile cu protecția și îmbunătățirea stării biodiversității, solului, apei și calității aerului. Măsuri incluse: 214.		
Alocări financiare: Total măsură = 16.052.868 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 100 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 2 = 0,7 %.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	0	Activitățile propuse în cadrul acestui obiectiv nu vor contribui la scăderea emisiilor atmosferice poluante.
<i>Limitarea gradului de poluare</i>	1	Obiectivul va contribui direct, în mod pozitiv la

<i>punctiformă și difuză a apei</i>		reducerea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei prin sprijinirea unor activități directe de limitare a fertilizării terenurilor agricole.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	1	
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	1	În cadrul acestui obiectiv sunt prevăzute acțiuni directe pentru protecția solului prin înființarea culturilor verzi și transformarea terenurilor agricole în pajiști.
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	1	Contribuția pozitivă la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră este justificată prin acțiunile de limitare a utilizării fertilizanților.
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	Nu sunt prevăzute acțiuni care să se adreseze acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	1	Obiectivul va contribui la creșterea suprafețelor cu valoare naturală ridicată prin sprijinirea gospodăririi extensive a pajiștilor montane și a celor din afara zonei montane, prin limitarea fertilizării și prin conversia culturilor agricole la agricultură ecologică.
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	1	Pajiștile reprezintă sisteme ecologice valoroase caracterizate de un grad ridicat de biodiversitate. Activitățile propuse în cadrul acestui obiectiv vor avea ca efect menținerea și sporirea diversității biologice și ca urmare și a productivității ecologice pe aceste suprafețe. De altfel obiectivul include o sub-măsură (aplicabilă din 2010) care vizează direct protejarea habitatelor naturale și a speciilor sălbatice (tot prin mecanismul plăților compensatorii).
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	1	Obiectivul este aplicabil și în siturile Natura 2000 (cu respectarea condițiilor specifice) putând avea o contribuție pozitivă importantă la sprijinirea obiectivelor de management din aceste zone.
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Limitarea utilizării fertilizanților, crearea de benzi înierbate în zonele ripariene, culturile verzi, transformarea terenului arabil în pajiști și gospodărirea extensivă a pajiștilor vor avea un impact pozitiv asupra menținerii și îmbunătățirii funcțiilor ecologice a apelor curgătoare.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	1	
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	1	Obiectivul va avea un impact pozitiv asupra menținerii activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea directă a utilizării practicilor tradiționale.
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	1	În cadrul acestui obiectiv se acordă sprijin direct pentru activități de conservare a peisajului rural tradițional. De asemenea, celelalte activități sprijinite vor contribui la diminuarea abandonului terenurilor agricole.
	0	Activitățile propuse aici nu se adresează acestui

<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>		obiectiv relevant de mediu.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	1	În cadrul obiectivului sunt sprijinite direct activități de producție a energiei regenerabile (din biomasă vegetală).
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	0	Activitățile sprijinite aici nu contribuie la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	1	Contribuția pozitivă la îmbunătățirea stării de sănătate a populației este apreciată pe baza sprijinului acordat reducerii utilizării fertilizanților. Aceasta va avea ca urmare o diminuare a concentrațiilor de azot din apa subterană, încă principala sursă de alimentare cu apă în mediul rural.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	Activitățile propuse aici nu contribuie la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	0	Obiectivul analizat nu se adresează dezvoltării turismului în mediul rural. El va contribui însă, într-un mod indirect, la dezvoltarea potențialului turistic al mediului rural.
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Principala componentă a obiectivului se adresează conversiei și menținerii agriculturii ecologice certificate. În complementaritate și cu alte măsuri propuse în cadrul programului (instruiri și cursuri de specialitate), acest lucru se va realiza prin însușirea de către beneficiarii măsurii cel puțin a codului bunelor practici agricole și de mediu iar acolo unde este cazul a cerințelor privitoare la agricultura ecologică.

Tabel nr. 0-10 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.3 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.3 -Sprijinirea fermierilor prin compensarea dezavantajelor specifice rezultate din implementarea rețelei Natura 2000, pe baza obligațiilor ce revin din directivele pentru protecția păsărilor și a habitatelor. Măsuri incluse: 213.		
Alocări financiare: Total măsură = 671.927.178 din care: Cheltuieli directe de mediu = 100 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 0 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 2 = 28,4%.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	0	Obiectivul specific propus nu are o contribuție directă la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Limitarea gradului de poluare</i>	1	Prin măsura propusă (de compensare a pierderilor

<i>punctiformă și difuză a apei</i>		datorată desfășurării de activități agricole în interiorul siturilor Natura 2000) se va realiza o reducere (în unele cazuri, în funcție de planul de management al sitului în cauză, o eliminare) a utilizării chimicalelor. Acest lucru va determina o limitare a gradului de poluare punctiformă și difuză a solului și apei subterane. Măsura va avea un efect pozitiv direct în principal în zonele identificate ca sensibile din punct de vedere al poluării cu nitrați.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	1	
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	0	Obiectivul nu se adresează acestei problematice.
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	1	O limitare a utilizării fertilizanților în agricultură va contribui direct la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră.
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	Măsura propusă nu contribuie la atingerea acestui obiectiv de mediu.
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	1	Acțiunile propuse aici vor contribui direct, acolo unde managementul ariei va permite acest lucru, la menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole prin promovarea agriculturii durabile.
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	1	Scopul acestui obiectiv este tocmai acela de a proteja habitatele naturale în interiorul siturilor Natura 2000. Modalitatea de sprijin aleasă nu vizează derularea de măsuri propriu-zise de conservare dar va permite reducerea presiunii antropice asupra habitatelor naturale valoroase.
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	1	
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Limitarea utilizării fertilizanților și a altor produse chimice pe terenurile agricole vizate va contribui direct la reducerea proceselor de eutrofizare din apele de suprafață cu impact pozitiv asupra menținerii funcțiilor ecologice ale acestora.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	0	Măsura propusă nu contribuie la atingerea acestui obiectiv de mediu.
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	1	Acolo unde managementul ariei protejate în cauză va permite acest lucru, se va putea asigura menținerea activităților agricole cu promovarea practicilor de agricultură durabilă.
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	1	Obiectivul analizat nu vizează direct revitalizarea zonelor degradate. Va contribui însă în mod pozitiv la armonizarea peisajului natural cu cel semi-natural prin utilizarea agriculturii durabile.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	0	Obiectivul nu se adresează acestor obiective relevante de mediu.

Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	0	
Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice	0	
Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural	0	Măsura propusă aici nu se adresează direct îmbunătățirii stării de sănătate a populației rurale. Menționăm totuși că măsura contribuie direct la menținerea viabilității comunităților rurale ca părți integrante ale siturilor protejate.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	Nu sunt prevăzute acțiuni în sprijinul acestui obiectiv relevant de mediu.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	Obiectivul nu vizează direct încurajarea agro-turismului. În anumite situații această practică ar putea fi incompatibilă cu managementul sitului protejat.
Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Acest obiectiv va permite înțelegerea, de către comunitățile umane rezidente în interiorul siturilor protejate a importanței conservării patrimoniului natural și a practicilor durabile necesare protejării acestuia.

Tabel nr. 0-11 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.4 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.4 - Extinderea suprafețelor forestiere pe terenurile agricole pentru a contribui la reducerea eroziunii solului, la prevenirea inundațiilor și pentru sprijinirea luptei împotriva schimbărilor climatice. Măsuri incluse: 221.		
Alocări financiare: Total măsură = 183.461.346 din care: Cheltuieli directe de mediu = 100 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 0 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 7,8 %.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	0	Măsura propusă nu va contribui la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu. În același timp, nu există argumente pentru identificarea unui impact negativ asociat implementării acestei măsuri.
Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei	0	Obiectivul analizat nu se contribuie la atingerea acestor două obiective relevante de mediu.
Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului	0	
Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice	1	Instalarea pădurilor pe terenurile agricole va conduce în mod direct la o mai bună protecție a solului față de fenomenele erozionale.
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	0	Activitățile propuse aici nu contribuie la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră.
Creșterea gradului de	1	Creșterea suprafeței împădurite (cca 38.500 ha) va

<i>absorbție și stocare al GES</i>		avea un impact pozitiv direct asupra creșterii gradului de absorbție și stocare al gazelor cu efect de seră.
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	0	Obiectivul analizat nu contribuie la atingerea acestui aspect.
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	1	La nivel general de analiză, trebuie spus că această măsură vizează înlocuirea unui sistem ecologic semi-natural caracterizat de o anumită compoziție și structură specifică cu un alt sistem ecologic cu o biodiversitate diferită. Pe termen scurt această schimbare va avea un efect negativ prin distrugerea habitatelor unor specii dependente de culturile agricole. Pe termen lung, instalarea pădurii va avea un efect pozitiv datorită structurii și compoziției mai sofisticate a pădurii. Subliniem că aceste proiecte trebuie supuse evaluării de impact pentru a se identifica prezența / absența speciilor de interes precum și efectele modificărilor propuse.
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	1	În cadrul acestui obiectiv se acordă sprijin și pentru acțiuni desfășurate în situri Natura 2000. Ca apreciere generală, înființarea pădurilor pe terenuri agricole va contribui direct la menținerea / sporirea diversității biologice în cadrul acestor arii, fie direct prin aportul de habitat fie prin rolul de coridor pentru dispersia biodiversității. Și aici însă acțiunile trebuie precedate obligatoriu de o evaluare riguroasă a impactului asupra mediului pentru fiecare proiect propus / sit / beneficiar.
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Creșterea suprafeței împădurite (chiar dacă pe suprafețe relativ mici) va contribui în mod pozitiv la îmbunătățirea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare. Acest lucru se realizează atât prin funcția de reglator hidrologic al pădurii cât și prin aportul de materie organică particulată necesar susținerii și dezvoltării lanțurilor trofice acvatice cu origine în detritus.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	1	Creșterea suprafețelor împădurite va avea un efect pozitiv direct asupra diminuării fenomenelor catastrofice precum inundații și alunecări de teren. De asemenea, obiectivul sprijină financiar realizarea măsurilor de protecție împotriva incendiilor forestiere.
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	0	Activitățile sprijinite aici nu se adresează acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	1	Trebuie subliniat faptul că terenurile agricole vizate pentru împăduriri sunt cele aprox.7 mil.ha cu fertilitate scăzută. Împădurirea în aceste zone va genera un impact pozitiv asupra peisajului natural

		și va contribui direct la creșterea productivității ecologice a acestor terenuri.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	0	Acțiunile propuse aici nu se adresează acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	1	Una din cele trei rațiuni pentru care se acordă acest sprijin (alături de rolul de protecție și de cel de conservare a biodiversității) este aceea de furnizare de lemn în scopuri bioenergetice (combustibil regenerabil).
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	0	Acțiunile propuse aici nu se adresează acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	0	Acțiunile propuse în cadrul acestui obiectiv nu vizează în mod direct îmbunătățirea stării de sănătate a populației.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	În cadrul acestui obiectiv nu sunt sprijinite lucrări de modernizare a infrastructurii de transport rurale.
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	0	Măsura nu sprijină dezvoltarea turismului dar contribuie indirect la dezvoltarea potențialului turistic al zonelor rurale.
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	0	Măsura solicită în mai mică măsură îmbunătățirea comportamentului proactiv al beneficiarilor fiind mai degrabă o decizie economică mai avantajoasă decât menținerea activităților agricole pe un teren slab productiv.

Tabel nr. 0-12 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.5 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.5 - Extinderea suprafețelor forestiere pe terenurile non-agricole pentru a contribui la reducerea eroziunii solului, la prevenirea inundațiilor și pentru sprijinirea luptei împotriva schimbărilor climatice Măsuri incluse: 223.		
Alocări financiare: Total măsură = 100.903.740 din care: Cheltuieli directe de mediu = 100 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 0 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 4,3 %.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	0	Activitățile sprijinite în cadrul acestui obiectiv nu contribuie determinant la creșterea sau scăderea emisiilor atmosferice.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	0	Măsura propusă aici sprijină, prin intermediul plăților compensatorii, instalarea pădurilor pe terenurile non-agricole, fără a contribui însă la limitarea emisiilor în sol și mediul acvatic.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	0	

		Implementarea măsurii nu va genera surse de poluare a acestor doi factori de mediu.
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	1	Prin acest obiectiv sunt sprijinite în principal terenurile abandonate. Acoperirea acestora cu pădure va conduce la o mai bună protecție a solului împotriva fenomenelor erozionale.
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	0	Acțiunile sprijinite aici nu pot contribui la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	1	Creșterea suprafeței forestiere (cca 27.000 ha în cadrul acestui obiectiv) va contribui direct la creșterea gradului de absorbție și stocare al GES.
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	0	Activitățile propuse nu contribui la atingerea acestui obiectiv de mediu, în înțelesul în care acesta din urmă a fost formulat. Trebuie precizat că principalul rezultat al acestui obiectiv, din punct de vedere ecologic, este creșterea productivității ecologice a terenului în cauză.
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	1	Pe termen lung, împădurirea terenurilor non-agricole are un efect pozitiv prin creșterea diversității biologice. <i>Vezi și comentariul făcut pentru obiectivul 2.4.</i>
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	1	Măsura poate fi deosebit de benefică pentru siturile Natura 2000 în sensul sprijinirii refacerii terenurilor degradate conținute în interiorul acestora cu transformarea lor în coridoare sau zone tampon de protecție a elementelor naturale valoroase. Trebuie subliniat însă că aceste proiecte trebuie evaluate din punct de vedere al impactului asupra habitatelor și speciilor de interes din ariile protejate și trebuie să fie în acord cu cerințele planurilor de management.
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Măsura are o contribuție directă (deși pe o suprafață relativ mică) la menținerea și îmbunătățirea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare în principal prin mecanismele de reglare a regimului hidric și tamponare al bilanțului de nutrienți.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	1	Apreciem impactul pozitiv prin rolul pe care îl vor avea aceste suprafețe împădurite în prevenirea, diminuarea și tamponarea efectelor negative a fenomenelor naturale precum inundațiile și alunecările de teren. Trebuie de asemenea subliniat că în cadrul măsurii 223 se vor sprijini investițiile pentru asigurarea protecției împotriva incendiilor forestiere.
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	0	Nu este ținut acest obiectiv relevant de mediu.

<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	1	Activitățile sprijinite aici contribuie direct la refacerea zonelor degradate prin împădurirea lor. Efectul pozitiv asupra peisajului se va resimți la o scară spațială mult mai mare decât cea vizată pentru împăduriri.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	0	Măsura promovată în cadrul acestui obiectiv nu contribuie la reducerea/ colectarea / valorificarea deșeurilor.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	1	Este încurajată înființarea de suprafețe forestiere ce vor putea fi exploatate ca resursă bioenergetică (lemn de foc).
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	0	Măsura nu contribuie direct la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	0	Activitățile sprijinite aici nu contribuie direct la îmbunătățirea stării de sănătate a populației rurale.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	Nu sunt sprijinite investițiile pentru modernizarea infrastructurii de transport.
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	0	Obiectivul nu contribuie direct la promovarea turismului. Reabilitarea terenurilor degradate va reprezenta însă o contribuție importantă la dezvoltarea potențialului turistic al zonelor rurale.
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	0	Obiectivul contribuie într-o măsură redusă la promovarea comportamentului prietenos față de mediul înconjurător (în anumite situații, proprietarul de teren trebuie doar să-și dea acordul pentru desfășurarea proiectului).

Tabel nr. 0-13 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.6 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.6 - Sprijinirea proprietarilor de terenuri forestiere prin compensarea dezavantajelor specifice rezultate din implementarea rețelei Natura 2000, pe baza obligațiilor ce revin din directivele Păsări și Habitate. Măsuri incluse: 224.		
Alocări financiare: Total măsură = 16.052.868 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 100 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 0,7 %.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	1	Considerație generală: La această dată nu a fost finalizat procesul de desemnare a siturilor din rețeaua Natura 2000. De asemenea, nu există planuri de management și nu se cunosc restricțiile impuse pentru conservarea biodiversității în aceste situri. Ca urmare, pentru măsura conținută de acest obiectiv nu au fost încă
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	1	
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	1	

		adoptate criteriile de selecție, volumul sprijinului financiar și tipurile de acțiuni eligibile. Considerăm însă că, prin compensarea pierderilor datorate restricțiilor de utilizare a pădurilor din aceste situri, se va permite reducerea / eliminarea acelor activități care sunt incompatibile cu cerințele de management ale siturilor respective. Fără a face aici o identificare a surselor potențiale, apreciem că obiectivul propus este în măsură să contribuie la reducerea emisiilor de poluanți în aer, apă și sol ca urmare a diminuării / eliminării activităților antropice din pădurile aluate în situri Natura 2000.
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	1	Menținerea unui management durabil al acestor zone împădurite contribuie în mod pozitiv la protecția solului împotriva proceselor de eroziune.
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	0	Acest obiectiv de mediu nu este atins de activitățile propuse.
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	Măsura vizează menținere și nu extinderea suprafețelor forestiere. Impactul asupra acestui obiectiv relevant de mediu este nesemnificativ.
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	0	Activitățile propuse nu se adresează acestui obiectiv de mediu.
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	1	Obiectivul vizează direct asigurarea conservării habitatelor și a diversității biologice în siturile Natura 2000. Deși nu se cunosc însă detaliile legate de aplicarea acestei măsuri, apreciem că modalitatea aleasă (plăți compensatorii) prezintă o complementaritate extrem de utilă la măsurile directe de conservare a biodiversității, fiind un instrument eficient de implementare a cerințelor planurilor de management a siturilor Natura 2000.
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	1	
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Menținerea / conservarea componentelor naturale valoroase (în special a pădurilor din rețeaua Natura 2000) are un impact pozitiv direct asupra menținerii / îmbunătățirii funcțiilor ecologice a apelor. Măsura va putea avea efecte vizibile pe termen scurt la nivelul apelor curgătoare de ordin inferior pentru care exploatarea lemnului constituie principala formă de impact.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	1	Protejarea acestor suprafețe de pădure va avea un efect pozitiv asupra menținerii funcțiilor reglatoare, cu rol extrem de important în limitarea efectelor proceselor naturale catastrofice (inundații, alunecări de teren).
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	0	Măsura nu se adresează practicilor tradiționale agricole.
<i>Asigurarea protecției</i>	1	Nu sunt sprijinite în cadrul acestui obiectiv (vezi

<i>peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>		obiectivul 2.5) activități de refacere a zonelor degradate. Apreciem însă că măsura va avea efecte pozitive directe asupra protejării peisajului natural.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	0	Obiectivul specific analizat nu se adresează acestor obiective relevante de mediu.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	0	
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	0	
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	0	Activitățile sprijinite aici nu contribuie direct la îmbunătățirea stării de sănătate a populației rurale.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	Obiectivul specific analizat nu se adresează acestor obiective relevante de mediu.
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	0	
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Obiectivul contribuie direct la înțelegerea rolului protejării siturilor Natura 2000 și în mod deosebit a suprafețelor forestiere existente în acestea.

Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 3

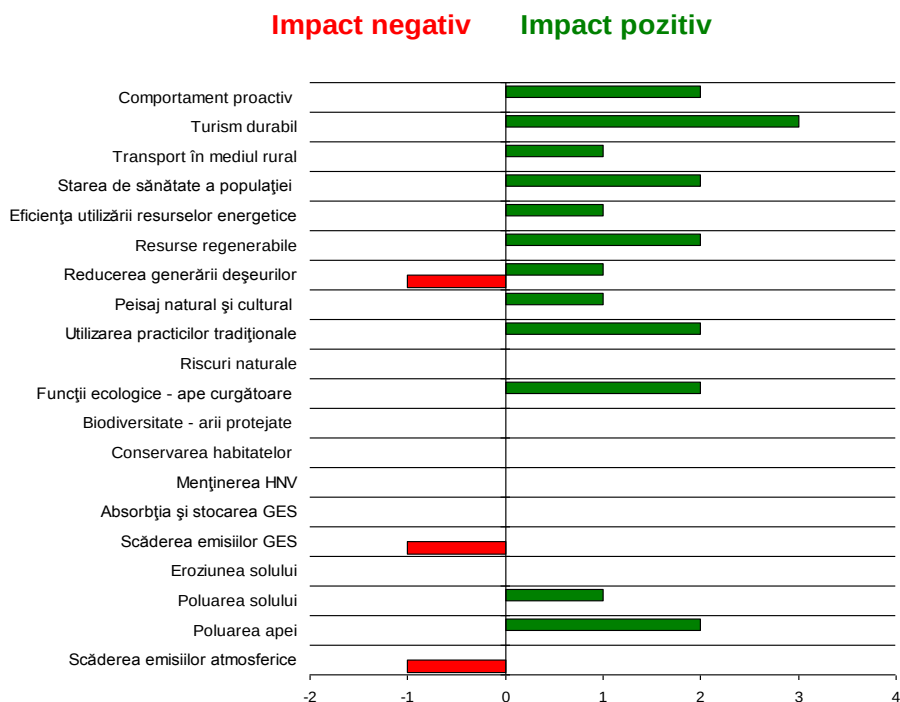
Denumirea axei 3: Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale.

Atingerea obiectivelor relevante de mediu: Activitățile desfășurate în cadrul obiectivelor specifice propuse aici nu au impact asupra tuturor obiectivelor de mediu relevante. Contribuția cea mai importantă a axei 3 este la „dezvoltarea turismului durabil”. Secundar, axa nr.3 va contribui la „îmbunătățirea stării de sănătate a populației”, „îmbunătățirea stării de sănătate a populației”, „facilitarea utilizării resurselor regenerabile”, „utilizarea practicilor tradiționale”, „menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare” și la „reducerea poluării punctiforme și difuze a apei”. Măsurile propuse în cadrul acestei axe nu au o contribuție directă la protejarea biodiversității și nici la creșterea gradului de absorbție și stocare a gazelor cu efect de seră.

Impactul Axei 3 asupra mediului: Impactul generat de implementarea axei 3 este preponderent pozitiv. Efectele pozitive sunt însă mai limitate în comparație cu primele două axe. Avem două situații (în cazul obiectivelor de mediu relevante: „scăderea emisiilor atmosferice” și „scăderea emisiilor GES”) în care au fost înregistrate exclusiv evaluări negative.

Evaluarea detaliată a impactului obiectivelor specifice ale axei nr.3 este prezentată în tabelele 8-13, 8-14, 8-15 și 8-16 iar o reprezentare grafică a impactului cumulat al axei 3 asupra obiectivelor relevante de mediu se găsește în figura 8-8.

Figura nr. 0-8 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea Axei nr. 3.

Tabel nr. 0-14 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.1 (Axa 3)

Obiectiv specific 3.1 - Diversificarea activităților economice non-agricole din cadrul gospodăriilor agricole și încurajarea micilor întreprinzători în spațiul rural. Măsuri incluse: 312.		
Alocări financiare: Total măsură = 1.060.238.816 din care: Cheltuieli directe de mediu = 15 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 30 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 3 = 27,5%.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	-1	Apresiasi negativă a impactului a fost făcută ținând cont de volumul propus de lucrări de construcție, modernizare și extindere. Facem și aici precizarea că acest impact negativ este caracterizat de o scară spațio-temporală redusă.
Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei	1	Prin acest obiectiv se vor putea asigura facilitățile necesare unui management mai bun al apelor uzate la nivelul structurilor agro-turistice și ale micilor ateliere productive.
Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului	0	Activitățile propuse nu se adresează direct acestor obiective relevante de mediu.

<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	0	
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	-1	Chiar în condițiile conformării cu legislația de mediu a fiecărei unități de producție în parte, apreciem că o creștere a volumului de activități economice non-agricole în mediul rural va conduce la o creștere a utilizării resurselor energetice și a emisiilor de gaze cu efect de seră.
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	Activitățile sprijinite aici nu se adresează acestor obiective relevante de mediu.
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	0	
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	0	
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	0	
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Apreciem impactul pozitiv pe baza investițiilor ce urmează a se efectua pentru un management mai bun al apelor uzate și deșeurilor generate de unitățile de producție non-agricole.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	0	Nu se atinge acest obiectiv de mediu.
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	1	Obiectivul vizează direct promovarea utilizării activităților tradiționale (meșteșugărești, de artizanat) în scopul menținerii și dezvoltării comunităților rurale.
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	0	Nu sunt sprijinite acțiuni în vederea atingerii acestui obiectiv de mediu.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	-1	Implementarea obiectivului va duce la creșterea cantităților de deșeuri generate în mediul rural. Gestiunea acestora va trebui să fie conformă cu cerințele legislației. Obiectivul nu sprijină direct acțiuni pentru creșterea gradului de colectare și / sau valorificare a deșeurilor.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	1	În cadrul acestei măsuri se vor acorda finanțări pentru proiecte ce vizează valorificare potențialului de producere a energiei regenerabile.
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	1	
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	1	Obiectivul nu vizează direct îmbunătățirea stării de sănătate a populației însă numeroase acțiuni sprijinite aici vor contribui în mod pozitiv la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu. Este

		vorba în principal de creare de locuri de muncă și crearea de servicii pentru populația rurală.
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	Nu există activități orientate în scopul atingerii acestui obiectiv de mediu.
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	1	Obiectivul contribuie direct la promovarea turismului durabil. Sunt sprijinite în acest sens investițiile în infrastructura turistică rurală și de agrement (cu condiția respectării arhitecturii tradiționale).
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Măsura vizează promovarea activităților non-agricole. Sunt sprijinite însă activitățile tradiționale și promovarea potențialului local. Obiectivul va contribui în mod pozitiv la conștientizarea acestui potențial local și la identificarea oportunităților durabile de valorificare a sa.

Tabel nr. 0-15 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.2 (Axa 3)

Obiectiv specific 3.2 - Crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților și a atracțiilor turistice.		
Măsuri incluse: 313.		
Alocări financiare: Total măsură = 176.228.322 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 45 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 3 = 4,6 %.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	0	Volumul și tipul lucrărilor de construcții sprijinite în cadrul acestui obiectiv nu justifică acordarea unei evaluări negative a impactului.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	0	Considerație generală: Prin acest obiectiv sunt sprijinite investițiile în infrastructura pentru marketingul serviciilor turistice rurale și agrement, de punere în valoare a obiectivelor naturale și de elaborare a studiilor și analizelor cu privire la potențialul turistic al zonelor rurale. În egală măsură nu există premisele apariției unor surse potențiale de impact asupra apei și solului dar nici nu sunt prevăzute măsuri concrete pentru atingerea acestor obiective relevante de mediu.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	0	
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	0	
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	0	
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	0	Obiectivul nu se adresează direct conservării habitatelor. Este însă o măsură de valorificare a potențialului natural prin eco-turism.
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	0	
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor</i>	0	

<i>protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>		putea fi sprijinite activități de valorificare a potențialului turistic al acestor situri.
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	0	Acțiunile propuse aici nu contribuie la menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare.
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	0	Obiectivul nu se adresează acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	0	Acțiunile prevăzute în cadrul acestui obiectiv se adresează activităților non-agricole. Cu toate acestea am reținut faptul că sprijinul este acordat promovării activităților tradiționale (cu potențial turistic).
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	0	Activitățile propuse aici nu se adresează direct acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	0	Obiectivul nu se adresează direct acestei problematice. Remarcăm totuși că necesitatea conformării cu cerințele de protecția mediului vor face ca prin extinderea numărului și tipului de activități turistice să se realizeze și o creștere (în volum și acoperire teritorială) să se realizeze și o creștere a gradului de colectare a deșeurilor.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	0	Activitățile propuse aici nu se adresează direct acestor obiective relevante de mediu.
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	0	
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	0	
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	1	Activitățile propuse se adresează direct acestui obiectiv relevant de mediu. Există 7 tipuri de investiții ce pot fi propuse pentru promovarea turismului în zonele rurale.
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	0	Activitățile propuse aici nu se adresează direct acestui obiectiv relevant de mediu.

Tabel nr. 0-16 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivele specifice 3.3, 3.4 și 3.5 (Axa 3)

Obiectiv specific 3.3 - Crearea și modernizarea infrastructurii rurale; Obiectiv specific 3.4 - Îmbunătățirea calității mediului social, natural și economic în zonele rurale; Obiectiv specific 3.5 - Protejarea patrimoniului cultural rural; Măsuri incluse: 322.
Alocări financiare:

Total măsură = 1.565.508.877 din care:
 Cheltuieli directe de mediu = 50 %;
 Cheltuieli indirecte de mediu = 25 %;
 Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 3 = 67,7 %.

Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	0	Există premisele unui potențial impact negativ datorat volumului mare de lucrări de construcții sprijinit în cadrul acestui obiectiv. Impactul surselor de emisii atmosferice aferente acestor lucrări va fi resimțit la scara spațio-temporală locală a fiecărui proiect în parte. Impactul aferent perioadei de execuție va fi compensat însă în perioada de exploatare a infrastructurii auto printr-o reducere a emisiilor aferente gazelor de eșapament și a emisiilor de particule datorate îmbunătățirii condițiilor de trafic. Am considerat de asemenea și o reducere a emisiilor generate de deșeuri ca urmare a îmbunătățirii managementului acestora.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	1	Obiectivul aduce o contribuție importantă la reducerea poluării punctiforme și difuze a solului și apei subterane prin construcția și modernizarea infrastructurii de apă și canalizare (inclusiv stații de epurare) în localitățile cu mai puțin de 10.000 de locuitori.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	1	
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	0	Nu sunt prevăzute activități pentru protecția solului împotriva eroziunii.
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	0	Măsura nu se adresează atingerii acestui obiectiv relevant de mediu. Contribuția surselor de emisii aferente lucrărilor de construcții a fost cuantificată în cadrul obiectivului „scăderea emisiilor atmosferice poluante”.
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	Activitățile propuse nu se adresează direct atingerii acestor obiective relevante de mediu.
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	0	
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	0	
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	0	
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	1	Construcția / modernizarea rețelelor de canalizare va avea un impact pozitiv direct asupra stării ecologice a apelor de suprafață prin reducerea intrărilor de nutrienți și limitarea proceselor de eutrofizare.

<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	0	Obiectivele specifice analizate nu se adresează acestor obiective relevante de mediu.
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	0	
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	1	Măsura prevede sprijin pentru restaurarea, consolidarea și conservarea obiectivelor de patrimoniu din zonele protejate cultural. Este prevăzut de asemenea și sprijin pentru realizarea unor studii privind patrimoniul cultural în vederea valorificării acestuia. Implementarea măsurii va avea un impact pozitiv direct asupra peisajului cultural în mediul rural.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	1	În cadrul măsurii se vor finanța construcția și modernizarea de platforme pentru depozitarea deșeurilor. Se aduce astfel o contribuție directă la creșterea gradului de colectare a deșeurilor în mediul rural.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	1	Măsura propusă prevede dotarea cu echipamente de energie regenerabilă pentru unitățile de interes public.
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	0	Obiectivele specifice analizate nu se adresează acestui obiectiv relevant de mediu.
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	1	Există cel puțin trei argumente majore pentru considerarea impactului pozitiv asupra sănătății umane: • extinderea rețelelor de alimentare cu apă va permite creșterea numărului de persoane din mediul rural care au acces direct la o sursă de apă potabilă; • extinderea rețelelor de canalizare va permite reducerea poluării apelor subterane cu nitrați și astfel diminuarea unui risc major asupra sănătății comunităților rurale; • crearea facilităților de colectare a deșeurilor va permite îndepărtarea locurilor actuale de depozitare din preajma gospodăriilor, managementul deșeurilor în condiții de siguranță pentru sănătatea umană și eliminarea depozitării sălbatice a deșeurilor (factor de risc pentru poluarea apelor de suprafață și pentru sănătatea umană).
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	1	Măsura analizată se adresează direct acestui obiectiv relevant de mediu prin sprijinirea proiectelor de construire și modernizare a drumurilor inter și intra comunale.
<i>Promovarea zonelor rurale</i>	0	Măsura nu se adresează direct promovării

<i>prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>		turismului în mediul rural. Cu toate acestea trebuie subliniat că luările de infrastructură vor avea un efect pozitiv asupra dezvoltării ulterioare a activităților turistice.
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	0	Acest obiectiv de mediu nu este abordat în cadrul măsurii propuse.

Tabel nr. 0-17 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.6 (Axa 3)

Obiectiv specific 3.6 - Dezvoltarea competențelor actorilor locali pentru a stimula organizarea teritoriului.		
Măsuri incluse: 341.		
Alocări financiare: Total măsură = 12.369.453 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 25 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 3 = 0,2 %.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	0	Considerație generală: Activitățile propuse în cadrul acestui obiectiv vizează implementarea strategiilor de dezvoltare locală prin elaborarea de studii teritoriale, acțiuni de informare, pregătirea personalului implicat, organizarea de evenimente și sprijin în implementarea măsurilor Axei 3 (pregătirea de parteneriate public private). Contribuția acestor acțiuni la atingerea obiectivelor relevante de mediu este una redusă și se manifestă indirect. Impactul general asupra mediului este unul nesemnificativ.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	0	
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	0	
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	0	
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	0	
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	0	
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	0	
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	0	
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	0	
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	0	
<i>Menținerea activităților</i>	1	Obiectivul vizează în mod direct perpetuarea și

<i>agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>		dezvoltarea activităților (agricole și non-agricole) în mediul rural prin valorificarea potențialului local și utilizarea practicilor tradiționale.
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	0	Măsura nu se adresează direct acestor obiective relevante de mediu.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	0	
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	0	
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	0	
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	0	
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	1	Obiectivul se adresează direct promovării zonelor rurale precum și sprijinirii parteneriatelor public-private în domeniul turistic. Strategiile locale vor putea identifica modalitățile cele mai eficiente de valorificare a potențialului local în scopul promovării zonelor rurale.
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Obiectivele analizate aici vor contribui la dobândirea de competențe pentru pregătirea și implementarea strategiilor locale de dezvoltare. Includerea aspectelor de durabilitate în cadrul strategiilor locale este o garanție a promovării coerente a acestei abordări în toate acțiunile sprijinite la nivel local.

Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 4

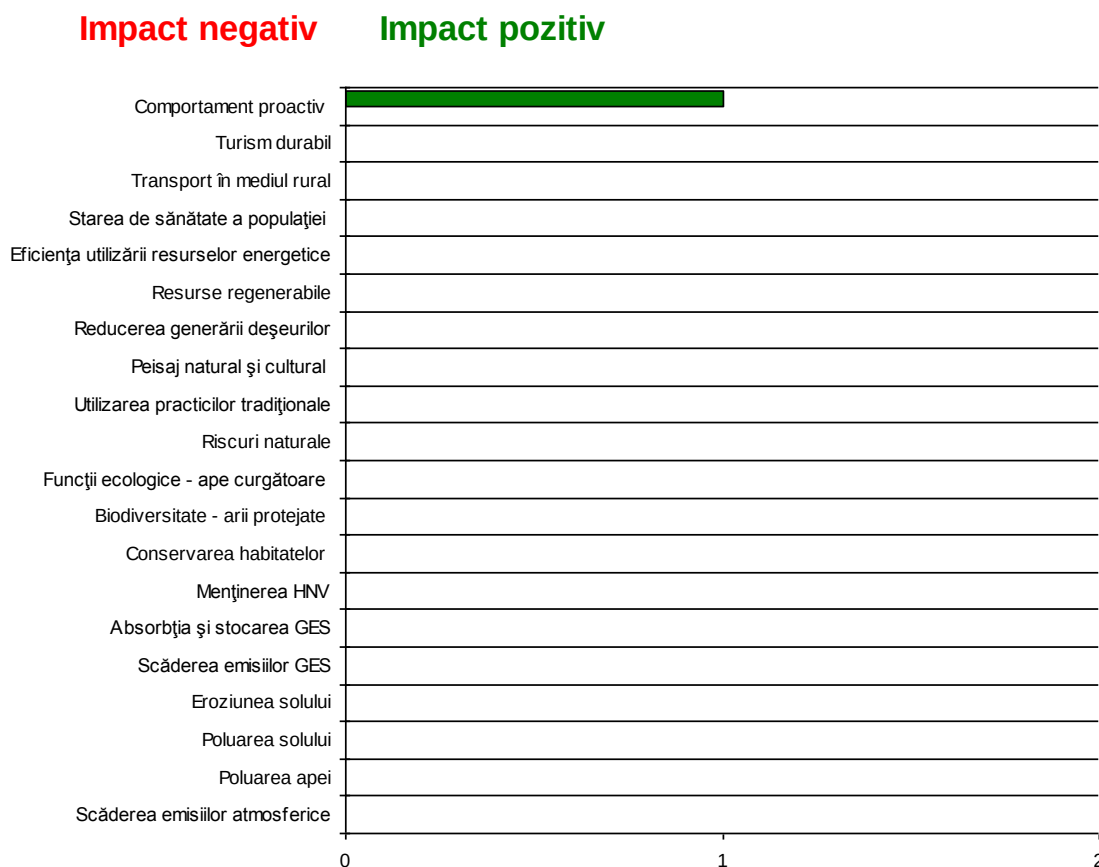
Denumirea axei 4: Demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală

Atingerea obiectivelor relevante de mediu: Activitățile propuse în cadrul axei 4 au o contribuție directă doar la „îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile”.

Impactul Axei 4 asupra mediului: Implementarea Axei 4 nu va avea impact asupra mediului. A fost apreciat un impact pozitiv doar asupra îmbunătățirii comportamentului proactiv. Nu au fost identificate potențiale efecte negative asupra mediului.

Evaluarea impactului obiectivelor specifice ale Axei nr.4 este prezentată în tabelele 8-17, și 8-18 iar o reprezentare grafică a impactului cumulat al Axei 3 asupra obiectivelor relevante de mediu se găsește în figura 8-9.

Figura nr. 0-9 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea Axei nr. 4.

Tabel nr. 0-18 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 4.1 (Axa 4)

Obiectiv specific 4.1 - Implementarea strategiilor de dezvoltare locală, inclusiv a proiectelor de cooperare Măsurile incluse: 411 + 413 + 421.
Alocări financiare: Total măsură = 207.556.667 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 15 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 4 = 79,7 %.
În cadrul acestui obiectiv vor fi sprijinite proiecte pilot (max 100.000 euro) pentru acțiuni eligibile în cadrul Axelor 1 și 3. Evaluarea impactului pentru acestea a fost deja efectuată și este prezentată în tabelele anterioare.

Trebuie adăugat că acest obiectiv va facilita înființarea GAL-urilor (Grupuri de Acțiune Locală) cu un puternic impact asupra coerenței politicilor locale de dezvoltare. Procesul de selecție al GAL-urilor va începe după aprobarea PNDR de către Comisia Europeană.

Tabel nr. 0-19 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 4.2 (Axa 4)

Obiectiv specific 4.2 - Asigurarea implementării strategiilor de dezvoltare locală.		
Măsurile incluse: 431.1 + 431.2		
Alocări financiare:		
Total măsură = 52.891.851 din care:		
Cheltuieli directe de mediu = 0 %;		
Cheltuieli indirecte de mediu = 15 %;		
Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 20,3 %.		
Obiective relevante de mediu	Evaluare	Justificarea notei de evaluare
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	0	Considerație generală: În cadrul acestui obiectiv vor fi sprijinite acțiuni de creștere a capacității de implementare a strategiilor de dezvoltare locală prin: construcție instituțională, asigurarea resurselor umane, financiare și tehnice; instruirea personalului GAL-urilor și implicarea membrilor comunităților rurale în procesul de dezvoltare locală. Acest obiectiv specific nu contribuie la atingerea obiectivelor de mediu relevante. Am identificat un impact direct numai asupra „îmbunătățirii comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile”.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	0	
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	0	
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	0	
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	0	
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	0	
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	0	
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	0	
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	0	
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	0	
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	0	
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	0	
<i>Asigurarea protecției</i>	0	

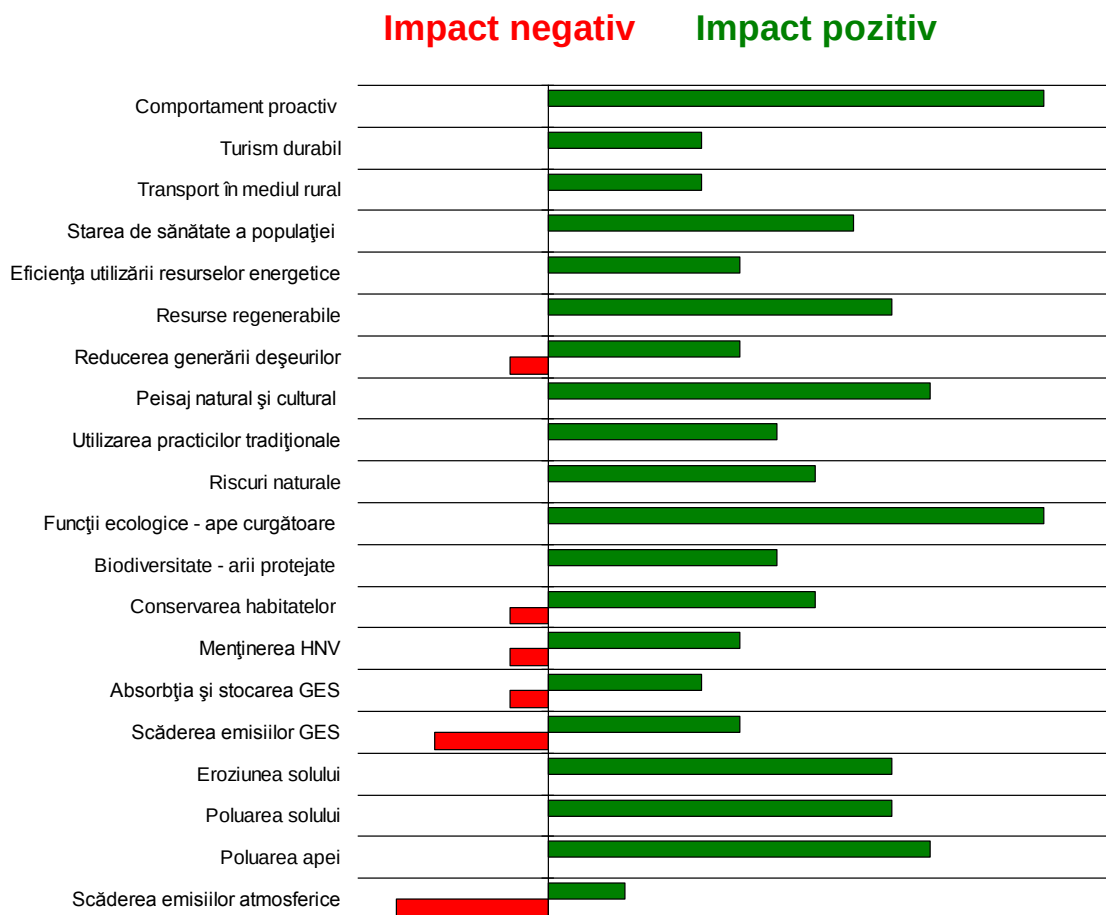
<i>peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>		
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	0	
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	0	
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	0	
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	0	
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	0	
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	0	
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	1	Obiectivul va conduce la identificarea și implicarea actorilor relevanți din mediul rural în realizarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală. Componenta tehnică a rețelei va avea un impact pozitiv asupra procesului de îmbunătățire a comportamentului proactiv prin elaborarea de materiale informative, organizarea de evenimente și acordarea de servicii de consultanță direct către beneficiari.

Evaluarea efectelor de mediu cumulative ale implementării PNDR asupra obiectivelor de mediu relevante

Evaluarea efectelor cumulative de mediu generate de implementarea PNDR s-a realizat prin însumarea notelor de evaluare acordate în cadrul secțiunilor anterioare. Imaginea de ansamblu a impactului generat de PNDR este prezentată în figura 8-10. Observații și concluzii ale acestei evaluări sunt prezentate în tabelul 8-20.

Concluzia acestei evaluări cumulative este aceea că există premisele ca implementarea PNDR să contribuie la atingerea majorității obiectivelor relevante de mediu propuse (vezi capitolul 7). Efectul implementării PNDR este unul majoritar pozitiv.

Figura nr. 0-10 Evaluarea efectelor de mediu cumulative ale implementării PNDR

Tabel nr. 0-20 Evaluarea cumulativă a efectelor implementării PNDR

Obiective relevante de mediu	Evaluarea cumulativă a efectelor	Există premisele atingerii obiectivului ?
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	Acesta este obiectivul relevant de mediu cel mai „afectat” de implementarea programului. Valoarea negativă cumulată a impactului este datorată volumului mare de lucrări de construcții prevăzute (majoritatea de infrastructură) dar și achiziției de utilaje auto. Există două elemente importante cu privire la analiza acestui impact negativ asupra atmosferei: Emisiile generate de aceste lucrări vor avea <u>un caracter local</u> (la nivelul zonei de investiții) și <u>o durată de generare redusă în timp</u> (pe durata realizării	Nu – pe termen scurt (2007 – 2013); Da – pe termen lung (> 2013).

	lucrărilor de construcție); • Aceste emisii atmosferice reprezintă „răul mic necesar” pentru generarea unui efect pozitiv semnificativ asupra calității apelor subterane precum și a solului și apelor de suprafață (datorită construirii / extinderii / reabilitării sistemelor de alimentare cu apă, canalizare și platforme de deșeuri); • Pe termen lung efectul realizării lucrărilor de infrastructură asupra calității aerului ambiental va fi unul pozitiv prin reducerea emisiilor caracteristice gazelor de eșapament și a celor de particule aferente îmbunătățirii condițiilor de trafic.	
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	Implementarea PNDR va avea un efect pozitiv considerabil asupra calității apei subterane și de suprafață. Aceasta se datorează: • Sprijinirii lucrărilor de extindere a rețelelor de canalizare; • Activităților directe sau indirecte de reducere a utilizării fertilizanților în agricultură; • Sprijinului acordat rețehnologizării și dotării unităților de procesare a produselor agricole și silvice.	Da
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	Implementarea PNDR va contribui semnificativ la limitarea gradului de poluare a solurilor din mediul rural. Acest lucru se va realiza prin: • Limitarea utilizării fertilizanților și a pesticidelor în agricultură; • Crearea facilităților pentru o mai bună colectare și depozitare a deșeurilor; • Extinderea rețelelor de canalizare.	Da
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	Apreciem că derularea activităților prevăzute în PNDR va contribui substanțial la limitarea fenomenelor erozionale asupra solului. Avem în vedere în principal: • Sprijinul acordat în vederea utilizării continue a terenurilor agricole; • Lucrările de împădurire a terenurilor agricole și non-agricole; • Înființarea culturilor verzi și a benzilor înierbate (măsura de agro-mediu).	Da
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	Pentru acest obiectiv de mediu a fost cuantificată o componentă importantă cu impact negativ. Beneficiile (impactul pozitiv) al implementării programului sunt mult mai consistente și cu efect pe termen lung.	Nu – pe termen scurt (2007 – 2013); Da – pe termen

		lung (> 2013).
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>	PNDR va aduce o contribuție importantă și la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu prin sprijinul acordat extinderii și refacerii suprafețelor forestiere.	Da
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	Programul va avea un impact pozitiv asupra menținerii valorii naturale a terenurilor agricole prin asigurarea utilizării permanente a acestora și compensarea pierderilor datorate aplicării metodelor agricole de producție compatibile cu protecția mediului.	Da
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	Efectul cumulat al implementării PNDR este unul preponderent pozitiv. Limitarea presiunii antropice, extinderea suprafețelor împădurite, menținerea habitatelor unor specii asociate culturilor agricole reprezintă elemente importante în vederea asigurării stării favorabile de conservare a speciilor sălbatice. Efectul negativ a fost atribuit lucrărilor de infrastructură care pot contribui la extinderea procesului de fragmentare a habitatelor. Acest efect negativ poate fi însă redus prin considerarea acestor aspecte în etapa de proiectare a lucrărilor. Trebuie de asemenea amintit că pentru acest obiectiv discutăm de potențiale efecte pozitive transfrontalieră.	
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	PNDR va constitui un instrument extrem de util pentru managementul ariilor protejate. Avem aici în vedere pe de o parte mecanismele indirecte (plățile compensatorii) dar care pot produce efecte pozitive directe prin limitarea presiunii antropice asupra componentelor naturale, dar și măsurile directe care vizează reîmpăduriri în siturile Natura 2000.	Da
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	Una dintre cele mai importante contribuții pe care le aduce PNDR este la protejarea și menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare. Aceasta se va realiza prin: • Reducerea intrărilor de nutrienți și alți poluanți din agricultură prin limitarea utilizării chimicalelor; • Limitarea intrărilor de ape uzate prin construirea, reabilitarea, extinderea rețelelor de canalizare. • Măsurile de agro-mediu care vor contribui la protejarea și creștere biodiversității în zonele ripariene (malurile cursurilor de apă); • Creșterea suprafețelor împădurite cu rol important în reglarea regimului	

	hidrologic.	
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile naturale</i>	PNDR va contribui la creșterea protecției populației rural față de riscurile naturale atât prin măsuri cu impact asupra regimului hidrologic (ex: extinderea suprafețelor împădurite) cât și prin lucrări de prevenire a producerii acestor fenomene (ex: corectarea torenților în păduri, măsuri de protecție împotriva incendiilor).	Da
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	Două treimi din măsurile prevăzute în PNDR vizează în mod direct sau indirect menținerea activităților agricole în spațiul rural. Este de asemenea încurajată utilizarea practicilor tradiționale ca măsură pentru limitarea impactului antropic asupra terenurilor cu înaltă valoare naturală sau situate în interiorul unor situri propuse pentru rețeaua Natura 2000.	Da
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	Sunt prevăzute măsuri cu impact direct asupra peisajului natural și/sau cultural (împăduriri, utilizarea terenurilor abandonate, amenajarea centrelor istorice ale localităților) dar și cu impact indirect (ex: menținerea utilizării terenurilor agricole).	Da
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	Impactul asupra acestui obiectiv este majoritar pozitiv și se datorează sprijinirii pe de o parte a activităților de rețehnologizare, a investițiilor pentru un management mai bun al gestiunii deșeurilor la nivel de întreprindere dar și al investițiilor în platforme pentru depozitarea deșeurilor.	Da
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	Impactul pozitiv direct este asigurat de sprijinirea înființării / exploatării pădurii ca sursă de bioenergie. În al doilea rând este sprijinită înființarea de culturi pentru biocombustibil.	Da
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	PNDR va avea un impact pozitiv asupra acestui obiectiv de mediu prin: • Investițiile directe în echiparea / rețehnologizarea activităților economice din mediul rural în vederea eficientizării consumului energetic; • Sunt de asemenea prevăzute măsuri pentru stimularea utilizării de surse alternative de energie.	Da
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din mediul rural</i>	Contribuția majoră la îmbunătățirea stării de sănătate a populației se va face prin: • Creșterea gradului de asigurare al accesului la apă potabilă (extinderea rețelelor de alimentare cu apă); • Reducerea gradului de poluare al solului	Da

	și apei subterane prin extinderea rețelelor de canalizare și limitarea utilizării chimicalelor în agricultură; • O sporire a gradului de securitate în muncă pentru agricultori și silvicultori sau angajați ai sectorului de procesare; • O mai bună gestiune a deșeurilor din mediul rural (colectare și depozitare).	
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	Efectul pozitiv asupra acestui obiectiv relevant de mediu este dat de investițiile prevăzute pentru construcția de drumuri inter și intra-comunale precum și pentru achiziția de mijloace auto noi pentru activitățile agricole și cele sociale.	Da
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	PNDR va avea un efect pozitiv asupra dezvoltării turismului durabil. Acest fapt se datorează investițiilor prevăzute pentru sprijinirea activităților turistice precum și cele pentru dezvoltarea potențialului turistic al zonelor rurale și a infrastructurii necesare.	Da
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	Acest obiectiv însumează cele mai multe contribuții pentru un impact pozitiv. Acest fapt se datorează în primul rând componentei importante prevăzute în cadrul programului de sprijinire a activităților de training și informare precum și de formare profesională.	Da

Potențiale efecte semnificative asupra mediului în context transfrontieră

Măsurile propuse în cadrul PNDR au aplicabilitate exclusiv pe teritoriul rural Românesc.

Efectele negative (integral nesemnificative) identificate și analizate în capitolul anterior au o extindere spațială redusă, de cele mai multe ori la nivelul ariei de desfășurare a unui proiect și cu manifestare preponderent pe perioada lucrărilor de execuție.

Există însă premisele ca efectele pozitive ale implementării PNDR să genereze un impact pozitiv cu efect transfrontalier. Avem în vedere aici următoarele situații:

- Reducerea poluării apelor subterane și de suprafață ca urmare a limitării intrărilor de nutrienți și pesticide din activitățile agricole precum și ca urmare a reducerii treptate a cantităților de ape uzate menajere (din gospodării) și tehnologice (în principal din zootehnie) ce sunt emise liber în mediu va avea ca efect o îmbunătățire a condițiilor de calitate a apelor de suprafață. Este imposibil de cuantificat în acest moment efectul transfrontier al acestor modificări pozitive însă există premisele ca el să poată fi resimțit la nivelul teritoriilor unor state riverane Dunărene (Serbia, Bulgaria, Ucraina).
- Îmbunătățirea stării de conservare a populațiilor unor specii migratoare sau cu o distribuție spațială ce depășește granițele teritoriului național. Acest fapt va putea contribui la un „export de biodiversitate” peste granițele țării;

- Sporirea suprafeței forestiere în urma implementării PNDR va avea un efect direct asupra creșterii gradului de absorbție și stocare a gazelor cu efect de seră. Deși nedecelabile, efectele au o contribuție globală.

Facem precizarea însă că nu este cazul aici de efecte semnificative transfrontieră, în înțelesul secțiunii 5 a HG 1076/2004. Ministerul Agriculturii Pădurilor și Dezvoltării Rurale nu are obligația de informa statele învecinate cu privire la efectele de mediu ale implementării PNDR.

Măsurile propuse pentru a preveni, reduce și compensa cât de complet posibil orice efect advers asupra mediului al implementării PNDR

Așa cum a fost prezentat anterior, proiectele specifice de investiții, sprijinite prin PNDR, pot genera (la scară locală și pe durata derulării execuției) un impact negativ asupra mediului înconjurător (vezi capitolul 8). Mai mult decât atât, fiecărui proiect de investiții îi sunt asociate riscuri privind poluarea mediului înconjurător (ex: managementul unor substanțe periculoase pe durata execuției lucrărilor de investiții).

Prevenirea și reducerea efectelor adverse asupra mediului legate de implementarea PNDR se poate face numai prin considerarea evaluării de mediu în toate etapele de pregătire și implementare a proiectelor:

- O principală etapă critică a acestui proces o reprezintă întocmirea **ghidurilor de finanțare**. Acestea trebuie să indice în mod clar importanța considerării aspectelor de protecția mediului în elaborarea proiectelor / propunerilor de finanțare. Aplicații trebuie să înțeleagă încă din această fază că proiectul lor **trebuie să contribuie la protejarea mediului înconjurător** și nu numai la respectarea „cerințelor legislative de protecția mediului”. Această abordare poate avea un efect pozitiv semnificativ asupra modului în care vor fi elaborate propunerile de proiecte. Este util ca încă din această fază viitorii aplicanți să-și însușească această abordare pro-activă și să participe în mod creativ la găsirea unor soluții pentru minimizarea impactului investițiilor propuse (ex: pentru lucrările de infrastructură precum șosele, care traversează sau se învecinează cu zone naturale de importanță, pot fi prevăzute subtraversări destinate menținerii culoarelor de dispersie a faunei locale).
- **Propunerile de proiecte trebuie să fie însoțite de evaluări de impact**. Evaluările de impact se vor întocmi în conformitate cu cerințele legislației naționale în vigoare și vor putea permite identificarea:
 - Efectelor potențiale asupra mediului în aria de proiect;
 - Celor mai bune tehnici și soluții disponibile pentru activitățile propuse;
 - Setului de măsuri necesar prevenirii, reducerii și compensării efectelor negative asupra mediului generat de proiectul în cauză;
 - Setului de măsuri pentru monitorizarea efectelor asupra mediului a implementării proiectelor.

Evaluările de impact sunt deosebit de importante în zonele în care se află situri Natura 2000 dată fiind sensibilitatea acestor areale precum și nivelul redus de informații privind starea acestora și răspunsul la diferite forme de impact.
- Pe parcursul implementării proiectelor **trebuie asigurată derularea programului de monitorizare** cu desfășurarea unor sesiuni intermediare de evaluare. Acestea vor permite identificarea măsurii în care proiectul se conformează cu cerințele ghidurilor de finanțare,

cu previziunile evaluării de mediu și nu în ultimul rând cu cerințele legislației de protecția mediului.

- La finalizarea proiectului de investiții, **beneficiarii vor demara procedura de autorizare din punct de vedere al protecției mediului** în cadrul căreia există posibilitatea suplimentară a identificării eventualelor aspecte de impact și a conformării cu prevederile legislației de mediu.

La nivelul întregului program sunt însă prevăzute numeroase activități de sprijinire a agricultorilor și silvicultorilor pe baza mecanismului „plăților compensatorii”. Pentru aceste activități nu se va putea derula evaluarea de mediu pentru fiecare beneficiar. În această situație este foarte important ca autoritatea de management să deruleze o evaluare a impactului la nivel de măsură (poate fi parte a evaluării intermediare a proiectului) pe baza indicatorilor de monitorizare selectați (vezi și capitolul 12). În situația evidențierii unui efect negativ semnificativ asupra mediului se vor putea lua următoarele măsuri:

- Modificarea criteriilor de eligibilitate pentru viitori aplicanți;
- Modificarea listei de acțiuni / cheltuieli eligibile din cadrul fiecărei măsuri;
- Modificarea formei și mărimii sprijinului financiar.

Expunerea motivelor care au condus la selectarea variantelor alese și descrierea modului în care s-a efectuat evaluarea

În privința modului în care a fost elaborat PNDR și a variantelor luate în considerare trebuie făcute următoarele precizări:

- Programul Național de Dezvoltare Rurală reprezintă un **cadru de desfășurare a viitoarelor proiecte specifice** ce vizează: creșterea competitivității sectoarelor agro-alimentar și forestier, îmbunătățirea mediului și a spațiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole și forestiere, creșterea calității vieții în mediul rural și încurajarea diversificării economiei rurale precum și demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală. PNDR a fost structurat astfel încât **să răspundă nevoilor actuale ale spațiului rural românesc** (vezi PNS), cu respectarea în același timp a cerințelor din Liniile Directoare Strategice ale Comunității Europene.
- Trebuie subliniat faptul că încă de la prima lectură a PNDR se poate identifica faptul că **acest program a fost structurat pe baza unei viziuni durabile**, cu considerarea aspectelor de protecția mediului în cadrul fiecărei axe și a fiecărui obiectiv specific. Altfel spus, nu avem de a face cu mai multe variante de program din care una este mai favorabilă mediului înconjurător. Procesul de elaborare al programului s-a construit în jurul conceptului de dezvoltare durabilă permițând astfel îmbunătățirea permanentă a conținutului măsurilor.
- Procesul de elaborare al PNDR a constatat într-o **remodelare permanentă a măsurilor programului**, de-a lungul perioadei de elaborare, aspectele de mediu fiind unul dintre criteriile de care s-a ținut cont în acest proces.

Alternativele analizate pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală sunt următoarele:

- **Alternativa „0”** – aceea de nerealizare a programului. Analiza acestei alternative se găsește în capitolul 4.3 al prezentei lucrări. Alternativa neimplementării Programului

Național pentru Dezvoltare Rurală este una defavorabilă pentru majoritatea aspectelor relevante de mediu luate în considerare fiind neacceptabilă pentru nevoile și cerințele spațiului rural românesc.

- **Prima variantă a PNDR** versiune elaborată în Octombrie 2006;
- **A doua variantă a PNDR** versiune elaborată în Martie 2007;
- **A treia variantă a PNDR** versiune elaborată în Aprilie 2007.

Între cele trei variante ale PNDR există diferențe atât în modul de structurare a documentului dar și al formulării obiectivelor strategice și a celor specifice. Din punct de vedere al protecției mediului, varianta elaborată în aprilie 2007 conține cele mai multe considerente de mediu, indicând faptul că implementarea acesteia va avea un efect pozitiv superior variantelor anterioare.

În sprijinul afirmațiilor anterioare exemplificăm cu următoarele:

- Varianta PNDR din aprilie 2007 include în cadrul măsurii 214, două noi pachete în cadrul submăsurii de gospodărire extensivă a pajiștilor: pachetul 2.4 „recondiționarea pajiștilor invadate de vegetație lemnoasă” și pachetul 2.5 „conservarea habitatelor de pajiști umede”;
- Spre deosebire de versiunile anterioare, în cadrul măsurii 312, varianta din aprilie 2007 a PNDR, permite pentru acele proiecte care includ investiții de producere a energiei din surse regenerabile, creșterea intensității sprijinului pentru achiziționarea echipamentelor specifice și montajul acestora de până la 70%. De asemenea, în cadrul măsurii 313, pentru acele proiecte de turism care includ și investiții de producere a energiei din surse regenerabile, intensitatea sprijinului pentru achiziționarea echipamentelor specifice și montajul acestora crește până la 70%;
- Măsura 123, în varianta din aprilie 2007 include următoarele elemente suplimentare față de versiunile anterioare, cu un efect pozitiv asupra obiectivelor relevante de mediu:
 - extinderea sprijinului financiar pentru investiții în scopul obținerii de combustibil ecologic din biomasă forestieră;
 - includerea în cadrul cerințelor **cu privire la îmbunătățirea performanței generale a întreprinderilor** a următoarelor prevederi: Reducerea emisiilor poluante și a deșeurilor în scopul protecției mediului și Creșterea producerii și utilizării energiei din surse regenerabile
 - acceptarea investițiilor pentru pentru respectarea standardelor de mediu și pentru producerea de combustibil ecologic.
 - Acordarea a 50% din valoarea eligibilă a investiției și un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 2.000.000 Euro/proiect pentru unitățile din sectoarele lapte și carne, care au programe de restructurare până în 2009 întocmite împreună cu ANSVSA și sunt cuprinse în anexa avizată de DG Sanco .
- De asemenea, trebuie precizat totodată că există și măsuri sau submăsuri care au fost retrase din variantele ulterioare ale PNDR (ex: măsurile 2.2.5, 2.2.6 și 2.2.7) și care vor fi reanalizate pentru a fi introduse ulterior sau la care se va renunța definitiv.

Măsurile avute în vedere pentru monitorizarea efectelor semnificative ale implementării PNDR

PNDR are prevăzut un sistem propriu de monitorizare și evaluare. Acesta este în responsabilitatea Autorității de Management pentru PNDR (Direcția Generală Dezvoltare Rurală din MADR) care

are în structura sa o Direcție de Coordonare, Monitorizare și promovare cu atribuții în elaborarea și gestionarea sistemului de Monitorizare.

Monitorizarea și evaluarea PNDR se va realiza în conformitate cu prevederile Cadrului Comun de Monitorizare și Evaluare (CMEF), elaborat de Comisia Europeană împreună cu Statele Membre. Sistemul de monitorizare va măsura progresul, eficiența și eficacitatea programului în raport cu obiectivele acestuia, pe baza indicatorilor comuni de bază, ai celor financiari, de realizare, de rezultat și de impact.

Din punct de vedere al cerințelor HG nr. 1076/2004, această secțiune trebuie să descrie măsurile pentru monitorizarea efectelor semnificative asupra mediului generate de implementarea PNDR. Așa cum a fost descris însă în capitolul 8 al prezentei lucrări, implementarea PNDR nu va genera efecte semnificative asupra mediului.

Următoarele aspecte au fost considerate în propunerea unui sistem complet și eficient de monitorizare a efectelor asupra mediului generate de implementarea PNDR:

- Un program de monitorizare a efectelor PNDR asupra mediului rural, în ansamblul său și nu doar asupra unor componente, este necesar pentru a putea evalua impactul programului, a preîntâmpina eventuale efecte semnificative și a putea stabili la timp măsuri de reducere a efectelor negative;
- Programul de monitorizare trebuie să fie unul cuprinzător, simplu și eficient care să presupună un consum redus de resurse dar care să permită cunoașterea cât mai exactă a calității mediului în spațiul rural;
- Multe din datele privind calitatea mediului nu pot fi generate / colectate de organismele aflate în subordinea Ministerului Agriculturii fiind necesară implicarea unor actori relevanți cu competențe în acest domeniu, precum: agențiile de protecția mediului (la nivel local, regional și național), AN Apele Române, Institutul Național de Statistică etc;
- O parte din informațiile necesare trebuie să fie oferite de către beneficiarii programului prin intermediul aplicației și al rapoartelor. Autoritatea de management trebuie să solicite și să centralizeze aceste informații acolo unde este cazul (proiecte de investiții).

Sistemul de monitorizare propus se raportează la obiectivele de mediu relevante stabilite în cadrul grupului de lucru SEA. Sistemul de monitorizare va permite astfel nu numai evaluarea impactului implementării PNDR asupra mediului rural dar și a modului în care aceste obiective relevante de mediu sunt atinse. Indicatorii propuși în cadrul acestui raport vor trebui utilizați în mod selectiv, funcție de tipul proiectelor selectate pentru finanțare.

În tabelul nr.12-1 sunt prezentați indicatorii propuși de titularul PNDR alături de indicatorii suplimentari propuși în cadrul evaluării de mediu.

Trebuie ținut cont de faptul că sistemele de monitoring actuale, la nivel național, acoperă deficitar zona rurală. În acest sens o atenție trebuie acordată de către responsabilii din cadrul AM în vederea creării instrumentelor de generare și colectare a datelor relevante (măsurători, date din studii de impact, date nepublicate ale instituțiilor de cercetare etc). În același timp atragem atenția că numeroase date și informații relevante pentru procesul de monitorizare vor fi generate de programe complementare PNDR precum POS MEDIU (ex: informații despre dinamica populațiilor speciilor de interes în siturile Natura 2000).

Tabel nr. 0-1 Indicatori de impact propuși pentru monitorizarea efectelor PNDR asupra mediului.

Obiective relevante de mediu	Indicatori propuși în PNDR	Indicatori suplimentari (SEA)	Descriere	Aplicabilitate
<i>Scăderea emisiilor atmosferice poluante</i>	-	A. Inventarul emisiilor (surse fixe și mobile)	Emisii atmosferice de particule, oxizi de sulf (SOx), oxizi de azot (Nox) și compuși organici volatili (COV).	Pentru proiectele de investiții care implică elaborarea studiilor de impact (sursa de colectare a informațiilor).
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a apei</i>	1. Balanța azotului (kg/ha)	B. Evoluția concentrațiilor de nitrați în apele subterane (fântâni).	Date din rapoartele anuale ale INMHGA pe baza datelor de monitorizare din Rețeaua Hidrogeologică Națională.	La nivelul întregului program.
<i>Limitarea gradului de poluare punctiformă și difuză a solului</i>	2. % SAU aferentă fermelor ecologice	C. Cantități anuale de fertilizanți și pesticide utilizate la ha	Datele pot fi obținute din aplicațiile pentru finanțare (cantitățile aplicate înainte de proiect) și din rapoartele finale (cantitățile aplicate în timpul implementării proiectului).	Pentru proiectele ce vizează activități agricole
<i>Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice</i>	3. Zone cu risc de eroziune a solului	-	-	-
<i>Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră</i>	4. Producția de energie regenerabilă obținută din sectorul forestier (TEP); 5. SAU pentru culturi aferente producției de energie (mii ha); 6. Emisiile de GES provenite din agricultură.	-	-	-
<i>Creșterea gradului de absorbție și stocare al GES</i>				

Obiective relevante de mediu	Indicatori propuși în PNDR	Indicatori suplimentari (SEA)	Descriere	Aplicabilitate
<i>Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole</i>	7. SAU / suprafața națională totală; 8. % din SAU clasificate ca zone defavorizate; 9. % SAU clasificate în zona montană; 10. % SAU pentru pășunatul extensiv; 11. SAU din zonele cu înaltă valoare naturală.	-	-	-
<i>Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)</i>	12. Suprafața forestieră / suprafața națională totală; 13. Creșterea anuală medie a suprafețelor cu păduri și alte zone împădurite (1.000 ha/an); 14. Evoluția populațiilor de păsări specifice terenurilor agricole	-	-	-
<i>Menținerea diversității biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în rețeaua națională sau Natura 2000)</i>	-	D. Dinamica populațiilor speciilor a cărei protecție face obiectul conservării;	Din datele Ministerului Mediului – acolo unde există și la momentul la care sunt disponibile	Pentru acele situri Natura 2000 unde există proiecte.
<i>Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)</i>	Vezi indicatorul 2 mai sus	E. Inventarul emisiilor de poluanți evacuați.	Cantități de poluanți evacuați în canalizare sau în cursuri naturale (pH, materii în suspensie, CCOCr, detergenți, substanțe extractibile).	Pentru proiectele de investiții care implică elaborarea studiilor de impact (sursa de colectare a informațiilor).
<i>Creșterea protecției populației față de riscurile</i>	-	F. Valoarea anuală a pagubelor produse de	Din datele statistice oficiale, pentru zonele	La nivelul întregului program.

Obiective relevante de mediu	Indicatori propuși în PNDR	Indicatori suplimentari (SEA)	Descriere	Aplicabilitate
<i>naturale</i>		inundații (trebuie ținut cont totuși că această valoare este strâns corelată și cu cantitatea anuală medie de precipitații)	acoperite de proiecte.	
<i>Menținerea activităților agricole în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiționale</i>	Vezi indicatorul 3 mai sus.	-	-	-
<i>Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate</i>	-	G. Suprafața de teren abandonat / degradat cultivată; H. Suprafața de teren abandonat / degradat împădurită.	Pentru proiectele care vizează înființarea de culturi agricole și împăduriri.	Aceste date se vor obține din aplicații și rapoartele proiectelor.
<i>Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor</i>	-	I. Cantitatea de deșeuri colectată pe noile platforme construite; J. Suprafața de teren deservită de noile platforme de deșeuri.	Capacitatea de colectare a platformelor. Aria geografică deservită.	Aceste date se vor obține din aplicațiile și rapoartele proiectelor precum și din studiile de impact.
<i>Facilitarea utilizării resurselor regenerabile</i>	Vezi indicatorul 6 mai sus	-	-	-
<i>Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice</i>	-	K. Tipul și cantitatea de energie economisită ca urmare a implementării proiectului.	-	Date din aplicații și rapoartele proiectelor.
<i>Îmbunătățirea stării de sănătate a populației din</i>	-	L. Mortalitatea și morbiditatea în mediul	Date statistice disponibile la nivelul	-

Obiective relevante de mediu	Indicatori propuși în PNDR	Indicatori suplimentari (SEA)	Descriere	Aplicabilitate
<i>mediul rural</i>		rural; M. Dinamica intoxicațiilor cu nitrați în mediul rural și în zonele acoperite de proiecte.	Institutului Național de Statistică și al Ministerului Sănătății.	
<i>Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural</i>	15. Lungimea totală a drumurilor	-	-	-
<i>Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului</i>	16. Infrastructura turistică în mediul rural (nr de paturi)	N. Număr de paturi în pensiuni agro-turistice.	-	Date din aplicații și rapoartele proiectelor
<i>Îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile</i>	-	O. Număr de beneficiari ai programelor de instruire / pregătire profesională în probleme ce privesc mediu înconjurător; P. Număr de beneficiari ai programelor de informare;	-	Date din aplicații și rapoartele proiectelor

Rezumat non-tehnic

Această lucrare reprezintă Raportul de mediu pentru Evaluarea Strategică de Mediu (SEA) a Planului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). Raportul de mediu a fost Întocmit în conformitate cu cerințele Directivei Europene SEA 2001/42/EC precum și cu cele ale Hotărârii de Guvern nr. 1076/2004 care transpune prevederile Directivei mai sus amintite.

Programul Național pentru Dezvoltare Rurală (PNDR) a fost elaborat de către Autoritatea de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală din cadrul Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale din România.

PNDR reprezintă instrumentul de accesare a Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și a fost elaborat pentru perioada 2007 – 2013.

Programul se adresează teritoriului rural românesc (cu o densitate a populației mai mică de 150 loc/km²), respectiv 93,6% din suprafața României căreia îi corespunde 48% din populația totală a țării.

În procesul de elaborare al PNDR au fost implicați numeroși actori publici și privați, organizați în patru grupuri de lucru (pentru fiecare din cele patru axe) formate din experți ai Ministerului Agriculturii, ai altor instituții guvernamentale, ai ONG-urilor și asociațiilor profesionale și ai autorităților regionale.

PNDR a fost elaborat pe baza altor documente strategice naționale precum Planul Național de Dezvoltare pentru 2007 - 2013 (PND), instrument de prioritizare a investițiilor publice pentru dezvoltare prin care România va încerca să recupereze cât mai rapid disparitățile de dezvoltare socio-economică față de țările membre ale Uniunii Europene și a Planului Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013, document care precizează prioritățile și direcțiile dezvoltării rurale în strânsă legătură cu prioritățile comunitare.

Obiectivele generale ale PNDR sunt:

- Creșterea competitivității sectoarelor agro-alimentar și forestier;
- Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole și forestiere;
- Creșterea calității vieții în mediul rural și încurajarea diversificării economiei rurale;
- Demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală.

Sprijinul financiar total pentru cele patru obiective enunțate mai sus este de 11.314.380.441 Euro. Din aceștia cca. 6.526.042.597 (~57%) Euro pot fi considerați ca investiții potențiale de mediu (sume alocate în beneficiul direct sau indirect al mediului înconjurător).

Metodologia de evaluare a impactului asupra mediului generat de implementarea PNDR a presupus parcurgerea mai multor pași. Un prim pas a fost reprezentat de analiza stării actuale a mediului în spațiul rural. În urma acestei analize a fost identificat un set de probleme de mediu relevante pentru care au fost formulate obiective de mediu relevante. Evaluarea de mediu a PNDR a presupus analizarea modului în care programul contribuie la atingerea acestor obiective relevante de mediu. Au fost notate contribuțiile pozitive și negative la atingerea acestor obiective și au fost identificate situațiile în care programul nu aduce contribuții sau aduce contribuții reduse la atingerea obiectivelor mai sus amintite. În final, pe baza însumării notelor acordate, s-a putut realiza o evaluare cumulativă a efectelor PNDR asupra mediului. Rezultatele evaluării indică un efect majoritar pozitiv. Efectele negative au fost înregistrate cu preponderență în zona emisiilor atmosferice. O parte importantă a acestor emisii (poluarea aerului) vor fi generate de lucrările de construcții și vor apărea în perioada realizării acestor lucrări pe o suprafață redusă de teren. Secundar emisii vor apărea și ca urmare a extinderii parcului auto (în principal autoutilaje) și achiziționării de echipamente și utilaje de procesare.

Evaluarea a pus în evidență contribuția diferită a axelor la atingerea obiectivelor de mediu relevante. Astfel:

Axa nr.1 are o contribuție pozitivă importantă la:

- îmbunătățirea comportamentului proactiv al populației;
- îmbunătățirea stării de sănătate a populației;
- menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare.

Axa nr.2 va aduce contribuții importante la:

- conservarea habitatelor speciilor sălbatice;
- menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare;
- protecția peisajului natural;
- menținerea biodiversității în cadrul ariilor protejate;
- protejarea solului împotriva eroziunii.

Axa nr.3 va genera efecte pozitive asupra:

- dezvoltării turismului durabil;
- îmbunătățirii stării de sănătate a populației;
- facilitarea utilizării resurselor regenerabile;
- utilizarea practicilor tradiționale;
- menținerea funcțiilor ecologice ale apelor curgătoare;
- reducerea poluării punctiforme și difuze a apei.

Axa nr.4 va avea o contribuție pozitivă directă exclusiv la îmbunătățirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile.

Implementarea PNDR nu va genera efecte negative cu potențial transfrontier. A fost identificată însă posibilitatea ca anumite efecte pozitive precum îmbunătățirea stării de conservare a habitatelor speciilor sălbatice și menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare să poată genera efecte pozitive pe un teritoriu mai larg, ce depășește limitele graniței naționale a României.

În scopul reducerii potențialelor efecte negative generate de implementarea proiectului a fost propus un set de recomandări care vizează: conținutul viitoarelor ghiduri de finanțare, efectuarea studiilor de evaluare a impactului pentru viitoarele proiecte de investiții și implementarea programelor de monitorizare a efectelor asupra mediului înconjurător.

În privința monitorizării efectelor implementării PNDR asupra mediului au fost analizați indicatorii de impact propuși în cadrul programului și au fost făcute propuneri de indicatori suplimentari care să permită o evaluare completă a impactului acțiunilor ce se vor desfășura în cadrul PNDR.

În concluzie, apreciem că implementarea PNDR va avea un efect pozitiv asupra mediului, în principal în spațiul rural românesc cu o contribuție importantă la dezvoltarea durabilă a acestui spațiu. Putem afirma că acest program va permite dezvoltarea socială și economică a spațiului rural românesc prin consolidarea și protejarea temeliei sale naturale.

1. Zonele defavorizate din România – caracteristici generale

Caracterizarea zonelor defavorizate are ca sursă de bază date furnizate de către Institutul Național de Cercetare – Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului (ICPA).

Declararea zonelor defavorizate (agricol) a ținut cont de Regulamentul (CE) 1257/1999. În baza acestuia s-au delimitat 3 tipuri de zone defavorizate: Zona Montană Defavorizată (ZMD), Zona Semnificativ Defavorizată (ZSD) și Zona Defavorizată de Condiții Naturale Specifice (ZDS).

Zonele defavorizate- principalii indicatori și distribuția spațială a acestora

Tabel cu centralizarea indicatorilor privind zonele defavorizate

Indicator	ZMD	ZSD	ZDS
Pondere SAU defavorizată din SAU România	20,14%	1,40%	12,94%
Pondere suprafață totală defavorizată din total suprafață România	29,93%	2,47%	9,86%
Total pondere SAU defavorizată din SAU România	34,48%		
Total pondere suprafață totală defavorizată din suprafață România	42,26%		

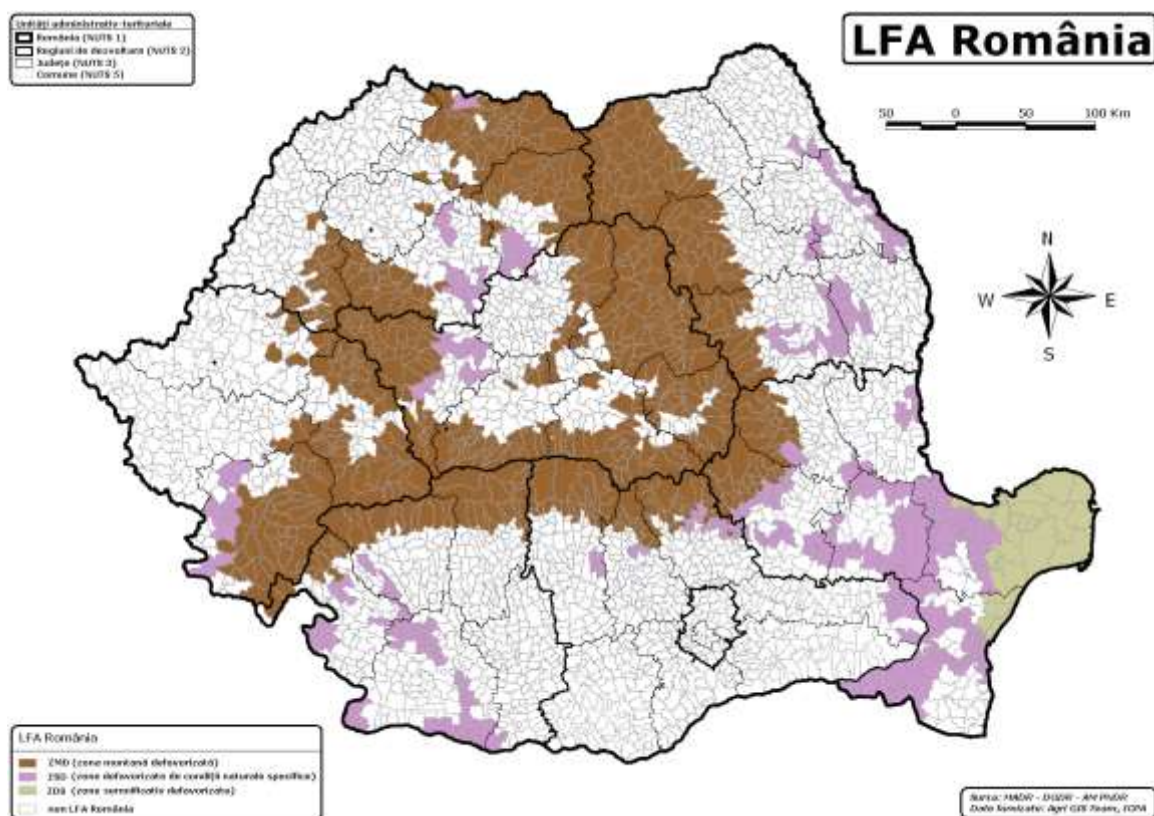

Fig. 1 Zonele defavorizate din România

Din analiza hărții privind repartitia zonelor defavorizate la nivel național reiese că ZMD se mulează în principal pe Munții Carpați – acolo unde se întâlnesc valori mari de altitudine și pantă, ZSD acoperă Delta Dunării - deoarece în acest areal se cumulează o serie de factori climatici și edafici care limitează puternic activitatea agricolă, iar ZDS au o desfășurare mai împrăștiată datorită diversilor factori naturali, caracteristici pe suprafețe mai restrânse, care acționează asupra productivității agricole, unele arii relativ compacte semnalându-se doar în partea de sud – est a țării.

Valoarea de mediu a zonelor defavorizate

Din suprapunerea zonelor defavorizate cu HNV sau cu IBA reiese că ZM este acoperită în proporție de peste 90% de HNV, ZSD este acoperită în proporție de 100% de IBA, iar ZDS este acoperită în proporție de peste 65% de IBA, remarcându-se astfel valoarea de mediu a acestor zone.

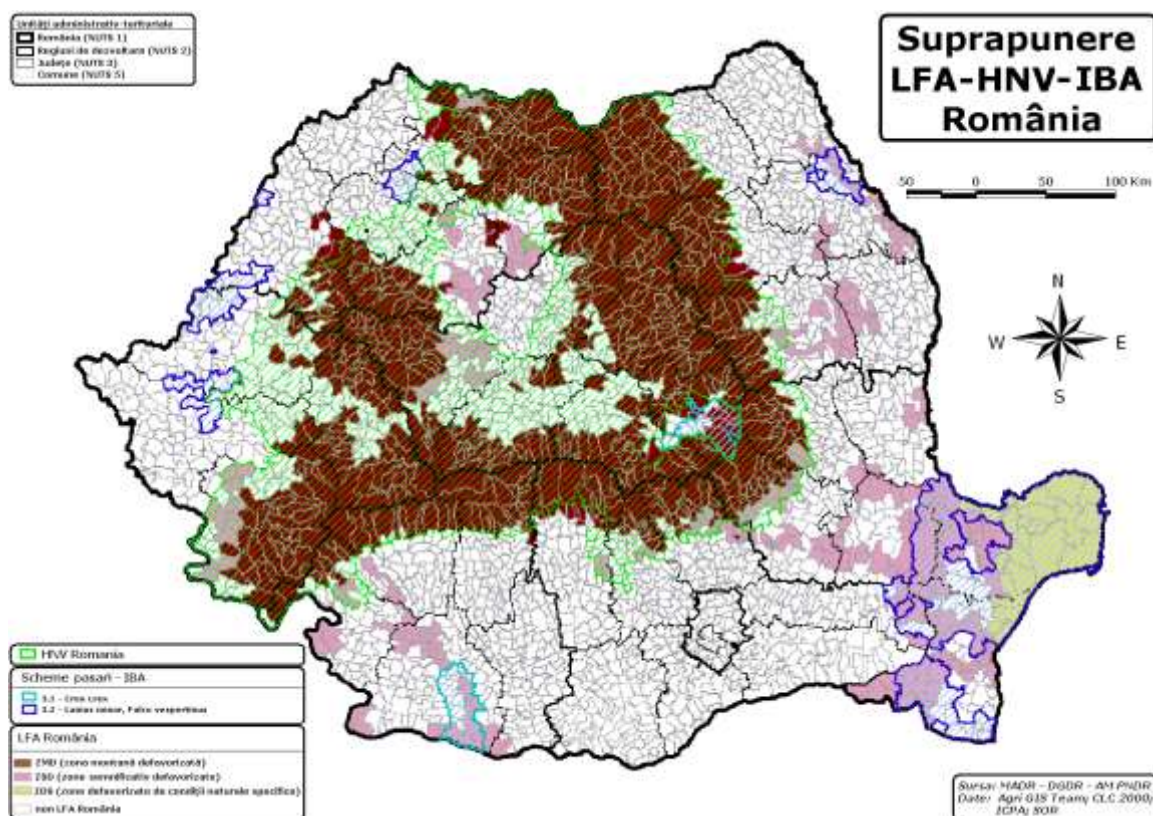

Fig. 2 Suprapunere ZD/HNV/zonelor IBA pilot pentru Măsura 214

Beneficiarii sprijinului financiar pentru zonele defavorizate

Beneficiarii sprijinului financiar pentru zonele defavorizate - acordat prin intermediul Măsurilor 211 și 212 sunt fermierii care desfășoară activități agricole în zonele defavorizate desemnate conform acestor măsuri.

Fermierii sunt definiți ca persoanele fizice sau juridice sau grupurile de persoane fizice sau juridice, indiferent de statutul juridic pe care grupurile sau membrii săi îl dețin, care desfășoară activități agricole în scopuri productive sau care mențin terenurile agricole în *Bune Condiții Agricole și de Mediu*.

Sprijinul financiar oferit pentru suprafețe utilizate în comun de către mai mulți fermieri pentru pășunatul animalelor se poate acorda fiecărui fermier proporțional cu dreptul de utilizare sau se acordă unui reprezentant al fermierilor.

Astfel, în cazul utilizării în comun a pășunilor comunale, dreptul de utilizare al fermierilor este dat de încheierea unui contract de pășunat între fermieri și administratorii pășunilor comunale. Aceste contracte prevăd alocarea de suprafețe de pășunat fermierilor conform unui raport *UVM* (calculat în baza animalelor pentru care fermierii solicită pășunat) / *suprafață de pășunat*. În acest fel Consiliile Locale atribuie fermierilor o suprafață de pășunat, suprafață pentru care se pot primi plăți compensatorii în mod individual de către fiecare fermier. De asemenea, acești fermieri pot împuternici un reprezentant pentru a solicita plăți compensatorii.

În cazul utilizării în comun a pășunilor aferente unor forme asociative de proprietate, membrii acestora pot aplica pentru suprafețele pentru care dețin drept de utilizare sau pot numi un reprezentant care poate aplica în numele lor.

2. Zona Montană Defavorizată

2.1 Caracteristici

Zona Montană Defavorizată, în baza Regulamentului (CE) 1257/1999, ocupă o suprafață totală de circa 71.340 km², ceea ce reprezintă 29,93% din suprafața totală a României, iar ponderea SAU ZMD din SAU România este de 20,14 % - suprafață agricolă utilizată a ZMD fiind de cca. 2.802.000 ha. Din această suprafață, în anul 2007 aplicațiile au angajat doar circa 1.290.000 ha (46%), dar se estimează că până în anul 2013 vor angaja circa 2.520.000 ha (90%), această valoare fiind greu de depășit datorită criteriilor de eligibilitate care se referă la mărimea parcelelor și a fermelor.

În Zona Montană Defavorizată trăiesc aproximativ 2.400.000 locuitori – circa 11% din populația totală a României.

Zona montană defavorizată se suprapune în cea mai mare parte arealului carpatic. Altitudinea medie a Carpaților este de 1.136 m, iar altitudinile maxime depășesc 2.500 m.

Temperaturile medii anuale ale zonei montane au valori de 6°C la circa 1.000 m altitudine și mai puțin de -2°C la altitudini de peste 2.000 m.

2.2 Metodologia de delimitare a Zonei Montane Defavorizate

Sunt considerate ca aparținând zonei montane defavorizate:

1. Unitățile administrativ-teritoriale (UAT) de bază (comune sau orașe) situate la altitudini medii mai mari sau egale cu 600 de metri, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare și Control) ce aparțin de aceste UAT;
2. Unitățile administrativ-teritoriale de bază situate la altitudini medii între 400 – 600 metri și care au o pantă medie egală sau mai mare de 15%, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare și Control) ce aparțin de aceste UAT.

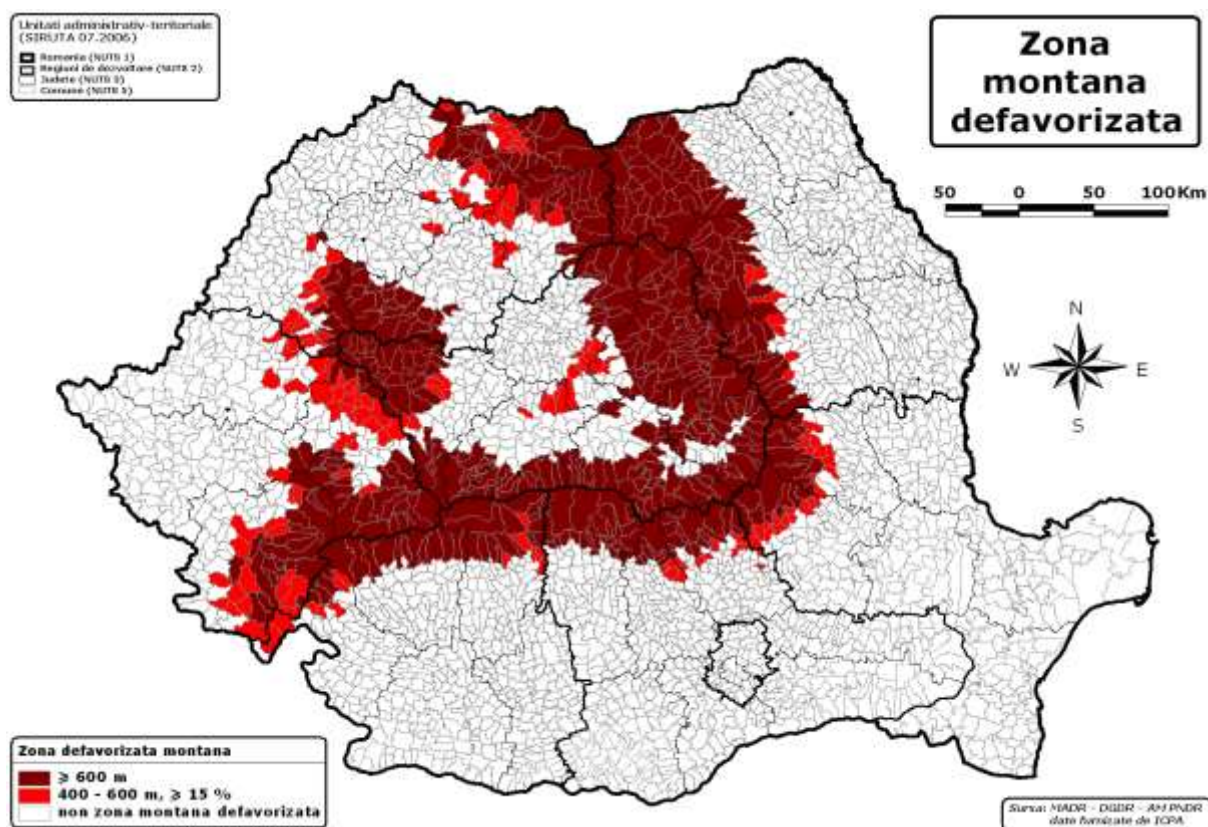

Fig. 3 Zona Montană Defavorizată

(sursa: prelucrare MADR după date furnizate de DG AGRI – GIS Team)

2.3 Lista UAT incluse în Zona Montană Defavorizată

Județe	SIRUTA	Comune/Orașe

ALBA	1151	Abrud
	2130	Albac
	2309	Almașu Mare
	2381	Arieșeni
	2577	Avram Iancu
	2915	Baia de Arieș
	3039	Bistra
	3397	Blandiana
	3459	Bucium
	1455	Câmpeni
	3841	Ceru-Băcăinți
	4008	Ciuruleasa
	4142	Cricău
	1696	Cugir
	4366	Galda de Jos
	4525	Garda de Sus
	4767	Horea
	4927	Ighiu
	4981	Întregalde
	5167	Livezile
	5336	Lupșa
	5577	Meteș
	5826	Mogoș
	6119	Ocoliș
	6217	Pianu
	6271	Poiana Vadului
	6397	Ponor
	6468	Poșaga
	6592	Râmetea
	6627	Râmeț
	6761	Roșia Montană
	6976	Sălciuma
	7099	Săsciori
	7197	Scărișoara
	7446	Sohodol
	7767	Stremț
	8014	Șugag
	8229	Vadu Moților
	8425	Vidra
	1936	Zlatna
ARAD	9832	Archiș
	10239	Brazii
	10417	Chisindia
	10649	Dezna
	11058	Hălmagiu
	11174	Hălmăgel

	11478	Moneasa
	12689	Vârfurile
ARGEȘ	13891	Albeștii de Muscel
	13999	Aninoasa
	14049	Arefu
	14405	Berevoești
	14673	Boteni
	14753	Brăduleț
	14922	Bughea de Jos
	20063	Bughea de Sus
	13490	Câmpulung
	15402	Cetățeni
	15448	Cicânești
	15741	Corbeni
	15830	Corbi
	16329	Dâmbovicioara
	16472	Dragoslavele
	16908	Lerești
	17334	Mioarele
	17771	Nucșoara
	17968	Poienarii de Muscel
	18527	Rucăr
	18554	Sălătrucu
	18858	Stoenești
	19141	Șuici
	13524	Valea Mare Pravăț
BACĂU	21007	Agăș
	21123	Asău
	21196	Balcani
	21418	Berzunți
	21597	Brusturoasa
	20821	Comănești
	22166	Dărmănești
	22380	Dofteana
	22718	Ghimeș-Făget
	23449	Mănăstirea Cașin
	23797	Oituz
	23975	Palanca
	20910	Slănic-Moldova
	25488	Solonț
	20965	Târgu Ocna
	26289	Zemes
BIHOR	26699	Aleșd
	27560	Borod
	27686	Bratca
	27846	Budureasa

	27935	Bulz
	28709	Câmpani
	28077	Căbești
	28889	Criștioru de Jos
	28941	Curățele
	29403	Finiș
	29760	Lazuri de Beiuș
	29948	Lunca
	26920	Nucet
	30336	Pietroasa
	30844	Roșia
	31379	Șinteu
	31510	Șuncuiuș
	31609	Târcaia
	27007	Vașcău
BISTRIȚA-NĂSĂUD	32633	Bistrița Bârgăului
	32811	Căianu Mic
	32884	Cetate
	32955	Ciceu-Giurgești
	33177	Coșbuc
	179686	Dumitrița
	33248	Feldru
	33337	Ilva Mare
	33364	Ilva Mică
	33514	Leșu
	33603	Lunca Ilvei
	33621	Maieru
	33729	Măgura Ilvei
	32544	Năsăud
	179659	Negrilești
	34075	Nușeni
	34155	Parva
	179720	Poiana Ilvei
	34235	Prundu Bârgăului
	34262	Rebra
	34280	Rebrișoara
	34333	Rodna
	34360	Romuli
	179944	Runcu Salvei
	34397	Salva
	32599	Sângeorz-Băi
	34547	Spermezeu
	34618	Șanț
	34850	Șieut
	35152	Târlișua
	35054	Telciu

	35090	Tiha Bârgăului
	35429	Zagra
BRAȘOV	40526	Apața
	40633	Bran
	40198	Brașov
	40688	Budila
	40704	Bunești
	40241	Codlea
	40900	Cristian
	42456	Crizbav
	42480	Drăguș
	40928	Dumbrăvița
	40991	Fundata
	41113	Hârseni
	41177	Hoghiz
	42472	Holbav
	41346	Lisa
	41382	Măieruș
	41471	Moieciu
	41541	Ormeniș
	41621	Poiana Mărului
	40303	Predeal
	40367	Râșnov
	41738	Recea
	42464	Sâmbăta de Sus
	40438	Săcele
	41854	Șinca
	42449	Șinca Nouă
	42003	Târlungeni
	42058	Teliu
	42101	Ucea
	42183	Vama Buzăului
	42236	Viștea
	42398	Vulcan
	40492	Zărnești
BUZĂU	45245	Bisoca
	45389	Bozioru
	45539	Brăești
	45753	Calvini
	45888	Cănești
	45959	Cătina
	46108	Chiliile
	46180	Chiojdu
	46439	Colți
	46554	Cozieni
	47079	Gura Teghii

	47186	Lopătari
	47630	Mânzălești
	47916	Nehoiu
	48021	Odăile
	48227	Pănătău
	48325	Pătârlagele
	49233	Sărulești
	49484	Siriu
	50068	Valea Sâlciei
	50228	Vintilă Vodă
CARAȘ-SEVERIN	50889	Anina
	51243	Armeniș
	50923	Băile Herculane
	51305	Bănia
	51332	Băuțar
	51449	Berzasca
	51546	Bolvașnița
	51573	Bozovici
	51662	Brebu Nou
	51699	Buchin
	51751	Bucoșnița
	51804	Carașova
	51840	Cărbunari
	51948	Ciclova Română
	52115	Cornea
	52160	Cornereva
	52570	Dalboșeț
	52721	Domașnea
	53700	Eftimie Murgu
	52936	Glimboca
	53023	Iablanița
	53069	Lăpușnicel
	53103	Lăpușnicu Mare
	53130	Luncavița
	53210	Marga
	53274	Mehadia
	53327	Mehadica
	51207	Oțelu Roșu
	53577	Prigor
	50790	Reșița
	53728	Rusca Montană
	54056	Slatina-Timiș
	54163	Șopotu Nou
	54270	Teregova
	54387	Topleț
	54412	Turnu Ruieni

	54485	Văliug
	54617	Zăvoi
CLUJ	55918	Băișoara
	56014	Beliș
	56461	Călățele
	56568	Căpușu Mare
	57083	Chiuiești
	57163	Ciucea
	57225	Ciurila
	57582	Feleacu
	57902	Gilău
	58008	Iara
	58204	Izvoru Crișului
	58357	Măguri-Răcățau
	58393	Mănăstireni
	58464	Mărgău
	58534	Mărișel
	60169	Negreni
	59041	Poieni
	59238	Rișca
	59434	Sâncraiu
	59498	Sânmartin
	59283	Săcuieu
	59327	Săvădisla
	59880	Unguraș
	60026	Valea Ierii
COVASNA	63777	Aita Mare
	65113	Arcuș
	63633	Barcani
	63802	Bățanii Mari
	63866	Belin
	65121	Bixad
	63893	Bodoc
	64041	Brăduț
	64096	Brețcu
	64194	Cernat
	63553	Comandău
	63526	Covasna
	65147	Dalnic
	64265	Dobârlău
	65154	Estelnic
	64318	Ghelința
	64345	Ghidfalău
	64390	Hăghig
	63580	Întorsura Buzăului
	64461	Lemnia

	64504	Malnaș
	65105	Mereni
	65139	Micfalău
	64568	Moacșa
	64602	Ojdula
	64719	Poian
	64826	Sânzieni
	63688	Sita Buzăului
	64871	Turia
	64942	Vâlcele
	64906	Valea Crișului
	65099	Valea Mare
	64997	Vârghiș
	65011	Zagon
	65048	Zăbala
DÂMBOVIȚA	66223	Bărbulețu
	66330	Bezdead
	66438	Buciumeni
	65869	Iedera
	68182	Moroeni
	68404	Pietroșița
	68565	Pucheni
	179917	Râu Alb
	68716	Runcu
	69063	Valea Lungă
	69447	Vârfuri
	69303	Văleni-Dâmbovița
	69394	Vișinești
GORJ	78711	Baia de Fier
	79308	Bumbești-Jiu
	79834	Crasna
	80908	Mușetești
	78258	Novaci
	81095	Padeș
	81184	Peștișani
	81380	Polovragi
	81576	Runcu
	81987	Schela
	82136	Stănești
	82430	Tismana
HARGHITA	83847	Avrămești
	83428	Băile Tușnad
	83464	Bălan
	83936	Bilbor
	83491	Borsec
	83151	Brădești

	84102	Cârța
	83963	Căpâlnița
	86461	Ciceu
	83981	Ciucsângeorgiu
	84086	Ciumani
	84148	Corbu
	84175	Corund
	86446	Cozmeni
	84380	Dârjiu
	84237	Dănești
	84264	Dealul
	84344	Ditrău
	83197	Felicești
	84415	Frumoasa
	84460	Gălăuțuș
	83561	Gheorgheni
	84558	Josani
	84594	Lăzarea
	86479	Lelicești
	84629	Lueta
	84656	Lunca de Jos
	84754	Lunca de Sus
	84825	Lupeni
	86438	Mădăraș
	84923	Mărtiniș
	85056	Merești
	83320	Miercurea-Ciuc
	85074	Mihăileni
	85243	Ocland
	83133	Odorheiu Secuiesc
	83375	Păuleni-Ciuc
	85289	Plăieșii de Jos
	85341	Praid
	86495	Racu
	85412	Remetea
	85680	Sâncrăieni
	85760	Sândominic
	85788	Sânmartin
	85840	Sânsimion
	86519	Sântimbru
	86501	Satu Mare
	85467	Săcel
	85528	Sărmaș
	85626	Siculeni
	85877	Subcetate
	85920	Suseni

	86453	Tomesti
	83632	Toplița
	86133	Tulgheș
	86188	Tușnad
	86222	Ulieș
	86311	Vărșag
	83749	Vlăhița
	86339	Voșlăbeni
	86366	Zetea
HUNEDOARA	87219	Aninoasa
	87745	Baia de Criș
	87843	Balșa
	87996	Baru
	88092	Băița
	87246	Banița
	88216	Bătrâna
	88261	Beriu
	88350	Blăjeni
	88449	Boșorod
	87291	Brad
	88788	Buceș
	88868	București
	88920	Bulzești de Sus
	89026	Bunila
	86749	Cârjiți
	89151	Cerbăl
	89240	Certeju de Sus
	87362	Crișcior
	89348	Densuș
	89561	Geoagiu
	86883	Ghelari
	90066	Lelese
	90119	Lunca Cernii de Jos
	90208	Luncoiu de Jos
	87059	Lupeni
	90342	Orăștioara de Sus
	87077	Petrila
	86990	Petroșani
	90538	Pui
	90663	Rapoltu Mare
	90878	Râu de Mori
	90725	Răchitova
	90805	Ribița
	91232	Sântămăria-Orlea
	91054	Sarmizegetusa
	91116	Sălașu de Sus

	91447	Tomești
	91535	Toplița
	87139	Uricani
	91795	Vața de Jos
	91937	Vălișoara
	91982	Vețel
	92097	Vorța
	87175	Vulcan
MARAMUREȘ	106318	Baia Mare
	106684	Baia Sprie
	107314	Bârsana
	107154	Băiuț
	107270	Bistra
	107403	Bogdan Vodă
	106746	Borșa
	107485	Botiza
	107519	Budești
	106782	Cavnic
	107582	Cernești
	107868	Coroieni
	107920	Cupșeni
	107975	Desești
	108017	Dragomirești
	108151	Giulești
	179622	Groșii Țibleșului
	108204	Ieud
	108222	Lăpuș
	108240	Leordina
	108348	Moisei
	108400	Ocna Șugatag
	179864	Oncești
	108455	Petrova
	108473	Poienile de sub Munte
	179604	Poienile Izei
	108552	Remeți
	108598	Repedea
	108614	Rona de Jos
	108632	Rona de Sus
	108669	Rozavlea
	108696	Ruscova
	108874	Săcel
	108892	Săliștea de Sus
	108945	Săpânța
	109005	Strâmtura
	109041	Suciu de Sus
	179613	Șieu

	109096	Șisești
	106461	Tăuții-Măgherauș
	109354	Valea Chioarului
	109425	Vima Mică
	109504	Vișeu de Jos
	106979	Viseu de Sus
MEHEDINȚI	109924	Baia de Aramă
	110456	Balta
	111220	Cireșu
	112904	Dubova
	112245	Eșelnița
	111818	Godeanu
	112263	Ilovăț
	112370	Isverna
	110027	Obârșia-Cloșani
	112959	Podeni
	112995	Ponoarele
MUREȘ	116126	Chiheru de Jos
	116493	Daneș
	116545	Deda
	116590	Eremitu
	116796	Fântânele
	117042	Ghindari
	117319	Gurghiu
	117426	Hodac
	117550	Ibănești
	118058	Lunca Bradului
	118094	Măgherani
	118469	Nadeș
	118511	Neaua
	118931	Răstolița
	119153	Rușii-Munți
	119331	Sângeorgiu de Pădure
	114854	Sovata
	119625	Stânceni
	120138	Vătava
	120174	Vețca
NEAMȚ	121108	Agapia
	124938	Alexandru cel Bun
	120968	Bicaz
	121297	Bicaz-Chei
	121340	Bicazu Ardelean
	121652	Borca
	121732	Borlești
	122025	Ceahlău
	122187	Crăcăoani

	122249	Dămuc
	122551	Farcașa
	122828	Gârcina
	122864	Grințieș
	122953	Hangu
	123601	Pângarați
	123479	Piatra Șoimului
	120726	Piatra-Neamț
	123521	Pipirig
	123790	Poiana Teiului
	124493	Tarcău
	124563	Tășca
	124616	Tazlău
	125016	Vânători-Neamț
PRAHOVA	131899	Adunați
	132137	Ariceștii Zeletin
	130954	Azuga
	136278	Bătrâni
	132342	Bertea
	132404	Brebu
	131210	Bușteni
	132486	Cărbunești
	132574	Cerașu
	131336	Comarnic
	132841	Cosminele
	133795	Izvoarele
	134096	Măneciu
	134648	Posești
	134755	Predeal-Sărari
	134853	Provița de Jos
	134899	Provița de Sus
	135128	Salcia
	135226	Secăria
	131540	Sinaia
	131577	Slănic
	135315	Starchiojd
	135547	Șotrile
	135618	Ștefești
	135654	Talea
	135681	Tătaru
	135789	Telega
	136107	Valea Doftanei
SĂLAJ	140770	Cristolț
	143067	Zalha
SATU MARE	137407	Certeze
SIBIU	143959	Arpasu de Jos

	143995	Ațel
	144054	Avrig
	144198	Biertan
	146021	Boița
	144535	Cârțișoara
	143735	Cisnădie
	143487	Cristian
	144599	Gura Râului
	144615	Hoghilag
	144713	Jina
	144731	Laslea
	145202	Orlat
	145275	Poiana Sibiului
	143502	Poplaca
	145293	Porumbacu de Jos
	145355	Racovița
	145382	Râu Sadului
	143520	Rășinari
	145471	Sadu
	145499	Săliște
	145827	Tâlmaciu
	145907	Tilișca
	145934	Turnu Roșu
	145961	Valea Viilor
SUCEAVA	147205	Breaza
	147241	Brodina
	147358	Broșteni
	146502	Câmpulung Moldovenesc
	151503	Capu Câmpului
	147713	Cârlibaba
	151451	Ciocănești
	151497	Coșna
	147884	Crucea
	148202	Dorna Candrenilor
	148131	Dorna-Arini
	148612	Frasin
	148729	Frumosu
	148765	Fundu Moldovei
	146584	Gura Humorului
	149138	Iacobeni
	149183	Izvoarele Sucevei
	149316	Mălini
	149370	Mănăstirea Humorului
	149502	Moldova-Sulița
	149539	Moldovița
	149655	Ostra

	149682	Panaci
	149851	Poiana Stampei
	149931	Pojorâta
	150043	Putna
	150114	Rașca
	150178	Sadova
	150258	Slatina
	150294	Straja
	150356	Stulpicani
	150418	Sucevița
	150445	Șaru Dornei
	150702	Ulma
	150935	Vama
	146744	Vatra Dornei
	150980	Vatra Moldoviței
TIMIȘ	157898	Nădrag
	158136	Pietroasa
	158895	Tomesti
VÂLCEA	167696	Băile Olănești
	168559	Bărbătești
	168675	Berislăvești
	168755	Boișoara
	167794	Brezoi
	169119	Câineni
	167909	Călimănești
	169253	Costești
	169351	Dăești
	170220	Golești
	168041	Horezu
	171021	Malaia
	171539	Muereasca
	172153	Perișani
	172509	Racovița
	172812	Runcu
	172894	Sălătrucel
	173230	Stoenești
	174496	Titești
	174021	Vaideeni
	174254	Voineasa
VRANCEA	175126	Andreiașu de Jos
	175224	Bârsești
	175509	Chiojdeni
	176551	Jitia
	176686	Mera
	176891	Năruja
	178885	Negrilești

	176944	Nereju
	177003	Nistorești
	177101	Paltin
	178910	Păulești
	177263	Poiana Cristei
	177469	Reghiu
	177762	Soveja
	178965	Spulber
	178117	Tulnici
	178313	Valea Sării
	178475	Vintileasca
	178545	Vizantea-Livezi
	178750	Vrâncioaia

3. Zona Semnificativ Defavorizată (ZSD) și Zonele Defavorizate de Condiții Naturale Specifice (ZDS)

Un element care stă atât la baza a desemnării ZSD cât și a ZDS este productivitatea naturală redusă a terenurilor agricole. Această productivitate agricolă este strâns relaționată cu notele de bonitare ale terenurilor agricole.

3.1. Metodologia de calcul a notelor de bonitare și relația lor cu producția agricolă

Metodologia de calcul a notelor de bonitare

Notele de bonitare a terenurilor agricole (NB) sunt obținute conform metodologiei elaborate de către Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului (ICPA) pentru evaluarea calității terenurilor. Acestea au fost calculate (de către ICPA) la nivelul României pe baza informațiilor georeferențiate din hărțile de sol 1:200.000, studiilor pedologice și agrochimice efectuate la nivelul comunelor (1:50.000) și a datelor climatice (47 de stații meteorologice de referință cu date zilnice; date climatice medii multianuale într-un grid de 10x10 km interpolate conform metodologiei MARS). De asemenea, valoarea indicatorului reprezintă un rezultat al observațiilor statistice și a cercetărilor experimentale.

Notele de bonitare iau în considerație următorii factori:

- calitatea solului;
- climatul;
- relieful;
- condițiile de umiditate a solului.

Pentru soluri s-a folosit sistemul de punctaj conceput de Institutul de Cercetări Pedologice și Agrochimice al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură, valabil pentru solurile existente în România (141 denumiri de soluri) de exemplu: ± 7 puncte pentru profunzimea solului; 0 - 7 puncte pentru textura solului; 0 - 7 puncte pentru grosimea stratului de humus; 0 - 5 puncte roca de solidificare; 0 - 7 conținut în humus; ± 7 puncte saturația în baze; ± 5 puncte conținut în săruri nocive; 0 - 5 puncte starea de culturalizare. Rezultă în total **50 de puncte** care se repartizează pe cele cinci categorii de folosințe agricole.

Pentru condițiile de climă s-a folosit hărțile climatologice și datele locale din care se extrag: temperatura medie anuală și volumele precipitațiilor anuale în cadrul unui interval de ± 20 de puncte,

considerându-se că aceste condiții pot influența scăderea favorabilității celorlalți factori naturali (de sol, de relief și condiții hidrologice), chiar dacă ar fi favorabile.

Pentru condițiile de relief s-a folosit o schemă cu un punctaj în intervalul ± 15 , stabilit în funcție de panta medie din fiecare parcelă, conform tabelului de mai jos.

Bonitatea terenurilor agricole în funcție de caracteristicile de relief

Nr. crt.	Caracterizarea reliefului	Arabil	Pășuni	Fânețe	Vii	Livezi
				Punctaje		
1.	Teren plan drenat	15	15	15	5	10
2.	3° - 5°	10	15	15	10	15
3.	5° - 10°	0	10	10	15	15
4.	10° - 15°	-10	5	5	15	10
5.	15° - 25°	-15	0	-10	-5	0
	> 25°	-20	-10	-15	-10	-10

Pentru condițiile hidrologice s-a folosit o schemă în care se acordă până la ± 15 puncte, stabilite în funcție de aportul apei din subsol (în funcție de nivelul pânzei freatice) conform tabelului următor.

Bonitatea terenurilor agricole în funcție de caracteristicile hidrologice

Nr. crt.	Nivelul pânzei freatice (m)	Arabil	Pășuni	Fânețe	Vii	Livezi
				Punctaje		
1.	Peste 10	0	0	-5	5	5
2.	6 - 10	5	0	0	10	10
3.	4 - 6	10	5	5	15	15
4.	4 - 2,5	10	10	10	10	5
5.	2,5 - 1,5	10	15	15	-10	-10
6.	1,5 - 1	5	10	15	-15	-15
7.	1 - 0,7	-5	0	10	-15	-15
8.	0,7 - 0,3	-10	-5	10	-15	-15
9.	sub 0,3	-15	-15	0	-15	-15

Pentru fiecare zonă defavorizată a fost calculată o notă de bonitare medie ponderată cu suprafața, luându-se în considerare nota de bonitare pentru terenul arabil și nota de bonitare pentru pajiște. Nota de bonitare pentru terenul arabil se compune din medierea notelor de bonitare a primelor patru culturi prezente ca pondere în zonele defavorizate.

Relația notelor de bonitare cu producția agricolă

Notele de bonitare reflectă potențialul productiv pentru agricultură în funcție de condițiile naturale.

Tabelul de corespondență dintre punctele de bonitare și producție

Cultura	Producția medie (Kg) pentru 1 punct din bonitarea terenurilor
Grau	65
Porumb	85
Floarea soarelui	30
Cartofi	416
Pasuni	250
Fanete	250

Cultura cu ponderea cea mai mare atât în zona semnificativ defavorizată cât și în zona defavorizată de condiții naturale specifice este porumbul.

Tabel de prezentare a raportului dintre producțiile medii de porumb din zonele defavorizate – altele decât zona montană și media națională a producției de porumb (valorile extreme de producție au fost excluse)

Relația dintre producția medie de porumb (kg/ha) și notele de bonitare din ZSD și ZDS					
Anul	2002	2003	2004	2005	2006
Productia (kg/ha)	2.902	2.993	4.441	3.952	3.565
Media producției naționale	10.510/3 = 3.503,33				
80%*media producției naționale	3.503,33*80% = 2.802,67				
Corelația dintre producția medie națională și notele de bonitare (85kg de porumb = 1 punct al notei de bonitare)	Porumb: 3.503,33/85 = 41,21puncte				
Producția medie din ZSD	16 * 85 = 1.360 Kg				
	1.360 * 100/3.503 = 39 %				
Producția medie din ZDS	25 * 85 = 2.125 Kg				
	2.125 * 100 / 3.503 = 61 %				
Producția medie din arealele desemnate ca ZSD cu cel mai mare potențial productiv (NB = 28) față de media producției naționale	28 * 85 = 2.380 Kg				
	2.380 * 100 / 3.503 = 68 %				

3.2 Zona Semnificativ Defavorizată (ZSD)

3.2.1 Caracterizare generală

Zona semnificativ defavorizată este reprezentată de UAT care acoperă în totalitate sau parțial Rezervația Biosferei “Delta Dunării”, în număr de 24.

Suprafața ocupată de ZSD este de circa 5.898 km², ceea ce reprezintă 2,47 % din suprafața totală a României. Din suprafața totală a ZSD, doar circa 195.100 ha reprezintă teren agricol, restul de suprafață fiind în principal lucii de apă (circa 65%), astfel ponderea de SAU din ZSD / total SAU din România este de doar 1,40 %.

Pe acest teritoriu trăiesc aproximativ 170.000 locuitori – circa 0,78 % din populația totală a României. Densitatea populației este de sub 29 locuitori/km², ceea ce înseamnă 31,5% din media densității populației la nivel național (91 loc./km²).

Întreaga suprafață desemnată este considerată și IBA (Important Birds Areas).

Nota de bonitare medie a ZSD este 16, reprezentând 46% din valoarea medie ponderată a notelor de bonitare la nivel național.

În această zonă productivitatea agricolă este limitată (producție medie de porumb este de 39% din producția medie națională) în special datorită calității reduse a solului (domină solurile tinere,

nisipoase), climatului nefavorabil (temperaturi ridicate și precipitații scăzute) și de umiditate a solului (predomină solurile nisipoase, cu drenaj rapid).

3.2.2 Criterii de delimitare a Zonei Semnificativ Defavorizate

Pentru desemnarea zonei semnificativ defavorizate s-au luat în studiu unitățile administrativ teritoriale care se suprapun în totalitate sau parțial cu Rezervația Biosferei “Delta Dunării”. În această zonă nota de bonitare medie nu este mai mare de 16 - reprezentând 46 % din valoarea medie ponderată (35) a notelor de bonitare a terenurilor agricole din România. Limitele acestor unități administrativ - teritoriale sunt acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare și Control) ce aparțin de aceste UAT.

De asemenea, pentru a răspunde cerințelor Art. 19 din Regulamentul (CE) 1257/1999 au fost calculate densitatea populației și nivelul de dependență a populației față de activitățile agricole din zona semnificativ defavorizată. Rezultatele indică faptul că densitatea populației are o valoare de 28,7 locuitori/km² – ceea ce înseamnă 31,5% din media densității populației României, și ca cca. 40 % din populație este dependentă de activitățile agricole.

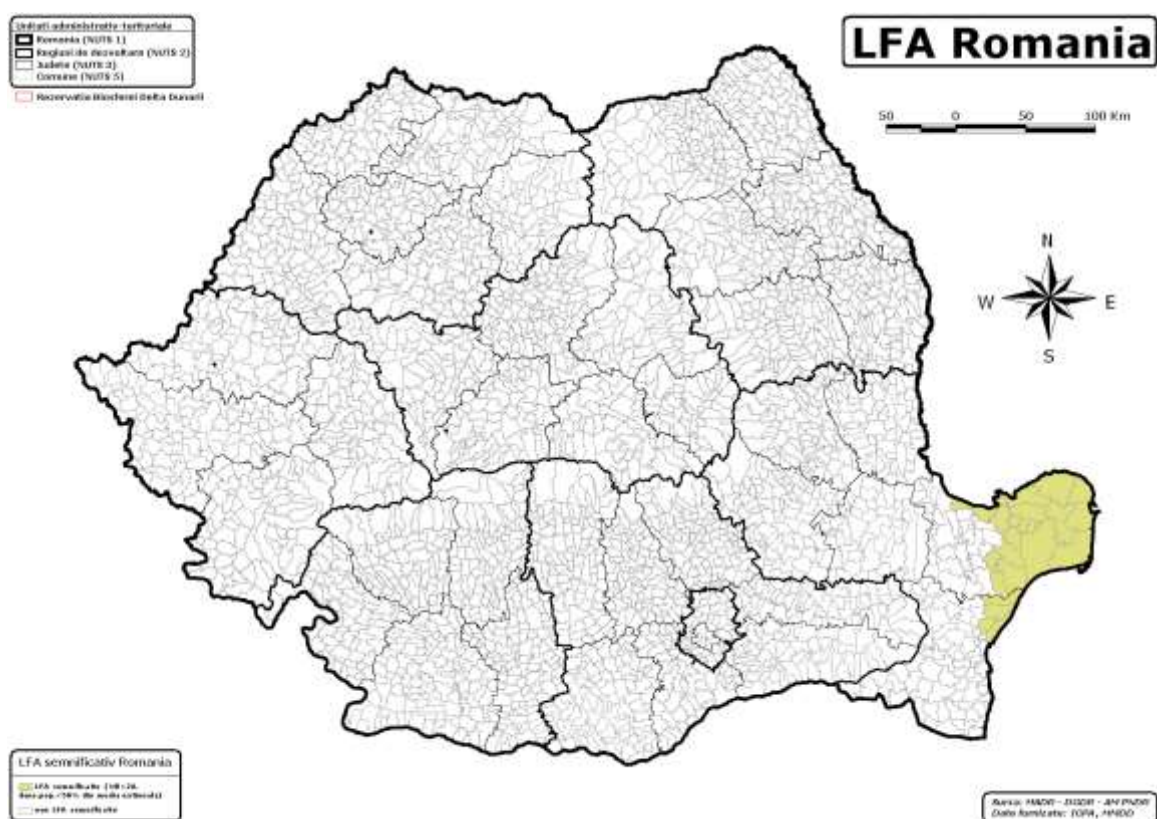

Fig. 4 Zona Semnificativ Defavorizată

3.2.3 Lista UAT incluse în Zona Semnificativ Defavorizată

Județe	SIRUTA	Comune/Orașe
CONSTANTA	61513	Corbu

	62020	Istria
	62253	Mihai Viteazu
	62878	Sacele
TULCEA	159650	Babadag
	161552	Bestepe
	159883	C.A. Rosetti
	160092	Ceamurlia De Jos
	160047	Ceatalchioi
	160172	Chilia Veche
	160261	Crisan
	159687	Isaccea
	160644	Jurilovca
	160724	Mahmudia
	160779	Maliuc
	160911	Murighiol
	161053	Nufaru
	161133	Pardina
	161179	Sarichioi
	161231	Sfantu Gheorghe
	161302	Somova
	159767	Sulina
	159614	Tulcea
	161482	Valea Nucarilor

3.3 Zonele Defavorizate de Condiții Naturale Specifice (ZDS)

3.3.1 Caracterizare generală

Zonele defavorizate de condiții naturale specifice formează suprafețe continue din cel puțin 3 UAT. Numărul total de UAT este de 293. Acestea sunt caracterizate de productivitate agricolă scăzută și de specificități legate de sol, climă, biodiversitate, relief etc.

Suprafața ocupată de ZDS este de circa 23.507 km², ceea ce reprezintă 9,87 % din suprafața totală a României. Din suprafața totală a ZDS, suprafața agricolă reprezintă circa 1.803.000 ha, ponderea SAU din ZDS/ SAU din România fiind de 12,94%.

Pe acest teritoriu trăiesc aproximativ 1.750.000 locuitori – circa 8,06 % din populația totală a României.

În această zonă productivitatea agricolă este limitată (producție medie de porumb pentru toate ZDS este în medie de 61% față de producția medie națională, în condițiile în care în cele mai productive areale desemnate producția medie de porumb este în medie de 68% din media națională).

3.3.2 Criterii de delimitare a Zonelor Defavorizate de Condiții Naturale Specifice

Zonele Defavorizate de Condiții Naturale Specifice - ZDS (Art. 20 al Regulamentului (CE) 1257/1999) sunt alcătuite din acele unități administrativ-teritoriale care formează suprafețe continue compuse din cel puțin 3 UAT și care în mod cumulativ și ponderat cu suprafețele deținute de aceste UAT au o nota de bonitare a terenurilor agricole de până la valoarea de 28 (80% din valoarea medie națională). De asemenea, UAT din aceste zone nu trebuie să aibă în mod individual note de bonitare mai mari de valoarea 30. Limitele zonelor defavorizate de condiții naturale specifice sunt acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare și Control) ce aparțin de UAT incluse în aceste zone.

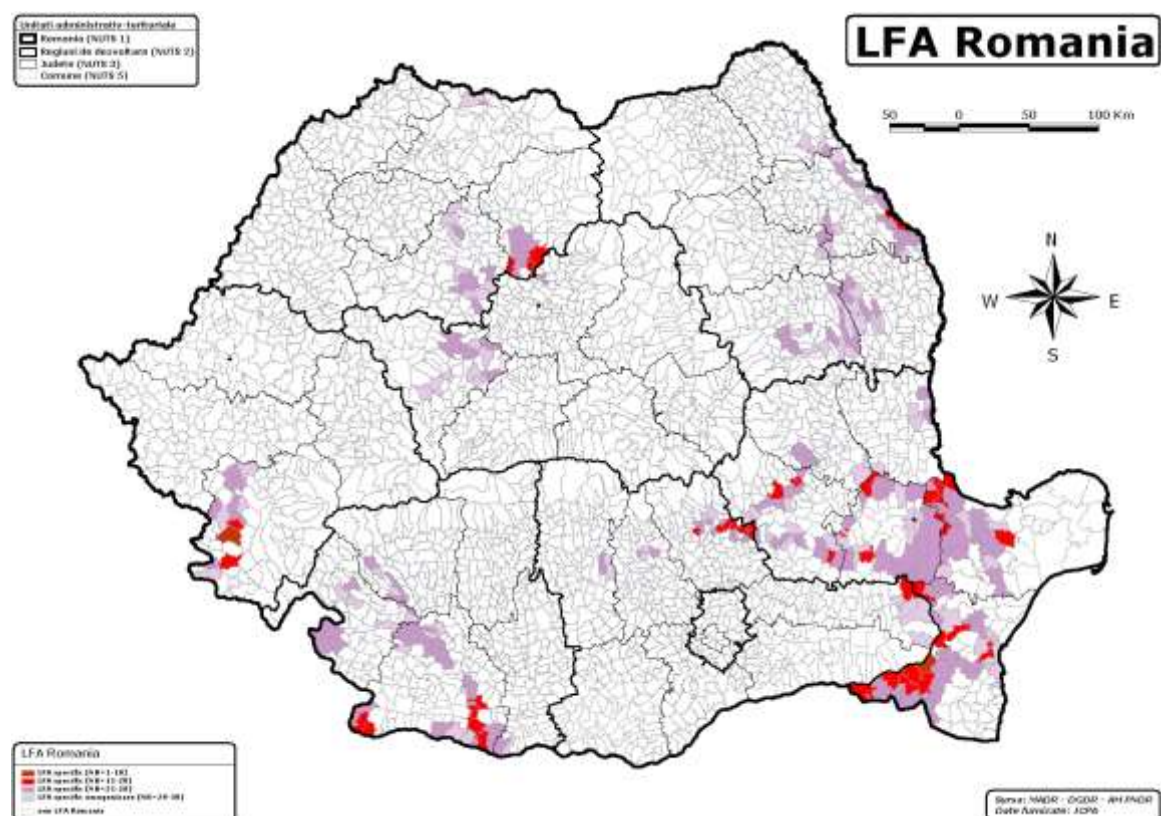

Fig. 5 Zonele Defavorizate de Condiții Naturale Specifice

Caracteristicile naturale ale ZDS sunt următoarele:

- arealele din Podișul Moldovei și din Subcarpații Moldovei (din estul României) sunt caracterizate de un climat continental cu nuanțe excesive (variații mari de temperaturi între vară și iarnă, precipitații scăzute mai ales în timpul verii) și de soluri fie argiloase (greu de lucrat), fie nisipoase (cu drenaj rapid). Aceste caracteristici conduc la acumulări de săruri în sol (vara sărurile migrează către suprafața solului în procesul de evaporație), solurile capătând însușiri chimice, fizice și biologice nefavorabile;

- arealele din Subcarpații Curburii și din estul Subcarpaților Getici (partea central estică a țării) prezintă pante ridicate și roci friabile, predispuse la eroziunea solului, motiv pentru care suprafețe importante sunt ocupate de soluri erodate (erodisoluri). În zonele erodate, fertilitatea solurilor este afectată prin reducerea conținutului de substanțe nutritive ceea ce determină obținerea unor producții reduse. În aceste zone activitatea agricolă - realizată cu respectarea *Bunelor condiții agricole și de mediu*, este important a fi susținută, pentru ca eroziunea să fie contracarată cu scopul de a împiedica instalarea vegetației invazive, ce profită de solurile dezgolate;

- arealele din Podișul Dobrogei (SE extrem al țării) sunt dominate de roci calcaroase - sensibile la utilizarea fertilizanților și se caracterizează prin precipitații scăzute și temperaturi ridicate pe timpul verii ce amplifică deficitul de apă din sol și procesul de avapo – transpirație de la nivelul plantelor;
- arealele de la intrarea Dunării în Câmpia Română și cele de la ieșirea acestora din Câmpia Română (SV și SE țării), din stânga Dunării, incluzând și stânga râurilor Jiu, Motru, dar și Ialomița și Călmățui prezintă vaste suprafețe nisipoase, conducând astfel rapid la apariția secetei edafice și afectând astfel recoltele. Ariditatea edafică se manifestă prin uscarea excesiv de prelungită a profilului de sol, prăfuirea și distrugerea structurii stratului arat. Această zonă semi-aridă poate susține dezvoltarea culturilor agricole însă cu un nivel mai scăzut al producțiilor agricole. Aceste zone sunt însă deosebit de importante datorită vegetației ierboase sclerofile, tipic stepică;
- arealele din vestul Munților Banatului (SV țării) nu sunt destul de înalte pentru a face parte din zona montană dar caracteristicile montane date de rocile dure ce suportă un strat subțire de sol și prezența pantelor se constituie în factori restrictivi pentru agricultură;
- arealele din partea vestică a Podișului Transilvania (centrul României) prezintă o fertilitate mai scăzută a solului, aceste terenuri fiind pretabile numai utilizării agricole extensive;
- arealul din Depresiunea Maramureșului (nordul României) prezintă un grad ridicat de gleizare și procese de eroziune a solului care afectează potențialul productiv al solului.

În aceste zone, sprijinul financiar condiționat de respectarea Bunelor Condiții Agricole și de Mediu are și rolul de a contribui la conservarea specificului de mediu.

3.3.3 Lista UAT incluse în Zona Defavorizată de condiții naturale Specifice

Județe	SIRUTA	Comune/Orașe
ALBA	1213	Aiud
	1017	Alba Iulia
	1348	Blaj
	3805	Cergău
	4302	Făráu
	4703	Hopârta
	5210	Lopadea Nouă
	5755	Mirăslău
	7384	Sântimbru
	7865	Șona
	8354	Valea Lungă
	8826	Vințu de Jos
ARGES	14352	Beleți-Negrești
	14584	Bogați
	16427	Dobrești
	18242	Priboieni
BACAU	21855	Cleja
	21891	Colonești
	21971	Corbasca
	22237	Dealul Morii
	22665	Găiceana
	26346	Gioseni
	22834	Glăvănești

	20607	Gura Văii
	22898	Helegiu
	23289	Livezi
	23494	Motoșeni
	23948	Orbeni
	24427	Plopana
	24837	Răchitoasa
	25521	Stănișești
BISTRITA-NASAUD	32768	Budești
	33275	Galații Bistriței
	33435	Lechința
	33658	Matei
	33845	Miceștii de Câmpie
	33881	Milaș
	34477	Sânmihaiu de Câmpie
	34422	Silivașu de Câmpie
	34985	Teaca
BOTOSANI	37734	Hlipiceni
	37912	Lunca
	38679	Răușeni
BRAILA	42842	Berteștii de Jos
	42708	Chișcani
	43019	Cireșu
	42753	Făurei
	43117	Frecăței
	43313	Gropeni
	43411	Însurăței
	43493	Mărașu
	43563	Măxineni
	43698	Racoviță
	43867	Salcia Tudor
	43929	Scorțaru Nou
	43992	Siliștea
	44060	Stăncuța
	42771	Surdila-Greci
	44177	Tichilești
	44328	Ulmu
	44391	Vădeni
	44462	Vișani
	44532	Zăvoaia
BUZAU	45003	Beceni
	45101	Berca
	45673	Buda
	44818	Buzău
	45815	C.A. Rosetti
	46019	Cernătești

	46251	Cilibia
	46313	Cislău
	46484	Costești
	47159	Largu
	47300	Luciu
	47417	Mărgăritești
	47818	Murgești
	47854	Năeni
	48165	Pardoși
	48557	Pârscov
	48487	Pietroasele
	49046	Rușețu
	49313	Scorțoasa
	49625	Stâlpu
	49849	Țintești
	49894	Ulmeni
	50326	Viperești
CARAS-SEVERIN	50969	Bocșa
	52035	Ciudanovița
	52696	Dognecea
	52785	Fârliug
	52856	Forotic
	52954	Goruia
	53167	Lupac
	53345	Naidăș
	51118	Oravița
	53513	Pojejena
	53639	Ramna
	53791	Sasca Montană
	54305	Ticvaniu Mare
CLUJ	55598	Aiton
	55623	Aluniș
	55687	Apahida
	56096	Bobâlna
	56844	Ceanu Mare
	57350	Cojocna
	57449	Cornești
	57742	Frata
	58623	Mociu
	58990	Ploscoș
	59942	Vad
	60062	Viișoara
CONSTANTA	60883	Adamclisi
	60570	Agigea
	61005	Aliman
	62360	Basarabi

	61069	Băneasa
	61256	Ciobanu
	60419	Constanța
	61559	Crucea
	61675	Deleni
	61737	Dobromir
	63161	Dumbrăveni
	60455	Eforie
	61808	Gârliciu
	61826	Ghindărești
	63326	Grădina
	60801	Hârșova
	61951	Ion Corvin
	62057	Lipnița
	63152	Lumina
	60847	Medgidia
	62191	Mihail Kogălniceanu
	62280	Mircea Vodă
	60507	Năvodari
	62486	Oltina
	62538	Ostrov
	60687	Ovidiu
	62707	Peștera
	62761	Poarta Albă
	62798	Rasova
	63318	Saligny
	62823	Saraiu
	62903	Seimeni
	62949	Siliștea
	62985	Târgușor
	63045	Topalu
DAMBOVITA	65379	Aninoasa
	65413	Doicești
	67522	Glodeni
	68324	Ocnița
DOLJ	70744	Argetoaia
	70879	Bechet
	71126	Braloștița
	71199	Bratovoești
	71055	Brădești
	71260	Breasta
	69964	Bucovăț
	70352	Calafat
	74867	Cârna
	71607	Călărași
	71723	Cernătești

	71858	Ciupercenii Noi
	71910	Coțofenii din Dos
	72007	Dăbuleni
	72034	Desa
	72098	Dobrești
	72463	Gighera
	72604	Gogoșu
	72819	Grecești
	73317	Mârșani
	72980	Măceșu de Jos
	73567	Ostroveni
	74931	Pleșoi
	73772	Predești
	74949	Rojiște
	73996	Sadova
	74073	Scăești
	74135	Seaca de Pădure
	74171	Secu
	74242	Sopot
	74322	Teasc
GALATI	76255	Fârțănești
	76763	Nămoloasa
	76932	Oancea
	77288	Suceveni
	75472	Târgu Bujor
	77536	Vlădești
GORJ	79077	Bolboși
	79157	Borăscu
	79656	Ciuperceni
	80846	Mătășari
	80980	Negomir
IALOMITA	93575	Făcăeni
	93646	Giurgeni
	93995	Mihail Kogălniceanu
	94492	Stelnica
	94795	Vlădeni
IASI	95667	Andrieșeni
	95747	Aroneanu
	96003	Bosia
	96192	Ciortești
	96423	Costuleni
	96717	Dagâța
	96904	Dolhești
	97090	Golăiești
	97394	Grozești
	97777	Mădârjac

	96370	Osoi
	98505	Popricani
	98603	Prisăcani
	98685	Răducăneni
	99058	Sinești
	99441	Tansa
	95293	Tomești
	99879	Țigănași
	99922	Țuțora
	100148	Vlădeni
MARAMURES	106620	Sarasău
	106559	Sighetu Marmației
	106648	Vadu Izei
MEHEDINTI	110946	Burila Mare
	111006	Butoiești
	111480	Devesel
	111587	Dumbrava de Jos
	111863	Gogoșu
	111989	Grozești
	112129	Husnicioara
	112548	Jiana
	112664	Malovăț
	113625	Șișești
MURES	116723	Fărăgău
NEAMT	125141	Pâncești
	123709	Poienari
	124331	Stănița
OLT	127224	Grojdibodu
	127251	Ianca
PRAHOVA	132011	Apostolache
	132459	Călugăreni
	132645	Chiojdeanca
	132896	Drajna
	133562	Gornet
	133615	Gornet-Cricov
	133866	Jugureni
	133919	Lapoș
	134336	Păcureți
	135244	Sângeru
	135404	Surani
	135501	Șoimari
	135725	Teișani
	136198	Vâlcănești
	131817	Vălenii de Munte
	136134	Vărbilău
TULCEA	159785	Baia

	159945	Carcaliu
	160127	Cerna
	160305	Dăeni
	160323	Dorobanțu
	160387	Frecăței
	160430	Greci
	160458	Grindu
	160476	Hamcearca
	160528	Horia
	161525	I.C. Brătianu
	160564	Izvoarele
	160617	Jijila
	160680	Luncavița
	159730	Măcin
	160831	Mihai Bravu
	160877	Mihail Kogălniceanu
	160993	Nalbant
	161035	Niculițel
	161106	Ostrov
	161151	Peceneaga
	161259	Slava Cercheză
	161286	Smârdan
	161464	Turcoaia
	161561	Valea Teilor
	161543	Văcăreni
VASLUI	162069	Alexandru Vlahuță
	162595	Bogdana
	162791	Bogdănița
	163486	Dragomirești
	163967	Gherghești
	167222	Ibănești
	164393	Ivănești
	165470	Puiești
	165611	Pungești
	166869	Voinești
VRANCEA	175439	Bordești
	175983	Dumitrești
	176338	Gura Calitei
	176613	Măicănești
	176855	Nănești

4. Metodologia de calcul a plăților compensatorii

Analiză comparativă calcul 2010/2008		Observații
2010	2008	
1.A Metodologie Pentru evaluarea producțiilor și calculul MBS, ponderarea valorilor s-a făcut pe cele 2 categorii principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile și pajiști) utilizându-se datele furnizate de LPIS.	1. A Metodologie Pentru bonitarea terenurilor și calculul MBS, ponderarea valorilor s-a făcut pe cele 2 categorii principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile și pajiști) utilizându-se datele furnizate de Corine Land Cover 2000.	Utilizarea LPIS asigură o mai mare acuratețe a datelor referitoare la situația terenurilor agricole. Nu se modifică delimitarea zonelor defavorizate din PNDR.
1.B Agregarea rezultatelor ponderate privind datele de bonitare a terenurilor agricole, productivități și MBS s-a făcut la nivelul zonei nedefavorizate și a fiecărui tip de zonă defavorizată (ZMD, ZSD și ZDS – definite în anul 2008 prin Anexa 4A a PNDR 2007-2013).	1.B Agregarea rezultatelor ponderate privind datele de bonitare a terenurilor agricole, productivități și MBS s-a făcut la nivel național și la nivelul fiecărui tip de zonă defavorizată.	Plățile pentru zone defavorizate sunt destinate să compenseze costurile suplimentare suportate de către agricultori, precum și pierderea de venituri generate de handicapul zonei în cauză pentru producția agricolă. În acest sens analiza comparativă s-a făcut între zonele defavorizate definite în Anexa 4A a PNDR, pe tipuri de defavorizare și celelalte zone care sunt neafectate de niciun tip de defavorizare.
1.C Ponderarea MBS s-a făcut după ponderile categoriilor principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile și pajiști naturale), pe baza datelor LPIS, pentru fiecare tip de zonă defavorizată și pentru zona nedefavorizată. Pentru calculul diferențelor ponderate ale MBS pentru zona nedefavorizată și MBS pentru fiecare tip de zonă defavorizată, au fost utilizate ponderi diferite, rezultate din LPIS, ale categoriilor principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile și pajiști naturale).	1.C Ponderarea MBS s-a făcut după ponderile categoriilor principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile și pajiști naturale), pe baza datelor CLC, pentru fiecare tip de zonă defavorizată. Pentru calculul diferențelor ponderate ale MBS pentru zona nedefavorizată și MBS pentru fiecare tip de zonă defavorizată, pentru zona nedefavorizată au fost utilizate ponderile specifice zonei defavorizate analizate, rezultate din CLC, ale categoriilor principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile și pajiști naturale).	Utilizarea LPIS asigură o mai mare acuratețe a datelor referitoare la situația terenurilor agricole. Calcularea ponderii categoriilor de utilizare a terenurilor agricole pentru fiecare tip de zonă defavorizată și pentru zona nedefavorizată conduce la creșterea bazei de calcul pentru nivelul plăților LFA, asigurând un nivel de compensare real care reflectă diferențele dintre zona nedefavorizată și fiecare tip de zonă defavorizată.
2. Sursele de date utilizate pentru realizarea acestui capitol sunt: a. suprafețe cu principalele tipuri de culturi: Anuarul statistic al României (2008),	2. Sursele de date utilizate pentru realizarea acestui capitol sunt: a. suprafețe cu principalele tipuri de culturi: utilizarea terenurilor: Recensământul	a. Noile date oferă informații mai recente decât cele din metodologia inițială. b. Noile date oferă

b. productivități pentru principalele tipuri de culturi pe terenuri arabile și pentru pășiți permanente: Anuarul statistic al României (2001-2008) c. bonitatea terenurilor: metodologia elaborată de către ICPA pentru evaluarea calității terenurilor (2004), la care au fost aplicate corecții cu hărțile georeferențiate LPIS. d. MBS: Studiul Institutului de Cercetări pentru Pedologie și Agrochimie (ICPA) și a Institutului de Cercetare Dezvoltare pentru Economie Agrară (ICDEA) privind metodologia de utilizare a marjelor brute pe activități, pe zone geografice și comune, realizat în anul 2004, folosind estimări ale culturilor (b)	General Agricol 2002, b. productivități pentru principalele tipuri de culturi pe terenuri arabile și pentru pășiți permanente: Anuarul statistic al României (2002-2006) c. bonitatea terenurilor: metodologia elaborată de către ICPA pentru evaluarea calității terenurilor (2004) d. MBS: Studiul Institutului de Cercetări pentru Pedologie și Agrochimie (ICPA) și a Institutului de Cercetare Dezvoltare pentru Economie Agrară (ICDEA) privind metodologia de utilizare a marjelor brute pe activități, pe zone geografice și comune, realizat în anul 2004	informații pentru o serie mai lungă de ani, dar și informații mai recente decât cele din metodologia inițială. c. Informațiile georeferențiate din hărțile de sol 1:200.000, studiilor pedologice și agrochimice efectuate la nivelul comunelor (1:50.000) și a datelor climatice (47 de stații meteorologice de referință cu date zilnice; date climatice medii multianuale într-un grid de 10x10 km interpolate conform metodologiei MARS) au fost corectate cu datele recente referitoare la utilizarea terenurilor agricole (LPIS) pentru o mai mare acuratețe a calculelor. d. Evaluarea producțiilor și calculul MBS au fost făcute prin aplicarea aceleiași metodologii de calcul, în metodologia actuală datele de intrare referitoare la producțiile estimate în funcție de bonitatea terenurilor pe categorii de utilizare și tipuri de culturi principale asigurând o mai mare acuratețe a rezultatelor printr-o mai bună reflectare a situației existente. S-a avut în vedere calcularea ponderată a marjelor brute pentru cele 3 tipuri de zone defavorizate și pentru zona neafectată de unul din tipurile de defavorizare (ca element de raportare a

		zonelor defavorizate), în vederea stabilirii nivelului real.

Sursele de date utilizate pentru realizarea acestui capitol sunt:

- LPIS (2009),
- Recensământul General Agricol (RGA, 2002) și Anuarele statistice pentru perioada 2001-2008,
- Studiul Institutului de Cercetări pentru Pedologie și Agrochimie (ICPA) și a Institutului de Cercetare Dezvoltare pentru Economie Agrară (ICDEA) privind metodologia de utilizare a marjelor brute pe activități, pe zone geografice și comune, realizat în anul 2004,
- Informațiile georeferențiate din hărțile de sol 1:200.000, studiilor pedologice și agrochimice efectuate la nivelul comunelor (1:50.000) și datele climatice (47 de stații meteorologice de referință cu date zilnice; date climatice medii multianuale într-un grid de 10x10 km interpolate conform metodologiei MARS).

4.1 Determinarea marjelor brute

În vederea determinării nivelului plăților compensatorii destinate zonelor defavorizate a fost necesară aplicarea unei metodologii care a corelat productivitățile pentru tipurile principale de culturi (grâu, porumb, cartof, lucernă și pășuni), notele de bonitare pe categoriile principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile și pajiști permanente), calculându-se valorile medii la nivelul celor 3 tipuri de zone defavorizate și la nivelul zonei nedefavorizate, pentru marjele brute standard ponderate în funcție de ponderea categoriilor principale de utilizare a terenurilor agricole și de tipurile principale de culturi. S-a avut în vedere calcularea ponderată a marjelor brute pentru cele 3 tipuri de zone defavorizate și pentru zona neafectată de handicapuri naturale (ca element de raportare a zonelor defavorizate).

Notele de bonitare a terenurilor agricole (NB) sunt obținute conform metodologiei elaborate de către Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului (ICPA) pentru evaluarea calității terenurilor, prezentată în secțiunea 3.1 a Anexei 4A, fiind corectate cu datele referitoare la utilizarea terenurilor agricole (ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor agricole calculată pe baza datelor LPIS – 2009) și cu datele statistice referitoare la producțiile înregistrate pentru tipurile principale de culturi în perioada 2001-2008 (INS). Acestea au fost calculate de către ICPA, la nivelul României pe baza informațiilor georeferențiate din hărțile de sol 1:200.000, studiilor pedologice și agrochimice efectuate la nivelul comunelor (1:50.000) și a datelor climatice (47 de stații meteorologice de referință cu date zilnice, date climatice medii multianuale într-un grid de 10x10 km interpolate conform metodologiei MARS). Valoarea indicatorului reprezintă un rezultat al observațiilor statistice și a cercetărilor experimentale, notele de bonitare luând în considerație următorii factori: calitatea solului, climatul, relieful și condițiile de umiditate a solului.

Pentru a determina plățile compensatorii au fost parcurși următorii pași:

- ✓ au fost evaluate producțiile pentru tipurile principale de culturi (grâu, porumb, cartof, lucernă și pășuni) pe punct de bonitare, prin raportarea producțiilor înregistrate în perioada 2001-2008 la valoarea medie a notei de bonitare la nivel național,
- ✓ a fost calculată ponderea principalelor categorii de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile și pajiști permanente) pe baza suprafețelor înregistrate în LPIS, la nivelul fiecărei zone defavorizate (ZMD, ZSD și ZDS) și la nivelul zonei nedefavorizată și pentru terenurile arabile s-au calculat ponderile principalelor tipuri de culturi (grâu, porumb, cartof, lucernă) pe baza datelor statistice,
- ✓ au fost calculate notele de bonitare pentru categoriile principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile și pajiști permanente) pe baza suprafețelor din LPIS, la nivelul fiecărei zone defavorizate și la nivelul zonei nedefavorizată,
- ✓ pe baza notelor de bonitare pe categorii de utilizare a terenurilor agricole și pe baza evaluării producțiilor pe punct de bonitare au fost estimate producțiile medii pe fiecare tip de zonă

- defavorizată și pentru zona nedefavorizată, ponderate cu suprafețele acoperite cu principalele tipuri de culturi pe teren arabil și pe pajiști permanente,
- ✓ au fost calculate marjele brute standard pentru suprafața agricolă pentru cele 2 categorii principale de utilizare a terenurilor agricole (teren arabil și pajiști permanente), calculându-se apoi marja brută standard ponderată pentru fiecare tip de zonă defavorizată și pentru zona nedefavorizată.

În urma calculelor au rezultat următoarele valori medii ponderate de MBS:

La nivelul zonei nedefavorizată:

Arabil 311 €/ha

Pajiște 140 €/ha

Pentru Zona Montană Defavorizată:

Arabil 157 €/ha

Pajiște 141 €/ha

Pentru Zona Semnificativ Defavorizată:

Arabil 165 €/ha

Pajiște 141 €/ha

Pentru Zona Defavorizată de Condiții Naturale Specifice:

Arabil 230 €/ha

Pajiște 81 €/ha

4.2. Determinarea plăților compensatorii

În calculul plății compensatorii au fost aplicate ponderile de suprafețe de pajiște și de teren arabil din zonele defavorizate și de la nivelul zonei nedefavorizate, pe baza datelor furnizate de LPIS.

Aceste ponderi sunt următoarele:

Zona nedefavorizată:	arabil 79,86 %, pajiște 20,14 %,
ZMD:	arabil 11,70 %, pajiște 88,30 %,
ZSD:	arabil 73,43 %, pajiște 26,57 %,
ZDS:	arabil 64,01 %, pajiște 36,99 %.

Astfel, pe baza valorilor medii de marjă brută ponderată și a ponderilor de pajiște/arabil anterior prezentate, aplicând formula:

$$Plata_{ZD} = NC \times [(X_{\%PPnonZD} \times MBS_{PPnonZD} + X_{\%TAnonZD} \times MBS_{TAnonZD}) - (X_{\%PPZD} \times MBS_{PPZD} + X_{\%TAZD} \times MBS_{TAZD})]$$

unde:

- $Plata_{ZD}$: reprezintă nivelul de plată (100%) corespunzător zonei defavorizate raportată la zona nedefavorizată,
- ZD : reprezintă zona defavorizată pentru care se face calculul (ZMD, ZSD, ZDS),
- NC : reprezintă nivelul compensare (80% pentru ZMD, ZSD și ZDS), utilizat pentru evitarea supracompensării în cadrul măsurilor 211 și 212,
- $X_{\%PPnonZD}$: reprezintă procentul de suprafață ocupată de pajiște din zona nedefavorizată ZD,
- $X_{\%PPZD}$: reprezintă procentul de suprafață ocupată de pajiște din zona defavorizată ZD,
- $X_{\%TAnonZD}$: reprezintă procentul de suprafață ocupată de terenul arabil din zona nedefavorizată ZD,
- $X_{\%TAZD}$: reprezintă procentul de suprafață ocupată de terenul arabil din zona defavorizată ZD,
- $MBS_{PPnonZD}$: reprezintă marja brută standard corespunzătoare producției din pajiștile de pe întregul teritoriu al României care nu sunt incluse în zone defavorizate,

- *MBS_{PP ZD}*: reprezintă marja brută standard corespunzătoare producției din zona defavorizată ZD,
- *MBS_{TA nonZD}*: reprezintă marja brută standard mediată conform producției corespunzătoare structurii standard de culturi agricole care se obține pe întregul teritoriu al României fără includerea zonelor defavorizate,
- *MBS_{TA ZD}*: reprezintă marja brută standard mediată conform producției corespunzătoare structurii standard de culturi agricole care se obține în zona defavorizată.

Astfel, suma costurilor adiționale și a pierderile de venit rezultate sunt următoarele:

- 133 Euro/ha pentru Zona Montană Defavorizată,
- 118 Euro/ha pentru Zona Semnificativ Defavorizată,
- 100 Euro/ha pentru Zonele Defavorizate de Condiții Naturale Specifice.

În vederea evitării riscului de supracompensare prin acordarea acestor plăți, pentru cele 3 tipuri de zone defavorizate din România (ZMD, ZSD și ZDS) se va acorda 80% din nivelul maxim posibil de plată.

În concluzie, prin PNDR se stabilesc următoarele nivele de plată:

- 107 Euro/ha/an pentru Zona Montană Defavorizată,
- 94 Euro/ha/an pentru Zona Semnificativ Defavorizată,
- 80 Euro/ha/an pentru Zonele Defavorizate de Condiții Naturale Specifice.

4B1. Cerințe minime relevante pentru Măsurile de agro-mediu

Cerințe minime relevante pentru pachetul 1 Pajiști cu Înaltă Valoare Naturală

Cerințe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislație
Nu vor fi realizate însămânțări de suprafață sau supraînsămânțări. Se pot face însămânțări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porțiuni de pajiște degradează sau sunt afectate accidental			
Cositul poate începe doar după data de 1 iulie Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafața pajiștii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului	Pajiștile permanente trebuie să fie menținute prin asigurarea unui nivel minim de pășunat sau cosit cel puțin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Pășunatul se efectuează cu maxim 1 UVM pe hectar Pășunile inundate nu trebuie pășunate mai devreme de 2 săptămâni de la retragerea apelor.	Pajiștile permanente trebuie să fie menținute prin asigurarea unui nivel minim de pășunat sau cosit cel puțin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Vor fi menținute terasele existente pe terenurile agricole la 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Este interzisă tăierea copacilor singulari și/sau a grupurilor de copaci pe terenurile agricole. (Ordinul Comun		

	Nr. 15/56/2008) Arderea pășunilor permanente este permisă doar cu aprobarea prealabilă a autorității de mediu competente. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Este interzisă utilizarea pesticidelor.	Prevenirea instalării vegetației nedorite pe terenurile agricole, în special pe cele care nu mai sunt exploatate pentru producție. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Arderea pășunilor permanente este permisă doar cu aprobarea prealabilă a autorității de mediu competente. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)	Fito sanitar (OG 1559/2004) Este permisă utilizarea numai a acelor produse de protecție a plantelor care au fost autorizate pentru vânzare și numai în conformitate cu instrucțiunile de utilizare	Protecția plantelor (Ordonanța 4/1995) Persoanele care folosesc produsele de protecție a plantelor trebuie să fi calificate (să aibă o atestare profesională). Persoanele care folosesc produsele de protecție a plantelor clasificate ca având “toxicitate ridicată” sau ca “toxice” trebuie să fie înregistrate la serviciul special din cadrul poliției județene din raza de activitate. De asemenea, trebuie să fie înregistrate la unitatea sanitar-veterinară sau la inspectoratul județean pentru siguranța muncii. Folosirea produselor de protecție a plantelor poate fi realizată doar pentru scopul în care aceste produse au fost omologate doar conform instrucțiunilor de utilizare. Tratamentele cu produse de protecție a plantelor nu sunt permise în zonele de protecție a apelor, în zonele protejate, în zonele de protecție sanitară, zonele de

			protecție ecologică, precum și în alte zone protejate stabilite de autoritățile competente.
Este interzisă utilizarea fertilizanților chimici. Utilizarea tradițională a gunoiului de grajd este permisă până în echivalentul a maxim 30 kg. N s.a./ha		Cerințe privind protecția apei împotriva poluării cu nitrați din agricultură (Ordin Comun 1182/1270/2005) (cerințe pentru zonele vulnerabile la nitrați) Îngrășămintele naturale aplicate nu pot conține mai mult de 170 kg de azot (N) ca ingredient pur pe 1 ha de teren agricol. Fermierii trebuie să respecte perioadele în care aplicarea fertilizatorilor este interzisă. Aplicarea îngrășămintelor pe terenurile cu pante abrupte trebuie realizată prin încorporarea îngrășămintelor în sol și luarea în considerare a condițiilor meteorologice. Nici un tip de îngrășământ nu poate fi aplicat pe terenuri acoperite de zăpadă, pe terenuri cu apă în exces sau pe terenuri înghețate. Nu vor fi folosiți fertilizatori în apropierea resurselor de apă în conformitate cu următoarele indicații: - <i>Fertilizator solid – nu mai aproape de 6 m de apă.</i>	Folosirea îngrășămintelor (Se aplică Regulamentul (CE) 2003/2003) Interzicerea folosirii fertilizatorilor neautorizați pentru vânzare. Ordin Comun 1182/1270/2005

		- Fertilizator lichid – nu mai aproape de 30 m de apă. - În apropierea stațiilor de captare a apei potabile, nu va fi folosit niciun tip de fertilizator la o distanță mai mică de 100 m față de stația de captare a apei. Fermierii trebuie să se asigure că îngrășămintele sunt distribuite uniform. Fermierii trebuie să urmeze un plan de fertilizare.	
Este interzis aratul sau discuitul pajiștilor aflate sub angajament.	Vor fi menținute terasele existente pe terenurile agricole la 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		

Cerințe minime relevante pentru pachetul 2 (adăugat la cerințele minime deja specificate pentru pachetul 1 pentru că acest pachet poate fi aplicat doar în combinație cu pachetul 1)

Cerințe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislație
Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafața pajiștilor aflate sub angajament	Pajiștile permanente trebuie să fie menținute prin asigurarea unui nivel minim de pășunat sau cosit cel puțin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Este interzisă tăierea copacilor solitari și/sau a grupurilor de copaci pe terenurile agricole. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Prevenirea instalării vegetației nedorite pe terenurile agricole, în special pe cele care nu mai sunt exploatate pentru producție. (Ordinul Comun Nr.		

	15/56/2008) Vor fi menținute terasele existente pe terenurile agricole la 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Arderea pășunilor permanente este permisă doar cu aprobarea prealabilă a autorității de mediu competente. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		

Cerințe minime pentru pachetul 3.1 Managementul Crex crex

Cerințe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislație
Nu vor fi realizate însămânțări de suprafață sau supraînsămânțări. Se pot face însămânțări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porțiuni de pajiște se degradează sau sunt afectate accidental			
Cositul se poate efectua doar după data de 31 iulie. Cositul se va realiza dinspre interiorul parcelei spre exteriorul acesteia O bandă necosită sau nepășuntă, lată de 3 metri, va fi lăsată pe marginile fiecărei parcele. Această bandă poate fi cosită sau pășunată după data de 1 septembrie. Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafața pajiștii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului	Pajiștile permanente trebuie să fie menținute prin asigurarea unui nivel minim de pășunat sau cosit cel puțin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		

Pășunatul se va efectua cu maximum 0.7 UVM pe hectar Pășunile inundate nu trebuie pășunate mai devreme de 2 săptămâni de la retragerea apelor.	Pajiștile permanente trebuie să fie menținute prin asigurarea unui nivel minim de pășunat sau cosit cel puțin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Vor fi menținute terasele existente pe terenurile agricole la 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Este interzisă tăierea copacilor solitari și/sau a grupurilor de copaci pe terenurile agricole. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Utilizarea pesticidelor este interzisă	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală
Utilizarea fertilizanților este interzisă		A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.
Este interzis aratul sau discuitul pajiștilor aflate sub angajament	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.		
Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafața pajiștilor aflate sub angajament	A se vedea pachetul 2 agricultură tradițională.		

Cerințe minime managementul speciilor 3.2. Lanius minor și Falco vespertinus

Cerințe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislație
Nu vor fi realizate însămânțări de suprafață sau supraînsămânțări. Se pot face însămânțări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porțiuni de pajiște se degradează sau sunt afectate accidental			
Cositul trebuie efectuat cel mai târziu până la data de 1 iulie	Pajiștile permanente trebuie să fie menținute prin asigurarea unui nivel		

Cosirea va fi realizată în etape. O bandă necosită sau nepășuntă, lată de 3 metri, va fi lăsată pe marginile fiecărei parcele. Această bandă poate fi cosită sau pășunată după data de 1 septembrie. Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafața pajiștii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului	minim de pășunat sau cosit cel puțin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Pășunatul se va efectua cu maximum 1 UVM pe hectar Pășunile inundate nu trebuie pășunate mai devreme de 2 săptămâni de la retragerea apelor.	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.		
Utilizarea pesticidelor este interzisă	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.
Utilizarea fertilizanților este interzisă		A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.
Este interzis aratul sau discuitul pajiștilor aflate sub angajament	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.		
Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafața pajiștilor aflate sub angajament	A se vedea pachetul 2 agricultură tradițională		

Cerințe minime relevante pentru pachetul 4 Culturi Verzi

Cerințe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislație
Semănarea culturilor verzi trebuie realizată până la sfârșitul lunii	Pe timpul iernii, terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă		

septembrie. Plantele ce pot fi utilizate ca și culturi verzi sunt: mazărea, mazăricea, rapița, muștarul, lupinul, sulfina;	și/sau să rămână nelucrat după recoltare pe cel puțin 20% din suprafața arabilă totală a fermei. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Lucrările solului pe terenul arabil cu panta mai mare de 12%, cultivat cu plante prășitoare, se efectuează de-a lungul curbilor de nivel. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Se mențin terasele existente pe terenul agricol la data de 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Floarea-soarelui nu se cultivă pe aceeași suprafață mai mult de 2 ani consecutivi. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Arderea miriștilor și a resturilor vegetale pe terenul arabil este permisă numai cu acordul autorității competente pentru protecția mediului. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Nu este permisă tăierea arborilor solitari și/sau a grupurilor de arbori de pe terenul agricol. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Prevenirea instalării vegetației nedorite pe terenurile agricole, în special pe cele care nu mai sunt exploatate pentru producție. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Doar fertilizantii organici pot fi utilizați înaintea înființării culturilor verzi.		A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.

Utilizarea fertilizanților chimici pentru culturile verzi este interzisă;			
Biomasa formată trebuie să fie incorporată în sol cel târziu până la finalul lunii Martie. Lucrările agricole necesare pentru următoarea cultură pot începe doar după ce s-a realizat această acțiune.	Lucrările solului pe terenul arabil cu panta mai mare de 12%, cultivat cu plante prășitoare, se efectuează de-a lungul curbelor de nivel. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Se mențin terasele existente pe terenul agricol la data de 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Nu este permis aratul pajiștilor existente în fermă pe toata durata angajamentului	Romania should maintain the area covered with permanent pastures existing at national level on 1st January 2007.		
Pachetul poate fi aplicat pe o suprafață maximă de 80% din terenul arabil ce aparține unei ferme.	Pe timpul iernii, terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă și/sau să rămână nelucrat după recoltare pe cel puțin 20% din suprafața arabilă totală a fermei. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		

Cerințe minime relevante pentru pachetul 5 agricultură ecologică

Cerințe de agro-mediu	GAEC relevant (<i>Ordinul MADR/MMP nr. 30/147/2010</i>)	SMR relevant	Legislație
Terenurile agricole pentru care se încheie angajamente trebuie să fie înregistrate ca terenuri certificate în sistem ecologic de către un organism de inspecție și certificare autorizat, în conformitate cu Regulamentul 834/2007 (cu modificările ulterioare). Suprafețele pentru care se încheie	GAEC 4 – Floarea soarelui nu se cultivă pe aceeași parcelă agricolă mai mult de 2 ani consecutiv. GAEC 9 – Nu este permisă tăierea arborilor solitari și/sau a grupurilor de arbori de pe terenurile agricole.	Fito sanitar (<i>OG 1559/2004</i>) Este permisă utilizarea numai a acelor produse de protecție a plantelor care au fost autorizate pentru vânzare și numai în conformitate cu instrucțiunile de utilizare	Folosirea îngrășămintelor (<i>Ordin Comun 1182/1270/2005</i>) Interzicerea folosirii fertilizatorilor neautorizați pentru vânzare. Agricultură ecologică (<i>OG 34/2000</i>) Operatorii care produc produsele

angajamente în cadrul acestui pachet trebuie sa continue să fie înregistrate de către un organism de inspecție și certificare pe toată perioada angajamentului și să continue sa fie utilizat conform metodelor de producție ecologice în conformitate cu legislația națională relevantă și cu Regulamentul CE Nr. 834/2007 și regulamentele care îl amendează.		Cerințe privind protecția apei împotriva poluării cu nitrați din agricultură (cerințe pentru zonele vulnerabile la nitrați) <i>(Ordin Comun 1182/1270/2005)</i> Ingrășămintele naturale aplicate nu pot conține mai mult de 170 kg de azot (N) ca ingredient pur pe 1 ha de teren agricol. Fermierii trebuie să respecte perioadele în care aplicarea fertilizatorilor este interzisă. Fermierii trebuie să urmeze un plan de fertilizare.	ecologice au obligația de a-și înregistra această activitate la Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, prin compartimentul de specialitate, și de a se supune controlului unui organism de inspecție și certificare aprobat.

Cerințe minime relevante pentru pachetul 6 Pajiști importante pentru fluturi (Maculinea sp.)

Cerințe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislație
Utilizarea fertilizanților chimici este interzisă. Utilizarea tradițională a gunoiului de grajd este permisă până în echivalentul a maxim 30 kg . N s.a./ha.		Cerințe privind protecția apei împotriva poluării cu nitrați din agricultură <i>(Ordin Comun 1182/1270/2005)</i> (cerințe pentru zonele vulnerabile la nitrați) Ingrășămintele naturale aplicate nu pot conține mai mult de 170 kg de azot (N) substanță activă pe 1 ha de teren agricol. Fermierii trebuie să respecte perioadele în care aplicarea fertilizatorilor este	Folosirea îngrășămintelor (Se aplică Regulamentul (CE) 2003/2003) Interzicerea folosirii fertilizatorilor neautorizați pentru vânzare. (Ordin Comun 1182/1270/2005)

		interzisă. Aplicarea îngrășămintelor pe terenurile cu pante abrupte trebuie realizată prin încorporarea îngrășămintelor în sol și luarea în considerare a condițiilor meteorologice. Nici un tip de îngrășământ nu poate fi aplicat pe terenuri acoperite de zăpadă, pe terenuri cu apă în excess sau pe terenuri înghețate. Nu vor fi folosiți fertilizatori în apropierea resurselor de apă în conformitate cu următoarele indicații: - Fertilizator solid – nu mai aproape de 6 m de apă. - Fertilizator lichid – nu mai aproape de 30 m de apă. - În apropierea stațiilor de captare a apei potabile, nu va fi folosit niciun tip de fertilizator la o distanță mai mică de 100 m față de stația de captare a apei. Fermierii trebuie să se asigure că îngrășămintele sunt distribuite uniform. Fermierii trebuie să urmeze un plan de fertilizare.	
Utilizarea pesticidelor este interzisă.	GAEC 10. Evitarea instalării vegetației nedorite pe terenurile agricole, inclusiv pe terenurile care nu sunt folosite în scopul producției. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)	Fito sanitar (OG 1559/2004) Este permisă utilizarea numai a acelor produse de protecție a plantelor care au fost autorizate pentru vânzare și numai	Protecția plantelor (OG 4/1995) Persoanele care folosesc produsele de protecție a plantelor trebuie să fi calificate (să aibă o atestare

		în coformitate cu instrucțiunile de utilizare.	profesională). Persoanele care folosesc produsele de protecție a plantelor clasificate ca având “toxicitate ridicată” sau ca “toxice” trebuie să fie înregistrate la serviciul special din cadrul poliției județene din raza de activitate. De asemenea, trebuie să fie înregistrate la unitatea sanitar-veterinară sau la inspectoratul județean pentru siguranța muncii. Folosirea produselor de protecție a plantelor poate fi realizată doar pentru scopul în care aceste produse au fost omologate doar conform instrucțiunilor de utilizare. Tratamentele cu produse de protecție a plantelor nu sunt permise în zonele de protecție a apelor, în zonele protejate, în zonele de protecție sanitară, zonele de protecție ecologică, precum și în alte zone protejate stabilite de autoritățile competente.
Cositul poate începe doar după data de 25 august. Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafața pajiștii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului.	GAEC 7. Întreținerea pajiștilor permanente prin asigurarea unui nivel minim de pășunat sau prin cosirea lor cel puțin o dată pe an. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010) GAEC 8 Nu este permisă arderea vegetației pajiștilor permanente. (Ordinul comun MADR/MMP nr.		

	147/30/2010)		
Pășunatul se efectuează cu maxim 0,7 UVM pe hectar. Pășunile inundate nu vor fi pășunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor.	GAEC 7. Întreținerea pajiștilor permanente prin asigurarea unui nivel minim de pășunat sau prin cosirea lor cel puțin o dată pe an. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010) GAEC 8. Nu este permisă arderea vegetației pajiștilor permanente. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		
Este interzis aratul sau discuitul pajiștilor aflate sub angajament.	GAEC 3. Se mențin terasele existente pe terenul agricol la data de 1 ianuarie 2007. GAEC 3 Se mențin terasele existente pe terenul agricol la data de 1 ianuarie 2007. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		
Nu vor fi realizate însămânțări de suprafață sau supraînsămânțări. Se pot face însămânțări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porțiuni de pajiște degradează sau sunt afectate accidental.			
Sunt interzise acțiunile care să conducă la accelerarea drenajului natural al pajiștilor aflate sub angajament.			

Cerințe minime relevante pentru pachetul 7 Terenurilor arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (Branta ruficollis)

Cerințe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislație
În fiecare an de angajament, după data de 15 septembrie, trebuie înființată o cultură de cereale de toamnă (grâu, orz,	GAEC 1. Pe timpul iernii, terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă și/sau să rămână nelucrat după		

secară, triticale) sau de rapiță. Însămânțarea cerealelor de toamnă (grâu, orz, secară, triticale) sau a rapiței trebuie finalizată înainte de data de 15 octombrie.	recoltare pe cel puțin 20% din suprafața arabilă totală a fermei. GAEC 5. Nu este permisă arderea miriștilor și a resturilor vegetale pe terenul arabil. GAEC 6. Nu este permisă efectuarea lucrării de arat în condiții de umiditate excesivă a solului. GAEC 10. Evitarea instalării vegetației nedorite pe terenurile agricole, inclusiv pe terenurile care nu sunt folosite în scopul producției. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		
Parcelele angajate vor putea fi însămânțate cu porumb, dar nu mai târziu de data de 15 mai, iar porumbul nu va fi recoltat înainte de data de 15 septembrie, La recoltarea culturii de porumb este lăsată o suprafață de minim 5 % nerecoltată sau în situația în care nu este înființată o cultură de porumb, în anul respectiv de angajament fermierul este obligat să asigure o cantitate de 100 kg de porumb boabe pe hectar, în cel puțin un punct de hrănire situat pe suprafața fiecărei parcele angajate, Pe perioada de 5 ani a angajamentelor	GAEC 5. Nu este permisă arderea miriștilor și a resturilor vegetale pe terenul arabil. GAEC 6. Nu este permisă efectuarea lucrării de arat în condiții de umiditate excesivă a solului. GAEC 10. Evitarea instalării vegetației nedorite pe terenurile agricole, inclusiv pe terenurile care nu sunt folosite în scopul producției. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		

este obligatorie înființarea în cel puțin 2 ani a culturii de porumb pe timpul verii, În situația în care se înființează o cultură de porumb, în anul respectiv, pe parcela angajată, cultura de toamnă este încorporată în sol până cel târziu la finalul lunii martie,			
Pesticidele și fitostimulatorii (îngrășămintele naturale) nu pot fi folosite în perioada cuprinsă între însămânțarea culturii de toamnă și 15 martie;	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajiști cu înaltă valoare naturală.
Se interzic lucrările agricole în perioada 15 octombrie – 15 martie;			
Este interzisă folosirea metodelor de alungare și/sau utilizarea otrăvurilor în perioada cuprinsă între 15 octombrie și 31 martie;			În vederea protejării speciilor de pasari migratoare este interzisă uciderea sau capturarea intentionata, indiferent de metoda utilizata. (OUG nr. 57/2007)
Pășunatul este interzis în perioada începând cu 15 octombrie, până în 15 martie pe parcelele aflate sub angajament,			
Este interzis aratul sau discuitul pajiștilor din cadrul fermei.	Obligația de a menține suprafața de pajiști permanente la nivel național se îndeplinește prin păstrarea raportului dintre suprafața terenurilor destinate pajiștilor permanente și suprafața agricolă totală, declarate de fermieri în anul 2007, numit raport de referință. Dacă valoarea raportului dintre suprafața destinată pajiștilor permanente și suprafața agricolă totală, calculată în anul de depunere a cererii de plată pe suprafață, numit raport		

	anual, scade cu mai mult de 10% din valoarea raportului de referință, se instituie măsuri pentru reconstituirea suprafețelor de păștiți permanente la nivel de fermier, în conformitate cu prevederile art. 3 și 4 din Regulamentul (CE) nr. 1.122/2009 al Comisiei din 30 noiembrie 2009 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 . (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		
Pachetul poate fi aplicat pe o suprafață maximă de 80% din terenul arabil ce aparține unei ferme.	GAEC 1. Pe timpul iernii, terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă și/sau să rămână nelucrat după recoltare pe cel puțin 20% din suprafața arabilă totală a fermei. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		

4B2. Desemnarea zonelor eligibile în cadrul Măsurii 214 Plăți de agro-mediu

Lista UAT eligibile în cadrul Pachetului 1 „Pajiști cu Înaltă Valoare Naturală” și Pachetului 2 „Practici agricole tradiționale”

REGIUNE	JUDEȚ	UAT NUTS 5	SIRUTA	TIP
7	ALBA	Abrud	1151	oraș
7		Aiud	1213	municipiu
7		Alba Iulia	1017	municipiu
7		Albac	2130	comună
7		Almașu Mare	2309	comună
7		Arieșeni	2381	comună
7		Avram Iancu	2577	comună
7		Baia de Arieș	2915	oraș
7		Berghin	2988	comună
7		Bistra	3039	comună
7		Blaj	1348	municipiu
7		Blandiana	3397	comună
7		Bucerdea Grănoasă	9026	comună
7		Bucium	3459	comună
7		Câlnic	4106	comună
7		Câmpeni	1455	oraș
7		Cenade	3761	comună
7		Cergău	3805	comună
7		Ceru-Băcăinți	3841	comună
7		Cetatea de Baltă	3958	comună
7		Ciugud	1071	comună
7		Ciuruleasa	4008	comună
7		Crăciunelu de Jos	4188	comună
7		Cricău	4142	comună
7		Cugir	1696	oraș
7		Cut	9019	comună
7		Daia Română	4240	comună
7		Doștat	4268	comună
7		Făraș	4302	comună
7		Galda de Jos	4366	comună
7		Gârbova	4482	comună
7		Gârda de Sus	4525	comună
7		Hopârta	4703	comună
7		Horea	4767	comună
7		Ighiu	4927	comună
7		Întregalde	4981	comună
7		Jidvei	5103	comună
7		Livezile	5167	comună
7		Lopadea Nouă	5210	comună
7		Lupșa	5336	comună
7		Meteș	5577	comună
7		Mihălț	5700	comună
7		Mirăslău	5755	comună
7		Mogoș	5826	comună
7		Noșlac	6048	comună
7		Ocna Mureș	1794	oraș
7		Ocoliș	6119	comună
7		Ohaba	6164	comună

7		Pianu	6217	comună
7		Poiana Vadului	6271	comună
7		Ponor	6397	comună
7		Poșaga	6468	comună
7		Râmetea	6592	comună
7		Râmeț	6627	comună
7		Rădești	6547	comună
7		Roșia de Secaș	6930	comună
7		Roșia Montană	6761	comună
7		Sâncel	7348	comună
7		Sântimbru	7384	comună
7		Sălciuma	6976	comună
7		Săliște	7044	comună
7		Săsciori	7099	comună
7		Scărișoara	7197	comună
7		Sebeș	1874	municipiu
7		Sohodol	7446	comună
7		Stremț	7767	comună
7		Șibot	7810	comună
7		Șona	7865	comună
7		Șpring	7945	comună
7		Șugag	8014	comună
7		Teiuș	8096	oraș
7		Unirea	8158	comună
7		Vadu Moților	8229	comună
7		Valea Lungă	8354	comună
7		Vidra	8425	comună
7		Vințu de Jos	8826	comună
7		Zlatna	1936	oraș
5	ARAD	Almaș	9743	comună
5		Archiș	9832	comună
5		Bârsa	10051	comună
5		Bârzava	10104	comună
5		Bata	9887	comună
5		Birchiș	10006	comună
5		Bocsig	10195	comună
5		Brazii	10239	comună
5		Buteni	10293	comună
5		Cărand	10346	comună
5		Chisindia	10417	comună
5		Conop	10453	comună
5		Dezna	10649	comună
5		Dieci	10701	comună
5		Dorgoș	10765	comună
5		Gurahonț	10943	comună
5		Hălmagiu	11058	comună
5		Hălmăgel	11174	comună
5		Hășmaș	11236	comună
5		Ignești	11307	comună
5		Moneasa	11478	comună
5		Petriș	11664	comună
5		Pleșcuța	11762	comună
5		Săvârșin	11842	comună
5		Sebiș	9690	oraș
5		Șilindia	12288	comună
5		Șiștarovăț	12402	comună

5		Tauț	12457	comună
5		Vârfurile	12689	comună
5		Vărădia de Mureș	12572	comună
3	ARGEȘ	Albeștii De Muscel	13891	comună
3		Arefu	14049	comună
3		Bogați	14584	comună
3		Boțești	14726	comună
3		Bughea de Sus	20063	comună
3		Cetățeni	15402	comună
3		Corbeni	15741	comună
3		Dâmbovicioara	16329	comună
3		Davidești	16285	comună
3		Dobrești	16427	comună
3		Dragoslavele	16472	comună
3		Hârtiești	16659	comună
3		Lerești	16908	comună
3		Mihăești	17254	comună
3		Nucșoara	17771	comună
3		Priboieni	18242	comună
3		Rucăr	18527	comună
3		Sălătrucu	18554	comună
3		Stoenești	18858	comună
3		Valea Mare Pravăț	13524	comună
3		Vulturești	20055	comună
3		Zgripcești	14352	comună
1	BACĂU	Agăș	21007	comună
1		Ardeoani	21098	comună
1		Asău	21123	comună
1		Balcani	21196	comună
1		Bârsănești	21454	comună
1		Berești-Tazlău	21338	comună
1		Berzunți	21418	comună
1		Bogdănești	21560	comună
1		Brusturoasa	21597	comună
1		Cașin	21720	comună
1		Comănești	20821	oraș
1		Dărmănești	22166	oraș
1		Dofteana	22380	comună
1		Ghimeș-Făget	22718	comună
1		Helegiu	22898	comună
1		Livezi	23289	comună
1		Măgirești	23387	comună
1		Mănăstirea Cașin	23449	comună
1		Moinești	20876	municipiu
1		Oituz	23797	comună
1		Palanca	23975	comună
1		Pârgărești	24276	comună
1		Pârjol	24338	comună
1		Poduri	24631	comună
1		Sănduleni	25148	comună
1		Scorțeni	25291	comună
1		Slănic-Moldova	20910	oraș
1		Solonț	25488	comună
1		Strugari	25629	comună
1		Târgu Ocna	20965	oraș
1		Târgu Trotuș	25825	comună

1		Zemeș	26289	comună
6	BIHOR	Beiuș	26804	municipiu
6		Budureasa	27846	comună
6		Bulz	27935	comună
6		Buntești	27971	comună
6		Câmpani	28709	comună
6		Căbești	28077	comună
6		Cărpinet	28193	comună
6		Criștioru de Jos	28889	comună
6		Curățele	28941	comună
6		Drăgănești	29243	comună
6		Finiș	29403	comună
6		Lazuri de Beiuș	29760	comună
6		Lunca	29948	comună
6		Nucet	26920	oraș
6		Pietroasa	30336	comună
6		Pocola	30416	comună
6		Remetea	30719	comună
6		Rieni	30773	comună
6		Roșia	30844	comună
6		Ștei	26840	oraș
6		Tărcaia	31609	comună
6		Uileacu de Beiuș	31921	comună
6		Vașcău	27007	oraș
6	BISTRIȚA-NĂSĂUD	Bistrița Bârgăului	32633	comună
6		Căianu Mic	32811	comună
6		Cetate	32884	comună
6		Chiuza	33122	comună
6		Ciceu-Giurgești	32955	comună
6		Coșbuc	33177	comună
6		Dumitrița	179686	comună
6		Feldru	33248	comună
6		Galații Bistriței	33275	comună
6		Ilva Mare	33337	comună
6		Ilva Mica	33364	comună
6		Josenii Bârgăului	33382	comună
6		Leșu	33514	comună
6		Livezile	33541	comună
6		Lunca Ilvei	33603	comună
6		Maieru	33621	comună
6		Măgura Ilvei	33729	comună
6		Mărișelu	33765	comună
6		Monor	33952	comună
6		Năsăud	32544	oraș
6		Negrilești	179659	comună
6		Nimigea	33989	comună
6		Parva	34155	comună
6		Poiana Ilvei	179720	comună
6		Prundu Bârgăului	34235	comună
6		Rebra	34262	comună
6		Rebrișoara	34280	comună
6		Rodna	34333	comună
6		Romuli	34360	comună
6		Runcu Salvei	179944	comună
6		Salva	34397	comună
6		Sângeorz-Băi	32599	oraș

6		Spermezeu	34547	comună
6		Șanț	34618	comună
6		Șieu	34645	comună
6		Șieuț	34850	comună
6		Târlisua	35152	comună
6		Telciu	35054	comună
6		Tiha Bârgăului	35090	comună
6		Zagra	35429	comună
7	BRAȘOV	Apața	40526	comună
7		Augustin	42498	comună
7		Beclean	40544	comună
7		Bod	40606	comună
7		Bran	40633	comună
7		Budila	40688	comună
7		Bunești	40704	comună
7		Cața	40768	comună
7		Cincu	40820	comună
7		Codlea	40241	municipiu
7		Comana	40857	comună
7		Crizbav	42456	comună
7		Drăguș	42480	comună
7		Dumbrăvița	40928	comună
7		Făgăraș	40278	municipiu
7		Feldioara	40955	comună
7		Fundata	40991	comună
7		Hârseni	41113	comună
7		Hălchiu	41033	comună
7		Hoghiz	41177	comună
7		Holbav	42472	comună
7		Homorod	41248	comună
7		Jibert	41284	comună
7		Lisa	41346	comună
7		Mândra	41417	comună
7		Măieruș	41382	comună
7		Moieciu	41471	comună
7		Ormeniș	41541	comună
7		Părău	41578	comună
7		Poiana Mărului	41621	comună
7		Predeal	40303	oraș
7		Racoș	41701	comună
7		Râșnov	40367	oraș
7		Recea	41738	comună
7		Rupea	40394	oraș
7		Sâmbata de Sus	42464	comună
7		Săcele	40438	municipiu
7		Șercaia	41818	comună
7		Șinca Nouă	42449	comună
7		Șinca Veche	41854	comună
7		Șoarș	41943	comună
7		Târlungeni	42003	comună
7		Teliu	42058	comună
7		Ticușu	42076	comună
7		Ucea de Jos	42101	comună
7		Ungra	42156	comună
7		Vama Buzăului	42183	comună
7		Viștea	42236	comună

7		Voila	42307	comună
7		Vulcan	42398	comună
7		Zărnești	40492	oraș
2	BUZĂU	Beceni	45003	comună
2		Berca	45101	comună
2		Bisoca	45245	comună
2		Bozioru	45389	comună
2		Brăești	45539	comună
2		Buda	45673	comună
2		Calvini	45753	comună
2		Cănești	45888	comună
2		Cătina	45959	comună
2		Chiliile	46108	comună
2		Chiojdu	46180	comună
2		Cislău	46313	comună
2		Colți	46439	comună
2		Cozieni	46554	comună
2		Gura Teghii	47079	comună
2		Lopătari	47186	comună
2		Mânzălești	47630	comună
2		Măgura	47337	comună
2		Mărgăritești	47417	comună
2		Murgești	47818	comună
2		Nehoiu	47916	oraș
2		Odăile	48021	comună
2		Pardoși	48165	comună
2		Pârscov	48557	comună
2		Pănătău	48227	comună
2		Pătârlagele	48325	oraș
2		Sărulești	49233	comună
2		Scorțoasa	49313	comună
2		Siriu	49484	comună
2		Tisău	49643	comună
2		Unguriu	50549	comună
2		Valea Salciei	50068	comună
2		Vintilă Vodă	50228	comună
2		Viperești	50326	comună
5	CARAȘ-SEVERIN	Anina	50889	oraș
5		Armeniș	51243	comună
5		Băile Herculane	50923	oraș
5		Bănia	51305	comună
5		Băuțar	51332	comună
5		Berliște	51387	comună
5		Berzasca	51449	comună
5		Bocșa	50969	oraș
5		Bolvașnița	51546	comună
5		Bozovici	51573	comună
5		Brebu	51626	comună
5		Brebu Nou	51662	comună
5		Buchin	51699	comună
5		Bucoșnița	51751	comună
5		Caransebeș	51010	municipiu
5		Carașova	51804	comună
5		Cărbunari	51840	comună
5		Ciclova Română	51948	comună
5		Ciuchici	51984	comună

5	Ciudanovița	52035	comună
5	Constantin Daicoviciu	51877	comună
5	Copăcele	52062	comună
5	Cornea	52115	comună
5	Cornereva	52160	comună
5	Coronini	53489	comună
5	Dalboșeț	52570	comună
5	Doclin	52650	comună
5	Dognecea	52696	comună
5	Domașnea	52721	comună
5	Eftimie Murgu	53700	comună
5	Ezeriș	52758	comună
5	Fârlug	52785	comună
5	Forotic	52856	comună
5	Gârnic	52909	comună
5	Glimboca	52936	comună
5	Goruia	52954	comună
5	Grădinari	52990	comună
5	Iablanița	53023	comună
5	Lăpușnicel	53069	comună
5	Lăpușnicu Mare	53103	comună
5	Luncavița	53130	comună
5	Lupac	53167	comună
5	Marga	53210	comună
5	Mehadia	53274	comună
5	Mehadica	53327	comună
5	Moldova Nouă	51056	oraș
5	Naidăș	53345	comună
5	Obreja	53372	comună
5	Ocna de Fier	50987	comună
5	Oravița	51118	oraș
5	Oțelu Roșu	51207	oraș
5	Păltiniș	53425	comună
5	Pojejena	53513	comună
5	Prigor	53577	comună
5	Ramna	53639	comună
5	Răcășdia	53675	comună
5	Reșița	50790	municipiu
5	Rusca Montană	53728	comună
5	Sacu	53755	comună
5	Sasca Montană	53791	comună
5	Sichevița	53853	comună
5	Slatina-Timiș	54056	comună
5	Socol	54109	comună
5	Șopotu Nou	54163	comună
5	Târnova	54350	comună
5	Teregova	54270	comună
5	Ticvanu Mare	54305	comună
5	Topleț	54387	comună
5	Turnu Ruieni	54412	comună
5	Văliug	54485	comună
5	Vărădia	54500	comună
5	Vrani	54573	comună
5	Zăvoi	54617	comună
5	Zorlențu Mare	54699	comună
6	CLUJ	55473	comună

6		Așchileu	55776	comună
6		Baciu	55838	comună
6		Băișoara	55918	comună
6		Beliș	56014	comună
6		Bobâlna	56096	comună
6		Câțcău	57314	comună
6		Călățele	56461	comună
6		Căpușu Mare	56568	comună
6		Cășeiu	56666	comună
6		Chiuiiești	57083	comună
6		Ciucea	57163	comună
6		Ciurila	57225	comună
6		Florești	57706	comună
6		Gârbău	57948	comună
6		Gilău	57902	comună
6		Huedin	55446	oraș
6		Iara	58008	comună
6		Izvoru Crișului	58204	comună
6		Măguri-Răcățău	58357	comună
6		Mănăstireni	58393	comună
6		Mărgău	58464	comună
6		Mărișel	58534	comună
6		Moldovenești	58721	comună
6		Negreni	60169	comună
6		Petreștii de Jos	58918	comună
6		Poieni	59041	comună
6		Recea-Cristur	59130	comună
6		Rișca	59238	comună
6		Sâncraiu	59434	comună
6		Sânpaul	59586	comună
6		Săcuieu	59283	comună
6		Săvădisla	59327	comună
6		Vad	59942	comună
6		Valea Ierii	60026	comună
6		Vultureni	60099	comună
7	COVASNA	Aita Mare	63777	comună
7		Araci	64942	comună
7		Baraolt	63447	oraș
7		Barcani	63633	comună
7		Bățanii	63802	comună
7		Belin	63866	comună
7		Bixad	65121	comună
7		Bodoc	63893	comună
7		Brăduț	64041	comună
7		Brețcu	64096	comună
7		Dobârlău	64265	comună
7		Estelnic	65154	comună
7		Hăghig	64390	comună
7		Întorsura Buzăului	63580	oraș
7		Lemnia	64461	comună
7		Malnaș	64504	comună
7		Mereni	65105	comună
7		Micfalău	65139	comună
7		Ojdula	64602	comună
7		Poian	64719	comună
7		Sânzieni	64826	comună

7		Sita Buzăului	63688	comună
7		Târgu Secuiesc	63740	municipiu
7		Turia	64871	comună
7		Valea Crișului	64906	comună
7		Valea Mare	65099	comună
7		Vârghiș	64997	comună
3	DÂMBOVIȚA	Bărbulețu	66223	comună
3		Bezdead	66330	comună
3		Brănești	66009	comună
3		Buciumeni	66438	comună
3		Cândești	66526	comună
3		Cobia	66580	comună
3		Doicești	65413	comună
3		Fieni	65609	oraș
3		Glodeni	67522	comună
3		Hulubești	67675	comună
3		Iedera	65869	comună
3		Ludești	67835	comună
3		Malu Cu Flori	67942	comună
3		Mănești	68002	comună
3		Moreni	65841	municipiu
3		Moroeni	68182	comună
3		Moțăieni	65645	comună
3		Ocnița	68324	comună
3		Pietrari	179908	comună
3		Pietroșița	68404	comună
3		Pucheni	68565	comună
3		Pucioasa	65921	oraș
3		Râu Alb	179917	comună
3		Runcu	68716	comună
3		Șotânga	65477	comună
3		Tătărani	68921	comună
3		Valea Lungă	69063	comună
3		Vârfuri	69447	comună
3		Văleni-Dâmbovița	69303	comună
3		Vișinești	69394	comună
3		Voinești	69526	comună
3		Vulcana-Băi	69615	comună
3		Vulcana-Pandele	179640	comună
4	GORJ	Arcani	78668	comună
4		Baia de Fier	78711	comună
4		Bumbești-Jiu	79308	oraș
4		Bumbești-Pițic	79362	comună
4		Crasna	79834	comună
4		Lelești	80677	comună
4		Mușetești	80908	comună
4		Novaci	78258	oraș
4		Padeș	81095	comună
4		Peștișani	81184	comună
4		Polovragi	81380	comună
4		Runcu	81576	comună
4		Schela	81987	comună
4		Stănești	82136	comună
4		Tismana	82430	oraș
4		Turcinești	78089	comună
7	HARGHITA	Atid	83785	comună

7	Avrămești	83847	comună
7	Băile Tușnad	83428	oraș
7	Bălan	83464	oraș
7	Bilbor	83936	comună
7	Borsec	83491	oraș
7	Brădești	83151	comună
7	Cârța	84102	comună
7	Căpâlnița	83963	comună
7	Ciceu	86461	comună
7	Ciucsângeorgiu	83981	comună
7	Ciumani	84086	comună
7	Corbu	84148	comună
7	Corund	84175	comună
7	Cozmeni	86446	comună
7	Cristuru Secuiesc	83525	oraș
7	Dârjiu	84380	comună
7	Dănești	84237	comună
7	Dealul	84264	comună
7	Ditrău	84344	comună
7	Felicești	83197	comună
7	Frumoasa	84415	comună
7	Gălăuțuș	84460	comună
7	Gheorgheni	83561	municipiu
7	Josani	84558	comună
7	Lăzarea	84594	comună
7	Lelicești	86479	comună
7	Lueta	84629	comună
7	Lunca de Jos	84656	comună
7	Lunca de Sus	84754	comună
7	Lupeni	84825	comună
7	Mădăraș	86438	comună
7	Mărtiniș	84923	comună
7	Merești	85056	comună
7	Miercurea Ciuc	83320	municipiu
7	Mihăileni	85074	comună
7	Mugeni	85127	comună
7	Ocland	85243	comună
7	Odorheiu Secuiesc	83133	municipiu
7	Păuleni-Ciuc	83375	comună
7	Plăieșii de Jos	85289	comună
7	Porumbeni	86487	comună
7	Praid	85341	comună
7	Racu	86495	comună
7	Remetea	85412	comună
7	Sâncrăieni	85680	comună
7	Sândominic	85760	comună
7	Sânmartin	85788	comună
7	Sânsimion	85840	comună
7	Sântimbru	86519	comună
7	Satu Mare	86501	comună
7	Săcel	85467	comună
7	Sărmaș	85528	comună
7	Secuieni	85582	comună
7	Siculeni	85626	comună
7	Subcetate	85877	comună
7	Suseni	85920	comună

7		Șimonești	85984	comună
7		Tomești	86453	comună
7		Toplița	83632	municipiu
7		Tulgheș	86133	comună
7		Tușnad	86188	comună
7		Ulieș	86222	comună
7		Vărșag	86311	comună
7		Vlăhița	83749	oraș
7		Voșlăbeni	86339	comună
7		Zetea	86366	comună
5	HUNEDOARA	Aninoasa	87219	oraș
5		Baia de Criș	87745	comună
5		Balșa	87843	comună
5		Baru	87996	comună
5		Băcia	88047	comună
5		Băița	88092	comună
5		Bănița	87246	comună
5		Bătrâna	88216	comună
5		Beriu	88261	comună
5		Blăjeni	88350	comună
5		Boșorod	88449	comună
5		Brad	87291	municipiu
5		Brănișca	88546	comună
5		Breteia Română	88644	comună
5		Buceș	88788	comună
5		București	88868	comună
5		Bulzești de Sus	88920	comună
5		Bunila	89026	comună
5		Burjuc	89080	comună
5		Cârjiți	86749	comună
5		Călan	87424	oraș
5		Cerbăl	89151	comună
5		Certeju de Sus	89240	comună
5		Crișcior	87362	comună
5		Densuș	89348	comună
5		Deva	86687	municipiu
5		Dobra	89428	comună
5		General Berthelot	91731	comună
5		Geoagiu	89561	oraș
5		Ghelari	86883	comună
5		Gurasada	89687	comună
5		Hațeg	87576	oraș
5		Hărbău	89801	comună
5		Hunedoara	86810	municipiu
5		Ilia	89856	comună
5		Lăpușiu de Jos	89954	comună
5		Lelese	90066	comună
5		Lunca Cernii de Jos	90119	comună
5		Luncoiu de Jos	90208	comună
5		Lupeni	87059	municipiu
5		Mărtinești	90262	comună
5		Orăștie	87638	municipiu
5		Orăștioara de Sus	90342	comună
5		Pestișu Mic	90431	comună
5		Petrila	87077	oraș
5		Petroșani	86990	municipiu

5		Pui	90538	comună
5		Rapoltu Mare	90663	comună
5		Râu de Mori	90878	comună
5		Răchitova	90725	comună
5		Ribița	90805	comună
5		Romos	90994	comună
5		Sântămăria-Orlea	91232	comună
5		Sarmizegetusa	91054	comună
5		Sălașu de Sus	91116	comună
5		Simeria	87665	oraș
5		Șoimuș	91330	comună
5		Teliucu Inferior	86936	comună
5		Tomești	91447	comună
5		Toplița	91535	comună
5		Totești	91624	comună
5		Turdaș	91688	comună
5		Uricani	87139	oraș
5		Vața de Jos	91795	comună
5		Vălișoara	91937	comună
5		Vețel	91982	comună
5		Vorța	92097	comună
5		Vulcan	87175	municipiu
5		Zam	92177	comună
6	MARAMUREȘ	Baia Sprie	106684	oraș
6		Bârsana	107314	comună
6		Băiuț	107154	comună
6		Bistra	107270	comună
6		Bocicoiu Mare	107350	comună
6		Bogdan Vodă	107403	comună
6		Boiu Mare	107430	comună
6		Borșa	106746	oraș
6		Botiza	107485	comună
6		Budești	107519	comună
6		Câmpulung la Tisa	107715	comună
6		Cavnic	106782	oraș
6		Călinești	107546	comună
6		Cernești	107582	comună
6		Coăș	179837	comună
6		Copalnic-Mănăstur	107733	comună
6		Coroieni	107868	comună
6		Cupșeni	107920	comună
6		Desești	107975	comună
6		Dragomirești	108017	oraș
6		Dumbrăvița	108035	comună
6		Giulești	108151	comună
6		Groși	106363	comună
6		Groșii Țibleșușui	179622	comună
6		Ieud	108204	comună
6		Lăpuș	108222	comună
6		Leordina	108240	comună
6		Moisei	108348	comună
6		Ocna șugatag	108400	comună
6		Oncești	179864	comună
6		Petrova	108455	comună
6		Poienile de sub Munte	108473	comună
6		Poienile Izei	179604	comună

6		Remetea Chioarului	108491	comună
6		Remeți	108552	comună
6		Repedea	108598	comună
6		Rona de Jos	108614	comună
6		Rona de Sus	108632	comună
6		Rozavlea	108669	comună
6		Ruscova	108696	comună
6		Sarasău	106620	comună
6		Săcel	108874	comună
6		Săliștea de Sus	108892	oraș
6		Săpânța	108945	comună
6		Sighetu Marmăției	106559	municipiu
6		Strâmtura	109005	comună
6		Suciu de Sus	109041	comună
6		Șieu	179613	comună
6		Șisești	109096	comună
6		Șomcuța Mare	109176	oraș
6		Târgu Lăpuș	106817	oraș
6		Vadu Izei	106648	comună
6		Valea Chioarului	109354	comună
6		Vima Mică	109425	comună
6		Vișeu de Jos	109504	comună
6		Vișeu de Sus	106979	oraș
4	MEHEDINȚI	Baia de Aramă	109924	oraș
4		Bala	110296	comună
4		Balta	110456	comună
4		Bâlvănești	110688	comună
4		Broșteni	110875	comună
4		Căzănești	111097	comună
4		Cireșu	111220	comună
4		Dubova	112904	comună
4		Eșelnița	112245	comună
4		Florești	111685	comună
4		Godeanu	111818	comună
4		Husnicioara	112129	comună
4		Ilovăț	112263	comună
4		Ilovița	112334	comună
4		Isverna	112370	comună
4		Malovăț	112664	comună
4		Obârșia-Cloșani	110027	comună
4		Orșova	110063	municipiu
4		Podeni	112959	comună
4		Ponoarele	112995	comună
4		Svinița	113607	comună
4		Șișești	113625	comună
4		Șovarna	113698	comună
7	MUREȘ	Acățari	114970	comună
7		Albești	114603	comună
7		Aluniș	115147	comună
7		Apold	115183	comună
7		Bahnea	115307	comună
7		Bălăușeri	115637	comună
7		Beica de Jos	115708	comună
7		Bereni	120511	comună
7		Bichiș	115771	comună
7		Brâncovenești	115897	comună

7		Chibed	120478	comună
7		Chiheru de Jos	116126	comună
7		Coroisânmartin	116171	comună
7		Corunca	120487	comună
7		Crăciunești	116288	comună
7		Daneș	116493	comună
7		Deda	116545	comună
7		Eremitu	116590	comună
7		Ernei	116652	comună
7		Fântânele	116796	comună
7		Gălești	116867	comună
7		Gheorghe Doja	116983	comună
7		Ghindari	117042	comună
7		Gornești	117177	comună
7		Gurghiu	117319	comună
7		Hodac	117426	comună
7		Hodoșa	117505	comună
7		Ibănești	117550	comună
7		Ideciu de Jos	117783	comună
7		Livezeni	117925	comună
7		Lunca Bradului	118058	comună
7		Măgherani	118094	comună
7		Miercurea Nirajului	118281	oraș
7		Nadeș	118469	comună
7		Neaua	118511	comună
7		Păsăreni	118753	comună
7		Petelea	118799	comună
7		Răstolița	118931	comună
7		Rușii-Munți	119153	comună
7		Sângeorgiu de Mureș	114417	comună
7		Sângeorgiu de Pădure	119331	oraș
7		Saschiz	119206	comună
7		Sărățeni	120496	comună
7		Sighișoara	114514	municipiu
7		Solvăștru	119590	comună
7		Sovata	114854	oraș
7		Stânceni	119625	comună
7		Suplac	119661	comună
7		Vânători	120254	comună
7		Vărgata	120076	comună
7		Vătava	120138	comună
7		Vețca	120174	comună
7		Viișoara	120218	comună
7		Zagăr	120343	comună
1	NEAMȚ	Agapia	121108	comună
1		Alexandru cel Bun	124938	comună
1		Băltătești	121242	comună
1		Bicaz	120968	oraș
1		Bicaz-Chei	121297	comună
1		Bicazu Ardelean	121340	comună
1		Borca	121652	comună
1		Ceahlău	122025	comună
1		Crăcăoani	122187	comună
1		Dămuc	122249	comună
1		Farcașa	122551	comună
1		Gârcina	122828	comună

1		Grințieș	122864	comună
1		Hangu	122953	comună
1		Negrești	125169	comună
1		Pângarați	123601	comună
1		Pipirig	123521	comună
1		Poiana Teiului	123790	comună
1		Tarcău	124493	comună
1		Tașca	124563	comună
1		Tazlău	124616	comună
1		Vânători-Neamț	125016	comună
3	PRAHOVA	Adunați	131899	comună
3		Aluniș	131988	comună
3		Ariceștii Zeletin	132137	comună
3		Azuga	130954	oraș
3		Bătrâni	136278	comună
3		Bertea	132342	comună
3		Breaza	131103	oraș
3		Brebu	132404	comună
3		Bușteni	131210	oraș
3		Câmpina	131256	municipiu
3		Cărbunești	132486	comună
3		Cerașu	132574	comună
3		Comarnic	131336	oraș
3		Cornu	132805	comună
3		Cosminele	132841	comună
3		Drajna	132896	comună
3		Gornet	133562	comună
3		Gura Vîtioarei	131835	comună
3		Izvoarele	133795	comună
3		Lapoș	133919	comună
3		Maneciu	134096	comună
3		Păcureți	134336	comună
3		Poiana Câmpina	131274	comună
3		Posești	134648	comună
3		Predeal-Sărari	134755	comună
3		Provița de Jos	134853	comună
3		Provița de Sus	134899	comună
3		Scorțeni	135164	comună
3		Secăria	135226	comună
3		Sinaia	131540	oraș
3		Slănic	131577	oraș
3		Starchiojd	135315	comună
3		Surani	135404	comună
3		Șotrile	135547	comună
3		Ștefești	135618	comună
3		Talea	135654	comună
3		Teișani	135725	comună
3		Telega	135789	comună
3		Vâlcănești	136198	comună
3		Valea Doftanei	136107	comună
3		Vălenii de Munte	131817	oraș
3		Vărbilău	136134	comună
6	SĂLAJ	Agrij	139937	comună
6		Almașu	139982	comună
6		Băbeni	140084	comună
6		Bălan	140146	comună

6		Buciumi	140379	comună
6		Cizer	140547	comună
6		Creaca	140672	comună
6		Cristolț	140770	comună
6		Cuzăplac	140869	comună
6		Dragu	141027	comună
6		Fildu de Jos	141081	comună
6		Gâlgău	141134	comună
6		Gârbou	141232	comună
6		Hida	141447	comună
6		Horoatu Crasnei	141535	comună
6		Ileanda	141580	comună
6		Letca	141786	comună
6		Lozna	141884	comună
6		Poiana Blenchii	142373	comună
6		Românași	142426	comună
6		Rus	142499	comună
6		Sâg	142612	comună
6		Sânmihaiu Almașului	142676	comună
6		Surduc	142774	comună
6		Șimișna	179695	comună
6		Treznea	179631	comună
6		Zalha	143067	comună
6		Zimbor	143147	comună
6	SATU MARE	Bixad	137069	comună
6		Cămărzana	137274	comună
6		Certeze	137407	comună
6		Negrești-Oaș	136599	oraș
6		Târșolț	139143	comună
6		Vama	139330	comună
7	SIBIU	Agnita	143682	oraș
7		Alma	146012	comună
7		Alțina	143888	comună
7		Apoldu de Jos	143922	comună
7		Arpașu de Jos	143959	comună
7		Ațel	143995	comună
7		Avrig	144054	oraș
7		Axente Sever	144116	comună
7		Bârghiș	144232	comună
7		Bazna	144152	comună
7		Biertan	144198	comună
7		Blăjel	144303	comună
7		Boița	146021	comună
7		Brateiu	144349	comună
7		Brădeni	144376	comună
7		Bruiu	144410	comună
7		Cârța	144508	comună
7		Cârțișoara	144535	comună
7		Chirpăr	144456	comună
7		Cisnădie	143735	oraș
7		Copșa Mică	143771	oraș
7		Cristian	143487	comună
7		Dârlos	144553	comună
7		Dumbrăveni	143806	oraș
7		Gura Râului	144599	comună
7		Hoghilag	144615	comună

7		Iacobeni	144651	comună
7		Jina	144713	comună
7		Laslea	144731	comună
7		Loamneș	144795	comună
7		Ludoș	144866	comună
7		Marpod	144893	comună
7		Mediaș	143619	municipiu
7		Merghindeal	144964	comună
7		Micăsasa	144991	comună
7		Miercurea Sibiului	144928	oraș
7		Mihăileni	145042	comună
7		Moșna	145104	comună
7		Nocrich	145140	comună
7		Ocna Sibiului	143851	oraș
7		Orlat	145202	comună
7		Păuca	145220	comună
7		Poiana Sibiului	145275	comună
7		Poplaca	143502	comună
7		Porumbacu de Jos	145293	comună
7		Racovița	145355	comună
7		Râu Sadului	145382	comună
7		Rășinari	143520	comună
7		Roșia	145408	comună
7		Sadu	145471	comună
7		Săliște	145499	oraș
7		Sibiu	143450	municipiu
7		Slimnic	145603	comună
7		Șeica Mare	145667	comună
7		Șeica Mică	145738	comună
7		Șelimbăr	143557	comună
7		Șura Mare	145765	comună
7		Șura Mică	145792	comună
7		Târnava	143646	comună
7		Tâlmaci	145827	oraș
7		Tilișca	145907	comună
7		Turnu Roșu	145934	comună
7		Valea Viilor	145961	comună
7		Vurpăr	145998	comună
1	SUCEAVA	Breaza	147205	comună
1		Brodina	147241	comună
1		Broșteni	147358	oraș
1		Câmpulung Moldovenesc	146502	municipiu
1		Capu Câmpului	151503	comună
1		Cârlibaba	147713	comună
1		Ciocănești	151451	comună
1		Comănești	151433	comună
1		Coșna	151497	comună
1		Crucea	147884	comună
1		Dorna Candrenilor	148202	comună
1		Dorna-Arini	148131	comună
1		Frasin	148612	oraș
1		Frumosu	148729	comună
1		Fundu Moldovei	148765	comună
1		Gura Humorului	146584	oraș
1		Iacobeni	149138	comună
1		Izvoarele Sucevei	149183	comună

1		Mălini	149316	comună
1		Mănăstirea Humorului	149370	comună
1		Moldova-Sulița	149502	comună
1		Moldovița	149539	comună
1		Ostra	149655	comună
1		Panaci	149682	comună
1		Pârteștii de Jos	149780	comună
1		Pârteștii de Sus	147526	comună
1		Păltinoasa	149753	comună
1		Poiana Stampei	149851	comună
1		Pojorâta	149931	comună
1		Putna	150043	comună
1		Râșca	150114	comună
1		Sadova	150178	comună
1		Slatina	150258	comună
1		Straja	150294	comună
1		Stulpicani	150356	comună
1		Sucevița	150418	comună
1		Șaru Dornei	150445	comună
1		Ulma	150702	comună
1		Valea Moldovei	150891	comună
1		Vama	150935	comună
1		Vatra Dornei	146744	municipiu
1		Vatra Moldoviței	150980	comună
1		Vicovu de Jos	151077	comună
1		Vicovu de Sus	151095	oraș
1		Voitinel	151558	comună
5	TIMIȘ	Bara	155662	comună
5		Bârna	155957	comună
5		Bethausen	155840	comună
5		Bogda	156035	comună
5		Brestovăț	156151	comună
5		Curtea	156589	comună
5		Dumbrava	156767	comună
5		Fârdea	156927	comună
5		Făget	156801	oraș
5		Margina	157585	comună
5		Mănăștiur	157736	comună
5		Nădrag	157898	comună
5		Ohaba Lungă	157969	comună
5		Pietroasa	158136	comună
5		Secaș	158608	comună
5		Sudriaș	159071	comună
5		Tomești	158895	comună
4	VÂLCEA	Băile Olănești	167696	oraș
4		Bărbătești	168559	comună
4		Berislăvești	168675	comună
4		Boișoara	168755	comună
4		Brezoi	167794	oraș
4		Bujoreni	168880	comună
4		Câineni	169119	comună
4		Călimănești	167909	oraș
4		Costești	169253	comună
4		Dăești	169351	comună
4		Horezu	168041	oraș
4		Malaia	171021	comună

4		Muereasca	171539	comună
4		Păușești-Măglași	172082	comună
4		Perișani	172153	comună
4		Racovița	172509	comună
4		Runcu	172812	comună
4		Sălătrucel	172894	comună
4		Stoenești	173230	comună
4		Titești	174496	comună
4		Vaideeni	174021	comună
4		Vlădești	174156	comună
4		Voineasa	174254	comună
2	VRANCEA	Andreiașu de Jos	175126	comună
2		Bârsești	175224	comună
2		Bordești	175439	comună
2		Broșteni	175466	comună
2		Câmpuri	175670	comună
2		Chiojdeni	175509	comună
2		Dragosloveni	177762	comună
2		Dumitrești	175983	comună
2		Gura Caliiței	176338	comună
2		Jitia	176551	comună
2		Mera	176686	comună
2		Năruja	176891	comună
2		Negrilești	178885	comună
2		Nereju	176944	comună
2		Nistorești	177003	comună
2		Paltin	177101	comună
2		Păulești	178910	comună
2		Poiana Cristei	177263	comună
2		Răcoasa	177405	comună
2		Reghiu	177469	comună
2		Spulber	178965	comună
2		Tulnici	178117	comună
2		Valea Sării	178313	comună
2		Vidra	178377	comună
2		Vintileasca	178475	comună
2		Vizantea-Livezi	178545	comună
2		Vrâncioaia	178750	comună

Lista UAT eligibile în cadrul Pachetului pilot 3 Pajiști Importante Pentru Păsări – Varianta 3.1 *Crex Crex*

JUDEȚ	UAT NUTS5	SIRUTA	TIP
ARAD	Arad	9262	municipiu
	Felnac	10827	comuna
	Nădlac	9627	oras
	Pecica	11584	oras
	Secusigiu	11940	comuna
	Șeitin	12206	comuna
	Șemlac	12037	comuna
	Zădăreni	12938	comuna
	Buduslău	27908	comuna
BIHOR	Cherechiu	28497	comuna
	Curtuișeni	29001	comuna
	Husasău de Tinca	29662	comuna

	Săcueni	30915	oras
	Sălacea	30988	comuna
	Șimian	31333	comuna
	Tarcea	31565	comuna
	Valea Lui Mihai	32027	oras
BISTRITA-NASAUD	Budești	32768	comuna
	Chiochiș	33015	comuna
	Lechința	33435	comuna
	Matei	33658	comuna
	Nușeni	34075	comuna
	Sânmihaiu de Câmpie	34477	comuna
BRASOV	Hărman	41088	comuna
	Prejmer	41667	comuna
CLUJ	Buza	56327	comuna
	Cămărașu	56522	comuna
	Cătina	56773	comuna
	Fizeșu Gherlii	57644	comuna
	Geaca	57831	comuna
	Gherla	55384	municipiu
	Mociu	58623	comuna
	Sânmartin	59498	comuna
	Țaga	59826	comuna
	Unguraș	59880	comuna
COVASNA	Boroșneu Mare	63937	comuna
	Brateș	64005	comuna
	Catalina	64130	comuna
	Chichiș	64238	comuna
	Covasna	63526	oras
	Dalnic	65147	comuna
	Ghelința	64318	comuna
	Ozun	64639	comuna
	Reci	64773	comuna
	Zăbala	65048	comuna
	Zagon	65011	comuna
DOLJ	Bechet	70879	oras
	Bratovoești	71199	comuna
	Călărași	71607	comuna
	Calopăr	71457	comuna
	Dobrești	72098	comuna
	Drănic	72221	comuna
	Ghindeni	74915	comuna
	Gighera	72463	comuna
	Gângiova	72579	comuna
	Malu Mare	73068	comuna
	Mârșani	73317	comuna
	Ostroveni	73567	comuna
	Podari	70110	comuna
	Rojiște	74949	comuna
	Sadova	73996	comuna
	Segarcea	70502	oras
	Teasc	74322	comuna
	Țuglui	74509	comuna
	Valea Stanciului	74581	comuna
MURES	Sarmașu	119242	oras
SATU MARE	Agriș	179873	comuna
	Andrid	136768	comuna

TIMIS	Botiz	137185	comuna
	Călinești-Oaș	137229	comuna
	Carei	136526	municipiu
	Căuaș	137292	comuna
	Ciumești	179882	comuna
	Foieni	137728	comuna
	Gherța Mică	137746	comuna
	Halmeu	137764	comuna
	Lazuri	137960	comuna
	Livada	138039	comuna
	Medieșu Aurit	138084	comuna
	Micula	138164	comuna
	Moftinu Mic	138208	comuna
	Orașu Nou	138351	comuna
	Petrești	138501	comuna
	Pir	138538	comuna
	Pișcolt	138574	comuna
	Porumbesti	180028	comuna
	Sanislău	138663	comuna
	Santău	138734	comuna
	Tiream	139107	comuna
	Turț	139170	comuna
	Turulung	139214	comuna
	Urziceni	139250	comuna
	Becicherecu Mic	155760	comuna
	Biled	155911	comuna
	Buziaș	155403	oras
	Cenad	156259	comuna
	Chevereșu Mare	156311	comuna
	Dudeștii Noi	159384	comuna
	Moșnița Nouă	157834	comuna
	Orțișoara	158010	comuna
	Periam	158109	comuna
	Racovița	158243	comuna
	Sacoșu Turcesc	158449	comuna
	Sânnicolau Mare	155528	oras
	Sânpetru Mare	158733	comuna
	Saravale	159455	comuna
	Satchinez	158528	comuna
	Variaș	159213	comuna

Lista UAT eligibile în cadrul Pachetului pilot 3 Pajiști Importante Pentru Păsări – Varianta 3.2 *Lanius minor* și *Falco vespertinus*

JUDEȚ	UAT NUTS5	SIRUTA	TIP
ARAD	Chișineu-Criș	9459	oras
	Grăniceri	10916	comuna
	Lipova	9574	oras
	Macea	11398	comuna
	Mișca	11423	comuna
	Pilu	11735	comuna
	Șagu	12144	comuna
	Șepreuș	12224	comuna
	Sintea Mare	12055	comuna
	Socodor	12126	comuna

BIHOR	Vinga	12643	comuna
	Zăbrani	12778	comuna
	Zerind	12849	comuna
	Avram Iancu	27285	comuna
	Batăr	27383	comuna
	Ciumeghiu	28665	comuna
	Roșiori	32187	comuna
BRAILA	Tămășeu	32153	comuna
	Tinca	31789	comuna
	Frecăței	43117	comuna
CONSTANTA	Mărașu	43493	comuna
	Adamclisi	60883	comuna
	Albești	60945	comuna
	Aliman	61005	comuna
	Chirnogeni	61210	comuna
	Ciobanu	61256	comuna
	Cobadin	61318	comuna
	Cogealac	61372	comuna
	Corbu	61513	comuna
	Crucea	61559	comuna
	Deleni	61675	comuna
	Dobromir	61737	comuna
	Dumbrăveni	63161	comuna
	Fântânele	63334	comuna
	Gârliciu	61808	comuna
	Grădina	63326	comuna
	Hârșova	60801	oras
	Horia	63278	comuna
	Independența	61871	comuna
	Ion Corvin	61951	comuna
	Istria	62020	comuna
	Limanu	60632	comuna
	Mangalia	60482	municipiu
	Mihai Viteazu	62253	comuna
	Mihail Kogălniceanu	62191	comuna
	Negru Vodă	62397	oras
	Pantelimon	62609	comuna
	Pecineaga	62672	comuna
	Peștera	62707	comuna
	Rasova	62798	comuna
	Săcele	62878	comuna
	Saraiu	62823	comuna
	Seimeni	62903	comuna
	Siliștea	62949	comuna
	Târgușor	62985	comuna
	Topalu	63045	comuna
	Vulturu	63170	comuna
DOLJ	Bistreț	70897	comuna
	Calafat	70352	municipiu
	Cârna	74867	comuna
	Catane	74842	comuna
	Ciupercenii Noi	71858	comuna
	Desa	72034	comuna
	Ghidici	74907	comuna
	Goicea	72640	comuna
	Măceșu de Jos	72980	comuna

IALOMITA	Negoi	73460	comuna
	Piscu Vechi	73665	comuna
	Poiana Mare	73736	comuna
	Rast	73905	comuna
	Borduşani	92989	comuna
	Făcăeni	93575	comuna
	Giurgeni	93646	comuna
	Gura Ialomitei	180046	comuna
	Mihail Kogălniceanu	93995	comuna
	Andrieşeni	95667	comuna
IASI	Coarnele Caprei	96334	comuna
	Focuri	97063	comuna
	Gropniţa	97321	comuna
	Movileni	98257	comuna
	Popricani	98505	comuna
	Şipote	99370	comuna
	Țigănaşi	99879	comuna
	Vlădeni	100148	comuna
	Mireşu Mare	108268	comuna
	Ulmeni	109265	oras
MEHEDINTI	Gârla Mare	111783	comuna
	Gruia	112030	comuna
	Pristol	113206	comuna
	Salcia	113493	comuna
	Vrata	114079	comuna
OLT	Băbiciu	125659	comuna
	Cilieni	126148	comuna
	Corabia	125542	oras
	Dăneasa	126585	comuna
	Gârcov	125588	comuna
	Giuvărăşti	127126	comuna
	Gostavăţu	127144	comuna
	Izbiceni	127368	comuna
	Orlea	127938	comuna
	Rusăneşti	128588	comuna
SALAJ	Scărişoara	128613	comuna
	Sprâncenata	129040	comuna
	Stoeneşti	129095	comuna
	Tia Mare	129460	comuna
	Benesat	140244	comuna
	Cehu Silvaniei	139740	oras
	Jibou	139811	oras
	Năpradea	142177	comuna
	Sălăţig	142550	comuna
	Someş-Odorhei	142710	comuna
TELEORMAN	Beciu	155083	comuna
	Ciuperceni	151709	comuna
	Fântânele	155118	comuna
	Islaz	151736	comuna
	Lisa	153124	comuna
	Liţa	151763	comuna
	Lunca	153151	comuna
	Năsturelu	153400	comuna
	Piatra	153561	comuna
	Plopii-Slăviteşti	153623	comuna
	Saelele	155145	comuna

	Seaca	154139	comuna
	Segarcea-Vale	154184	comuna
	Slobozia Mândra	154344	comuna
	Suhaia	154460	comuna
	Traian	154736	comuna
	Turnu Măgurele	151683	municipiu
	Uda-Clocociov	155154	comuna
	Viișoara	154914	comuna
	Zimnicea	151978	oras
TIMIS	Mașloc	157683	comuna
	Pișchia	158181	comuna
	Recaș	158314	oras
TULCEA	Babadag	159650	oras
	Baia	159785	comuna
	Beidaud	159847	comuna
	Beștepe	161552	comuna
	C.A. Rosetti	159883	comuna
	Carcaliu	159945	comuna
	Casimcea	159963	comuna
	Ceamurlia de Jos	160092	comuna
	Ceatalchioi	160047	comuna
	Cerna	160127	comuna
	Chilia Veche	160172	comuna
	Crișan	160261	comuna
	Dăeni	160305	comuna
	Greci	160430	comuna
	Grindu	160458	comuna
	Isaccea	159687	oras
	Jijila	160617	comuna
	Jurilovca	160644	comuna
	Luncavița	160680	comuna
	Măcin	159730	oras
	Mahmudia	160724	comuna
	Maliuc	160779	comuna
	Mihai Bravu	160831	comuna
	Murighiol	160911	comuna
	Niculitel	161035	comuna
	Nufăru	161053	comuna
	Ostrov	161106	comuna
	Pardina	161133	comuna
	Peceneaga	161151	comuna
	Somova	161302	comuna
	Sarichioi	161179	comuna
	Sfântu Gheorghe	161231	comuna
	Smârdan	161286	comuna
	Stejaru	161348	comuna
	Sulina	159767	oras
	Topolog	161384	comuna
	Tulcea	159614	municipiu
	Turcoaia	161464	comuna
	Văcăreni	161543	comuna
	Valea Nucarilor	161482	comuna

Lista UAT eligibile în cadrul Pachetului 6 Pajiști importante pentru fluturi (Maculinea sp.)

JUDEȚ	UAT NUTS5	SIRUTA	TIP
CLUJ	Aluniș	55623	comuna
	Bontida	56210	comuna
	Borșa	56265	comuna
	Căianu	56354	comuna
	Cornești	57449	comuna
	Dăbâca	57546	comuna
	Iclod	58142	comuna
	Pălatca	58794	comuna
	Panticeu	58856	comuna
	Sic	59416	comuna
	Suatu	59657	comuna
SUCEAVA	Arbore	146860	comuna
	Bilca	147036	comuna
	Botoșana	147161	comuna
	Burla	151521	comuna
	Cajvana	147633	oras
	Frătăuții Noi	148667	comuna
	Frătăuții Vechi	148694	comuna
	Gălănești	148872	comuna
	Horodnic de Jos	149101	comuna
	Horodnic de Sus	151479	comuna
	Marginea	149290	comuna
	Rădăuți	146628	municipiu
	Solca	146708	oras
	Volovăț	151120	comuna

Lista UAT eligibile în cadrul Pachetului 7 Terenurilor arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*)

JUDEȚ	UAT NUTS5	SIRUTA	TIP
BRAILA	Bărăganul	42824	comuna
	Berteștii de Jos	42842	comuna
	Bordei Verde	42913	comuna
	Brăila	42682	municipiu
	Chișcani	42708	comuna
	Ciocile	42968	comuna
	Dudești	43073	comuna
	Făurei	42753	oras
	Galbenu	43180	comuna
	Gemenele	43242	comuna
	Gradiștea	43279	comuna
	Gropeni	43313	comuna
	Ianca	43331	oras
	Jirlău	43466	comuna
	Mărașu	43493	comuna
	Măxineni	43563	comuna
	Mircea Vodă	43625	comuna
	Movila Miresii	43652	comuna
	Racoviță	43698	comuna
	Râmnicelu	43732	comuna
	Romanu	43787	comuna
	Roșiori	43812	comuna
	Salcia Tudor	43867	comuna
	Stăncuța	44060	comuna

BUZAU	Surdila-Găiseanca	44113	comuna
	Surdila-Greci	42771	comuna
	Șuțești	44140	comuna
	Tichilești	44177	comuna
	Traian	44202	comuna
	Tudor Vladimirescu	44257	comuna
	Unirea	44355	comuna
	Vișani	44462	comuna
	Bălăceanu	44989	comuna
	Balta Albă	44934	comuna
	Boldu	45361	comuna
	C.A. Rosetti	45815	comuna
	Ghergheasa	46830	comuna
	Padina	48138	comuna
	Puiești	48842	comuna
	Râmnicelu	48968	comuna
	Robeasca	49019	comuna
	Săgeata	49073	comuna
	Vâlcelele	50399	comuna
	Ziduri	50479	comuna
CALARASI	Borcea	92961	comuna
	Călărași	92569	municipiu
	Cuza Vodă	93281	comuna
	Dichiseni	93325	comuna
	Grădiștea	93664	comuna
	Jegălia	93815	comuna
	Modelu	92587	comuna
	Roseți	94312	comuna
CONSTANTA	Unirea	94651	comuna
	23 August	60598	comuna
	Agigea	60570	comuna
	Aliman	61005	comuna
	Băneasa	61069	oras
	Cogealac	61372	comuna
	Corbu	61513	comuna
	Eforie	60455	oras
	Fântânele	63334	comuna
	Hârșova	60801	oras
	Ion Corvin	61951	comuna
	Istria	62020	comuna
	Lipnița	62057	comuna
	Lumina	63152	comuna
	Mihai Viteazu	62253	comuna
	Mihail Kogălniceanu	62191	comuna
	Năvodari	60507	oras
	Oltina	62486	comuna
	Ostrov	62538	comuna
	Săcele	62878	comuna
	Târgușor	62985	comuna
	Techirghiol	60534	oras
	Topraisar	63072	comuna
	Tuzla	60721	comuna
GALATI IALOMITA	Galați	75098	municipiu
	Andrășești	92872	comuna
	Bordușani	92989	comuna
	Ciochina	93101	comuna

TULCEA	Făcăeni	93575	comuna
	Fetești	92701	municipiu
	Gheorghe Doja	93600	comuna
	Giurgeni	93646	comuna
	Grivița	93735	comuna
	Miloșești	94045	comuna
	Ograda	179819	comuna
	Reviga	94269	comuna
	Scânteia	94429	comuna
	Stelnica	94492	comuna
	Țândărei	92765	oras
	Traian	179702	comuna
	Valea Ciorii	94688	comuna
	Babadag	159650	oras
	Baia	159785	comuna
	Beștepe	161552	comuna
	C.A. Rosetti	159883	comuna
	Ceamurlia de Jos	160092	comuna
	Ceatalchioi	160047	comuna
	Chilia Veche	160172	comuna
	Crișan	160261	comuna
	Grindu	160458	comuna
	Isaccea	159687	oras
	Jijila	160617	comuna
	Jurilovca	160644	comuna
	Luncavița	160680	comuna
	Mahmudia	160724	comuna
	Maliuc	160779	comuna
	Mihai Bravu	160831	comuna
	Murighiol	160911	comuna
	Niculitel	161035	comuna
	Nufăru	161053	comuna
	Pardina	161133	comuna
	Somova	161302	comuna
	Sarichioi	161179	comuna
	Sfântu Gheorghe	161231	comuna
	Sulina	159767	oras
	Tulcea	159614	municipiu
	Văcăreni	161543	comuna
VRANCEA	Valea Nucarilor	161482	comuna
	Măicănești	176613	comuna

<i>Cerințe superioare de bunăstare a animalelor</i>	<i>Cerințe minime obligatorii</i>
Pachetul a) Plăți în favoarea bunăstării porcilor	
Subpachetul 1 a)	
Reducerea densității animalelor, prin eliminarea unui număr suficient de animale din boxe, astfel încât spațiul disponibil animalelor ramase să crească cu cel puțin 10% față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii, iar suprafața de pardoseală alocată pentru fiecare categorie de porci să fie: ✓ porci cu o greutate vie între 50-85 kg - 0,605 m² ✓ porci cu o greutate vie între 85-110 kg - 0,715 m² ✓ porci cu o greutate vie peste 110 kg - 1,1 m² ✓ scrofițe și scroafe ținute în grup - 1,804 m², respectiv 2,475 m² Păstrarea evidențelor privind: ✓ numărul maxim de animale distribuite pe suprafața respectivă și ✓ numărul de animale introduse la fiecare repopulare	Suprafață de pardoseală disponibilă minimă obligatorie: ✓ porci cu o greutate vie între 50-85 kg - 0,55 m² ✓ porci cu o greutate vie între 85-110 kg - 0,65 m² ✓ porci cu o greutate vie peste 110 kg - 1 m² ✓ scrofițe și scroafe ținute în grup - 1,64 m², respectiv 2,25 m² (art. 3, alin. (1), lit.a) și lit.b), din Ordinul ANSVSA nr. 202/2006)
Subpachetul 2 a)	
Condiții de iluminat suplimentare: ✓ perioadă de minimum 11 ore/zi de iluminat artificial ✓ iluminare de 50 lux ✓ utilizarea unui bec cu puterea de 150 W la fiecare 33 m² față de 1 bec cu puterea de 100 W la fiecare 42 m² în condiții minime obligatorii, în intervalul orar stabilit prin angajament ✓ păstrarea pentru control a evidențelor privind utilizarea și întreținerea	Condiții de iluminat minime obligatorii: ✓ perioadă de minimum 8 ore/zi iluminat ✓ intensitate de 40 lămpi Echivalent a cel puțin 1 bec cu puterea de 100 W la fiecare 42 m² (Anexa Cap. I, pct. 2, Ordin ANSVSA nr. 202/2006)

sistemelor de iluminat artificial	
Subpachetul 3 a)	
Cerinte suplimentare pentru imbunatatirea conditiilor de bunastare a suinelor pe durata transportului prin reducerea densitatii porcilor in timpul transportului cu cel putin 30%, astfel incat sa nu depaseasca 165 kg/m²: ✓ reducerea cu minim 30% față de nivelul obligatoriu al densității suinelor în timpul transportului; ✓ beneficiarii trebuie să țină registre în care să înregistreze zilnic orice transport către sau dinspre fermă. Registrele trebuie să contină cel puțin următoarele informații: - numărul de vehicule utilizate la transport (numărul de transporturi) și spațiul disponibil la fiecare transport - documente de însoțire a transporturilor și documente sanitar-veterinare (cuprinzând inclusiv numărul animalelor și greutatea acestora).	Densitatea porcilor in timpul transportului nu trebuie sa depaseasca 235 kg/m² (Regulamentul (CE) nr. 1/2005 – Capitolul VII – modul de repartizare a spațiului)
Subpachetul 4 a)	
Cerințe suplimentare privind calitatea apei utilizate: ✓ suplimentarea analizelor calității apei la sursă cu 2 față de 2 analize pe an în practica curentă, ✓ corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizata prin tratarea cu substantele indicate de laboratoarele de chimia mediului (clor, saruri, acidifianti, rășini etc.) și filtrarea apei la sursa de alimentare astfel încât să nu se depășească următoarele niveluri maxime admise: - Nitrați – 50 (mg/l) - Nitriți – 0,5 (mg/l) - $[\text{nitrați} / 50] + [\text{nitriți} / 3] \leq 1$ ✓ suplimentarea analizelor calității apei la intrarea în hală cu 4 față de 4	Valorile maxime admise in apa pentru adăparea animalelor: ✓ Nitrați + nitriți – 100 (mg/l) ✓ Nitriți – 10 (mg/l). (art. 3 (5) din Ordinul ANSVSA nr. 20/2012)

analize pe an în practica curentă ✓ beneficiarii au obligația de a ține registre în care să evidențieze analizele efectuate (cu evidențierea celor suplimentare), rezultatele acestor analize si numărul operațiunilor de tratarea apei, precum și buletinele de analiză din care să reiasă îmbunătățirea calității apei.																																																																																								
Subpachetul 5 a)																																																																																								
Reducerea noxelor până la un nivel de: - maximum 10,5 mg/m3 pulberi în adăpost - maximum 700 ppm CO₂. Cerințe suplimentare pentru reducerea noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat: ✓ monitorizarea permanentă de către beneficiar a indicatorilor de microclimat (temperatură, umiditate și viteză aerului) pentru ca noxele să nu depășească următoarele valori: - maximum 10,5 mg/m³ pulberi în adăpost, - maximum 700 ppm CO₂. ✓ consum suplimentar de energie electrică pentru intervenții cu mijloace specifice pentru corectarea indicatorilor de microclimat în cazul apariției de variații în afara intervalului asumat prin angajament, ✓ schimbarea suplimentară a filtrelor de aer în vederea filtrării și racirii aerului pentru reducerea noxelor, ✓ beneficiarii au obligatia de a ține evidența tuturor măsurătorilor efectuate prin înregistrarea acestora într-un registru și de a păstra dovezile care să demonstreze că au fost atinse condițiile superioare de bunăstare.	Microclimatul din adăpost în exploatațiile de creștere a porcinelor trebuie să se încadreze în următorii parametri: <table><tr><th rowspan="2">Categorie de animale</th><th colspan="3">Temperatura (°C)</th><th colspan="2">Umiditate relativă (%)</th><th colspan="2">Viteza aerului (m/s)</th></tr><tr><th>Min</th><th>Max</th><th>Optim</th><th>Min</th><th>Max</th><th>Pentru temperatura minimă</th><th>Pentru temperatura maximă</th></tr><tr><td>Vieri</td><td>10</td><td>24</td><td>15</td><td>60</td><td>70</td><td>0,2-0,3</td><td>1,0</td></tr><tr><td>Scroafe gestante</td><td>10</td><td>24</td><td>15-18</td><td>60</td><td>70</td><td>0,2-0,3</td><td>1,0</td></tr><tr><td>Scroafe lactante</td><td>15</td><td>24</td><td>18-22</td><td>60</td><td>70</td><td>0,2-0,3</td><td>1,0</td></tr><tr><td>Purcei 0-7 zile</td><td>-</td><td>-</td><td>32-30</td><td>60</td><td>70</td><td>0,2-0,3</td><td>1,0</td></tr><tr><td>Purcei 8-14 zile</td><td>-</td><td>-</td><td>30-28</td><td>60</td><td>70</td><td>0,2-0,3</td><td>1,0</td></tr><tr><td>Purcei 15-21 zile</td><td>-</td><td>-</td><td>28-24</td><td>60</td><td>70</td><td>0,2-0,3</td><td>1,0</td></tr><tr><td>Purcei 22-28 zile</td><td>-</td><td>-</td><td>24-22</td><td>60</td><td>70</td><td>0,2-0,3</td><td>1,0</td></tr><tr><td>Purcei 29-36 zile</td><td>-</td><td>-</td><td>22-20</td><td>60</td><td>70</td><td>0,2-0,3</td><td>1,0</td></tr><tr><td>Alte categorii</td><td>15-18</td><td>24</td><td>18-24</td><td>55</td><td>70</td><td>0,2-0,3</td><td>1,0</td></tr></table> (Valorile parametrilor de microclimat sunt prevăzute în Ghidul crescătorului)	Categorie de animale	Temperatura (°C)			Umiditate relativă (%)		Viteza aerului (m/s)		Min	Max	Optim	Min	Max	Pentru temperatura minimă	Pentru temperatura maximă	Vieri	10	24	15	60	70	0,2-0,3	1,0	Scroafe gestante	10	24	15-18	60	70	0,2-0,3	1,0	Scroafe lactante	15	24	18-22	60	70	0,2-0,3	1,0	Purcei 0-7 zile	-	-	32-30	60	70	0,2-0,3	1,0	Purcei 8-14 zile	-	-	30-28	60	70	0,2-0,3	1,0	Purcei 15-21 zile	-	-	28-24	60	70	0,2-0,3	1,0	Purcei 22-28 zile	-	-	24-22	60	70	0,2-0,3	1,0	Purcei 29-36 zile	-	-	22-20	60	70	0,2-0,3	1,0	Alte categorii	15-18	24	18-24	55	70	0,2-0,3	1,0
Categorie de animale	Temperatura (°C)			Umiditate relativă (%)		Viteza aerului (m/s)																																																																																		
	Min	Max	Optim	Min	Max	Pentru temperatura minimă	Pentru temperatura maximă																																																																																	
Vieri	10	24	15	60	70	0,2-0,3	1,0																																																																																	
Scroafe gestante	10	24	15-18	60	70	0,2-0,3	1,0																																																																																	
Scroafe lactante	15	24	18-22	60	70	0,2-0,3	1,0																																																																																	
Purcei 0-7 zile	-	-	32-30	60	70	0,2-0,3	1,0																																																																																	
Purcei 8-14 zile	-	-	30-28	60	70	0,2-0,3	1,0																																																																																	
Purcei 15-21 zile	-	-	28-24	60	70	0,2-0,3	1,0																																																																																	
Purcei 22-28 zile	-	-	24-22	60	70	0,2-0,3	1,0																																																																																	
Purcei 29-36 zile	-	-	22-20	60	70	0,2-0,3	1,0																																																																																	
Alte categorii	15-18	24	18-24	55	70	0,2-0,3	1,0																																																																																	

	<i>privind bunăstarea și protecția porcinelor)</i> ✓ Praful trebuie să lipsească de pe pereți și tavan; concentrația normală de pulberi din adăpost este de 15 mg/m³. ✓ Nivelul normal de CO₂ trebuie să fie sub 1000 ppm. <i>(art. 2 (5), 2 (7) și 2 (8) din Ordinul ANSVSA nr. 20/2012)</i>
Subpachetul 6 a)	
Zona de odihnă în condiții superioare de bunăstare trebuie să fie uscată în permanență prin utilizarea de materiale absorbante corespunzătoare pentru asternut. Cerințe suplimentare pentru îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă: ✓ menținerea zonei de odihnă în permanență uscată astfel încât să asigure confortul animalelor prin aplicări suplimentare de materiale absorbante corespunzătoare pentru asternut (materiale higroscopice) în zona de odihnă, În primele șapte zile de la populare materialele se aplică zilnic, iar apoi săptămânal. ✓ beneficiarii au obligația de a ține registre cu privire la data, cantitatea și locul în care au fost utilizate materialele absorbante.	Adaposturile pentru porci trebuie construite astfel încât să permită animalelor : a) să aibă acces la o zonă de odihnă confortabilă din punct de vedere fizic și termic, drenată și curățată corespunzător și care să permită tuturor animalelor să se odihnească în același timp; <i>(Cap. I pct. 3 a din Anexa la Norma sanitară veterinară care stabilește standarde minime pentru protecția porcinelor aprobată prin Ordinul ANSVSA nr. 202/2006).</i>

<i>Cerințe superioare de bunăstare a animalelor</i>	<i>Cerințe minime obligatorii</i>
<i>Pachetul b) Plăți în favoarea bunăstării păsărilor</i>	
<i>Subpachet 1 b) – asigurarea intensității iluminatului artificial la minimum 30 lux</i>	
Condiții de iluminat superioare: -iluminare artificială cu intensitate de 30 lux	Condiții de iluminat minime obligatorii: -iluminare artificială cu intensitate de 20 lux <i>(Ordinul ANSVSA nr. 63 din 10 octombrie 2012 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare care stabilește standardele minime privind protecția păsărilor în fermă și în timpul transportului – art. 5(4), 13(4), 21(4), 29(4))</i>
<i>Subpachet 2 b) - reducerea densității păsărilor cu 10 % fata de densitatea rezultata din aplicarea cerintelor minime obligatorii privind suprafata minima alocata</i>	

pentru fiecare categorie de păsări	
-pui de carne – 30,00 kg/m² - pui de carne – 35,45 kg/m² - pui de carne – 38,18 kg/m²	-pui de carne – 33 kg/m² - Situatia II: - pui de carne – 39 kg/m² - Situatia III: - pui de carne – 42 kg/m²
-găini ouătoare - 1222 cm²/cap în sistem alternativ - 825 cm²/cap în sistem cuști îmbunătățite	-găini ouătoare - 1111 cm²/cap – sistem alternativ (9 găini ouătoare/m ² în sistem alternativ 1m ² /9 găini = 1111 cm ² /cap) - 750 cm²/cap - sistem cuști îmbunătățite
-găini reproducție rase grele – 22,73 kg/m ²	-găini reproducție rase grele - 25 kg/m ²
-pui de curcă ✓ masculi: 50 kg/m ² ✓ femele: 45,45 kg/m ²	-pui de curcă ✓ Masculi: 55 kg/m ² ✓ Femele: 50 kg/m ² (Anexa 1 – Cerințe referitoare la exploatații, punct 11.1.b) din Ordinul ANSVSA nr. 30/2010, art.6 lit.a) din Ordinul ANSVSA nr.136/2006 și Ordinul ANSVSA nr. 63 din 10 octombrie 2012 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare care stabilește standardele minime privind protecția păsărilor în fermă și în timpul transportului – art. 12(3), 28(3), ,
Subpachet 3 b) - îmbunatatirea condițiilor de bunastare a păsărilor pe durata transportului	
Suprafața superioară în timpul transportului păsărilor, de minim: - 260 cm ² /kg pentru păsări cu greutatea < 1,6 kg/cap - 208 cm ² /kg pentru păsări cuprinse între 1,6 - < 3 kg/cap - 150 cm ² /kg pentru păsări cuprinse între 3 - <5 kg /cap - 137 cm ² /kg pentru păsări cu greutatea de >5 kg/cap	Suprafața minimă obligatorie în timpul transportului păsărilor: - 200 cm ² /kg pentru păsări cu greutatea < 1,6 kg/cap - 160 cm ² /kg, pentru păsări cuprinse între 1,6 - < 3 kg/cap - 115 cm ² /kg pentru păsări cuprinse între 3 - <5 kg /cap - 105 cm ² /kg pentru păsări cu greutatea de >5 kg/cap (Regulamentul (CE) nr. 1/2005 privind protecția animalelor în timpul transportului și al operațiunilor conexe și de modificare a Directivelor 64/432/CEE și 93/119/CE și a Regulamentului (CE) nr.1255/97– Capitolul VII – modul de repartizare a spațiului, litera E – Păsări de curte)
Subpachet 4 b) - corectarea nivelului nitriților și nitraților în apa utilizată.	
- Nitrați – 50 (mg/l) - Nitriți – 0,5 (mg/l).	- Nitrați – 100 (mg/l) - Nitriți – 1 (mg/l).

	(Ordinul ANSVSA nr. 63 din 10 octombrie 2012 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare care stabilește standardele minime privind protecția păsărilor în fermă și în timpul transportului – art.6(4), 14(4), 22(4), 30(4))
Subpachet 5 b) - reducerea noxelor cu 30 % față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat.	
Nivelul noxelor din adăpost în condiții superioare de bunăstare: -14 ppm amoniac (NH ₃) -2100 ppm dioxid de carbon (CO ₂)	Nivelul noxelor din adăpost în condiții minime obligatorii: -20 ppm amoniac (NH ₃) -3000 ppm dioxid de carbon (CO ₂) (Ordinul ANSVSA nr. 63 din 10 octombrie 2012 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare care stabilește standardele minime privind protecția păsărilor în fermă și în timpul transportului – art.5(7), 13(7), 21(7) și 29(7))

Lista privind ajutoarele de stat existente în domeniul agricol și forestier conform Anexei V, Capitol 3 „Agricultura din tratatul de aderare”

I. CERCETARE DEZVOLTARE – Scheme de finanțare	
1	Planul sectorial de cercetare-dezvoltare pe anii 2006-2010, al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale.
2	Înlesniri la plata obligațiilor fiscale restante.
3	Sprijin financiar acordat unităților de cercetare – dezvoltare pentru realizarea unor investiții, dotări cu aparatură, echipamente și instalații.
II. VEGETAL	
Culturi arabile - Scheme de finanțare	
1	Susținere producție marfă la culturile de sfeclă de zahăr, orez, in și cânepă pentru fibră, culturi energetice (biocombustibil și biomasă).
2	Susținere producție marfă la culturile de soia și hamei.
3	Subvenționarea motorinei pentru lucrările din agricultură.
4	Corectare a reacției solului.
5	Procesarea inului și a cânepii pentru fibră.
Legume fructe - Scheme de finanțare	
1	Sprijin financiar pentru funcționarea grupurilor de producători recunoscute, întocmirea planurilor de recunoaștere și cofinanțarea fondurilor operaționale înființate de către grupurile de producători recunoscute preliminar și de organizațiile de producători recunoscute.
2	Susținerea financiară pentru implementarea Sistemului European de Bune Practici Agricole, EUREPGAP, în domeniul legumelor și fructelor.
3	Sprijin financiar pentru legumele produse în serele încălzite și ciupercile de cultură produse în spații climatizate.
4	Sprijin financiar pentru legumele și fructele destinate prelucrării industriale.
5	Sprijin financiar pentru achiziționarea de ambalaje și materiale de reclamă.
6	Susținerea costurilor pentru apa potabilă utilizată pentru spălarea legumelor și fructelor în procesul de pregătire pentru comercializare în stare proaspătă sau procesare.
Vitivinicol - Scheme de finanțare	
1	Susținerea costurilor aferente aplicării tratamentelor fitosanitare în plantațiile viticole cu soiuri nobile pentru struguri de masă și vin, inclusiv pentru vinuri cu denumire de origine controlată. (descriere, baza legală).
2	Susținerea costurilor aferente autorizării plantațiilor viticole pentru producerea strugurilor de vin cu denumire de origine controlată, certificării și marcării vinurilor cu denumire de origine controlată.
Tutun, hamei - Scheme de finanțare	
1	Susținerea achiziționării instalațiilor de uscare destinate îmbunătățirii calității tutunului în soiurile de tutun care se încadrează în grupa flue – cured.
2	Susținerea programelor de introducere a tehnologiilor performante de producere de răsaduri de tutun.
3	Susținerea producției marfă de tutun.
4	Susținerea calității tutunului prin acordarea unei prime în cuantum de până la 65% din prima acordată de UE în cadrul schemei de ajutoare prevăzută în

	organizarea comună de piață conform regulamentelor comunitare.
5	Susținerea introducerii sistemului de certificare în vederea denumirii de origine a hameiului.
6	Susținerea producției de hamei cu un conținut ridicat în acizi alfa și la cerințele de calitate stabilite prin contract.
	Cartof - Scheme de finanțare
1	Susținerea costurilor pentru producerea cartofului din soiuri specifice, la parametrii de calitate solicitați pentru procesare.
2	Programe pentru susținerea financiară a asanării virotice în zonele închise de producere.
3	Susținerea producției de cartof pentru industrializare la calitatea și cerințele specifice normelor tehnice de procesare stabilite prin contracte.
	Plante medicinale și aromatice , flori - Scheme de finanțare
1	Susținerea producției de plante medicinale și aromatice realizate în condiții de calitate stabilite prin contract.
2	Susținerea programelor de preluare a unor plante din flora spontană în cultură.
3	Susținerea programelor de condiționare, prelucrări intermediare și finite a plantelor medicinale și aromatice prezentate spre utilizare, inclusiv în forme predozate: ceaiuri, capsule, comprimate, tincturi, extracte, siropuri, soluții, uleiuri esențiale, unguente precum și obținere de uleiuri volatile.
4	Sprijin pentru producția de flori, plante dendrologice și ornamentale în câmp, spații protejate sau amenajate.
5	Susținerea realizării sistemului de monitorizare a prețurilor: prețuri la import, prețuri practicate pe piețele reprezentative și pe piața internă compatibil cu sistemul comunitar.
	III. SEMINȚE ȘI MATERIAL SĂDITOR – Schema de finanțare
1	Subvenționarea producției de cartof sămânță și material săditor pomicol și viticol-certificată oficial.
	IV. FITOSANITAR – Schema de finanțare
1	Finanțarea din bugetul de stat a acțiunilor fitosanitare de interes național.
	V. PROMOVARE – Schema de finanțare
1	Susținerea participării și organizării de expoziții, târguri, concursuri, pentru asociațiile profesionale din agricultură.
2	Susținerea promovării produselor agricole din sectorul vegetal și zootehnic.
	VI. ZOOTEHNIE - Scheme de finanțare
1	Susținerea ameliorării populațiilor de animale – finanțarea resurselor genetice animale în stare critică, în pericol de dispariție și a celor vulnerabile.
2	Susținerea ameliorării populațiilor de animale – controlul performanțelor de producție la specia bovine.
3	Susținerea activității de neutralizare a deșeurilor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman.
4	Susținerea financiară a cabalinelor aflate în patrimoniu genetic național prin susținerea cheltuielilor de întreținere a armăsarilor pepinieri, iepelor de reproducție și a armăsarilor de montă publică.
5	Susținerea financiară privind acordarea despăgubirilor pentru animalele tăiate, ucise sau altfel afectate, în vederea lichidării rapide a focarelor de boli transmisibile ale animalelor.
6	Identificarea ecvinelor.
7	Identificarea animalelor mici (suine, ovine și caprine).
8	Identificarea bovinelor.

9	Susținerea ameliorării populațiilor de animale – conducerea registrelor genealogice la speciile și rasele de animale .
10	Susținerea ameliorării populațiilor de animale – efectuarea controlului oficial al performanțelor de producție la speciile de animale.
11	Susținerea ameliorării populațiilor de animale – efectuarea analizei calității produselor animaliere în vederea evaluării genetice a animalelor.
12	Susținerea ameliorării populațiilor de animale – elaborarea și întreținerea sistemului informatic, constituirea bazelor de date și estimarea valorii de ameliorare a animalelor.
13	Susținerea ameliorării populațiilor de animale – introducerea, la nivelul fermelor, a tehnicilor, biotehnologiilor și practicilor moderne de reproducție la speciile de animale.
14	Susținerea ameliorării populațiilor de animale – susținerea cheltuielilor de testare a masculilor de reproducție la speciile de animale.
15	Susținerea ameliorării populațiilor de animale – susținerea cheltuielilor pentru efectuarea testului național de disecție pentru autorizarea echipamentelor de clasificare a carcaselor de porcine conform Sistemului de clasificare EUROP și pentru stabilirea formulei matematice de calcul al procentului de țesut muscular în carcasă, pentru porcinele din România.
16	Susținerea îmbunătățirii calității produselor de origine animală – îmbunătățirea calității producățiilor de carne prin susținerea financiară a implementării sistemului de clasificare a carcaselor de porcine, bovine și ovine.
17	Susținerea îmbunătățirii calității produselor de origine animală – îmbunătățirea calității și a parametrilor de producție în creșterea efectivelor de porcine și păsări prin susținerea producățiilor de carne de porc și pasăre – pui broiler și a producăției de ouă consum.
18	Susținerea îmbunătățirii calității produselor de origine animală – îmbunătățirea calității și igienei laptelui de vacă destinat procesării pentru atingerea standardelor de calitate din UE.
19	Susținerea îmbunătățirii calității produselor de origine animală – îmbunătățirea calității producăției de miere prin susținerea familiilor de albine.
20	Susținerea îmbunătățirii calității producăției obținute pe pajiști – achiziționare de semințe, fertilizanți și lucrări de sporire a potențialului de producție al solului.
21	Susținerea măsurilor pentru producerea și comercializarea produselor apicole – asistență tehnică a apicultorilor sau grupurilor de apicultori, cu scopul îmbunătățirii condițiilor de producție.
22	Susținerea măsurilor pentru producerea și comercializarea produselor apicole – susținerea achiziționării de medicamente în vederea combaterii varoozei.
23	Susținerea măsurilor pentru producerea și comercializarea produselor apicole – susținerea laboratoarelor autorizate care efectuează analizele proprietăților fizico-chimice ale mierii prin susținerea investițiilor realizate
24	Susținerea măsurilor pentru producerea și comercializarea produselor apicole – susținerea repopulării în stupi pe teritoriul național prin achiziționarea mătcilor din rasa autohtonă.
25	Susținerea măsurilor pentru producerea și comercializarea produselor apicole – susținerea colaborării formelor asociative din domeniu cu organisme specializate în realizarea programelor de cercetare aplicată în domeniul apiculturii și a produselor apicole.
26	Susținerea ameliorării populațiilor de animale - achiziția de animale de reproducție.
27	Susținerea ameliorării populațiilor de animale - finanțarea materialului seminal congelat de taur folosit la înșămânțarea artificială a femelelor din specia bovine.
28	Susținerea exploatațiilor agricole - construcția adăposturilor .
29	Susținerea exploatațiilor agricole – dotarea cu instalații zootehnice.

VII. MĂSURI ORIZONTALE – Scheme de finanțare	
1	Rentă Viageră Agricolă
2	Investiții în agricultură
3	Acordare de credite agricole pentru producție în sectorul vegetal și sectorul animalier.
4	Subvenționarea primelor de asigurare și acordarea de despăgubiri în caz de calamități naturale.
VIII. DEZVOLTARE RURALĂ - Scheme de finanțare	
1	Stimularea absorbției fondurilor comunitare prin preluarea riscului de creditare de către fondurile de garantare.
2	Dezvoltarea și protecția zonelor montane.
3	SAPARD românesc.
4	Program de dezvoltare rurală a Munților Apuseni finanțat de Fondul Internațional de Dezvoltare Agricolă (FIDA).
5	Programul Fermierul.
IX. ÎMBUNĂTĂȚIRI FUNCiare - Scheme de finanțare	
1	Mentținerea în funcțiune, prin realizarea lucrărilor de întreținere și reparații, precum și asigurarea pazei și protecției infrastructurii de îmbunătățiri funciare situate în cadrul teritoriului organizațiilor de îmbunătățiri funciare sau al federațiilor de organizații de îmbunătățiri funciare și aflate în proprietatea sau folosința acestora.
2	Executarea lucrărilor de aducere în stare de funcțiune a infrastructurii de îmbunătățiri funciare situate în cadrul teritoriului organizațiilor de îmbunătățiri funciare sau al federațiilor de organizații de îmbunătățiri funciare și aflate în proprietatea sau folosința acestora.
3	Executarea lucrărilor de punere în funcțiune de către Administrația Națională a Îmbunătățirilor Funciare a infrastructurii de îmbunătățiri funciare situate în cadrul teritoriului organizațiilor de îmbunătățiri funciare sau al federațiilor de organizații de îmbunătățiri funciare și care, din cauza stării de degradare, nu s-a putut transmite în proprietatea sau folosința acestora.
4	Modernizarea și re tehnologizarea infrastructurii de îmbunătățiri funciare aflate în administrarea Administrației Naționale a Îmbunătățirilor Funciare și situate în cadrul teritoriului organizațiilor de îmbunătățiri funciare sau al federațiilor de organizații de îmbunătățiri funciare și care, din cauza stării avansate de degradare, nu s-a putut transmite în proprietatea sau folosința acestora.
5	Amenajarea, ameliorarea și punerea în valoare a terenurilor agricole degradate
6	Subvenții de la bugetul de stat pentru exploatarea, întreținerea și reparațiile amenajărilor de îmbunătățiri funciare pentru organizații de îmbunătățiri funciare și federații de organizații de îmbunătățiri funciare.
X. PRIVATIZĂRI SOCIETĂȚI - Scheme de finanțare	
1	Măsuri de restructurare financiară a creanțelor deținute de AVAB.
2	Stimularea privatizării și dezvoltării societăților comerciale din domeniul agriculturii- ADS.
3	Stimularea privatizării și dezvoltării societăților comerciale din domeniul agriculturii -AVAS.
4	Stimularea privatizării și dezvoltării societăților comerciale din domeniul agriculturii - MEF.
5	Măsuri pentru creșterea atractivității la privatizare a societăților comerciale cu capital integral sau parțial de stat.
6	Măsuri pentru finalizarea privatizării societăților comerciale aflate în portofoliul APAPS.

7	Măsuri de restructurare financiară a creanțelor deținute de AVAS.
8	Schema de ajutor de stat pentru restructurarea societăților comerciale în vederea privatizării – AVAS.
9	Schema de ajutor de stat pentru restructurarea societăților comerciale în vederea privatizării – MEF.
10	Recuperarea arieratelor bugetare.
XI. SILVICULTURĂ - Scheme de finanțare	
1	Ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate
2	Sprijin pentru înființarea perdelelor forestiere
3	Sprijin pentru asigurarea pazei pădurilor retrocedate (6 luni)
4	Sprijin pentru repunere în drepturi economice locuitori Munții Apuseni
5	Compensarea funcțiilor de protecție
6	Combaterea bolilor și dăunătorilor
7	Finanțarea amenajamentelor pentru păduri private
8	Reabilitarea drumurilor forestiere afectate
9	Sprijin pentru înființarea și dezvoltarea asociațiilor de proprietari de pădure
10	Sprijin pentru cheltuieli de regenerare
11	Refacere păduri afectate de incendii și calamități naturale.
12	Punerea la dispoziția proprietarilor de păduri a Normelor Tehnice.
XII. FOND DE MEDIU – ajutoare de stat individuale	
1	Schimbarea soluției tehnice de epurare a apelor uzate și mărirea capacității.
2	Reabilitare stație preepurare (instalație completă de tratare fizico – chimică a apelor uzate) + racorduri.
3	Retehnologizare stație de epurare.
4	Stație de epurare apă uzată provenită din procesul tehnologic de prelucrare a laptelui în brânzeturi.
5	Extinderea și modernizarea stației de epurare ape uzate aparținând de S.C. Suinprod S.A. Zimnicea – Complexul Dracea.
6	Stație de epurare ape uzate la SC AGRONUTRISCO IMPEX SRL.
7	Modernizare stație de epurare a apei industriale.
8	Completarea instalației de tratare a apei uzate.
9	Stație de epurare a apelor uzate industriale și menajere provenite de la fabrica de brânzeturi Hochland – Sovata.
10	Modernizarea și reabilitarea stației de epurare ape uzate de la S.C. Complexul de porci Brăila S.A. – Platforma Baldovinești.
11	Modernizare și retehnologizare stație de epurare mecano-biologică a apelor uzate, rezultate din procesul tehnologic al fabricii de spirt Rădăuți.
12	Reproiectarea sistemului de gestionare a dejecțiilor în vederea folosirii acestora ca fertilizant pe terenurile agricole și recuperarea energiei biogazului în grup de cogenerare.
13	Realizarea unei stații de preepurare a apelor uzate cu o capacitate de 130 mc/24 ore.

ANEXA 6
Complementaritatea FEADR cu Fondurile Structurale

Domeniu de intervenție	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
Infrastructura de transport		X - drumuri județene și străzi urbane	X - TEN-T și drumuri naționale - porturi în TEN-T - aeroporturi					X Drumuri comunale și alte drumuri din interiorul comunelor clasificate conform legislației naționale
Sisteme de apă și canalizare		X Proiecte individuale la scară redusă în zonele urbane și în stațiunile balneare și balneo-climaterice, care nu sunt finanțate prin POS mediu		X Proiecte regionale integrate, la scară mare, în spațiul urban și câteva localități rurale, în conformitate cu Master Planurile Regionale ¹⁴²				X Proiecte individuale, la scară mică, în localitățile rurale cu mai puțin de 10.000 p.e. (populație echivalentă), care nu sunt incluse în proiectele regionale finanțate prin POS Mediu, cu excepția stațiunilor balneare și balneo-climaterice
Prevenirea inundațiilor				X lucrări de interes național privind protecția împotriva inundațiilor, pe cursul				X Lucrări de protecție pe cursurile mici de apă de interes local

¹⁴² Master Planurile Regionale sunt documente de planificare pentru infrastructura de apă, apă uzată la nivel județean, care identifică spațiul geografic (de obicei la nivel județean) unde managementul resurselor de apă, va fi mai performant, printr-un proiect regional (prin regionalizarea serviciilor de apă, pentru îmbunătățirea calității și a eficienței costului). Această suprafață include toate localitățile cu peste 10.000 e.p., dar mai poate include și câteva localități rurale cu o populație cuprinsă între 10.000 e.p. și 2.000 e.p. Necesitatea investițiilor în infrastructura de apă și apă uzată în localitățile care nu sunt incluse în proiectele regionale (de obicei localități rurale cu până la 10.000 e.p.) sunt de asemenea identificate prin Master Planurile Regionale și vor intra sub incidența PNDR-ului sau a altor surse de finanțare.

Domeniu de intervenție	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
				marilor râuri, elaborate de către Administrația Națională "Apele Române"				
Energie regenerabilă								
- bio-combustibili (pentru electricitate/furnizarea de căldură)	X Sprijin pentru întreprinderi, atât pentru producerea de bio-combustibili cât și pentru folosirea acestui pentru obținerea de energie (cu excepția întreprinderilor care procesează produse agricole listate în Anexa 1 ¹⁴³)							X Sprijin acordat întreprinderilor care procesează produse agricole listate în Anexa 1 și care obțin bio-combustibili pentru transport și obțin și utilizează energie din biocombustibili numai în procesul productiv ca parte componentă a proiectului.
- alte resurse	X Sprijin pentru întreprinderi (cu excepția întreprinderilor care procesează produse agricole listate în Anexa 1 și cu excepția micro-întreprinderilor din spațiul rural)							X Sprijin pentru micro- întreprinderi în spațiul rural precum și pentru întreprinderi care procesează produse agricole listate în Anexa 1 și care obțin și utilizează energie din alte surse regenerabile numai în procesul productiv ca parte componentă a proiectului
Sprijin direct acordat								

¹⁴³ Anexa 1 la Tratat

Domeniu de intervenție	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
întreprinderilor pentru investiții productive								
- micro-întreprinderi (activități de procesare a produselor agricole și forestiere)								X Procesarea produselor agricole și forestiere, pe întreg teritoriul
- micro-întreprinderi (cu excepția activităților de procesare a produselor agricole și forestiere)	X Doar spin-off și high tech indiferent de locație	X În zonele urbane, cu excepția celor spin-off și high tech						X În spațiul rural, cu excepția celor de spin-off și high tech
- întreprinderi mici și mijlocii	X Investiții productive, cu excepția procesării produselor agricole și a industriei alimentare	X IMM-uri în sectorul de turism			X Pregătire profesională corelată cu sectoarele sprijinite prin intermediul POS CCE			X Investiții productive pentru procesarea produselor agricole și industrie alimentară
- Întreprinderi intermediare până la 750 angajați ¹⁴⁴	X Investiții productive, cu excepția procesării produselor agricole și a industriei alimentare							X Investiții productive pentru procesarea produselor agricole și industrie alimentară
- întreprinderi mari cu 750 și peste 750 de angajați	X Investiții productive, cu excepția procesării produselor agricole și a industriei alimentare							
Consultanță								
- întreprinderi mici și mijlocii și micro-întreprinderi	X							

¹⁴⁴ Întreprinderi intermediare definite conform Regulamentului (CE) Nr. 1698/2005, Art 28 (3)

Domeniu de intervenție	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
- antreprenoriat					X Antreprenoriat și abilități de management, cu excepția agriculturii și silviculturii			X Consultanță specifică și consultanță pentru: procesarea produselor agricole și forestiere, agro-mediu
Sprijin pentru dezvoltarea de afaceri								
Acces la finanțare - fondurile de garantare	X Sprijin pentru fondurile de garantare, care furnizează garanții pentru afaceri, cu excepția fermierilor, a activităților agricole și silvice aferente și a afacerilor la scara mică în spațiul rural.							X Sprijin pentru fondurile de garantare, care furnizează garanții pentru fermieri și pentru activitățile agricole și silvice aferente inclusiv agro- alimentare și pentru afacerile la scară mică în spațiul rural în conformitate cu aria de aplicabilitate a PNDR.
Standardele de management pentru întreprinderi	X Standarde de calitate și de mediu							X Sisteme pentru siguranța alimentară și standardele de agro-mediu
Turism								
- agro-turism								X
- infrastructura de turism		X -infrastructură de turism în spațiul urban - infrastructură de turism în spațiul rural, peste o						X - infrastructura de turism în spațiul rural, sub o anumită valoare a proiectului, cu excepția infrastructurii în stațiunile balneo și

Domeniu de intervenție	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
		anumită valoare a proiectului - stațiuni balneare și balneo-climaterice indiferent de locație						balneo-climaterice
- centre de informare și promovare		X Centre naționale pentru câteva dintre marile zone turistice						X Centre locale în spațiul rural
Reabilitarea obiectivelor culturale		X - patrimoniul național și UNESCO, indiferent de locație - patrimoniul cultural local în spațiul urban ¹⁴⁵						X Patrimoniul cultural și natural local în spațiul rural ¹⁴⁶
Activități de tip LEADER implementate prin intermediul GAL-urilor		X Intervenții POR care vor exclude acțiuni de tip LEADER implementate prin intermediul GAL-urilor din finanțare, dacă sunt propuse/aprobate prin proiecte de tip LEADER						X Acțiuni de tip LEADER implementate prin intermediul GAL-urilor în spațiul rural și urban, în contextul strategiilor de dezvoltare locală elaborate de către GAL-uri

¹⁴⁵ Patrimoniul cultural local în spațiul urban și rural este identificat în Lista Monumentelor Istorice, Grupa B (Ordinul Ministrului Nr. 2134/2004).

¹⁴⁶ Patrimoniul cultural local în spațiul urban și rural este identificat în Lista Monumentelor Istorice, Grupa B (Ordinul Ministrului Nr. 2134/2004).

Domeniu de intervenție	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
Intervenții sociale		X Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea dotarea infrastructurii sociale			X Dezvoltarea economiei sociale			X Infrastructura <i>nouă</i> aferenta serviciilor sociale în spațiul rural
Educație și pregătire profesională		X Infrastructură			X Investiții de tip FES care includ: - pregătire profesională pentru persoanele implicate în sectorul non- agricol și fermieri în vederea reorientării acestora către activități non- agricole - Pregătire profesională inițială prin intermediul școlilor profesionale și a liceelor, inclusiv pregătirea în unitățile școlare cu profil agricol și silvic			X Pregătire profesională de scurtă durată fără obținerea unei diplome de calificare pentru persoanele adulte implicate în agricultură, sectorul agro-alimentar și forestier

Domeniu de intervenție	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
Asistența tehnică pentru FCS (inclusiv pregătire profesională)	X Sprijin specific PO	X Sprijin specific PO	X Sprijin specific PO	X Sprijin specific PO	X Sprijin specific PO	X Sprijin specific PO	X Sprijin orizontal	X Sprijin specific PNDR

LEGENDĂ:

POS CCE	Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice
POR	Programul Operațional Regional
POS T	Programul Operațional Sectorial Transport
POS MEDIU	Programul Operațional Sectorial Mediu
POS DRU	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
PO DCA	Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative
PO AT	Programul Operațional Asistență Tehnică
PNDR	Programul Național Dezvoltare Rurală
ANAR	Administrația Națională „Apele Române”

Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei I din cadrul PNDR

În urma desfășurării procesului consultativ au rezultat anumite propuneri, modificări și completări astfel:

Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei I din cadrul PNDR

Măsura	Specificare	Aplicată/ Neaplicată
111 Formare profesională, informare și difuzarea de cunoștințe	Includerea furnizorilor de servicii de pregătire profesională în categoria beneficiarilor măsurii	Da
	Eliminarea ”valorii maxime a sprijinului de 1.500 Euro” de la punctul 11 al măsurii	Da
	Înlocuirea termenului „formare” cu cel de „informare” în tot textul măsurii	Nu
112 Instalarea tinerilor fermieri	Includerea în categoria investițiilor eligibile a animalelor (matcă) și a materialului seminal cu înaltă valoare biologică, a utilajelor agricole (combine de recoltat, tractoare și altele)	Nu
	Prelungirea termenului de solicitare a sprijinului de la 12 la 24 de luni de la instalare a fermierului pe proprietatea agricolă sau excluderea acestei condiții	Nu (R 1698/2005)
113 Pensionarea timpurie a fermierilor și lucrătorilor agricoli	Comasarea terenurilor prin unirea mai multor exploatații de semi-subsistență, cu posibilitatea de preluare în administrare de către persoanele tinere;	Da
	Includerea proprietarilor de ferme a căror dimensiune economică este sub 6 UDE în categoria beneficiarilor	Nu
	Invocarea forței majore, în cazul în care se constată decesul cedentului, pentru situația în care acesta cedează numai dreptul de administrare	Da
	Reducerea volumului sprijinului acordat prin aceasta măsură	Da
114 Utilizarea serviciilor de consiliere	Realizarea distincției între potențialii beneficiari (firmele de consultanță) și beneficiarii finali (agricultori și proprietari de păduri);	Da
	Autorizarea firmelor de consultanță se va realiza de către MADR nu de către CNFPA	Da
	Asigurarea corelării scopului și acțiunilor pentru agricultură și silvicultură	Da
	Necesitatea specificării tipului de pregătire: inițiere, specializare, calificare.	Da

	Acceptarea calității de consultant pentru absolvenții unei forme de învățământ superior de scurtă sau lungă durată din domeniul agricol, zootehnic și silvic cu statut de PERSOANĂ FIZICĂ AUTORIZATĂ	Da
	Acordarea de consultanță în elaborarea documentațiilor specifice (informații de natură tehnică, economică și juridică) privind managementul proprietății forestiere	Da
121 Modernizarea exploatațiilor agricole	Includerea fermelor zootehnice în categoria investițiilor eligibile	Da
	Majorarea plafonului maxim pentru înființarea unei ferme (de la 500 de mii Euro la 1.000.000 Euro)	Da
	Îmbunătățirea și optimizarea fluxurilor de producție, prelucrare și marketing, precum și crearea sau modernizarea rețelelor locale de colectare, a capacităților de recepționare, depozitare, condiționare, sortare și ambalare	Nu
	Înlocuirea termenului „horticultură” cu cel de „legumicultură și floricultură”. Nu s-a înlocuit, ci s-au specificat componentele sectorului: legume de grădină, flori, plante ornamentale, ciuperci	Da
	Investiții pentru înființarea pepinierelor de viță de vie și pomi fructiferi	Da
	Excluderea investițiilor privind irigațiile pentru viticultură de la investițiile neeligibile	Da
	Includerea achiziției de combine de recoltat și tractoare în categoria investițiilor eligibile	Da
	Extinderea criteriilor de selecție propuse	Da
	Acceptarea cofinanțării în natură pentru cultura viței de vie (pomicultură)	Da
	Extinderea ajutorul public și pentru utilitățile necesare înființării fermei	Da
123 Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	Realizarea unei delimitări clare a beneficiarilor	Da
	Includerea în categoria investițiilor eligibile a următoarelor activități: - depozitarea la rece ca activitate independentă - necesară pentru respectarea lanțului frigorific pe tot traseul pe care îl urmează produsul, de la materia primă la consumator - depozitarea în general: silozurile de cereale, depozite pentru cartofi, legume, fructe.	Da
	Necesitatea eliminării termenului “prelucrare primară”, deoarece aceasta presupune în special operațiuni de colectare, recepționare, depozitare și nu prelucrări superioare	Da

125 Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii	Includerea lucrărilor de refacere și reabilitare a drumurilor forestiere degradate ca investiții eligibile	Da
	Adăugarea activităților silvice care vor fi sprijinite prin măsură	Da
	Reformularea fișei tehnice a măsurii în spiritul clasificării prevăzute în legislație, subliniindu-se necesitatea precizării regimului juridic al terenului	Da
	Încadrarea costurilor referitoare la defrișarea vegetației lemnoase la investiții eligibile	Nu
	Mentținerea lucrărilor care nu se încadrează în prioritățile propuse numai prin planul de urbanism general (PUG), nu și prin planurile de urbanism zonal (PUZ) la capitolul investiții neeligibile	Nu
	Sprijinirea investițiilor de infrastructură agricolă și forestieră, realizate în comun de proprietarii de terenuri agricole și forestiere învecinați, în vederea îmbunătățirii exploatării proprietății acestora	Nu
141 Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență	Includerea documentației de comasare a terenurilor (taxe notariale, schițe cadastrale etc.), precum și costurile legalizării transferului de proprietate legat de comasări în categoria de cheltuieli eligibile	Da
	Creșterea valorii sprijinului până la 2000 Euro/fermă	Nu
142 Înființarea grupurilor de producători	Acordarea sprijinului financiar și proprietarilor din zona de munte care nu au terenul intabulat (costurile pentru intabulare fiind mai mari decât valoarea terenului).	Nu
	Diminuarea numărului de membri cuprinși într-un grup de producători de la 30 la 15, maxim 20 de membri Grupul de producători trebuie să aibă un număr minim de membri.	Nu
	Neexcluderea de la acordarea ajutorului financiar a grupurilor de producători de legume și fructe, având în vedere că sectorul de legume-fructe este foarte important și ar trebui să beneficieze de sprijin atât ca organizare de piață, cât și ca grup de producători.	Da
	Finanțarea asociațiilor de marketing - farmer's markets și susținerea creării de pagini web și pentru grupurile de producători.	Nu

Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei II din cadrul PNDR

Măsura	Specificare	Aplicată/ Neaplicată
213 Plăți Natura 2000	Elaborarea unei strategii privind pașii de urmat pentru instituțiile implicate în vederea implementării Măsurii Natura 2000	Da
	Estimări privind termenii de realizare	Da
214 Plăți de Agro-mediu - Sub-măsura	Introducerea viței de vie ca și cultură eligibilă	Da
	Interzicerea aratului pajiștilor în cadrul fermelor ecologice	Da
	Acordarea costurilor tranzacționale acolo unde este cazul	Da

Agricultura Ecologică	Aprobarea calculelor plăților compensatorii de către grupul de lucru	Da
214 Plăți de Agro-mediu - Sub-măsura Gospodărirea Extensivă a Pajiștilor	Elaborarea unui pachet specific adaptat pentru pajiștile din zona montană	Da
	Identificarea necesității suprapunerii ariei de acoperire a sub-măsurii cu zonele potențial HNV	Da
	Aprobarea calculelor plăților compensatorii de către grupul de lucru	Da
214 Plăți de Agro-mediu - Sub-măsura Protecția solului și a apei	Identificarea acțiunilor de transformare a terenului arabil în pajiște	Da
	Aprobarea calculelor plăților compensatorii de către grupul de lucru	Da

Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei III din cadrul PNDR

Măsura	Specificare	Aplicată/ Neaplicată
312 Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro întreprinderi	Identificarea gospodăriilor agricole (rurale) pe baza registrului agricol și stabilirea statutului acestora (cel puțin Persoană Fizică Autorizată sau asociații familiale), astfel încât să poată fi urmăriți pe baza unei contabilități primare;	Parțial
	Înlocuirea formulării „sprijin pentru dezvoltarea de magazine atașate fermei” cu termenul de „ <i>investiții de dezvoltare a activităților de desfacere și comercializare a propriilor produse și a altor produse locale</i> ”	Parțial
	Precizarea în cadrul criteriilor de selecție a condiției ca structurile de primire turistică să respecte specificul arhitectural al zonei, iar amenajarea interioară a acestora să fie realizată în stil tradițional	Da
	Extinderea listei de cheltuieli neeligibile	Da
	Includerea în categoria cheltuielilor eligibile a chiriei pentru spațiul desfășurării activității	Nu
313 Încurajarea activităților turistice	Adăugarea sintagmelor „ <i>itinerarii culturale</i> ” și „investiții de punere în valoare a turismului cultural și a obiectivelor naturale de interes turistic din mediul rural, necesare vizitării și promovării obiectivelor culturale și naturale”	Parțial
	Utilizarea termenului „carte de identitate locală” în loc de cel „monografie	Da
	Condiționarea sprijinului acordat studiilor din domeniu de posibilitatea valorificării acestora printr-un proiect investițional	Da
	Considerarea ca investiții eligibile sistemele electronice soft și hard	Da
	Transferarea tuturor acțiunilor de patrimoniu cultural din această măsură (313) în cadrul măsurii „ <i>Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea</i> ”	Da

	<i>serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale” (322) pentru evitarea confuziilor în momentul aplicării din punct de vedere al beneficiarului</i>	
	Includerea la capitolul beneficiari și a parteneriatelor public-private, altele decât cele prevăzute în Axa LEADER	Nu
	Realizarea împărțirii financiare în funcție de tipul de acțiune	Da
322 Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de baza pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale	Introducerea specificării „ <i>construcția și modernizarea rețelelor de alimentare cu apă</i> ” și nu doar construcția acestora	Da
	Utilizarea formulării „ <i>...investiții asociate cu protejarea și promovarea patrimoniului</i> ” în loc de sintagma: „investiții asociate cu menținerea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului”, deoarece termenul de „protejare” este utilizat conform legii	Da
	Specificarea ariei vizate de „picturi”, cum ar fi: picturi interioare, fresce, picturi murale exterioare sau tablouri (patrimoniu mobil) în cadrul tipurilor de investiții, iar în ceea ce privește „dotarea pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural”, specificarea tipului de patrimoniu: „ <i>dotarea pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural</i> ”	Da
	Includerea în categoria activităților eligibile a investițiilor cu restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea clădirilor de patrimoniu local din zonele protejate;	Da
	Denumirea spațiului de interes public <i>centrul civic</i>	Parțial
	Condiționarea studiilor privind patrimoniul cultural de posibilitatea de valorificare a acestora	Da
	Introducerea investițiilor aferente așezămintelor și serviciilor culturale în capitolul investiții eligibile	Da
	Introducerea la capitolul beneficiari „comuna” reprezentată prin primar, în locul consiliilor locale	Da
	Includerea în categoria beneficiarilor a ONG-urilor, propunându-se creșterea intensității sprijinului pentru acestea	Parțial
	Stabilirea unor limite maxime de finanțare pe proiecte	Da
	Introducerea contribuției în muncă ca activitate eligibilă	Nu

Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei LEADER din cadrul PNDR

Măsura	Specificare	Aplicată/ Neaplicată
41 Implementarea strategiilor de dezvoltare locală		
	Stabilirea valorii maxime eligibile a finanțării publice pe proiect la suma de 100 mii Euro	Da
	Stabilirea valorii maxime eligibile a investiției (incluzând finanțarea	Da

	publică și cofinanțarea) la suma de 300 mii Euro	
	Introducerea în teritoriul Grupurilor de Acțiune Locală (GAL) a orașelor care au până în 30.000 de locuitori	Da
	Introducerea în teritoriul GAL a orașelor care au până în 50.000 de locuitori	Nu
	Constituirea bazei juridice pentru înființarea și funcționarea GAL-urilor prin Ordonanța nr. 26/2000 privind asociațiile și fundațiile	Da
421 Implementarea proiectelor de cooperare	Obligativitatea includerii în strategie a proiectelor de cooperare	Nu
431 Funcționarea GAL, dobândire de competențe și animarea teritoriului	Acordarea sprijinului financiar pentru construcția parteneriatelor public-privat, pentru toate potențialele GAL-uri, indiferent de stadiul acestora de constituire	Da
	Alocarea unui procent de cel mult 30% din totalul măsurii 431 pentru activitățile de animare și dobândirea de competențe.	Da

ANEXA 8
Organizarea procesului de consultare la nivel tehnic național
pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013

ANEXA 8A

Planificarea reuniunilor, constituirea grupurilor de lucru, participanți, agenda (decembrie 2006 – februarie 2007)

Nr. crt	Planificarea reuniunii (data)	Grup lucru	Participanți reuniune		Agenda reuniunii grupului de lucru
			Instituția	Nume, prenume	
1.	19.12.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 2 – GL 2 Măsura: 214 „Plăți de Agro-mediu” Sub-măsura: 214.1 „Agricultura ecologică”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Ștefan S. Gîdea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Stelică	- cuvânt introductiv și prezentarea agendei – Dl. Roland Hamel, RTA Twinning Project MADR; - prezentarea Programului Național de Dezvoltare Rurală – obiective și axe prioritare (cu accent pe măsurile din axa 2); - prezentare măsura 3.3 – Program SAPARD – sub –măsura agricultura ecologică (obiective, implementare, probleme întâmpinate în aplicare); - prezentare draft sub-măsura <i>Agricultura Ecologică</i> - Concluzii
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	A. Matei C. Preda O. Vochițoiu	
			Agenția Plăți pentru Intervenție în Agricultură (APIA)	A. Alexe I. Stănescu M. Danciu	
			Agenția Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	V. Boboc	
			Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca M. Șerban	
			Federația Națională pentru Agricultură Ecologică (FNAE)	I. Toncea	
			SIVECO - România	S. Pavel	
			Fundația ADEPT	C. Gherghiceanu	

			SC BIO CERT SRL România	A. Damian	
			SC ECOINSPECT SRL	L. Piroška	
			SC SUOLO E SALUTE România SRL	D. Ciubotaru	
			SC ELEGHOS BIO ELLAS ROMÂNIA SRL	D. Dragomir	
			Experți Twinning	R. Hamel, M. Redman	
2.	21.12.2006 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 2 – GL 3 Măsura: 214 „Plăți de Agro-mediu” Sub-măsura: 214.2 „Managementul extensiv al pajiștilor”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Ștefan S. Gîdea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coadă Secretariat N. Olaru B. Dragomirescu	- cuvânt introductiv și prezentarea agendei; - prezentare măsura 3.3 a Programului SAPARD; - prezentare – experiența acumulată prin implementarea măsurii 3.3 a Programului SAPARD în sprijinul PNDR; - prezentare – Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013; - prezentare draft sub-măsura <i>Managementul Extensiv al Pajiștilor</i>
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	A. Matei C. Preda O. Vochițoiu	
			Agencia Plăți pentru Intervenție în Agricultură (APIA)	A. Alexe	
			Agencia Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	M. Staicu	
			Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca M. Șerban	
			Fundația ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Societatea Ornitologică Română (SOR)	L. Răducescu	
			WWF – Programul Dunăre – Carpați România	R. Barbu	
			SIVICO - România	S. Pavel	
			Experți Twinning	R. Hamel, M. Redman	

3.	09.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 2- GL 4 Măsuri: 214 „Plăți de Agro- mediu” Sub-măsura: 214.3 „Protecția solului și a apei”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Viviana A. Balan S. Didicescu Mihaitza. Constantinescu C. Stefan S. Gidea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coda Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-ului sub-măsurii <i>Protecția solului și a apei</i> ; - necesitatea unui sistem de consultanță adaptat la nevoile fermierilor la nivel de fermă; - necesitatea informării/ promovării măsurii; - definitivarea unei strategii de implementare
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Preda O. Vochitoiu A. Matei	
			Agencia Plăți pentru Intervenție în Agricultură (APIA)	A. Alexe A. Stanescu M. Danciu O. Chiriță	
			Agencia Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	V. Boboc	
			Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca	
			SIVCO - România	S. Pavel	
			Fundația ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Societatea Ornitologică Română (SOR)	L. Raducescu	
			WWF – Programul Dunăre – Carpați România	R. Dan	
			Fundația de Dezvoltare Rurală (FDR)	M. Nistorescu	
4.	10.01.2007 Sediul MADR Sala 20	Axa 3 – GL1 Măsuri: 312 „Sprijin pentru	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile R. Matei A. Agrigoroaei	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT și obiectivele strategice;
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	

Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	crearea și dezvoltarea de microîntreprinderi,, 331 „Pregătire și informare pentru actorii economici,,		T. Popa C. Iliescu C. Coada L. Galita I. Gavriluta B. Zaharescu M. Vacaru E. Cercelaru D. Ionita Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea ultimei versiuni a măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare și legăturile cu alte măsuri.
		Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Crisan A. Bucur R. Daminescu I. Dan B. Gaman G. Turtoi	
		Agenția Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	B. Viorica	
		Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Alba	I. Ursa	
		Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Brașov	L. Padurariu	
		Autoritatea Națională pentru Turism (ANT)	E. Stroia	
		Ministerul Integrării Europene (MIE)	I. Sandu D. Hangiu	
		Ministerul Economiei și Finanțelor (MEF)	O. Morar	
		Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse (MMFES)	G.Ciocodei	
		Unitatea de Management al Proiectului(UMP)- Ministerul Internelor și Reformei	M. Sescu	

			Administrative		
			Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților (CNFPA)	S. Angheluta	
			Consiliul Concurenței	D. Stănescu	
			Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale (CNCPT)	O. Petrica	
			Centrul de Asistență Rurală	I. Popescu	
			Fundația Partenerilor pentru Dezvoltare Locală (FPDL)	N. Rata	
			Asociația Națională de Turism Rural, Ecologic și Cultural (ANTREC)	M. Stoian	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
			Expertii Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
5.	11.01.2007 Sediul APIA B-dul Carol I nr. 17, et. 3, cam. 10, Orele 9 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	Axa 1-GL1 Măsur: 111 „Formare profesională, informare și difuzarea de cunoștințe” 114 „Utilizarea serviciilor de consultanță” 141 „Sprijin în vederea restructurării fermelor de semi-subsistență”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei C. Coada A. Tuinea A. Agrigoroaei S. Didicescu V. Mihaila A. Cirstea E. Cercelaru D. Ionita R. Spataru C. Pahontu C. Slicu M. Olaru Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT și obiectivele strategice; - prezentarea ultimei versiuni a măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare și legăturile cu alte măsuri.
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	I. Ferencz G. Turtoi V. Cristea	

			Agencia Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	R. Scarlat	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Ilfov	R. Gelu	
			Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților (CNFPA)	S. Angheluta	
			Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse (MMFES)	G. Ciocodei	
			Banca Mondiala	D. Giurca	
			Fundația ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Grupul Roman pentru Investiții și Consultanța (RGIC)	O. Manta	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
6.	12.01.2007 Sediul MPDR sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 1- GL 2 Măsur: 112 ”Instalarea tinerilor fermieri” 113 „Pensionarea timpurie a fermierilor și a muncitorilor din ferme” 142 „Înființarea grupurilor de producători”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei E. Toader A. Tuinea C. Bunghiuz V. Popescu B. Alecu C. Pahontu C. Sincu M. Olaru D. Daraban D. Chirca C. Ionescu Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT și obiectivele strategice; - prezentarea ultimelor versiuni ale măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare și legăturile cu alte măsuri.
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	R. Daminescu M. Herciu S. Manole S. Mustea	
			Agencia Plăți pentru Intervenție	A. Casangiu	

			în Agricultură (APIA)	V. Velescu O.Chirita D. Recea L. Baci	
			Agencia Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	Oancea Bogdan	
			Agencia Domeniilor Statului (ADS)	Barna Tanczos	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) CONSTANTA	I. Sopera	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) GIURGIU	C. Sandu	
			Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse (MMFES)	G. Ciocodei	
			Grup Producători		
			Evaluare ex-ante	I. Ionel	
7.	15.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 1 – GL 3 Măsuri: 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole” 123 „Creșterea valorii adăugate brute a produselor agricole și forestiere” 125 „Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii” 126 „Restaurarea potențialului producției agricole afectat de catastrofe naturale și	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei E. Toader A. Tuinea C. Coada P. Alexandru V. Popescu B. Alecu D. Lorent M. Vacaru P. Florea G. Zachiteanu C. Pahontu C. Slinu M. Zaharescu A. Radulescu A. Blenesi C. Cristu	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT și obiectivele strategice; - prezentarea ultimelor versiuni ale măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare și legăturile cu alte măsuri.
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	

		instituirea unor măsuri de prevenire corespunzătoare ”		D. Chirca D. Daraban C. Calin C. Marian D. Velicu Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu M. Moise S. Constantin D. Ghiuzdeanu D. Stanica V. Cristea A. Popa C. Tacea	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) TELEORMAN	D. Iane	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) PRAHOVA	M. Tataru	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) BUZAU	M. Alexandru	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) CALARASI	C. Onescu	
			Administrația Națională a Îmbunătățirilor Funciare (ANIF)	G. Suci	
			Ministerul Economiei și Finanțelor (MEF)	C. Melita	
			Ministerul Transporturilor, (MT)	M. Negoita	
			Evaluare ex-ante	G. Fitineru	
			Autoritatea Națională Sanitar -	M. Avram	

			Veterinara și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA)		
			Asociația Administratorilor de Păduri din România (AAPR)	D. Fechete	
			Asociația Proprietarilor de Păduri din România (APPR)	M. Ionescu	
			Asociația Patronală a Forestierilor din România (ASFOR)	I. Sbera	
			Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS)	V. Blujdea	
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
8.	15.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 14 ⁰⁰ – 17 ⁰⁰	Axa 1 – GL 4 Măsura: 122 „Îmbunătățirea valorii economice a pădurilor”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Pahontu M. Olaru C. Slinco E. Lupu C. Zaharescu C. Harabagiu R. Matei Secretariat E. Lupu	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT și obiectivele strategice; - prezentarea ultimei versiuni a măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare și legăturile cu alte măsuri.
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	A. Popa	
			Asociația Administratorilor de Păduri din România (AAPR)	D. Fechete	
			Asociația Proprietarilor de Păduri din România (APPR)	M. Ionescu	
			Asociația Patronala a Forestierilor din România (ASFOR)	I. Sbera	
			Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS)	V. Blujdea	
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	

9.	16.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 3 – GL 2 Măsuri: 313 „Încurajarea activităților turistice” 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile R. Matei A. Agrigoroaei T. Popa G. Pogan C. Ionescu C. Coadă L. Galita I. Gavriluta B. Zaharescu D. Lorent M. Vacaru P. Florea Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT și obiectivele strategice; - prezentarea ultimelor versiuni ale măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare și legăturile cu alte măsuri.
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Crisan D. Ghizdeanu M. Nicolescu C. Preda A. Bucur	
			Agencia Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	S. Vladimir	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Sibiu	V. Tudorache	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Iași	M. Gradinaru	
			Autoritatea Națională pentru Turism (ANT)	E. Stroia	
			Ministerul Integrării Europene (MIE)	I. Sandu D. Hangiu	
			Ministerul Transporturilor, (MT)	M. Negoita Pătrașcu Gheorghe	
			Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD)	S. Stoica	
			Ministerul Culturii și Cultelor	B. Trambaciu	

			(MCC)	V. Miu A. Prostebi	
			Unitatea de Management al Proiectului (UMP)- Ministerul Internelor și Reformei Administrative	M. Sescu	
			Muzeul Satului	Paulina Popoiu Ana Bârcă	
			Fondul Român pentru Dezvoltare Socială (FRDS)	L Vasilescu	
			Asociația Comunelor din România (ACOR)	Nicolae Pandea Dorinel Soare	
			United National Development Program (UNDP)	M. Dupleac	
			Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale (CNCPT)	O. Petrica	
			Evaluare ex-ante	I. Ionel	
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
10.	18.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 10 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 2 – GL 3 Măsura: 214 „Plăți de Agro-mediu” Sub-măsura: 214.2 „Managementul extensiv al pajiștilor”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Ștefan S. Gîdea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coadă Secretariat N. Olaru B. Dragomirescu	- prezentarea măsurii 3.3 din prisma APDRP, fermierilor și a ONG-urilor; - prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-ului sub-măsurii 214.2 „Managementul extensiv al pajiștilor” - definitivarea fișei măsurii; - necesitatea unui sistem de consultanță; adaptat la nevoile fermierilor/la nivel de fermă; - necesitatea informării/promovării măsurii; - definitivarea unei strategii de implementare.
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	A. Matei C. Preda O. Vochițoiu	
			Agencia Plăți pentru Intervenție	A. Alexe	

			în Agricultură (APIA)		
			Agenția Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	M. Staicu	
			Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca M. Șerban	
			Fundația ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Societatea Ornitologică Română (SOR)	L. Răducescu	
			WWF – Programul Dunăre – Carpați România	R. Barbu	
			SIVECO - România	S. Pavel	
			Experți Twinning	R. Hamel, M. Redman	
11.	23.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 10 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 2 – GL 1 Măsura: 213 „Plăți compensatorii pentru terenurile agricole din siturile Natura 2000” 224 „Plăți Natura 2000”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Ștefan S. Gîdea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coadă M. Olaru C. Sincu Secretariat N. Olaru B. Dragomirescu	- prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-ului sub-măsurii Plăți compensatorii Natura 2000; - necesitatea unui sistem de consultanță; adaptat la nevoile fermierilor/la nivel de fermă; - necesitatea informării/promovării măsurii; - definitivarea unei strategii de implementare.
			Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca	
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	A. Matei C. Preda O. Vochițoiu	
			Agenția Plăți pentru Intervenție în Agricultură (APIA)	A. Alexe I. Stănescu M. Danciu	
			Agenția Națională de	V. Boboc	

			Consultanță Agricolă (ANCA)		
			Fundația ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Societatea Ornitologică Română (SOR)	L. Răducescu	
			WWF – Programul Dunăre – Carpați România	R. Barbu	
			SIVECO - România	S. Pavel	
			Agencia Națională pentru Protecția Mediului (ANPM)	M. Pantilie	
			Asociația Administratorilor de Păduri din România (AAPR)	D. Fechete	
			Asociația Proprietarilor de Păduri din România (APPR)	M. Ionescu	
			Asociația Patronala a Forestierilor din România (ASFOR)	I. Sbera	
			Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS)	V. Blujdea	
			Facultatea de Silvicultură și Exploatare Forestiere	I. Abrudan	
			Expertii Twinning	R. Hamel, M. Jobda	
12.	24.01.2007 Sediul MADR Sala 19 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 2 – GL 5 Măsura: 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”; 223 „Prima împădurire a terenurilor neagricole”; 225 „Plăți silvo – mediu”; 227 „Investiții neproductive”;	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Pahonțu M. Olaru C. Slineu E. Lupu C. Zaharescu C. Harabagiu R. Matei Secretariat E. Lupu	- prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-urilor sub-măsurilor 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”, 223 „Prima împădurire a terenurilor neagricole”, 225 „Plăți silvo – mediu”, 227 „Investiții neproductive”; - definitivarea unei strategii de implementare.
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	A. Popa	
			Agencia de Plăți pentru Intervenție în Agricultură	N. Sterghiu	

			(APIA)		
			Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS)	R. Tomescu	
			Asociația Proprietarilor de Păduri din România (APPR)	M. Ionescu	
			Asociația Administratorilor de Păduri din România (AAPR)	D. Fehete	
			Asociația Patronala a Forestierilor din România (ASFOR)	I. Sbera	
			Facultatea de Silvicultură și exploatare forestiere	I. Abrudan	
			WWF – Programul Dunăre – Carpați România	E. Stanciu	
			Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic și Vânătoare București	F. Băncilă	
			Experti Twinning	R. Hamel	
13.	25.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 2 – GL 2 Măsura: 214 „Plăți de Agro-mediu” Sub-măsura: 214.1 „Agricultura ecologică”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Ștefan S. Gîdea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coadă	- Prezentarea măsurii fermierilor și ONG - urilor; - prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-ului sub-măsurii Agricultura ecologică; - dezbateri asupra – tipurilor de culturi eligibile, mărimii plăților compensatorii, rolul organismelor de certificare, posibilităților de compensare a costurilor cu certificarea/ inspecția; - definitivarea fișei măsurii; - necesitatea unui sistem de consultanță adaptat la nevoile fermierilor/la nivel de fermă;
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	A. Matei C. Preda O. Vochițoiu	
			Agenția Plăți pentru Intervenție în Agricultură (APIA)	A. Alexe I. Stănescu M. Danciu	
			Agenția Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	V. Boboc	

			Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca M. Șerban	- necesitatea informării/promovării măsurii - definitivarea unei strategii de implementare.
			Federația Națională pentru Agricultură Ecologică (FNAE)	I. Toncea	
			SIVECO - România	S. Pavel	
			Fundația ADEPT	C. Gherghiceanu	
			SC BIO CERT SRL România	A. Damian	
			SC ECOINSPECT SRL	L. Piroška	
			SC SUOLO E SALUTE România SRL	D. Ciubotaru	
			SC ELEGHOS BIO ELLAS ROMÂNIA SRL	D. Dragomir	
			Expertii Twinning	R. Hamel, M. Redman	
14.	29.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 2- GL 4 Măsuri: 214 „Plăți de Agro-mediu” Sub-măsura: 214.3 „Protecția solului și a apei”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Stefan S. Gidea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coda Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-ului sub-măsurii „Protecția solului și a apei”; - necesitatea unui sistem de consultanță adaptat la nevoile fermierilor la nivel de ferma; - necesitatea informării/promovării măsurii; definitivarea unei strategii de implementare
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Preda O. Vochitoiu A. Matei	
			Agenția Plăți pentru Intervenție în Agricultură (APIA)	A. Alexe I. Stanescu M. Danciu	
			Agenția Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	V. Boboc	
			Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca M. Serban	

			SIVCO- România	S. Pavel	
			Fundația ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Societatea Ornitologică Română (SOR)	L. Raducescu	
			WWF – Programul Dunăre – Carpați România România	R. Barbu	
			Evaluare ex-ante	M. Nistorescu	
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
15.	29.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 3 – GL1 Măsuri: 312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de microîntreprinderi „ 331 „Pregătire și informare pentru actorii economici,,	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile R. Matei A. Agrigoroaei T. Popa C. Iliescu C. Coada L. Galita I. Gavriluta B. Zaharescu M. Vacaru E. Cercelaru D. Ionita Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT și obiectivele strategice; - prezentarea ultimei versiuni a măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare și legăturile cu alte măsuri.
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Crisan A. Bucur R. Daminescu I. Dan B. Gaman G. Turtoi	
			Agencia Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	V. Boboc	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Alba	I. Ursa	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Brașov	L. Padurariu	

			Autoritatea Națională pentru Turism (ANT)	E. Stroia	
			Ministerul Integrării Europene (MIE)	I. Sandu D. Hangiu	
			Ministerul Economiei și Finanțelor (MEF)	C. Melita	
			Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse (MMFES)	G. Ciocodei	
			Unitatea de Management al Proiectului (UMP)- Ministerul Internelor și Reformei Administrative	M. Sescu	
			Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților (CNFPA)	S. Angheluta	
			Consiliul Concurenței	D. Tudoran	
			Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale (CNCPCT)	O. Petrica	
			Centrul de Asistență Rurală (CAR)	I. Popescu	
			Fundația Partenerilor pentru Dezvoltare Locală (FPDL)	N. Rata	
			Asociația Națională de Turism Rural, Ecologic și Cultural (ANTREC)	M. Stoian	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
16.	31.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 3 – GL 2 Măsur: 313 „Încurajarea activităților turistice” 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile R. Matei A. Agrigoroaei T. Popa G. Pogan C. Ionescu C. Coada L. Galita I. Gavriluta	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT și obiectivele strategice; - prezentarea ultimelor versiuni ale măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare și legăturile cu alte măsuri.

		rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”		B. Zaharescu D. Lorent M. Vacaru P. Florea Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Crisan D. Ghizdeanu M. Nicolescu C. Preda A. Bucur	
			Agenția Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	S. Vladimir	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Sibiu	V. Tudorache	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Iași	Ghe. Cojoc	
			Autoritatea Națională pentru Turism (ANT)	E. Stroia	
			Ministerul Integrării Europene (MIE)	I. Sandu D. Hangiu	
			Ministerul Transporturilor (MT)	M. Negoita	
			Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD)	S. Stoica	
			Ministerul Culturii și Cultelor (MCC)	V. Nitulescu	
			Unitatea de Management al Proiectului (UMP) - Ministerul Internelor și Reformei Administrative	M. Sescu	
			Muzeul Satului	Paulina Popoiu Ana Bârcă	
			Fondul Român pentru Dezvoltare Socială (FRDS)	L. Vasilescu	
			Asociația Comunelor din	E. Draghici	

			România (ACOR)		discutarea posibilitatii de a include institutele de cult în cadrul beneficiarilor eligibili ai Măsurii 322
			United National Development Program (UNDP)	M. Dupleac	
			Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale (CNCPT)	O. Petrica	
			Evaluare ex-ante	I. Ionel	
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
			Reprezentanti ai clerului Reprezentanti ai Directiei Relatii Culte		
17.	06.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 13 ⁰⁰ – 17 ⁰⁰	Axa 1-GL1 Măsura: 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei E. Toader A. Tuinea B. Alecu P. Alexandru V. Popescu C. Bunghiuz B. Velcescu Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor și output-urilor așteptate; - discuții tehnice.
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Dobre D. Stănică A. Bercu	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Teleorman	D. Iane	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Clărași	C. Onescu	
			Consiliu pe produs - oleaginoase	A. Tianu	
			Consiliu pe produs – legume/fructe	A. Tănase C. Ionescu	
			Consiliu pe produs – cereale	T. Baltă	

			pentru bere, hamei		
			Consiliu pe produs – carne, lapte, lână	D. Chircă	
			Consiliu pe produs – plante textile	E. Tatomir	
			Consiliu pe produs – tutun și produse din tutun	P. Craioveanu	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
			Expertii Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
18.	07.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 12 ⁰⁰	Axa 1- GL 2 Măsuri: 141 „Sprijin în vederea restructurării fermelor de semi-subzistență”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei E. Toader A. Tuinea C. Bunghiu A. Cristea V. Popescu V. Mihăilă Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor și output-urilor așteptate; - discuții tehnice.
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Dobre V. Cristea A. Bercu	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Teleorman	D. Iane	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Călărași	C. Onescu	
			Grupul Român pentru Investiții și Consultanță (GRIC)	O. Manta	
			Fundația de Dezvoltare Rurală (FDR)	G. Fintineru	
			Expertii Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
			Ministerul Agriculturii și	C. Harabagiu	
19.	07.02.2007	Axa 1 – GL 3	Ministerul Agriculturii și	C. Harabagiu	- prezentarea noii versiuni a

	Sediul MADR Sala 20 Orele 14 ⁰⁰ – 17 ⁰⁰	Măsuri: 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole si forestiere”	Dezvoltării Rurale (MADR)	R. Matei A. Tuinea P. Alexandru V. Popescu B. Alecu C. Bunghiuz B. Velcescu Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	măsurii; - prezentarea input-urilor și output- urilor așteptate; - discuții tehnice.
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Dobre V. Cristea A. Bercu	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Dâmbovița	M. Oprea	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Ilfov	G. Roșu	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Brăila	E. Bănică	
			Consiliu pe produs – carne de pasăre	M. Toma	
			Consiliu pe produs – carne, lapte, lână	D. Chircă	
			Consiliu pe produs – legume/ fructe	C. Ionescu A. Tănase	
			Consiliu pe produs – cereale pentru bere, hamei	T. Baltă	
			Consiliu pe produs – plante textile și produse procesate	E. Tatomir	
			Ministerul Economiei și Finanțelor	C. Meliță	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Expertii Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	

20.	09.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 13 ⁰⁰	Axa 1 – GL 4 Măsura: 142 „Înființarea grupurilor de producători”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea C. Bunghiuz B. Alecu A. Cîrstea Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor și output-urilor așteptate; - discuții tehnice.
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu R. Daminescu	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Giurgiu	C. E. Sandu	
			Consiliu pe produs – legume/ fructe	C. Ionescu D. Daraban	
			Consiliu pe produs – plante textile și produse procesate	E. Tatomir	
			Consiliu pe produs – carne, lapte, lână	D. Chircă	
			Agenția de Plăți pentru Intervenție în Agricultură – legume/ fructe (APIA)	A. Chirea	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
21.	09.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 14 ⁰⁰ – 17 ⁰⁰	Axa 1 – GL 5 Măsura: 112 „Instalarea tinerilor fermieri”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea C. Bunghiuz B. Alecu V. Popescu P. Alexandru Secretariat B. Dragomirescu	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor și output-urilor așteptate; - discuții tehnice.

				N. Olaru	
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu C. Nitescu	
			Agencia de Plăți pentru Intervenție în Agricultură (APIA)	L. C. Baci O. Chiriță D. Relea	
			Agencia Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	R. Scarlat	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
22.	12.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 13 ⁰⁰	Axa 1 – GL 6 Măsura: 113 „Pensionarea timpurie a fermierilor și a muncitorilor agricoli”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea C. Bunghiuz V. Popescu P. Alexandru B. Alecu Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor și output-urilor așteptate; - discuții tehnice.
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu R. Daminescu	
			Agencia de Plăți pentru Intervenție în Agricultură (APIA)	C. L. Baci O. Chiriță D. Relea	
			Agencia Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	R. Scarlat	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
23.	12.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 14 ⁰⁰ - 17 ⁰⁰	Axa 1 – GL 7 Măsuri: 125 „îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea V. Mihăilă B. Alecu	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor și output-urilor așteptate; - discuții tehnice.

		dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii” 126 „Restaurarea potențialului producției agricole afectat de catastrofe naturale și instituirea unor măsuri de prevenire corespunzătoare”		A. Cîrstea D. Lorent P. Florea C. Pahonțu C. Slinco M. Olaru A. Rădulescu A. Blenesi C. Cristu D. Chircă D. Daraban Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu C. Tacea	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Constanța	I. Sopera	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Buzău	M. Alexandru	
			Agencia Națională de Îmbunătățiri Funciare (ANIF)	G. Suci	
			Agencia Domeniilor Statului (ADS)	T. Barna	
			Asociația Administratorilor de Păduri	V. Alexa	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
24.	13.02.2007 Sediul MADR Sala 19 Orele 9 ⁰⁰ – 13 ⁰⁰	Axa 1 – GL 8 Măsura: 122 „Îmbunătățirea valorii economice a pădurii”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Pahonțu M. Olaru C. Slinco C. Harabagiu R. Matei	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor și output-urilor așteptate; - discuții tehnice.

				A. Tuinea Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu A. Popa M. Moise	
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	A. Popa	
			Asociația Administratorilor de Păduri din România (AAPR)	D. Fechete	
			Asociația Proprietarilor de Păduri din România (APPR)	M. Ionescu	
			Asociația Patronala a Forestierilor din România (ASFOR)	I. Sbera	
			Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS)	V. Blujdea	
			Federația pentru Apărarea Pădurilor (FAP)	M. Stoicescu	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experți Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
25.	13.02.2007 Sediul MADR Sala 19 Orele 14 ⁰⁰ – 17 ⁰⁰	Axa 1 – GL 9 Măsura: 114 „Versiunea A și B: Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către producătorii agricoli și proprietarii de pădure”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea V. Mihăilă D. Ioniță A. Cristea E. Cercelaru Secretariat B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor și output-urilor așteptate; - discuții tehnice.

			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP) Agenția Națională de Consultanță Agricolă (ANCA) Fundația ADEPT Grupul Român pentru Investiții și Consultanță (GRIC) Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse (MMFES) Banca Mondială Evaluator ex-ante Experți Twinning	C. Dobre A. Bercu G. Turtoi R. Scarlat Nat Page O. Manta G. Ciocodei D. Giurcă G. Fintineru R. Hamel, J. Pfeiffer	
26.	13.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 13 ⁰⁰	Axa 1 – GL 10 Măsura: 111 „Formare profesională, informare și difuzarea de cunoștințe”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR) Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP) Agenția Națională de Consultanță Agricolă (ANCA) Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Ilfov Fundația ADEPT Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse (MMFES) Banca Mondială Evaluator ex-ante	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea V. Mihăilă E. Cercelaru D. Ioniță A. Cristea C. Dobre A. Bercu G. Turtoi R. Scarlat G. Roșu Nat Page G. Ciocodei D. Giurcă G. Fintineru	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor și output-urilor așteptate; - discuții tehnice.
27.	13.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 14 ⁰⁰ – 17 ⁰⁰	Axa 4 – LEADER Măsuri: 41 „Implementarea strategiilor de	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei C. Coadă I. Gavriliuță	- prezentarea PNS (cu precădere asupra analizei SWOT și a obiectivelor strategice) - prezentarea ultimelor versiuni ale

		dezvoltare locală” 411 – Axa 1 – „Competitivitatea sectoarelor agricol și forestier” 413 – Axa 3 – „Calitatea vieții/ Diversificarea economiei rurale” 421 „Implementarea proiectelor de cooperare” 431 „Cheltuieli de funcționare, dobândirea de abilități și animarea teritoriului”		L. Galiță B. Zaharescu B. Alecu V. Popescu S. Didicescu M. Constantinescu T. Popa A. Agrigoroaiei A. Tuinea Secretariat N. Olaru B.Dragomirescu	măsurilor (măsurile propuse prin 411, 412 și 413) și măsurile 421, 431 și 341; - articularea cu măsurile 431 și 341; - prezentarea întrebărilor strategice: <i>criterii de selecție, statut juridic, arealul de implementare, alocare financiară, strategia de implementare, legături cu ale măsuri.</i>
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Ilfov	Gelu Roșu	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Sibiu	V. Tudorache	
			Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	G. Turtoi	
			Agencia Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	C. Voievozeanu	
			Academia de Științe Agricole și Silvice (ASAS)	C. Hera	
			Unitatea de Management al Proiectului (UMP)- Ministerul Internelor și Reformei Administrative	M. Sescu	
			Fondul Român pentru Dezvoltare Socială (FRDS)	L. Vasilescu	
			Centrul de Asistență Rurală (CAR)	C. Demeter	
			Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală (FPDL)	N. Rață	
			Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă (CEDER)	I. Bucur	

			Asociația Română pentru Dezvoltare Comunitară (ARDC)	F. Amarie	
			Fundația PACT	Nate Page	
			Asociația Comunelor din România (ACOR)	E. Drăghici	
			Asociația Orașelor din România (AOR)	I. Chiriță	
			Camera de Comerț	C. Rotaru	
			Ministerul Internelor și Reformei Administrative (MIRA)	D. Ciomag	
			Ministerul Integrării Europene (MIE)	D. Hangiu	
			Grupul de Acțiune Locală (GAL) Dâmbovița	M. Ionel P. Nicolae	
			Grupul de Acțiune Locală (GAL) Snagov - Ilfov	F. Matei	
			Grupul de Acțiune Locală (GAL) Vidra Copăceni - Ilfov	C. L. Iures	
			Asociația pentru Dezvoltare Zonală Medgidia	C. Livadariu	
			Fundația Pact	R. Mirciu	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
			Expertii Twinning	R. Hamel, C.Viret& C.Bernard	
28.	20.02.2007 Sediul MADR Sala 19 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 2 – GL 5 Măsura: 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”; 223 „Prima împădurire a terenurilor neagricole”; 225 „Plăți silvo – mediu”; 227 „Investiții neproductive”;	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Pahonțu M. Olaru C. Slineu E. Lupu C. Zaharescu C. Harabagiu R. Matei Secretariat E. Lupu	- prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-urilor sub-măsurilor 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”, 223 „Prima împădurire a terenurilor neagricole”, 225 „Plăți silvo – mediu”, 227 „Investiții neproductive”; - definitivarea unei strategii de implementare.
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	A. Popa	

			Agenția de Plăți pentru Intervenție în Agricultură (APIA) Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS) Asociația Proprietarilor de Păduri din România (APPR) Asociația Administratorilor de Păduri din România (AAPR) Asociația Patronala a Forestierilor din România (ASFOR) Facultatea de Silvicultură și exploatare forestiere WWF – Programul Dunăre – Carpați România Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic și Vânătoare București Experti Twinning	N. Sterghiu R. Tomescu M. Ionescu D. Fecete I. Sbera I. Abrudan E. Stanciu F. Băncilă R. Hamel	
29.	27.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Axa 4 – LEADER Măsur: 41 „Implementarea strategiilor de dezvoltare locală” 421 „Implementarea proiectelor de cooperare” 431 „Funcționarea GAL, dobândirea de competențe și animarea teritoriului”	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei C. Coadă I. Gavriluță L. Galiță B. Zaharescu B. Alecu V. Popescu S. Didicescu M. Constantinescu T. Popa A. Agrigoroaiei A. Tuinea Secretariat	- prezentarea PNS (cu precădere asupra analizei SWOT și a obiectivelor strategice) - prezentarea ultimelor versiuni ale măsurilor (măsurile propuse prin 411, 412 și 413) și măsurile 421, 431 și 341 - articularea cu măsurile 431 și 341 - prezentarea întrebărilor strategice: <i>criterii de selecție,</i> <i>statut juridic, arealul de</i> <i>implementare, alocare financiară,</i> <i>strategia de implementare, legături</i> <i>cu ale măsuri.</i>

				N. Olaru B.Dragomirescu	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Ilfov	Gelu Roșu	
			Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Sibiu	V. Tudorache	
			Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP)	G. Turtoi	
			Agenția Națională de Consultanță Agricolă (ANCA)	C. Voievozeanu	
			Academia de Științe Agricole și Silvicultură (ASAS)	C. Hera	
			Unitatea de Management al Proiectului (UMP)- Ministerul Internelor și Reformei Administrative	M. Sescu	
			Fondul Român pentru Dezvoltare Socială (FRDS)	L. Vasilescu	
			Centrul de Asistență Rurală (CAR)	C. Demeter	
			Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Rurală (FPDL)	N. Rață	
			Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă (CEDER)	I. Bucur	
			Asociația Română pentru Dezvoltare Rurală Durabilă (ARDC)	F. Amarie	
			Fundația PACT	Nate Page	
			Asociația Comunelor din România (ACOR)	E. Drăghici	
			Asociația Orașelor din România (AOR)	I. Chiriță	
			Camera de Comerț	C. Rotaru	
			Ministerul Internelor și Reformei Administrative (MIRA)	D. Ciomag	

			Ministerul Integrării Europene (MIE)	D. Hangiu	
			Grupul de Acțiune Locală (GAL) Dâmbovița	M. Ionel P. Nicolae	
			Grupul de Acțiune Locală (GAL) Snagov - Ilfov	F. Matei	
			Grupul de Acțiune Locală (GAL) Vidra Copăcenii - Ilfov	C. L. Iureș	
			Asociația pentru Dezvoltare Zonală Medgidia	C. Livadariu	
			Fundația Pact	R. Mirciu	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
			Expertii Twinning	R. Hamel, C.Viret& C.Bernard	

ANEXA 8 B

**Procesul de consultare la nivel teritorial pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013
(11-15 iunie 2007)**

Județele participante la consultări

Nr. crt.	Județul organizator	Data desfășurării sesiunilor de consultare	Județele din cadrul regiunilor care vor participa la consultări	Responsabili cu organizarea	Lectori
1.	Iași	1 zi – investiții publice Data: 14.06.2007 1 zi – investiții private Data: 15.06.2007	Iași, Botoșani, Suceava, Neamț, Bacău, Vaslui +Covasna, Brașov, Harghita	Gheorghe Cojoc – DADR Iași	Vasile Juravle – DADR Harghita Gheorghe Cojoc – DADR Iași
2.	Cluj	1 zi – investiții publice Data:12.06.2007 1 zi – investiții private Data: 13.06.2007	Cluj, Bistrița-Năsăud, Maramureș, Satu-Mare, Sălaj, Sibiu + Mureș, Alba	Laszlo Lorinczi – DADR Cluj	Lehel Antal – DADR Mureș
3.	Timiș	1 zi – investiții publice Data: 11.06.2007 1 zi – investiții private Data: 12.06.2007	Timiș, Arad, Hunedoara, Caraș Severin + Gorj, Bihor	Ioan Csosz – DADR Timiș	Valentin Tudorache – DADR Sibiu
4.	Constanța	1 zi – investiții publice Data: 14.06.2007 1 zi – investiții private Data: 15.06.2007	Constanța, Tulcea, Brăila, Galați, Vrancea, Buzău + Călărași, Ialomița	Iancu Sopera – DADR Constanța	Mircea Alexandru – DADR Buzău
5.	Dâmbovița	1 zi – investiții publice Data: 13.06.2007 1 zi – investiții private Data: 14.06.2007	Dâmbovița, Teleorman, Giurgiu, Vâlcea, Olt, Prahova, Argeș, Ilfov, București +Dolj, Mehedinți	Mihaela Oprea – DADR Dâmbovița	Dumitru Iane – DADR Teleorman

ANEXA 9
Procesul de consultare
pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013
Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală
(30 – 31 Mai 2007)

AGENDĂ

Miercuri, 30 Mai 2007

09:00	Prezentarea agendei – Viviana Vasile - Director General Adjunct – DGDR – AM pentru PNDR
09:15	Viziune generală asupra PNDR – Viviana Vasile - Director General Adjunct – DGDR – AM pentru PNDR Viviana Vasile
10:00	Importanța informării și schimbului de experiență între toți actorii din mediul rural – Roland Hamel - RT Twinning
10:30	Pauză de cafea
10:45	Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală: Idei pentru discuții – Michael Dower - membru fondator PREPARE
11:30	Experiența Statelor Membre UE în implementarea Rețelei Rurale – Dorothé Duguet
12:30	Perspectivile rețelei pentru perioada 2007-2013 prin interacțiunea celor trei nivele: local, național și european - Hannes Lorenzen – Președinte PREPARE / Consilier al Parlamentului European
13:00	Legislația Europeană transpusă în PNDR – Claudiu Coadă - Șef serviciu DGDR
13:30	Pauză de prânz
14:30	Grupuri de lucru: „Reacții la conceptul Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală și evidențierea nevoilor actorilor implicați în axele 1, 2, 3 și 4 ale PNDR”
16:30	Pauză de cafea
16:45	Prezentarea concluziilor grupurilor de lucru Discuție generală
18:00	Închiderea primei zile

Joi, 31 Mai 2007

09:00	Sesiune plenară privind temele de discuții ale grupurilor de lucru și organizarea acestora
09:30	Grupuri de lucru: „Analiza și sublinierea pârghiilor și activităților necesare actorilor locali sau a diferitelor grupuri de actori locali în cadrul rețelei”
11:00	Pauză de cafea
11:15	Prezentarea concluziilor grupurilor de lucru în vederea introducerii acestora în planul de acțiune al rețelei. Discuții finale.
13:00	Încheierea celei de-a doua zi

ANEXA 10a

Lista* cu membrii Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală

Nr. crt.	Instituția
Ministere relevante	
1.	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor - Direcția Generală Lucrări Publice
2.	Ministerul Culturii și Cultelor
3.	Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile – Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Sectorial de Mediu
4.	Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse – Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
Autorități publice/Administrații și asociații ale acestora	
5.	Administrația Națională Apele Române – Sistemul de Gospodărire a Apelor Giurgiu
6.	Administrația Națională de Îmbunătățiri Funciare, Sucursala Dunăre-Olt, Unitatea de Administrare Olt
7.	Agencia Națională de Consultanță Agricolă, București
8.	Agencia pentru Protecția Mediului Deva, Hunedoara
9.	Agencia pentru Protecția Mediului, Giurgiu
10.	ANTREC Moldova, Piatra Neamț, Neamț
11.	Asociația Comunelor – Filiala Buzău
12.	Asociația Comunelor din România – Filiala Botoșani
13.	Asociația Comunelor din România – Filiala Dolj
14.	Asociația Comunelor din România – Filiala Galați
15.	Asociația Comunelor din România – Filiala Gorj
16.	Asociația Comunelor din România - Filiala Vaslui
17.	Asociația Comunelor din România (ACoR) – Filiala Neamț
18.	Asociația Comunelor din România, Dâmbovița
19.	Asociația Comunelor din Zona de Câmpie a Județului Mureș
20.	Asociația Consiliilor Locale Belcești, Iași
21.	Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, București
22.	Comunitatea de Comune SUDOLT, Dolj
23.	Consiliul Local Valu lui Traian, Constanța
24.	Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii, Arad
25.	Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național, Hunedoara
26.	Filiala Județeană Călărași a Asociației Comunelor din România
27.	Fundația Pentru Democrație, Cultură și Libertate - Filiala Călărași
28.	Inspectoratul Silvic și de Vânătoare, Galați
29.	Instituția Prefectului județului Neamț
30.	Muzeul Satului, București
31.	Muzeul Țăranului Român, București
32.	Oficiul Județean de Consultanță Agricolă Neamț
33.	Oficiul Județean de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, Dolj
34.	Regia Națională a Pădurilor – ROMSILVA, București
35.	Regia Publică Locală a Pădurilor Kronstadt R.A., Brașov
36.	RNP ROMSILVA – Direcția Silvică Arad – Parcul Natural Lunca Mureșului
Universități și institute de cercetare etc.	
37.	Academia de Științe Agricole și Silvicultură (ASAS), București
38.	Academia Română Filiala Iași –Institutul de Cercetări Economice și Sociale Ghe Zane

* Peste 65 de instituții și organizații (Consilii Județene, Consilii Locale, primării, prefecturi, persoane fizice autorizate) care, în urma procesului de consultare, și-au manifestat interesul de a deveni membri ai RNDR, nu sunt trecuți în listă, ei fiind reprezentați de organizații la nivel național

Nr. crt.	Instituția
39.	Asociația Educatorilor Suceveni, Suceava
40.	Centru de Instruire în Agricultură – AGROMRO, Mureș
41.	Centrul Teritorial de Ameliorare și Reproducție în Zootehnie, Teleorman
42.	Colegiul Agricol Dr. C. Angelescu, Buzău
43.	Colegiul pentru Agricultură și Industrie Alimentară „Țara Bârsei”, Brașov
44.	Fundația Academică pentru Progres Rural “TERRA NOSTRA”, Iași
45.	Fundația Universitară Alma Mater - Universitatea Alma Mater, Sibiu
46.	Grup Școlar Agricol Costești, Argeș
47.	Grupul Școlar Agricol “Ion Ionescu de la Brad” Horia, Neamț
48.	Grupul Școlar Agricol M. Kogălniceanu, Miroslov, Iași
49.	Grupul Școlar Agricol Rm. Sărat, Buzău
50.	Institutul de Cercetare - Dezvoltare pentru Pajiști, Brașov
51.	Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Apicultură, București
52.	Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Industrializarea Produselor Horticole – HORTING, București
53.	Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Pomicultură Mărăcineni, Argeș
54.	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția mediului (ICPA), București
55.	Societatea Științifică SYGNUS - Centrul UNESCO, Suceava
56.	Stațiunea de Cercetare Dezvoltare Agricolă, Brăila
57.	Stațiunea de Cercetare Dezvoltare Legumicolă, Bacău
58.	Stațiunea de Cercetare Dezvoltare Legumicolă, Buzău
59.	Stațiunea de Cercetare Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Drăgășani, Vâlcea
60.	Stațiunea de Cercetare Dezvoltare Pomicolă, Vâlcea
61.	Stațiunea de Cercetare și Dezvoltare Vini - Viticolă Tg. Bujor
62.	Universitatea Babeș Bolyai, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, Cluj
63.	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului, Timișoara
64.	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară, București
65.	Universitatea de Științe Agricole și Medicină veterinară, Iași
66.	Universitatea Dunărea de Jos Galați – Departamentul de Agricultură - Ecologie, Brăila
67.	Universitatea Dunărea de Jos Galați – Facultatea de Inginerie, Brăila
Sectoare civile și nonprofit	
68.	Asociația AGROPOG, Brașov
69.	Asociația Alba AFRODA pentru Dezvoltare Rurală, Alba
70.	Asociația Camera de Comerț și Industrie Alimentară, Prahova
71.	Asociația Clubul Sportiv Faerag – Certeju de Sus, Hunedoara
72.	Asociația Codrii Făgărașului, Brașov
73.	Asociația Codru, Satu Mare
74.	Asociația Comunităților Văii Gurghiului, Mureș
75.	Asociația Condor Club Arad (turism, protecția mediului), Arad
76.	Asociația Culturală “Academia Rurală Elanul”, Găgești, Vaslui
77.	Asociația Culturală “ETHNOS”, Pădureni, Vaslui
78.	Asociația de Cooperare și Dezvoltare a Microregiunii Tășnad, Satu Mare
79.	Asociația de dezvoltare intercomunitară “Valea Someșului”, Sălaj
80.	Asociația de dezvoltare intercomunitară “Valea Zalăului”, Sălaj
81.	Asociația de dezvoltare intercomunitară a Bazinului “Văii Agrișului”, Sălaj
82.	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară “Valea Barcăului”, Sălaj
83.	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „SOL CAMPI”, Călărași
84.	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Depresiunea Horezu, Vâlcea
85.	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Sântana, Arad
86.	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Târnava Mare, Mureș

Nr. crt.	Instituția
87.	Asociația de Dezvoltare Microregională „Alcsik”, Harghita
88.	Asociația de Dezvoltare Rurală Someș - Nadăș, Cluj
89.	Asociația de Dezvoltare Zonală Medgidia, Constanța
90.	Asociația Educație pentru Mileniul III, Giurgiu
91.	Asociația GAL Microregiunea Hârtibaciu, Sibiu
92.	Asociația Germisara – Proiect Club Germisara - Geoagiu, Hunedoara
93.	Asociația Harghita Nord-Est, Harghita
94.	Asociația intercomunală „ARGEȘUL CĂLĂRAȘI”
95.	Asociația Întreprinzătorilor ``Rajka Peter`` (AIRP), Cluj
96.	Asociația Județeană pentru Dezvoltare Montană, Mureș
97.	Asociația LINISOR, Hunedoara
98.	Asociația Microregională ECONATUR, Satu Mare
99.	Asociația Microregională Iernuțeană, Suceava
100.	Asociația microregională Pogány-Havas, Harghita
101.	Asociația Microregională Târnava Mică Bălăușeri - Sovata, Mureș
102.	Asociația Microregiunea Călimani, Harghita
103.	Asociația Microregiunea de Dezvoltare Economico - Socială a Țării Codrului, Maramureș
104.	Asociația Microregiunea Rika, Harghita
105.	Asociația Națională pentru Turism Rural Ecologic și Cultural (ANTREC), București
106.	Asociația non-profit “Nașterea Maicii Domnului, Deleni, Iași
107.	Asociația Obcinile Bucovinei, Suceava
108.	Asociația pentru Dezvoltare Durabilă Focul Viu, Vrancea
109.	Asociația pentru Dezvoltare Rurală Durabilă „EURO - RURAL”, Brașov
110.	Asociația pentru Dezvoltarea și Promovarea Resurselor Umane Deva, Hunedoara
111.	Asociația pentru Integrare Europeană " REPERE", Bacău
112.	Asociația pentru Integrarea Dezvoltării Durabile, Hunedoara
113.	Asociația pentru Promovarea Valorilor Profesionale și Tehnologice în Agricultură și Dezvoltare Rurală, Mureș
114.	Asociația pentru Turism și Dezvoltare Economică Locală, Sucevița, Suceava
115.	Asociația Pro Democrația – Club, Iași
116.	Asociația PROTIN 2000 Trușești, Botoșani
117.	Asociația Regiunea Cristuru Secuiesc, Harghita
118.	Asociația Română de Dezvoltare Comunitară - Filiala Craiova
119.	Asociația Română de Dezvoltare Comunitară, Vrancea
120.	Asociația Specialiștilor în Dezvoltare Rurală, Argeș
121.	Asociația TURDA FEST, Cluj
122.	Asociația Tutova Puiești, Vaslui
123.	Camera de Comerț și Industrie a Municipiului București (CCIB)
124.	Camera de Comerț și Industrie a României – Filiala Călărași
125.	Camera de Comerț și Industrie Brașov – Sucursala Făgăraș
126.	Camera de Comerț și Industrie, Neamț
127.	Camera de Comerț, Industrie și Agricultură, Călărași
128.	Camera de Comerț, Industrie și Agricultură, Galați
129.	Centrul de Asistență Rurală (CAR) România
130.	Centrul de Consultanță și Dezvoltare Regională, Buzău
131.	Centrul de Dezvoltare Rurală - Valea Sâmbetei (CDR-VS), Brașov
132.	Centrul Regional de Ecologie, BACAU
133.	Centrul Regional de Inițiative pentru Cetățeni - PROCIVIC, Buzău
134.	Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă (CEDER), Constanța
135.	Clubul Hipic Simeria Veche, Hunedoara
136.	Clubul Sporturilor Montane, Hunedoara

Nr. crt.	Instituția
137.	Federația Agricultorilor de Munte Dorna, Vatra Dornei, Suceava
138.	Federația Cultivatorilor de Sfeclă de Zahăr (FCSZR) din România
139.	Federația Națională a Producătorilor Agricoli din România
140.	Fondul Român de Dezvoltare Socială (FRDS), București
141.	Fundația “ VIITOR EUROPEAN PENTRU GIURGIU”
142.	Fundația “Obârșii” Deva, Hunedoara
143.	Fundația ADAR - Agenția de Promovare și Dezvoltare a județului Arad
144.	Fundația ADEPT Transilvania, Mureș
145.	Fundația CIVITAS pentru societate civilă, Cluj Napoca
146.	Fundația Creștinii în Acțiune, Vrancea
147.	Fundația Culturală Mușeata Armână, Constanța
148.	Fundația de Dezvoltare Locală „SPERANȚA ”, Tg. Neamț
149.	Fundația EU-RO Consult, Galați
150.	Fundația Institutul Multimedia Româno-Elvețian, Hunedoara
151.	Fundația M.A.T.C.A.-2000 –Fundația Măiestrie, Armonie,Tradiție, Creativitate, Aspirație, București
152.	Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală (FPDL), București
153.	Fundația Parteneriat pentru Acțiune Comunitară și Transformare (PACT), București
154.	Fundația pentru Meșteșuguri, București
155.	Fundația pentru Promovarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Brașov
156.	Fundația Tismana, Gorj
157.	Fundația Transylvania Trust, Cluj
158.	Fundația Umanitară DOMUS, Suceava
159.	GAL TROTUȘ, Bacău
160.	Microregiunea “Valea Crasnei”, Sălaj
161.	Microregiunea Firtos – Asociația „Firtostető Egyesület”, Harghita
162.	Microregiunea Gura Hunorului, Suceava
163.	Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDP) / GEF (Programul de Granturi Mici), București
164.	RuralNet - România**
165.	Teritoriul Subregional Romanaiul Mijlociu, Olt
166.	Teritoriul Subregional Zona de Sud - Vest, Olt
167.	Uniunea Națională a Producătorilor Agricoli din România
168.	World Wide Fund For Nature (WWF) – Programul Dunăre Carpați, România
Grupuri etnice și minoritare	
169.	Alianța Civică a Romilor din România, București
170.	Asociația de Tineret a Romilor din Bârlad, Iași
171.	Agenția de Dezvoltare Comunitară Interactivă, Botoșani
172.	Agenția de Implementare a Proiectelor de Dezvoltare, Argeș
173.	Asociația “Romii din Brazilia”, Sălaj
174.	Asociația Agricultorilor Maghiari din România, Cluj
175.	Asociația Agricultorilor Maghiari din România, Mureș
176.	Asociația de Dezvoltare Comunitară Regională Szeke, Harghita
177.	Asociația de Tineret pentru Dezvoltare Comunitara și Promovarea Incluziunii Sociale „ALEGRIA”, Călărași
178.	Biroul Județean pentru romi, Giurgiu
179.	Grupul Informal Rom Roman, Călărași
Sectoare economice	

** Rețea formată din 21 de organizații printre care și centre de resurse și organizații pentru minorități și grupări etnice (romă, maghiară etc.) precum și organizații care promovează egalitatea de șanse și care se ocupă cu asigurarea și creșterea calității serviciilor furnizate de organizațiile active în domeniul dezvoltării comunitare în România și de valorificare superioară a competențelor și resurselor acestora.

Nr. crt.	Instituția
180.	AF Balea Vasile- Aurel Vlaicu, Hunedoara
181.	Almis Distribution SRL, Brăila
182.	Asociația C.R.O.N.O. – Centru de Resurse pentru Organizațiile Non-profit din Oltenia, Olt
183.	Asociația de Dezvoltare Economică și Socială a Văii Crișului Alb Superior, Arad
184.	Asociația Intercom Cricov, Prahova
185.	Asociația Oamenilor de Afaceri din România (AOAR), București
186.	Asociația Patronală Română din Industria Laptelui, București
187.	Asociația pentru Dezvoltare Locală „ADL-PROGRES”, Neamț
188.	Asociația pentru Promovarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Făgăraș
189.	Asociația RURALMED ZELETIN SRL, Bacău
190.	Asociația TARGOVISTE spre Europa, jud. Dâmbovița
191.	FERMGED PROD, Brăila
192.	Fundația LAM (producători agricoli), Covasna
193.	HORTIFRUCT SRL, București
194.	LACTO IND Ștefănești, Botoșani
195.	Organizația Patronală a Producătorilor Agricoli, Argeș
196.	Patronatul din Industria de Conserve din Legume și Fructe și Conserve Mixte – ROMCONSERV, București
197.	Patronatul IMM, Ialomița
198.	Patronatul Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Constanța
199.	Patronatul Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Teleorman
200.	Patronatul Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii București și Federația Patronala a Întreprinderilor Mici și Mijlocii - Regiunea București-Ilfov
201.	Patronatul Local al Întreprinderilor Mici și Mijlocii (PLIMM) Calafat, Dolj
202.	Patronatul Român al Cărnii de Porc, București
203.	Patronatul Național al Viei și Vinului, București
204.	Patronatul Român din Industria de Morărit, Panificație și Produse Făinoase (ROMPAN), București
205.	Patronatul Zahărului din România, București
206.	Raiffeisen Bank - Sucursala Giurgiu
207.	S.C. AGRAR CONSULTING SRL, Neamț
208.	S.C. MARSAT S.A. Roman, Neamț
209.	S.C. PROD ABC COMPANY SRL, Neamț
210.	SC Agro Holding ANNABELLA SRL, Vâlcea
211.	SC Agrocov SRL, Galați
212.	SC AGROCT FOREST SRL, Caraș Severin
213.	SC AGROFERM Bănilă, Caraș Severin
214.	SC AGROHOLDING SA, Giurgiu
215.	SC Agromans SRL –Pestenita, Hunedoara
216.	SC AGROMECA SA Putineiu, Giurgiu
217.	SC Agromec SRL - Rapoltu Mare, Hunedoara
218.	SC AGROTOTAL PRODCOM SRL, Argeș
219.	SC ARLAND SRL Unțeni, Botoșani
220.	SC AVENSA Consulting SRL, Iași
221.	SC Buzoiești, Argeș
222.	SC CANIDO SRL, Vâlcea
223.	SC CRESPOS SRL Zărnești, Brașov
224.	SC Delta Consulting SRL, Giurgiu
225.	SC DOC Popăuți, Botoșani
226.	SC EMA GAB SRL -Aurel Vlaicu, Hunedoara
227.	SC Energia Verde SA, Olt
228.	SC ERTIM TOMUTA SRL –Beriu, Hunedoara

Nr. crt.	Instituția
229.	SC GabiEma Col SRL –Romos, Hunedoara
230.	SC HOFIGAL SA Import – Export, București
231.	SC Hortimex SRL –Hațeg, Hunedoara
232.	SC Kiss Gazda SRL, Sălaj
233.	SC Nirvana Agrocom Prod SRL –Hateg, Hunedoara
234.	SC Ocolul Silvic Lungo Bălănescu SRL, Arad
235.	SC Polaris Consult SRL, Vâlcea
236.	SC Regional Consulting SRL, Suceava
237.	SC RÎMNICOMB SRL, Buzău
238.	SC Secerișul SRL, Dolj
239.	SC SEMAGRA SRL Dobreni, Neamț
240.	SC SEMROM Oltenia SA - Sucursala Olt
241.	SC SURAKI SRL, Giurgiu
242.	SC UNIC SG SRL, Harghita
243.	SC. MECANICA CEAHLAU SA, Neamț
244.	SCM (meșteșugărească) ROMARTIZANA, București
245.	Societatea Agricolă CERES, Argeș
246.	Societatea de Vânătoare Bucovina, Suceava
247.	Societatea Ecologică „, NOUA ALIANTA”, Giurgiu
Proprietari de păduri, ferme comerciale	
248.	Asociația Administratorilor de Păduri, Sibiu
249.	Asociația Composesorală Stejarul din Daia, Harghita
250.	Asociația Composesoratul de Pădure și Pășune MIKLOSFALUA Nicoleşti, Harghita
251.	Asociația Composesoratul de Pădure și Pășune MIPETCU, Harghita
252.	Asociația ECOFOREST, Neamț
253.	Asociația Proprietarilor de Păduri Pietroasele, Buzău
254.	Asociația Proprietarilor de Păduri, Pășuni și Terenuri Agricole din Ardeal, Sălaj
255.	Sindicatul Național al Țăranilor și Proprietarilor Români – Asociația Națională a Proprietarilor de Pământ, de Păduri, de Case și alte Bunuri Mobile și Imobile a Țăranilor – PROPACT 2005, București
Ferme mici	
256.	ECOFERMA Panaci, Suceava
Asociații de producători și organizațiile și asociațiile acestora	
257.	Asociația Composesorală “Floare de colț” - Râu de Mori, Hunedoara
258.	Asociația “Animal Ban” Banița, Hunedoara
259.	Asociația “Narcisa” Sălașu de Sus, Hunedoara
260.	Asociația ACORD –Hobita Pui, Hunedoara
261.	Asociația Agricolă LICIU –Ostrov, Hunedoara
262.	Asociația Agricultorilor pentru Dezvoltare Agrotehnică și Agroturistică Buces, Hunedoara
263.	Asociația Agro - Legumicolă Olari, Prahova
264.	Asociația agro-zootehnică Lunca Cernii, Hunedoara
265.	Asociația ASIMCOV Sf. Gheorghe, Covasna
266.	Asociația Composesorală “Petreanu” – Clopotiva, Hunedoara
267.	Asociația Composesorală General Berthelot, Hunedoara
268.	Asociația Crescătorilor de Albine – Filiala Arad
269.	Asociația Crescătorilor de Albine – Filiala Buzău
270.	Asociația Crescătorilor de Albine – Filiala Neamț
271.	Asociația Crescătorilor de Albine din România – Filiala Suceava
272.	Asociația Crescătorilor de Albine din România – Filiala Vaslui
273.	Asociația Crescătorilor de Albine din România, București
274.	Asociația Crescătorilor de Animale Ivănești , Vaslui

Nr. crt.	Instituția
275.	Asociația Crescătorilor de Animale “Crișana” Blăjeni, Hunedoara
276.	Asociația crescătorilor de animale Bârlad, Vaslui
277.	Asociația Crescătorilor de Animale Negrești, Vaslui
278.	Asociația Crescătorilor de Animale Surard Ciocănești, Suceava
279.	Asociația Crescătorilor de Animale și Păsări “Cireșei” Buceș, Hunedoara
280.	Asociația crescătorilor de animale și păsări “Motul Vulcan” Buceș, Hunedoara
281.	Asociația Crescătorilor de Animale și Păsări Sălașu de Sus, Hunedoara
282.	Asociația Crescătorilor de Animale Vișoara, Teleorman
283.	Asociația crescătorilor de bovine Ulieș, Harghita
284.	Asociația Crescătorilor de Bovine, Covasna
285.	Asociația Crescătorilor de Bovine, Sălaj
286.	Asociația Crescătorilor de Capre, Prahova
287.	Asociația Crescătorilor de Caprine „Capricorn” – Filiala Buzău
288.	Asociația Crescătorilor de Ovine Miorița, Vrancea
289.	Asociația Crescătorilor de Ovine și Caprine de pe Valea Mureșului Superior, Mureș
290.	Asociația Crescătorilor de Ovine și Caprine MOLDOOVIS Răchiți, Botoșani
291.	Asociația Crescătorilor de Ovine și Caprine, Teleorman
292.	Asociația Crescătorilor de Păsări, Vaslui
293.	Asociația Crescătorilor de Taurine – Filiala Brăila
294.	Asociația Crescătorilor de Taurine - Filiala Buzău
295.	Asociația Crescătorilor de Taurine - Filiala Galați
296.	Asociația Crescătorilor de Taurine - Filiala Giurgiu
297.	Asociația Crescătorilor de Taurine – Filiala Teleorman
298.	Asociația Crescătorilor de Taurine Rebricea, Vaslui
299.	Asociația Crescătorilor de Taurine Bala, Mehedinți
300.	Asociația Crescătorilor de Taurine Județeană Mureș – Târgu Mureș – Filiala Locală Deda – Bistrița Mureșului
301.	Asociația Crescătorilor de Taurine, Botoșani
302.	Asociația Cultivatorilor de Cereale Dobrogea, Constanța
303.	Asociația Cultivatorilor de Cereale și Plante Tehnice, Galați
304.	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară, Valea Buzăului
305.	Asociația Economică de Cooperare a Producătorilor de Polen, Blaj, Alba
306.	Asociația EUROFERMIERUL Prahovean, Prahova
307.	Asociația Generală a Crescătorilor de Taurine – Filiala Mehedinți
308.	Asociația Generală a Crescătorilor de Taurine din România
309.	Asociația Gicaras Târnava VATA, Hunedoara
310.	Asociația Județeană a Crescătorilor de Păsări și Animale HD - Deva, Hunedoara
311.	Asociația Județeană a Crescătorilor de Ovine și Caprine, Sălaj
312.	Asociația Județeană a Crescătorilor de taurine “PETRODAVA”, Neamț
313.	Asociația Județeană a Crescătorilor de Taurine, Bacău
314.	Asociația Județeană a Pensionarilor, Iași
315.	Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi, Sălaj
316.	Asociația Județeană de Turism, Sibiu
317.	Asociația Meșteșugarilor Populari Cocoșul de Hurez, Vâlcea
318.	Asociația Națională a Tinerilor Producători de Legume, Galați
319.	Asociația pe Produs – Legume, Fructe proaspete și procesate Curtești, Botoșani
320.	Asociația pe Produs – Sfeclă de Zahăr, Zahăr, Produse Procesate Dragalina, Botoșani
321.	Asociația pe Produs – Struguri, Must, Vin Frumușica, Botoșani
322.	Asociația pe Produs Carne de Pasăre - Ouă, M. Eminescu, Botoșani
323.	Asociația pe Produs Carne de Porc și Produse Procesate, Botoșani
324.	Asociația pe Produs Carne de Vită și Produse Procesate, Botoșani
325.	Asociația pe Produs Lapte și Produse Lactate, Botoșani

Nr. crt.	Instituția
326.	Asociația pentru Mediu și Turism Ulmul Cerașului, Prahova
327.	Asociația Pescarilor Comerciali Fălciu –Prut, Vaslui
328.	Asociația Pomicultorilor din Bazinul Pomicol Fălticeni, Suceava
329.	Asociația Producătorilor Agricoli Cornățel, Bacău
330.	Asociația Producătorilor Agricoli de Cereale și Plante Tehnice, Prahova
331.	Asociația Producătorilor Agricoli Slobozia, Bacău
332.	Asociația Producătorilor de Legume și Cartof, Constanța
333.	Asociația Producătorilor, Procesatorilor și Comercianților de Seminte și Material Săditor DANUBIU, Brăila
334.	Asociația Română a Cărnii, București
335.	Asociația Valea Sebeșului (turism), Alba
336.	Asociația Zootehnica Sarcău –Hunedoara – Certeju de Sus, Hunedoara
337.	Grup de Producători Cartof de Făgăraș, Brașov
338.	Grup de Producători Legume-Fructe SC Prod Legumicolă SRL, Colibași, Giurgiu
339.	Grup Producători SC FABRIA COM SRL, Prahova
340.	Gruparea Producătorilor de Fructe LIVEZILE, Argeș
341.	Organizația Utilizatorilor de Apa pentru Irigații (OUAI), Galați
342.	Organizația Utilizatorilor de Apă pentru Irigații Prut Berezeni, Vaslui
343.	Organizația Interprofesională Națională PRODCOM Legume - Fructe, București
344.	Organizația Utilizatorilor de Apă pentru Irigații, Vaslui
345.	Organizația Utilizatorilor de Apă pentru Irigații Doniceasa, Vaslui
346.	Societatea Agricolă “Asociația Județeană a Crescătorilor de Taurine “ Deva, Hunedoara
347.	Societatea Agricolă Bârsa Vulcan, Brașov
348.	Societatea Națională a Pomicultorilor din România, Argeș
Organizații de promovare a egalității de șanse între genuri	
349.	Asociația de Tineret „Ion Vinea”, Giurgiu
350.	Asociația pentru promovarea egalității de șanse din România –APES.RO, Hunedoara
351.	Asociația “Maria” a femeilor din Brad, Hunedoara
352.	Asociația Națională a Femeilor din Mediul Rural România
353.	Asociația Femeilor din România, București
354.	Centrul Parteneriat pentru Egalitate, București
355.	Organizația Tineretului Liber, Botoșani
Unități de cult	
356.	Mănăstirea Neamț - Vânători, Neamț
357.	Parohia Herăști, Giurgiu
358.	Protopopiatul Ortodox Zalău, Sălaj
359.	Protopopiatul Reformat Zalău, Sălaj
360.	Protopopiatul Piatra Neamț, Neamț
Alte organizații	
361.	Codrenii Văsoaia, jud. Arad
362.	Fundația “Movila lui Burcel”, Miclești, Iași
363.	Serviciul de Ajutor Maltez din România, Arad

ANEXA 10b
Organizarea procesului de consultare
privind Evaluarea Strategică de Mediu

Nr. crt.	Planificarea reuniunii (data)	Agenda reuniunii grupului de lucru	Instituțiile a căror reprezentanți au participat la reuniuni
1.	17.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9 ³⁰ -14 ⁰⁰	1. Prezentarea generală a Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR); 2. Prezentarea generală a evaluării strategice de mediu (SEA), conform HG 1076/ 2004; 3. Mecanismul de stabilire a unui set preliminar de probleme de mediu și obiective relevante care vor fi utilizate pentru evaluarea strategică de mediu a PNDR.	- Ministerul Agriculturii și Dezvoltare Rurală; - Ministerul Economiei și Comerțului;
2.	02.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 14 ⁰⁰ -16 ³⁰	Analiza alternativei „0” și analiza altor propuneri alternative pentru fiecare măsură din PNDR: - analiza noilor măsuri (PNDR) în raport cu măsurile din Programul SAPARD; - analiza modului de alocare a resurselor financiare între axe sau raportat la alte țări est-europene; - analiză comparativă între „măsurile agricole” și „măsurile de mediu”, respectiv complementaritatea, interacțiunile și efectele sinergice ale acestor două tipuri de măsuri.	- Ministerul Integrării Europene; - Ministerul Administrației și Internelor; - Ministerul Finanțelor;
3.	20.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 10 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	Formularea obiectivelor relevante de mediu în vederea definitivării acestora.	- Ministerul Sănătății Publice;
4.	12.03.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 14 ⁰⁰ -16 ³⁰	1. Dezbateră alternativă „0” elaborată de expertul de mediu; 2. Definitivarea obiectivelor relevante de mediu; 3. Dezbateră privind corelarea obiectivelor relevante de mediu cu obiectivele PNDR 2007-2013; 4. Stabilirea potențialului impact de mediu al PNDR având în vedere corelarea obiectivelor PNDR cu obiectivele relevante de mediu pe domenii de intervenție (aer, apă, sol, biodiversitate, sănătate umană, etc).	- Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației Ministerul Educației și Cercetării;
5.	22.03.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 10 ⁰⁰ -13 ⁰⁰	Identificarea domeniilor sensibile de intervenție ale PNDR asupra mediului care vor sta la baza cuantificării impactului de mediu al PNDR.	- Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor;
6.	11.04.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 10 ⁰⁰ -13 ⁰⁰	Prezentarea alternativelor ce țin cont de obiectivele de mediu relevante pentru măsura 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”, măsura 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” și măsura 312 „Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole și crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi”.	- EPC - Consultanță de mediu
7.	09.05.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 14 ⁰⁰ -16 ³⁰	Prezentarea draft-ului Raportului de Mediu pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013.	
8.	28.06.2007	Dezbateră publică privind Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 și Raportul de Mediu aferent acestuia	

ANEXA 11
Acțiuni de informare și publicitate pentru PNDR

Nr. Crt.	PERIOADĂ de implementare	Categorie de ACTIVITĂȚI	Tipuri de ACȚIUNI	Categorie de RECEPTORI	Instituții implicate	BUGET	INDICATORI
1	2007 - 2008 pregătire lansare PNDR	campanie de informare și prezentare	conferințe regionale de informare și prezentare	potențiali beneficiari public larg	MADR APDRP	buget propriu (aprox. 140.000 Euro) buget PHARE	număr conferințe regionale și naționale
			conferință națională de informare și prezentare				număr participanți
			distribuire de materiale informative				
2		editare și distribuire materiale informative	pliante de prezentare instituțională și informare generala a FEADR	potențiali beneficiari	MADR APDRP		număr pliante tipărite și distribuite
			îndrumare de informare specifică a măsurilor prioritare				număr îndrumare de informare tipărite și distribuite
3		editare și distribuire materiale de informare tehnică	Ghidul Solicitantului pentru Măsurile prioritare	potențiali beneficiari beneficiari	MADR APDRP		număr Ghiduri editate și distribuite
4		evaluare necesități și modalități de informare	chestionare de opinie distribuite persoanelor identificate ca potențiali beneficiari	potențiali beneficiari	APDRP		număr chestionare distribuite număr indivizi interogați și înregistrați
		campanie de informare generală	realizarea planului de comunicare	potențiali beneficiari public larg	MADR		recunoașterea siglei și a sloganului PNDR, precum și a logo-ului comunitar prin sondaje de opinie
			elaborarea siglei și a sloganului PNDR				

			realizare spot publicitar				număr apariții spot
5			realizare materiale informative				număr materiale informative distribuite
6	2008 - 2010 lansarea PNDR și derularea măsurilor acreditate	mediatizare Program	publicare în presa scrisă a Anunțului de lansare a cererii de proiecte pentru Măsurile prioritare	publicul general/ potențiali beneficiari	APDRP	buget propriu	număr apariții editoriale
		campanie de informare generală	acțiuni de formare in domeniul comunicarii	publicul general/ potențiali beneficiari	MADR	buget PHARE 2006 (700.000 Euro)	numar persoane instruite
			identificarea acțiunilor care pot fi externalizate, corespunzatoare fiecarii an de implementare a PNDR				numar aparitii in presa scrisa, TV, Radio
			dezvoltarea și implementarea unei campanii mass-media cuprinzând publicitate, articole în publicații/ziare, interviuri (contacte cu potențialii beneficiari ai PNDR)				
8		conferințe de informare specifică și tehnică ptr măsurile ce urmeaza a fi lansate	seminarii tematice regionale	publicul general/ potențiali beneficiari	DADR / CRPDRP / OJPDRP	buget AT 2008 10% (cca. 5 milioane Euro)	număr de seminarii și ateliere susținute
			atelieri de lucru județene				număr de participanți
9		campanie publicitară de informare	elaborare și implementare elemente de vizibilitate specifice ptr FEADR	publicul general/ potențiali beneficiari	MADR APDRP		număr apariții editoriale, radiofonice și televizate
			elaborare și tipărire materiale informative în limba română și în limbile minorităților etnice din România				număr elemente de vizibilitate elaborate și aplicate pentru promovarea FEADR

			circuit informațional în mediul rural pentru informarea tip kitchen table approach achiziționare de spațiu mass media pentru diseminarea informațiilor generale și specifice realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.) studii sociologice de evaluare a publicului țintă și a nevoilor de informare și accesare a FEADR alte activități specifice identificate prin studii de piață ca utile și necesare			număr materiale informative tipărite în limba română și distribuite prin DADR, CRPDRP și OJPDRP număr localități în care au fost susținute informări număr potențiali beneficiari informați număr materiale informative tipărite în limbile minorităților etnice din România și distribuite prin DADR, CRPDRP și OJPDRP
10		managementul informației electronice	optimizare și perfecționare tehnică a platformei web PNDR realizare și implementare softuri dedicate pentru gestionarea informației electronice realizare și implementare softuri dedicate pentru mediatizarea investițiilor realizate prin FEADR în vederea asigurării transparenței derulării fondurilor europene	publicul general/ potențiali beneficiari	APDRP	număr vizitatori site număr intrări în baza de date creată pe baza softurilor

11		participare la evenimente publice de informare și prezentare	elaborare și tipărire materiale informative, publicitare și promoționale	publicul general/ potențiali beneficiari	APDRP		număr materiale informative, publicitare și promoționale		
12			realizare materiale specifice de promovare (bannere, panouri, standuri de prezentare etc.)				număr materiale specifice de promovare realizate		
			costuri necesare pentru participare, susținere și organizare				număr participări și organizări evenimente publice		
		materiale de informare (info-sheets)	elaborarea unor broșuri specifice și a altor materiale informative	beneficiari	OJPDRP	număr de broșuri specifice și alte materiale informative distribuite o data cu încheierea contractelor de finanțare			
			campanie publicitară de conștientizare și convingere pentru implementarea măsurilor ce urmează a fi lansate	achiziționare de spațiu mass - media pentru diseminare și persuadare, inclusiv în cadrul emisiunilor dedicate etniilor din România	publicul general/ potențiali beneficiari		MADR APDRP	buget AT 2009 10% (cca. 5 milioane Euro)	număr apariții editoriale, radiofonice și televizate
				susținere conferințe de prezentare a PNDR și FEADR					număr conferințe de prezentare susținute
				elaborare și tipărire materiale informative, publicitare și promoționale					număr de indivizi informați direct sau prin mass media
				alte activități specifice identificate prin sondaje de opinie ca utile și necesare în urma evaluării necesităților de informare					număr materiale informative, publicitare și promoționale distribuite prin DADR, CRPDRP și OJPDRP
		studii sociologice de evaluare a campaniei și a nevoilor de informare și accesare a FEADR		activități adaptate conform rezultatelor studiilor de piață					

			alte activități specifice identificate prin studii de piață ca utile și necesare				
14		evaluare de piață	studii tematice pentru evaluarea și îmbunătățirea implementării programului	publicul general/ potențiali beneficiari beneficiari	MADR APDRP		număr studii tematice realizate și implementate
15	2010 - 2012 derularea măsurilor acreditate	conferințe de informare generală și specifică privind fluxul procedural	conferințe regionale și naționale	potențiali beneficiari	DADR / CRPDRP / OJPDRP	buget AT 2010 10% (cca. 5 milioane Euro)	număr de conferințe și seminarii susținute
			seminarii tematice județene				număr de participanți
16		materiale de informare (info-sheets)	elaborarea unor broșuri specifice și a altor materiale informative	beneficiari	OJPDRP		număr de broșuri specifice și alte materiale informative distribuite o data cu încheierea contractelor de finanțare
17		campanie publicitară de informare	elaborare și tipărire materiale informative în limba română și în limbile minorităților etnice din România	potențiali beneficiari	MADR APDRP		număr apariții editoriale, radiofonice și televizate
	circuit informațional în mediul rural pentru informarea tip kitchen table approach		număr materiale informative tipărite și distribuite prin DADR, CRPDRP și OJPDRP				
	achiziționare de spațiu mass media pentru diseminarea informațiilor generale și specifice		număr localități in care au fost susținute informări				
	realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.)		număr potențiali beneficiari informați				

			studii sociologice de evaluare a publicului țintă și a nevoilor de informare și accesare a FEADR				număr materiale informative tipărite în limbile minorităților etnice din România și distribuite prin DADR, CRPDRP și OJPDRP
			alte activități specifice identificate prin studii de piață ca utile și necesare				
18		participare la evenimente publice de informare și prezentare	elaborare și tipărire materiale informative, publicitare și promoționale	potențiali beneficiari beneficiari public larg	MADR APDRP		număr materiale informative, publicitare și promoționale
			realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.)				număr materiale specifice de promovare realizate
			costuri necesare pentru participare, susținere și organizare				număr participări și organizări evenimente publice
19		campanie publicitară de conștientizare și convingere privind fluxul procedural	achiziționare de spațiu mass media pentru diseminare și persuadare, inclusiv în cadrul emisiunilor dedicate etniilor din România	potențiali beneficiari beneficiari	MADR - AM PNDR APDRP	buget AT 2011 10% (cca. 5 milioane Euro)	număr apariții editoriale, radiofonice și televizate
			susținere conferințe de prezentare a PNDR și FEADR				număr conferințe de prezentare susținute
			elaborare și tipărire materiale informative, publicitare și promoționale				număr de indivizi informați direct sau prin mass media
			alte activități specifice identificate prin sondaje de opinie ca utile și necesare în urma evaluării necesităților de informare				număr materiale informative, publicitare și promoționale distribuite prin DADR, CRPDRP și OJPDRP

			studii sociologice de evaluare a campaniei și a nevoilor de informare și accesare a FEADR				activități adaptate conform rezultatelor studiilor de piață
			alte activități specifice identificate prin studii de piață ca utile și necesare				
20		participare la evenimente publice de informare și prezentare	elaborare și tipărire materiale informative, publicitare și promoționale	potențiali beneficiari beneficiari public larg	MADR APDRP		număr materiale informative, publicitare și promoționale
			realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.)				număr materiale specifice de promovare realizate
			costuri necesare pentru participare, susținere și organizare				număr participări și organizări evenimente publice
21		evaluare de piață	studii tematice pentru evaluarea și îmbunătățirea implementării programului	potențiali beneficiari beneficiari	MADR APDRP		număr studii tematice realizate și implementate
22			conferințe regionale și naționale	potențiali beneficiari	DADR / CRPDRP / OJPDRP		număr de conferințe și seminarii susținute
			seminarii tematice județene				număr de participanți
23	2012 - 2013 derularea măsurilor acreditate	materiale de informare (info-sheets)	elaborarea unor broșuri specifice și a altor materiale informative	beneficiari	OJPDRP	buget AT 2012 10% (cca. 5 milioane Euro)	număr de broșuri specifice și alte materiale informative distribuite o dată cu încheierea contractelor de finanțare
24		campanie publicitară de informare	elaborare și tipărire materiale informative în limba română și în limbile minorităților etnice din România	potențiali beneficiari	MADR APDRP		număr apariții editoriale, radiofonice și televizate

			circuit informațional în mediul rural pentru informarea tip kitchen table approach achiziționare de spațiu mass media pentru diseminarea informațiilor generale și specifice realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.) studii sociologice de evaluare a publicului țintă și a nevoilor de informare și accesare a FEADR alte activități specifice identificate prin studii de piață ca utile și necesare				număr materiale informative tipărite și distribuite prin DADR, CRPDRP și OJPDRP număr localități în care au fost susținute informări număr potențiali beneficiari informați număr materiale informative tipărite în limbile minorităților etnice din România și distribuite prin DADR, CRPDRP și OJPDRP
25		participare la evenimente publice de informare și prezentare	elaborare și tipărire materiale informative, publicitare și promoționale realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.) costuri necesare pentru participare, susținere și organizare	potențiali beneficiari beneficiari public larg	MADR APDRP		număr materiale informative, publicitare și promoționale număr materiale specifice de promovare realizate număr participări și organizări evenimente publice
26		campanie publicitară de conștientizare și convingere privind fluxul procedural	achiziționare de spațiu mass media pentru diseminare și persuadare, inclusiv în cadrul emisiunilor dedicate etniilor din România	potențiali beneficiari beneficiari	MADR - AM PNDR APDRP	buget AT 2013 10% (circa 5 milioane Euro)	număr apariții editoriale, radiofonice și televizate

			sustinere conferințe de prezentare a PNDR și FEADR elaborare și tipărire materiale informative, publicitare și promoționale alte activități specifice identificate prin sondaje de opinie ca utile și necesare în urma evaluării necesităților de informare studii sociologice de evaluare a campaniei și a nevoilor de informare și accesare a FEADR alte activități specifice identificate prin studii de piață ca utile și necesare				număr conferințe de prezentare susținute număr de indivizi informați direct sau prin mass media număr materiale informative, publicitare și promoționale distribuite prin DADR, CRPDRP și OJPDRP activități adaptate conform rezultatelor studiilor de piață
27		participare la evenimente publice de informare și prezentare	elaborare și tipărire materiale informative, publicitare și promoționale realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.) costuri necesare pentru participare, susținere și organizare	potențiali beneficiari beneficiari public larg	MADR APDRP		număr materiale informative, publicitare și promoționale număr materiale specifice de promovare realizate număr participări și organizări evenimente publice
28		evaluare de piață	studii tematice pentru evaluarea și îmbunătățirea implementării programului	potențiali beneficiari beneficiari	MADR APDRP		număr studii tematice realizate și implementate

29		campanii de informare a publicului larg cu privire la rezultatele Programului	conferințe regionale și naționale	public larg	MADR APDRP		vizibilitatea AM în mass-media numărul evenimentelor de informare generală organizate de AM
!	<i>Circuitele informaționale, seminariile tematice, atelierele de lucru, evenimentele publice, conferințele de informare au o adresabilitate generală, acțiunile de informare și promovare fiind direcționată către toți cetățenii României, indiferent de statut social, etnie, orientare sexuală, apartenență religioasă și politică.</i>						

